ANUL V. BUCURESCI, OCTOMBRIE 1880. No. 1.

„BISERICA ORTODOXĂ ROMANĂ"

JURNALU PERIODICU ECLESIASTICU

APARE O DATA PE LUNA

„Predică cuventul"
II Tim. IV, 2.

Iubiţilor preoţi şi creştini Români Ortodocşi!

Nimicŭ maĭ demnŭ de omŭ nimicŭ maĭ laudabilŭ şi onorabilŭ, de cât dorinţa, voinţa şi stăruinţa de a se lumina cu sciinţa. Unde străbatŭ razele lumineĭ, poporul cunósce adevĕrata cale pe care trebue să mergă, şi nu se poticnesce de stâncele cele colţuróse ale obscuritateĭ; *căcĭ lumina întru întunerecŭ luminéză.* Fără luminarea şi desvoltarea facultăţilor sufletescĭ; fără cunóscerea raporturilor dintre D-ḑeŭ şi omŭ şi ale ómenilor între sine, precum şi fără cunóscerea datoriilor către D-ḑeŭ, către sine şi către aprópele, nestine nu scie şi nu póte a lucra şi a se purta demnŭ de poziţiunea ce ocupă în societate. Dĕr tóte acestea nu se potŭ căpăta de cât numaĭ prin neîncetată activitate şi stăruinţă de a se lumina. Unde este lumina acolo este viaţa, — *luminéză-te şi veĭ fi viŭ*; iar viaţa stă în adevĕrata cunóscere de D-ḑeŭ. «*Acésta este viaţa cea vecînică ca să te cunóscă pre tine unul adevĕratul D-ḑeŭ şi pe carele aĭ trămis—pre Iisusŭ Christosŭ* (Ion XVII, 3).

Unul din midlócele prin care cine-va póte a se lumina este şi calea jurnalistică. De acestŭ medlocŭ facŭ uzŭ

maĭ tóte clasele societăţeĭ. De aci unŭ mare numĕrŭ de jurnale politice, literare, sciinţifice, comerciale etc.

Necesitatea de unŭ jurnalŭ bisericescŭ a fost de multŭ timpŭ simţiă la noĭ, pentru care s'aŭ şi făcut multe încercărĭ din iniţiative private şi maĭ pĕ urmă kiar şi din iniţiativa S-luĭ Sinodŭ al *Săntei nóstre bisericĭ Autocefale Orthodoxă Română*, care în anul 1873 a şi elaborat unŭ regulamentŭ pentru editarea unuĭ asemenea jurnalŭ.

In anul 1874, când acestŭ regulamentŭ a priimit şi sancţionarea domnéscă, jurnalul a şi început, şi a durat patru anĭ neintrerupt (de la 1 Octomvrie 1874, până la 1 Octomvrie 1878).

Consecinţele resbeluluĭ din 1877-78, a făcut ca acestŭ jurnalŭ să înceteze de la 1878 până astăḑĭ.

Sântul Sinodŭ, în sesiunea de vară a acestuĭ anŭ, observând golul şi paguba ce se face prin lipsa unuĭ asemenea organŭ de publicitate bisericescŭ, în şedinţa Sa de la 31 Maiŭ expirat, a decis ca jurnalul «*Biserica Orthodoxă Română*» să reîncépă pe bazele regulamentuluiŭ anteriorŭ.

Ne place a crede că onorabilul clerŭ şi poporŭ Românŭ Orthodoxŭ, animaţĭ de dorinţa de cultură, luminare şi îmbogăţire a literatureĭ nóstre bisericescĭ, cu tóte lipsele ce uniĭ le îndură, 'şĭ nu vor reţinea obolul lor spre a face ca editarea acestuĭ jurnalŭ să se continue de acum inainte neîntrerupt.

Când noĭ vedemŭ că tóte bisericele creştine orthodoxe şi eterodoxe aŭ câte unŭ insemnat numĕr de jurnale bisericescĭ, aşa, că fie-care eparchie 'şĭ are jurnalul sĕŭ aparte, deosebit alte jurnale şciinţifico-theologice, de ce biserica nóstră Orthodoxă Română să nu stăruiéscă a avea celŭ puţinŭ unul sĕŭ doue?

Voinţa şi unirea face totul, maĭ ales în întreprinderĭ de asemenea natură. Cele-l-alte clase ale societăţeĭ vo-

iescŭ, se unescŭ şi de accea pot. Să ne unimŭ şi să voimŭ şi noĭ şi atuncĭ vomŭ putea!

Programa de materiile ce aŭ a se publica în jurnalŭ va fi tot acea prevedută în regulamentul Sântuluĭ Sinodŭ.

Comitetul redactorŭ va face totŭ posibilul ca materiile să fie cât se va putea maĭ variate şi corespundătóre intereselor actuale ale cleruluĭ, spre a 'şi găsi fie-care cititor partea sea.

Terminând inkeiŭ acestŭ apelŭ cu cuvintele S-luĭ Apostolŭ Pavelŭ către Corintheni şi Romani: «*Ve rog pre voĭ fraților, pentru numele Domnuluĭ nostru Is. Chr., să nu fie intre voĭ inpărekerĭ, ci să fițĭ intemeiațĭ intru unŭ gândŭ şi intr'o ințelegere. Tóte ale vóstre cu dragoste să fie. Iar D-deul răbdăreĭ şi al mângâereĭ să dea vouă aceeşĭ să gândițĭ intre voĭ intru Chr. Is. Ca toțĭ intr'unŭ sufletŭ şi o gură să mărițĭ pre D-deu şi Tatălŭ Domnuluĭ nostru Is. Chr.*« I Cor. I, 1; XVI, 2; Rom. XV, 5-6).

Preşedintele Comitetuluĭ

Archiereul Silvestru B Piteşténu.

Cerinţele societăţeĭ faţă cu miḑlócele de subsistenţă ce ea offeră preotuluĭ.

Noĭ suntemŭ astăḑĭ aprópe de finele secululuĭ al XIX-lea, care este numit seculul luminilor, al civilisaţiuneĭ şi al dreptăţeĭ. Tóte popórele, şi împreună cu ele şi poporul nostru Românŭ, ţintescŭ la luminare şi desvoltare—la civilisaţiune.

In facia acestor ţintirĭ generale spre civilisaţiune, poporul nostru Român, şi cu deosebire clasa ómenilor culţi, animat de marile ideĭ de progresŭ, cu dreptŭ cuvêntŭ pretinde ca şi clerul Bisericeĭ nóstre Orthodoxe Română să fie luminat. Omeniĭ luminaţĭ seŭ culţĭ cunoscŭ că kiemarea preotuluĭ este de a rĕspândi şi propaga adevĕrurile religiuneĭ creştine şi moralitatea în popor. Eĭ cunoscŭ că Domnul nostru Is. Chr. a ḑis discipulilor Sĕĭ, şi prin eĭ la totŭ clerul ce avea să urmeze: *„Mergend predicaţi evangelia la tótă zidirea, învĕţându-ĭ să păzéscă tóte câte am poruncit vóuĕ.“*

In baza acestora, societatea nóstră are aerul a sĕ indigna şi kiar sĕ indignéză când vede că nu toţĭ membriĭ cleruluĭ nostru implinescŭ acéstă ordonanţă divină. Ea însĕ scapă din vedere că nu este drept a se cere de la cine-va, ceea ce nu i-s'a dat; scapă din vedere că nu este drept a obliga pe cine-va să muncéscă tótă ḑioa fără ca să i-se

pună la dispoşiţiune instrumentele cu care să lucreze şi nutrimêntul necesarŭ.

Domnul nostru Is. Chr. trimiţênd pe discipulií Séí să predice Evangelia Sea in tótă lumea nu a cerut de la eí aceea ce nu li-a dat, nicí i-a dispensat de cerinţele natureĭ neapărat necesare pentru susţinerea vieţeĭ lor în acéstă lume. El li-a ordonat să predice Evangelia Sea în totă lumea; der acésta El n'a făcut-o, de cât numaí după ce singurŭ ĭ-a pregătit şi ĭ-a iniciat în spiritul doctrineĭ Sele divine: *Vóue* — ḑise El discipulilor Séĭ, explicându-le doctrina Sea — *ve este dat a sci tainele impărăţieí luí D-ḑeŭ, ier celor-l-alţĭ in pilde..* Osebit de acésta, El ĭ-a dotat şi cu alte darurĭ supra-naturale, precum: darul vorbireĭ în alte limbi, al facereĭ de minunĭ etc. Tot-o-dată când ĭ-a trimis să predice Evangelia prin oraşe şi sate 'ĭ-a învéţat ca în orĭ şi care casă vor intra să ḑică mai ântêiŭ: *„pace caseí acesteia; şi de va fi acolo fiul păceĭ, remâneţí mâncând şi bând cele de la denşiĭ; că vrednic este lucrătorul de plata sea.“* (Luca X, 6 şi 7).

Asemenea şi S-ţiĭ Apostolĭ aŭ arătatu la rândul lor comunităţilor creştine că şi eĭ nu pot fi sustraşí de la cerinţele natureĭ. Aşa sântulŭ Apostolu Pavelŭ scrie Corinthenilor carĭ 'ĭ făceaŭ imputărĭ că a primit óre-carĭ darurı de milostenie: *„Aŭ dóră nu sunt Apostol? Aŭ nu sunt liber? Aŭ nu lucrul meŭ voĭ sunteţi in Domnul? Responsul meŭ către ceĭ ce mĕ întrebă acesta este. Aŭ dóră nu am putere de a mânca şi de a bea? Cine servesce în oste cer o dată cu léfa (kieltuela) sea? Seŭ cine sădesce vie şi din róda ei nu mănâncă? In legea lui Moisi scris este: Să nu legi gura bouluĭ ce treieră. Aŭ nu sciţi că ceí ce lucreza cele sânte din biserică mănâncă, şi ceí ce servescu altaruluĭ cu altarul sĕ împărtăşescu? Aşa şi Domnul a rînduit ca cei ce predică evangelia din evangelie să se chrănéscă.“* Iar Filipisenilor totŭ acestŭ apostolu le mulţumesce pentru ingrijirea

ce aŭ de densul, dicènd: *„M'am bucurat in Domnul fórte că iarăși s'a deșteptat îngrijirea vóstră de mine“* (VI, 10).

La inceputul creștinătățeĭ toțı creștiniĭ 'șĭ depuneaŭ avutul lor la piciórele apostolilor, și ei le împărțiau tutulor după necesitate (Act. II, 44 și 45). Când însĕ s'aŭ format comunitățĭ creștine și în alte locurĭ, membriĭ lor sĕ îngrijiaŭ pentru intreținerea păstorilor lor spiritualĭ și a caselor de rugăciune. Ast-felŭ eraŭ comunitățile creștine din Antiochia, Corinth, Pont etc. Dupĕ ce creștiniĭ s'aŭ liberat de persecuțiunĭ, și creștinismul s'a intronat în persóna Sântuluĭ și Mareluĭ Constantin, veniturile diferitelor bisericĭ aŭ început a crește într'unŭ modŭ considerabilŭ, și clerul se forma și 'șĭ avea intreținerea sea din aceste veniturĭ (1). Așa s'a urmat in tóte bisericele creștine, și kiar in biserica nóstră orthodoxă Română până la unŭ timpŭ.

Din tóte acestea se vede că predicatoriĭ evangelieĭ seŭ clerul, in tot-dé-una a primit instrucțiunea cuvenită și midĭlócele de subsistentă de la societatea și biserica creștină.

Căt timpŭ bisericele creștine în genere și a nóstră în parte aŭ dispus de fondurile séŭ averile lor, ele se îngrijiaŭ și trebuia să se îngrijéscă de buna stare a bisericilor, de formarea și instrucțiunea cleruluĭ și de întreținerea luĭ. Indată însĕ ce diferitele națiunĭ séŭ scate, aŭ găsit utilŭ să contopéscă avutul bisericilor cu al lor, asemenea sarcină a rĕmas asupră-le.

Lăsând a ne ocupa în altŭ numĕrŭ de midlócele ce oferă actualminte societatea in folosul instrucțiuneĭ clerului nostru, se vedemŭ acum pe acele ce le offeră ea preotului pentru întreținere.

Unuĭ preotŭ de la o biserică de clasa I-a din orașe i-se offeră 100 leĭ pe lună, din care oprindui-se reținerea de 10 % primesce in realitate numaĭ suma de 90 leĭ.

Unuĭ preotŭ de la o biserică de clasa a II-a i-se offeră

(1) V. cartea II. cap. XXXVII și XXXIX din ist. Eusebiŭ.

74 lei pe lună, din care reţinendui-se 10 %, primesce în realitate numaĭ 66 leĭ şi 60 banĭ.

Unuĭ preotŭ de la o biserică de clasa a III-a i-se offeră suma de 55 leĭ pe lună din care de asemenea reţinênduise 10 %, primesce in realitate 49 leĭ şi 50 banĭ.

Făcend acum repartiţiunea pe ḑile se constată că preotul de la biserica de clasa I-a are pe ḑi 3 leĭ; celu de la biserica de clasa a II-a — 2 leĭ şi 22 banĭ; iar celu de la biserica de clasa a III-a are de abia 1 leu şi 65 banĭ. Dar unŭ preotŭ fie de la orĭ şi care biserică are celu puţinŭ 6 suflete în casa sea pe care trebue să le hrănéscă şi să le îmbrace, osebitŭ că cea maĭ mare parte ţinu şi casă cu kirie. Este acum intrebarea, póte unŭ preotu, nu ḑic de la o biserică de clasa a III-a şi a II-a, ci kiar de clasa I-a, să 'şĭ intreţie familia cu hrană şi îmbrăcăminte numaĭ cu 50 banĭ pe ḑi de persónă?

Dar se va ḑice că preotul are veniturĭ de la biserică şi alte serviciurĭ religióse; să admitemŭ şi acésta; înse venitul orĭ şi al căruĭ preotu, dupĕ indiferentismul religiosŭ din timpul presentŭ, orĭ şi căt ar fi el de mare nu póte să se redice mai multŭ de 90 leĭ pe lună. Puteava preotul cu 180 lei pe lună să 'şĭ intreţină familia cu tóte cele necesare, când uneĭ singure persóne necăsătorite ce ocupă unŭ postu de copistŭ nu póte sĕ 'ĭ ajungă asemenea sumă? Ce se póte ḑice acum de unŭ preotŭ care se află la o biserică de clasa a III-a şi are aprópe indoit mai puţinŭ de cătŭ celu de la biserica de clasa I-a? Buna cuviinţă cere ca preotul sĕ fie imbrăcat curatŭ, căcĭ la din contra societatea 'l va gratifica cu epitetul de beţivŭ kiar şi atuncĭ când el nu ar fi, şi 'l va deconsidera; preotul de asemenea trebue se 'şi îmbrace soţiea şi copii in mod convenabil fiind reclemat acésta de posiţiunea luĭ socială. De unde tóte acestea din 180, seu 100 leĭ pe lună?

Să trecemŭ acum la preoţiĭ din comunele rurale şi sĕ vedemŭ in ce stare se află şi eĭ.

Preoţiĭ din comunele rurale, după statistica eclesiastică pe care o avemŭ denainte, aŭ de la 10 până la 200 leĭ pe anŭ, dintre care treĭ părţĭ putemŭ a dice aŭ căte 20 leĭ pe anŭ. Alţiĭ suntŭ carĭ aŭ căte cincĭ leĭ pe anŭ, iar alţiĭ nu aŭ absolutŭ nimicŭ. Uniĭ dintre eĭ aŭ şi pămêntŭ de la 2-17 pogóne, iar alţiĭ nu aŭ de loc.

Acestea suntŭ miḍlócele de intreţinere ce societatea nóstră offeră preotuluĭ din oraşŭ şi din comună. Maĭ mult de căt atăta; salariile preoţilor din comunele rurale prevĕḍute în bugetul comunal, kiar aşa micĭ cum suntu nu suntŭ plătite de către uniĭ dintre d-niĭ Primarĭ respectivĭ căte pe doĭ şi treĭ anĭ; căcĭ pentru orĭ şi care altŭ impiegatŭ al primărieĭ se găsescŭ banĭ în cassa comunală, dar când se presintă bietul preotŭ spre a i-se plăti mica sumă prevĕḍută prin buget nu suntŭ banĭ.

Prin articolul 245 al. 2-lea din Legea Instrucţiunĭ se dă dreptul seminariştilor de gradul I-iŭ a fi învĕţătorĭ pe la şcolile sătescĭ, dar din nenorocire, mulţĭ dintre domniĭ revisorĭ şcolarĭ nu acórdă preoţilor seminariştĭ nicĭ dreptul de a se bucura de acestŭ avantagiŭ. In façia uneĭ asemenea micĭ îngrijirĭ pentru preotŭ din partea societăţeĭ nóstre, ce se póte cere şi ce se póte aştepta de la preotŭ? Cánd preotul nu are cele necesare pentru subsistenţa sea, se maĭ ocupă el cu cetirea biblieĭ şi altor cărţĭ bisericescĭ, spre a corespunde înalteĭ sale misiunĭ? De sigur că nu. Cánd eĭ se vĕd constrînşĭ de lipsă, şi nevoile 'ĭ impresóră, se aplică la acele intreprinderĭ carĭ potŭ sĕ 'ĭ scape din asemenea tristă posiţiune, dar care 'ĭ detragŭ de la adevĕrata lor misiune, cu deosebire la cultivarea pămêntuluĭ şi la comerciŭ. Preotul care dispune de ceva, avĕnd cel puţin o bună gospodărie, acesta nu este resultatŭ al ostenelilor luĭ în propriea sea misiune, ci al ocupaţiunelor cu

alte intreprinderi; de aceia toţi accia care nu au asemenea ocupaţiuni ne proprii kemărei lor, suntu şi cei mai séraci; şi când săraciea 'i silesce de a se duce kiemaţi şi ne kiemaţi la diferite procesiuni religióse spre a-şi putea agonisi hrana copiilor, suntŭ intampinaţi cu dispreţul cetaţenilor şi cu diferite epitete injositóre. Când societatea dar, are aşa de puţină îngrijire de sórta preotului, póte sé aibă ca dreptul de a-i imputa neîmplinirea datoriilor? Când cine-va pune o îndatorire asupra unei persóne şi 'i pretinde a o împlini, prin acésta kiar se obligă a-i da şi drepturi; căci obligaţiuni fără drepturi nu potŭ sé existe, şi décă există suntŭ neresonate.

Iată dar una din causele pentru care biserica nóstră are puţini clerici care potŭ sé corespundă kiemărei lorŭ; iată una din causele pentru care seminariştii cei mai buni, de şepte şi kiar de patru clase, cari cu timpul ar putea sé devină nisce buni păstori spirituali şi propagatori ai adeverurilor religiunei nóstre Orthodoxe, nu voescŭ a intreprinde cariera preoţiei. Ei vĕdŭ fórte bine că îmbrăţişând acéstă misiune, tóte avantagele de care potu a se bucura ca simpli preoţi se vor coprinde în celŭ multŭ 200 de lei pe lună; pe când décă ei intreprind alte carieri, au perspectiva nu numai de a avea tot-de-una cele necesare, ci încă şi de a-şi procura o frumósă avere. Societatea cunósce singură pe mulţi dintre seminarişti cari ocupă inalte posiţiuni în sînul ei.

Dar se va ḑice că suntŭ preoţi prea mulţi şi pentru aceia nu li se potŭ face salare corespunḑĕtóre posiţiunei ce ocupă în societate- Acesta este un adevĕr; cu tóte acestea motivul indicat nu póte îndreptăţi seŭ scuza societatea pentru neîngrijirea în mod convenabil de preoţi. Şi acésta iată pentru ce: nici unul din kiriarhii Eparhiilor respective nu face chirotonii de preoţi seŭ diaconi, ori şi cât de mare ar fi numerul candidaţilor la preoţie, până când

nu se reclamă acésta de membriĭ societățeĭ. Prin urmare, decă membriĭ societățeĭ cerŭ câte doĭ şi treĭ preoțĭ la o biserică şi nu se mulțumescŭ numaĭ cu unul singur, căruea să 'l offere cât offeră astă-dĭ la treĭ, spre aĭ putea şi cere ca să fie la înălțimea misiuneĭ luĭ, apoĭ trebue se le dee la toțĭ miḑlócele satisfăcătóre pentru subsistență. Este mare desonóre pentru membriĭ societățeĭ nóstre, maĭ ales în timpul de faciă, a cere câte doĭ seu treĭ preoțĭ la o biserică, şi pe urmă a-ĭ lăsa ca să céră cu taleru prin biserică pentru ca sĕ 'şĭ pótă întreținea familia.

Fie de ajuns asemenea stare de lucrurĭ. Să fimu plătițĭ cu trecutul.

Facem apel la simțimîntul de demnitate şi dreptate a cetățenilor şi a întregeĭ națiunĭ Române Orthodoxe, sĕ se ocupe şi de ameliorarea intelectuală şi materială a preotuluĭ Românŭ; căcĭ numaĭ dându'ĭ miḑlócele necesare şi corespunḑĕtóre cu posițiunea ce ocupă în societate; numaĭ acordându-ĭ nisce sciute drepturĭ, va putea să'l aibă la înălțimea misiuneĭ luĭ şi să-ĭ pretindă împlinirea datorielor ce 'l privescŭ.

Precum contopirea avutuluĭ bisericeĭ cu al națiuneĭ întregĭ, a meritat a fi obiectul deliberațiuneĭ representanților națiuneĭ, aşa merite a fi şi ameliorarea stăreĭ actuale a bisericeĭ şi a cleruluĭ eĭ. Clerul bisericeĭ nóstre în tot-d'a-una a lucrat cu țéra pentru interesele şi prosperitatea eĭ, pe tóte căile şi cu tóte miḑlócele de care a dispus; țéra dar trebue a se îngriji şi a nu deconsidera pe acestŭ membru al corpuluĭ eĭ, fără care ea n'a avut şi nu 'şĭ va putea avea viață.

Fie ca preotul bisericeĭ nostre Orthodoxe Române, să aibă fericita ocasiune de a exprima şi El următórele cuvinte ale S-luĭ Ap. Pavel: *„M'am bucurat în Domnul fórte că iarăşĭ s'a deşteptat îngrijirea vóstră de mine.“*

Archiereul Silvestru B. Piteştén

Profeţiile (1)

Cetimŭ in parabola *Bogatuluĭ celuĭ nemilosticŭ* că acestŭ condamnatŭ cerendŭ ca Lazarŭ să invieze pentru ca să mergă şi să încredinţeze pe ceĭ cincĭ fraţĭ aĭ seĭ, din acéstă lume, despre existenţa vieţeĭ fiitóre şi ast-felŭ să-ĭ facă a evita pedépsa la care suntŭ condamnaţĭ pĕcătoşiĭ,— i s'a rĕspunsŭ:

„*Aŭ pe Moisi şi pe profeţĭ; asculte-ĭ.... Decă nu ascultă de Moisi şi de profeţĭ, eĭ nu vorŭ crede nicĭ kiar atuncĭ când ar învia vre unul dintre ceĭ morţĭ.*"

Şi în adevĕru, ast-felŭ este puterea profeţiilorŭ pentru totŭ omul care esamineză cu luare-aminte anticitatea, numĕrulŭ, repeţirea, precisiunea, anterioritatea certă, şi minunatulŭ lor acordu cu implinirea, în cât se póte ḑice că minunea lor este totu aşa de mare ca şi invierea unui mortŭ. A reda viaţa unuĭ mortŭ, nu presupune o putere maĭ mare de cât a o preḑice în ceea ce nu este, maĭ ales când preḑicerea este aşa de depărtată, aşa de precisă şi punctuală, în cât să se vadă că numaĭ autorulu vieţeĭ a pututŭ confia secretulŭ evenemĕntului seu. Puterea *preḑicetóre* se confundă atuncĭ cu puterea *productóre*, şi nu este de câtŭ o derivaţiune din acésta. Tim-

(1) Traducţiune de Archiereul Innocentie Moisiu Ploeşteanu, din Etudes philosophiques sur le Christianisme, par Auguste Nicolas.

pulŭ nu opune investigaţiunelorŭ omenescĭ unŭ voalŭ maĭ puţinŭ desŭ, o tăcere maĭ puţinŭ mută de câtŭ mórtea: aceste suntŭ două abisurĭ de-o potrivă închise, suntŭ ca cele două mânĭ ale luĭ Dumnedeŭ, prin care Elŭ dă saŭ retrage fiinţa: numaĭ elŭ le póte deskide, şi a face să se vadă ceea ce numaĭ elŭ póte face.

Să nu se dică că prevederea omuluĭ şi calculul înprejurărilor potŭ adese-orĭ izbuti bine. Acésta nu este adevĕratŭ, de cât când evenemêntulŭ fiitorŭ se légă prin ceva cu evenementul presentŭ, şi întră sub legile generale de care depindemŭ, şi atuncĭ unŭ asemena evenementŭ nu este, dreptŭ vorbindŭ, fiitorŭ: elŭ există deja in presentŭ ca în germenele sĕŭ, şi totŭ rolul calculatorului se mărgineşce în a'lŭ deosebi: cum, spre esemplu, arta medicală póte să reţină viaţa într'unu corpŭ care încă trăesce şi în care ea se pronunţă încă prin câte-va organe. Dar când viaţa numaĭ este, saŭ nu este de-felŭ, când ea este atât de cufundată în timpŭ saŭ în mórte, în cât numaĭ are nicĭ o relaţiune cu presentulŭ, când obiectulŭ eĭ este aşa de singularŭ şi individualŭ, în cât scapă orĭ-căreĭ inducţiunĭ trasă din legile generale, şi când este aruncatŭ departe de orĭ-ce prevedere în profundităţile viitoruluĭ, atuncĭ predicerea este o adevĕrată minune, şi puterea de a profetisa, de *a deştepta*, ca să dicu aşa, evenemêntulŭ, este în totul egală cu puterea de a învia morţiĭ (1).

Şi ce póte fi încă când evenemêntulŭ nu este numaĭ depărtatŭ, singularŭ, afară de orĭ-ce relaţiune cu legile generale, dar când elŭ este contra legilorŭ generale, contra kiar a legilorŭ naturale, o excepţiune, unŭ fenomenŭ

(1) Pentru aceea, calitatea de *profetŭ*, dupre sânta scriptură, este egală cu aceea de *făcĕtorŭ de minunĭ*. Noĭ cetimŭ că corpulŭ luĭ Eliseiu profetisă după mórtea sa (Ecl. 6), pentru că atingerea de acestu corpŭ învie unŭ mortu care fusese pusŭ în acelaşŭ mormentŭ. Vedĭ şi Luca cap. 16, versŭ 7.

o minune? Déca a profeţi este o minune, apoi cum putemŭ noi numi profeţirea minunilor?

Eacă ce felŭ suntŭ profeţiile nóstre.

Ele forméză cea mai măreţă probă despre divinitatea Chreştinismuluĭ, şi tot-o-dată spectacolul celu mai curiosŭ ce póte fi oferitŭ spirituluĭ omenescŭ. Pe-de-altă parte suntŭ expuse cu o economie aşa de bogată, în cât se póte dice că decă celelalte probe ale Chreştinismuluĭ nimicescu orĭ-ce resóne ale necredinţeĭ, acesta 'ĭ răpeşce şi orĭ-ce pretexte. Nu s'a putută dice nimica în contra profeţiilorŭ nóstre.

In acestŭ kipŭ noĭ nu avemŭ a discuta, ci numaĭ a expune adevĕrul profeţiilor.

Pentru a o face cu methodă şi în tóte condiţiunile, noĭ vomŭ esamina succesivŭ:

1) Anterioritatea profeţiilor;

2) Certitudinea evenementuluĭ;

3) Imposibilitatea ca acordul profeţiilor cu evenementul să fie unŭ efectŭ alŭ hasarduluĭ saŭ alŭ unuĭ concertŭ umanŭ;

4) Realitatea acestuĭ acordŭ;

5) In fine, după ce vomŭ trata ast-felŭ profeţiile, al căror obiectŭ este Isusŭ Christosŭ, noĭ vomŭ esamina şi pe acele al căror autorŭ este Elŭ.

I.

Prima condiţiune a uneĭ profeţiĭ este ca ea să fi precedatŭ evenementulu. Spre a putea trece maĭ departe, trebue să satisfacemŭ pe deplinu acéstă exiginţă.

Dar ea este satisfacută cu supra-abondenţă.

Profeţiile se cuprindu în Vekiul Testamentu, care forméză constituţiunea judaismuluĭ, şi numaĭ este îndoélă că Vekiul Testamentŭ este anterioru Nouluĭ Testamentu, şi că judaismul a precedatŭ chreştinismul.

Acésta ar fi de ajunsŭ.

Dar incredinţarea nóstră póte merge maĭ departe.

Istoria profană, ca şi istoria judaismuluĭ, ni spune (ceea ce critica cea maĭ severă n'a atacatu) că aprópe cu treĭ sute de anĭ maĭ 'nainte de era chreştină, *Ptolomeŭ*, regele Egiptuluĭ, a ordonatŭ a se face în limba grécă o *versiune* a tuturor cărţilorŭ evreescĭ care compunŭ Vekiul Testamentŭ; că acéstă traducţiune fu făcută prin şéptedecĭ invăţaţĭ judeĭ din Alexandria, pentru întrebuinţarea connaţionalilor lor carĭ trăiaŭ printre grecĭ, saŭ carĭ vorbiaŭ limba grécă. Şi anume în acéstă *versiune a celor şéptedecĭ*, rĕspândită de pe atuncĭ, kiar în tótă lumea, cetimŭ noĭ profeţiile. (1)

Suntemŭ siguri dar că profeţiile a precedat evenementulŭ celŭ puţinŭ cu treĭ sute de anĭ.

Acestŭ faptŭ subsistă fără contradicere.

Elŭ este însoţitŭ de unŭ altul căre-lu fortifică într'unŭ kipŭ admirabilŭ: acela că aceléşĭ profeţiĭ suntŭ citate, din timpurile cele maĭ vekĭ, în numerósele scrierĭ ale invăţaţilorŭ judeĭ, carĭ le comenteză şi le aplică la evenementulŭ fiitor pe care ele-'lŭ aŭ în vedere.

Amŭ putea să ne urcămu şi maĭ sus, şi a proba că canonul (catalogul) cărţiloru în care se cuprinde profeţiile a fostŭ închisŭ maĭ 'nainte de sosirea luĭ Alexandru celŭ mare în Jerusalimŭ. Tradiţiunile invăţaţilorŭ judeĭ suntŭ unanime în acéstă privinţă; Josif Flavie o recunóşce în opera sa contra luĭ Apion. — Şi admiterea profeţiilor în canonul judiacu ne autorisă a le raporta încă maĭ departe, adecă la adevĕrata lor dată; pentru că acéstă admitere n'a pututu să aibă locŭ de cât în baza unor grave rezóne de autenticitate, maĭ ales când

(1) Vedĭ Cartea XVIII din *Cetatea luĭ Dumnedeu*, a fericituluĭ Augustin, Cap. 42 şi 43, la titlul: *Planul luĭ Dumnedeŭ în traducerea celor şépteḑecĭ.....*

apreciĕmu scrupulósa severitate ce a aplicatŭ tot-deauna Sinagoga în consacrarea şi conservarea cărţilorŭ sânte, severitate care a făcutu să se exludă din canonŭ cărţile Macabeilor şi Eclesiasticul, cu tótă sanctitatea şi valorositatea lorŭ.

In fine, să nu uitămŭ studiul ce amu făcutŭ deja asupra *Pentateuculuĭ*, în care se coprindŭ primele profeţiĭ şi minunatul acordŭ alŭ tuturor sciinţelor exacte in a saluta acéstă carte ca cea maĭ antică, cea maĭ veridică dintre cărţĭ, o carte adevĕratŭ *inspirată*. Acéstă veritate este astădĭ ca ultima pétră în piramida şciinţelorŭ (1).

Anticitatea profeţiilor este ast-felŭ susţinută şi ca stabilită în okiĭ noştri prin nişte caractere fixe şi patente, ca *traducerea celor şéptedecĭ, complectarea şi închiderea canonuluĭ judaicŭ, anticitatea Pentateuculuĭ stabilită scientificŭ.*

In cele din urmă, primul din aceste caractere ni este de ajunsŭ, şi justifică pe deplinŭ pe celelalte; căcĭ epocha traducereĭ celor şéptedecĭ fiindŭ fixată şi asigurată, o anterioritate de aprópe treĭ sute de anĭ resultândă de aicea este îndestulătóre spre a îndeplini prima condiţiune a adevĕrătăţeĭ profeţiilor. Şi acéstă adevĕratate, reacţionând la rîndul eĭ, justifică anticitatea profeţiilor anteriorŭ acesteĭ date de treĭ sute de anĭ; pentru că veritatea profeţiilorŭ — ca urmare a inspiraţiuneĭ — n'aru putea să se alieze cu o suposiţie, o falsificare óre-care, şi că pe-de-altă parte acéstă falsificare ar fi fostŭ atuncea fără obiectŭ. —

Anterioritatea versiuneĭ celor şéptedecĭ, pe lingă că garantéză veritatea profeţiilorŭ, stabilesce încă, precum vedemŭ, şi adevĕrata lor anticitate, fie prin inspiraţiunea ce acéstă veritate presupune, fie prin lipsa de interes

(1) Vedĭ Capitulul intitulatŭ *Moisi în faţa şciinţelorŭ*. Etudes Philosophiques, Tom. I.

în a le raporta fraudulosŭ la nisce timpurĭ maĭ antice. Profeţiile ni aparŭ decĭ pe o scară care cuprinde unŭ spaţiŭ de patru miĭ de anı anteriorĭ evenementuluĭ care este obiectul lor.

Anterioritatea profeţiilorŭ este dar stabilită în modŭ fórte clarŭ.

Dar ceea ce opune afară de orı ce controversă, este că resonele ce noĭ amŭ datŭ suntŭ cuprinse într'unŭ resonŭ maiorŭ care îndreptéză şi face să tacă orĭ ce obiecţiune.

Acestŭ resonŭ este poporul judeŭ şi starea sa în lume (1).

Naturalminte, legea mosaică, în totul figurativă Nouluĭ Testamentŭ, trebuia să se desfiinţeze la promulgarea acestuia, profeţiile trebuiaŭ să se înmorminteze în triumful împlinireĭ lor, şi poporul care era păstrătorul lor ar fi trebuitŭ să le lase să cadă pentru a înbrăţişa pe dumneḑeescul lor obiectŭ. Este fórte naturalŭ că, când monumentul este isprăvitŭ, architectul să obóre skelea care a servitŭ la construcţiune; căcĭ lasată maĭ departe n'ar servi de cât ca o pedică la vederea frumuseţeĭ edificiuluĭ; planurile sale şi desemnurile sale devenind asemine netrebuitóre se părăsescŭ şi se daŭ uĭtăreĭ.

Nu putea fi totŭ aşa şi cu edificiulŭ Religiuneĭ, celŭ puţinŭ aice pe pămêntŭ; şi dumneḑeescul Architectŭ trebuia să conserve desemnele şi planurile sale, pentru a proba că ele s'aŭ esecutatŭ cu fidelitate. Ecă resonulŭ aceşteĭ necesităţĭ, écă economia providenţială.

Libertatea umană trebuia să fie menagiată în planul Religiuneĭ, evidenţa acesteia nu putea fi nicĭ într'unŭ kipŭ aşa ca să nu lase nicĭ unŭ subiectŭ de exerciţiŭ credinţeĭ şi în acelaş timpŭ nicĭ unŭ pretextŭ necredincioşieĭ.

---

(1) Noĭ nu privimŭ aice pe poporulŭ judeu de cât în starea sa modernă. L'amŭ privitŭ deja în starea sa vekie (tom. I); cineva póte să alăture aceste două tablourĭ.

Dar ceea ce trebue a observa ca unŭ trasŭ profundu alu economieĭ luĭ Dumneḑeu, este că părutele resóne ale necredinţeĭ n'aŭ fostŭ tot-deauna aceleşĭ, de şi tot-deauna de o importanţă aprópe egală. Aceste suntŭ umbre, dar umbra care se strămută, şi care prin acésta kiar probeză okiului, care urmăreşce cu atenţiune mişcarea lor, că nu suntŭ în adevĕrŭ de cât nişte umbre vane. Spre esemplu, Judeiĭ contemporanĭ cu Isusŭ Christosŭ aveaŭ, pentru resonŭ de a crede, minunile sale; dar pentru resonu de a nu crede aveaŭ păruta neîmplinire a profeţiilor: obscuritatea, umilitatea, viaţa săracă, şi mórtea infamă a luĭ Isusŭ Christosŭ, contraḑicendŭ făţişŭ caracterele de mărire, putere şi o dominaţiune universală pe care le prevideaŭ profeţiile, şi pe care sensualismul sau măndria, care suntu ca basă a tótă necredinţa, le căutaŭ pe atuncĭ maĭ-cu-samă în ordinea materială, unde n'aveaŭ să se întimpine nicĭ-o-dată. — Ecă causa necredincioşieĭ judeilorŭ. — De atunci încóce aceste cause aŭ dispărutŭ, desfăşurarea miraculósă a măririeĭ spirituale a luĭ Isusŭ Christosŭ a justificatŭ profeţiile într'unu kipŭ admirabilŭ, şi dintr'unŭ subiectŭ aparentŭ de necredinţă a făcutŭ unul din cele maĭ solide fundamente a credinţeĭ nóstre. Dar în acelaş timpŭ resónele de a crede ce aveaŭ judeiĭ, adecă minunile, aŭ încetatŭ, şi aŭ devenitŭ în timpurile maĭ recente contestabile spiritelorŭ ce nu voescŭ a se supune. — Foră îndoüélă, pentru unŭ spiritu convertitŭ la credinţă din sinceritate, minunile suntŭ ca o probă pentru împlinirea profeţiilor, dupre-cum viderata împlinire a acestora ni face să credemŭ minunilor; şi atenţiunea fiindŭ ast-felu îndreptată şi susţinută prin o probă către o altă proba, finesce prin a le cuprinde şi concilia pe amăndoué. Aşa vedemŭ noĭ că unŭ mare numĕrŭ de judeĭ spirituali pétrundeaŭ deja împlinirea profeţiilor în persona luĭ Isusŭ Christosŭ, şi se bucuraŭ şi de profeţiĭ şi de minunĭ în a-

celaşŭ timpŭ; dupre-cum şi noĭ, cu tótă depărtarea nóstră de timpul minunilorŭ, putemŭ să ni damu comptŭ astăḑĭ de certitudinea lor si să întrunimŭ efectul lor cu acela alŭ profeţiilor. Dar necredincioşia, când plécă dintr'unŭ punctŭ de orgoliŭ şi sensualitate, nu este capabilă a da acéstă atenţiune liberă şi pacientă unuĭ subiectŭ a căruĭ resultatŭ 'ĭ este contrariŭ. Predispuseciunea sa este ocupată maĭ puţinŭ de raţiunea de a crede, de cât de aceea de a nu crede; şi fiindŭ că nu se póte lămuri acéstă de cătŭ plecândŭ de la aceea, naturalminte urméză contrariulŭ, adecă totala orbire: orbire supranaturală ca credinţă, fiindŭ că merge pênĕ a ascunde vedereĭ şi probele cele simţibile şi presente. Religiunea este tót-deauna într'unŭ *clarŭ-obscurŭ*, spre a motiva şi a cerca în acelaşĭ timpŭ credinţa nostră. Raţiunea şi meritul eĭ constă atuncĭ în a admite obscuritatea în favórea claritățeĭ, de care este inseparabilă, şi nu în a nega claritatea pentru ura obscurităţeĭ, precum facŭ falsele sisteme religióse şi filosofice.

Acéstă privire ne-ar duce prea departe; vomŭ reveni asupra eĭ: ni este de ajunsŭ pentru momentŭ că am arătat-o ca o raţiune incidentă a desvoltăreĭ ce urmărimŭ.

Trebuia să fie necredincioşĭ în timpul luĭ Isusŭ Christosŭ, ca in timpulŭ nostru şi ca tot-deauna, dar raţiunile necredincioşieĭ urma să fie diferite.

Dar Dumneḑeŭ care plécă tot-deauna rĕulŭ spre bine, trage din acéstă diversitate acelŭ folosŭ că face să servéscă necredinţa unora ca armă spre a confunda necredinţa altora. Revoltele nóstre servescŭ de instrumentŭ luĭ Dumneḑeŭ şi când ni se pare că lucrămŭ în libertate pentru noĭ, fatalminte noĭ lucrămŭ pentru Dînsul.

Ast-felŭ orbirea ḑeŭ—ucidă a judeilorŭ a ajunsŭ în mânele sale ca stâlpulŭ în jurul căruia se învèrteşce sub okiĭ noştri tótă veritatea profeţiilor, şi încă cu ce abondentă simplitate!

Necreḑêndu evenementuluĭ, judeiĭ aŭ remasŭ marturĭ nerecusabilĭ aĭ anteriorităţeĭ şi integrităţeĭ profeţiilor.

Aceéşĭ necredinţă care 'ĭ-a împedecatu de a vedea evenementulŭ, a făcut ca elŭ să se împlinescă întocmaĭ, fiindu că eĭ aŭ rĕstignitŭ pe Domnul Isusŭ Christosŭ numaĭ pentru că n'aŭ vĕḑutu divinitatea luĭ, dupre cum fusese preḑis; şi prin acesta eĭ au devenitŭ actoriĭ nesuspecţĭ aĭ evenementuluĭ, rĕmânêndŭ marturĭ nerecusabilĭ aĭ profeţiilorŭ.

In urmare atrăgêndu-şĭ o pedépsă înfricoşată ca şi crima lor, eĭ aŭ devenitŭ purtătoriĭ preste totŭ pămêntul şi aĭ profeţiilor pe care le pórtă în mână, şi a împlinireĭ care stă gravată pe fruntea lorŭ.

In fine, eĭ împlinescŭ profeţiile şi prin aceea că orbirea şi kiar pedépsa lor suntŭ prevĕḑute în ele, ca şi fiitorea lor convertire.

Dar acestŭ tabloŭ fiindŭ prea întinsŭ, noĭ trebue să-lŭ despărţimŭ dupre trasurile generale ce pórtă, şi să luămŭ maĭ-ântăiŭ pe acele ce se repórtă la *Certitudinea profeţiilor*.

Douĕ lucrurĭ se cerea: 1) Ca profeţiile să rĕmână totdeauna aşa de independente de evenemêntŭ, în cât să nu se pótă ḑice că ele au fostŭ făcute sau alterate dupre elŭ. 2) Ca proba lor să fie rĕspândită împreună cu evenemântul şi să mergă pretutindenea alăture cu elŭ, ca toţĭ ceĭ ce vorŭ vedea evenemêntulŭ sĕ védă şi profeţiile.

Tocmaĭ ast-felŭ este dupla minune ce avemŭ noĭ sub okiĭ noştri. —

1. Noĭ suntemŭ marturĭ direcţĭ aĭ profeţiilor, şi a profeţiilorŭ independente de evenemêntŭ, *înaintea evenementuluĭ*.

Şi în adevĕrŭ, poporulŭ care ni presintă profeţiile ni dă maĭ ântăiŭ despre certitududinea lor proba cea maĭ estraordinară: căcĭ, cu tóte că terminul fixatu pentru e-

venementŭ a trecutŭ de atâtea seculo, elŭ totuşi nu încetéză a'lŭ aştepta. Judeiĭ aştéptă încă şi aŭ aşteptatŭ tot-deauna pe Mesia sub aceléşĭ caractere care noĭ i-le dămŭ, şi acéstă aşteptare infinită este cea maĭ înaltă espresiune a profeţieĭ, este ânsăşĭ profeţia. Nu importă că ea a trecutŭ peste ţinta sa; ea n'a pututŭ să o trécă de cât pentru că era îndreptată într'acea parte, în cât prelungirea însăşı probéză forţa profeţieĭ. Câtă claritate şi câtă putere a trebuit sĕ aibă profeţiile maı înainte de împlinirea lor, de vreme ce ele supravieţuescŭ încă evenementuluĭ cu atâta putere în cât continuă a face să se aştepte şi acum împlinirea a ceea ce s'a împlinitŭ deja.

Voiŭ adăoga că kiar prin acésta noĭ suntemŭ marturĭ aĭ profeţiilorŭ independente de evenementŭ şi *înainte de evenementŭ*, pentru că evenementul n'a sositŭ încă nicĭ astăḑı pentru purtătorii profeţiilorŭ. Este prea adevĕratŭ că pentru noĭ împlinirea s'a făcutŭ forte evidentŭ; dar nu suntemŭ noĭ cari presentămŭ profeţiile. Ceı cari le presintă nu vĕdŭ împlinirea lorŭ, în cât evenementul este ca nesositŭ cât pentru dânşii; şi fiindŭ că eĭ şi numaĭ eĭ ni presintă profeţiile respective, apoı este adevĕratŭ, şi adevĕratŭ literalminte, că în eĭ noĭ vedemŭ profeţiile *înaintea evenementuluĭ*.—

Dumneḑeu nu putea fĕră îndouielă sĕ întrebuinţeze unŭ miḑlocŭ maĭ simplu şi maĭ eficace pentru încredinţarea nostră în anterioritatea şi conservarea profeţiilorŭ; căci numaĭ amorea către evenementul îndeplinitŭ şi dorinţa de a'lŭ face sĕ triumfe, ar fi putută sĕ le falsifice saŭ să le altereze. Dar judeiĭ privescŭ cu gróză acéstă împlinire şi pórtă unŭ dispreţŭ nelimitatŭ către credinţa nóstră; eĭ încă din primulŭ momentŭ. aŭ dusŭ acéstă groză şi acestu dispreţŭ pênă acolo în cât 'şaŭ plântatŭ mânile în sângele aceluia care este consumarea profeţiilorŭ, şi acestŭ sânge, prin blestemŭ înfricoşatŭ, căḑendŭ

asupra lorŭ, 'ĭ urmăresce de opt-spre-ḑece secule şi-ĭ irită necontenitŭ în contra sa. Şi cu tóte aceste eĭ, carĭ suntŭ îndouiţĭ inimicĭ aĭ luĭ Isusŭ Christosŭ, şi prin crimă şi pentru pedepsa morţeĭ sale, —eĭ suntŭ aceia carĭ ni presintă profeţiile care dovedescŭ divinitatea luĭ şi ḑeu-uciderea lor. Apoĭ cum ar fi putută eĭ să le născocéscă seu să le falsifice în favórea acesteĭ probe care-ĭ confundă? Ecă unu abisŭ pe care nicĭ incredulitatea cea maĭ indrăznéţă n'ar cuteza vre o dată să'lŭ trecă.

Este moralminte imposibilŭ ca judeiĭ să fi ajutatŭ pe Chreştinĭ în a falsifica profeţiile. Este din contra o minune, cum de nu le-au nimicitŭ saŭ alteratŭ eĭ în detrimentulŭ religiuneĭ nóstre? Dar ast-felŭ este gradul orbireĭ lor şi a înţelepciuneĭ care o întórce în planurile sale, că cu cât eĭ aŭ maĭ mare despreţŭ către evenementu, cu atâta aŭ şi maĭ mare dragoste către profeţiile care-lŭ prevĕdŭ. Preocupaţĭ fiindŭ de o interpretare în totul carnală, a căria falsă vedere li dă atâta zelŭ pentru conservarea acestor titlurĭ a credinţeĭ nóstre, interesul ce ar avea de a le nimici saŭ falsifica contra nóstra, este totŭ-deauna contrabalançatŭ.

Noĭ amŭ expusŭ deja diversile caractere a acestuĭ zelu extraordinarŭ alŭ judeilorŭ pentru conservarea cărţilor sânte, în vederea profeţiilor ce cuprindu ele. Va fi de ajunsu a aminti acéstă declaraţiune pe care o face istoricul Josif în faţa lumeĭ intregĭ la şéseḑecĭ anĭ numaĭ după Iisusŭ Christosŭ, cu totă împlinirea profeţiilor contra naţiuneĭ sale, şi pe ruinile fumegânde încă ale acestuĭ templu a căruĭ distrugere fusese prespusă, într'unŭ kipu atât de precisŭ şi aşa de detailatŭ, cu şése sute de anĭ maĭ 'nainte. de către Daniil :

„Nu póte fi nimicu maĭ sigurŭ de cât scrierile nóstre au-
„torisate; ele n'arŭ putea fi expuse la nicĭ o contrarietate
„fiindŭ că nu se aprobă de cât ceea ce aŭ scrisŭ profeţiĭ

„de maĭ multe secule. Nu póte avea cineva grijă că va „vedea printre noĭ mulţime de cărţı care să se contradică; „n'avemŭ de cât douĕ-ḑecĭ şi douĕ, care cuprindu totŭ ce „s'a petrecutŭ, totŭ ce ne priveşce de la inceputul lumeĭ şi „pênĕ în acéstă oră, şi cărora suntemŭ datorĭ a da cre„dinţă. Pentru aceste cărţĭ avemŭ atâta credinţă, în câtŭ ni„mine nicĭ-o-dată n'a fost aşa de indrăzneţŭ ca să intre„prindă a scóte ceva din ele, s'aŭ a adăoga, saŭ a skimba „celŭ maĭ micŭ lucru. Noĭ le privimŭ ca divine, şi le numimŭ „ast-felŭ; noĭ facemu profesiune de a le observa într'unŭ „kipŭ inviolabilŭ, şi de a muri cu bucurie, decă necesita„tea ar reclama, pentru manţinerea lorŭ (Josephe contre „Appion, liv. I, cap. 2)."

Lucru admirabilŭ! totŭ acéstă pană care a scris istoria nenorocireĭ judeilorŭ preḑisă de profeţĭ, ne garantéḑă astfelŭ certitudinea şi anticitatea scrierilor sacre, fără a vedea minunatul raportŭ care le uneşce. Orbire fórte grosieră şi fórte culpabilă în sine, dar fórte utilă şi fórte profitabilă causeĭ credinţei nóstre!

Aşa dar profeţiile suntŭ certe, şi pentru a maĭ pune în questiune acéstă certitudine, trebue a disimula faptul celŭ maĭ prodigiosŭ şi celŭ maĭ decisivŭ din lume: mărturia judeilorŭ.

2. Dar nu era de ajunsŭ faptul în sine; trebuia încă ca evidenţa luĭ să fie totŭ aşa de rĕspândită ca şi evenemêntul căruia elŭ servesce; trebuia ca acestŭ faptŭ prodigiosŭ să devină unŭ faptŭ comunŭ, ordinarŭ.

Christianismulŭ, amŭ ḑis noĭ, n'a trebuitŭ să fie nicĭ-o-dată lipsitŭ de probe *presente*. Minunile aŭ iluminatŭ légănulŭ sĕŭ, profeţiile trebuia să lumineḑe tótă calea sa. Ceea ce aŭ ele doveditorŭ nu putea să apară de cât amĕsuratŭ cu implinirea lor, care este desvoltarea chreştinismuluĭ. Spre a-ĭ servi de dovadă, trebuia dar ca ele să-lŭ urmeze pretutindenea şi în totŭ timpulŭ, şi ca judeiĭ carĭ suntŭ purtă

torii profeţiilor să împartă, aşa ḑicêndŭ, destinele perpetuităţeĭ şi universalităţeĭ Religiuneĭ luĭ Christŭ, dar în urma sa şi ca ataşaţĭ la carulŭ sĕŭ de triumfŭ.

Şi în adevĕr, acésta este starea şi rolul judaismuluĭ pe pământŭ. Stare în adevĕr minunată, maĭ minunată de cum ar fi nemurirea pământéscă a unuĭ singurŭ omu ; pentru că naturalminte naţiunile morŭ ca şi indiviḑiĭ : că maĭ ales tóte naţiunile cele marĭ ale anticităţeĭ, contimporane cu naţiunea judaică, suntŭ de mult înmormântate în prafu, şi numaĭ ea singură, cea maĭ antică dintre tóte, şi spre maĭ mare minune, cea maĭ urgisită şi de ómenĭ şi de Dumneḑeŭ, trăeşce pretutindene, tot-deauna şi pretutindene într'o stare de esterminare. „Lucru minunatŭ, ḑice Pascal, de a vedea pe acestŭ poporŭ fiinţindŭ de atâta timpŭ „şi a'lŭ vedea tot-deauna miserabilŭ : fiindŭ necesarŭ să subsiste ca probă pentru divinitatea luĭ Iisusŭ Christosŭ şi să „subsiste într'unŭ kipŭ mizerabilŭ, pentru că'l au crucificatŭ; „şi cu tóte că este o contradicţiune a fi miserabilŭ şi a „subsista, totuşĭ elŭ subsistă tot-deauna cu tótă miseria „sa.“ Totulŭ este minune în acestŭ poporŭ.

Prin acésta elŭ îndeplineşce într'unŭ kipŭ minunatŭ funcţiunea providenţială la care este destinatŭ, funcţiunea de archivarŭ a *mareloru peceţĭ a chreştinismuluĭ*; imprimatŭ elŭ insuşĭ cu aceste peceţĭ formidabile, ducendŭ pretutindene profeţia alăturea cu evenementulŭ, reunindu-le în persóna sa, şi luminândŭ totŭ pămêntul cu o faclă care numaĭ pe elŭ-singurŭ îlŭ lasă în întunerecŭ şi care stralucesçe cu atâta maĭ tare cu cât întimpină acéstă oposiţie.

Şi vedeţĭ cum acestŭ poporŭ este evidentŭ făcutŭ anume pentru a servi de marturŭ chreştinismuluĭ.

(Va urma)

De mult am doritŭ, ca să întreținemŭ pre lectorii noștri cu materii din Istoria Bisericei și a literaturei romănescĭ. Lipsa de materialul necesarŭ pentru aseminea scopŭ, ne-a impusŭ, ca să ne abținemŭ pĕnĕ acum de la unŭ aseminea scopŭ.

Buna-voință însĕ și zelul Inalt Prea Sânțituluĭ nostru Metropolitŭ Primatŭ, D. D. Calinic, ne-a pusŭ în posițiune, ca astă-dĭ să cunóscemŭ multe din tesaurele Metropolieĭ Ungro-Valachieĭ, să avemŭ la disposițiune archiva caseĭ și în fine să fimŭ inițiațĭ prin prea cucernicii Protoiereĭ în cele maĭ multe din anticele Eparchieĭ s-teĭ Metropoliĭ. Semnele de recunoscință din partea subsemnatuluĭ pentru **Inalta bună voință** aŭ începutŭ a se manifesta. Albumul de subsemnăturile în facsimile ale Metropoliților Ungro-Valachieĭ, cu note scurte istorice, publicatŭ pre la finele luĭ Iuniŭ espiratŭ, este prima manifestațiune a acestuĭ simțimentŭ. Chronica Metropolieĭ Ungro-Valachieĭ, care îmĭ ocupă totŭ timpul disponibilŭ, și care va apărea, cu ajutorul luĭ D-deŭ, în curênd, va trebui să fie considerată de clerul și cetățenii

români, ca ultimul și celŭ maĭ complectŭ tributŭ din partea mea pentru concursul, de care m'am bucuratŭ din partea Eminenţieĭ Sele. Pene atuncĭ inaugurămŭ epocha de reîncepere a edităreĭ Jurnaluluĭ «Biserica orthodoxă română» cu o serie de articule din domeniul istorieĭ bisericescĭ, și pentru presentŭ începemŭ cu biografia Metropolituluĭ Teodosie.

METROPOLIA UNGRO-VALACHIEI.

TEODOSIE

Bizanţiul, acestŭ Imperiŭ fundatŭ de marele Constantin cu scopul, de a continua splendórea vekiuluĭ Imperiŭ romanŭ, nu mult a putută să se servĭască de acele mijlóce politice, ce făceŭ pre vekea Romă, ca să fie Domna și stăpânitorea lumeĭ întregĭ. Situaţiunea geografică a acestuĭ Imperiŭ de la gura orientuluĭ, care a provocatŭ invidia și lăcomia popórelor barbarice; elementul grecŭ, aflătorŭ în Bizanţiŭ, care încă de pre timpul Impĕratuluĭ Leon (457—474) a denaturatŭ acestŭ Imperiŭ, dându-ĭ unŭ caracterŭ maĭ mult eclesiasticŭ, de cât curatŭ politicŭ; in fine popularea Imperiuluĭ cu popóre tinere barbarice, care pre calea armelor eraŭ mult maĭ norocóse, de cât Imperiul, cedând înse tot-de-una acestuia pre calea cultureĭ intelectuale și specialminte în credinţa creștină ; aceste circumstanţe istorice aŭ făcutŭ din Imperiulŭ bizantinŭ unŭ centru politicŭ, de unde se lucra pentru cucerirea barbarilor nu atâta prin mijlocul armelor, pre cât pe calea credinţeĭ religióse, unde popórele barbarice perdéŭ tot-de-una lupta, ne avênd pentru sine aureola creștină, cu carea se încunjuraŭ ceĭ din Bi-

zanţiŭ, şi ce este şi *mai mult,* că nu cunosceŭ spiritul religiunei creştine ortodocse, şi specialminte dreptul inter-eclesiasticŭ. In totŭ cursul evuluĭ mediŭ, tótă politica Imperiuluĭ bizantinŭ se concentréză în jurul religiunei creştine; şi formularea dogmelor creştine, ficsarea dreptuluĭ canonicŭ şi maĭ la urmă cultul divinŭ, éca ramurile de activitate ale Imperiuluĭ bizantinŭ. Aicĭ vedemŭ puţină ocupaţiune cu organisaţiunea cohortelor, şi maĭ totă activitatea Imperiuluĭ este de domeniul dreptuluĭ, care neputênd încă fi internaţionalŭ, el fórte de timpuriŭ căpătă unŭ caracterŭ inter-eclesiasticŭ. Patriarchiĭ de Constantinupolŭ aŭ jucatŭ în evulmediŭ rolulŭ celŭ maĭ mare în viaţa politică a Imperiuluĭ, şi Imperatoriĭ devenise, dupre espresiunea marelui Constantin: „Episcopĭ aĭ intereselor de din afară, seŭ inter-eclesiastice ale Imperiuluĭ."

Cu venirea Turcilor în Europa, şi cu cucerirea Constantinupoluluĭ de către acestia, Imperiul bizantinŭ nu a perdutŭ nimicŭ din elementele vitale ale politiceĭ séle. E prea adevĕratŭ, că încă din timpurile luĭ Basiliŭ Bulgaroctonul prefecţiĭ şi apoĭ eparchiĭ Bizanţiuluĭ nu maĭ aveaŭ nicĭ o influenţă asupra poporelor barbarice din Imperiŭ, dar Episcopiĭ şi Metropoliţiĭ din Constantinupol n'aŭ încetatŭ cu totul nicĭ până în ḑilele nóstre, de a continua aceĭeşĭ influenţă vekiă bizantină, şi a domina preste poporele din Imperiŭ pre calea religiósă şi specialminte cea eclesiastică. Căcĭ ce sensŭ maĭ are astă-ḑĭ kiar anatema, mănţinută asupra poporuluĭ Bulgarŭ şi pretenţiunile agrariĭ, nutrite contra poporuluĭ românescŭ de către Patriarchia de Constantinupolŭ? Şi decă ne uitămŭ în cursul istorieĭ, descoperimŭ cu uşurinţă, că cu cât înaintéză armatele turce şi cucerescŭ naţiunile din fostul Imperiŭ bizantinŭ, cu atâta şi dominaţiunea Patriarchilor cresce, şi

Metropolitiĭ bizantinĭ cu Episcopiĭ lor devinŭ cuceritoriĭ Bisericilor de la popórele supuse. Aşa Biserica din Regatul Romàno-Bulgar işĭ păstréză independenţa sa, faţă cu Patriarchia de Constantinupolŭ, numaĭ pénĕ la data sfărămăreĭ de către Turcĭ a imperiuluĭ Romàno-Bulgar (1393), şi atuncĭ Patriarchul Eutimie, este inlocuitŭ prin Metropolitul Ieremia, venitŭ din Constantinupolŭ. (a) Metropolia Proilaveĭ nu se înfiinţeză maĭ tàrḑiŭ, de càt cu inaintarea armatelor turcescĭ pre malul stăngŭ al Dunăreĭ. (b) Moldova, fiind maĭ apĕrată din partea armatelor turcescĭ, din causa posiţiuneĭ eĭ geografice, şi avĕndu-şĭ domnitoriĭ eĭ, cariĭ, pre lăngă forţa armelor, presenta Bizantinilor şi unŭ zelŭ particularŭ pentru independenţa eclesiastică, nu s'a supusŭ pretentiunilor Patriarchieĭ, a respinsŭ pre Metropolitul grecŭ Ieremia [1395] şi a continuatŭ a sta sub greutatea anatemeĭ patriarchale pĕnĕ la anul 1402, cànd Domnitorul Alecsandru a inkeiat unŭ concordatŭ cu Patriarchul de Constantinupol, Mateĭ, prin care nu se stipulează condiţiunile de independenţă ale Bisericeĭ de Moldova şi raporturile eĭ cu Patriarchia de Constantinupolŭ, dar se trece sub tăcere totul, rĕmănĕnd a se reincepe lupta pentru subodinaţiunea Moldoveĭ sub nisce imprejurărĭ maĭ favorabile

Valachia, deşi avea prin seculul al XIV-lea niştc Domnitorĭ plinĭ de totă demnitatea politică, cariĭ îşĭ ţineŭ Ţera independentă faţă cu Turciĭ, fiind insă din punc-

(a). Opera subsemnatuluĭ Creştinismul in Daciĭ pag. 218—219.

(b). Metropolia Proilaveĭ s'a formatu din localităţile cucerite de Turcĭ dela Românii din stânga Dunăriĭ. Metropolitul acesteĭ eparchiĭ de cucerire turcescă şĭ-a avutŭ reşedinţa in Brăila, de unde 'şĭ are şi numirea de Proilava séŭ Proilavon, apoĭ in Galaţĭ, şi maĭ in urmă la Renĭ. Acéstă Eparchie prin seculul al XVIII-lea se intindea de la Calafatu şi pénĕ la Renĭ. şi cu retragerea armatelor turcescĭ de pre stânga Dunăreĭ a dispărutŭ şi Eparchia, rĕmănĕnd numaĭ, ca o suvenire istorică in dipticele patriarchieĭ. Γεωγραφία Μελετίου pag. 230. Cron. Roman. de P. S. Melhisedec part. I. pag. 107.

tul de privire geograficŭ mult maĭ espusă la amerinţările armatelor cuceritóre, de cât Moldova, a trebuitŭ încă dela 1359 să cedeze Bizanţiuluĭ pre calea eclesiastică, şi celŭ întâiŭ Metropolitŭ, care incepe era istorică a Metropoliţilor Ungro-Valachieĭ este Ioakint Critopulu, venitŭ din Constantinupolŭ cu ordinul Patriarchieĭ şi primitŭ de Domnitorul Alexandru I Basarab (1). Mircea celŭ mare, la 1389, pune capĕtŭ acesteĭ anomaliĭ, rădicând la trépta de metropolitŭ pre Timoteĭ, care a lucratŭ pentru desfiinţarea Metropolieĭ de Severin (2) şi a rădicatŭ cu ajutorul Patriarchieĭ de Achrida pre Biserica Ungro-Valachieĭ la trépta de Metropolie autocefală. Vĕḑendu-se la Patriarchie, că mijlócele anterióre de acţiune sùntŭ incapabile, de a conduce la subordinaţiunea Bisericeĭ Ungro-Valachieĭ, se inaugureză o noă eră de activitate, şi ómeniĭ Fanaruluĭ începŭ pe timpul luĭ Radul celŭ mare, finele seculuruĭ al XV-lea şi Negoe Basarab, începutul celuĭ al XVI-lea, de a se stabili în ţéră, ca egumenĭ aĭ monastirilor deja inkinate şi ca archiereĭ, cariĭ veniaŭ aicĭ sub pretestul, de a organiza Biserica Ungro-Valachieĭ (3), seŭ de a scăpa de persecuţiunile musulmane. Este fórte lăudabilă pietatea creştină a Domnitorilor celor marĭ aĭ Valachieĭ, dar mărinimia lor a fostŭ tot-d'a-una recompensată cu ingratitudine din partea acelora, cariĭ aŭ primitŭ atâtea

(1) Acta Patriarch. Constantinupolitanĭ T. I, pag. 383 şi 532 Micloschiez Vindobonae. Creşt. in Daciĭ pag. 224-225.

(2) Ἱστορία ἐκκλ. Μελετίου 1784 Tom. III, pag. 239. — Aicĭ maĭ adaugămu, că în seculul al XIV-lea Patriarchia de Constantinupolu, avĕnd mână liberă în Biserica Ungro-Valachieĭ, a creatŭ doe Metropoliĭ: Una la Argeş, unde a pusŭ de Metropolitŭ la 1359 pre Ioakint Critopulu, cu titlul de Metropolitŭ πάσης Οὐγγροβλαχίας=a toteĭ Ungro-Valachiĭ, şi a doa la Severin, în persóna luĭ Antim Critopulu, fratele luĭ Ioakint, la 1370, cu titlul distinctivŭ de Metropolitŭ μέρους Οὐγγροβλαχίας, adecă al uneĭ părţi a Ungro-Valachieĭ. (Veḑĭ maĭ pre largŭ opera creştinismul în Daciĭ şi creştinirea Românilor pag. 225-227).

(3) Veḑĭ Archiva istorică de D. B. P. Hăjdeu T. I part. II, pag. 132

bine-facerĭ de la ţeră. Se creaŭ ocasiunĭ prin mijlocul intrigilor, pentru ca să fie resturnaţĭ Metropoliţiĭ pămentenĭ, şi condica de chirotoniĭ a Metropolieĭ Ungro-Valachieĭ, seŭ cum iĭ maĭ dicŭ, condica cea sântă, conservă şi pene astă-dĭ resturile ureĭ contra a totŭ, ce era românescŭ şi lasă a se intrevedea intrigele cele maĭ vulgare. Aceste eraŭ mijlócele de acţiune a le Bizanţiuluĭ, faţă cu Biserica Ungro-Valachieĭ, pene la cucerirea tronuluĭ de către D-niĭ fanarioţĭ, când apoĭ ura şi despreţul contra cleruluĭ românŭ ajungŭ la apogeul lor. Eca în trăsurĭ generale şi posiţiunea Bisericeĭ Ungro-Valachieĭ, faţă cu Patriarchia de Constantinupol, şi noĭ amŭ trasŭ aicĭ aceste liniamente, pentru ca să facemŭ maĭ înţelésă o parte din biografia Metropolituluĭ Teodosie, ce ne ocupă aicĭ.

Teodosie ,dupre cum ni spune Pomelnicul celŭ mare al Metropolieĭ Ungro-Valachieĭ, este «Călugĕrŭ» cu metania din mănăstirea luĭ Mircea celŭ mare,supra-numită Cozia.[1] Nu dispunemŭ de alte date, relative la origina şi cultura acestuĭ Metropolitŭ; dar, judecând dupre actele luĭ, se vede că el dispunea de limba slavonă, cea grécă şi latină, şi că tot-o-dată el avea în sufletul seŭ focul sacru, care îlŭ facea, de a lucra continuŭ pentru interesele Bisericeĭ şi ale naţiuneĭ séle. Eca cum se esprimă el in prefaţa întâia, seŭ «epistola dedicatoriă» de la liturgia, publicată de dînsul in anul 1680: «Decĭ dar bine ar fi şi de mare folosŭ, când fieşĭ carele in osebită

(1) Pomelnecul celu mare al Metropolieĭ Ungro-Valachieĭ există în treĭ esemplare. Unul datèză de la anul 1675, şi se datoresce Metropolituluĭ Varlaam; al doi-lea este de la 1697 şi este lucratŭ de către Metropolitul Teodosie pentru Motropolia din Tôrgovistea; şi al treilea se datoresce Metropolitulul Gregorie al II-lea séu al III-lea (vedĭ Albumul Metropoliţilor Ungro-Valachieĭ de sub-semnatul 1880). In tóte aceste pomelnice esistă catalogul Domnilor şi al Metropoliţilor Ţereĭ cu óre-care variante. Pomelnicul luĭ Varlaam este lucratŭ dupre pomelnicul Metropolituluĭ Stefan, care adespărutŭ de mult.

limbă a sa o ar audi şi o ar înţelege (adecă pre liturgie).» Şi maĭ jos se vedŭ privirile Metropolituluĭ Teodosie, faţă cu starea culturei române de pre timpurile luĭ, precum şi simţimentele acestuĭ prelatŭ pentru scăderile morale ale nemuluĭ seŭ: «Acesta dar vedend şi noĭ, că ne cum lipsesce în limba nostră, de-afi ca să înţelégé norodul, ce încă şi mulţĭ, de nu maĭ mulţi preoţĭ, şi la alaltă cină bisertcéscă, de a cunósce orânduéla şi ţeremoniile eĭ, cum a se sluji trebue, şi fieşte care la vremea eĭ, de a se dice şi de a se glăsui, putincĭoşĭ nu suntŭ, şi maĭ vertos acesta, şi den neînvĕţătură şi den neînţelegerea limbiĭ pogoră, *care noaĭ jalnicŭ şi plânsurosŭ lucru este,* intr'atâta micşurare şi călcarea roduluĭ nostru cestuĭ rumănescŭ, carele o dată şi el numĕratŭ între puternicele nemurĭ, şi între tariĭ ómenĭ se numĕra, iară acum atâta de supusŭ şi de ocăritŭ ĭeste, cât nice învĕţătură, nice sciinţă, nice armă, nice legĭ, nicĭ nice unŭ obiceiŭ în totŭ rodul, cât se pomenesce astă-dĭ rumânŭ nu ĭeste. (Intre rumăniĭ, ce dicemŭ, cuprindemŭ şi pre Moldovenĭ, că tot dintr'o fôntână cură). Ci ca nişte nemernicĭ şi orbĭ într'unŭ oborŭ învertindu-se şi infăşurându-se: de la streinĭ şi de la varvarĭ, doră şi *de la vrăjmaşiĭ roduluĭ nostru,* cerŭ şi se imprumuteză şi de carte şi de limbă şi de învĕţătură. **O! grea şí durerósă întâmplare.**» (a).

Acesta este omul, care, instruitŭ în monăstirea Cozia,

(a) S-ta şi D-deéscă liturgie aluĭ s-teĭ Ioan Zlatoust, a mareluĭ Vasilie şi a luĭ s-teĭ Grigorie Dvoeslov, ce şi prejdesfeştena se dice. Care într'acestu kipŭ (gândim) că acum întâiu s'aŭ datŭ în lumină întru folosul tuturor preoţilor şi diaconilor, ca să póte pe lesne cunóşce; de a sluji cum se cade pe orónduela eĭ; di pre izvodul greccscŭ: tipicul pre limba rumănescă scosŭ şi întocmitu. Den porunca şi orónduiala cum şi kieltuela ĭéste a Prea svinţituluĭ kir Theodosie Mitropolitul Tórgovişteĭ şi Bucureştilor. Archiepiscopŭ a tótă Ungro-Vlachia şi Ecsarchu laturilor i proci. Tipăritus'aŭ în Scaunul Mitropoliei Bucureştilor. Aniĭ lumeĭ 7188 şi aĭ spaseniĭ 1680 Meseţa Iul. 8 dile.

şi formatŭ in singurele focare românescĭ ale timpuluĭ, a devenitŭ maĭ în urmă egumenŭ al mônăstireĭ Curtea de Argeş, de unde a fostŭ rădicatŭ la trépta de Metropolitŭ al Ungro-Valachieĭ, administrând Biserica cu tótă demnitatea în timpŭ de 34 anĭ, şi făcendu-se demnŭ de respectul posteriorilor, pentru *administraţiunea luĭ interióră*, pentru *lucrările literare*, precum kiar şi pentru *actele inter-eclesiastice*. Eca ordinea de studiŭ, in care avemŭ aicĭ a presenta pre Metropolitul Teodosie, dar actul alegereĭ Metropolituluĭ Tedosoie, detronarea şi reintegrarea luĭ în scaunul metropolitanŭ, precum şi mórtea luĭ, le vomŭ presenta aparte sub rubrica: *Metropolitul Teodosie pre tronul Ungro-Valachieĭ.*

I

Metropolitul Teodosie pre tronul Ungro-Valachiei.—Suirea pre tronul Metropolieĭ Ungro-Valachieĭ a luĭ Teodosie s'a efectuatŭ dupre tóte regulele canonice şi usurile ţereĭ. A precedatŭ maĭ întâiŭ ipopsifiarea (a), adecă alegerea eclesiastică, în ḑioa de 20 Maĭ anul 1669; s'a efectuatŭ alegerea de către Episcopiĭ Ţereĭ cu maĭ mulţĭ din Archiereiĭ titularĭ aĭ timpuluĭ, luând parte şi unŭ numĕrŭ de egumenĭ, conform usuluĭ; şi în fine s'a trasŭ la sorţĭ Teodosie, depre o listă de treĭ egumenĭ. Dar pentru interesul istoricŭ dămŭ aicĭ actul ipopsifiăreĭ în tótă întregimea luĭ (b): «De vreme ce prea sfânta Mitropolie, a tótă ţéra rumănéscă, aŭ rĕmasŭ fórĕ al eĭ adevĕratŭ Mitropolitŭ, plătindu-şĭ dar obştésca datorie, fericitul Kir Ştefan, noĭ cariĭ ne-am aflatŭ aicea Archiereĭ şi egumenĭ, cu porunca fericituluĭ părinte, Metodie Patriarchul Constantinupoleos, şi prea lumi-

(a) Vorbă grecéscă, compusă din ὑπό-sub ψῆφος-sorţŭ. In totul ὑποψήφιος sub sorţĭ, adecă pusu séu trasŭ la sorţĭ.

(b) Condica de Chirotoniĭ a Metropolieĭ Ungro-Valachieĭ fóia 7.

natuluĭ Domnŭ Iω. Radul Leon voevodŭ, impreună cu totă adunarea soboruluĭ Țěreĭ rumânescĭ, intrat-amŭ in sfânta Mitropolie a Țěreĭ rumânescĭ, unde ieste chramul sfântuluĭ şi mareluĭ Constantin, pentru ca să alegemŭ obrazŭ (a) vrednicŭ, care se fie kivernisitorŭ (b) aceşteĭ sfinte Mitropoliĭ, decĭ intâiŭ pus-am pre egumenul de la Tismena, kir Petronie, al doilea pre egumenul de la Sadova, kir Stefan, şi al treilea pus-amŭ pre egumenul de la Argeş, kir Teodosie, care s'aŭ arătatŭ maĭ vrednicŭ şi de folosŭ şi obrazŭ maĭ luminatŭ, a-firea destoinicŭ (c) aceşteĭ sfinte Mitropolie, a fi Mitropolitŭ, dreptŭ acesta s'aŭ scrisŭ la condică, la Maĭ 20 ḑile in letŭ 7176 (1669) .(d)». Actul este subsemnatŭ de patru archiereĭ grecĭ, aflătorĭ atuncĭ in Țeră, de Serafim Episcop Ribniskiĭ, şi de Grigorie Episcop Buzovskiĭ (e).

In ḑioa următore adecă la 21 Maĭ, Teodosie, alesŭ pentru Metropolia Ungro-Valachieĭ, se chirotonisesce Archiereŭ pentru acestă Eparchie. In pronunțarea profesiuneĭ de credință, pre care o face fie-care Archiereŭ la chirotonia sa, şi care atestă privirile dogmatice ale

(a) Obrazu, faţă, persónă. Vorbă slavonă.

(b) Kivernisi=a guverna, a administra şi a economisi; vorbă latină introdusă in limba română prin cea grécă.

(c) de stoinicu de la slavinescul гостойнный = demnŭ.

(d) D. Lesviodacs, în cursul seu de istorie bisericéscă şi specialminte in catalogul Metropoliților Ungro-Valachieĭ, pune suirea pe tronu a Metropolituluĭ Teodosie la 1668, urmând calculul anuluĭ eclesiasticu, ce începe de la Septemvrie. Noĭ, pentru ca să fimŭ în conformitate cu calculul şi de la actele posterióre ale condiceĭ de chirotoniĭ, urmămu, şi aicĭ anul civilŭ, care începe de la Ianuarie.

(e) Terminațiunile de la subsemnăturile Episcopilor de Buzeu şi de Rômnicu suntu resturĭ ale cultureĭ slavone anterióre. Este însă neesplicabilŭ titlul de Ribniskiĭ, care ar părea, că se derivă de la slavinescul рыба=pesce; in totul Episcopŭ al locurilor de pescărie. Relativŭ, Eparchia Rômniculuĭ este maĭ puțin proprie pentru pescăriĭ, de cât orĭ-care altă Eparchie a Ungro-Valachieĭ, deşi o tradițiune a loculuĭ, care ni se pare prea esagerată, esplică lucrul prin esistența în trecutu a unor pescăriĭ în acéstă Eparchie. Noi ni se pare maĭ raționabil a interpreta lucrul printr'unu raționamentu curat-limbisticu; adecă, s'a chimbatu labiala, din cuvêntul originalŭ, *m* în *b*.

persóneĭ de chirotonitŭ, precum şi raporturile canonce ale Eparchieĭ, pentru care se chirotonisesce, cu celalte Biserici orthodocse, Metropolitul Teodosie este primul archiereŭ românŭ, care pronunţă simbolul credinţeĭ in limba română. Acésta o afirmămŭ, fundându-ne pre condica de chirotoniĭ, unde Episcopul Buzeuluĭ, Grigorie, alesŭ la 4 Aprilie 1669, pronunţă simbolul credinţeĭ in limba slavonă. Pre lângă aceste, caracterele limbistice ale acestuĭ simbolŭ diferă cu totul de limba simboluluĭ credinţeĭ, usitatŭ in Biserica nóstră, încă din seculul trecutŭ, 1705. Formele analitice ale espresiunilor atestă, că simbolul pronunţatŭ de Metrop. Teodosie cu acéstă ocasiune, a fostŭ seŭ traducţiune a sa proprie, seŭ celŭ mult a Metropolituluĭ Stefan, predecesoruluĭ seŭ, care, pre timpul luĭ Mateĭ Basarab, a operatŭ reforma cea mare, adecă inlocuirea limbeĭ slavone cu cea românéscă in unele părţĭ ale vieţeĭ eclesiastice din Biserica Ungro-Valachieĭ. Noĭ reflecsiunile nóstre asupra acestuĭ produsŭ de literatură din seculul XVII-lea le vomŭ face in partea, unde ne vomŭ ocupa cu actele literare ale Metropolituluĭ Teodosie şi aicĭ notămŭ numaĭ, că Metropolitul Teodosie prin confesiunea sa, după ce arată, că va păzi cele stabilite de sânţiĭ părinţĭ in sinóde pentru intărirea credinţeĭ creştine, adaugă: „Şi earăşĭ încă maĭ mărturisescŭ, să păzescŭ şi pacea Bisericeĭ şi intru tótă vremea vieţeĭ mele să nu gândescu asupra eĭ niscare lucrurĭ in potrivă nicĭ intr'unŭ kipŭ, ce cu totul să urmezŭ şi să mĕ plecŭ invĕţăturilor celor bune, ale Prea Sfinţituluĭ mieŭ stăpânŭ şi biruitorŭ a tótă lumea Patriarchŭ, kirion, kirion Methodie şi mĕ făgăduescŭ, cu mintea, cu dragostea D-ḑeéscă şi cu frica luĭ D-ḑeŭ.» (a) Şi e prea adevĕratŭ, cum vomŭ vedea in decursul acesteĭ biografiĭ, Metropolitul Teodosie şi-a

(a) Condica de chirotoniĭ a Metropolieĭ Ungro-Valachieĭ fóia 7-8

respectatŭ cu sânţenie raporturile sele canonice faţa cu Patriarchia, nu i-s'a plătitŭ însĕ cu aceiaşĭ mĕsură din partea altora.

Strămutarea Metropolieĭ Ungro-Valachieĭ de la Tîrgovistea la Bucurescĭ, petrecută în aniĭ 1665, precum şi apropierea şi maĭ mare a armatelor turcescĭ de capitala Ţĕreĭ, prin cucerirea maluluĭ stângŭ al Dunăreĭ; înmulţirea elementuluĭ bizantinŭ, care incepuse a-şĭ căpăta in ţĕră domeniĭ considerabile, sub denumirea de mănăstirĭ închinate, încă depre la finele seculuĭ al XIV lea şi inceputul seculuĭ al XV-lea; întrebuinţarea de către D-niĭ pămĕntenĭ a elementuluĭ bizantinŭ civilŭ în calitate de capukichaele la Constantinupolŭ şi de consiliarĭ de tronŭ în Ţĕră; în fine mişcarea naţională, operată sub Mateĭ Basarab şi Metropolitul Stefan, deşi cu sfială, incepură sub Teodosie a se introduce şi în Biserică. Simbolul credinţeĭ, pronunţatŭ de către Teodosie la chirotonia sa, in limba romănă, a făcutŭ pre elementul streinŭ să se înarmeze în contra luĭ şi cu ajutorul luĭ Grigorie Ghica să fie resturnatŭ din scaunul metropolitanŭ, la 1673, de cătrĕ Dionisie, egumenul grecŭ de la mŏnăstirea s.teĭ Treimĭ de lângă Bucurescĭ, supranumită Văcărescĭĭ. Teodosie, în tot timpul absenţeĭ sele de la scaunul metropolitanŭ, a şedutŭ în mŏnăstirea Cozia, metania sa de călugĕrie şi apoĭ ilŭ găsimŭ în mŏnăstirea Tismena, de unde este reînstalatŭ în tronul metropolitanŭ la 1679, adecă anul suireĭ pre tronul Ţereĭ a Domnitorulul Iω. Şerban Cantacuzin (a), când prin judecată şi a recăpătatŭ tronul. Şi pentru ca să înţelegemŭ şi maĭ bine faptele istorice ale timpuluĭ, ce ne ocupă, să studiemŭ în modŭ criticŭ detronarea luĭ Teodosie, să espunemŭ faptele petrecute în timpul cât a absentatŭ Metropolitul Teodosie de la Metrepolia Un-

(a) Ἱστορία τῆς πάλαι Δακίας. Δ. Φωτεινοῦ. pag. 246-252.

gro-Valachieĭ, şi în fine să analisămŭ şi actul de judecată al luĭ Teodosie, în urmarea căruia el a administratŭ cu tótă demnitatea Eparchia sa încă 30 de anĭ, adecă pênĕ la data morţeĭ séle, anul 1709 Ianuarie 27.

La începutul jumătăţeĭ a doua a seculuiuĭ al XVII-lea partidele politice ajunsese în Valachia de nesuferitŭ. Uniĭ din boerĭ cu vornicul George Bălianu, cu Chrisa vistierul, cu Radul Ştirbeĭ, şi alţiĭ cu Mareş Banul celŭ mare, Radul Creţulescu logofĕtul şi Şerban Cantacuzin marele spătarŭ, împărţise Téra în douĕ fatriĭ, care se luptaŭ de mórte una contra altia, dar care aduceŭ Ţéreĭ celŭ maĭ mare rĕŭ şi care, dupe opiniunea nóstră, a şi intronatŭ domnia streină a Fanarioţilor. Partida luĭ Şerban Cantacuzin, era dupre espresiunile contimpuranilor şi a luĭ D. Fotino, «apărătoriĭ zeloşĭ aĭ poporuluĭ, luptătoriĭ pentru dreptate şi colónele neclătite a le Patrieĭ,» (a) în óre-ce partida opusă era in serviciul a totŭ ce era streinŭ şi instreinatŭ de Ţéră. Metropolitul Teodosie cu convincţiunile séle politice făcea parte din partida naţională a Cantacuzinescilor şi cu actele séle de caracterŭ curat-românescŭ irita pe totŭ elementul streinŭ din Ţéră. Nu era pentru elementul bizantinŭ din Ţéră şi de la Constantinupolŭ periculósă cultura slavónă din Ţerile române. Aceia ce-ĭ făcea ca să-şĭ indoiască mijlócele de luptă, era cultura română. Ea singură era în stare, ca să descepte in Românŭ consciinţa naţională; şi desceptarea acesteĭ consciinţe şi pre calea eclesiastică era ultima lovitură ce putea să se dea elementuluĭ streinŭ din Ţerile nóstre. De aicĭ totŭ felul de operaţiunĭ, pentru a se skimba Domniĭ pămĕnteni în streinĭ; şi pênĕ la realisarea acestuĭ planŭ sumarŭ, dominaţiunea Ţéreĭ prin mijlo-

(a) Δ. Φωτεινοῦ ἱστορία τῆς πάλαι Δακίας, T. II. pag. 242.

cul Bisericeĭ. Dionisie, egumenul de la monastirea Văcărescii, era propriŭ pentru realisarea unuĭ asemenea planŭ, maĭ ales că de la 1672 venise pre tronul Țěreĭ Grigorie Ghica și cu dînsul se întărise partida opusă Cantacuzineșcilor, și care direct seŭ indirect lucra pentru totŭ aceia, ce era contrarŭ adevěratelor interese ale Patrieĭ. *Eca causa detronăreĭ Metropolituluĭ Teodosie* și a înlocuireĭ luĭ prin Dionisie.

Décă întórcemŭ acum privirile nóstre și asupra persónelor, ce aŭ ocupatŭ tronul Metropolieĭ Ungro-Valachieĭ, pěně la anul 1679, vedemŭ, că atât Dionisie, cât și Varlaam aŭ alungatŭ din Biserică limba românéscă și nicĭ nu aŭ obținutŭ actele de chirotonii în tótă regula. Dionisie, pentru esemplu, care a muritŭ în anul suireĭ pre tronul Metropolieĭ, 1673, nu se supune actuluĭ ipopsifiăreĭ; și acésta pentru cuvěntul, că dupre usul timpuluĭ la alegerea eclesiastică atât a Metropoliților, cât și a Episcopilor trebueŭ să ea parte toțĭ archiereiĭ, aflătorĭ în țéră, Episcopiĭ Țěreĭ și *egumeniĭ mônăstirilor*. Aceștia în majoritatea lor eraŭ românĭ și nn puteaŭ să-șĭ dea voturile pentru unŭ usurpatorŭ streinŭ, maĭ ales când eĭ sciaŭ, că titularul de dreptŭ al Metropolieĭ Ungro-Valachieĭ se afla póte kiar ecsilatŭ în monastirea Cozia. Pre lângă aceste, Dionisie la chirotonie face profesiunea sa de credință în limba grécă și cea slavonă, iar simbolul credințeĭ, în forma romanéscă, usitată de Teodosie, nu se maĭ pronunță în Biserica Ungro-Valachieĭ pěně la reintegrarea acestuia în tronul metropolitanŭ (a). Varlaam, de altă parte, nu cunóscemŭ décă era streinŭ de origine. Scimŭ numaĭ, că el a fostŭ alesŭ Episcopŭ de Rômnicŭ în urmarea retrageréĭ luĭ Serafim, seŭ dupre espresiunea actuluĭ «Prostindu-se el (Serafim) de bună voia sa de episcupie» (b)

(a) Vedĭ Condica de chirotoniĭ a Metrop. Ungro-Valachieĭ foia 13-14.
(b) Condica de chirotoniĭ a Metrop. Ungro-Valachieĭ foia 11.

şi rădicatŭ la acéstă treptă din egumenŭ alŭ mŏnăstirei „Glăvăciogul» de către Metropolitul Teodosie in primiĭ anĭ aĭ archipăstoriceĭ séle. Avemŭ însĕ date positive, că el făcea parte din partida politică, opusă Cantacuzinescilor, şi dupre cum se vede, era şi elŭ din numĕrul acelor persóne, care profesaŭ, că nu e bine, ca limba românéscă să se introducă în Biserică. El nu credea cu Teodosie, că «bine ar fi şi de mare folosŭ, când fieşĭ carele în osebită limbă a sa o ar audi şi o ar înţelege (adecă pe liturgie, macar şi altă slujbă a Bisericeĭ) (a).

Din contra, pre Varlaam îlŭ vedemŭ la 1667 inainte de alegera sa ca Episcopŭ al Rîmnicului, făcênd o călătorie la Moscva, când acolo domnia Ţarul Alecsie Michailovicĭ, iar în Valachia Radu Leon, şi aducênd de la Moscva formularul de pomelnicŭ, după care în anulŭ 1675, adecă în timpul administraţiuneĭ séle metropolitane, a şi formulatŭ pomelnicul cel mare şi celŭ maĭ vekiŭ, ce astă-ḑi are metropolia Ungro-Valachieĭ (b). In genere vorbind, Varlaam din şirul istoricŭ ni se presintă, că nu era unŭ românŭ zelosŭ, ca Teodosie, ţinea la cultura vekie slavonă, dar iarăşĭ in totŭ cursul timpuluĭ cât a statŭ pe tronul Metropolieĭ, nu se vede lucrând pentru elementul bisantinŭ din ţeră, şi nicĭ nu a aprobatŭ in sufletul seŭ actul detronăreĭ Metropolitu-

(a) S-ta şi Dḑeéscă Liturgie. Dedicatoria (prefaţa) àntáia pag. 5-6.

(b). Noĭ presentămŭ aicĭ pentru interesul istorieĭ descripţiunea pomelnicululuĭ Metrop. Ungro-Valachieĭ, formulatŭ de către Varlaam la 1675. El se numesce cu numirile: Pomenicŭ, Sobornicu, Sinoditu şi Proscomisariu. Acestŭ pomelnicu are doe prefeţe, cea întâia cuprinde data formulăreĭ luĭ şi regulele cum trebuescu inscrise persónele, iar a doa tractéză despre pomelnicŭ din punctul de privire creştinescŭ. In prefaţa intáia intre altele se ḑice: «Iar dup-aceia, când au fostŭ aniĭ de la inceputul lumeĭ 7170, iar de la nascerea luĭ Christos 1661 (1662), domnindŭ bunul creştinŭ Io Grigorie (Ghica) voevodu, sfinţirind într'acea vreme Prea sfinţitul părinte kir Stefan, Archiepiscopŭ şi Metropolitu a tótă ţéra Ungro-Vlachieĭ, s'au făcutŭ a 2 Mitropolie. Şi în vremea acestuĭ prea Sfânţitŭ Părinte fostu s'aŭ ...

luĭ Teodosie. Acésta se probézä de acolo, intâiŭ, că Varlaam in totŭ timpul aflăreĭ séle pe tronul Metropolieĭ Ungro-Valachieĭ, adecă de la 1673 Ianuarie pĕnĕ la 1679 Aprilie 15, nu s'a subsemnatŭ, de cât Episcopŭ al Rômnicululuĭ, dupre cum se atestă şi din actul ipopsifiăreĭ Episcopuluĭ de Rômnicŭ, Stefan, (a), efectuatŭ in anul 1673 Ianuarie 15 ḑile; şi al doilea, că kiar la judecata luĭ Teodosie in divanul Ţĕreĭ a recunoscutŭ inocenţa luĭ Teodosie şi a făcutŭ declaraţiunea, că el a primitŭ funcţiunea de Metropolitŭ, fiindu-ĭ impusă de cătrĕ Grigorie Ghica. Despre acésta aicĭ imediat.

Cu căderea luĭ Duca voevodŭ şi cu rădicarea luĭ Şerban Cantacuzin pre tronul Ţereĭ (1679) partida cea mult persecutată a cantacuzinilor şi tot-o-dată partida eminaminte naţională, a luatŭ preponderenţă in Ţéră. Celŭ intâiŭ actŭ al luĭ Iω. Şerban Cantacuzin a fostŭ restabilirea Metropolituluĭ Teodosie in tronul metropolitanŭ, pre care l'adusŭ din monastirea Tismĕna, şi nu Cozia, unde a fostŭ retrasŭ după resturnarea luĭ de cătrĕ Diŏnisie (b). Reinturnatŭ Teodosie la scaunul metropolitanŭ, el nu şĭ-a reocupatŭ funcţiunile maĭ 'nainte, de ce nu

---

pre uşorŭ şi pre prostŭ pomenicŭ S-teĭ Bisericĭ, intru care să se scrie pravoslavnicii creştinĭ după tocmela şi obicĭna s-teĭ Bisericĭ, precum aŭ datŭ şi aŭ lăsatŭ inşişĭ de D-ḑeu vĕḑitoriĭ s-ţiĭ apostolĭ şi purtătoriĭ de D-ḑeu sfinţiĭ părinţĭ. Iar când aŭ fostŭ după aceea maĭ pe urmă, in ḑilele bunuluĭ creştinŭ şi prea luminatuluĭ Domnŭ atotă Ţéra Ungro-Vlachieĭ Iω. Duca voevod, când era anii denceputul lumeĭ 7183, iar de la Christos 1674 (1675 cu sfatul şi porunca şi blagoslovenia Prea sfinţituluĭ părintele nostru, kir Varlaan, Archiepiscopul şi Mitropolitul a tótă Ţera Ungro-Vlachieĭ s'aŭ prefăcutŭ şi s'aŭ inoitŭ acestu pomenic cu maĭ bună scrisóre şi isvozel pre carte noă, spre maĭ frumósă alcătuire şi aşeḑare. Şi s'aŭ scrisŭ in acestŭ sinoditu, adecă proscomisariŭ intâi ceĭ toţĭ maĭ denainte, ce s'aŭ aflatŭ in cel vekiu pomenicu Domnĭ şi Dómne, şi archiereĭ şi boerĭ şi jupânese» etc.

(a) Aicĭ la acest actŭ ieu parte Grigorie al Buzeuluĭ, Varlaam Episcopŭ de Romnicŭ şi unŭ Archiereŭ grecŭ.

(b) Ἱστορία τῆς πάλαι Δακίας T. II. pag. 259.

s'a pertractatŭ causa resturnăreĭ luĭ in divanŭ şi nu şĭ-a avutŭ locŭ judecata eclesiastică, pronunţată de delegaţĭ speciali, veniţĭ din partea Patriarchieĭ şi provocaţĭ de Teodosie, prin ajutorul luĭ Şerban Cantacuzin. Procedura nu este curat-românéscă, fiind că aicĭ se tractéză despre unŭ actŭ de domeniul administraţiuneĭ interne a Bisericeĭ Ungro-Valachieĭ; dar, de altă parte, trebue să observămŭ şi acésta, că Metropolitul Teodosie în totŭ timpul archipăstorieĭ séle a acordatŭ Patriarchuluĭ maĭ multe ingerinţe în administraţiunea Bisericeĭ, maĭ ales decă actul părea a avea celŭ puţin aparinţa unuĭ actŭ inter-eclesiasticŭ, dupre cum a fostŭ şi resturnarea luĭ de către Dionisie, unul din clericiĭ Bisericeĭ din Constantinopolŭ. Dar pentru o maĭ mare claritate a faptuluĭ şi pentru interesul specialŭ istoricŭ, noĭ reproducemŭ aicĭ în întregul eĭ sentinţa Divanuluĭ, ce a judecatŭ casul şi a restabilitŭ pre Teodosie în postul de Metropolitŭ al Ungro-Valachieĭ:

«Tótă lucrarea şi cunoscinţa, care se arată a fi atinsă de cuviinţă şi de dreptate şi încă duchovniceştelor lucrărĭ şi judecăţĭ, care se facŭ cu porunca scaunuluĭ a tótă lumea, în multe locurĭ cadese să se scrie şi să se semneze la bisericeştile condicĭ de pre-a-locurĭ întru tréba arătăreĭ după vremĭ, precum se întâmplă şi acum, fiind şi noĭ trimişĭ despre partea prea sfântuluĭ, bunuluĭ ştiutorŭ şi a tótă lumea Patriarchŭ kir Dionisie şi di cel den prejurul luĭ sfântul sóborŭ al Archiereilor, prin cărţĭ sóbornicescĭ, care poruncescŭ şi alegŭ povestea, pentru care fumŭ trămişĭ, după jalba şi cererea celuĭ maĭ dinainte scosŭ din Mitropolia acésta a Ungro-Valachiĭ, kir Teodosie, pre vremea domnieĭ luĭ Grigorie Voevodŭ, ca să căutămŭ judecata acésta pentru scaunul Eparchieĭ aceştia Ungro-Vlachieĭ, cu celŭ ce s'au aflatŭ întru dînsa Mitropolitŭ Varlaam

şi acestuĭ lipsitŭ de dinsa kir Theodosie. Şi făcendu-se adunare inaintea Prea luminatuluĭ, prea slăvituluĭ, de D-ḑeŭ credinciosŭ şi prea creştinuluĭ Domnŭ a tótă Ungro-Vlachia Iω. Şerban voevodŭ Cantacuzinno şi a cinstiţilor boiarilor ţereĭ şi domnieĭ acestia i a ipiscupilor celor de supt ascultarea Mitropolieĭ aceştia Ungro-Vlachieĭ şi a altor archiereĭ, *mare din bogate locurĭ intâmplându-se aicea* şi fiind la adunarea acésta a domnesculuĭ divanŭ, stând amândoĭ în picióre, adecă Varlaam şi kir Theodosie şi incepêndu-se jalba acésta a luĭ kir Theodosie cătrê noĭ, noĭ după porunca sōboruluĭ scaunuluĭ a tótă lumea adus-amŭ la mijlocŭ sfânta condică a Mitropolieĭ acestia Ungro-Vlachiiĭ, şi amŭ cercetatŭ, de se vorŭ afla vinĭ scrise in potriva luĭ kir Theodosie, pentru care să se fie catheresitŭ atuncea şi să fie scosŭ din scaunul Mitropoliiĭ Ungro-Vlachiiĭ. Şi aflând óre ce vinĭ şi in condică şi afar den condică pre chârtiĭ (a), cercetat-amŭ şi amŭ intrebatŭ pre Varlaam, de va putea să aducă de faţă pârâşĭ şi mărturiĭ vinilor acestora asupra luĭ kir Theodosie. Şi aŭ mărturisitŭ insuşĭ Varlaam cu gura luĭ, că *nicĭ pârâşĭ suntŭ, nicĭ mărturiĭ ca acestea ştiŭ, ïar nicĭ la aceste vinĭ nu cunoscŭ vinovatŭ pre kir Theodosie,* numaĭ atâta cunoscŭ, *cum şi acesta kir Theodosie in silă s'aŭ scosŭ den scaonŭ,* şi eŭ Piscupul Rômniculuĭ atuncea fiindŭ, mi iaŭ făcutŭ silă de cel de atuncea Domnŭ, ca să mê mutŭ la scaonul Ungro-Valachiiĭ, şi

---

(a) Nicĭ noĭ pêne acum n'am pututŭ află vre unu felŭ de vinĭ in contra Metrop. Teodosie. Se vede însĕ, că fóia a 10-cea din condica de chirotoniĭ lipsesce, adecă fóia imediat precedentă sentinţeĭ de judecată. Ar fi fostŭ dn mare interesŭ istoricŭ, décă mâna sacrilegă n'ar fi atentatŭ la acestŭ documentŭ preţiosu şi sântŭ al Metropolieĭ Ungro-Valachieĭ; căcĭ din vinile, aduse luĭ Teodosie, amŭ fi pututŭ póte cunósce şi partea debilă a acestuĭ omŭ mare. Dar dupre tótă probabilitatea, vinile menţionate, trebue să fi fostŭ inventate de Dionisie, pentru ca ast-feliŭ să-şĭ pótĕ uşura posiţiunea de intrigantŭ, resturnătorŭ şi usurpătorŭ.

am primitŭ tótă spaĭma Domnuluĭ, ca să nu facĕ acestŭ lucru fŏr de cale, precum ĭéste tuturora cunoscutŭ. Şi s'aŭ chirotonisitŭ Mitropolitŭ la Mitropolia acésta, óre-care Dionisie, egumenul monastireĭ Sfinteĭ Troiţe. Apoĭ după mórtea aceluia avêndŭ eŭ silă despre Domnŭ şi socotindŭ cum nu va fi greşala acésta, ca cea dentâiŭ, am primitŭ mutarea acésta la scaonŭ. Şi de vreme ce acum mĕ aflu la judecată, ascultătorŭ suntŭ la ce se va afla cu direptul. Şi aşa noĭ amŭ ruptŭ judecata cu voia şi porunca Prea Sfântuluĭ Patriarchŭ şi cu puterea sŏbornicii cărţĭ, cum că, kir Theodosie, precum s'aŭ aratatŭ nevinovatŭ, nicĭ pàràşĭ fiindŭ, nicĭ mărturiĭ ca acestea, să aĭbă ĭar scaonul Ungro-Vlachiiĭ, la care s'aŭ chirotonisitŭ pre lége şi să i-se dea semnul păstoriiĭ, adecă cârja şi să se cunóscĕ de acum ĭar alesŭ Mitropolitŭ şi vlădică Mitropoliiĭ Ungro-Vlachiiĭ după patriarşăştile şi sŏborniceştile cărţĭ. Iar Varlaam, fiindŭ mutatŭ la scaonul acesta, una pentru prostimea luĭ; alta făcêndu-i-se silă după mórtea luĭ Dionisie, şi mărturisind adevĕrul şi nevinovarea luĭ kir Theodosie, şi plecându-se cu ascultare bună la judecata acéstă şi cerşind ertăciune de la sfântul sŏborŭ, el să chie insĕ depărtatŭ de scaonul Mitropoliiĭ Ungro-Vlachiiĭ şi de tóte veniturile eĭ şi să se afle întru pace şi odichnă şi aşa kivernisind tréba şi judecata acésta, s'aŭ scris acésta la sfânta condică a Mitropoliiĭ Ungro-Vlachiiĭ întru arătare. Aprilie 25 an. 7187 (1679).

† Marele logefĕtŭ al Bisericeĭ celeĭ marĭ şi persónă representativă, ca ecsarchŭ al Intru-tot-sanctităţeĭ sele. Ioan Cariofil.

† Smeritul Mitropolitŭ al Maronieĭ conecsarchŭ la aceĭaşĭ (causă) (a).

(a) Actul acesta este transcrisŭ din condica vekie de chirotoniĭ a Metropolieĭ Ungro-Valachieĭ (fóia 17). Aicĭ el se află in originalul grecu, dar tot-o-dată este şi tradusŭ din anul 1679; căcĭ traducţiunea este investită de subsemnaturile ecsarchilor Patriarchieĭ, şi apoĭ limba românéscă şi trăsurile scrisoreĭ atestă timpul traducereĭ şi a scriereĭ luĭ in condică.

Reintegrându-se Teodosie în tronul Metropolitanŭ, a continuatŭ a administra Biserica Ungro-Valachieĭ cu totă demnitatea şi ardorea de adevĕratŭ românŭ pēnĕ la anul 1709 Ianuarie 27, când şĭ-a depusŭ nobilulŭ sĕŭ sufletŭ în mânele aceluia, de unde «şi pre a fi (esiestenţa) a luatŭ.» Dar noĭ înkeĭemŭ şi acéstă parte a studiuluĭ nostru cu unŭ documentŭ istoricŭ, relativŭ la mórtea Metropolituluĭ Teodosie; adecă cu inscripţiunea de pre pétra mormĕntală a luĭ Teodosie, care se află în Metropolia Ungro-Valachieĭ: «Rĕposatul Domnul Prea Sfinţitul Mitropolitŭ kir Theodosie la anul 7216 (1709) genarie 27. De ḑile la a 87 pol (jumĕtate) de anĭ aĭ vieţeĭ séle, în ḑilele Prea luminatuluĭ Domnŭ Iω. Constantin B. voevodŭ, păstorind turma luĭ Christosŭ anĭ 39 şi 9 lunĭ şi s'aŭ îngropatŭ aicea. 1708 (1).

II

Activitatea internă a Metropoltuluĭ Teodosie. Forte de timpuriŭ se introdusese la Românĭ dreptul bizantinŭ şi codicele Iustinian, care era vekĭulŭ dreptŭ romanŭ, aproprietŭ la principiile creştinismuluĭ, era regulatorul raporturilorŭ juridice. In evul meḑiŭ maĭ întâiŭ Fotie, apoĭ Aristen, aŭ compusŭ câte unŭ manualŭ de dreptŭ, pre care eĭ l'aŭ intitulatŭ „Nomo-canonŭ = legĭ şi canóne, seŭ pravilă» şi de care Româniĭ se serviaŭ în tóte centrurile lor de organisaţiune socială. La Româniĭ din Valachia, ca şi la ceĭ-l-alţĭ, Pravila luĭ Aristen era singurul dreptŭ scrisŭ, dar aicĭ maĭ esistaŭ şi nisce usante juridice, păstrate în formă de tradiţiune

(1) Aniĭ din acéstă inscripţiune suntŭ daţĭ dupre calculul eclesiasticŭ, care începea de la Septemvrie şi noĭ ĭĭ dămu dupre calculul civilŭ. Acéstă inscripţiune este săpată pre unu cilindru de pétră cu literile în reliefu. El se afla lepădatŭ în curtea despre apusu a Metropolieĭ, supusŭ la totŭ felul de deteriorărĭ. Inalt P. S. M. Primatŭ, D. D. Calinic, din dînsul şi cu o altă pétră a creatu unŭ monumentu, aşeḑându-l în curtea despre résăritŭ a metropolieĭ, la fundul altaruluĭ.

şi eşite din organisaţiunea socială cea oligarcho-teocratică a Românilor din evul mediŭ, pre care usanţe juridice tradiţionale chronicariĭ timpuluĭ le numiaŭ «obiceiul pămêntuluĭ.» Pravila, cea acum tradusă şi tipărită şi în românesce de către Mateĭ Basarab şi Metropolitul Stefan, predecesorul luĭ Teodosie, precum şi obiceiul pămêntuluĭ eraŭ singurele disposiţiunĭ juridice, dupre care şi Teodosie, ca Metropolitŭ al Ungro-Valachieĭ, şĭ-a esercitatŭ activitatea sa.

In virtutea dreptuluĭ bizantinŭ, concentratŭ în nomocanonŭ, seŭ pravilă, Metropolitul Teodosie in timpŭ de 34 anĭ, cât s'a aflatŭ pre tronulŭ Metropolieĭ Ungro-Valachieĭ, a efectuatŭ cincĭ-spre-ḑece chirotoniĭ de Archiereĭ, din care patru pentru Eparchiĭ din coprinsul Patriarchieĭ de Constantinupol, cincĭ pentru Episcopiile Valachieĭ şi şése pentru Metropolia Transilvanieĭ, seŭ a Ardeluluĭ, care se maĭ numĭa Alba Iulia şi Belgrad. Chirotoniile acestor Archiereĭ aŭ fostŭ identice în privinţa formelor; fiind-că ele se efectuaŭ dupre prescripţiunile canonice. Ipopsifiările însĕ aŭ diferitŭ, dupre posiţiunea eclesiastică a Eparchiilor, pentru care s'aŭ chirotonisitŭ Archiereiĭ. Aşa, Archiereiĭ din Eparchiile, dependinte de Patriarchia de Constantinupolŭ, aŭ fostŭ, se póte ḑice, numaĭ chirotonisiţĭ de către Metropolitul Teodosie; căcĭ Patriarchiĭ după timpŭ desemnaŭ persónele şi Eparchia, ĭar actul ipopsifiăreĭ era o simplă formă, unde totul era prestabilitŭ prin ordinul patriarchalŭ. Partenie, chirotonisitŭ la 1669 Septemvrie 2, pentru Archiepiscopia Sotiriupoleĭ, Neofit al Sevastieĭ, chirotonisitŭ la 1696 Iulie 6, Macsim, chirotonisitŭ pentru Metropolia Ierapoleĭ, la 1702 Ianuarie 25, şi Eutimie, chirotonisitŭ totŭ în acelaşĭ anŭ pentru Archiepiscopia Pogonianieĭ, aŭ fostŭ numaĭ chirotonisiţĭ. Pentru acestia în condica de chirotoniĭ esistă numaĭ unŭ singurŭ

actŭ de ipopsifiare şi de aicĭ se vede, că Partenie a fostŭ desemnatŭ de Patriarchie prin anume ordinŭ către Metropolitul Teodosie. De aceia insuşĭ Metropolitul Teodosie maĭ in urmă a suprimatŭ actele de ipopsifiare, păstrându-se in condica de chirotoniĭ numaĭ profesiunile de credinţă, făcute de aceştĭ Archiereĭ la chirotonie (a). Cu totul altŭ ceva insĕ eraŭ chirotoniile Archiereilor pentru Eparchiile din Ţeră. Aicĭ se observă unŭ dreptŭ de iniciativă a Metropolituluĭ, care se punea in eserciţiŭ de indată ce Eparchia devenea vacantă; se vede la fie care actŭ de ipopsifiare unŭ ordinŭ al Domnitoruluĭ pentru punerea in esercițiŭ a dreptuluĭ de iniciativă metropolitanŭ; şi in fine ĭeŭ parte la alegere pre longă Archiereiĭ Ţereĭ şi egumeniĭ monastirilor. In genere vorbind, pre timpul Metropolituluĭ Teodosie alegerea Episcopilor Ţĕreĭ se făcea de cătrĕ clerul inaltŭ cu consimţimentul Domnitoruluĭ. Astŭ-felŭ aŭ fostŭ aleşĭ: la 1669 Varlaam Episcopul de Romnicŭ, la 1691 Ianuarie 5 Mitrofan, fostulŭ Episcopŭ de Huşĭ, Episcopŭ al Buzeuluĭ, la 1693 Iunie 18 Ilarion pentru Romnicul Vàlcea, Damascen pentru Episcopia de Buzeŭ la 1703 Octomvrie 3, şi la 1705 Martie 16 este alesŭ Antim pentru Episcopia de Romnicŭ (b). Ceva analogŭ observa Metropolitul Teodosie şi in alegerea Metropolituluĭ de Transivania. Adecă permisiunea Domnuluĭ era şi aicĭ de rigóre; fiind că se petrecea unŭ actŭ internaţionalŭ. Dar iniciativa actuluĭ alegereĭ venea din partea membrilor Bisericeĭ Transilvaniane şi alegerea se efectua totŭ decătrĕ membriĭ acesteĭ Bisericĭ. In timpŭ de 19 anĭ Metropolitul Teodosie a alesŭ, seŭ maĭ dreptŭ a chirotonisi pentru Biserica Transilvanieĭ şése Metropoliţĭ, după ce predecesorul fie căruĭ Metropolitŭ móre. La 1680 Au-

(a) Condica de chirotoniĭ foia 9. étc.

(b) Vedĭ actele in condica de chirotoniĭ

gust 23 Metropolitul Teodosie chirotonisesce pre Iosif, la 1682 Aprilie 1 chirotonisesce pre Ioasaf, iar în timpŭ de 10 anĭ chirotonisesce pre Sava şi Varlaam, la 1693 Sept. 30 pre Teofil şi in fine la 1699 Ianuarie 22, pune pre tronul Metropolieĭ de Transilvania pre Atanasie, care maĭ în urmă a primitŭ unia şi cu care Teodosie a avutŭ maĭ în urmă a lupta, pentru ca să-lŭ readucă la ortodocsie (a). Despre acésta maĭ jos.

Pre lôngă cele de maĭ sus, relative la activitatea internă a Metropolituluĭ Teodosie, şi care suntŭ de unŭ caracterŭ curat-eclestasticŭ, în viaţa Metropolituluĭ Teodosie avemŭ de notatŭ maĭ multe acte curat-sociale şi de caracterŭ aprôpe teocraticŭ. Adecă, Metropolitul Teodosie, ca şi toţĭ Metropoliţiĭ Ţereĭ, era preşedintele divanuluĭ şi în acéstă calitate, el judecă împreună cu clerul înaltŭ şi cu boeriĭ Ţereĭ pre Vornicul Stroe Leordénu, care ucisese pre fostul mare Postelnicŭ, Constantin Cantacuzin şi în numele divanuluĭ pronunţă sentinţa de môrte contra ucigătoruluĭ (b). Decă Metropolitul Teodosie edă o carte de blestemŭ contra marturilor, prin care aceştia suntŭ obligaţĭ, de a mărturisi drept aceia, ce cunoscŭ în causa omoruluĭ luĭ Cantacuzin (c), acésta derivă din caracterul jurămèntuluĭ şi din posiţiunea eclesiastică a luĭ Teodosie; dar a judeca o causă criminală şi a pronunţa o sentinţă de môrte, acésta este ceva socialŭ şi se esplică numaĭ atuncĭ, când ne vomŭ aduce aminte, că în codicile Iustinian Episcopilor se acordaŭ o mulţime de drepturĭ, care în evul mediŭ se numeŭ «audientia episcopalis». Tot din dreptul Episcopilor «audientia episcopalis» facŭ parte şi următôrele acte juridice, ale Metropolituluĭ Teodosie. Aşa, la 1697 Martie

(a) Condica de chirotoniĭ.

(b) Magazin istoricŭ I. I., pag. 406—411

(c) ibidem pag. 404—405.

26, Metropolitul Teodosie dă o sentinţă, ca capŭ al Bisericeĭ Ungro-Valachieĭ, prin care hotărasce, ca mônăstirea Râncăciovul să dea sororeĭ călugĕruluĭ Daniil a treia parte din via acestuia, dăruită monastireĭ (a). La 1704 confirmă inkinarea skituluĭ Priviţa de pre apa Nişcovul la monastirea Vatopedul din s-tul Munte (b). Şi in fine la 1705 Iulie 24, Metropolitul Teodosie confirmă stăpânirea munţilor Neteda şi Skînteia de către mônăstirea Arnota; şi numaĭ după acesta mônăstirea obţine dreptul de stăpinire asupra numiţilor munţi şi cu chrisovul de la 16 Aprilie acelaşĭ anŭ a Domnulnĭ Iω. Constantin Brâncovênu. In genere vorbind, *în materiĭ de transacţiunĭ Metropolitul avea dreptul, de a legaliza actele, seŭ, dupre espresiunea timpuluĭ, de a le adeveri.*

Unŭ dreptŭ ĭarăşĭ curat-românescŭ, care se condiţiona cu organisaţiunea socială a poporuluĭ din Valachia şi deriva din posiţiunea Metropolituluĭ de preşedinte al Divanuluĭ, era dreptul, de a primi reclame dela Ţêră, adecă dela boerĭ contra Domnitorilor, de a alege pre Domnitorĭ şi in fine, de a ocupa regenţa in casurile de absenţă ale acestora. Metropolitul Teodosie, care a păstoritŭ Biserica Ungro-Valachieĭ timpŭ de 34 anĭ, ni presintă acte şi de o aseminea natură, afară de actul regenţeĭ, care nu şĭ-avutŭ locul; de şi pre timpul păstorieĭ acestuĭ Metropolitŭ s'aŭ succedatŭ pe tronul ţeriĭ cincĭ Domnitorĭ; adecă Radul Leon, Antonie, Grigorie Ghica, Şerban Cantacuzin şi Constantin Brancovênul. La 1669 boieriĭ s'aŭ râdicatŭ contra Domnitoruluĭ Radul Leon, şi aŭ reclamatŭ la Metropolitul Teodosie contra acestuia şi a ômenilor ce-lŭ încunjuraŭ. Seŭ dupre espresiunile cronicaruluĭ Constantin

(a) Condica de documente a mon. Râncăciovul pag. 52.
(b) Documentele Metrop. Ungro-Valachieĭ No. 45.

Capitanul, care nareză: «Şi aŭ eşitŭ boeriĭ şi ..., stringendu-se la Mitropolie, la Vlădica Teodosie, *spuindu-ĭ jalba*, cum aŭ vrutŭ să-ĭ omóre grecii». (a)

De altă parte, la 1689, după mórtea Domnitoruluĭ I-ĭ. Şerban Cantacuzin, Metropolitul Teodosie, în capul Divanuluĭ, compusŭ din Episcopiĭ şi boeriĭ Țereĭ, alege pre Domnitorul I-ĭ. Constantin Basarab Brâncovénul şi refuză alegerea luĭ George Cantacuzin, fiul luĭ Şerban Cantacuzin, pentru tinereţa şi lipsa luĭ de esperienţă în ale Domnieĭ (b). In genere, *Metropolitul Teodosie a avutŭ timpul, dar şi meritul l'a făcutŭ, ca să iea parte la actele cele maĭ însemnate din Țera sa.*

Recapitulând cele espuse de noĭ în partea a doa a biografieĭ Metropolituluĭ Teodosie, stabilimŭ, că acestŭ Metropolitŭ a avutŭ activitatea cea maĭ fecundă şi maĭ variată. *Presentându-se ca unŭ mare prelatŭ al Bisericeĭ Ungro-Valachieĭ, el se bucură de cea maĭ mare încredere a boerilor Țereĭ şi preşede la actele sociale de importanţa cea maĭ mare.*

(Va urma) **Arch. Genadie Enacenu.**

(a) Magazin ist. de A. Tr Laurian. T. I. pag. 354.

(b) Ἱστορία τῆς πάλαι Δακίας T. II. pag. 24.

Relaţiunile intre Biserica orthodoxă şi protestantă in sec. XVI.

Despot Voda — Melanchton şi Patriarchul Ioasaf II.— Theologiĭ din Wirtemberg şi Patriarchul Ieremie II.— Incercarea de unire între protestanţĭ şi orthodoxi Rutheni.

Principalul argumentŭ de care s'aŭ servitŭ şi se servescu theologiĭ catholicĭ în polemica lor in contra protestanţilor, a fost acesta: că protestanţiĭ, părăsind Biserica de Roma căreia aparţineaŭ, s'aŭ pus afară de orĭ ce legătură cu Biserica vechiă, Biserica apostolică, cea fondată de Christos, căreia s'a promis asistenţa continuă a sântului Duhŭ şi afără din care nu este mântuire. Protestanţiĭ aŭ inţeles fórte bine tótă gravitatea acestuĭ argumentŭ, şi deja Luther s'a servit de Biserica orthodoxă spre a'lŭ combate. Elŭ a găsit in Biserica orthodoxă unŭ argumentu puternicu, că caracterul de apostolicitate şi catholicitate se póte găsi şi afară din Biserica de Roma. *Ego*, scria Luther către Spalatin (la 26 Iulie 1519), după diputaţiunea de la Lipsia, *Ego rursum opposui Graecos per multos annos et antiquos patres, qui non fuissent sub Romani Pontificis potestate.* Respunsul luĭ Luther era într'adevĕr fórte puternicu, însă numaĭ în privinţa pretenţiunei esclusiviste a Catholicilor, că numaĭ în Biserica de Roma se află Biserica cea adevĕrată a luĭ Christos; dar acesta nu era de ajuns. Protestanţiĭ trebuia să respundă la objecţiunea ce lĭ se făcea, că eĭ sunt ἀκέφαλοι adică fără un capŭ legitimu, şi staŭ afară din Biserica. Argumentul invocat de Luther numaĭ atuncĭ ar putea servi Protestanţilor pe deplin, déca eĭ ar sta în legătură cu acea Biserică, pe

căreĭ o declaraŭ apostolică şi catholică, spre a o opune pretenţiunilor Bisericeĭ din Roma. Eacă dar interesul ce a provocat încercările protestanţilor, de a se pune in relaţiune cu Biserica orthodoxă, despre care vom vorbi aci. Scopul acestor încercărĭ n'a fost însă, ca protestanţiĭ să priiméscă dogmele Bisericeĭ nóstre şi să se unéscă cu ea după cum li imputa, cu uă bucuriă maliţiósă, Canonicul Socoloviu, despre care vom vorbi maĭ jos. Ţinta lor a fost, din contra, a introduce doctrinele lor in Biserica orthodoxă, a o protestantiza, dupĕ cum aŭ şi declarat-o pe urmă în prefaţa Corespondenţeĭ *Acta et scripta* etc; dar pentru ca să potă ajunge la acestu scopu, eĭ aŭ căutat maĭ ântâĭ să facă pe Ortodoxi a crede, că intre doctrinele Bisericeĭ orthodoxe şi a celeĭ protestante nu există nicĭ uă deosebire essenţială.

Antâiul contactŭ intre Biserica protestantă şi cea orthodoxă a avut locŭ în România, şi anume în Moldova, prin mijlocirea vestituluĭ aventurierŭ *Despot-Vodă*, despre a căruia viaţă ne credem datorĭ a da aci óre care notiţe.

Intre aceia carĭ aŭ luat parte la bătălia de la Corona in anul 1533 a fost şi unu Heraclides, aĭ căruia părinţĭ aveaŭ titlul de principĭ de Samos şi Paros. Dupe terminarea resbeluluĭ, Heraclides a venit la imperatorele Carolŭ V in Belgia, unde i s'a arătat cuvenita onóre, atât pentru demnitatea familieĭ sale, cât şi pentru meritele sale personale. In suita acestuĭ principe se afla şi unu grecŭ din Candia (saŭ din Samos), Iacobŭ Basilicu, unŭ june de familie de jos, însă bine instruit, cunoscĕtor a maĭ multor limbĭ, care se ocupase maĭ mulţĭ anĭ în Roma cu copiare de manuscripte. Prin inteligenţa şi cultura sa, precum şi prin curagiul şi spiritul sĕu intreprindĕtoru, Iacobŭ a atras iubirea luĭ Heraclides aşa de mult, încât acesta l'a adoptat şi i a dat tóte drepturile sale de moştenire asupra principatelor Paros şi Samos. Imperatorel însuşĭ l'a nu-

mit. Cavalerŭ şi Palatinŭ, aşa că Iacobŭ de acum ,nainte purta titlul de: *Iacobus Heraclides Basilicus, Despota Sami, Marchis Pari, Eques auratus Caroli V et Comes Palatinus* Iacobŭ a făcut apoĭ maĭ multe călătoriĭ pe la diferitele curţĭ şi a luat parte la maĭ multe resbele, dar cu tóte acestea găsia timpŭ de a se ocupa seriosŭ şi cu sciinţa precum şi cu theologia protestantă. Elŭ făcuse cunoscinţă cu maĭ mulţĭ din corifeiĭ protestanţilor, aşa maĭ cu sémă cu Melanchton şi Caspar Pauce, dupĕ cum se vede din epistola ce a adresat in anul 1555 Novembrie către cel d'ântâiŭ, la care apoĭ acesta a rĕspuns în anulŭ următor (1). Melanchton avea uă opiniune fórte bune despre Iacob, şi dovada este recomandaţiunea ce ĭ a dat către regele de Danemarca. „Elŭ este," scrie Malanchton regeluĭ, „versat in limba greacă şi are destul de bună percepere pentru mathematică şi invĕţătura chreştină, şi inclină spre biserica nóstră. Şi fiind că elŭ possede bune testimonie despre originea sa şi drepturile sale de moştenire, şi are bune moravurĭ—căcĭ eŭ nu nu lŭ am cunoscutŭ altfel, decat ca unŭ omu verace şi onest— ĭ am dat acéstă scrisóre spre mărturiă."

In fine, dupĕ maĭ multe aventure, Iacob a devenit, in anul 1561, Domnŭ al Moldoveĭ, cunoscut sub numele de Despotŭ-Vodă (2). Chiar la inceputul scurteĭ sale domniĭ, Despot-vodă a dat pe faciă inclinaţiunile sale protestante. El a infiinţat in Cotnarŭ, oraşŭ locuit pe atuncĭ maĭ mult de Sassĭ şi Ungurĭ, uă scolă dirigeată de invĕţătorĭ protestanţĭ, pe care ĭ chiemase Despot-Vodă şi intre carĭ era sus-numitul Caspar Peucer, ginerele luĭ Melanchthon; totdeodată el a dotat scóla şi cu uă biblio-

(1) Crusii, Turco-graecia p. 556. Corp. Reform. VIII, p. 674. 780.

(2) Despre Despot-Vodă vedĭ afară de Chronicile: *Sommer*, de vita Iacobi Despotae Moldavarum (uă scriere fórte rară); *Gratianus*, de Despota. Valachorum principe; *Engel*, Geschichte der Moldau IV, 2 pag. 196 urm *Fr. Haase*, Miscelan. philosoph. lib. III, p. 12.

thecă. Elŭ silia pe copiĭ Moldovenilor să învețe în acéstă scólă și întreținea chiar maĭ mulțĭ copiĭ cu propria sa cheltuélă. Apoĭ cu încetul a început a atinge maĭ de aprópe Biserica orthodoxă, criticănd pe preoțiĭ și ceremoniele bisericescĭ, și a înființat în palatul sĕŭ uă capelă, unde se făcea serviciul divinŭ după principiile sale luterane, și invita și pe boerĭ să asiste. Aceste încercărĭ, din ce în ce maĭ pronunțate, de a introduce protestatismul, au provocat naturalmente îngrijirĭ și nemulțumirĭ din partea poporuluĭ, lucrurile însă au luat unu characterŭ seriosŭ și amenințătorŭ, când Despot-Vodă a voit să îndrepteze maĭ multe abuzurĭ și special a regula cele de căsătoriă. Divorțurile se făceaŭ cu așa mare ușurință, încât se găsiaŭ mulțĭ în a treia sau chiar a patra căsătoriă, fiind încă în viață celelalte femeĭ de căsătoriile anteriόre.

Sre a pune capătŭ acestor abuzurĭ și a regula chestiunea divorțuluĭ, și spre a lua măsurĭ maĭ întinse pentru protestantizarea Moldoveĭ, Despot-Vodă a chiemat din Polonia pe unŭ episcopŭ, pe care Șincaiu lŭ numesce *Lusinie Episcopul cel cu muiere*, (1) iar Gratianus (2): *Lismaninum, nescio quem.* N'am putut consulta încă tóte documentele relative la Despot-Vodă și epoca sa, credemŭ însă a nu fi în erόre, susținend că acelŭ episcopŭ nu era altul decât *Franciscŭ Lismaninŭ*, fost confessore al regineĭ Bona, socieĭ luĭ Sigismund I de la Polonia și omŭ de încredere al acestuia (3). Ceea ce ne face a crede acésta este 1) că Lismaninŭ era din insula Corfu, prin urmare cam compatriotŭ cu Despot-Vodă și întru cât-va și aventurierŭ ca și acesta, așa că Despot-Vodă ușor putea să ĭ încredințeze planurile sale ; 2) că Lismaninŭ avea opiniunĭ protestante pe care căuta să le și propage, pentru care cuvêntŭ elŭ

(1) Chronica la an. 1563
(2) De Ioanne Heraclide Despota, Varlachorum principe, p. 30.
(3) Friese, Beiträge zur Reformaţions-Geschichte in Polen, II, 1, p. 247 și următ.

fu citat inaintea consistoriuluĭ de la Cracovia şi, neputênd să se apere, a trebuit să părăséscă Polonia; 3) că Lismaninŭ acesta cu ocasiunea uneĭ călătoriĭ ce făcuse in Elveţia şi dupĕ indemnul luĭ Calvinŭ şi Socinu s'a căsătorit şi astfel a fost *unŭ episcopŭ cu muiere*, cum lu numesce Şincaiŭ ([1]). Dar in fine, orĭ care ar fi fost acestŭ episcopŭ, Despot-Vodă a întrebuinţat pedepsele cele maĭ severe, şi chiar mórtea, pentru aplicarea mesurilor propuse de elŭ intru regularea divorciuluĭ, şi nu s'a sfiit a le aplica chiar asupra boerilor. „Şi cum a lucrat cu proştiĭ," dice Şincaiŭ, „aşa aŭ vrut să lucre şi cu boeriĭ, pentru despărţirile cele fără de cale de căsătorie. *Care tóte in sine aŭ fost fórte bune, de s'ar fi făcut din bun sferşit şi nu din scopul acela, ca pre urmă pre toţĭ Moldoveniĭ să-ĭ facă luteranĭ.*" Fără îndoélă aceste încercărĭ ale luĭ Despot-Vodă aŭ contribuit in cea maĭ mare parte la lugubrul seŭ sfêrşit, cu care s'aŭ stins şi tóte urmele de protestantismŭ. Incercările luĭ Despot-Voda puteaŭ insă deveni periculóse, fiind că tocmaĭ pe atuncĭ protestantismul se respândia în Polonia şi Rusia cu multă repeziciune şi chiar la hotarele Moldoveĭ se ridicaseră bisericĭ protestante. ([2])

Tot pe la acestŭ timpŭ s'a făcut uă altă încercare din partea protestanţilor, prin mijlocirea luĭ Melanchthon, de a intra in relaţiuni cu Biserica orthodoxă. Patriarchul de Constantinopolŭ Joasaf II (1555-1565) trimisese la Wittenberg pe unŭ diaconŭ, Dimitrie Mysu, ca să se informeze maĭ de aprópe despre nouele invĕţăturĭ ale protestanţilor. Când, in anul 1559, diaconul acesta era să se intórcă la Constantinopolŭ, Melanchthon a profitat de acéstă occasiune ca să trimiţă patriarchuluĭ Confesiunea de Augsburg, tradusă în limba greacă de theologul protestantŭ Paulus

([1]) Friese ibid.

([2]) A. Regenvolscii, Systema historico-hronolog. eccles. Slavoniscarum d. 137.

Dolscius, și uă epistolă, in care Melanchthon aretă bucuria ce a avut aflând de la diaconul Dimitrie, cum D-deŭ, in modŭ miraculosŭ, a conservat Biserica insemnată din Thracia, Grecia și Asia, dupe cum a conservat uă dată pe ceĭ treĭ coconĭ in mijlocnl foculuĭ. Asemenea elŭ mulțumesce luĭ Dumnedeu că prin măna sa puternică a păstrat, in mijlocul uneĭ imense mulțimĭ de nelegiuițĭ și vrășmașĭ, pe adoratoriĭ Fiuluĭ Seu. Maĭ departe Melanchthon arată, că protestanțiĭ intemeiéză invățăturile lor pe scrierile Profeților și ale Apostolilor și pe Conciliele Biseriсeĭ; că eĭ onoréză fórte multŭ pe sânțiĭ părințĭ Grecĭ: Athanasiu, Vasiliu, Gregoriu etc., și păstréză fidel invețăturile lor, din contra condamnă eresiile și erorile luĭ Paulu de Samosata, ale Manicheilor și ale tutulor ereticilor condamnațĭ de Biserică; și că eĭ asemenea condamnă cultul superstițiosŭ și nerațional, inventatŭ de ignoranțiĭ călugĕrĭ papiștĭ. In fine rógă pe Patriarchul Ioasaf a nu da ascultare calomnielor ce aŭ respândit dușmaniĭ (papiștii) in contra protestanților (¹).

Unu theologŭ protestantŭ, autorŭ al uneĭ intinse istoriĭ ecclesiastice (in 45 volume), I. M. Schröckh, vorbind despre acéstă epistolă a luĭ Melanchthon dice: acéstă scrisóre, a căreia *inocență* este incontestabilă, n'a avutŭ, intru cât se scie, nicĭ unŭ resultatŭ (²). Cum că intențiunea luĭ Melanchthon a fost intr'adevĕr, așa de inocentă, nu prea este de credutŭ, deja pentru cuvĕntul că elŭ arată nisce lucrurĭ care nu suntu tocmaĭ asacte: așa maĭ cu sémă el accentuéză venerațiunea protestanților pentru sânții Părințĭ aĭ Biserіceĭ și invĕțăturile lor, pe când se scie, că protestanțiĭ nu cunoscu altŭ isvor al credințeĭ, decât Sânta Scriptură. Adevĕrat insă este, că incercarea acésta a protestanților n'a avutŭ nicĭ unŭ resultatu, fiindcă Pa-

(¹) Epistola este imprimată in sus-citata operă: Crusius, Turco-graecia p. 557.

(²) Cristliche Kirchengeschichte seit der Reformation. 5 Th. pag. 38[illegible].

triarchul Ioasaf, unŭ omŭ cultŭ [1] şi care avea informaţiunĭ maĭ esacte despre doctrinele protestante, n'a datŭ nicĭ unŭ respunsŭ la uă scrisóre calculată pe nesciinţa Grecilor in lucrurile dogmatice [2].

Uă nouă incercare s'a făcutŭ căţĭ va anĭ după acéstă ântâia corespondenţă cu Patriarchul de Constantinopolŭ. Imperatorele Maximilianŭ II numise ca ambasadorŭ alŭ sĕŭ pe lângă Sublima Pórta in Constantinopolŭ pe comitele *David von Ungnad*, unŭ zelosŭ protestantŭ care, fiă pentru trebuinţa sa, fiă cu scopul de a face propagandă, a scrisŭ câtre universitatea de la Tübingen, să ĭ trimiţă unŭ theologŭ invĕţatŭ şi piosu ca predicatorŭ alŭ ambasadeĭ. Cererea a fostŭ călduros sprijinită de renumitul Cancelariŭ alu Academieĭ şi Prepositŭ alŭ Bisericeĭ protestante din Tübingen, *Iacobus Andreae*, şi astfelu universitatea a decisŭ să trimiţă pe *Stefan Gerlach*, unŭ bărbatŭ invĕţatŭ şi magistru in seminariulŭ theologic din Tübingen. De acéstă occasiune a profitatŭ celebrulu profesorŭ de literatura clasică şi zelosulŭ amatorŭ alŭ studielorŭ grecescĭ, *Martin Crusius*, ca să trimiţă patriarchuluĭ de Constantinopolŭ, pe care altminterlea nu-lŭ cunoscea nicĭ chiar de nume, uă epistolă precum şi traducţiunea greacă a uneĭ predicĭ a sus-numituluĭ Iacobus Andreae asupra păstoruluĭ celuĭ bunŭ.

Crusius exprimă bucuria ce a avutŭ când a aflatŭ, că chreştinismul n'a peritŭ cu desevĕrşire in imperiulŭ ottomanŭ şi felicită pe Grecĭ, că Biserica lor totŭ maĭ există; totdeodată voesce a da patriarchuluĭ uă dovadă, cât se intereséză pentru limba greacă şi starea Grecieĭ. Elŭ asigură pe Patriarchul, că in Tübingen se invaţă doctrina

---

[1] Le Quien, Oriens Cristianus I. pag. 323

[2] Hefele, Beiträge zur Kirchengeschichte und Liturgik. I. pag. 446

luĭ Isusŭ Christosŭ in tótă puritatea eĭ, şi consideră pe Grecĭ (orthodoxĭ) şi protestanţiĭ ca membriĭ aĭ unuia şi aceluiaşĭ corpŭ.

Asemenea şi Iacobus Andreae a trimis uă scrisóre către Patriarchŭ, prin care recomandă pe Gerlach, că in ale religiuneĭ cugetă cu totul ortodoxŭ, şi adaogă că „Greciĭ şi protestanţiĭ suntŭ botezaţĭ într'unul şi acelaşĭ Christosŭ şi credŭ într'unul şi acelaşĭ mântuitorŭ“ (1).

Patriarchŭ de Constantinopolŭ era pe atunci *Ieremia* al II-lea supranumitŭ *Tranos*, unul din ceĭ maĭ înţelepţĭ şi ceĭ maĭ învĕţaţĭ Patriarchĭ de Constantinopolŭ. „Dioa şi nóptea,“ scrie unŭ contimporanŭ despre Ieremia, „se ocupa şi se ocupă cu sciinţele theologice şi filosofice şi multe alte studie, şi ca unŭ părinte şi învĕţătorŭ ecumenicŭ n'a incetatŭ şi nu incetéză a învéţa şi a predica cuventulŭ luĭ Dumnedeŭ către toţi, după cum aŭ făcutŭ acesta patriarchiĭ ceĭ maĭ inţelepţĭ“ (2). Despre învĕţătura şi characterulŭ seŭ găsimŭ uă dovadă chiar în respunsurile sale către theologiĭ protestanţĭ, in care se află uă expunere clară şi esactă a doctrineĭ Bisericeĭ orthodoxe (care de aceea cu dreptŭ cuvêntu se consideră ca uă carte simbolică a Bisericeĭ nóstre), şi uă critică sănătósă a învĕţăturilor protestante (3)

---

(1) Aceste scrisorĭ sutu imprimate in *Crussii*, Turco-graceia p. 410 sqq., lipsescu însă in Actis et scriptis heologorum Wirtembergensium, editate de theleologiĭ din Tübingen in an. 1584

(2) Manuel Malaxos, historia patriarchica, tipărită in Turco-Grecia (pag. 107—184) şi in ediţiunea de la Bonna a Bizantinilor. Maĭ adăogămŭ aci despre Ieremia, că maĭ nainte a fostu mitropolitu de Larisa, apoĭ ales patriarchu în an. 1572, fu destituitu dupé 7 anĭ şi 6 lunĭ, insă iarăşi chiematu pe scaunul patriarchal in an. 1580 şi iarăşĭ destituitŭ şi rechiămatu in an. 1587, din care anŭ a păstoritu pêne la an. 1594 când a încetatŭ din viaţă, fiind deja bătrânŭ. Totu acestu Ieremia este care a infiinţatŭ pentru ântêia óră patriarchatulŭ în Rusia, proclamândŭ de primulu patriarchŭ pe Iovŭ metropolitŭ de Moscua, în dioa de 26 Ianuarie 1589.

(3) Aceste respunsuri se află tipărite în Turco-Grecia şi în Acta et Scripta etc., asemenea şi in Liber, qui vocatur *Index Veritatis*, ed. Ge-

Stefan Gerlach a sositŭ în Constantinopolŭ în ḑiua de 6 Augustŭ 1573, însă abia după două lunĭ de ḑile, la 15 Octombrie, s'a presentatŭ şi a imânatŭ Patriarchuluĭ epistolele învĕţaţilor de la Tübingen. Simplitatea, modestia şi amabilitatea luĭ Ieremia, precum şi figura sa imposantă şi venerabilă, a făcutŭ cea maĭ bună impresiune asupra luĭ Gerlach. Patriarchul 'lŭ a priimitŭ, pe elŭ şi epistolele ce ĭ a adusŭ, cu multă bună-voinţă şi a promisŭ că va rĕspunde. Uă rea impresiune din contra a făcutŭ asupra Grecilor predica luĭ Iacobus Andreae asupra *bunuluĭ* păstorŭ, căcĭ eĭ aŭ credutŭ, că protestantul a avutŭ de scopŭ a lovi îndirectŭ în patriarchul lor.

Crusius şi Andreae informaţĭ fiindŭ prin Gerlach despre tote acestea, fără a aştepta rĕspunsulŭ patriarchuluĭ ĭ au adresatŭ uă nouă epistolă cu data de la 15 Septembrie 1574 (¹), trimiţĕndu-ĭ tot-d'odată şi un exemplarŭ alŭ Confesiuneĭ Augustane saŭ de Augsburg în traducţiunea greacă făcută de Dolscius pentru Melanchthon şi imprimată în an. 1559, „pentru ca să vedă patriarchul, care este religiunea lor şi decă suntŭ în armonie cu doctrinele orthodoxe, sau nu, ceea ce nu le arŭ plăcea." „Rugăm forte mult," adaugă eĭ, „pe sânţia ta, să priimiţĭ acéstă carte cu aceeaşi bună-voinţă cu care aţi priimitŭ şi epistolele anteriόre, şi, decă nu vĕ supĕră, să bine-voiţĭ a ne

deon Cyprius hieromonachus et hierosolymitanus, Lipsiae 1752. Separatŭ este editatŭ primulu respunsu de către Stanislaus Socolovius sub titlul: Censura orientalis eclesiae Latio donata.

(1) In Turco-Graecia (pag. 416—419) se află încă uă epistolă a luĭ Crusius către Patriarchŭ, anteriόră acesteia (ca are data de la 4 Martie 1574), care însă lipsesce in *Actis et Scriptis* etc. In acéstă epistolă Crusius mulţumesce Patriarchuluĭ pentru buna priimire a primeĭ epistole şi pentru bine-voitόrea promisiune a unuĭ rĕspunsu. Elu mulţumesce luĭ Dumnedeŭ, că a maĭ conservatŭ Biserica sa şi în ţerĭ *aşa depărtate de Tübingen*; şi fiind că muĭ rĕmâne aşa multă hârtiă, ĭ trimite şi astă dată uă predică a *episcopuluĭ* de Tübingen, Andreae, in traducţiune greacă, ca dovadă atât a invĕţătureĭ lor, cât şi al zeluiuĭ şi esercitiuluĭ seŭ in limba grécă.

exprima prea înţelépta vóstră opiniune în priv... déca cum-va, cu voinţa luĭ Dumneḑeŭ, avemŭ aceeaşi ...dinţă." (acta et scripta etc. pag. 5—53).

Inainte de a sosi in Consiantinopolŭ confesiunea de Augsburg, Patriarchul scrisese rĕspunsulŭ séŭ către theologiĭ protestanţĭ. Epistola cu data de la 1574 (nu se indică ḑiua şi luna) a sositŭ in Tübingen la inceputul an. 1575. Ieremia le mulţumeşce pentru sent... cale şi devotamentŭ, laudă zelul lor, ... întêrḑiarea résponsuluĭ, face óre care ... predicelor ce i se trimiseseră, şi sfătueşce p... denţiĭ séĭ din Tübingen „a fi tot-d'auna credinci... dinţeĭ adevĕrate a Grecilor, a nu face inovaţiunĭ şi a ... se depărta de la St. Scriptură, de la cele şépte concilie egumenice şi de la Sânţiĭ Părinţĭ, ci să păḑéscă învéţaturile, scrise şi nescrise, ce le păzesce Biserica."

Se înţelege că acestŭ rĕspunsŭ alŭ Patriarchuluĭ n'a putut fi prea plăcutŭ protestanţilor, cu tóte acestea Crusius şi Andreae s'aŭ grăbitŭ a résponde prin uă epistolă comună (de la 20 Martie 1575), prin care exprimă Patriarchuluĭ imensa bucuriă ce le a făcutŭ scrisórea sa, şi 'lŭ asigură, că eĭ tot-d'auna caută a rémânea în chreştinismul celŭ adevĕratŭ, evitând orĭ-ce inovaţiune. Este adevĕratŭ, adăogă eĭ — că Papa le imputā inovaţiunĭ, fiind că eĭ, învĕţaţĭ de Luther celŭ de Dumneḑeŭ luminatŭ, aŭ lepădatŭ erorile papiste, dar pioşiĭ lor principĭ şi theologĭ aŭ depusŭ în Confesiunea Augustană credinţa lor; că eĭ aŭ trimisŭ acéstă carte Patriarchuluĭ în speranţă că, déca cum-va din causa depărtăreĭ *locale* între eĭ şi între Grecĭ s'ar găsi verĭ uă deosebire în unele *usanţe*, însă în punctele esenţiale ale mântuireĭ eĭ n'aŭ introdusŭ nimicŭ *nou*, ci păstréză învĕţăturile Apostolilor şi Profeţilor, după cum le avemŭ de la cele şépte concilie carĭ suntŭ bazate pe Sântele Scripturĭ. In fine eĭ exprimă dorinţa lor ca, orĭ

cât de mare arŭ fi depărtarea între Constantinopolŭ şi Tübingen, totuşĭ să fie unite prin legătura aceleiaşi credinţe.[1])

In fine la 18 Iuniŭ 1576, invēţaţiĭ de la Tübingen aŭ priimitŭ rēspunsul de multŭ doritŭ alŭ Patriarchuluĭ asupra Confesiuneĭ Augustane. In acestŭ lungŭ rēspunsŭ (Acta et Scripta etc. p. 54—143, Index Veritatis p. 8—128), cu data de la 15 Maiŭ 1576, Patriarchulŭ 'ĭ laudă, că priimescŭ, dupē mărturisirea lor, cele şepte concilie ecumenice, trece apoĭ la critica confesiuneĭ, esaminând fiă care capitolŭ şi arētând punctele ce le găsesce conforme cu invēţăturile Bisericeĭ ortodoxe şi combătênd pe acelea în carĭ protestanţiĭ, din punctul de vedere a unuĭ ortodoxŭ, suntŭ în eróre. Astfelŭ Patriarchul exprimă nemulţumirea sa că protestanţiĭ credŭ în procesiunea Sântuluĭ Duhŭ şi de la Fiul *(filioque)*: că sēvērşescu botezul numaĭ prin stropire, iar nu prin întreită cufundare, şi că copiilor botezaţĭ nu se dă imediat dupē botezŭ sântul mirŭ şi comuniunea; arată apoĭ că credinţa singură nu este suficientă pentru justificarea omuluĭ, ci se cerŭ pentru acesta şi fapte, şi că tainele suntŭ şepte, nicĭ maĭ multe, nicĭ maĭ puţine: regretă că protestanţiĭ aŭ, dupē cum aude, doctrine greşite asupra comuniuneĭ, şi accentuéză că pâinea şi vinul se prefacŭ adevēratŭ în corpul şi sângele Domnuluĭ; respinge uzul protestanţilor de a se confesa în general, fără uă mărturisire specială a pĕcatelor; apĕră utilitatea invocaţiuneĭ sânţilor pentru ceĭ în viaţă şi ceĭ morţĭ; şi în fine susţine monachismul şi liberul arbitriŭ, blamând pe protestanţĭ, că nu recunoscŭ folosul posturilor şi ceremoniilor. Din contra el ĭ laudă, că împărtăşescŭ sânta eucharistie sub ambele specĭ şi că permitŭ căsătoria preoţilor. „Aşa dar," termină rēspunsul, „déca voĭ, o bărbaţĭ germanĭ prea înţelepţĭ, şi fiĭ aĭ smerenieĭ nóstre, voiţĭ din

[1]) Acta et Scripta etc. pag. 2—4.

totŭ sufletul să veniţi la prea sânta nóstră Biserică, noi, ca părinţi iubitori vě vomŭ primi, —deca veţi voi a accepta şi a urma împreună cu noi învěţăturile apostoliceşcĭ şi sinodiceşcĭ. Căci atunci veţi fi intr'adevěr partaşi cu noi şi, supunêndu-vě pe faciă sântei şi catholicei Biserici a luĭ Christos, veţi fi lăudaţi de toţi ómenii inţelepţi; şi astfel cele doue Biserici devenind una, in viitorŭ vomu trăi împreună uă viaţă placută luĭ Dumnedeŭ, pêné ce vom intra în împěrăţia ceruluĭ, pe care fie ca noi toţi să o dobândimŭ in Iisus Christos, căruia mărirea in veci, amin.“

Unu anŭ de dile a trecutŭ pêne ce aŭ respunsŭ theologii de la Tübingen la acéstă epistolă. Causa intârdiăreĭ a fost că Andreae se afla in călătoria in interesul afacerilor interióre ale protestantismuluĭ, de aceea nici nu este subsemnatŭ în epistola (cu data de la 18 Iuniŭ 1577), ci in locul sěŭ, pe lângă Crusius, este subsemnatŭ Lucas Osiander [1]. Eĭ mulţumescŭ Patriarchuluĭ că, de şi fórte multŭ ocupatŭ, a bine-voitŭ, nu numaĭ a ceti confesiuna, dar a şi rěspunde, şi acésta cu sinceritate şi francheţă; justifică intêrdiărea rěspunsuluĭ şi, arătând ântêiŭ punctele in care se unescŭ cu orthodoxi, trecŭ apoi la essaminarea punctelor de diferenţă. Astfel maĭ ântêiu apěră principiul protestantŭ, că *numai* Sânta Scriptură este canonul credinţeĭ; că locurile obscure ale Sânteĭ Scripturĭ trebuie să se interprete, nu prin tradiţiune, ci prin insuşi Sânta Scriptură, şi deca suntŭ unele locuri prea întunecate, ele ni se vorŭ desluşi in viaţa viitóră. Apără apoĭ adaosul *filioque*, justificarea prin credinţă fără să fie necesitate de fapte; mărturisescŭ că protestanţii n'aŭ şépte taine, ci numaĭ doue; şi susţinŭ sěvêrşirea botezuluĭ prin stropire, şi in genere punŭ mai bine la lumină doctrinele protestante.

Pe la acestŭ timpŭ ambasadorul David von Ungnad precum şi Gerlach s'aŭ intors in Germania, dar cu acésta

(1) Acta et Scripta etc. pag. 147—199.

nu s'a întreruptŭ corespondenţa (1). Patriarchul a credutŭ de cuviinţă a rĕspunde şi la acéstă epistolă a protestanţilor, pe cari 'ĭ rógă şi 'ĭ conjură să lapede erorile lor. (2) Patriarchul repetă argumentele sale pentru invĕţătura Bisericeĭ ortodoxe susţinĕnd procesiunea sântuluĭ Duhŭ numaĭ din Tatăl, liberulŭ arbitriŭ, necesitatea faptelor bune, numĕrulŭ tainelor, invocaţiunea sânţilor şi monachismulŭ şi termină astfel: „Deciĭ acum, cunoscĕnd din sântele Scripturĭ adevĕrul ortodoxŭ, veniţĭ la ortodoxiă din totŭ sufletul, aruncând, ca bărbaţĭ înţelepţĭ şi cunoscĕtorĭ, departe de voĭ orĭ ce inovaţiune absurdă, ce n'a admis-o Biserica şi chorul invĕţătorilor ecumenicĭ. Căcĭ astfel ambele părţĭ ne vomŭ putea ferici: voĭ, că ascultaţĭ pe conducĕtoriĭ voştriĭ; noĭ, că amŭ vorbitŭ la urechile unor cari audŭ şi amŭ semănatŭ în pămĕntŭ bunŭ; căcĭ, de ore ce suntemŭ în accordŭ aprópe în tóte cele principale, nu trebue să esplicaţĭ şi să înţelegeţĭ unele locurĭ ale sânteĭ Scripturĭ altfel, de cât cum le aŭ explicatŭ Părinţiĭ Bisericeĭ şi invĕţătoriĭ ecumenicĭ, cari le aŭ explicat în sensulŭ luĭ Christos, Dumnedeul nostru, care este adevĕrul însuşĭ. Noĭ, adică Biserica nóstră, acestea le păzimŭ şi de acestea ne ţinemŭ. Nu este altă causă de deosebire, de cât numaĭ acésta, şi déca o veţĭ îndrepta, vomŭ fi cu ajutorul luĭ Dumnedeŭ, în perfectŭ accordŭ în ale credinţeĭ, spre mărirea luĭ Dumnedeŭ. Căcĭ noĭ, esaminând bine unele din locurile Sânteĭ Scripturĭ, ce le aţĭ invocatŭ şi în prima şi în a doua epistolă a vóstră, amŭ cunoscutŭ evidentŭ, că voĭ le interpretaţĭ rĕŭ, póte urmând pe invĕţătoriĭ voştriĭ ceĭ noĭ. De aceea şi iarăşĭ vĕ rugămŭ, a înţelege locurile Sânteĭ Scripturĭ aşa, după cum le aŭ explicat invĕţătoriĭ ecumenicĭ aĭ Bisericeĭ, pe ale căror interpretaţiunĭ le aŭ

(1) Ca ambasador l-a trimis acum Ioachim von Sintzendorf, iar ca predicator Salomo Schweiker.

(2) Epistola este din an. 1579 Maĭ. Acta et Scripta 200—260.

confirmat atât cele șépte concilie ecumenice, cât și cele l'alte locale. Déca dar pene acum s'a făcutŭ verĭ uă greșelă, voĭ îndreptaţi-o de acum nainte, ca înţelepţi, și veţi fi demnĭ de laudă și înaintea luĭ Dumnedeu și înaintea ómenilor și înaintea nóstră. Căcĭ a greși este ceva omenescu, iar a se îndrepta este ceva ângerescŭ și mântuitor."

Intre acestea Patriarchul Ieremia a fost destituitŭ, ceea ce n'a impedicat însă pe protestanţi a-ĭ trimite unu noŭ lungŭ rĕspunsŭ in care caută a susţinea, prin maĭ multe argumente din Sânta Scriptură și chiar din sânţiĭ părinţĭ, invĕţăturile protestante. Scrisórea pe lângă care s'a trimis acestă disertaţiune theologică are data de la 24 Iuniŭ 1580 și este subsemnată — spre a impresiona maĭ mult —. de *optŭ* theologĭ [1]. Ieremia, revenind dupĕ scurtu timpu pe scaunulu patriarchicescŭ și găsindŭ acéstă nouă epistolă, s'a decisŭ, deși cu vedita nemulţumire, să maĭ rĕspundă pentru ultima oră. „Aveam intenţiunea," dice Patriarchul, „a tăcea cu totul la epistolele vóstre și a nu rĕspunde nimicŭ din momentulŭ ce voĭ interpretaţĭ rĕu și întorceţĭ dupĕ voinţa vostră sântele Scripturĭ și scrierile sânţilor Părinţĭ. Căcĭ apostolul Pavel ne invaţă: pe omul ereticŭ, dupĕ una și a doa indemnare, lasă-lŭ. Dar fiind că prin tăcerea nóstră s'ar părea, că noĭ consimţimŭ la ideile vóstre, ne amu decisŭ a scrie și acum, deși suntemŭ bine convinșĭ din epistolele vóstre, că nicĭ uă dată nu puteţĭ să vĕ unițĭ cu noĭ, saŭ maĭ bine dicĕnd, cu adevĕrul." Patriarchul se miră, cum protestanţiĭ, pe de uă parte recunoscŭ *numaĭ* St. Scriptură, iar pe de alta invócă tradiţiunea; apĕră din noŭ liberul arbitriu; și infine exprimă mirarea sa, cum eĭ voescu a fi *theologĭ* și cu tóte acestea nu recunoscŭ tainele, precum și că eĭ, in privinţa invocaţiuneĭ sânţilor, voescu a fi maĭ inţelepţĭ și maĭ cu minte decât venerabiliĭ părinţĭ, celebri prin minunile lor,

(1) Acta et Scripta etc. p. 261-346

pe când eĭ însuşi nu suntŭ uniţi între eĭ, ci sunt divizaţi in nenumerate partide. In fine elŭ 'ĭ rógă să nu-lŭ maĭ supere cu alte scrisorĭ asupra aceloraşi lucrurĭ, afara numaĭ décă voescŭ a ĭ trimite epistole de amiciţiă (1).

Cu tóte acestea protestanţiĭ aŭ trimisŭ încă uă epistólă, asta dată subsemnată de *unspreḑece* notabilităţĭ din Würtemberg, in care eĭ repetă argumentele anterióre şi exprima speranţa, că va veni unŭ timpŭ, când Greciĭ vor apreţia maĭ bine epistolele lor. Patriarchul n'a maĭ rĕspunsŭ, şi astfel a terminatŭ acéstă corespondenţă aşa de lungă, fără ca protestanţiĭ să ajungă la scopul lor; pentru noĭ însă şi pentrn sciinţă, rĕspunsurile Patriarchuluĭ aŭ uă mare valore, căcĭ noĭ găsimŭ într'însele, dupĕ cum amŭ observatŭ şi maĭ sus, uă espunere completă şi intru cât-va, oficială a invĕţăturilor Bisericeĭ orthodoxe in seculul XVI şi apreţiarea eĭ in privinţa protestantismuluĭ.

Uă bucuriă nespusă aŭ simţitŭ catoliciĭ, când aŭ aflatŭ despre acéstă corespondenţă, pe care s'aŭ grăbitŭ a o exploata in polemica lor in contra protestanţilor. Astfel maĭ ântâĭ theologul polonezŭ *Stanislaus Socolovius*, predicatorŭ la curtea regeluĭ Stefan de la Polonia, procurându-şĭ uă copiă dupĕ ântâiul rĕspunsŭ alŭ Patriarchuluĭ Ieremia II, 'lŭ a tradusŭ îndată în limbă latină şi 'lŭ a publicatŭ sub titluiŭ de: *Censura orientalis ecclesiae Latio donata* in an. 1582, cu uă prefaţă fórte muşcătóră, în care caută să arete: că incercarea protestanţilor n'a fostŭ decât unŭ pasŭ de desperare; că eĭ, părăsind Biserica de Roma şi remăind astfel ἀκέφαλοι, aŭ refugiatŭ la Biserica greacă spre a găsi capul ce-lŭ perduseră in altă parte. In dedicaţiunea către Papa, Socolovius observă, că a cetitŭ acea censură cu cea maĭ mare plăcere şi voesce a o publica: *primum ut istos homines nihil non contra matrem suam molientes nullamque partem nocendi relinquentes proderem*

(1) Acta et Scripta p. 347-370

eorumque artes clandestinaque consilia in lucem proferrem ac detegerem. Deinde ut quantum eos ipsos hujus suae novitatis pudeat atque taedeat, quod cum nulla apostolica veterique sede conjucti sint, quod successionem nullam demonstrere possint, quod ἀκέφαλοι *h. e. membra sine capite mutila sint, vel ex hoc ipsorum facto demonstrem* (= ântâiu spre a arăta, că omenii ăştia (protestanţii) aŭ făcutu tóte şi n'aŭ lăssat nimicŭ neintrebuinţatŭ în contra numei lor ca să-I facă rĕu, şi spre a da la lumină şi descoperi meşteşugurile şi consiliele lor clandestine. Apoi spre a dovedi prin acéstă faptă a lor însuşi, cât li este ruşine şi scîrbă de acésta, că nu suntŭ în legătură cu nicî unŭ scaunŭ vechiŭ şi apostolicŭ, că nu potŭ arata nicî uă succesiune, că suntŭ membriĭ fără capŭ). Ásemenea aŭ scrisŭ cu ocasiunea acésta şi alţı catholici, precum W. Lindanus, I. B. Fickler etc.

Aceste atacurĭ ale catholicilor aŭ provocatŭ pe protestanţĭ a publica, în anul 1584. corespondenţa lor cu patriarchul, sub titlul de: *Acta et Scripta theologorum Wirtembergensium et Patriarchae Constantinopolitani D. Hieremiae* etc., in limba greacă şi latină, cu uă prefaţa fórte veninată şi chiar peste limitele buneĭ cuviinţe in contra catholicilor (¹). Intre altele eĭ respingŭ imputarea ce li se făcuse, cum că eĭ aŭ cerutŭ a fi priimiţĭ in Biserica orthodoxă. Din contra — rĕspundŭ eĭ — *tantum abest ut ad Graecos transire cupierimus, ut ipsos magis ad nos perducere simus conati* (nu numaĭ n'amŭ voitŭ a trece la Grecĭ, dar din contra ne amŭ incercatŭ a aduce pe eĭ la noĭ). Era in privinţa imputaţiuneĭ, că aŭ voitŭ să inşele pe orthodoxi, susţinênd că proteştanţiĭ ţinu la cele şepte concilie ecumenice (căcĭ aşa scriaŭ eĭ către Patriarchŭ), eĭ s'aŭ vĕdutu constrinşĭ a căuta refugiŭ intr'âu *reservatio mentalis*, ca

(¹ Este de mirat că in acéstă colecţiune lipsescu multe acte pe care la găsimu in Turco graecia. Vomŭ căuta a explica acésta intr'unŭ altu articol

eĭ ar fi vorbitŭ numaĭ despre uă valóre *condiţionată* a celor şepte concilie, adică *intru cât* ele suntŭ în accordŭ cu Sânta Scriptură. Asemenea respingŭ protestanţiĭ şi accusaţiunea, că pentru a ajunge la scopul lor, ar fi datŭ banĭ pe la funcţionariĭ şi servitoriĭ patriarchuluĭ. Eĭ assigură, că n'aŭ trimisŭ măcar unŭ thalerŭ pentru unŭ asemenea scopŭ, afară de modestul onorariŭ ce s'a trimisŭ luĭ Zygomalas (secretarul Patriarchuluĭ, care a avutŭ unŭ rolŭ mare în acéstă afacere) pentru cumpĕrare de cărţĭ grecescĭ (*Nos vero bona fide affirmere possumus,— —ne unum quidem thalerum a nobis illis missum, nedum plurimos, nisi quod Notario* (adică luĭ Zygomalas) *propter praestitam operam in comparandis graecis libris et autoribus vetustis missum est honorarium exiguum.*

Dr. Zotu.

(finele in numĕrul următorŭ).

Sfântul Sinodŭ admite propunerea Prea Sfinţitului Episcopŭ al Dunărei de-Jos.

Urmând a se procede apoi la alegerea unuĭ membru la Comisiunea din Iaşĭ pentru cercetarea cărţilor didactice religióse, Inalt Prea Sfinţitul Mitropolitŭ al Moldoveĭ şi Suceveĭ propune pe prea Cuviosul Archimandrit Filotheŭ Romanescu. Sfântul Sinodŭ priimeşte acéstă propunere.

Ora fiind inaintată, Inalt Prea Sfinţitul Preşedinte ridică şedinţa.

Preşedinte: † **Kalinic Mitropolitul Ungro-Vlachieĭ.**

Secretar: **Iosif Huşin.**

Finitul Sumarelor şedinţelor sfântuluĭ Sinodŭ Anul 1876.

Sumarul şedinţeĭ st-luĭ Sinodŭ din 24 Maiŭ 1878.

La orele 12, Prea sânţiţiĭ Membriĭ aĭ St-luĭ Sinodŭ fiind adunaţĭ în sala şedinţelor, s'a făcutŭ sînţirea apeĭ de către P. S. Arhiereŭ Vladimir Irinopoleos Suhopan, după care d-l Ministru de Culte citesce mesagiul Domnescu de deschidere şi declară deschisă sesiunea ordinară de primăvară a St-luĭ Sinodŭ din anul curentŭ.— Dupĕ acéstа I. P. S. Mitropolitu Primatŭ chiamă la biuroŭ ca secretarĭ provisoriĭ pe P. P. S. S. Episcopĭ de Buzĕŭ, şi de Huşĭ, şi făcĕndu-se apelul nominal rĕspundŭ presenţĭ şépte, absenţĭ şése.

Nefiind numerul complectu, remâne ca I. P. S. Mitropolitŭ Primatŭ să anunţe şedinţa viitóre când vor fi veniţi şi ceĭ alţĭ PP. SS. Membri, pentru a se complecta numĕrul cerutŭ de regulamentu.

(Semnat) Preşedinte. **C. Mitropolitu.**

(semnat) Secretar, **Inocentie.**

Sumarul şedinţeĭ st-luĭ Sinodŭ din 1 *Iunie* 1878.

Şedinţa se deschide de către I. P. S. Mitropolitu Primatu şi făcându-se apelul nominal rĕspundŭ presenţĭ 11, absenţĭ 2, şi ast-fel, nefiind numĕrul complectŭ, şedinţa se anunţă pentru Marţĭ Iunie în 6.

(semnat) Preşedinte. Mitropolitu Primatŭ al Românieĭ **Calinic.**

(sem.) Secretar **Iosif Huşiu.**

Sumarul şedinţeĭ St-luĭ Sinodŭ din 6 *Iunie* 1878.

Şedinţa se deschide de către I. P. S. Mitropolitu al Moldoveĭ şi Suceaveĭ şi făcându-se apelul nominal rĕspundŭ presenţĭ 10, absenţĭ 2, şi astfel nefiind numĕrul complectŭ şedinţa se anunţă pentru mercurĭ în 7 Iunie.

(Sem) Preşedinte **Calinic.**

(sem) Secretar **Iosif Huşiu.**

Sumarul şedinţei St-luĭ Sinodŭ din 7 Iunie 1878.

Şedinţa se deschide la orele 2 p. m· de către I. P. S. Mitropolitu Primatŭ, şi făcêndu-se apelul nominal respundŭ presenţĭ 13, absenţĭ 1.

Inaltŭ P. S. Presedinte comunică St-luĭ Sinodu, că P. S. Arhiereu Suhopan Irinopoleos, a căruia calitate de cetăţenŭ Românŭ s'a recunoscutŭ prin legea publicată in Monitorul oficialu, va lua parte la St-l Sinodu in virtutea art. 9 lit. c.din legea pentru alegerea Mitropoliţilor şi Episcopilor.

Se procede apoĭ la alegerea sectretarilor şi se alegŭ cu majoritatea voturilor, P. P. S. S. Episcopĭ de Buzeŭ şi de Huşĭ.

In urmă se alegŭ cu majoritatea voturilor diferitele comisiunĭ şi anume: pentru comisiunea de petiţiunĭ P. P. S. S. Archiereĭ Iosif Botoşeneanu, Ieremia Gălăţeanu şi Calinic Ploesceanu ; pentru cercetarea cărţilor didactice : In. P. S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ, P. S. Episcopŭ al Dunăreĭ de jos şi P. S. Arhiereu Vladimir Irinopoleos Suhopan ; pentru luarea socotelilor jurnaluluĭ st-luĭ Sinodu «Biserica Ortodoxă Română», P. P. S. S. Episcopĭ de Buzĕŭ şi Argeşu, şi P. S. Archiereu Calist Stratonichias.

După acesta se dă cetire maĭ multor comunicate şi petiţiunĭ, cari se trimitŭ la comisiunile respective.

D-l Ministru al Cultelor luănd cuvêntul cere ca St-l Sinodu să bine-voiască a se ocupa de urgenţă de cestiunea schituluĭ Românŭ din St-l munte, pentru ca guvernul să sciă décă trebue să elibereze subvenţia ce se acordă aceluĭ schitu. St-l Sinodu decide a se ocupa de acéstă cestiune la cea d'ăntăi şedinţă.

La orele 5 şedinţa se ridică şi se anunţă cea viitóre pentru a doua zi la orele 2 p. m.

(sem) Presedinte Calinic.

(sem) Secretar **Iosif Huşu.**

Sumarul şedinţeĭ St-luĭ Sinodŭ din 8 Iunie 1878.

Şedinţa se deschide la orele 2 p. m. sub preşedinţa I. P. S. Mitropolitu Primatŭ; făcăndu-se apelul nominal rĕspund presenţĭ 13, abs. 1. Sumarul şedinţeĭ precedente se aprobă. Se dă

cetire următórelor comunicărĭ: adresele P. S. Episcopŭ al Buzěuluĭ cu No, 188 şi 220 privitóre la cererile de călugěrirĭ a unuĭ număr de 18 fraţi şi surorĭ din diferite schiturĭ ale acesteĭ Eparhiĭ, şi se trimetŭ la comisiunea de petiţiunĭ. Adresa P. S. Ep. al Râmniculuĭ, No. 1000 privitóre la scutirea cântăreţilor bisericelor de serviciul guardeĭ civice, şi se trimete la comisiunea de petiţiunĭ Adresa d-luĭ Ministru al Cultelor No. însoţită de actele relative la neinţelegerile iscate între uniĭ din părinţiĭ Schituluĭ Românŭ din muntele Atos cu autoritatea superióră a aceluĭ Schitu, prin care adresă cere ca st-l Sinodă să cerceteze şi să tranşeze acéstă cestiune. După o discuţiune óre care st-l Sinodŭ decide a se alege o comisiune specială pentru cercetarea cestiuneĭ; procedându-se la alegere se constată că aŭ intrunitŭ majoritatea voturilor I. P. S. Mitrop. al Moldoveĭ şi Prea S. S. Episcopĭ, al Râmniculuĭ şi al Dunărĭ de jos. Luând apoĭ cuventul d. Ministru arată dorinţa generală ce se simte in ţéră de a se face o reformă in costumul preoţilor; espune apoĭ imprejurările cum s'a făcut o asemenea incercare de reformă de către I. P. S. Mitropolitu Primatŭ incuragiatŭ intru aceasta de guvernŭ şi rógă tot-o-dată pe st-l Sinodŭ sě se ocupe de acéstă cestiune şi să facă a se aplica acesta reformă in tótă ţéra conform dorinţeĭ generale, adăogând că este de interesŭ naţional, politicŭ şi moralŭ de a se restabili vechiul costumŭ in locul acestuĭ actual introdus în ţéră din timpul fanarioţilor. P. S. Episcopŭ al Dunăreĭ de jos, mulţumesce d-luĭ Ministru că a propusŭ acéstă cestiune Sinoduluĭ şi'l rógă ca conform art. 27 al reg. interior al Sf. Sinodu să bine-voiască a face acéstă propunere in scris. In. P. S. Mitrop. al Moldoveĭ luând cuvêntul, ḑice că niminea din membriĭ St-luĭ Sinodu nu se opune la reforma de care e vorba, găsesce că modul cum s'aŭ făcutŭ acestu inceputŭ de reformă fără Sinodŭ n'a fostŭ nemeritŭ, citéḑă canonul S. S. Apostolĭ 34 in sprijinul argumentaţiuneĭ I. P. S. Sale. — Mulţumesce apoĭ d-luĭ Ministru că a pus cestiunea în Sinodu şi crede că Sinodul nu va fi contra acesteĭ měsurĭ ca pentru orĭ şi ce reformă in sensŭ naţional bine cugetată. Totŭ in acestu sensŭ vorbesce şi P. S. Episcopŭ al Rômniculuĭ.

Domnul Ministru depune pe biurou adresa cu No....... relativă la modificarea costumuluĭ preoţilor şi se decide a se trimite la o comisiune specială care să se ocupe cu acéstă cos-

țiune. Procedându-se îndată la alegere se constată că au întrunitŭ majoritatea voturilor: I. I. P. P. S. S. Metropoliți și P. S. Episcopu al Argeșuluĭ.—P. S. Arhiereu Iosif Botoșănénu dă citire raportuluĭ comisiuneĭ de petițiuneĭ relativŭ la tunderea in monachismŭ a Econom. N. Tomescu cerută de P. S. Episcopu de Hușĭ prin adresa No. 310, și conchide că comisiunea în unanimitate este de opiniune a se învoi călugĕrirea numituluĭ Econom. Combate conclusiunea rapórtuluĭ P. S. Aurhiereu Suhopan și o susține P. P. S. S. Episcopĭ: al Hușuluĭ, al Dunăreĭ de jos și al Rîmnicului, și I. P. S. Președinte.

Inchidându-se discuțiunea și puindu-se la votŭ conclusiunea raportuluĭ se primesce în unanimitate, afară de P. S. Suhopan care e contra.

Apoĭ I. P. S. S. ridică ședința la orele 5, anunțând pe cea viitóre pentru lunĭ 12 ale curenteĭ.

(Semnat) Președinte, **Calinic**.

(sem) Secretar **Iosif Hușiu**.

Sumarul ședințeĭ St-luĭ Sinodŭ de la 14 *Iunie* 1878.

Ședința se deschide la orele 2 p. m. de către Inaltŭ Prea S. Mitropolitu Primatŭ, și făcându-se apelul nominal, respundu presențĭ 13, absențĭ 1.

După óre care comunicărĭ, P. S. Arhiereu Iosif Sevastis raportorŭ al comisiuniĭ de petițiunĭ, dă citire următórelor rapórturĭ:

1). Raportul relativŭ la tunderea in monachismŭ a 26 frațĭ și surorĭ din diferite monastirĭ a Eparhieĭ In. P. S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ și Suceveĭ. St-l Sinodŭ aprobă conclusiunile raportuluĭ de a se incuviința acele călugĕrirĭ.

2). Raportul relativŭ la tunderea in schisma monachală a preotuluĭ Christea C. Orleanu și a diaconuluĭ Petre I. Clincénu. St. Sinodu aprobă conclusiunea raportuluĭ încuviințând călugĕrirea.

3). Raportul relativŭ la 17 călugerirĭ din diferite monastiri ale S-teĭ Episcopiĭ a Eparhieĭ de Buzĕŭ, pentru care P. S. Episcopŭ de Buzĕŭ, mijlocise prin adresa No. 188. St. Sinodŭ aprobă conclusiunile raportuluĭ, încuviințând călugĕririle.

4). Raportul relativŭ la tunderea în monachismŭ a 9 fraţĭ pentru care mijlocise In. P. S. Mitropolitŭ Primatŭ prin adresa No. 2478 din 1877. St. Sinodŭ încuviinţéḑă a se tunde aceĭ fraţi, afară de fraţi: Gheorghe Nicovicĭ şi Marin Pîrvu, nefiind arătată vârsta lor.

5). Raportul relativŭ la tunderea în monachismŭ a 7 surorĭ, pentru care mijlocesce P. S. Episcopŭ de Argeşŭ, prin adresa No. 920. St. Sinodŭ aprobă conclusiunile comisiuneĭ, încuviinţând călugĕrirea.

6). Raportul relativŭ la tunderea în monachismŭ a 4 surorĭ din M-rea Adam, pentru care mijlocesce P. S. Episcopŭ de Huşĭ prin adresele No. 2538 din 1877 şi 2311 din 1878. St. Sinodŭ aprobă conclusiunile raportuluĭ încuviinţând călugĕrirea.

7) Raportul relativŭ la călugĕrirea a 8 surorĭ din M-rea Sămurcăşesti, pentru care mijlocesce I. P. S. Mitropolitu Primatŭ prin adresa No. 2404 şi 2390 din 1877. St. Sinpdu aprobă conclusiunea raportuluĭ încuviinţând călugĕrirea.

8). Raportul relativŭ la tunderea în monachismŭ a 15 fraţĭ din M-rea Căldăruşaniĭ, pentru care mijlocesce In. P. S. Mitropolitŭ Primatŭ prin adresa No. 2427 din 1876. St. Sinodŭ încuviinţéză a se tunde în monachismŭ aceĭ fraţĭ, afară de fraţiĭ Ioniţă Petre şi Constantin Niculescu, nefiind arătată vârsta lor.

9). Raportul relativŭ la tunderea în schima monachală a d-luĭ G. Ionescu, pentru care mijlocesce P. S. Episcopŭ de Buzĕŭ prin adresa No. 220. St. Sinodŭ aprobă acésta călugĕrire, recomandând'o P. S. Episcopŭ de Buzĕu ca să o sevârşéscă conformŭ canónelor.

10). Raportul relativŭ la călugĕrirea a 5 fraţĭ şi 6 surorĭ pentru care mijlocesce P. S. Episcopŭ de Rômnic-Noul Severin prin adresele No. 496, 615, 676, 677, 906, din 1878, şi No. 764, 1347, 1333, din 1877. St. Sinodu încuviinţeză.

11). Raportul relativŭ la apelul făcutŭ de Preotul Vasile Ionescu din cătunul Larga, judeţul Iaşĭ, în contra sentinţeĭ St. Mitropoliĭ din Moldova, No. 4. St. Sinodŭ aprobă conclusiunea raportuluĭ de a se inapoia chiriaşuluĭ respectivŭ, fiind de resortul administrativŭ.

Ne maĭ fiind nimicŭ la ordinea ḑileĭ, şedinţa se ridică la orele 5 p. m. anunţându-se cea viitóre pentru a doua ḑi.

(Semnat) Preşedinte. **Calinic.**

(sem) Secretar **Iosif Huşin.**

Sumarul şedinţeĭ St-luĭ Sinodŭ, de la 16 Iunie 1878.

Şedinţa se deschide la orele 2 p. m. de către In. P. S. Mitrop. Primatŭ şi făcêndu-se apelul nominal rĕspundŭ presenţĭ 12, absenţĭ 2.

Se citesce Sumarul şedinţeĭ precedente şi se aprobă cu rectificările cerute.

Se citesce raportul D-luĭ Secretar al S-luĭ Sinodŭ, relativŭ la apelul făcutŭ de Aristotel Scriban în contra sentinţeĭ Consistoriuluĭ S-teĭ Episcopiĭ a Eparchieĭ Dunereĭ de jos No. 573. St. Sinodu decide ca actele relative la casŭ, sĕ se înapoeze Prea S. Episcopŭ respectivŭ cu invitare de a face cunoscutŭ apelantuluĭ, că Sântul Sinodŭ n'a primitŭ apelul, neintrunind condiţiunile prevĕdute în articolul 45 din Reg. pentru procedura în materiĭ de judecată bisericescă.

Se citescŭ apoĭ următórele raporturĭ ale comisiuneĭ de petiţiunĭ:

1) Raportul relativŭ la preotul Constantin Sinescu, care, într'unu casŭ de legitimă apărare a datŭ cu puşca in hoţĭ, după cum arată P. S. Episcopŭ al Rômniculuĭ-Noul Severin prin adresa N. 1346, din 10 Oct. 1877. Sf. Sinodŭ hotărăsce a se da bine cuvîntarea numituluĭ preotŭ de a lucra tóte cele preoţescĭ, ca şi maĭ nainte.

2) Raportul relativŭ la suplica preotuluĭ Theodor Davidescu, din comuna Filipeniĭ, jud. Bacăŭ, prin care cere a se îmbunătăţi sórta sa; S-tul Sinodŭ decide: în cât privesce îmbunătăţirea sórteĭ sale ca preotŭ de comună, acésta este de competinţa Episcopuluĭ Eparchiotŭ, spre a stărui la locurile competinte; ĭar cât privesce pentru postul de învĕţător comunal, acésta stă în competinţa sa de a se înfăţişa la concursŭ.

3). Raportul relativŭ la suplica d-luĭ M. Sandovicĭ scriitor la cancelariea Protoerieĭ de Neamţu, prin care cere ca St-l Sinodŭ să mijlocéscă a i-se asigura în bugetŭ unŭ salariŭ. St-l Sinodŭ aprobă conclusiunea raportuluĭ de a se trece la ordinea ḑileĭ.

4). Raportul relativŭ la suplica individuluĭ Ilie Dimitrie din oraşul Bêrlad Eparchiea Episcopieĭ Huşilorŭ prin care cere ca St-l Sinodŭ sĕ-ĭ redea demnitatea de preotŭ. St-l Sinodŭ respinge cererea suplicantuluĭ şi se trece la ordinea ḑileĭ.

5). Raportul relativŭ la suplica d-luĭ G. Ionescu, prin care rógă pe St-l Sinodŭ a-ĭ primi demisiunea din comisiunea pentru cercetarea cărţilor didactice religióse din Bucurescĭ; St-l

Sinodŭ aprobă conclusiunile raportuluĭ priimindu-se demisiunea şi alegênd pe Arhim. Gavriel Răşcan în locul demisionatuluĭ.

6). Raportul relativŭ la cererea făcută de către In. P. S. Mitropolitŭ al Ungro-Vlachieĭ şi Primatŭ al Românieĭ, cu adresele No. 1317 şi 1318, din 9 Iunie 1878, pentru tunderea in schima monachală a surorilor, Mariea Rebec, Raliţa Dumitrescu şi Ioana Gheorghe, tóte treĭ din M-rea Ţigănescĭ. St. Sinodŭ aprobă conclusiunile raportuluĭ, încuviinţând tunderea numitelor in schima monachală.

7). Raportul relativŭ la cererea făcută de cărre In. P. S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ cu adresele No. 2181 din 30 Octombre 1876; 1874, din 17 Noembre 1875 şi 1085 din 6 Iunie 1878, pentru tunderea in schima monachală a fraţilor: Ioan Mărgineanu şi Ioan Oprea din M-rea Risca; a suroreĭ Mariea Dăscălescu din M-rea Agathonŭ; a fraţilor, Ioan Butzureanu, Ştefan Cojocariu şi Dimitrie Tacu din M-rea Varona. St. Sinodŭ aprobă tunderea lor in monachismu.

8). Raportul relativŭ la apelul făcutŭ de către Arch. Calinic Ioan Popovicĭ, contra decisiuneĭ consistoriuluĭ St-eĭ Episcopiĭ a Eparchieĭ de Buzĕŭ No. 362, reformată de Prea S. Episcopŭ. St. Sinodu, dupe óre care discuţiunĭ, respinge apelul şi decide ca actele se se înapoeze Episcopuluĭ respectivŭ, spre a'l canonisi în vre una din Monastirele ce va găsi de cuviinţă, socotindu-se canonul sĕŭ din ḑiua în care va intra în monastire.

9). Raportul relativŭ la cererea făcută de către Prea Sânţitul Episcopu al Eparchieĭ Argeşŭ, pentru tunderea in schima monachală a surorilor, Elena sin Gheorghe Ieremia; Paraschiva Ión Drăgoiŭ, şi Ana Dădărlatu din M-rea Bascov: Safta Oprea Cotoara; Maria Văduva; Hagiĭca Maria, şi Maria Barbu. St. Sinodŭ aprobă tunderea in schima monachală a numitelorŭ.

10). In. Prea S. Mitropolitu al Moldoveĭ şi Suceaveĭ face următórea propunere:

Subsemnatul propunŭ ca St. Sinodŭ să facă mijlocire către guvernŭ ca la viitorul bugetŭ să facă a se prevedea în bugetŭ o remunerare óre care pentru scriitoriĭ cancelarieĭ Protoieriilor Eparchiale, considerând necesitatea ce este de asemenea scriitorĭ, despre care şi cu alte ocasiunĭ s'aŭ făcutŭ asemenea mijlocirĭ la guvgrn.ŭ

Puęêndu-se la votŭ acéstă propunere se priimesce în unanimi-

tate. Ne mai fiind nimicŭ la ordinea ḑilei, ședința se ridică la orele5 p. m. anunțându-se cea viitóre pentru a doua ḑi 17 curent.

(Semnat) Președinte. Calinic.

(sem) Secretar. Iosif Bașlu

Sumarul ședinței St-luĭ Sinodŭ de la 17 Iunie 1878.

Ședința se deschide la orele 2 p. m. de către In. P. S. Mitropolitu Primatŭ, fiind presentŭ și D-l Ministru de Culte. Făcêndu-se apelul nominalŭ respundŭ presenți 12, absenți 2.

Se citesce sumarul ședinței de la 8 Iunie, remasŭ a se citi când va fi și d-l Ministru și se aprobă după óre care discuțiuni.

Se citesce sumarul ședinței de la 16 Iunie și se aprobă.

Inalt Pré S. Mitropolitu Primatŭ cere a se pune la ordinea ḑilei chestiunea relativă la costumulŭ preoțescŭ, dar ne fiind gata raportul comisiunei respective, se decide a se lua in cercetare la cea d'ântâi ședință, când comisiunea va presenta raportul. P. S. S. Episcopŭ al Dunereĭde josŭ, propune a se ceti raportul comisiunei orînduite pentru cercetarea cestiunei schitului din muntele Athos. In. Pré. S. Președinte cere a se pune acéstă costiune 'naintea St. Sinodŭ intr'o altă ședință, de óre ce raportul comisiunei respective nu este încă depusŭ pe biuroŭ. P. S. Episcopŭ al Dunerei de josŭ, respundênd arată că raportul este gata și St. Sinodŭ decide a se lua in cercetare în ședința viitóre. Pr. S. Episcopŭ al Dunerei de josŭ, raportor al comisiunei pentru cercetarea cărților didactice, dă cetire raportului sĕŭ și St-l Sinodŭ aprobă conclusiunile.

P. S. raportor al comisiunei de petițiuni dă citire raportului relativŭ la petițiunea cantorilor și paracliserilor din Eparchia Râmnicului, alăturată pe lângă adresa P. S. Episcopŭ al Râmnicului-Noul Severin No. 1000, precum și la o asemenea petițiune a clericilor din Iassi, prin care ei cer a fi scutiți de serviciul gardei orășănesci. St. Sinodŭ decide a ruga pe d-l Ministru de Culte și Instrucțiunea publică sĕ midlocéscă prin colegul sĕŭ de la Resbel și déca se póte și corpurile Legiuitóre, de a se scuti cantori și paracliseri în genere de serviciile gardei orășănesci și milițiene, fără de care biserica și serviciile ei suntŭ in complectă suferință.

P. S. Episcopŭ de Rimnicŭ şi Noul Severinŭ presintă o interpelaţiune inscrisă, in privinţa jurnaluluĭ «Vocea Cleruluĭ» şi presupusuluĭ eĭ Redactor, Secretar al St-luĭ Sinodu. Inalt P. S. Mitropolitŭ Primatŭ Preşedinte o inaintéḑă cu observaţiunea că ea nu este compusă in formă de interpelaţiune, ci maĭ mult in formă de sentinţă.

D-l Ministru de Culte luând cuvîntul, arată assemenea că propunerea prea Sântuluĭ Episcopŭ de Rimnicŭ ar trebui se fie redactată in formă de interpelaţiune

D-l Ministru luând cuvintul arată necesitatea de a se retipări şi de a se revisui cărţile bisericescĭ şi rógă pe St-l Sinodu de a numi o comissiune, care se studieze acéstă cestiune.

La acésta rĕspunde P. S. Episcopŭ al Dunăreĭ de jos, mulţumind D-luĭ Ministru pentru că a adus acéstă cestiune inaintea Sinoduluĭ, 'l rógă insă dé a amăna cestiunea până la sesiunea viitóre.

D-lŭ Ministru insistă la cererea sa şi exprimă speranţa, că în şedinţa viitóre St. Sinodŭ va numi o aseminea comisiune, promiţând a face acéstă propunere inscris.

Ne maĭ fiind nimicŭ la ordinea ḑileĭ, şedinţa se ridică la orele 5 p. m. anunţându-se cea viitóre pentru Lunĭ 20 Iunie.

(Semnat) Preşedinte Mitrop.Primatŭ.al Român. **Calinic.**

(sem.) Secretar. **Iosif Huşin.**

Sumarul şedinţeĭ St-luĭ Sinodŭ de la 20 *Iunie* 1878.

Şedinţa se deschide la orele 2 p. m. de către In, P. S. Mitropolitŭ Primatŭ al Românieĭ şi făcêndu-se apelul nominal rĕspund presenţĭ 12, absenţĭ 2.

Prea S. Episcopŭ de Huşĭ, secretarŭ al biurouluĭ, dă cetire sumaruluĭ şedinţeĭ precedinte şi se aprobă cu óre care rectificărĭ cerute de In. P. S. Mitropolitu al Moldoveĭ şi Suceveĭ. Cu acéstă ocaziune P. S. Episcopŭ al Rîmniculuĭ şi Nouluĭ Severin intreabă, care este resultatul interpelăreĭ sale relativă la secretarul St-luĭ Sinodŭ, presupusul redactor al Voceĭ Cleruluĭ? La acésta rĕspunde P. S. Episcopŭ de Huşĭ, că intru cât 'şĭ aduce

aminte, atât In. P. S. Președinte, cât și D-l Ministru de Culte a observatŭ, că propunerea Prea Sânției Sale trebue redactată în formă de interpelare. Prea S. Episcopŭ al Rîmnicului declară că menține interpelarea sa și cere a se pune la dosar.

După acésta se dă citire raportuluĭ comisiuneĭ de petițiunĭ relativŭ la tunderea în schima monachală a preotuluĭ Niculae Retevoescu din schitul Ciocanu, pentru care a mijlocitŭ prin adressa No. 1418. St. Sinodŭ aprobă conclusiunea raportuluĭ, încuviințând călugărirea.

Prea S. Episcopŭ al Argeșuluĭ, raportorŭ al comisiuneĭ orînduite pentru luarea socotelilor jurnaluluĭ St-luĭ Sinodŭ «Biserica Orthodoxă Română», dă cetire raportuluĭ seŭ, după care se deschide o discuțiune la care aŭ luatŭ parte maĭ mulțĭ din P. P. S. S. Membri aĭ St-luĭ Sinodŭ. Dar orele fiind înaintate, ședința se ridică, remânênd ca discuțiunnea să continue a 2-a di 21.

(Sem.) Președinte. Mitrop. Primatŭ, Calinic.

(sem.) Secretar. Iosif Hușiu.

Sumarul ședințeĭ St-luĭ Sinodŭ din 19 *Noemvrie* 1878.

La orele 12, P. P. S. S. Membriĭ aĭ St-luĭ Sinodŭ fiind adunațĭ în sala ședințelorŭ, s'a făcutŭ sânțirea apeĭ de către P. S. Archiereŭ Vladimir Irinopoleos Suhopan, dupe care D-l Ministru de Culte citesce Mesagiulŭ Domnescŭ de deschidere, și declară deschisă sesiunea de tómnă a St-luĭ Sinodŭ din anul curentŭ. După acésta I.P.S.Mitropolitŭ Primatŭ chiamă la biurou ca Secretarĭ provisoriĭ pe P.P.S.S.Episcopĭ de Buzeŭ, și Argeșŭ, și făcêndu-se apelulŭ nominalŭ respund presențĭ 5, absențĭ 7 și 1 bolnavŭ. Ne fiindŭ numerulŭ complectŭ, remâne ca I. P. Sânțitul Președinte să anunțe ședința viitóre când vor fi veniți și ceĭ l'alțĭ P. P. S. S. Membriĭ aĭ St-luĭ Sinodŭ spre a se complecta numerulŭ cerutŭ de regulamentŭ.— I. P. S. Președinte depune la biurou discursul de deschidere.

(sem.) Președinte Mitropolitul. Primatŭ al Românieĭ † Calinic.

(sem). Secretar: † Ghenadie Argeșiu.

Sumarul şedinţeĭ St-luĭ Sinodŭ din 29 Noemvrie 1878.

Şedinţa se deschide la ora 1 p. m. de către Inalt Prea Sânţitul Mĭtropolitŭ Primatŭ, şi facêndu-se apelul nominal respundŭ presenţĭ 12, şedinţa se declară deschisă.

Inalt Prea Sânţitul Preşedinte dă citire discursuluĭ de deschidere remasŭ necititŭ în prima şedinţă din causa miculuĭ numer al Membrilor presinţĭ.

P. S. Episcopŭ al Dunăreĭ de jos luând cuvântul arată regretele sale că discursul Inalt Prea Sânţituluĭ Preşedinte conţine locurĭ carĭ lovescŭ in demnitatea Sântuluĭ Sinodŭ şi rogă pe Inalt Prea Sânţia Sa a retrage acel discurs înlocuindu-l cu o simplă expunere a chestiunilor care vor fi puse la desbaterea Sântuluĭ Sinodu in sesiunea actuală.

Prea Sânţitul Archiereŭ Vladimir Irinupoleos Suhopan arată că şi Prea Sânţia Sa s'ar uni cu propunerea de a se modifica discursul, insă numaĭ cu condiţiunea ca Sântul Sinodŭ să declare că cele conţinute în discursul rostitŭ suntŭ adevĕrate.

Inalt Prea Snţitul Presedinte respinge acusaţiunea, că ar fi atacatŭ pe Sântul Sinodŭ şi declară că bucuros va modifica aceste locurĭ, despre care a ḑis P. S. Melchisedek că ar fi de natură de a lovi in Sântul Sinodŭ, décă Prea Sânţia Sa 'i va arăta, care anume suntŭ acele locurĭ. Inalt Prea Sânţia Sa face apelŭ la D-l Ministru de Culte, care era presentŭ, decă a rostitŭ vre unŭ cuvêntŭ, care să pótă fi lămuritŭ.

După inchiderea acestuĭ incidentŭ se procede la alegerea douĭ secretarĭ şi se alege cu majoritatea voturilor P. S. Episcopŭ de Argeşŭ şi P. S. Archiereŭ Iosif Botoşăneanul.

Se procede apoĭ la alegerea Comisiuneĭ de petiţiunĭ şi se alegŭ cu majoritatea voturilor P. S. Episcopŭ de Huşĭ şi P. P. S. S. Archiereĭ Calist Stratonichias şi Ieremia Gălăţeanul.

Se dă cetire adreseĭ D-luĭ Ministru de Culte sub No. 12128 din 29 Noemvrie 1878, prin care cere 'napoerea actelor înaintate prin adresa No. 12529 din 18 Noemvrie 1877 relativu la schitul Românescŭ din muntele Athos, de óre ce neînţelegerile au încetatŭ St-l Sinodŭ decide a se înapoia actele, cestiunea fiind tranşată.

Se trimite la Comisiunea de petiţiunĭ adressa I. P. S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ şi Suceaveĭ No. 2018 din 22 Noemvrie 1878 relativă la călugĕrirĭ.

Se trimite la Comisiunea de petițiunĭ suplica Archim. G. Răscanu prin care reclamă suma de 2100 fr. ca Redactor al Jurnaluluĭ «Biserica Ortodoxă Română.»

Asemenea adressa P. S. Locot. de Episcopŭ al Eparchieĭ Roman relativă la hirotonia in mod fraudulos a preotuluĭ Grigorie Thene.

Asemenea adressa P. S. Sale Episcopŭ de Argeșŭ relativă la chestiunea preotuluĭ Lucăreanu cu No.....

Asemenea suplica Preotuluĭ Ioan Lucăreanu prin care cere a i-se da o biserică.

Orele fiind înaintate ședința se ridică, anunțându-se cea viitóre pentru Vinerĭ 1 Decemvrie.

(semnat) Președinte. Mitropolit. Primatul Romanieĭ. **Calinic.**

(sem.) Secretar.

Sumarul ședințeĭ St-luĭ Sinodŭ din 1 Decemvrie 1878.

Ședința se deschide la ora 1 p. m. de către I. P. S. Mitropolitŭ Primatŭ, și făcêndu-se apelul nominal rĕspundŭ presențĭ 12, bolnav 1.

Se dă cetire prescriptuluĭ verbal din ședința trecută, la care luând cuvêntul P. S. Episcopŭ al Dunăreĭ de jos arată dorința ca în redactarea prescriptelor se fie maĭ complecte și să se menționeze tóte cele ce s'a vorbitŭ, și al douilea pentru că nu se vede intr'ânsul, decă I. P. S. Președinte ar fi admis să se facă modificărĭ la discursul despre care se vorbesce. La observațiunea I. P. S. Mitropolitŭ Primatŭ că acel discursŭ a fostu unŭ discursŭ de deschidere a sesiuneĭ actuale a St-luĭ Sinodŭ, dupe cum este obiceiul de când s'a înființatŭ Sf. Sinodŭ, și că la unu asemenea discursŭ nu se potu cere modificărĭ. P. S. Episcopŭ al Dunăreĭ de jos arată că n'a înțeleles bine caracterul discursului, pe care 'l-a consideratŭ ca uă simplă espunere a chestiunilor de care are a se ocupa Sf. Sinodŭ, recunoscênd și P. S. Sa că la discursul de deschidere nu se potŭ cere modificărĭ, de aceea cere ca acéstă declarațiune a Prea Sânțieĭ sale să se trecă în prescriptul verbalu al acesteĭ ședințe.

I. P. S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ şi Succeaveĭ cere ca în locul unde se vorbesce despre schitul Românŭ să se arate anume că este cel din Sf. Munte Athos.

P. S. Episcopŭ de Rômnicŭ arată că în şedinţa trecută s'a cerutŭ ca I.P.S. Mitropolitŭ Primatŭ se comunice Sf. Sinodŭ înscris pe ce basă s'a liniştitŭ neînţelegerile relative la schitul Românŭ din Sf. munte Athos, la care I. P. S. Preşedinte rĕspunde că chestiunea acésta a fostŭ pusă la Sf.Sinodŭ, de către D-l Ministru de Culte care acum a retras'o fără se fi urmatŭ între acésta o corespondenţă directă între Sf. Sinodŭ şi I.P.S. Primatŭ,dar I. P. S. Sa declară a comunica Sf. Sinodŭ orĭ-ce informaţiune i se va cere.

Dupe óre-care discuţiune se pune la votŭ sumarul şedinţeĭ trecute, precum şi cererea menţionată a P. S. Episcopŭ al Dunăreĭ de jos şi se aprobă.

Se trimite la comisiunea de petiţiunĭ adresa P. S. Episcopŭ de Rômnicŭ No. 1962 relativă la călugĕrirea frateluĭ Petre Ungureanu.

Asemenea adresa P. S. Episcopŭ de Buzĕu No. 503, relativă la călugĕrirĭ.

Asemenea referatul D-luĭ Secretarŭ al cancelarieĭ Sf. Sinod, relativŭ la apelul Pr. G. Enacénu.

Asemenea referatul aceluiaşĭ Secretarŭ relativŭ la apelul preotuluĭ Ioan Popescu din comuna Peatra judeţu Romanaţĭ.

Asemenea referatul relativ la apelul preotuluĭ G. Popescu din comuna Roşia judeţul Gorjiu.

Asemenea suplica locuitorilor din comuna Celeiu, plasa Oltu de jos, jud. Romanaţĭ, prin care reclamă în contra preotuluĭ Dobre Şapcă.

Asemenea suplica ex-preotuuĭ Ilie Dumitriu din Eparchia Huşilor prin care cere graţierea sa.

Se trimite la comisiunea numită ad-hoc în sesiunea trecută pentru cercetarea socotelelor jurnaluluĭ »Biserica Orthodoxă Română« şi înaintate prin adresa No. 178.

La ordinea ḑileĭ fiind chestiunea despre reformarea costumuluĭ preoţescŭ, Sf. Sinodŭ decide a se amîna chestiunea pentru şedinţa viitóre când va fi de faţă şi D-l Ministru de Culte.

Şedinţa se ridică, anunţându-se cea viitóre pentru a doua ḑi 2 Decemvrie.

(Sem.) Preşedinte. Mitrop. Primatŭ al Românieĭ, Calinic.

(Sem.) Secretar. **Iosif Boloşăneanu**

Sumarul şedinţeĭ St-luĭ Sinodŭ din 4 Decemvrie 1878.

Şedinţa se deschide la orele 1 ½ p. m. de către I. P. S. Mitropolitŭ Primitŭ, şi făcêndu-se apelul nominal respundŭ presenţĭ 12, absenţĭ unul, fiind bolnavŭ.

Se citesce prescriptul verbal al şedinţeĭ trecute şi se aprobă cu óre-care modificărĭ cerute de P. S. Episcopŭ al Dunăreĭ de jos.

Se trimite la comisiunea de petiţiunĭ adresa P. S. Episcopŭ de Rômnicŭ No. 1810,relativă la tunderea în monachismŭ a Diaconuluĭ Mladin G. Popilian.

P. S. Episcopŭ de Huşĭ raportorul comisiuneĭ de petiţiunĭ dă cetire raportuluĭ relativŭ la apelul preotuluĭ George Popescu din com. Roscen, jud. Gorjiu; St. Sinodŭ aprobă conclusiunea raportuluĭ de a se respinge apelul

Idem raportul relativŭ la apelul făcutŭ de preotul Ioan Popescu din comuna Piatra jud. Romanaţĭ; St.Sinodŭ aprobă conclusiunile raportuluĭ de a se respinge apelul.

Idem raportul relativŭ la tunderea în monachismŭ a unuĭ numĕrŭ de fraţĭ şi surorĭ pentru care mijlocesce I. P. S Mitropolitŭ al Moldoveĭ prin adresa No. 2018.

P. S. Episcopŭ al Dunăreĭ de jos luând cuvîntul cere ca votarea conclusiuneĭ raportuluĭ să nu se facă în total, ci a se pune la votŭ fie care deosebitŭ, cu acéstă propunere se unesce şi I. P. S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ şi St. Sinodŭ o admite. Se procede la votare şi St.Sinodŭ încuviinţédă tunderea în monachismŭ a următorilor fraţĭ şi surorĭ: 1) Smaranda Popovicĭ, 2) Aglae Apostolŭ, 3) Maria Ioan Odor, 4) Maria Petrovicĭ, 5) Nastasia Senciuc, 6) Smaranda Cosmulescu, 7) Paraschiva Popovicĭ, 8) Glafira Prodanciuc, 9) Ecaterina Mirante, 10) Evdochia Diaconovicĭ, 11) Maria Butescu, 12) Ana Cantemir, tóte acestea din M-rea Agapia; respinge însă tunderea în monachismŭ a suroreĭ Mariea Dimitrie care e de curând venită, assemenea se respinge tunderea în monachismŭ a frateluĭ Vasilie Marinciu din Monastirea Varona; se aprobă călugerirea frateluĭ Petre Ionescu din schitul Casancea, şi se respinge aceia a frateluĭ

Panteleimon Grigorie. Maĭ departe St. Sinodu aprobă tunderea in monachismu a următórelor surorĭ din Monastirea Agaftonu: 1) Profira Olteanu, 2) Elena Petrovicĭ, 3) Casandra Bărboiŭ, 4) Maria Ghiban.

Idem raportul relativŭ la tunderea in monachismŭ a 4 surorĭ din M-rea Agapia pentru care mijlocesce I. P. S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ şi Suceaveĭ prin adresa No, 2181 din 30 Octomvrie 1876; St. Sinodŭ aprobă conclusiunea raportuluĭ incuviinţând a se tunde aceste surorĭ şi anume: 1) Maria Husenschi, 2) Smaranda Baltag, 3) Aglae Tânt, 4) Casuca Niculae.

Idem relativu la tunderea in monachismŭ a frateluĭ Petre Ungureanu din Monastirea Tismana pentru care mijlocesce P. S. Episcopŭ de Rimnicŭ prin adresa No. 1962; St. Sinodŭ aprobă conclusiunile raportuluĭ, incuviinţând tunderea in monachismŭ.

Idem relativŭ la chestiunea preotuluĭ Ioan Lăcureanu despre care tratéză adresa P. S. Episcopŭ de Argeşu No. 932 din 1877 Prea S. al Episcopŭ Dunăreĭ de jos sprijină conclusiunile raportuluĭ, maĭ adăugênd in favorul preotuluĭ, că acestu preotu in timpul resbeluluĭ din urmă a servitŭ ca preotu in armată, pentru care a fost şi decoratŭ. I. P. S. Mitropolitu al Moldoveĭ combate conclusiunea pentru că, de şi curtea cu juraţĭ l'a achitatŭ însă P. S. S. are convincţiune intimă despre culpabilitatea sa. P. S. Episcopŭ de Râmnic se unesce cu I. P. S. Mitropolitu al Moldoveĭ, arătând că de multe orĭ curtea cu juraţi a achitatu pe culpabilĭ. P. S. Episcopu al Dunăreĭ de jos reluând cuvântul face istoricul acestuĭ cas, şi arată că după achitarea preotuluĭ in tribunalele civile urmează şi achitarea in decasteriul bisericescu. Dupe o lungă discuţiune St. Sinodŭ aprobă conclusiunea raportuluĭ ca preotul Lăcureanu se fie achitatu.

Idem relativŭ la suplica fostuluĭ Preotŭ Ilie Dumitrescu; dupe maĭ multe discuţiĭ St. Sinodŭ amână continuarea desbateri pentru şedinţa următóre.

Fiind orele inaintate şedinţa se ridică anunţându-se pentru a doua ḑi.

(Sem.) † Preşedinte, Mitropolit primat al Românieĭ, **Calinic.**

(Sem.) Secretar, **Iosif Botoşăneanu.**

ANUL V. BUCURESCI, NOEMBRIE 1880. No. 2.

„BISERICA ORTHODOXĂ ROMANĂ"
JURNALU PERIODICU ECLESIASTICU

APARE O DATA PE LUNA

„Predica cuvêntul"
II Tim. IV. 2.

Miḑlócele ce oferă societatea pentru instrucţiunea clerului Bisericeĭ Orthodoxe Române.

Tóte naţiunile în genere şi tóte clasele de ómenĭ ce le compunŭ, tindŭ maĭ multŭ seŭ maĭ puţinŭ, la a se desvolta şi lumina în carierele ce se decidŭ a întreprinde. Acésta este o reclamaţiune a timpuluĭ care din ḑi in ḑi ţintesce la progresŭ. Naţiunile ce 'şi cunoscŭ interesele lor morale şi materiale, prin miḑlocul cărora potŭ să propăşéscă din putere în putere, nu pierdŭ din vedere a se îngriji, în proporţie egală, de desvoltarea şi luminarea tuturor claselor societăţeĭ ce le compunŭ.

Luminarea şi desvoltarea fie-căria din acestea, nu rĕmâne indoïală, că trebue a corespunde scopuluĭ şi posiţiuneĭ ce ocupă în societate.

Scopul şi misiunea cleruluĭ într'o societate este de a propaga adevĕrurile religiuneĭ şi moralitatea, precum şi de a le susţinea faţă cu diferitele clase ale societăţeĭ, de unde urméză că clerul are de a face cu toţĭ ómeniĭ, incepândŭ de la ceĭ cu totul neculţĭ pênĕ la ceĭ maĭ savanţĭ aĭ timpuluĭ.

Principiile fundamentale ale religiunei creştine, şi prin urmare şi adevěraţii ei propagatori, nici o-dată nu aŭ fostŭ în detrimentul împuternicirei şi a înflorirei unuĭ statŭ, din tóte punctele de vedere; căci religiunea creştină nu a inspiratŭ şi nu inspiră de căt credinţă, speranţă şi dragoste către D-ḑeŭ şi aprópele, dreptate şi pace între ómeni. Ea în tot-de-una a învăţat şi invaţă a se da cele ce suntŭ ale Kesarului, Kesaruluĭ şi cele ce suntŭ ale luĭ D-ḑeŭ, luĭ D-ḑeŭ,— lucru pe care 'l cere şi însăşĭ natura omului, care este duplă— materială şi spirituală. Decă omul ar fi compusŭ numaĭ din materie, nu ar avea necesitate pentru susţinerea vieţeĭ sele de căt iarăşĭ numaĭ de materie; dér fiind că el este compusŭ şi din spiritŭ, apoĭ pe lângă nutrimentul reclamatŭ de materie, are necesitate şi de acel reclamatŭ de spiritŭ, care nu 'şĭ póte susţine viaţa de căt cu elemente omogene, care se coprindŭ în sânta nóstră religiune. «*Nunumaĭ cu pâne va trăi omul* — ne învaţă D-l nostru Isus Christos— *ci şi cu totŭ cuvêntul care ese din gura luĭ D-ḑeŭ.*»

Şi cine este acela asupra căruia incumbă sarcina de a nutri societatea cu aseminea nutrimentŭ spiritualŭ decă nu clerul?

Şi dér, rolul şi misiunea cleruluĭ în societate, fiind de a susţinea şi întreţinea viaţa spirituală a fie-căruĭ individŭ, fóră care nu póte dura nicĭ cea vitală séŭ animală, el trebue să fie pusŭ în posiţiune de a putea da tuturor claselor societăţeĭ, séŭ tuturor ómenilor necultivaţĭ şi savanţĭ, nutrimentul spiritualŭ necesarŭ.

Interesul vieţeĭ şi al prosperităţeĭ naţiuneĭ nóstre Române, precum şi timpul, reclamă ca clerul nostru să fie, decă nu maĭ invěţatŭ de căt tóte clasele so-

cietăţeĭ, apoĭ cel puţinŭ să fie la nivelul cunoscinţelor omenilor celor maĭ culţĭ din ea.

Naţiunea nóstră Română, de la unŭ timpŭ incóce se ocupă maĭ multŭ seŭ maĭ puţinŭ cu desvoltarea diferitelor clase ale societăţeĭ, in diferite ramurĭ de sciinţe, infiinţind spre acestŭ finitŭ scolĭ corespundĕtóre cu necesităţile ce se simtŭ. Astfelŭ suntŭ: scolĭ primare, normale, comerciale, de agricultură, de arte, meseriĭ, veterinărie, gimnasiĭ, licee, facultăţĭ de dreptŭ, de litere, de sciinţĭ, de medicină etc. etc. Nu totŭ aşa insă, şi nu in acelaş gradŭ este şi ingrijirea de luminarea şi desvoltarea cleruluĭ, care, din cele maĭ depărtate timpurĭ, a adunatŭ şi conservatŭ o considerabilă averea Bisericeĭ, care la necesitate s'a luatŭ de ţeră. Spre a proba acésta să urmărimŭ acum şi să vedemŭ, care este instrucţiunea şi midlócele ce se offeră de către naţiune cleruluĭ spre acestŭ finitŭ.

Pentru educaţia şi instruirea cleruluĭ Bisericeĭ nóstre Orthodoxe suntŭ la noĭ 8 seminariĭ, dintre care 2 cu câte 7 clase, iar 6 numaĭ cu câte patru. Numĕrul total al şcolarilor din tótă România ce frecuentéză clasele seminariale, dupĕ tabelul statisticŭ de la finele anuluĭ scolarŭ 1878-79, pe care 'lŭ avemŭ inainte, este de 2566. Dintre toţĭ acestia, numaĭ 373 suntŭ internĭ, şi prin urmare puşĭ în posiţiune de a se putea ocupa maĭ seriosŭ cu studiul, şi tot-o-dată de a putea fi observaţĭ şi priveghiaţĭ maĭ de aprópe; pe când toţĭ ceĭ-l-alţĭ (afară de prea puţine excepţiunĭ) trăescŭ de capul lor pe la diferite locurĭ şi gazde, unde numaĭ crescere şi pregătire convenabilă pentru misiunea de preotŭ nu potŭ să priméscă.

Dér numĕrul de 373 elevĭ internĭ din tóte seminariele póte se fie satisfăcĕtor pentru tótă ţéra nósrtă, in care trebue să se afle pĕnĕ la 4,000,000 de creştinĭ

orthodocşĭ? Osebit de acésta, din acestŭ numĕrŭ de seminariştĭ internĭ nu absolvă cursul de şépte clase de cât cel multŭ 20 pe anŭ; iar toţĭ ceĭ-l-alţĭ se mulţumescŭ a primi atestate numaĭ de patru clase seminariale. Se nasce acum intrebarea, póte unŭ elevŭ seminaristŭ de patru clase kiar şi celŭ maĭ bunŭ de ar fi, să'şĭ apropricze tóte cunoscinţele necesare, pentru a corespunde inalteĭ séle misiunĭ de preotŭ, faciă cu cultura şi desvoltarea ómenilor de astădĭ?

In tóte statele cari cunoscŭ importanţa şi folosul ce póte să aducĕ societăţeĭ clerul, candidaţiĭ la preoţie facŭ unŭ studiŭ maĭ intinsŭ, iar nu numaĭ de patru clase, şi se crescŭ cu o deosebită ingrijire; la noĭ insă 2193 din 2566 éşĭ primescŭ educaţia pe strade şi in contactŭ cu ómeniĭ ceĭ maĭ de rînd aĭ societăţeĭ. Ce se póte deci aştepta de la nisce asemenea indivizĭ crescuţĭ in asemenea modŭ şi cu aşa de mărginite cunoscinţĭ? Negreşit, acea ce se sémĕnă, şi cât se sémĕnă, urmézǎ a se şi culege. Eĭ nu suntŭ vinovaţĭ.

Maĭ departe, in tóte ramurile instrucţiuneĭ, personalul didacticŭ, pentru ca să i-se pótă pretinde a fi la inălţimea misiuneĭ sale, trebue să fie pus in posiţiune de a se ocupa numaĭ de profesiunea sea, trebue să se ţină sémă de condiţiunile posiţiuneĭ séle sociale şi de greutăţile vieţeĭ, trebue să fie incoragiatŭ, trebue să i-se creéze o perspectivă ca la toţĭ ceĭ-l-alţĭ funcţionarĭ aĭ statuluĭ, pe care avĕndu-o in vedere să se pótă devota in totul studiuluĭ, şi prin urmare a se perfecţiona in sciinţa pe care o propune. Dér tóte acestea, afară de prea puţine excepţiunĭ, personaluluĭ didacticŭ seminarial éĭ lipsescŭ; cea maĭ mare parte dintre profesoriĭ seminariilor suntŭ retribuiţĭ maĭ puţinŭ cu 1880

leĭ pe anŭ de cât profesoriĭ de la licee şi gimnasie, şi kiar decât institutoriĭ de clasa IV primară.

Vocea tuturor se aude, numaĭ a corpuluĭ didacticŭ semenarialŭ, pénĕ acum s'a perdutŭ in eehul cel depărtatŭ.

Pentru corpul didacticŭ administrativŭ şi de serviciŭ de la două licee şi şése gimnasiĭ este prevĕḑută prin bugetŭ suma de leĭ 318,336, pe când pentru 2 seminariĭ de gradul II şi 6 de gradul I este prevĕḑută numaĭ suma de leĭ 252,976, adică maĭ puţinŭ cu 65,360 leĭ. Şi pentru ce acésta? Se află ore în 2 licee şi 6 gimnasiĭ maĭ mulţĭ şcolarĭ? Nu; căcĭ dupe tabelul statisticŭ, tot din anulŭ 1878-79, în două licee şi şése gimnaziĭ se află numaĭ 1885 elevĭ, pe când în seminariĭ suntŭ 2566 (1). Decă acésta este o nedreptate séŭ nu, lăsămŭ să giudece fie care cititorŭ.

Din acestea se vede că, midlócele pentru instruirea şi crescerea cleruluĭ suntŭ considerabilŭ maĭ micĭ de cât la alte şcolĭ de acelaşĭ gradŭ; şi cu tóte acestea se imputā că seminariile suntŭ in rea stare şi că nu daŭ resultatele aşteptate. Pe la licee şi gimnasiĭ saŭ adăogatŭ catedre de geografie, de limba Română, etc. kiar în timpul celor maĭ marĭ crise financiare, iar la seminariĭ se lasă limba Latină şi Română la patru clase, cu obligaţiune încă de a invĕţa pe scolarĭ şi ceaslovul şi psaltirea, numaĭ asupra unuĭ singurŭ profesorŭ, cu o retribuţiune multŭ maĭ mică de cât a profesoruluĭ ce predă numaĭ Limba Latină la Licee; asemenea şi profesorul de istorie şi geografie; şi încă

(1) Făcênd acéstă comparaţiune nu voimŭ a ḑice că la licee şi gimnasiĭ se dă prea multŭ; ci numaĭ pentru a proba câtă indiferenţă *este* pentru instrucţiunea cleruluĭ.

totŭ se maĭ ďice că seminariele se află in rea stare şi nu producŭ nimicŭ.

O naţiune este unŭ corpŭ, care, pentru ca să fie sănătosŭ şi să aibă viaţă indelungată, trebue să aibă tóte membrele sele de o potrivă bine ingrijite, şi cu atâta maĭ vêrtosŭ okiĭ seŭ clerul care trebue să vaďă tóte mult maĭ bine de cât cele-l-alte membre ale eĭ. Şi cum vorŭ putea face eĭ acésta, când mânele vorŭ ţinea voalul negru dinaintea lor, seŭ nu le vor da concursul de a 'ĭ curăţi de praful nesciinţeĭ?

Se ďice că clerul trebue să se ingrijéscă singurŭ de educaţiunea şi instruirea sea. Der acésta este tot aşa de neraţionatŭ, ca şi când s'ar pretinde ca okiĭ să se spele fără mânĭ şi kiar fără apa care s'a luatŭ de dinaintea lor de către mânĭ.

Nimenea nu va nega că Biserica nóstră n'a avutŭ averea sea. Pênĕ unde s'ar putea ridica cifra avutuluĭ Bisericeĭ, noĭ nu putemŭ precisa; aceea ce putemŭ ďice insă, in modŭ positivŭ, este numaĭ că o singură monastire de clasa II-a a avutŭ 22 de moşiĭ. Acésta o probéză aşa numitul *pomelnicul mare*, care cred că se păstréză şi astăďĭ in fósta monastire Bisericaniĭ.

Eĭ bine, ţara a găsitŭ cu cale ca să ia averea Bisericeĭ. Fie, noĭ nu discutâmŭ acésta. Der când s'a făcutŭ asemenea operaţiune, pe cât ni-aducem aminte, se ďice a că, să se facĕ treĭ părţĭ din care *una să fie pentru Biserică, alta pentru scolĭ* şi a treia pentru statŭ. Der cum stă Biserica? Cum staŭ şcólele bisericescĭ,—seminariile şi facultatea de Theologie? Iată cum: Biserica pare că ar fi o povóră fórte grea de suportaŭ, şi de aceea numaĭ graţiată cu viaţa ce o maĭ are; seminariele suntŭ, cum le-am vĕďutŭ adecă, aprópe desgraţiate — nicĭ viĭ, nicĭ mórte; facultatea de Theologie, deşi infiinţată in anul

1862, desființată însă după treï anĭ de durată sub cuventŭ că nu suntŭ profesorĭ în deajuns și capabilĭ; ca și când la unele din cele-l-alte facultățĭ nu ar fi fostŭ pene maĭ în aniĭ trecuțĭ numaĭ câte douĭ seŭ treĭ profesorĭ. Pentru aceste din urmă mulțemindu-se de-o-camdată maĭ cu puținŭ, nu le-aŭ desființatŭ și acum le aŭ complecte. Facultatea de Theologie însĕ neavênd personalul complectŭ, neavênd doctorĭ în Theologie, adică, cerênduse maĭ mult de cât la cele-l-alte, astădĭ România liberă și independentă nu o are. Este ușorŭ a se desființa ceva, însă este greŭ a se pune la locŭ — a se reînființa. De câte orĭ Sântul Sinodŭ și consiliul generalŭ de instrucțiune aŭ mijlocitŭ înființarea eĭ, și nu se póte. Totŭ ce este pentru Biserică, totŭ ce este pentru cler și instruirea luĭ, este povară, este greutate aprópe nesuportabilă. Totul se face numaĭ ca din grație, ca din milă, ca din pomană. Decă este dreptŭ acésta judecațĭ. Rugămŭ dér pe ceĭ ce li staŭ prin putință să ia mesurĭ de îndreptare.

Fie ca celŭ puținŭ de acum înainte asemenea stare de lucrurĭ să ia prefacere, și să fie îngrijită Biserica și scólele eĭ, cu aceiașĭ dragoste părintéscă din partea națiuneĭ, cu care să îngrijescŭ și alte instituțiunĭ binefacetóre ale eĭ. Fie ca înființarea facultățeĭ de Theologie, organisațiunea seminariclor pe o cale maĭ conformă cu destinațiunea lor, precum și reintegrarea profesorilor în drepturile de maĭ înainte, să nu se maĭ amâne de astădĭ pe mâne cum s'a făcutŭ pene acum.

Archiereul Silvestru B. Piteșténu.

Sfătuire către preuţĭ în genere.

Onorabilĭ Părinţĭ!

Fiind însărcinatŭ de Inaltŭ Prea Sânţitul Mitropolitŭ Primatŭ a ţinea câte-va conferinţĭ religióse cu preuţiĭ din capitală, am şi începutŭ aceste în una din ḑilele luneĭ Octombre trecutŭ, în Biserica Sânteĭ Metropoliĭ a Ungro-Vlachieĭ, unde am avutŭ concentraţĭ vre-o 70 de părinţĭ spiritualĭ aĭ poporuluĭ. Timpul de érnă însă, în care intrămŭ, nemaĭ permiţând a ne putea aduna, pênĕ la primăvara viitóre, am socotitŭ maĭ nemeritŭ a da publicaţiuneĭ asemine instrucţiunĭ şi sfătuirĭ duchovniceşcĭ, cu care suntemŭ datorĭ a ne întreţinea uniĭ pe alţiĭ, spre cunóşcerea pe deplinŭ a datoriilor ce ne privescŭ. Căcĭ a ne instrui numaĭ noĭ ceştĭ din capitală, ar însemna puţinŭ lucru; maĭ alesŭ că nevoea cea maĭ mare de luminare, în multe privinţĭ, o simţescŭ preuţiĭ de prin comunele rurale. Noĭ ceştĭ din oraşe avemŭ dese ocasiunĭ a ne întâlni uniĭ cu alţiĭ şi a ne consulta între noĭ la diferite trebuinţĭ; dar ceĭ de afară staŭ, maĭ multŭ saŭ maĭ puţinŭ, isolaţĭ, şi adese-orĭ, la diferite trebuinţĭ, n'aŭ cu cine se consulta. Afară de acésta, şi uniĭ şi alţiĭ avemŭ necesitate de o direcţiune, de o unitate de vedere în datoriile ce ne privescŭ; căcĭ, dela drépta înţelegere a lucruluĭ cu care se ocupă cineva, atârnă tótă isbutirea şi totŭ folosul

Éca pentru ce se simte cea maĭ mare necesitate de unŭ mijlocŭ generalŭ de comunicare; éca pentru ce Sântul Sinodu al Sânteĭ nostre Bisericĭ autocefale ortodoxe Române a hotărîtŭ a se scrie, publica şi distribui la toţĭ preuţiĭ Jurnalul nostru Bisericescŭ. Pentru interesele po litice, agricole, comerciale, economice, industriale, ş. a, avemŭ în ţeră o mulţime de jurnale, tóte întreţinute cu keltuelĭ particulare, provenite dela Domniĭ abonaţĭ. Vedeţĭ dar că lumea doreşce a se lumina în tote privinţele, şi pentru acesta maĭ totŭ cetăţenul nu cruţă micul sĕŭ obolŭ. Aceĭ ce dorescŭ maĭ multă lumină, keltuescu fórte multŭ pentru cărţĭ şi jurnale, şi pentru aceea suntu luminaţĭ, celu puţinŭ în ceea ce 'ĭ priveşce, în afacerea de care se ocupă. Observaţĭ între cetăţenĭ în genere, observaţĭ şi între particularĭ, între militarĭ, amploiaţĭ, comercianţĭ, economiştĭ, agricultorĭ, meseriaşĭ, industriaşĭ, etc. Care suntŭ ceĭ maĭ luminaţĭ, şi şciŭ a'şĭ conduce afacerile lor cu inteliginţă, bine şi cu folosŭ? Ceĭ cu carte, seŭ ceĭ fără carte? Ceĭ ce cetescŭ, seŭ ceĭ ce nu cetescu? Unde este regula, gustul şi frumosul? Intre ignoranţĭ sĕŭ între ceĭ învĕţaţĭ şi civilisaţĭ? Apoĭ décă, în aceste lumeşcĭ, lumea s'a convinsŭ că *nu póte trăi numai cu pâne,* că numaĭ putemŭ merge cu obiceiul şi rutina, ci că trebue să ne luminămŭ seriosŭ, pentru a ne înţelege posiţiunea şi a putea fi folositorĭ societăţeĭ, — cu atâta maĭ vîrtosŭ în cele spiritualo-morale.

Noĭ preuţiĭ suntemŭ kiĕmaţĭ a lumina şi familiarisa pe ómenĭ cu adevĕrata cunóşcere de Dumneḑeŭ, principul a tótă activitatea, a tótă viaţa bineînţelesă. Dar *pe Dumneḑeu nimine nu 'lŭ a vĕḑutŭ* trupeşce; *celu unul născutŭ Fiiul, carele este în sinul Tatăluĭ, acela ne-a spusŭ.* Acela ne-a descoperitŭ pe adevĕratul Dumneḑeŭ, cu natura şi înaltele sele însuşirĭ, maĭ àntâiŭ în Sântele Scrip-

turi ale Vekiuluĭ Testamentŭ: apoi, în Noul Testamentŭ, a venitŭ însuşĭ-trupeşce, ca să inveţe pe ómenĭ gură către gură, şi să le arate în insaşĭ persona sa *calea* mântuireĭ, *adevĕrul* lucrurilor şi *viaţa* dupre Dumnedeŭ. Să fie bine şciutŭ dar, că numaĭ din Sântele Scripturĭ putemŭ noĭ estrage adevĕrata învĕţătură despre Dumnedeŭ. Apoi óre nu suntemŭ noĭ datorĭ — în prima linie — a avea o cunoşcinţă exactă şi amănunţită despre totŭ cuprinsul Sântelor Scripturĭ? Inkipuiţi-vĕ unŭ căpitanŭ de corabie, căruia 'ĭ este incredinţată direcţiunea vasuluĭ către locul călătorieĭ; i-se cere séŭ nu să cunóscă bine tóte posiţiunile, tóte cursurile măreĭ, tóte stîncele de care trebue a se ferí, tóte porturile in care se póte adăposti, precum şi alte amănunte privitóre la navigaţiune? Trebue séŭ nu să cunóscă geografia, topografia, astronomia, ş. a.? Dela şciinţa sa atârnă totul; dela şciinţa sa depinde mântuirea seŭ peirea vasuluĭ şi a tuturor pasagerilor!

Inkipuiţi-vĕ încă, unu general de armată. Elu este însărcinatŭ a conduce resbelul cu şciinţă strategică, cu dibăcie şi multă prudenţă. Se póte dice că totŭ planul resbeluluĭ, totŭ avĕntul soldaţilor, tóte mişcările lor în diferite direcţiunĭ, pĕnĕ şi inima, şi conşciinţa, şi patriotismul lor, suntŭ concentrate în acestŭ omŭ. Dela elŭ atârnă dar orĭ victoria dorită, orĭ infricoşata perdere şi desfacere a armateĭ sale.

Eĭ bine, preutul este unŭ căpitanŭ al vasuluĭ sacru, al Bisericeĭ încredinţată păstorieĭ sale.

Preutul este unŭ general — conducĕtorŭ resbeluluĭ moralŭ; Elŭ este datorŭ a lupta împreună cu aĭ seĭ contra ignoranţeĭ, contra tuturor gândurilor celor rele, contra poftelor celor necurate, contra materialismuluĭ ruinătorŭ de spirite, şi contra faptelor rĕle destructóre soci-

etăţilor. Spre acésta trebue să fie profundŭ cunoscĕtorŭ de spirite şi de inimĭ; să posédă, aşa ḑicĕnd, topografia vieţeĭ fisice şi morale a ómenilor cu care are aface; să cunóscă bine strategia duchovnicéscă, care *se face tuturor tóte, ca pre toţĭ să-ĭ dobândéscă.*

Apoĭ, să fie încă o dată bine constatatŭ că şi Tronul celŭ eternŭ pentru onórea căruia luptămu, şi Cerésca nóstră Patrie pe care tindemŭ a o mări prin nouĕ cucerirĭ kiar în persóna nóstră, şi duşmaniĭ bineluĭ, şi armele mântuireĭ, — tóte ni suntŭ descrise în Sântele Scripturĭ. Acolo putemu vedea noĭ ca într'unŭ tablou şi pe D-ḑeŭ modelul perfecţiuneĭ, şi tótă calea dreptuluĭ care s'a silitŭ a imita acestŭ modelŭ, precum şi tótă calea necredincioşilor şi pĕcătoşilor, pe care preutul este datorŭ a-'ĭ întórce la mântuire. Avemŭ, prin urmare, cea maĭ mare nevoe sĕ posedămu şciinţa Sântelor Scripturĭ. Dar studiul Sânteĭ Scripturĭ trebue să-lŭ facemŭ sub direcţiunea Sânteĭ nóstre Bisericĭ ortodoxe, pentru ca învĕţătura ce vomŭ estrage de acolo pentru noĭ şi poporŭ, să fie conformă cu învĕţăturile Sânţilor părinţĭ aĭ bisericeĭ. Acestia aŭ cetitŭ şi esplicatŭ Sântele Scripturĭ în adevĕratul lor înţelesŭ. Noĭ avemŭ nevoe de scrierile lor, macar în parte. Dar preuţiĭ, în starea în care se găsescŭ la noĭ materialminte, nu potŭ dispune de multe cărţĭ. Acésta însă nu-ĭ dispenséză de datoria de a se învéţa şi a învĕţa şi pe alţiĭ. Ĕca pentru ce Sântul Sinodu a chotărîtŭ fundarea unuĭ jurnalŭ eclesiasticŭ; ĕca pentru ce fiinţéză *Biserica ortodoxă Română.*

Sfatul, aşa dar, care 'mĭ permitŭ a-l da preuţilor din tótă ţéra este: ca să aibă ca cărţĭ de ocupaţiune, de studiŭ, maĭ ântâiŭ Sânta Scriptură (Biblia), şi a două — jurnalul eclesiasticŭ. Să nu ḑică niminea că n'are de unde plăti; căcĭ, celuĭ demnŭ, *celuĭ ce are i-se va da şi-ĭ va*

prisosi, eră dela celŭ nedemnŭ, *dela celŭ ce nu are, şi ce i-se pare că are i-se va lua.*

Trebue să înţelegemŭ o dată; să ne facemŭ demnĭ de misiunea nóstră: trebue să ne pregătimŭ prin cetire şi studiŭ către împlinirea cu sânţenie a datorieĭ, şi numaĭ atuncĭ să fimŭ siguri de bunul tratamentŭ: *Vrednicŭ este lucrătorul de plata sa;* şi *celu ce nu* lucréză sĕ nu mănânce, ḑice Sântul apostolŭ Pavel.

Cine óre dintre fraţia vóstră plăteşce pe servitorul sĕŭ pentru şedere? Oare nu ceremŭ muncă seriósă dela acela pe care 'lŭ plătimŭ? Dar ce muncă seriósă muncimŭ noĭ preuţiĭ, ca să putemŭ pretinde a fi plătiţĭ séŭ rĕsplătiţĭ maĭ bine? Să lepădămŭ totŭ interesul materialŭ, tótă personalitatea, şi se ne intrebămŭ conşciinciosŭ: óre dupĕ tréba câtă facemŭ nu suntemŭ plătiţĭ? Eĭ bine, décă voimŭ maĭ multŭ, să facemŭ şi noĭ maĭ multŭ. Căcĭ, nu puteţĭ nimine tăgădui că celŭ ce-şĭ face datoria maĭ bine, este maĭ bine tratatŭ. Suntŭ preuţĭ avuţĭ kiar; ea să se cerceteze cauza, şi se va constata că buna lor stare materială a provenitŭ dela buna lor purtare, dela strînsa relaţiune în care s'aŭ silitŭ să fie cu turma lor, şi maĭ multŭ séŭ maĭ puţinŭ dela conşciinţiósa împlinire a datorieĭ. „*N'amu vĕḑutŭ pe dreptul părăsitŭ*, ḑice Psalmistul, *nicĭ urmaşiĭ luĭ cerĕndŭ pâne.*"

Nu vĕ supĕraţĭ, fraţiĭ meĭ, décă vĕ mărturisescŭ adevĕrul în tótă goliciunea sa. Preparaţi-vĕ prin studiŭ, décă voiţĭ a rĕspunde trebuinţelor actuale a chreştinilor. Astăḑĭ numaĭ este de ajuns preutul sĕvĕrşitoriŭ de taĭne; trebue şi esplicate aceste taĭne; trebue de datŭ poporuluĭ pânea sufletuluĭ — învĕţătura.

Cetiţĭ dar, studiaţĭ! — Cât pentru a-mĭ face şi eŭ datoria, promitŭ a publica în acestŭ jurnalŭ unŭ şirŭ de articole, prin care mĕ voiŭ sili a vĕ pune în cunoşcinţă

cu ceea ce religiunea are mai principalŭ; şi acésta într'unŭ kipŭ cu totul practicŭ şi fórte bine inţelesŭ atât preuţimeĭ cât şi poporuluĭ.

Căutaţĭ, iubiţilor, maĭ presus de tóte pânea sufletuluĭ, decă voiţi sé aveţĭ şi pe cea a corpuluĭ.

Căutaţĭ maĭ ântâiŭ împĕrăţia luĭ D-deŭ şi dreptatea luĭ, şi tóte celelalte se voru adauge vouĕ.

Archiereul **Innocentie M. Ploeştenu.**

METROPOLIA UNGRO-VALACHIEI.

TEODOSIE.

(Fine. Vedĭ No. 1).

III.

Activitatea literară a Metropolituluĭ Teodosie. — In respectul literarŭ Metropolitul Teodosie iarăşĭ are o parte fórte insemnată. Incepută mişcarea literară in sensul românescŭ de către Mateĭ Basarab şi Metropolitul Stefan, pre la finele jumătăţeĭ intăĭa şi inceputul celeĭ a doa a seculuĭ alŭ XVII-lea, atât Mateĭ Basarab, cât şi Metropolitul Stefan aŭ lăsatŭ sarcina desvoltăreĭ şi imulţireĭ operelor literare succesorilor lor. Murind Mateĭ Basarab la 1654, aŭ urmatŭ pre tronul Ţereĭ nisce Domnitorĭ, cariĭ nu s'aŭ ganditŭ maĭ mult la literatura română. Constantin Voevodŭ Basarab, supra-numitŭ Cîrnul, Michnea, Georgie Ghica, Grigorie Ghica, Radul Leon şi alţiĭ n'aŭ avutŭ timpul necesarŭ, le-a lipsitŭ cultura şi in fine nicĭ putéŭ fi inspiraţĭ de acelŭ focŭ sacru, care face pre omŭ a lăsa la o parte actele de tóte ḑilele ale vieţeĭ şi a se ocupa de literatură. De altă parte, Metrolitul Stefan, care în Valachia, impreună cu Mateĭ Basarab, inaugurase epocha de renascere literară şi kiar izbutise de a traduce şi tipări Pravila, séŭ Indreptarea legeĭ, cu inceperea jumătăţeĭ a doa a seculuĭ XVII-lea avea o etate inaintată, ĭĭ lipsia prin urmare verva

necesară uneĭ *marĭ* intreprinderĭ, nu era maĭ multŭ incurajatŭ de Domnitoriĭ Țěreĭ, cariĭ se skimbaŭ des, şi in fine luĭ iĭ presta, de a incepe cu partea dogmatică a religiuneĭ creştine. Pentru realisarea acesteĭ marĭ şi decisive intreprinderĭ elŭ trebuia să lupte cu obstaculele, create de elementul streinŭ alŭ acesteĭ intreprinderĭ naționale şi să invingă şi prejudiciile timpuluĭ, care kiar pe timpul Metropolitulu Teodosie eraŭ puternice şi descurajaŭ pre totŭ omul de acțiune. Insuşi Metropolitul Teodosie, omul acțiuneĭ, écă cum resumeză la 1680 vederile timpuluĭ seŭ asupra traducereĭ cărților de cuprinsŭ dogmaticŭ in limba românéscă: «Iar *liturgia tótă a o prepune pre limba nóstră* şi a o muta, nice amŭ vrut, nice am cutezatŭ (drept mărturisesců) pentru multe alte pricinĭ, ce m'aŭ impinsŭ, să vaĭ, că şi pentru scurta limba nóstră, ce ieste, o am făcutŭ, şi pentru lipsa dascăliilor (cum am ḑisŭ), ce nu suntŭ intru ticălosŭ rodul nostru, şi pentru neințelegerea nórodelor taĭnile, ce suntŭ şi ce insémneză şi *şi pentru neobiceiul Besericeĭ nóstre, ce pĕnĕ astă-ḑĭ n'aŭ ținutŭ*» (a). Deci, pentru ca să fie inlăturate tóte aceste pedice, şi pentru ce literatura nóstră eclesiastică, ce abia născéndă, să'şi pótĕ primi desvoltarea sa, trebuea celŭ puținŭ unŭ omŭ, care să fie dotatŭ de verva activitățieĭ, să iea iniciativa lucrăreĭ şi să fie inspiratŭ aşa, cum ni se presintă călugĕrul dela Cozia, Teodosie, care la 1669 a devenitŭ Metrodolitul Ungro-Valachieĭ. Şi pentru ca să vedemŭ ce anume cugeta Metropolitul Teodosie şi in respectul literatureĭ eclesiastice, renăscénde, a Țěreĭ séle, să estragemŭ aicĭ incă o parte din aceiaşi de-

(a) S-ta şi D-ḑeéscа liturgie. Dedicatoria pag. 10.

dicatoriă a liturgieĭ séle: «Ce dară acéstă de cestă dată, şi maĭ întâiŭ tiparului a se da amŭ socotitŭ: şi după acesta iarăşi nădĕjduind întru tatăl, Părintele vecĭnicŭ şi întru unul născutŭ Fiiul seŭ, carele în lume jărtvă s'aŭ trimesŭ pentru lume, ca să o spăséscă, cu ajutorul dar alŭ luĭ şi întru a măriceĭ tale bună şi fericită viéţă, încă răḑmând, gândescŭ şi alte cărţi a maĭ da în lumină, cât voiŭ putea, iar ḑicŭ pentru folosul şi adaosul lipsituluĭ némuluĭ nostru» (a).

Fiind Metropolitul Teodosie, dotatŭ de acéstă capacitate, adecă de a putea «a maĭ da şi alte cărţi în lumină» şi avêndŭ dorul, de a'şĭ vedea limba înavuţită, elŭ incepe lucrarea sa prin traducerea simbolului credinţeĭ, pre care, pentru caracterele luĭ proprii şi originalitate, îlŭ reproducemŭ în întregul luĭ: Crezŭ întru unul D-ḑeŭ. Tatăl carele ţine tóte. Carele aŭ făcutŭ cerul şi pămêntul şi tóte câte se vedŭ şi câte nu se vĕdŭ. Şi într'unŭ Domnŭ Iisus Christos fiiulluĭ D-ḑeŭ, carele îeste unul născutŭ, cela ce s'aŭ făcutŭ dela tatăl maĭ nainte de toţĭ vécĭĭ, lumină de lumină. D-ḑeŭ adeveritŭ, dela D-ḑeŭ celŭ adeveritŭ, carele s'aŭ născutŭ, iar nu s'aŭ făcutŭ într'o fire cu tatăl de întru carele s'aŭ făcutŭ tóte, carele s'aŭ pogorîtŭ de în ceriure pentru noĭ ómeniĭ, şi pentru a nóstră spăsenie, carele s'aŭ întrupatŭ de în duchul svântŭ şi de în Maria curata fecióră şi s'aŭ facutŭ omŭ, şi s'aŭ restignitŭ pentru noĭ, în vrêmea luĭ Pilat de în Pont. carele s'aŭ muncitŭ şi s'aŭ îngropatŭ şi aŭ înviétŭ a treia ḑi cum aŭ ḑisŭ şcripture, şi s'aŭ suitŭ la ceriure, şi şéde din a drépta tatăluĭ, şi iar va să vie cu slavă, să judece viiĭ şi morţiĭ, şi împĕrăţia luĭ n'are sfârşenie. I întru

(a) S-ta şi D-ḑeésca liturgie. Dedicaterie pag. 9.

Duchul svântŭ Domnul, carele face vieța și eșe dela tatăl, carele se inkină și se mărescce inpreună cu tatăl și cu fiiul carele aŭ grăitŭ prin prorocii, intr'o svântă adeverită și apostolescă Beserică, mărturisescŭ unŭ botezŭ in locŭ de ertarea pĕcatelor, așceptŭ invierea morților și vieța a vecului ce va să fie, amin.»

Acéstă traducțiune a simbolului credinței (a) in limba românescă este cea maĭ veke din câte cunóscemŭ noĭ. Ea datéză celŭ puținŭ dela inceputul jumătăței a doa a seculuïuĭ alŭ XVII-lea, și noĭ credemŭ, că traducĕtorul eĭ este insușĭ Metropolitul Teodosie, când elŭ se afla la Argeș, ca egumenŭ, seŭ in Cozia, ca simplu monachŭ. Acéstă traducțiune a simbolului credinței, a fostŭ usitată cu micĭ modificărĭ cel puținŭ la chirotoniile de Archiereĭ pĕnĕ la anul 1705, când s'a chirotonisitŭ Antim Iverénul, Episcopŭ de Rŏmnicŭ, care maĭ pre urmă a devenitŭ și Metropolitŭ ; adecă maĭ in totŭ timpul aflăreĭ Metropolituluĭ Teodosie pre tronul Metropolieĭ Ungro-Valachieĭ. Antim insĕ Iverénul face, de sigurŭ impreună cu Metropolitul Teodosie, o nouă traducțiune a simboluluĭ și pre carea Antim a pronunțat'o la chirotinia sa de Archiereŭ, dupre cum și Teodosie a pronunțatŭ traducțiunea de maĭ sus, când s'a alesŭ Metropolitŭ și s'a chirotonisitŭ Archiereŭ. Traducțiunea simboluluĭ credinței, facută la 1705, este semină cu traducțiunea, ce o avemŭ și noĭ astă-dĭ, și diferă numaĭ in micĭ particularitățĭ. Adecă, se intrebuintéză pretutindenea vorba *părinte* in locŭ de *tată*, preposițiunea *dela* este pusă in locul luĭ *din*, dicendu-se «carele dela părintele purcede», și ce este și maĭ mult, flecsiunile gramaticale ale vorbelor se imulțescŭ.

(a) Condica veke de chirotinii a Metrop. Ungro-Valachieĭ fóia 7.

devinŭ maĭ precise şi maĭ corecte, şi în genere disparŭ formele analitice ale espresiunilor din simbolul Teodosienŭ. Adecă, aicĭ se ḑice tot-de-una *cerurĭ* în locŭ de *cerure,de-adrepta* în locŭ de *din a drepta*, *D-ḑeŭ adevĕratŭ*, în locŭ de *D-ḑeŭ adeveritŭ*, şi în locŭ de espresiunile analitice: *carele ţine tóte = atotţiitorul*, în locŭ de *carele aŭ făcutŭ cerul=făcĕtorul cerului*, şi în locŭ de *tóte câte se vedŭ=vĕḑutelor tuturor şi nevĕḑutelor* etc. In genere vorbind, traducţiunea acésta a simbolului credinţeĭ este mult maĭ apropiată de originalŭ, de cât cea veke şi în respectul literarŭ noĭ credemŭ, că se póte stabili: *traducţiunea românéscă a simboluluĭ credinţeĭ este începută de către Teodosie şi perfecţionată tot de acesta cu concursul luĭ Antim Iverenul.*

A doa producţiune literară a Metropolituluĭ Teodosie este traducţiunea Liturgiceĭ. Acéstă lucrare este însemnată şi ca modelŭ de limbă a seculuuĭ al XVII-lea, precum kiar şi ca cea întâia încercare de traducere a Liturgieĭ în limba românéscă. Ea este intitulată astŭfelŭ: «Svânta şi D-ḑeéesca liturgie a luĭ svetiĭ Ioan zlatoustŭ: a Mareluĭ Vasilie: şi a luĭ svetiĭ Grigorie dvoeslovŭ, (a) ce şi prejde sveşcena (b) sĕ ḑice:

Care într'acesta kipŭ (gândimŭ) că acum întâiŭ s'aŭ datŭ în lumină: întru folosul tuturor Preoţilor şi Diaconilor; ca să póte pelesne cunósce: dipre izvodul grecescŭ: Den porunca şi osîrdia, cum şi keltuéla iéste: a Prea svinţituluĭ kir Teodosie Mitropolitul Torgovistiĭ şi Bucureştilor: Archiepiscopŭ a tótă Ungro-Vlachia, ecsarchŭ laturilor iprocĭ.

Tipăritu-saŭ în scaunul Mitropoliĭ Bucureştilor. Aniĭ

(a) Dialogul.
(b) Maĭ nainte sânţită.

lumiĭ 7188 şi aĭ spaseniĭ (a) 1680 meseţa (b) Iul. 8 dile.» Pre lôngă cele treĭ liturgiĭ cu proscomidia, cartea acésta maĭ cuprinde: «Molitva de blagoslovenia coliveĭ la praznice, Rônduéla la coliva morţilor, Otpusturile (c) praznicilor celor domneştĭ şi ale precisteĭ şi ale svinţilor, Otpusturile preste septămâna din dile proste, Rônduéla bdeniciĭ (d), Invĕţătura pentru petiĭ chleba (e) Rônduéla polunoştniţeĭ (f) de Duminecă şi de peste tóte dilele Rônduéla utrneĭ (g) de Dumineca Rônduéla vecernieĭ (h) din dilele cele proste Rônduéla ultrneĭ din dilele cele proste Molitvele de la pogorirea Duhuluĭ Svînt.» — Acéstă carte pentru totŭ, ce are preutul de necesă la serviciul divinŭ, este tradusă numaĭ în parte, şi anume la serviciile divine ordinare, adecă la vecernie, utrenie şi liturgie, este tradusŭ numaĭ tipicul, iar rugăciunile tóte cu ecteniile suntŭ conservate în limba slavonă; la cele-l-alte serviciĭ care se numescŭ estra-ordinare, suntŭ traduse în limba românéscă şi rugăciunile. Aşa, că în genere vorbindŭ, din cuprinderea acesteĭ cărţĭ, şi maĭ ales din modul, cum ea s'a tradusŭ, cine-va vede de o parte sfiala Metropolituluĭ Teodosie, de a întreprinde o traducţiune complectă a liturgieĭ, şi totŭ aicĭ noĭ distingemŭ dorinţa, precum kiar şi încuragérea, de a se putea pune pre limba românéscă şi kiar dogmele religiuneĭ creştine.

(a) Mântuireĭ.
(b) Luna.
(c) Permisiune, eliberare, apolis.
(d) Priveghereĭ.
(e) Cele cincĭ pâniĭ.
(f). Rugăciunea de Medul nopteĭ.
(g). Rugăciunea dimineţeĭ.
(h). Rugăciunea de seră.

Şi în adevĕrŭ éca cum se esprimă însuşĭ Metropolitul Teodosie, respectiv de aceste puncte prin dedicatoria, séŭ prefaţa întâia dela acéstă carte: «Inse dar ca de tot în prafŭ şi în cenuşă lucrurile nóstre să nu se ducĕ, direptŭ că cât niscine va putea pentru ca să ajute rodul, şi feliul luĭ datorŭ îeste: şi măcar o skinteе către atâtea miĭ ale altora la focurĭ marĭ ce se vedŭ, sgândărând, de a lumina dentr'unŭ tăciunaşŭ cât de micŭ, încă neştine a o lăsa şi a se lenevi de a nu o mişca nu trebue, precum şi noĭ acuma pentru folosul cunoscĕnd al némuluĭ nostru, maĭ vĕrtosŭ al cetiĭ biséricéştĭ, nevoitamŭ de céstă dată de am datŭ în lumină Lyturgia, şi nu maĭ multŭ alta am făcutŭ, să vaĭ că gândimŭ că altă dată ca acésta nu s'aŭ făcutŭ, fără cât tipicul eĭ totŭ dipe izvodŭ grecescŭ pre orânduéla luĭ, pre limba nóstră am întorsŭ, pentru ca preoţiĭ şi diaconiĭ măcar cât de puţinŭ ar şti să se povătuéscă, de a putea cunósce, ce îeste a face şi a sluji. *Iară Lyturgia tótă a o prepune pre limba nóstră, şi a o muta, nice am vrutŭ, nice am cutezatŭ:* (drept mărturisescŭ), pentru alte pricinĭ, ce m'aŭ înpinsŭ, să vaĭ că şi pentru scurtă limba nóstră, ce îeste o am făcutŭ şi pentru lipsa dăscăliilor (cum am ḑisŭ), ce nu suntŭ întru ticălosŭ rodul nostru şi pentru neînţelegerea nŏrodelor, taĭnele ce suntŭ, şi ce însemnéză *şi şi pentru obâceiul besericeĭ nóstre, ce pĕnĕ astă-ḑĭ n'aŭ ţinutŭ.* Ce dar acésta de céstă dată, şi maĭ întâiŭ tiparuluĭ a se da am socotitŭ: şi după acésta ĭarăşĭ nădăjduindŭ întru tatăl Părintele vecĭnicŭ, şi întru unul născutŭ Fiiul sĕŭ carele în lume jertvă s'aŭ trimesŭ, pentru lume ca să o spăsĭască, *cu ajutorul dar al luĭ şi întru a măriei tale bună şi fericită vieţă încă raḑmândŭ, gân-*

descă şi alte cărţi a mai da in lumină, cât voiŭ putea, ĭar ḑicŭ pentru folosul, şi adaosul lipsituluĭ neamuluĭ nostru (a).

Deşi Metropolitul Teodosie promite, cum vedemŭ, de «a maĭ da in lumină şi alte cărţi», noĭ nu cunóscemŭ alte producţiunĭ literare ale acestuĭ Prelatŭ al Bisericeĭ Ungro-Valachieĭ.

Episcopul de Buzĕŭ, Damascen, publicândŭ la 1704 Apostolul, face alusiune la esistenţa unuĭ altŭ Apostolŭ, care s'ar putea presupune a Metropolituluĭ Teodosie, dar, esprimându-se intr'unŭ modŭ nedeterminatŭ şi fore o indicaţiune precisă, nu suntemŭ indreptăţiţĭ a afirma, că Metropolitul Teodosie ar fi tradusŭ şi Apostolul, inavuţindŭ astŭ-felŭ literatura nóstră eclesiastică incă cu o producţiune literară. Aceia ce se scie in modŭ positivŭ şi se probéză kĭar, este, că Teodosie a tradusŭ simbolul credinţeĭ şi acéstă liturgie, dândŭ din posiţiunea sa de Metropolitŭ, impulsiune ieromonachilor Atanasie Moldovenul, Antim Iverénul şi mareluĭ logofĕtu Şerban, ca să traducĕ la 1693 Evangelia şi la 1688 biblia intrégă, ĭar luĭ Damascen, Episcopul de Buzĕŭ, ca să tipăriascĕ Apostolul. Eca titlul Apostoluluĭ tipăritŭ la 1704 de către Damascen, Episcopul de Buzĕŭ: „Apostolŭ cu mila luĭ D-ḑeŭ sfântul, carele acum adoa óră, precum maĭ 'nainte aŭ fostŭ aşeḑat după celŭ grecescŭ, s'aŭ tipăritŭ». Iar in prefaţa Apostoluluĭ, Damascen, dedică cartea luĭ Iω. Constantin Basarab Voevodŭ, in semnŭ de recunoscinţă, că 'lŭ a rădicat la trépta de Episcopŭ, şi totŭ aicĭ se esprimă in privinţa Metropolituluĭ Teodosie astŭ-felŭ: «Iar in locŭ de slujbă aducŭ şi inkinŭ Măriceĭ tale acéstă mică ostenelă a nóstră, adecă acéstă

(a). Liturgia. Dedicatoria pag 9·

sf. carte, Apostolul, ce aŭ eşitŭ din tipografia Măriei tale (a), care cu vrerea luĭ D-ḑeŭ *şi cu bunŭ sfatul şi voinţa şi blagoslovenia sfinţieĭ sele Prea Sfinţitului Archipăstoruluĭ nostru şi Mitropolitŭ Kir Teodosie*, aşa precum aŭ fostŭ maĭ 'nainte aşeḑatŭ după celŭ grecescŭ încă în ḑilele întru D-ḑeŭ rĕposatuluí, Prea luminatuluĭ şi Inălţatuluĭ Domnŭ Iω. Şerban Cantacuzino voevodŭ, m'am îndemnatŭ de 'l-am datŭ în tiparŭ, etc." De unde resultă că pre timpul luĭ Şerban Cantacuzin s'a tradusŭ şi pare şi tipăritŭ Apostolul, fórĕ însĕ ca să se arate cine anume a fostŭ editorul acesteĭ producţiunĭ literare.

Intorcêndŭ acum privirile nóstre şi asupra limbeĭ, în care este tradusă Liturgia Prea Sânţituluĭ Teodosie, noĭ descoperimŭ caracterele uneĭ limbĭ primitive, care caută a representa ideile abstracte, fórĕ de a avea la îndemână şi terminiĭ şi formele determinate ale limbeĭ. Intâiŭ se observă o lipsă complectă de terminĭ şi de aicĭ necesitatea, de a se întrebuinţa terminiĭ grecescĭ, adecă: in locŭ de *succesivŭ* se ḑice *catadiadochi* (b), în locŭ de *cu umilinţă = evlavitiki*, în locŭ de *rĕsplată=miston*, în locŭ de *persónă = ipokimen* (c), in locŭ de *începutul marelor virtuţĭ = archimegalon areton*, etc. Apoĭ este de notatŭ lipsa de sensŭ determinatŭ al preposiţiunilor, precum kiar şi formele particulare ale vorbelor. Aşa în ectenia dela vecernia Po-

(a). La începutul seculuļuĭ XVIII, Valachia avea treĭ tipografiĭ; una în Metropolia Bucurescilor, care este cea fondată de Mateĭ Basarab şi Metropolitul Stefan la 1688, pe lângă Metropolia din Tôrgoviştea, alta în monastirea Snagovul şi a treia la Episcopia de Buzĕŭ.

(b). Acéstă vorbă in dedicatoria este tradusă pre marginea cărţeĭ de către Metp. Teodosie, «unul după altul».

(c). Iar vorba ipokimen este tradusă cu sensul eí literalú, supusŭ. Şi referindu-se la Şerban Cantacuzin are sensul de persónă.

gorărei S-luĭ Spiritŭ prepositiunea *de* este luată de multe-orĭ in locŭ de *pentru* şi pentru acésta se dice: «Pentru pacea a tótă lumea şi *de* bună intocmirea svintelor Bisericilor luĭ D-deŭ» seŭ: „Pentru bună prefacerea văzduhuluĭ şi *de* inmulţirea rodurilor pămentuluĭ şi *de* vremĭ cu pace» etc. Asemenea se intrebuinţeză termenul *uniciune* in locŭ de *unire*, *folosesce* in locŭ de *apăra*, *neputredeĭ împĕrăţiĭ* in locŭ de *împĕrăţieĭ ceĭ nestricate*, a *eftinătăţilor* in locŭ de al *belşuguluĭ* etc. In genere vorbindŭ, mulţĭ din termeniĭ, intrebuinţaţĭ de Metropolitul Teodosie, sûntŭ maĭ romànescĭ, ĭar altora li lipsesce precisiunea şi nu tot-de-una se represintă sensul vorbelor din originalŭ. Neputend aicĭ insista maĭ multŭ asupra limbeĭ din Liturgia Metropolituluĭ Teodosie, observămŭ numaĭ in genere, că formele gramaticale ale limbeĭ din Liturgie suntŭ multŭ maĭ precise şi maĭ regulate, de càt cele din simbolul credinţeĭ.

Intorcendu-ne privirile nóstre in genere asupra roluluĭ, pe care Metropolitul Teodosie 'l-a avutŭ in literatura născendă a Valachieĭ, stabilimŭ, că *Metropolitul Teodosie a avutŭ tótă dorinţa, de a inavuţi literatura Bisericeĭ sele cu càt s'ar fi putută maĭ multe opere literare, dar era reţinutŭ in avêntul sufletuluĭ seŭ de prejudiciile timpuluĭ*. De altă parte, *el prin lucrările sele literare a sfărâmatŭ prejudiciul, ce era contra traducereĭ şi in limba romànéscă a dogmelor religiuneĭ crestine,* şi apoi ce este şi maĭ mult, *a datŭ impulsiunea nobilă contimpuranilor şi succesorilor seĭ, ca să se ocupe cu traducerea cărţilorŭ bisericescĭ şi să facĕ, ca seculul al XVIII-lea să fie consideratŭ in literatură, ca seculul renasctereĭ nóstre literare.*

IV

Relaţiunile inter-eclesiastice ale Metropolituluĭ Teodosie. — Doĕ suntŭ speţele de relaţiunĭ, in care Metropolitul Teodosie a pusŭ pre Biserica Ungro-Valachieĭ cu cele-l'alte Bisericĭ. De o parte suntŭ relaţiunile Metropolieĭ Ungro-Valachieĭ cu Patriarchia de Constantinupolŭ, ĭar de ceia-laltă avemŭ relaţiunile Metropolituluĭ Teodosie cu Metropolia din Transilvania, seŭ cum se maĭ numesçe ea prin acte, Ardelŭ, Alba-Iulia şi Belgrad. In respectul primeĭ speţe de relaţiunĭ noĭ avemŭ de notatŭ actele, relative la chirotoniile Archiereilor cu titlurĭ din Eparchia Patriarchieĭ de Constantinupolŭ şi actul judecăţeĭ luĭ Teodosie cu Varlaam. In respectul chirotoniilor Metropolitul Teodosie ni se presintă, ca unŭ esecutorŭ al disposiţiunilor Patriarchieĭ; şi acésta pentru cuvêntul, că actele aŭ caracterul maĭ multŭ al unor acte de concesiune din partea Metropolituluĭ Teodosie. De aceia maĭ la tóte aceste chirotoniĭ lipsesce actul ipopsifiăreĭ, reducêndu-se lucrul la o simplă chirotonie. In respectul însĕ judecăţeĭ Metropolituluĭ Teodosie cu Varlaam se skimbă lucrul cu totul. Aicĭ Metropolitul Teodosie se adresézâ singurŭ la Patriarchie şi delegaţiĭ Patriarchalĭ judecă cestiunea. Actul capătă unŭ caracterŭ inter-eclesiasticŭ şi Patriarchia de Constantinupolŭ ni se presintă, ca autoritatea canonică supremă a Bisericeĭ Ungro-Valachieĭ. Şi pre acele timpurĭ nicĭ era posibilŭ a se petrece lucrurile in altŭ modŭ; căcĭ autoritatea eclesiastică in Biserica Ungro-Valachieĭ era personală, Metropolitul era Archiepiscopul Ţereĭ, şi fŏrĕ ca prelaţiĭ Bisericeĭ Ungro-Valachieĭ să pótă a se intruni vre o dată in sinodŭ, spre a judeca causele de unŭ ordinŭ maĭ inaltŭ, dupre cum

era şi causa Metropolitului Teodosie cu Metropolitul Varlaam. Şi pre longă aceste, acéstă ordine de lucrurĭ o dicta şi circumstanţele politice ale Ţereĭ; căcĭ ecă cum represintă totŭ Metropolitul Teodosie posiţiunea politică a Ţereĭ din acele timpurĭ de nefericită memorie: «Carele (pămentul Valachieĭ) maĭ călcatŭ şi maĭ supusŭ decât tóte pămênturile, că ĭeste vedemŭ: şi simţimŭ Tiranica putere păgânéscă intrinsul, chrănindu-se şi resfirându-se etc.» Adică domniile Ţereĭ reduse la posiţiunea cea maĭ degradată şi ómeniĭ cugetătorĭ aĭ Ţereĭ eraŭ prea mulţemiţĭ, că celŭ puţinŭ Biserica Ungro-Valachieĭ are o independenţă fie şi sub auspiciile Patriarchieĭ.

Cu Biserica din Transilvania relaţiunile Bisericeĭ Ungro-Valachieĭ din timpurile Metropolituluĭ Teodosie suntŭ de unŭ caracterŭ inter-eclesiasticŭ în tóte privinţele. Româniĭ din Transilvania eraŭ persecutaţĭ de elementul Maghiarŭ, care cu orĭ-ce preţŭ căuta a'lŭ subjuga. Intrebuinţându-se mijlóce curatŭ politice, şi neputându-se pre acéstă cale ajunge la unŭ resultatŭ satisfăcĕtorŭ, se punŭ în aplicaţiune mĕsurile religióse. Maĭ întâiŭ prin mijlocul Reformaţilor (Calvinilor) se face cercarea de sub-jugare a elementuluĭ românescŭ şi lucrul se termină prin o serie de persecuţiunĭ ne maĭ audite. Suferinţa nasce în sufletul Românilor Transilvanieĭ speranţa de scăpare; şi acéstă speranţă este îndreptată de uniĭ din Româniĭ loculuĭ către Principatul şi Biserica Valachieĭ, ĭar de alţiĭ către Imperatorul Austrieĭ şi Biserica papală. Şi când în Transilvania domina partidul pur-ortodocsŭ, atuncĭ iĭ vedemŭ pre fraţiĭ nostri de preste munţĭ, adresându-se către Metropolitul Teodosie cu rugăminte, de a le chirotonisi Metropolitŭ. Şi în adevĕrŭ, că Teodosie chirotonisesce.

cum am vědutŭ, pentru Biserica Transilvaniei şese Metropoliţĭ in timpŭ numaĭ de noě-spre-dece anĭ. Suntŭ insă fórte mişcătóre faptele istorice, petrecute cu Biserica Transilvaniei, maĭ alesŭ dela finele seculuiŭ al XVII-lea şi inceputul celuĭ al XVIII-lea, când maĭ intâiŭ Metropolitul Teofil, apoĭ Atanasie primescŭ in modŭ formalŭ unia cu Biserica papală şi cu speranţa, că, scăpândŭ de persecuţiunile Calvinilor să'şĭ pótă conserva independinţa eclesiastică şi cu dinsa pre cea naţională. S'aŭ amăgitŭ insě amar ambiĭ aceştĭ Metropoliţĭ aĭ Bisericeĭ de Transilvania, şi cu dinşiĭ toţĭ partidaniĭ unieĭ cu Biserica papală. In usurile Bisericeĭ papale nu intră independenţa nicĭ a uneĭ Biserici şi prin urmare şi Biserica Transilvaniei trebuea din necesă să fie redusă la o Episcopie, dependintă, cum s'a intâmplatŭ, de Archiepiscopul Strigonuluĭ; ĭar independenţa naţională a primitŭ unŭ obstaculŭ şi maĭ mare in persóna Imperatorilor Austrieĭ, cariĭ aŭ nutritŭ tot-d'auna animosităţile Ungurilor faţă cu Româniĭ, căutând in virtutea macsimeĭ cunoscute, de a impĕrăţi peste amendoĕ popórele (a). Totŭ, ce aŭ putută câşciga Româniĭ uniţĭ, a fostŭ unŭ gradŭ de cultură maĭ inaintată, şi dintre Româniĭ uniţĭ avemŭ pe Sincaĭ, Petru Maior, Lazar şi alţĭ Apostolĭ aĭ românismuluĭ, atât in Transilvania, cât şi in ţerile nóstre; dar acéstă cultură era cultura rece a raţiuneĭ, lipsită de focul sacru al sentimentuluĭ, şi la iubirea de naţiune şi de totŭ ce era naţionalŭ, ajungéŭ numaĭ ómeniĭ, cari prin geniile lor putéŭ a se ridica de-asupra formalismuluĭ papalŭ al scólelor din Blajŭ. Intre Româniĭ uniţĭ şi neuniţĭ

(a). Vedĭ despre aceste timpurĭ de suferinţă şi restrişte ale Românilor din Transilvania studiul D. A. T. Laurian, publicatŭ in Magazinul istoricŭ Tom. III pag. 267—330.

aĭ Transilvanieĭ esistă, precum aŭ esistatŭ şi pre timpul Metropolituluĭ Teodosie, diferinţă de vederi asupra lucrurilor şi de aceia noĭ şi vedemŭ in cursul istoriei, că Românii neuniţi aŭ avutŭ aţintite privirile lor asupra Românilor de dincóce de Carpaţi şi numaĭ pre timpul Metropolituluĭ Teodosie acestia apelézā la acesta de şese orĭ, ca să li chirotoniséscă Metropoliţĭ. Şi in adevĕr, Metropolitul Teodosie primesce apelul, pune pre Biserica Transilvanieĭ cu cea a Ungro-Valachieĭ in nisce raporturĭ inter-eclesiastice maĭ determinate, şi face ca alegerea luĭ Atanasie să aibă pentru studiul nostru importanţa cea maĭ mare. De aceia noĭ aicĭ vomŭ studia in modŭ specialŭ alegerea luĭ Atanasie, chirotonia luĭ cu instrucţiunile, date la chirotonie, şi'in fine admoniarea luĭ pentru primirea unieĭ.

Maĭ intâiŭ pene la Atanasie, 1698, Biserica de Transilvania are rangul de Metropolie şi kĭar in faţa Bisericeĭ Ungro-Valachieĭ. Dela acéstă dată insé, pentru cuvêntul, că şi predecesorul luĭ Atanasie, Metropolitul Teofil, a căḑutŭ in cursele unieĭ, Biserica din Transilvania este redusă la rangul de Episcopie. Dar in interesul istorieĭ să presentămŭ aicĭ actul ipopsifiăreĭ luĭ Atanasie: «De vreme ce Archiereul, care era de maĭ denainte vreme la *Episcopia* (a) Ardélulu, anume Teofil, i-s'aŭ sĕvĕrşitŭ viéţa şi *Episcopia* aŭ rĕmasŭ vĕduvă, fôrĕ de stăpânŭ şi al eĭ Archiereŭ. Sme-

(a). Acestă transformare a Metropolieĭ de Transilvania in Episcopie s'a efectuatŭ pre timpul aflăreĭ in ţéră a Patriarchuluĭ de Ierusalem Dositei. In tóte actele precedente de alegere Biserica Transilvanieĭ pórta titlul de Metropolie. Pre lôngă aceste maĭ este de notatu, că dela acéstă data nu s'a maĭ chirotonisitu in Valachia niciĭ unŭ prelatŭ al aceleĭ Biserici şi acesta póte şi pentru cuvêntul, că Biserica Ungro-Valachieĭ puţin s'a bucuratŭ de Metropoliţĭ pămênteni, şi prin urmare de ómeni de incredere pentru crestiniĭ din Transilvania.

renia nóstră, avênd dinceputŭ grija aceĭ *Episcopiĭ*, a așĕḑa Archiereŭ, întru kivernisirea și spasenia acelor creștinĭ de acolo, am datŭ voe archiereilor, celor ce s'aŭ aflatŭ aicĭ, să se stringe în Biserica sfinților și de D-ḑeŭ încununațĭ și întru Apostolĭ Constantin și Elena, ca să alegă pre celŭ, ce ar fi vrednicŭ întru kivernisela Episcopiei aceia. Intâiŭ am alesŭ eŭ, celŭ maĭ de nainte Clement Odrianul, pre Athanasie, ieromonachul dela Ardelŭ. Și eŭ Avcsentie Sofias pre Mitrofan ieromonachŭ, și eŭ Neofit Sevastias pe Dionise ieromonachŭ, și am alesŭ dintr'acești treĭ pre Athanasie ieromonachŭ de la Ardelŭ. gen. 22 let. 7206 (1698) (a)«. Adoa ḑi kiar Atanasie este chirotonisitŭ Episcopŭ și confesiunea dela chirotonie este adeverită cu mâna luĭ astŭ-felŭ: «Athanasie cu mila luĭ D-ḑeŭ rônduitŭ la sfânta *Episcopie* Ardealuluĭ cu mâna mea supt acesta iscălescŭ» (b).

Imediat după actul chirotonieĭ, luĭ Atanasie i-se daŭ nisce instrucțiunĭ, relative la modul administrațiuneĭ Eparchieĭ, ce i-s'a încredințat la chirotonie, și care instrucțiunĭ sûntŭ de cea maĭ mare importanță istorică. Noĭ pentru acésta le și presentămŭ aicĭ în întregul lor, atrăgêndŭ atențiunea lectorilor noștri asupra casuluĭ, că ele suntŭ iscălite și de Patriarchul Ierusalemuluĭ, Dositeĭ, care se afla în țêră la acéstă dată.

«Dositheĭ cu mila luĭ D-ḑeŭ Patriarchŭ sfinteĭ și mareĭ cetățĭ Ierusalimuluĭ, și a totă Palestina, împreună cu Prea sfințitul Mitropolitul Ungro-Vlachieĭ Kir Theodosie, și cu ceĭ ce s'aŭ aflatŭ aicĭ archereĭ, ție sfințituluĭ Mitropolitŭ (c), al Ardeluluĭ kir Athanasie,

(a) Condica de chirotoniĭ a Metropolieĭ Ungro-Valachieĭ fóia 24.

(b). ib. 25.

(c). Nu înțelegemŭ cumŭ trebue să fie interpretată acéstă intorsătură a Episcopieĭ de Transilvania în Metropolie.

care acum te-aĭ chirotonitŭ şi aĭ fostŭ trimisŭ la Eparfie-ţĭ acéstea-ţĭ poruncimŭ:

«Cea neasemănată a luĭ D-ḑeŭ, de noĭ iubire de omenĭ, şi bunătate, dăruitu-ne-aŭ cu adevĕrat multe alte prilejurĭ şi pricinĭ şi de spasenie, şi cu multe kipurĭ de facerĭ de bine, ne kĭamă spre a sa bună plăcere, şi incă maĭ virtosŭ de cât tóte ne invitéză, şi ne indémnă spre dragostea sa, cu cele legiuite orânduele şi canonescĭ invĕţăturĭ şi poruncĭ. Şi prin mijlocul legiuitorelor orânduele şi invĕţăturĭ, pricepemŭ şi cunóscemŭ pre acelaşĭ dătătorŭ de lége D-ḑeŭ, după sfintele Scripturĭ. Dintru care sfinte ale sale poruncĭ şi invĕţăturĭ, indireptându-ne fórĕ de piédică şi fór de greşală umblămŭ in calea sfinteĭ voieĭ séle, păzindŭ cu amăruntul prin mijlocul sfintelor séle poruncĭ, cunoştinţele şi mărturisiturile, ceĭ curat şi fór de prichană credinţeĭ nóstre, şi prin intru o pază ca acésta ale sfintelor poruncilor luĭ D-ḑeŭ, strălucésce cea D-ḑeéscă, şi luminósă infrumuseţare, şi raḑă a blagocestiveĭ credinţeĭ nóstre, cu a cărora sfintelor poruncĭ D-ḑeeşcĭ, putére şi voĭnicie, se inţarcă şi se zaticnescŭ dela ceĭ ficlénĭ şi reĭ ómenĭ, răpirile şi lăcomiele şi céle de asupra aprópelor şi vecinilor, rădicărĭ dela ceĭ supuşi şi céle dintru ómenĭ vrajbĭ şi pricĭ se contincscŭ şi se oprescŭ, şi se sporescŭ la ceĭ ce păzescŭ poruncile luĭ D-ḑeŭ faptele céle bune şi plăcute luĭ D-ḑeŭ, adecătea pacea şi unirea şi dragostea, şi precum prin paza sfintelor poruncĭ ale luĭ D-ḑeŭ, se indreptéză şi tóte al-alte bune fapte şi dintru acestora povĕţuire şi invĕţătură, se inpodobescŭ şi se infrumseţéză năravurile şi voróvele şi gândurile ómenilor şi se adauge la ceĭ cu minte bună bogaţie bunătăţilor şi direptatea avénd voe a otcârmui şi a ţi-

nea, starea cea pacînică și unire fôr de price, într'acestași kipŭ iarăși ĭeste înpotrivă, călcarea și defaimarea sfintelor poruncĭ ale luĭ D-ḑeŭ, de aduce la ceĭ reĭ și călcătorĭ, tóte în céle înpotrivă nedireptăţĭ, ḑicu, și lăcomiĭ, ródele cele rele ale nesăţioseĭ și ne înfrânateĭ pochte, și în locŭ de pacînică stare, nasce la ceĭ călcătorĭ și nebăgătorĭ de semă de sfintele poruncĭ ale luĭ D-ḑeŭ, vrăjbile și resbóele cele din de sine, care rĕutăţĭ aducŭ la ómenĭ deznădăjduirĭ de spasenie, de vreme dar ce învĕţătura și otcârmuirea și urmarea D-ḑeescilor legĭ aducŭ la ómenĭ scăpare și mântuire de atâtea rele, iar lipsirea și depărtarea D-ḑeescilor legĭ, aducŭ la ómenĭ tot cele înpotrivă.

I. Cade-se archieria ta, tocmélele sfinţilor apostolĭ și prorocilor, adecăte sfânta Scriptură veke și nóuă, și cele spăsitóre și părintescĭ orânduéle, adecăte canónele și chotărîrile sfintelor sobóre și ale sfinţilor părinţĭ, să le primescĭ cu braţe desfăcute, și să le cinstescĭ ca nisce table scrise de D-ḑeŭ, și să le păzescĭ pururea neclătite, și nemicșorate. Sciind, că aĭ cercătorŭ și cercetătorŭ pre dătătorul și dascalul sfinteĭ Scripturĭ și al sfinţilor părinţĭ, carele este mângăitorul, Duchul adevĕruluĭ, și încă archieria ta trebue a te supune la puterĭ și la stăpânirĭ, adecăte la lucrurile céle politicescĭ, înpreună și cu turma-ţĭ, la politicesciĭ puternicĭ și biruitorĭ, după celŭ aĭave respunsŭ al sfinteĭ Scripturĭ.

II. Trebue archieria ta să propoveduescĭ cuvîntul luĭ D-ḑeŭ la sérbĭ și la rușĭ pre limba slovenéscă, ĭar la rumânĭ pre limba rumânéscă, atâta duminicile, cât și la céle-lalte sĕrbătorĭ, atâta la bisérică, cât și la pogrebaniĭ, (a) șimaĭ pre scurtŭ în tótă vremea și în

(a) Vorbă slavonă și însemnéză înmormêntare.

totă locul, când va trebui, după cum ți-e putința să propoveduesci cuvêntul luĭ D-deŭ.

III. Trebue archieria ta să te nevoescĭ și să priveghĭ, să afli ómenĭ de cinste preoțĭ, cariĭ vorŭ avea cinstea preoțieĭ, înpodobită cu multe feliurĭ de bunătățĭ, să învețĕ și eĭ pre la lăcașurile lor cuvêntul luĭ D-deŭ, pentru că preotul ce nu va învĕța, adecăte să facĕ cazanie, nevrednicŭ ieste și lepădatŭ de preoție.

IV. Trebue archieria ta, când facĭ cazania, saŭ puĭ pre alțiĭ de facŭ, să se tâlcuiască sfânta scriptură, nu într'altŭ kipŭ, ci precum o aŭ tâlcuitŭ și o aŭ tălmăcitŭ sfințiĭ părințĭ, de vrême ce dogme din ceputŭ și de moșie ieste bisericeĭ nóstre, să ințelegĕ pravoslavniciĭ sfânta scriptură, precum o aŭ tălmăcitŭ sfințiĭ părințĭ și nu intr'altŭ kipŭ.

V. Trebue archieria ta slujba Bisericiĭ, adecă Ochtaiul, mineele și alalte cărțĭ, ce se cântă Duminicile și sĕrbătorile și slujba de tóte ḑilele, să te nevoescĭ cu dedinsul să se citéscĕ totă pre limba slavonéscă, seŭ elenéscă, iar nu romănésce, seŭ intr'alt kipu (a).

VI. Trebue archieria ta, sfânta evangelie la liturgie să puĭ să se citéscă aŭ slovenésce aŭ rumănésce, precum s'aŭ tipăritŭ in ḑilele blagocestivuluĭ și luminatuluĭ Domnŭ Iω. Constandin Basarab voevod a totă Ungro-Vlachia (b).

VII. Trebue archieria ta, să grijescĭ să se facĕ cele

(a) La redactarea acestuĭ capitolŭ. Metropolitul Teodosie a fostu sub influența prejudiciuluĭ din timpulŭ sĕŭ, că serviciul divinŭ nu se póte efectua in limba românéscă. Trebue să notămŭ și acea imprejurare, că la formularea acestor capitule a luatŭ parte și patriarchul Dositeĭ, care impărtășía acelеșĭ ideĭ, cu ceĭ din Bizanțiŭ.

(b). Alusiune la Evangelia greco-română, tradusă de Antim Iverénul și de Atanasie Moldovénul și publicată de Logofetul Șerban.

şapte tainĭ ale sobornicesciĭ bisericĭ, să se slujascĕ, şi să se săvêrşescĕ după orânduela s-teĭ bisericĭ, şi după învĕţătura şi inkipuirea sfinţilor părinţi. Adecăte sfântul botezŭ la vreme de nevoie să se facĕ şi în casă, şi de nu va apuca preotŭ, să boteză şi mirenŭ, numaĭ cu apă curată, ḑicêndŭ boteze-se robul luĭ D-ḑeŭ, în numele tatăluĭ şi al fiuluĭ şi al sfântuluĭ Duchŭ. Iară când nu va fi nevoie sfântul botezŭ să se facĕ în Biserică, şi nu numaĭ cu apă, ci să bage şi untŭ de lemnŭ în apă.

VIII. Indată ce se va boteza copilul, să se şi pomăzuescĕ cu sfântul mir (a).

IX. Şi încă trebue archieria ta, să grijescĭ, îndată ce se va pomăzui celŭ botezatŭ cu sfântul mirŭ, să se şi priceştuiascĕ cu sfintele taine.

X. Trebue archieria ta, la prea sfânta taină a Dumneḑeescii liturgiĭ să nevoescĭ la slujba eĭ, să se aducĕ pâine de grâŭ curată, şi dospită şi vin cu apă amestecatŭ, şi să socotescĭ archieria ta, şi să daĭ în socotinţa, şi gândul tuturor pravoslavnicilor, că sevêrşirea eĭ, adecăte prefacerea se face cu cuvintele cele domnescĭ, prin rugăciunea şi blagoslovenia preotuluĭ. Şi cum că şi toţi pravoslavnicii, atâta preoţi, cât şi mirenĭ pricestuindu-se cu Dumneḑeeşcile taine, se pricestuescŭ dintru amândoĕ feliurile asemenea, cum ar fi din pâine şi din vin, adecăte din trup şi din sânge (b).

XI. Trebue archieria ta, la taina preoţieĭ ceĭ inkinate, vrând a chirotoni preotŭ saŭ diaconŭ, saŭ ipodiacon, saŭ citeţŭ, să cercetezĭ, şi să alegĭ şi să puĭ înainte pre ceĭ ce suntŭ vrednicĭ, după porunca sfinteĭ

(a). Aicĭ se combate în modu specialŭ usul papalu, de a se acorda mir-ungerea celor botezaţĭ după unŭ timpu maĭ indelungatŭ.

(b). Se combate usul catolicilor, de a se comunica creştiniĭ numaĭ sub o formă, şi de care usŭ eraŭ dominaţĭ şi uniţiĭ Transilvanieĭ.

Scripturĭ şi după socotela sfinţilor părinţi. Şi incă preoţiĭ şi diaconiĭ să ĭaĭ aminte să fie aŭ nice de cum insuratĭ, saŭ numaĭ cu uă muiare insuraţĭ. Adecăte să fie luat, saŭ să fie ţinutŭ fieşte-care una şi o singură muĭare şi aceia să nu fie fostŭ veduvă, saŭ lăsată de la bărbatŭ, saŭ curvă, şi orĭ care preotŭ, saŭ diacon după chirotonie va lua şi altă femee, să fie lipsit de preoţie, càt nicĭ leturgie, nicĭ alta verĭ ce taĭnă să nu póte lucra.

XII. Trebue archieria ta la taĭna nunţiĭ, să păzescĭ spiţele după orànduitele canóne, şi cu treĭ ḑile maĭ nainte, să mărturiseşcĭ impreunarea, pentru obiceiul şi alalte pricinĭ, ce aŭ păzitŭ la taĭna acésta bisérica Transilvanieĭ pĕnĕ acum.

XIII. Trebue archieria ta, la taĭna pocăinţeĭ, adecă la ispovedanie, să alegĭ şi să puĭ înainte preoţĭ, cariĭ vor fi la aşeḑare cuvioşĭ de preoţie atàta ermonaşĭ, cât şi popĭ de mirŭ, ca să priméscĕ gândurile pravoslavnicilor, şi să-ĭ îndirepteze, şi să-ĭ povăţuiascĕ în calea cea impĕrătéscă, carea maĭca cea de obşte sfântuluĭ Christos Bisérică o propoveduésce, învéţă şi poruncésce.

XIV. Trebue archieria ta să grijescĭ a se ispovedui pravoslavniciĭ la duchovnicĭ părinţĭ pururea şi maĭ vértosŭ la câte patru posturĭ ale anuluĭ, saŭ maĭ puţin macar la părésimile cele marĭ, şi aseminea să poruncescĭ ceĭ ispoveduiţĭ să se pricestuéscă cu dumneḑeeşcile taĭne de vor vrea adése, saŭ macar de patru orĭ intr'unŭ an, adecăte la fieşte care postŭ, saŭ maĭ puţin, de nevoĭe trebue a se pricestui la marile şi sfintele paşcĭ.

XV. Trebue archieria ta să poruncescĭ, sfântul maslu să se facĕ la ceĭ ce să bolnăvescŭ trupeşce, şi la ceĭ ce se bolnăvescŭ sufletesce, însă să nu se facĕ nicĭ

o dată de unŭ preotŭ, ci de şépte, saŭ celŭ maĭ puţin de doĭ.

XVI. Trebue archieria ta, la pogrebaniile credincioşilor să grijescĭ să se facĕ cântările, slujbele, cazaniile, şi alalte ce suntŭ tocmite şi orânduite de săbornicésca biserică, şi asémene să se facĕ pomenele şi leturgiile, şi milele, pentru ceia ce pre nădéjde de viaţă vecĭnică aŭ răposatŭ, părinţi şi fraţi noştri, precum apostolésca biserică, luând de la sfinţiĭ apostolĭ, aŭ păzitŭ pénĕ acum (a).

XVII. Cade-se archieria ta, să socotescĭ de sfintele vase şi de sfintele odóre, adecăte să grijeşcĭ a fi sfinte vase la tote bisericele, discose şi potire, şi sfinte icóne, şi cum că sfintele icóne nu suntŭ la bisericĭ numaĭ spre podóba, (b) ci spre cinstea, precum de atotă lumea sfântul al şaptelea săbor ḑice la chotărirea luĭ, şi la acéste sărutare şi închinăciune cu cinste să se dea, nu cea dupre credinţa nóstră adevĕrată închinăciune, care se cuvine numaĭ la Dumnedeésca fire, ci în ce kipŭ se dă cinstea la închipuirea cinstiteĭ şi de viaţă făcĕtóreĭ crucĭ şi sfintelor evangeliĭ, şi la alalte sfinte podóbe, şi aducerĭ de tămâerĭ, şi de luminĭ, spre cinstea acestora să se facĕ, precum şi la ceĭ din bătrinĭ cu blagocestivie s'aŭ obicinuit. Că cinstea icóneĭ să rĕduce la kipul cel adevĕrat, şi ceĭ ce se închină icóneĭ, se închină întrînsa la supt starea celuĭ ce iéste scris.

XVIII. Trebue archieria ta,să aducĭ aminte nărodu-

(a). Aicĭ nu credemŭ, ca Metropolitul Atanasie să fi avutŭ mult de insistatu; căcĭ este ceva caracteristicŭ Românilor, a se îngriji de ceĭ morţĭ. Niciĭ una din naţiunile ortodoxe nu are atâta grijă pentru morţiĭ lor, ca poporul românescŭ.

(b). Alusiune la vederile reformaţilor, ce pre aceste timpurĭ se propagaŭ printre Românĭ

dului cea de moşie şi de la părinţi dată, pentru sfinţi slavă, adecăte, că unul ieste ca unŭ adeveratŭ mijlocitŭ luĭ Dumnedeŭ şi ómenilor, Domnul nostru Issus. Christos şi el ne-aŭ mântuitŭ pre noĭ, şi el şedendŭ de-a direpta luĭ D-deŭ şi tatăluĭ, ieste pentru noĭ, de acii avemŭ către acelaş Domnul nostru Issus Christos mijlocii şi solitorĭ pre sfinţiĭ apostolĭ, prorociĭ, mucenicii, şi pre alţĭ, după invĕţătura sfintiĭ scripturĭ, şi a sfinţilor părinţĭ.

XIX. Trebue archieria ta, să daĭ invĕţătură, că temeiul spăseniĭ nóstre ieste pravoslavnica credinţă, şi făr de pravoslavnica credintă nicĭ unŭ omŭ nu se póte spăsi, însĕ la credinţă urmézä viaţa cea creştinéscă, adecăte bunele fapte, făr de care credinţa ieste mórtă, precum aiave scrie la poslania sa Iacov, fratele luĭ D-deŭ. Dirept aceia fieşte care creştinŭ pravoslavnicŭ trebue să păzascĕ neclintită pravoslavnica credinţă, însĕ să nevoiascĕ cât va putea şi spre lucrurile cele ce suntŭ cu plăcere D-deescă (a).

XX. De vreme ce după fericitul Petru, intre prorocĭ aŭ fostŭ prorocĭ mincinoşĭ. şi intre apostolĭ aŭ fostŭ apostolĭ mincinoşĭ, sunt şi intre crştinĭ, creştinĭ mincinoşĭ şi de nevoe urméză când vrajbe, când indoirĭ, când la dogme şi când la năravurĭ, cu totŭ denadinsul trebue Archieria ta, după canónele sfinţilorĭ apostolĭ şi ale sfintelor a tótă lumea sóbóre, să stringĭ intr'unŭ anŭ de doĕ orĭ sobor de aleşĭ şi inţelepţĭ şi cinstiţĭ preoţĭ, saŭ macar intr'unŭ anŭ odată, la care sóbor după invĕţătura sfinteĭ Scripturĭ şi după canónele sfintelor sŏbóre, şi după tocmirea sfinţilor părinţĭ, să cercetezĭ, să iscodescĭ, ca să risipescĭ

(a). Alusiune la tentaţiune de skimbarea credinţeĭ, ce indurau Românii atât din partea reformaţilor, cât şi a papiştilor.

măchnirile şi zăticnirile şi să taĭ indoirile şi aşa să aducĭ pacea bisericeĭ. Iar de se va tâmpla vre unŭ lucru, adecăte vre o indoire cu nevoe, care va fi peste putinţa a archieriĭ tale, şi a soboruluĭ-ţĭ a o deslega, atuncea, aŭ una de va fi indoirea, saŭ multe, să le scriĭ curat şi să le daĭ in scire aicea, la celŭ după vremĭ Prea Sfinţitul Mitropolitul Ungro-Vlachieĭ, şi Sfinţia sa cu soborul seŭ, şi cu ceĭ ce se vor afla aci, sfinţĭ archiereĭ şi dascălĭ, şi inţelepţĭ, să aĭbă a cerceta, şi a iscodi, şi după sfintele pravile, să aĭbă a dezlega indoirile, şi a trimite rĕspunsurile curat la archieria ta, ĭar, de se vor vedea indoirile maĭ pe de-asupra şi preste alegerea părinteluĭ Ungro-Vlachieĭ, şi a soboruluĭ seŭ, să aĭbĭ a le trimite archieria ta la Ţarigrad la Prea-Sfântul Patriarachŭ, şi sfinţia sa cu cel mare şi sfânt sobor al sfinţieĭ sale, cu adevĕrat şi fŏr de zăbava va deslega indoirile, şi va trimite rĕspunsurile cu degrab la archieria ta, prin mijlocul părinteluĭ Ungro-Vlachieĭ, şi prilejul acesta al invĕţătureĭ a se deslega indoirile bisericilor dintra cóce ieste chotărire aleśă a sfântuluĭ, a totă lumea sŏbor din Chalkidona la canónele luĭ, adecăte, la al noĕlea şi la al şepte-spre-decelea, intru care canóne, faţisat sfântul sobor grăiasce. Când se va intâmpla vre o indoire, să se caute la soborul Eparchieĭ, ĭar de nu se va face deslegare indoireĭ la sŏborul Eparchieĭ, să se caute la Ecsarchul oblăduireĭ, precum ĭéste spre oblăduirea Eparchieĭ tale, Ecsarchŭ Mitropolitul Ungro-Vlachieĭ, ĭar de nu se va face deslegare nicĭ la Ecsarchul oblăduireĭ, să aĭbă a se deslega indoirile maĭ pe urmă la patriarchul Ţarigraduluĭ a).

a) Prin acest punct se văd forte bine privirile bizantinilor asupra bisericilor din ţările române. In canónele sinoduluĭ de Chalkidona se stabi-

XXI. Ca să nu lungimŭ vorba, poruncimŭ archieriei tale, să pazăscĭ dogmele, tainele, şi năravurile bisericeĭ rĕsărituluĭ neclintite, care să vaĭ că făţisat şi curat propovcduiasce sfânta scriptură, şi aiave invaţă purtătoriĭ de D-ḑeŭ părinţĭ, încă şi cam pe scurt le dovedesce acéstea cartea ce se kĭamă pravoslavnica mărturisire, care de curénd s'aŭ scosŭ pre limba rumănéscă şi s'aŭ tipărit rumănesce, şi de vréme ce limba rumănéscă ĭeste puţină şi ingustă, de va fi vre unŭ cuvéntŭ s'aŭ noĭmă cu névoe spre inţelegere la izvodul celŭ rumănescŭ, archieria ta cere deslagare şi tălcuirea, de la temeiŭ, adecăte de la cea elinéscă.

XXII. Insĕ maĭ pe urmă de tóte ḑicem, că se cade archieria ta, de vréme ce de Dumneḑeescul dar te-aĭ kiemat şi jugul evangielescŭ pre grumazŭ aĭ primitŭ, evangielesce şi părintesce, turma ce ţi s'aŭ dat de Duchul Sfânt, să o cărmuescĭ a'ţĭ pune sufletul pentru oĭ. Pre ceĭ ce mergŭ la intunerecul pĕcatuluĭ, să-ĭ indreptezĭ la liman, să-ţĭ păzescĭ mâĭnile curate de nedireptăţĭ, de lăcomiĭ cu răpire şi de cea mare rĕutate simonie, ce ĭeste plata chirotonieĭ, ca să nu ieĭ dela chirotoniele preoţilor şi diaconilor şi altor cliricĭ, nicĭ banĭ, nicĭ mite, nicĭ maĭ nainte de chirotonie nicĭ după chirotonie, pentru că nu se inşală D-ḑeirea. Pentru ceĭ năpăstuiţĭ să staĭ intra'jutoriŭ, pre ceĭ necăjiţĭ să-ĭ îndreptezĭ, celor lipsiţĭ să aducĭ mângăerea cea

---

lesce supremaţia Pătriarchuluĭ de Constantinupolu asupra Bisericilor din ţerile barbarice. Iar Patriarchiĭ după timpŭ nu incetéză nicĭ penĕ astăzĭ, de a considera între aceste pe Bisericile Românilor, şi penĕ când s'a pututŭ şi pe cea a Ruşilor. Cu modul acesta reesĕ, că Patriarchul de Constantinupolu este capul supremŭ al Bisericilor române, ĭar Metropolitul Ungro-Valachieĭ este Ecsarchul Patriarchuluĭ pentru Biserica din Transilvania. Acésta confirmă privirile nóstre generale de la inceputul acestuĭ studiŭ.

după putință, să te bucuri cu cei ce se bucură, și să plângi cu cei ce plângŭ. In posturi și in rugi catre D-deu să te zăbovesci, mâini curate spre Domnul să rădici diua și nóptea. Să privegh pentru sufletele, ce ți s'aŭ încredințat și spăsenia lor de sus să o ceri, precum eștĭ datorŭ a da samă pentru dînsele. Cum invață fericitul Pavel, pilde buneĭ fapte, și buneĭ orânduéle, prin faptă tuturor să te arățĭ. Ca naintea ómenilor lumina archieriei tale să lumineze, și așa te veĭ arăta spre podoba bisericeĭ, și spre slava celuĭ ce sângele séŭ pentru dinsa s'aŭ vărsat, Christos cel adevărat, Dumnedeul nostru, care și nădăjduimŭ, și rugămŭ, și după îndelungata bătrânețǎ, cu mari nădejde la cea gătită sfinților fericire să ajungĭ, unde tuturor nădăjduita odichnă va să fie, în Ch. Is. Domnul nostru, că el ieste dătător și platnic bunătăților, și luĭ se cuvine slava, cinstea și închinaciunea în veciĭ vecilor, amin.

Saŭ dat în Bucurescĭ. let. 1698 în luna luĭ Genarie.

Dositeĭ Patriarchul S-teĭ cetățĭ a Ierusalimuluĭ (a).

Smirenie Athanasie *Episcopul* țereĭ Ardeluluĭ.

Ingenere vorbind, aceste XXII de capitule, date Metropolituluĭ Atanasie, aŭ fost formulate sub influința cea maĭ directă a Patriarchuluĭ Dositeĭ, decă nu kiar lucrate de acesta în limba elenă. Noĭ, e prea adeveratŭ, dispunemŭ de acestŭ actŭ numaĭ în limba românéscă, dar construcțiunile gramaticale, maĭ ales din introducerea actuluĭ, denotă fórte bine caracterile limbeĭ grece din actele Patriarchieĭ de Constantinupolŭ. Insușĭ cuprinderea actuluĭ ne face ca să descoperimŭ acéstă influență în modul celŭ maĭ palpabilŭ.

Maĭ întâiŭ, la capitulul II se pune prețul celŭ maĭ

(a) *Condica de chirotoniĭ pag. 162—171.*

mare pre obligaţiunile creştinesci ale metropolitului Atanasie, ïar interesele speciale ale Bisericeï române din Transilvania suntŭ puse pre acelaşi nivelŭ cu al Serbilor şi Ruşilor; adecă, se îngrijeşce de credinţa, nu şi de naţionalitatea creştinilor, ce compunŭ Biserica Transilvaniei. Aceste priviri, după cele ce am vĕdutŭ, nu puteŭ fi proprii ale Metropolitului Teodosie, care avea totă dorinţa, de a'şi rădica nemul din starea de degradare, in care era căḑutŭ. De asemenea şi interdicţiunea din capitulul V, de a se efectua serviciul divinŭ numaï in limba slavonă, seŭ cea elenă, denotă şi prejudiciul timpului, că limba românescă era incapabilă, de a representa ideile abstracte ale creştinismuluï, dar nu maï puţinŭ arată şi pe omul, care intru nimic nu ilŭ încălḑia aceia ce, era românescŭ. In fine, grija cea mare, care se pune in genere din partea autoruluï pentru a preintâmpina inovaţiunile reformaţilor şi ale papalilor, şi maï ales stabilirea intr'unŭ modŭ aşa de avantajos a raporturilor Patriarchieï cu Metropolia Ungro-Valachieï, precum şi ale acestia cu Metropolia Transilvaniei, suntŭ opera uneï persóne, iniciate in dreptul şi tendinţele vekï ale Bizanţiuluï, pre care Metropolitul Teodosie nici le-a confirmatŭ cu subsemnătura sa. In genere vorbind, dupre opiniunea nóstră, *actul este lucratŭ de către Patriarchul Dositeï, ïar Metropolitul Teodosie a cedatŭ acesteï persóne pentru demnitatea eï şi streinismul celŭ mare de pre timpul sĕŭ.*

Dela 1698, data chirotonireï luï Atanasie şi penĕ la 1700, data unireï luï cu Biserica papală, Atanase a fostŭ intr'o corespundenţă continuă cu Metropolitul Teodoşie, precum kiar şi cu Domnitorul Iω. Constantin Brâncovénul. Acésta se constată din chrisovul acestuï Domnitorŭ, dela 1700, prin care dăruesce pre

Atanasie şi Metropolia Transilvanieĭ cu moşia Merişenilor. (a)

De aseminea intr'o scrisóre a Metropolituluĭ Teodosie către Atanasie, datată de la 7200 (1702), prin care acesta se admoniază pentru unia primită, se face alusiune la o corespondenţă maĭ intinsă intre aceştĭ doĭ Metropoliţi şi tot-o-dată de aci se maĭ vede şi afecţiunea cea mare, pre carea atât Domnitorul, cât şi Metropolitul Teodosie o avea către Biserica Transilvanieĭ, precum şi către persóna luĭ Atanasie. Dar noĭ, pentru ca să avemŭ activitatea luĭ Teodosie, representată intr'unŭ modŭ complectŭ, dămŭ aicĭ estracte din scrisórea Metropolituluĭ Teodosie către Atanasie, de unde se va vedea maĭ de aprópe relaţiunile cele strinse, ce esistaŭ intre aceste doĕ Bisericĭ românescĭ. Şi acesta trebue să o facemŭ cu atâta maĭ multŭ, căcĭ dela anul 1702, data acesteĭ scrisorĭ, care cuprinde admoniţiunea luĭ Atanasie, Biserica Ungro-Valachieĭ a intreruptŭ tóte relaţiunile cu cea de Transilvania, şi condica de chirotoniĭ, precum şi tóte documentele, de care dispunemŭ, nu maĭ cuprindŭ nicĭ unŭ felŭ de relaţiunĭ inter-eclesiastice intre aceste Bisericĭ, fie ele relaţiunĭ de chirotoniĭ de Metropoliţĭ, seŭ de o altă natură.

Dupre cum am arĕtatŭ maĭ sus, o parte din Româniĭ de Transilvania aveaŭ credinţa, că cu primirea znieĭ vorŭ scăpa de multele persecuţiunĭ, indurate de poporul românescŭ, şi-şĭ vorŭ ameliora kiar posiţiunea, avĕnd de protectorŭ pre Maiestatea Sa Apostolică, Imperatorul Leopold. De aceia incă Teofil, Metropolitul Transivanieĭ şi predecesorŭ al luĭ Atanasie, la 1697, Martie 21, in capul acestor Românĭ, publică actul unieĭ

(a) Mag. ist. A. T. Laurian T. III pag. 305—307.

în numele Sinodului eclesiasticŭ al Bisericeĭ de Transilvania, prin care se declară, că Românii de Transilvania voïescŭ *«a se intórce la sînul s-teĭ Maïce Bisericeĭ Romano-Catolice,* si de altă parte recunoscŭ, că: 1. *Pontificele romanŭ este capul vedutŭ al tóteĭ Bisericĭ creștine din lume,* 2. Că pre lîngă Raiŭ și Iadŭ *maĭ esistă al treilea locŭ, unde se ţinŭ sufletele cele necurăţite încă și se curăţă,* 3. Că *pânea azimă este destulă pentru cina Domnuluĭ, și a misteruluĭ liturgieĭ,* și 4. *Credemŭ,* diceŭ eĭ, *că S-tul Spiritu purcede de la Tatăl și dela Fiul.* In skimbul acestor patru puncte de credinţă ale Românilor uniţĭ, eĭ cereaŭ dela Imperatorul Leopold, ca să li acorde treĭ privilegiĭ, adecă, ca Preoţiĭ și dregătoriĭ bisericescĭ de ritul grecescŭ să se bucure de drepturile, de care se bucură Romano-Catoliciĭ, Arieniĭ, Luteraniĭ și Calviniĭ; ca fie-care Biserică să aĭbă casă pentru preutŭ; și în fine, ca preuţiĭ Românĭ să depindĕ numaĭ de Episcopŭ, nu de Laicĭ, ca pĕnĕ acum. Acestŭ actŭ din partea Metropolituluĭ Teofil a provocatŭ proteste energice din partea celialalte jumătăţĭ a Românilor, cariĭ nu voïeŭ unia și cariĭ îșĭ fundaŭ refusul lor și pre argumentul, că Imperatorul germanŭ era indiferentŭ, seŭ póte, faţă cu Unguriĭ, și incapabilŭ de a împlini dorinţele Românilor Transilvanenĭ. De aceia în cursul istorieĭ și vedemŭ că după mórtea Metropolituluĭ Teofil, partida contrară unieĭ ĭea preponderenţă, și alegerea, precum și chirotoniaIuĭ Atanasie în Bucurescĭ, ca Metropolitŭ ortodoxŭ al Bisericeĭ de Transilvania, se póte considera, ca unŭ triumfŭ al acesteĭ partide, înaintea căria legea străbună avea tótă importanţa, și reducerea Metropolieĭ de Transilvania la rangul de Episcopie, dupre cum am vedutŭ, că s'a întîmplatŭ la chirotonia luĭ Atanasie, nu pre-

senta nicĭ unŭ periculŭ pentru viitorul naţiunalităţeĭ şi al Bisericeĭ Românilor din Transilvania.

Numaĭ pĕnĕ la 4 Septembrie 1700 Metropolitul Atanasie a putută să resiste tendinţelor de unie din Biserica Transilvanieĭ. In luna Septemvrie in 5 ḑile ale aceluiaş anŭ, el se vede pusŭ in posiţiune, de a ceda curentuluĭ unieĭ, şi a preşedea adunarea cea mare a poporuluĭ Transilvănĕnŭ, compusă din 54 de protopopĭ, 1563 de preuţĭ şi din câte treĭ deputaţĭ de fie-care satŭ, şi unde s'a admisŭ punctele unieĭ, stabilite de Metropolitul Teofil, la 1697 Martie 21, s'a regulatŭ, ca cultul să rĕmână celŭ vekiŭ ortodocsŭ şi s'aŭ ficsatŭ 28 de puncte disciplinare, pre care sinodul le-a numitŭ canóne, in virtutea cărora urma, a se mănţinea şi desvolta unuia cu Biserica papală (a). Astŭ-felŭ fiind lucrurile in Transilvania, Metropolitul Teodosie s'a pusŭ in corespundenţă cu Patriarchia de Constantinupolŭ, anunţând'o despre unirea formală a luĭ Atanasie cu Biserica papală, şi a provocatŭ unŭ actŭ de escomunicare al Metropolituluĭ Atanasie, pe care noĭ aicĭ, pentru interesul Bisericeĭ Românilor ilŭ publicămŭ, maĭ ales că acestŭ actŭ incă pĕnĕ acum nu cunósce lumina publicităţeĭ. (b)

«Calinic cu mila luĭ D-ḑeŭ Archiepiscopŭ Ţarigraduluĭ şi a tótă lumea Patriarchŭ».

După ce se adreséză către tóte stările Bisericeĭ din Ardel. face istoricul chirotonireĭ luĭ Atanasie, şi espune ve-

(a) Mag. istoricŭ A. T. Laurian T. III, pag. 307—318.

(b) Acestu actu ni s,a comunicatŭ prin buna voinţă a D. Preşedinte al Academieĭ nóstre române, precum şi a D-lor Membri, ce compun acestu corpŭ inaltŭ sciinţificŭ. El este găsitu in archivele Transilvanieĭ de către neobositul Membru al Academieĭ române, stimabilul D. N. Densuşénu, care în lunile de vară ale acestuĭ anú a căutatu şi adunatŭ maĭ multe documente fórte preciose şi cele maĭ multe relative la istoria şi literatura Românilor. Veḑĭ raportul D-luĭ N. Densuşénu, presentatu Academieĭ române şi privitor la investigaţiunile D-séle.

derile Bisericeĭ ortodocse asupra formăreĭ şi stabilităţeĭ doctrinelor eĭ, arată, că capul Bisericeĭ este Christos «neskimbându-se nicĭ despărţindu-se, ci pururea crescênd şi întinerind cu D-deŭ». Apoĭ adaugă, „iar afară de noĭ câţĭ alţiĭ iubescŭ şi poftescŭ maĭ nouă, aibă-le eişĭ. Aceste scriindu-ne Prea Sfinţitul Mitropolitul Ungro-Vlachieĭ, că aŭ cunoscutŭ din scrisorile aceluĭ Atanasie, cum-că mulţĭ alţiĭ din pravoslavnicĭ aŭ datŭ în scire sfinţieĭ sele de a le vicleşuguluĭ acestuĭ Atanasie deprinderĭ şi cum-că turbură pre creştinĭ şi se silesce a'ĭ întorce spre dogme streine. Judecat-am şi am aflat nicĭ într'un kipŭ a fi, *fore numaĭ a'l goni din turma luĭ Christos pre mâncătorul de sânge acela lupŭ cu praştia S-tuluĭ Duchŭ*. Drept aceia scriemŭ şi adeverimŭ sobornicesce, împreună cu ceĭ, ce de faţă s'aŭ aflatŭ P. S. Archiereĭ şi prea cinstiţilor întru Duchul Sfântŭ iubiţilor noştri fraţĭ şi din preună slujitorĭ, că acelŭ rĕŭ gânditorŭ şi amăgitorŭ, rĕul Atanasie, aŭ maĭ vĕrtosŭ a dice Satanasie (a), caferisitŭ să fie şi disgolitŭ să fie de totă archierésca slujbă şi orânduélă şi scăpătatŭ şi scosŭ din archierescul cinŭ şi lipsitŭ de dumnedeescul darŭ, neavĕnd nici o voie, de a se îmbrăca cu archierésca podobă si archierésca slujbă a sĕvĕrşi, ca unŭ theresitŭ (b) şi fore de preoţie şi unul din ceĭ proştĭ, cunoscêndu-se şi de către noĭ lepădatŭ şi gonitŭ, iar care ar cuteza a se îmbrăca cu dînsul, aŭ a sluji imprennă, aŭ ca pre unŭ Archiereŭ al cinsti, aŭ mâna a'ĭ săruta, saŭ blagoslovenia şi sfinţenia de la dînsul aprimi, saŭ cinŭ bisericescŭ aĭ da luĭ, însă preoţi de vor fi,

(a) Acéstă vorbă este resultată din streformarea numeluĭ luĭ Atanasie şi cu scopul de a'l degrada şi maĭ mult, făcêndu-lŭ Satan. Manieră, proprie poporuluĭ grecescŭ şi pĕnĕ astădĭ, dar neproprie unuĭ actŭ, şi maĭ ales patriarchalŭ.

(b) Este disŭ în loc de caterisitŭ, degradatŭ,

opriţĭ să fie de tótă slujba preoţieĭ, ca nişte părtaşĭ celuĭ nepărtateţŭ şi nebăgetorŭ de sémă de oprire şi afurisiţĭ să fie de la D-ḑeŭ, ca nişte vinovaţĭ celuĭ desĕvĕrşitŭ catheresŭ. Iar mirenĭ de vorŭ fi, tinerĭ saŭ bĕtrânĭ, nicĭ cât neascultând de bisericésca poruncă, împreună următorĭ se vorŭ arăta şi ajutătorĭ viclénuluĭ acestuia, afurisiţĭ de la D-ḑeŭ şi neertaţĭ şi blestemaţĭ şi după mórte nedeslegaţĭ şi partea lor cu Iuda şi procopsélă să nu vaḑă şi afară de biserica luĭ Christos, neprimindu-se în Biserică, saŭ sfinţindu-se, întru grea legătură şi afurisénie să fie pĕnĕ ce se vor lepăda de viclénul acesta. Intr'altŭ kipŭ să nu fie».

Acestŭ actŭ este trămisŭ luĭ Atanasie de către Metropolitul Teodosie in traducţiunea română, făcută póte kĭar in Metropolia Ungro-Valachieĭ la 1702, şi a căria originalŭ nu se şcie unde se maĭ află. El este subsemnatŭ de noĕ archiereĭ, cariĭ compuneŭ la acéstă dată sinodul patriarchalŭ, şi Metropolitul Teodosie a insoţitŭ acestŭ actŭ patriarchal de o scrisóre a sa in limba latină, unde el se intituléză: «Theodosius Dei gratia, Archiepiscopus Bucurestiensis et Metropolita Transilvaniae»=Teodosie din graţia luĭ D-ḑeŭ Archiepiscopŭ al Bucureştilor şi Metropolitŭ al Transilvanieĭ». Scrisórea Metropolituluĭ Teodosie, ce a insoţitŭ actul Patriarchuluĭ Calinic pentru escomunicarea luĭ Atanasie şi care are caracterul uneĭ admoniţiunĭ, ni presintă doĕ seriĭ de argumente. De o parte, Mitropolitul Teodosie caută e escita mustrarea conşcinţeĭ in Atanasie, pentru unirea luĭ cu biserica papală, arătându-ĭ gravitatea fapteĭ şi punĕnd in evidenţă responsabilitatea, ce'lŭ aşceptă faţă cu Dumneḑeŭ, călcându-şĭ jurămĕntul, facutŭ la chirotonie. După acésta, 'ĭ presintă argumente despre purcederea Sântuluĭ Spiritŭ numaĭ dela Părintele,

luate din Octoichŭ; adecă, îi atrage atențiunea, că în Octoichŭ pretutindinea, unde se vorbesce despre S-ta Treime, nu se dice, că S-tul Spiritŭ purcede și dela Fiiul. I aduce aminte «eleimosina», de care se bucura mai nainte din partea Principeluĭ (Constantin Brăncovénu) și îi arată, că cu unia sa a indignatŭ, pe Principe, în cât acesta nu voesce să maĭ audă de dînsul, refusând kiar a i-se maĭ elibera venitul moșieĭ, pre care 'l primea dela Episcopul Teofil (a). In fine Metropolitul Teodosie, ținénd forte multŭ la mântuirea luĭ Atanasie, și dorind, ca el să scape de anatima, sub care căduse, îi trimete doĭ călugĕrĭ, ca să 'lŭ întărescă pre dînsul și pre aĭ seĭ în credința ortodocsă, cariĭ călugĕrĭ îĭ ducŭ unŭ Octoichŭ, Triodŭ și unŭ Penticostarŭ, pre care Atanasie le ceruse dela Teodosie și principele Iω. Constantin Brâncovénu prin anume scrisóre. In genere vorbindŭ Metropolitul Teodosie recurge prin scrisórea din cestiune la tóte argumentele, pentru ca să convingĕ pre Atanasie, că trebue să se reintórce la Biserica ortodocsă, și pune în serviciul cauzeĭ tótă amórea sufletuluĭ seŭ, fóre însă ca să pótă îndupleca pre Atanasie, care acum învestise actul unireĭ cu tóte formele și o-rea confirmatŭ încă din 1700 kiar de imperatorul Leopold.

Acesta este Metropolitul Teodosie, care a păstoritŭ Biserica Ungro-Valechieĭ timpŭ de 34 anĭ, și care cu

---

(a) Episcopul Teofil era o persónă contimporană, care trăia în Valachia și care era în corespondonță cu Atanasie. Teofil era autorisatŭ de Atanasie, ca să strĕngĕ veniturile moșieĭ Merișenilor, dăruită Mitropoliei de Transilvania de către Iω. Constantin Brâncoveanul și să i le trămită. La acesta se face alusiune, când Atanasie rógă prin scrisoarea să pre Teodosie, ca să ordóne luĭ Teofil, de aĭ trámite baniĭ, iar Teodosie iĭ respunde «că ce mĕ interesézá pre mine baniĭ teĭ».

ântâia jumĕtate a secululuĭ XIII, adică pênĕ la timpul când St. Sava, cu aprobarea imperatoreluĭ byzantinŭ Theodor Lascaru, fu consacratŭ archiepiscopŭ al Serbilor de către Patriarchul Manuel Charitopulos, şi a fundatŭ ast-felŭ uă Biserică naţională serbéscă (an. 1218-1221). Sava a avutŭ a invinge multe dificultăţĭ, pênĕ ce a pututŭ da Bisericeĭ naţiuneĭ sale uă posiţiune independentă. Statul serbescŭ, care, de curând formatŭ, începuse a progresa şi a se întări in întruşi afară, 'avea mare interesŭ, ca şi Biserica să fiă independentă; cu atăt maĭ multŭ, cu cât practica imperatorilor Byzantinĭ era, sub pretexte ecclesiastice, a urmări scopurĭ politice. Sava şi tatăl sĕŭ Nemanja I, organizătorul statuluĭ serbescŭ, s'aŭ decisŭ a se duce la curtea imperială, care pe atuncé era in Nicea, ca să stăruiască pentru dobândirea acesteĭ independenţĭ a Bisericeĭ, deşi sciaŭ fórte bine, că aveaŭ să întîmpine multe dificultăţĭ. In adevĕr, atât imperatorele cât şi Patriarchul aŭ exprimatŭ nemulţumirea lor, când aŭ auḑitŭ cererea luı Sava; căcĭ eĭ voiaŭ a ţinea pe poporul serbŭ in supunere; în cele din urmă însă aŭ cedatŭ. Cessiunea independenţeĭ s'a făcutŭ prin cuvenitul actŭ de confirmaţiune, datŭ de către Patriarchul ecumenicŭ. In acestŭ actŭ se ḑice: „Noĭ Germanos II cu mila luĭ D-ḑeu archiepiscopŭ de Constantinopol Roma nouă şi Patriarchŭ ecumenicŭ; în numele Mântuitoruluĭ nostru Iisus Christos amŭ hirotonitŭ pe Sava archiepiscopŭ al tutulor ţerilor serbescĭ, şi ĭ-am datŭ dreptul a pune în aceste ţĕrĭ episcopĭ, preoţĭ şi diaconĭ, a erta pĕcatele celor greşiţĭ, învĕţând şi botezând pe toţĭ în numele Tatăluĭ şi Fiuluĭ şi Sântuluĭ Duhŭ. Toţĭ chreştiniĭ orthodoxĭ suntŭ datorĭ a i-se supune luĭ, ca mie“.

Statul serbescŭ, fiind emancipatŭ politicesce, era în dreptŭ a sevĕrşi şi emancipaţiunea sa bisericéscă. Elŭ putea face acésta conform dreptuluĭ canonicŭ al Bisericeĭ orientale in

care se desvoltase principiul, că împărţirea bisericéscă trebue să se conforme cu cea politică. Tocmaĭ acestuĭ principiŭ, şi numaĭ luĭ, datoréză patriarchatul bizantinu nascerea sa şi superioritatea ce a dobânditŭ asupra celor-lalte patriarchate din Orientŭ. Aplicarea însă acestuĭ principiŭ se admitea în Byzanţiŭ numaĭ atuncĭ, când prin acésta nu se cauza uă împuţinare a influenţeĭ bizantine; căcĭ în acestu casŭ, atât statul, cât şi Biserica din Bizanţiŭ, invocaŭ principiul continuităţiĭ dreptuluĭ anticŭ. Este evidentŭ, că recunóscerea autocefalieĭ Bisericeĭ din Serbia, slăbia în modŭ simţitor influenţa bizantină în acéstă ţéră, şi de aceea uşor ne explicămŭ nemulţumirea ce aŭ manifestatŭ imperatorele şi patriarchul. Carĭ aŭ fostŭ motivele, cariĭ ĭ aŭ determinatŭ în fine să cedeze, nu se csie. Este posibilŭ, că eĭ aŭ dobânditŭ convincţiunea, că în casŭ de refusŭ, Serbiĭ ar fi cerutŭ autocefalia Bisericeĭ lor în Roma. Trebue însă să maĭ observămŭ, că Patriarchul a recunoscutŭ independenţa Bisericeĭ din Serbia cu două restricţiunĭ: 1) ca archipiescopul după timpŭ să ceră confirmarea alegeriĭ sale de la Patriarchŭ, şi 2) ca în serviciile divine să se pomenecă ântâiŭ numele Patriarchuluĭ.

Sava, după ce a dobânditŭ recunóscerea autocefalieĭ Bisericeĭ serbescĭ, veni la Thessalonicŭ, luă copie de pe legile trebuitóre pentru Biserica sa, şi se întórse la Serbia unde, pe baza acestor legĭ, procedă la organisarea Bisericeĭ. Elŭ fundă ântâiŭ opt scaune episcopale, consacră pe episcopĭ, disciplină monastirile etc.

Biserica serbéscă a fostŭ condusă de unŭ archiepiscopŭ autocefalŭ pene la anul 1346. In acestŭ anŭ, Duşan Puternicul a convocatŭ în Scopia uă adunare (Сабор Царства). După chĭemarea sa aŭ apărutŭ şi toţĭ episcopiĭ, la frunte patriarchul Bulgarieĭ şi archipiscopiĭ din Serbia — Ipec şi Ochrida. Duşan fu proclamatŭ în acéstă adunare impera-

tore şi a inălţatŭ archiepiscopia de Ipec in patriarchat (Великая Христова Церковъ. Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία). Archiepiscopuluĭ serbŭ Ioanikios II (1338—1355), care era presentŭ în adunare, i s'a datŭ titlul de Patriarchŭ. Patriarchiĭ însă din Orientŭ aŭ consideratŭ acestŭ patriarchatŭ serbescŭ ca necanonicŭ şi aŭ pronunţatŭ asupra-ĭ anathema.

In anul 1389 ţéra şi poporul serbescŭ căḑură sub jugul Turcilor; patriarchatul însă de la Ipec a remasŭ intactŭ. Turciĭ aŭ confirmatŭ jurisdicţiunea sa asupra tutulor Bisericilor, care se aflaŭ în legătură cu patriarchatul. Chiar când Patriarchul Arseniŭ III, dupĕ nereuşita rescóleĭ Serbilor în contra Turcilor, a emigratŭ în Austria cu 40,000 familie (an. 1690), guvernul turcescŭ n'a voitŭ a sgudui posiţiunea patriarchatuluĭ. Căci dupĕ cum vedemŭ dintr'unŭ Berat datŭ de Sultan Mahmud Patriarchuluĭ Arseniŭ IV în an. 1731, Patriarchul putea să eserciteze cu tótă libertatea jurisdicţiunea sa asupra tutulor Bisericilor sale, ba chiar asupra Bisericeĭ latine din Bosnia. Când însă in an. 1737 imperatorele Carol VI (1711—1749) a determinat pe Patriarchul Arseniŭ IV la uă nouĕ emigraţiune, guvernul turcescŭ a decisŭ desfiinţarea patriarchatuluĭ de la Ipec, pe care prin unŭ actŭ de la 11 Septembrie 1766, l'a unitŭ cu patriarchatul din Constantinopol pentru uă sumă óre care de banĭ, ce trebuia să se plătéscă guvernuluĭ în fie care anŭ. Acéstă uniune s'a făcutŭ maĭ cu sémă prin stăruinţele Patriarchuluĭ de Constantinopol Samuel I, care dupe unŭ anŭ (1767) a reuşitŭ să desfiinţeze şi autocefalul archeipiscopatŭ bulgarŭ de la Ochrida.

Se naşce acum întrebarea: Cu desfiinţarea patriarchatuluĭ de la Ipec a peritŭ óre şi primitiva autocefaliă şi jurisdicţiunea bisericeĭ de la Ipec, saŭ a avutŭ locŭ uă transiţiune, respective continuitate, a acestuĭ dreptŭ? Emigraţiunea fiind factorul schimbăriĭ posiţiuneĭ patriarchuluĭ de la I

pec, se înţelege, că characterul autocefaliei s'a comunicatŭ şi Bisericeĭ emigrate, şi acéstă cantinuitatea a dreptului a recunoscut-o şi patriarchatul ecumenicŭ. Căci el n'a protestatŭ, când Biserica emigrată în Austria s'a constituitŭ în Biserica autocefală; din contră cunóscemŭ casurĭ, în carĭ Mitropoliţiĭ de la Carloviţŭ aŭ fostŭ arbitri între patriarchul de Constantinopol şi ceilalţi patriarchĭ orientalĭ dupĕ expressa voinţă a lor.

Guvernul austro-ungarŭ asemenea a recunoscutŭ şi a garantatŭ autocefalia Bisericeĭ de la Carloviţŭ prin Privilegiele de la 1691 şi 1790. Nu există nicĭ unŭ casŭ, ca guvernul să fi făcutŭ încercarea de a ataca autocefalia saŭ jurisdicţiunea mitropolituluĭ de la Carloviţŭ; din contră 'ĭ a subordonatŭ tóte celelalte bisericĭ orthodoxe neserbeşcĭ din Austria, precum biserica orthodoxă română din Ardél şi Bucuvina (1789).

Cât priveşce organismul Bisericeĭ Metropolitane de la Carloviţŭ, el stă în intimă legătură cu istoria organismuluĭ Bisericeĭ generele din Serbia. Am observatŭ maĭ sus că St. Sava, dupĕ ce a fostŭ consacratŭ archiepiscopŭ, a venitŭ la Thesalonicŭ, oraşul natalŭ al luĭ Cyrillu şi Methodiŭ, apostoliĭ Slavilor, şi aci a luatŭ copiĭ de pe legile necesarie pentru Biserica sa. Intorcêndu-se în patria sa, Sava a tradusŭ aceste legi din limba greacă în limba slavonă, şi a creatŭ astfel corpulu slavonu al dreptuluĭ canonicŭ (**Кормчая Книга**), care servesce penĕ în ḑioa de astăḑĭ la tóte bisericele orthodoxe slave, şi dupĕ care a fostŭ organisată şi administrată biserica serbéscă de la timpul St. Sava pênĕ la desfiinţarea statuluĭ serbescu. Statul Austro-Ungarŭ a garantatŭ pe deplin constituţiunea primitivă a Bisericeĭ emigrate, dupĕ cum se vede din Privilegiele, în care se garantéză libera esercitare şi profesiune a rituluĭ orthodoxŭ, menţinerea vechiuluĭ calen-

darŭ, autoritatea şi tóte drepturile Mitropolitului de la Carloviţŭ şi a episcopilor. Cu tóte acestea statul, pênă la anul 1868, pe baza dreptuluĭ de suprema inspecţiune, s'a amestecatŭ, formalŭ şi materialŭ, în afacerile Bisericeĭ, în detrimentul orthodoxieĭ şi în favorul catolicismuluĭ. Astfel orthodoxiĭ aŭ fostŭ obligaţĭ aţinea serbătorile catolice, a plăti deciuélă cleruluĭ catolicŭ; eĭ nu puteaŭ construi saŭ repara nicĭ uă biserică; căsătoriile mixte se bine-cuvêntaŭ de preoţiĭ catolicĭ, iar copii născuţĭ din asemenea căsătoriĭ se botezaŭ după ritul catolicŭ; în comunele unde minoritatea trecea la uniune, Bisericele cu tóte averile lor se daŭ acesteĭ minorităţĭ; întrebuinţarea literilor cirilice fu oprită la cărţile didactice şi s'aŭ înlocuitŭ prin cele latine, etc. etc.

In timpurile moderne însă, spiritul constituţionalismuluĭ a pĕtruns şi în monarchia Austro-ungară şi ast-fel s'a proclamatŭ principiul egalităţeĭ tutulor confesiunilor, şi s'a concedatŭ libera întrebuinţare a limbeĭ proprie, căsătoriile mixte s'aŭ regulatŭ pe uă bază maĭ dréptă, şi aşa maĭ departe. Acéstă legislaţiune liberală a trebuitŭ să se întindă şi asupra raportuluĭ statuluĭ cu Biserica de la Carloviţŭ. Resultatul a fostŭ aşa numitul articulŭ IX al legiĭ din 1868, prin care *totă administraţiunea şi conducerea Bisericeĭ de Carloviţŭ se încredinţéşă unuĭ* **congres** *compus din 25 clericĭ şi 50 mirenĭ*, ceea ce este în contra sântelor canóne şi în contra drepturilor garantate ale aceleĭ Bisericĭ. Ast-fel dar drepturile esercitate pênĕ la an. 1868 de către statŭ, s'aŭ transmisŭ congresuluĭ naţional.

Organizarea actuală a Bisericeĭ de la Carloviţŭ se bazéză I pe regimul eclesiasticŭ metropolitanŭ; II pe celŭ eparchial, şi III pe celŭ parochialŭ.

Regimul eclesiasticŭ metropolitanŭ.

A) *Synodul episcopalŭ de la Carloviţŭ.* Acestŭ synodŭ,

autocefalŭ ca şi biserica Mitropolitană de la Carloviţu, se adună uă dată, saŭ mult de doue orĭ pe anŭ. Synodul este compus din Metropolitul de la Carloviţŭ şi din şése episcopĭ sufraganĭ aĭ seĭ, adică de Bacĭ, Carlstadtu, Ofen, Temesvaru, Pacraţŭ şi Werşeţŭ (1). La Synodŭ ia parte şi comisarul guvernuluĭ, care însă n'are dreptul a fi present şi a se amesteca în afacerile dogmatice şi curat spirituale, nicĭ în alegerea episcopilor, dar decisiunile sinoduluĭ tredue să i-se comunice imediat. Preşedinte al Synoduluĭ este Mitropolitul. Cercul activităţeĭ sinoduluĭ se mărgineşce în afacerile dogmatice, sacramentale şi liturgice, şi în cele relative la disciplina şi ordinea bisericescă. Synodul are asemenea dreptul *consultaţiuneĭ* în privinţa numĕruluĭ şi hotarelor parochielor, a organizăreĭ consistorielor spirituale, şi a înfiinţăreĭ saŭ desfiinţăreĭ de monastirĭ, — despre care tóte decisiunea definitivă este unŭ dreptŭ alu congresuluĭ. In fine Synodul are dreptul de a alege pe episcopĭ. Alegerea se face fiind uşile închise. Mitropolitul propune treĭ candidaţĭ, după care urmézä uă discuţiune, care durézä penĕ ce unul din candidaţiĭ propuşĭ se alege în unanimitate. Alegerea se comunică guvernuluĭ prin comisarul spre confirmare, dupĕ care apoĭ persóna alésă şi confirmată se hirotonesce. Ca candidatu póte fi propus orĭ-ce monachŭ distinsŭ prin cunoscinţele sale theologice saŭ alte sciinţe, sau prin meritele, capacităţile şi bunele sale calităţĭ, Asemenea póte Synodul să decidă asupra transferăreĭ episcopilor, însă numaĭ cu aprobarea guvernuluĭ.

B) *Congresul* se compune din Metropolitul de de la Carloviţŭ, ceĭ 6 episcopĭ sufraganĭ aĭ seĭ, 25 clericĭ şi 50 de-

---

(1) In anul 1864 s'a separat episcopia de Ardélŭ şi s'a înălţat la rangul de Mitropolie, dându-i-se şi episcopia de Arad; iar în an. 1870 s'a separat şi episcopia de Bucovina, dându-i-se şi cea de Dalmaţia.

putaţi mirenĭ. Deputaţiĭ clericĭ se alegŭ de aceiaşĭ alegĕtorĭ, carĭ alegŭ şi pe deputaţiĭ mirenĭ. Preşedinte al congresuluĭ este Mitropolitul, saŭ în lipsa-ĭ celŭ maĭ vechiŭ în serviciŭ. Convocarea congresuluĭ se face de către mitropolitŭ, dupĕ prealabilă înscĭinţare şi aprobare a guvernuluĭ. Capul statuluĭ însuşĭ are dreptul a amâna saŭ desolva congresul; Mitropolitul însă este ţinutŭ în termenŭ de treĭ lunĭ să facă uă nouă propunere pentru convocarea congresuluĭ. Durata sessiunilor ordinare a congresuluĭ este de şése septămânĭ. Capul statuluĭ determină locul adunăreĭ. Mandatul deputaţilor congresuluĭ duréză treĭ anĭ. Cât priveşce cercul activităţeĭ Congresuluĭ, elŭ cuprinde tóte afacerile relative la Biserica ortodoxă serbescă din austro-ungaria, afară de cele dogmatice şi pur spirituale. Ast-fel congresul are dreptul de a determina numĕrul şi marginile parochielor protoierielor şi episcopielor, şi a înfiinţa nouĕ monastirĭ saŭ a desfiinţa din cele existente; la tóte însă trebue maĭ ântăiŭ a lua informaţiunile cuvenite şi avisul episcopilor. Congresul alege pe Mitropolitul de la Carloviţŭ prin majoritate de voturĭ. Condidatul majorităţiĭ trebue să fiă apoĭ aprobat de guvernŭ, şi pe urmă se face instalaţiunea sa. Maĭ departe aparţine Congresuluĭ: a organiza Comitetul congresuluĭ şi a alege pe membriĭ sĕĭ; a organiza Apelatoriul Mitropolitanŭ şi a alege (afără de ceĭ doĭ episcopĭ) pe membriĭ sĕĭ; a organiza scaunele eparchiale şi a determina numerul şi marginile lor, şi dotaţiunea episcopilor; a organiza adunarea eparchială şi comitetele eparchiale; a organiza protoieriele şi parochiile şi a determina numĕrul şi marginile lor şi dotaţiunea protoiereilor şi preoţilor; a supraveghia şi a decide asupra averilor Bisericeĭ naţionale, a Mitropolieĭ, a eparchielor şi a monastirilor; şi in fine a organiza scólele confesionale şi a alege pe referenţiĭ scolarĭ.

C) *Archiepiscopul-Mitropolitŭ şi Patriarchu serbescŭ de la Carloviţŭ.* Dupĕ sântele canóne unŭ Mitropolitŭ, pe lângă drepturile sale episcopale, maĭ are şi alte drepturĭ speciale metropolitane. Aceste drepturĭ aŭ fostŭ anume şi espres garantate Mitropolituluĭ de la Carloviţŭ de către statul Austro-Ungarŭ; cu timpul însă ele aŭ fostŭ restrânse, aşa că astădĭ în cercul activităţeĭ speciale a Mitropolituluĭ aparţine: a convoca şi a preşeda sinodul episcopalŭ şi a pune pe candidaţiĭ la alegerile episcopilor; a convoca adunările ordinare şi extraordinare ale congresuluĭ; a preşede congresul, a publica şi a esecuta decisiunile sale, a ţinea corespondenţa congresuluĭ cu autorităţile, corporaţiunile şi persóne particulare, şi a purta titlul de Mitropolitŭ şi Patriarchŭ. Antăiul titlu fu recunoscut şi permis totdeauna; din contra însă titlul de Patriarchŭ, nu numaĭ că n'a fost confirmat în Privilegiele, ci a fost chiar oprit primitiv Patriarchuluĭ Arseniŭ III de a-lŭ purta. Imperatorul Iosif I însă a revocat oprirea şi i-a confirmat titlul de Patriarchŭ, dar numaĭ pentru persóna sa. Dupĕ acésta s'a confirmat iarăşĭ titlul şi Patriarchuluĭ Arseniŭ IV, dar iarăşĭ numaĭ *pro persona*, aşa că successoriĭ sĕĭ nu-lŭ maĭ purtaŭ. Prin Manifestul imperialŭ însă de la 15 Decembrie 1848 s'a conferit definitiv şi pentru totdeauna Mitropolituluĭ de la Carloviţŭ titlul de Patriarchŭ. Elŭ pórtă costumul metropolitanŭ, adică culórea roşie deschisă la încingătóră, la haine, la ciorapĭ şi la tichie, iar împrejurul camilafceĭ uă panglică lată, négră, cu uă cruce ţesută de aur. Cât privesce întreţinerea sa, elŭ are usufructul moşieĭ Dalja cu două sate şi unŭ onorariŭ anual de 9000 fiorinĭ (aprópe 23000 leĭ).

In privinţa *comitetuluĭ congresuluĭ*, Mitropolitul are dreptul de a-lŭ preşede şi a numi saŭ congedia personalul provisoriŭ al funcţionarilor. In privinţa *apelatoriuluĭ me-*

tropolitanu, elŭ are dreptul de a-lŭ preşeda, a numi pe vice-preşedinte, dreptul de a pune candidaţĭ pentru ocuparea posturilor de membrĭ, de a numi personalul cancelarieĭ, şi in fine dreptul ca, la paritate de voturi, votul sĕŭ să fie decisivŭ. In privinţa eparchielor, Mitropolitul are dreptul de vizitaţiune (insă cu consimţimĕntul guvernului) şi dreptul ca, devenind vacant unŭ scaunŭ episcopalŭ, să trimiţă unŭ mandatarŭ metropolitanŭ, care să conducă episcopia pĕnĕ la numirea titularuluĭ.

Afară de aceste drepturĭ, Mitropolitul de la Carloviţŭ are şi uă activitate óre-care in lucrurile civile; aşa s. e. elŭ are dreptul de a fi membru şi a vota in casa Magnaţilor al Reichstaguluĭ ungurescŭ şi in Camera Croato-Slavonă; demnitatea de unŭ adevĕratŭ consilierŭ imperialŭ; possessiunea maĭ multor ordine, de obiceiŭ crucea de comandor al ordinuluĭ ungurescŭ St. Stefanŭ, Marea cruce a ordinuluĭ Leopoldŭ, ordinul de coróna de ferŭ clasa I sau Marea Cruce a ordinuluĭ Francisc-Iosif; asemenea i-se conferă şi titlul de nobleţe saŭ de baronŭ.

D. *Organele ajutătóre ale regimului eclesiasticŭ metropolitanŭ.*

a) *Comitetul congresuluĭ.* Fiind-că congresul se adună numaĭ periodicŭ, a fostŭ trebuinţă a se crea unŭ organŭ permanentŭ, care să supravegheze esecutarea decisiunilor congresuluĭ, a aduce in implinire mandatele luĭ, şi a prepara materialul pentru desbaterile sale, — şi acésta este chiemarea Comitetuluĭ Congresuluĭ, (*Congress-Ausschuss*). Elŭ este compusŭ din Mitropolitŭ ca preşedinte, unŭ episcopŭ, doĭ clericĭ şi cincĭ membri mirenĭ. Mandatul comitetuluĭ durézā de obiceiŭ treĭ anĭ. Şedinţele ordinare aŭ locŭ in lunile luĭ Martie, Iunie, Septembrie şi Novembrie; Preşedintele insă saŭ substitutul sĕŭ are dreptul de a anunţa şi şedinţe extraordinare. Comitetul este datorŭ a raporta

congressului despre activitatea sa şi a-ĭ supune protocólele sale. In cercul activităţeĭ Comitetuluĭ cade: a prepara materialul pentru desbaterile Congresuluĭ, s. e. statutele relative la organizaţiunea parochilor şi protoiereilor; la organizaţiunea episcopiilor şi dotaţiunea episcopilor; la organizaţiunea apelatoriuluĭ Metropolitanŭ etc. Maĭ departe Comitetul are a regula publicarea şi esecutarea decisiunilor sancţionate ale Congresuluĭ, conducerea, manipulaţiunea şi supravegherea fondurilor Bisericeĭ naţionale etc.

b) *Apelatoriul Metropolitanŭ.* Acesta este compus din Mitropolitul ca preşedinte, din doĭ episcopĭ invecinaţĭ, doĭ archimandriţĭ, doĭ protoiereĭ, doĭ preoţĭ şi notarul. Mitropolitul are dreptul de a numi de la sine pe membri primitivĭ; déca insă in urmă se face unŭ locu vacantu, elu are dreptul numaĭ de a propune treĭ candidaţĭ, din care apelatoriul alege unul. Apelatoriul este ultima instanţa in afacerile pur spirituale; in cercul activităţeĭ sale aparţine: păzirea credinţeĭ şi a rituluĭ Bisericeĭ; decisiunile in tote neînţelegerile şi certele mutuale ale igumenilor, ieromonachilor, ierodiaconilor şi monachilor, precum şi a protoiereilor, preoţilor şi diaconilor; tóte casurile disciplinare care se referă la ordinea şi disciplina Bisericéscă, esaminarea candidaţilor de preoţie şi hotărirea asupra capacităţeĭ lor; confirmarea alegereĭ igumenilor făcute prin comunitatea monastireĭ şi aşa maĭ departe. In fine Apelatoriul are dreptul de a convoca Congresul, in casul când scaunul Metropolitanŭ este vacantŭ.

Dr. Zotu.

(Finele in numĕrul viitor)

SANTULU SINODU.

Dare de sémă asupra lucrărilor Sântuluĭ Synodu în sesiunea de tómnă 1880.

Deși în «Biserica Orthodoxă Română» se vorŭ publica în curendu tóte prescriptele verbale ale ședințelorŭ S-luĭ Synodŭ, totușĭ credemŭ necesarŭ a da chiarŭ acum uă scurtă dare de sémă asupra lucrărilor S-tuluĭ Sinodŭ din sesiunea de tómnă.

Sesiunea fu deschisă la 20 Octombrie cu formalitățile obicĭnuite și prin unŭ discursŭ alŭ Inaltŭ Prea Sânțituluĭ Mitropolitŭ Primatŭ în care, recomandându din noŭ cele douĕ cestiunĭ marĭ, asupra cărora atrăsese de maĭ multe orĭ atențiunea S-luĭ Sinodŭ, și anume: retipărirea cărțilorŭ bisericeșcĭ și reorganizarea seminarelor, rógă pe S-tul Sinodŭ, ca ele, să nu maĭ remână neresolvate în acéstă sesiune. — Legea organică a Bisericeĭ nóstre cerêndŭ ca să fie doĭ-spre-ḑece membri presențĭ spre a se putea ținea ședință, Sântul Sinodŭ n'a putută lucra pênă în ḑiua de 3 Noembrie, când s'a complectatŭ numĕrul. In acéstă ședință, după ce s'a făcutŭ alegerea Secretarilor și a Comisiuneĭ de petițiunĭ, se facŭ maĭ multe comunicărĭ, cu care ocasiune se ridică și cestiunea asupra ameliorăreĭ salarielor servitorilor bisericeșcĭ, precum și a profesorilor din Seminarie. Maĭ departe P. S. Episcopŭ al Romanuluĭ oferă maĭ multe cărțĭ pentru Biblioteca S-tuluĭ Synod, pentru a căreia înființare făcuse deja începutul, în sesiunea trecută, P. S. Archiereŭ Calist, oferind maĭ multe volume.

In ședința din 4 Noembrie se discută asupra apeluluĭ preotuluĭ Rafail Roșanu din Episcopia Râmnicul, și se respinge negăsindu-se nicĭ uă neregularitate în procedarea Consistoriuluĭ

respectivŭ. Cu acéstă ocasiune S-tul Synodŭ admite principiul: că nicĭ unŭ locotenentŭ de Episcopŭ n'are dreptul de a graţia pe unŭ preutŭ de o pedépsă impusă de Episcopul canonicŭ. Din noŭ se ridică cestiunea asupra imbunătăţireĭ salarielor preoţilor, şi se constată, că atâtŭ S-tul Sinodŭ, câtŭ şi I. I. P. P. S. S. Mitropoliţĭ şi P. P. S. S. Episcopĭ în parte, aŭ stăruitŭ şi stăruescŭ întru acésta, şi aŭ şi obţinutŭ óre care resultate, de şi insuficiente. Se încuviinţéză tunderea în monarchismŭ a frateluĭ Andreĭ Bratoschi din monastirea Ghighiu şi a surorilor: Maria Ţone şi Iordana Vĕduva. din monastirea Pasĕrea. P. S. Archiereul Calistrat Bârlădeanul oferă maĭ multe cărţĭ religióse pentru Biblioteca Sfântuluĭ Synodŭ.

In şedinţa din 5 Noembrie, intre alte comunicate, se dă cetire uneĭ relaţiunĭ a D-luĭ Locot.-Colonelŭ Papazoglu, în care expune starea deplorabilă a maĭ multorŭ monumente religióse din câte-va districte visitate de Domnia-sa. S-tul Synpdu decide a se exprima D-luĭ Locot.-Colonel mulţumirĭ pentru zelul şi iubirea Domnieĭ-sale ce are către Biserică. I. P. S. Mitropolitu alŭ Moldoveĭ şi Suceveĭ comunică, că comisiunea însărcinată de S-tul Synodŭ în sesiunea trecută cu elaborarea unuĭ proiectŭ de regulamentu pentru revisuirea şi retipărirea cărţilor bisericescĭ, 'şĭ are lucrarea gata. S-tul Synodŭ decide ca cetirea şi discuţiunea să se amâne pentru a doua-ḑi, spre a fi presentŭ şi D-nul Ministru de culte.

In şedinţa din 6 Novembrie se dă citire comunicatuluĭ D-luĭ Ministru de Culte, prin care face cunoscutŭ că nu póte veni în acéstă ḑi la Sântul Synodŭ şi se rógă a se amâna cestiunea retipărireĭ cărţilor bisericescĭ pentru şedinţa viitóre. P. S. Episcopŭ alŭ Argeşuluĭ face uă propunere, că oferă jumĕtate din salariul sĕŭ pe unŭ anŭ în favorul înfiinţăriĭ uneĭ facultăţĭ de theologie în Capitală şi rógă şi pe ceĭ-l-alţĭ P. P. S. S. Eparchioţĭ să facă acelaşĭ sacrificiŭ. Urméḑă uă lungă discuţiune în care maĭ mulţĭ P. P. S. S. membriĭ constată, pe de uă parte, că S-tul Synodŭ de multŭ şi în multe rândurĭ a exprimatŭ dorinţa de a se înfiinţa uă facultate de theologie; iar de altă parte, că mijlócele propuse de P. S. Episcopŭ de Argeş nu oferă un mijlocŭ practicŭ pentru realisarea acesteĭ dorinţe. De aceia S-tul Synodŭ decide, ca I. I. P. P. S. S.

Mitropoliţĭ să facă uă altă propunere in privinţa acésta, care să se citéscă in presenţa D-luĭ Ministru. — Se aprobă ca cărţĭ didactice : Elemente de Istoria Sacră saŭ Biblică a Nouluĭ şi vekiuluĭ Testamentŭ şi Micul Catechismŭ, — ambele de Domnul Aron Florian, dupe corecţiunile făcute de S-tul Synodŭ. Se aprobă tunderile in monachismŭ efectuate de I. P. S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ a tînăruluĭ studentŭ Constantin Brăileanu de la facultatea de theologiă din Cernăuţĭ şi a seminaristuluĭ Vasile Niţescu.

In şedinţa din 10 Novembrie, fiindŭ presentŭ şi D-nul Ministru de Culte, se dă cetire propunereĭ In. P. P. S. S. Mitrepoliţĭ, pentru înfiinţarea uneĭ Facultăţĭ de theologiă, care să dea : clericĭ luminaţĭ, profesorĭ capabilĭ de seminare, luptătorĭ şi apĕrătorĭ abilĭ a ideilor sănătóse şi a moraleĭ chrestine in marele periculŭ ce amenință societatea nóstră prin rĕspîndirea ideilor subversive maĭ ales in tinerime, şi in fine candidaţĭ de episcopĭ, cari dupe legea din 1873 trebue să aibă intr'unŭ viitorŭ apropiatŭ titlul de doctorĭ in theologiă. Domnul Ministru de Culte declară, că in noul project de legea instrucţiuneĭ, ce o elaborează Domnia-sa, a prevędut şi uă Facultate de theologie ; că guvernul din maĭ multe puncte de vedere este dator a împlini acéstă dorinţă a S-luĭ Synodŭ. Domnia-sa mulţumesce P. S. Episcopuluĭ de Argeş pentru sacrificiul ce este dispus a face, crede însă, c'ar fi uă înjosire pentru statŭ a se serv de darurĭ particulare la uă îmbunĕtăţire atât de simţită. S-tul Synod, mulţumind D-luĭ Ministru, 'lŭ rogă tot-d'o-dată in privinţa seminarielor ca in noul projectŭ al legeĭ instrucţiuneĭ să aĭbă in vedere şi projectu de lege leaborat de S-tul Synodŭ în aniĭ trecuţi. Venind apoĭ la ordină cestiunea retipăririĭ cărţilor bisericeşcĭ, se dă cetire pe de uă parte projectuluĭ de regulamentŭ al P. S. Episcop de Romanŭ şi a P. S. Archiereŭ Ionicentie Ploeşténu, iar pe de altă parte raportuluĭ comisiuneĭ a căruia conclusiune este : să se amâne decisiunea definitivă asupra edităreĭ cărţilor bisericeşci pênă la sesiunea viitóre, spre a se putea consulta in intervalul acesta opiniunea bărbaţilorŭ competinţĭ. Inalt P. S. Mitropolitŭ Primatŭ combate amânarea şi retipărirea cărţilor cu litere cirilice. P. S. Episcopŭ al Romanuluĭ susţine amânarea. S-tul Synodŭ decide a se amâna urmarea discuţiuneĭ

pentru şedinţa viitóre. P. S. Archiereul Silvestru Piteşténu profitând de presenţa D-luĭ Ministru, 'lŭ rógă să bine-voiască a egala salariele profesorilor de seminarie cu ale profesorilor de gimnasie şi lycee. D-nul Ministru dice, că recunósce dreptatea acesteĭ cererĭ, şi că in projectul de lege deja format a prevedut, ca salariele profesorilor de seminarie să fie egale cu ale profesorilor de gimnasie şi lycee.

In şedinţa din 11 Novembrie urméză discuţiunea asupra raportuluĭ comisiuneĭ pentru retipărirea cărţilor bisericeştĭ. P. S. Episcopŭ al Romanuluĭ, Inaltŭ P. S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ şi P. S. Episcopŭ de Argeş susţin amânarea; din contră Inaltŭ P. S. Mitropolitŭ Primatŭ, P. S. Archiereŭ Inocentie Ploeşténu şi P. S. Archiereul Calistrat Bărlădeanu combat atât amânarea, cât şi retipărirea cărţilor bisericescĭ cu litere cirilice. D-nul Ministru de Culte, luând cuvêntul dice că, fiind vorba numaĭ de a se retipări cărţile bisericescĭ, fără a se face vre-o schimbare esenţială in limbă, nu vede care ar fi folosul amânăreĭ; Domnia sa dar propune, a se procede imediat la retipărirea cărţilor bisericescĭ atât cu litere latine, cât şi cu cele cirilice, dacă se simte trebuinţă de a se tipări şi unŭ numer óre-care cu aceste litere, cari cu trecerea timpuluĭ negreşit vor cădea in disuctudine. Inaltŭ P. S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ şi P. S. Episcopĭ de Roman şi Argeş declară că se unescŭ cu acéstă propunere. Punêndu-se apoĭ propunerea Domnuluĭ Ministru la votŭ se admite in unanimitate.

In şedinţa din 12 Novembrie dupe o discuţiune óre care urmată cu ocasiunea cetireĭ prescriptuluĭ verbal al şedinţeĭ trecute, P. S. Episcopul Dunăreĭ de jos atrage atenţiunea S-tuluĭ Synodu asupra chestiuneĭ jurămêntuluĭ preoţilor şi rógă ca să se resolve acéstă chestiune, maĭ ales că in Eparchia P. S. Sale suntŭ maĭ multe casurĭ, unde preoţiĭ suntŭ traşĭ la jurămêntŭ şi P. S. Sa nu scie ce se facă. P. S. Archiereu Valerian Romniceanu respunde, că acéstă chestiune este deja tratată de Comissiunea de petiţiunĭ şi raportul depus la biuroul S-tuluĭ Synodu. Se dă cetire adresseĭ D-luĭ Simion Poppescu, profesor de theologie in Sibiu, cu care inaintéză 25 exemplare din cartea sa intitulată: Cathechismŭ pentru invêţământul religiuneĭ in scólele primare, cerênd aprobarea sa, spre a putea fi introdusă

şi în România. Dupe o discuţiune asupra unor schimbărĭ ce a introdus D-lŭ Simion Popescu în Symbolul credinţeĭ şi în alte locurĭ, St. Synodŭ decide pe de o parte a se mulţumi Domnieĭ-Sale pentru consideraţiunea ce a avut trimiţênd S-tuluĭ Synodu 25 exemplare din cartea sa, pe de altă parte însă să nu se dea aprobarea cerută, remânênd ca Domnia-Sa, în privinţa schimbărilor propuse să se adreseze la chiriarchia locală de acolo. P. S. Archiereŭ Silivestru Piteşténu raportéză, că Domnul Dr. N. Nitzulescu a făcut în cartea sa: Compendiu de Istoria Bisericéscă, corecţiunile cerute de S-tul Synodŭ. Luându-se actŭ de acésta, S-tul Synodŭ aprobă Compendiul dupe cum se găsesce acum corectatŭ. Se presintă de către biuroŭ cărţile intitulate: Cathechese tratând Istoria biblică a Testamentuluĭ Vechiŭ de Protopresbiterul Ioan Stefanelli şi Manual de Explicarea învețăturelor moralo-evangelice de M. N. Pacu, — trimise pentru biblioteca S-tuluĭ Synodŭ.

In şedinţa dela 13 Novembrie P. S. Episcopŭ de Argeş declară, că oferă unŭ premiu de 50 francĭ pentru unŭ tinĕr care ar învĕţa stenografia, spre a fi de ajutor stenografuluĭ al CancelarieĭS-tuluĭ Synodŭ. P. S. Episcopul Romanuluĭ mulţumeşce pentru sacrificiul ce se face. observă însă că cu acésta nu póte fi asigurat pentru tot d'auna serviciul stenograficŭ şi de aceia crede, că maĭ nimeritŭ ar fi a se adresa la On. Minister pentru a prevedea nisce anume diurne pentru stenografĭ. Se dă cetire raportuluĭ relativŭ la jurămêntul preoţilor, şi dupe o discuţiune óre care S-tul Synodŭ decide: să se facĕ din noŭ uă mijlocire către Ministeriŭ punêndu-i-se în vedere regulamentul respectivŭ votatu de S-tul Synodŭ, cu rugăminte de a lua cuvenitele disposiţiĭ legale spre a se legifera. — Se respinge apelul preotuluĭ Petre Ştefulescu din urbea Tàrgu-Jiuluĭ, nefiind casŭ de catherisire. —

Se dă cetire raportuluĭ asupra mijlocireĭ Inaltŭ Prea S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ pentru îmbunătăţirea salarielor clericilor servitorĭ de clasa II-a şi a III-a dela Bisericele statuluĭ din Iassy. S-tul Synodŭ decide a se face mijlocire în privinţa acésta către Domnul Ministru de Culte, arătându-i-se consecinţele defavorabile ce potŭ urma, dacă şi pe viitor salariele acelor servitorĭ nu se vor îmbunătăţi.

In şedinţa din 14 Novembrie se respinge apelul Archimandritului Gherasim Stefănescu din Eparchia Huşilor, găsindu-se procedarea Consistorială in tótă regula. Se dă cetire raportului asupra compturilor presentate de Comitetul jurnaluluĭ «Biserica Ortodoxă Română». S-tul Synodŭ admite opiniunea comisiuneĭ, de a se aproba acele compturí şi a se atrage atenţiunea comitetuluĭ asupra limbeĭ şi materieĭ tractate in acel jurnal; ca limba să fie maĭ populară, iar materiele maĭ simple şi maĭ atrăgĕtóre. S-tul Sinodŭ respinge insă opiniunea raportuluĭ, ca D-l Dr. Zotu Redactorul jurnaluluĭ «Ortodoxul», fiind Membru al Redacţiuneĭ ziaruluĭ Synoduluĭ, să nu maĭ continue cu al sĕu. — Se aprobă compturile caseĭ de Tedeumurí şi budgetuŭl jurnaluluĭ «Biserica Ortodoxă» pe anul al V-lea. Inalt Prea Sânţitul Mitropolitu al Moldoveĭ stăruesce, ca S-tul Synodu să se ocupe cât maĭ curĕnd de Regulamentul relativu la retipărirea cărţilor bisericeşcĭ, spre a se putea incepe lucrarea conform decisiuneĭ luate. Inaltŭ Prea Sânţitul Mitropolitu Primatŭ dice, că va insciinţa pe Domnul Ministru spre a fi şi Domnia sa present la acéstă lucrare.

In şedinţa din 18 Novembrie se dă cetire maĭ multor raporturĭ relative la călugĕrirĭ. S-tul Synodŭ aprobă tunderea in Monachismŭ a surorilor: Bălaşa Popescu, Maria Michail şi Comana Dimitrie Popa din monastirea Horezu; Smaranda Igiescu, Maria Velicovicĭ şi Maria Rugeac din monastirea Adam; Anastasia Rădulescu din m-rea Ţigăneştiĭ; şi a fraţilor: Nicolae Ioan din m-rea Ghighiu şi Vasile Dache din m-rea Căldăruşaniĭ. Se amână călugĕrirea a maĭ multor surorĭ din m-rea Văratecu, Samurcăseştiĭ şi Pasĕrea. Se aprobă călugĕririle efectuate in casu de bólă a surorilor Ecaterina Atanasiu din mrea Zamfira, Steliana Curti din m-rea Ţigăneştiĭ, Ioana Stoeanovicĭ şi Stana Stoĭca din m-rea Pasĕrea. Cu acéstă ocasiune P. S. Episcopul de Huşĭ observă că in asemenea casurĭ de bólă să se céră şi unŭ certificatŭ medical. Se nasce o discuţiune asupra acestuĭ punctŭ şi se decide, ca P. P. S. S. Eparchioţĭ să atragă seriósa atenţiune a superiorilor de m-tirĭ, ca să fie fórte scrupuloşĭ in recomandaţiunile lor pentru călugĕrirĭ in casŭ de bólă.

In şedinţa din 19 Novembrie, se aprobă tunderea in mona

chismŭ a fraților: Călin Bărzan din m-rea Neamțu, Theodor Diacon Ieremia, Ioan Rusu și Ioan Petrov din schitul Preotești; George Borș din schitulŭ Brăteștii, preutul Nicolae D. Castrisiŭ din m-rea Ghighiu și Iordake Ivanescu din m-rea Căldărușaniĭ; și a surorilor: Ioana Vasiliu, Ana Resmiuța, Ioana Boian, Eugenia Hâncu, Elisabeta Podolski din m-rea Agapia; Ecaterina și Elena Gălățeanu din m-rea Văraticu; Ecaterina Cocoș din m-rea Adam și Maria Marin Cutar din m-rea Țigănești. Se recunósce efectuarea călugăririlor în casŭ de bólă a frateluĭ: Sima Petre din m-rea Cernica și a sororeĭ Flórea G. Bălășescu din m-rea Viforâta. Se amână tunderea în monachismŭ a fraților Ioan Panait și Vasile Ștefanescu din m-rea Căldărușaniĭ și a sororeĭ Ana Georgescu din m-rea Paserea. Inaltŭ P. S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ citesce și susține următórea propunere, subscrisă de Inaltŭ Prea S. Sa, de P. P. S. S. Episcopĭ de Roman, Buzeu, Hușĭ și Argeș și P. P. S. S. Archiereiĭ Iosif Botoșăneanu și Calistrat Bèrladeanu.

«Sub-scrișiĭ propunŭ, ca S-tul Synodŭ să-șĭ exprime dorința sa prin unŭ votŭ special, ca să nu se întreprindă nimicŭ în afacerea revisuireĭ și tipărireĭ cărților bisericeșcĭ, până ce maĭ ânteiŭ nu se va stabili de S-tul Synodu norma dupe care să se procedeze într'o chestiune așa de însemnată, precum este revisuirea și tipărirea cărților nóstre bisericeștĭ, cari până acum aŭ păstratŭ unitatea limbistică a națiuneĭ Române.» Propunerea acésta punêndu-se la votŭ, se priimesce in unanimitate. S-tul Synodŭ aprobă propunerea I. P. S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ ca în ședința viitóre să se pună la ordina dileĭ regulamentul relativŭ la retipărirea cărților bisericeșcĭ.

In ședințele din 22 și 24 Noembrie se ootézä succesiv regulamsntul relativ la revisuirea și editareu cărțilorŭ bisericescĭ compus din 11 articole. In acest regulament se prevede ca revisuirea să se facă de un comitet de cincĭ membri; tipărirea să se facă în tipografia ce se va înființa în capitală; și în fine se dau și maĭ multe instrucțiunĭ, ce trebue să aĭbă în vedere Comitetul de revisuire.

Dr. Zotu.

Sumariul ședinței St. Sinodŭ din 5 Decemvrie 1878.

Ședința se deschide la orele 1 ½ p. m. de către I. P. S. Mitropolitu Primatŭ, și făcêndu-se apelul nominalŭ respundŭ presenți 12 și unul bolnavŭ.

Se dă cetire prescriptuluĭ verbal al ședințeĭ trecute și se aprobă cu óre care modificărĭ cerute de P. S. Episcopŭ al Dunăreĭ de josŭ.

Se trimite la comisiunea de petițiunĭ adresa P. S. Episcopŭ al Eparchieĭ Hușilor No. 581, relativă la călugĕrirĭ.

Idem adresa I. P. S. Mitropolitŭ Primatŭ No. 2944 relativă asemenea la călugĕrirĭ.

Apoĭ incepe continuarea desbatereĭ asupra raportuluĭ Comisiuneĭ de petițiunĭ relativŭ la suplica ex-preutuluĭ Ilie Dumitrescu, și St. Sinodu, ascultând opiniunile maĭ multor P. P. S. S. membriĭ, decide a se trece la ordinea ḑileĭ.

Ședința se ridică la orele 3 și se anunță cea viitóre pentru ḑiua de 7 Decemvrie.

(sem). Președinte. † Mitropolitu Primatu al Românieĭ **Calinic.**

(sem). Secretaru. † **Iosif Botoșanenu.**

Sumariul ședințeĭ St. Sinodŭ din 7 Decembrie 1878.

Ședința se deschide la orele 1½ p. m. de către Inaltŭ Prea Sânțitul Mitropolitŭ Primatu, și făcênduse apelul nominal respundŭ presențĭ 12 și unul bolnavŭ.

Se dă cetire prescriptuluĭ verbal al ședințeĭ trecute și se aprobă.

Inaltŭ Prea Sânțițiĭ Mitropolițĭ și P. P. S. S. Episcopĭ avênd a se duce la senatŭ, ședința se ridică la orele 2 și se anunță cea viitóre pentru a doua ḑi 8 Decemvrie.

(sem.) Președinte. † Mitropolitŭ Primatu al Românieĭ **Calinic.**

(sem.) Secretaru. † **Ghenadie Argeșiu.**

Sumariul ședințeĭ St. Sinodŭ din 8 Decemvrie 1878.

Ședința se deschide la orele 2½ p. m. de către I. P. S. Mitropilitŭ Primatu, fiind present și d-nul Ministru de Culte. Făcênduse apelul nominal réspundu presențĭ 12 și unul bolnavŭ.

Se dă cetire prescriptuluĭ verbal din şedinţa trecută şi se aprobă.

P. S. Secretar al biurouluĭ voind a da citire comunicatelor, In. P. S. Preşedinte arată că consideră ca o ofensă personală, dacă St. Sinodŭ va primi memoriul înaintatŭ de Prea Cuviosul Archimandrit S. Bălănescu şi G. Enăcénu, suspendaţĭ de către Inaltŭ Prea Sânţia Sa din posturile de membri aĭ jurnaluluĭ Bisericescŭ; după uă lungă discuţiune St. Sinodu ia următórea decisiune: «Sf. Sinodŭ, ocupêndu-se de cestiunea jurnaluluĭ «Biserica Orthodoxă Română» decide a se numi o comisiune pentru luarea socotelilor, şi a se naiopa memoriul celor carĭ l'aŭ presentatŭ, spre a se justifica cu dînsul înaintea acelei comisiunĭ, care va face raportul sĕŭ spre a se lua uă decisiune definitivă». După acea St. Sinodu procede la alegerea acesteĭ comisiunĭ şi prin majoritatea voturilor se alegŭ P. P. S. S. Episcopĭ de Huşĭ, Argeşŭ şi Dunărea de josŭ.

Se trimite la comisiunea de petiţiunĭ adresa P. S. Episcopŭ de Argeşŭ No. 780, relativă la călugĕrirĭ.

Idem apelul făcutŭ de preotul Teodor Tănăsescu Castrisie din Pitescĭ, în contra decisiuneĭ Consistoriuluĭ Duhovnicescŭ al Eparchieĭ Argeşŭ cu No. 48 an. 1864.

Se citesce petiţiunea P. S. Archiereu Calinic Sardeon, prin care cere concediŭ şi se aprobă.

Prea Sânţitul raportor al comisiuneĭ de petiţiunĭ dă cetire raportuluĭ relativŭ la apelul părinteluĭ G. Enăcénu şi St. Sinodu aprobă conclusiunea raportuluĭ de a se respinge apelul.

Orele fiind înaintate, şedinţa se ridică şi se anunţă cea viitóre pentru a doua ḑi 9 Decemvrie.

(sem.) Preşedinte. † Mitropolitŭ Primatŭ al Românieĭ **Calinic**.

(sem). Secretarŭ. † **Ghenadie Argeşiu.**

Sumariul şedinţeĭ St. Sinodŭ din 9 *Decemvrie* 1878.

Şedinţa se deschide la orele 1½ p. m. de către In. P. S. Metropolitu Primatŭ, şi făcendu-se apelul nominal rĕspund presenţĭ 12 şi unul bolnav.

Se dă cetire prescriptuluĭ verbal din şedinţa trecută şi se aprobă.

La ordinea ḑileĭ fiind alegerea de Archiereĭ şi nefiind present d-nu Ministru de Culte, şedinţa se ridică, anunţându-se cea viitóre pentru ḑiua de 11 Decemvrie.

(sem.) Preşedinte. † Mitropolitŭ Primatŭ al Româniеĭ **Calinic**.

(sem). Secretarŭ. † **Ghenadie Argeşiu.**

Sumariul şedinţeĭ Sântuluĭ Sinodu din 14 *Decemvrie* 1878.

Şedinţa se deschide la ora $1^1/_2$ p. m. de către In. P. S. Mitropolitŭ Primatŭ şi făcendu-se apelul nominalŭ rĕspundŭ presenţĭ 12.

Se dă cetire prescriptuluĭ verbalŭ din şedinţa trecută şi se aprobă.

Se trimete la comisiunea de petiţiunĭ adresele I. P. S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ şi Suceaveĭ sub No. 1090, 2090 şi 2091 din 1878, relative la călugĕriri.

Se citesce suplica Archimandrituluĭ Visarionŭ, prin care cere a i-se da autorizaţiunea şi binecuvîntarea de a tipări operele séle musicale şi să se intrebuinţeze unde va cere trebuinţa. St. Sinodu, dupe o discuţiune óre care, aprobă cererea suplicantuluĭ de a 'şĭ tipări operele.

P. S. Raportorŭ alŭ comisiuneĭ de petiţiunĭ dă cetire raportuluĭ relativŭ la tunderea in monachismŭ a 22 fraţĭ şi surorĭ, pentru care a mijlocitŭ In. P. S. Mitropolitu Primatŭ prin adresa No. 2944, şi St. Sinodu aprobă conclusiunea raportuluĭ de a se da binecuvîntarea pentru călugĕrirea lor, afară de sora Ana Dumitrescu şi Ana Popescu din monastirea Sămurcăşescĭ, despre care nu se arată în ce anume ascultare suntŭ.

Idem, relativŭ la tunderea în monachismŭ a suroreĭ Tinca Alexandrescu din monastirea Zanfira, şi St. Sinodu o aprobă.

Idem, relativŭ la călugĕrirea a şése surorĭ din Skitul Văleniĭ pentru càre a mijlocitŭ P. S. Episcopŭ de Argeşu prin adresa No. 780/78 şi St. Sinodu incuviinţéză tunderea lor în monachismŭ.

Idem, relativŭ la călugĕrirea a 2 fraţĭ şi 12 surorĭ, pentru care a mijlocitŭ P. S. Episcopŭ de Buzeu prin adresa

No. 50578, și St. Sinodŭ aprobă conclusiunea raportuluĭ de a se da ceruta binecuvîntare.

Idem, relativŭ la călugĕrirea diaconuluĭ Mladinŭ G. Popilianŭ pentru care a mijlocitŭ P. S. Episcopŭ de Rômnicŭ—Noul Severinu prin adresa No. 1810, și St. Sinodu o aprobă.

Idem, raportul relativŭ la tunderea in monachismŭ a 8 surorĭ din monastirea Adam, pentru care a mijlocitŭ Prea S. Episcopŭ de Hușĭ, prin adresa No. 581, și St. Sinodu aprobă conclusiunea raportuluĭ de a se călugĕri acele surorĭ, afară de sora Maria Cărăușĭ și Raluca Munteanu, care n'aŭ acte în regulă.

Idem, relativŭ la suplica preotuluĭ Ioan Lăcurénu prin care se rógă a i-se da verĭ o biserică spre a servi. St. Sinodu respinge acéstă cerere ca ne fiind de atribuțiunea St. Sinodu și decide a se înapoia suplicantuluĭ petițiunea spre a o adresa unde se cuvine.

Idem, relativŭ la suplica preotuluĭ Theodor Tănăsescu din Urba Piteşcĭ, prin care apeléză contra sentințeĭ onor. Consistoriu Eparchialu al St-eĭ Episcopiĭ de Argeșu. St. Sinodu aprobă conclusiunea raportuluĭ de a se respinge acestu apelŭ, pentru consideraţiunile espuse în raportŭ.

Idem, relativŭ la suplica a unuĭ numĕr de 8 locuitorĭ din comuna Celei Judeţul Romanaţĭ, prin care se plîngu contra preotuluĭ Dobre Şeapcă. St. Sinodŭ decide a se recomanda petiţiunea P. S. Episcopŭ Eparchiotŭ.

Idem, relativŭ la chirotonirea în modŭ fraudulosŭ a preotuluĭ Grigorie Thene, despre care trateză adresa P. S. Locot. de Episcopŭ alŭ Eparchieĭ Romanŭ. St. Sinodu decide a se înapoia acéstă lucrare P. S. Locotenentŭ de Romanŭ spre a o complecta conformŭ regulamentuluĭ St-luĭ Sinodŭ în materiĭ de judecată bisericéscă Art. 29.

Ne maĭ fiindŭ nimicŭ la ordinea dileĭ, şedinţa se rîdică anunţându-se cea viitóre pentru a doua ḑi 15 Decemvrie.

(Sem.) Președinte. † Mitropolitu Primatŭ al Românieĭ **Calinic.**

(Sem.) Secretarŭ. † **Ghenadie Argeșiuŭ.**

Sumariul şedinţeĭ St-luĭ Sinodŭ din 15 *Decemvrie* 1878.

Şedinţa se deschide la ora $1\frac{1}{2}$ p. m. de cătrе Inaltŭ Prea Sânţitul Preşedinte Mitropolitu Primatu, şi făcêndu-se apelul nominalŭ respundu presenţĭ 12.

Se dă cetire prescriptuluĭ verbalŭ din şedinţa trecută şi se aprobă.

P. S. Raportorŭ alu comisiuneĭ de petiţiuuĭ dă cetire raportuluĭ relativŭ la tunderea în monachismŭ a suroreĭ Siţa Popescu din Monastirea Sămurcăsescĭ, pentru care a mijlocitŭ Inaltŭ P. S. Mitropolitŭ Primatŭ prin adresa No. 3031, şi St. Sinodu aprobă conclusiunile raportuluĭ de a se da binecuvintare pentru călugĕrirea sa.

Idem, raportul comisiuneĭ relativŭ la tunderea in monachismŭ a 11 fraţi şi surorĭ pentru care a mijlocitŭ I. P. S. Mitropolitŭ alŭ Moldoveі şi Sucéveĭ prin adresa No, 2091, şi St. Sinodŭ aprobă conclusiunile raportuluĭ de a se da binecuvintare pentru călugĕrirea lor, afară de surorile Domnica Gafescu, Ana Cristăluşĭ, Ecaterina Chiriac, Maria Popeanu, din m-rea Văraticu şi fratele Vasile Theodorŭ a Marineĭ din monastirea Neamţu, despre care nu se arată în ce ascultărĭ suntŭ.

Idem, relativŭ la tunderea în monachismŭ a surorilor Iona Berescu şi Catinca Şoimanu din m-rea Văratecu pentru care a mijlocitŭ I. P. S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ, prin adresa No. 2090, şi St. Sinodŭ aprobă conclusiunile raportuluі de a se da binecuvêntare pentru călugĕrirea lor.

Idem, relativŭ la tunderea în monachismŭ a surorilor Elena Cristea şi Elena Vasiliu, totŭ din monastirea Văratecu pentru care a mijlocitŭ I. P. S. Mitropolitŭ alu Moldoveĭ prin adresa No. 1090 şi St. Sinodu aprobă conclusiunile raportuluĭ de a se da binecuvintare pentru călugĕrirea lor.

I. P. S. Preşedinte face cunoscutŭ St. Sinodŭ că a introdusŭ in Eparchia I. P. S. Salle provisoriŭ modul cum trebue sĕ se pomenéscă in bisericĭ familia Domnitore, pene la definitiva hotărire a St. Sinodŭ şi în modul următorŭ:

«Pe Prea Inălţatul şi de Cristosŭ Iubitorul Domnul Românilor, Măria Sa Regală Carol I, şi pe Soţia Sa Prea Inălţata Dómnă a Românilor Măriea Sa Regală Elisabeta».

Şi propune ca St. Sinodŭ să delibereze asupra acesteĭ impre-jurărĭ spre a se face o formulă pentru tótă ţara.

St. Sinodŭ trece acésta la ordinea ḑileĭ.

Şedinţa se ridică la orele 4, şi se anunţă cea viitóre pe mâine 10 Decemvrie, fiind la ordinea ḑileĭ alegerea de Archiereŭ, dupe cererea St. Sinodŭ.

(Sem.) Preşedinte. † Mitropolitŭ Primatŭ al Românieĭ **Calinic.**

(Sem.) Secretarŭ. † **Ghenadie Argeşiu.**

Sumariul şedinţeĭ St. Sinodŭ din 16 *Decemvrie* 1878.

Şedinţa se deschide la orele 2 p. m. sub preşedinţa Inaltŭ Prea S. Mitropolitŭ Primatŭ. Făcêndu-se apelul nominalŭ, respundŭ presenţĭ 12, unul absentŭ. Urméḑă numele în lista apeluluĭ nominalŭ, apoĭ se dă cetire prescriptuluĭ verbalŭ al şedinţeĭ trecute şi se aprobă cu rectificările cerute de P. S. S. Episcopul Romniculuĭ-Nouluĭ-Severinŭ şi P. S. S. Episcopul Dunăreĭ de josŭ. Dupĕ aceia St. Sinodu avênd la ordinea ḑileĭ alegerea pentru candidaţĭ de Archiereĭ, şi nefiind Domnul Ministru Cultelor presentŭ, propune la ordinea ḑileĭ, pene ce va veni D-l Ministru, formula pe care Prea Sănţitul Preşedinte a propus o încă din şedinţa trecută, pentru modul cum trebue să se pomenéscă Măriele Lor Domnul şi Dómna în bisericile din tótă ţara, şi pe care au adoptat-o ca provisorie în Eparchia S-teĭ Mitropoliĭ a Ungro-Valachieĭ, pênĕ ce St. Sinodŭ va decide. Apoĭ urméḑă formula: «Pe Prea Inălţatul şi de Christosŭ Iubitorul Domnul Românilor Măriea Sa Regală Carol I, şi pe Soţia Sa Prea Inălţata Dómnă a Românilor Măriea Sa Regală Elisabeta.» Dupe aceia, Prea Sănţitul Episcopu al Romniculuĭ-Noul-Severinŭ, propune următórea formulă.

»Pentru Prea Inălţatul şi Iubitorul de Christosŭ Domnul nostru Măriea Sa Regală Carol I, şi pentru Măriea Sa Regală Elisabeta Domna.» Punindu-se la votŭ se respinge. Apoĭ vine propunerea Inaltŭ Prea Sănţituluĭ Mitropolitu al Moldoveĭ şi Suceaveĭ. »Pentru Prea Inălţatul şi de Christos Iubitorul Domnul nostru Măria Sa Regală Carol I Domnitorul Românieĭ şi pentru soţia Sa Măria Sa Regală Elisa-

beta Dómna şi pentru tótă curtea şi ostaşi, şi cele-lalte.» Şi săntul Sinodu in urma uneĭ discuţiunĭ o aprobă şi decide a se comunica Prea Sănţiţilor Episcopĭ Eparchioţĭ.

Apoĭ după acésta Domnul Ministru, încunoşcinţéză prin adresa No. 12,868, pre Săntul Sinodu, că fiind ocupatŭ la cameră şi neputăndŭ veni la săntul Sinodŭ rógă a se amăna cestiunea alegerĭ de Archiereĭ pe ḑioa de Lunĭ 18 Decemvrie curent, şi St. Sinodu ia actŭ de acésta; orele fiind inaintate şedinţa se ridică, anunţăndu-se cea viitóre pe Lunĭ avêndu-se la ordinea ḑileĭ alegerea de Archiereĭ.

(Sem.) Preşedinte. † Mitropolitu Primatŭ al Românieĭ **Calinic**.
(Sem.) Secretaru. † **Ghenadie Argeşiu.**

Sumariul şedinţeĭ S-tuluĭ Sinodu din 18 *Decem.* 1878.

Şedinţa se deschide la ora 1 p. m. de către Inaltŭ Prea Sănţitul Mitropolitu Primatŭ, fiindŭ presentu şi Domnul Ministru de culte. Făcêndu-se apelul nominal respundu presenţĭ 11, absenţĭ 2. Nefiindŭ numerul cerutŭ de lege, şi în vederea apropiereĭ săntelor sĕrbătorĭ, St. Sinodu 'şĭ ea vacanţă pêne la 10 Ianuariŭ 1879, când urmează ca St. Sinodu să reîncépă lucrările.

(Sem.) Preşedinte. † Mitropolitu Primatŭ alŭ Românieĭ **Calinic.**
(Sem.) Secretaru. † **Ghenadie Argeşiu.**

Sumariul şedinţeĭ S-tuluĭ Sinodŭ din 16 *Ianuar* 1879.

Şedinţa se deschide la ora 1. p. m. de către Inaltŭ P. S. Mitropolitu Primatŭ, fiindŭ presentu şi d. Ministru de culte, şi făcêndu-sa apelul nominalŭ rĕspundŭ presenţĭ 12, absenţĭ 1.

Se dă cetire prescriptuluĭ verbalu alŭ şedinţeĭ din 16 Decembre 1878 şi se aprobă. Cu acestă ocasiune, din iniţiativa d-luĭ Ministru de culte, se nasce din nou discuţiune asupra formuleĭ menţionate in acelŭ prescriptu verbalŭ, în privinţa moduluĭ cum trebue să se pomenéscă la serviciile bisericescĭ Măriile Lor Regale Domnul şi Dómna. Inaltŭ Prea Sănţitul Mitropolitŭ Primatŭ, precum şi Inaltŭ Prea Sănţitul Mitro-

politŭ alŭ Moldovei propunŭ ca sântul Sinodu să revie la formula cea vekiă, cu care suntŭ deprinşi preoţi din tótă ţara, şi cu acéstă propunere se unesce şi d-l Ministru. St. Sinodu după o lungă desbatere admite a se menţine formula vekie.

Se dă apoi cetire prescriptuluĭ verbalŭ alŭ şedinţeĭ din 18 Decembrie 1878 şi se aprobă.

Se trimite la comisiunea de petiţiunĭ adresele P. S. Episcopŭ de Huşĭ sub No. 12 şi 13, relative la tunderea în monachismŭ a surorilor Aspazia Boruţă, Maria Cărăeştĭ şi Raluca Munteanu din m-rea Adam.

După acésta, procedându-se la alegerea de Archiereĭ la locurile vacante de R. Săratŭ, Piteştĭ şi Bêrladŭ, maĭ întâiŭ se dă cetire listelor alăturate de candidaţiĭ propuşĭ de Inaltŭ P. P. S. S. Mitropolitĭ. P. S. Episcopŭ de Rômnicŭ-Noulŭ-Severinŭ cere a se înscrie din partea Prea S. Sale doĭ candidaţĭ şi anume: Archim. Grigorie Rômniceanu şi Archimandritul Dionisie Albeşteanu. Apoĭ se procede la votŭ şi resultatul este după cum urmează.

	Bile albe	Bile negre.
Archimandritul Silvestru Bălănescu	12	»
» Calistrat Orleanu	9	3
» Parthenie Clinceanu	5	7
Ieromonachul Grigorie Stefănescu	7	5
Archimandritul Filoteiŭ Romanescu	9	3
« Inocentie Moisiu	11	1
» Valerian	12	
Protoereul Constantin Focşa	11	1
Archimandritul Dionisie Albeşteanu	4	8
Iconomu N. Roiu	3	9
Protosinghelul Narcis	8	4
Ierodiaconul Cononŭ.	10	2

Cât privesce pe ceĭ-l-alţĭ candidaţĭ coprinşĭ în alăturatele liste nu s'aŭ pusŭ la votŭ candidatura lor pentru următórele cuvinte şi anume :

1) Candidatura Archimandrituluĭ Veniamin Catulescu nu s'a votatŭ din causa că Prea Cuvioşia sa a declaratŭ I. P. S. Mitropolitŭ Primatŭ că declină onórea de a fi pusŭ în lista candidaţilor, după cum a făcutŭ cunoscutŭ St. Sinodu I. P. S. Mitropo-

litu Primatŭ.

2) Candidatura Archidiaconuluĭ Timuș nu s'a pus la votŭ din causă că nu posedă etatea cerută de lege.

3) Candidatura Archimandrituluĭ Grigorie Rômniceanu nu s'a pusŭ la votŭ din causă că a declaratŭ Prea Cucernicia Sa P. S. Episcopŭ de Rômnicŭ-Noul-Severinu că declină onórea de a fi pusŭ in lista candidaților, după cum a făcutŭ cunoscutŭ S-luĭ. Sinodŭ P. S. Episcopŭ de Rômnicŭ.

4) In fine candidatura Iconomuluĭ George Possa nu s'a pusŭ la votŭ fiind dejea complectatŭ numerul de 9 candidați pentru locurile vacante.

I. P. S. Președinte comunică St. Sinodŭ resultatul voturilor din care se vede că următori noă candidațĭ aŭ obținutŭ majoritatea voturilor.

Archimandritul Silvestru Bălănescu.
» Calistrat Orleanu.
Ieromonachul Grigorie Ștefănescu.
Archimandritul Filoteiŭ Romanescu.
» Inocentie Moisiu.
» Valerian.
Protoiereul Constantin Focșa.
Protosinghelul Narcis.
Ierodiaconul Cononŭ.

Comunicându-se St. Sinodŭ resultatul votuluĭ se decide a se trimite lista candidaților aleșĭ D-luĭ Ministru de Culte, conformŭ regulamentuluĭ.

Ședința se ridică la orele 5, anunțându-se cea viitóre pentru Joĭ 18 ale luneĭ curente.

(Sem.) Președinte. † Mitropolitu Primatŭ al Românieĭ Calinic.
(Sem.) Secretarŭ † Ghenadie Argeșiu.

Sumariul ședințeĭ Sântuluĭ Sinodŭ din 18 Ianuarie 1879.

Ședința se deschide la orele 2 p. m. de către I. Prea S. Mitropolitŭ Primatŭ și făcendu-se apelul nominal respund presențĭ 12, absențĭ 1.

Se dă cetire prescriptuluĭ verbal al ședințeĭ de la 16 Ianuarie și se aprobă cu ore care modificărĭ și adause cerute, pro-

puse de In. P. S. Mitropolitu al Moldoveĭ şi Suceaveĭ.

Se trimite la comisiunea de petiţiunĭ adresa I. P. S. Mitropolitŭ Primatŭ No. 114, prin care mijlocesce pentru tunderea in monachismŭ a surorilor Ana Dumitrescu şi Ana Popescu din m-rea Sămurcăsesci.

Prea S. Episcopŭ al Dunăreĭ de josŭ, raportorŭ al Comisiuneĭ instituite pentru luarea socotelilor jurnaluluĭ «Biserica Orhodoxă Română», dă cetire raportuluĭ relativŭ la reserva de esemplare din disul diarŭ, despre care trateazǎ raportul redacţiuneĭ cu No. 116 din 27 Maiŭ 1878; St. Sinodŭ aprobă conclusiunea raportuluĭ ca redacţiunea, dupe ce 'şĭ va opri maĭ inteiŭ unŭ numerŭ de exemplare, ce va crede că sa'rŭ putea desface, pe care numĕrŭ urmésă a'l face cunoscutŭ St. Sinodŭ prin raportŭ, restul se 'lŭ distribuie I. P. S. S. Mitropoliţĭ şi Prea S. S. Episcopĭ Eparchioţĭ spre a le da gratisŭ ca premiĭ se ariştilor celor maĭ sĕrguitorĭ, precum şi preoţilor nouĭ hirotoniţĭ, dupe kibzuinţa Eparchiotuluĭ respectivŭ, iar expediarea exemplarelor pe la Eparchiĭ sĕ se facĕ cu keltueala redacţiuneĭ. — Tot o dată St. Sinodŭ admite a se da ordinŭ redacţiuneĭ de a trimite cancelarieĭ St. Sinodŭ treĭ exemplare.

P. S. Raportorŭ al aceliaşĭ comisuinĭ dă citire raportuluĭ relativŭ la tipărirea cărţiĭ de Tedeum la diferite ocasiunĭ despre care trateasă raportul No. 223 al rebacţiuneĭ jurnaluluĭ maĭ sus menţionatŭ din 16 Noembrie 1877. St. Sinodŭ primesce conclusiunea raportuluĭ cu adausul ca numerul ecsemplarelor să fie de 12,000 adică, 4,000 pe chărtie dupe modelul No. 1 şi 8000, dupe modelul No. 2. din modelele alăturate in raportul comisiuneĭ şi subsemnate de P. P. S. S. membriĭ aĭ comisiuneĭ, iar tipărirea să se facă prin licitaţie.

Ora fiind inaintată şedinţa se ridică, anunţăndu-se cea viitóre pentru lunĭ 22 curent.

(Sem.) Preşedinte. † Mitropolitul Primatŭ al Românieĭ **Calinic.**

(Sem) Secretaru, † **Ghenadie Argeşiu.**

Sumariul şedinţeĭ St. Sinodŭ din 23 Ianuarie 1679.

Şedinţa se deschide de către In P. S. Mitropolitu Primatŭ la ora 1 p. m. şi făcĕndu-se apelul nominalŭ respundŭ presenţĭ 12, absent 1.

Se dă cetire prescriptuluĭ verbalŭ al ședințeĭ trecute, și se aprodă cu óre care adaose cerute de Inaltŭ Prea Sânțitul Mitropolitŭ al Moldoveĭ și Suceavei. Se dă cetire rapotului asupra socotelilor jurnaluluĭ «Biserica orth. Română» de către Prea S. Episcopŭ al Dunăreĭ de jos, raportor al comisiuneĭ instituite de St. Sinodŭ pentru acestu scopŭ, și se punŭ la votŭ conclusiunele raportuluĭ modificate in sensul arătărilor unuĭ altu raportu posteriorŭ al aceliașĭ comisiunĭ, prin care se complecteadă cel dântâiŭ. St. Sinodŭ aprobă următórele conclusiunĭ.

1) Socotelile redacțiuneĭ jurnaluluĭ pe anul al III-lea și al IV-lea a editareĭ luĭ, adică de la 1 Octombre 1876, pêne la finele anuluĭ 1878, găsindu-se in regulă, se aprobă.

2) Escedentul de 20,084 leĭ, bani 5, să se păstreze intactŭ, impreună cu venitul ce va produce, nefiind permis numeruĭ a lŭ atinge, fără o prealabilă autorizare a St. Sinodu.

3) Restul abonamentelor neplătite din ani trecutĭ in suma de leĭ 66,553, bani 71 să se încaseze. Redacțiunea va comunica liste Inaltŭ Prea Sânțiilor Mitropolițĭ și Prea Sânțiților Episcopĭ Eparchioțĭ de tóte abonamentele neplătite, pentru ca să se pună in vedere Protoiereilor de a activa cu stăruință incasarea abonamentelor și a le trimete redacțiuneĭ, care la rândul seu va da contu St-luĭ Sinodu de tóte incasărie urmate dupĕ aceste dispozițiunĭ

P. S. Episcopŭ de Hușĭ face cu acéstă ocasiune următórea propunere, susținută și de P. P. S. S. Ghenadie Argeșiu și Iosif Botoșeneanu. «Subsemnațĭ propunemŭ ca St. Sinodu să autorize pe comitetul redactorŭ al jurnaluluĭ Bisericescu, se transforme sumele ce le are in numeraru in casă in efecte de ale statuluĭ dupĕ cursul dileĭ, reservindu-șĭ maĭ intâiŭ sumele necesariĭ pentru imprimarea cărțeĭ de Tedeum, votate de St. Sinodŭ.»

Punêndu-se acéstă propunere la votŭ se primesce. Apoĭ se dă cetire raportuluĭ comisiuneĭ de petițiunĭ relativŭ la tunderea in monachismŭ a soreĭ Aspazia Boruță din monastirea Adam, pentru care a mijlocitŭ P. S. Episcopŭ de Hușĭ prin adresa No. 12. St. Sinodŭ aprobă conclusiunea raportuluĭ de a se incuviința călugĕrirea aceleĭ surorĭ.

Idem, relativŭ la tunderea in monachismŭ a surorilor Maria Că-

răușu și Raluca Munteanu din m-rea Adam, pentru care a mijlocitŭ Pr. S. Episcop de Hușĭ, prin abresa No. 13. St. Sinodŭ aprobă conclusiunea raportuluĭ de a se încuviința tunderea în monachismŭ a surorilor în cestiune.

Idem, relativŭ la tunderea în monachismŭ a surorilor Ana Dimitrescu și Ana Popescu din m-rea Sămurcăsescĭ, pentru care a mijlocitŭ In P. S. Mitropolitu Primatŭ prin adresa No. 114. St. Sinodŭ aprobă conclusiunea raportuluĭ de a se da binecuvîntarea pentru călugĕrirea acestor surori.

Orele fiind înaintate ședința se ridică, anunțându-se cea viitóre pentru vineri 26 Ianuarie curent.

(Sem.) Președinte. † Mitropolitu Primatŭ al Românieĭ, **Calinic**.

(Sem.) Secretaru † **Iosif Botoșăneanu.**

Sumariul ședințeĭ Sântuluĭ Sinodŭ din 26 Ianuarie 1879.

Ședința se deschide de către Inaltŭ Prea Sânțitul Mitropolitu Primatŭ, la orele 2 p. m. și făcêndu-se apelul nominalŭ, respundŭ presențĭ doĭ-spre-ḑece, absențĭ unul.

Se dă cetire prescriptuluĭ verbal al ședințeĭ trecute și se aprobă.

Prea Sânțitul Episcopŭ alŭ Dunăreĭ de jos, raportorŭ al comisiuneĭ instituite pentru luarea socotelilor jurnalului «Biserica Orthodoxă Română», dă cetire raportuluĭ asupra memoriuluĭ presentatŭ St. Sinodŭ de către Archimandrițiĭ Silvestru Bălănescu și Ghenadie Enăcénu redactoriĭ aceluĭ jurnalŭ, prin care, arătându modul de administrațiune și redacțiunea jurnaluluĭ depunŭ sercina de membriĭ aĭ redacțiuneĭ. St. Sinodŭ, dupe óre-care discuțiune, aprobă următórele conclusiunĭ ale raportuluĭ.

1) A se suspende editarea jurnaluluĭ. «Biserica Orthodoxă Română» până la venitórea sesiune a St. Sinodŭ, și atunci se va regula și cestiunea membrilor redacțiuneĭ pentru continuarea jurnaluluĭ.

2) Să nu se accepte demisiunea actualilor redactorĭ Archimandrițiĭ Silvestru Bălănescu și Ghenadie Enăcenu; ci să se menţină în posturile lor de redactorĭ, ca uni ce cunoscŭ tóte

lucrările din trecutŭ şi cestiunea datorieĭ rĕmasă asupra abonaţilor. Totŭ o-dată să li să pună îndatorirea, ca, în intervalul până la sesiunea viitóre a St. Sinodŭ, să se ocupe cu adunarea şi încasarea banilor datoriţĭ redacţieĭ, arătând Inaltŭ Prea Sânţiţilor Mitropoliţĭ şi Prea Sânţiţilor Episcopĭ locurile şi persónele unde suntŭ acele datoriĭ remase, şi comunicându-le resultatele obţinute; iară la sesiunea viitóre, să dea comptŭ de tóte sumele încasate în acestŭ intervalŭ.

După acésta se pune la votu şi se primesce următórea propunere a Prea Sânţituluĭ Episcopŭ al Dunăreĭ de jos, susţinută şi de Prea Sânţitul Episcopŭ de Argeş şi Prea sânţitul Archiereŭ Iosif Botoşăneanul:

«Propunemŭ ca în intervalul suspendăreĭ jurnaluluĭ să se acorde celor 2 redactorĭ ca diurnă, Una sută francĭ pe lună de fie carele. de asemenea continuarea salariului prevĕḑut în Bugetŭ pentru unŭ servitorŭ, precum şi cheltuelĭ materiale necesariĭ pentru care redacţiunea va da comptŭ St. Sinodu.»

Orele fiind naintate, şedinţa se ridică, anunţĕndu-se cea viitóre pentru lunĭ 29 curent.

(Sem.) Preşedinte. † Mitropolitu Primatu al României **Calinic.**
(Sem.) Secretarŭ. † **Ghenadie Argeşiu.**

Sumariul şedinţeĭ Sântului Sinodŭ din 24 Februarie 1879.

Şedinţa se deschide de către Inaltŭ Prea Sânţitul Mitropolitŭ Primatŭ la orele 1 p. m. şi făcĕndu-se apelul nominal rĕspund presenţĭ 13.

Se dă cetire prescriptuluĭ verbal al şedinţeĭ trecute şi se aprobă.

Se dă cetire adreseĭ D-luĭ Ministru de culte No. 2114, prin care arată confirmarea de către Măria Sa Regală a treĭ Archiereĭ dintre ceĭ 9 candidaţĭ aleşĭ de St. Sinodŭ.

St. Sinodu, după propunerea Prea Sânţituluĭ Episcopŭ de Roman, alege o comisiune compusă din I. I. P. P. S. S Mitropoliţĭ şi P. S. Episcopŭ al Romanuluĭ care să redacteze adresa către Prea Fericitul Patriarch, pentru a cere binecuvîntarea pentru Archiereiĭ aleşĭ conform legiĭ.

Se trimite la comisiunea de petiţiunĭ apelul făcutŭ de preo-

lui Grigorie Costa în contra sentinţeĭ S-tuĭ Mitropolit a Moldoveĭ sub No. 19.

Se trimete la comisiunea de petiţiunĭ apelul făcută de preotul I. Horteanu în contra sentinţeĭ S-tuĭ Episcopĭ a Eparchieĭ Rîmnicului-Nouĭ Severinŭ No. 30.

Idem, adresa Inaltă P. S. Mitropolită Primată No. 330, relativă la călugărirea surorilor Smaranda Stilescu şi Voica Cojocaru din M-rea Ţigănescĭ.

Idem, adresa D-luĭ Ministru de Culte No. 1869, prin care repetă adresa No. 1117, şi se trimite la comisiunea compusă din P. P. S. S. Episcopĭ de Romanŭ, Dunărea de Josŭ şi Archiereul V. Sachopanŭ.

Orele fiind înaintate, şedinţa se ridică.

(Sem.) Preşedinte, † Mitropolită Primată al Româniel Calinic.

(Sem.) Secretarŭ, † Iosif Bobeşkeanu.

Sumariul şedinţeĭ Sântuluĭ Sinodŭ din 20 Martie 1879.

Şedinţa se deschide de către In. P. S. Mitropolită Primatŭ la orele 2 p. m. şi făcêndu-se apelul nominalŭ răspundŭ presenţĭ 11, absenţĭ 2. Ne fiind complectŭ numĕrul cerutŭ de lege pentru ca St. Sinodŭ să pótă lucra, şedinţa se ridică şi se anunţă una viitóre pentru ḑiua de 23 ale curenteĭ.

(Sem.) Preşedinte, † Mitropolită Primată al Româniel Calinic.

(Sem.) Secretarŭ, † Iosif Bobeşkeanu.

Sumariul şedinţeĭ S-luĭ Sinodŭ din 24 Martie 1879.

Şedinţa se deschide de către Inaltŭ P. S. Mitropolită Primată la óra 1 p. m. şi făcêndu-se apelul nominalŭ, Prea Sântitul Episcopŭ de Romanŭ dă cetire proiectuluĭ de adresă către P. S. Patriarchŭ în privinţa candidaţilor de Archiereĭ noŭ aleşĭ. St. Sinodŭ aprobă. După acésta D-l Ministru de Culte dă cetire mesagiuluĭ Domnescŭ sub No. 694, de închiderea sesiuneĭ.

(Sem.) Preşedinte, † Mitropolită Primată al Româniel Calinic.

(Sem.) Secretarŭ, † Ghenadie Argeşiu.

Sumarul şedinţeĭ S-luĭ Sinodŭ din 24 Mai 1879.

La orele 12 P. P. S. S. membriĭ aĭ St. Sinodŭ fiind adunaţĭ în sala şedinţelor, s'a făcută sânţirea apeĭ de către P. S. Archiereŭ Calist Stratonichias Bacaŭanu, după care D-l Ministru de Culte citesce mesagiul Domnescŭ de deschidere şi declară deschisă sesiunea de primă-vară a St. Sinodŭ din anul curentă; se face apelul nominal; respund presenţĭ 4, absenţĭ 9; nefiind numărul complect remâne ca I. P. S. Preşedinte să anunţe şedinţa viitóre când vorŭ fi veniţĭ şi cei-l-alţĭ P. P. S. S. Membri aĭ St. Sinodŭ spre a se complecta numărul cerută de regulamentŭ.

(Sem.) Preşedinte, † Mitropolitŭ Primatŭ al Româniel Calinic.

(Sem.) Secretarŭ, † Ghenadie Argeşiu.

Sumarul şedinţeĭ S-luĭ Sinodŭ din 19 Iunie 1879.

Şedinţa se deschide la orele 2 p. m. de către Inaltŭ Prea Sânţitul Mitropolitŭ Primatŭ şi făcêndu-se apelul nominalŭ respundŭ presenţĭ 12, absenţĭ 1, fiind presentŭ şi D-l Ministru de Culte.

Se citesce prescriptul verbalŭ al şedinţeĭ trecute şi se aprobă.

Se procede la alegerea secretarilor şi St. Sinodŭ încuviinţeaḑă să rĕmână totŭ secretariĭ din sesiunea trecută, asemenea şi 'n privinţa comisiuneĭ de petiţiunĭ.

Se dă cetire adreseĭ Inaltŭ Prea Sânţituluĭ Mitropolitŭ Primată No. 1688, pe lângă care înainteaḑă Sântuluĭ Sinodŭ respunsul Prea Sânţituluĭ Patriarchŭ din Constantinopole în privinţa cereriĭ de binecuvîntare pentru candidaţiĭ de archiereĭ noŭ aleşĭ. Sântul Sinodŭ decide a să numi uă comisiune specială pentru cercetarea acesteĭ cestiunĭ, şi procedêndu-se la votŭ să alegŭ In. Prea Sânţitul Mitropolitŭ al Moldoveĭ şi Suceaveĭ, Prea Sânţitul Episcopŭ de Romanŭ şi Prea Sânţitul Episcopŭ al Dunăreĭ de josŭ.

Idem, adresa Inaltŭ Prea Sânţituluĭ Mitropolitŭ Primatŭ No. 1687, prin care comunică St. Sinodŭ suplica cu anecsele eĭ a Prea Sânţituluĭ Mitropolitŭ Nichifor. St. Sinodŭ decide a se rĭmite comisiuneĭ speciale maĭ sus menţionate

Idem, adressa P. S. Episcopŭ al Dunăreĭ de josŭ No. 276 cu unŭ dosarŭ No. 25, relativŭ la oprirea de serviciul ieratic a P. S. Mitropolitŭ de Carpatŭ, se trimite la aceiașĭ comissiune specieală.

Idem, raportul comisiuneĭ pentru cercetarea cărților religiόse didactice din Iașı No. 77, și se trimite la uă comissiune ad-hoc compusă din aceiașĭ P. P. S. S. Membri carĭ compunŭ comisiunea specieală menționată maı sus.

Se dă cetire adreseĭ P. S. Episcopŭ de Romnicŭ-Noulŭ-Severinŭ No. 646, relativă la tunderea in monachismu a frateluĭ Ioan Stănescu, și se trimite la comissiunea dn petițiunĭ.

Sĕ dă citire adreselor Domnuluĭ Ministru de Culte No. 2699, și No. 3112, și se punŭ la dosar.

Se dă citire adreseĭ Domnuluĭ Ministru de Culte No. 6184, prin care comunică Sântuluĭ Sinodŭ că Alteța Sa Regală a aprobatŭ pentru împlinirea vacanțeĭ ce ecsistă de Arhiereŭ titularŭ la Pitescĭ în locul Ieromonachuluĭ Grigore Ștefănescu demissionatŭ, alegerea Arhimandrituluı Silvestru Bălănescu. St. Sinodŭ ia actŭ de acésta.

Ora fiind înaintată ședința se ridică anunțându-sĕ cea viitóre pentru joĭ 21 Iunie curent, fiind la ordinea ḑileĭ, alegerea de candidatŭ de Arhiereŭ titular la Piteșcĭ, costumul preoțescu și jurămîntul preoților.

(Sem.) Președinte. † Mitropolitŭ Primatŭ al Romănieĭ **Calinic.**

(Sem.) Secretarŭ. † **Iosif Botoșăneanu.**

Sumariul ședințeı S-luĭ Sinodŭ din 21 *Iunie* 1879.

Ședința se deschide la orele 2 p. m. de către Inaltŭ Prea Sănțitul Mitropolitu Primatŭ, și făcĕndu-se apelul nominalŭ rĕspundu presențĭ 9, fiind absențĭ 4. Ne fiind numĕrul complectŭ, ședința se ridică, anunțându-se cea viitóre pentru a 2 ḑi 22 Iunie.

(Sem.) Președinte. † Mitropolitŭ Primatu al Românieĭ **Calinic.**

(Sem.) Secretaru. † **Iosif Botoșăneanu.**

ANUL V. BUCURESCI, DECEMBRIE 1880. No. 3.

„BISERICA ORTHODOXĂ ROMANĂ“

JURNALU PERIODICU ECLESIASTICU

APARE O DATA PE LUNA

„Predica cuvêntul“
II Tim. IV. 2.

GRIGORIAN

Intreita datorie a preutuluĭ de a învęța, severși Sântele Taine și a păstori.

Neamul omenescŭ in intregimea sa este eşitu din o singură tulpină. Sânta Scriptură este unica carte care urmăresce istoricesçe, într'unŭ kipŭ fórte simplu, fórte naturalŭ și admirabilŭ tot-o-dată, — unitatea de origină a tuturor popórelor de pe fața globuluı. In acestă carte divină ni se descrie complecta fericire a parinţilor neamuluĭ nostru, resultândŭ din strânsa legatura ce exista intre eĭ și Dumnedeŭ. Dumnedeu este făcĕtorul totuluı: elŭ este fóntâna fericireĭ, pentru că dela elu vine tótă darea cea bună şi totŭ darul desĕvêrşitŭ. Dar omul ca ființa mărginită, dupre însășĭ firea sa, nu putea să fie părtașŭ uneı fericiri perpetue, de cât aflându-se necontenitu sub ascultarea şi conducerea luĭ Dumnedeŭ. Ce este maĭ naturalŭ, ce este maĭ uşorŭ de priceputŭ pentru noĭ ómeniĭ, de cât acéstă stare de supunere fiéscă a copiluluı către născĕtoriĭ seĭ? Cine nu vede, cine nu simte ca totu viitorul unuĭ copilŭ atêrna dela condiţiunea de ascultare în care este pusŭ în fața părinţilor seĭ? Şi care este acelu părinte atâtŭ de crudŭ, ca să renunţe de buna-

Idem, adressa P. S. Episcopŭ al Dunărei de josŭ No. 276 cu unŭ dosarŭ No. 25, relativŭ la oprirea de serviciul ieratic a P. S. Mitropolitŭ de Carpatŭ, se trimite la aceiașĭ comissiune specieală.

Idem, raportul comisiuneĭ pentru cercetarea cărților religiose didactice din Iașĭ No. 77, și se trimite la uă comissiune ad-hoc compusă din aceiașĭ P. P. S. S. Membrĭ carĭ compunŭ comisiunea specieală menționată maĭ sus.

Se dă cetire adreseĭ P. S. Episcopŭ de Rômnicŭ-Noulŭ-Severinŭ No. 646, relativă la tunderea in monachismŭ a frateluĭ Ioan Stănescu. și se trimite la comissiunea dn petițiunĭ.

Se dă citire adreselor Domnuluĭ Ministru de Culte No. 2699, și No. 3112, și se punŭ la dosar.

Se dă citire adreseĭ Domnuluĭ Ministru de Culte No. 6184, prin care comunică Sântuluĭ Sinodŭ că Alteța Sa Regală a aprobatŭ pentru implinirea vacanțeĭ ce ecsistă de Arhiereŭ titularŭ la Pitescĭ în locul Ieromonachuluĭ Grigore Stefănescu demissionatŭ, alegerea Arhimandrituluĭ Silvestru Bălănescu. St. Sinodŭ ia actŭ de acésta.

Ora fiind inaintată ședința se ridică anunțându-sĕ cea viitóre pentru joĭ 21 Iunie curent, fiind la ordinea ḑileĭ, alegerea de candidatŭ de Arhiereŭ titular la Piteșcĭ, costumul preoțescŭ și jurămîntul preoților.

(Sem.) Președinte. † Mitropolitŭ Primatŭ al Românieĭ **Calinic.**

(Sem.) Secretarŭ. † **Iosif Botoșaneanu.**

Sumariul ședințeĭ S-luĭ Sinodŭ din 21 *Iunie* 1879.

Ședința se deschide la orele 2 p. m. de către Inaltŭ Prea Sânțitul Mitropolitŭ Primatŭ, și făcêndu-se apelul nominalŭ respundŭ presențĭ 9, fiind absențĭ 4. Ne fiind numerul complectŭ, ședința se ridică, anunțându-se cea viitóre pentru a 2 ḑi 22 Iunie.

(Sem.) Președinte. † Mitropolitŭ Primatŭ al Românieĭ **Calinic.**

(Sem.) Secretarŭ. † **Iosif Botoșănenu.**

ANUL V. BUCURESCI, DECEMBRIE 1880. No. 3.

„BISERICA ORTHODOXĂ ROMANĂ"

JURNALU PERIODICU ECLESIASTICU

APARE O DATA PE LUNA

„Predica cuvêntul"
II Tim. IV. 2.

Intreita datorie a preutuluĭ de a invêța, sevêrși Sântele Taine și a pâstori.

Neamul ominescu in intregimea sa este eșitu din o singură tulpină. Sânta Scriptură este unica carte care urmăresce istoricesce, într'unu kipŭ forte simplu, forte naturalŭ și admirabilŭ tot-o-dată, — unitatea de origină a tuturor popórelor de pe faţa globuluĭ. In acestă carte divină ni se descrie complecta fericire a părinţilor neamului nostru, resultândŭ din strânsa legătură ce există intre eĭ și Dumneḑeu. Dumneḑeu este făcĕtorul totuluĭ: elŭ este fontâna fericireĭ, pentru că dela elu vine tótă darea cea bună și totu darul desevêrșitŭ. Dar omul ca ființă mărginită, dupre însășĭ firea sa, nu putea să fie părtașŭ uneĭ fericirĭ perpetue, de cât aflându-se necontenitu sub ascultarea și conducerea luĭ Dumneḑeu. Ce este maĭ naturalŭ, ce este maĭ ușorŭ de priceputu pentru noĭ ómeniĭ, de cât acéstă stare de supunere fiéscă a copiluluĭ către născĕtoriĭ sĕĭ? Cine nu vede, cine nu simte ca totu viitorul unuĭ copilŭ aternă dela condițiunea de ascultare in care este pusŭ în fața părinților sĕĭ? Și care este acelŭ părinte atâtŭ de crudu, ca să renunțe de buna-

voea sa la acestŭ dreptŭ naturalŭ de protecţiune asupra copilului sĕŭ ?

Sĕ intĕmplă desbinări, rupturĭ, între membriĭ familieĭ, dar aceste nu se privescŭ ca naturale, ci ca nenorocirĭ, ca catastrofe in viaţa familiară.

Putemŭ dar, cu tótă siguranţa, stabili temeliea fericireĭ pe principiul armonieĭ ce trebue să existe între toţĭ membriĭ familieĭ, prin ascultarea ce datorescŭ capuluĭ care o conduce.

Eĭ bine, lumea acésta, cu Dumneḑeŭ împreună, este o familie mare, compusă din nenumĕraţĭ membriĭ, a cărora Elŭ este Părintele şi Capul.

A fostŭ timpŭ când rĕul, nenorocirea, nu exista, pentru că toţĭ copiiĭ luĭ Dumneḑeŭ, respectând atêrnarea lor de voinţa părintéscă, se invêrteaŭ în cercul datoriilor lor, păstrând cu luare aminte acea fericită legătură între eĭ cu bunul Părinte.

A sositŭ însă şi momentul nenorocireĭ. Două marĭ catastrofe morale aducŭ pĕcatul în lume : *revolta Ingerilor căḑuţĭ*, şi *neascultarea omuluĭ!* Cu aceste catastrofe dispare fericirea şi se deskidŭ porţile tuturor nenorocirilor ! aceste nenorocicĭ suntŭ de-o-cam-dată morale : Omul perde lumina vieţeĭ, perde bunul simţŭ, devine pradă celeĭ maĭ profunde ignoranţe,—ignoranţa de Dumneḑeŭ şi de sine-insuşĭ.

Dărăpănarea materială vine ca o urmă firéscă. Pentru omul rĕŭ, care întrebuinţeză tóte rĕŭ,—nu póte sĕ remână nimica bunŭ. Catastrofa morală fu urmată de o mare catastrofă fisică : Deluviul skimbă şi natura şi condiţiunea pămêntuluĭ. Omul devenitŭ animalŭ, şi maĭ înjositŭ încă de cât tóte animalele, nu merită să locuescă în palatŭ; şi de aceea, pămêntul devine pentru elŭ ca o mocirlă; binecuvîntarea abondenţeĭ dispare, şi elŭ — ne-

norocitul, este condamnatŭ să-şĭ căştige pânea prin sudóre de sânge. Totul este blĕstĕmatŭ, aerul, apa, climatul, etc., pentru că omul este insuşĭ elu unŭ blĕstĕmŭ! Acésta face ca sănătatea sé-ĭ fie ca unŭ óspe capriţiosŭ, ḑilele vieţeĭ reduse la o nimica, ostenéla şi durerea, singurele sale companióne de călĕtorie.

Acéstă stare de injosire se esplică fórte uşorŭ. Inkipuiţi-vĕ relaţiunea unuĭ părinte cu copiiĭ seĭ. Cutare copilŭ este bunŭ, ascultătorŭ, supusŭ voeĭ părintescĭ, şi pentru acésta se bucură de cele maĭ marĭ favorurĭ in casa părintéscă; servitoriĭ 'lŭ respectă şi tóte 'ĭ suntu la disposiţie: este fericitŭ. Unu altŭ copilŭ este obraznicŭ, nesupusŭ, pururе revoltându-se contra voeĭ părintescĭ. Părintele intrebuinţéză tóte mijlócele de coregere, dar totul este zadarnicŭ. Ce face cu elu atuncĭ? Saŭ èlu părăseşce, ca sĕ-şĭ grămădéscă elŭ insuşĭ tot felul de nenorocirĭ, sau èlu desmoşteneşce, dacă absolutŭ nu maĭ merită a fi numĕratŭ între copiiĭ seĭ. In asemene stare, spuneţĭ inşivĕ, onorabilĭ lectorĭ, dacă copiĭ ceialalţĭ 'lŭ maĭ potŭ cunóşce de frate al lor; dacă servitoriĭ 'ĭ maĭ dau ascultare.

Eĭ bine, tocmaĭ aşa s'a petrecutŭ lucrul cu omul, — acestŭ copilŭ rĕsfăţatŭ a luĭ Dumneḑeŭ.

Numaĭ unŭ lucru bunŭ a rĕmasŭ omuluĭ din mijlocul acesteĭ innecărĭ universale: *speranţa* de a-şĭ căştiga cele perdute. Dar şi acéstă speranţă este intreţinută de Dumneḑeŭ insuşĭ, print'o minune perpetuă, timpŭ maĭ bine de cincĭ miĭ de anĭ, numaĭ în şirul drepţilor Vekiulu, Testamentŭ; iar partea mare a lumeĭ intră în profundul întunericŭ al ignoranţeĭ, uĭtândŭ cu totul pe adevĕratul Dumneḑeŭ, şi făcêndu-şĭ Dumneḑeĭ dupre kipul şi asemĕnarea lor. Ecă cum primul pĕcatŭ, prima rătăcire aŭ trasŭ dupĕ ele unŭ noeanŭ de pĕcate şi rătăcirĭ.

In fine, când a sositŭ plinirea timpuluĭ, Dumneḑeŭ

conformŭ promisiuneĭ date în maĭ multe rândurĭ neamuluĭ omenescŭ, trimite pe Unŭ-nascutul Sĕŭ fiŭ în lume. Elŭ descopere omuluĭ calea mântuireĭ, şi pironindŭ pe cruce pĕcatele nóstre, ne arată prin acésta că prin suferinţĭ şi rĕstignirea corpuluĭ cu patimile şi cu poftele, se póte înlătura înstreinarea, şi restabili unirea cu D-deŭ.

Mântuirea, cât despre partea luĭ Dumnedeŭ, este sĕvêrşită pentru totŭ neamul omenescŭ, prin meritele acestuĭ mare Rĕscumpĕratorŭ. Dar omul fiindŭ liberŭ şi trebuindŭ a lua şi elŭ parte la actul mântuireĭ, Dumnedeŭ a întemeiatŭ pe pământŭ Biserica sa, care să continue, să îndeplinéscă aşa dicêndŭ acestu actŭ al mântuireĭ. In acéstă biserică Dumnedeŭ a lăsatŭ depositul învĕţătureĭ sănatose, prin care luminându-ne, să cunóscemŭ calea rĕtăcireĭ, să lepadămŭ tótă necurăţia şi totŭ pĕcatul care lesne ne captivezà, şi să alergămŭ către mântuirea ce ni este propusă, — căutândŭ la modelul perfecţiuneĭ — Domnul nostru Iisus Christos. Dar nu este destulŭ a cunósce pe Dumnedeŭ, a cunósce starea nóstră de decadenţă şi a îmbrăţişa calea mântuireĭ. Este de nevoe a se preface însăşĭ firea omuluĭ; şi spre acésta operéză, în aceeaşĭ Biserică, *charul* saŭ tot-puternicia divină. Eră mijlócele de care se serveşce în operaţia sa, suntŭ Sântele *taĭne*, — şépte la numĕrŭ, dupe numĕrul celor şépte darurĭ care se comunică omuluĭ prin Sântul Duchŭ. Prin aceste omul se renaşce, nevĕdutŭ — în sufletul sĕŭ, — şi vĕdutŭ — în corpul sĕŭ, — prin tot puternicia divină, şi prin intermediarea preuţieĭ şi a formelor exteriόre. Vom vedea, la locul cuvenitŭ, cât de firéscă şi cât de necesară este asemine procedere din partea Sânteĭ nóstre Bisericĭ.

Dar ceea ce este şi maĭ necesarŭ de cât tóte este protecţiunea continuă, este paternitatea luĭ Dumnedeŭ în-

suşĭ pogorîtă în kipu vĕḑutŭ aice pe pămîentŭ şi stabilită în Biserică. Causa căderei omuluĭ a fostŭ, precum amu vĕḑutŭ, *neascultarea*, saŭ revolta în contra voinţeĭ părinteşcĭ a luĭ Dumneḑeŭ. Este sciutŭ că unu rĕŭ, o maladie, sĕ înlătură prin unu altu rĕu aparentŭ, saŭ prin unŭ medicamentu greu de suportatŭ, dar absolutŭ necesarŭ pentru îndreptare. *Neascultarea* nu s'a pututu combate de cât prin cea maĭ perfectă ascultare; pentru care şi însuşı fiiul luĭ Dumneḑeŭ *s'a făcutŭ ascultătorŭ pene la mórte*, ca sĕ ne dea nouă exemplu, şi noĭ sĕ-lŭ imitămŭ. Dar ascultarea a trebuitŭ să ni se impună în modŭ simţitŭ şi formalu aice pe pămentŭ, din causa depărtareĭ nóstre de Dumneḑeu, în care ne-a aruncatŭ şi ne aruncă pĕcatul. Pentru aceea, locul luĭ Dumneḑeŭ în Biserică, — în privinţa paternităţeĭ, 'lŭ ţinŭ părinţiĭ spirituali— preuţiĭ; şi Mântuitorul o declară forte lămuritŭ, că *celŭ ce ascultă de eĭ, de dânsul ascultă, şi celŭ ce se lepădă de eĭ, de dânsul se lepădă*. Ecă pentru ce lumea numeşce pe preuţı cu numele drăgălaşĭ de *Părinte*. Eĭ se maĭ numescu *Păstorĭ*, pentru că conducŭ continuŭ o turmă cuvîntătóre, silindu-se a pleca pe toţĭ către aceeaşĭ voinţă, către voinţa luĭ Dumneḑeu, exprimată în sânta şi curata învĕţătură a Bisericeĭ. Şi ţinta principală nu póte fi alta de cât că, creândŭ în toţĭ fiiĭ Bisericeĭ o inimă şi unŭ sufletŭ, să se ajungă treptatŭ la unirea tuturora cu D-ḑeŭ, şi prin urmare, la reala şi vecĭnica fericire.

Fiţı mândri, voĭ preuţilor, voĭ părinţilor spirituali, de 'nalta misiune la care providenţa vĕ kiamă!

Voĭ sunteţĭ învĕţătoriĭ ceĭ maı înalţĭ, în locul însuşĭ a Cuvîntuluĭ luĭ Dumneḑeu!

Voĭ sunteţĭ reformatoriĭ spiritelor şi a corpurilor, prin sântele taĭne ce sĕvârşiţı ḑilnicŭ, şi prin care operaţı alăture cu Creatorul Universuluĭ!

Voĭ sunteţĭ părinţĭ şi conducĕtorĭ aĭ fiilor luĭ Dumnedeŭ, în locul Părinteluĭ cerescŭ!

Aceste drepturĭ vĕ suntŭ date de către insuşĭ Mântuitorul lumeĭ, prin următoriul ordinŭ datŭ apostolilor sĕĭ în momentul înălţăreĭ la ceriurĭ:

„Mergênd, învĕţaţĭ tóte neamurile, botezându-ĭ în numele „Tatăluĭ şi al Fiuluĭ şi al Sântuluĭ Duchŭ, învĕţându-ĭ „să păzescă tóte câte am poruncitŭ vouă.“

Dar drepturile reclamă datoriĭ, vomŭ vedea.

Şi vaĭ de preutul care nu-şĭ face acéstă întreită datorie.

Archiereul Innocentie M. Ploeştênu.

METROPOLIA UNGRO-VALACHIEĬ.

Titulatura Metropoliţilor.

Istoria Imperiului bizantinŭ de o parte, de altă parte istoria naţională a Valachieĭ ni presintă maĭ multe titlurĭ pentru Biserica Ungro-Valachieĭ.

Titlurile Metropoliţilor Ungro-Valachieĭ representă cu sine nisce circumstanţe istorice, ca tóte titlurile fie-căria Eparchiĭ eclesiastice, şi aceste circumstanţe istorice une-orĭ işĭ aveŭ loculu la Constantinupolŭ. De aicĭ o serie de titlurĭ pentru Metropolia Ungro-Valachieĭ, in care neluând parte la formularea lor poporul românescŭ, nu putemŭ găsi raţionamentul lor istoricŭ in chronicile Românilor, in chrisovele domnescĭ, seŭ kiar şi in tradiţiunea populară. Alte titlurĭ aŭ fostŭ formulate in Ţeră, sub influinţa circumstărilor istorice ale poporuluĭ românescŭ, noĭ şi pre aceste titlurĭ voimŭ a le analisa aicĭ şi a găsi raţionamentul istoricŭ, care le a determinatŭ. Eca materia, ce are să ne ocupe in acestŭ studiŭ. Şi fiind că titlurile Metropoliţilor Ungro-Valachieĭ in cursul istorieĭ işĭ datorescŭ originea lor la doĭ agenţĭ istoricĭ, adecă Patriarchieĭ de Constantinupolŭ şi elementuluĭ naţionalŭ din Ţeră, de aceia acestŭ studiŭ il vomŭ impărţi in doĕ părţĭ şi anume, *rolul Patriarchieĭ de Constantinupolŭ faţă cu titulatura Metropoliţilor Ungro-Valachieĭ, şi de altă parte rolul elementuluĭ românescŭ in formularea acestor titlurĭ.*

I

Rolul Patriarchieĭ de Constantinupolŭ în titulatura Metropoliţilor Ungro-Valachieĭ. La Constantinupolŭ raţionamentul celŭ maĭ putermicŭ in determinarea titlurilor

uneĭ Eparchiĭ eraŭ fasele istorice, sub care Eparchia se presenta cultureĭ bizantine, şi de altă parte se urmăriaŭ şi interesele Imperiuluĭ, care acum, din causa direcţiuneĭ din cultura bizantină, eraŭ de unŭ caracterŭ cu totul eclesiasticŭ. Aşa in respectul Metropolieĭ Ungro-Valachieĭ noĭ descoperimŭ, că acéstă Eparchie nu primesce titlul de Metropolie, faţă cu Patriarchia de Constantinupolŭ, de càt numaĭ din timpul, când poporul romănescŭ din Carpaţĭ se presintă Bizantinilor, ca unŭ statŭ cu o politică maĭ mult, seŭ maĭ puţin independentă. De altă parte se maĭ observă şi acéstă particularitate, că pénĕ la determinarea caracteruluĭ naţionalŭ al Eparchieĭ, ce in urmă a representatŭ pre Metropolia Ungro-Valachieĭ, numirile Eparchieĭ variază, şi ele se determină cu numirea poporuluĭ, care la Constantinupolŭ se presenta, ca dominatorŭ in Eparchie. Tot-dé-una însĕ respectiv de Metropolia Ungro-Valachieĭ, Patriarchia de Constantinupolŭ a observatŭ, ca interesele Imperiuluĭ să fie menajate, şi atàt in momentele, când acéstă Eparchie a purtatŭ titlul de Episcopie, precum şi atuncĭ, când ea devenise Metropolie, dependenţa eĭ de Patriarchia de Constantinupolŭ a fostŭ tot-dé-una mănţinută, une-orĭ cu unŭ caracterŭ de realitate, alte-orĭ însĕ numaĭ in modŭ nominalŭ. Sub aceste raţionamente istorice ni se presintă tot-dé-una Patriarchia de Constantinupolŭ, lucrând faţă cu Biserica Ungro-Valachieĭ, şi titlurile ce Patriarchia a datŭ în diferite timpurĭ acesteĭ Metropoliĭ se determinaŭ cu posiţiunea politică a Valachieĭ, cu numirea popórelor, ce aŭ locuitŭ acéstă Ţéră în diverse timpurĭ, şi în fine, cu interesul celŭ mare al Imperiuluĭ, de a ţinea în dependinţă eclesiastică acéstă Eparchie.

Celŭ maĭ vekiŭ titlu eclesiasticŭ al Metropolieĭ Ungro-

Valachieĭ, din timpurile posteriore ale emigrațiuneĭ poporelor barbarice, ni s'a conservatŭ de către Imperatorul bizantinŭ Leon filosoful (886—911), in catalogul sĕŭ, relativu la Metropoliele, Archiepiscopiile și Episcopiile, dependinte de Patriarchia de Constantinupolŭ (a). Pre timpul acestuĭ Imperatorŭ Patriarchia de Constantinupolŭ avea, conform vederilor celor din Bizanțiu, sub dependința sa 81 de Metropoliĭ, 39 de Archiepiscopiĭ și unŭ numĕrŭ și maĭ mare de Episcopiĭ. Metropolia, in care intra și Eparchia Ungro-Valachieĭ, se considera a 56 a și ea se intitula: Μητρόπολις Κελτζηνῆς, σὺν τῇ Κορτζενῇ καὶ Ταρῶν« Metropolia Celțieĭ, Gorțieĭ și a Tarilor. Ea cuprindea in sine malul nordicŭ al Măreĭ negre, pre carea Bizantiniĭ ilŭ maĭ numiaŭ și Celtoscitia (b), munții Carpațĭ (c) și locurile Tarilor, adecă a poporelor, ce locuiaŭ polele munților Car-

(a) Σύνταγμα των θείων καὶ ἱερῶν κανόνων Ράλλη și Πότλη. 1855. Atena T. V, pag. 474—486.

(b) P. S. Meletie în Geografiile sele limitéză Celtoscitia dupre privirile Bizantinilor, ḑicend: Scitia in anticitate se intindea forte mult, atât în privința lungimeĭ, cât și a lățimeĭ, in cât ea cuprindea Galia, Spania, Bretania, Germania și alte locurĭ, pre care le numiau Celto-Scitia. «Intre popórele, ce locuiau Celto-Scitia de la Marea Négră intraŭ: «Meoțiĭ, Caucasieniĭ, și Eucsiniéniĭ.» Acéstă parte a Celtoscitieĭ, ce compunea Eparchia din cestiune, se maĭ numia si Tartaria européna, carea era compusă din istmul Măreĭ Meotida seŭ chersonesul tauric și din Scitia pontică care cuprindea locurile despre Nord de la gurile Dunăreĭ, și era situată la Resăritu de Pontul Eucsin, avend spre apus Dacia și Misia de jos, iar la Meḑă-ḑi Eparchia Emimontuluĭ". A Celtoscitieĭ metropolă era orașul Tomi. (Γεωγραφία Μελετίου pag. 222).

(c). Acéstă Eparchie se întindea, dupre privirile Bizantinilor din secolul al IX-lea, și preste locurile, ce compunŭ astă-ḑi Moldova, Valachia și Transilvania, și maĭ ales preste munțiĭ Carpațĭ, pre cariĭ Leon in catalogul seu le numesce Eparchia Korțeneĭ de la slavinescul Горы« munți. Acésta se probéză tot din catalogul Imperatoruluĭ Leon, care, enumerând Archiepiscopiile, pune la numĕrul 32 Archiepiscopia Carpatuluĭ (Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων Ράλλη și Πότλη 1855. Tom. V. pag. 475).

paţi despre Resăritŭ (a). Acéstă Metropolie cu intinderea de la munţiĭ Caucaz şi pĕnĕ în Carpaţĭ, avea 21 de Episcopiĭ şi o Archiepiscopie. Archiepiscopia se numia a Carpatuluĭ, fórĕ a se determina scaunul reşidenţialŭ al acestuĭ Archiepiscopŭ, care dupre tótă probabilitatea se póte presupune, că el nu avea o reşedinţă stabilă, din causa nesigurităţeĭ timpuluĭ, seŭ decă o avea in vre unul din oraşele Transilvanieĭ, apoĭ acestŭ oraşŭ era necunoscutŭ Imperatoruluĭ Leon. Din numĕrul celor 21 de Episcopiĭ noĭ notămŭ aicĭ pre acele, despre care istoria ni-a conservatŭ date positive şi care aŭ numirĭ de la oraşe, seŭ Eparchiĭ, lăsând pre acelea, care se intitulaŭ cu patroniĭ Bisericilor, pre longă care era stabilită Episcopia, precum şi pre acelea, care se intitulaŭ cu supranumirile populare, ce se daŭ diferitelor localităţĭ (b). Aşa intre aceste Episcopiĭ este de notatŭ Episcopia oraşuluĭ Tomi (c), care era şi reşedinţa Metropolitană, Episcopia Argeşu-

---

(a) In Geografiile luĭ Meletie eca ce găsimŭ despre Ţéra Tarilor: „Acéstă politie, Torgovistea, era odata oraşul capitală a Valachieĭ, unde se afla şi tronul Domnitoruluĭ. Ea in vekime se numia Tiriseul, Iermiş şi Taron Γεωγραφία Μελετίου pag. 229, 231.)

(b) Noĭ pentru interesul istoricŭ enumerămu aicĭ Eparchiile, care, dupre catalogul luĭ Leon filosoful, compunéu Metropolia Celţieĭ, Gorţieĭ şi a Tarilor. Adecă 1) Episcopia Tomeĭ, 2) Chaţun, 3) Licopotamieĭ, 4) Corţeneĭ 5) Mastravaţŭ, 6) Chuit 7) Topachiu, 8) Amvieĭ, 9) Tuţarilor, 10) Marmendiţur, 11) Maţierte, 12) a S-luĭ Niaolau, 13) a Eveĭ, seu a Nascetóreĭ, 14 Argeşiul, seŭ S-tul Nicolaŭ, 15) Arţike, seu Arkeravu, 16) Amukin, 17) Perkin, 18) a S-luĭ George, 19) Ostan, 20) S-luĭ Eliseĭ, şi 21) Sedrac, seu a Nascĕtóreĭ. (Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων Ραλλη pag. 475).

(c) Tomi, Tomis, precum şi Tomefis este unu oraşŭ situatŭ la Nordul Istropoleĭ şi la sudul Calatieĭ, la pólele munteluĭ Tomi, seu Babadagul de astăḑĭ. Oraşul şi muntele s'a numitu astu-felu de la sfăşierea luĭ Apsirt, fratele Medieĭ, care s'a tăiatŭ aicĭ de către Media şi s'a înmormêntatŭ de către tatăl séŭ Eit. El se maĭ numesce Mileta şi in urmă Constanţia, de la Constanţia, sora mareluĭ Constantin, iar în decomun se numesce Constanţa (Μελετίου Γεωγραφία pag. 416).

luĭ, seŭ a s-tuluĭ Nicolaŭ (a), şi in fine Episcopia Perkinuluĭ (b). De unde resultă că pre la finele seculuĭ al IX-lea şi inceputul celuĭ al X-lea, locurile, locuite de Românĭ, şi care maĭ in urmă aŭ constituitŭ Metropolia Ungro-Valachieĭ, purta in faţa Bizantinilor titlul de: «*Archiepiscopia Carpatuluĭ şi Metropolia Gorţieĭ şi a Tarilor, avênd o Episcopie in Argeşŭ, carea se maĭ numia şi a S-luĭ Nicolaŭ.*

Pre la jumetatea seculuĭ al X-lea, 948, Ungurii primescŭ creştinismul de la Constantinupol, şi impreună cu botezarea luĭ Geula eĭ acceptă in persóna unuĭ monachŭ din Transilvania cu numele Ieroteĭ şi unŭ Archiereŭ, cu titlul de Episcopŭ al Ungarieĭ (c). Acestŭ actŭ din partea Patriarchieĭ de Constantinupolŭ a fostŭ prea de ajuns pentru Patriarchie, ca ea să-şĭ creeze unŭ dreptŭ asupra Bisericeĭ din Ungaria şi judecând după împrejurărĭ, să trimită din Constantinupolŭ unŭ Metropolitŭ, seŭ unŭ Episcopŭ şi pentru acéstă Biserică. Dar circumstările istorice in Ungaria s'aŭ skimbatŭ in curênd. Ungurii pre la inceputul seculuĭ al XI-lea, 1004, primescŭ creştinismul de la misionarii Bisericeĭ papale şi nunumaĭ că eĭ respingŭ ingerinţa Patriarchieĭ de Constantinupolŭ in afacerile lor religióse, dar cu persecuţiunile lor facŭ imposibilă o aseminea ingerinţă şi kiar

(a) Tradiţiunea şi cronicele românescĭ p[illegible] laŭ din Curtea de Argeş luĭ Radu Negru. Kiar d[illegible] a fundatŭ Biserica S-luĭ Nicolaŭ din Curtea d[illegible] astă-ḑĭ, lucru care se opune teorieĭ [illegible] Háj[illegible] Românilor, apoĭ acésta acum ne [illegible] laŭ din *Curtea de Argeş este fo*[illegible] *lea şi inceputul celuĭ al X-lea* [illegible]

(b) Despre Eparchia Perki, éca [illegible] ceatia s'a numitŭ şi locul lor Traci[illegible] a Sitilor. (Μελετίου Γεωγραφία pag. [illegible]

(c) Creştinismul in Dacii şi crestin[illegible]

la Românii din Transilvania, cari aŭ fostŭ şi aŭ rĕmasŭ ortodocşi. Perḑĕnd Patriarchia de Constantinupolŭ dreptul, de a ingera in afacerele Bisericeĭ de Transilvania in modŭ realŭ si neputând nici o-dată, de a denumi unŭ Episcopŭ pentru acéstă Biserică, din causa presiuneĭ celeĭ marĭ a Regilor Ungarieĭ in afacerele religióse ale Românilor, Patriarchia işĭ conservă acestŭ dreptŭ, sperând in viitorŭ. De altă parte, elementul românescŭ din Valachia, departe de orĭ ce influenţă papală, şi in condiţiunĭ politice mult maĭ avantagóse, de cât celŭ din Transilvania, convenea fórte bine intereselor Patriarchieĭ, şi de aceea şi vedemŭ, că prin seculul al XIII-lea, dupre cum ni spune Codin Çuropolatul, Metropolitul Ungro-Valachieĭ era onoratŭ, cu titlul de: «Ἔξαρχος πάσης Οὐγγρίας καὶ Πλαγηνῶν=*Ecsarchŭ al tóteĭ Ungariĭ şi al Laturilor*» *(a)*. Adecă, pentru. Patriarchia de Constantinupol locurile, locuite de Româniĭ, din stânga Dunăreĭ, se numiaŭ cu numele poporuluĭ dominătorŭ, Ungaria, dupre cum aceste locurĭ in actele patriarchale din alte timpurĭ pórtă numirile de Goţia, Alania, Corţia etc.

Când in Valachia se infiinţază unŭ Principatŭ cu Domnitorul seŭ indepedentŭ şi acestŭ Principatŭ are posesiunĭ in Transilvania, intitulându-se Domnitoriĭ luĭ şi Erţoghĭ aĭ Olmaşuluĭ şi aĭ Fogăraşuluĭ, drepturile Patriarchieĭ de Constantinupolŭ asupra Bisericilor din Transilvania se vĕdŭ conservate cel puţin in titlurile Metropoliţilor Ungro-Valachieĭ. Aşa la 1359 Patriarchia de Constantinupolŭ trămite la Metropolia Ungro-Valachieĭ pre Ioacint Critopulu şi iĭ acordă titlul de «*Metropolitŭ al Ungarieĭ şi al Laturilor.* Intre aniĭ 1370 şi 1380 Metropolitul de la Argeşŭ, Chariton, are din partea Patriarchieĭ de Constantinupolŭ titlul de: «Μητροπολίτης πάσης

(a) Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων Ραλλη şi Πότλη 1855 Tom. V. pag. 501.

Οὐγγρο-Βλαχίας καὶ ὑπέρτιμος *Metropolitŭ al tótei Ungro-Valachiĭ şi prea onorabilŭ* (a). In fine cu venirea la tronul Metropoliei Ungro-Valachieĭ a luĭ Antim Critopulu, 1381, Metropoliţiĭ acesteĭ Ţerĭ capătă titlul de Μητροπολίτης πάσης Οὐγγρο-Βλαχίας τοποτηρητὴς τῆς Καππαδοκίας Ἔξαρχος καὶ ὑπέρτιμος = *Metropolitŭ al tótei Ungro-Valachiĭ, locoţiitor al Capadocieĭ, Ecsarchŭ şi prea onorabil* (b). Şi pentru maĭ multă claritate să ne esplicămŭ. Patriarchia, ficsând in decursul jumătăţeĭ a doa a seculuheĭ al XIV-lea acestŭ titlu al Metropoliţilor Ungro-Valachieĭ, a avutŭ in vedere de oparte posiţiunea politică a Principatuluĭ Valachieĭ, iar de altă parte şi interesele de dominaţiune asupra Bisericilor din stânga Dunăreĭ. In consideraţiunea posiţiuneĭ politice şi a posesiunilor acesteĭ Ţerĭ din Transilvania, Metropolitul este intitulatŭ al Ungro-Valachieĭ şi prea onorabil. Fiind însă că Domnitoriĭ Ţĕreĭ nu tot de-una permiteŭ Metropoliţilor Ungro-Valachieĭ, ca să ĭea parte la sinodul Patriarchalŭ administrativŭ din Constantinupolŭ; şi fiind că prin acéstă neparticipare se rupeŭ legăturile de dependenţă ale Metropolieĭ de Patriarchie; de aceia pre timpul Metropolituluĭ Antim se adaugă şi titlul de «locoţiitorŭ al Capadocieĭ». Adecă, când Metropoliţiĭ Ungro-Valachieĭ nu ĭeŭ parte la sinodul patriarchalŭ, atuncĭ eĭ suntŭ represintaţĭ acolo prin titulariĭ Metropolieĭ de Capadocia. Acésta se practică şi pĕnĕ astă-ḑĭ in sinodul Patriarchieĭ de Constantinupol respectiv de Metropoliţiĭ Ungro-Valachieĭ şi aĭ Moldoveĭ. Iar pentru esplicarea titluluĭ de Ecsarchŭ, noĭ ne servimŭ de autoritatea Patri-

(a) Acta Patriarch. Constp. T. II. pag. 25—28 cfr. Creşt. in Dacii pag. 225.

c) ibid Tom. II. pag. 42—44. T. I, pag. 494, cfr. Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων Ῥάλλη T. V. pag. 501. Creşt. in Dacii pag. 226.

archilor de Ierusalem Dositeĭ şi Chrisant, cariĭ ḑicŭ, că Metropolitul Ungro-Valachieĭ este Ecsarchul Patriarchieĭ pentru Metropolia de Transilvania (a), şi pentru o invederare şi maĭ mare citamŭ cuvintele luĭ Chrisant: „Οὗτος ἔχει ἀναφορὰν πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγρο-Βλαχίας λόγῳ πατριαρχικῷ καὶ ἐξαρχικῷ δικαίῳ Acesta (Metropolitul Transilvanieĭ) are relaţiunĭ cu Metropolitul Ungro-Valachieĭ, (fundate) pre disposiţiunĭ patriarchale şi dreptul de Ecsarchŭ» (b).

Acesta este titlul, acordatŭ de Patriarchia de Constantinupolŭ Metropoliţilor Ungro-Valachieĭ şi el se conservă şi pēne astă-ḑĭ cu micĭ modificaţiunĭ, care tōte se referă la locotenenţia acestor Metropoliţĭ. Aşa pre timpul luĭ Codin Curopolatul Metropolitul Ungro-Valachieĭ era locoţiitor al Nicomidieĭ şi se intitula intre altele «ἀπέχων τὸν τόπων τῆς Νικομηδείας avēnd (ţinēnd) locul celuĭ de Nicomidia“ (c). Maĭ pre urmă acestŭ titlu a fostŭ reformatŭ, numindu-se Metropoliţiĭ Ungro-Valachieĭ «locoţiitorĭ aĭ Angireĭ ὁ ἀπέχων τὸν τόπον τῆς Ἀγκύρας ». In fine la 1776 Octomvrie 10, Patriarchul Sofronie scrie o gramată Metropolituluĭ Ungro-Valachieĭ, Gregorie al II-lea, prin care ilŭ anunţă, că în sinodul patriarchalŭ s'a luatŭ decisiunea, ca Metropolitul Uugro-Valachieĭ să pōrte intre altele şi titlul de locoţiitorŭ al Cesarieĭ Capadocieĭ; adecă să-şĭ reia titlul vekiŭ, stabilitŭ în seculul al XIV-lea pre timpul Metropolituluĭ Antim. Dar să estragemŭ din citata gramată locurile, ce ne privescŭ, pentru ca astŭ-felŭ să putemŭ inţelege şi maĭ bine disposi-

---

(a) Veḑĭ şi capitulul XX din instrucţiunile date Metropolituluĭ Transilvanieĭ Atanasie, la chirotonia sa şi publicate în jurn. „Biserica Orthodoxă română“ Anul V, No. 2 pag. 99—100.

(a) Σύνταγμα του Χρυσάνθου. pag...

(b) Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων Ραλλη. T. V. pag 501.

ţiunile Patriarchieĭ faţă cu titlul, pre care Metropolitul Ungro-Valachieĭ ilŭ portă şi pênĕ astă-dĭ. „Cu care o-nóre eclesiastică, dice Patriarchul Sofronie, a uneĭ ast-fel de onorărĭ, fiind din vekime usitată de către Bi-serică, a fostŭ onoratŭ de anĭ acum uitaţĭ şi tronul prea sânteĭ Metropolii a Ungro-Valachieĭ, şi Metropolitul după timpŭ a Ungro-Valachieĭ cu totă demnitatea şi o-nórea se distingea de la inceputŭ cu titlul propriŭ luĭ, şi se proclama la serviciile divine: Prea onorabilŭ şi Ecs-archŭ al laturilor, adăguându-i-se şi unŭ astŭ-felŭ de titlu arătatŭ, adecă de a ţinea locul Angireĭ. Acestŭ tronŭ al Angireĭ era in acele timpurĭ al patrulea dupre ordine şi posiţiune şi in adunările Prea Sânţiţilor nostri Me-tropoliţĭ şi ace lor prea onorabilĭ, supuşĭ imediat tro-nuluĭ nostru apostolicescŭ, patriarchicescŭ şi ecumenicŭ, acéstă proclamaţiune era de totă onórea şi insemnăta-tea, precum şi titlul de locoţiitorŭ al Angireĭ, cu care se onorase tronul acesta al Ungro-Valachieĭ, cum s'a disŭ, din timpurĭ acum uitate. Maĭ pre urmă, cu dis-posiţiune sinodală scoborându-se acestŭ tronŭ al Angireĭ, şi cădênd din trépta a patra, de care se bucura, şi din posiţiunea sa de onóre, s'a părutŭ a fi degradatŭ cu acestŭ titlu onorificŭ, de locoţiitorŭ al Angireĭ şi tronul celŭ onoratŭ al Ungro-Valachieĭ, şi de atuncĭ şi pênĕ a-cum ea a rĕmasŭ cu o astfelŭ de injosire sub inţelesă, cum am dice, a acesteĭ onóre, ne ingrijindu-se de loc pentru corecţiunea uneĭ aseminea injosirĭ a acestuĭ titlu şi a onóreĭ, cu care se onorase acestŭ tronŭ al Ungro-Vala-chieĭ, care se află intr'un principat insemnatŭ şi piosŭ, ce are o importanţă nu ordinară in timpurile nóstre şi in mo-mentele, *când nĕmul nostru este aşa de scădutu, şi ajută forte mult pre ceĭ, ce se laudă cu numele de creş-tinŭ, cu importanţa pietăţeĭ şi cu conservarea dogmelor*

celor drepte ale persónelor, ce strălucescŭ şi luminézâ în lume» (a). Şi maĭ jos se adaugă «Decĭ pentru aceste şi astŭ-felŭ s'a luatŭ decisiune comună sinodală, ca să se onoreze in modŭ magnificŭ şi onorabilŭ acestŭ tronŭ al Ungro-Valachieĭ cu o astŭ-felŭ de onóre, adecă de loco-ţiitor al Cesarieĭ, care titlu şi privilegiŭ se acordă pentru acelaşĭ cuventŭ, pentru care se acordase şi maĭ nainte titlul de loco-ţiitorŭ al Angireĭ» (b). Ast-fel că şi astă-dĭ Metropolitul Ungro-Valachieĭ in virtutea acesteĭ şi ultimeĭ decisiunĭ patriarchale are titlul de: *Metropolitŭ al Ungro-Valachieĭ, Locoţiitor al Cesarieĭ Capadocieĭ, Prea onorabilŭ, şi Esarchŭ al Laturilor.*

II.

Rolul elementuluĭ românescŭ faţa cu titulatura Metropoliţilor Ungro-Valachieĭ.

Titlurile, ce se acordaŭ de către Patriarchia de Constantinupolŭ Metropoliţilor Ungro-Valachieĭ, nu eraŭ primite de către Românĭ cu acea onóre, cu care ele se acordaŭ de către Patriarchie. Metropoliţiĭ de origine română se serviaŭ de aceste titlurĭ numaĭ in relaţiunile lor cu Patriarchia; când insĕ eĭ confirmaŭ acte, relative la administraţiunea lor internă, séŭ lucraŭ, ca Preşedinţĭ aĭ divanuluĭ obştescŭ, atuncĭ eĭ se serviaŭ de nisce titlurĭ, care işĭ aveaŭ originea in Ţéră şi se determinaŭ cu vederile Românilor asupra Bisericeĭ lor. De aceia şi vedemŭ, că in timpurĭ diferite titlurile Metropoliţilor aŭ variatŭ şi acéstă modificaţiune a titulatureĭ Metropoliţilor ni impune, ca să le espunemŭ aicĭ intr'unŭ modŭ maĭ sistematicŭ.

(a) Alusiune la timpu de realisare a tuturor aspiraţiunilor Bizanţiuluĭ, când poporul românescu era redusŭ la posiţiunea de aservitŭ al intereselor bizantine şi domnitorul Iω. Alecsandru Ipsilant numaĭ se intitula al Ungro-Valachieĭ, dar lucra pentru interese cu totul streine de Valachia.

(b) Condica de Chirotoniĭ fóia 60—61 cfr. Istoria bisericescă de Lesviodaes pag. 418—420.

In secolul al XIV-lea, când tronul Metropolieĭ Ungro-Valachieĭ a fostŭ ocupatŭ de către Metropoliţi, trămişĭ de la Patriarchie, şi carĭ eraŭ şi de origine grecĭ, titlul Metropoliţilor era acelŭ ficsatŭ de Patriarchie, şi el se întrebuinţa atât în relaţiunile lor inter-eclesiastice, precum şi în actele interne. Cu suirea pre tronul Valachieĭ a luĭ Mircea celŭ mare, 1382 şi a Metropolituluĭ Timoteĭ, 1389, titulatura Metropoliţlor Ungro-Valachieĭ a suportatŭ o modificaţiune, venită de la elementul românescŭ, care modificaţiune a continuatŭ a fi observată în totŭ timpul seculuiluĭ XV-lea, al XVI-lea, al XVII-lea şi începutul celuĭ al XVIII-lea. Metropolitul Pachomie, care pare a se sui pre tronul Ungro-Valachieĭ la 1490 se intituléză pre sine «*Vladica Pachomie*» şi tot astŭfelŭ ilŭ tituléză şi instanţele judecătorescĭ ale timpuluĭ (a). La 1615 se afla pre tronul Metropolieĭ Ungro-Valachieĭ Luca. El într'unŭ documentŭ al luĭ Radul, fiul luĭ Michnea, relativ la moşia Aninósa, este titulatŭ de către acestŭ Domnitor «Metropolitŭ de Tergovişteа» (b). Tot de la Metropolitul Luca, şi anume de la 1623 Ianuarie 12, avemŭ cartea acestuĭ Metropolitŭ, prin care se reguléză, ca mónăstirea Cotména să fie supusă mónăstireĭ Cozia Aicĭ Metropolitul Luca se tituléză: «Cu mila luĭ D-ḑeu Prea sfinţitul Mitropolitŭ, kir Luca, a tótă ţara rumânéscă» (c) De aseminea succesorul luĭ Luca, Metropo-

(a) Archiva istorică de B. P, Hajdeŭ T. I. part. I, pag. 35. Aicĭ terminul de Vladică este luatŭ in accepţiunea luĭ particulară de Metropolitŭ. Владыко stăpânŭ, archiereŭ. dar el însemneză şi Metropolitŭ, când este aplicatŭ Archiereuluĭ cu autoritatea administrativă supremă. Metropolitul şi pênĕ astă-ḑĭ este titulatŭ de către populaţiunea Bucurescilor cu numirea de Vládică.

(b) Documentele Metropolieĭ Ungro-Valachieĭ No. 37.

(c). Condica de chirotoniĭ a Metropolieĭ Ungro-Valachieĭ pag. 157—158. Actul nu este subsemnatŭ de Metropolitul Luca, sĕmănând a fi o copie camde pre la anul 1756 şi ceva. Dar o mână impiă a adăogatŭ sub actŭ

litul Gregorie, se tituléză de către Leon vodă, la 1632 „Vladica Gregorie" (a) şi Metropolitul Stefan, ce a fos'ŭ pre tronul Metropoliei Ungro-Valachieĭ de la 1649—1669 se tituléză «Vladica Stefan» (b).

Din timpul Metropolitului Teodosie avemŭ cele maĭ multe titlurĭ românescĭ pentru Metropolia Ungro-Valachieĭ, fiind că în timpul acestuĭ Metropolitŭ cultura românéscă era dominătóre. La chirotonie (1669 Maĭ 20) Metropolitul Teodosie se tituléză: «Theodosie cu mila luĭ D-ḑeŭ rânduitŭ la sfânta Mitropolie *a ţereĭ Muntenescĭ*» (c). De ordinar el subsemna, ca şi predeceşoriĭ seĭ, «Vladica Teodosie» şi acésta subsemnătură o punea pre tóte actele de administraţiune internă (d). Pre liturgia, tradusă şi tipărită de acestŭ Metropolitŭ, la 1680, noĭ avemŭ unŭ altŭ titlu, de unde lipsescŭ cu totul elementele streine, şi Metropolitul Teodosie se tituléză «*Metropolitul Tórgoviştei şi Bucureştilor*» (e) In fine la 1702, când acestŭ Metropolitŭ face unŭ actŭ inter-eclesiasticŭ şi se pune în relaţiunĭ cu Metropolitul Transilvanieĭ, Atanasie, şi de altă parte, voind ca să arate, că sub jurisdicţiunea sa eclesiastică se află maĭ mulţĭ Episcopĭ şi tot-o-dată că el este şi Archiereul supremŭ şi al Bisericeĭ de Transilvania, atuncĭ el se tituléză: *Theodosius Dei gratia Archiepiscopus Bucurestiensis et Metropolita Transil-*

———

ταπεινὸς Μητροπολίτης Οὐγγρο-Βλαχίας Λοῦκας καὶ αὐτὸς Ρωμαῖος ἦτον = Smeritul Metropolitu al Ungro-Valachieĭ Luca. Si acesta a fostu grecŭ,,. Despre naţionalitatea luĭ Luca vomŭ vorbi mai deaprópe în cronică. Dar o spunemu de pre acum, că n'a fostŭ grecŭ şi acéstă subsemnătură este aprocrifă.

(a) Istoria mônăstireĭ Cernica pag. 123—140,

(b) Veḑĭ Albumul de iscăliturile în facsimile ale Metropoliţilor Ungro-Valachieĭ de sub-semnatul.

(c) Condica de chirotoniĭ fóia 7—8,

(d), Veḑĭ Albumul de subsemnăturile Metropoliţilor Ungro-Valachieĭ.

(e) Sfânta şi D-ḑeéscă liturgie pórta cărţeĭ; cfr. Jurn, „Biserica ortodocsă română" An. V No. 1 pag. 30 nota.

vaniae=Teodosie din gratia luĭ D-deŭ Archiepiscopŭ al Bucureştilor şi Metropolitŭ al Transilvanieĭ"(a). Cu inceputul seculuĭ al XVIII-lea şi anume cu mortea Metropolituluĭ Teodosie, 1709, noĭ resumămŭ titlurile Metropoliţilor Ungro-Valachieĭ astŭ-felŭ, că *aceste titlurĭ aŭ fostŭ cu atâta maĭ românescĭ, cu cât viaţa politică şi cultura Românilor aŭ putută să se ţină maĭ depărtate de influinţa Bizanţiuluĭ.*

Cu suirea pre tronul Ţereĭ a luĭ Nicolaŭ Mavrucordat, 1716, şi instalarea domniilor fanariote, Principatele române, şi in special Valachia a trebuitŭ să indure totŭ felul de scăderĭ. Drepturile Ţereĭ trădate, cultura românéscă ecsilată cu Metropolitul Antim Iverenul, 1716, şi fisiognomia Bisericeĭ Ungro-Valachieĭ skimbată dupre modelul celeĭ din Constantinupolŭ. Puţiniĭ Metropoliţĭ pămentenĭ, ca Daniil şi Stefan, n'aŭ pututŭ cu nicĭ unŭ preţŭ a se opune curentuluĭ antinaţionalŭ, şi in decursul seculuĭ al XVIII-lea şi al XIX-lea, pene la epocha renascereĭ nóstre naţionale, 1864, Metropolia Ungro-Valachieĭ se asemăna in privinţa cultuluĭ, a datenelor şi a titlurilor Metropolituluĭ cu orĭ-care Metropolie din Imperiul turcŭ, supusă in modŭ directŭ Patriarchieĭ de Constantinupolŭ. Eca cuventul, in virtutea căruia se observă şi pene astă-ḑĭ o nuanţă de distincţiune intre cultul Bisericilor din Moldova şi acelor din Valachia; şi muzica bisericéscă in Valachia, acţiunile preutuluĭ din serviciul divinŭ şi kiar titlurile Metropoliţilor Ungro-Valachieĭ sùntŭ de unŭ caracterŭ maĭ patriarchicescŭ, seu dupre espresiunea tipică, sùntŭ efectuate ἐπὶ τὸ πατριαρχικώτερον = maĭ patriarchicesce. Decă insĕ intorcemŭ o atenţiune

(a) Scrisorea Metropolituluĭ Teodosie către Atanasie; vedĭ jurn. Biserica ortod. Rom. An. V. No, 2. pag. 108.

particulară asupra *titluluĭ Metropoliţilor* Ţereĭ, vedemŭ că de la ecsilarea Metropolituluĭ *Antim* şi intronarea Domnitorilor fanarioţĭ, nu se maĭ vede nicĭ cea maĭ mică urmă din elementele cultureĭ românescĭ. Metropoliţiĭ din aceste timpurĭ de nefericire se intituléză atât in actele lor inter-eclesiastice, precum şi in cele de administraţiune internă, Metropolitŭ al Ungro-Valachieĭ etc., adecă facŭ usŭ tot-de-una de titlurile, formulate la Patriarchia de Constantinupolŭ. De aceia şi Patriarchiĭ de Constantinupolŭ işĭ manifestaŭ cu totă ocasiunea afecţiunile lor pentru Biserica Ungro-Valachieĭ, şi incepŭ a identifica pre biserica şi Ţéra românéscă cu unŭ ce naţional, dupre cum s'a observatŭ şi in actul Patriarchuluĭ Sofronie, citatŭ maĭ sus. In óre-ce cu Biserica Moldoveĭ nu se observă *nimicŭ* de acestŭ felŭ; fiind că acéstă Biserică nu s'a prea supusŭ intereselor Patriarchieĭ şi nicĭ nu s'a titulatŭ vre odată cu titlurile formulate la Constantinopolŭ, numindu-se bună óră Biserica Ruso-Vlachieĭ, Cara-Vlahieĭ seŭ a Cara-Bogdanieĭ.

Din cele espuse vedemŭ că in titulatura Metropoliţilor Ungro-Valachieĭ se observă doĭ agenţĭ istoricĭ. Unul este elementul streinŭ, şi specialminte cel bizantinŭ, care a determinatŭ o parte din titlurile Metropoliţilor Ungro-Valachieĭ, iar al doilea este elementul naţionalŭ, care s'a inauguratŭ cu Domnitorul Mircea celŭ mare, şi a continuatŭ a fi unŭ elementŭ chotăritorŭ şi in acéstă materie, pēnē când pre tronul Ţereĭ s'aŭ aflatŭ Domnitorĭ şi Metropoliţĭ pămēntenĭ. Când Patriarchia de Constantinupolŭ a avutŭ influenţă in ţéră şi a pututŭ să trămite Metropoliţĭ streinĭ, atuncĭ tóte titlurile Metropoliţilor Ungro-Valachieĭ sûntŭ titlurĭ, formulate in afară de Ţéră şi dictate de interesele şi vederile streinilor. Şi in fine

cu suirea pre tronul Ţereĭ a Domnitorilor fanarioţĭ, fiind tótă viéţa Ţereĭ instreinată, aŭ trebuitŭ ca şi titlurile Metropolieĭ Ungro-Valachieĭ să aibă unŭ caracterŭ cu totul antinaţionalŭ.

Arch. Genadie Enacénu.

Unŭ semnŭ de îmbunătăţirea sórteĭ preotuluĭ.

In numěrul precedentŭ lectoriĭ noştriĭ aŭ fostŭ anunţaţĭ în câte-va cuvinte că comisiunea de petiţiunĭ a onor. Camere a luatŭ decisiunea de a se ocupa şi de posiţiunea preoţilor, făcêndu'şĭ kiar şi raportul sěŭ către Onor. Cameră; acuma însă venimu a pune pe lectoriĭ noştriĭ în deplină cunoscinţă despre acésta.

Atât Sântul Sinodŭ cât şi Inalt Prea Sânţiţiĭ Mitropoliţĭ şi Prea Sânţiţiĭ Episcopĭ aŭ făcutŭ şi facŭ neîncetate stăruinţĭ la Guvernu şi kiar la Cameră pentru îmbunătăţirea sórteĭ preoţilor, precum şi a tuturor servitorilor Bisericeştĭ. Aşa, Inaltŭ Prea Sânţitul Mitropolitŭ Primatŭ, pe lângă altele, la 28 Februariŭ anul curentŭ prin adresa No. 761 arătând D-luĭ Preşedinte al Camereĭ trista posiţiune în care se află preoţiĭ din comunele rurale, din maĭ multe puncte de vedere, intervine cu tota stăruinţa şi'lŭ rogă a atrage atenţiunea Onor. Camere ca să se ocupe şi de posiţiunea preoţilor. Pe lângă acésta înainte de deskiderea sesiuneĭ de tómnă a sântuluĭ Sinodŭ din acestŭ anŭ, prin adresa No. a arětatŭ D-luĭ Ministru de Culte şi Instrucţiune publică, cum art. 11 din legea Comunală şi alin. 13 de la art. 76 din aceeaşĭ lege nu se aplică de către autorităţile respective. Cum în bugetele unor comune nu se prevědŭ pentru preoţĭ de cât sumele de 30,20 şi kiar

5 leĭ pe anŭ: şi în fine cum Sântul Sinodŭ încă din anul 1875 a miḑlocitŭ la Onor. Minister de Culte a se da preoţilor şi servitorilor Bisericescĭ din comunele rurale, pe lângă ce aŭ eĭ de la Biserică şi o a nume leafă, care să constea din 600 leĭ pe anŭ pentru unŭ preotŭ, 200 pentru unŭ cântăreţŭ, 162 pentru unŭ paracliserŭ şi 120 leĭ keltuiala Bisericeĭ pe anŭ.

Sântul Sinod, în urmarea miḑlocireĭ făcută de Inaltŭ Prea Sânţitul Mitropolitŭ al Moldoveĭ şi Suceveĭ în şedinţa de la 13 Noembre expiratŭ, de asemenea a luatŭ decisiunea ca să se facă o nouĕ miḑlocire către Onor. Minister de Culte şi Instrucţiune publică pentru ameliorarea posiţiuneĭ întreguluĭ personal bisericescŭ de pe la tote bisericele Statuluĭ; lucru ce s'a şi făcutŭ de către Inaltŭ Prea Sânţitul Preşedinte al Sântuluĭ Sinodŭ prin adresa No. 34 din 24 Noembre.

Domnul Preşedinte al Camereĭ primind adresa Inaltŭ Prea Sânţituluĭ Mitropolitŭ Primatŭ din 28 Februarie a şi recomandat'o comisiuneĭ de petiţiunĭ. Der fiind că atuncĭ comisiuneĭ nu i-a permisŭ timpul să ĭ dea soluţiunea cuvenită, acum la deskiderea Camereĭ a deliberatŭ asupra eĭ; şi recunoscênd de juste arătările făcute a şi presentat onor. Camere următorul raport:

Domnilor Deputati,

»Inaltŭ Prea Sânţia Sa Mitropolitul Primatŭ al România»nieĭ, prin adresa Nr. 761 către D. Preşedinte al Ca»mereĭ legiuitóre recomandată de urgenţă comisiuneĭ »de petiţiunĭ, arată că posiţiunea preoţilor este din cele »maĭ triste în societate, căcĭ suntŭ plătiţĭ prin sate maĭ »cu sémă şi kiar în oraşe marĭ uniĭ din eĭ cu câte »100 saŭ 50 până şi cu 20 leĭ pe an, că nicĭ acéstă re-

»munerare derisorià nu o primescŭ regulatŭ, aşa în cât »eĭ nu potŭ nicĭ kiar avea mijlóce de ajuns spre a'şĭ »asigura pânea din tóte ḑilele, şi adaugă că, pe lângă »acéstă tristă sórtă care 'ĭ lovesce, unii din eĭ suntŭ a- »tinşĭ kiar ca cetăţenĭ, şi aceştia suntŭ fórte numeroşĭ, »căci lor nu li s'a datŭ nicĭ o palmă de pămentŭ în de- »sevârşită împroprietărire, pentru că unii din D-niĭ »prefecţĭ şi unele din comitetele permanente judeţene »aŭ înţeles rĕŭ legea rurală, şi face apel la simţimin- »tele de dreptate şi umanitate ale D-lor deputaţĭ, ca »prin o lege specială să se dea la preoţiĭ rĕmaşĭ neim- »proprietarițĭ cuvenitul pămentŭ, pe care să'l plătescă »în rate ca şi ceĭ-lalţĭ clăcaşĭ.

«Asupra acesteĭ cererĭ comisiunea D-vóstre de peti- »ţiunĭ a avutŭ în vedere următórele consideraţiunĭ :

»Este fórte adevĕratŭ că în mare parte din proprie- »tăţĭ, în România, maĭ cu sémă pe proprietăţile Sta- ,,tuluĭ preoţiĭ nu aŭ fostŭ împroprietărițĭ, dându-se nu- ,,maĭ pogónele destinate de lege pentru biserică, şi ,,în multe sate comitetele permanente judeţene şi con- ,,siliele comunale aŭ înţelesŭ şi aplicatŭ legea în sensul că acele pogóne suntŭ destinate numaĭ si special pentru ,,keltuelile cultuluĭ şi întreţinerea bisericeĭ, aşa că ,,preoţiĭ nu se bucură nicĭ kiar de produsul lor şi ,,nu li se permite a le esploata pe séma lor.

»Este încă adevĕratŭ că preoţiĭ aŭ în favórea lor art. «41 din legea rurală care ḑice : «Locurile de islazŭ, ,arătură, fânéţă, care prin legĭ speciale proprietariĭ de ,,moşiĭ suntŭ datorĭ a da preoţilor bisericelor săteşcĭ ,,nu se atingŭ prin decretul de faciă. Aceste locurĭ vorŭ ,,urma şi în viitorŭ a servi pentru întreţinerea cleruluĭ ,,din respectivele comune.“ Însă acestŭ articol din legea „rurală nu le póte veni în nicĭ unŭ ajutorŭ, căci maĭ

5 leĭ pe anŭ ; şi în fine cum Sântul Sinodu încă din anul 1875 a miḑlocitŭ la Onor. Minister de Culte a se da preoţilor şi servitorilor Bisericescĭ din comunele rurale, pe lângă ce aŭ eĭ de la Biserică şi o a nume leafă, care să constea din 600 leĭ pe anŭ pentru unŭ preotŭ, 200 pentru unŭ cântăreţŭ, 162 pentru unŭ paracliserŭ şi 120 leĭ keltuiala Bisericeĭ pe anŭ.

Sântul Sinod, în urmarea miḑlocireĭ făcută de Inaltŭ Prea Sânţitul Mitropolitŭ al Moldoveĭ şi Suceveĭ în şedinţa de la 13 Noembre expiratŭ, de asemenea a luatu decisiunea ca să se facă o nouĕ miḑlocire către Onor. Minister de Culte şi Instrucţiune publică pentru ameliorarea posiţiuneĭ întreguluĭ personal bisericescŭ de pe la tóte bisericele Statuluĭ ; lucru ce s'a şi făcutu de către Inaltŭ Prea Sânţitul Preşedinte al Sântuluĭ Sinodŭ prin adresa No. 34 din 24 Noembre.

Domnul Preşedinte al Camereĭ primind adresa Inaltŭ Prea Sânţituluĭ Mitropolitŭ Primatŭ din 28 Februarie a şi recomandat'o comisiuneĭ de petiţiunĭ. Dér fiind că atuncĭ comisiuneĭ nu i-a permisŭ timpul să ĭ dea soluţiunea cuvenită, acum la deskiderea Camereĭ a deliberatŭ asupra eĭ ; şi recunoscĕnd de juste arătările făcute a şi presentat onor. Camere următorul raport :

DOMNILOR DEPUTATI,

»Inaltŭ Prea Sânţia Sa Mitropolitul Primatŭ al Româ»nieĭ, prin adresa Nr. 761 către D. Preşedinte al Ca»mereĭ legiuitóre recomandată de urgenţă comisiuneĭ »de petiţiunĭ, arată că posiţiunea preoţilor este din cele »maĭ triste in societate, căcĭ suntŭ plătiţĭ prin sate maĭ »cu sémă şi kiar în oraşe marĭ uniĭ din eĭ cu câte »100 saŭ 50 până şi cu 20 leĭ pe an, ca nicĭ acéstă re-

»munerare derisoriă nu o primescŭ regulatŭ, aşa în cât »eĭ nu potŭ nicĭ kiar avea mijlóce de ajuns spre a'şĭ »asigura pânea din tóte ḑilele, şi adaugă că, pe lângă »acéstă tristă sórtă care 'ĭ lovesce, uniĭ din eĭ suntŭ a- »tinşĭ kiar ca cetăţenĭ, şi aceştia suntŭ fórte numeroşĭ, »căcĭ lor nu li s'a datŭ nicĭ o palmă de pămentŭ în de- »sĕvârşită împroprietărire, pentru că uniĭ din D-niĭ »prefecţĭ şi unele din comitetele permanente judeţene »aŭ înţeles rĕŭ legea rurală, şi face apel la simţimin- »tele de dreptate şi umanitate ale D-lor deputaţĭ, ca »prin o lege specială să se dea la preoţiĭ remaşĭ neim- »proprietăriţĭ cuvenitul pămentŭ, pe care să'l plătéscă »în rate ca şi ceĭ-lalţĭ clăcaşĭ.

«Asupra acesteĭ cererĭ comisiunea D-vóstre de peti- »ţiunĭ a avutŭ în vedere următórele consideraţiunĭ :

»Este fórte adevĕratŭ că în mare parte din proprie- »tăţĭ, în România, maĭ cu sémă pe proprietăţile Sta- ,,tuluĭ preoţiĭ nu aŭ fostŭ împroprietăriţĭ, dându-se nu- ,,maĭ pogónele destinate de lege pentru biserică, şi ,,în multe sate comitetele permanente judeţene şi con- ,,siliele comunale aŭ înţelesŭ şi aplicatŭ legea în sensul că acele pogóne suntŭ destinate numaĭ si special pentru ,,keltuelile cultuluĭ şi întreţinerea bisericeĭ, aşa că ,,preoţiĭ nu se bucură nicĭ kiar de produsul lor şi ,,nu li se permite a le esploata pe séma lor.

»Este încă adevĕratŭ că preoţiĭ aŭ în favórea lor art. «41 din legea rurală care ḑice : «Locurile de islazŭ, „arătură, fâneţă, care prin legĭ speciale proprietariĭ de ,,moşiĭ suntŭ datorĭ a da preoţilor bisericelor săteseĭ ,,nu se atingŭ prin decretul de faciă. Aceste locurĭ vorŭ ,,urma şi în viitorŭ a servi pentru întreţinerea clerului ,,din respectivele comune.“ Însă acestŭ articol din legea „rurală nu le póte veni în nicĭ unŭ ajutorŭ, căcĭ maĭ

„cu semă în partea acésta de Milcovŭ preoţiĭ, de şi a-
„veaŭ pămenturile ce proprietariĭ eraŭ obligaţĭ a da să-
„tenilor sub denumire de locurĭ legiuite, preoţiĭ însă
„nu se consideraŭ ca clăcaşĭ, pentru că scutiţĭ de tóte
„datoriile de clacă acele pămenturĭ se consideraŭ ca
„remunerarul datŭ de proprietarŭ, care după legea ve-
„kie era obligatŭ să întreţină biserica, şi pe de altă
„parte în aplicarea legeĭ rurale de la 1864, acele lo-
„curĭ s'aŭ consideratŭ că intră în pogonele date bisericeĭ.
„Comisiunea de petiţiunĭ, în facia acesteĭ interpre-
„tărĭ dată legeĭ şi avend în vedere că aşa s'a aplicatŭ
„ea de la 1864 in curs de 16 anĭ, şi că preoţiĭ înfi-
„inţă la promulgarea legeĭ nu potŭ fi puşĭ astădĭ în
condiţiunile cu care se dă pămênturĭ insurăţeilor;
„Avend în vedere maĭ cu semă perturbaţiunea ce s'ar
„aduce decă s'ar lua disposiţiunea de a se împroprie-
„tări toţĭ preoţiĭ sătescĭ din întrega Românie, ceea ce
„ar atinge pe proprietarĭ în drepturile lor:
„Şi considerând că cu modul acesta s'ar îmbunătăţi
„numaĭ sórta preoţilor de sate, iar nu şi aceea a preo-
„ţilor de oraşe. care în forte multe localităţĭ este şi
„maĭ deplorabilă;
„Considerând însă că în adevĕr posiţiunea preoţilor
„in societate este forte rea şi că ea trebuiesce neapă-
„rat să fie îmbunătăţită; că este de o bună şi utilă mo-
„rală de a susţine biserica maĭ cu semă în România
„unde biserica a fostŭ timpŭ forte îndelungat, mobilul
„progresuluĭ, focarul invĕţământuluĭ, sprijinul, sigu-
„ranţa cea maĭ puternică a Românismuluĭ şi a păstră-
„reĭ naţionalităţeĭ nostre, şi că în Statul Românieĭ nu
„a esistatŭ, nu esistă antagonismŭ între preoţĭ şi laicĭ
„şi a fostŭ tot-d'a-una între popor şi biserică o unitate
„de vederĭ. simţiminte şi aspiraţiunĭ pentru desvolta-

„rea progresuluï, întărirea libertăţeï şi întemeiarea na-
„ţionalităţeï nóstre.

„Comisiunea de petiţiunï, făcendu-mï onóre a mĕ
„numi raportorŭ, m'a însărcinatŭ a vĕ ruga, Domnilor
„deputaţï, să bine-voiţï a aproba următórea resoluţiune:

CONCLUSIUNE.

„Se recomandă onor. guvernŭ ca de urgenţă să su-
„pună Corpurilor legiuitóre unŭ proiectŭ de lege pentru
„îmbunătăţirea sorteï preoţilor şi remunerarea lor în
„raportŭ cu serviciile ce aducŭ societăţeï şi cu esiginţele
de vieţuire.

Raportor. PANTAZI GHIKA.

Acéstă lucrare a Comisiuneï de petiţiun de şi pene
acum nu este o îmbunătăţire reală, este cu tóte acestea
unŭ semnŭ că representanţiï naţiuneï aŭ recunoscutŭ
dreptul şi necesitatea de îmbunătăţire a sorteï preo-
ţilor pentru care s'a şi recomendatŭ Onor. Guvernŭ ca
să presinte de urgenţă Corpurilor legiuitóre unŭ pro-
iectŭ de lege relativŭ la acésta. Onor. Cameră der şi-a
esprimatŭ buna-voinţă; remâne ca Onor. Guvernŭ
să grăbiască cu facerea şi presentarea proiectuluï în
cestiune.

Casa de dotaţiune a bisericilor.

Cu toţiĭ recunóscemŭ, că posiţiunea clerului nostru este anormală. Uniĭ, privind la dînsul din punctul de privire al datorieĭ, şi comparându-lŭ cu clerul celora-l-alte Bisericĭ, ilŭ găsimŭ inferiorŭ şi departe de misiunea sa socială. Ne place a cere de la clerul nostru unŭ serviciu divinŭ îngrijitŭ şi al auḑi, décă nu în tóte ḑilele ţinênd predice, apoĭ celŭ puţin în ḑilele de Duminici şi sĕrbătorĭ. Aşa vedemŭ la alte culturi şi acésta ne place, ca să vedemu realisându-se şi cu clerul Bisericeĭ ortodoxe în genere şi specialminte cu cel al Bisericeĭ nóstre. Alţii, comparând pre clerul nostru cu clerul celora-l-alte Biserici din punctul de privire al graduluĭ de cultură, cu care ni se presintă, ilŭ găsimŭ iarăşĭ inferiorŭ, şi pre dată ne grăbimŭ cu pronunţarea sentinţeĭ ultimare, că el este ignorantŭ, inferiorŭ în cultură parochienilor, seu enoriaşilor sĕi, nedemnŭ de posiţiunea, ce ocupă în societate. Şi decă suntemŭ maĭ iniţiaţĭ în modul cultivăreĭ clerului românŭ, ne năpustimŭ asupra seminariilor, ca institute de educaţiune şi instrucţiune ale cleruluĭ românŭ şi în consecinţă le condamnămu pre aceste, că nu-şĭ împlinescŭ datoriile lor, că nu daŭ cleruluĭ destulă instrucţiune, că educaţiunea deviitorilor clericĭ lipsesce din seminariĭ, etc. etc. Suntŭ multe de doritŭ în respectul cultureĭ clerului românŭ. Seminariile aŭ necesitate de óre care reforme. O cultură specială şi maĭ înaltă teologică ar rădica în societate moralul şi prestigiul cleruluĭ remânŭ: dar pentru ca acestŭ prestigiŭ să fie réspânditŭ pênĕ în celŭ maĭ depărtatŭ cătunŭ al ţereĭ, şi pentru ca preutul românŭ să devină membrul cel maĭ de onóre din parochia sa, celŭ maĭ cultŭ şi celŭl maĭ ecsactŭ în împlinirea datoriilor séle, nu este satisfă-

cetóre cultura de scólă a clerului romanŭ. Potŭ să existe şi treĭ facultățĭ teologice, adecă în Bucurescĭ, Iaşĭ şi Craiova; putemŭ să avemu seminariĭ cu gradul al doilea penĕ şi în fie-care capitală de districtŭ; putemu să dispunemu de clericĭ, înḍestrațĭ cu tote cunoscințele teologice, literare şi de sciință şi să fie educațĭ anume pentru misiunea de clericĭ; şi cu tote aceste înbunătățirĭ şi orĭ-care alte noĭ suntemŭ convinşĭ, că încă tot nu vomŭ avea pre adevĕrații preoțĭ, cariĭ să corespunḑă în totul cu misiunea lor şi să-şĭ împlinescă cu sânțenie datoriile, ce-iĭ privescŭ. Datoriile preutuluĭ îlu reclamă, ca el să scie carte şi încă multă; misiunea luĭ este eminaminte sciințifică; şi pentru ca preutul să fie tot-dé-una la înălțimea sciințeĭ, nu este de ajunsŭ, ca el să învețe cartea numaĭ în scólă; el trebue să se țină în curentul sciințeĭ. Eca dupre opiniunea nóstră adevĕrata causă a scăderilor cleruluĭ nostru şi numaĭ remediind acestu rĕŭ, vomŭ putea, ca să avemŭ cleru, care cu datoriile sele să fie la înălțimea sa, íar cu actele sele să represinte pre adevĕrata parte spirituală a societățeĭ, în care este aşeḑatu.

Decă este adevĕratŭ, că şi spiritul omuluĭ are necesitate de alimente propriĭ şi continue, apoĭ trebue să recunóscemŭ, că statele şi societățile ortodocse suntu obligate, de a da preutuluĭ o posițiune socială astu-felu, în cât el să pótĕ cu ocupațiunile de tóte ḑilele aşĭ mânținea gradul de cultură, căpătatŭ în scólă, şi tot-o-dată a face ca cunoscințele séle să fie adăugate în tóte ḑilele.

Noĭ ne place clerul Bisericilor protestante şi kiar acelor catolice, când e vorba de datoriile lor de preuțĭ. Dar, fiind dreptĭ, putemŭ să recunoscemŭ, că clericiĭ acestor Bisericĭ aŭ posițiunea socială a cleriuluĭ ortodocsu? Este preutul catolicŭ şi celu protestantŭ pusŭ în posițiune, de a'şĭ susținea viеța cu agricultura, seŭ cu alte ocupa-

ţiunĭ, care sûntŭ nepropriĭ posiţiuneĭ séle sociale, şi care ilŭ punŭ în posiţiunea, de a nu-şĭ maĭ putea aduce aminte de carte şi de datoriile séle preuţescĭ? Nu sûntemŭ în principiŭ contra ocupaţiunilor agricole ale preutuluĭ romanŭ. Ocupaţiunile agricole suntŭ frumóse şi folositóre. Ele ilŭ potŭ kiar rădica în okiĭ săténuluĭ romanŭ, maĭ ales când preuţiĭ noştri ar pune în aplicaţiune cunoscinţele natureĭ, căpătate în scólă. Aceia, ce este însĕ contrariŭ misiuneĭ clericale a preutuluĭ romanŭ, aceia ce ilŭ face, ca el să-şĭ pérdĕ posiţiunea socială şi să devinĕ unu simplu săténŭ, în rôndul celor-l'alţĭ săteni, este dedarea preutuluĭ cu totul la ocupaţiunĭ, care ilŭ depărtéză de misiunea luĭ intelectuală şi ilŭ făcŭ, ca, neglijându-şĭ rolul socialŭ, să se identifice cu agricultorul satuluĭ şi încă cu agricultorul de mâna de pre urmă, care trebue să lucreze alăturea cu parochiénul seŭ din ḑi pĕnĕ în nópte şi cu modul acesta să nu maĭ aibă timpul necesariŭ, pentru a se gândi la misiunea sa proprie. Statele şi comunităţile ortodocse trebue să recunóscĕ o dată, că precum primarul, notarul şi invĕţătorul comunalŭ represintă pre partea intelectuală a comuneĭ, şi, gerând afacerile de interesŭ nematerialŭ ale eĭ, aŭ dreptul la o susţinere convenabilă şi potrivită cu posiţiunea lor socială, asemenea este şi preutul în fie care comună. Preutul este obligatŭ, de a susţinea şi propoga morala în comună, şi ca astŭ-felŭ, el are totŭ dreptul la o remuneraţiune satisfăcĕtóre din partea comuneĭ, care remuneraţiune ilŭ póte pune în posiţiune, de a se gândi şi a se ocupa cu sciinţa, care iĭ potŭ procura cunoscinţele, necesare moralizăreĭ poporanilor sĕĭ.

Principiul, trebue să o recunóscemŭ, este admisŭ de tóte comunităţile ortodocse, fie ele romăne, séŭ de altă naţionalitate. Preutul de esemplu rusŭ, grecŭ şi acum maĭ

pre urmă și celŭ romănŭ au cate unu salariu dela comuna, căria proaducŭ serviciile lor morale. Dar se póte el celŭ puțin pre departe asémăna cu salariul, pre care ilu primesce unŭ preutu catolicŭ și mai ales protestantŭ? Decă societățile creștine ortodocse oferă preutului lor o posițiune socială precară și cele maĭ de multe-orĭ inferióră unuĭ servitoru, este după aceste dreptu și kiar posibilŭ, ca din posițiunea de servitorŭ, de degradatŭ al societățeĭ, să se aibă unu preutu și unŭ părinte al eĭ? „Fața cinstită, a dis'o Romanul, cu keltuelă să ține". Și Bisericile protestante încă de timpuriŭ s'aŭ gândită la mijlócele, in puterea cărora astă-dĭ aceste Bisericĭ aŭ fondurile lor, independente de ale comunelor și capabile, de a întreținea în modu cuviinciosŭ Biserica și pre servitorii eĭ. De altă parte, Biserica catolică în virtutea organisațiuneĭ eĭ centralizătóre a sciutŭ încă de mult, a pune pe preutul séŭ în posițiunea, de a se gândi numaĭ la misiunea sa și a'lŭ face, ca din di și pénĕ în nópte să se ocupe de predica, ce este datorŭ a ținea parochienilor séĭ, și de moralizarea lor. Eca posițiunea socială a preutului din alte culturĭ și de aicĭ și demnitatea luĭ față cu parochieniĭ séĭ.

Să studiemŭ maĭ de aprópe pe preotul ortodocsŭ și specialminte pre celŭ romănŭ; pentru ca să vedemu, cât de sublime suntŭ privirile societățeĭ asupra personeĭ preutuluĭ, precum și asupra membrilor familieĭ luĭ, și de altă parte, cât de ne'ngrijitŭ remâne el, față cu preuțiĭ eterodocșĭ. Preutul ortodoxŭ este persóna, care are îngrijire de moralitatea fie-căruĭ sufletu din parochia sa. El este respunzabilu față cu D-deu de degradarea morală a fie-căruĭ creștinŭ, și față cu societatea de tóte scăderile membrilor parochieĭ sele. Pre lôngă acestea, preutul ortodocsŭ este și părinte de familie, iar membriĭ familieĭ luĭ, adecă mama preutésa și cu copiiĭ preutuluĭ, trebue să fie modelŭ de cul-

tură și de moralitate în parochia sa. Societatea recunósce acestŭ adevĕrŭ. prin numele de părinte și de mama, ce ea acordă membrilor familiei preutuluĭ și ea se scandalizéză de scăderile morale kiar și ale servitorilor preutuluĭ. Aceste sûntŭ vederile membrilor, ce compunŭ societățile ortodocse, față cu familia preutuluĭ și pentru creștinul ortodocsŭ preutul, preutésa, și copiiĭ luĭ sûntŭ și rĕmânŭ persóne demne de tótă stima lor. Creștinuluĭ ortodocsŭ îĭ place să respecteze pre aceste luminĭ ale moralisăreĭ séle și el atât în viéța preutuluĭ, cât și după mórtea luĭ, voiesce, ca fie-care membru să rĕmânĕ acolo, unde l'a pusŭ posițiunea părinteluĭ lor. Cutrierațĭ orașele și satele ortodocse și vĕ vețĭ convinge, că fie-care sufletŭ creștinescŭ, luatŭ nu ca membru activŭ al societățeĭ, ci ca membrul eĭ pasivŭ, nu ca persónă administrativă, dar administrată, are înrădăcinate adûncŭ aceste simțimènte pentru preutŭ și membriĭ familieĭ luĭ. Și décă voimŭ aicĭ să ni dămŭ și comptŭ de nisce aseminea simțimente ale ortodocsuluĭ, față cu preutul seŭ, apoĭ trebue să scimŭ, că ele decurgŭ din caracterul de sanctitate al preutuluĭ, precum și din posițiunea preutuluĭ față cu societățile ortodocse. Preutul ortodocsŭ, cu legăturile séle familiare, este membrul societățeĭ, din care face parte și în acésta, el se distinge de preutul catolicŭ, care este unŭ simplu agentŭ al Bisericeĭ centrale. Ortodocsul, în virtutea definițiuneĭ Bisericeĭ séle, privesce ca centru fie-care comunitate religiósă, iar periferia și-o întinde pênĕ acolo, pênĕ unde se întinde Biserica luĭ Christos, al căria capŭ este El. Tot astŭ-felŭ se distinge preutul ortodocsŭ de celŭ protestantŭ. In protestantismŭ preuția este o simplă funcțiune; și de aicĭ lipsesce darul S-tuluĭ Spiritŭ, care sânțesce și perfecționéză pre celŭ sânțitu și pre membriĭ, ce-ĭ compunŭ familia. Creștiniĭ protestanțĭ ișĭ potŭ întinde dreptul de

reclamă numaĭ asupra vieţeĭ pastoruluĭ lor, şi eĭ în anumite casurĭ potŭ să céră de la dênsul, ca vieţa luĭ şi numaĭ a luĭ să corespundă cu preceptele evangelice, pre care le propagă. Şi servindu-mĕ de o asemănare, se póte dice, că posiţiunea pastoruluĭ protestantŭ este semină în faţa societăţeĭ cu posiţiunea invĕţătoruluĭ. Dela amândoĭ se cere moralitate, dar o moralitate, resultată numaĭ din funcţiunea lor şi care nu se estinde dincolo de persóna lor.

Fiind astŭ-felŭ posiţiunea divină şi socială a preutuluĭ ortodocsŭ, şi reclamând societatea dela dînsul implinirea datoriilor de preutŭ, ĭar de la familia luĭ pre cea de membriĭ modelŭ în moralisarea eĭ, este dreptu acum, ca posiţiunea materială a preutuluĭ să fie lăsată în voia întâmplăreĭ? Óre statul şi societatea ortodocsă rusă crede ea, că-şĭ plătesce cu plinitate datoriile séle faţă cu persóna preutuluĭ, când se îngrijesce de orfanii minorĭ aĭ preutuluĭ, dându-ĭ la studiŭ şi întreţinêndu-ĭ în scólă pre comtul fondurilor Bisericeĭ? Grecia, care se mândresce fórte mult cu numele ortodocsieĭ, face ea ceva pentru preutul sĕŭ, când ĭlŭ lasă la discreţiunea enoriaşuluĭ, punêndu-lŭ în posiţiunea de cerşitorŭ şi prin urmare şi supusŭ capriciilor avuţilor şi cariĭ suntu şi ceĭ maĭ imoralĭ din tóte comunităţile creştine? România însăşĭ dela reorganisaţiunea sa socială n'a făcutŭ de ajunsŭ, pentru ca preutul să pótĕ fi tot-de-una la înălţimea posiţiuneĭ séle. Pogónele de pămêntŭ, afectate Bisericilor şi salariile, acordate de bugetele statuluĭ şi ale comunilor, nu ajungu niciĭ kiar pentru întreţinerea persóneĭ singure a preutuluĭ. Comparându-se salariile preuţilor din aceleşĭ bugete cu salariile celor de pre urmă salariaţi, se va vedea, că salariul preutuluĭ este tot-de-una cu mult maĭ inferiorŭ. Decă aceste salarie nu suntu de ajunsŭ pentru întreţinerea persóneĭ preutuluĭ, cum vor satisface ele nevoile văduveĭ şi ale or-

fanilor preutuluĭ, când acesta numaĭ ecsistă pentru aĭ îngriji, séŭ cade într'o neputinţă, după care devine incapabilŭ, de a-şĭ maĭ putea susţinea familia? Abia móre preutul, séŭ numaĭ cade sub povóra uneĭ suferinţe cronice, care ilŭ face incapabilŭ de serviciŭ, şi epitropiile bisericilor, conform usuluĭ, desmoscenescŭ pre orfaniĭ şi văduvele preuţilor şi de casa Bisericeĭ. E prea adevĕratŭ, că şi Epitropiĭ Bisericilor sûntŭ puşĭ în posiţiunea dificilă, de a procura locuinţă viitoruluĭ preutŭ: dar cu tóte acestea este normalŭ şi conformŭ cu simţimèntele societăţeĭ pentru preutŭ, ca văduva luĭ să fie lăsată fŏrĕ de adăpostŭ, ïar orfaniĭ luĭ sĕ rĕmânĕ maĭ ne'ngrijiţĭ, de cât fiiĭ pĕcatuluĭ? Esistă în ţára românéscă orfanotrofiĭ pentru copiiĭ cu origine necunoscuţă; pentru fiiĭ preutuluĭ, pentru fiiĭ persóneĭ celeĭ maĭ respectate de cătrĕ societate, pentru fiiĭ acelora, cariĭ aŭ îngrijitŭ tótă viéţa sa de sufletele parochienilor sĕĭ, óre nu trebue să esiste nicĭ cea maĭ mică îngrijire? Fiiĭ servitorilor altaruluĭ, décă nu se potŭ bucura de îngrijirea societăţeĭ în virtutea principiilor creştine, propagate de către părintele lor, óre aceştĭ fiĭ aĭ omenireĭ, aceştĭ deviitorĭ membriĭ aĭ societăţeĭ, nu ar fi bine ca să se bucure de beneficiile unuĭ internatu, edificatŭ celŭ puţinŭ pe basele principiuluĭ umanităţeĭ? Nu! Nicĭ de cum! Persona, carea are datoria, de a îngriji de toţĭ membriĭ societăţeĭ, este îngrijită maĭ puţinŭ, de cât toţĭ, iar membriĭ familieĭ omuluĭ, care este obligatŭ, de a nu face averĭ, sûntŭ lăsaţĭ în voia întâmplăreĭ şi espuşĭ la cele maĭ amare privaţiunĭ....

Posiţiunea preutuluĭ şi a familieĭ luĭ în comunităţile ortodocse este anormală, iar noĭ aicĭ unimŭ vocea nóstră cu acelor publiciştĭ, cariĭ se ocupă de vindicarea ranelor cleruluĭ. In cazurĭ de asemenea natură toţĭ îşĭ îndreptéză privirile lor asupra bugetelor eclesiastice comunale,

séŭ de Statŭ. In Rusia persónele, care simtŭ, ca şi noĭ suferinţele cleruluĭ, îşĭ îndreptéză privirile lor asupra bugetelor Bisericĕĭ şi credu, că fondurile bisericescĭ, distribuite dupre o ordine séŭ ceialaltă, voru fi de ajunsŭ, ca să amelioreze posiţiunea cleruluĭ şi să asigure viitorul familiilor lor. In Grecia, unde preotul nu se bucură de beneficiile bugetare, s'a formatŭ convicţiunea, că participarea cleruluĭ la bugetul Statuluĭ, seŭ al comuneĭ, ar fi singurul mijlocŭ de asigurare al cleruluĭ ortodocsŭ. La noĭ, unde preutul de la unŭ timpu se impărtăşesce din bugetul comuneĭ, seŭ al Statuluĭ, toţĭ tindŭ la aceste bugete şi credŭ, că comuna şi Statul, crescênd salariile actuale ăle preutuluĭ, vorŭ vindeca cu plinitate ranele presentuluĭ, şi vor regula posiţiunea cleruluĭ nostru din viitorŭ. Dupre unŭ aseminea calculŭ, şi voind a avea unŭ clerŭ, dedatŭ datoriilor sele, comunele şi Statul romanescŭ vorŭ trebui să keltuéscă lunarŭ pénĕ la treĭ milióne leĭ, făcênd, ca preutul de parochie să se bucure de unŭ salariŭ lunarŭ între douĕ şi treĭ sute leĭ, şi necalculând aicĭ întreţinerea Bisericilor, a celuĭalalt personalŭ eclesiasticŭ, precum şi remunerariile cleruluĭ înaltŭ. Şi kiar décă amŭ presupune, că s'ar rădica salariul preutuluĭ parochialŭ la suma între doĕ penĕ la treĭ sute leĭ pre luna, şi cu acésta s'ar ameliora binişor posiţiunea materiala a preutuluĭ, făcêndu-lŭ ca să-şĭ caute maĭ de aprópe de datoriile séle, se întrébă, făcut'amu noĭ ceva cu acêstă mĕsură pentru asigurarea familieĭ preutuluĭ şi a neputinţelor luĭ? Să nu se ḑicĕ, că cu unu asemenea salariŭ preutul ar putea, ca incetul cu incetul să-şĭ adune nisce economiĭ, cu care o-dată şĭar putea asigura familia şi a se ajuta pre sine la casurĭ de bólă. Acestŭ adevĕrŭ nu trebue să-lŭ ultămŭ, că, în faţa unuĭ astŭ-felu de salariŭ, tótă activitatea preutuluĭ este angajată în folosul Bisericeĭ

şi a parochienilor seĭ, şi timpul, ce-ĭ prisosesce de la serviciile divine, el este datorŭ să-lŭ întrebuinţeze la meditaţiunĭ sciinţifice şi la reflecsiunĭ asupra stăreĭ morale a parochienilor seĭ. Pre lòngă aceste, economiile preutuluĭ, kiar décă amŭ presupune că se realiséză, vor fi consumate de numĕrul cel mare al membrilor familieĭ lor, care numĕrŭ spre onórea lor, întrece tot-dé-una numĕrul membrilor celorlalte familiĭ ale societăţeĭ. Eca, prin urmare, imposibilitatea, de a se rădica clerul pre calea bugetara din posiţiunea, în care se află, şi de alŭ asigura atât pre dînsul, cât şi pre familia luĭ.

Nu este bugetul mijlocul, de a asigura viitorul cleruluĭ nostru; căcĭ observaţiunea numaĭ din càţĭ-va anĭ a ţifrelor bugetare ne va convinge, că ele mergŭ descrescĕnd, în proporţiune cu răcirea simţuluĭ religiosŭ din sufletele acelora, cariĭ devinŭ părinţiĭ comunelor, sĕu membriĭ camerilor legiuitóre. Mijlocul, care, dupre opiniunea nóstră, este satisfăcĕtorŭ, de a întreţinea pe clerŭ, conform posiţiuneĭ luĭ sociale, de a îngriji de starea Bisericilor, mànţinĕndu-le splendórea şi ferindu-lŭ de ruină, şi in fine, de a îngriji şi de familiile preuţilor, se póte numi „*Casa de dotaţiune a Bisericilor.*“ Acestŭ mijlocŭ nu este inventatŭ de noĭ. El de mult a asiguratŭ Bisericile protestante. El în curĕnd are să satisfacĕ cerinţele Bisericilor din Transilvania şi cu o màndrie naţională o spunemŭ, că acestŭ mijlocŭ a fostŭ practicatŭ de fie-care Domnŭ, sĕu Boerŭ, ce se făcea fundatorul vre uneĭ monastirĭ, sĕŭ Bisericĭ. In tóte documentele, ce ni se păstreză prin archive, se vede o îngrijire particulară pentru îndestrarea Bisericeĭ, şi ctitoriĭ lor o spunŭ apriat, că eĭ dăruiescu cutare moşie, sĕŭ avere, ca să se îngrijască Biserica şi servitoriĭ eĭ. Prin urmare, rĕmânemŭ prelòngă „*Casa de dotaţiune a Bisericilor*“ şi pentru cuvĕntul, că acéstă instituţiune este şi vekie românéscă.

Realisarea acestei instituţiuni, faţă cu circumstarile istorice, în care ne aflămŭ, se póte căpăta astă-ḑĭ intr'unŭ modu satisfăcĕtorŭ şi durabilŭ numai prin S. Sinodŭ, Inalt P. S. Mitropoliţĭ şi Prea S. Episcopĭ. Adecă să se facă unu regulamentu, dupre care chirotoniile de diaconu, preutu şi Archiereŭ să fie supuse la câte o tacsă proporţională, care tacse se voru trece de Inalt P. S. Mitropoliţi şi Episcopĭ în registrul Eparchieĭ, instituitŭ pentru acestu scopŭ. Aseminea se voru supune la tacse confirmarile membrilor, ce compunu consiliile spirituale ale mănăstirilor, precum şi tóte onorurile, ce se acordă membrilor clerului atât laicŭ, cât şi monachalŭ; adecă Archimandriţiile, duchovniciile, Protosinkeliile, şi alte titlurĭ clericale. Tóte aceste veniturĭ, sub denumirea de veniturĭ din chirotoniĭ şi înaintărĭ ale cleruluĭ, se vorŭ trece în rubrice speciale, ce are a compune tabloul, presentatŭ S-luĭ Sinodŭ de cătrĕ I. P. S. Mitropoliţĭ şi P. S. Episcopĭ la începutul fie-căria sesiunĭ. A doa speţă de veniturĭ pentru formarea „Caseĭ de dotaţiune a Bisericilor" va consiste din nisce tacse, puse asupra creştinilor, ce voru voi a efectua serviciĭ divine în Bisericile parochiale, ficsându-se aceste tacse dupre natura serviciilor şi darea de mână a celor, ce le efectuă. Pentru constatarea şi conservarea acestor veniturĭ se póte institui în fie-care Biserică câte unŭ registru specialŭ, unde sub-semnează preutul, ce a efectuatŭ serviciul şi creştinul, ce a plătitŭ tacsa, şi o cutie, unde se vorŭ conserva tacsele sub sigiliurile Epitropieĭ Bisericeĭ şi a primaruluĭ în comunele rurale, iar în cele urbane a delegatuluĭ mahalaleĭ. Cutia tacselor cu registrul de constatare se conservă în Biserică sub responsabilitatea preutuluĭ parochŭ. A treia speţă de veniturĭ pentru „Casa de dotaţiune a Bisericilor" se va percepe şi din salariile tutuor membri-

lor cleruluĭ, care aŭ o funcțiune salariată. Ea póte fi numaĭ o jumĕtate, séŭ celŭ mult unul la sută din salariile anuale ale tuturor membrilor clerului, care tacse pre lângă aceia, că vorŭ cresce în modŭ simțitorŭ fondul „Casei de dotațiune a Bisericilor“, vorŭ mai fi în stare, de a esercita și unŭ controlŭ indirectŭ și asupra d-lor Primarĭ, carii sub diferite pretecste privéză pe preuțĭ de micul lor salariŭ, séŭ ilŭ eliberéză în modul celŭ maĭ neregulatŭ. La finele fie-căria lunĭ preutul parochŭ în unire cu primarul, séŭ delegatul mahalaleĭ, constată cu prescriptŭ verbalŭ pe basa registruluĭ special veniturile adunate în cutia pentru tacsa serviciilor divine. Aceste tacse, împreună cu reținerile din salariile servitorilor Bisericeĭ, se înaintéză protoiereuluĭ respectivŭ cu raportŭ specialŭ din partea parochuluĭ, și basatŭ pe prescriptul verbalŭ, constatatorŭ de starea registrelor și a cutiilor Bisericescĭ. La protoierie se formeză tablourĭ speciale pentru fie-care districtŭ, împărțitŭ dupre plășĭ, comune și parochiĭ, unde pentru fie-care parochie se deskidŭ câte doĕ rubricĭ, care vorŭ conținea veniturile din salariile servitorilor Bisericeĭ și a doa va cuprinde veniturile din tacsa serviciilor. Unŭ raportŭ al protoiereilor va însoți acestŭ tablŏŭ specialŭ, care va maĭ cuprinde și tacsa perceputǎ din salariul protoiereuluĭ și a altorŭ impiegațĭ, salariațĭ aĭ pretoierieĭ, care tablŏŭ se înaintéză la cancelariile Episcopiilor, séŭ ale Metropoliilor respective, împreună cu sumele respective. Aicĭ pe basa tablourilor, venite de la Protoiereĭ și aceluĭ, înaintatŭ de către Eclesiarchul celŭ mare al Metropolieĭ, séŭ al Episcopieĭ, unde se trecŭ și veniturile din chirotoniĭ, înaintărĭ și acele resultate din salariile personaluluĭ Metropolieĭ, séŭ al Episcopieĭ, se formuléză ultimul tablŏŭ, dupre protoieriĭ, unde se va trece dupre plășĭ, comune și parochiĭ veniturile fie-căria Bisericĭ la rubricile

respective, adaugându-se la Biserica Metropoliei, séu a Episcopieĭ încă doué rubricĭ, adică a chirotoniilor şi a înaintărilor, făcute membrilor cleruluĭ. Aceste tablouri cu sumele respective se presintă în fie-care sesiune S-luĭ Sinodŭ, care le varsă la Casa de depunerĭ, sub denumirea de fondul „Caseĭ de dotaţiune a Bisericilor."

Acestea suntu astă-ḑĭ, dupre opiniunea nóstră, mijlócele, în virtutea căroras'ar putea asigura viitorul Bisericilor nóstre parochiale şi a personaluluĭ lor de serviciŭ şi prin mijlocul „Caseĭ de dotaţiune a Bisericilor" vomŭ fi în stare, ca să mănţinemŭ splendórea Bisericilor nóstre şi să asigurămŭ pe membriĭ cleruluĭ românŭ, cariĭ astă-ḑĭ cu familiile lor suntu lăsaţĭ pradă acelor maĭ degrădătóre lipsurĭ. Aicĭ maĭ adaogămŭ, că mijlócele, propuse de noĭ, nu împiedecă, de a se găsi altele, care se vorŭ crede maĭ practice, dar numaĭ fondul să fie-salvatu; şi pentru acesta rugămu cu umilinţă pre I. P. S. Metropoliţĭ şi pre P. S. Episcopĭ, precum şi pre toţĭ membriĭ cleruluĭ nostru, ca să se gândéscă serios şi cu profunditate la posiţiunea anormală a cleruluĭ şi a Bisericilor nóstre, precum şi la pericolul din viitorŭ, ce ne ameninţă. De asemenea aicĭ notămu şi pentru fraţiĭ noştri preuţĭ, carĭ maĭ de timpuriŭ s'au gânditŭ la posiţiunea membrilor cleruluĭ şi au formatŭ în maĭ multe puncte case de ajutorŭ mutualŭ. Aceste asociaţiunĭ suntŭ bune, dar numaĭ cu caracterul de a fi voluntare, şi ele vorŭ putea face pe membriĭ, ce le compunŭ, ca o-dată să-şĭ aibă asigurată posiţiunea lor şi a familiilor lor şi din acéstă parte.

Dupre calculele aprocsimative, ce amu pututŭ face „Casa de dotaţiune a Bisericilor" cu mijlócele, propuse de noĭ, va ajunge în curênd, ca să fie în stare, de a'şĭ da şi fructele dorite. Nu maĭ mult, de cât după unu anu de la înfiinţarea acesteĭ instituţiunĭ, Bisericile vorŭ fi în stare,

de a ajuta pe membriĭ infirmĭ aĭ cleruluĭ nostru, precum şi pre familiile lor, reduse astă-ḑĭ la suferinţele cele maĭ aspre din causa lipseĭ. I. P. S. Metropoliţĭ şi P. S. Episcopĭ prin organele administrative, de care dispunŭ, vorŭ constata lipsurile, ivite prin Eparchiile P. Sânţiilor lor, şi prin raportŭ specialŭ le vorŭ supune la timpŭ aprecierеĭ S-luĭ Sinodŭ, care avĕnd de basă fondul „Caseĭ de dotaţiune a Bisericilor", numĕrul membrilor familieĭ de ajutatŭ şi circumstanţele locale ale celor, ce reclamă ajutorul, va ficsa din fondul caseĭ unŭ ajutorŭ viagerŭ, care pentru văduve se va putea continua pĕnĕ la rĕmăritarea, séŭ mórtea lor, ĭar pentru orfanĭ pĕnĕ la maĭoratul celuĭ maĭ mare fiŭ al familieĭ preutuluĭ. Aceste pensiunĭ, în urmarea avisuluĭ S-luĭ Sinodŭ, se vorŭ rădica din casa de Depunerĭ de cătrĕ I. P. S. Metropoliţĭ, séŭ Episcopĭ, prin preşedintele S-luĭ Sinodŭ şi se vorŭ distribui celor în dreptŭ prin organele administrative, de care dispunŭ, luându-se acte legale pentru înmânarea întregeĭ sume şi pentru distribuirea eĭ la timpŭ. Piesele justificative, făcute prin oficiile legale administrative ale loculuĭ, se vorŭ presenta S-luĭ Sinodŭ, pentru ca astŭ-felŭ să se pótă ţinea o comptabilitate regulată, şi la timpŭ să se scie, care este fondul fie-căria Bisericĭ, precum şi sumele keltuite cu diferitele ajutorurĭ, date membrilor cleruluĭ.

In fine, pentru a complecta idea nóstră, respectivŭ de „Casa de dotaţiune a Bisericilor" adăogămŭ aicĭ şi respectele nóstre pentru persónele, de la care atârnă punerea acesteĭ instituţiunĭ în aplicaţiune. „Casa de dotaţiune a Bisericilor" este din domeniile acelor ideĭ, care reclamă punerea eĭ în aplicaţiune ; adecă ea trebue să devină o instituţiune compusă din atâtea elemente, care vorŭ activa realisarea eĭ. De aicĭ necesitatea de buna-voinţă a ómenilor, cariĭ aŭ să o studieze, să o judece şi în fine

să o traducĕ dintru neființă în ființă. Apoi este necesaru, ca să avemŭ şi buna voinţă a acelora, carii aŭ să aplice voturile S-luí Sinodŭ şi dispositiunile I. P. S. Metropoliţi şi ale P. S. Episcopi. In fine apelămu la toţĭ membriĭ cleruluĭ romănu; căcĭ conform organizaţiuneí, propuse în acestŭ proiectŭ, fie-care membru al cleruluí romănŭ, avend unu rolŭ pasivŭ în akitarea datoriilor, ce-ĭ privescu, eĭ aŭ şi unŭ rolŭ activŭ, care constă în a lucra cu devotamentŭ pentru instituţiunea, ce are menirea de a mănţinea splendórea Bisericeĭ nóstre, de a înlătura suferinţele cleruluĭ şi a familiilor lor şi în fine, de a crea şi clerului romănŭ în societate o posiţiune, conformă cu simţimentele poporuluĭ pentru părinţiĭ spirituali aĭ societăţeĭ nóstre.

Arch. Genadie Enacenu.

Organismul Mitropolieĭ saŭ Patriarchatuluĭ de la Carlovițŭ (1).

Regimul ecclesiasticu eparchialŭ.

A. Adunarea eparchială.

Precum puterea Mitropolituluĭ şi a Synodului este mărginită şi aprópe înlăturată prin instituţiunea creată în virtutea art. IX al legeĭ, adecă prin *Congresŭ*, astfelŭ şi puterea fie-căruĭ episcopŭ este mărginită prin *Adunarea eparchială*, creată de către Congresŭ în anul 1870 — 1871. Ceea ce este *Congresul* pentru tóta întrega Biserică de la Carlovitŭ, este *Adunarea eparchială* pentru fie-care episcopie în parte

(1) Continuare. Vedĭ No. 2. Bis. Orto. Rom.

După organisaţiunea eparchială de la 1871, Adunarea eparchială se compune din Episcopul eparchialŭ şi unŭ numĕrŭ óre-care de membriĭ naturalĭ saŭ aleşĭ dintre clericĭ şi mirenĭ. Membriĭ naturalĭ suntu protoiereiĭ districtelor din Eparchia respectivă şi referentul scolarŭ a Eparchieĭ; toţĭ ceĭ-lalţĭ suntŭ aleşĭ. Patronatele gimnasielor şi Colegiile profesorilor de la institutele theologice, de la gimnasie şi de la scólele normale aŭ privilegiul de a alege independentŭ câte unŭ membru, ceĭ-lalţĭ suntŭ aleşĭ şi anume ceĭ clericĭ de către clerul fie-căreĭ protoieriĭ, ceĭ mirenĭ de către parochiĭ. Numĕrul membrilor fie căreĭ *Adunărĭ eparchiale* variéză după populaţiunea fie-căreĭ Eparchiĭ, de obiceiŭ în fie-care protoieriă la 4000 de suflete se alegŭ 2 mirenĭ şi 1 clericŭ; totdeuna însă prevaléză numĕrul membrilor mirenĭ. Astfelŭ Adunarea eparchială din Eparchia Carloviţeĭ numĕră 28 membriĭ clericĭ şi 54 mirenĭ; acea din Baci: 22 clericĭ şi 51 mirenĭ; acea din Ofen: 11 clericĭ şi 19 mirenĭ; acea din Temesvar: 28 clericĭ şi 62 mirenĭ; acea din Verşeţŭ: 25 clericĭ şi 54 mirenĭ; acea din Pacraţŭ: 22 clericĭ şi 40 mirenĭ, şi acea de Carlstad: 52 clericĭ şi 86 mirenĭ.

Episcopul eparchieĭ este deadreptŭ Preşedinte al Adunăreĭ eparchiale; vice-preşedinţiĭ se alegŭ pentru fie care periodŭ. Mandatul adunăreĭ eparchiale durează treĭ anĭ. Spre a se putea lua decisiunĭ valabilĭ, trebue sĕ fie presenţĭ majoritatea membrilor.

Cât privesce *cercul activităţeĭ* adunăreĭ eparchiale, se înţelege că elŭ este fórte mărginitŭ prin caracterul omnipotentŭ al putereĭ Congresuluĭ. După organisaţiunea provisoriă, Adunarea eparchială are cercul activităţeĭ sale: a) alegerea comitetelor eparchiale şi personaluluĭ funcţionarilor lor; b) preparaţiunea propunerilor pen-

tru Congresu, relativŭ la organisarea administraţiuneĭ eparchiale, dotaţiunea cleruluĭ şi a corpuluĭ didacticu, precum şi la înfiinţarea şi conservárea trebuincióselor institute de invĕţământŭ şi fundaţiuni; c) aducerea înaintea Congresuluĭ a plângerilor din Eparchiá relative la Biserică, schólă şi servitoriĭ respectivĭ, cu dreptul de consultaţiune; d) controlarea activităţeĭ organelor administraţiuneĭ ecclesiastice şi scholastice şi facerea cuvenitelor raporte către Congresu.

B. Comitetele eparchiale.

Comitetele eparchiale suntŭ : consistoriul eparchialu, comitetul administrativŭ eparchialu şi comitetul scholasticŭ eparchialŭ.

a). Consistoriul spiritual se ocupă numaĭ de cele spirituale şi este compusŭ, dupĕ organizaţiunea provizoriá eparchială, din Episcopul respectivŭ ca preşedinte, unŭ vicepreşedinte numitŭ de către Episcopŭ, toţĭ protoiereiĭ din districte şi atâţia assesori clericĭ sau mirenĭ, câţĭ găsesce cu cale Adunarea eparchială. Afară de aceştia consistoriul are şi unu Notar şi unŭ Fiscal, cari, ca şi assesoriĭ, se alegŭ de către Adunarea Eparchială. Pentru ca consistoriul să potă lucra trebuie să fie presenţĭ afară de preşedinte şi locoţiitorul seu încă patru assesori clericĭ şi doĭ mirenĭ. Decisiunile se subsemnează de către preşedinte şi de toţĭ assesoriĭ presenţĭ. Decisiunile se facŭ pe baza *a)* a sânteĭ scripturĭ, *b)* a canónelor apostolice ; *c)* a canónelor Synódelor ecumenice şi locale cele recunoscute de Biserica orthodoxă, precum şi a canónelor St. Părinţĭ în al 2-lea canonŭ al conciliuluĭ al şéselea ; *d)* a prescripţiunilor din **Кормуая Книга**, şi *e)* a actualelor disposiţiunĭ eclesiastice şi civile. In fie-care sĕptĕmână se ţine uă şedinţă ; preşedintele însă are dreptul a convoca şi maĭ multe. Limba slavonă bisericéscă ce a fostu pĕnĕ acum fu înlocuită prin limba sêrbă cu litere cirilice.

In privinţa ordineĭ proceselor ce se aducu inaintea consistoriuluĭ se observă următórele regule. Antâiŭ trebuie ca reclamantul să presinte episcopuluĭ saŭ locoţiitoruluĭ uă reclamaţiune care să coprindă : expunerea causeĭ *(expositio)*. aplicaţiunea legiĭ *(adplicatio ad leges)* şi rugămintea *(petitio)*. Episcopul este dator a presenta acestă petiţiune şi în ântâia şedinţă a fixa termenul de citaţiune. Déca reclamatul nu se presintă în ḑioa defiptă, atuncĭ, după espresa cerere a reclamantuluĭ, consistoriul pronunţă sentinţa în sensul acusaţiuneĭ condamnând pe reclamatul şi la cheltuelile de judecată *(convictio ex non venit)* ; tot aceeaşĭ se întêmplă când reclamatul se presintă fără a se apĕra *(convictio ex non defendit)*. Decă însă nu se presintă reclamantul atuncĭ se condamnă la cheltuelĭ de judecată, iar reclamatul se achită. Consistoriul este dator a cere alegaţiunile înscrise ale ambelor părţĭ, după care apoĭ pronunţa sentinţa, care se comunică îndată. Nemulţumitul póte face recursŭ la *apelatoriŭ*, însă în termenŭ de 14 ḑile după publicarea sentinţeĭ.

Consistoriul eparchialŭ se consideră ca ântâia instanţă în afacerile spirituale judecătorescĭ. Special cade in cercul activitaţeĭ sale : *a)* conservarea purităţeĭ învĕţăturilor credinţeĭ : *b)* menţinerea rituluĭ bisericescu ; *c)* tractările şi decisiunile in tóte certele între egumenĭ, ieromonachĭ şi monachĭ, precum şi între protoiereĭ, preoţĭ, diaconĭ şi administratorĭ de bisericĭ ; *d)* tote casurile disciplinare relative la ordinea şi disciplina bisericéscă ; *e)* conducerea examinelor candidaţilor de preoţiă, decisiunea asupra capacitaţeĭ lor şi eliberarea certificatelor respective ; publicarea anuală a chestiunilor pastorale theologice ce se propunŭ preoţilor spre a rĕspunde la ele şi a le deslega, şi luarea în consideraţiune a acelora carĭ se distingŭ într'acésta ; *f)* confirmarea respective numirea diaconilor, preoţilor şi

a protoiereilor ; *g)* confirmarea alegerii egumenilor făcute de comunitatea monastireĭ ; *h)* supraveghierea esecutăreĭ esacte a matriculelor bisericescĭ ; *i)* decisiunea asupra validităţeĭ sacramentelor ; *j)* judecarea afacerilor de căsătorie ; *k)* procesele in contra cleruluĭ infierior, in casuri, care atrag dupĕ sine suspensiunea, transferarea şi perderea funcţiuneĭ şi a beneficielor.

b). Comitetul administrativŭ eparchialŭ este antaia instanţă in afacerile administraţiuneĭ bisericescĭ ale Eparchieĭ, precum este consistoriul in cele spirituale. El este compusŭ din maĭ mulţĭ assessorĭ, al cărora numĕrŭ este determinatŭ de către Adunarea Eparchială dupĕ necessităţile Eparchieĭ. Douĕ din treĭ părţĭ trebue să fie mirenĭ, a treia parte clericĭ, aşa că comitetul in privinţa elementelor din care este compusŭ este maĭ multŭ civilŭ de cât bisericescŭ. Preşedinte al consiliuluĭ este Episcopul. Vicepreşedintele şi secretarul se alegŭ de către comitetul insuşĭ. In cercul activităţeĭ comitetuluĭ administrativŭ aparţine specialŭ *a)* decisiunea asupra tutulor certelor intre parochiele şi comitetele parochiale ; *b)* aprobarea construcţiunilor sau reparaţiunilor insemnate a bisericilor, cimitirelor, a caselor preoţilor etc ; *c)* determinarea marginilor enorielor existente şi infiinţarea de parochiĭ noĭ ; *d)* supraveghierea asupra avutuluĭ bisericilor şi monastirilor din eparchiă. In contra decisiunilor comitetuluĭ administrativŭ se pôte face recursŭ la comitetul congresuluĭ.

C. *Episcopul eparchialŭ.*

Dupĕ doctrina dogmatică a Bisericeĭ orthodoxe Episcopul este aşa de absolutŭ necessarŭ Bisericeĭ, precum este omuluĭ suflarea şi pămĕntuluĭ sôrele. Fie-care episcopu este pentru Biserica sa particulară ceea ce este sôrele pentru pămĕntŭ. Prin el se lumineză şi se incăldesce poporul credinciosŭ şi se preface in templu al luĭ Dumnedeŭ.

Funcţiunea sa este în generalŭ continuarea şi împlinirea missiuneĭ ce a datŭ Cristos Apostolilor pênĕ la finele timpurilor. Ceea ce este comunitatea episcopilor pentru întrégă biserică, s. e. pentru uă metrupole, este episcopul pentru partea ce i s'a incredinţatŭ din acéstă totalitate — pentru eparchia sa, adică el este în eparchia sa isvorul sacramentelor divine, purtătorul celŭ adevĕratŭ al putereĭ apostolice, şi organul legitimŭ prin care, dupĕ voinţa mântuitoruluĭ şi cu ajutorul Sântuluĭ Duhŭ, se sevêrşesce şi se împarte la toţĭ şi la fie-care opera graţieĭ şi a mântuireĭ. Dar acéstă putere ce o are Episcopul conform doctrineĭ Bisericeĭ ortodoxe, fu restrânsă în Biserica de la Carloviţŭ, prin creaţiunea unor instituţiunĭ în care prevalézǎ elementul laicŭ, aşa că puterea episcopală a disparutŭ aprópe cu desevârşire.

In specialŭ cercul activităţeĭ episcopuluĭ coprinde următórele :

a) In privinţa regimuluĭ eclesiasticŭ Mitropolitanŭ, Episcopul are dreptul *a)* de a fi membru şi a avea votŭ în sinodul episcopalŭ şi a consacra pe Episcopiĭ noŭ aleşi; *b)* a fi membru şi a avea votŭ în Congresŭ; când scaunul metropolitanŭ este vacantŭ, Episcopul celŭ maĭ bătrânŭ presedéză Congresul; *c)* a administra scaunul metropolitanŭ, când este vacantŭ: acestŭ dreptŭ l'are fie-care Episcopŭ, pe care 'lŭ orînduesce guvernul; *d)* a fi membru şi a avea votŭ în Comitetul Congresuluĭ, décă Congresul l'alege, precum şi dreptul de a preseda Comitetul, când Mitropolitul este impedicatŭ; *e)* a fi membru şi a avea votŭ în apelatoriul metropolitanŭ, décă sinodul episcopalŭ l'alege, precum şi dreptul de a preseda apelatoriul când Metropolitul este impedicatŭ.

b) In privinţa regimuluĭ ecclesiasticŭ eparchialŭ, Episcopul are dreptul *a)* a convoca şi a preseda adunarea epar-

chială; *b)* a preseda consistoriul şi a numi pe vice-preşedinte; *c)* a numi şi a distitui personalul cancelariei consistoriuluĭ: *d)* votul decisivu în consistoriŭ când este paritate de voturĭ *e)* a decide asupra afacerilor urgente, care nu permitu amânare. In acestŭ cazu Episcopul este datoru a pune acésta la cunoscinţa consistoriuluĭ.

Pênĕ la anul 1868 Episcopul avea dreptul de a numi dea drept pe protoierei districtelor; prin rescriptul însă din 1868 i s'a luatŭ acestu dreptŭ şi s'a datŭ parochielor fiecăruı districtŭ care alegu pe protrotoiereul lor dintre candidaţiĭ propuşĭ de consistoriul, care i se confirmă. Asemenea s'a luatŭ de la Episcopŭ, tot în favorul parochielor şi consistoriuluĭ eparchial, dreptul de a numi pe preoţi şi diaconĭ.

In cercul activităţeĭ civile a episcopuluĭ cade: *a)* dreptul de a lua parte şi a avea votŭ în casa Magnaţilor, a Reichstaguluĭ Unguruscŭ şi în Camera Croato-Slavona; *b)* demnitatea de unŭ adevĕratŭ consiliarŭ imperialŭ, având ca atare titlul de Excelenţă; *c)* posesiunea de decoraţiunĭ şi anume: saŭ crucea de comandor al St. Stefan sau ordinul Leopold şi marea cruce a ordinuluĭ Francisc Iosif.

Dr. G. Zotu.

Despre cântarea bisericéscă.

De când ţinemŭ şi noĭ minte, tot-de-una amŭ audītŭ făcêndu-se distincţiune între cântarea bisericéscă şi cea profană, adecă lumescă usitată de către uniĭ din psalţı prin bisericĭ. Acéstă inclinaţiune a psalţilor Bisericeĭ nóstre uniĭ o prescriŭ influenţeĭ muziceĭ arabe, alţiĭ altor cause. De aici se şi observă, că unele din cărţile de cântărĭ ale Bisericeĭ ortodocse, compuse de către uniĭ din mariĭ psalţı aĭ Bisericeı de Constantinopoli,

cuprindŭ bucăţĭ intregĭ din muzica gĭamiilor turcescĭ, şi ele în adevĕr alterézá din muzică spiritul bisericescŭ. Tot acesta observă cine-va şi in muzica bisericéscă rusésca. Suntŭ cântărĭ, care, esecutate de corurile vocale, provócă în sufletul creştinuluĭ o induioşare, ilŭ punŭ în posiţiune, ca să simţă raporturile dintre creatorŭ şi creatură, dintre providenţiatorŭ şi providenţiatŭ. Altele din contra ĭĭ mişcă sufletul într'o astŭ-felŭ de direcţiune, in cât el se simte intr'o posiţiune streină creştinismuluĭ, i-se pare că se află într'unŭ tetru, la o operă, unde omul, încreḑutŭ în geniul sĕŭ, se légănă în simţimêntul de creatorŭ şi unde raporturile dintre omŭ şi D-ḑeŭ suntŭ rupte. Eca cuvintele, pentru care Biserica face tot-de-una distincţiune intre muzica sa şi cea profană, şi care în modŭ esenţialŭ face, ca cântarea profană să nu potē fi admisă în Biserică şi tot-o-dată să-şĭ aibă şi censoriĭ eĭ.

Da, muzica lucréză asupra latureĭ sentimentale a omuluĭ şi ea are aface cu inteligenţa numaĭ intru atâta, că muzicantul prin modulaţiunile voceĭ, seŭ ale instrumentuluĭ sĕŭ, caută a descepta in ascultătorŭ acele simţimente, care işĭ propune, seŭ care ĭĭ dicteză tecstul, cântatŭ de muzică. Eĭ bine, este cu putinţă, ca toţĭ psalţiĭ şi cântătoriĭ să dispunē de atâta cultură, in cât să scie cum anume trebue să 'şĭ moduleze vocea, pentru ca să provóce în ascultătorŭ numaĭ nisce sciute simţimênte? Sciŭ eĭ cu toţiĭ, că sufletul lor trebue să fie desbrăcatŭ de orĭ-ce simţimêntŭ propriŭ, şi cu tóte aceste capabilŭ şi încă în gradul celŭ maĭ mare, de a se identifica cu simţimêntul momentuluĭ? Muzicantul, şi in special cântăreţul bisericescŭ este datorŭ să cunóscē bine spiritul Bisericeĭ creştine, să distingē cu o precisiune rară raporturile dintre omŭ şi D-ḑeŭ,

şi numai înarmatŭ de nisce aseminea cunoscinţe şi dotatŭ de facultatea, de a simţi singurŭ, va fi în stare, ca, suindu-se în strana de cântăreţŭ, să provóce în sufletele ascultătorilor seĭ simţul pietăţeĭ creştine şi astŭ-felŭ să-ĭ aducă pre asistenţiĭ din biserică în starea de umilinţă şi identificare a omuluĭ cu D-ḑeŭ. Aceste sûntŭ condiţiunile unuĭ muzicantŭ creştinŭ. Décă el nu are destulă cultură, pentru a cunósce spiritul Bisericeĭ creştine, inclină către o altă muzică parată, adecă cea profană, fie ea teatrală, seŭ de giamie. Décă sufletul luĭ este dominatŭ de unŭ simţimentŭ, fie-acesta al mândrieĭ, resultate din desele aprobărĭ ale ascultătorilor seĭ, atuncĭ, şi fare de voia luĭ, mândria va erupe la totŭ pasul, şi el va provoca unŭ simţimentŭ de demnitate umană acolo, unde se reclamă pietatea creştină. Décă înfine cântăreţul nu este capabilŭ, de a se identifica cu spiritul Bisericeĭ, adecă nu simte şi singurŭ, atuncĭ din necesă trebue să avemŭ cântăreţĭ, cariĭ cu modulaţiunile voceĭ lor nu vorŭ mişca cordele latureĭ sentimentale ale omuluĭ, pentru că aceste corde, cu tótă cântarea, nu sûntŭ mişcate nicĭ în sufletul celuĭ, ce cântă.

Să nu credemŭ, că aceste defecte ale muzicanţilor bisericeşcĭ sûntŭ noue; că ele datéză dela epocha stabilireĭ elementuluĭ arabŭ în Europa, seŭ dela altă epochă óre-care. Ele îşĭ aŭ originea în însuşĭ natura umană şi se condiţionéză cu partea defectuósă a omuluĭ, ce se determină pentru muzică, seŭ îşĭ ĭea asuprăşĭ sarcina de cântăreţŭ bisericescŭ. Şi pentru ca să probămŭ acéstă tesă, pusă de noĭ aicĭ, vomŭ face câteva estracte din operele Sânţilor Părinţĭ, cariĭ încă în timpurile cele maĭ antice ale Bisericeĭ creştine s'aŭ ocupatŭ de modul, cum trebuesce esecutată muzica bisericéscă·

Aşa în seculul al IV-lea ava Pamvo, egiptênul, desaprobă şi mustră introducerea de cântări noue în muzica bisericéscă, precum şi modul esecuţiunei acestor cântări. Patericul ni-a conservatŭ următórea istorióră, relativă la materia, ce ne ocupă. Adecă că ava Nitria, discipulŭ al luĭ Pamvo, călătorind prin Egiptŭ, într'o ḑi a deskisŭ cuvêntul către ava Pamvo, ḑicênd : «Ava, noĭ în deşertul acesta ni petrecemŭ timpul în lene, şi nu cântămŭ nicĭ canóne, nicĭ tropare ; căcĭ eŭ, umblând prin Egiptŭ, am veḑutŭ cum chorurile bisericilor cântă, şi, întristându-mĕ forte, mĭ-am ḑisŭ, pentru ce nu cântămŭ şi noĭ canóne şi tropare?» La aceste rĕspunḑênd ava Pamvo, ḑice : «Vaĭ de noĭ, fiiule, căcĭ a venitŭ timpul, când monachiĭ părăsescŭ nutrimentul celŭ solidŭ, dictatŭ de către S-tul Spiritŭ, şi urmărescŭ cântări şi glasurĭ. Căcĭ ce înduioşare, ce lacrimĭ vorŭ putea curge din tropare? Pentru că, décă ne presentămŭ înaintea luĭ D-ḑeŭ, suntemŭ datorĭ a sta cu tótă umilinţa, şi nu în transportŭ ; căcĭ monachiĭ nu s'aŭ depărtatŭ în acestŭ deşertŭ, ca să facĕ representaţiunĭ înaintea luĭ D-ḑeŭ, să se transporteze, să cânte cântărĭ, să întocméscă glasurĭ, să misce din mânĭ şi să skimbe din picĭóre». Adecă, cuviosul Pamvo privesce la muzică din punctul de privire curat asceticŭ. El vede în muzică o înălţare a spirituluĭ umanŭ, care póte să degenereze în mândrie, şi prin urmare, işĭ ḑice elŭ, trebuescŭ înlăturate tóte acele mijlóce, care potŭ să inalţe pre omŭ pênĕ la mândrie şi să-lŭ facĕ incapabilŭ de vieţa ascetico-monachală.

S-tul Ioan Chrisostom şi în acéstă materie cu geniul sĕŭ este departe, de a nega importanţa muziceĭ din Biserica creştină, dar numaĭ regulézā pre cântăreţĭ, pentru ca eĭ să nu altereze spiritul Bisericeĭ din muzica

bisericéscă şi să nu încline către muzica profană. El se esprimă: „Suntŭ unii aicĭ, carii suntŭ iubiţiĭ mei, dar cariĭ, despreţuind pre D-ḑeŭ şi considerând cuvintele cele sânte, ca pre nisce cuvinte ordinare, le pronunţă cu voce neregulată, facend ca din sensul lor să nu rĕmâne nimicŭ neskimbatŭ, şi cariĭ se afecteză şi se mişcă cu totŭ corpul şi lasă a se vedea nisce acte, streine stăreĭ spirituale. Nenorocitule şi ticălosule! e necesarŭ, ca, proaducend docsologia angelică, să te înspăĭmânţĭ şi să te temĭ, şi creatura trebue să facĕ mărturisirea sa cu frică, şi tot cu frică să se cerĕ ertarea pĕcatelor. Iar tu producĭ aici actiunile actorilor şi acelor dela orkestră, acţionând din mânĭ în modŭ neregulatŭ, şi cu picĭorele mişcând şi în genere cu totŭ corpul frângendu-te.... Intunecatŭ fiind la minte de cele, ce aĭ auḑitŭ şi aĭ veḑutŭ în tetrurĭ, de aceia presinţĭ şi în localurile bisericilor cele ce se petrecŭ acolo; şi tot pentru acésta cu strigăte diforme presinţĭ starea neregulată a sufletuluĭ tĕŭ. Cum decĭ cutezĭ, ca să amestecĭ acéstă docsologie angelică cu jucăriile diavoluluĭ?» (a)

Iar fericitul Ieronim în cuvintele la epistola apostoluluĭ Paul către Efesenĭ este forte esplicitŭ în materia, ce ne ocupă, când interpretéză acestŭ tecstŭ al apostoluluĭ: «Umpleţi-vĕ de S-tul Spiritŭ, ḑicĕnd în sine psalmĭ, imnurĭ şi cântărĭ spirituale, cântând şi lăudând pre Domnul în inimele nóstre». Şi anume: «Să auḑă acesté tinerii, să auḑă acia, carii aŭ datoria, de a cânta in Biserică; căcĭ nu trebue a cânta luĭ D-ḑeŭ cu vocea,

(a) S-tul Ioan Chrisostom şi aici presintă caracterul tetrelor contimpurane, unde nu esista nimicŭ moralisatoru. De aceia şi numesce represintaţiunile teatrale jocuri demonice. — Cuventul la prof. Osie. —

dar din inimă, nicĭ să vĕ ungeţĭ gûturile ca tragedienii, cu medicamente dulcĭ, ca să se audă in Biserică bucăţi teatrale şi cântece, dar să cântaţĭ cu frica luĭ D-ḑeŭ, cu faptele, şi conform sensuluĭ scripturilor. Şi dacă cine-va nu are voce, şi este, dupre cum ilŭ numescŭ in genere, cu voce rea, (κακόφονος) décă insĕ are fapte bune, unul ca acesta, este inaintea luĭ D-ḑeŭ unŭ psaltŭ plăcutŭ. Aşa să cânte şerbul luĭ Christos, in cât nu vocea cântătoruluĭ să placĕ, dar cuvintele auḑite; căcĭ spiritul celŭ rĕŭ, ce se afla in Saul, trebuesce să se scótĕ din acia, care de aseminea se posedŭ de dinsul, şi să nu se introducĕ in aci[illegible] uriĭ facŭ din casa luĭ D-ḑeŭ scena păgânismuluĭ.» (a)

Aceste tecsturĭ din S-ţiĭ Părinţĭ le reproducemŭ aicĭ dupre jurnalul Patriarchieĭ de Constantinupolŭ «Veritate». Ele ni represintă starea muziceĭ bisericescĭ din timpurile antice, şi punŭ in posiţiune şi pre cântăreţiĭ noştri de astă-ḑĭ, ca să nu se afecteze de muzica profană, părăsind spiritul Bisericeĭ şi deconsiderând cuprinsul celŭ importantŭ al cântărilor, ce se producŭ in bisericile nóstre.

Arch. Genadie Enacenu.

Discursŭ pronunţatŭ in biserica S-teĭ Mitropoliĭ din Capitală la 28 Noemvrie, cu ocasiunea parastasuluĭ pentru sufletele soldaţilor căḑuţĭ in resbel şi a Te-Deumuluĭ pentru victoria repurtată la Plevna.

„Némŭ trece şi némŭ vine: totul e deşertăciune, ce dupĕ morte nu rĕmâne. (Eclesiastul I, 1—4).

Iubiţĭ creştini,

Astă-ḑĭ sfânta nóstră biserică, pe de o parte inalţă rugăciunĭ către Dumneḑeŭ pentru sufletele eroilor românĭ

(a) Heronym. Comm. in Ephes, V, 19.

căḑuţĭ în resbelul din 1877 — 78, iar pe de alta ĕĭ mulţămesce pentru victoria repurtată de armata română în contra inamicilor la luarea Plevneĭ. Ḑiua de astă-ḑĭ dér ne amintesce şi întristare şi bucurie: întristare pentru că nu puţinĭ vitejĭ românĭ aŭ căḑutŭ în resbelŭ; bucuriă, pentru că, prin eroismul armateĭ nóstre la Plevna, sub conducerea *vitezuluĭ căpitanŭ,* **Inălţimea Sea Regală Carol I.** némul Românescŭ s'a făcutŭ iarăşĭ cunoscutŭ Europeĭ, iar România şĭ-a caştigatŭ independinţa.

In tóte bisericile catedrale, episcopale şi protopresbiteriale din întréga Românie, se săvârşesce aḑĭ acestă dublă rugăciune. Biserica ca şi naţiunea, precum pênĕ acum aşia şi de aci înainte, nu va înceta să dea celor ce suntŭ sub scutul eĭ ajutorul şi uşurinţa posibilă. Atât cu ocasiunea de astăḑĭ cât şi cu alte ocasiunĭ, ea rógă pe D-ḑeŭ pentru iertarea pĕcatelor tuturor eroilor căḑuţĭ la Plevna şi în alte locurĭ, şi ĕĭ mulţămesce pentru că, întărindŭ braţul celor rĕmaşı, aŭ eşitŭ învingĕtorĭ. Naţiunea de asemenea, rĕmâindŭ recunoscĕtóre celor ce s'aŭ sacrificatŭ, recompenséză şi încuragiază pe ceĭ-l-alţĭ.

Aibă dér soldatul românŭ curagiul în totd'auna şi arate-şĭ eroismul la necesităţile ţĕriĭ. Lupte-se şi civilul, cu capacitatea sa, pentru susţinerea drepturilor, pentru regularea şi consolidarea Românieĭ, pe nisce base solide şi bine-făcĕtóre din tóte punctele de vedere, şi biserica va lucra în totd'auna cu eĭ, ĕĭ va bine-cuvênta şi va înălţa rugăciunĭ către Dumneḑeŭ pentru sănătatea lor pe timpul cât vorŭ fi în vieţă şi pentru aşeḑarea sufletelor lor cu sânţiĭ, dupĕ ce vorŭ termina calea vieţiĭ aceştia.

România e astăḑĭ independentă, şi independinţa şĭ-a sigilat'o cu arma şi cu sângele bravilor soldaţĭ care aŭ căḑutŭ în resbelŭ. Biserica şi naţiunea aŭ notatŭ acésta pe paginele neşterse ale istorieĭ şi le vorŭ fi recunoscătóre, ḑi-

cêndu-le acum şi tot-d'a-una : *eternă să le fiĕ memoria şi Dumneḑeŭ să le aşeḑe sufletele cu toţĭ ceĭ ce din vécŭ bine ĭ-aŭ plăcutŭ luĭ.*

Iubiţĭ creştinĭ, că România este independintă, acesta este unŭ faptŭ împlinitŭ. Dérsă nu uitămŭ cuvintele înţeleptuluĭ că, *„nemŭ trece şi nemŭ vine şi totul e deşertăciune ce dupĕ mórte nu rĕmâne.* Independenţa este numaĭ unŭ începutŭ al viitoruluĭ. Sângele vărsatŭ la Plevna şi în alte locurĭ, a lăsatŭ ceva în urmă, a datŭ ca fructŭ acéstă posiţiune Românieĭ şi a deskisŭ calea către uă nouă aspiraţiune. Maĭ rĕmâne dér ca represintanţiĭ naţiuneĭ şi guvernele, cu înţelepciunea şi prudinţa lor, să continue opera şi să conduca pĕnĕ în capătŭ, prin formarea de legĭ derivate din principie divine, aplicabile şi *propriĭ* poporuluĭ românŭ, prin educaţiunea şi cultura luĭ. Décă acestea nu se vorŭ face, de şi menirea Românieĭ (ca din ginta latină), dupĕ cum se esprimă poetul, este *totu înainte*, încercările vorŭ fi uă adevĕrată deşertăciune. Să nu gândimŭ dér că amŭ făcutŭ totul, că amŭ ajunsŭ la ţintă, ci să ḑicemŭ împreună cu s-tul Apostol Pavel : *eu nu că amu ajunsŭ acum a fi desăvĕrşitŭ, ci merg ca dor voiŭ ajunge... eu totu nu mĕ socotescŭ a fi ajunsŭ acum, ci numaĭ atât sciŭ că cele din urmă uitându-le, spre cele din nainte tind, la semnu alerg, la rĕsplătirea kiămăreĭ celeĭ de sus.*

Ţinta la care trebue să ajungă România este în viitorŭ. Ea trebue să mergă neîncetatŭ, şi să mergă cu paşĭ plinĭ de maturitate, ca să nu fie oprită de pedicele diferite ce póte să întêmpine pe calea'ĭ îndepărtată. Ea pĕnĕ acum merge, şi, ca semnŭ de mergere este că astă-ḑĭ se sânţesce unŭ numĕrŭ de drapele ale câtor-va corpurĭ de armată din noŭ înfiinţate. Ea merge şi trebue să mérgă, dar caută să mergă ca unu corpŭ compactŭ, unitŭ şi puternicŭ, fără discordiă, fără sa lase vre-unŭ golŭ prin care să se pótă furişa inamicul.

România este kĭemată la împărăţia luminei, a adevĕrului, a dreptăţeĭ, a păceĭ şi a fericireĭ.

Fie dar ca ea să se îndrepte pe acéstă cale, ca urmele de bine ale conducĕtoruluĭ eĭ să rĕmână adâncŭ gravate în inima Românilor. Aşa, şi numaĭ aşa urmându-se, ostenelile şi sacrificiile ţĕriĭ nu vorŭ rĕmânea zadarnice, nu vorŭ fi deşertăciune.

Amin.

Archiereul Silvestru B. Piteştenu.

PREDICA

La nascerea Domnului nostru Is. Chr. (25 Decembrie).

Christos se nasce, slăviţi'l!

Iubiţĭ creştinĭ!

Treĭ-decĭ şi cincĭ de dile suntŭ astădĭ de când sânta nóstră biserică ne previne în tóte dilele de sĕrbătorĭ despre acestŭ mare evenimentŭ din viaţa creştină, pe care neamŭ adunatŭ astădĭ cu toţiĭ in acestŭ st. locaşŭ spre a-l serba. Treĭ-decĭ şi cincĭ de dile suntŭ de când sânta Biserică ne învaţă cum să întimpinămŭ şi să serbamŭ amintirea despre naşcerea Domnuluĭ nostru Isus Chrstos din sânta Fecióră. Treĭ-decĭ şi cincĭ de dile suntŭ de când sânta Biserica ne vesteşce, dicĕnd: *Christos se naşce, slăviţi'l.* Dar óre cum să'l slăvimŭ? Rĕspunsul la acéstă întrebare va forma objectul prediceĭ nóstre de astădĭ.

Iubiţĭ creştinĭ!

Negreşit că fie-căruia din noĭ se va párea că nicĭ o întâmpinare alta nu póte să fie maĭ demua de Domnul nostre Is. Chr. de cât aceia, pe care i-a făcut-o ingeriĭ kiar in momentele când El s'a născutu din sânta Fecióră. Nicĭ

o întimpinare alta, vrêŭ a dice, nu póte să fie maĭ demnă de El, de cât aceea pe care păstoriĭ aŭ audit'o dela îngeriĭ cari cântaŭ: *mărire întru ceĭ de sus luĭ Dumnedeŭ și pre pămêntŭ pace și între ómenĭ bună voire*. Da: nicĭ că se maĭ póte altă întimpinare maĭ demnă de El de cât acéstă cântare a îngerilor. Dér óre fi-va destul ca noĭ să'l slăvimŭ numaĭ pronunţândŭ aceste cuvinte îngereşcĭ? Fi-va óre destul ca noĭ numaĭ adunându-ne în acestŭ sântŭ locaşŭ să intonămŭ cu toţiĭ kiar cuvintele: *Mărire întru ceĭ de sus luĭ Dumnedeŭ și pre pămêntŭ pace, între ómenĭ bună voire*, séŭ kiar şi alte cântărĭ, pe care sânta nóstră biserică le întrebuinţéză spre lauda naşcereĭ Domnului nostru Isus Christos din sânta Fecióră? Nu; Numaĭ prin acestea, iubiţĭ creştinĭ, noĭ încă nu vomŭ întîmpina cum se cuvine, nicĭ vomŭ lăuda cum se cade pe Domnul nostru Isus Christos, a căruia Naşcere din sânta Fecióră o serbéză astădĭ sânta nóstră Biserică. Nu; Cântările simple numaĭ, cuvintele şi frasele pompóse încă nu ne daŭ dreptul de a ne măguli şi lăuda pe sine înşine că amŭ făcutŭ unŭ lucru însemnatŭ şi unŭ sacrificiŭ demnŭ de Isus Christos. Nu: Căcĭ Profetŭ-Impêratul David ne învaţă că *jertfa luĭ Dumnedeŭ este duhul umilitŭ*. Nu; căcĭ kiar şi Domnul nostru Isus Christos dice: *Nu totŭ celŭ ce'mĭ dice mie Dómne, Dómne, va intra întru împĕrăţia luĭ Dumnedeŭ, ci cel ce face voia tatăluĭ meŭ carele este în cerurĭ* (Math. VII, 21). Iată dér că, pentru ca să întîmpinămŭ şi să slăvimŭ dupĕ cum se cuvine Naşcerea Domnuluĭ nostru Isus Christos, trebue şi fapte conrespundĕtóre cu voia luĭ D-deu; şi cuvintele pe care noĭ le întrebuinţămŭ spre lauda luĭ; trebue să fie numaĭ espresiunea realităţeĭ faptelor şi a simţimintelor inimeĭ curate şi umilite. De aceea, pentru ca D-vóstră să glorificaţĭ, séu să slăviţĭ într'unŭ modŭ demnŭ de creştinŭ, pe Domnul nostru Is. Chr. tre-

bue să nu vĕ mulţumiţĭ şi să nu credeţĭ că aţĭ făcutŭ totul prin aceia, că v'aţĭ adunatŭ şi v'aţĭ unitŭ vocea d-vóstră cu a sânteĭ Biserici şi aţi grorificatŭ pre Dumnedeŭ prin cuvintele: *Mărire întru ceĭ de sus luĭ Dumnedeŭ şi pre pămêntŭ pace, între ómenĭ bunăvoire.* Nu; ci pentru ca să faceţĭ totul, *trebue*, după cum se ecsprimă sântul Profet Isaia, *să scóteţĭ vicleşugurile din inimile vóstre*; trebue să iertaţĭ celor ce vĕ greşescŭ vóé; căcĭ în rugăciunea dată de Domnul nostru Isus Christos, pe care d-vóstră ca creştinĭ, o citiţĭ în tóte dilele, diceţĭ: *şi ne iartă nouĕ greşalele nóstre precum şi noĭ iertămŭ greşiţilor noştri.* Trebue să ajutaţĭ cu ce vĕ stă prin putinţă pre ceĭ golĭ şi lipsiţĭ de pânea dilnică şi stramtoraţĭ de frigul ierneĭ şi alte nevoĭ; trebue să vĕ impliniţĭ în tot-dé-una datoriile către Dumnedeŭ şi către aprópele, şi să faceţĭ altora, aceea ce voiţĭ şi singurĭ să vĕ facĕ alţiĭ; trebue să vĕ împliniţĭ cu sânţenie, dreptate şi esactitate datoriile funcţiuneĭ ce ocupaţĭ; trebue să fiţi în totul drepţĭ, în tóte afacerile şi relaţiunile sociale; trebue să căutaţĭ a avea în tot-dé-una pace şi armonie în familiile d-vostră, şi să vĕ creşteţĭ fiiĭ ce vi i-a dăruitu Dumnedeŭ, în frica luĭ Dumnedeŭ, *căcĭ frica de Dumnedeŭ*, dice înţeleptul, *este inţelepciunea ómenilor*. Numaĭ ast-fel făcênd, veţĭ întâmpina şi veţĭ glorifica după cum se cuvine pe Domnul nostru Isus Christos, carele fiindŭ născutŭ maĭ nainte de vecĭ din Tatal, s'a născutŭ în timpŭ din sânta Fecióră,—evenimentŭ pe care 'l serbézã astădi sânta nóstră Biserică. Numaĭ ast-fel făcênd ve veţĭ face demnĭ de a dobândi bunurile pe care Dumnedeu le fagaduesce celor ce credŭ în Elŭ şi împlinescŭ poruncile luĭ, adeca fericirea eternă. Mergeţĭ der cu pace, iubiţĭ creştinĭ, pe la casele d-vostră şi amintindu-vĕ cele maĭ sus dise, *faceţĭ tóte* — după cum se esprimă sântul Apostol Pa-

vel — *spre lauda luĭ Dumnedeŭ.* Siliţi-vĕ din tóte puterile de a înlătura petrecerile cele înjositóre care de ordinarŭ se cam obicînuescŭ printre aceia cari, ḑilele de sérbătorĭ le iaŭ numaĭ ca ḑile de petrecerĭ, dedându-se la mâncărĭ şi bĕuturĭ peste mĕsură, — lucru prin care nu numaĭ nu se glorifică numele luĭ Dumneḑeŭ dér încă se şi blaméză; şi pe lângă acesta se provocă şi bóle şi kiar pierderĭ materiale considerabile. — Urmaţĭ acéstea şi veţĭ fi viĭ. *Darul Domnuluĭ nostru Isus Christos şi dragostea luĭ Dumneḑeŭ Tatăl şi împărtăşirea Sântuluĭ Duchŭ să fie cu voĭ cu toţĭ.* Amin.

Archiereul Silvestru B. Piteşténu.

REGULAMENTU

de revisuirea şi editarea cărţilor bisericeştĭ române.

Art. 1. *Cărţile bisericeştĭ se vorŭ tipări atât cu litere latine, cât şi cu litere kirilice dupe cum trebuinţa va cere.*

Orthografia cărţilor cu litere latine va fi cea adoptată de Academia Română. Acésta însă nu împedică pe St. Sinodŭ de a face óre care înbunătăţirĭ orthografice în folosul exacteĭ transcrierĭ a orthografieĭ kirilice şi a pronunţieĭ limbeĭ. Iar pentru cărţile cu litere kirilice va servi de normă orthografia esistentă în cărţile aflătóre acum în usul Bisericeĭ Române, şi anume în cărţile tipărite în M-rea Neamţuluĭ.

Art. 2. *Se va înfiinţa în Capitala Românieĭ o tipografie pentru editarea treptatŭ a cărţilor Bisericescĭ, dupe cum trebuinţele vorŭ cere. Tipografia să fiă îndestrată cu tóte cele trebuitóre pentru funcţionarea eĭ. Drept care să se céră de la guvernu mijlócele trebuitóre pentru acestŭ sfârşitŭ. Inaltŭ Prea Sânţitul Mitropolitu Primatŭ, Preşedintele St-luĭ Sinodŭ, consultând ómenĭ experţĭ în arta tipografică, va stabili suma*

necesară pentru tipografia Bisericéscă și va face mijlocire la guvernŭ, ca acea sumă să se prevadă anual în budgetul Statuluĭ.

Art. 3. *Se va institui unŭ comitetŭ compusŭ din persóne competente, care să posédă cunoscințele teologice și limbistice necsare la traducerea cărților Bisericeștĭ din limbele în carĭ aŭ fostŭ scrise și din care ele s'aŭ tradusŭ în limba nóstră, spre a putea verifica acele traducerĭ și a le perfecționa, unde trebuința ar cere. Limbele a căror cunoșcință se cere la revisuirea cărților bisericescĭ suntŭ: Elina, Slavona și Ebraica. Acésta din urmă pentru bibliă, maĭ ales pentru Vechiul Testamentŭ, carele se reproduce în o mare parte în cărțile serviciuluĭ divinŭ al Bisericeĭ, atât în cetirile numite* **paremiĭ**, *cât și în stilŭ și în maniera de a scrie a poeților autori aĭ cărților cultuluĭ Bisericeĭ nóstre.*

Membriĭ comitetuluĭ editorŭ trebue, pe lângă o deplină cunoscință a limbeĭ și literatureĭ române, să cunóscă aceste limbĭ saŭ celŭ puținŭ una din ele. Eĭ vorŭ fi în numĕr de cincĭ saŭ cel puțin în numĕr de treĭ, și vor fi salariațĭ de Guvernŭ celŭ puținŭ câte cu 200 leĭ noĭ pe luna. Eĭ vorŭ fi aleșĭ și numițĭ de către St. Sinodŭ.

Art. 4. *La revisuirea cărților bisericeșcĭ se va procede în modul urmĕtorŭ:*

Cărțile de revisuitŭ se vorŭ recomanda de către St. Sinod președinteluĭ comitetuluĭ, care va regula imediat procederea la revisuire.

Cărțile revisuite și aprobate de toțĭ membriĭ comitetuluĭ se vorŭ înainta apoĭ St. Synodŭ, carele observând revisuirea comitetuluĭ și găsind-o îndestulătóre, va trimite cartea respectivă la Directorul tipoprafieĭ bisericescĭ spre tipărire.

Comitetul la revisuirea cărților bisericescĭ se va conforma regulelor următóre

a) *Va alătura cartea de revisuitŭ cu originalul dupre carele ea a fostŭ tradusă.*

b). *O va confrunta și cu alte traducerĭ făcute mai de nainte de pe acelŭ originalŭ atât în limba română, cât și în alte limbĭ, și la locurile dubióse, echivoce, or neprecise, va prefera pre acea traducere, care se va părea maĭ potrivită cu*

originalul, saŭ la trebuinţă va face uă nouă traducere a a-celuĭ locŭ.

c) *Va observa ca în limba română să fie esprimate ideile originaluluĭ cu exactitatea gramaticală, logică şi theologică.*

d) *Termeniĭ theologicĭ şi ceĭ bisericescĭ stabiliţĭ de Sinóde şi de Biserică pentru exprimarea dogmelor şi a rânduelilor bisericescĭ, trebue să fiă traduşi cu cea maĭ scrupulósă esactitate, adoptând la nevoie chiar termeniĭ originalĭ grecescĭ şi investindu-ĭ în forma română, spre a înlătura perifrasele cele de prisosŭ.*

e). *Fraselor se va da turnura limbeĭ române pe cât va erta fidelitatea şi esactitatea traducereĭ. Nu trebue însă arbitrarmente a se părăsi turnura cea clasică, carea adesea orĭ transpare în traducerea română anterióră, şi carea dă limbeĭ bisericescĭ gravitatea şi majestatea cuvêntuluĭ luĭ Dḑ-eŭ.*

f). *La exprimarea ideelor în românesce să se respecte principiul popularităţiĭ limbeĭ, atât de mult respectatŭ de vechiĭ traducĕtorĭ Românĭ; pe cât însă acéstă regulă nu va fi in oposiţie cu trebuinţa de a exprima ideile originaluluĭ cu tóta exactitatea lor, esactitate, pre carea adesea orĭ traducetoriĭ ceĭ vechĭ o aŭ sacrificatŭ popularităţeĭ. Limba nóstra astăḑĭ este maĭ înaintată şi maĭ bogată în forme şi în expresiunĭ, de cat înainte. Biserica, de şi eminaminte conservătóre, este tot de o dată o mare scólă pentru poporul unde el se cultivă şi intelectualminte şi moralicesce, învéţa treptat şi ideĭ şi expresiunĭ.*

g), *In chestia puritățeĭ limbeĭ să se ferescă de orĭ ce extremităţĭ şi arbitrarităţĭ ce se vĕd în literatura nóstră modernă. Indată ce o expresie întrebuinţată în limba bisericéscă, orĭ de ce proveninţă ar fi ea în origina sa, este înţelésă de românĭ şi primită în limbă, şi esprimă bine ideia originală, şi altă expresie equivalentă nu este în limba poporului, aceia se va menţinea şi în viitorŭ. D. e. ḑicerile:* **Slavă, Slăvesc, Slăvit, Proslăvescŭ**, *uniĭ din editoriĭ modernĭ aŭ credutŭ că facŭ maĭ bine înlocuindu-le cu* **mărire, măresc, mărit, prea măresc**, *şi a; însă în tóte limbele culte alta este* **slavă** *şi alta* **mărire**; *a lepăda prin urmare acestŭ cuvêntŭ, ne avênd altul equivalentŭ, însémnă a sărăci limba şi a o prosti.*

De aceia dicerile adoptate în limba bisericéscă din limbele cu care românii au fost în contactu, numai atunci să se schimbe, când ar fi altele române de aceeași însemnare d. e. **popor** *în loc* **norod, timp,** *în loc de* **vreme, drept credincios** *în loc de* **pravoslavnic** *s. a. Sau când dicerile întrebuințate pene acum ar fi în oposiție cu eufonia limbei române, precum:* **blagoslovenia, polnlojniță, bogoslovenie, voscreasnă. peasnă. blagorodie. bogorodicină, troicinic, pavecerniță, obedniță, slavosloviă, presfeștelnă, osveștanie, blagocestie etc.** *bunul simțu românescŭ cere ca aceste vorbe care nu pot dobândi cetățenie în limba Românâ, să se înlocuiască cu altele române epuivalente, și la nevoe chiar să li se prefere termini originali grecesci, precum s'a și făcutŭ cu unele pene acum, adoptându-se d. ei dicerile:* **ghiasma** *în loc de* **osveștaniă, buna cinstire** *în loc de* **blagocestie, buna vestire** *în loc de* **blagoveștenie, mărturisire** *în loc de* **spovedanie, thologie** *în loc de* **bogoslovie, odă** *sau* **cântare** *în loc de* **pésna, docsologiă** *în loc de* **slavoslovie, bine-cuventare** *în loc de* **blagosloveniă, triodiŭ** *în loc de* **tripiasniţ, mezonoptica** *în loc de* **polunosniță, tipica** *în loc de* **obedniță, ortodocsie** *în loc de* **pravoslavie. ș. a.**

In tot casul inovațiunile limbistice în limba cărților bisericesci se îngădue numai întru cât ele vor fi cerute de o viderată trebuință, provocată de esactitatea espresiunei saŭ de estetica cerută de ori ce limbă cultă. De aceia tóte traducerile moderne de termini bisericesci cari suntŭ contra logicei, archeologiei, artei poetice și muzicale bisericesci, să se înlătureze și să se corégă ca să correspundă cu însemnările lor originale. Să nu se admită d. e. termeni de acei fabricați de editorii cărților bisericesci mai în urmă la Rômnicul Vălcei sub repausatul episcopŭ Calinic, precum: **Serare** *în loc de* **Vecernie, Ședindă** *în loc de* **Ședealnă, asemănândă** *în loc de* **Podobie,** *ascultătoriul în loc de* **Ipacoi, Luminândă** *în loc de* **sfetilnă** *etc. pentru că suntŭ ne-logice și ne-corespundetóre cu ideile originale. Terminii musicali și poetici, acei originali grecești, precum:* **Idiomelă, Prosomie. Melodie, Armonie, Simphonie, Odă, Imnŭ, Stich, Stihologie, Acrostich,** *etc. să se adopte și în cărțile nóstre bisericești, în locul celor slavone:* **Samoglasnică, Podobie, Peasnă**; *saŭ a traducerilor perifrastice*

precum: dulce—cântare, împreună glăsuire, stichul-cel-de-pe-margine etc.

Art. 5. *Revisuirea cărţilor bisericescĭ se va începea de la cele maĭ puţin voluminóse, şi maĭ des întrebuinţate, precum suntŭ d. e.*

Orologiul (Ceaslovul), Evchologiul, (Molitfelnicul), Liturgiarul, Psaltirea, Evangelia, Apostolul, apoĭ vor urma cele maĭ voluminóse şi maĭ costisitóre, precum: Octoichul, Triodul, Penticostariul, Mincele lunare, Tipicul, Biblia, s. c.

Art. 6. *Dacă dupe revisuire şi aprobare ver unul dintre ierarchĭ, saŭ altă persónă, ar voi a tipări ver o carte bisericéscă cu cheltuéla sa în tipografia bisericéscă, atuncĭ plătind costul tiparuluĭ va putea dispune de cărţile tipărite dupĕ buna voinţa sa.*

Art. 7. *Cărţile ce se voru tipări cu cheltuiala Statuluĭ vorŭ fi încredinţate Directoruluĭ Tipografieĭ, care le va distribui unde trebuinţa va cere, şi va încasa preciul lor, carele tot d'auna trebue se fie moderatŭ, representând analogia capitaluluĭ cheltuitŭ cu tipărirea şi unŭ procentŭ moderatŭ conform cu acel stabilitŭ în ţéra de casele de creditŭ ale Statuluĭ spre a se înlesni cumpĕrarea cărţilor de ceĭ ce vorŭ avea nevoiă de dênsele. Directorele va da comptŭ în fiă-care anŭ S-luĭ Sinodŭ de baniĭ încasaţĭ de pe tipărirea şi vêndarea cărţilor. Sinodul va regula cele de cuviinţă pentru păstrarea şi întrebuinţarea escedentuluĭ ce ar resulta.*

Art. 8. *Când tipografia 'şĭ va forma capitalul în de ajuns pentru întreţinerea sa, va înceta ajutorul dat de Statŭ şi ea va continua a funcţiona prin propriele sale mijlóce.*

Art. 9. *Directorele tipografieĭ trebue se fie o persónă distinsă atât prin sciinţă cât şi prin onestitate, şi să depună şi o garanţie în valóre egală cu suma de banĭ ce i se va încredinţa spre administrare. Sciinţa i se cere pentru ca să pótă esecuta tipărirea cu cea maĭ mare fidelitate şi esactitate pentru ca să nu se întroducă în cărţĭ greşelĭ şi omisiunĭ, precum acésta din nenorocire s'a întâmplatŭ la editarea cărţilor bisericescĭ în fosta tipografiă a Mitropolieĭ din Bucurescĭ, când din lipsa unuĭ Directore competentŭ s'aŭ strecuratŭ o mulţime de greşelĭ în cuvinte şi omisiunĭ de întregĭ*

frase, ceea-ce a compromisŭ fórte cărţile acelea. Directorul tipografiei va fi ales de Sinodŭ în înţelegere cu Ministrul de Culte şi aprobatŭ de Domnitor, el va fi salariatŭ şi va administra tipografia cu avutul eĭ sub controlul Sinoduluĭ împreună cu Ministrul de Culte, pênĕ când tipografia se va întreţinea de Statŭ, iară dupĕ ce ea va avea mijlócele sale proprii de întreţinere, va rĕmânea numai sub controlul S-tuluĭ Sinodŭ.

Art. 10. *Inaltŭ P. P. S. S. Metropoliţi şi P. P, S. S. Episcopĭ să ia mĕsurĭ, ca pênĕ la realisarea noueĭ ediţiunĭ a cărţilor bisericescĭ să nu se tolereze a se face de către Bisericaşi în limba cărţilor bisericescĭ esistente nicĭ o schimbare sau inovare arbitrarià, nicĭ să se adopte prin bisericĭ vre o ediţiune nouă de cărţĭ bisericescĭ, abătute de la vechile ediţiĭ, şi care s'ar fi făcutŭ fără censură şi aprobarea S-tului Sinodŭ, căci numaĭ aşa se va putea înfrêna pasiunea de inovaţiune care de unŭ timpŭ a cuprins pênĕ şi pre ceĭ mai puţinĭ cărturarĭ, de a se arăta progresiştĭ, modificând dupe capul lor espresiunile cărţilor bisericescĭ, chiar şi unde nu trebue modificatŭ nimicŭ.*

Art. 11. *Inaltŭ Prea Sânţitul Mitropolitŭ Primatŭ, Preşedintele S-tuluĭ Sinodŭ, să stăruiască în numele Sinoduluĭ şi a întregeĭ bisericĭ Române la guvernul Măriei Sale Domnitorul Românilor, ca aceste mĕsurĭ propuse de St. Sinodŭ pentru tipărirea cărţilor bisericescĭ să se aplice fără întârdiere prin procurarea mijlócelor necesare pentru înfiinţarea şi întreţinerea tipografieĭ cu personalul trebuitorŭ, atât pentru tipărirea cât şi pentru revisuirea cărţilor bisericescĭ. La sesiunea viitóre Inaltŭ Prea Sânţia Sa va încunoşcinţa pe Sf-l Synodŭ despre resultatul mijlocireĭ sale la guvernŭ şi despre mĕsurile ce s'ar fi luatŭ pentru înfiinţarea tipografiei, pentru ca St-lŭ Sinodŭ să póte îndeplini cele ce se cer din partea pentru neîntârziata revisuire şi editare a cărţilor bisericescĭ.*

Acest regulamentŭ s'a votat de St. Sinodŭ în şedinţa sa din Noembre 1880.

Preşedinte, Mitropolitu Primatŭ al Românieĭ Calinic.
Iosif Mitropolitu Moldovei.
Melchisedech Episcopul Romanuluĭ.

Inocentie Episcopŭ de Buzeŭ.
Calinic Episcopŭ Huşilor.
Episcopŭ al Argeşuluĭ Ghenadie al II-lea.
Iosif Episcopul Dunăreĭ de jos·
Calist Stratonichias Bacaoénul.
Iosif Botoşeneanul.
Eremia Gălăţeanul.
Silvestru B. Piteşteanul.
Valerian Rômniceanu.
Inocentie M. Ploeşteanu.
Calistrat Berladenul Archiereu.

Profeţiile.

(Urmare. Vedĭ No. 1 al jurn. Bis. ort. Rom.).

Cât timpŭ evenemêntul era reservatŭ viitoruluĭ, elŭ a vieţuitŭ cu viaţa naturală şi ordinară a acelor lalte popore: reunitŭ într'unŭ corpŭ pe unŭ punctŭ al globuluĭ, elŭ a avutŭ tóte privilegiile sale de naţionalitate, ba încă a fostŭ şi obiectul respectuluĭ cuceritorilor; a vĕḑutŭ pe Ciruşĭ şi Alexandri tinḑându-ĭ o mână amică, şi a întra în templul sĕŭ, care era minunea lumeĭ, cu multă religiositate. Şi a avutŭ şi fasele sale de decadenţă şi de nenorocire: idolatria a trebuitŭ să'lŭ absorbă de maĭ multe orĭ, captivitatea 'l-a reţinutŭ multŭ timpŭ la veciniĭ sĕĭ, şi sub Macabeĭ fu redusŭ la o mână de bravĭ, retraşĭ printre câteva stîncĭ. Dar tot-deauna fericitŭ saŭ nenorocitŭ elŭ trăia viaţa de poporŭ (1).

---

(1) *Sceptrul* nu fu rădicatŭ prin captivitatea Babilonică, căcĭ reîntórcerea era promisă şi preḑisă. Când Nabuchodonosor duse poporul, ca să nu se crédă că sceptrul ar fi rădicatŭ din Juda li s'a spus maĭ de 'nainte că puţinŭ vorŭ fi în exilŭ şi că iarăşĭ vorŭ fi restabiliţĭ. Eĭ fură tot-deauna *mângâeaţĭ* de *profeţĭ* şi *regiĭ lor continuară.*

Dar din momentŭ ce a bătutŭ prima oră împlinirei profeţiilor şi când era importantŭ de a se constata pentru tot-deauna şi pretutindene veracitatea lor, atuncĭ unŭ duplu fenomenŭ se declară în acestŭ poporŭ. Elŭ incetéză cu totul de a maĭ fi ca poporŭ, elŭ începe a fi ca sectă; esterminatŭ în prima sa stare, elŭ rĕmâne neesterminabilŭ în adoŭa. Viaţa luĭ devine curatŭ ca a uneĭ vrăjitóre. Pentru că n'a înţeles la timpŭ împlinirea profeţilor sale şi adevĕrata eşită a destinelor sale, elŭ s'a încuétŭ în ele, ş'a făcutŭ din ele ca unŭ prisonŭ, ca unŭ mormîntŭ. Invălitŭ în acéstă stare, elŭ tráeşce încă astfelŭ; lovirile ce i-s'a datŭ n'aŭ făcutŭ de cât a-'lŭ împlânta şi maĭ tare. In acelaşŭ timpŭ, ca răpitŭ de o furtună (furtună începută dela Golgotha şi care sfâşie voalul templuluĭ sĕŭ), elŭ a fostŭ împrăştiatŭ în lume şi mĕturatŭ fără limite şi fără fine. Luĭ i-se ḑisese: „Tu nu veĭ maĭ fi nicăierĭ ca poporŭ, ci veĭ fi tot-deauna şi pretutindene ca marturŭ. Imprăştierea ta printre tóte naţiunile infidele se va face dupre mĕsura kiemăreĭ lor la credinţa pe care o refusĭ tu, şi a căria garantŭ veĭ fi tu kiar pentru necredinţa ta. Purure murindŭ pentru ca să nu poţĭ skimba nimica în starea ta, tot-deauna supravieţuindŭ pentru ca acéstă stare să subsiste, tu veĭ fi personificarea universală a trecutuluĭ în viitorŭ, şi ca echul prelungitŭ alŭ seculilor profetice în seculele chreştine. Prin acésta toţĭ ómenii marturĭ aĭ evenementuluĭ vorŭ fi în realitate martorĭ şi aĭ profeţieĭ, şi le vorŭ vedea distinctŭ şi de-o-dată, pentru că Profeţia viŭe, însuşĭ Profetul, va fi rătăcitŭ ca unŭ orbŭ în mijlocul evenementuluĭ, făcendu-se vĕḑutŭ şi auḑitŭ de tóte naţiunile şi de tóte generaţiunile. In adevĕr, cum ḑice Pascal, tótă acéstă încadrare este divină.

Eca starea minunata şi banală (ordinară) în acelaş

timpŭ sub care se presintă poporul Judeŭ. Acestŭ caracterŭ de banalitate împuţinéză efectul minuneĭ pentru spiritele uşore, şi tempereză lumina prea vie a evidenţeĭ, spre a nu lăsa să domnéscă de cât jumătate ḑiua credinţeĭ; dar pentru spiritele care insistă, tocmai în banalitatea faptuluĭ se vede maĭ bine minunea.

Pentru acésta amŭ insistatŭ şi noĭ, asupra acestuĭ faptŭ maĭ multŭ de cât era necesarŭ obiectuluĭ acestuĭ studiŭ: căcĭ starea poporuluĭ judeŭ, pe lângă că serveşce a mânţinea certitudinea distinctă a profeţiilor la sînul împlinireĭ lor, probéză în acelaş timpŭ divinitatea religiuneĭ prin aceea că este aşa de evidentŭ legată şi adaptată la ea. Insuşĭ mijlocul de probare este o probă; căcĭ întru acésta stă misteriul operilor luĭ Dumneḑeŭ, atât în Religiune precum şi în natură, ca să vedemŭ scopul pretutindene şi mijlocul nicăire. Totul este unŭ lanţŭ de probe, care formândŭ o măreţă falangă de demonstraţiunĭ, ţintescŭ fie care directŭ la centru. Nu găsimu aice nici *maioră* nicĭ *minoră*, totul este *conclusiune.*

Archiereul Innocente M. Ploeşteanu.

Sumariul şedinţeĭ S-luĭ Sinodŭ din 22 Iunie 1879.

Şedinţa se deschide de către Inaltu Prea Sânţitul Mitropolitŭ Primatŭ şi făcêndu-se apelul nominalŭ respundŭ presenţĭ 12, fiind unul absentŭ.

Se dă cetire prescriptelor verbale din 19 şi 21 Iunie şi se aprobă.

Se citesce petiţiunea Prea Sânţituluĭ Mitropolitu Nichifor înregistrată la No. 39 in privinţa uneĭ epistole a Patriarchuluĭ de Constantinopole; St. Sinodu decide a se trimite petiţiunea acéstă comisiuneĭ speciale orînduită pentru cercetarea actelor relative la Prea Sânţiea Sa.

Se trimite la comisiunea de petiţiunĭ adresa Inaltu Prea S. Mitropolitŭ Primatu No 1716 relativă la călugĕrirĭ.

Idem, raporturile Secretariuluĭ Cancelarieĭ St. Sinodu relative la apelul preoţilor G. Conta şi I. Herăscu.

P. S. Raportorŭ al comisiuneĭ de petiţiunĭ dă cetire raportuluĭ asupra supliceĭ D-luĭ C. Aninoşeanu prin care cere a se libera în primirea D-sale onorariul Prea Sânţituluĭ Ghenadie fostu Argeşiu ca fostu preşedinte al redacţiuneĭ jurnaluluĭ «Biserica Ortodoxă Română.» După uă discuţiune óre care St. Sinodu modifică conclusiunea raportuluĭ în modul următorŭ: Dupĕ propunerea aci anecsată şi primită de St. Sinodu ca suma de leĭ 666, banĭ 33 ce se cuvine repausatuluĭ Ghenadie din salariul seŭ ca redactorŭ al jurnaluluĭ Biserica Ortodoxă, să uă rĕspundă redacţiunea actuală Tribunaluluĭ de Ilfov, pentru ca acela la rîndul seŭ să o dea rudelor repausatuluĭ Archiereu.

Dupe acésta procedându-se la alegerea treĭ candidaţĭ de archiereu pentru locul vacantŭ de archiereu titular de Ploeştĭ, maĭ întâĭ se dă citire listelor alăturate de candidaţiĭ propuşĭ de I. I. P. P. S. S. Mitropoliţĭ la care P. S. Episcopŭ de Rômnicŭ-Noul-Severinŭ cere a sa înscrie din partea P. S. Sale doĭ candidaţĭ şi anume: Archim. Grigorie Rômnicénu şi Archim. Dionisie Albişténu. Apoĭ se procede la votŭ şi resultatul este dupĕ cum urmédă.

Archim. Inocenţiŭ Moisiu a întrunitu ḑece bile albe şi două negre

Archim. Filotheiŭ Romanescu a întrunitu optibile albe şi patru negre.

Archim. Genadie Enăcénu a intrunitŭ patru bile albe şi optŭ negre.

Protosinghelul Narcis Creţulescu a intrunitŭ şépte bile albe şi cincĭ negre.

Cât privesce pentru ceĭ-l-alţĭ candidaţĭ şi anume: Archim. Veniamin Catulescu şi Archim. Partenie Clinceni propuşĭ de Inalt P. S. Mitropolitŭ Primatŭ, şi Ierodiéconul Conon Arămescu, Iconomul George Possa şi Archim. Teoctist Scriban propuşĭ de I. P. S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ şi Suceaveĭ, precum şi ceĭ doĭ propuşĭ de P. S. Episcopŭ de Râmnicŭ-Noul-Severin, nu s'a pusŭ la votŭ canditatura lor, fiind deja complectatŭ numĕrul de treĭ candidaţĭ ceruţĭ pentru locul vacantŭ.

In P. S. Preşedinte comunică St. Sinodu resultatul votuilor şi se decide a se trimete lista candidaţilor aleşĭ D-luĭ Ministru de Culte conformŭ regulamentuluĭ.

Ora fiind inaintată şedinţa se ridică anunţându-se cea viitóre pentru a doua ḑi, Iunie in 23.

(Sem.) Preşedinte. † Mitropolitŭ Primatŭ al Românieĭ **CALINIC**.
(Sem.) Secretarŭ † **Iosif Botoşăneanu**.

Sumariul şedinţeĭ S-luĭ Sinodŭ din 23 *Iunie* 1879.

Şedinţa se deschide la orele 2 p. m. de către Inaltu Prea Sânţitul Mitropolitŭ Primatŭ, presentŭ fiind şi D-l Ministru de Culte. Făcêndu-se apelul nominalŭ respundŭ presenţĭ 12, fiind absentŭ unul.

Se dă citire prescriptuluĭ verbalŭ din şedinţa trecută şi se aprobă. Inaltu P. S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ şi Suceaveĭ luând cuvintul cere a se pune la ordinea ḑilei două chestiunĭ de mare importanţă, adică chestiunea despre epistola In. P. Sânţituluĭ Patriarchŭ, şi cea relativă la afacerea Mitropolituluĭ Nichifor. Sântul Sinodŭ incuviinţând acéstă propunere, P. S. Episcopŭ de Roman, raportorul comissiuneĭ speciale însărcinate cu cercetarea acelor chestiunĭ, dă cetire raportuluĭ asupra epistoleĭ In. Prea Sânţituluĭ Patriarchŭ. Dupe uă discuţiune óre-care, St. Sinodŭ aprobă conclusiunea raportuluĭ şi decide ca totŭ aceeaşĭ comissiune să se însărcineḑe a compune unŭ proiectŭ de respunsŭ la acea epistolă, şi că acestŭ respunsŭ să

se traducă in limba grécă de către D-nu Translator alŭ Ministeruluĭ de Interne, spre a se trimite Patriarchuluĭ uă asemenea traducţiune, pe lingă originalul scrisŭ in limba română.

D-l Ministru de Culte luândŭ cuvêntul arată că şi Domniea sa aprobă cu totul conclusiunele raportuluĭ şi exprimă şi consimţimîntul D-sale ca până la primirea unuĭ noŭ rĕspunsŭ de la Patriarchŭ să se amâne hirotonirea candidaţilor de archieriă ; iar dacă P. S. Patriarchŭ va persista în refusul sĕŭ, In. P. P. S. S. Mitropoliţĭ să săvîrşéscă hirotoniile. In acestŭ sensŭ P. P. S. S. Episcopĭ de Roman, Dunărea de josŭ, Eremiea Gălăţeanul şi Iosefŭ Bobulescu aŭ făcutŭ următórea propunere inscrisă : Intîmplându-se ca P. S. Patriarchŭ să refuse binecuvîntarea la hirotonirea candidaţilor aleşĭ chiar în urma intervenireĭ a doa, St. Sinodŭ autorisă pe I. I. P. P. S. S. Mitropoliţĭ a păşi imediatŭ la hirotonirea celor treĭ candidaţĭ aleşĭ de St. Sinodŭ. Propunerea punêndu-se la votŭ se primesce.

In. P. S. Mitropolitŭ alŭ Moldoveĭ şi Suceaveĭ luândŭ cuvîntul propune ca cu acéstă ocasiune a trimiteriĭ rĕspunsuluĭ către P. S. Patriarchŭ să se trimiţă şi unŭ membru al St. Sinodŭ care să dea Inalteĭ Sale Sanctităţĭ cuvenitele esplicaţiunĭ. D-nu Ministru de Culte rĕspunde că de şi nu respinge acéstă propunere, însă nu o póte primi înainte de a o pune în vederea Consiliuluĭ de Miniştri.

Apoĭ P. S. Raportorŭ alŭ aceleiaşĭ comisiunĭ dă cetire raportuluĭ relativŭ la chestiunea Mitropolituluĭ Nichifor, şi dupĕ uă lungă discuţiune, la care a luatŭ parte şi D-nu Ministru de Culte, combătêndŭ conclusiunea raportuluĭ, se face următórea propunere subsemnată de P. P. S. S. Episcopĭ Ghenadie Argeşiu, Iosef Botoşăneanul şi Calist Stratonichias.

«Asupra conclusiuneĭ raportuluĭ comisiuneĭ în chestiunea Mitropolituluĭ Nichifor, fostul locotenentŭ de Mitropolitŭ al Dobrogeĭ, propunemŭ ca conclusiunea menţionatuluĭ raportŭ să rĕmână în adestare pânĕ când se va priimi rĕspunsul patriarchicescŭ la întrebarea ce D-nu Ministru de Culte a făcutŭ in acéstă chestiune. Pentru care spre maĭ multă înlesnire să scrie şi In. P. S. Mitropolitŭ Primatŭ, Preşedintele St. Sinodŭ, la Bi-

serica Mare, cerîndu deslușirile necessarie, care privescŭ situațiunea canonică a numitului Mitropolitŭ Nichifor„.

Punêndu-se la votŭ acéstă propunere se priimesce. Se pune apoi în desbatere chestiunea despre jurămîntul preoților care era la ordinea ḑileĭ, și St. Sinodŭ decide ca In. P. S. Presedinte să facă uă nouĕ amintire către D-nu Ministru de Culte în privința acésta, de óre ce St. Sinodŭ are deja luată uă decisiune pe care aprobând-o onor. Consiliu de Miniștri a înaintat-o D-luĭ Ministru de Justiție spre a face cuvenita lucrare.

Ora fiindŭ înaintată, ședința se ridică, anunțându-se cea viitóre pentru Lunĭ, 25 Iunie curentŭ.

(Sem.) Președinte. † Mitropolitŭ Primatŭ alu Românieĭ **Calinic.**

(Sem.) Secretarŭ. † **Ghenadie Argeșiu.**

Sumariul ședinței S-luĭ Sinodŭ din 25 Iunie 1879.

Ședința se deschide la orile 2 p. m. de către Inaltŭ Prea Sânțitul Mitropolitŭ Primatŭ și facendu-se apelul nominalŭ respundŭ presențĭ 12, fiindŭ absentŭ unul.

Se dă citire prescriptuluĭ verbalŭ al ședințeĭ trecute și se aprobă cu óre care modificațiunĭ cerute de P. S. Episcopŭ de Romanŭ.

P. S. Raportorŭ al comissiuneĭ de petițiunĭ dă cetire raportuluĭ asupra adreseĭ In. P. S. Mitropolitŭ Primatŭ No. 330 prin care mijlocește pentru aprobarea tundereĭ în monachismŭ a surorilor Smaranda Stilescu și Voica G. Cojocănelŭ din Monastirea Țigănescĭ. St. Sinodŭ aprobă conclusiunea raportuluĭ de a se aproba aceste călugĕrirĭ.

Idem, asupra adreseĭ P. S. Episcopŭ de Rômni cu-Noul-Severin, No. 646 relativă la cererea de călugĕrire a fratelui Ioan Stănescu din Schitul Lainici. St. Sinodŭ aprobă conclusiunea raportuluĭ de a se încuviința acéstă călugĕrire.

Idem, asupra supliceĭ Archimandrituluĭ Gavriil Rășcan prin care reclamă a i-se plăti onorariul cuvenitŭ luĭ ca alŭ 3-lea membru redactorŭ al jurnaluluĭ Bisericescŭ. St. Sinodŭ, avîndŭ în vedere că reclamantul a încetatu din vieață, decide a se pune petițiunea la dosarŭ.

Idem, asupra apeluluĭ făcutŭ de preotul Grigorie Conta. St.

Sinodŭ aprobă conclusiunea raportuluĭ de a se respinge apelul de óre ce procedura Consistorială a fostŭ fórte regulată și sentința apelată este întemeiată pe Sântele Canóne. In. P. S. S. Mitropolitul Primatŭ intervine pe lîngă St. Sinodŭ și în specialŭ pe lîngă In. P. S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ de a micșora pedépsa aplicată preotuluĭ in chestiune. In. P. S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ respunde că din parte-i este fórte dispusŭ a usa de indulgență în privința preoților căduțĭ într'o greșélă, însă numaĭ când dinșiĭ arată căință; dar preotul Conta a avutŭ tot-d'auna, atât înaintea faptuluĭ pentru care este acum pedepsitŭ, cât și după acésta, uă purtare nedemnă de preotŭ, și n'a datu niciĭ unŭ semnŭ de căință.

Cu acéstă ocasiune, In. P. S. Mitropolitu alŭ Moldoveĭ cere a se stabili uă normă generală, cum trebue să se procedă la luarea daruluĭ. I. P. S. Sa amintește unŭ casŭ în care s'a luatŭ preotuluĭ catherisitŭ însemnele preoțescĭ cu óre-care ceremonie în Biserică, găsește însă acéstă procedare, pentru casul în chestiune, prea severă, maĭ cu seamă că nu ecsistă nicĭ uă prescripțiune canonică în privința acésta. In. P. S. Mitropolitu Primatŭ amintesce unŭ altŭ casŭ, că unŭ preotŭ a fostŭ caterisitŭ însă i-a îngăduitŭ a purta costumul preoțescŭ în tótă vieața sa. St. Sinodŭ decide ca în privința preotuluĭ Grigorie Conta, în urma esplicațiunilor date de In. P. S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ, să procédă In. P. S. Sa în modul ce i-se va părea maĭ indulgentŭ.

Cu acéstă ocasiune P. S. Episcopŭ de Rômnicu-Noul-Severin propune ca biroul St. Sinodŭ să facă cuvenita mijlocire către D-l Ministru de justiție, ca de câte orĭ se condamnă verĭ unŭ preotŭ a fi întemnițatŭ, — D-sa să însciințeze întâiŭ pe episcopul respectivŭ spre a se lua preotuluĭ costumul preoțescŭ.

Intre acestea venindu și D-nu Ministru de culte, P. S. Episcopŭ de Argeșiŭ, raportorul Comisiuneĭ pentru modificarea costumuluĭ preoțescŭ, dă cetire raportuluĭ respectivŭ, precum și a proectuluĭ de regulamentu, al majorităţeĭ compuse de P. S. Sa, și de In. P. S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ și Suceaveĭ. După acésta se dă cetire și regulamentuluĭ pentru costumul preoțescŭ introdusŭ de către In. P. S. Mitropolitŭ Primatŭ în Eparhiea Sa.

In. P. S. Preşedinte, declarând discuţiunea generală deschisă, P. S. Episcopŭ al Dunăreĭ de josŭ, luândŭ cuvîntul, arată că P. S. S. nu găseşte nicĭ unŭ motivŭ pentru schimbarea costumuluĭ preoţescŭ, că costumul celu nou, nu-i se pare nicĭ maĭ esteticŭ, nicĭ maĭ higienicu, de cât celu vechiŭ, şi apoĭ ecsprimă temerea, să nu cumva prin modificarea costumuluĭ, în locŭ de a se face unu bine cleruluĭ, să se facă unŭ reŭ maĭ mare, provocândŭ dividiunĭ în clerŭ cum a fostŭ devisatŭ în Francia clerul cu ocasiunea jurămîntuluĭ impusŭ preoţilor, în preoţĭ juraţĭ şi ne juraţi. P. S. Sa nu consimte a se schimba costumul străbunilor, însă arŭ face uă concesiune dacă i s'ar arăta motive seriόse care să reclame uă modificare.

P. S. Episcopŭ de Rômnicŭ-Noul Severinŭ, arată că este pentru όre care modificărĭ, însă să se facă pe o cale legală şi costumul noŭ să fie convenabilŭ.

P. S. Archiereŭ Iosefu Bobulescu, se declară în contra costumuluĭ noŭ, şi că trebue maĭ întâĭ a se îmbunătăţi sόrta materială a cleruluĭ. Apoĭ adaogă că legile civile pedepsesce pe unŭ individŭ care arŭ bate pe unŭ preotu, precum s'a întâmplatŭ la Iassĭ cu unu preotŭ bătrînu, în mijlocul pieţeĭ fiindŭ în costumul preoţescŭ, cu cât maĭ vîrtosŭ când va fi cu pălăriea, avîndŭ de pretecstŭ că nu 'lŭ a cunoscutŭ.

In. P. S. Mitropolitŭ alu Moldoveĭ şi Suceaveĭ luândŭ cuvîntul, arată, că, ca membru al comisiuneĭ, declară din capul loculuĭ că nu este pentru modificarea costumuluĭ. In. P. S. Sa cere a se conserva costumul celŭ vechiŭ, căcĭ Biserica este paladiul conservatismuluĭ, nu este însă în contra unor înbunătăţirĭ ce s'arŭ putea aduce în costumul actualŭ, şi în sensul acesta este proectul de regulamentŭ elaboratŭ de In. P. S. Sa la care a aderatŭ şi Prea S. Episcopŭ de Argeşŭ. Intr'acestŭ proiectŭ s'a păstratŭ nunumaĭ numele vechiŭ, dar încă esenţa şi lucrul. Cât despre pălărie, ea este unŭ ce profanŭ, laicŭ, saŭ mireanŭ, de aceia a lăsat-o ca facultativă pentru preoţiĭ laicĭ saŭ mirenĭ. Modificarea costumuluĭ preoţescŭ, adaogă In. P. S. Sa, a fostŭ cerută şi de D-l Ministru de Culte de atuncĭ; dar In. P. S. Sa voesce a face unŭ apelŭ la D-l Ministru de Culte ca înainte de a se gândi la asemenea modificărĭ, trebue să îngrijéscă pentru înbunătăţirea posiţiuneĭ ma-

teriale a cleruluĭ şi a instrucţiuneĭ sale. Seminariile aŭ ajunsŭ într'o stare tristă şi nu conrespundu la misiunea lor. St. Sinodŭ a elaboratŭ de multŭ unŭ proiectŭ pentru organisarea seminariilor, pe care la însuşitŭ D-l Ministru de Culte de pe atuncĭ, dar innaintându-se Cameriĭ acelŭ proiectŭ a fostŭ aşea de mutilatŭ în secţiunĭ în cât nu se maĭ cunósşte.

P. S. Episcopŭ de Rômnicŭ-Noul Severin crede că In. P. S. Mitropolitŭ alŭ Moldoveĭ se deḑice, căcĭ astăḑĭ se arată în contra modificăreĭ costumuluĭ, pe când in proectul prescurtatŭ de In. P. S. Sa se ḑice că pălăriea a fostŭ în usŭ maĭ nainte, şi chiar purtată de Mitropoliţiĭ noştri.

In. P. S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ rĕspunde că nu se deḑice, căcĭ în privinţa pălărieĭ dorinţa In. P. S. Sale este a nu fi obligătóre, se póte insă lăsa ca facultativă.

D-l Ministru de Culte luândŭ cuvîntul ḑice că D-sa nu voeşte a combate pe Ministru predecesorŭ al sĕŭ care a fostŭ pentru modificarea costumuluĭ, şi D-sa fidelŭ principielor partiduluĭ liberalŭ de a sprijini orĭ-ce reformă care pare a fi necesarie şi in folosul cleruluĭ se uneşte cu ideia de a se modifica costumul, dar se înţelege intr'unŭ sensŭ maĭ restrictivŭ. D-sa nu vede pentru ce St. Sinodŭ, şi în specialŭ In. P. S. Mitropolitŭ alŭ Moldoveĭ, să fie acum de altă părere, pe când, in anul trecutŭ a declaratŭ, dupe cum se constată din prescriptul verbalŭ că niminea nu doreşte această reformă ca In. P. S. Sa. D-l Ministru declară maĭ departe că, guvernul nu se opune la ameliorațiunea materială şi chiar morală a cleruluĭ; doreşte însă ca assemenea cererĭ să vină din partea St. Sinodŭ nu ca uă imputare, ci ca uă dorinţă sinceră. Guvernul a avutŭ totŭ-d'auna şi are în vedere posiţiunea cleruluĭ şi a instrucţiuneĭ sale, dar St. Sinodŭ nu trebue să piarḑă din vedere dificultăţile în care s'a aflatŭ ţara, cari n'aŭ permisŭ a se realiza tóte dorinţele Guvernuluĭ în privinţa ameliorațiuneĭ posiţiuneĭ cleruluĭ. Cât pentru seminariĭ, D-sa de şi recunósşte că seminariile nóstre nu se potŭ compara cu seminariile din străinătate, totuşĭ nu le găseşte aşa rele pentru ţara nóstră; şi apoĭ, daca proiectul elaboratŭ de St. Sinodŭ pentru organisarea seminarielor a fostŭ mutilatŭ în secţiunele cameréĭ, D-sa nu este vinovatŭ pentru acésta; scie fórte bine In.

P. S. S. Mitropolitul Moldoveĭ că Domni Deputaţĭ şi Senatorĭ suntŭ liberĭ a vota cum voesce. Terminândŭ D-sa dice că atât D-sa cât şi guvernul întregŭ este însufleţitŭ de uă dorinţă sinceră pentru ameliorațiunea cleruluĭ în tóte privinţele. Dar chestiunea care preocupă astă-dipe St. Sinodŭ, este chestiunea costumuluĭ, şi nu trebue să se amestece alte chestiunĭ. In. P. S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ şi Suceaveĭ ɹəsdnuþəupn ıɐ ıɯ-putarea, că ş'aru fi schimbatŭ părerea în privinţa costumuluĭ dice că ceea ce anul trecutŭ i-s'a părutŭ cuviinciosŭ astădĭ nui-se pare oportunŭ. Nu este oportunŭ, dice In. P. S. Sa, ca în înprejurările în care se află astădĭ ţara, să ne ocupămŭ cu chestiune de modă; maĭ departe declară In. P. S. Sa că nu face nicĭ uă incriminare D-luĭ Ministru de Culte şi Guvernuluĭ, ci constată numaĭ, că posiţiunea materială a cleruluĭ este tristă, şi că seminariile nu aducŭ fructele dorite.

Domnul Ministru de Culte repetă din nou că D-sa nu este vinovatŭ, dacă proiectul St. Sinodŭ pentru organisarea seminariilor, nu s'a votatŭ de corpurile legiuitóre, şi că guvernul are intenţiunile cele maĭ bune şi sincere pentru înbunătăţirea posiţiuneĭ cleruluĭ.

P. S. Episcopŭ de Argeşiŭ luândŭ cuvîntul arată, că de şi anul trecutŭ s'a unitŭ cu ideia de a se modifica costumul preoţescŭ din punctul de vedere de a se calma spiritele care aŭ fostu fórte iritate şi pentru că ideia acésta au fostu susţinută şi de D-l Ministru de Culte, dar astă-dĭ nu maĭ póte susţine asemenea ideie, fiind-că a vědutŭ că opiniunea publică s'a schimbatŭ în privinţa costumuluĭ şi că introducerea costumuluĭ noŭ a provocatŭ divisiunĭ în clerŭ şi că a auditŭ lumea criticând pălăriea, din care caudă mulţĭ din preoţiĭ carĭ aŭ purtat'o la începutŭ, în urmă au lepădato.

P. S. Episcopŭ al Dunăreĭ de josŭ reluândŭ cuvîntul insistă a i-se arăta nevoiea care este de a se modifica costumul preoţescŭ.

P. S. Episcopŭ de Roman declară, că nu este pentru modificărĭ ecsagerate; dar nu este nicĭ din aceia care credŭ că uă modificare convenabilă a costumuluĭ preoţescŭ loveşte în religiune şi Biserică. Prea Sînţia Sa a vorbitŭ cu mulţĭ bărbaţĭ fórte însemnaţĭ din ţéră şi toţĭ suntŭ de opiniune a se face

óre-care concesiunĭ; pălăriea este fórte folositóre în privinţa higienică, dupĕ cum vede in multe publicaţiunĭ. Preoţiĭ aştéptă cu nerăbdare voiea de a purta pălăriea şi P. S. Sa rógă pe St. Sinodŭ a da acéstă voie, căcĭ alt-felŭ preoţiĭ o vorŭ purta fără voea Episcopilor.

Ministru de Culte esprimă opiniunea domnieĭ sale, ca introducerea pălăriei să fie obligătóre iar nu facultativă.

P. S. Episcopŭ de Roman, crede că arŭ fi maĭ bine să se lase portul pălărieĭ facultativŭ şi este sigurŭ că toţĭ preoţiĭ tinerĭ o vorŭ purta.

Apoĭ se pune la votŭ luarea în consideraţiune a proectuluĭ presentatŭ de comisiune şi se respinge.

In. P. S. Mitropolitŭ Primatŭ declară că în Eparchia In. Prea Sânţieĭ Sale a găsitŭ la preoţĭ totŭ felul de costume şi pentru a aduce o uniformitate a introdusŭ costumul celŭ usitatŭ astădĭ pe care 'lŭ va menţinea pâne ce St. Sinodŭ va da uă deslegare definitivă.

Ora fiindŭ înaintată, şedinţa se ridică, anunţându-se cea viitóre pentru Mercurĭ 27 Iunie curentŭ.

(Sem.) Preşedinte. † Mitropolitŭ Primatŭ al Românieĭ **Calinic.**
(Sem.) Secretărŭ. † **Iosifŭ.**

Sumariul şedinţeĭ Sântuluĭ Sinodŭ din 27 *Iunie.* 1879.

Şedinţa se deschide la orele 2 p. m. de către In. Prea Sânţitul Mitropolitŭ Primatŭ. Se face apelul nominalŭ la care rĕspundŭ presinţĭ 12, nu rĕspunde unul.

Urmândŭ a se da cetire prescriptuluĭ verbalŭ al şedinţeĭ trecute, In. Prea Sânţitul Preşedinte propune a se amâna cetirea pentru şedinţa viitóre ca să fie presentŭ şi Domnul Ministru de Culte, care luase parte la desbaterile din acea şedinţă, ca să constate şi Domnia Sa dacă ideele suntŭ redate ecsactŭ. Sântul Sinodŭ încuviinţéză amânarea.

Se dă cetire raportuluĭ comisiuneĭ de petiţiunĭ asupra apeluluĭ preotuluĭ Ión Herăscu. St. Sinodŭ aprobă conclusiunele raportuluĭ de a se respinge apelul de óre-ce sentinţa apelată este pronunţată conformŭ Sântelor canóne şi apelantul n'a produsŭ nicĭ unŭ argumentŭ noŭ pentru apărarea sa.

In. P. S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ şi Suceaveĭ cere ca biuroul să comunice Episcopilor respectivĭ hotărîrile Sântuluĭ Sinodŭ asupra apelurilor.

In. Prea S. S. Mitropolitŭ Preşedinte rĕspunde că biuroul totŭ-d'a-una a făcutŭ şi va face uă asemenea comunicare.

P. S. Episcopŭ de Râmnicŭ-Noul-Severin cere ca biuroul să comunice P. S. S. S. Episcopĭ Eparchioţĭ decisiunea Sântuluĭ Synodŭ în privinţa costumuluĭ preotescŭ, spre a o comunica protoiereilor carĭ să o pună în vederea preoţilor.

Propunerea acéstа este susţinută şi de Prea Sânţitul Episcopŭ de Argeşiŭ.

Inaltŭ P. S. Preşedinte rĕspunde că nu este nicĭ uă decisiune a Sântuluĭ Sinodŭ în privinţa costumuluĭ preoţescŭ şi că votul datŭ în şedinţa trecută este uă simplă respingere a luăreĭ în consideraţiune a proiectuluĭ presentatŭ de comisinue.

Inaltŭ P. S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ şi Suceaveĭ arată asemenea că şi In. P. S. Sa a înţelesŭ votul din şedinţa trecută aşia că St. Sinodŭ a respinsŭ luarea în consideraţiune a proiectelor presentate, pentru motivul că nu este acum timpul oportunŭ de a se ocupa de acéstă chestiune.

Prea Sânţitul Episcopŭ al Romanuluĭ arată că în urma votuluĭ Sântuluĭ Sinodŭ din şedinţa trecută, lucrurile rĕmânŭ în statu-quo de maĭ înainte, adică două, saŭ maĭ bine ḑicêndŭ, maĭ multe costume. P. S. Sa propune pentru a sci şi publicul cel crează St. Sinodŭ, să se numească uă comisiune la finele fie-căreĭ sesiunĭ, care să compună unŭ raportŭ generalŭ despre tóte lucrările din acea sesiune, care raportŭ apoĭ să se publice în Monitorul oficialŭ.

In. Prea Sânţitul Preşedinte arată că mijlocul celŭ maĭ nemeritŭ pentru satisfacerea dorinţeĭ esprimată de P. S. Sa Episcopul de Romanŭ este de a se face mijlocire către Domnul Ministru de Culte ca să se publice în Monitorul oficialŭ sumarele şedinţelor S-luĭ Sinodŭ.

Acéstă propunere punêndu-se la votŭ se priimesce.

P. S. Episcopŭ alŭ Dunăreĭ de Josŭ cere ca biuroul sĕ'ĭ comunice formalŭ decisiunea Sântuluĭ Sinodŭ relativă la adresa P. S. Salle No... în privinţa Mitropolituluĭ Nichiforŭ.

In P. S. Preşedinte rĕspunde că se va satisface cererea.

P. P. Episcopŭ de Roman dă citire raportuluĭ comisiuneĭ Sântuluĭ Sinodŭ pentru cercetarea cărţilor didactice religióse asupra următórelor cărţĭ.

1). Manualŭ de explicarea Sânteĭ Lyturgiĭ de preotul C. Moşescu.

2). Colecţiunea tutorŭ parabolelor Mântuitoruluĭ, de d. G. Ionescu.

3). Critica opereĭ: *Comflictele sciinţeĭ şi ale religiuneĭ* de Gerasim Serafim, manuscriptŭ.

4). Invăţătură elementară despre dogmele Bisericeĭ ortodoxe de răsăritŭ, de Diac. St. Călinescu.

5). Esplicarea Evangelieĭ Duminicale, de preotul I. Constantinescu.

6). Manuscriptul intitulatŭ Acatistul Sântuluĭ mareluĭ mucenicŭ Dimitrie, de Diaconu Dimitrie Botezu.

Inaltŭ Prea Sânţitul Mitropolitŭ al Moldoveĭ şi Suceaveĭ luândŭ cuvêntul arată că ca membru al comisiuneĭ crede de a sa datorie să arate St. Sinodu că comisiunea de Iaşy a lucratŭ într'unŭ modŭ fórte consciinţiosŭ şi demnŭ de tótă lauda. De aceea susţine de a se publica raportul eĭ în Monitorul Oficialŭ dupe cum este şi conclusiunea raportuluĭ.

Punêndu-se apoĭ la votŭ conclusiunele raportuluĭ se aprobă în unanimitate.

Ne maĭ fiindŭ nimicŭ la ordinea ḑileĭ şedinţa se ridică.

(Sem.) Preşedinte. † Mitropolitŭ Primatŭ al Românieĭ. **Calinic.**

(Semnatŭ) Secretarŭ. † **Iosifŭ.**

Sumariul şedinţeĭ Sântuluĭ Sinodŭ din 3 *Iulie* 1879.

La ora 2 p. m. şedinţa se deschide de către I. P. S. Mitropolitŭ Primatŭ, se face apelul nominalŭ şi rĕspundŭ presenţĭ 6, absenţĭ şépte.

D-l Ministru al Cultelor şi Instrucţiuneĭ publice citesce mesagiul pentru închiderea acesteĭ sesiunĭ.

(Sem.) Preşedinte. † Mitropolitŭ Primatŭ al Românieĭ **Calinic.**

(Sem.) Secretarŭ.....

Sumariul şedinţeĭ S-luĭ Sinodŭ din 14 *Noemvrie* 1879.

P. P. S. S. Membrii aĭ St. Sinodu, dupe ce s'a ţinutŭ unŭ Te-Deum in catedrala Santeĭ Metropoliĭ, adunându-se în sala şedinţelor la orele 2 p. m., D-l Ministru al Cultelor citeşte Mesagiul Domnescu de deschiderea St. Sinodu şi declară deschisă sesiunea de tómnă din anul curentŭ. Dupĕ acésta I. P. S. Preşedinte al St. Sinodŭ rostesce discursul de deschidere; se face apelul nominalŭ şi rĕspundŭ presenţĭ 10, absenţĭ 5; neflindŭ numĕrul complectŭ, şedinţa se ridică anunţându-se cea viitóre pentru a doua ḑi 15, curentŭ.

(Semnatŭ) Preşedinte. † Mitropolitŭ Primatŭ Românieĭ **Calinic.**
(Semnatŭ) Secretar. † **Iosifŭ** Episcopŭ.

Sumariul şedinţeĭ S-luĭ Sinodŭ din 15 *Noemvrie.* 1879.

Prea Sânţiţiĭ membriĭ aĭ Sântuluĭ Sinodŭ adunându-se în numĕrŭ de 14 nu s'a ţinutŭ şedinţa din causă că Prea Sânţiţiĭ Episcopĭ aŭ fostŭ chemaţĭ la Senatŭ.

(Sem.) Preşedinte. † Mitropolitŭ Primatŭ al Românieĭ **Calinic.**
(Semnatŭ) Secretarŭ. † **Iosifŭ.**

Sumariul şedinţeĭ Sf. Sinodŭ din 16 *Noemvrie* 1879.

Şedinţa se deschide la orele 2 p. m. sub preşedinţa Inaltŭ Prea Sânţituluĭ *Mitropolitŭ Primatŭ*; făcêndu-se apelul nominal rĕspundŭ presenţĭ 14, absenţĭ 1. Urmeaḑă numele în lista apeluluĭ nominalŭ. P. S. Archiereu Valerian esprimă mulţumirile sale şi recunoscinţă S-tuluĭ Sinodŭ pentru distinsa onóre ce 'i a făcutŭ alegêndu-lŭ şi înălţându-lŭ la trépta de Archiereu, şi promite a se sili din tóte puterile spre a corespunde la acéstă încredere. Se procede la alegerea secretarilor biurouluĭ, şi se alegŭ cu majoritatea voturilor P. P. S. S. L. L. Episcopul Dunăreĭ de josŭ şi Silvestru Piteşteanu.

P. S. Episcopŭ alŭ Dunăreĭ de Josŭ mulţumesce S-luĭ Sinodŭ pentru onórea ce i-a făcutu. Se rógă însă ca S. Sinodŭ să fiă indulgentŭ dacă Prea S. Sa, fiindŭ suferindŭ nu v'a putea îndeplini, dupe cum doresce, sarcina ce i s'a pusŭ.

Procedându-se la alegerea comisiunei de petiţiunî, se alegŭ prin mojaritatea voturilor P. P.S. S. L. L. Episcopul de Huşiu, Ieremiea Gălăţieanu şi Valerian Romniceanu. Se dă cetire prescriptelor verbalî ale şedinţelor din 14 şi 15 corentu şi se aprobă.

Urmându apoĭ a se da cetire prescriptelor-verbalî din 25 şi 27 Iunie din sesiunea trecută, Inaltu Prea S. Preşedinte arată că de şi aceste prescripte-verbalî nu fusese încă aprobate de Sântu Sinodu, totuşĭ s'au publicatŭ în Monitorul Oficialŭ, conformu usuluĭ păḑitŭ şi la camerile legiuitóre, rămâind ca P. P. S. S. Membri să céră rectificările cuvenite, la casŭ de a se fi strecuratŭ vre o eróre.

Prea S. Episcopŭ alŭ Romniculuĭ-Noul-Severin luândŭ cuvântul arată că nu 'şĭ amintesce de a fi ḑisu cuvintele:

«*Că costumul introdusŭ de Inaltŭ Prea S. Mitropolitŭ nu'ĭ place*» şi cere suprimarea lor. S. Sinodu admite a se face rectificarea cerută.

Prea S. Episcopŭ de Argeşiu crede că nu s'a făcutu bine de a se publica acele procese-verbale ce nu se aprobase de S. Sinodŭ. In. Prea S. Preşedinte rĕspunḑându repetă cele ce au ḑisu maĭ nainte în privinţa acésta.

Prea S. Episcopŭ de Rômnicu, rógă pe Prea S. Episcopŭ de Romanŭ a retrage cuvintele rostite de Prea S. Sa: «*Ca dacă S. Sinodŭ nu va permite purtarea pălarieĭ, preoţiĭ o vorŭ purta şi fără voea Episcopilor..*»

Prea S. Episcopŭ de Romanŭ rĕspunde că nu póte retrage nimica din cele ce au ḑisŭ. Dupĕ óre carĭ discuţiunĭ punându-se la votŭ procesul verbalŭ din 25 Iunie, Prea S. Episcopŭ de Romnicu declară că se va abţine de la votŭ în urma refusuluĭ Prea S. Episcopŭ de Romanŭ de a retrage cuvintele menţionate. S-l Sinodu aprobă procesul verbalŭ cu rectificarea cerută de Prea S. Episcopŭ al Rômniculuĭ. Se citesce apoĭ procesul verbalŭ al şedinţeĭ din 27 Iuniŭ şi se aprobă fără nicĭ o modificare. Dupĕ acésta se dă cetire următórelor comunicărĭ: Adresa D-luĭ Ministru de Culte No. 12973 prin care face cunoscutŭ că din cei treĭ candidaţĭ votaţĭ de S. Sinodŭ pentru locul vacantŭ de Archiereŭ titularŭ de Ploestĭ Consiliul de Miniştri au alesŭ pe Arhimandritul Inocentiu Moisiu,

care alegere s'a aprobatŭ şi de Alteţa Sa Regală Domnitorul. S. Sinodŭ ia actŭ de acésta.

Idem, adresa In. Prea S. Mitrop. Primatŭ No. 2849 prin care comunică S-luĭ Sinodŭ sĕvârşirea hirotonieĭ în archierie a Prea cuvioşilor Archimandriţĭ Silvestru Bălănescu şi Valerian Ştefănescu. Se ia actŭ.

Cu acéstă ocasiune Inaltu Prea S. Mitropolitu al Moldoveĭ propune a se comunica sciinţa tutulor P. P. S. S. Episcopĭ despre hirotoniea nouilor Archiereĭ. S. Sinodŭ admite acéstă propunere.

Idem, adresa I. Prea S. Mitrtropolitŭ alŭ Moldoveĭ şi Suceaveĭ No. 1817 prin care comunică In. Prea S. Mitropolitŭ Primatŭ Preşedinte al S-tuluĭ Sinodŭ sevârşirea hirotonieĭ în archiereŭ a prea cuviosuluĭ Archimandritŭ Valerieanu Stefănescu. Se ia actŭ.

Idem, adresa D-luĭ Agentŭ princiarŭ al Românieĭ din Parisŭ No. 542, prin care intervine solicitândŭ amânarea hirotonieĭ în archiereŭ a Prea C. Arhim. Calistratŭ Orléanu, superiorul Capeleĭ Române din Parisŭ, înaintândŭ şi o petiţiune din partea acestuia în acelaşĭ sensŭ.

După óre care discuţiune, S. Sinodŭ decide a nu se amâna acéstă hirotonie de cât celŭ multŭ dupe sărbătorile Crăciunuluĭ, şi In. Prea S. Mitropolitŭ Primatŭ până atuncĭ va trătrămite unŭ altŭ Preotŭ în locu'ĭ.

Idem, adresa Inaltŭ Prea S. Mitropolitŭ Primatŭ No. 2847, pe lângă care înaintează S-luĭ Sinodŭ, în traducţiune, două epistole ale Sanctitaţeĭ Sale Patriarchuluĭ Ecumenicŭ, şi anume, Epistola No. 4653 prin care dă binecuvêntarea canonică pentru hirotoniea în arhierie a candidaţilor aleşĭ de S-tul Sinodŭ şi Epistola No. 4652 prin care revócă canonisireade oprire pronunciată contra P. S. Nichiforŭ ex Mitr. de Carpat. S-l Sinodŭ luândŭ actŭ de acésta, decide dupe propunerea In. Prea S. Mitrop. al Moldoveĭ, a se face cuvenita comunicare Prea S-luĭ Episcopŭ al Dunăreĭ de Josŭ despre posiţiunea canonică a Prea S-luĭ Nichiforŭ.

Orele fiindu înaintate, Inaltŭ Prea S. Preşedinte rădică şedinţa anunţândŭ pe cea viitóre pentru a doua ḑi 17 curentŭ.

(Semnatŭ) Preşedinte. † Mitropolitŭ Primatŭ al Românieĭ **Calinic.**

(Semnatŭ) Secretarŭ. † **Iosifŭ.**

Sumariul şedinţeĭ S-luĭ Sinodŭ din 17 *Noemvrie* 1879.

Şedinţa se deschide la orele 2 p. m. sub preşedinţa I. P. Sânţituluĭ Mitropolitŭ Primatŭ. Făcendu-se apelul nominalŭ rĕspundu presenţĭ 14, apsentŭ 1; urmează numele în lista apeluluĭ nominalŭ.

Se dă cetire prescriptuluĭ verbalŭ al şedinţeĭ din 16 Noemvrie corentŭ şi se admite cu óre-care rectificărĭ. I. I. Prea Sânţiţiĭ Mitropoliţĭ şi prea Sânţiţiĭ Episcopĭ fiindu poftiţĭ la Senatŭ pentru alegere de biuroŭ şedinţa se ridică anunţându-se cea viitóre pentru lunĭ 19 corentŭ.

(Semnatŭ) Preşedinte. † Mitr. Primatŭ al Românieĭ **Calinic.**

(Semnatŭ) Secretarŭ. † **Iosifŭ.**

Sumariul şedinţeĭ S-luĭ Sinodŭ din 19 *Noemvrie* 1879.

Şedinţa se deschide la orele 2 p. m. sub preşedinţa Inaltŭ Prea S-luĭ Mitropolitŭ Primatŭ; făcendu-se apelul nominalŭ respundu presenţĭ 13, absenţĭ 2: Urmează numele în lista apeluluĭ nominalŭ. Sumariul şedinţeĭ precedente se aprobă. Unul din secretarĭ dă cetire următórelor comunicărĭ.

Raportul comisiuneĭ de Jassy pentru cercetarea cărţilor didactice-religióse No. 311, însoţitŭ de unŭ numĕrŭ de 8 cărţĭ cercetate de acea comisiune. Se trămite la comisiunea ce urmézĕ a se alege pentru acestŭ scopŭ. Idem, adresa In. Prea S-luĭ Mitropolitŭ Primatŭ, No. 2848 pe lângă care inainteazĕ S-luĭ Sinodu în copie unŭ raportŭ al Stareţuluĭ M-reĭ Române St. Ión Prodromul din muntele Athosŭ cu unŭ procesŭ verbalŭ în care se constată că părinţiĭ petrecĕtorĭ în acelŭ schitŭ se află acum în perfectă linisce şi pace. Se ia actŭ.

Idem, adresa Prea S-luĭ Episcopŭ al Rômniculuĭ-Noulŭ-Severinŭ No. 1432, relativă la scutirea servitorilor bisericescĭ de serviciul guardeĭ civice la care suntŭ forţaţĭ a lua parte. Se trămite la comisiunea de petiţiunĭ.

Idem, adresele Prea S-luĭ Episcopŭ alŭ Rômniculuĭ No. 1651 şi 1170, ambele relative la cererea de călugĕrirĭ. Se trămitŭ la comisiunea de petiţiunĭ.

Idem, adresa D-luĭ Ministru de Culte No. 8102, pe lângă care

înainteză S-luĭ Sinodŭ în copie adresa D-luĭ Ministru de Justiţie relativă la jurământul preoţilor, şi în care adresă d-sa D. Ministru de Justiţie ḑice că se ocupă seriosŭ de acéstă chestinne şi că va propune Corpurilor legiuitóre unŭ proiectŭ de lege în acéstă privinţă. S-tul Sinodŭ ia actŭ de acésta.

Idem, raportul secretaruluĭ cancelarieĭ S-luĭ Sinodŭ relativŭ la apelul ce face preotul D. Brănescu contra sentinţeĭ consistoriuluĭ eparhicalŭ a Episcopieĭ Rômniculuĭ Noul Severinŭ, rostită contra suplicantuluĭ şi aprobată de Prea S. Episcopŭ eparchiotŭ. Se trămite la comisiunea de petiţiunĭ.

Idem, adresa D-luĭ Ministru de Culte No. 1117 relativă la cererea ce face Primarul de Jassy de a se modifica regulamentul S-luĭ Sinodŭ numaĭ în ceea ce privesce administrarea Bisericilor comunale.

In. Prea S. Mitrop. al Moldoveĭ şi Suceaveĭ luândŭ cuvêntul ḑice că acéstă chestiune trebue să se studieze de St. Sinodŭ şi să se ia o decisiune în acéstă materie, iar nu să se pună la dosarŭ dupĕ cum s'a enunciatŭ părerea de Prea S. Episcopŭ al Dunăreĭ de Josŭ. Arată şi motiviĭ pentru ce face acéstă propunere, adăugândŭ că pentru a se mărgini pe viitorŭ impietarea primarilor asupra drepturilor şi autorităţeĭ Bisericeştĭ să se trămiţă acéstă adresă la comisiunea de petiţiunĭ. St. Sinodŭ admite acéstă propunere.

Idem, suplica cântăreţilor de la bisericile subvenţionate de Statŭ din Capitală, prin care rógă pe St. Sinodŭ a mijloci la guvernŭ spre a li se ameliora onorariile lor. Se trimite la comisiunea de petiţiunĭ.

Idem, adresele In. Pea S. Mitropolitŭ alŭ Ungro-Vlahieĭ No. 2889,2890 şi 2891, privitóre la cerere de călugĕrriĭ. Se trămitŭ la comisiunea de petiţiuuĭ.

Dupĕ terminarea comunicărilor Prea S. Archiereŭ Valerieanŭ Rômniceanu, dă cetire raportuluĭ comisiuneĭ de petiţiunĭ asupra adreseĭ In. Prea S. Mitropolitŭ al Ungro-Vlachieĭ No. 1716, privitóre la cererea de călugĕrirĭ a unuĭ numĕrŭ de 14 fraţĭ şi surorĭ din Mănăstirea Cernica, Ţigănescĭ şi Căldăruşanĭ.

Prin conclusiunile raportuluĭ, comisiunea opineză ca St. Sinodŭ să aprobe tunderea în monachismŭ a acelor novicĭ carĭ

Y

ANUL VI. BUCURESCI, IANUARIE 1881. No. 4.

„BISERICA ORTHODOXĂ ROMANĂ"

JURNALU PERIODICU ECLESIASTICU

APARE O DATA PE LUNA

„Predică cuvêntul"
II Tim. IV. 2

Isvórele invêţăturei ce preuţii datoresc a da poporului.

Datoria preutuluĭ de a învăţa pe poporŭ adevĕrurile mântuireĭ, fiind bine determinată, din cele ce amŭ avutŭ onóre a publica in numĕrul precedentŭ alu acestuĭ ḑiarŭ. urmeză o intrebare forte naturală : Ce felu trebue să fie acéstă învăţătură ? De unde avemu a o estrage ? La care rĕspundemŭ, că ea trebue să fie fórte simplă şi naturală potrivită cu capacitatea celor ce o ascultă, şi că nu trebue să fie alta de cât aceea ce ni a dat-o însuşĭ Dumnedeŭ. Şi unde óre găsimu noi acéstă învăţătură ce ni vine directu de la D-deu ? Negreşit în Sântele Scripturĭ, care de aceea se şi numescu *Cuvîntul luĭ Dumneḑeŭ.* Căcĭ, *Dumneḑeŭ vorbind odinióră părinţilor noşrri. in diferite ocasiunĭ şi in diferite kipurĭ, prin sânţiĭ proroci, ni a vorbitŭ maĭ apoĭ şi elŭ însuşĭ prin propriul sĕu fiiŭ, pe care l'a stabilitŭ moştenitoriŭ tuturor, şi prin care a creatŭ veacurile.* (Ebreĭ 1,1—2). Elŭ a vorbitu părinţilor noştri în *Vekiul Testamentu*; Elŭ a vorbitŭ nouă în *Noul Testamentu.* Moisi fu moştenitoriul alianţeĭ veki, şi profeţiĭ aŭ fostŭ ministriĭ eĭ. Cel ântăiŭ a datu legea şi ceĭ de al doilea aŭ vestitu pe Mesia. Legea însăşi conducea totu la Mesia, căci legea şi profeţii nu puteaŭ prin ele-singure nicĭ să dea perfecţiune la ceva, nicĭ să acorde ceea ce promiteau, nici să îndeplinéscă ceea ce representaŭ. Ele ţineau pe ómenĭ in aşteptare, fără să pótă împlini speranţele lor.

Dar venind in lume Domnul nostru Iisus Christos şi

noua alianţă luànd locul celei vekĭ. umbrele s'au împraştiatŭ, figurile ş'aŭ căpătatŭ realitatea, profeţiile s'au esecutatŭ, legea s'a perfecţionatŭ; unu noŭ poporŭ a luatu locul celui vekiŭ, şi aşa s'a împlinitŭ profeţia luĭ Ierimia care ḑice: „*Domnul a făcutŭ o nouă alianţă cu casa luĭ Israil şi cu casa luĭ Iuda, nu dupre alianţa care o făcuse odinióră cu părinţiĭ lor, în ḑiua când ĭ-a luatŭ de mână şi ĭ-a scosŭ din Egiptŭ; pentru că eĭ n'aŭ rĕmasŭ în alianţa ce Elŭ făcuse cu eĭ, pentru care ĭ-am şi dispreţuitŭ, ḑice Domnul. Dar éca alianţa ce voiŭ face cu casa luĭ Israil: Voiŭ întipări legile mele în spiritul lor şi le voiŭ săpa în inima lor; şi Eŭ voiŭ fi Dumneḑeul lor şi eĭ vorŭ fi poporul meŭ.*

Aşa, alianţa făcută la Sinaiŭ se mărginea numaĭ la casa luĭ Israil: noua alianţă însă este generală şi cuprinde pe toţi fii ómenilor. Cea vekie fu sancţionată prin singele ţapilor şi alŭ taurilor, iar cea noua — cimentată prin sângele fiului luĭ Dumneḑeŭ. Acésta este unica alianţă reală şi stabilă: căcı la ea se rapórtă totŭ ce este scrisŭ în cărţile Vekiuluĭ Testamentŭ.

Biserica chreştină, ereditară făgăduinţilor date de Dumneḑeŭ sinagogeĭ, conservă însă şi preţueşce cu mare respectŭ scripturile Vekiuluı Testamentŭ, ca pe nişte titlurĭ ale posesiuneĭ şi alegereĭ sale, precum şi a respingereı Sinagogeĭ — rivala sa. Dar ea păstréză, cu o atenţiune şi maı mare, cărţile Nouluĭ-Testamentŭ, ca probă a adopţiuneĭ sale, ca gagiŭ a onóreĭ sale, ca declaraţiune a voinţeı Domnuluĭ şi părinteluĭ sĕŭ, ca codŭ al vieţeĭ, minunilor şi învĕţătureĭ Dumneḑeuluĭ sĕŭ, şi ca regula căria ea trebue să urmeze în tótă conduita sa.

Din cele ce precedŭ vedemŭ că lectura Vekiuluı Testamentŭ ni este nunumaĭ folositóre dar şi neapărată. Acolo

putemu studia particulara ingrijire a luĭ Dumnedeu pentru destinele neamuluĭ ominescŭ în genere şi a poporului Ebreu în parte; putemu pipăi, aşa dicêndŭ, causele radicăreĭ şi a decadenţei unui poporu. Acolo găsimŭ memoriul drepţilor din Biserica Vekiului Testamentŭ, cu credinţa lor în Rescumpĕrătorul şi cu virtuţile de totŭ feliul în care fie-care din eĭ s'a distinsu. Câtă lecţiune nu ne póte da istoria lui Avram, Isac şi Iacov, care se cuprindu în Cartea Facereĭ? Câtu ne putemu moralisa cetind cu mare luare aminte istoria luĭ Iosif, în care virtutea fu atât de multu recompensată? Câte lecţiunĭ nu putemu căpăta noĭ din istoria înmulţireĭ poporuluĭ Ebreŭ în Egiptu, din persecuţiunile de totu feliul ce acestu poporŭ a avutu a indura, din intervenirea luĭ D-deu în kipŭ extradrdinaru pentru eliberarea sa din sclavie, prin mâna lui Moisi? Unde putemŭ găsi o lecţiune maĭ detaliată, maĭ practică, maĭ patetica şi maĭ convingĕtóre despre răbdarea chreştinéscă şi sublimitatea eĭ, —ca în tragedia dreptuluĭ Iovŭ? Ce este maĭ multŭ: în Vekiul Testamentu noĭ avemu şi tablouri contrare, în care putemŭ studia viaţa pĕcătosuluĭ în tóte fasele şi în tóte urmarile eĭ, spre înţelepţirea nóstră.

Dar, maĭ pre sus de câtu Vekiul Testamentu fiindu Noul Testamentŭ, preutul datoreşce a'lu studia în tótă amenunţimea şi a'lŭ înţelege ast-felŭ precum 'lu a înţelesŭ sânta nóstră biserică în tóte timpurile; pentru care este de nevoe să cetéscă şi tóte scrierile sânţilor părinţi, care s'au aplicatu la comentarea s'aŭ esplicarea sânteĭ scripturĭ în genere şi a Nouluĭ Testamentu în parte. De aicĭ cu deosebire are a scóte preutul învĕţătura care trebue să o imparta poporuluĭ; şi dacă, dupre sântul Ioan Chrisostom, *fie-care cuvêntŭ alŭ sânteĭ scripturĭ este unŭ isvor nesecatu de adevĕrurĭ*, închipuiţivă ce fluviŭ abondentŭ póte deveni pre-

utul care cu ajutorul luĭ Dumneḑeŭ. s'ar aplica seriosŭ la studiul Nouluĭ Testamentŭ.—spre mântuirea sa şi a turmeĭ ce i s'a încredinţatŭ!

Noul Testamentŭ fiindŭ desnodamentul şi manifestaţiunea reală a celuĭ vekiŭ, spiritul luĭ Dumneḑeu a paḑitŭ aceeaşĭ economie în cărţile care le compunu. Aşa, în Vekiul Testamentŭ se potŭ deosebi cărţile legeĭ, cărţile istorice, cărţile morale şi scrierile profeţilor. Noĭ totŭ asemine, avemŭ legea în sântele Evangeliĭ, istoria în Faptele sânţilor apostolĭ, înţelepciunea şi morala în Epistolele apostolilor, şi profeţia în Apocalipsul sântuluĭ Ioan Theologul. Dar între aceste cărţi divine maĭ este unu raportŭ; că precum acele ale luĭ Moisi, care conţinu legea Iudeilor, ţinŭ primul rangŭ în Vekiul Testamentu, aşa şi cele patru Evangeliĭ, care conţinŭ legea creştină, aŭ fostu tot-deauna privite ca cele maĭ de frunte între cărţile Nouluĭ Testamentŭ şi ca fundamentu alŭ tuturor celoralalte.

Nu este nicĭ o îndoélă că şi celelalte cărţĭ a Nouluĭ Testamentŭ suntŭ de celŭ maĭ mare folosŭ, pentru că Epistolele apostolilor esplică intr'unŭ kipŭ atât de sântu, şi aşa de înaltŭ misterile credinţeĭ nóstre; că Apocalipsul, prin preḑicerile şi promisiunile sale, nutresce şi susţine speranţa credincioşilor, şi că Faptele apostolilor ne facŭ să vedemŭ în primiĭ copiĭ aĭ bisericeĭ acea dragoste ardentă care nu făcea din toţĭ, de cât o inimă şi unŭ sufletŭ. Dar când este vorba de Evangelie, ea nunumaĭ că ni este folositóre, dar ni este şi absolutŭ necesarŭ. Căcĭ videratŭ este că viaţa chreştină, fără care nu se póte spera mântuirea, trebue sa fie formată dupre preceptele şi viaţa Mântuitoruluĭ: şi fără Evangelie noĭ n'amŭ avea

nicĭ o cunoscinţă de viaţa Domnuluĭ, nicĭ de instrucţiunile ce Elŭ a datu ómenilor.

Pentru acestu cuvîntŭ, mulţĭ dintre primiĭ chreştinĭ, care erau crescuţĭ intr'unŭ respectŭ şi amóre particulară pentru Evangelia luĭ Isus Christos, o purtau necontenitŭ la inima lor; alţiĭ atarnaŭ părţĭ din ea la grumazu; şi s'aŭ găsitŭ uniĭ care, neputêndu-se hotărî a se despărţi de ea nicĭ kiar la mórte, regula să fie pusă impreună cu eĭ în mormîntŭ: nemulţămiţĭ că ea a fostŭ companióna nedespărţită a nemerniciei lor pe pămentu, eĭ doriaŭ încă, ca, inmormîntându-se cu dânsa, să li fie ca mărturia speranţeĭ lor, ca ceea ce este basa şi fundamentul speranţeĭ generale.

Putemu, în fine, să ne convingemŭ de stima şi respectul ce datorimŭ cărţeĭ Sânteĭ Evangeliĭ, şi din obiceiul ce s'a păzitŭ tot-deauna de a pune pe unu thronŭ în mijloculŭ Bisericeĭ adunată la sinóde sau în sala şedinţelor ordinare a sinódelor parţiale, asminea la ocasiunea alegereĭ Domnilor şi împăraţilor Chreştinĭ, şi în biserica nóstră orthodoxă—în tóte Duminicile de preste anu şi la tóte solemnităţile maĭ deosebite, când Cartea Evangelieĭ este scósă cu pompă şi maiestate la locul destinatŭ. Şi acesta, dupre observaţiunea luĭ Climentŭ alu Alexandrieĭ, pentru cuvîntul că Evangelia ni represintă pe insuşĭ Domnul nostru Iisus Chirsos, pentru că în ea noĭ 'lŭ vedemŭ presentŭ în misteriile şi tóte faptele vieţeĭ sale, şi pentru că 'lŭ audimŭ şi 'lŭ vomŭ audi vorbindŭ pene la sfârşitul vecurilor în instrucţiunele divine ce a datu Bisericeĭ sale, şi care instrucţiunĭ se află în sânta Evangelie.

Nu putemŭ să avemŭ dar de cât o forte mare idee de acéstă Carte, kiar atuncĭ când n'amŭ considera-o de cât ca o Carte care conţine istoria vieţeĭ, a faptelor şi a su-

ferințelor Domnului, și ca fundamentu a religiunei chreș-
ine, stabilită de Elŭ pe pămentu. Dar ea este într'unu kipu
mai particularŭ cartea creștinilor, cartea fiilor lui Dum-
neḑeŭ. Ea este unŭ Testamentu, unŭ actu de donațiune
ară care noi n'amŭ cunósce și nu ne-amu putea bucura
le adopțiunea divină și de renascerea nostră in Iisus Cris-
os. Numai in ea aflămŭ noi drepturile și prerogativele
acestei nașceri cerești: numai din ea învețamu santitatea
și datoriile ce ne privescŭ pe fie-care: numai în ea stu-
diemŭ maximile și legile dupre care suntemŭ îndatoriți a
ni forma moravurile și a ni regula viața.

Evangelia este documentul originalŭ care cuprinde in
sine fagăduințile și gagiul moștenirei împărăției ceruri-
lorŭ, contractul nouei alianțe dintre Dumneḑeŭ și omŭ,
codul divinŭ în care se cuprindŭ legile fundamentale ale
împărăției luĭ Dumneḑeŭ.

Dupre tote aceste, este forte durerosŭ a constata marea
indiferență ce aŭ, pentru acéstă carte ceréscă, chreștinii
maĭ in genere, ba kiar și unii din preuți.

Acéstă răcélă se póte atribui in genere clerului, care
nu-și face datoria a recomenda, la ocasiunĭ, poporănilor
lor, de a avea fie-care în casele lor cartea Noului Testa-
mentŭ și a o ceti din când în când. In timpurile nos-
tre parcură în tóte părțile nenumérate edițiunĭ de Sânta
Scriptură in genere și Noul Testamentŭ în parte; dar
n'amŭ auḑitŭ ca vre unŭ părinte spiritualŭ să-ĭ fi venitu
prin minte norocita idee de a îndatori pe fii seĭ spirituali
să cumpere și să ceteascâ Sânta Evangelie ca celŭ maĭ
sigurŭ remediŭ în contra pecatuluĭ, în contra corupțiunei.
La acésta s'ar putea obliga cu deosebire damele și copiii.

Sperămŭ că iubiții noștri confrați — preuțiĭ, — 'șĭ vorŭ
face măcar pe viitoriŭ acéstă datorie.

Sperâmŭ mai ales că nu se va găsi nici unŭ preutŭ care să nu posedă in casa sa *Cuvintul lui Dumnedeu*, care este unicul isvorŭ principal a tóta invațarura, a tótă predica. Căci. este și ridicul, nunumai durerosŭ, a se vedea preuți fără sânta scriptura, după cum ar fi forte ridiculŭ a presupune soldatŭ fără pușca, agricultorŭ fără plugu, meseriașu fără unelte.

Ceremŭ scuse lectorilor noștri, dacă mai 'nainte de a intra in esplicarea dogmelor, moralei și a formelor esteriórea religiunei, in modŭ simplu și naturalu, precum amu promisŭ, suntemŭ nevoiți a starui asupra Sântelor Scripturi, și a le recomenda preuțimei mai cu sama.

Causa este lesne de ințelesŭ: noi nu nascocimŭ o invețatură noue; invețătura atât pentru noi predicatorii, cătŭ și pentru bine-voitorii noștri ascultatori, o avemu și o estragemŭ din Sântele Scripturi; și credemŭ ca este forte firesce a mâna pe preutŭ mai cu sémă a se adăpa din acestŭ isvoru alu vieței de veci. *Cercați dar*, iubiților, *Sântele Scripturi*, și Sântul Spiritŭ vĕ va lumina asupra tuturor adevĕrurilor mântureĭ, spre a le putea predica poporuluĭ cu folosŭ și cu tótă tăriea.

† **Inocent. M. Ploeștenu**

Alegerea, investitura şi instalarea Prea Sânţitului Episcopŭ de Rômnic-Noul-Severin.

Cu mórtea P. S, Atanasie, titularul acesteĭ s-te Episcopiĭ. Eparchia Rômniculuĭ Noul-Severin devenise vacantă, încă de la 9 Fevruarie anul expiratŭ. Afacerele administrative ale Eparchieĭ aŭ fost gerate de către P. S. Teodorit Craiovenul, în calitate de Loco-ţiitorŭ al Eparchieĭ, pĕnĕ la 30 Noemvrie anul curentŭ. Conform disposiţiunilor legeĭ organice a Bisericeĭ Române, votată de corpurile legiuitóre în 1872, alegerea de Episcopŭ al Rômniculuĭ era să se facă încă dela 5 Aprilie trecutŭ, dar la acéstă dată membriĭ mareluĭ colegiŭ electoralŭ, nefiind in numĕrul prescrisŭ de acea lege, s'a amânatŭ alegerea titularuluĭ pĕnĕ la sesiunea actuală a corpurilor legiuitóre.

I.

Alegerea

P. S. Episcopŭ de Rômnicŭ Noul-Severin.

Duminică, 30 Noemvrie, orele 1 după amédă-ḍi, marele colegiŭ electoralŭ, compusŭ din membriĭ s-tuluĭ Sinodŭ, D-niĭ Senatorĭ şi D-niĭ Deputaţĭ, sub preşedinţa Inalt Prea Sânţituluĭ Metropolitŭ Primatŭ şi Preşedinte al S-luĭ Sinodŭ, şi concentratŭ in salele Camereĭ legiuitóre, aŭ procedatŭ la alegerea prin votŭ secretŭ a titula-

rului pentru Eparchia s-teĭ Episcopiĭ Romnicul Noul Severin.

La despoĭerea urneĭ s'a constatatŭ votanţi 123. Voturi esprese pentru P. S. Iosif Bobulescu Botoşenenul 96, voturĭ 20 pentru P. S. Calistrat C. Orleanu, Bârlădenul, voturĭ albe 5 şi 1 abţinere.

In basa majorităţeĭ voturilor, Inaltŭ Prea Sânţitul Preşedinte, in numele mareluĭ colegiŭ electoralŭ a proclamatŭ de ales al Eparchieĭ Romniculuĭ, Noul Severin, pre P. S. Iosif Bobulescu. (a)

După care P. S. Sa urcându-se la tribună, a esprimatŭ simţimentele sele de recunoscinţa, pronunţând discursul următorŭ:

Inaltu Prea Sânţite Stăpâne!

Prea Sânţiţĭ Părinţi!

D-lor Senatorĭ şi D-lor Deputaţĭ!

Sunt adâncŭ mişcatŭ de increderea, ce'mi aţi datŭ,

(a). Ca cronicarĭ imparţialĭ, credemŭ, că facemu unŭ serviciu Ţereĭ şi istorieĭ, presentând aicĭ nisce scurte note, relative la persóna P. S. Iosif Bobulescu.

Biserica luĭ Christos pune o importanţă particulară pre meritele deviitorilor seĭ Episcopĭ: de aceia şi vedemu, că nu numaĭ la archierie se producu acte, prin care se probeză sciinţa şi credinţa candidatuluĭ, dar kiar de la trépta cea maĭ inferióră a Bisericeĭ, de la citeţŭ. Biserica reclamă cunóscerea Scriptureĭ, şi se înţelege că nu fără esplicarea eĭ. Şi acesta pentru cuvêntul, că tóte sarcinele eclesiastice reclamă cunoscinţă de carte şi ele se îndeplinescŭ numaĭ prin mijlocul sciinţeĭ. De aceia şi legea organică actuală a Bisericeĭ nóstre reclamă de la viitorii candidaţĭ de Episcopĭ sciinţă de carte probată.

Astu-feliŭ fiind vederile Bisericeĭ şi prescripţiunile legeĭ nóstre organice, vomŭ espune aicĭ notele promise, impărţindu-le in doe categorii. De o parte vomu avea rubrica sciinţeĭ căpătate in şcolă de către canditatul, Episcopieĭ de Romnicŭ, iar de alta actele de serviciŭ, produse in folosul Bisericeĭ şi a societăţeĭ româinescĭ.

P. S. Iosif Bobulescu, Botoşenenu, are de inregistratu la rubrica sciinţeĭ, că a făcutŭ cursul de VIII anĭ al seminariuluĭ de Iaşi, unde a intratu ca elevŭ al acesteĭ scóle, eminaminte teologice, la anul 1837 şi a terminatŭ

prin voturile Domnilor Vostre, alegêndu-mê Episcopŭ al Eparchieĭ Rômnicului, Nouluĭ Severinŭ.

Orĭ ce espresiunĭ așŭ intrebuința, pentru a vê mulțumi de acéstă mare onóre, ce mĭ ațĭ făcutŭ, arŭ fi maĭ pre jos de sențimentele de gratitudine și recunoscință, ce vê datorescŭ. Nu potŭ, credŭ D-niĭ meĭ, a vê exprima maĭ bine aceste sențimente, de care e plinŭ sufletul meŭ, de cât a vê promite solemnŭ, că in actele mele de Episcopŭ, mê voiŭ sili a imita faptele și virtuțile marilor Episcopĭ, ce aŭ ocupatŭ in trecutŭ acestŭ scaunŭ Episcopalŭ. Totŭ odată mê voiŭ inspira din semțimêntele elementuluĭ românescŭ Olteanŭ, in mijlocul căruia mê trimetŭ sufragiile D-Vostră și unde voiŭ duce cu mine, in lipsă de alte calităță meritoriĭ, totă buna voință de pace, unire și charitate, ce póte cuprinde o inimă chreștină.

Tare cu credința in misericordica luĭ D-ḑeu, carele in decretele sale nestrăbătute de mintea omenească, a voitŭ, a mê rădica pre mine smeritul la această inaltă

cursul complectŭ al invêtaturilor Seminariale la 1845. Aicĭ trebue sa adaugamu, că Seminariul din mônăstirea Socola (Iași) este fundatu cu multu inaintea seminariilor din Valachia, adecă de la 1804, de către Prea fericitul și neuitatul Archipăstoru al Moldoveĭ, Mitropolitul Veniamin Costake și pre timpul aflăerĭ P. S. Iosif in Seminariu «Seminaria veniamina», cum se numea atunci acestŭ stabilimentŭ de cultura eclesiastica a Moldoveĭ, era sub auspiciile și direcțiunea dilnică a Inaltuluĭ Prelatŭ și avea ca profesori pre tóta elita de sciință a timpuluĭ. Pr. S. Iosif s'a adăpatŭ de la sorgințele sciinței și ale sentimentelor P. S. Filaret Scriban, D-lor Maiorescu (batrânul), Bojinca și alțĭ apostolĭ aĭ românismului dela inceputul seculului presentu.

La rubrica actelor de serviciĭ, proaduse Bisericeĭ și Țereĭ, P. S. Iosif are pentru trecutul seu servicii de profesorŭ, serviciul de preutu și archiereŭ al Bisericeĭ românesci și in fine editarea maĭ multor opere teologico-istorice. Adecă, de la 1846 pêne la 1856, P. S. Sa a servitŭ, ca profesorŭ in scóla districtuala de Botoșénĭ, cu titlul de catechetu. Aicĭ trebue sa notam că Seminariul din monastirea Socola ișĭ procura eleviĭ necesarii.

demnitate, promitŭ încă, a consacra totŭ restul vieţeĭ mele în îndeplinirea datoriilor de păstor spiritualŭ şi a face în sfera puterilor mele totŭ binele, ce voiŭ putea spre gloria luĭ D-ḑeŭ, prosperitatea clerului şi a neamuluĭ românescŭ fiindŭ tot déuna, ca păstorŭ acolo, unde va fi şi turma.

Să trăească Măriea Sa Regală Carol I Domnitorul Românilor.

Să trăească Măria Sa Regală Elisaveta Domna.

Să trăiască Înaltele corpurĭ legiuitóre.

Să trăiască Guvernul Măriei Sele.

Actul alegereĭ de la 30 Noemvrie s'a terminatŭ prin felicitările, proaduse Eminenţieĭ Sele de cătrĕ persónele asistente.

II.

Investitura

Eminenţieĭ Sele, D. D. Iosif

Episcopu Rômnicului, Noul Severin.

Duminică, 7 Decemvrie, órele 12 din ḑi, înaltul clerŭ

---

din scólele catechetice districtuale şi tot aceste scóle împlinau şi lipsurile de preuţĭ pre la sat: unde nu putéu să ajungă elevii absolvenţii aĭ Seminaruluĭ. De la anul 1856 pĕnĕ la 1860, P. S. Iosif a servitu în seminariul de Socola, ca profesorŭ la cursul superioru şi inspectoru adecă însărcinatŭ cu disciplina scolară. Cu modul acesta P. S. Iosif Bobulescu a esercitatŭ funcţiunea de profesoru timpŭ de 16 anĭ. Intrând în serviciul BisericeĭP. S. Iosif a fostu unu timpu fórte scurtu confesoru în armata română şi la 1861 a devenitu egumenu al Bisericeĭ S-tul Nicolaĭ domnescă din Iaşĭ, iar la 1862 Ianuarie 24 a fostu chirotonisitu Archiereŭ cu titlul de Sevastias după care pĕnĕ la alegerea de Episcopŭ al Rômniculuĭ a servitu ca egumenŭ al Bisericilor din Iaşĭ—Barnovski, Treĭ ierarchi şi S-tul Spiridon ocupând maĭ în urma şi funcţiunea de vicariu al S-teĭ Metropolii a Moldoveĭ şi Suceveĭ. Şi recapitulând aniĭ de serviciile, proaduse Bisericeĭ şi scólelor bisericescĭ, trebue să recunóscemŭ, că P. S. Iosif Bobulescu a servit Ţereĭ şi Bisericeĭ de la eşirea din scólă şi pĕnĕ la alegerea de Episcopŭ, adecă timpŭ de 34 anĭ.

Tot la rubrica actelor de serviciŭ se póte adăuga şi edi tarea maĭ multor opere teologice, ca Mărturisirea ortodocsă, Istoria bisericéscă generală şi a Românilor etc.

cu Inaltŭ Prea Sânţitul Metropolitŭ Primatŭ în frunte, Domniĭ Ministri, Biurourile Senatuluĭ şi al Camereĭ, D. Primarŭ al Capitalieĭ, Domnul comendantŭ al divisiuneĭ II teritoriale cu sefiĭ de corpurĭ din capitală, precum şi D. Directorŭ generalŭ al Ministeriuluĭ de Culte şi Instrucţiune se aflaŭ la palatul domnescŭ în mare ţinută.

Incă de la orele $11^1/_2$ doĕ trăsurĭ domnescĭ se aflaŭ venite în curtea S-teĭ Metropoliĭ, şi eraŭ puse la disposiţiunea Inaltŭ Prea Sânţituluĭ Metropolitŭ Primatŭ, a Inaltŭ Prea Sânţituluĭ Metropolitŭ al Moldoveĭ şi Suceveĭ şi a Prea Sânţituluĭ Episcopŭ, alesŭ pentru Eparchia S-teĭ Episcopiĭ a Rómniculuĭ Noul Severin.

La orele $11^3/_4$ I. I. P. P. S. S. L. L. Metropoliţiĭ aŭ luatŭ locŭ în trăsura întâia, iar trăsura a doa a fostŭ ocupată de către P. S. S. alesul Episcopŭ.

Cortejul s'a îndreptatŭ spre palatul Alteţeĭ Sele Regale în ordinea următóre: I D. Prefectŭ al oraşuluĭ, II Doĕ plutóne de cavalerie, III Trăsura cu Inaltŭ Prea Sânţiţiĭ Metropoliţĭ, IV Trăsura cu P. S. S. Episcopul alesŭ, şi V doĕ plutóne de cavalerie. Ambele laturĭ ale trăsureĭ Inaltŭ Prea Sânţiţilor Metropoliţĭ eraŭ acompaniate la drépta trăsureĭ de către D- Maiorŭ de serviciŭ, iar la stânga de către ofiţerul comendantŭ al trupelor desemnate.

La intrarea cortejuluĭ în curtea palatuluĭ, garda cu drapelul şi cu muzica a salutatŭ sosirea cortejuluĭ, iar pre peronŭ D. adĭutantŭ de serviciŭ a întâmpinatŭ pre Eminenţiile lor.

In capul scăreĭ de onóre D. Mareşal al Curţeĭ a salutatŭ sosirea Inaltŭ Prea Sânţiţilor Metropoliţĭ şi a P. S. Episcopŭ alesŭ, iar adĭutantul de serviciŭ a condusŭ

pre Eminenţiile lor maĭ intâiŭ in salonul roşu şi de aici in sala tronuluĭ, unde D. Mareşalŭ al Curţeĭ a presentatŭ Eminenţiilor lor locurile desemnate şi a aşeḑatŭ pre Archidiaconul şi Diaconiĭ Inaltŭ Prea Sânţituluĭ Metropolitŭ Primatŭ imediat după Eminenţia Sa cariĭ ţinéŭ càrja nouluĭ titularŭ.

Imediatŭ după acésta Măria Sa Regală, Domnitorul Românilor, precedatŭ de Domniĭ adĭutanţĭ de serviciŭ şi de D. Mareşalŭ al Curţeĭ şĭ a făcutŭ intrarea in sala tronuluĭ şi suindu-se pre tronul domnescŭ, a primitŭ presentarea nouluĭ alesŭ făcută de către D. adĭutantŭ de serviciŭ pĕnĕ in faţa Tronuluĭ. D. Ministru de Culte şi Instrucţiune a supusŭ la cunoscinţa Măriei Sele Regale alegerea făcută de către marele colegiŭ electoralŭ in persona P. Sânţituluĭ Iosif. Archidiaconul Inaltŭ Prea Sânţituluĭ Metropolitŭ Primatŭ a imbrăcatŭ in mantie pre P. S. Iosif, iar Inaltŭ Prea Sanţitul Metropolitŭ Primatŭ a remisŭ Măriei Sale Regale càrja S-teĭ Episcopiĭ a Romniculuĭ. Atunci P. S. Episcopŭ alesŭ a urcatŭ treptele Tronuluĭ şi Măria Sa Regală ĭ-a imânatŭ càrja episcopală, pronunţând cuvintele: «**Părinte Episcopŭ! Iţĭ incredinţezŭ cârja episcopală pentru a păstori turma eparchiei Rômnicul**». In urmarea acestor cuvinte chotăritóre din partea Măriei Sele Regale, Prea Sânţitul Episcopŭ al Rômniculuĭ, Noul Severin a pronunţatŭ discursul ce urmézǎ

Prea Inălţate Dómne!

Primescŭ cu cea maĭ profundă umilinţă din manele Măriei Vostre Regale acéstă cârjă, care este emblema autorităţeĭ pastorale. Ea, încă din seculul al XIV-lea a fostŭ succesiv inmânată, de către ceĭ maĭ iluştri Domnitorĭ aĭ Ţereĭ, Metropoliţilor Antim, Chariton, iar maĭ

pre urmă, când acéstă Eparchie a fostŭ transformată de către Marele Mircea in Episcopie, toegul pastoralŭ al Episcopieĭ Romnicul Noul Severin, a fostŭ purtatŭ cu tótă demnitatea de către prea învăţatul Antim Ivérénul, devenitŭ în urmă Metropolitŭ al Ungro Valachieĭ, de către Damaskin, întroducĕtorul limbeĭ românescĭ in serviciile divine ale Bisericeĭ şi de către alţĭ ilustrĭ şi prea fericiţĭ Păstorĭ aĭ S-teĭ Episcopiĭ a vekilor Banĭ Românĭ. In cele de pre urmă, pronia divină a voitŭ, ca cu colucrarea St. Sinodŭ şi a demnitarilor naţiuneĭ să fiŭ şi eŭ smeritul Archiereŭ, alesŭ Episcopŭ al Sânteĭ Eparchiĭ Romnicul, iar Măriea Vostră Regală cu puterea, ce vĕ este dată de sus, să incoronaţĭ actul alegereĭ mele prin incredinţarea in mânele mele cele debile a cârjeĭ pastorale.

Măria Vóstră Regală! Plinŭ de speranţă in D-ḑeŭ, care pre «cele neputinciόse le vindecă şi pre cele cu lipsă le implinesce»; fermŭ in credinţa, că voiŭ avea Inalta Vostră protecţiune; şi convinsŭ că nu voiŭ fi părăsitŭ de cosiliile prea bunuluĭ meŭ Archipăstorŭ şi Primatŭ al Românieĭ; primescŭ cu cea maĭ profundă umilinţă din mâinile Măriei Vostre Regale cârja S-teĭ Episcopiĭ a Romniculuĭ, şi declar, că mĕ voiŭ sili din tóte puterile mele, ca să realizezŭ speranţele, ce Măria Vostră pune in modesta mea persónă şi voiŭ căuta ca să conducŭ pre turma cuvîntătóre, ce astă-ḑĭ imĭ incredinţaţĭ, pre calea credinţeĭ, a speranţeĭ şi a dragoste creştine.

Să trăiţĭ Măriea Vóstră!

Să trăéscă Măriea Sa Dómna!

Să trăéscă Româniea liberă si independentă!

După terminarea discursuluĭ, P. S. Episcopŭ de Rom-

nicŭ a luatŭ loculŭ lângă Inaltŭ Prea Sânţitul Metropolitŭ Primatŭ, iar Măria Sa Regală a inkeiatŭ solemnitatea cu următorele cuvinte, pronunţate la adresa noului Episcopŭ investitŭ:

Prea Sânte Părinte

Mulțumesc Prea Sânției Tale de urările căldurόse ce facĭ atât Domneĭ cât și Mie cu ocasiunea acesteĭ solemnitățĭ, care consacră una din vekile și cele maĭ frumόse tradițiunĭ ale Bisericei române.

Am ferma convingere că Prea Sânția Ta, luând administrațiunea spirituală a Eparchieĭ Rȏmniculuĭ, veĭ sci a conserva antica splendόre a aceleĭ Sânte Episcopiĭ, care a fostŭ o-dată Mitropolie, și unde se află atâtea frumόse monastirĭ, monumente trainice ale credințeĭ strămoșilor către Biserică, precum numerosele pajiște ale Oltuluĭ, adăpate cu sângele eroilor, carĭ suntŭ atâtea monumente istorice a neclintiteĭ dragoste a Oltenilor către țeră. Pe acestŭ scaunŭ Episcopal a ședutŭ păstorĭ din ceĭ maĭ iluștri; prin pietatea lor creșcină, prin luminele și devotamentul lor către țéră, eĭ au sciutŭ să ridice prestigiul preoțieĭ române și să inspire poporuluĭ iubirea nedespărțită a religiuneĭ și a patrieĭ.

Nu mĕ indoesc, Prea Sânte Părinte, că inspirându-te de mărețele exemple a unor asemenea predecesorĭ, veĭ păstori multŭ timpŭ și cu fericire turma Eparchieĭ, la a căreĭ cârmă te a chematŭ inaltul clerŭ și representațiunea națională.

După terminarea actuluĭ investitureĭ, Măria sa Regală, Domnitorul Românilor, s'a retrasŭ, iar Inaltŭ Prea Sânţiţiĭ Metropoliţĭ cu P. S. Episcopŭ, acum investitŭ, aŭ fostŭ reconduşĭ la palatul Metropolitanŭ cu aceiaşĭ solemnitate şi in aceiaşĭ ordine. D. Ministru de Culte şi Instrucţiune insoţia in trăsură pre Prea Sânţitul Episcopŭ al Rȏmniculuĭ, Noul Severin.

III

Instalarea

Prea Sânţitului Episcopŭ de Romnicŭ Noul-Severin.

Sàmbătă, 13 Decemvrie, Prea Sànţitul Episcopŭ de Romnicŭ, D. D. Iosif, a plecatŭ din Bucurescĭ, insoţitŭ de P. S. Inocentie Ploeştenul, vicarul S-teĭ Metropolii al Ungro-Valachieĭ spre a fi instalatŭ in tronul episcopalŭ. In aceĭaşĭ ḑi, Prea Sànţitul Episcopŭ de Romnicŭ a fostŭ felicitatŭ la gara Piteştilor de către clerul oraşuluĭ în numele Prea Sànţituluĭ Episcopŭ de Argeş. De aicĭ P. S. Episcopŭ de Rômnicŭ şĭ-a urmatŭ in aceiaşĭ ḑi călătoria penĕ la oraşul Curtea de Argeş unde preuţiĭ oraşuluĭ, impreuna cu Directorul, profesoriĭ şi eleviĭ Seminariuluĭ aŭ primitŭ pre P. P. S. in Biserica catedrală cu S-ta Evangelie, s-ta Cruce şi cu càntările obicĭnuite şi aŭ salutatŭ sosirea Eminenţieĭ Séle in numele Prea Sânţituluĭ Episcopŭ de Argeş. A doa ḑi Duminică, 14 Decemvrie, P. S. Sa a plecatŭ spre reşedinţa Episcopală, şi la podul de preste rîul Olt a fostŭ intàmpinatŭ de D. Prefectŭ al districtuluĭ Romnicul Vàlcea, de D. Primarŭ al oraşuluĭ şi de tóte autorităţile civile şi militare ale districtuluĭ şi de o mulţime de poporŭ, de cariĭ a fostŭ insoţitŭ penĕ la Biserica catedrală.

Intrànd in Biserică P. S. Sa s'a inkinatŭ pre la stele icone, după care D. Prefectŭ Simulescu a cititŭ decretul domnescŭ de instalare şi a felicitatŭ pre Eminenţia Sa cu următórele cuvinte:

Prea Sânte Părinte

Suirea Prea sânţieĭ vóstre pe scaunul sànteĭ Episcopiĭ a fostŭ bine primită de către toţĭ eparchioţiĭ.

Eŭ, prea sânte, ca Prefectŭ delegatŭ al Guvernuluĭ şi ca locuitor Vâlcean, vĕ asigur că s'aŭ simţitŭ, mare bucurie pentru venirea Prea sânţieĭ vóstre in mijlocul nostru şi veţĭ putea compta pe respectul şi devotamentul nostru fără a intimpina acele divergințe de Moldovenĭ şi Muntenĭ.

Suntemŭ toţĭ Românĭ, Prea sânte, vomŭ lucra împreună Româneşte, ca să ajungemŭ la prosperitatea dorită şi trebuitóre pentru gloria străbună

Să trăiţĭ, Prea sânte, anĭ mulţĭ, ca să putemŭ realiza aceste scumpe dorinţe.

Să Trăcască Alteţele Lor Regale, Domnul şi Dómna, gloriosiĭ noştriĭ suveranĭ.

La aceste urărĭ de bună venire P. S. Episcopŭ a mulţumitŭ D-nuluĭ Prefectŭ, pentru buna primire, dragostea şi simpatia, ce i-aŭ arătatŭ fiiĭ seĭ sufletescĭ şi a pronunţatŭ urărĭ la adresa Măriilor Lor Regale, a tuturor autorităţilor şi a poporuluĭ românŭ.

Imediat după acésta P. S. Vicarŭ al S-teĭ Metropoliĭ a Ungro-Valachieĭ a urcatŭ treptele amvonuluĭ şi a citit următórea pracsă, seŭ actŭ de instalare, a Inaltŭ Prea Sânţituluĭ Metropolitŭ al Ungro-Valachieĭ.

CALINIC

Cu mila luĭ D-deŭ Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ alŭ Ungro-Valachieĭ, Primatŭ alŭ Românieĭ.

Dintre tóte Tainele, date noĕ de la Domnul şi Mântuitorul nostru Iisus Christos şi de la sânţiĭ seĭ apostolĭ, Taĭna preuţieĭ este cea maĭ mare, pentru că prin ea nu numaĭ să săvărşescŭ tóte celelalte Taine, ci şi omul vieţuesce pe pămăntŭ o viaţă ingerescă;

căcĭ Preuţica de aice reprezintă intr'unŭ kipŭ misteriosŭ perfecta preuţie din ceriurĭ.

Deci, fiind că preuţia este absolutŭ necesară in acestă Biserică tipŭ, de aice de pre pământŭ, pentru că este kiemată a servi ómenilor şi nu ingerilor, şi pentru că numaĭ prin ea tótă suflarea este condusă la mântuire şi vecĭnica fericire, de aceea smerenia Nóstră, insărcinată de providenţa divină cu păstoria duhovnicéscă a scaunuluĭ sânteĭ Mitropolieĭ a Ungro Valachieĭ şi avĕnd obligaţiune a priveghia ca in totŭ cuprinsul jurisdicţiuneĭ Nóstre, să nu remână nicĭ o Episcopie lipsită de acestŭ mare dar Dumneḑeescŭ, am socotitŭ şi pentru acéstă săntă Episcopie a Romniculuĭ Nouluĭ Severin, să nu rĕmână fără Episcopul eĭ legitimŭ.

Spre acestŭ scopŭ, cu voia Măriei Sale Regale Domnitoruluĭ nostru Carol I, şi prin alegerea reprezentanţilor Bisericeĭ şi aĭ naţiuneĭ, am găsitŭ demnŭ să ţinĕ Dumneḑeescul Toiagŭ şi să păstorescă acéstă Eparchie Fratele Archiereŭ Iosif Sevastias Botoşenénu.

Aşa dar, Frăţia Sa, Iubitoriul de Dumneḑeŭ Episcopŭ alŭ Eparchieĭ Romniculuĭ-Nouluĭ Severinŭ, urmând a se presenta la acéstă eparchie, care i s'a dăruitŭ de Dumneḑeŭ, ca să pórte grijă de tóte enoriile ce'ĭ suntŭ supuse, să binecuvinteze şi să sânţéscă pe toţĭ Chrestiniĭ din ea, să'ĭ inveţe mântuitórele adevĕrurĭ ale Sânteĭ nóstre religiunĭ, nu numaĭ cu cuvĕntul, ci maĭ ales cu esemplul cel bunŭ. Noĭ imputernicimŭ pe Frăţia Sa să şédă in scaunul Archierescŭ ca unŭ adevĕratŭ Episcopŭ al acesteĭ Eparchiĭ, să facă hirotesiĭ, să hirotonéscă Diaconĭ şi Preuţĭ. Şi totŭ in scopul arătatŭ şi conformŭ Dumneḑeeşcilor aşeḑĕminte, să pună proto-

iereĭ,—bărbaţi cucernicĭ, şi să facă părinţĭ duhovnicescĭ pentru trebuinţele morale ale poporuluĭ; să sfinţescă Bisericĭ şi să săvĕrşescă tóte cele ale Archiereĭ; să stăpânescă tóte lucrurile mobile şi immobile ale Episcopieĭ, ca adevĕratul Episcopŭ al eĭ.

In urmare, Voĭ Cucernicĭ clericĭ şi tóta tagma preuţéscă, D-vóstră Onorabilă adunare şi totŭ poporul chreştinescŭ al Eparchieĭ, sunteţĭ datorĭ a da numituluĭ Episcopŭ cuvenita onóre, supunere şi ascultare, kiar pentru folosul D-vóstre sufletescŭ şi trupescŭ. Să pomeniţĭ numele Fraţieĭ Sale la tóte dumnedeescile servirĭ ale Bisericeĭ, precum şi Fraţia Sa este datorŭ a pomeni numele Nostru.

Dreptŭ accea, spre a se cunósce de toţĭ eparchioţiĭ de adevĕratŭ Archiereŭ şi Episcopŭ al Sânteĭ Episcopiĭ a Rîmniculuĭ Nouluĭ Severinŭ, s'a dat Frăţieĭ Sale acéstă carte a Nóstră, întărită dupre tóte formele nóstre Bisericescĭ.

Terminându-se citirea pracseĭ, P. S. Inocenţiŭ, Vicariul S-teĭ Metropoliĭ a Ungro-Valachieĭ a pronunţatŭ discursul următorŭ :

Onorabilă Adunare,

Acuma, după ce 'mĭ-am îndeplinitŭ sarcina, ce mi s'a pus de bunul nostru Archipăstorŭ, Inaltŭ Prea Sânţitul Mitropolitŭ alŭ Ungro-Vlachieĭ, Primatul Românieĭ, permiteţi-mĭ a recomanda şi personalŭ dragosteĭ Vostre pe Prea Sânţitul Iosif noul Episcopŭ al acesteĭ de Dumnedeŭ păzite Eparchiĭ. Cunoscŭ pe Prea Sânţitul Iosif tocmaĭ dela 1844, când am intratŭ, ca studentŭ în Seminariul centralŭ din Iaşĭ; mĭ-a fostŭ pedagogŭ, şi unul dintre pedagogiĭ la care ţineamŭ din inimă şi sufletŭ,

pentru blàndeţa şi bunătatea ce-lŭ caracterisa. Finind cursul de şépte clase seminariale, dupre programul de atuncĭ, fu unul dintre aşa numiţiĭ Caticheţĭ — insărcinaţĭ a pregăti bunĭ candidaţĭ de preoţie. Reşedinţa şcóleĭ sale fu oraşul Botoşaniĭ, unde Iconomul (pe atuncĭ) Ioan Bobulescu şi ca profesore şi ca preotŭ parochŭ, ştiu prin purtarea sa să-şĭ atragă stima tuturor. Remânend véduvŭ, s'a retrssŭ in St. Monastire Socola, unde fu numitŭ profesore şi unde imbrăţoşà schima monachală. Am fostŭ colegĭ de profesoratŭ, maĭ mulţĭ anĭ la acelaşĭ seminariŭ, şi ve spunŭ fórte in cunoşcinţă de causă, că Protosinkelul si apoĭ Archimandritul Iosif Bobulescu a predatŭ, pe rànd, maĭ tóte obiectele Theologice, atàt la cursul inferiorŭ, càt şi celŭ superiorŭ alŭ seminariuluĭ din Iaşĭ.

Eram ţinutŭ, onorabilă adunare, era de datoria mea, să ve daŭ aceste scurte notiţe despre actualul Episcopŭ, ce v'a datŭ Dumneḑeŭ, maĭ ales că nişte reŭ-voitorĭ insinuase prin unele ḑiare aserţiunea neintemeiată, că Prea Sànţitul Iosif Bobulescu n'ar avea studiĭ făcute, şi că singurul seŭ meritŭ ar fi, că a fostŭ preotŭ, in armată, suprimàndu-se cu totul nenumĕraţiĭ seĭ anĭ de profesoratŭ şi vekimea in Archierie de aprópe 20 anĭ.

Càt pentru distincţiunea de Moldovénŭ, cu care aceĭaşĭ rĕŭ-voitorĭ 'lŭ califică, eŭ unul credŭ, că numirile de Moldovénŭ şi Valachiénŭ a trebuit să dispară odată cu marele actŭ alŭ Unireĭ acestorŭ doue ţĕrĭ surorĭ sub aceĭaşĭ corónă gloriósă, de care ne măndrimŭ de-o potrivă. Da, distincţiunea, ce ar putea să existe intre cetăţeniĭ aceleiaşĭ ţĕrĭ, s'ar putea califica nu prin numirĭ alusionare la trecutul nostru politicŭ, ci prin acela *de ómenĭ de bine, bărbaţĭ capabilĭ,*

Românĭ devotațĭ Românieĭ celeĭ Marĭ, saŭ din contra, sperjurĭ, ignoranțĭ, trădătorĭ de țară, de care să ne ferească Dumnedeŭ!

Și apoĭ, kiar în trecutul nostru politicŭ, noĭ Româniĭ eramŭ unițĭ, dacă nu de faptŭ, celŭ puținŭ în inimĭ și suflete. Care din noĭ, onorabilă adunare, nu cetește și astădĭ cu plăcere și mândrie națională acele cântece ale divinuluĭ nostru poetŭ Vasile Alexandri, în care se represintă frăția de cruce, frăția de arme a Moldovenuluĭ și Olteanuluĭ, ca maĭ tare și maĭ trainicŭ de cât frăția de sânge.

Lăsând dar la o parte insinuările perfide ale reŭ-voitorilor Bisericeĭ și Națiuneĭ, trebue să ve deprindețĭ a vedea în persóna Prea Sânțituluĭ Iosif Bobulescu pe unul dintre bărbațiĭ distinșĭ aĭ țereĭ nóstre, unul dintre campioniĭ Unireĭ nóstre naționale; unŭ bărbatŭ, care prin multă muncă s'a ridicatŭ la trépta, pe care 'lŭ vedețĭ astădĭ; unŭ omŭ de inimă, compătimitorŭ cu ceĭ săracĭ și nenorocițĭ, ca unul ce și însușĭ este fiŭ alŭ poporuluĭ, fiiŭ alŭ unuĭ preotŭ săracŭ!

Maĭ ales clerul laicŭ al acesteĭ de Dumnedeŭ păzite Eparchiĭ póte să se repauseze cu îndoită speranță sub scutul seŭ Episcopalŭ; căcĭ Prea Sânțitul Iosif Bobulescu a făcutŭ odată parte din acestu cleru, și naturalmente este maĭ familiarisatŭ, de câtŭ unŭ altul, cu lipsurile și nevoile ce îndură preuțimea de mirŭ.

Finescŭ în fine, onorabilă adunare, prin a ve ruga, ca să iubițĭ pe acestŭ meritosŭ bărbatŭ; să respundețĭ cu inimă nobilă și bună unuĭ părinte spiritualŭ, ce v'a datŭ Dumnedeŭ, care vi se presintă sub cele maĭ plăcute trăsurĭ de blândețe și bunătate.

Ascultațĭ rogu-ve pe celŭ ce vine întru numele Dom-

nuluĭ; ascultaţi pe alesulŭ Bisericeĭ şi alŭ Naţiuneĭ; supuneţi-vĕ autorităţeĭ sale părintescĭ, spre binele şi fericirea D-vostră temporală, şi maĭ ales pentru mântuirea în Domnul şi vecĭnica fericire ce aşteptămŭ în ceriurĭ.

Iar Prea Sânţitul Episcopŭ de Rômnicŭ, adresându-se către tóte stările Bisericescĭ şi sociale, a rostitŭ discursul ce urmeză:

Prea Cuvioşilor Archimandriţi, Prea cucernicilor protoiereĭ, cucernicilor preoţi aĭ luĭ Christos Dumnedeŭ, şi D-vóstră,

Prea iubiţĭ fiĭ spirituali.

Colegiul celŭ mare electoralŭ, compusŭ din membriĭ cleruluĭ şi din tóte stările societăţeĭ românescĭ, a pusŭ încrederea sa în persóna mea, pentru ca să fiŭ alesŭ Episcopŭ al S-teĭ Eparchiĭ a Rômniculuĭ, Noul Severin. Măria Sa Regală, cu Inaltul guvernŭ, a confirmatŭ votul liberŭ al naţiuneĭ, iar Inaltŭ Prea Sânţitul Nostru Archiepiscopŭ şi Metropolitŭ Primatŭ, D.D. Calinic, vine astă-dĭ prin delegatul Sĕŭ, a mĕ presenta iubireĭ vóstre şi a fi instalatŭ în demnitatea de Episcopŭ al vostru. Pentru tóte aceste eŭ mĕ vĕdŭ datorŭ, ca să esclamŭ cu Biserica: «Fie numele Domnuluĭ binecuvêntatŭ de acum şi pĕne în vecŭ.

Iubiţilor! Credinţa, speranţa şi amórea creştină suntŭ acele treĭ virtuţĭ, de care aŭ fostŭ inspiraţĭ străbuniĭ noştri; şi totŭ de aceste virtuţĭ suntemŭ datorĭ şi noĭ, urmaşiĭ lor, ca să ne conducemŭ în actele nóstre de Românĭ. Cu credinţa ne facemŭ fiĭ aĭ luĭ D-deŭ şi următorĭ demnĭ aĭ strămoşilor noştri ; cu amórea creştină împlinimŭ poruncile divine; iar cu speranţa suntemŭ tot-deuna puşĭ în posiţiune, de a dobândi mân-

tuirea. De aceia eŭ astă-ḑĭ, ḑioa cea maĭ solemnă din viéţa mea, vĕ invitŭ şi vĕ rogŭ kiar, să sperămŭ in D-ḑeul milelor; căcĭ el ne va acorda tuturor mântuirea. „Să ne iubimŭ uniĭ pre alţiĭ, ca intr'unŭ gândŭ să mărturisimŭ». Şi in fine să credemŭ; căcĭ credinciosuluĭ tóte iĭ suntŭ cu putinţă.

Da, inspiraţĭ cu toţiĭ de aceste treĭ virtuţĭ creştineştĭ, mântuirea sufletuluĭ ne este asigurată, iar implinirea s-teĭ datoriĭ se impune din necesă fie-căruia din noĭ. Din ḑi pĕnĕ in nópte, şi in tótă vremea, eŭ mĕ voiŭ ruga Dumneḑeuluĭ părinţilor noştri, ca să introneze in patria vekilor Banĭ românĭ pacea şi unirea tuturor, şi căutând meritul şi implinirea datorieĭ, voiŭ face, ca să fie resplătite dupre modestele mele puterĭ şi aicĭ pre pămentŭ. Uşa locuinţeĭ mele, ca uşa Bisericeĭ, va fi tot-de-una deskisă pentru toţĭ, ca, auḑind păsurile şi nevoile fie-căruia, cunoscĕnd meritul şi implinirea datorieĭ, să potŭ prin mine insumĭ ale vedea şi distinge, pentru ca „cetatea, stând pe vĕrful munteluĭ, să nu se ascundă, şi lumina să fie tot-de-una pusă in sfeşnicŭ, spre a lumina tuturor“. Acésta este ordinea, stabilită de D-ḑeŭ, şi eŭ vĕḑĕnd ostenelele şi nevoinţele fie-căruia, să potŭ cu mulţumire sufletéscă esclama cu profet-impĕratul. „Eca eŭ şi fiiĭ, cariĭ mi-aŭ datŭ D-ḑeŭ“; iar pĕnĕ atuncĭ ḑicŭ. »Bine cuvĕntarea Domnuluĭ preste voĭ cu al sĕŭ darŭ şi cu a sa iubire de ómenĭ tot-déuna, acum şi pururea şi in veciĭ veciloru».

In urmă, D. Prefectŭ, reluăndŭ cuventul, a asiguratŭ pre P. S. Sa pentru ascultarea, supunerea şi devotamentul, ce fiiĭ seĭ spiritualĭ aŭ a-ĭ păstra, iar D. Primarŭ

a orașuluĭ Rômnicul Vâlcea, N. Iancovescu, a salutatŭ cu următorul discursŭ sosirea Eminențieĭ sele:

Prea Sânte Părinte.

Viŭ ca Primarŭ in numele orașuluĭ a saluta cu respectŭ buna venire a Prea Sânțieĭ Vóstre, ca noŭ kiriarchŭ al eparchieĭ Rômniculuĭ Noul-Severin.

Locuitoriĭ acestuĭ orașŭ, Rômnicul, unde este scaunul episcopalŭ, carĭ se credŭ norocițĭ a ve avea in mijlocul lor, se rogă să primițĭ omagele lor și să le dațĭ acum și tot deuna Archierescă Prea-Sânțieĭ Vostre binecuvêntare.

Urămŭ dar Prea Sânțieĭ Vóstre anĭ mulțĭ și gloriоșĭ pe Archipăstorescul scaunŭ al acesteĭ eparchiĭ, pentru prestigiul și prosperitatea cleruluĭ și pentru menținerea moraleĭ evangelice între poporul eparchieĭ, ca astfel numele Prea-Sânțieĭ-Vóstre să fie înscrisŭ pentru prosperitatea alăturĭ cu a celor alțĭ glorioșĭ și demnĭ arhipăstorĭ.

Să trăițĭ Prea Sânte Părinte.

S'a terminatŭ in fine actul instalăreĭ cu unŭ Te-deumŭ de mulțemire, oficiatŭ de către P. S. Inocentiŭ, după care aŭ maĭ urmatŭ felicitările, adresate Prea Sânțituluĭ Episcopŭ in sala cea mare a palatuluĭ episcopalŭ.

In sala cea mare a palatuluĭ episcopalŭ P. S. Episcopŭ al Rômniculuĭ a primitŭ felicitărĭ din partea autorităților locale, iar Directorul Seminariuluĭ, Păr. Protosinkelŭ Gerasim Safirin, in numele institutuluĭ și a corpuluĭ profesoralŭ, a rostitŭ discursul următorŭ:

Prea Sânţite Stăpâne.

Colegiĭ meĭ, Profesoriĭ Seminariuluĭ acesteĭ de Dumnedeŭ păzite eparchiĭ, mĭ aŭ pusŭ frumosa şi pentru mine plăcuta sarcină, de a saluta şi in persónă pe Prea Sânţia Vóstră, pe Principele sufletescŭ alŭ Eparchieĭ nóstre, pe Părintele nostru după Dumnedeŭ.

Preţiosŭ este pentru noĭ acestŭ momentŭ in care Dumnedeŭ aŭ bine voitŭ a ne acorda bucuria aducêndŭ la cârma acesteĭ Eparchiĭ pe Prea Sânţia Vóstră.

Bine-voiţĭ a primi sincerile nóstre urărĭ, pentru fericita Prea Sânţieĭ Vóstre venire, şi invrednicéscă-Vĕ a Tot Puternicul Dumnedeŭ ca să lucraţĭ, după cum scimŭ că doriţĭ, pentru binele Bisericeĭ, pentru binele Românieĭ.

România, acéstă frumósă ţeră, Prea Sânţite Stăpâne, după Dumnedeŭ, aştéptă dela fiiĭ seĭ totŭ viitorul seŭ.

Cunóscemŭ datoriele nóstre, ca, orĭ aflându-ne in şcólă, orĭ afară din şcólă, să ne silimŭ din tóte puterile cu cuvêntul şi cu fapta, a respândi elevilor noştri şi printr'inşiĭ societăţeĭ lumina Sânteĭ nóstre Religiunĭ, precum şi celealte cunoşcinţe folositóre; căcĭ atuncĭ când lumina va fi rĕspândită in tóte părţile este singurul pasŭ făcutŭ spre propăşire.

Dar fiindcă nimica nu putemŭ face fără de Dumnedeŭ, fără ajutorul plăcuţilor luĭ şi al representanţilor luĭ, pentru acésta rugămŭ pe Dumnedeŭ şi pe Prea Sânţia Vóstră, Prea Sânţite Stăpâne, a ne fi cu sprijinul Părintescŭ, şi in acéstă deplină incredere asigurămŭ pe Prea Sânţia Vóstră despre devotamentul nostru filialŭ şi fermŭ către persóna Prea Sânţieĭ Vóstre.

Trăiţĭ, Prea Sânţite Stăpâne, intru mulţĭ şi fericiţĭ anĭ.

In fine, Archimandritul de scaunŭ, Prea Cuviosul

Chariton Mateescu, a salutatŭ în numele clerului Eparchieĭ pre Eminenția Sa, pronunțând urarea următóre:

Prea Sânțite Stăpâne,

Intâia Mitropolie a Țěreĭ, (a) şi vekica Episcopie a Rîmnicului şi Noului Severin, salută cu bucurie buna venire a Prea S. Vóstre, bunuluĭ nostru Păstorŭ.

Dece lunĭ de dile de durere şi suferințe, de când acéstă Eparchie remăsese fără Păstorul seŭ, astădĭ cu inimile pline de veselie, primeşte pe Prea S. Vóstră arătându-ve sentimentele de dragoste şi iubire, vědend în Prea S. Vostră blândețea şi sentimentul vekilor Ierarchĭ ce aŭ păstoritŭ acéstă Eparchie. Intregul clerŭ al acesteĭ Eparchiĭ vine prin mine a depune cu profundă smerenie bunuluĭ nostru stěpânŭ, supunere, dragoste, iubire şi devotamentŭ, cari a pururea va înălța rugăciuni către a totŭ puternicul Dumnedeŭ, să Vě dăruiască dile senine şi anĭ indelungațĭ, ca să puteți conduce şi păstori acéstă Eparchie, la adevěrata fericire dorită şi de Prea S. Vostră. Facemŭ urație din inimă, Prea Sfințite Stăpâne, să trăițĭ mulțĭ şi fericițĭ anĭ.

Archim. Genadie Enăcenu.

(a). *Intâia Metropolie a țěriĭ este cea de Argeşu, iar a Severinuluĭ este adoua. Vedĭ creştinismul în Daciĭ. (N. R.)*

Predica contra fabricantilor de luminari false de céra [1].

„Domne! iubit-am buna cuviinţ'a caseĭ tale şi locul locaşuluĭ slaveĭ tale„ (Ps. XXV. 8).

Iată, iubiţi crestini, cum se esprimă profet-imperatul David, mişcatŭ fiind de marea sa dragoste către D-ḑeu, şi de respectul către locul în care elŭ se glorifică. Iată cum 'şĭ manifesteză elu simţimintele inimeĭ către acela care ne-a făcutŭ. Iată cum doresce elŭ să fie casa luĭ D-ḑeŭ séu locul în care se laudă numele luĭ. Iată, de bună semă, aceia ce l'a făcutu să adune atâta şi atâta materialŭ pentru construirea măreţuluĭ templu din Ierusalimu care s'a şi rĕdicat în tótă splendórea sa de către fiul sĕu Solomon. Elŭ voia şi doria ca asemenea locŭ să conrespunda demnităţeĭ Aceluia care se laudă în elŭ.

De aceste sânte şi nobile simţimente a fostu inspirată şi lumea creştină,—pentru care a edificatŭ numeróse şi splendide monumente religiose seu Biserici. Acésta se face şi în ḑilele nóstre şi kiar în ţára nóstră. Da, şi în ḑilele nóstre, la noĭ kiar se construescu bisericĭ şi se împodobescu cu aceĭaşĭ dragoste şi devotamentu ca şi în trecutŭ: Numai interesul nelegalŭ al unora, şi neşciinţa altora le diformézĕ.

Iubiţĭ creştini, fără a maĭ vorbi despre titlul, respec-

[1] Preoţiĭ de pe la tóte bisericile, voru face bine, decă voru ceti de maĭ multe orĭ acéstă predică pe la bisericile din parochiele lor.

tul şi dragostea cea înfocată a creştinilor antici şi mai timpurii, manifestate prin construirea de biserici mărețe şi împodobirea lor cu totŭ ce imaginaţiunea omenéscă a putută crea, precum şi cu totŭ felul de metaluri preţiόse; fără a mai aminti şi descrie măreţele şi artistele biserici ridicate de S-ţii Împăraţi Constantin şi Elena pe mormântul D-luĭ, de s-ta Sofia din Constantinopol şi altele, sà întόrcemŭ privirile nόstre numai asupra bisericilor ce s'aŭ construitŭ şi se construescŭ din dragostea şi pietatea creştinilor în ţară la noi.

Aşa, décă vomŭ observa măreţele şi numerόsele biserici edificate de mulţĭ dintre Domnitorii noştri, precum cea de la Curtea de Argeş s-ţii Treĭ Ierarchĭ din Iaşi, Bistriţa şi altele: de asemenea şi multe altele edificate de către bunii creştinĭ Românĭ, ce alta vomŭ constata décă nu aceia că atât Domnitorii câtŭ şi creştinii Românĭ aŭ fostŭ şi suntŭ inspiraţĭ de acelaşŭ zelŭ, şi de aceiaşĭ dragoste către locul în care se glorifică şi se pré măreşce D-ḑeŭ, ca şi profet—împĕratul David, şi alţĭ sânţĭ şi plăcuţi ai lui D-ḑeŭ creştinĭ. Acestŭ zelŭ şi dragoste este încă şi astăḑí, precum la Domnitorul nostru Măria Sea Regală Carol I care a contribuitŭ la reînoirea şi împodobirea mai multor biserici, aşa şi la mai mulţĭ dintre Românii creştinĭ.

Eĭ cu toţiĭ recunoscŭ că locul în care se adună mai mulţĭ spre a lăuda pre D-ḑeŭ trebue să fie măritŭ şi împodobitŭ cu totŭ aceia ce mintea omuluĭ pόte produce şi elementele preţiόse a realisa.

Creştinii plinĭ de pietate şi respectŭ către creatorul, dreptŭ recunoscinţă, se silescŭ a'ĭ aduce ca sacrificiŭ totŭ aceia ce este maĭ bunŭ şi maĭ curatŭ, dupre cum acésta se făcia şi în Vekiul Testamentŭ.

S-ta Nόstră Biserică încă din ceĭ întéiŭ timpĭ aĭ Creşti-

nătățeĭ a stabilitŭ și s'a obicinuitu a impodobi asemenea locurĭ saŭ case de rugaciunĭ cu tâmple prețióse și alte odóre sânte pline cu diferite imagine séu icóne ale sânților, facute cu multă artă și kiar valóre. De asemenea, sânta Biserică a stabilitŭ și ce anume objecte potŭ fi aduse ca sacrificiu in asemenea locurĭ sânte, intre care pune și luminările de ceară curată. Cu tóte acestea suntŭ mulțĭ creștinĭ—cu deosebire la noĭ—carí, cu consciința saŭ fără consciință, in locŭ de a aduce sacrificiĭ curate și plăcute luĭ D-ḑeu; in locŭ de a contribui și eĭ la splendórea și frumusețea bisericilor, iĭ aducu spre acestŭ finitu elemente nedemne de casa luí, profanand prin acesta nu numaĭ asemenea locu sântu dér și causându-ĭ perderĭ enorme, atacându in modu considerabilŭ splendórea sântelor bisericĭ. Ca probă la acésta este negura saŭ fumul care pe de o parte ne inecă și ne alungă din bisericĭ, iar pe de alta zădărnicesce tóte keltuelele și sacrificiile făcute de buniĭ creștinĭ spre gloria luí D-ḑeŭ.

Câțĭ banĭ nu s'au keltuitu cu construirea și impodobirea acestuĭ sântu locașiŭ! Câțĭ baní nu s'au keltuitu cu facerea timpleĭ saŭ a catapetesmeĭ pe care noĭ o vedemŭ! Câțĭ baní nu s'au keltuitu cu zugrăvitul și facerea kipurilor sânte de pe păreții acesteĭ bisericĭ! Cu tóte acestea, acéstă mulțime de banĭ, aceste sacrificiĭ marĭ și curate au ajunsu a fi zădărnicite și profanate pe de o parte de către comercianțiĭ carĭ pregătescŭ și vêndu luminărĭ de ceară falșă, iar pe-de-alta de catre o mare parte din poporŭ care crede că puterea unuĭ sacrificiŭ stă in mărimea volumuluĭ și nu in calitatea și inima curată cu care se aduce.

Fabricanțiĭ și vênḑĕtoriĭ de luminărĭ justifică amestecarea cereĭ curate cu parafină și altele, și prin urmare

nelegiuirea lor, prin aceia că decă nu vorŭ face ast-felŭ vorŭ fi lipsiţi de cumpĕratorĭ, — căcĭ toţĭ se vorŭ duce să cumpere de unde vorŭ găsi maĭ eftinŭ. Dér óre din céră curată nu se póte face şi luminărĭ maĭ eftine? Nu se potŭ face luminărĭ şi de 2 saŭ 3 centime penĕ la 10 şi 40 leĭ? Nu se póte ca toţĭ fabricanţiĭ de lumînărĭ să facă numaĭ lumînărĭ de céră curată de preţŭ micu şi mare? Negreşit că se póte; şi atuncĭ ómeniĭ vorŭ cumpĕra fie-care dupre cum le va da mâna — uniĭ maĭ eftine şi alţiĭ maĭ scumpe, cum facŭ şi astădĭ; şi cu modul acesta vendĕtoriĭ vorŭ scăpa de pagubele de care tot-d'a-una se plângŭ că le aŭ.

Lucrul stă in aceea ca toţĭ să se uniască spre a fabrica numaĭ lumînărĭ de ceară curată, şi care se va prinde în falsificare, fie de către confabricanţĭ, fie de către cetăţeni, justiţia să'lŭ condamne a nu maĭ face nicĭ o dată comerciŭ în asemenea specialitate.

Câtŭ pentru creştiniĭ pietoşĭ carĭ cu diferite ocasiunĭ aducŭ, dreptŭ sacrificiŭ, lumînărĭ la biserică trebue să se convingă odată că nu în mărimea volumuluĭ uneĭ lumînărĭ stă puterea sacrificiuluĭ ce face, ci in dragostea şi curăţenia inimeĭ cu care se aduce şi în procurarea eĭ cu banĭ câştigaţĭ pe dreptate; la din contra darul adus de eĭ la altarŭ nemulţămesce pe D-ḑeŭ din douĕ puncte de vedere: 1) prin acea că i se aduce dreptu sacrificiŭ unŭ material neconrespunḑĕtor cu demnitatea luĭ — necurat; iar al 2) pentru că, pe de o parte, zădărnicesce sacrificiile cele bune şi curate ale unor creştinĭ, iar pe de alta pentru că diformeaḑă podoaba caseĭ Domnuluĭ şi kiar atacă sănătatea celor ce se adună şi se rógă în ea.

D-ḑeŭ nu cere de la omŭ maĭ multŭ de câtŭ póte: luminarea de 2 banĭ séŭ parale a săracululuĭ pote valora inaintea luĭ D-ḑeŭ ca şi aceea de 20 leĭ a bogatuluĭ şi

incă póte şi maĭ mult—, ca dovadă este obolul véduveĭ din Evangelie, care dupre mărturisirea luĭ Is. Chr. a prețuită maĭ multă de cătă darurile bogaților.

Decı dar, iubiți creştinĭ, pentru ca atât darurile de luminărĭ aduse de D-v. la biserică să fie bine primite de D-deŭ, căt şi podóba caseĭ D-luĭ să se păstreḑe pentru maĭ multă timpă in bună stare şi sănătatea să rĕmană neatacată, şi cu modul acesta să se pótă căştiga şi moralmente şi materialmente, hotărîți-vĕ cu toțiĭ odată pentru tot-d'a-una, adică, vêndĕtorĭ şi cumpĕrătorı spre a nu maĭ face pentru întrebuințarea în biserică de căt luminărĭ de ceră curată. Numaı ast-fel făcĕnd vețĭ putea şi D-vóstră esprima cu toțiĭ cuvintele profet-impĕratuluĭ David: *Dómne! iubitu-am buna cuviință a caseĭ tale şi locul locaşuluĭ slaveĭ tale.*" Amin.

Archiereul Silvestru B. Piteşteanu.

Scrisórea unuĭ têněrŭ către părintele sěŭ spiritualŭ.

Scumpul meŭ părinte!

Una din oile tinere ale turmeĭ tele alergă cu mare încredere la apărarea şi sprijinul teŭ. Eŭ amŭ o mare necesitate de ajutorul těŭ: miĭ de stâncı colţurose intimpinŭ în miḑlocul societăţeĭ în care mě aflu, care la fie-care pasŭ potŭ a fi pedica şi causa uneı căderĭ ruşinose.

Eŭ amŭ vědutŭ în acéstă lume. scumpul meŭ părinte, aceia ce tu 'mĭ spuneaĭ o dată ; adică, cum virtutea este supusă pericululuĭ în fie-care minutu. — La începutŭ fiindŭ îmbătatŭ de strălucitele şi pripitele reuşite, care linguşescŭ şi placŭ orĭ şi cuı, dar care corrupŭ moravurile, eŭ amŭ vědutŭ în curând pe mulţĭ neînţelepţĭ orbiţĭ de aceleaşĭ părute triumfurĭ şi aplause, care, după obiceiŭ, astăḑĭ se înalţă pěně la cerŭ, iar mâne se daŭ uĭtăreĭ.

Aţintindu-mĭ privirile la acestŭ spectacolŭ, din care urmeḑă, una dupe alta, atâtea şi atâtea manifestaţiunĭ, eŭ amŭ observatŭ cu câtă repeḑiciune şi uşurinţă actoriĭ unora au dispărutŭ, şi aŭ datu locŭ altora asemenea cu eı. La vederea acesteĭ scene m'amŭ acoperitŭ de ruşine şi de amărăciune.

Scumpul meŭ părinte! Cu câtă stimă şi respectŭ îmĭ aducŭ aminte de cea maĭ dupre urmă convorbire între noĭ, în care tu mě invěţaĭ să nu'mĭ punŭ mintea în totŭ ce este trecětorŭ: acoperindu-mě de bine-cuvêntările şi la-

crimile tale mi-aĭ imprimatu pentru totu de una in inimă ultima şi părintéscа ta despărţire, dicêndu-mĭ: „Fiul meu, socotesce lucrurile lumeĭ acesteia nedemne de tine, şi nu le dori nicĭ o dată maĭ multŭ de cât iţĭ suntu strictŭ necesare.

Cerinţele vieţeĭ presente şi celeĭ viitóre suntu contrare una alteia; cineva nu póte a satisface in totul pe unele fără a jigni pe altele. Fiĭ pe deplinu incredinţatŭ că bunurile lumeĭ aceştia suntu părute, trecétóre şi puţinu traînice; din contra, bunurile lumeĭ viitóre suntu adeverate, sigure, continue, nesupuse stricăciuneĭ şi eterne". Aducêndu-mĭ aminte adeseorĭ de acéstă admirabilă invăţătură a ta, eu mĕ cutremurŭ la vederea unor astfelu de scene inşelătóre ce se presintă okilor meĭ.

Totu ce mĕ incongiură e plinu de scandale şi de mreje: peste totu locul nu este de câtŭ numaĭ vanitate şi sensualitate. Corupţiunea şi reutatea s'aŭ făcutu aci dominatóre. Petrecêndŭ unu singurŭ anŭ departe de tine, scumpul meŭ păzitorŭ, eŭ atâtea amu vedutu şi auditu, încât suntu silitu a dice în sinemĭ: cum póte să placă cuiva viaţa acésta in care nu este de câtŭ numaĭ conrupţie şi pericolu? Cu câtă îngrijire mĕ fereaĭ tu de vano-glorie, de care este plin locul unde trăescu acum! Acéstă vano-glorie e ca stânca acoperită sub valurĭ, şi pentru ca cineva să perdă orĭ şi ce virtute este destulu ca numaĭ o dată să se atingă de ea. La fie-care pasu eŭ mĕ întâmpinu cu acestu uriciosŭ viţiu care desonoréză lumea — cu mândria: ea inspiră nenorocitelor sale victime regulele crimelor bazate pe ambiţiune. Unde omul scie a se preţui pe sine, amórea către D-deu ocupă locul celŭ intâiŭ, iar cea către sine şi aprópele este supusă celeĭ către D-deŭ; dar aicĭ pĕcatul a stricatu acéstă minunată armonie; ambiţiunea a frântŭ scep-

trul amórei către D-ḑeu; omul a vĕḑutŭ numai pe sine şi totul a referitŭ la sine. Privindŭ eŭ cu okĭ nepărtinitorĭ în jurul meŭ amŭ aflatŭ mândria kiar şi acolo unde renunţase la orĭ ce laudă; ea insistă a se arăta umilită înaintea ómenilor ce nu respecteză nimicŭ mai multŭ de cât umilinţa. Temându-mĕ ca aceste esemple să nu mĕ îndemne şi pe mine la egoismŭ, m'amŭ întorsŭ către sinemĭ şi privindŭ în modŭ indiferentŭ, seŭ nepărtinitor în misterele sufletuluĭ meŭ amŭ aflatŭ unŭ midlocu forte lesniciosŭ de a'mĭ recunosce starea de înjosire in care mĕ aflu. De unde provine, amŭ ḑisŭ eŭ minţeĭ mele, inalta idee despre sine care ne place atât de multu?

Déca causa eĭ suntŭ preferinţele lumescĭ şi darurile trecĕtóre; apoĭ câtŭ de înjositorŭ este pentru sufletŭ de a se nutri cu asemenea ilusiunĭ! Câtă ruşine este pentru noi ca să avemŭ aşa de puţină importanţă şi să fimŭ atât de înclinaţĭ către vano-glorie! Dér décă virtuţile nóstre daŭ nascere acesteĭ periculóse încrederi în demnitatea nostră, apoĭ de ce nu întorcemŭ luarea aminte asupra mareluĭ numĕrŭ de viciĭ ce predomineză asupră-ne? Omul presintă unŭ câmpŭ întinsŭ de uşurătate. Câtŭ suntu de multe crimele pe care noĭ le socotimŭ uşóre pentru că iubindu-le le practicămŭ! Câtŭ de multe greşele suntu pe care noĭ le urâmŭ, dér nu stăruimŭ a le îndrepta! Ce nestatornicie amŭ fi vĕḑutŭ în noĭ, décă ne-amŭ fi ocupatŭ maĭ multŭ de aceia ce ne înjosesce, de câtŭ de aceia ce ne flatéză ambiţiunea! Cine voesce a'şĭ da preţul ce merită, trebue să 'şĭ céră sémă maĭ des de faptele séle; trebue a cerceta bunul şi rĕul făcutŭ de elŭ, amintindu-şĭ cu putere că elŭ singurŭ este isvorul a totŭ rĕul, şi că totŭ bunul vine de la D-ḑeŭ.

Astŭ-felŭ, scumpul meŭ părinte, cugetările ce s'aŭ năs-

cutŭ în mine la vederea lumeĭ sgomotóse, a petrecerilor eĭ et. etc., aflându-mĕ departe de tine, scumpul meŭ dascălu, care eştĭ atâtŭ de necesarŭ pentru unu tênĕru. Dér puté-voiŭ eŭ óre să încunjurŭ pentru totŭ de una stâncile, a căror pericolŭ tu mi l'aĭ descrisŭ aşa de bine?

Tinereţea, neexperienţa, posiţiunea, necesitatea de a vieţui în societate,—tóte acestea 'mĭ acoperŭ calea cu norĭ întunecaţĭ. Eŭ suntŭ în tot-dé-una încungiuratŭ de aşa numiţiĭ înţelepţĭ aĭ lumeĭ, cari, dupre etate, posiţiune şi relaţiunile lor către mine, îşi iau rolul însemnatŭ de mentorĭ. Eĭ suntŭ aşa de réutăcioşi, că nu se opunu directŭ dogmelor creştinătăţeĭ, ci înalteĭ eĭ învĕţăturĭ morale: eĭ stăruescŭ a dovedi că asemenea învĕţătură morală este posibilă numaĭ îngerilor. „Este posibilŭ—îmi ḑicea unul dintre aceştĭ însemnaţĭ dascălĭ aĭ timpuluĭ—ca religia, care este destinată pentru totŭ genul omenescŭ, să prescrie fie căruĭ omŭ o umilinţă aşa de mare? Potŭ eu óre, şi trebue a ascunde de sine şi de alţiĭ aceia ce suntŭ, aceia ce amŭ deosebitŭ în minte şi inimă? Nu cum-va eu suntu dotatu de la natură cu aceste darurĭ pentru a la ascunde?

Părinţiĭ seculuuĭ de aurŭ aĭ Bisericeĭ au predicatŭ umilita gândire despre sine nu pentru toţĭ, ci pentru unu micu numĕrŭ de suflete dirigiate şi conduse spre ceru, pe căĭ estraordinare.

A mĕ socoti maĭ jos de câtu alţiĭ, când natura, starea şi meritele mĕ punŭ maĭ susu, nu însemnează a merge alăturĭ cu ideile cele maĭ mărginite ale raţiuneĭ? Vréŭ a ḑice: nu însemnează a înjosi demnitatea natureĭ omuluĭ?"
Astŭ-felŭ suntŭ filosofisările acelor pretinşĭ inţelepţi, carĭ cu atâta putere susţinŭ drepturile omeneşcĭ pentru ca maĭ multŭ să o înjosească.

Bunul meu părinte, nu mě lasa fără ajutorŭ faţa cu nişce asemenea contestatorĭ: feresce-me de scandalósele lor esemple şi gândirĭ: întăreşce-mě cu învăţăturile tele: iartă şi bine-cuvintéză pe fiul tĕŭ.

Respunsul părintelui spiritualŭ.

Prea iubitul meŭ fiŭ,

Cu câtă mulţumire morală observŭ eŭ din scrisórea ta că seminţele învĕţăturilor mele nu aŭ cădutŭ pe pămentŭ nefructiferŭ. Pana mea nu este în stare de a descrie pe de plinŭ simţimêntele de bucurie şi de plăcere ce producu în inima mea asemenea predisposiţiune a ta. Dupa cum eŭ vĕdŭ, tu cerĭ ca eŭ sa te fortificŭ şi să'ţi daŭ óre-care lecţiunĭ despre umilinţa creştină. Dér óre este mie cu putinţă a vorbi despre asemenea virtute îngerescă? Şi ce potŭ sa fie tóte învĕţăturile mele in raportŭ cu învĕţătura marelui dascălŭ—Iisus Christos, care dice: „*Inveţaţi-ve de la mine că suntu blândŭ şi umilitŭ cu inima* (Mat. XI 29)?„ Cu tóte acestea, pentru ca, pe de o parte, sa satisfacŭ dorinţa ta, iar pe de alta să arătŭ dragostea mea către tine, mě voiŭ încerca aţĭ arăta aceea ce charul luĭ D-ḑeŭ mě va inspira în acéstă privinţă.

Prea iubitul meŭ fiŭ, tu cunoscĭ din propriaţĭ vedere că, când arburele este încărcatŭ de fructe, ramurile lui sa înclină în josŭ, şi încă câte o dată să şi frângŭ; pe când ramurile fără fructe, de ordinarŭ staŭ rădicate în susu. De asemenea când spicul este plin de bóbe; dér când stă dreptŭ, dă puţină speranţă semĕnătoruluĭ. Totŭ aşa se urméză şi în lumea raţionalo-liberă, séŭ mai bine ḑisŭ cu omul. Oamenii secĭ şi nefructiferĭ de ordinarŭ suntŭ mândri—fanfaronĭ, se înalţă şi cautā a predomina; pe când sufletele virtuóse, încărcate de fructele charului şi ale

virtuţilor creştine, în totŭ-de-una se umilescŭ şi caută a fi cât se póte de modeste. Bunurile primite de eĭ de la D-ḑeu le servescŭ de unŭ maĭ mare îndemnŭ spre umilinţă. Ca să lămurimŭ maĭ bine acéstă idee, vomŭ aduce încă unŭ esemplu. Când unŭ omu consciinţiosŭ împrumută de la altul o sumă óre-care de banĭ, atuncĭ bucuria ce simte de ea, se egaléză cu grija saŭ simţimêntul doritu ce are de a întórce acea sumă, precum şi cu neşciinţa daca elŭ va fi în stare saŭ nu ca să fie exactŭ. — Aşa şi creştinul umilitŭ; cu câtŭ maĭ multe darurĭ primeşce de la D-ḑeu, cu atâta maĭ multŭ se recunóşce datorŭ a'ĭ servi în totul, recunoscêndu totŭ-o-dată şi aceia că, orĭ şi ce serviciĭ i-arŭ aduce nu corespundu şi suntŭ cu totul micĭ în raportŭ cu bunurile primite. Elŭ are în vedere că datoreşte a da séma nunumaĭ de pĕcatele făcute după propria luĭ voe şi libertate, ci şi de darurile priimite de la D-ḑeŭ. Şi dar, creştinul umilitŭ se conduce în tóte afacerile sale de spiritul celeĭ maĭ marĭ şi maĭ prudente modestie. Creştinul ce are de normă acestea în sinceritatea inimeĭ sele, fuge de regulele lumeĭ vanitóse şi mândre; respinge elŭ şi sofismele cele fine care potŭ să'ĭ întunece ideile şi simţimentele cele bune şi curate: nu primeşce elŭ nicĭ distingerea proprie cu înjosirea altora, considerândŭ acesta ca cea maĭ periculósă piatră de împedecare în practicarea virtuţilor. In relaţiunile sale cu alţiĭ, elŭ arată o sinceră supunere către ceĭ maĭ marĭ, dragoste frăţescă către ceĭ egalĭ şi o delicateţă amicală către ceĭ maĭ de josu. Mintea luĭ este sănătósă, lucrările bune şi conşciinţa nepătată. Societăţile rele nu suntŭ pentru dênsul nicĭ plăcute, nicĭ înspăĭmentătóre; elŭ încă maĭ multŭ se purifică printre membriĭ eĭ, fiindŭ că esemplele rele 'ĭ deştéptă frica de D-ḑeŭ şi 'lŭ facŭ a fi cu maĭ multă atenţiune asupră sa.

Decĭ dar, scumpul meŭ fiŭ, nu te atrage de momelele dascălilor ḑişĭ înţelepţĭ, cari insistă a te convinge că umilinţa nu este necesară pentru fie-care omu.

Tu mărturisescĭ credinţa creştină; întórceţi dar okii minţeĭ tale la întemeetorul acesteĭ credinţe, şi veĭ vede că tótă viaţa luĭ pămêntéscă nu este de câtŭ cea maĭ înaltă scólă de umilinţă. Fiindŭ D-ḑeŭ şi prin urmare împĕratŭ alŭ ceruluĭ şi alŭ pămĕntuluĭ Elŭ primeşce naşcerea corporală în Vitleimul Iudeĭ, în eslea animalelor. Ajungêndu în etate, Elŭ rĕmâne ca simplu teslarŭ, ca omŭ ce nu are nicĭ unŭ felŭ de darurĭ séŭ talente deosebite.

Adese orĭ rudele şi amiciĭ 'l îndémnă a se arăta lumeĭ şi a 'şĭ câştiga gloria meritată, dér Elŭ caută maĭ multŭ a se ascunde de ea. Elŭ vindecă pe slăbănogŭ şi îndată se ascunde de poporŭ; dă vedere orbuluĭ, curăţă pe leprosŭ, face ca surdul să auḑă şi mutul să vorbéscă şi în acelaşĭ timpŭ 'ĭ oprescе să spună séŭ să vorbéscă despre acésta. Convorbindŭ cu discipoliĭ sĕĭ despre adevĕrurile eterne, Elŭ le arată că asemenea învĕţătură nu este de la Elŭ. Săvĕrşindŭ minunea înmulţireĭ păĭnilor prin care ş'a atrasŭ adunarea poporuluĭ, Elŭ se retrage în munte spre a înlătura orĭ ce laudă. După ce vocea Părinteluĭ cerescŭ l'a anunţatŭ la Iordan de fiu iubitŭ alŭ sĕŭ, se retrage în pustie şi petrece acolo 40 de ḑile. Spre a mângâia şi întări pe apostoliĭ sĕĭ, Elŭ le arată câte-va raḑe ale glorieĭ sele, dér în acelaşiŭ timpŭ le ordonă a nu vorbi altora nimicŭ despre acésta. Decĭ dér, daca creatorul totuluĭ care posedă calităţile cele maĭ înalte, atâta de multŭ caută a se umili, apoĭ cum trebue să cugete despre sine omul care este o fiinţă aşa de slabă şi imperfectă? cum póte să ḑică el că nu'ĭ este necesară şi convenabilă umilinţa?

Umilinţa este în omŭ cunoşcinţa adevĕruluĭ şi a dragos-

tel către elŭ. Inţelegêndu-se aci adevérul celŭ maĭ apropiatŭ, adevĕrul care ne arată ce suntemŭ noĭ; adevérul care ne învaţă a deosebi ceia ce ne aparţine nouĕ propriŭ, de aceeă ce nu depinde de noĭ; — adevĕrul ce ne arată isvorul darurilor ce se revarsă asupra nóstră. Dér umilinţa nu se cuprinde numaĭ în cunóscerea acestuĭ adevĕrŭ, ci încă şi în iubirea către elŭ.

Noĭ vorbimŭ aceia ce ne vorbesce adeverul, noĭ judecămŭ cum ne ordonă adevĕrul a judeca. Noĭ blamămŭ séŭ găsimu de rĕŭ în noĭ totu aceia ce blaméză adevérul. Ne luămŭ acelu locu pe care ni'l dictă adevérul: Iata prima partea umilinţeĭ: iată cum cunóscerea adevérului este cunóscerea imperfecţiunilor şi a neputinţelor nóstre. Adevĕrul ne lasă numaĭ aceia ce depinde de puterile nóstre, şi noĭ nimicŭ maĭ multŭ nu ne atribuimŭ; adevĕrul ne îndemnă a aduce mulţămirĭ pentru cele primite de la Dumnedeŭ — aceia ce şi facemŭ; elŭ ne descopere defectele şi noĭ le recunóşcemu; elŭ ne descopere crimele şi noĭ ceremu ajutoru pentru a ne curăţi de ele. Iată a doua parte a umilinţeĭ creştine, iată cum amorea către adevérŭ este recunóscerea imperfectiunilor şi a neputinţelor nóstre. Unesce acum, iubitul meŭ fiiu, acéstă cunóscere de adevĕr cu aceia a dragosteĭ către elŭ şi veĭ avea o dréptă idee despre umilinţă.

Cu tote acestea, trebue a sci că omul nu póte de-o dată a se înălţa la o aşa de mare virtute, ci numaĭ treptatŭ; fructele eĭ suntŭ diferite, privindŭ la aceia, cum ea predomină mintea şi inima omuluĭ. Pe când se sémănă sĕminţa umilinţeĭ în inima omuluĭ, vêntul furtunosu al mândrieĭ şi al egoismuluĭ o lovesce cu multă furie, şi fără o deosebită îngrijire póte să fie suflată şi asvĕrlită pênĕ şi cea maĭ de pe urmă bóbă de sĕminţă. Der când a-

céstă semînţă prinde rădăcină în inima nostră, noĭ devenimŭ străinĭ de spiritul mândrieĭ şi al egoismuluĭ şi stăruimu a fugi de laudele omenescĭ. In fine, când semînţa umilinţa creşte şi kiar se cóce, noĭ vedemŭ in înşine numaĭ imperfecţiunĭ şi defecte, şi pe fie-care ḑi ne convingemŭ de înmulţirea pĕcatelor nóstre precum şi despre aceia că bunurile primite de la Dumneḑeŭ ne facŭ maĭ datorĭ către Elŭ.

Sufletul predominatŭ de acéstă virtute dă puţină importanţă tuturor lucrurilor ce 'lŭ încunjură, şi prin acésta se face neînvinsŭ de tóte atracţiunile şi scandalele lumeĭ. Prin urmare omul prin umilinţă câştigă acea linişte şi pace a sufletuluĭ pe care nicĭ o putere umană nu o póte nimici.

Acéstă virtute înalţă pe omŭ la adevĕrata mărire şi glorie pe când mândria, care numaĭ în aparenţă 'l înalţă maĭ pre sus de lume, îl înjosesce fórte multŭ kiar în faţa lumiĭ. Umilinţa este unită cu mărirea şi gloria, pe când, din contră, mândria este unită cu supărărĭ şi nenorocirĭ. Umilinţa luĭ Isusŭ Christosŭ e neasemĕnată: El s'a umilitŭ pe sine pênĕ la mórte, dér pentru aceia să şi plécă înaintea luĭ totŭ genunkiul şi alŭ celor ceresci şi al celor pămentescĭ. Omul care se supune voieĭ luĭ Dumneḑeu se înalţă la mărire şi glorie, pe când îngerul kiar care a voitŭ a fi neatêrnatŭ, s'a aruncatŭ în abisŭ.

Din aceste puţine, dér respicate exemple, in care umilinţa este pusă în paralelŭ cu mândria, abnegaţiunea cu ambiţiunea, tu, scumpul meŭ fiŭ, poţi vedea câtŭ e de însemnată pentru omŭ câştigarea virtuţeĭ numită umilinţa. De aceea fereşce-te de tóte momelile şi atracţiunile lumeĭ aceştia care caută a te prinde în undiţile sale; nu uĭta că acela este nedemnŭ de numele de creştinŭ care nu posedă adevĕrată umilinţă; crede-mĕ că nu este viciŭ care

să nu potă fi micşuratŭ şi kiar desrădăcinatŭ de umilinţă, nicĭ virtute care să nu potă fi ajutată şi avansată de ea. Fiĭ în tot-de-una umilitŭ şi nicĭ odată nu veĭ fi furiosŭ şi rĕsbunătorŭ, nu veĭ fi îndărătnicŭ, nicĭ ambiţiosŭ, nicĭ răpitorŭ. Fiĭ umilitŭ şi veĭ avea în totŭ-de-una în minte şi în inimă frica de Dumnedeŭ care este înţelepciunea ómenilor şi te veĭ conduce de voia luĭ. Fiĭ umilitŭ şi veĭ iubi pe aproapele ca pe tine însuţĭ, şi 'ţi veĭ împlini datoriile care potŭ să te facă fericitŭ în viaţa acésta şi în cea viitóre.

C.

Istoria controverselor paschale şi decisiunea Conciliuluĭ I. ecumenicŭ de la Nicea. [1]

Intre motivele care au determinatŭ pe Constantin celu Mare de a convoca intâiul conciliu ecumenicŭ, a fostŭ şi chestiunea asupra timpuluĭ când trebuia a se serba Pascele, că chestiune care de la mijlocul seculuruĭ al doilea provocase multe şi ardente controverse.

Cum că serbarea Pasceluĭ a fostu introdusă chiar in timpul Apostolilor, este maĭ pre sus de orĭ ce indoială. Characterul *tipic* al pascelor Ebreilor era prea evidentŭ, in cât chreştiniĭ, maĭ ales ceĭ din ebreĭ, să nu serbeze pascele cele adevĕrate. Cuvêntul ebraicŭ *Pesah*, aramaicŭ *Pasha* însemnéză *trecere* (transitus), adică trecerea pe lângă uşile Ebreilor a àngeruluĭ perdĕtor (exod. 12,23.); prin urmare ebreiĭ serbaŭ in acea ḑi *scăparea* şi *mântuirea* copiilor luĭ Israil de la robia Egiptienilor. Dar *scăparea* şi *mântuirea* cea adevĕrată a omenireĭ de la puterea diavoluluĭ, a fostŭ cea sevĕrşită prin Domnul nostru Iisus Christos. Mielul cel junghiatŭ al Vechiuluĭ Testamentu era numaĭ un tipŭ al mieluluĭ junghiatŭ al Nouluĭ Testamentŭ. Deja Apostolul Pavel arată acésta, numind pe Christos: „Pascele nóstre, care s'a sacrificatŭ pentru noĭ". Precum însă în genere in timpurile primitive se potŭ deosebi douĕ direcţiuni provenite din deosebita concepţiune a raportuluĭ intre Noul şi Vechiul Testamentŭ, totŭ aşa se vede că a existatu

[1] *Hefele*, Conciliengeschichte (II ed.) Vol. I pag. 86 seq. 320 seq.

şi o deosebire intre chreştinī, chiar din timpurile apostolice, în privinţa sensuluī şi timpuluī serbăreī pascelor chreştine, — uă deosebire care, tolerată la inceputu, a provocatŭ apoī controverse serióse şi ameninţătóre. Istoricul Eusebiŭ, istorisind, în viaţa luī Constantin, despre acéstă deosebire, ḑice: „Uniĭ susţineaŭ, cá trebue a urma obiceiul ebraicŭ, alţiĭ voiau a pastra esactu ora timpuluī. Şi fiind că din causa acésta popórele de multŭ timpŭ şi pretutindinea erau desbinate, de óre ce la una şi aceeaşi serbătóre diferinţa *timpului* causa cea maī mare discordie, pentru cá uniĭ postiau şi erau triştī, pe când alţiĭ se inveseleaŭ, — se párea că nicī unu omu nu era în stare a găsi mijlocul de a depàrta acestu réŭ." Dar aceste indicaţiunī ale luī Eusebiŭ suntŭ prea vagi, aşa că este trebuinţă a urmări istoria acestor controverse. Din nenorocire însă n'avemŭ nicī uă cunoşcinţă despre diferinţa ce exista în privinţa acésta în timpurile primitive.

Uă diferinţă intre chreştinī în privinţa serbăreī pascelor intâlnimu pentru întéia óră la a doua jumătate a seculuī al doilea. Eusebiŭ ni comunică dintr'o epistolă a St. Ireneŭ următórele (hist. eccl. V. 24): „Când fericitul Policarp (episcopŭ de Smirna) a venitŭ la Roma în timpul luī Anicet (episcopŭ de Roma 157—168) şi aveaŭ intre eī uă mică neînţelegere în privinţa câtor-va alte lucrurī, s'aŭ înţelesŭ îndată. In privinţa acestuī punctŭ însă (serbarea pascelor) aŭ discutatŭ puţinŭ. Anicet nu putea convinge pe Policarp a nu maī observa acea ce el observase tot deuna împreună cu Ion, discipulul Domnuluī, şi cu ceīl'alţī apostolī. Dar nicī Policarp n'a putută convinge pe Anicet de a observa 1), fiind că acesta a declaratu, cá tre-

1) *a observa* (τηρεῖν) este terminul technic despre pazirea prescripţiunilor Vechiuluī Testamentu.

bue să păzéscă obiceiul predecessorilor săi. Altmintrelea eĭ aveaŭ comuniune între eĭ, şi Anicet permitea lui Policarp din respectŭ eucharistia, şi s'aŭ separatŭ în pace unul de altul. Atât ceĭ cari observaŭ, cât şi ceĭ cari nu observau aveaŭ perfectă pace bisericéscă."

Din acestu fragmentŭ nu se vede încă clarŭ care au fostu punctele de diferinţă: cea ce vedemŭ numaĭ este: 1) că Policarp pentru practica Bisericeĭ sale invoca pe Ión şi ceĭ-l'alţĭ apostolĭ, iar Anicet pentru a sa pe predecesoriĭ săĭ, şi 2) că practica Bisericeĭ din Asia Mică era în legătura cu instituţiunile Vechiuluĭ Testamentŭ.

Câţĭ-va anĭ maĭ târdiŭ s'aŭ nascutŭ discuţiunĭ maĭ violente în privinţa serbăreĭ pascelor, aşa că Melito, episcopu de Sardes (în Asia Mică) a credutŭ necesaru a scrie douĕ cărţĭ asupra acesteĭ chestiunĭ (περὶ τοῦ Πάσχα). Intr'unŭ fragmentŭ ce ni-a conservatŭ Eusebiŭ (hist. eccl. IV, 26), Melito dice: „Când Serviliŭ Paul era Proconsul al Asieĭ şi episcopul Sagaris (de la Laodicea) a martirizatŭ, se născu în Laodicea uă discuţiune violentă asupra pascelor, care eraŭ apropiate." Din nenorocire însă nu se dice nimicŭ asupra punctelor de discuţiune şi de diferinţă. Ceva maĭ multŭ, aflămŭ de la contimporanul şi compatriotul luĭ Melito, Apolinaris, episcopŭ de Herapoles, care asemenea a scrisŭ asupra Pascelor, din care scriere ni s'aŭ conservatŭ douĕ fragmente. In aceste douĕ fragmente citimŭ următórele: „Suntŭ în eróre aceia cari credŭ că Domnul ar fi mâncatŭ pascele cu discipuliĭ săĭ la 14 Nisan şi că ar fi muritŭ în diua mare a azimelor (15 Nisan). Eĭ susţinŭ, că Matheiu arată ast-fel, dar opiniunea lor nu este în acordu cu legea, şi prin acésta s'ar contradice evangeliele între ele". Maĭ departe cetimŭ: In diua de 14 Nisan suntŭ pascele cele adevĕrate ale Domnuluĭ, sacrificiul cel mare; în locul mieluluĭ paschalŭ, este aci fiul luĭ Dumnedeŭ."

După cumu vedemu. Apolinaris combate pe acei chrestinî carî credŭ că Domnul a mâncatŭ cina paschală după lege: in acesta ḑi, ḑice Apallinaris, Christos, noul miel paschal, era deja mortŭ. El se basézá intru acésta pe Evangelia luî Iôn, care pune mórtea Domnuluî în ḑiua de 14 Nisan, iar ţinerea cineî în ḑiua de 13. Altfel însă, nicî din aceste fragmente nu aflămŭ nimicŭ despre punctul principalŭ al controverselor paschale. şi care consista într'acésta: décă la serbarea pascelor trebue să se păzéscă ḑioa *séptémâneî*, sau ḑioa *luneî*. In ântaiul casŭ mórtea Domnuluî se serba totdéuna într'uă Vinere, iar învierea într'uă Dumineca. In al doilea casu serbarea morţeî Domnuluî se ţinea in ḑioa de 14 Nisan, în orî ce ḑi a séptémâneî ar cădea acésta, — şi acésta era practica aşa numiţilor *Quartodecimanı*. Dicemŭ dar că din fragmentele luî Apollinaris nu se vede clarŭ, décă el, saŭ adversariî sĕî, saŭ amêndoî eraŭ quartodecimanî sau nu. Din cuvintele citate: „ḑioa de 14 Nisan suntu pascele cele adevĕrate“, s'ar părea că el a serbatŭ mórtea Domnuluî tot-déuna la 14 Nisan, prin urmare în modul Quartodecimanilor. Dar asupra aceleî expressiunı nu ne putemŭ baza prea multŭ, fiind că asemenea expresiunî se găsescŭ şi într'uă scriere a luî Clemente din Alexandria (λόγος περὶ τοῦ Πάσχα), de şi el a fostŭ adversarŭ al Quartodecimanilor. Intr'unul din fragmentele ce ni s'aŭ conservatŭ din acéstă scriere, se ḑice: „In toţı aniî de mai nainte Christos a mâncatŭ cina paschală cu discipuliî sĕı. nu însă şi în ultimul anŭ, când a fostŭ el însuşi pe cruce mielul junghiatŭ“. Al doilea fragmentŭ ḑice: „Christos a muritŭ la 14 Nisan, şi după mórtea sa, în aceaşî ḑi séra, aŭ ţinutŭ Iudeiî cina lor paschală.“

Practica Quartodecimanilor fu combătută şi de cătrɪ Hippolit, unŭ învĕţatŭ preotŭ romanu din inceputul seculu-

luĭ al 3-lea şi de istoricul Eusebiŭ, din începutul seculuĭ al 4-lea. Acestŭ din urmă repetă argumentele luĭ Clemente, în scrierea sa, din care avemŭ câte-va fragmente, iar Hippolit scrie: „El (adversarul, adică Quartodecimanul) dice: Christos a serbatŭ pascele în acea ḑi (14 Nisan) şi a pătimitŭ, de aceea trebue să fac şi eŭ aşa, cum a făcutŭ Christos (adică a ţinea cina paschală la 14 Nisan). Dar el este în eróre, uĭtând că Christos, când a pătimitŭ, n'a maĭ ţinutŭ pascele conform legiĭ; căcĭ el era însuşĭ pascele, ce se anunţase de maĭ nainte şi se împlinise în ḑioa hotărită.“ In al 2-lea fragmentŭ din scrierea περὶ τοῦ ἁγίου Πάσχα, Hippolit scrie: „Precum Christos a preḑis (Luc. 22, 16), că nu va maĭ mânca pascele, el a ţinutŭ cina (Ion 13, 1) înaintea pascelor, iar pascele n'a maĭ mâncatŭ, ci a muritŭ; dar nicĭ nu era încă timpŭ de a le mânca.“ Şi maĭ clarŭ se exprimă Hippolit într'uă altă scriere, Philosophumena, atribuită pe nedreptŭ luĭ Origen. El ḑice (philosoph. lib. VIII. c. 18): „Alţiĭ, maĭ violenţĭ sau ignoranţĭ, pretindŭ, că trebue a serba pascele la 14 a luneĭ ântâiu (Nisan) după prescripţiunile legiĭ (vechĭ), *în orĭ ce ḑi ar cădea dînsa*, temêndu-se de locul legiĭ, că blestematŭ să fie cel ce nu va împlini cuvintele acesteĭ legĭ (Deuteron. 27, 26).“ De aci se vede, că Hippolit susţine, ca şi Clemente Alexandrénul şi Apollinaris, că Christos n'a maĭ mâncatŭ in sĕptĕmâna patimelor pascele, ci a ţinutŭ cina înainte de timpul pascelor; că în timpul cineĭ paschale (a iudeilor) a muritŭ. El combate pe aceia cari credŭ, că chreştinul totŭ maĭ trebue, cum a făcutŭ şi Christos, să ţină pascele în ḑioa de 14 Nisan, fie acésta orĭ ce ḑi a sĕptĕmâneĭ. Cu acestŭ din urmă punctŭ el indică uă particularitate principală a Quartodecimanilor. Acésta apare şi maĭ clarŭ în cérta ce s'a ivitu între Papa Victor şi Bisericile din Asia mică în pri-

vinţa pascelor. Papa Victor numaĭ voia să tolereze practica Quartodecimanilor, şi de aceea a scrisŭ către toţi episcopii a convoca sinóde, fie care în eparchia sa, spre a introduce modul păzitŭ de Biserica din Roma în serbarea pascelor. In unele scrisorĭ, ca în acea adresată către Policrat Episcopu de Efes, eraŭ chiar ameninţărĭ în casŭ de refusŭ. Eusebiu istorisesce despre acesta următórele (hist. eccl. V. 23): „In acelu timpŭ s'a ivitu uă mare cértă, fiind că tóte Bisericile din Asia, conform uneĭ tradiţiunĭ vechi, credeaŭ că trebue a ţinea serbătórea mântuitóre a Pascelor în ḑioa de 14 a luneĭ (Nisan), în care ḑi era impusŭ Iudeilor a înjunghia mielul; şi în acestă ḑi, în orĭ ce ḑi a septĕmâneĭ ar cădea ea, eĭ credeau că trebue să înceteze cu postul, pe când tótă cealaltă Biserică dupé tradiţiunea apostolică păstra unŭ altu uzu, care se practică şi acum, adică ca postul să nu înceteze în altă ḑi, de cătu în ḑioa *învierei Domnului*. De aceea s'aŭ ţinutŭ sinóde şi adunări de episcopĭ şi toţi în unanimitate au făcutŭ regula, ca taina învierei Domnuluĭ să nu se serbeze în altă ḑi, de cătŭ în uă Duminecă şi numaĭ atuncĭ să înceteze şi postul. Chiar acum există încă epistola episcopilor adunaţĭ în Palestina, în fruntea cărora era Teofil de la Cesarea Palestineĭ şi Narcis de Ierusalim. Afară de acésta, maĭ există epistole de la Pontu sub episcopul Palama, şi de la Bisericile din Galia, la care presida Ireneu, asemenea şi de la Bisericile de la Osroene şi de la episcopul Baechyl Episcop de Corinthŭ şi de la mulţi alţiĭ, carĭ toţĭ aŭ exprimatŭ aceaşĭ opiniune şi aŭ pronunţatŭ aceaşĭ sentinţa."

In capitulul următorŭ (hist. eccl. V. 24) Eusebiŭ continuă astfel: „Dar în fruntea episcopilor din Asia, care apăraŭ fórte zelos obiceiul priimitŭ de la strĕmoşĭ, era Policrat (episcopŭ de Efes). In epistola sa către Victor şi Bi

serica romană a explicatŭ astfel tradiţiunea care a ajunsŭ pĕnĕ la el: noi serbămŭ diua (14 Nisan) nefalşificată, fara a adăoga saŭ a sustrage ceva. Căcĭ în Asia se află inmormĕntate luminĭ (stele) marĭ, carĭ vorŭ învia în dioa aratareĭ Domnuluĭ, când se va pogorî cu glorie din cerŭ şi va învia pe sânţi. Acolo este Filip, apostolul din numĕrul celor doĭ-spre-dece, care odihnesce în Hierapolis. Acolo este şi Ioan, care a fostŭ preotŭ şi a purtatŭ diadema, şi care a fostŭ martirŭ şi invĕţătorŭ şi se află înmormĕntatŭ în Efes. Acolo maĭ este şi Policarp, episcopŭ de Smirna, şi martirŭ şi Thraseas, episcopŭ de Eumenia şi martirŭ, care asemenea se află inmormentatŭ în Smirna. Să nu maĭ vorbescŭ de Sagaris, episcopŭ şi martirŭ, care a muritŭ în Laodicea, nicĭ de fericitul Papiriŭ şi Melito, episcopŭ de Sardes... Toţi aceştia aŭ ţinutŭ pascele în dioa de 14 Nisan, după evangelie, fara a schimba nimicŭ, şi urmând în tote regulei credinţeĭ: ast-fel dar şi eŭ Policrates, cel maĭ micŭ între toţĭ, conform tradiţiuneĭ părinţilor meĭ, cărora li amŭ urmatŭ (şi in funcţiune); căcĭ înaintea mea şepte din eĭ aŭ fostŭ episcopĭ, eŭ sunt al optulea. Eĭ toţĭ aŭ serbatŭ totdéuna pascele, când poporul (Israil) depărta aluatul. Decĭ eŭ, fraţiĭ meĭ, care numĕr deja 65 anĭ în Domnul şi sunt în relaţiunĭ cu fraţiĭ din tota lumea şi am cetitŭ totă Sânta Scriptură, nu voĭ fi intimidatŭ prin ameninţărĭ. Căcĭ bărbaţĭ de o valóre maĭ mare de câtŭ suntŭ eŭ, aŭ disŭ: trebue a asculta pe D-deŭ maĭ multŭ de câtŭ pe ómenĭ (Fapt. ap: 5,29). Aş putea să vĕ menţionez pe episcopiĭ, pe carĭ, după dorinţa vóstră, ĭ-am convocatŭ. Déca aş arăta numele lor, ar fi unŭ numĕr fórte mare. Eĭ toţĭ aŭ aprobatŭ acésta a mea scrisóre sciind, că nu în zadarŭ portŭ pérŭ căruntŭ, ci totdéuna mĕ îndreptez după Domnul Iisus.

După cum vedemŭ, Policrate a respinsŭ cu multă demni-

tate atacurile şi ameninţările Papii Victor. Deja acum se potu vedea, in nascerea lor, tendinţele papale, de a eserсita uă supremaţie asupra intregei Biserici. Papa Victor nu s'a sfiitu a ameninţa cu excomunicare tóte Bisericile, care n'aveaŭ observanţa Bisericeĭ din Roma şi a le declara etero loxe; — acésta a fostŭ unŭ motivu destul de seriosu pentru Policrat, chiar abstracţiune fácĕnd de chestiunea paschală, să respingă pretenţiunile papale şi să apere drepturile Bisericeĭ din Asia şi independenţa eĭ faciă cu Biserica din Roma. Dar acéstă purtare necuviinciósă şi arogantă a Papiĭ Victor fu desaprobată şi aspru condamnată nu numaĭ de Policrat, darşi de cele maĭ multe Biserici. Căcĭ cand Victor, dupĕ primirea epistoleĭ luĭ Policrat, a voitŭ să excomunice Bisericile din Asia, pentru care scopu a şi trimesŭ maĭ multe epistole, — unu mare numĕrŭ de episcopĭ ĭaŭ scrisŭ mustrându-l şi sfătuindu-l să fie maĭ pacinicŭ, şi ast-fel acéstă ântâia încercare a Papiĭ n'a putută isbuti. Noĭ avemŭ încă astăḑĭ unu fragmentŭ din epistola ce a adresatŭ luĭ Victor cu acéstă ocasiune Ireneŭ episcopu de Lion. Eusebiŭ, care ne a conservatŭ acestŭ fragmentŭ, ḑice : „Intre eĭ (adică între episcopiĭ carĭ au desaprobatŭ pe Victor) era şi Iereneŭ care a scrisŭ către Victor uă epistolă în numele fraţilor din Galia, peste cari el era presidentu, — sfatuesce cum se cuvine pe Victor, a nu excomunica Biserici întregĭ carĭ nu facŭ de câtu a pázi tradiţiuni vechi. Intre altele ḑice (în acéstă epistolă) : „Controversa nu priveşte numaĭ ḑioa (serbătóreĭ pascelor), dar şi modul *postuluĭ*. Uniĭ credu că trebuie a posti numaĭ *una* singură ḑi, alţiĭ *doua*, şi iarăşĭ alţiĭ maĭ multe ḑile. Şi acéstă deosebire nu este numaĭ din ḑilele nóstre, ci din timpuri multŭ maĭ anteriore. Cu tóte acestea eĭ eraŭ in pace intre eĭ, dupĕ cum şi noĭ avemu pace. Diferinţa postuluĭ arată şi maĭ claru uni-

tatea în credinţă. Chiar presbiteriĭ cari au guvernatŭ înaintea luĭ Soter (pe la 170) Biserica, ce o guvernezĭ tu acum, — vorbesc de Anicet, Piu, Hygin. Telesfor şi Xystu, nicĭ eĭ n'aŭ observatŭ (adică ḑioa prescrisă de Vechiul Testament), nicĭ pe aĭ lor nu-ĭ aŭ lăsatŭ să facă acésta. Cu tóte acestea eĭ aŭ ţinutŭ pace cu ceĭ ce veniaŭ din provincie unde se păzia ḑiua de 14 Nisan."

Ecă cum vorbia Ireneŭ, unŭ contimporanŭ, pentru care pacea Bisericeĭ în unitatea credinţeĭ era maĭ presus de câtŭ uniformitatea eĭ în lucrurile exteriόre; ecă cum vorbesce unŭ mare părinte al Bisericeĭ care, sciind a deosebi cele esenţiale de cele secundare, a sciutŭ a se pune maĭ presus de pasiunea controverseĭ. In privinţa chestiuneĭ însuşi, Ireneŭ era cu totul din partea Bisericeĭ de Roma, dar el nu voia ca uă asemenea chestiune să fie tratată şi exploatată pe uă cale necreştină, după cum căuta să facă Papa Victor.

De la acelaşi Ireneŭ maĭ avemŭ unŭ fragmentŭ, în care cetimŭ următórele în privinţa controverseĭ paschale: „Apostoliĭ aŭ ordonatŭ, să nu condamnămŭ pe nimenĭ pentru mâncare sau bĕutură, saŭ serbătóre, saŭ lună nouă şi sâmbătă (Colosen. 2,16). De unde dar luptele, de unde schismele? Noĭ serbămŭ serbătorĭ, însă în aluatul rĕutăţeĭ, fiind că rupemŭ Biserica luĭ Dumneḑeŭ, şi păzimŭ ceea ce este exterior (τὰ ἐκτὸς), ca să lepădămŭ ce e maĭ bunŭ — credinţa şi dragostea. Cum că aceste serbătorĭ şi posturĭ displacŭ Domnuluĭ, am auḑit-o de la profeţi."

Conclusiunea celor ḑise pĕnĕ acum este: că în al 2-lea seculŭ eraŭ două partide deosebite în privinţa serbăreĭ pascelor. Uă parte a chreştinilor, maĭ ales ceĭ din Asia Mică, serbaŭ pascele totdéuna în aceaşĭ ḑi cu iudeiĭ, adică la 14 Nisan, orĭ care ar fi ḑioa sĕptĕmâneĭ, şi în acéstă ḑi înceta şi postul.

Din contră majoritatea chreştinilor, mai ales occidentul, Egiptul, Grecia, serbaŭ pascele totdéuna *Dumineca după* ḑioa de 14 Nisan, şi continuau penĕ atuncĭ cu postul. Acéstă diferinţă între ambele practice a continuatŭ şi în seculul al treilea. Dar acum s'a presentatu şi uă altă dificultate.

Am ḑisŭ că uniĭ serbaŭ pascele la 14 Nisan, iar ceĭlalţĭ chreştinĭ ţineaŭ pascele *Duminecа după* ḑioa de 14 Nisan. S'a născutŭ acum intrebarea, nu maĭ puţinu interesantă pentru uniĭ, câtu şi pentru ceĭlalţĭ: Când este adevĕrata ḑi de 14 Nisan? Anul bisericescŭ al Iudeilor începe primavera, şi cu luna Nisan. La începutul primăvereĭ, şi a nume pe la timpul ecuinopţiuluĭ este în Palestina şi timpul secerişului, de aceea luna Nisan se numesce şi *luna spicelor*. De aceea marea sĕrbătóre din luna Nisan, pascele, este totdeodată şi serbătórea secerişuluĭ, în care se aduce întâiul snopŭ de orzŭ coptu cu unu miel spre olocaustă. Prin urmare ḑioa de 14 Nisan cade aprópe pe la luna plină dupĕ ecuinopţiul primăvereĭ; şi cu tóte că anul iudeilor, fiind lunarŭ, este maĭ micŭ de câtu anul solarŭ, totuşĭ israeliţiĭ se ajutaŭ cu acésta, că la fie-care al treilea saŭ al doilea anŭ maĭ intercalaŭ şi uă a 13-a lună între Nisan şi Adar, aşa că ḑioa de 14 Nisan cădea totdéuna în acelaşĭ timpu.

Decĭ mulţĭ din părinţiĭ Bisericeĭ puneaŭ uă deosebită valóre asupra acestuĭ momentŭ, că pascele adică aŭ fostŭ serbate de evreiĭ vechĭ şi în timpul luĭ Christos *dupĕ* ecuinopţiŭ, şi că prin urmare şi acum trebue să se serbeze *dupĕ* inceputul primăvereĭ; maĭ adăogĕnd observaţiunea că acéstă determinaţiune a terminuluĭ pentru 14 Nisan a fostu esactŭ păzită de iudeĭ penĕ la destrucţiunea Ierusalimuluĭ, şi că maĭ în urmă eĭ aŭ adoptatŭ uă practică falsă şi nu se maĭ îndreptaŭ dupe ecuinopţiu. Din acéstă opiniune resulta

că chreştiniĭ trebue să serbeze pascele lor dumineca dupĕ ḑioa de 14 Nisan numaĭ atuncĭ, decă acéstă ḑi ar cădea *dupĕ* ecuinopţiŭ. Iar decă se întèmpla ca iudeiĭ să serbeze 14 Nisan înaintea ecuinopţiuluĭ, chreştiniĭ trebuia să 'şĭ ḑică, ca iudeiĭ suntŭ astă dată în eróre şi serbéză ḑioa de 14 Nisan cu uă lună maĭ nainte; cu alte cuvinţe, că nu luna plină cea înainte de ecuinopţiŭ, ci cea dupĕ el este adevĕrata lună plină a luĭ Nisan, saŭ 14 Nisan [1]. In asemenea casurĭ, chreştiniĭ ţineaŭ pascele lor cu uă lună maĭ tardiŭ de iudeĭ, şi determinaŭ timpul prin ântèia luna plină *dupĕ* ecuinopţiul primăvereĭ.

De aci resultă: 1) décă unŭ quartodecimanŭ lua de normă ecuinopţiul, el serba totdeuna pascele acurat în ḑiua de lună plină, dupĕ ecuinopţiul de primăvară, în orĭ ce ḑi a sèptĕmâneĭ arŭ cădea dènsa; 2) décă unul din ceĭ-l'alţi chreştinĭ adoptă momentul ecuinopţiuluĭ—şi aşa era la cea maĭ mare parte din occidentalĭ,—el serba acum pascele totdeuna Dumineca *dupĕ* ântèia lună plină, care venea dupĕ ecuinopţiul primăvereĭ. Décă însă se întêmpla ca luna plină să fie într'o Dumineeă, atuncĭ nu serbaŭ pascele Dumineca acésta, ci în cea viitóre, şi acesta pentru cuvèntul că *pascele sale* (învierea Domnuluĭ) nu puteau fi în ḑioa de 14 Nisan (ḑioa morţeĭ luĭ Christos), ci *dupe* ḑioa de 14 Nisan.

Găsirea timpuluĭ pascelor era acum pentru chreştinĭ maĭ dificilă de câtŭ maĭ nainte, când n'aveau decâtŭ a se îndrepta dupĕ Iudeĭ. Era déră trebuinţă acum ca chreştiniĭ să facă proprie calcule de pasce, şi cel maĭ vechiŭ calcul ce cunóscemŭ, este celŭ făcutŭ de Hippolit, despre care vorbesce deja Eusebiŭ, despre care însă nu se scia nimicŭ maĭ de

(1) In ḑioa de 14 Nisan era totdeuna necesarmente luna plină, fiind că fie care lună a iudeilor începea cu luna nouă.

aprópe pênĕ in anul 1551. In acestŭ anŭ s'a gasitŭ în Roma pe calea spre Tivoli, aprópe de Biserica St. Laurenţiŭ, uă statuă de marmură, representand unŭ episcopŭ şeḑend pe scaunul séŭ. Cum că acéstă statuă representa pe Hippolit, s'a pututŭ vedea din catalogul scrierilor sale, care catalog era săpatŭ la spatele scaunuluĭ. La drépta acestuĭ scaunu este uă tabelă pentru luna plină paschală pentru 112 anĭ (de la 222—333), iar la stânga este uă tabelă pentru *Duminicele paschale* pentru toţĭ aceştĭ anĭ. La ambele tabele serveşte de bază unŭ ciclu de 16 anĭ (dupĕ cum indica şi Eusebiŭ vorbind despre calculul luĭ Hippolit), aşa că conform acestuĭ calculu, dupĕ fie care 16 anĭ, luna plină paschală cade totdeuna în aceeaşĭ ḑi a luneĭ, nu însă şi a sĕptemâneĭ, din contra însă dupé fie care 112 anĭ cade în aceeaşĭ ḑi a luneĭ **şi** a septemâneĭ.

Hippolit s'a servitu la calculul sĕu de urmétórele principie:

1) Serbarea înviereĭ Domnuluĭ cade totdeuna într'ua Duminecă, iar a morţeĭ într'uă Vinerĭ.

2) Fiind că Hippolit nu pune nicĭ uă dată ḑioa de 14 Nisan peste ḑioa de $^{6}/_{18}$ Martie, resultă că el a priimitŭ acéstă ḑi (de $^{6}/_{18}$ Martie) ca timptul ecuinopţiuluĭ.

3) Décă ḑioa de 14 Nisan cădea într'uă Vinerĭ, acéstă ḑi iĭ era totdeodată şi ḑioa morţeĭ Domnuluĭ: décă însă cădea într'uă Sâmbătă, el punea ḑioa înviereĭ nu la Dumineca urmĕtóre, ci o strămuta (prin urmare şi Vinerea mare) cu opt ḑile maĭ târḑiŭ. Asemenea şi când ḑioa de 14 Nisan cădea într'uă Duminecă, el punea ḑioa pascelor la Dumineca urmĕtóre.

Este maĭ mult de câtŭ probabilŭ, că acestŭ calculu al luĭ Hippolit era urmatŭ de Biserica occidentală, maĭ ales de cea romană, în secolul al treilea. Dar cum că şi Biserica

Alexandrină serba pascele, în acest timpŭ, *dupĕ* ecuinopţiŭ, se constată din uă epistolă paschală a episcopuluĭ *Dionisie* din Alexandria, despre care istorisesce Eusebiŭ. Este probabil că învĕţatul episcopŭ a lucratŭ ceva maĭ perfectŭ, de câtŭ Hippolit, maĭ cu sémă că Alexandria era oraşul astronomilor; dar şi el fu întrecutŭ de unŭ altŭ alexandrén, *Anatolie*, de la anul 270 episcopŭ de Laodicea în Siria. El a inventat unŭ ciclu paschalŭ de 19 anı şi a începutŭ cu anul 277. Punctul de plecare al luĭ Anatolie a fostŭ asemenea, că pascele a fostŭ serbate de către vechiĭ ebreĭ totdeuna *dupĕ* ecuinopţiŭ, şi că prin urmare şi chreştiniĭ trebue să serbeze pascele lor totdeuna *dupĕ* isimeria primăvereĭ; pentru ecuinopţiŭ însă Anatolie luă ḑioa de 7/19 Martie, iar nu 6/18, dupĕ cum lua Hippolit.

Acestŭ ciclu de 19 anĭ, a priimitŭ maĭ multe modificaţiunĭ şi deja în timpul luĭ Diocletian fu generalmente întrodus, astfelŭ modicatŭ, în Alexandria. Schimbarea principală ce se făcu consista într'acésta, că Alexandreniĭ aŭ pusŭ ecuinopţiul nu în ḑioa de 7/19, ci în ḑioa de 9/21 Martie. Apoĭ decă ḑioa de 14 Nisan se întêmpla să caḑă într'uă Sâmbătă, pascele nu se strămuta cu opt ḑile (cum se făcea dupĕ calculele luı Hippolit şi Anatolie), ci se serbaŭ chiar în ḑioa următóre.

Astfelŭ staŭ lucrurile la începutul secoluluı al 4-lea, şi uşor se póte vedea, că diferinţele în privinţa serbăriı pascelor, eraŭ multŭ maĭ marĭ, de câtŭ maĭ înainte. Căcĭ pe lângă diferinţa ce exista între uă mare parte a Asiaţilor cari serbau pascele la 14 Nisan, şi aeĭ-l'alţĭ chreştinĭ, cari serbaŭ pascele Dumineca dupĕ ḑioa de 14 Nisan, s'a născutŭ acum şi în sînul acestora o deosebire din causă că uniĭ din eĭ nu adoptaŭ momentul ecuinopţiuluĭ, şi prin urmare se întêmpla să serbeze pascele maĭ înainte de ecuinopţialiştĭ. Eĭ se numiau de aceea *protopaschiţi*. Dar chiar între ecuinopţialiştĭ existaŭ

diferinţe: căcĭ pe când chreştiniĭ din Alexandria calculaŭ pascele după ciclul de 19 anĭ şi puneaŭ ecuinopţiul la $^{9}/_{21}$ Martie, chreştinii din Roma urmaŭ după ciclul de 16 (maĭ pe urmă de 84) anĭ şi puneaŭ isimeria deja la $^{6}/_{18}$ Martie. Aşa dar, décă într'unŭ anŭ se întêmpla ca luna plină să cadă în ḑioa de $^{7}/_{19}$ Martie, latiniĭ o consideraŭ ca luna plină paschală şi serbaŭ chiar acum pascele, pe când alexandreniĭ asceptaŭ cea-l'altă lună plină, şi ast-fel serbaŭ pascele cu uă lună maĭ târḑiu.

Aceste diferinţe, multe şi marĭ, în privinţa serbăriĭ pascelor, eraŭ într'adevĕr unŭ rĕŭ fórte mare şi causaŭ uă tristă confusiune, care adesea expunea pe chreştinĭ la bajocurile păgânilor. Incercarea sinodului de la Arles din anul 314 de a depărta acestŭ rĕŭ, şi ca pascele să se serbeze *uno die et uno tempore per omnem orbem* (în aceeaşĭ ḑi şi în acelşĭ timpŭ prin tótă lumea), n'a pututŭ avea nicĭ unŭ resultatŭ, pentru simplul cuvêntŭ că acestu sinodŭ a voitŭ să impună tutulor Bisericelor practica Bisericeĭ din Roma. Uă asemenea uniformitate nu se putea obţinea de câtu prin decisiunea unuĭ conciliŭ ecumenicŭ, căcĭ nu unŭ conciliŭ localŭ, nicĭ papa avea autoritatea de a prescrie ceva Bisericeĭ întregĭ.

Chestiunea s'a şi pusŭ în adevĕr de către Constantin cel mare înaintea ântâiuluĭ conciliŭ ecumenicŭ, dar din nenorocire nu cunóscemŭ nimicŭ despre desbaterile urmate; resultatul însă ni este cunoscutŭ pe de uă parte prin enciclica aceluĭ sinodu însuşĭ, iar pe de alta prin circulara imperatoruluĭ.

In enciclică sinodul scrie urmĕtorele către Biserica din Alexandria şi către iubiţiĭ fraţĭ din Egipetu, Libia şi Pentapolis: „Vĕ dămŭ îmbucurătórea scire despre unirea dobândită în privinţa sântelor pasce; căcĭ prin rugaciunile vóstre acéstă afacere s'a terminatŭ. Toţi fraţiĭ în Orientu, carĭ maĭ nainte ţineaŭ pascele cu iudeiĭ, le vor ţinea pe

viitor impreună cu romani, cu noĭ şi cu toţı, carī din timpurile vechĭ le serbaŭ uă dată cu noĭ." Iar imperatorele Constantin cu circulara sa către toţĭ carī n'aŭ luatŭ parte la conciliŭ, scrie urmĕtórele:

„Când s'a ridicatŭ chestiunea despre sânta ḑi a pascelor, s'a privitŭ generalmentŭ ca unŭ lucru necuviinciosŭ, că nu o serbéză toţĭ în aceeaşĭ ḑi; căcĭ ce ar putea fi maĭ frumosŭ şi maĭ cuviinciosŭ, de câtŭ ca acéstă serbătóre, prin care dobândimŭ speranţa nemurireĭ, să se observe de toţĭ în acelaşı modŭ! Maĭ cu deosebire toţĭ aŭ declaratŭ că este ceva nedemnŭ, a urma la acéstă prea sântă serbătóre obiceiul (calculul) Iudeilor, carĭ aŭ pătatŭ mâĭnile lor cu teribila nelegiuire şi cari suntŭ orbĭ la inimă. Cu lepădarea obiceiuluĭ lor, noĭ putemŭ continua a serba pascele dupĕ uă ordine maĭ adevĕrată, care a fostŭ păzită de la ântêia ḑi a patimelor luĭ Christos pênĕ în ḑioa de astăḑĭ. Să nu avemŭ dar nimicŭ comunŭ cu urītul poporŭ al iudeilor, căcĭ noĭ amŭ priimitŭ de la mântuitorul uă altă cale; pietatea nóstră are unŭ altŭ cursŭ, maĭ legal şi maĭ convenabilŭ. Să priimimŭ acestŭ modŭ în armonĭă şi să ne sustragemŭ, prea iubiţĭ fraţĭ, de la perniciósa comuniune a iudeilor; căcĭ este în adevĕr desgustător ceea ce eĭ bârfescŭ şi ḑicŭ, că noĭ n'amŭ putea, fără indicaţiunile lor, să serbămŭ acéstă serbătóre. Dar cum s'ar putea, să aibă eĭ cunoştinţa cea adevĕrată, eĭ carĭ dupĕ mórtea Domnuluĭ nu se conducŭ prin raţiune, ci prin uă sĕlbatică violenţă, unde-ĭ aduce furia? De aceea eĭ nu vĕdŭ nicı în acestŭ punctŭ, în chestiunea paschală, adevĕrul, aşa că eĭ plinı de erorĭ şi departe de cuvenita indreptare serbéză adesea în unul şi acelaşĭ anŭ de douĕ orĭ pascele[1]. Cum să urmămŭ noĭ acestora, care suferă de

[1] Adică, décă uă dată ḑioa de 14 Nisan cade înaintea ecuinopţiuluĭ şi iudeiĭ prin urmare serbéză pascile lor înaintea ecuinopţiuluĭ, adică înainte de a începe noul anŭ solarŭ, urmeză că iudeii într'unu singurŭ anu solarŭ au serbatŭ pascele de douĕ orĭ.

uă erore evidentă? Căci este peste putinţă să aprobămŭ, ca într'unu singurŭ anŭ să ţinemŭ de două ori pascele. — Dar chiar décă n'ar fi acésta, voi ar trebui să vĕ paziţi fórte multŭ ca curatul vostru sufletŭ să nu pară că are în veri unu punctŭ comuniune cu obiceiul unor ómeni inrĕutăţiţi (a Iudeilor). Afară de acésta trebue să băgămŭ de sémă că într'uă chestiune aşa de importantă şi la uă aşa mare serbătóre nu trebue să fie nici o discordie. Numai *una* singură serbătóre a mântuirei nóstre, adică a sântelor sale patime, ni-a lăsatu mântuitorul, şi numai *una* singură biserică catholică a voitŭ El. — Gândiţi-vĕ dar, cât de rĕu şi necuviinciosŭ este, că în aceleaşi ḑile unii postescŭ, iar alţi ospetéză, şi că unii serbând pascele se înveselescŭ, iar alţii observă încă postul lor. De aceea providenţa divină voesce, ca acestŭ lucru să fie îndreptatŭ şi să se reguleze într'unul şi acelaşi modu, după cum cred că toţi o veţi înţelege. — Dar fiind-că este uă datorie, a nu avea nimicŭ comunŭ cu ucigaşii Domnului, şi fiind că modul cum serbéză pascele tote bisericile în occidentŭ, în sudŭ şi nordŭ şi unele în orientŭ, este celŭ mai nemeritŭ. — ni s'a părutŭ nouĕ tutulor că este bine, şi eŭ am assiguratŭ, că voi veţi aproba, adică că practica observată în unanimitate în Roma, Africa, în tótă Italia, Egipet, Spania, Galia, Britania, Libia, întótă Achaia, precum şi în diocesele Asia şi Pontu, şi în Cilicia, o veţi adopta şi voi cu bucuriă. Voi trebue să vĕ gândiţi, nu numai, că numĕrul Bisericilor în menţionatele provincii este celŭ mai mare, dar şi că este dreptu, ca toţi în genere să voéscă ceea ce cere raţiunea, şi a nu avea nici uă comuniune cu iudeii. Şi spre a o spune scurtŭ: Prin comuna sentinţă a tutulor s'a hotarîtŭ, ca prea sânta sérbătóre a pascelor să se serbeze pretutindenea într'una şi aceaşi ḑi, şi nu este cuviinciosŭ, ca într'unŭ lu-

cru aşa de sacru să existe uă diferinţă. Fiind dar lucrul aşa, priimiţĭ bucurosŭ harul divinŭ şi hotărârea adevěratŭ divină, căcĭ totŭ ce se face în adunările episcopilor, trebue să se reducă la voinţa divină. Faceţĭ dar cunoscutŭ acesta tutulor fraţilor şi introduceţĭ la noĭ modul şi regula de maĭ susŭ, pentru ca, décă voiŭ veni la voiŭ după dorinţa ce de multŭ o nutresc, să pot serba cu voĭ în una şi aceaşĭ ḑi sânta serbătóre şi a mě înveseli cu voĭ, vědend, că rĕutatea diavoluluĭ s'a nimicitŭ de puterea divină prin cooperaţiunea nóstră, şi că între noĭ înfloresce credinţa, pacea şi concordia. Iar pe voĭ, iubiţĭ fraţĭ, să vě aĭbe Dumneḑeŭ sub paza sa."

Actele Synoduluĭ nu conţinŭ nimicŭ maĭ de aprópe asupra chestiuneĭ serbĕtoreĭ pascelor; din aceste documente însă, precum şi din alte indicaţiunĭ urmeză că conciliul de la Nicea a stabilitŭ următórele:

1) Pascele, adică ḑiua învierеĭ să se celebreze totdéuna intr'o ḑi de duminecă;

2) Pascele să nu se serbeze nicĭ uă dată în aceaşĭ ḑi în care serbéză iudeiĭ pascele lor;

3) Déca ḑiua de 14 Nisan cade intr'uă duminecă, chreştiniĭ să nu serbeze pascele lor chiar în dumineca acésta, ci dumineca viitóre, şi anume: a) fiind că ḑiua de 14 Nisan represintă ḑiua morţeĭ Domnuluĭ, de unde urméză că invierea a fostŭ *după* ḑioa de 14 Nisan, şi b) pentru ca chreştiniĭ să nu serbeze pascele lor uă dată cu iudeiĭ.

4) Chreştiniĭ să nu serbeze nicĭ uă dată pascele de două orĭ într'unŭ anŭ, cum facŭ iudeiĭ şi protopaschiţiĭ; cu alte cuvinte eĭ trebue să calculeze totdéuna pascele după ecuinopţiŭ.

5) Conciliul de la Nicea dând preferinţa calculuĭ paschal al Alexandrinilor înaintea celuĭ romanŭ, a decisŭ ca e-

piscopul de Alexandria să calculeze şi să publice in fiecare anŭ ḑioa in care trebue să se serbeze pascele, pentru ca astfel să pótă fi uniformitate in tótă Biserica.

De mirat este că conciliul de la Nicea n'a priimitu intre canónele sale decisiunile relative la serbarea pascelor, fiind-că nicĭ unul din canónele acestuĭ conciliu nu vorbesce despre acéstă chestiune. Se crede, că acésta s'a făcutu spre a cruţa pe aceia, despre care era încă indoela deca vorŭ părăsi practica lor de pené acum cea quartodecimană şi spre a nu pronunţa anatema asupra uă practică care a fostŭ în usŭ încă din timpurile apostolilor in multe Bisericĭ ortodoxe.

Cu decisiunea conciliuluĭ n'aŭ incetatŭ indată diferinţele în serbarea pascelor. Chiar Biserica de Roma a continuatŭ a păstra ciclul paschal cel vechiŭ şi a considera ca terminŭ al ecuinopţiuluĭ nu ḑioa de $^{9}/_{21}$ Martie, dupé cum era la Alexandrenĭ, ci ḑiua de $^{6}/_{18}$. Asemenea in casul când luna plină cădea într'uă sâmbătă, Biserica de Roma continua a serba pascele chiar a doua ḑi. Astfel s'a întâmplatŭ că chiar în anul 326, apoĭ şi in aniĭ 330, 333, 340, 341, 343 latiniĭ aŭ celebratŭ pascele în altă ḑi de câtŭ Alexandreniĭ. Pentru a pune capătŭ la acéstă regretabilă neinţelegere, sinodul de la Sardica din anul 343 s'a ocupatŭ din noŭ de acéstă chestiune şi a reuşitu să facă unu compromisŭ între Alexandrenĭ şi Romanĭ, fixându-se pentru 50 de anĭ urmatorĭ unŭ terminŭ comunŭ. Dar nicĭ acesta n'a duratŭ pené la sferşitŭ. In anul 387 s'a intimplatu că Romaniĭ aŭ celebratŭ pascele în ḑioa de $^{9}/_{21}$ Martie, pe când Alexandreniĭ, cari consideră acésta ḑi ca terminul ecuinopţiuluĭ, le aŭ celebratŭ la $^{13}/_{25}$ Aprilie, adică cu cincĭ septĕmânĭ maĭ târḑiu. Acésta a datŭ motivu imperatoruluĭ Theodosiŭ cel mare a cere de la Teofil episcopu al Alexandrieĭ

explicaţiunĭ asupra acesteĭ diferinţe, iar acesta a şi prelucratŭ, după principiele alexandrine, uă tabelă pascală, pe care maĭ pe urmă nepotul sĕŭ, Ciril de Alexandria a prescurtat-o dând uă tabelă paschală numaĭ pentru 95 anĭ, adică de la 436—531. Totdeodată Ciril, într'uă epistolă către papa, a demonstratŭ erorile calcululuĭ romanŭ, ceea ce aŭ făcut-o, puţinŭ timpŭ după acesta, şi Paschasin episcopul de Liliben şi Proterin episcopul de Alexandria, după ordinul imperatoruluĭ, în epistola lor către Papa Leon I. Consecinţa a fostŭ, că Leon acum a conformatŭ de multe orĭ calculul romanŭ cu cel alexandrinŭ. Ceea ce este însă curiosŭ şi are uă deosebită însemnătate, este că în contra opiniuneĭ părinţilor vechĭ aĭ Bisericeĭ, a începutŭ din ce în ce a predomina opiniunea, cum că Christos ar fi serbatŭ pascele în ḑioa de 14 Nisan şi ar fi muritŭ la 15 Nisan, iar nu la 14, după cum se credea maĭ nainte.

Uă nouă încercare de a apropia calculul paschal al latinilor cu cel alexandrinŭ a făcutŭ pe la anul 457 *Victoriu* din Aquitania după ordinul archidiaconuluĭ romanŭ Hilariŭ, care acesta, devenind apoĭ papă. este forte probabil că a introdusŭ acestŭ noŭ calculŭ, în anul 465 când expira ciclul de 84 anĭ care era in usŭ în Biserica Romană. In acestŭ noŭ ciclu neomeniele (luna nouă saŭ noviluna) eraŭ determinate maĭ esactŭ şi se evitaŭ prin ele diferinţele cele maĭ marĭ care eraŭ între Romanĭ şi Alexandrinĭ, aşa că între pascele latinilor şi pascele alexandrinilor adesea nu era nicĭ uă diferinţa, saŭ, decă era, uă diferinţă fórte mică. In casurile când 14 Nisan se intâmpla să fie într'uă sâmbătă, Victoriŭ a lăsatŭ nedecisŭ, déca pascele trebue să se serbeze chiar a doua ḑi saŭ cu opt ḑile maĭ târḑiŭ, conform practiceĭ Alexandrinilor. El punea în tabela sa ambele date, lăssând ca papa să decidă.

Dar şi acum totu maĭ existaŭ óre-care diferenţe. Antâiu *Dionisius Exiguus* a reuşitu a procura latinilor, pe baza ciclului de 19 anĭ, uă tabelă paschală, care corespundea cu totul calculuĭ alexandrinŭ şi a stabilitŭ astfel armonia în serbarea pascelor. Acestŭ calcul paschalŭ adoptatu antâiu în Roma şi în tótă Italia, fu priimitŭ apoĭ cu încetul, de şi nu fără lupte, în tóte Bisericile occidentale.

Calculul Alexandrin însă avea unŭ defectu, şi anume defectul că se baza pe anul *Julian*, după care se admite, că anul are 365¼ ḑile, aşa că la fie care patru anĭ se intercaléză uă ḑi, pe când în realitate anul nu este aşa de mare, ci cu 11 minute şi câte-va secunde maĭ micŭ, ceea ce într'unŭ intervalŭ de 128 anĭ face uă ḑi, de unde urméză că luna plină se pune cu uă ḑi maĭ târḑiŭ. Observându-se cu timpul acestŭ defectŭ, s'aŭ facutu încercărĭ de îndreptare, nu numaĭ în occidentŭ, dar şi în orientŭ (s. e. în anul 1372 de monachul Isachie Aepyr: *περὶ τῆς τοῦ Πάσχα διορθώσεως ἄλλως, περὶ τῆς τοῦ κανονίου σφαλερότητος*); uă reforma definitivă însă s'a facutŭ de către Papa Gregorie XIII în anul 1582. Scopul ce l'a urmăritŭ Gregorie a fostŭ, pe de uă parte a reduce ecuinopţiul iarăşĭ la 9/21 Martie, cum a fostŭ în timpul conciliuluĭ de la Nicea, căcĭ în timpul séŭ ajunsese a fi cu 10 ḑile maĭ în urmă, iar pe de altă parte a face uă ast-felŭ de îndreptare, în câtu pe viitor ecuinopţiul şi luna plină de primăvară să nu se maĭ strămute. Motivul dar pentru care Papa Gregorie a introdus reforma ce pórtă numele sĕu *(calendarul Gregorian)*, a fostŭ de uă natură religiósă; el a voitŭ ca serbarea pascelor să se facă după decisiunile conciliuluĭ de la Nicea, adică punêndu-se ecuinopţiul la 9/21 Martie. Dar Papa Gregorie a uĭtatŭ cu totul unŭ altŭ momentŭ al decisiunelor conciliuluĭ de la Nicea, şi care era tocmaĭ momentul celŭ maĭ prin-

cipalŭ, adică acela, de a nu serba nicĭ uă dată pascele uă dată cu iudeiĭ. După calendarul Gregorian se întêmplă une orĭ, cum s'a întêmplatŭ şi în anul 1825, ca pascele creştinilor să cadă în aceeaşĭ ḑi în care serbéză şi iudeiĭ pascele lor. Putemŭ dar ḑice, că întru câtŭ Papa Gregorie a avutŭ în vedere să se conforme cu decisiunile conciliuluĭ de la Nicea in privinţa serbăreĭ pascelor, încercarea sa n'a reuşitŭ.

Calendarul gregorian fu introdus îndată în tóte ţĕrile catolice: protestanţiĭ din contra n'aŭ voitŭ să-l priimescă, ânteiŭ pentru că venea de la unŭ papă şi al doilea pentru că nicĭ calendarul gregorian nu este în totul esactŭ. Abia după douĕ secule (în anul 1775), aŭ priimitŭ şi protestanţiĭ calendarul noŭ.

Papa Grigorie a stăruitŭ directŭ şi indirectŭ ca reforma sa să fie introdusă şi in Biserica ortodoxă: dar patriarchul Ieremia al II de Constantinopol, la care se adresase, a convocatŭ unŭ synodŭ, fórte numerosŭ, care a respinsŭ calendariul noŭ, aşa că pênĕ în ḑioa de astăḑĭ tóte bisericele ortodocse păstréḑă calendarul vechiŭ. Vomŭ vorbi despre acestŭ sinodŭ într'unŭ altŭ numĕrŭ.

Dr. G. Zotu.

Fapta şi recompensa eĭ. [1]

Fericitŭ bărbatul care nicĭ o dată
N'a rătăcitŭ paşiĭ în cale stricată,
Nicĭ a luatŭ parte la impiul sfatŭ
Cu ceĭ ce viaţa 'şĭ trecu în pécatŭ,
Cu omenĭ ce în lume facŭ numaĭ scandale,
La bunĭ tindend curse într'a vieţeĭ cale:
Ci în legea săntă reflectéză el,
Avend-o 'nainte de sacru model! —
Ferice de omul care 'n al luĭ âmbletu
Are el pre Domnul, precum l-are în cugetŭ.
Acela 'ĭ ca pomul pusŭ lângă isvoru
Ce 'şĭ dă la timpŭ fructul dulce, încântător:
Iar a sale frunze vecĭnicŭ verḑĭ, curate,
Simbolŭ al voinţeĭ tarĭ şi neskimbate,
De viscol, ninsoare nu patŭ nicĭ unŭ reŭ,
Căcĭ le e protector bunul Dumneḑeŭ,
Ce la bunĭ dirige paşu 'n ḑi şi nópte,
Dupe ale virtuţeĭ dulcĭ, divine şoapte.
Ast-felŭ dér din leagănŭ penĕ la mormĕntŭ

---

(1) NB. Cele-l-alte compunerĭ ale autoruluĭ, trimise redacţiuneĭ, nu potu fi publicate din causa prea mareĭ abstracţiuniĭ a sujetelor. De aceia, atât autorul compunereĭ de faţia, cât şi alţĭ Onor. Părinţĭ şi d-nĭ ce voescu a fi colaboratorĭ la acestŭ jurnalŭ, suntŭ rugaţĭ ca să trateze în articolele ce voescŭ ale trimete spre publicare materiĭ practice şi morale ce se referă la viaţă şi actualitate. Vorŭ putea fi şi teoretice sujetele care potu fi scrise într'o limbă uşóră. Redacţiunea.

Cel virtuosŭ sporesce la totŭ pre pămentŭ.
Vaĭ însă d'acela carele în viaţă,
S'a scăldatŭ în patimĭ ş'a crimelor ceaţă!
Cel cu fapte bune în vecĭ va fi viŭ,
Nu totŭ astă sórtă pentru cel impiŭ:
Cum spulberă vêntul pleava în mânie,
Cum se ia în susŭ praful de grea vijelie,
Astfel şi impiul va fi aruncatŭ,
Şi în muncă vecĭnicŭ va fi condemnatŭ.
El cu grózá mare se va da afară
De la masa slaveĭ; şi-aruncatŭ în pară;
Va geme în flacărĭ, în negrul tartarŭ,
Osânditŭ sermanul cu greŭ şi amarŭ!
Căcĭ în veacŭ pătatul de crime pĕcate,
Nu va lua parte cu cel bunŭ în fapte.

Preotul Al. Popescu
com. Cernica.

aŭ etatea de 30 anĭ şi carĭ suntŭ in numĕrŭ de 10. Iar acelor ce nu aŭ acéstă etate să se amâne călugĕrirea lor pénĕ voru atinge o vîrstă maĭ innaintată.

Prea S. Arhiereŭ Vladimir Irinopoleos luândŭ cuvîntul dice că raportul nu este satisfăcĕtorŭ de óare ce nu se arată in elŭ timpul petrecereĭ lor în Monastire, nicĭ serviciul ce facŭ; şi cere a se face unu raportŭ maĭ lămuritŭ. Prea S. raportorŭ, rĕspundendu esplică, că aceste detaliurĭ suntŭ arătate in tabloul anecsatŭ de actele respective. Susţinŭ conclusiunele raportuluĭ In. Prea S. Preşedinte, P. S. Episcopu de Romanŭ şi Prea S. Ieremia Gălăţeanu. Prea S. Vladimir Irinopoleos insistă in a se preface raportul, complectându'lu cu lămuririle cerute de Prea S. Sa. Inaltŭ Prea S. Mitr. al Moldoveĭ şi SuceveĬ, luândŭ cuântul, dice, că dacă se decide a se preface raportul atuncĭ să se fixeze punctele următóre: etatea, timpul de când se află in Monastire şi ce ascultare face noviciul ce cere călugĕrirea. St. Sinodŭ decide a se inapoea raportul comisiuneĭ spre a'l modifica, complectându'l cu datele indicate.

Ne maĭ fiindŭ nimica la ordinea dileĭ, Inaltŭ Prea Sânţitul Preşedinte redică şedinţa, anunciindŭ pe cea viitóre pentru a doua di, Marţĭ 20 corentŭ.

(Semnat) Preşedinte. † Mitrop. Primatŭ al RomânieĬ **Calinic.**

(Sem.) Secretarŭ. † **Iosifŭ Episcopŭ.**

Sumariul şedinţeĭ St. Sinodŭ de la 20 Noemvrie 1879.

Şedinţa se deschide la ora unu p. m. sub preşedinţa Inaltŭ Prea Sânţituluĭ Mitropolitŭ Primatŭ. La apelul nominalŭ respundŭ presenţĭ 14, absinţĭ 1. Se dă cetire prescriptuluĭ verbal al şedinţeĭ precedente şi se aprobă. Nefiindŭ nimicŭ la ordinea dileĭ, Inaltŭ Prea Sânţitul Preşedinte invită pre P. P. S. S. membri aĭ comisiunelor respective a trece in secţiunĭ spre a se ocupa cu lucrările lor, şi apoĭ rădică şedinţa, anunciândŭ pe cea viitóre pentru Joĭ 22 corentŭ.

(Sem.) Preşedinte. † Mitropolitŭ Primatŭ al RomânieĬ **Calinic.**

(Sem.) Secretarŭ. † Iosifu Episcopu.

Sumariul ședinței S-luĭ Sinodŭ din 22 Noemvrie 1879.

Ședința se deschide la ora 2 dupĕ amiadĭ sub președenția Inaltŭ Prea Sânțituluĭ Mitropolitŭ Primatŭ.

Rĕspundŭ la apelul nominalŭ presențĭ 14, absențĭ 1.

Urmézǎ numele in lista apeluluĭ nominalŭ.

Sumariul ședințeĭ din 20 curentŭ se aprobǎ.

Se dǎ citire urmĕtórelor comunicǎrĭ:

Raportul secretaruluĭ cancelarieĭ Sântuluĭ Synodŭ, prin care aratǎ cǎ din legea organicǎ, cum și din regulamentele S-luĭ Synodŭ, n'aŭ rĕmasŭ de cât prea puține esemplare, și cere a se face cuvenitele demarșe pentru retipǎrirea lor in typografia Statuluĭ. Inaltŭ Prea S-tul Mitropolitŭ alŭ Moldoveĭ și Suceveĭ luândŭ cuvintul dice: cǎ, urmândŭ a se retipǎri aceste regulamente, ar dori ca secretarul cancelarieĭ sǎ facǎ o listǎ de tóte adaosele și modificǎrile regulamentelor, sǎ se aducǎ apoĭ la S-tul Synodu spre a le revedea.

Prea S. Episcopŭ de Romanŭ, aminteşte cu acéstǎ ocasiune cǎ suntŭ regulamente votate de St. Synodu și cari nu suntŭ încǎ sancționate. Citézǎ câte-va din acele regulamente, şi rogǎ pe Inaltŭ Prea Sânțitul Președinte, a face cuvenitele mijlocirĭ, spre a fi sancționate. Inaltŭ Prea St. Preşedinte promite a face cuvenitele mijlocirĭ pentru acésta.

Inaltŭ Prea St. Mitropolitŭ alŭ Moldoveĭ și Suceveĭ, reluândŭ cuvĕntul adaogǎ, cǎ lista de care aŭ vorbitŭ sǎ se aducǎ de d. secretarŭ la St. Synodŭ și sǎ se trimițǎ apoĭ la o comisiune spre a o revedea. Prea S. Episcopŭ de Argeşiŭ vorbeşte totŭ in acestŭ sensŭ, amintindŭ despre o decisiune luatǎ de St. Synodŭ privitóre la salariele preoților. Inaltŭ Prea S. Mitropolitŭ alŭ Moldoveĭ crede cǎ dorința Prea S. Episcopŭ de Argeșŭ, va fi satisfǎcutǎ prin retipǎrirea acelor regulamente și decisiunĭ, precum și cu tipǎrirea sumarielor ședințelor. Dupe inchiderea discuțiuneĭ, St. Sinodŭ decide ca d. Secretarŭ alŭ cancelarieĭ sǎ presinte maĭ întâiŭ St. Synodŭ o edițiune de tóte regulamentele și decisiunile luate de St. Synodŭ, care sǎ se trimițǎ apoĭ la o comisiune spre a le revedea.

Idem, petițiunea a maĭ multor locuitorĭ din Caracalŭ, Jud. Romanațĭ, prin care esprimǎ regretele lor de a vedea óre-carĭ

agitaţiunĭ şi calomniĭ ce se facŭ, in Craiova, contra autorităţilor şi instituţiunelor Bisericescĭ, precum şi contra Prea S. Episcopŭ Eparchiotŭ, şi cere ca St. Synodŭ să intervină către procurolul generalŭ din Craiova spre a descoperi pe calomniatorĭ. Se trimite la comisiunea de petiţiunĭ.

Inaltŭ Prea S. Preşedinte, cere ca Prea S. Episcopŭ de Argeşŭ să inapoeze la cancelarie raportul comisiuneĭ de cercetarea socotelelor jurnaluluĭ Bisericescu pe care l'aŭ cerutŭ Prea S. Sa de la secretariul cancelarieĭ, incă din anul trecutŭ. Prea S. Sa Episcopul de Argeşu rĕspunde că intr'adevĕru aŭ cerutŭ acelŭ raportŭ pe care ilu credea netrebuinciosu, de óre ce a fostŭ inlocuitŭ cu unŭ altul a uneĭ alte comisiunĭ din carĭ au făcutu parte şi Prea S. Sa. Dupe o discuţiune óre care, Prea S. Sa promite a căuta acel raportu şi găsindu-lŭ 'lŭ va inapoia la cancelaria St. Synodu.

Prea S. Archiereŭ Valerian Rômniceanu dă citire raportuluĭ comisiuneĭ de petiţiunĭ asupra adreseĭ Inaltu Prea S. Mitropolitŭ alŭ Ungro-Vlachieĭ No. 1716, relativă la cererea de călugerire a unuĭ numeru de 14 fraţĭ şi surorĭ de pe la diferite monastirĭ din Eparchia St. Mitropoliĭ. Prin conclusiunile raportuluĭ, comisiunea opinéză ca St. Synodu să invoiască tunderea in monachismŭ a 10 fraţĭ şi surorĭ, ca intrunindu condiţiunile cerute de regulamentu şi anume:

1. Anghelina Hagi Ioniţă	din	M-rea	Ţigăneşcĭ.
2. Voica Mircea	»	»	»
3. Maria Elefterescu	»	»	»
4. Maria Mircea	»	«	»
5. Maria Popescu,	»	»	»
6. Uţa Georgescu	»	»	Pasĕrea
7. fratele Ioan Vasile,	»	»	Cernica
8. George Georgescu,	»	»	»
9. Iordache Lefter	»	»	Căldăruşanĭ.
10. George Dimitriu	»	»	»

Iar cât pentru surorile:

1. Smaranda Radu, 2. Ana Ión Mărărea 3. Parascheva Radu şi 4. Irina Dinulescu	M-rea Ţigănescĭ

Comisiunea este de socotinţă a se amâna călugĕrirea lor pènĕ voru atinge o vârstă maĭ inaintată.

După óre-care discuţiunĭ la care iaŭ parte In. Pré S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ, Pré S. raportor, Prea S. Episcopŭ de Romanŭ, Prea S. Vladimir Irinopoleos şi Prea S. Episcopŭ de Romnicŭ, S-t. Sinodu admite conclusiunile raportuluĭ.

Prea S. Episcopŭ de Roman propune ca pe viitor, pentru înlesnirea comisiuneĭ de petiţiunĭ, recomandaţiile pentru călugĕririĭ să se facă pentru fie-care persónă în parte, iar nu prin tabl-ŭ. Acéstă propunere se primeşte.

InaltŭPrea S. M-tr. Preşedinte propune asemenea ca primirea în monastirĭ a fraţilor să nu se maĭ facă de câtŭ cu invoirea chiriarchuluĭ respectivŭ, şi în raportul Stariţuluĭ pentru cererea de călugĕrire să se arate, pe lângă datele cerute, şi locul nascereĭ a celuĭ ce solicită tunderea în monachismu precum şi naţionalitatea sa. Propunerea acésta se admite. In P. S. Mitropolitu al Moldoveĭ propune ca aceste decisiunĭ, biroul să le comunice P. P. S. S. Episcopĭ Eparchioţĭ, spre a le face apoĭ cunoscute Stariţilor din coprinsul Eparchiilor respective pentru ca şi eĭ să se conforme acestor decisiunĭ. S-t. Sinodŭ admite acéstă propunere.

Pré S. Archiereu Silvestru Piteşteanu, luând cuvêntul face o propunere ca S-t. Sinodŭ să bine voească a mijloci la D. Ministru de Culte a prevedea în budgetul anuluĭ viitor cel puţinŭ treĭ burse pentru a se trimite în străinătate treĭ seminariştĭ pentru a continua studiul ştiinţelor Theologice. Pré S. Episcopŭ de Roman rogă pe S-t. Sinodŭ a amâna acéstă cestiune pentru şedinţa cea viitóre fiind orele inaintate.

In. Pré S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ, unindu-se cu Pré S. Preopinentŭ dice că Pré S. Propunător să facă propunerea sa în scris, să o subscrie şi să se pună la ordina dileĭ de mâine. Se admite de S-t. Sinodŭ.

Orele fiind inaintate, In. Pré S. Preşedinte redică şedinţa şi anunciă pe cea viitóre pentru a doua di, Venerĭ 23 curentŭ.

(Sem.) Preşedinte. † **Calinic,** Primatul Românieĭ.

(Semnatŭ) Secretarŭ. † **Iosifŭ** Episcopŭ.

Sumariul şedinţeĭ St. Sinodŭ din 23 Noemvrie 1879

Şedinţa se deschide la orele 2 şi jumetate dupe ameadĭ sub preşedinţa Inaltŭ Prea Sânţitul Mitropolitŭ Primatŭ, fiindu presenţi 14, abs. 1; urmează numele in lista apelului nominalu.

Se dă citire sumariuluĭ şedinţeĭ precedinte asupra căruia leându cuvêntul P. S. Episcopŭ de Roman cere următórea rectificare: la cualităţile recomandaţilor pentru călugĕrire să se adaoge: naţionalitatea, locul nascereĭ, etatea, serviciul ce face in monastire şi timpul de când se află in m-re.

Inaltu Pré S. Mitropolitu alu Moldoveĭ cere asemenea să se adaoge pe lângă aceste date şi No. ordinuluĭ chiriarchuluĭ, cu care s'au primitŭ in monastire.

Prea S. Episcopŭ al Romniculuĭ Noul-Severin reclamă ca, vorbindu-se de suplica locuitorilor din Caracalu să se dică, astufelu după cum se esprimă petiţionariĭ, că «se atacă autorităţile şi instituţiunile Bisericeĭ». Cu aceste rectificărĭ, punându-se la votu, sumariul se primeşte.

Unul din secretarĭ dă citire următorelor comunicărĭ:

Adresa Prea S-tuluĭ Episcopŭ de Buzeu No. 599 relativă la cererea de călugĕrire a frateluĭ Hagi Năstase Nestor din monastirea Vârzăreştiĭ. Se trimite la comisiunea de petiţiunĭ.

Idem, referatul secretariuluĭ Cancelarieĭ S-tuluĭ Synodu asupra apeluluĭ preotuluĭ Roşian din Eparchia Romniculuĭ Noul-Severin. Referatul cu dosarul causeĭ se trimite la comisiunea de petiţiunĭ.

Idem, raportul comitetuluĭ redactorŭ al diaruluĭ Bisericescu, No. 110, cu socotelile diaruluĭ pe anul alu 5-leă, alu 6-lea, se decide a se trimite la o comisiune ad-hoc.

Idem, raportul acelueaşŭ comitetu No. 111, relativŭ la imprimarea cărţilor de Te-Deum, se trimite la aceeaşĭ comisiune.

Procedându-se la alegerea comisiuniĭ pentru socotelĭ se alegu cu majoritatea voturilor P. P. S. S. Episcopul de Buzéu, Calist Băcăónu şi Eremia Gălăţénu.

Pré. S. Episcopŭ de Argeşu luândŭ cuvêntul dice, că conformŭ promisiuneĭ ce au datu in şedinţa de erĭ că va căuta raportul de care au fostŭ vorba şi găsindu'l 'l va inapoia la

cancelaria St. Sinodŭ, declară cum că nu'l-a găsitŭ. St. Sinodŭ luândŭ actŭ de declarația Prea S.-Sale trece la ordinea dilei.

Pré S. Archiereŭ Silvestru Piteșteanu face următórea propunere, susținută de douĭ P. P. S. S. Membri.

PROPUNERE.

«In vederea mareĭ necesitățĭ ce are Biserica nóstră în ge«nere și seminariile în specialŭ de ómenĭ cu cunoștiințe the«ologice întinse, propunemŭ, ca S-tul Synodŭ să bine-voiască «a mijloci la D. Ministru de Culte și Instrucțiune publică ca «prin Budgetul anuluĭ viitoru, să se prevadă celu puținŭ «treĭ burse pentru tineriĭ seminariștĭ distinșĭ prin studiu, apti«tudine și aplicare la serviciul biserici și buna conduită, ce «voru avea plecare de a continua studiul sciințelor theologice «la una din facultățile de teologie ortodoxă.

«Acestŭ lucru este cu atât maĭ necesarŭ cu cât se speră că în «curândŭ să se înființeḍe și la noĭ facultatea teologică.

Pré Sânțitul propunătorŭ desvoltă acéstă propunrre și rógă pe St. Synodŭ de a o primi. Pré S. Episcopu de Romanŭ espune că o asemenea cerere s'au făcutu din partea S-tuluĭ Sinodu încă din anul 1874 și de și guvernul n'aŭ rĕspunsŭ pênĕ acum, cu tóte acestea, considerându însemnătatea propunereĭ, Pré S. Sa crede că St. Sinodŭ trebuie să repete asemenea cerere. Propune însă ca numĕrul elevilor în locu de *treĭ*, cum cere Pré S. propunător să fie de *șașe*, adică 3 din seminariul din Bucureștĭ și 3 din Iașĭ. Iar locul unde se facŭ studiele să fie universitatea de Cernăutzĭ; arată apoĭ resónele în sprijinul propositiuneĭ Pré S. Sale, și termină rugându pe St. Sinodŭ să adopte propunerea în discuțiune și pe Inaltŭ Pré S. Presedinte să adreseze guvernuluĭ stăruințe pentru realisasea dorințeĭ esprimată de St. Sinodŭ.

Pré S. Archiereŭ Vladimir Irinopoleos se unesce cu cele dise de Prea S. Preopinentŭ; arată avantagele de care ar profita studențiĭ mergêndu la Universitatea din Cernăuțĭ, și conchide cerândŭ adoptarea propunereĭ cu adăogire numaĭ ca în locu de 6 elevĭ dupĕ cum cere P. S. Episcopŭ de Roman se fie 12 elevĭ. Inaltu Pré S. Mitropolitŭ alŭ Moldoveĭ și Suceveĭ susține pro-

propunerea, însă cât privește numĕrul elevilor ar dori să fie în total *optu*, adică 4 din seminarul de Bucureștĭ și 4 din cel de Iașĭ, dupe numĕrul Eparchiilor.

P. S. Propunătorŭ esprimă dorința ca S-tul Sinodu să reguleze și modul cum să se facă alegerea tinerilor de a se trimite la studiu, adică numindu-se in acestŭ scopu o comisiune specială. Acéstă ideiă, nu se primește. Dupe óre-care discuţiunĭ S-tul Sinodŭ admite in unanimitate propunerea in cestiune cu adaosele cerute de In. Pré S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ, Prea S. Episcopu de Romanŭ și Prea S. Vladimir Irinopoleos, ca adecă, numĕrul elevilor să fie de *optu*, iar locul de studiu să fie facultatea Teologică din Cernăuţĭ.

Prea S. Sa Archiereul Silvestru Piteșteanu dă citire următóreĭ propunerĭ susţinută de 4 P. P. S. S. membriĭ.

PROPUNERE.

«Prin art. 20 din legea pentru alegerea Mitropoliţilor și a E-«piscopilor Eparchioţĭ cum și a constituireĭ S-tuluĭ Sinodu al «Sf. Bisericĭ autocefale ortodoxe române, se dice că seminariile «vorŭ fi pendinte de Chiriarchĭ, conform uneĭ anume legĭ spe-«ciale.—S-tul Sinodu in virtutea acestuĭ art. precum și a jus-«tuluĭ raţionamentu, că niciĭ o autoritate alta n'ar putea avea «maĭ mare dreptu de a dirige și priveghea asupra mersuluĭ in-«văţĕmântuluĭ religiosŭ, s'au ocupatŭ in maĭ multe rândurĭ de se-«minariĭ, şi in anul 1874 a elaboratŭ chiar și unu proiectu de lege «pentru seminariĭ, pe care l'au inaintat onor. minister de culte «și instrucţiune puclică spre a'l supune deliberăreĭ corpurilor «legiuitóre. De atuncĭ și pĕnĕ acum onor. minister de culte și «instrucţiune publică n'a respunsu nimica St. Sinodu in acéstă «cestiune. Inaltu Prea Sânţitul Mitropolitŭ și Președinte al S-luĭ «Sinodŭ, in discursul de deschidere al acesteĭ sesiunĭ, pune in-«tre cestiunile principale, de care are a se ocupa Sântul Sinodu, «și cestiunea seminariilor. Dar fiind-că Sântul Sinodu nu «se maĭ póte ocupa cu acéstă cestiune pĕnĕ când nu va ob-«ţine de la onor. Minister de culte şi instrucţiune publică res-«puns la tóte lucrările și mijlocirile sale de maĭ nainte, propu-«nemŭ ca biuroul să bine-voiască a cere de urgenţă de la onor. «Minister de culte şi instrucţiune publică rĕspunsŭ la tóte mij-

«locirile făcute de Sântul Sinodŭ in acéstă cestiune, precum «şi tóte disposiţiunile ce aŭ maĭ luatŭ in privinţa seminariilor.»

Desvoltând acéstă propunere, Prea S. Propunătorŭ rógă pe S-tul Sinodŭ a o primi.

Inaltŭ Prea S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ doreşte a sci ce acte suntu in cancelaria S-luĭ Sinodu in acéstă cestiune.

Prea S. Episcopŭ de Roman rógă pe Inaltu P. S. Preşedinte să stăruiască la guvernŭ spre a se realisa dorinţele esprimate de St. Sinodŭ in acéstă privinţă.

Inaltŭ Prea Sânţitul Preşedinte rĕspunde că aŭ făcutŭ deja asemenea stăruinţe, dar n'a obţinutŭ pĕne acum nici unŭ resultatu.

Dupĕ óre-care discuţiunĭ, punĕndu-se la votu propunerea se adoptă de St. Sinodŭ şi se decide ca In. Prea S. Preşedinte să facă mijlocire la onor. Minister de culte şi instrucţiune publică in sensul acesteĭ propunerĭ. Iar adresa de mijlocire redactată de biuroŭ să se cetiască maĭ intâiŭ in St. Sinodŭ.

Inaltŭ Prea S. Preşedinte ridică şedinţa la orele 5 şi anunţă pe cea viitóre pentru a doua-ḑi, Sâmbătă 24 curent.

(sem.) Preşedinte † Mitropolitŭ Primatu al Românieĭ **Calinic.**

(sem.) Secretarŭ. † **Iosif Episcop.**

Sumariul şedinţeĭ St. Sinod din 24 Noemvrie 1879.

Şedinţa se deschide la orele 2 dupĕ amiaḑĭ, sub preşedinţa Inaltŭ Prea Sânţituluĭ Mitropolitŭ Primatŭ, fiind presenţĭ 13, absenţĭ 2. Se citeşte sumariul şedinţeĭ precedinte şi se aprobă.

Nefiindŭ nimicŭ la ordinea ḑileĭ, Inaltu Prea Sânţitul Preşedinte invită pe P. P. S. S. membri aĭ comisiunilor respective a trece in comisiunĭ, spre a se ocupa cu lucrările lor, şi apoĭ ridică şedinţa, anunţând pe cea viitóre pentru Lunĭ 26 curent

(sem.) Preşedinte. † Mitropolitŭ Primatu al Românieĭ **Calinic.**

(sem.) Secretarŭ. † **Ioisf Episcopu.**

Sumariul şedinţeĭ St. Sinodŭ din 26 Noemvrie 1879.

Şedinţa se deschide la ora $2^1/_2$ dupĕ amiadĭ, sub presedinţa I. P. S. Mitropolitŭ Primatŭ, fiind presenţĭ 14, absenţi unul.

Sumariul şedinţeĭ precedente se aprobă.

Se comunică apelul preutuluĭ Gerota, contra decisiuneĭ duhovnicesculuĭ Consistoriŭ al Eparchieĭ Rîmnicu-Noul-Severin. Se trimite la comisiunea de petiţiunĭ.

P. S. Archiereŭ Silvestru Piteşteanu dă citire proectului de adresă din partea I. P. S. Preşedinte către domnul Ministru de culte, relativŭ la cestiunea seminarielor. Dupĕ óre-care discuţiunĭ St. Sinodŭ decide, ca redacţiunea adreseĭ să se facă de către I. P. S. Mitropolitu Primatŭ.

Se dă citire apoĭ adreseĭ D-luĭ Ministru de culte No. 14,398, pe lângă care inaintéză in copie epistola I. P. Sale Patriarchul Ecumenicŭ No. 6642, prin care cere a se acorda invoirea de a face în România strângere de ajutóre în susţinerea uneĭ şcóle infiinţată in Constantinopol de invĕţămĕntul Bisericescu.

P. S. Episcopŭ de Roman, propune ca St. Sinodu să acorde acéstă cerere şi adaogă că, adresele I. P. Sale Patriarchului să se transcrie in condica ce se va libera, şi in care condica să se ḑică că, atât St. Sinodŭ cum şi Domnul Ministru s'a unitu în a se acorda acéstă cerere pe timpŭ de unŭ anŭ de ḑile, şi in tótă România.

Acéstă propunere se admite de St. Sinodu.

D-nu Ministru de culte intrêndŭ în sala şedinţelor, I. P. S. Preşedinte espune cestiunile de care St. Sinodu s'a ocupatu mainte de venirea D-sale şi anume: 1-iu cestiunea seminarielor şi al 2-lea cestiunea bursierilor de a se trimite să facă studiile teologice la facultatea de teologie de la Cernăutzĭ, şi'l rógă a face să se realiseze aceste dorinţe esprimate de St. Sinodu.

D-nu Ministru respunḑêndŭ, ḑice: că pentru prima cestiune nu are niciĭ o cunoşcinţă, dar promite că se va ocupa de ea şi va comunica St. Sinodu resultatul. Cât pentru cestiunea a doua, D-sa are satisfacţiunea a declara că, a şi pus deja in Budgetul Ministeruluĭ instrucţiuneĭ publice, şease burse a donĕ miĭ leĭ una pentru 6 bursierĭ. I. P. S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ şi Suceveĭ mulţumeşte D-luĭ Ministru de disposiţiunile ce aŭ bine-

voitŭ a lua in acéstă privinţă, espune discuţiunea urmată şi decisiunea luată de St. Sinodŭ in acéstă cestiune, şi arată că St. Sinodŭ, după propunerea I. P. S. Sale aŭ decisŭ a cere de la guvernŭ 8 burse, socotitŭ câte unŭ bursier de fie-care eparchie. D-l Ministru promite că va face ce'ĭ va fi posibilŭ de a se pune in budgetŭ 8 burse in locu de ṣease după propunerea I. P. S. Sale şi consimţimêntul Sinoduluĭ.

St. Sinodu, luând actŭ de declaraţiunea D-luĭ Ministru, 'ĭ esprima mulţumirile sale.

P. S. Archiereu Valerian Rǫmniceanu, dă citire raportuluĭ comisiuneĭ de petiţiunĭ asupra adreseĭ D-luĭ Ministru de culte No. 1117, relativă la cererea ce făcuse fostul Primar de Iaşĭ D-nu Pastia Scarlat de a se modifica regulamentul St. Sinodu in cea ce privesce administrarea bisericelor comunale. Comisiunea analisândŭ tóte argumentaţiunele şi aserţiunele Primarului in sprijinul petiţiuneĭ sale, şi găsindu-le fără nicĭ o validitate opinédă a se respinge cererea Primaruluĭ de Iaşĭ.

P. S. Episcopŭ de Romanŭ, desvoltândŭ considerantele comisiuneĭ, aderă cu totul la conclusiunele raportuluĭ.

I. P. S. Mitropolitu alu Moldoveĭ, se crede datorŭ a da óre care esplicaţiunĭ asupra aserţiunelor coprinse in adrésa d-luĭ Primaru de Iaşĭ, care tinde a regulamenta regulamentul St. Synodu; le combate din tóte punctele de vedere, espune conţinutul câtor-va articole din unu regulamentŭ alu Primărieĭ, pentru cimitirul Eternităţeĭ, articolŭ in care Primarul impieteză asupra drepturilor Biserice̋ĭ fiindu vorba de serviciul preoţilor; arată că in doue rîndurĭ a scrisŭ D-luĭ Ministru de Interne, protestândŭ contra acelor articole, dar că n'aŭ avutŭ nicĭ unu rĕspunsu. Terminêndu declară că se uneşte in totul cu conclusiunile raportuluĭ comisiuneĭ. D-nul Ministru luând cuvîntul dice că, cu dreptu cuvêntŭ I. P. S. Sa Mitropolitul Moldoveĭ s'a plânsŭ la Ministerul de Interne in cestiunea de care e vorba; dar D-sa crede că arŭ fi fostŭ multŭ maĭ bine ca I. P. S. Sa, să comunice asemenea împrejurărĭ Ministruluĭ de culte, şi D-sa promite a le susţine pe lingă colegul seu de la interne. I. P. S. Sa mulţumeşte D-luĭ Ministru şi declară că pe viitorŭ se va adresa către D-sa in asemenea împrejurărĭ.

P. S. Archiereu Vlademir Irinopoleos combate pretențiunele Primarului de Iași, ca *neintemeiate*, și se unește cu opiniunea comisiunei.

P. S. Episcopü de Romnicü, *citindu* aserțiunea D-luï Primarü de Iașï, cum că cu mare greutate se găsescü epitropï la Bisericï, arată că causele acesteï greutățï de a se găsi epitropï nu suntu altele de cât acelea că mulți din foștiï epitropï nu 'șï aü datu socotelele de veniturile Bisericilor; și propune ca biroul să róge pe D. Ministru de culte, a face mijlocire la colegul seu de la Interne, de a pune indatorire Primarilor să ea socotelile Epitropilor cari n'aü datu niște asemenea socotelï.

P. S. Episcopu de Romanu, crede că ar fi maï bine ca P. S. Preopinentü să facă o propunere inscrisü separată de cestiunea ce se trateză. Revine apoï asupra unor expresiunï ale D-luï Primarü de Iașï, puținü seriόse și chiar ironice, le combate și repetă că se unește cu opiniunea comisiuneï.

Inchidendu-se discuțiunea și punendu-se la votü conclusiunele raportuluï se primește de S. Sinodu in unanimitate.

P. S. Raportorü alü comisiuneï de petițiunï, dă cetire următoruluï raportü asupra apeluluï preotuluï Dimitrie Brănescu din Crajova, contra decisiuneï spiritualuluï consistoriu al Eparchieï Rômniculuï-Noul-Severinü, aprobatü de P. S. Episcopü Eparchiotü, prin care sentință numitul preotu este catherisitu pe viață (se alătură raportul).

P. S. Episcopü de Romanü, găsește că comisiunea a lucratü prea bine, și se unește cu conclusiunele raportuluï.

P. S. Vladimir Irinopoleos nu ințelege cum de sa catherisitü acestü preotü numaï pentru acea că a cutezatü a purta pălărie și opinéză a se recomanda numitul preotü indulgențeï Episcopuluï Eparchiotü.

D-l Ministru luând cuvintul dice, că consistoriul aü fostü corectü in lucrarea sa, căci când a dat acésta sentință n'a avutü in vedere portul pălărieï, ci insubordonarea de care acestü preotü s'a făcutü culpabilü. Repetă că prea bine a făcutü consistoriul dând asemenea sentință, și se unesce cu opiniunea comisiuneï de a se lăsa latitudinea P. S. Episcopü eparchiotü ca, când va vedea o adevărată căință din partea preotuluï pedepsitü, se'lü gracieze daca va merita gracierea.

I. P. S. Mitropolitü al Moldoveï găsesce că comisiunea a lu-

cratŭ fórte bine şi printr'unŭ lungŭ discursŭ arată cum trebue să fie caracterul unuĭ adevĕratŭ preotŭ de pace, de dragoste şi de ordine. Terminândŭ se unesce cu conclusiunele raportuluĭ.

Inchidĕndu-se discuţiunea şi punĕndu-se la votŭ conclusiunele raportuluĭ se primescŭ in unanimitate de S-tul Sinodŭ.

Şedinţa se ridică la orele 5 şi se anunciă cea viitóre pentru a doua ḑi, Marţĭ 27 curentŭ.

(Semn). Preşedinte. (Semn). Secretarŭ

Raportul comisiuneĭ de petiţiunĭ a St. Sinodŭ asupra apeluluĭ preotuluĭ D. Brănescu.

Inaltŭ Pre Sânţite Stăpâne!

Comisiunea de petiţiunĭ a St. Sinodu, luândŭ in observaţie adresa Inaltŭ Prea Sânţieĭ Vóstre No......recomandată cercetăreĭ acesteĭ comisiunĭ cu resoluţia Preşedenţieĭ St. Sinodŭ din 19 ale curenteĭ, a veḑutŭ, din coprinderea aceĭ adrese, că apelul preotuluĭ Dimitrie Brănescu din urbea Craiova, contra sentinţeĭ spiritualuluĭ consistoriŭ a Sf. Episcopiĭ de Rômnic Noul Severin No. 19, este valabil şi in condiţiunile prevĕḑute de regulamentul St. Sinodŭ.

Comisiunea după acésta, observândŭ apelul in cestiune, a constatatŭ maĭ intâiŭ că e adresatŭ St. Sinodŭ cu 6 ḑile in urmă după priimirea sentinţeĭ aceĭ consistoriĭ, şi prin urmare conformŭ ambelor disposiţiĭ coprinse in art. 45 din regulamentul de procedură, in materie de judecată Bisericéscă.

După aceia, luând in consideraţie apelul preotuluĭ, a vĕḑutŭ din espunerea apelantuluĭ, că la 15 Aprilie a. c. a inceputŭ a purta pălărie din causa suferinţeĭ de nervoretiniţă ce ar fi avutŭ după consultarea doctorilor şi că Prea Sânţitul Episcopŭ Eparchiotŭ denotând faptul cu calificarea de insubordonare, s'ar fi grăbitŭ a'l suspenda din serviciŭ la 27 acea lună, dându-l in judecata consistorială, care, judecându-l in lipsă, l'a catherisitŭ pentru tótă viaţa, după cum se vede din alăturata sentinţă, şi că nemulţumitŭ cu totul de coprinderea decisiuneĭ apelează prin organul Inaltŭ Prea Sânţieĭ Vóstre la St. Sinodu, pentru reformarea sentinţeĭ şi achitarea sa.

Intre temeiurile apeluluĭ se numeră acestea: 1 că nu s'ar fi ţinutŭ seamă la judecată de canónele 36 şi 118 ale Sinoduluĭ din Cartagena, nicĭ de canonul 9 al Sinoduluĭ IV Ecumenicŭ.

2. Că Prea Sânţia Sa Pr. Episcopul n'ar fi ţinutŭ seamă de cele 2 recuzaţiĭ ale apelantuluĭ din 22 Maiŭ şi 1 Iulie.

3. Că membri spiritualuluĭ consistoriŭ ar fi şciutŭ că ar fi esistatŭ din parte-le inamiciţie capitală către elŭ şi nu s'aŭ recuzatŭ singurĭ, ci l'ar fi judecatŭ cu pasiune, contra Art. 39 şi 40 din regulamentul de procedură şi canonul 15 cartaginean, şi,

4. Că l'ar fi fostŭ datŭ în judecată pentru purtarea păláriei şi sentinţa ar fi dată pentru delictŭ de presă. Maĭ departe arată apelantul preotŭ, că alte temeiurĭ le va arăta în ḑiua cercetăreĭ acestuĭ procesŭ, şi termină rugându-se Inaltŭ Prea Sânţieĭ Vostre, a regula să fie citatŭ, cu o lună de ḑile celu puţinŭ înainte de ḑiua cercetăreĭ procesuluĭ, ca să 'şĭ pótă procura materiĭ şi probele necesare, că procesul ar fi de viaţă şi de mórte pentru densul. Şedinţa să fie publică, să se ţină ḑiua, că n'ar fi cestiune de dogmă! Să i se facă cunoscutŭ în citaţiune că póte să 'şĭ pună procuratorĭ mirenĭ sau clerici, căcĭ dacă aŭ acestŭ dreptŭ criminaliĭ, e sigur că St. Biserică nu va refusa acestŭ dreptŭ unuĭ preutŭ inocentŭ.

Că în fine aceste dorinţe, de şi ne prevĕḑute în regulamentu, n'ar fi însă interḑise de S-le Sinóde.

După acésta, comisiunea intrând în cercetarea fonduluĭ cestiuneĭ, şi observând dosarul causeĭ, înaintatŭ de Prea S. Episcopŭ al Rîmnicului cu adresa No. 1,629, a constatatŭ, din lucrările coprinse în el, cele următóre:

Protoiereul jud. Gorjiu raportează sub No. 485, din 27 Aprilie a. c., că preotul D. Brănescu călcând disposiţiile ordinuluĭ Episcopal No. 400 din 15 Martie 1878, prin care se opreşte crelicilor din acea eparchie a schimba costumul obicĭnuitŭ, pênĕ ce St. Sinodŭ va regula forma nouluĭ costumŭ, preotul numitŭ a cutezatŭ a purta pălărie, şi după somaţiunea ce 'ĭ a făcutŭ în termenŭ de 20 de ḑile, el a rĕmasŭ neinduplecatŭ, din care causă l'a suspendatŭ din lucrarea epitrachiluluĭ, anunţândŭ Prea Sânţituluĭ Episcopŭ spre regularea celor de cuviinţă.

Dacă faptul urmatŭ din partea Pr. Brănescu, s'ar fi mărginitŭ numaĭ în acésta, maĭ alesŭ că pentru purtarea pălăriei a

probatŭ că'I e necesară, cu acte medicale, care se vedŭ în actă fila 141, pag. 2-a, comisiunea, pentru multe considerațiunĭ, ar fi avutŭ puține de ḑisŭ spre aplicarea acestuĭ casŭ contra preotuluĭ pedepsitŭ ; și póte că ar fi găsitŭ prematură o pedépsă asa de mare, în comparație cu o greșală atât de puțină insemnătate, cu atât maĭ multŭ că conduita preotuluĭ din trecutŭ, precum se vede din dosarŭ, ar fi meritatŭ óre-care trecere cu vederea, dar faptul de insubordonare a acestuĭ preotŭ a mersŭ multŭ mai departe, căcĭ la somația ce'ĭ face protoiereul, el rĕspunde cu ingâmfare prin o lungă adresă plină de imputărĭ, de observațiĭ și critică aspră mesurilor disciplinare P. S. Episcoŭ, cu unŭ spiritŭ nepăsătorŭ, și cu totul departe de caracterul blândŭ și moderatŭ al unuĭ preotŭ; acéstă manieră bruscă, urma negreșitŭ a'șĭ avea conseciințele sale naturale, căcĭ P. S. Episcopŭ, fără a'l maĭ cruța, 'l-a predatŭ judecățeĭ bisericeștĭ, confirmând și suspendarea sa din lucrările preoțești pre timpŭ ilimitatŭ.

Mĕsura justă și meritorie din partea autorităţeĭ Eparchiale a alarmatŭ și maĭ multŭ pe preotul în cestiune, care, în locŭ de a se presenta la reședința Episcopală spre a 'șĭ face scuzele sale legale, sau a rĕspunde cuviinciosŭ la citațile consistoriale s'a apucatŭ de a recuzatŭ pe toţĭ membriĭ consistoriuluĭ, pe niște argumente nesprijinite de nici o probă legală. Maĭ multŭ încă ; a recuzatŭ și pre însușĭ Episcopul seŭ de a'l judeca, servindu-se în acestŭ recursŭ cu termenĭ fórte puţinĭ serioşĭ, lipsițĭ de respectul datoritŭ, și plinĭ de o inpertinență fără esemplu. Cerândŭ a se judeca recuzul de o comisiune în Craiova, orașŭ central al Eparchieĭ, și unde ar fi elita preoților aceleĭ Eparchiĭ; iar în casŭ de a se judeca totŭ în Rômnicul Vâlceĭ, se'ĭ trămită Episcopul mijlóce pecuniare de transportŭ și întreținere, prejudecând de maĭ nainte hotărîrea în favórea sa. Tóte pretențiunĭ cutezătóre, ilegale și neadmisibile, care se vĕdŭ în dosarŭ fila 65 și 66.

In locŭ de a'șĭ apăra cestiunea sa de portul pălărieĭ s'a ocupatŭ de a publica articule și broșurĭ insultătóre Episcopuluĭ cerêndu-ĭ comptŭ prin publicitate dacă șĭ îndeplinesce datoriile înalteĭ sale posițiunĭ pentru care ar fi plătit atât de mult; îl întrébă pentru ce a scăḑutŭ în societate sentimentul religiosŭ şi prepônderéză sen-

timentul fisicŭ? De ce bisericile suntŭ deșerte in dile de serbatori? pe când grădinile publice, cafenelele și locurile unde domnește corupția, suntŭ frequentate in tóte dilele și nopțile de tinerĭ și bătrânĭ de ambele sexe fără osebire? Ce face cu divorțurile care se facu dilnicŭ de tribunale și curtea de apel cu duzina? și ce mĕsurĭ a luatŭ pentru aceste familiĭ nenorocite? Intrébă, n'ar fi maĭ bine să se dea voe preoților a se căsători a doua óră, invinovățind că cea maĭ mare parte din cleru trăește in concubinagiu. Despretuesce regulamentele și autoritatea St. Sinodu, indemnând pe Episcopu a stărui pentru reformarea St. Sinodŭ, și compunerea luĭ, cu preoțĭ, medicĭ, advocațĭ și profesori, spre a se respunde maĭ bine la asemenea inaltă misiune.

Nu s'a mărginitŭ numaĭ pene aicea, dar a făcutŭ propagandă in cel-l-altŭ cleru indemnindu-l la nesubordonare, la revoltă și anarchie. A provocatŭ aprobarea conduiteĭ sale de nesubordonare și de către clerul din alte Eparchiĭ. Tóte publicațiunile sale in No. le 7 broșurĭ se vĕdŭ in dosaru, și ele nu respiră de câtŭ unŭ spiritŭ ingimfatŭ de o mândrie nemărginită și rebeliune iritătóre.

In fine, intre acestea, pe când preotul in cestiune 'șĭ petrecea cu aruncare de insulte autorităților sale superióre și se ocupa cu ațițările insurecționale, printre colegi seĭ clericĭ—Preoțĭ și Diaconĭ, s'a strecuratŭ zadarnicŭ cele treĭ termine ce cu prisosintă 'i au acordatŭ consistoriul pentru a se presenta la reședința Episcopală in apărarea procesuluĭ seu pentru insubordonare. Și dar, la 10 August anul curentŭ, consistoriul, in absența inculpatuluĭ preotŭ, judecândŭ faptele indicate și aplicându-le cu dreptate sub rostirea St-lor Canóne, in marginile prescrise de regulamentul St. Sinodŭ pentru procedură in materie de Judecată Bisericéscă a datŭ asupra numituluĭ Preotŭ sentința de a fi catherisitŭ pe tótă viața.

Acéstă sentință, coprinsă in anaforaoa No. 19 din 14 August anul curent, supuindu-se la cunoscința Prea Sânțituluĭ Eparchiotu s'a confirmatŭ in totul cu resoluția No. 1438 din 18 Augustŭ acestŭ anŭ.

Comisiunea, observândŭ din apelul preotuluĭ că citația cano-

nelor ce invócă in apărarea sa nu se rapórtă la cestiunea ce'l priveşte.

Că n'a presentatŭ nicĭ o probă legală pentru susţinerea recuzurilor făcute membrilor consistoriuluĭ.

Că cerea de a fi judecatŭ de St. Sinodŭ în condiţiunile sale pretenţióse, in şedinţă publică etc. nu i se potŭ admite, căcĭ Sinodul după regulamentele sale, nu judecă persónele, ci numaĭ se pronunţă asupra judecăţilor consistoriale pentru recunóşterea lor de suntu in regulă a le reforma, când ar fi nedrepte, a le casa când ar fi abătute din marginile prescrise de regulamentŭ; şi acestea tóte dupre validitatea temeiurilor coprinse in anaforale in composiţie cu argumentele aduse de apelanţi in reclamele lor.

Constatând că sentinţa in cestiunea de faţă este dată de consistoriu cu tótă prudenţa şi ne abătută din sfera prescrisă de S-tele Canóne ale Bisericeĭ şi regulamentele St. Sinodu.

Şi prin urmare, observând că Pr. D. Brănescu in calitate de profesorŭ de religiune şi morală la liceul publicŭ din Craiova şi intr'o virstă matură şi chiar inaintată dupe arătările sale propriĭ, 'şi a permisŭ a'şi uita de posiţia şi datoriile sale pastorale, făcendu-se pricinuitorŭ de desordine turburătóre şi anarchie in biserică.

Pe aceste base, comisiunea opineză a se recunóşte in totul de valabilă decisiunea consistoriuluĭ eparchial de Rômnicu Vâlceĭ Noul Severin, dată asupra preotuluĭ Brănescu, pedepsitu cu arghisire pe viaţă, rĕmâind Prea Sânţituluĭ Episcopŭ Eparchial latitudinea ca, când va vedea o adevĕrată pocăinţă şi indreptare din partea aceluĭ preotŭ să'l potă erta dacă va merita.

Acéstă opiniune, comisiunea are onóre a o supune la cunoştinţa St. Sinodu spre hotărire definitivă.

Semnaţi
† **Calinic Huşiu**
† **Ar. Ieremia Galăţénu**
† **Valerian Rômnicénu**

Inaltŭ Prea Sânţituluĭ Mitropolitŭ Primatŭ Preşedinte al St. Sinodu.

ANUL V. BUCURESCI, FEBRUARIE 1881. No. 5.

„BISERICA ORTHODOXĂ ROMANĂ"

JURNALU PERIODICU ECLESIASTICU

APARE O DATA PE LUNA

„Predică cuvêntul"
II Tim. IV. 2

CALINIC

Cu mila luĭ Dumnedeŭ, Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ alŭ Ungro-Vlachieĭ, Exarchŭ alŭ plaiurilor şi Primatŭ alŭ Românieĭ.

Iubitorilor de Dumnedeŭ Fraţilor Episcopĭ, Prea cuvioşilor Archimandriţĭ, Stareţĭ şi Egumenĭ, Prea cucernicilor Protoiereĭ, Cucernicilor Preoţĭ şi tuturor iubitorilor de Christosŭ fiĭ aĭ bisericeĭ şi cetăţenĭ, din totŭ cuprinsul de Dumnedeŭ păziteĭ Eparchiĭ a Mitropolieĭ Ungro-Vlachieĭ, darŭ voue şi pace de la Domnul nostru Iisusŭ Christosŭ şi cea maĭ înfocată dorinţă de mântuire şi vecĭnica fericire în Domnul, din partea smerenieĭ Nostre.

Iată se apropie timpul celŭ bine priimitŭ, iată sosesçe dioa mântuireĭ; intrămŭ în Sântul şi marele postŭ alŭ patrudecimeĭ şi alŭ patimilor Domnuluĭ. De şi tote dilele de preste anŭ potŭ fi şi suntŭ destinate pentru pocăinţă şi curăţirea nostră de pĕcate, totuşĭ aceste dile în care intrămŭ suntŭ într'unŭ kipŭ particularŭ re-

comandate Chreştinilor, pentru asemenea scopŭ mântuitorŭ, de către Sânta muma nóstră Biserica.

Cu acéstă ocasiune, socotescŭ de datoria Nóstră a ve atrage atenţiunea asupra neapăratelor condiţiunĭ dupre care postul şi pocăinţa devinŭ în adevĕrŭ folositóre şi trupeşce şi sufleteşce. Dicŭ trupeşce şi sufleteşce, pentru că aceste mĕsurĭ de corecţiune se îndreptéză asupra întregeĭ naturĭ a omuluĭ: asupra trupuluĭ, spre a'lŭ însănătoşa, întări şi sprinteni; şi asupra sufletuluĭ spre a'ĭ corege defectele, în gândire, imaginaţiune, voinţă şi sentimentŭ; a'lŭ abate de la cele materiale către cele duhovnicescĭ, de la dorinţĭ şi patimĭ necurate către adevĕratul bine şi frumosŭ, şi a'lŭ face să nu respire decâtŭ pentru adevĕrŭ şi dreptatea luĭ Dumnedeŭ, — singurele în stare a ne vindeca de ranele mândrieĭ şi ale egoismuluĭ animalŭ.

Trebue să ne deprindemŭ, iubiţilor, a fi chreştinĭ practicĭ; căcĭ, dupĕ Sânta Scriptură, *litera* (forma) *omóră* şi numaĭ *spiritul înviază*.

Trebue să nu despreţuimŭ nicĭ forma, de témă ca nu cumva să perdemŭ şi fondul.

Tóte suntŭ bune fórte, pentru omul care şcie a le *întrebuinţa bine*, care şcie profita. Pentru acela însă care iubeşce desfrâul, care 'şĭ atribue o libertate fără de marginĭ, care este prevenitŭ în rĕŭ contra orĭ căreĭ legĭ, orĭ căreĭ instituţiunĭ care 'lŭ îngrădeşce în marginele adevĕruluĭ şi a buneĭ cuviinţe, — nimicŭ nu este bunŭ şi salutarŭ.

Una din aceste legĭ, una din aceste instituţiunĭ, este cea a postuluĭ, lege din domeniul curatŭ religiosŭ, şi care, ca tóte instituţiunile de felul acesta, nu se impune cu forţa, ci se recomandă chreştinilor ca salutară

şi necesară. Eĭ bine, convenabilŭ este, justŭ este să derăĭmămŭ acéstă instituţiune, să ne revoltămŭ în contra Bisericeĭ care ne-o recomandă, numaĭ pentru cuvîntul că ni s'a lăsatŭ tótă libertatea de a o primi seŭ respinge, de a o aplica în tótă rigorea seŭ numaĭ în parte? N'arŭ fi maĭ resonatŭ să primimŭ totŭ ce religiunea ne recomandă folositorŭ şi necesarŭ pentru buna nóstră stare trupéscă şi sufletéscă, să începemŭ a pune în practică, şi să respingemŭ ceva numaĭ când o esperienţă seriósă ne-arŭ fi probatŭ că este reŭ şi vătămetorŭ?

Postul ni se recomandă de sânta nóstră biserică ca necesarŭ pentru sănătatea corpuluĭ, ca necesarŭ kiar pentru desvoltarea şi sublimarea spirituluĭ. Nimine nu póte nega că variaţiunea în mâncărĭ, skimbarea cărneĭ pe legumĭ, şi abţinerea totală în unele timpurĭ şi ocasiunĭ, contribue la purificarea sângeluĭ, la sprintenirea şi sănătatea corpuluĭ. Nimenea iarăşĭ nu póte combate adeverul constatatŭ de esperienţa generală, că corpul greoiŭ şi prea dedatŭ lăcomieĭ animale, influenţéză în reŭ asupra spirituluĭ, îĭ comunică inerţie şi kiar tendinţĭ animale. Cine nu 'şĭ aduce aminte de acea maximă latină: *Plenum venter non studet libenter?* (Pântecele plinŭ nu studiază cu plăcere).

Iacă pentru ce legea postuluĭ s'a recomandatŭ aşa de multŭ, nu numaĭ de sânţiĭ legiuitorĭ aĭ Vekiuluĭ Testamentŭ, ci de toţĭ legiuitoriĭ şi de toţĭ filosofiĭ tuturor popórelor antice; iacă pentru ce Domnul nostru Iisusŭ Christosŭ nu numaĭ n'a desfiinţat'o, ci a aplicat'o Elŭ însuşĭ, postindŭ patru-ḑecĭ de ḑile, şi recomandând'o discipolilor seĭ cu totŭ dinadinsul, ca unul dintre remediele cele maĭ seriose şi maĭ nece-

sare contra unor bóle şi contra ispitelór morale din partea spiritului celuĭ rĕŭ. Nu Chreştinismuluĭ se póte atribui instituirea şi promulgarea acesteĭ legĭ; ea exista de la inceputul lumeĭ şi era basată pe necesitatea natureĭ omeneşcĭ. Chreştinismul a maĭ indulcit'o numaĭ, precum a indulcitŭ asprimea maĭ a tuturor legilor disciplinare şi sociale. Chreştinismul a ridicat'o din starea de formă absolută necesară, la rangul de principŭ spiritualŭ şi cu liberă aplicare; şi ca dovadă la cele ce dicemŭ, cine nu şcie că suntŭ incă popóre, şi maĭ cu sémă in părţile Orientuluĭ, cari suntŭ indulgente pentru orĭ-ce altă crimă, şi cari totuşĭ pedepsescŭ uneorĭ şi cu mórte pe călcătoriĭ legeĭ postuluĭ? Chreştinismul însă substitue *litereĭ* care omóră, *spiritul* care face viŭ.

Domnul nostru Iisusŭ Christosŭ declară in faţa fariseilor, ceĭ maĭ infocaţĭ adversarĭ aĭ sĕĭ, că *nu ce intră in gură spurcă pe omŭ, ci cele ce esŭ din gură.* Şi sânta biserică ne invaţă, in cântările sale din aceste sânte dile, că *postindu-ne trupeşce să ne postimŭ şi duhovniceşce; să rupemŭ tótă legătura nedreptăţeĭ, să desfiinţămŭ zapisele* şi procesele *injuste* ce avemŭ contra aprópeluĭ, să indepărtămŭ din mijlocul nostru tótă ura şi vrajba care ne desbină, să facemŭ pace cu toţĭ fraţiĭ noştriĭ, *să dămŭ săracilor hrană,* să imbrăcămŭ pe ceĭ golĭ, şi *pre ceĭ fără adăpostŭ să-ĭ aducemŭ în casele nóstre.* Să cercetămŭ pre ceĭ bolnavĭ şi să mângâemŭ pre ceĭ condamnaţĭ la inkisóre. Aceste, iubiţilor, şi altele asemine acestora suntŭ faptele care facŭ postul celŭ adevĕratŭ; aceste suntŭ semnele şi fructele adevĕrateĭ pocăinţe, prin care ne indreptămŭ inaintea luĭ Dumnedeŭ. Fără de acestea, kiar şi cele

maĭ bogate darurĭ ce amŭ aduce Bisericeĭ şi luĭ Dumnedeŭ, nu potŭ avea nicĭ o valóre, dupĕ cuvîntul Mântuitoruluĭ carele dice: «*Când aducĭ darul teŭ la altarŭ, şi 'ţĭ veĭ aduce aminte că fratele teŭ are ceva în contra ta, lasă la o parte darul teŭ, mergĭ de te împacă maĭ ântéiŭ cu fratele teŭ, şi apoĭ venindŭ adu darul teŭ.*" Iaca religiune practică, iaca învĕţătură salutară. Şi în adevĕrŭ, tóte cele drepte, tóte cele înţelepte din lume, şi biserica, şi şcóla, şi legile în genere, trebue să ţintéscă la a preface inima omuluĭ *din peatră în carne*, a'lŭ apropia de semeniĭ seĭ, a restabili în societate pacea şi armonia, care singure suntŭ adevĕratele elemente a totŭ progresul şi a tótă fericirea. Maĭ înainte de venirea Domnuluĭ nostru Iisus Christosŭ, când în tótă lumea domnea cea maĭ absolută sclavie, se credea că *omul este pentru Biserică*, şi fanatismul făcea din fiiĭ ómenilor pe atâţea sclavĭ a formelor, *a litereĭ care omóră*. Domnul Christosŭ însă a declaratŭ că *Biserica este pentru omŭ;* că elŭ *n'a venitŭ ca să 'ĭ servéscă alţiĭ, ci ca să servéscă Elŭ altora, şi să-şĭ jertféscă viaţa pentru toţĭ.* Acestŭ principiŭ, proclamatŭ în lume, a făcutŭ ca astădĭ şi şcóla, şi legile, şi tóte instituţiunile, să devină cele maĭ credinciose servitóre ale omuluĭ. Şi pe când maĭ înainte pereaŭ miĭ de ómenĭ, se esterminaŭ societăţĭ şi popóre din causa fanatismuluĭ religiosŭ, pentru capriciul legilor draconiane, pentru sistemele cele îndoctrinate ale scóleĭ, astădĭ fie care omŭ póte gândi şi lucra în tótă libertatea, şi de aceea vedemŭ unŭ progresŭ reaiŭ, o adevĕrată civilisaţiune, pe care uniĭ le atribue filosofieĭ, dar care cu dreptŭ cuvîntŭ nu se potŭ atribui de câtŭ Chreştinismuluĭ.

Da, Biserica luĭ Iisusŭ Christosŭ a oborîtŭ fanatismul şi indoctrinarea perḑĕtóre de suflete; Biserica luĭ Iisusŭ Christosŭ a susţinutŭ şi susţine *spiritul*, realitatea cea mântuitóre şi bine-făcĕtóre; şi pentru acésta, iubiţilor meĭ fraţĭ şi fiĭ în Domnulŭ, vĕ facemŭ şi Noĭ astăḑĭ apelul cel maĭ căldurosŭ ca să ne deprindemŭ din ce în ce maĭ multŭ a fi chreştinĭ practicĭ. Căcĭ, dupre Noĭ, totŭ atâtŭ de condamnabilĭ suntŭ chreştiniĭ care observă numaĭ formele esterióre ale religiuneĭ, fără a trece prin ele la spiritŭ, la faptele cele bune şi mântuitóre, ca şi aceĭ ce despreţuescŭ în totul forma, şi care din acéstă causă nu posedă nicĭ fondul.

Ceea ce amŭ ḑisŭ, iubiţilor, asupra postuluĭ, raportaţĭ şi asupra pocăinţeĭ, la care suntemŭ kemaţĭ maĭ cu sémă în aceste sânte ḑile în care intrămŭ. Mărturisirea pĕcatelor şi căinţa, nu numaĭ privată, ci şi publică, suntŭ lucrurile cele maĭ naturale ale omuluĭ care n'a perdutŭ conştiinţa. Aceste suntŭ singurul mijlocŭ de reparaţiune în faţa societăţeĭ jignite prin pĕcatele nóstre.

Unŭ lucru numaĭ trebue să şcimŭ positivŭ, că mărturisirea şi căinţa, fără reparaţiunea dauneĭ causată prin pĕcatŭ, nu potŭ constitui adevĕrata pocăinţă.

Să maĭ scimŭ încă, că dupĕ pocăinţă suntemŭ datorĭ a lua o solemnă hotărîre de a nu maĭ pĕcătui, de a nu maĭ lovi pe aprópele şi societatea prin nedrépta nóstră purtare.

Maĭ am o datorie, iubiţilor, de a vĕ desfăşura însaşĭ Sânta Evangelie, ca să vedeţĭ din însăşĭ cuvintele Mântuitoruluĭ, că este unŭ pĕcatŭ *care nu se iartă nicĭ în vĕcul acesta nicĭ în cel viitorŭ:* acesta este *hula* seŭ despreţul *în contra Sântuluĭ Duhŭ*, şi de care

suntŭ atinşĭ, in timpul de faţă, o mulţime de chreştinĭ. Dupre esplicarea tuturor sânţilor părinţĭ, sub numirea de *hula în contra sântuluĭ Duhŭ* se înţelegŭ. *disperaţia*, *îndărătnicia* şi *dispreţul* către Biserică şi aşedămintele eĭ; şi vederatŭ că aceste pĕcate nu se iartă, pentru că *disperatulŭ*, *îndărătniculŭ* şi *despreţuitorul* nicĭ nu cerŭ ertare, nu caută mântuirea; şi celŭ ce nu cere, nu capătă, şi celŭ ce nu caută nu află.

Apoĭ, câţĭ chreştinĭ nu morŭ în desperaţie! şi vaĭ, nu le trebuia de câtŭ două treĭ cuvinte, ca şi tâlharuluĭ rĕstignitŭ de a drépta Mântuitoruluĭ, şi numaĭ de câtŭ arŭ fi fostŭ părtaşĭ fericireĭ Raiuluĭ!

Câţĭ chreştinĭ suntŭ îndărătnicĭ! Nu voescŭ a se apropia de Biserică, nu voescŭ a îmbrăţişa calea mântuireĭ, pentru cuvinte zadarnice şi pline de îngâmfare!

Maĭ mare este încă numĕrul despreţuitorilor! Din care uniĭ se pare că aŭ încinsŭ o luptă duşmană cu biserica şi contra instituţiunilor séle. Suntemŭ din nenorocire martorĭ ocularĭ şi maĭ de tótă diua a uneĭ duşmăniĭ necalificabilă între poporŭ şi clerŭ, între turmă şi păstoriŭ; şi acesta este celŭ maĭ mare pĕcatŭ ce póte fi. Preutul, dupre spiritul Sânteĭ Evangeliĭ şi dupre rostirea Sântelor canóne, este Mirele bisericeĭ pe numele căria s'a hirotonitŭ; elŭ a contractatŭ cu ea o legătură de tótă viaţa; şi precum în căsătorie divorţul nu este permisŭ de câtŭ în casurĭ fórte grave, aşa şi despărţirea Preutuluĭ de Biserica sa, nu se póte face de câtŭ pentru cele maĭ grave abaterĭ şi în urma uneĭ hotărîrĭ sinodale, saŭ celŭ puţinŭ a Episcopuluĭ cu Consistoriul seŭ. La noĭ însă, din nenorocire, Poporul s'a deprinsŭ a privi pe Preutŭ ca unŭ simplu funcţionarŭ, şi a-ĭ cere indepărtarea, pentru cea maĭ

mică nemulţămire ce ar avea contra luĭ; ba de multe orĭ tortureazǎ pe preutŭ anume, prin refuzarea mijlocelor de subsistenţă, 'lŭ punŭ in trista poziţiune de a fi peritoriŭ de fóme, şi-lŭ silescŭ ast-felŭ a'şi cere singurŭ permutarea. Durere mare! Suntŭ şi casurĭ când păstoriul se găsesce in cea maĭ complectă armonie cu fii seĭ spiritualĭ, şi unŭ singurŭ omŭ, unŭ proprietarŭ saŭ unŭ arendaşŭ influinte, din cauza uneĭ personalităţĭ ce are contra preutuluĭ, lucréză prin mijlóce impunătóre şi desbină saŭ kiar strică Biserica luĭ Dumnedeŭ. Dar trebue să scie unŭ asemine că *totŭ celŭ ce strică biserica luĭ D-deŭ va fi sfărămatŭ şi elŭ însuşĭ de Dumnedeŭ!*

Trebue să o mărturisimŭ cu durere că suntŭ şi preuţĭ, şi încă mulţĭ, care nu-şĭ înţelegŭ misiunea lor; care părăsescŭ interesele morale şi sufletescĭ ale poporănilor lor, şi se ocupă de interese lumescĭ; care nu'şĭ daŭ silinţă a întórce, prin răbdare şi bunătate, la staulul Domnuluĭ pe oile cele rătăcite încredinţate păstorieĭ lor; care nu sciŭ, saŭ nu'şĭ daŭ silinţa *a se face tuturor tóte ca pre toţĭ se-'ĭ dobândéscă.* Şi vaĭ păstorilor leneşĭ saŭ indiferenţĭ! Vaĭ celor dedaţĭ la materialitate! Vaĭ celor ce scandaliséză în orĭ ce modŭ pe oile lor cuvintătóre! *Sângele*, sufletele tuturor, *din mâna lor le va cere* Dreptul Judecătoriŭ!

Dar orĭ câtŭ de degradatŭ ar fi unŭ preutŭ, păstoriţiĭ seĭ nu potŭ avea dreptul de a'lŭ despreţui şi persecuta; eĭ potŭ numaĭ se denunţe réua sa purtare autorităţilor în dreptŭ, şi numaĭ Bisericeĭ 'ĭ este permisŭ a-lŭ judeca şi permuta saŭ depune.

Iată, iubiţilor meĭ fraţĭ şi fiiĭ in Domnul, materia de gândire seriósă ce eram datorŭ a propune dragos-

teĭ vóstre, cu ocaziunea intrăreĭ in Sàntul şi marele postŭ. *Ceĭ ce aŭ urekĭ de auditu să audă!* Ceĭ maĭ tarĭ suntŭ datorĭ să invețe, să ințelepțéscă pe ceĭ maĭ slabĭ; şi nimine să nu se ruşineze a mărturisi pe Domnul şi Mântuitorul nostru, şi puterea de viață făcătóreĭ sale crucĭ, înaintea ómenilor, pentru ca toțĭ să se màntuéscă şi să vină la cunoscința adevěruluĭ.

Veniți către mine toțĭ ceĭ osteniți şi insărcinați, ne dice Mântuitorul, *şi eŭ vě voiŭ odihni pre voĭ.* Veniți, iubiților, vě dicemŭ şi noĭ, visitați sàntele biserici, cu deosebire in aceste sânte şi mântuitore dile, şi vețĭ avea ocasiune a vě iniția şi confirma in multe din adevěrurile mântuireĭ: Amŭ dispozatŭ a se ținea predicĭ prin tóte bisericile cele maĭ principale ale Capitaleĭ, precum şi in totŭ cuprinsul Eparchieĭ Nóstre; dar şi pentru incurajarea părinților predicatorĭ, este fórte necesarŭ ca chreştiniĭ de tóte treptele şi condițiunile să asiste prin Bisericĭ in numěrul celŭ maĭ mare posibilŭ.

Noĭ, fraților Episcopĭ, suntemŭ datorĭ la orĭ ce ocasiune, să sfătuimŭ pe Cucerniciĭ preuțĭ a predica cuvîntul Domnuluĭ şi a'şĭ indeplini cu consciință datoriile misiuneĭ lor; şi maĭ alesŭ a se sili să fie in pace cu toțĭ enoriaşiĭ saŭ poporaniĭ lor. Suntemŭ datorĭ asemine să intervenimŭ pe lângă ceĭ marĭ şi influențĭ şi să-ĭ rugămŭ a fi maĭ indulgențĭ asupra greşelelor in care potŭ cădea şi uniĭ preuțĭ, ca ómenĭ şi eĭ supuşĭ cădereĭ; maĭ alesŭ că in starea in care se găsescŭ astădĭ suntŭ destul de părăsițĭ şi nenorocițĭ! Suntemŭ datorĭ, in fine, să influențămŭ pe tóte căile legale şi cuviinciόse, ca să scăpămŭ odată Clerul laicŭ din starea de cerşitorie in care se află, şi să-lŭ pu-

nemŭ în stare de a se încuraja, a căpăta consciință de sine, și a-șĭ face datoria dupre cum se cuvine, spre gloria luĭ Dumnedeŭ, spre lauda Bisericeĭ și spre fericirea scumpeĭ nóstre Patriĭ.

Facă Milostivul și Induratul Dumnedeŭ ca acestŭ Sântŭ postŭ mare, în care intrămŭ, să fie celŭ maĭ mănosŭ în gândirĭ, dorințĭ și fapte bune chreștinescĭ; în acte de adevĕrată pocăință și de charitate în privința aproapeluĭ, și în decisiunĭ mântuitóre și patriotice.

Darul Domnuluĭ Nostru Iisus Christos și dragostea luĭ Dumnedeŭ Tatăluĭ și comunicarea Sântuluĭ Duchŭ, să fie cu voĭ cu toțĭ, Amin.

CALINICŬ Primatul Românieĭ.

Predicarea învĕțăturei religióse.

In articulul nostru intitulatŭ: *Sfătuire către Preuți in genere*, publicatŭ in No. 2 alŭ acestuĭ Diaru, am promisŭ a insera unŭ şirŭ de articule relativŭ la ceea ce preuţiĭ suntŭ datorĭ a predica poporuluĭ din punctele de căpitenie şi cele absolutŭ necesare ale Religiuneĭ nóstre chreştine-orthodoxe.

Incepĕnd a-mĭ indeplini cuvîntul datŭ, să stabilimu maĭ antâiŭ că aceste materiĭ, saŭ puncte de căpitenie ale Religiuneĭ, sé reducŭ la treĭ: 1) *Dogmele*, saŭ aceea ce trebue să credemŭ pentru mântuirea nóstră; 2) *Morala*, sau aceea ce trebue să facemu, spre a proba prin fapte drépta nóstră credinţă, iarăşĭ spre mântuirea şi fericirea nóstră pămentéscă şi cerésca; şi 3) *Cultul*, saŭ practica (gymnastica) religiuneĭ, pentru fortificarea nóstră in credinţă, dragoste şi pietate, prin care incepemu a ne indulci de pe acum de bunurile cereşcĭ promise de Dumneḑeu aleşilor séĭ.

Aceste treĭ feliurĭ de materiĭ de invĕţătură alcătuescu corpul propriŭ alŭ Religiuneĭ, fără de care nicĭ o suflare

nu se póte mântui, și pe care Preuţiĭ suntŭ datorĭ, sub pedepsa morţeĭ eterne (pentru ne împlinirea datorieĭ), ale face cunoscute poporuluĭ prin învĕţăturile lor publice și private, şi din tótă ocasiunea.

Aceste materiĭ suntŭ fixate de sânta nóstră biserică în nişte formulare anumite, pe care noĭ suntemŭ datorĭ a le pronunţa în fie-care ḑi ca rugăciunĭ adresate luĭ Dumneḑeŭ.

Aşa, pentru partea dogmatică, ni s'a datŭ Simbolul Credinţeĭ, alcătuitŭ saŭ maĭ bine ḑisŭ—culesŭ din Sântele Scripturĭ, de către Sânţiĭ părinţĭ aĭ Sinódelor ântâiŭ și al doile de a tótă lumea. Elŭ se numeşce *Creḑul.*

Partea morală şi întrega normă de viaţă a chreştinuluĭ dupre D-ḑeŭ, se deduce într'unŭ kipŭ fórte firescŭ, dupre cum vomu vedea, din aceşteşĭ articule de credinţă cuprinse în Simbolu, şi este fixată maĭ vederatu în cele ḑece poroncĭ, date de Dumneḑeu prin Moisi.

Partea privitóre la cultu este fixată în *Rugăciunea Domnéscă* și în cele *nouĕ fericirĭ*, dictate adliteram de însuşĭ Domnul şi Mântuitoriul nostru Isus Christos.

Prima datorie a preuţilor ar fi ca să influenţeze directŭ și indirectŭ; eĭ înşiĭ, soţiele lor, fii lor, saŭ prin învĕţătoriĭ Comunalĭ, ca să facă ca toţĭ ómeniĭ — bĕtrânĭ și tinerĭ, bărbaţĭ, femeĭ şi copiĭ, să şcie bine şi să reciteze fără greşală *Simbolul Credinţeĭ*, cele *ḑece poronci*, Rugăciunile începĕtóre cu *Rugăciunea Domnéscă* (Tatăl nostru), cele *nouĕ fericirĭ*, şi alte rugăciunĭ de pocăinţă şi umilinţă, precum: *Miluește-mĕ Dumneḑeule, Slăbeșce, lasă... Cuvine-se cu adevĕratŭ*, și altele.

Şi să nu védă preuţiĭ o greutate saŭ o imposibilitate întru acésta. Nu era o imposibilitate nicĭ în trecutu, pe când fórte puţinĭ ómenĭ aveau parte să înveţe carte: din contra, atuncĭ scieaŭ maĭ mulţĭ rugăciunile; pentru că

era bunul obiceiŭ de a pune tata şi mama pe copiĭ să reciteze dimineaţa şi séra rugăciunĭ către Dumnedeŭ, pentru că era altŭ bunŭ obiceiŭ că unŭ tênĕrŭ nu se cununa dacă nu şcia rugăciunile, pentru că unŭ naşŭ, la botezŭ, era obligatŭ să reciteze elŭ insuşĭ Simbolul Credinţeĭ de treĭ orĭ; pentru că preuţiĭ noştri de atuncĭ, în tótă simplitatea lor, aveaŭ bunul simţŭ de a întreba pe copiĭ şi pe tinerĭ, orĭ unde 'ĭ intâlnia, dacă şciŭ rugăciunile; 'ĭ punea să le dică, şi le îndrepta greşalele. In fine, pentru că fiiĭ preuţilor, fiind fórte bine deprinşĭ în cele bisericeşcĭ, eraŭ îndatoriţĭ de părinţiĭ lor să înveţe rugăciunile pe servitoriĭ şi servitórele din casă şi pe copiiĭ vecinilor. Dar astă-dĭ, când învĕţătura este obligătóre, când avemŭ nenumérate şcolĭ, când preuţimea este maĭ luminată, n'ar fi o ruşine a presupune măcar o greutate saŭ o imposibilitate la propunerea ce facemŭ? Dacă suntŭ astădĭ fórte mulţĭ chreştinĭ care nu şciŭ a se închina luĭ D-deŭ, cuĭ putemŭ atribui acéstă nenorocire morală, daca nu culpabileĭ negligenţĭ a preuţilor?

Să nu credă fraţiĭ Preuţĭ, conservitoriĭ noştri în Christosŭ, că acéstă observaţiune a nóstră ar fi de puţină valóre. A face pe poporŭ să şcie recita rugăciunile, măcar cele ce le-am citatŭ, însamnă a-ĭ da în mână şi sub okĭ însăşĭ *Teologia*. Pentru că orĭ care individŭ, şciind bine aceste formule, prin care se esprimă *Credinţa, Dragostea* şi *Nădejdea* nóstră în Dumnedeŭ, va fi pusŭ fireşce in stare de cugetare asupra lor, cea maĭ mică ocasiune 'lŭ va îmboldi către acésta, şi esplicaţiunile preutuluĭ vorŭ găsi terenul pregătitŭ. De altminterea, orĭ câtŭ s'ar predica, orĭ câte sfătuirĭ s'ar da poporuluĭ, tóte se vorŭ perde în vêntŭ, nefiind înţelese, ne avend pe ce se răzăma în memoria ascultătorilor, şi privindu-se ca streine cu totul de audul lor.

laca, iubiţilor fraţi în Domnul, primul pasŭ de făcutŭ către învăţarea poporuluĭ în cele ale religiuneĭ. Când dicemŭ *religiune*, şcimŭ că acésta insamnă *Unirea* saŭ legătura omuluĭ cu Dumneḑeŭ, saŭ cu lumina, adevĕrul, binele, adevĕratul frumosŭ şi adevĕrata fericire. Judecaţi acum înşi-vĕ dacă adresa către Dumneḑeŭ, prin rugăciuni scurte, nu este începutul celŭ maĭ nimeritŭ şi celŭ maĭ practicŭ către realisarea acesteĭ unirĭ! Înlesniţi-o dar poporuluĭ! Inlesniţi-o pentru numele luĭ Dumneḑeŭ, dacă nu voimŭ să fimŭ şi în viitorŭ numaĭ nişte *orbĭ povețuitorĭ aĭ orbilor!*

Al doile pasŭ, iarăşĭ fórte uşorŭ de făcutŭ, este ca să luminămŭ pe poporŭ asupra cuprinsuluĭ acestor formulare, prin esplicărĭ scurte, populare, şi avênd în vedere-mai-cu-sémă *firea lucrului* saŭ practica vieţeĭ. Aceste esplicări se potŭ face şi în biserică şi prin case, şi pe câmpŭ, şi orĭ unde, dupre pilda ce ne-a datu Mântuitorul. Spre acésta nu se cere nicĭ pregătire multă, nici eloquenţă, ci practică, bună-voinţă şi interesŭ de a ne face datoria.

Cercaţĭ, iubiţilor, a aplica aceste douĕ mĕsurĭ atâtŭ de uşore, şi veţĭ-vedea cu okiĭ cum se va skimba faţa societăţeĭ, cum treptatŭ poporul va deveni religiosŭ, cum se va restabili cu încetul vekiul respectŭ către casa luĭ Dumneḑeŭ şi către servitorii altariului, cum se va împuţina immoralitatea şi va creşce dragostea frăţéscă şi supunerea la legĭ; şi cum în fine vorŭ recunóşce toţĭ că *Vrednicŭ este lucrătorul* (Preutul) *de plata sa.*

A maĭ continua a lăsa pe poporŭ în starea înjosită în care se găseşce în privinţa cultureĭ religióse, însémnă a ne face vinovaţĭ şi înaintea ómenilor şi în faţa luĭ Dumneḑeŭ. In faţa luĭ D-ḑeŭ, pentru că nu ne indeplinimŭ datoriile misiunei; înaintea ómenilor, pentru că totul

tinde astăḑĭ către luminare şi progresŭ, pentru că societatea se sileşce, face marĭ sforţĕrı, întrebuinţeză enorme keltuelĭ pentru luminarea poporuluĭ, pentru moralisarea luĭ; şi noĭ ceştĭ bisericeşcĭ şcimu fórte bine, din cele ce ne-amŭ învăţatu, că *unde nu zideşce Domnul* rĕmâne zadarnică tótă încercarea şi ostenéla omuluĭ; că omul şi societăţile sĕ zidescu solidŭ şi traınicŭ numaı pe Dumneḑeŭ — pétra cea neclintită. Şcimŭ că şi luminarea şi şciinţa rĕmânŭ sterpe şi de multe orĭ kiar perḑetóre de suflete dacă nu suntŭ basate pe lumina divină *care a venitŭ în lune spre descoperirea neamurilor.* Şcimu că învăţătura religiósă este pentru tóte sciinţile aceea ce este *sarea* pentru bucate; nimine nu se póte dispensa de acestă sare morală, fără a perde gustul şi frumuseţea, şi valórea, şi kiar sănătatea.

Eĭ bine, dacă înţelepţiĭ veaculuĭ nu cunoscŭ, sau nu vreŭ să cunóscă acesta; dacă în încântarea şi adoraţiunea ce daŭ idoluluĭ lor — resonuluĭ ominescŭ, — credu că se póte merge către adevĕrata ţintă pe căĭ opuse, noĭ avemŭ în mânĭ legea Domnuluĭ care înţelepţeşce sufletele; suntemu depositarĭ aĭ *Cuvĕntuluĭ luĭ Dumneḑeŭ celŭ maĭ dulce decâtu mierea şi fagurul;* Avemŭ presentŭ în kipu tainicŭ, în instituţunile nóstre bisericeşcĭ, pe însuşĭ Domnul şi Mântuitoriul nostru, carele a promisŭ că, înălţîndu-se de pre pămĕntŭ, pe toţĭ 'ĭ va trage *la sine* prin puterea şi esemplul Cruceĭ sale. *Puţinŭ aluatŭ trebue*, ne ḑice Sântul Apostol Pavelŭ, *ca să dospéscă tótă frămĕntătura.* Puţinul ce am ḑisŭ, adecă ca să faceţĭ pe tótă suflarea să şcie a se adresa către Dumneḑeu, să pricépă câtu de puţinŭ noĭma, necesitatea şi valórea acesteĭ adrese, — şi poporul se va lumina, 'şĭ va cunóşce pe adevĕraţiĭ pastorĭ şi părinţĭ spirituali, amvónele bisericilor vorŭ atrage mii

şi miĭ de ascultătorĭ, şi tribunele sofiştilor vorŭ deveni zadarnice, precum aŭ şi fostŭ odinióră.

Notaţĭ încă, fraţiĭ meĭ, că suntŭ mulţĭ, dintre fiiĭ veaculuĭ, de bună credinţă; care suntŭ convinşĭ că calea către luminarea şi moralisarea poporuluĭ este simpla instruire în ceea ce se atinge de drepturile şi datoriile sociale, fără educaţiunea religiósă. Suntŭ alţiĭ care nu potŭ judeca asupra religiuneĭ de câtŭ comparând-o cu instituţiunile curatŭ omineşcĭ. Şi în genere, potŭ dice, lumea învăţată este departe de a fi cercatŭ, şi prin urmare departe de a putea aprecia educaţiunea bisericéscă, ca ceea ce este absorbită în alte sferĭ şi condusă de alte interese, folositóre şi acestea societăţeĭ în cea maĭ mare parte. Greşelele dar nu se potŭ imputa cu temeiŭ, de câtŭ Cleruluĭ, care are specialŭ misiunea de a îndrepta şi pe micĭ şi pe marĭ, şi pe săracĭ şi pe bogaţĭ, şi pe ignoranţĭ şi pe învăţaţĭ, pe adevĕrata cale a mântuireĭ.

Finescŭ pentru astădĭ, fraţiĭ meĭ, prin a vĕ aduce aminte de grozava ameninţare asupra *servitoriuluĭ care şciind voea Domnuluĭ sĕŭ, nu face dupre voea luĭ; că se va bate multŭ !!!*

Archiereul Innocent **M. Ploeşteanu.**

Solemnitatea patronilor spirituali ai Seminariului Central de Bucuresci

(30 Ianuarie 1881)

La 30 Ianuarie avu locŭ solemnitatea patronilor spirituali ai Seminariului Centralŭ de Bucurescĭ. Serbarea se începu cu serviciul divinŭ care s'a săvârşitŭ în Biserica numită S-ta Ecaterina. Serviciul divinŭ s'a oficiatŭ de Prea Sânţitul Inocentie Ploeştênu, Vicarul Sântei Mitropolii a Ungro-Vlachiei, care a fostŭ şi representantul Inaltŭ Prea Sânţitului Mitropolitŭ Primatŭ la acéstă festivitate. Părintele Archimandritŭ Ghenadie Enăcenu, unul dintre profesorii Seminariului, a pronunciatŭ în biserică o predică pre care o şi publicămŭ maĭ la vale. Dupĕ terminarea serviciului divinŭ Prea Sânţitul Inocentie Ploeştênu, acompaniatŭ de maĭ mulţi dintre D-niĭ Profesorĭ, a venitŭ în localul Seminariului, unde, fiind întâmpinatŭ de Directore, corul vocalŭ a intonatŭ imnul de ocasiune. Dupĕ acésta Prea Sânţitul Silvestru B. Piteştênu, Directorele Seminariului, a deskisŭ solemnitatea printr'unŭ micŭ discursŭ de ocasiune, în care a arătat importanţa unor asemenea întrunirĭ atât în raportŭ către instruirea morală câtŭ şi intelectuală, şi totu o dată a mulţămitu Inaltŭ Prea Sânţitului Mitropolitŭ Primatŭ şi D-luĭ Ministru al Cultelor şi Instrucţiuneĭ publice pentru că aŭ bine voitŭ a trimite câte unŭ representantŭ la acéstă festivitate, cel întâiŭ în persónă Prea Sânţitului Inocentie Ploeştênu, iar al doilea în a D-luĭ General D' Avila, — unul din membriĭ consiliului permanentŭ, precum şi Onor. publicŭ ce a bine voitŭ a lua parte la serbare. Discursul a fostu urmatŭ de cântarea chorului vocalŭ, *mulţĭ anĭ*. Imediatŭ dupre acésta, D-l. profesorŭ

de limba Helenă, cursul superior. I. Matheescu, a datŭ lectură disertaţiuneĭ séle intitulată „*Utilitatea studiuluĭ anticităţeĭ grece şi latine in Seminariŭ*", anume pregătită spre acestŭ finitŭ, pe care de asemenea o publicămŭ maĭ la vale. Terminându-se disertaţiunea, Prea Sânţitul Inocentie Ploeşténu, ca delegatŭ al Inaltŭ Prea Sânţituluĭ Mitropolitŭ Primatŭ, recunoscêndŭ folosul ce aducŭ asemenea intruniri şi aprobând importanţa studiuluĭ limbelor clasice pentru Seminarişti, desvoltată de D-l I. Matheescu, 'şĭ exprimă regretele séle în privinţa puţinuluĭ interes ce are societatea pentru crescerea, desvoltarea şi progresul deviitorilor păstorĭ spiritualĭ şi termină consiliind pe şcolarĭ a se aplica cu multă stăruinţă şi seriositate la studiul limbelor clasice.

După acésta urméză maĭ multe imne de ocasiune preparate pentru încoronarea festivităţeĭ patronilor spiritualĭ aĭ Seminaruluĭ. Cu acéstă ocasiune s'a rădicatŭ şi maĭ multe toaste de mare însemnătate, precum: prosperitatea seminariilor ca pepiniere de cultură religiósă a sânţeĭ nostre bisericĭ orthodoxe, ca base şi mijlóce de fortificare a independenţeĭ statuluĭ Românŭ; de asemenea în memoria acelora care aŭ lucratŭ şi în sănătatea celor ce vorŭ lucra spre a da învĕţămêntuluĭ în genere adevĕrata şi utila direcţiune. Publicul presentŭ a rĕmasŭ pe deplinŭ satisfăcutŭ de acéstă serbare, etc, etc, etc.

Iată predica Păr. Archimandritŭ Gn. Enăcénu.

Cuvêntŭ la S-ţiĭ Treĭ-Ierarchĭ

„Aşa să luminezo lumina vostră înaintea omenilor, ca vĕzênd faptele vostre cele bune, să mărească pre Tatăl vostru celu din cerurĭ (Mat. V.)

Fraţilor! Ce este acéstă solemnitate, pre carea o vedemŭ înaintea nóstră? Ce sûntŭ aceştĭ tinerĭ cu bătrinil, adunaţi în acéstă s-tă Biserică? Preuţiĭ, îmbrăcaţĭ în vestminte sacerdotale! Biserica eluminată intr'unu modŭ particularŭ! Asistenţiĭ cu feţele voióse sûntu înbrăcaţĭ în vestminte de sĕrbătóre! Chorurile bisericescĭ intonând imnurĭ de laudă! Şi în genere totul este într'o stare escepţională!.... Tóte aceste denotă ceva! Omul nu se mişcă şi nu se skimbă în esteriorul luĭ, de cătŭ numaĭ atuncĭ, când o cugetare, unŭ simţimentu agită sufletul luĭ. Şi în adevĕrŭ, décă şi noĭ vomu scruta cu acéstă ocasiune consciinţa nóstră; décă şi noĭ ne vomu întreba pre noĭ înşine, care a fostŭ motivul, ce ne-a împinsŭ, de a ne aduna în acestŭ templu al religiuneĭ nóstre şi tot o dată de a ne presenta aicĭ în modŭ serbătorescŭ; rĕspunsul are să ne fie din partea consciinţeĭ nóstre, *că ne aflamu în sĕrbătóre.*—Sĕrbătórea cântă Biserica cu preuţiĭ eĭ şi anume sĕrbătórea S-lor Treĭ Ierarchĭ. Sĕrbătóre strigă aceştĭ tinerĭ cu profesoriĭ lor şi anume sĕrbătórea patronilor seminariilor Ţĕreĭ. Sĕrbătóre afirmă totŭ creştinul: fiind că prin aceştĭ prelaţĭ aĭ Bisericeĭ creştine s'a nimicitŭ înfluinţa păgânismuluĭ şi a filosofieĭ luĭ şi s'a începutŭ era cea nouă, era cultureĭ creştine.

Décă suntemŭ şi ne aflămŭ în sĕrbătóre; décă sufletele nóstre suntŭ mişcate în acéstă direcţiune; apoĭ eŭ credŭ, că materia cea maĭ nemerită, care ar trebui să ne ocupe as-

tă-dĭ, şi care tot o dată n'ar skimba direcţiunea sufletului nostru, este *sĕrbătorea.* De aceia îmĭ ieu de temă, ca să studiemŭ împreună *serbătórea, ca actŭ psichicŭ al omuluĭ*, apoĭ, *sĕrbătórea S-lor Treĭ-ierarchĭ, ca actu al Bisericeĭ creştine* şi în fine *sĕrbătorea acestor treĭ dascalĭ aĭ Bisericeĭ, ca patronĭ aĭ scolelor eclesiastice de astă-dĭ.*

I.

Omul fiind creatŭ dupre kipul şi asemĕnarea luĭ D-deŭ, este dotatŭ de inteligenţă, voie liberă şi sensibilitate. El cu inteligenţa percepe adevĕrul, binele şi frumosul, cu voinţa doresce, ca să le aĭbă în posesiunea sa, şi cu sensibilitatea se bucură, cănd ele devinŭ pentru dînsul o realitate. Eca cuventul psichologicu, pentru care pre omŭ îlŭ vedemŭ, când ardend de dorinţa, ca să realizeze unul din aceste ideale ale Spirituluĭ sĕŭ, când luptând cu mintea, pentru a găsi mijlócele de realisatŭ, seu în fine când el se bucură de realisarea dorinţelor sele. Insuşi timpul vieţeĭ luĭ este împărţitŭ în dile de acţiune şi dile de triumfŭ, în dile de lucru şi dile de sĕrbătóre. Dupre cum a disŭ şi Domnul prin Moisi (III. Mois. XXIII, 3): „Şése dile veţi lucra, iar dioa a şeptea este dioa Domnuluĭ, di săntă şi di de odichnă va fi kiemată.“ Adecă şi dupre prescripţiunile mosaice, omul este datorŭ, ca în cele şese dile ale sĕptemâneĭ să-şĭ punĕ în activitate facultăţile séle, să lucreze, iar în dioa a şeptea să înceteze de la lucrarea sa, să dea locŭ sensibilităţeĭ, să se bucure; căcĭ acésta este dioa Domnuluĭ, di de sĕrbătóre, dioa triumfuluĭ. Prin urmare, noĭ trebue să recunóscemŭ, că omul este creatŭ de D-deŭ cu facultatea seŭ puterea de a sĕrbători, şi că *sĕrbătórea este triumful omului, realisarea dorinţelor şi a aspiraţiunilor luĭ.*

Şi în adevĕru, să luămŭ maĭ întâiŭ sĕrbătorile religióse

ale omenireĭ, şi vomŭ vedea, că ea sĕrbéză unŭ triumfŭ óre-care. Biserica nóstră adună pre credincioşiĭ seĭ la diferite sĕrbători, prin sunetul clopotelor. Şi cu cât sĕrbătorea este maĭ mare, cu atâta şi sunetul clopotelor este maĭ durabilŭ şi maĭ impunĕtorŭ. Sĕrbéză Biserica pre unu martirŭ, ascetu, pre unŭ ierarchŭ, séŭ o ḑi de Duminică, suntu puse în mişcare tóte clopotele eĭ, iar când vine sĕrbătorea pascelor, atuncĭ Biserica pune să se sune tóte clopotele, tócele şi tokiţele eĭ. Şi aceste sunete introducŭ în spiritul nostru idea, că în acea ḑi Biserica se bucură, serbéză. Şi décă noĭ ne supunemŭ voceĭ acestor anunţătorĭ aĭ Bisericeĭ, şi venimŭ la biserică, ce vedemu, ce auḑimu? Eluminarea într'unŭ modŭ particularŭ a Bisericeĭ şi înfrumuseţarea eĭ cu totŭ, ce are maĭ strălucitŭ, nu ne arată la totŭ pasul, că Biserica serbéză triumful lumineĭ asupra întunericuluĭ? Citirile şi cântările, întrebuinţate de Biserică în ḑilele de sĕrbători, nu ni spunŭ ele în modul celŭ maĭ clarŭ, că Blserica în acea ḑi sĕrbéză triumful adevĕruluĭ asupra minciuneĭ, triumful bineluĭ asupra pĕcatuluĭ? Biserica în ḑilele de sĕrbători ale martirilor cântă curajul, seu triumful creştinismuluĭ asupra păgânismuluĭ; în ḑilele de sĕrbătorĭ ale asceţilor — triumful virtuţeĭ asupra viciuluĭ, triumful bineluĭ, asupra pĕcatuluĭ: şi în ḑilele de sĕrbătorĭ ale ierarchilor Bisericeĭ creştine nu sĕrbéză Biserica triumful vieţeĭ creştine, vieţeĭ ceĭ dupre D-ḑeu, asupra vieţeĭ eronate şi anti-creştine? Numaĭ amintimŭ de sĕrbătórea pascelor, căcĭ în acésta ḑi totŭ serviciul Bisericeĭ este o cântare şi o cântare triumfală asupra porţilor Iaduluĭ. De aceia vomŭ ḑice, că sĕrbătorile Bisericeĭ, tóte pĕnĕ la una, *represintă triumful creştinismuluĭ* şi unde omul cu ajutorul graţieĭ divine îşĭ are partea sa.

Dar omul, pusŭ pre acestŭ pămêntu de creatorul luĭ,

a fostŭ lăsatŭ în voia luĭ cea liberă. Pămentul, elementele, natura întregă, pentru pĕcatul neaseultăreĭ omuluĭ, se prefăcu în ființe nesupuse şi kiar contrare luĭ. O nouă serie de acţiuni pentru omŭ! O luptă kiar, pentru a'şĭ subordona elementele natureĭ! Voinţa omuluĭ aspiră la dominaţiunea natureĭ, iar mintea luĭ se pune pre studiu, ca să cunóscĕ legile natureĭ, să-ĭ fure secretele eĭ, şi maĭ pre urmă să inventeze regule, dupre care productele brute ale natureĭ se prefacŭ în obĭecte de industrie, iar natura cu legile eĭ suntŭ streformate în profitul omuluĭ, se supunŭ voinţeĭ luĭ; şi atuncĭ ilŭ vedemŭ pre omŭ întrebuinţând electricitatea pentru scopurile vieţeĭ séle, percurgênd distanţele cu iuţala vêntuluĭ, şi punênd pre mesele séle în luna luĭ Ianuarie, producţiunile natureĭ din luna luĭ Iulie. Tóte aceste suntŭ acte de triumfŭ ale omuluĭ asupra natureĭ; ele se capĕtă prin activitatea luĭ şi tot ele ilŭ facŭ, ca acestŭ triumfŭ să fie de dînsul sĕrbătoritŭ. Esposiţiunile de arte, industriĭ, agricultură etc nu suntu, *de câtu sĕrbătorĭ*, unde omul sĕrbéză triumful activităţeĭ séle asupra natureĭ. De aceia Biserica, privind la omŭ, ca la fiinţa cea maĭ perfectă de pre pămêntŭ, se esprimă: „Făcutu-l-ai pre dînsul cu puţinĭ órece, de cât ângeriĭ"....

Să amintimu aicĭ şi despre sĕrbătorile vieţeĭ omuluĭ, unde el în asociaţiune cu seminiĭ sĕĭ lucréză pentru realisarea fericireĭ, sĕŭ pentru găsirea formelor, prin care omul realiséză adevĕrul, binele şi frumosul. Si în adevĕrŭ, ce suntŭ iubileurile şi diferitele sĕrbătorĭ ale societăţilor omenescĭ? Ce suntŭ sĕrbătorile naţionale şi sociale? O armata vine şi este primită de societate în triumfŭ, pentru că a căscigatŭ o victorie contra inimiculuĭ societăţeĭ. O societate îşĭ are sĕrbătorile séle naţio-

nale şi le sĕrbézā; fiind cā a triumfatŭ asupra obstacule-lor, ce se opuneŭ la realisarea unuĭ bine, a uneĭ dorinţĭ sociale. Academiile şi tóte instituţiunile sciinţifice işĭ sĕr-béză iubileurile, patroniĭ lor, arătându-ni prin aceste acte, că ele aŭ percursŭ unŭ periodŭ de timpŭ în lupta pen-tru adevĕrŭ, seŭ că ele mulţemescŭ patronuluĭ lor pentru ajutorul oferitŭ, rugându-lŭ tot-o-dată, ca să nu le priveze de patronagiŭ nicĭ în luptele din viitorŭ. De aceia nu tre-bue sĕ recunóscemŭ şi aicĭ, că *tóte instituţiunile omenescĭ işĭ aŭ sĕrbătorile lor* şi că ele probeză triumful omuluĭ, realisarea dorinţelor luĭ?

Da, fraţilor, *Omul este creatŭ de Dumneḑeŭ cu disposi-ţiunĭ de a lucra şi, triumfând în întreprinderĭ, el sĕrbeză triumfurile sele*, începêndu-şĭ sĕrbătórea, decă este creştinŭ, cu cântări şi laude din Biserică.

II.

Fraţilor! Să observămŭ acum în modŭ specialŭ sĕrbă-tórea S-lor Treĭ-ierarchĭ, ca actu al S-teĭ nóstre Bisericĭ. Biserica creştină, după ce a sĕrbatŭ în parte pre S-tul Vasile, pre S-tul Gregorie şi pre S-tul Ioan, astă-ḑĭ iĭ sĕr-béză pre toţĭ împreună, sub denumirea de sĕrbătórea S-lor Treĭ-ierarchĭ. Aceştĭ treĭ dascălĭ aĭ Bisericeĭ aŭ im-portanţa lor fie-care în parte, cum vomu vedea, dar eĭ represintă împreună triumful cultureĭ creştine asupra celeĭ păgâne. Biserica, pentru a distinge personalminte meritele şi serviciile, aduse omenireĭ de fie-care din eĭ, a supra-nu-mitu în parte pre Vasilie-marele, pre Grigorie-teologul şi pre Ioan-gură-de-auru, dar tot ea ĭ-a numitu prin esce-lenţă Treĭ-Ierarchĭ şi dascăliĭ lumeĭ. Şi în adevĕrŭ, décă ne uĭtămŭ în istoria Bisericeĭ creştine pênĕ în seculul al IV-lea, filosofia păgână prin mijlocul eresiilor căuta a se furişa în creştinismŭ şi a'şĭ căpăta unŭ locu de onóre in

cultura creştină. Viéţa şi cultura păgână în genere de multe-orĭ se amesteca cu viéţa creştină. Creştinismul era inculpatŭ de păgânĭ, că nu are nisce principiĭ distincte, şi nicĭ represintă o sistemă de cultură proprie. Cu părinţiĭ seculuiuĭ al IV-lea al ereĭ creştine, şi specialminte cu s-ţii Treĭ-ierarchĭ, lumea s'a convinsŭ, că nu are necesitate de cultura păgână, că creştinismul conţine în sine tóte datele necesare, pentru ca să presinte lumeĭ o viéţă nouă, o cultură cu nisce ideale nedesecabile, pentru aspiraţiunile din viitorŭ ale omeniriĭ. Şi fiind că în operele acestor treĭ părinţĭ aĭ Bisericeĭ se cuprinde întrega cultură creştină: adecă partea teoretică a creştinismuluĭ, seu metafisica luĭ, partea practică séŭ morala creştină şi în fine artile creştine; de aceia Biserica a regulatŭ, ca în acesta ḑi să se sěrbeze memoria S-lor Treĭ-ierarchĭ, adecă triumful creştinimuluĭ asupra păgânătăţeĭ, triumful cultureĭ celeĭ nouă asupra celeĭ vekĭ. Dar maĭ specialŭ.

S-tul Grigorie, privitŭ în operele séle, este părintele Bisericeĭ cel maĭ sublimŭ. Discursurĭ, epistole, poeme, écă formele, prin care Grigorie a desfăşuratŭ principiile creştinismuluĭ. El pretutindene ni se presintă oratorŭ mare, poetŭ inspiratŭ, dar sublimitatea este caracteristica luĭ distinctivă. Biserica creştină a acordatŭ titlul de teologŭ numaĭ la doĕ persóne: luĭ Ioan Evangelistul şi apoĭ luĭ Grigorie. Şi în cele cincĭ discursurĭ teologice, s-tul Grigorie ni se presintă ca unŭ adevěratŭ metafisicŭ creştinŭ. „Grigorie, dupre cum ḑiceŭ ceĭ vekĭ, este mintea care vede infinitul.“ El în cele cincĭ discursurĭ, s'a ocupatŭ cu persónele s-teĭ Treimĭ şi a ficsatŭ esenţa divină, stabilind că „D-ḑeu este acelŭ, ce este, adecă „esistenţa“ şi că D-ḑeŭ se manifestéză omuluĭ, ca „Creatorŭ şi Providenţiatorŭ al totuluĭ.“ Şi voind ca să arăte puterea cugetăreĭ

umane şi limitaţiunea eï, se esprimă: „Pentru noi suntŭ multe lucrurí, ne'nţelese, precum în natura creată, în omŭ, precum în lumea vedută, şi încă şi maí multe în lumea nevedută a îngerilor....... Décă substanţele secundare suntŭ maï pre sus de cunóscerea omuluï, cu atât maï mult substanţa primară şi unitară.“ Eca în puţine cuvinte importanţa S-luï Grigorie pentru Biserica creştina, şi el este în tótă puterea cuvêntuluï Metafisicul creştinismuluï, séŭ „Teologul“ Bisericeï creştine.

Pre Vasilie Biserica ilŭ numesce mare. El în Biserica creştină cu regulele luï despre vieţa morală a pusu acestă vieţă pe adevératele eï baze. El este dogmatistŭ, ecsegeticu, seŭ esplicatoru al S-teï Scripturí, organisatorŭ al serviciuluï divinŭ din Biserica nóstră, dar în respectul ordineï eclesiastice el ni se presintă cu merite speciale. Regulele vieţeï morale, presentate de marele Vasilie în instrucţiunile séle morale, au trecutu în canóne şi ele sûntŭ indispensabile pentru fie care moralistu, ce voiesce a cunósce seŭ a trăi dupre principiile şi regulele vieţeï creştine. Şi pentru ca să resumămŭ maï bine pre S-tul Vasilie în laturea luï dinstinctivá, să presentămŭ unŭ micŭ estractu din operele luï morale, unde el éca cum determină principiul moraleï creştine: „Iubirea catré D-deŭ, dice marele învĕţătoru, se câscigă nu cu sciinţa. Noi nu ne învĕţămŭ de la alţiï a ne bucura de lumina, a iubi vieţa aşa, séu înca şi maï mult. Iubirea de D-deu vine nu de din afară. Din contra, împreună cu formarea substanţeï nóstre, în noï este semenată, ca o semênţa, puterea minţeï, carea singura în sine conţine disposiţiuni către iubire.“ Eca şi s-tul şi marele Vasilie în laturea, pentru care Biserica ilu serbéză, şi el, cum vedemŭ, fundéza morala, adecă vieţa creştină pe amórea de D-deu.

Pre s-tul Ioan din concertul s-lor Treĭ-ierarchĭ, pre carīĭ Biserica iĭ sĕrbéză astă-ḑĭ, nu mĕ pricepŭ cum să-lŭ represintŭ într'unŭ modŭ maĭ demnu! Avênd meritul de dogmatistŭ, moralistŭ, organisatorŭ al serviciuluĭ divinŭ şi ecsegeticŭ distinsŭ, el în forma de predice şi tractate a desfăşuratŭ tóte adevĕrurile şi misterele creştine. Dar să facemŭ aicĭ câte-va observaţiunĭ asupra formeĭ celeĭ maĭ predilecte a S-tuluĭ Ioan, adecă asupra prediceĭ. Predicând ḑioa şi nóptea, anume dupre cuvêntul apostoluluĭ „cu vreme şi fĕrĕ vreme", adecă în totŭ timpul, când necesitatea o reclama acésta; vorbindŭ cu atâta talentŭ, că o vĕduvă, strivită de nevoile vieţeĭ şi găsind mângâerea sufletuluĭ sĕŭ în cuvintele luĭ Ioan, l'a supranumitŭ gura de aurŭ; elŭ cu dreptŭ cuvêntŭ póte să fie numitŭ părintele arteĭ oratorice creştine. Décă pĕnĕ la s-tul Chrisostomŭ lumea în arta oratorică nu cunoscea, de cât formele de discursurĭ vekĭ, ale oratorilor păgânĭ—Dimosten, Ciceron şi alţiĭ, apoĭ cultura creştină datoresce luĭ Chrisostomŭ o formă nouă de discursurĭ, adecă discursurile, prin care se interpretéză şi se esplică Scriptura, şi pre care el le numesce cu modestul nume de omiliĭ, adecă convorbirĭ. „Progresele luĭ Ioan în arta oratorică eraŭ aşa de marĭ, că ele aŭ impresionatŭ pre Libaniŭ, unŭ oratorŭ păgânŭ, distinsu pre timpul sĕu, şi esperientul sofistŭ a preḑisŭ elevuluĭ sĕŭ unŭ viitor strălucitŭ în lume". Aşa noĭ putemŭ să stabilimŭ şi aicĭ, că *Biserica în persóna s-luĭ Ioan gură-de-aurŭ astă-ḑĭ serbeză triumful arteĭ creştine asupra celeĭ păgâne.*

Şi în genere, *Biserica*, cum am vĕḑutŭ, *astă-ḑĭ sĕrbéză în persóna s-lor Treĭ-ierarchĭ, a dascalilor lumeĭ, triumful cultureĭ creştine asupra celeĭ păgâne.*

III.

Fraţilor! O dată cu înmulţirea ómenilor de meritŭ în religiunea creştină, îşĭ are inceputul şi cestiunea patronagiuluĭ. In seculiĭ primi aĭ creştinătăţeĭ, Bisericile se fundaŭ pre mormintele s-ţilor martirĭ şi ele erau puse sub patronagiul lor. Maĭ pre urmă, tóte instituţiunile de bine facere şi de cultură, tóte scólele şi kiar şi persónele îşĭ aveŭ patronul lor. Şi astă-dĭ kiar creştiniĭ privescŭ la patroniĭ lor şi a diferitelor instituţiunĭ, ca la modelele cele maĭ demne de imitatu, ca la protectoriĭ lor, ca la sânţii lor. Cu unŭ cuvêntu, în practica creştinilor din tóte timpurile se observă aplicaţiunea prescripţiuneĭ Apostoluluĭ, care cere de la creştinĭ, ca tote acţiunile lor să se facă în D-ḑeŭ şi prin D-ḑeu.

Şi în adevĕrŭ, că romaniĭ, ca creştinĭ prin escelenţă, s'aŭ supusŭ şi eĭ acesteĭ practice. Eĭ şi-aŭ pusŭ tóte Bisericile lor, tote instituţiunile lor şi kiar persóna lor, sub protecţiunea unuĭ patronŭ. Căcĭ ce sûntu chramurile Bisericilor nóstre? Ce ḑilele onomastice ale fie-căruia din noi? Şi în fine ce însemnéză şi acéstă sĕrbătóre, pre care ne-amŭ adunatŭ, ca să o sĕrbămŭ astă-ḑĭ în acéstă S-ta Biserică? Guvernul ţĕreĭ nóstre şi-a ḑisŭ încă de mult; Seminariile ţĕreĭ suntŭ instituţiunĭ clericale, cu menirea de a forma pe deviitoriĭ clericĭ şi prelaţĭ aĭ Bisericeĭ românescĭ. Sub a cuĭ patronagiŭ trebuescu puse aceste instituţiunĭ, pentru ca ele să prospere maĭ bine şi să aibă la totŭ pasul ideale de imitatu? Devinŭ tineriĭ acesteĭ instituţiunĭ prelaţiĭ Bisericeĭ române? Eĭ în persónele S-lor Treĭ-ierarchĭ vorŭ avea destule ideale, de imitatŭ. Suntu eĭ puşĭ faţă cu datoriile lor de clericĭ? Vasilie celŭ mare, Grigorie teologul şi Ioan Chrisostomul, le presintă viéţa

cea maĭ perfectă, sciinţa cea maĭ abstractă despre D-deŭ şi omŭ, şi modelele de predica cea maĭ artistica. Séŭ décă în viéţa lor de clericĭ, de apostolĭ aĭ principiilor creştine, vorŭ fi puşĭ în posiţiune, de a suferi pentru adevĕrurile creştine, vorŭ întimpina obstacule în practicarea datoriilor lor, câte încurajărĭ nu vorŭ găsi eĭ în suferinţele acestor treĭ marĭ dascălĭ aĭ Bisericeĭ luĭ Christos, şi câte regule de conduită nu vorŭ întimpina eĭ în operele lor pentru invingerea obstaculelor şi infrângerea ómenilor cariĭ denaturéză adevĕrurile creştine şi urăscŭ binele? Da! S-ţiĭ Treĭ-ierarchĭ, pre cariĭ iĭ serbéză Biserica şi cariĭ suntŭ serbaţĭ şi de Seminariile Ţĕreĭ, suntŭ patroniĭ cei maĭ nemeriţĭ, ceĭ maĭ abundenţĭ în învĕţăturĭ şi exemple pentru deviitoriĭ noştri clericĭ. Eĭ astă-ḑĭ protectéza cultura clericală a Ţĕreĭ nóstre, şi eĭ aŭ fost patroniĭ întregeĭ culturĭ românescĭ. Vasilie Lupul, Domnitorul Moldoveĭ, punĕnd basele uneĭ culturĭ maĭ întinse şi fundând o Academie, unde cultura românéscă se puse pre acelaşĭ nivelŭ cu cultura grécă, latină şi cea slavonă, a credutu, că acéstă instituţiune de cultura cea maĭ înaltă nu póte să aĭbă unŭ patronŭ maĭ propriŭ, de cât pre S-ţiĭ Treĭ-ierarchĭ. El în acelaşĭ locu cu Academia Vasiliénă a pusŭ, de s'a construitŭ templul celŭ maĭ artisticŭ şi maĭ frumosŭ, cu care Iaşiĭ se mândrescŭ şi pĕnĕ astă-ḑĭ, ca şi curtea de Argeş; şi acestŭ templu de artă al Moldoveĭ este pusŭ de fondatorul luĭ sub patronagiul S-lor Treĭ-ierarchĭ. Şi voiŭ maĭ cita unŭ singurŭ esemplu, ca să se vaḑĕ, că Româniĭ aŭ avutŭ stima cea maĭ mare pentru S-ţiĭ Treĭ-ierarchĭ, şi că eĭ aŭ găsitŭ tot-de-una în aceştĭ dascalĭ aĭ Bisericeĭ tóte idealele lor. Spătarul Michaĭ Cantacuzin, fundând Biserica, supranumită Colţa de aicĭ din capitală, şi unind pre lóngă acéstă Biserică şi unu ospi-

ciŭ pentru ceĭ bolnavĭ, el s'a gânditŭ, ca şi acéstă instituţiune să fie pusă tot sub patronagiul Sânţilor Treĭ-ierarchĭ. Şi acésta de siguru pentru cuvêntul, că S-tul Ioan Gură-de-aurŭ are intre altele şi meritul, că el s'a ocupatŭ cu o ingrijire particulară şi de institutele de bine facere ale Antiochieĭ. In genere vorbind, *S-ţiĭ Treĭ-ierarchĭ merită a fi protectoriĭ tuturor instituţiunilor şi Româniĭ i-aŭ sêrbatŭ şi iĭ sêrbézŭ şi pênĕ astă-dĭ, ca patronĭ aĭ diferitelor instituţiunĭ.*

Da! Fraţilor, sêrbătórea este, cum am vědutu, o ecspansiune a sufletuluĭ nostru! Omul, cunoscendu-şĭ puterile sêle şi descoperindu-şĭ şi debilităţile, tinde ne'ncetatŭ la o desvoltare continuă! Şi de indată, ce vede, că progresul sêŭ este incoronatŭ cu unŭ succesŭ şi idealele sêle incepŭ a deveni realităţĭ, el se bucură şi se consideră obligatŭ, de a sêrba pre patroniĭ şi protectoriĭ idealelor sêle. Fiind aceste ideale din domeniul religiuneĭ, omul îşĭ manifestéză simţimêntele sêle in sêrbătorĭ curatŭ bisericescĭ. Când însĕ idealele, ce ni le-am pusŭ, suntu din domeniul cultureĭ, atuncĭ credŭ, că modul celu maĭ nemeritu, de a sêrba, sêŭ maĭ dreptŭ, de a inkeia sêrbătórea nóstră eclesiastică, este de a ne ruga şi a dice:

S-lor Treĭ-ierarchĭ! Marilor dascalĭ aĭ Bisericeĭ şi aĭ lumeĭ! Rugaţi-vĕ luĭ D-deŭ, căruia aţĭ bine plăcutŭ, ca El, ca unŭ Impĕratŭ cerescŭ, să trămiţĕ pre spiritul sêŭ celu sântŭ, pre Mângăitorul, Duhul adevĕruluĭ, carele, vindecând pre cele neputinciόse şi împlinind pre cele cu lipsă, să ne arate demnĭ de misiunea nóstră! imitându-vĕ pre voĭ Marilor Dascălĭ şi ideale ale vieţeĭ nóstre. Faceţĭ, ca in misiunea ce ne ascéptă în Biserica şi societatea românéscă, să ne

împlinimŭ datoriile cu sânţenie, pentru ca astu-felŭ să se mărîască Tatăl nostru celŭ din Cerurî!—... Amin.

Iată şi desertaţiunea Domnuluĭ profesor I. Matheescu.

Necesitatea studielor clasice în cultura preutuluĭ.

Pre S-ţĭ Părinţi, onorată adunare,

Cănd ne-amŭ propusu a tracta despre *Utilitatea anticităţeĭ grece şi latine*, în cultura preoţéscă, amŭ avutŭ, neapĕratŭ, convicţiunea, că desvoltarea unuĭ ast fel de subiectŭ n'ar veni în contra scopuluĭ către care trebue să ţintescă scóla nóstră. Faptul că studiul anticităţeĭ profane s'a bucuratŭ pênĕ aḑĭ în seminarŭ de cea maĭ largă ospitalitate, a făcutŭ să se nască în noĭ acéstă convingere, care ne crescea necontenitŭ cu câtŭ cercetamŭ opiniunile S-ţilor Părinţi asupra scriitorilor păgânĭ. E óre cu putinţă, ne ḑiceamŭ noĭ, ca să resulte vre-unŭ pericol pentru preutul creştinŭ din pătrunderea maĭ adâncă a literilor vechĭ, când unŭ Lactantiu, care, de multe-orĭ, se silesce a proba că anticiĭ n'aŭ putută cunósce adevĕrul, pentru că n'aŭ avutŭ de la cine să'lŭ primească, ajunge cu tóte astea a ḑice că, înlăturând unele erorĭ nedespărţite de păgânismŭ, cine-va póte afla în multe din operele gentililor învĕţăturĭ capabilĭ de a figura în catechismul unuĭ creştinŭ? Dar ce îndemnŭ maĭ putemicŭ pentru noĭ de a tracta subiectul

alesŭ, de câtŭ afirmaţiunea S-tuluĭ Basiliŭ, unul din Patroniĭ acesteĭ scóle, că suntŭ scrierĭ de ale păganilor, demne de a fi obiecte de studiŭ pentru creştiniĭ carĭ doréscŭ a deveni maĭ bunĭ în lumea acésta şi a merita, ast-fel, pe cea altă? De şi amŭ putea aduce înaintea D-v. multe probe de consideraţiunea cu care părinţiĭ Bisericeĭ nóstre încongiuraŭ producţiunile de căpetenie ale geniuluĭ anticŭ, ne oprimŭ însĕ la cele citate, de téma ca nu cumva, invocând prea de timpuriŭ mărturisirile lor, să avemŭ aerul de a ne îndoi noĭ înşi-ne de temeinicia causeĭ nóstre. Fără a nega că, în cursul miceĭ nóstre încercărĭ, ne vomŭ pune adeseorĭ ḑisele sub garanţia acestor autorităţĭ venerate, nu ascundemŭ cu tóte astea, că garanţia cea maĭ sigură pentru noĭ constă în buna-voinţă cu care D-vóstră veţĭ asculta unŭ studiŭ, de bună-sémă, incomplectŭ, atâtŭ prin întinderea restrînsă ce cată să ocupe, câtŭ şi, póte, prin modesta nóstră competinţă.

Pe câtŭ ne spunŭ vederile nóstre, acela care se destină cariereĭ preoţeşcĭ póte culege din studiul anticităţeĭ profane unŭ folosŭ îndoitŭ: unul curatŭ exterior, de formă, şi altul maĭ intimŭ, de fondŭ, în relaţiune cu dogmele şi maĭ alesŭ cu morala religiuneĭ creştine. Primul genŭ de utilitate constă în perfecţionarea gustuluĭ şi în dobândirea de solide calităţĭ literarie, trebuinciose or-căruĭ omŭ care nu se póte dispensa de a vorbi şi scrie în scopul de a comunica altora ideile sale şi credinţele sale, prin urmare şi celuĭ care e datorŭ să interprete şi să respândéscă cuventul divinŭ. De şi unu folosŭ de felul acesta, folosŭ cu totul exteriorŭ, e de natură a nu întâmpina oposiţiune din partea consciinţeĭ orĭcăruĭ creştinŭ, cu tóte astea s'aŭ exprimatŭ temerĭ în

privinţa luĭ, temerĭ carĭ, după noĭ, suntŭ numaĭ resultatul unor scrupule, respectabile fără îndoelă, dar exagerate. S'a produsŭ întrebarea, dacă unuĭ servitorŭ alŭ altaruluĭ n'ar trebui să i se pretindă maĭ pre susu de tote o purtare corectă, în armonie cu preceptele moraleĭ evangegelice şi, pentru a convinge, unŭ limbagiŭ simplu, naturalŭ, care să rĕspundă maĭ multŭ trebuinţelor sufletuluĭ de câtŭ esiginţelor arteĭ înalte. „Despreţuiescu persuasiunile cuventuluĭ omenescu“ ḑice S-tul Pavel, confidentul adevĕrurilor cereştĭ, după cum 'l numesce Chrisostom. Eĭ bine, S-t Pavel, prin limbagiul sĕu, lipsitŭ de meşteşugirĭ oratorice, a făcutu pe atâţĭ păgânĭ să îmbrăţişeze noua doctrină. Toţĭ ştimŭ asemenea că apostoliĭ aŭ străbătutŭ lumea şi aŭ semĕnatŭ credinţa creştină, fără altŭ mijlocu de persuasiune de câtŭ convicţiunea sinceră de care eraŭ animaţĭ, şi care pătrundea prin tote cuvintele lor. Ar fi de temutŭ prin urmare ca nu cum-va ingrijirea escesivă a formeĭ, la unu preotu creştinŭ, să facă dintr'ènsul unŭ retorŭ, meşterŭ în fineţele arteĭ, dar fără nicĭ uă căldură în espresiunea sa, lipsită de adevĕrŭ şi de naturalŭ, şi, ce e maĭ multŭ, preocupatŭ de succesul sĕŭ personalŭ, iar nu de triumful verităţilor divine. Acéstă temere nu póte sta în faţa reflesiuneĭ. S'a ḑisŭ că puţină filosofie depărtéză pe omŭ de religiune, şi că multă 'lŭ apropie. Noĭ putemŭ ḑice : puţină literatură depărtéză pe scriitorŭ, pe oratorŭ, de adevĕrŭ şi de naturalŭ; multă, 'lŭ apropie. Dacă ni s'ar spune că pericolul de care vorbirămŭ vine din partea acelora carĭ aŭ apucatŭ în trecétŭ uă cultură literară óre-care, cultură incomplectă şi póte maĭ rea de câtŭ ignoranţa, carĭ aŭ invéţatŭ elocinţa dintr'unŭ tractatŭ de retorică, filosofia dintr'unŭ manualŭ elementarŭ de filosofie, amŭ recunósce şi noĭ că interesele religiuneĭ s'ar periclita, incredin-

ţate dialecticeĭ lor şi arteĭ lor de a persuada. Intr'adevĕrŭ, la eĭ se védŭ acele demonstraţiunĭ silite carĭ nu ducŭ la nicĭ uă conclusiune rigurosă, eĭ intrebuinţéḑă acele ornamente in dicţiune carĭ nu încântă pe nimenĭ, eĭ au in fine acea falşă elocinţă, pe care au condamnat'o S-ţiĭ Părinţĭ, şi pe care trebue s'o condamnămŭ cu toţiĭ, bogată maĭ multŭ în effecte îndouiόse de retorică de câtu în învĕţăturĭ folositόre. Asemenea omenĭ cată să'ĭ înlăturămŭ maĭ cu sémă de la tractarea subiectelor luate din religiune, căcĭ, avĕnd a face la fie-care pasu cu ideĭ inalte, cu sentimente nobile, la fie-care pasu suntŭ dispuşi a afecta unu stilŭ saŭ unŭ altul şi a cădea in esageraţiune. Esageraţiunea in stilŭ e defectul in care au cădutŭ maĭ desŭ oratoriĭ orĭ scriitoriĭ pioşĭ, şi aceia carĭ suntŭ în stare a'lŭ evita, suntŭ ceĭ carĭ 'şĭ-aŭ făcutŭ educaţiunea literară complectă. Unŭ prelatŭ cu literatură multă scie să 'şĭ aşeḑe argumentele demonstraţiuneĭ la locul cuvenitŭ, useză la timpŭ de stilul simplu, nobilŭ orĭ sublimŭ, şi străbate tόte gamele pateticuluĭ, vérsă tόte bogăţiile imaginaţiuneĭ, fără ca, in vorbirea luĭ, să constatămŭ umbră de afectaţiune, fără să ḑicemu că a eşitŭ din naturalŭ. Cum a ajunsu elŭ la acestŭ resultatŭ? Negreşitŭ nu resfoindŭ tractate speciale, ci alergêndu la isvόrele logiceĭ şi persuasiuneĭ, studiând cu atenţiune pe filosofĭ, pe oratorĭ si pe poeţĭ. Elocinţa care curge din asemene fόntânĭ, elocinţă căpĕtată prin labόre şi aplicaţiunĭ continue, are tόtă puterea persuasivă a vechieĭ cuvêntărĭ apostolice; ea e capabile de a aduce triumful unuĭ adevĕrŭ, în mânele eĭ putemu incredinţa fără temere interesele credinţeĭ nόstre. Apoi acéstă vorbire, în care arta se unesce cu naturalul, e singura possibile în timpul nostru. Aḑi preotul nu maĭ e in contactŭ cu lumea naivă din primele ḑile ale creştinătăţeĭ;

nu toţĭ către carĭ se adreséză 'şı au feritŭ făclia credinţeı în contra vênturilor filosofieĭ şi sciinţeĭ moderne, ale căror demonstraţiunĭ, fundate numaĭ pe datele raţiuneĭ, aŭ reuşitŭ a sdruncina chiar în mase sentimentul religiosŭ. Puţinĭ suntŭ aceia carĭ, la aceste argumentaţiunĭ recĭ, carĭ tote conchidŭ la destrucţiune şi la nimicire, respundŭ cu poetul francesu:

Pour moi, quand je verrais dans les celestes plaines
Les astres. s'ecartant de leurs routes certaines,
Dans les champs de l'ether l'un par l'autre heurtes,
Parcourir au hasard les cieux epouvantes;
Quand j'entendrais gemir et se briser la terre;
Quand je verrais son globe, errant et solitaire,
Flottant loin des soleils, pleurant l'homme detruit.
Se perdre dans les champs de l'eternelle nuit;
Et quand, dernier temoin de ces scenes funebres,
Entoure du chaos, de la nuit, des tenebres,
Seul je serais debout, seul, malgre mon effroi,
Etre infaillible et bon, j'espererais en toi;
Et, certain du retour de l'eternelle aurore,
Sur les mondes detruits je t'attendrais encore!

Omeniĭ capabilĭ de asemene sentimente suntŭ în general auditorĭ respectuoşĭ aĭ unuĭ pastor care le adreseză esortaţiunĭ la pietate, la milostenie şi la alte virtuţı creştine. Dar o persónă, animată de zelul apostolicŭ, nu trebue să'şı mărginescă aci activitatea. Ea va considera demnĭ de totŭ interesul seŭ şi pe aceia carĭ suntŭ pe cale de a perde sentimentul religiosŭ orĭ l'au perdutŭ deja. Printre dênşi suntu maı ântâĭ omenĭ carĭ, stăpâniţı de farmecul bunurilor exteriore, n'aŭ timpul, seŭ chiar se temŭ de a medita asupra marilor şi terribilelor probleme agitate de religiune; vinŭ apoı sufletele descuragiate, carĭ, după ce aŭ căutatŭ cât-va timpŭ adeverul, fară a'lŭ putea găsi.

aŭ ajunsŭ la unŭ scepticismŭ complectŭ; în fine spiritele suficiente carĭ, în posesiunea uneĭ culturĭ lateralĭ, n'admitŭ adevĕrurĭ afară din sfera restrînsă a cunoscinţelor lor. Trebue combătută uşurinţa celor d'ântâĭ, sguduită indiferenţa celor d'alŭ duoilea, înfrântă oposiţiunea celor din urmă. Pastorul creştinŭ, maĭ nainte de a pretinde să aducă pe toţĭ aceştia la sentimentele luĭ, se va sili să dobândéscă atenţiunea lor, dar, pentru că se află în faţa unor spirite culte, elŭ nu va putea ajunge la rezultatul doritŭ, de câtŭ întrebuinţândŭ mijlócele variate şi multiple ale persuasiuneĭ omenescĭ, atâtŭ de despreţuite de primiĭ apostolĭ. Că şi elocinţa religiósă cată să se acomedeze împregiurărilor, acésta se vede chiar din istoria creştinismuluĭ. Cuvêntul simplu şi naivŭ alŭ primilor propagatorĭ aĭ credinţeĭ, aşa de propriŭ a câstiga inimele ómenilor de rîndŭ, carĭ suspinaŭ sub greutăţile timpuluĭ şi chiămaŭ din tóte puterile unŭ mântuitorŭ, nu maĭ fu consideratŭ ca efficace când fu vorba de a face să pětrundă nouele luminĭ în clasele instruite ale societăţeĭ. In acestŭ mediŭ, unde se întreţinea unŭ cultŭ particularŭ pentru vechiele gloriĭ literare, s'ar fi datŭ puţină atenţiune unor predicatorĭ lipsiţĭ de farmecul uneĭ expresiunĭ îngrijite. Conversiunile ce s'aŭ operatŭ printre membriĭ acestorŭ clase nu se datorescŭ, în mare parte, epoceĭ primilor apostolĭ, primilor apologiştĭ, către carĭ Lactanţiu nu pare a avea uă consideraţiune deosebită. Ele s'aŭ făcutŭ în timpul luĭ St. Atanasiŭ, care esplica dogmele creştinismuluĭ cu dialectica unuĭ peripateticŭ; în timpul luĭ Basiliŭ, Gregoriŭ de Nazianza şi Chrisostom, carĭ aŭ presentatŭ preceptele moraleĭ creştine sub formele atrăgĕtóre ale arteĭ antice. Decă în prima parte a acestuĭ studiŭ amŭ pututŭ vedea folósele esterióre ce póte trage unŭ

clericŭ dintr'uă instrucţiune literară cât se póte de intinsă, aci ne este permis de a constata influenţa binefăcĕtóre a clasicităţeĭ păgâne asupra literatureĭ creştine. Maĭ toţĭ S-ţiĭ părinţĭ, ale căror opere constituescŭ fala acesteĭ literaturĭ, 'şĭ aŭ formatŭ limba şi stilul in scólele retorilor păgânı, carĭ, comentând frumuseţele scriitorilor vechĭ, le recomandaŭ imitaţiuneĭ elevilor. St. Basiliŭ, St. Gregoriŭ de Nyssa, St. Chrisostom, aŭ escelatŭ ca oratorĭ judiciarĭ, maĭ înainte de a pune definitivŭ geniul şi activitatea lor in serviciul credinţeĭ pe care o priimiseră de la părinţĭ, şi pe care 'şĭ propuseră a o introduce şi în regiunile unde nu pĕtrunsese încă. St. Gregoriŭ de Nyssa propunea chiar retorica; St. Chrisostom ar fi fostŭ unŭ demnŭ urmaşŭ alu profesoruluĭ sĕŭ Libaniŭ, dacă trebue să credemŭ tradiţiunea ce ne spune, că bĕtrânul retorŭ, pe patul de mórte, ar fi ḑisŭ: doriamŭ să lasŭ succesiunea scóleĭ mele luĭ Chrisostom, dar vaĭ! creştiniĭ mi-'l-au răpitŭ printr'unŭ sacrilegiŭ. Impĕratul Iulian, care, in scólele din Atena, fusese colegŭ cu St. Basiliŭ şi cu St. Gregoriŭ, 'şĭ da sémă de folósele ce creştiniĭ trăgeau pentru intinderea doctrinelor lor, din studiarea literilor păgâne, şi, printr'unŭ edictŭ, 'ĭ-a opritŭ de a maĭ frequenta scólele retorilor. Că acéstă mĕsură, rigurosŭ aplicată, ar fi fostŭ vexatóre pentru creştinĭ, numaĭ incape îndoială, maĭ cu semă când vedemŭ jalea ce coprinde pe St. Gregoriŭ la idea că ar fi silitŭ să renunţe la elocinţă. „Vĕ lasŭ totu restul, ḑice el, adresându-se către gentilĭ, bogăţiile, nascerea, gloria, autoritatea şi tóte bunurile de pe pămêntŭ, alŭ căror farmecŭ se nimicesce ca unŭ visŭ; dar opresc pentru mine elocinţa; şi nu regretŭ nicĭ trudele, nicĭ călĕtoriele pe uscatŭ şi pe mare ce amŭ intreprinsŭ pentru ca s'o dobândesc.“ Ast-fel dar S-ţiĭ pă-

rinţî, cu totŭ zelul religiosŭ de care eraŭ coprinşî, ba póte tocmaî din causa acestuî zelŭ, nu eraŭ nesimţitorî la frumuseţele literatureî păgâne, şi, ca pictoriî religioşî de dupe renaştere, carî făceaŭ capul apostoluluî Ioan cu liniele armoniόse ale unuî Apollon anticŭ, eî se străduiaŭ a'şi forma vorbirea, plină alt-fel de invéţăturile cele nuoî, dupe modelele de elocinţă lăsate de geniul profanŭ. Décă ne intórcemŭ privirile către părinţiî latinî, constatămŭ asemenea că unŭ St. Ambrosiŭ, unŭ St. Augustin, unŭ St. Jeronim, suntŭ nesce literaţî de primul ordinŭ, şi că retorica, studiul de predilecţiune alŭ epoceî, n'avea nicî unŭ secretŭ pentru dênşiî.

Prin cele espuse pênĕ aci, nu voimŭ de locŭ a afirma, onorată adunare, că elocinţa, în operile autorilor creştinî din primele cincî secole ale ereî nóstre, e intrégă datorită păgânătăţeî, şi că literatura piósă e lipsită de originalitate. Acéstă originalitate esistă, şi încă intr'unŭ gradŭ destul de înaltŭ; dar nu intră în cadrul lucrăreî nóstre de a o caracterisa. Ceea ce voimŭ a constata, şi ceea ce, credemŭ, ni se va acorda fără impotrivire, e că, din cunoştinţa adâncă ce primiî creştinî aveaŭ de literile grece şi latine, nu numaî că n'a resultatŭ nicî uă primejdie pentru credinţa lor, dar încă s'a dobânditŭ unŭ câştigŭ, câştigul formeî literare, auxiliarŭ puternicŭ în opera de intindere şi de stabilire a religiuneî creştine. Din timpul acesta literatura creştină şi cea profană inaintéză nedespărţite, şi, când una se eclipseză, e peste putinţă ca cea altă să n'aibă partea sa de întunerecŭ. Pentru a ne convinge de acestŭ adevĕrŭ n'avemŭ de câtŭ să cercetămŭ puţinŭ care a fostŭ activitatea literară a doctorilor creştinî în totŭ timpul câtŭ a duratŭ barbaria evuluî de mijlocŭ. Să ne uitămŭ la occidentul Europeî, şi în specialŭ la Francia. Teologiî eruditî se

pasionaŭ pentru controversele la cari da nascere esplicaţiunea testuluĭ luĭ Aristotele, testŭ falşificatu de Arabi şi de Jidanĭ, carĭ l'aŭ adusŭ pe conţinentul nostru. Eĭ disputaŭ fără pregetŭ asupra formeĭ şi materieĭ, adoptaŭ chiar teoriele fisice şi cosmogonice ale Stagirituluĭ, şi curtea din Roma proclama, că inimiciĭ luĭ Aristotele suntŭ inimiciĭ suveranuluĭ pontifice. Aceste dispute, aceste controverse rĕmaneaŭ in şcolĭ, şi eraŭ departe de a escita interesul maselor. In ce mod se esercita acţiunea păstorilor creştini asupra turmeĭ încredinţate lor? Modul cel maĭ simplu consta în a face să vorbiască unŭ posedatŭ, unŭ demoniacŭ, care spăimânta mulţimea prin predicţiunile lor sinistre, şi o făceaŭ să devină prada superstiţiunilor celor maĭ degradate. Preoţiĭ instruiţĭ, nu negligeau de a esplica învĕţămintele religiuneĭ creştine, dar predicele lor, croite dupe regulele scolasticeĭ, eraŭ d'uă ariditate peste mĕsură şi resunaŭ, dupĕ cum ne spune Clément Marot, de *ergo*, de *utrum*, de *quare* şi alte formule de raţiocinaţiune scolastică. Nimicŭ prin urmare din elocinţa comunicativă a primilor părinţĭ aĭ Bisericeĭ, nimicŭ din oncţiunea lor evangelică. Causa acesteĭ stărĭ de lucrurĭ ni se pare că stă în mare parte, atâtŭ în faptul că nu se cunoşceaŭ modelele literare ale anticităţeĭ, cât şi în împregiurarea că preoţiĭ timpuluĭ neglijaseră citirea cărţilor sfinte, şi studiarea căpetelor de operă ale elocinţeĭ creştine. Dupe secolul al noulea, nicĭ unu prelatŭ din occidentu nu cunoscea măcar scrierile părinţilor latinĭ. Trebue să vie Renaşterea şi reforma pentru ca să sperămu, pe tărêmul literatureĭ pióse, ca şi pe tărêmul celeĭ profane, opere de o artă maĭ adevĕrată. „Dupĕ cum, ḑice D. Nisard, care vorbeşte cu privire la Francia, dupĕ cum Renaşterea ne dă anticitatea păgână, luptele Refor-

meĭ trebuiaŭ să ne dea inţelegerea anticităţeĭ creştine."
„Acéstă unire a celor doue anticităţi, maĭ ḑice D. Nisard, a datŭ impulsiune seculuĭ XVI. 'ĭ a formatŭ in secolul XVII perfecţiunea spirituluĭ francesŭ." Şi intr'adevĕrŭ, după epoca de labóre care a urmatŭ introduceriĭ din Italia în Francia, a producţiunilor geniuluĭ grecŭ şi latinŭ, vedemŭ deja predicĭ şi oraţiunĭ funebre, superióre predicelor şi oraţiunilor funebre de altă dată. In fine sosesce şi secolul XVII, ilustratŭ prin elocinţa luĭ Bossuet, Flechier, Massillon, Fenelon şi altora.

Dar, pronunţăndu aceste nume, nu ne putemŭ opri de a considera unŭ altŭ folosŭ de care se póte bucura unŭ clericŭ cunoscĕtorŭ de literile profane. In totŭ timpul, omenĭ de uă pietate recunoscută, aparţinendŭ chiar corpuluĭ preoţescŭ, aŭ creḑutŭ potrivitŭ cu demnitatea lor de a tracta cestiunĭ de literatură sau de istoria literariă, liberĭ de orĭ-ce preocupaţiune religiósă. Ele au judecatŭ cu dreptŭ cuventŭ că legile frumosuluĭ şi binuluĭ suntŭ concepţiunile cele maĭ generalĭ ale spirituluĭ omenescŭ, şi că, dacă cine-va, laicŭ saŭ clericŭ, meditéză asupra celor ce există saŭ e in stare de a formula altele noue, cu acésta nu face de cătŭ a'şĭ pune in activitate facultăţile sale de omŭ, fără nicĭ unŭ prejudiţiŭ pentru convicţiunile sale intime. Dar eĭ nu s'aŭ opritŭ la discutarea legilor generalĭ de estetică literară, ci le aŭ urmăritŭ aplicaţiunea in diferitele genurĭ literarie şi la differiţiĭ autorĭ, fără deosebire de timpul in care aŭ traitu şi de naţinnea din care aŭ făcutŭ parte. Astu-felŭ, la finitul evuluĭ mediŭ, intălnimŭ pe Muret, care incântă Florenţa şi Veneţia cu vorbirea sa, plină de invĕţamintele trecutuluĭ şi de seducţiunele uneĭ elocinţe ciceroniane. Fără a neglige subiectele religióse, elŭ comentă autorĭ

vechĭ ca Virgiliŭ, Seneca, Tacit, Platone, Aristotele, cu discernămêntul finŭ şi gustul alesŭ alŭ unuĭ literatŭ perfectŭ. La Francesĭ, Pascal, solitarul de la Port-Royal, acela care, ca creştinŭ, a simţitŭ maĭ multŭ ca orĭ cine voluptatea suferinţeĭ şi mortificaţiuneĭ, are maxime literarie carĭ suntŭ ca sentinţele bunuluĭ gustŭ. In privinţa luĭ Bossuet, se citédă şi adĭ pasagiul dintr'o scrisóre a luĭ în care, dându sémă Papeĭ de modul cu care face educaţiunea moştenitoruluĭ coróneĭ, caracterisă cu unŭ tactŭ finŭ talentul luĭ Terentiŭ. Cât despre Fenelon, *aventurele luĭ Télemaque, fabulele mitologice* şi *dialogiĭ asupra elocinţeĭ*, vorbescŭ îndestulŭ despre activitatea sa într'unŭ cercŭ maĭ largŭ de câtŭ acela în care 'l-arŭ fi închisŭ împlinirea strictă a obligaţiunilor sacerdotale. Noĭ Româniĭ suntemu cu dreptŭ cuvêntŭ mândri că clerul nostru n'a remasŭ indiferentŭ orĭ de câte-orĭ a fostŭ vorba de vre-uă cestiune de interesŭ generalŭ. Eĭ bine, nu e óre în interesul naţiuneĭ ca să avemŭ uă literatură cu care să ne putemŭ lăuda, şi n'ar fi uă glorie pentru ministriĭ cultuluĭ, dacă eĭ arŭ putea să ne trateze cestiunĭ de pură literatură, cu abundanţa elocinte a unuĭ Muret, cu precisiunea energică a unuĭ Pascal, cu simplicitatea elegantă a unuĭ Fénelon?

Dar când pomenimŭ de lauda ce arŭ căştiga pastorul creştinŭ care s'ar lupta cu succesŭ pentru propăşirea literatureĭ naţionalĭ, şi când afirmămŭ că densul, ca predicatorŭ evangelicŭ, arŭ atrage interesul lumeĭ de adĭ numaĭ în casul când arŭ întrebuinţa uă cuvêntare alesă, ne vinŭ în minte imputările severe ce St. Chrisostom adresa auditorilor seĭ: „La ce 'mĭ servescŭ laudele vóstre, strigă elŭ către dênşiĭ, dacă nu vědŭ că faceţĭ nicĭ unŭ progresŭ în virtute? şi ce a'şĭ perde cu tăcerea vó-

stră, décă aşi vedea crescêndu-vé pietatea? Gloria oratorului nu constă în aplausele auditorilor, dar în zelul lor pentru bine; ea nu e intr'unu sgomotu care trece cu vorba, dar într'unŭ zelu care durézá tot-d'auna. Aclamaţiunile aci facŭ pe oratorŭ maĭ celebru, dar perfecţionarea sufletelor vóstre arŭ fi înaintea tribunaluluí luí Christos uă mare recomandaţiune pentru acela care vé instruesce." In urma acestor cuvinte, întrebarea neliniscitóre ce 'sĭ pune fie-care este: óre contactul cu ideile şi credinţele păgânilor nu este el de natură a sdruncina convicţiunile piose în sufletul unuĭ preotŭ, şi prin urmare a micşora zelul acela pentru bine de care ne vorbesce Chrisostom? Credinţa nóstră e că nicí din partea acésta nu e de temutŭ vre-unu pericolu. Acésta se vede maĭ întâiŭ din faptul că S-ţiĭ părinţĭ, la alu căror esemplu trebue să alergămŭ continuŭ, au fostŭ versaţĭ în resultatele sciinţeĭ şi filosofieĭ antice, fără ca pietatea lor să fi încercatŭ cea maĭ mică atingere. „In cele doue bisericĭ din Orientŭ şi din Occidentu, dice D. Villemain, Chrisostomiĭ, Basiliĭ, Gregoriĭ, Ambrosiĭ, Ieronimiĭ şi Augustiniĭ, întreceaŭ în erudiţiune şi în elocinţa pe toţĭ sofiştiĭ păgânĭ carĭ maĭ remăseseră, şi chiar pe toţĭ aceia carĭ 'ĭ precedaseră, din timpul luĭ Tacit şi luĭ Plutarch." St. Ieronim, într'uă scrisóre către Magnus, oratorŭ romanu, arată că nu e interdisŭ clericilor de a face citaţiunĭ din autoriĭ profanĭ, şi, dupé ce aduce esemplele a uă mulţime de părinţĭ grecĭ şi latinĭ, carĭ, în operele lor, au raportatŭ pasagie din scriitoriĭ vechĭ, conchide, într'unŭ limbagiu câtŭ se póte de familiarŭ, esprimând temerea „ne vescentium dentibus edentulus invideat, et oculos caprearum talpa contemnat." Bănuesce adecă St. Ieronim că în acestu despreţŭ pentru erudiţiune trebue să fie istoria celuĭ fără

dinţi care nu póte să sufere pe cel care, avênd dinţi bunĭ, mănâncă cu poftă, saŭ istoria cărtiţeĭ care despreţuiesce ochiĭ gazeleĭ. Cu alte cuvinte convicţiunea acestuĭ St. părinte e că numaĭ ignoranţa pismaşă póte face uă crimă din erudiţiune. Aşa dară, chiar daca cunoscinţa anticităţeĭ nu ne ar da de cât beneficiul erudiţiuneĭ, totuşi n'aru trebui să ne lepădămŭ de dênsa. Dar ea póte procura alte folóse de uă însemnătate imensă pentru credinţa nóstră de creştinĭ. Deja ne este permisŭ a întrevedé temeinicia acesteĭ aserţiuni din modurile variate prin care s'a manifestatŭ admiraţiunea primilor credincioşĭ pentru uniĭ din scriitoriĭ păgânĭ carĭ, înainte de venirea luĭ Christos, esprimaseră cugetări şi sentimente în armonie cu doctrina viitóre. Când vedeau înălţimea cu care unu Platone, unu Cicerone, unŭ Seneca concepuseră idea divinităţeĭ, căldura cu care aceştĭ înţelepţĭ discutau despre natura şi destinaţiunea sufletuluĭ, tóte acestea în contra tradiţiunilor patrieĭ, în contra sentimentelor epoceĭ; când considerau morala eroică a stoicilor, aşa de învecinată cu morala supra-umană a creştinismuluĭ, eĭ se întrebaŭ decă nisce păgânĭ au fostŭ în stare a se redica prin eĭ înşişĭ la atarĭ concepţiunĭ. De aci felŭ de felŭ de ipotese: uniĭ puneaŭ în comunicaţiune pe filosofiĭ grecĭ cu profeţiĭ Evreilor, de la care aceia arŭ fi primitŭ secretele sapienţeĭ; alţiĭ diceaŭ că, de şi D-ḑeu 'şĭ propusese să mântuiască omenirea prin trimeterea fiuluĭ sĕŭ pe pămêntŭ, cu tóte astea, până la venirea acestuia, n'a voitŭ a lăsa pe omenĭ într'uă rătăcire complectă, şi, din când în când, făcea să se nască in spiritele unor aleşĭ adevărurile ce trebuiaŭ să se desvăluiască, la unŭ momentŭ hotărîtŭ, în deplina lor splendóre. Alţiĭ în fine alergaŭ la raporturĭ problematice între filosofiĭ păgânĭ şi apostoliĭ credinţeĭ creştine. Maĭ

mult de câtŭ atâta: creştinătatea primitivă urmăria cu interesul sĕŭ pe aceştĭ iluştriĭ păgânĭ şi dincolo de mormêntu: se întreba cu nelinişte déca Platone, déca Cicerone, déca Seneca, déca Marcu Aureliŭ se turmentau în iadŭ cu cei alţi necredincioşi, saŭ daca li se ertase pécatul de a fi fostu născuţi din părinţĭ păgânĭ, în schimbul frumóselor opere în carĭ presimţiseră reformele morale şi religióse ce trebuiaŭ să se îndeplinescă în lume. Virgiliu, poetul care a întrunitŭ în poemele sale tóte seducţiunile Musei păgâne, chĭar Virgiliŭ a fostŭ obiectul solicitudinei creştinătăţiĭ: causele acesteĭ solicitudinĭ e maĭ ântâiu puritatea morale care domnesce în cântul VI alŭ Eneidei, în care poetul s'a inspiratŭ de doctrinele celuĭ maĭ curatu Platonism, şi câte-va strigăte de speranţă dintr'uă Ecloga, carĭ s'aŭ luatŭ dreptŭ neşce preḑicerĭ pentru apropiata nascere a luĭ Christos. Esemple de felul acesta, pe care le amu putea multiplica la infinitŭ, nu potu duce la alte conclusiunĭ riguróse de câtŭ la acestea: că scriitoriĭ vechi trebue să aĭbă în operele lor gândirĭ şi sentimente fórte apropiate de acelea ce suntemŭ obicĭnuiţĭ a vedea în cărţile sânte orĭ în scrierile autorilor pioşĭ; că lectura lor prin urmare nu póte să desvolte în sufletul nostru germenĭ de racelă ori de ostilitate pentru cultul ce servimŭ seŭ căruĭ aparţinemŭ. Nu e inutil, credemŭ, a învedera maĭ cu putere legitimitatea acestor conclusiunĭ, citând din scritoriĭ vechĭ unele pasage care concórdă cu învăţăturele creştinismuluĭ. St. Clement din Alexandria raportă câte-va din opiniunile filosofilor vechĭ asupra divinităţeĭ, între carĭ se deosebesce aceea a luĭ Xenofane din Colofon: „Ḑeul care comandă celor alţi ḑeĭ e unul. El n'are unŭ corpu ca muritoriĭ nici unu spiritu asemenea cu al lor“. Din Platone ar fi de citatu uă mulţime de locurĭ carĭ tóte vinŭ în sprijinul aserţiuneĭ luĭ St.

Augustin că, schimbându-se unele vorbe şi unele cugetări, platonicii ar deveni creştinî, şi întărescŭ afirmaţiunea luĭ Minucius Felix care, surprinsŭ de potrivirea înţelepciuneĭ păgâne cu creştinismul, ḑicea că „saŭ creştiniĭ de aḑĭ suntŭ filosofĭ, saŭ filosofiĭ de altă dată eraŭ creştinĭ". Eca uă cugetare a luĭ, despre divinitate: „Trecutul şi viitorul suntŭ forme trecĕtóre ale timpuluĭ pe carĭ noĭ, în ignoranţa nóstră le transportămŭ fără nicĭ uă raţiune la substanţa eternă; căcĭ noĭ avemŭ obiceiul de a ḑice: Ea fu, ea este, şi va fi. Ea este, écă ceea ce trebue să se afirme cu adevĕratŭ. Substanţa eternă, tot de una aceaşĭ şi immutabile, nu póte deveni nicĭ maĭ bĕtrână nicĭ maĭ tînĕră.... ea nu e supusă la nicĭ unul din accidentele ce nascerea impune lucrurilor sensibilĭ, acestor forme ale timpuluĭ care imiteză eternitatea". Părinţiĭ creştinĭ ne ar procura uă mulţime de citate din filosofĭ privitóre la providenţa şi la justiţia divină. Ceea ce este însă maĭ interesantŭ de observatŭ, e înţelegerea înaltă ce filosofiĭ şi poeţiĭ vechĭ 'şĭ formaseră de cultul cuvenitŭ divinităţeĭ. „Cea maĭ frumósă ofrandă ce unŭ om póte da ḑeilor e, după Platone, uă inimă plină de intenţiunĭ oneste".Seneca se indigna în contra acelora carĭ şoptiaŭ rugăciunĭ interesate, şi adresaŭ ḑeilor cererĭ pe carĭ n'ar fi cutezatŭ să le îndrepteze ómenilor. De asemenea poetul Persiu reclamă de la acela care se rógă de Deĭ, unŭ sufletu pĕtrunsu de legile divine şi umane, curăţenia intenţiunilor şi integritatea probată a caracteruluĭ. Indeplinind aceste condiţiunĭ, suplicantul va atrage buna-voinţa nemuritorilor chiar prin darul cel maĭ neînsemnatŭ. Decă venimŭ la morala practică, fără a începe de la Omer, şi a ḑice. ca acel meşter interpretatoru al cugetăreĭ poeţilor, de care ne vorbesce S-t Basiliŭ, că tótă poesia autoruluĭ Eliadeĭ e uă laudă continuă a virtuţeĭ, nu putemŭ a nu re-

cunósce, că cugetătorii păgânĭ daŭ probe în scrierile lor de uă perfecţiune morală, de care numai creştinismul s'ar crede capabilu. In ultimile timpurĭ ale păgânătăţeĭ se organizase uă adevĕrată predicaţiune morală care cerea de la ceĭ ce i se consacraŭ, sacrificie şi privaţiunĭ egale cu cele ce şi le impuneaŭ apostoliĭ creştinătăţeĭ. Epictet, dând consilie unuĭ tĕnĕrŭ care voia să se consacre învĕţămentuluĭ moralŭ, i ḑice să céră consiliĭ de la D-ḑeu, să resiste orĭ-căreĭ oposiţiunĭ ce va intâmpina şi „bătutŭ, să iubéscă chiar pe acel-a carĭ-l batŭ, ca unu frate, ca unŭ tată al tutulor.“ E inutil de a apropia aceste cuvinte de unŭ preceptŭ sublimŭ al moraleĭ creştine, căcĭ comparaţiunea reese de la sine. Marcu Aureliŭ, când îşi fixéză masimele după carĭ trebue să se conducă în vieţă, ajunge şi dênsul pĕnĕ la marginele chreştinismuluĭ. El îşı propune de a imita pe mamă-sa, de a se abţinea, ca dênsa, nu numaĭ de a face rĕul, dar chiar de a se gândi la dênsul. In fine găsimŭ în producţiunile spirituluĭ păgânŭ uă mulţime de esortaţiunĭ la pietate, la puritatea morală, la dispreţul pentru bunurile esteriore.

S'a ḑisŭ însĕ că anticiĭ aŭ escelatu numaĭ în a da consiliele cele maĭ bune, pe când apostoliĭ daŭ exemplul în acelaşĭ timpŭ cu preceptul. In spijinul acesteĭ afirmaţiunĭ se aduce casul luĭ Seneca, filosoful care, în mijlocul fastuluĭ de care era încungiuratŭ în palatul luĭ Nerone, predica simplitatea, renunţarea la luxŭ, la averĭ, şi alte virtuţĭ stoice. Dar pe lângă casul acesta, care e favorabil aserţiuneĭ de maĭ susŭ, câte altele nu vinu a se pune încontra eĭ! S-t. Basiliŭ chiar, în Ὁμιλία πρὸς τοὺς νέους, citéză câte-va acţiunĭ virtuóse de ale păgânilor, pe care le declară conforme preceptelor evangelice şi demne de imitaţiunea orĭ căruĭ creştinŭ. Ast-fel vedemŭ lăudându-se Pericle pen-

tru faptul că, după ce a suferitŭ să fie insultatŭ uă di întrégă de unŭ omŭ din poporŭ, séra lumină cu uă torţă drumul acestuia spre casă, de témă să nu încerce vre-unu neajunsŭ profesorele sĕŭ de filosofie. Euclid din Megara e asemenea numitŭ cu laudă, pentrucă, la jurămêntul unuĭ inimicŭ alŭ sĕŭ că 'lŭ va face să moră, el réspunse prin altŭ jurămentŭ, că va potoli pe duşmanul sĕŭ şi 'ĭ va stinge mânia. Socrate, după ce a fostu lovitŭ şi rănitŭ la figură de unŭ ore-care, pentru ca să 'lŭ facă chiar pe acesta să se ruşineze de fapta luĭ, 'şi scrise pe frunte, dupĕ cum unŭ sculptorŭ pe uă statuă, dice, S-t. Basiliŭ: acésta e opera cutăruĭ-a. In fine în totŭ timpul vedemŭ silinţe din partea adevĕraţilor înţelepţi de a-şi pune faptele în acordŭ cu ideile. Marcu Aureliŭ se culca pe unŭ patŭ de scândurĭ, iar filosofiĭ predicatorĭ însociaŭ pe nefericitele victime ale crudimeĭ imperiale până la câmpul de supliciu, îmbărbătându-le în totŭ minutul cu consiliele şi consolaţiunile lor.

Din cele ce spuserămŭ, şi recunóscemŭ că spusele nóstre nu suntŭ complecte, resultă, credemŭ, că nu e de temutŭ vre-uă influenţă rea pentru consciinţa nóstră din partea literaturelor antice. Potŭ ele însă procura vre-uă utilitate? Utilitatea ne-o indică însu-şĭ S-t Basiliŭ. „Orĭ-cine, dice densul, va fi formatŭ maĭ dinainte prin asemenea modele, va înceta de a privi preceptele credinţeĭ nóstre ca impracticabile." Să studiămŭ dar literele grece şi latine pentru ca acelora cari pretindŭ că religiunea nostră impune obligaţiuni peste puterile omenescĭ, să le putemŭ arăta, cum spiritele alese ale păgânismuluĭ, cu tóte pedicele puse de tradiţiunile naţionale şi de prejudiţiele timpuluĭ, conduşĭ numaĭ de aspiraţiunile propriĭ către perfecţiunea intelectuală şi morală, aŭ ajunsŭ până la hotarele creşti-

nismuluĭ. Unŭ mare pasŭ înainte ar face Biserica, când arŭ reuşi a proba ómenilor din ḑiua de aḑi, că nu sciinţa séu filosofia modernă, nicĭ prescripţiunile impracticabile ale moraleĭ creştine aŭ adusŭ indiferinţa lor în materie de religiune, ci lipsa de profunditate în gândire, şi absenţa complectă a entusiasmuluĭ moral, care e părintele preceptelor sublime.

I. Mateescu.

Citimu în «Telegraful românu» din Sibiŭ următorul articul, relativ la proscrierea religiunei din scólele publice ale Franciei, pre care ilŭ reproducemŭ şi noĭ cu cea maĭ mare mulţumire.

RELIGIUNEA PROSCRISA ÎN FRANCIA.

Scirea, că parlamentul din Francia voesce să eschidă, [sau dóră până astădĭ e şi publicată legea, prin care se eschide] propunerea religiuneĭ din scólele publice ale Franciei, a suprinsŭ pe mulţĭ; căcĭ de aci inainte remâne numaĭ unŭ lucru privatŭ al părinţilor, ca să se ingrijescă eĭ singurĭ despre instruirea în religiune a pruncilor lor. Prin acésta intr'adevĕrŭ o mulţime de tinerĭ, şi o parte insemnată a naţiuneĭ franceze, vorŭ remânea neinstruiţĭ în religiune, parte pentru că instruirea privată va fi o sarcină pe părinţĭ, parte pentru că vĕdendŭ ceĭ de josŭ pe ceĭ de susŭ desconsiderândŭ acéstă instituţiune, o vorŭ desconsidera-o şi eĭ, érŭ tinerimea o va socoti de o uşurare în studiere, căcĭ cu unŭ studiŭ vorŭ avea de a invĕţa maĭ puţinŭ, necăutândŭ maĭ adincŭ cauza, şi nejudecând cu destulŭ temeiŭ asupra folosuluĭ, ce aduce religiunea cea adevĕrată şi curată pentru o familie şi chiar pentru unŭ poporŭ. Pentru aceea, căutândŭ la acéstă faptă a guvernuluĭ francezŭ, arŭ trebui să ne suprindă pe toţĭ creştiniĭ saŭ chiar şi pe necreştiniĭ, carĭ se inchină inaintea unuĭ D-ḑeŭ adevĕratŭ şi credŭ

în óre-carĭ regulĭ morale ca instituţiunĭ şi aşedăminte D-deeşcĭ. Când Francia patrona şi mama cultureĭ moderne, a căreĭ limbă cultă şi diplomatică este limba universală a omenireĭ culte şi diplomatice; alŭ căreĭ poporŭ a făcutŭ epocile cele maĭ insemnate în istoria universală a Europeĭ şi care, condusŭ de unŭ Carol celŭ mare, de unŭ Ludovic XIV şi de Napoleon, era spaima puterilor europene, acelŭ poporŭ vine astădĭ şi prin corpurile legislative declară, că propunerea religiuneĭ în şcólele publice nu e de lipsă. *Cine nu e cu mine acela e contra mea*, dicea Mântuitorul nostru Iisus Christos, — pe basa acesteĭ adevĕrate aserţiunĭ ar trebui să dicemŭ, că poporul francezŭ respective guvernul sĕŭ este ateistŭ *ex asse*. Cu atâta maĭ vértosŭ, amŭ putea noĭ presupune acésta, dacă nu amŭ cunósce motivele cele adevĕrate dar şi ponderóse ale majorităţeĭ parlamentuluĭ francezŭ.

Dacă se întâmpla la noĭ în Ungaria una ca acésta, — ce însă uşorŭ se póte întâmpla, pentru că la noĭ s'aŭ cam îndatinatŭ ómeniĭ a face, ce vĕdŭ pre alţiĭ făcêndŭ, ne căutândŭ la aceea că ce e pentru alţiĭ folositorŭ nouĕ ne póte fi stricăciosŭ — dicŭ dacă se întâmpla la noĭ, atuncĭ motivul nu putea fi altul, de câtŭ de a face economiĭ, ca să se recreeze bugetul statuluĭ. Dar Francia, unde în totŭ anul vedemŭ superplusul în bugetul statuluĭ, şi contribuţia din anŭ în anŭ scădêndŭ, trebuie să fie cu totul altă causă. Şi dupĕ părerea mea nu póte fi causa nicĭ una de religiune, ci trebue să fie: *ura asupra uneĭ secte religionare,* care de multe orĭ aŭ secatŭ finanţele Francieĭ, şi dispunêndŭ de destinele eĭ aŭ condus-o pe căĭ periculóse. Cunoscêndŭ acésta bărbaţiĭ de statŭ aĭ Fran-

cieĭ de astădĭ, póte că voiescu să ferescă poporul francezŭ de şcóla periculósă, şi să înstreineze pre ómeniĭ secteĭ, de a se putea apropia aşa cu uşurinţă de guvernŭ, şi de a maĭ putea pune mâna pe destinele ţereĭ. Şi ca să'şĭ potă ajunge guvernul scopul acesta, aduce acéstă hotărire contra tuturor religiunilor din Francia, ca să nu se socotéscă de inimicŭ directŭ alŭ catolicismuluĭ, la care aparţine moralitatea poporuluĭ din Francia. Cum i va succede guvernuluĭ ajungerea scopuluĭ nu e lucrul nostru. Sciŭ atâta, că clerul catolicŭ alŭ republiceĭ franceze este monarchistŭ, care clerŭ şi materialŭ şi spiritualŭ este puternicŭ, pentru că Francia până erĭ alaltăerĭ, adecă inainte de proclamarea Republiceĭ a fostŭ focularĭul catolicismuluĭ şi puterea papeĭ de la Roma. Acelŭ clerŭ astădĭ cu câtŭ este maĭ tare cu atâtŭ este maĭ periculosŭ pentru Republică, şi póte că guvernuluĭ republicanŭ nu i a pututŭ succede a'lŭ atrage pe partea sa; prin urmare elŭ acum cochetéză cu monarchiştiĭ contra Republiceĭ. Stândŭ tréba astŭ-felŭ, guvernul póte că nu arŭ vrea să eschidă într'atâta religiunea, ci doară vrea să eschidă pre ceĭ ce propunŭ religiunea, ca să nu intre în şcólă şi să instrueze tinerimea franceză în spiritul lor; saŭ póte că guvernul Francezŭ ţintesce şi maĭ departe.

De o cam dată cutezŭ a spune, că propunerile guvernuluĭ şi a parlamentuluĭ francezŭ referitóre la eschiderea religiuneĭ din scolile publice ale Franciei, pe noĭ pe creştiniĭ ortodoxĭ nu are să ne supere, căcĭ nu le putemŭ lua de atacŭ contra religiuneĭ ceĭ adevĕrate şi morale creştine, ci trebue să'lŭ socotimŭ maĭ multŭ de unŭ actŭ politicŭ saŭ de unŭ actŭ contra discipu-

lilor luĭ Loyala, a căror pĕcate póte, că strigă : *resbunare!*

Dacă arŭ sta Francia astăḑĭ între nişte estreme atuncĭ amŭ putea presupune saŭ judeca şi altŭ ce-va despre propunerile sale, referitóre la eschiderea religiuneĭ, pentru că în casurĭ estreme amŭ vĕḑutŭ de multe orĭ pe Francia făcendŭ marĭ minunĭ, însă şi marĭ nebuniĭ. Amŭ vĕḑutŭ tótă Europa îngenuchiată înaintea eĭ, şi amŭ vĕḑutŭ parlamentul eĭ îngenuchindŭ şi închinându-se înaintea feţeĭ femeescĭ ca şi înaintea luĭ D-ḑeŭ. Astăḑĭ însĕ nu scimŭ să fie Francia nicĭ în o estremitate, ci este în pace şi moderată şi credemŭ, că cu marĭ precauţiunĭ şi cu multă înţelepciune voiesce a'şĭ asigura statul sĕŭ Republicanŭ, contra monarchiştilor. Maĭ multŭ nu credemŭ că voesce de o camdată.

Până când dar religiunea creştină va representa moralitatea cea adevĕrată, fără iesuitismŭ şi fără fariseismŭ, nu póte fi atacată de ómeniĭ cu cultură, cum suntŭ bărbaţiĭ, carĭ conducŭ astăḑĭ Francia.

Aŭ fostŭ timpurĭ grele pentru bisericile creştine şi de la gónele păgânescĭ încóce, dar multe aŭ venitŭ din desbinările, ce s'aŭ întemplatŭ în biserica luĭ Christos, şi desbinările érăşĭ aŭ venitŭ de multe orĭ din pofta de mărire şi stăpânire universală a unuĭ singur capŭ, care capŭ apoĭ nu s'a îndestulatŭ cu cucerirea bisericeĭ, ci 'şĭ-a cuceritŭ şi stăpânirea politică, încâtŭ regiĭ eraŭ cardinalĭ şi cardinaliĭ regĭ, éră papa capul tuturor celor de pre pămentŭ cu devisa : «Papa este locoţiitorul luĭ D-ḑeŭ pre pămentŭ, D-ḑeŭ este maĭ mare de câtŭ papa, papa de câtŭ impĕratul şi impĕratul de câtŭ toţĭ ómeniĭ.» Tóte tronurile vacante eraŭ totŭ atâtea profite pentru ministrul luĭ D-ḑeŭ. Dacă

o regină remânea vĕduvă şi voia să domnéscă în pace şi cu siguranţă, trebuia să'şĭ ia de ministru primarŭ unŭ episcopŭ saŭ cardinalŭ; dupĕ cum făcu Maria de Medici luându-şĭ de ministru primarŭ pe episcopul şi cardinalul Richelieu, la a căreĭ mórte finanţele ţereĭ remaseră în cea maĭ deplorabilă stare; dupĕ dênsul urmă în aceeaşĭ funcţiune discipulul sĕŭ Mazarin la a căruĭ mórte tesaurul publicŭ alŭ statuluĭ datora cu 450 milióne, pe când averea luĭ proprie sta la 225 de milióne. Astfelŭ aŭ sciutŭ capiĭ religiuneĭ creştine de la Apusŭ să pună mâna în tóte statele pe averile acestora şi să le adune în mâna lor şi să stăpâniască pămêntul. Dar aceste încă suntŭ nimica, dacă ne vomŭ întórce înapoĭ la vinderea *indulgenţelor*, sub titlu de a edifica biserica sântuluĭ Petru, éră baniĭ se întrebuinţaŭ spre scopurĭ politice, căcĭ atuncĭ era rĕsboiul celŭ mare între Carol V şi Francisc I cu care era aliatŭ şi papa Leon X şi aicĭ mergeaŭ baniĭ dupĕ indulgenţiĭ. Totŭ cam pe acestŭ timpŭ Spania şi Portugalia eraŭ copleşite de călugĕriĭ catolicĭ pentru că în aceste doue state se aduna pe atuncĭ tesaurul celŭ enormŭ din America. Persecutară de acolo pe Mauriĭ necatolicĭ, carĭ eraŭ puterea statuluĭ, şi aduseră aceste doue ţerĭ la sapă de lemnŭ. Numĕrul persónelor eclesiastice în statele luĭ Filip II — fiul luĭ Carol V — trecea peste unŭ milionŭ; şi acestŭ monarchŭ, care era posesorul celor maĭ avute deposite de metale ale lumeĭ, la finele vieţeĭ sale (1596) fu nevoitŭ a bancrota cu o mie de milióne. Şi pe lângă tóte că călugĕriĭ catolicĭ eraŭ aşa de deşĭ, morala poporuluĭ era maĭ scăpătată de câtŭ la popórele sĕlbatice, ce se póte vedea de acolo, căcĭ când cucercaŭ vre-o ţară, făceaŭ cele

mai înfricoşate tiranii şi torturi. In India Spaniolii persecutaŭ pre bieţii indigeni cu câinii, pe care 'i hrănea cu carne de omŭ, ca mai bine să potă descoperi urma celor fugiţi; de care apoi bieţii indigenĭ întru atâta aŭ fostŭ spăimentatŭ, încâtŭ nicĭ în împĕrăţia cerului nu voiaŭ să fie cu Spaniolii catolicĭ la unŭ locŭ.

Dar dacă vomŭ numera perfidia, omorurile şi veninurile, care se întrebuinţaŭ pentru ajungerea scopurilor papale, ce vomŭ dice? De câte ori aŭ scrisŭ papii numai regilor Ungariei, ca să nimicescă cu ferŭ şi cu focŭ pe ereticii de ortodoxi din ţara lor, carĭ nu se vorŭ supune scaunului papalŭ?

Dupĕ unele ca aceste în urmă totuşi s'aŭ aflatŭ ómenĭ carĭ aŭ cutezatŭ a striga: *Quousque tandem?*

Aceste suntŭ fapte pre care mi le descopere istoria şi pre care le şcie totă lumea. Şi dacă bărbaţii de statŭ aĭ Franciei aŭ sémă de clerul catolicŭ care alt-cum este cunoscutŭ de inimicŭ alŭ republicei, nu are ce ne cuprinde multă mirare, că se temŭ a'i lăsa să intre pe uşile şcolelor, ca să'şi dirégă unŭ tineretŭ, — care este speranţa naţiunei franceze, — dupĕ gustul lor. Aceste presupunŭ eŭ că suntŭ motivele, pentru care guvernulŭ nu s'arŭ invoi bucurosŭ ca să se propună religia în scolile publice şi nu alta.

Dar pe noi nu are să ne cuprindă téma de aceea ce se întâmplă la Apusul Europeĭ, pentru că suntemŭ dedaţi nu numai de acuma, a vedea acolo mişcări religióse, care pre noi nu ne vorŭ conturba nicĭ odată mai multŭ, decâtŭ ne-a conturbatŭ catolicismul atuncĭ, când era elŭ singurŭ domnitorŭ la Apusŭ.

M. Sturza.

Citimŭ în „Ortodoxul“ despre Cestiunea Calendaruluĭ.

Incă de mult s'a agitatŭ la noĭ chestiunea, déca n'ar fi bine de a adopta calendarul Gregorian. Incercările făcute în acestu sensŭ sub Cuza-Vodă n'aŭ putută avea nicĭ unŭ resultatŭ din causa oposiţiuneĭ cleruluĭ şi a poporuluĭ. Cu tóte acestea din când în când iarăşĭ s'a agitatŭ chestiunea acésta, şi în cele din urmă jurnalul „Românul“ a făcutŭ din noŭ apelŭ la luminile Prea Sânţiţilor Membri aĭ S-tuluĭ Synodŭ, de a părăsi în fine calendarul Iulian şi a-lŭ înlocui cu cel adoptatŭ în tóte ţerile civilizate.

Cum e calendarul Grogorian, este maĭ esactŭ de câtŭ cel ce este în usŭ la noĭ, ni se pare nouĕ că estè unŭ adevĕrŭ incontestabil, deşi suntŭ şi bărbaţĭ competenţĭ, precum este D-l inginerŭ Maxetianu, care susţine contrariul. Noĭ publicămŭ acĭ cu multă plăcere câte-va rindurĭ ce a scrisŭ D-sa în acéstă privinţă şi amŭ dori chiar ca D-sa să aĭbă dreptate. Dar chestiunea schimbăreĭ calendaruluĭ nu se mărginesce pentru noĭ numaĭ aci. Se póte fórte bine, ca calendarul Gregorian să fie maĭ exactŭ, şi cu tóte acestea Biserica să nu pótă consimţi la schimbarea ce se propune. Nu dóră că Biserica ar fi indiferentă către progresele sciinţeĭ, seŭ că ar ţine maĭ multŭ la păganul ce a introdusŭ calendarul vechiŭ, de câtŭ la Papa Gregoriŭ; ceea ce face ca Biserica să esite a adopta calendarul cel noŭ este pe de o parte calcularea serbăreĭ Pascelor, care după decisiunea ântâiuluĭ conciliŭ de la Nicea nu trebue să coincidă

nici o dată cu Pascele Evreilor, ceea ce nu se póte evita după calendarul Gregorian, iar pe de altă parte motivul cel mai puternicŭ care ar impedica totdeuna Synodul nostru de a consimţi la acesta, este marele inconvenientŭ ce ar resulta, ca in sinul Bisericeĭ ortodoxe uniĭ să serbeze Pascele maĭ tărḑiŭ, alţĭ maĭ nainte. Legăturile ce unescŭ diferitele bisericĭ ortodoxe parţiale suntŭ destul de slabe, aşa incăt ar fi uă greşélă neertată de a maĭ provoca şi uă asemenea ruptură, maĭ cu sémă cănd din acéstă schimbare n'ar resulta nicĭ unŭ folosŭ pentru Biserică. Schimbarea calendaruluĭ, chiar dacă n'ar presenta nicĭ unŭ altŭ incovenientŭ, nu póte nicĭ uă dată să fia priimită in Biserica ortodoxă de cătu in urma uneĭ inţelegerĭ comune a tutulor Bisericilor autocefale ortodoxe. Atăt de uă cam dată. Ecă şi articulul D-luĭ Maxetianu.

AVIS CALENDARIŞTILOR NOUI.

Anuarul seŭ Calendarul Iulian al Romănilor, Slavilor şi Grecilor numitŭ stilŭ vechiu, — nu trebue schimbatŭ pe Calendarul Gregorian stil nou; — **Nu!..... Nu!..... Nu!.....** *şi iară* **Nu!.....**

Anul tropicŭ, de 365 ḑile, — 5 ore, — 48 minute şi 51,6 secunde, fiind basa calcululuĭ care compune Anuarul seŭ Calendarul Gregorian stilŭ nou, acestŭ calendarŭ este *eronatŭ.*

După anuarul seŭ Calendarul Gregorian, peste 11633 anĭ de la Christos, Gregorianiĭ vorŭ ajunge cu ecuinoxiul de Primă-veră in ḑioa solsticiuluĭ de Earnă; — cu solsticiul de Earnă in ḑioa ecuinoxiuluĭ de Tómnă; — cu ecuinoxiul de tómnă in ḑioa solsticiuluĭ de Veră; — şi cu solisticiul de Veră in ḑioa ecuinoxiuluĭ de Primă-veră. Orĭ dupe semnificările vulgare: Buna-vestire va cădea in ḑioa de Crăciun; — Nascerea Domnuluĭ in ḑioa Zămislireĭ S-tuluĭ Ión; — şi Nascerea S-tuluĭ Ión in ḑiua de Buna-vestire.

Acéstă greşelă seŭ eróre provine de acolo că Gregorianiĭ nu au ţinutŭ şi nu ţinŭ comptŭ nicĭ de anul *Sideral astronomicŭ* care este de

365 dile, — 6 ore, — 9 minute și 11 secunde. nici de *precisia ecuinoxială* care este de secunde 58,8556, adică de 58 secunde și fracția 0,8556 din secundă, — precum le a avutŭ in vedere Egipteniĭ cu 2450 anĭ înainte de Isus Christos : — Pythagorieniĭ și Greciĭ 472 anĭ înainte de Christ; — Sosigeniĭ, Iulianiĭ și Romaniĭ 46 anĭ înainte de Christ: — Koepernicii 1543 anĭ după Christ; Galilei 1642 anĭ după Christ, și toțĭ Româniĭ (neuniți) pênĕ astădĭ.

Anuarul seŭ Calendarul de astădĭ al Românilor, de 365 dile și 6 ore, numitŭ Calendarul Iulian stilŭ vechiu, — este cea maĭ reală precisie a ecuinoxilor în durata unuĭ anu percursŭ de la adeveratul ecuinoxiŭ de Primă-veră, la acelașĭ ecuinoxiŭ.

El, ca anŭ civilŭ, astronomicŭ totŭ de-o dată, este formatŭ din semisuma anuluĭ Tropicŭ cu anul Sideral, plus precisia ecuinoxială: și iată cum:

	zile	ore	min. sec.
Anul tropicu fiind de.	365,,	5,,	48,,51,6
Anul Sideral fiind de	365,,	6,,	9,,11.—
Și precisia ecuinoxială fiind	0,,	0,,	58,,8556

Avemŭ

$$\left(\frac{\overset{\text{zil. or. m. sec.}}{365_{,,}\,5\;\;48_{,,}\,51{,}6} + \overset{\text{zil. or. m. sec.}}{365_{,,}\,6\;\;9_{,,}\;11}}{2}\right) + \overset{\text{z. or. m. sec.}}{0_{,,}\,0_{,,}\,0_{,,}\,58{,}8556} =$$

$$= \left(\frac{\overset{\text{zil. or. m. s.}}{730_{,,}\,11_{,,}\,58_{,,}\,2{,}6}}{2}\right) + \overset{\text{z. or. m. s.}}{0_{,,}\,0_{,,}\,0_{,,}\,58{,}8556} =$$

$$= \overset{\text{z o ' ''}}{365_{,,}\,5_{,,}\,59_{,,}\,1{,}3} + \overset{\text{z. o ' ''}}{0_{,,}\,0_{,,}\,0_{,,}\,58{,}8556} = \overset{\text{z. o '}}{365_{,,}\,6_{,,}\,0_{,,}\,0\;1556}$$

Or și maĭ elementar

zile	ore	min.	secun.
365,,	5,,	48,,	51,6
365,,	6,,	9	11 adunate și luat pe jumătate.

Așa dar anul civilŭ Iulian, seŭ Calendarul stilŭ vechiu al Românilor este de 365 zile, — 6 ore. — nicĭ o minută, — nicĭ o secundă și fracția 0'', 1556 din secundă pe care o negligemŭ și noĭ precum a

negligiat'o şi Sosigenil pentru *Anuar, Calendar* orí pentru *anul civil Iulian;* seŭ pentru *Anuarul* orí *Calendarul* Stil vechiu al *Românilor.*

Fracţiunea de 0", 1556 din secundă nu produce altă eróre, de câtu, că tocmaĭ peste 555270 anĭ de la Christos, avemu să fimŭ maĭ înainte cu o ḑi de cătŭ anul astronomicŭ; — şi atuncĭ, de vomŭ maĭ trăi, cu calcul vomu face duoĭ bisectilĭ în cel din urmă patru anĭ, adică: unul la anul 555270 ca corecţiune, şi altul 555272 ca regulă bisectilă; — şi apoĭ erăşĭ ne indreptămu pe adevĕrata cale a sciinţeĭ, fără presiunea buleĭ pontificale de la 1582 a luí papa Gregoriŭ al 13-lea, care a confusiatŭ lumea cu eronatul Calendar Gregorian Stil noŭ.

Numĕrul 555270 de anĭ, este catul între 86400 de secunde al uneĭ ḑile cu fracţia 0", 1556 din secundă.

$$\text{adică din } \frac{864000}{0,1556} = 655269,92$$

seŭ 555270 de anĭ.

Aşa dar Gregorianiĭ seŭ Calendariştii nuoĭ trebue să se întorcă cu 12 ḑile înapoĭ, decă nu voesc să rĕmână ridicolĭ în faţa adevĕrateĭ sciinţe nepervertită de presiunea Incuisitică a Jesuiţilor.

N. I. Maxetianu, inginer.

Metropolia Ungro-Valachieĭ

Filaret II.

Finele secululuĭ al XVIII-lea este epocha culminantă a dominaţiuneĭ fanariote în Ţĕrile românescĭ. Domnitoriĭ ambelor Ţĕrĭ se rônduiaŭ de la Constantinupolŭ, ca şi fie-care paşă pentru provinciile, ce compuneŭ Imperiul turcŭ; şi tótă distincţiunea, ce esista între unŭ paşalîcŭ turcescŭ şi domniatele Ţĕrilor române consta întru aceia, că domnitoriĭ fanarioţĭ aveŭ pentru sine numele de creştinŭ. La adăpostul acestuĭ nume, Sultaniĭ se credéŭ akitaţĭ, faţă cu stipulaţiunile tractatelor de suzeranitate asupra Moldoveĭ şi a Munteniеĭ, iar Româniĭ eraŭ despoeţĭ încetul cu încetul de rangurile lor boerescĭ, şi înlocuiţĭ în boerie cu nisce parveniţĭ, seŭ, dupre espresiunea populară, cu veniticiĭ, ce inundaŭ Ţĕrile cu câte unŭ domnitoru fanariotŭ; eĭ perduse dreptul de alegere al Domnitorilor Ţĕreĭ, şi acesta prin intrigele creştinilor din Bizanţiŭ şi nu prin vre-unu pactŭ fundamentalŭ, eşitŭ din liberul lor arbitriu; în fine Ţera tótă cu locuitoriĭ eĭ ajunsese o mare moşie, carea în totalŭ se arenda la Constantinupolŭ pre termine micĭ Domnitorilor fanarioţĭ, iar aceştia o daŭ în esploatarea ómenilor, veniţĭ cu dînşiĭ, cariĭ cu purtarea lor faţă cu locuitoriĭ Ţĕrilor şĭ-aŭ câştigatu numirea de: „*Lipitorile satelor*".

Acésta era starea politică a Românilor dela finele seculuĭ trecutŭ, dar Biscrica Ungro-Valachieĭ nu era maĭ

fericită. Patriarchiĭ de Constantinupolŭ, sprijiniţi de Domnitoriĭ fanarioţi, şi ajutaţi de elementul clericalŭ grecŭ, atrasŭ în Ţĕră de veniturile mŏnăstirilor ḑise înkinate, precum şi de alte căsciguri materiale, nimicise în aceste timpurĭ orĭ ce mijlocŭ, care arŭ fi pututŭ garanta independenţa Bisericei Ungro-Valachieĭ, şi i-ar fi mănţinutŭ caracterul eĭ naţionalŭ. O reacţiune contra elementuluĭ fanariotŭ se începuse în Ţĕră, dar ea încă era debilă şi fŏrĕ de putere, şi prin urmare nu putea resista contra sistemeĭ, ce era susţinută prin tŏte miljŏcele dela Constantinupolu. De aceia în tŏte demnităţile şi funcţiunile clericale din aceste timpurĭ de nefericire se rădică numaĭ grecĭ, şi alegerea eclesiastică a demnitarilor Bisericescĭ este înlocuită cu numirea, ca mijlocul celu maĭ sigurŭ pentru realisarea sistemeĭ.

Ca istoricu imparţialŭ, trebue să facemŭ a se cunŏsce şi laturea bună a elementuluĭ fanariotŭ, faţă cu poporul românescŭ. Incepută fiind renascerea literatureĭ române sub Domnitorul Munteniei, Mateĭ Basarab; continuată fiind acéstă renascere sub Domnitoriĭ Şerban Cantacuzin şi Constantin Brâncovenu: ea a trebuitu din necesă a merge desvoltându-se din ce în ce. De altă parte, acéstă renascere literară fiind operată de Metropoliţiĭ Stefan şi Teodosie, ea a fostu rădicată la rangul celu maĭ înaltu de către Metropolitul Antim Jverenul, Episcopii de Romnic — Damascen, Grigorie şi Cecarie. Ḑicŭ romanisarea serviciuluĭ divinŭ acum era complectată, şi vĕḑĕndu-se, că este imposibilu, de a se grecisa poporul românescŭ, cu tŏtă dominaţiunea politică şi bisericescă, atuncĭ elementul fanariotŭ a permisŭ desvoltarea literatureĭ eclesiastice, fŏrĕ ca să putemŭ ḑice, că elŭ a ajutatu acéstă desvoltare, dar a considerat'o, ca pre unŭ rĕu neinlăturabilu. Pre-

lònga aceste, elementul fanariotŭ, care a lucratŭ la dominaţiunea Ţĕrilor româneşci în modŭ sistematicŭ, a cuceritŭ Ţĕrile române maĭ întâiŭ economicesce şi apoĭ politicesce; maĭ întâi în numele religiuneĭ adunând o sumă de domenii sub denumirea de monastirĭ închinate şi apoĭ prin mijlocul acestora lucrând, ca să căştige şi domniile Ţĕrilor; dicemŭ acestŭ elementŭ fanariotŭ, care este decoborîtorŭ din vekia aristocraţie bizantină, nu putea să nu se gândescă şi la modul, cum aceste cucerirĭ şi bogate căştigurĭ trebuéŭ a fi mănţinute. Resbelul Rusiei cu Turcia dela 1768 şi ocupaţiunea Ţĕrilor de către armatele ruse timpŭ aprope patru anĭ; de altă parte, ducerea la Petersburg a Metropolituluĭ Grigorie II (1760—1787), a Episcopului de Buzĕŭ Cosma şi a boerilor Michaĭ Cantacuzin şi Nicolaŭ Brâncovenu, şi invocarea protectoratuluĭ Rusieĭ dela Ecaterina II a); în fine înclinaţiunea boerilor din aceste timpurĭ, carii doriaŭ, ca să renunţe la naţionalitatea lor, numaĭ să scape de dominaţiunea fanariotică, impusă de jugul turcescŭ; tote aceste amerinţărĭ, de a nu maĭ putea ţinea şi esploata domeniul cuceritu, facéŭ, pre elementul bizantinŭ, ca să tolereze şi întru cât-va kiar să favoriseze mişcarea literară eclesiastică. Insuşi Metropolitul Filaret are merite în respectul literatureĭ nostre eclesiastice, şi ele se esplică numaĭ cu calculul politicŭ şi sûntŭ contradise de tote celelalte fapte administrative ale acestuĭ prelatŭ al Bisericeĭ românescĭ.

Şi pentru ca să putemŭ maĭ bine înţelege firul istoricŭ al timpuluĭ şi să distingemŭ maĭ de aprope rolul luĭ Filaret II pre tronul Metropolieĭ Ungro-Valachieĭ, să studiemu aici în modŭ succesivŭ faptele istorice, relative la acestă

---

a) Condica de chirotonii a Metrop. Ungro-Valachiei foia 57.

persónă, împărţindu-le în: I, *Date biografice*, pĕnĕ la suirea pre tronul Episcopieĭ de Rômnicu; II, *Activitatea luĭ Filaret, ca episcopŭ de Rômnicu, III, Activitatea luĭ Filaret II-lea, ca Metropolitŭ alu Ungro-Valachieĭ, şi IV Dimisionarea luĭ Filaret şi activitatea luĭ, ca fostŭ Metropolitŭ al Ungro-Valachieĭ.*

I.

Date biografice, pĕnĕ la suirea luĭ Filaret pre tronul Episcopieĭ de Rômnicŭ. D. Lesviodacs în catalogul Metropoliţilor şi a Episcopilor Valachieĭ nu ḑice nimicŭ, relativŭ la originea luĭ Filaret şi nu vorbesce despre elŭ, de câtu de la timpul, cândŭ el a devenitu Metropolitŭ titularŭ al Mirelor. Şi e prea adevĕratŭ, că condica de chirotonii a Metropolieĭ Ungro-Valachieĭ are acte, relative la persóna luĭ Filaret numaĭ de la acestă dată. Noĭ însĕ dispunemŭ şi de unŭ manuscriptu grecŭ, intitulatŭ: „Συλλογὴ διαφόρων ἐπιστολῶν πολιτικῶν = Adunare de diferite epistole politice“ (a), precum şi de unŭ numĕrŭ de documente contimpurane, din care vomŭ fi în stare, de a scóte maĭ multe date, relative la persóna luĭ Filaret şi vomŭ da lectorilor noştri cunoşcinţe şi în privinţa origineĭ luĭ Filaret, a activităţeĭ luĭ pĕnĕ ce a devenitŭ Metropolitŭ al Mirelor şi în fine dela acestă dată pĕnĕ când el a ajunsŭ Episcopŭ de Rômnicŭ.

(a) Acestu manuscriptu în quarto este compusu din 444 pagine şi cuprinde o corespundentă întinsă a Metropoliţilor şi Domnitorilor Tereĭ dela 1792–1823 cu Patriarchiĭ şi cu Metropoliţii din Bisericile creştine de Orientu. Aseminea aicĭ se găsescu acte relative la sorta politică a Tereĭ din anii menţionaţi, precum şi discursul, ce s'a ţinutu la instalarea Metropolitului Grigórie IV, adecă celu mare. Noĭ cu ajutorul luĭ D-deu şi cu concursul omenilor de bine le vomu da publicităţeĭ pre tóte. Manuscriptul este o copie de pre actele originale, lucratu pre timpul Metropolitului [illegible] la 179[illegible].

Avemu doë epistole, una dela Patriarchul Neofit cu data de la 1792 luna Octomvrie şi alta dela Metropolitul Filaret II, ca rëspunsŭ la acéstă epistolă, din acelaşĭ anŭ, dar numaĭ din luna luĭ Noemvrie, de unde se vede, că Filaretŭ şi cu Patriarchul Neofit au avutŭ o sórtă comună în tinereţe, trăind amândoĭ, în calitate de discipulĭ, pre lôngă Metropolitul de Tŭrnova, Partenie. Patriarchul Neofit după ce felicită pre Filaret pentru suirea pre tronul Ungro-Valachieĭ, éca cum se esprimă în privinţa relaţiunilor din tinereţe: „Ne-am adusŭ aminte din scrisorile vóstre de relaţiunile nóstre cele vekĭ, şi ne-am representatŭ maĭ ca înaintea okilor actele dintre noĭ, când eramŭ petrecend pe lôngă pururea amintitul bătrânul nostru, Prea fericitul Partenie al Tŭrnovuluĭ" (a). Iar Filaret în epistola respunsŭ se esprimă astŭ-felu la aceste amintirĭ ale Patriarchuluĭ Neofit: „Trebue să recunóscemu, Inalt Prea Sântul meu Domnu şi Stepânŭ, că mulţĭ işĭ skimbă ideile, cu demnităţile inalte, însĕ nobleţa şi liberalitatea Inalt Prea Sânţieĭ Vóstre, ceĭ împodobită de D-ḑeŭ, cu tóte că dupre demnitate s'a ornatŭ cu trépta celeĭ maĭ înalte demnităţĭ creştine, a rĕmasŭ în aceiaşĭ posiţiune, şi făcênd, ca Archipăstorul luĭ Christos, işĭ aduce aminte, şi se arată cu condescendenţa cea maĭ mare. Pentru acéstă şi nicĭ a fostu posibilŭ, ca să se ştérgă din sânta vóstră memorie umila mea persónă, cu tótă lungimea timpuluĭ şi cu tótă măreţia demnităţeĭ, ci vĕ aduceţĭ aminte încă şi acum şi rekiemaţĭ acele relaţinnĭ vekĭ, care îmĭ permitŭ şi mie de a ḑice: şi ce póte fi pentru mine maĭ mare, maĭ plăcutŭ, şi maĭ fericitŭ? (b). Din aceste doë citate autentice şi care se comfirmă unul pre altul, noĭ suntemŭ autorisaţĭ a stabili, că Filaret nu era Romànu de origine; maĭ mult,

(a) Συλλογὴ διαφόρων ἐπιστολῶν πολιτικῶν Ep. II. pag. 5—6.
(b) ib. Epistola III pag. 7–8.

el, fiind convețuitoru cu Patriarchul Neofit la Metropolitul Partenie de Tûrnova, trebue să fi fostŭ grecŭ de origine, dupre cum erau toți Metropoliții Bulgarieĭ pre acele timpurĭ şi maĭ ales Patriarchiĭ de Constantinupolŭ.

Nu scimŭ ce împrejurărĭ l'a adusŭ pre Filaret din Turnova la Bucurescĭ. Dar numaĭ vedemŭ, că pre la 1776 el se afla în Metropolia Ungro-Valachieĭ în calitate de Archimandritŭ de scaunual Metropolituluĭ Grigorie al II-lea. Aicĭ el era favorisatu de Domnitorul Iō. Alecsandru Ipsilant şi de Metropolitul Grigorie, cariĭ aŭ învoitŭ chirotonia luĭ Filatet în Metropolitu al Mirelor, petrecută din ordinul Patriarchuluĭ Sofronie, la 1776 Noemvrie 30. Şi. analisând maĭ de aprópe actele ipopsifiăreĭ şi ale chirotonieĭ luĭ Filaret în Metropolitu titularŭ al Mirelor, descoperimu, că şi acéstă ipopsifiare este o numire simplă. ca tote ipopsifiările, făcute cu ordinŭ patriarchalu. Şi specialminte în casul ipopsifiăreĭ luĭ Filaret, Patriarchul Sofronie, motivatŭ de intervenirile Domnitoruluĭ Ipsilant. séŭ ale altor cunoscuțĭ aĭ luĭ Filaret, emite ecdosŭ pre numele luĭ Filaret, iar Metropolitul Grigorie al II-lea întră în Biserica S-teĭ Metropoliĭ, la 27 Noemvrie, unde. împreună cu cincĭ archiereĭ, între cariĭ şi Cosma al Buzeuluĭ, facŭ unu simulacru de alegere, dupre care se judecă maĭ demnu Filaret, care era recomandatŭ de ecdosul patriarchalŭ. In fine chirotonia luĭ Filaret se petrece. cum am ḑisŭ, la 30 Noemvrie, şi atât simbolul credințeĭ. cât kĭar şi întrega confesiune, ce se face la chirotonirea de Archiereŭ, Filaret le-aŭ pronunțatŭ în limba grecă şi aŭ manifestatŭ supunere Patriarchuluĭ de Constantinupolŭ. promițĕnd a păzi prerogativele acestuĭ scaunŭ în Eparchia

ce i se încredințeză. (a). Acésta, dupre cum se face pentru tote Eparchiile de sub jurisdicţiunea patriarchală.

Judecând dupre indiciile, de care dispunemŭ, Filaret în calitate de Metropolitŭ al Mirelor. a fostu în relaţiunï forte de aprópe cu Episcopul de Rômnicŭ, Cesarie; adecă cu acelŭ Cesarie, care pentru prima dată a datŭ literatureï eclesiastice mineele celor doĕ-spre-ḑece lunï în traducţiunea românéscă. Şi fundându-ne pre afirmările D-luï Lesviodacs, precum şi pre cele cuprinse în prefaţa Mineiuluï de pre luna Aprilie, noï putemŭ să admitemŭ, că Filoret, acum Metropolitul Mirelor, a fostŭ una din persónele, care, deşi, de origine grecŭ, a colucratŭ la desvoltarea literatureï eclesiastice românescï. Acésta, dupre cum am stabilitŭ prin introducerea acesteï biografiï, convinea elementuluï bizantinŭ, şi desvoltarea literatureï eclesiastice românescï era unŭ contra-argumentu la afirmările politice ale Ecaterineï II, că poporul românescu era de origine slavă. De aceia şi Filaret, neîmpedicatŭ de elementul fanariotŭ din Ţéră şi din Constantinupolu, şi dispunendŭ şi de o cultură eclesiastică, se asociează cu Cesarie Episcopul de Rômnicŭ, şi de la 1776, data chirotonieï luï, ca Metropolitŭ al Mirelor, pênĕ la 1780, data suireï luï pre tronul Episcopieï de Rômnicŭ, iï vedemŭ nedespărţiţi, lucrând împreună la traducerea celor doĕ-spre-zece Mineie şi tipărindu-le. Eca cum represintă d. Lesviodacs activitatea luï Filaret, împreună cu Episcopul de Rômnic, Cesarie: „Acesta dar trebuinţă vĕḑêndu-o fericitul acesta Kesarie, şi ca unul ce cunoscea limba elinéscă şi cea românească, n'aŭ cruţatŭ şi acéstă ostenelă, ci ḑiua şi noptea s'aŭ truditŭ *împreună cu celŭ, ce maï pre*

(a) Condica de chirotoniï a Metp. Ungro-Valachieï fóia 67.

urmă i-au fostu diadochiu (succesorŭ) scaunului episcopescu, Archiereul Filaret Mireon, și au tălmăcitŭ din acele Minee în limba românéscă, numaĭ slujba celor fără ținere..... Și maĭ jos: *„Decĭ după ce acești doĭ luminătorĭ aŭ adusŭ la sevĕrșire scopul lor cu tălmăcirea, n'au lăsatŭ din vedere și trebuința, ce era de a le da Bisericilor și tipărite„ (a)*. Iar P. S. Filaret, éca cum ișĭ represintă activitatea sa literară din acești patru anĭ pĕnĕ la epocha, ce a devenitŭ Episcopŭ de Rômnicŭ. „Prea iubitul nostru frate și cu tótă învĕțătura împodobitŭ fericitul Kesarie, aŭ apusŭ dela noĭ, și *fiind că la tălmăcitul Mineielor și îndemănarea tiparuluĭ lor nu numaĭ la unŭ sfatu am fostŭ amândoĭ din începutŭ, ci și la osîrdie cu asemenea rîvnă...„*(b)

Cu modul acesta pentru partea positivă a biografieĭ luĭ Filaret, noĭ stabilimŭ aicĭ, că *Filaret era de origine grecŭ, că el a devenitŭ maĭ în urmă Archimandritu de scaunu al Metropolieĭ Ungro-Valachieĭ și că, devenindŭ Metropolitu titularŭ al Mirelor, a colucratŭ cu Cesarie Episcopul de Rômnicŭ la traducerea și tipărirea Mineelor.*

II.

Filaret, ca Episcopŭ de Rômnicŭ și activitatea luĭ în acéstă Eparchie. — La 1780 Ianuarie 9, Episcopul de Rômnic, Cesarie mére. Domnitorul Iω. Alecsandru Ioan Ipsilant, adresându-se către Patriarchul de Constantinupolŭ, Sofronie, ĭlu rógă, ca să strămute la acéstă Episcopie pre Metropolitul Mirelor, Filaret, întrebându-lŭ tot o dată, decă se póte, ca

(a) Istoria Bis. de d. Lesoriodacs 1845 pag. 436 și 437
(b) Prefața Mineiuluĭ de pre Aprilie, tipăritŭ la Rômnicu 1780.

unŭ Metropolitŭ să se pogóre la trepta de episcopu dependentŭ. La acestă rugare a luĭ Ipsilant Patriarchul Sofronie permite strămutarea, comiţêndŭ doĕ ilegalitaţĭ; adecă, ordonand o strămutare în locŭ de alegere, contra canonelor şi contra „obiceiuluĭ pămĕntuluĭ", şi apoĭ permiţĕnd înjosirea unuĭ Metropolitŭ la trepta de Episcopŭ. Dar să reproducemŭ aicĭ actul patriarchuluĭ către Metropolitul Gregorie, prin care se comitŭ ilegalităţile menţionate la suirea luĭ Filaret pre tronul Episcopieĭ de Rômnic.

„Sofronie din graţia luĭ Dumneḑeu Archiepiscopŭ Constantinupoluluĭ, Romeĭ celeĭ nouă şi Patriarchŭ ecumenicŭ.

«Prea Sânţite Metropolitŭ al Ungro-Valachieĭ, prea onorabile Ecsarchŭ al laturelor, şi Locoţiitorŭ al Cesarieĭ Capadocieĭ, frate prea iubitŭ în sântul Spiritŭ şi coliturgisitorule al modestieĭ nóstre, Domnule Grigorie, charul luĭ Dumneḑeŭ şi pacea să fie cu sânţenia ta. Fiind că am fostŭ înşciinţaţĭ de prea bine-credinciosul, prea înălţatul, prea creştinul şi prea bunul Domnitorŭ al Ungro-Valachieĭ D. D. Alerandru, fiiul nostru celŭ în Christosŭ prea iubitŭ şi mult doritŭ, că Episcopia Rômniculuĭ, *cea supusă Metropolieĭ tale,* a remasŭ fŏrĕ de al eĭ superiorŭ, şi *că prin votul comunŭ şi prin alegerea canonică se cere Metropolitul titularŭ, D. Filaret,* ca demnŭ şi deprinsŭ în conducerea poporuluĭ; şi pre longă aceste, am fostŭ întrebaţĭ de Inălţimea Sa, déca este usualŭ, de a se strămuta acesta din Metropolitŭ titularŭ la o episcopie, şi noĭ rĕspunḑĕnd, aprobămŭ în totul dorinţa Inălţimeĭ Sale, permiţĕnd o aseminea strămutare. Decĭ scriemu şi ordonămŭ Sânţieĭ Tale, *ca să facĭ aseminea strămutare,* şi să constituĭ pre titulariul Metropolitŭ al Mirelor, D. Filaret, Archiereŭ şi Episcopu realŭ, legalŭ şi canonicŭ al vâduveĭ Episcopiĭ a Rômniculuĭ, *avĕnd de basă strămutarea* şi să-ĭ încredinţezĭ luĭ

conducerea poporuluĭ, şi să-lŭ facĭ din nominalŭ Episcopŭ realŭ, pentru ca el să cultive acestŭ ogorŭ al luĭ Christos şi să facă din poporul acesteĭ Episcopiĭ, celŭ numitŭ cu numele luĭ Christos, gelosŭ al faptelor celor bune, conform cu prescripţiunile divinuluĭ Apostolŭ. Aşa să facĭ, şi să nu pretecstezĭ a lucra în altŭ modŭ. Iar charul luĭ D-ḑeŭ să fie cu Sânţia ta“.— 1780 Martie 3 (a).

Nu scimŭ, ce trebue să ne impresioneze maĭ întâiŭ din acestŭ actŭ patriarchalŭ. Forma luĭ, prin care Patriarchul Sofronie ordonă unuĭ Metropolitŭ, ce nu era sub jurisdicţiunea sa? Nimicirea alegereĭ canonice şi legale şi înlocuirea eĭ prin strămutare? Degradarea unuĭ Metropolitŭ la rangul de Episcopŭ? Seŭ în genere, neadevĕrurile, cuprinse prin actŭ, că Filaret a fostŭ cerutŭ de votul comunŭ şi de alegerea canonică? In timpiĭ, când pre tronul Ţĕreĭ domnĭa unŭ bizantinŭ, ca Ipsilant, şi afacerile Bisericeĭ românescĭ eraŭ administrate din Constantinupolŭ, totul era posibilŭ; necanonicitatea cea maĭ flagrantă se îmbrăca în canonicitate, abusul era botezatŭ cu numele legalităţeĭ, şi atuncĭ patriarchiĭ, maĭ adăugaŭ: „aşa să se facă şi să nu se pretecsteze, de a se lucra în altŭ modŭ“.

Nicĭ o alegere, provenită din partea elementuluĭ laicŭ şi celŭ eclesiasticŭ, conform usuluĭ Ţĕreĭ, nu şĭ-avutŭ locul cu strămutarea luĭ Filaret la Episcopia de Rómnicŭ. După venirea actuluĭ de maĭ sus din partea Patriarchuluĭ Sofronie, şi tot în luna Martie, a urmatŭ actul ipopsifiăreĭ seŭ al alegereĭ eclesiastice, unde conform prescripţiunilor canonice s'aŭ maĭ pusŭ încă doĕ persóne, dar numaĭ de formă; adică Archimandritul Grigorie de la mŏnăstirea

(a) Condica de chirotoniĭ a Metrop. Ungro-Valachieĭ fóia 68.

Délului și Stefan dela Bistrița. Acestŭ actŭ este subsemnatŭ de Metropolitul Grigorie, de Cozma al Buzeuluĭ și de șépte archiereĭ titularĭ grecĭ. Pre lângă aceste, el pórtă în modŭ esceptionalŭ sub-semnătura luĭ Ioan Văcărescu, cu titul esceptionalŭ de: *„păzitorul drepturilor* (procurorul) *Bisericeĭ celeĭ marĭ* și mare spătarŭ (a)". Să fie decĭ constatatŭ, că *Filaret a trecutŭ la Episcopia de Rômnicŭ, ca strămutatŭ și nu alesŭ, și că la acestŭ actŭ Patriarchia avea unŭ procurorŭ.*

Intre actele de administrațiune ale luĭ Filaret, ca episcopŭ de Rômnicŭ, avemŭ de notatŭ judecata dintre moșneniĭ dela Costeștĭ cu mônăstirea Arnota, din Eparchia Rômniculuĭ. Filaret, în virtutea dreptuluĭ, de care se bucurañ Metropoliții și Episcopiĭ Țěreĭ, conform codiceluĭ Iustinian, și care dreptŭ se numeșce în acestŭ codice: „audientia episcopali", intervine, ca judecătorŭ între mônăstire și moșnenĭ, pentru chotarele munteluĭ Neteda. Și fiind că lipsiaŭ documentele, necesare pentru probarea chotarelor moșieĭ, Filaret, la 1784 Maĭ 3, dă o carte de blestemŭ asupra moșnenilor din Costeștĭ, prin care iĭ obligă, ca în frica luĭ D-deŭ să mărturisésca aceste chotare (b). La unŭ anŭ după acésta, și anume la 1785 Maĭ 5, Filaret rônduesce maĭ mulțĭ egumenĭ de monastirĭ, ca să cerceteze causa, și iĭ investeșce cu o carte de blestemŭ din partea Metropolituluĭ Gregorie II (c). In fine acéstă judecată Filaret a terminat'o numaĭ la 1793 Iulie 26, când acum el era Metropolitŭ al Ungro-Valachieĭ (d).

(a) Condica de chirotoniĭ a Metro. Ungro-Valachieĭ foia 69.

(b) Condica de Documente a mon. Arnota pag, 177.

(c) ibid pag. 182

(d) ibid pag. 190.

Aceea ce merită tótă atenţinea nóstră pentru activitatea luĭ Filaret, ca Episcopŭ de Romnicŭ, este conlucrarea luĭ la desvoltarea literatureĭ nóstre eclesiastice. Esistă o opiniune, care însĕ este ne probată, că Filaret, fiind stareţŭ de Căldăruşanĭ, s'a ocupatŭ cu traducerea biblieĭ în acéstă mônăstire, şi făcendu-se din stareţŭ al monastireĭ Episcopŭ de Romnicŭ, a tipăritŭ acéstă biblie în anul 1780 (a). Nu scimŭ décă Filaret, ca Metropolitŭ al Mirelor, va fi locuitŭ unŭ timpŭ óre-care în mônăstirea Căldăruşaniĭ şi aicĭ, pentru onórea demnitățeĭ séle clericale, părinţiĭ mônăstireĭ să-ĭ fi încredinţatŭ conducerea spirituală a fraţilor. De aseminea nu cunóşcemŭ, decă Filaret, ducĕnd o aseminea viéţă retrasă, nu va fi începutŭ o noă traducere a biblieĭ. Aceste afirmaţiunĭ aŭ necesitate, de a fi probate în viitorŭ. Aceĭa însĕ, ce are caracterul uneĭ curate aserţiunĭ nefundate, este, că Filaret a tipăritŭ, în calitate de Episcopŭ al Romniculuĭ, la 1780, S-ta Scriptură, séŭ biblia. Filaret în respectul literatureĭ eclesiastice are unŭ altŭ meritŭ, că el adecă a complectatŭ publicarea Mineelor, începută de Episcopul Romniculuĭ, Cesarie, şi a tipăritŭ şi alte cărţi de serviciŭ. Lucrând cu acesta, dupre cum o spune şi singurŭ prin prefaţa Mineiuluĭ de pre luna Aprilie, la traducerea în limba românéscă a Mineelor, Filaret devenindŭ succesorul luĭ Cesarie, a întreprinsu kiar în anul 1780 tipărirea Mineelor pre lunele Aprilie, Maĭ, Iunie, Iulie, August şi Septembrie. Adecă, jumĕtate din ediţiunea Mineelor de Romnicŭ se

(a) Istoria mônăstirilor Cernica şi Căldăruşanĭ de monachul Casian Cernicanul. 1870 pag. 179.

datoresce Episopuluĭ Cesarie, iar a doa jumĕtate o a tipăritŭ Episopul Filaret în anul 1780.

Tot activităţeĭ literare a Episcopuluĭ de Rômnicŭ Filaret literatura nostră eclesiastică datoresce şi următórele publicaţiunĭ. Întâiŭ punemŭ liturgia, carea se întituléză astŭ-feliŭ: 'Sântele şi D-ḑeescele liturgiĭ a celor dintru sfinţĭ părinţilor noştri, a luĭ Ioan Zlataoşt, a luĭ Vasile celŭ mare şi a prejdesfeştenieĭ. Acum intr'acestŭ kipŭ s'a tipăritŭ întru întâia Domnie a Prea luminatuluĭ Domnŭ Iω. Nicolaĭ Petru Mavroghene voevodu; cu blagoslovenia şi osârdia şi cu tótă keltuela Prea Sânţieĭ Séle, iubitoruluĭ de D-ḑeŭ K. K. Filaret, Episcopul Romniculuĭ, în sânta Episcopie a Rômniculuĭ, la anii dela zidirea lumeĭ 7295 (1787)." Tot luĭ Filaret, din timpul Episcopieĭ luĭ, se maĭ datoresce: „Cuvintele cuviosuluĭ părinteluĭ nostru Theodor Studitul, tălmăcite de pre limba cea próstă grecéscă şi îndreptate de Prea Sânţitul Părintele kir Filaret, Episcopul Rômniculuĭ şi cu a P. S. Séle blagoslovenie şi keltuelă s'aŭ tipăritŭ pentru folosul vieţeĭ celeĭ de obşte a fraţilor noştri în Christos. In ḑilele întâeĭ domniĭ a Prea Inălţatuluĭ nostru Domnŭ Iω. Michaĭ Const. Suţu voevodŭ în s.ta Episcopie a Rômniculuĭ, la anul dela Christos 1784.„ ,Cuvintele fericituluĭ părinteluĭ nostru Dorotheĭ, tălmăcite după limba cea prostă grecéscă şi îndreptate de prea Sânţitul Părinţele kir Filaret, Episcopul Rômniculuĭ, şi cu a P. S. Séle blagoslovenie şi keltuélă s'aŭ tipăritŭ pentru folosul vieţeĭ ceĭ de obşte acelor întru Christos fraţĭ, în ḑilele întâeĭ domniĭ a Prea Inălţatuluĭ nostru Domnŭ Iω. Michaiŭ Const. Suţu voevodu, în s.ta

Episcopie a Rômniculuĭ la anul dela Christos 1784" (a). Prin urmare, *activitatea luĭ Filaret, ca Episcopŭ de Rômnicŭ, in timpŭ de doĭ-spre-ḑece anĭ, se compune din acte administrative ale Eparchieĭ, precum şi din maĭ multe publicaţiunĭ literare, tote de cuprinsŭ eclesiasticŭ.*

Archim. Genadie Enacénu. (Va urma).

(a). Frontespiciul acestor treĭ publicate din urmá ale luĭ Filaret, le avemŭ estrase din raportul Prea Cucernicului protoereŭ de Mehcedinţĭ. Pár. St. P. Călărăşanu. Incă din anul espiratu, Inaltu P. S. Metropolitu Primatú s'a pusu în corespondenţă cu P. S. Episcopĭ, şi a ordonatú protoiereilor de sub jurisdicţiunea sa, ca sá se adune inscripţiunile de pre tóte monumentele istorice şi să le înainteze la cancelaria S-teĭ Metropolii. P. S. Iosif, Episcopul de Rômnicu, cu oficia No. 2719 din 11 Decemvrie espiratŭ comunică constatările, făcute de P. C. Protoiereĭ în districtele Romanaţĭ, Mechedinţĭ, Dolju şi Vâlcea. Iar cărţile, a cărora frontespiciŭ s'a înşiratŭ maĭ sus, se află în biblioteca monăstireĭ Strichaia din districtul Me-

Din invățăturile morale ale fericitului Diadoh Epis. Fotikieĭ.

In ori ce meditaţie spirituală, să ne conducemŭ „fraţii meĭ", de credinţă, speranţă şi dragoste, iar maĭ cu sémă de dragoste : căcĭ credinţa şi speranţa ne învaţă a dispreţui bunurile vĕdute; iar dragostea, aflând prin mijlocirea minţeĭ pe celŭ nevĕdutŭ—pe Dumnedeŭ, ne unesce sufletul cu El.

După natură, numaĭ singuru D-ḑeŭ este bunŭ. Dar şi omul perfecţionându-se moralminte se face bunu, şi prin acésta se skimbă în aceia ce nu este, când esercitându-se în tot d'auna în bine, se unesce cu D-ḑeŭ pe cât îĭ este luĭ proprie acésta.

Rĕul nu esistă în natură, şi dupe natură nu este nimic rĕŭ, pentru că D-ḑeŭ nimic rĕŭ n'a făcutŭ. Iar când cine-va dupre propria sa dorinţă dă tipŭ séŭ formă la aceia ce nu esistă de sine, atuncĭ începe a fi aceia ce nu voesce. Şi aşa, aducêndu-ne totu d'auna aminte de D-ḑeŭ să inlăturămŭ orĭ şi ce predisposiţiune spre rĕŭ. Natura bunuluĭ este maĭ tare de câtŭ predisposiţiunea spre rĕŭ, pentru că bunul esistă de sine, iară rĕul nu, de câtu dor numaĭ când se face de cineva.

Noi cu toţii suntemu dupre tipul luĭ D-ḑeŭ, iar dupre asemănarea luĭ suntŭ numaı aceia care din marea lor dragoste 'şĭ aŭ afierosit luĭ D-ḑeŭ libertatea lor ; căcĭ când noĭ nu aparţinemŭ noĕ înşine, atuncĭ ne asemĕnămu aceluĭ care din dragoste ne-a împăcatŭ şi unitŭ cu sine — aceia ce lipsesce aceluia ce nu 'şĭ predispune sufletul a dispreţui vanităţile vieţeĭ.

Libertatea este voinţa sufletuluĭ raţional. Noĭ trebue a o dispune ast-fel ca în tot d'auna să fie plecată numaĭ spre bine şi să înlătureze rĕul.

Deosebirea bunuluĭ de rĕŭ este lumina vedereĭ. Calea care conduce mintea spre Sórele dreptăţeĭ este luminarea căutată cu dragoste. Pentru aceia, cu spiritŭ liniştitŭ trebue a apăra dreptatea de aceĭ ce îndrăsnescŭ a o ataca.

Cuvîntul spiritual (Duhovnicescŭ) mulţumesce simţul intelectual, căcı el se trimite de la D-ḑeŭ dupĕ lucrarea dragosteĭ. Pentru aceia mintea nóstră ocupându-se de ideia divină se liniştesce, şi se îmbogăţesce de ideı nalte pe câtŭ ĭ permite posiţiunea de omŭ, şi puterea dragosteĭ. Este bine dar ca în tot d'auna, în timpul aplicăreĭ dragosteĭ, să se aştepte cu credinţă luminarea minţeĭ; căcĭ nimic nu este maĭ săracŭ de câtŭ mintea care se crede că póte face ceva fără D-ḑeŭ.

Sumariul şedinţeĭ St. Sinodŭ din 27 Noemvrie 1879.

Şedinţa se deschide la orele 2 după amiadĭ sub preşedinţa I. P. S. Mitropolitŭ Primatŭ fiind presenţĭ 14, absent 1. Urméză numele in lista apelului nominal.

Sumariul şedinţeĭ pecedinte se aprobă cu rectificările cerute de I. P. S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ şi de P. S. Episcopŭ de Roman, care aŭ cerutŭ ca la publicarea procesuluĭ verbal să se intercaleze reproducerea in ecstenso a raportuluĭ comisiuneĭ de petiţiunĭ in cestiunea apeluluĭ preotuluĭ D. Brănescu.

P. S. Archiereŭ Valerianu Rômnicenu dă cetire următórelor raporturĭ: raportul comisiuneĭ de petiţiunĭ asupra adreseĭ P. S. Episcopŭ de Rômnic No. 1432, relativă la scutirea de serviciul gardeĭ civice a servitorilor bisericescĭ; comisiunea opiniază a se recomanda cererea menţionată D-luĭ Ministru de culte cu poftire de a se inţelege cu colegul seŭ de la Resbelŭ spre a lua mesurĭ ca in timpul serviciuluĭ divinŭ să fie apăraţĭ servitoriĭ bisericeştĭ de esercitiul militarŭ.

P. S. Episcopŭ de Roman dice că asemenea cazurĭ s'aŭ maĭ infaţişatŭ St. Sinodŭ şi s'aŭ maĭ făcutŭ asemenea mijlocire la guvernŭ. Este dar de părere ca pe viitorŭ când se vorŭ maĭ presenta astfel de cazurĭ să se adresese la guvernŭ direct Episcopul in a căruea eparchie s'ar infăţişa asemenea cazurĭ.

Punându-se la votŭ conclusiunea raportuluĭ se primesce.

Idem, raportul comisiuneĭ de petiţiunĭ asupra cântăreţilor de pe la bisericile subvenţionate de Statŭ din capitală, prin care suplicanţiĭ rógă pe St. Sinodu a mijloci la guvernu spre a li se ameliora posiţiunea.

Comisiunea opiniază ca St. Sinodu să facă mijlocire la guvernu spre satisfacţia cereref suplicanţilor.

Conclusiunea raportuluĭ se primesce.

Idem, asupra petiţiuneĭ unuĭ numerŭ de 69 cetăţenĭ din Craiova care se glăngŭ contra unor necunoscuţĭ ce atacă instituţiunea Bisericeĭ şi pe P. S. Episcopu Eparchiotu, şi ceru ca St. Sinodŭ să mijlocească la guvernu spre a pune indatorire procurorului general din Craiova, ca să descopere şi să pedepsească

pe culpabili. Comisiunra găsindŭ că asemenea cestiunĭ nu suntŭ de atribuţiunea St. Sinodŭ, opiniază a se trece la ordinea ḑileĭ.

Acéstă conclusiune se primesce.

Idem, asupra adreseĭ P. S. Episcopŭ de Rômnicu No. 1179 relatvă la cererea de călugĕrire a frateluĭ Staĭcu Oprişanu din schitul Lainicii. Comisiunea găsindu tóte formalităţile îndeplinite, este de socotinţă ca St. Sinodŭ să aprobe tunderea în monachismŭ a numituluĭ Staĭcu. Conclusiunea raportuluĭ se primeşte.

Idem, asupra adreseĭ P. S. Episcopu de Rômnicu No. 1651 pentru cererea de călugĕrire a frateluĭ Dimitrie Petrovicĭ din m-rea Polovraciĭ. Comisiunea opiniază a se invoi tunderea in monachismŭ a acestuĭ frate, dupe ce Prea S. Episcopŭ va relata St. Sinodŭ că s'aŭ indeplinitu tóte formalităţile. P. S. Episcopu de Rômnicu dând aceste lămurirĭ, St. Sinodu aprobă conclusiunea raportuluĭ.

Idem, asupra adreseĭ I. P. S. Mitropolitŭ Primatŭ No. 2890, relativă la cererea de călugĕrire a suroreĭ Dobriţa Vasile din m-rea Viforita; opiniunea comisiuneĭ de a se invoi tunderea în monachismŭ a numiteĭ sore, se primesce de St. Sinodŭ.

Orele fiind înaintate I. P. S. Preşedinte ridică şedinţa şi anunţă pe cea viitóre pentru a doua ḑi, Mercurĭ 28 curentŭ.

(sem). Preşedinte. † Mitropolitŭ Primatŭ al Românieĭ **Calinic.**

(sem.) Secretar. † **Iosif Episcopu.**

Sumariul şedinţeĭ St. Sinodŭ din 28 *Noemvrie* 1879.

Şedinţa se deschide la ora 2 p. m. sub preşedinţa I. P. S. Mitropolitu Primatu, fiind presenţĭ 14, abşenţĭ 1. Urmează namele în lista apeluluĭ nominal.

Sumariul şedinţeĭ precedente se aprobă.

Se trimite la comisiunea de petiţiunĭ urmatórele comunicărĭ:

Adresa I. P. S. Mitropolitŭ alŭ Moldoveĭ şi Suceveĭ No. 1954 relativă la cererea de călugĕrire a unuĭ numreŭ de 28 fraţĭ şi surorĭ din diferite monastirĭ din eparchia St. Mitropoliĭ a Moldoveĭ

Idem, adresa Ĭn. Prea S. Mitropolitŭ alŭ Moldoveĭ No. 1955 prin care aminteşte mijlocirea făcută la St. Sinodŭ prin adresele N. 1085 şi 2018 din anulŭ N. 1878, pentru cererea de călugĕrire a unuĭ No. de 7 fraţĭ şi surorĭ respinse de St. Sinodŭ în sesiunea aceluĭ anŭ ca fiindu prea de puţinŭ timpŭ în ispitirea canonică, şi cere acum a se încuviinţa tunderea lor în monachismŭ.

Prea S. Archiereŭ Valerian Rômnicénu dă citire raportuluĭ comisiuneĭ de petiţiunĭ asupra adreseĭ Ĭn. Prea S. Mitropolitŭ Primatŭ No. 2891, prin care cere recunóşterea tundereĭ în monachismŭ a unuĭ numĕr de 8 surorĭ şi 3 fraţĭ, din diferite monastirĭ din Eparchia S-teĭ Mitropoliĭ a Ungro-Vlachieĭ călugĕriţĭ pentru casŭ de bólă cu binecuvêntarea Ĭn. Pré S. Sale în intervalul sesiunilor St. Sinodŭ. Comisiunea opiniază a se recunóşte tunderea în monachismŭ a 6 surorĭ şi 3 fraţĭ având formalităţile îndeplinite ; iar a 2 surorĭ, a căror acte nu s'au înaintatŭ St. Sinodŭ, să se amâne recunóşterea de călugĕrire pêne la presentarea actelor cuvenite. Opiniunea comisiuneĭ se aprobă.

Idem raportul comisiuneĭ de petiţiunĭ asupra adreseĭ P. S. Episcopŭ de Buzeŭ No. 599, relativă la cererea de călugĕrire a frateluĭ Hagi Năstase Nestor din M-rea Vărzăreştĭ. Comisiusiunea găsind óre-care lipse de formalităţĭ opiniază a se înapoia dosarul Prea S. Episcopŭ Eparchialŭ spre a'l complecta. Conclusiunea raportuluĭ se primesce.

Idem raportul comisiuneĭ de petiţiunĭ asupra adreseĭ Ĭn. Prea St. Mitropolitŭ Primatŭ No. 2899 relativă la cererea de călugĕrire a unuĭ numĕr de 8 surorĭ din m-rea Viforâta, 2 fraţĭ din schitul Ciocanu şi 4 surorĭ din M-rea Pasĕrea. Comisiunea găsind neîndeplinite condiţiunele cerute, opiniază a se înapoia lucrările surorilor din m-rea Pasĕrea şi Viforâta spre a se îndeplini formalităţile cuvenite, dar pentru 2 fraţĭ din schitul Ciocanu este de socotinţă a se învoi tunderea lor în monachismŭ având tóte formalităţile îndeplinite; conclusiunea raportuluĭ se primesce.

Idem, raportul comisiuneĭ de petiţiunĭ asupra apeluluĭ Preotuluĭ Rafail Roşianu din comuna Roşiile, Jud. Vâlceĭ, Eparchia Rômniculuĭ Noul-Severin, adresată St-luĭ Sinodŭ contra sentinţeĭ

spiritualuluĭ consistoriŭ dată asupră-ĭ și confirmată de Prea S. Episcopŭ Eparchiotŭ, prin care sentință numitul preotŭ se catheriseşte. (Urmeḑă raportul). După óre care discuțiuni, St. Sinodu aprobă conclusiunea raportuluĭ și decide ca la publicarea procesuluĭ verbal să se intercaleze și raportul comisiuneĭ în întregul sĕŭ.

Nemaĭ fiindŭ nimicŭ la ordinea ḑileĭ, In. Prea S. Președinte rădică ședința și anunță pe cea viitóre pentru a doa ḑi, Joĭ 29 curent.

(Sem) Președinte. † Mitropolitŭ Primatŭ al Rom. **Calinic.**

(Sem) Secretar. † **Iosif Episcopul.**

Raportul comisiunei de petițiunĭ asupra apelului preotului Rafail Roșianu.

Inaltă Prea Sânțite Stăpâne.

Comisiunea de petițiunĭ a St. Sinodŭ luând în observație adresa Inaltŭ Prea S. Vóstre ce i s'a recomandatŭ cu resoluția biurouluĭ Președențieĭ St. Sinodŭ din 23 a curenteĭ, însoțită de apelul preutuluĭ Rafail Roșianu, din comuna Roșiile, județul Vâlcea, contra decisiuneĭ consistoriuluĭ spiritual al episcopieĭ de Rômnicul Vâlceĭ Noul-Severin. Veḑênd, din coprinderea aceĭ adrese și a actelor anexate, că apelul ar fi valabil, a procedatŭ la observarea apeluluĭ numituluĭ preotŭ, pe care l'a veḑutŭ fără dată, dar priimitŭ de președinția St. Sinodŭ la 22 Septemvrie anul presentŭ. Și fiind-că acestŭ preotŭ n'a voitŭ a primi sentința consistoriuluĭ, precum atestă Primariul comuneĭ Roșiile prin procesul sĕŭ verbal din 4 Septemvrie, care a fostŭ nevoitŭ a lăsa acea sentință la domiciliul preotuluĭ. Presentatŭ acestŭ actŭ al Primaruluĭ cu raportul Protoireuluĭ respectiv No. 940, către Pré S. Episcopŭ, care la 'naintatŭ la președinția St. Sinodŭ cu adressa No. 1999.

Comisiunea a constatatŭ din aceste acte că apelul este făcutŭ după termenul de 15 ḑile prescrisŭ de Art. 36, mijlocind 18 ḑile de la data procesuluĭ Primariuluĭ ce a predatŭ sentința, pênĕ la priimirea apeluluĭ, care și el este afară din lege, căcĭ nu conține disposiția din Art. 45 al. I. a regulamentuluĭ, adică, apelantul

trebuia să fi subscrisŭ în decisiunea consistoriuluĭ că rămêne mulţumită saŭ nemulţumitŭ, disposiţie pe care trebuia să o urmeze măcar în respectul ce trebuia să arate către unŭ actŭ emanatŭ de la şeful seŭ superior, Episcopul, dar pe care apelantul n'a voitŭ a'l considera măcar cu primirea luĭ, ceea ce lasă a se vedea că preotul Roşianu lasă multŭ de doritŭ în privinţa datoriilor sale pastorale.

Pe aceste consideraţiuni comisiunea este de opinie a respinge apelul preotuluĭ Roşianu, şi a se 'napoea dosarul cestiunei la Episcopia respectivă.

Acéstă opiniune comisiunea are onóre a o aduce cu respectŭ la cunoscinţa St. Sinodŭ spre a hotărî cele ce va găsi de cuviinţă,

(Sem.) † **Kalinic Huşin.** † **Ar. Ieremia Gălăţeanu.** † **Valerian Romniceanu.**

Inaltŭ Prea Sânţituluĭ Mitropolitu Primatŭ şi Preşedinte al Sântuluĭ Sinodŭ.

Sumariul şedinţeĭ St. Sinodŭ din 29 *Noemvrie* 1879.

Şedinţa se deschide la ora 2½ p. m. sub preşedinţa I. P. S. Mitropolitu Primatŭ. Făcendu-se apelul nominal rĕspundŭ 14 presenţĭ, fiind unul absinte. Urmează numele tutulor in lista apeluluĭ nominalŭ. Se dă cetire sumariuluĭ din şedinţa de la 28 ale curenteĭ şi se aprobă. Cu ocasiunea cetireĭ sumariuluĭ, P. S. V. Irinopoleos Suchopan luând cuvintul ridică incidentul relativŭ la dosarele trimise de P. S. S. Episcopi Eparchioţĭ cu ocasiunea cercetăreĭ proceseler apelate la St. Sinodŭ şi susţine că ele nu trebue a fi înapoiate la cancelariile Episcopiilor respective ci trebue a se conserva la Archiva St. Sinodŭ, ca acte în basa cărora St. Sinodŭ recunosce de valabilă saŭ casează sentinţa confirmată de Episcopul respectivŭ asupra apelanţilor.

Prea Sânţiea Sa Episcopul de Roman luînd cuvintul, rógă pe St. Sinodŭ să bine voiască a întórce atenţiunea asupra incidentuluĭ ridicatŭ de Prea Sânţitul V. Irinopoleos Suchopanu ca unul ce merită a fi discutatŭ şi chiar propune ca St. Sinodŭ să ia o decisiune în acéstă privinţă. I. P. S. Metropolitu al Moldoveĭ şi Suceaveĭ, desvoltându acéstă cestiune, probează şi conchide că asemenea dosare trebue a se 'napoia la Episco-

piele respective, fiind trebuinciose la cancelariele Episcopiilor respective. Asemenea și P. S. Episcopŭ al Dunăreĭ de josŭ. P. S. Sa. Episcopul de Roman unindu-se cu opiniunea I. P. S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ și Suceaveĭ, precum și a P. S. Episcopu al Dunăreĭ de josŭ, adauge că asemenea dosare 'nainte de 'napoere să fie numerotate, parafate și sigilate cu sigilul St. Sinodu. P. S. V. IriLopoleos Suhopan unindu-se cu P. S. S. Preopinențĭ, adaugă că actele de judecată trebue să conțină relațiunĭ despre conduita anterióră a acusatuluĭ de la intrarea luĭ in ierarhia Bisericéscă. P. S. Episcopu al Rómnicului Nouluĭ Severin susține că nu ar fi necesar de a se ținea semă de observațiunile și pedepsele aplicate asupra preoților, carĭ au dobânditŭ o dată ertare. P. S. Episcopŭ de Roman, pe lângă că susține că trebue a se trece și ținea seamă de tóte abatarile și pedepsele aplicate asupra preoților, dar încă opiniază că consistoriul respectiv, in anaforaoa sa de condamnare a vre unuĭ preotŭ să espună tóte casurile de canonisire aplicate acusatuluĭ de la intrarea preotuluĭ în Ierarchia Bisericească, pentru ca ast-felŭ St. Sinodu să pótă avea cunoscință despre totŭ trecutul acusatuluĭ. In fine, dupe maĭ multe discuțiunĭ la care ia parte și Prea Sânțitul Valerian Rômniceanu, St. Sinodu decide: 1, a se 'napoia dosarele trimise de episcopiele respective, însă numerotate, parafate și sigilate cu sigiliul St. Sinodu; și 2, în anaforalele consistoriilor, în cestiune de judecată bisericească, să se coprindă și relațiunĭ despre conduita trecută a persóneĭ in cestiune, dupĕ datele ce se vor fi păstrând în archivele consistorielor.

N maĭ fiind alte cestiunĭ la ordinea ḑileĭ, ședința se ridică la orele 4 și se anunță ședința pentru a doua ḑi, Vinerĭ 30 curent, iar P.P. S.S. membriĭ trecŭ spre a se ocupa in comisiunile respective.

(semnat) Președinte. † Mitrop. Primatu al Rom. **Calinic.**

(semnat) Secretarŭ. † **Silvestru B. Pitesteanu.**

Sumariul ședințeĭ St. Sinod din 30 *Noembre* 1879.

Ședința se deschide la 2 ore dupĕ amiaḑĭ, sub prese-

dința Inaltŭ Prea Sântuluĭ Mitropolitŭ Primatŭ fiind presențĭ 14, absentŭ unul.

Urmeadă numele in lista apeluluĭ nominal.

Se dă citire sumariuluĭ ședințeĭ precedinte și se aprobă cu rectificările cerute de Pré S. Episcopŭ de Roman și de In. Pré S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ și Suceaveĭ.

Inaltŭ Prea Sânțițĭ Mitropolițĭ și P. P. S. S. Episcopĭ fiind kiemațĭ la Senatŭ, ședința se ridică și se anunță cea viitóre pentru a doua di, Sâmbătă 1 Decemvrie.

(Semnat) Președinte. † Mitropolitŭ al Rom. **Calinic**.

(Semnat) Secretarŭ. **Iosif Episcopu.**

Sumariul ședinței St. Sinodŭ din 1 *Decemvrie* 1879.

Ședința se deschide la 2 ore după amiadi sub președința I. P. S. Mitropolitŭ Primatŭ fiind presențĭ 14, absențĭ unul. Urmeadă numele in lista apeluluĭ nominal.

Sumariul ședinței precedinte se aprobă. P. S. Archiereŭ Valerian Rómniceanu dă citire raportuluĭ Comisiuneĭ de petițiunĭ asupra adreseĭ I. P. S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ și Suceaveĭ No. 1955, relativŭ la cererea de călugĕrire a unuĭ numer de 5 surorĭ și 2 frațĭ. Comisiunea observând tóte aceste cererĭ de monachismŭ și vĕdĕndu-se in condițiunile prescrise de regulamentul St. Sinodŭ pentru disciplina monahală, opiniază a se admite cererea de tundere in monachismŭ numai a surorilor și a nume: 1) Domnica Gafenca, 2) Ana Cristialuc, 3) Ecaterina Chiriac, 4) Maria Popescu, aceste din Monastirea Varaticu, și al 5-lea Maria D. Ioan a vădaneĭ din M-rea Agapia.

Iar a fraților 1) Vasile Th. a Marineĭ din M-rea Neamțu și 2) Panteleimon Grigoriu din schitul Durcu se amână călugĕrirea fiind prea tinerĭ cu vîrsta, și ne avĕnd specificate nicĭ ascultările ce aŭ făcutŭ de ce natură a nume ar fi.

Puindu-se la votu opiniunea Comisiuneĭ, St. Sinod aprobă.

I.I. P.P. S.S. Mitropolițĭ și P. P. S.S. Episcopĭ fiind chiemațĭ la Senatŭ, ședința se ridică și se anunță cea viitóre pentru lunĭ 3 curent.

(Sem). Președinte. † Mitrop. Prim. al Rom. **Calinic.**

(Sem). Secretaru. † **Iosif Episcopu**.

Sumarul şedinţeĭ St. Sinodŭ din 3 *Decemvrie* 1879.

Şedinţa se deschide la ora 1 p. m. sub preşedinţa Inaltu Pré Sânţitului Mitropolitŭ Primatŭ, fiind presenţĭ 14, abs. 1. Urmez numele in lista apeluluĭ nominal.

Sumarul Şedinţeĭ precedinte se aprobă.

Pré St. Archiereu Valerian Romniceanu dă citire raportului Comisiuneĭ de petiţiunĭ asupra adreseĭ Inaltu Pré S-tuluĭ Mitropolitu al Moldoveĭ şi Suceveĭ No. 1954 relativa la cererea de călugerire a unuĭ numĕrŭ de 28 fraţĭ şi surorĭ din diferite monastirĭ a Eparchieĭ S-teĭ Mitropolii a Moldoveĭ.

Comisiunea opiniază a se invoi tunderea in monachismŭ numaĭ a următórelor persóne carĭ intrunescu tóte condiţiunile prevedute in Regulamentul pentru disciplina monachală, şi a nume:

1. Sava Gheorghe
2. Gheorghe Florescu
3. Theodor a Babeĭ
4. Vasile Ion Bărliga

} Din Mònăstirea Neamţu şi Secu.

5. Rucsanda Butescu
6. Paraschiva Ghiban
7. Maria Ieremia Liţcu
8. Ana Grigorescu
9. Katinia Kiriacof

} Din Mònăstirea Agapia

10. Elena Dimitriu
11. Maria Popovicĭ
12. Ecaterina Dimitriu

} Din Mònăstirea Văratieu

13. Thoadera Sofronieĭ
14. Panaite Carpovicĭ

} Din mònăsttrea Verona

15. Zamfira Leanca din Monastirea Resboienii;

Şi a se amâna tunderea in monachismŭ a persónelor următóre ca fiind prea tinere cu vêrsta:

1. George Cernea
2. George Ionescu

} Din M-rea Neamţu şi Secu

ANUL V. BUCURESCI, MARTIE 1881. No. 6.

„BISERICA ORTHODOXĂ ROMANĂ"
JURNALU PERIODICU ECLESIASTICU

APARE O DATA PE LUNA

„Predică cuvêntul"
II Tim. IV. 2

Esplicarea Simbolului Credinţeĭ din punctele de privire dogmaticŭ şi moralŭ.

ARTICULUL I. (1).

«Credŭ întru unul Dumnedeu, Tatălŭ a tot-ţiilorul, făcĕtorul Ceriului şi alu pămĕntuluĭ, vedutelor tuturor şi nevĕdutelor».

Este de cea maĭ mare nevoe să credemŭ, fraţiĭ meĭ, căcĭ *credinţa*, dupre disa apostoluluĭ, *este adeverirea lucrurilor nădăjduite şi dovedirea lucrurilor celor nevĕdute.* Fără credinţă noĭ nu putemŭ şci nimicŭ nicĭ despre Dumnedeŭ, nicĭ despre ìnceputul nostru pe lume, nicĭ despre scopul pentru care trăimŭ în acéstă viaţă, nicĭ despre ceriŭ şi fericirea care aştéptă acolo pe buniĭ creştinĭ, dupĕ mórte. Luaţi sama fraţilor, că no nu putemŭ cunóşce, fără credinţă, nicĭ cea maĭ mare

(1) Esplicarea Simboluluĭ o facemu în formă de discursurĭ, spre a înlesni chiar şi din acéstă parte pe fraţiĭ preuţĭ în predicarea cuvêntuluĭ luĭ Dumnedeŭ, ce suntŭ datorĭ a face poporuluĭ. *Autoriul.*

parte din lucrurile vědute şi simțite, de aicĭ de pe pămentul nostru. Căcĭ, câte țĕrĭ suntŭ, câte ape, câțĭ munțĭ, câte ostróve, câte oraşe, câte erburĭ, câte animale, pe care uniĭ din noĭ nu le aŭ vědutŭ nicĭ-o-dată. Şi cum le şcimŭ? Numaĭ prin credință; căcĭ credemŭ şi ne întemeĭemŭ pe spusa celor ce le-aŭ vědutŭ. Aşa în câtŭ, dacă ar lipsi credința saŭ credarea, n'amŭ avea nicĭ cunoşcință, nicĭ şciință.

Dar, dacă este aşa cu cele pămenteşcĭ, cum póte fi altminterea cu cele cereşcĭ? Dacă cele vědute nu se potŭ şci fără credință, îndată ce suntŭ departe de noĭ, —apoĭ cum amŭ putea să vedemu, să cunóşcemŭ, pe cele nevědute şi duhovniceşcĭ? Maĭ luațĭ aminte ceva: Când ómeniĭ învĕțațĭ, saŭ şi ceĭ scurțĭ de vedere, voescŭ să vadă bine şi în depărtare, se servescŭ de unŭ feliŭ de sticle, numite okielarĭ, okiane, şi altele. Aceste sticle mărescŭ lucrurile şi le apropie maĭ tare de okiul omuluĭ. Cam aşa feliŭ este, iubiților, credința. Este ca o okiană duhovnicéscă care apropie cele cereşcĭ de vederile nóstre sufleteşcĭ, ca noĭ să le cunóşcemŭ, şi să le întrebuințămŭ.

Dar unde găsimŭ noĭ acéstă credință? Ea se găsesce în Sântele Scripturĭ, o carte mare compusă din Vekiul şi Noul Testamentŭ. In acéstă carte noĭ cetimŭ însuşĭ cuvêntul saŭ spusa luĭ Dumnedeŭ, despre totŭ ce este duhovnicescŭ şi cerescŭ. Şi noĭ, fiind că nicĭ singurĭ, nicĭ prin alțiĭ ca noĭ nu putemŭ vedea pre Dumnedeŭ, şi a cunóşce şi învĕța totŭ ce ne este trebuitorŭ pentru mântuire, suntemŭ datorĭ să credemŭ spuselor luĭ Dumnedeŭ din Sântele Scripturĭ. De acolo cunóşcemŭ noĭ că Dumnedeŭ este *unul*; şi şcimŭ acésta, pentru că tótă lumea chreştină strigă: *Credŭ întru unul*

Dumnedeŭ; Şi pentru că unitatea ce fiinţază în acéstă lume mare şi atât de variată, ne dovedeşce, şi pe calea cugetăreĭ minteşcĭ, *Unitatea luĭ D-deŭ*. D-vóstră, fraţiĭ meĭ, şciţĭ că într'o casă unde suntŭ *mulţĭ* stăpenĭ, lucrurile nu potŭ fi la locul lor; totŭ aşa şi cu lumea întrégă; dacă ar fi făcută şi stăpenită de maĭ mulţí Dumnedeĭ, noĭ n'amŭ vedea în ea armonia şi frumosul, ci neorînduéla şi uritul.

Dar ce folosŭ sufletescŭ putemŭ trage noĭ din acéstă credinţă *că Dumnedeŭ este unul?* Putemŭ trage mare folosŭ, căcĭ, noĭ ómeniĭ care suntemŭ mulţĭ la numĕrŭ, din deosebite părţĭ a pămêntuluĭ, cu deosebite limbĭ, de deosebite naţionalităţĭ, cu deosebite credinţĭ, — şciind că făcĕtoriul nostru este unul, şciind că D-deŭ părintele nostru este unul, — ne deprindemŭ a ne privi şi pe noĭ totŭ ca una, ca fiĭ toţĭ a aceluĭ *unul* şi prin urmare ca fraţĭ între noĭ, avêndŭ datorie a ni face bine unul altuia, şi a nu ni face nicĭ-o-dată vre unŭ reŭ. Écă, fraţiĭ meĭ, că din credinţa în unitatea luĭ D-deŭ ièsă încredinţarea nóstră în fraternitatea némuluĭ omenescŭ şi tóte legile societăţilor luminate care prescriŭ drepturĭ şi datoriĭ deopotrivă pentru totŭ omul din lume. Şi ca să simţiţĭ maĭ multŭ acestŭ mare bine ce ne-a adusŭ credinţa în unitatea luĭ D-deŭ, aduceţi-vĕ aminte de nenorocitele timpurĭ când maĭ toţĭ ómeniĭ eraŭ păgânĭ, credênd în maĭ mulţĭ Dumnedeĭ. Ce desbinare mare nu era atuncĭ în neamul omenescŭ? Uniĭ credêndu-se făcuţí şi ocrotiţĭ de nişte D-deĭ maĭ marí şi maĭ puternicĭ, apăsaŭ pe ceĭ maĭ micĭ şi maĭ săracĭ, credêndu-ĭ făcuţĭ în batjocoră de alţĭ D-deĭ maĭ micí. Kiar între bărbatŭ şi femee era desbinare şi tirănie, căcĭ se credea că bărbatul este făcutŭ de unŭ *Dum-*

neḑeŭ bunŭ, şi femeea de unŭ D-ḑeŭ reŭ; Sciţĭ că bărbatul pe atuncĭ avea dreptul de viaţă şi de mórte asupra femeeĭ, pentru că femeea se privea ca lucru, ca avere a bărbatuluĭ, şi nu ca o soră, ca o egală a sa. Ce este maĭ multŭ, era pe atuncĭ desbinare şi duşmănie kiar in omŭ, intre sufletul şi corpul seŭ; căcĭ sufletul se credea ziditŭ de Dumneḑeul celŭ bunŭ, şi trupul — de unŭ D-ḑeŭ reŭ; Aşa că uciderea de sine se privea ca o faptă bună. Era fórte fireşce, fraţiĭ meĭ, dupre asemine credinţĭ, ca fie-care să fie cu Dumneḑeul seŭ favoritŭ, şi unul contra altuia. Dar de când amŭ primitŭ credinţa in unitatea luĭ D-ḑeŭ, nu maĭ este aşa.

Ecă pentru ce, maĭ departe, in Simbolul Credinţeĭ, noĭ numimŭ pe unul D-ḑeŭ *Tată*, ḑicend: *Tatăl a tot-ţiitoriul, făcetoriul ceriuluĭ şi alŭ pămentuluĭ*. 'I ḑicemŭ maĭ ântâiŭ *Tată a tot-ţiitoriŭ* şi apoĭ *făcetoriŭ*, spre a avea pe Dumneḑeŭ, maĭ pre sus de tóte, pildă de dragoste şi de îngrijire părintéscă. Căcĭ mulţĭ din părinţiĭ acesteĭ lumĭ şciŭ a face numaĭ copiĭ, dar nu şi a se îngriji de eĭ. Dumneḑeŭ nu aşa: Dumneḑeŭ se îngrijeşce de copiĭ seĭ, de făpturile sale, ca celŭ maĭ bunŭ părinte ce ne-amŭ putea noĭ inkipui. Elŭ ţine tóte in cea maĭ bună rânduială, dă tuturor tóte, iubeşce pe toţĭ şi tóte de o potrivă, şi maĭ-cu-samă pentru omŭ elŭ este şi părinte născetoriŭ, nu numaĭ făcetoriŭ. Acestŭ bunŭ părinte, atât de multŭ iubeşce kiar şi pe omul pecătosŭ, in cât in tóte ḑilele alérgă, 'lŭ caută, 'lŭ kiamă, şi dă pricină de *mare bucurie în cerurĭ pentru unŭ pecătosŭ ce se pocăeşce*.

Vedeţĭ, iubiţilor, că credend întru *unul*, ne învăţămŭ a fi şi noĭ *una*; credend într'unŭ Dumneḑeŭ

tot-ţiitoriŭ, tot-făcĕtoriŭ, întru tot-puternicŭ, dreptŭ-judecătoriŭ, ş. a, noĭ ne învăţămŭ a ne teme de acestŭ D-deŭ, a nu ne bate jocŭ de noĭ şi de celelalte făpturĭ şi lucrurĭ, care suntŭ operă a mânilor sale; căcĭ din mâna celuĭ atot-puternicŭ nimine nu póte scăpa, şi pe unŭ D-deŭ dreptŭ judecătoriŭ nimine nu-lŭ póte inşela.

Credĕnd că acestŭ D-deŭ este *Tată a tóte ţiitoriŭ*, ne învăţămŭ a fi şi noĭ iubitorĭ, şi perfecţi ingrijitorĭ de tóte lucrurile ce elŭ ne-a încredinţatŭ, de făpturile cele maĭ micĭ şi maĭ slabe de câtŭ noĭ, şi maĭ alesŭ de fiiĭ noştriĭ şi de toţĭ ómeniĭ care năzuescŭ la ajutoriul nostru. Ba încă ne învăţămŭ datoria de a iubi şi pe vrăjmasiĭ noştriĭ; căcĭ însuşĭ acestŭ Dumnedeŭ dice în Sânta sa Evangelie: «*Fiţĭ desăvîrşiţĭ precum şi Tatăl Vostru celŭ din cerurĭ este desăvîrşitŭ; Elŭ resare sórele sĕŭ preste ceĭ bunĭ şi preste ceĭ reĭ, şi ploă preste ceĭ drepţĭ şi preste* ceĭ nedrepţĭ. *Iubiţĭ* dar şi voĭ *pe vrăjmaşiĭ voştriĭ, şi faceţĭ bine celor ce ve facŭ rĕŭ*». D-deŭ şcie că cu rĕutatea, cu mânia, cu resbunarea, nu putemŭ face pe ceĭ reĭ maĭ bunĭ, ci din contră ’ĭ întărîtămŭ maĭ tare; şi că numaĭ cu bunătatea ’ĭ putemŭ aduce la căinţă şi îndreptare. De aceea, dându-se pe sine însuşĭ de pildă, ca celŭ maĭ bunŭ tată, ne îndemnă să-ĭ urmămŭ şi noĭ.

Incă ceva, fraţiĭ meĭ: Credĕnd că Dumnedeŭ este unul, noĭ nu suntemŭ, ca Ebreiĭ şi Mahomedaniĭ, mărginiţĭ la o unitate materială; ci noĭ credemŭ asemine pe Dumnedeŭ în *Treime*. *Treĭ suntŭ*, dice sântul Ioan Evangelistul, *care mărturisescŭ în Cerŭ, Tatăl, Fiul şi Sântul Duchŭ, şi aceştĭ treĭ Unul suntŭ*. Că Dumnedeŭ este în Treime ne încredinţămŭ din multe locurĭ a le Sânteĭ Scripturĭ, dar maĭ ales din arătarea

neḑeŭ bunŭ, şi femeea de unŭ D-ḑeŭ rēŭ; Sciţĭ că bărbatul pe atuncĭ avea dreptul de viaţă şi de mórte asupra femeeĭ, pentru că femeea se privea ca lucru, ca avere a bărbatuluĭ, şi nu ca o sorŭ, ca o egală a sa. Ce este maĭ multŭ, era pe atuncĭ desbinare şi duşmănie kiar în omŭ, între sufletul şi corpul sēŭ; căcĭ sufletul se credea ziditŭ de Dumneḑeul celŭ bunŭ, şi trupul — de unŭ D-ḑeŭ rēŭ; Aşa că uciderea de sine se privea ca o faptă bună. Era forte fireşce, fraţiĭ meĭ, dupre asemine credinţĭ, ca fie-care să fie cu Dumneḑeul sēŭ favoritŭ, şi unul contra altuia. Dar de când amŭ primitŭ credinţa în unitatea luĭ D-ḑeŭ, nu maĭ este aşa.

Ecă pentru ce, maĭ departe, în Simbolul Credinţeĭ, noĭ numimŭ pe unul D-ḑeŭ *Tată*. ḑicend: *Tatăl a tot-ţiitoriul, făcetoriul ceriuluĭ şi alŭ pămentuluĭ*. 'I ḑicemŭ maĭ ântâiŭ *Tată a tot-ţiitoriŭ* şi apoĭ *făcetoriŭ*, spre a avea pe Dumneḑeŭ, maĭ pre sus de tóte, pildă de dragoste şi de îngrijire părintéscă. Căcĭ mulţĭ din părinţiĭ acesteĭ lumĭ şciŭ a face numaĭ copiĭ, dar nu şi a se îngriji de eĭ. Dumneḑeŭ nu aşa: Dumneḑeŭ se îngrijeşce de copiĭ sēĭ, de făpturile sale, ca celŭ maĭ bunŭ părinte ce ne-amŭ putea noĭ închipui. Elŭ ţine tóte în cea maĭ bună rânduială, dă tuturor tóte, iubeşce pe toţĭ şi tóte de o potrivă, şi maĭ-cu-samă pentru omŭ elŭ este şi părinte născĕtoriŭ, nu numaĭ făcĕtoriŭ. Acestŭ bunŭ părinte, atât de multŭ iubeşce kiar şi pe omul pecătosŭ, în cât în tóte ḑilele alérgă, 'lŭ caută, 'lŭ kiamă, şi dă pricină de *mare bucurie în cerurĭ pentru unŭ pecătosŭ ce se pocăeşce.*

Vedeţĭ, iubiţilor, că credend întru *unul*, ne învăţămŭ a fi şi noĭ *una*; credend într'unŭ Dumneḑeŭ

tot-ţiitoriŭ, tot-făcĕtoriŭ, întru tot-puternicŭ, dreptŭ-judecătoriŭ, ş. a, noĭ ne învăţămŭ a ne teme de acestŭ D-ḑeŭ, a nu ne bate jocŭ de noí şi de celelalte făpturĭ şi lucrurí, care suntŭ operă a mânilor sale ; căci din mâna celuĭ atot-puternicŭ nimine nu póte scăpa, şi pe unŭ D-ḑeŭ dreptŭ judecătoriŭ nimine nu-lŭ póte înşela.

Credĕnd că acestŭ D-ḑeŭ este *Tată a tóte ţiitorŭ*, ne învăţămŭ a fi şi noĭ iubitorĭ, şi perfecţí îngrijitori de tóte lucrurile ce elŭ ne-a încredinţatŭ, de făpturile cele maĭ micĭ şi maĭ slabe de câtŭ noí, şi maí alesŭ de fiiĭ noştriĭ şi de toţĭ ómenii care năzuescŭ la ajutoriul nostru. Ba încă ne învăţămŭ datoria de a iubi şi pe vrăjmasiĭ noştriĭ; căcĭ însuşĭ acestŭ Dumnedeŭ ḑice în Sânta sa Evangelie : «*Fiţĭ desăvîrşiţi precum şi Tatăl Vostru celŭ din ceriurĭ este desăvîrşitŭ ; Elŭ rĕsare sórele sĕŭ preste ceĭ bunĭ şi preste ceĭ reĭ, şi ploă preste ceĭ drepţĭ şi preste* ceĭ nedrepţí. *Iubiţí* dar şi voĭ *pe vrăjmaşiĭ voştriĭ, şi faceţi bine celor ce ve facŭ rĕŭ*». D-ḑeŭ şcie că cu rĕutatea, cu mânia, cu rĕsbunarea, nu putemŭ face pe ceí reĭ maí buni, ci din contră 'ĭ întărîtămŭ maĭ tare ; şi că numaí cu bunătatea 'ĭ putemŭ aduce la căinţă şi îndreptare. De aceea, dându-se pe sine însuşĭ de pildă, ca celŭ maí bunŭ tată, ne îndemnă să-ĭ urmămŭ şi noĭ.

Incă ceva, fraţiĭ meĭ : Credĕnd că Dumneḑeŭ este unul, noĭ nu suntemŭ, ca Ebreiĭ şi Mahomedaniĭ, mărginiţĭ la o unitate materială ; ci noĭ credemŭ asemine pe Dumneḑeŭ în *Treime*. *Treĭ suntŭ*, ḑice sântul Ioan Evangelistul, *care mărturisescŭ in Ceriŭ, Tatăl, Fiul şi Sântul Duchŭ, şi aceştĭ treĭ Unul suntŭ*. Că Dumneḑeŭ este in Treime ne încredinţămŭ din multe locurí a le Sânteĭ Scripturĭ, dar maí ales din arătarea

de la Iordan unde s'a auḑitŭ glasul Tatăluĭ mărturisind pe Fiul care se boteza, şi unde S. Duchŭ s'a pogoritŭ asupra Mântuitoruluĭ în kipŭ de porumbŭ; Şi din porunca dată de Mântuitoriul apostolilor seĭ când era să se inalţe la ceriurĭ; *„Mergĕnd învăţaţi tóte nĕmurile, botezându-ĭ în numele Tatăluĭ şi al Fiiuluĭ şi alŭ Sântuluĭ Duchŭ»*.

Aşa dar, creḑĕnd într'unŭ Dumneḑeŭ, noĭ, chreştinilor, suntemŭ datorĭ a-lŭ crede şi mărturisi în Sânta Treime; căcĭ *credinţa dreptă*, dupre cum ḑice Sântul Athanasie, *este acésta ca să cinstimŭ pe unul Dumneḑeŭ în Treime şi pe Treime în unime.*

Acéstă taĭnă este mare şi cea maĭ inaltă, descoperită nouă de insuşĭ Dumneḑeŭ, pentru mântuirea nóstră. Ḑicŭ, pentru mântuirea nostră: căcĭ fără a o crede şi cunóşce, noĭ nu ne putemŭ mântui; nu ne putemŭ mântui, pentru că n'amŭ înţelege fără ea calea mântuireĭ. Mântuirea nóstră, fraţilor, se săvîrşeşce de tustrele persónele Sânteĭ Treime; Şi dacă noĭ n'amŭ crede şi cunóşce pe *Tatăl*, pe *Fiiul* şi pe *Sântul Duchŭ*, n'amŭ putea să scimŭ, maĭ departe, ce a făcutŭ pentru mântuirea nóstră fie-care din aceste treĭ persóne. Când ḑicemŭ *persóne*, nu trebue să înţelegemŭ, fraţiĭ meĭ, *treĭ Dumneḑeĭ*, ci *unŭ singurŭ Dumnḑeŭ* arătându-se în lucrările sale *întreitŭ*. Deşi nu putemŭ inţelege taĭna; totuşĭ ea se póte întru cât-va pricepe prin óre-carĭ asemĕnărĭ. Aşa, spre pildă, S. Spiridonŭ la Soborul I din Nicea a datŭ asĕmĕnarea acesteĭ taĭne intr'o cărămidă, pe care strîngĕndu-o în mânĭ, s'a despărţitŭ din ea lutul, apa şi focul, şi a probatŭ cu acésta că cărămida, fiind una, este în acel'aşĭ timpŭ intreită. O altă asemănare se póte vedea în insuşĭ omul, şi a-

césta este cea maĭ potrivită; căcĭ omul, fiind dupre kipul şi asemĕnarea luĭ Dumnedeŭ, póte întru cât-va esplica pe Dumnedeŭ făcĕtoriul şi Părintele sĕŭ. Aşa, omul in sufletul sĕŭ are treĭ puterĭ de căpitenie; *mintea* care gândeşce, *voinţa* care se hotărăşce şi aduce intru indeplinire, şi *conşciinţa* saŭ simţirea sufletéscă, care păstrézá in omŭ drépta cumpĕnă intre mintea şi voinţa luĭ, cu mintea şi voinţa luĭ D-deŭ exprimată in lege. Omul, in trupul sĕŭ, nu maĭ puţinŭ înkipueşce pe Dumnedeŭ in Treime: Aşa elŭ are *creerul* ca instrumentŭ cu care se serveşce la gândire, *vorba* saŭ cuvêntul cu care se serveşce la aducerea întru împlinire, şi *inima* care cuprinde şi rĕspândeşce simţirea in totŭ trupul.

Acuma, dacă m'aţĭ întreba fraţilor chreştinĭ, de ce nevoe este să credemŭ noĭ, să scimŭ şi să mărturisimŭ pe Dumnedeŭ in Treime, eŭ, pe lângă ceea ce v'am spusŭ maĭ susŭ, v'aşŭ maĭ putea adăuga şi acésta că noĭ fără credinţa in Sânta Treime nu ne-amŭ putea cunóşce şi esplica pe noĭ înşine; căcĭ dacă omul, ziditŭ dupĕ asemĕnarea luĭ Dumnedeŭ, póte representa şi esplica întru cât-va pe D-deŭ, apoĭ viderată este că pe sine-însuşĭ nu se póte nicĭ într'unŭ kipŭ cunósce şi esplica, fără Dumnedeŭ in Treime. Şi neputêndu-se cunóşce şi esplica, nu s'ar putea nicĭ creşce, nicĭ intrebuinţa, dupre firea şi scopul sĕŭ, şi maĭ ales dupre voinţa luĭ Dumnedeŭ.

Cum se creşce, vĕ întrebŭ, unŭ copilŭ de o fire bună, şi care are şi norocirea de a fi fostŭ născutŭ din nişce părinţĭ bunĭ? Nu óre gândind ceea ce gândescŭ şi eĭ, voind ceea ce voescŭ eĭ, şi simţind ceea ce simţescŭ eĭ? Oare părinţiĭ nu suntŭ ca unŭ modelŭ pentru copiiĭ lor? Oare mintea lor, voinţa şi simţirea lor, nu suntŭ

ca nişce forme, ca nişte calupuri, dupre care se creşce şi se potriveşce mintea, voinţa şi simţirea copilului lor? Totŭ aşa, iubiţilor, trebue să fie şi intre noi cu Dumnedeŭ. Când şcimŭ că *mintea* nóstră inkipuesce pe *Tatăl* nostru celŭ din ceriuri, şi când şcimŭ éraşĭ că acestŭ Tată n'a gânditŭ şi nu gândeşce de câtŭ vecĭnicul adevĕrŭ, amŭ fi neşce copiĭ reĭ dacă nu ne-amŭ sili să-lŭ imitămŭ, indepărtând de la noĭ tótă gândirea cea rea şi minciunósă, şi cugetândŭ numaĭ ce este dreptŭ şi adeveratŭ.—Când cunóşcemŭ asemine că *Voinţa* nostră inkipueşce pe *Fiiul* luĭ D-deŭ, carele s'a făcutŭ ascultătoriŭ părinteluĭ seŭ până la a primi mortea de cruce,—eraşĭ amŭ dovedi o rea creşcere, dacă nu ne-amŭ hotărî şi noĭ numaĭ pentru cele bune şi folositóre, şi a ne jertvi pentru binele şi mântuirea aprópeluĭ. Când şcimŭ in sfârşitŭ că *Conşciinţa* nóstră inkipueşce pe *Sântul Duchŭ*, care inviază, invăpăeză, indumnedeeşce totŭ sufletul, amŭ fi nişte copiĭ vitrigĭ, nişte petre nesimţitóre, dacă n'amŭ iubi şi nu ne-amŭ invăpăea şi noĭ pentru legea Domnuluĭ, care este maĭ dulce de câtŭ mierea şi fagurul, şi care singură póte a intocmi şi păstra in noĭ tipul şi asemenarea luĭ Dumnedeŭ.

Ecă, fraţilor, câte invăţăturĭ inalte şi folositóre de sufletŭ se cuprindŭ in celŭ dintâiŭ articulŭ alŭ Simboluluĭ Credinţeĭ; şi noĭ incă l'amŭ storsŭ forte puţinŭ, şi numaĭ dintr'o parte, pentru scurtime, şi pentru că suntemŭ datorĭ a vĕ vorbi potrivitŭ cu priceperea ingustă a D-vostre.

Facă puternicul Dumnedeŭ, carele prin mâna luĭ Moisi a scosŭ odinióră din pétră izvóre de apă, să se peskidă şi minţile celor ce mĕ ascultă, şi să se des-

pice inimile împetrite, ca să înţelégă şi să simţéscă câtŭ de *aprópe este Domnul de ceĭ ce se temŭ de elŭ,* şi *câtŭ de bunŭ este pentru ceĭ ce-Lŭ gustă.* Amin

† Archiereul Inocent **M. Ploeştenu.**

Rêspunsŭ la nedumeririle unuĭ cetăţénŭ.

Pentru inlăturarea uneĭ nedumerirĭ óre-care este bine a cerceta şi a avea in vedere maĭ întâiŭ causa ce a provocat'o; şi fiind-că in cazul de faciă, dupĕ informaţiunele ce avemŭ, asemenea causă este penalitatea suportată pentru abaterea de la o lege stabilită, apoi pentru ca nu insăşi neinţelegerea legeĭ şi a insemnătăţeĭ eĭ—póte, pentru buna ordine şi progresul moral şi material intr'o societate—să fie adevĕrată sorginte a nedumeririlor aratate, credemŭ a fi necesarŭ şi de folosŭ a arăta maĭ întâiŭ ce este o lege şi care este importanţa eĭ.

Universul intregŭ nu este lipsitŭ de nesce sciute legĭ de care dirigindu-se îşi urméză cursul; alt-felŭ ordinea şi regularitatea vĕḑută nu ar putea esista. Dupe asemenea legĭ generale, date de D-ḑeŭ, sĕ dirige şi natura duplă a omuluĭ. In aceste legĭ nu se arată séŭ nu se vede de cât voia luĭ D-ḑeŭ. Prin urmare legea nu este alta decât exprimarea voieĭ luĭ D-ḑeŭ, iar implinirea eĭ este comformarea cu ea. In conformarea cu ea stă regularitatea în genere şi sănătatea cu viaţa indelungată a omuluĭ in parte; şi viceversa, cel ce se abate de la prescripţiunile legeĭ lovesce maĭ intâiŭ in sine insuşi—in interesul sĕŭ şi in viaţa sea. Legile Divine suntŭ de douĕ

felurĭ: unele fisice — de care să conduce lumea in general cu materia brută, şi altele morale, de care se conducŭ fiinţele raţionalo-libere — ingerii şi omenii. Ceste din urmă se sub impartŭ in naturale, positive revelate—precum legea mosaică şi evangelică, şi positive bisericescĭ şi omenescĭ. Noĭ nu ne vomŭ ocupa aicea de desvoltarea tuturor acestora, ci ne vomŭ mărgini la a expune numaĭ intr'unŭ modŭ cât se póte de practicŭ şi inţelesŭ ce este o lege omenéscă, cum se forméză ea, şi care este importanţa eĭ.

In mintea şi consciinţa omuluĭ esistă idea de dreptŭ; acéstă idee de dreptŭ intr'unŭ individŭ seŭ şi unŭ poporŭ este cu atâta maĭ apropiată de adevĕrŭ, cu atâta maĭ adevĕrată cu cât legea morală internă este maĭ puţinŭ intunecată şi cea divină positivă maĭ multŭ aplicată. Orĭ şi cum ar fi— maĭ intunecată seŭ maĭ luminată asemenea idee esistă. In basa acesteĭ ideĭ de dreptŭ, tuturor le place şi cu toţiĭ admitŭ iuvăţătura D-luĭ nostru Iisus Christos care ḑice: »*Ceia ce ţie nu'ţĭ place altuia nu face.*» Cu tóte acestea nu maĭ puţinŭ este adevĕratŭ că omul adesеорĭ şi incă maĭ tot de una, deşi consimte şi 'ĭ place asemenea invĕţătură, este inclinatŭ a lucra şi kiar lucréză contra eĭ.

Când omeniĭ aŭ inceputŭ a se inmulţi şi relaţiunile intre dânşiĭ a se mări, şi tot o dată când idea de dreptŭ şi de equitate a unuĭ seŭ altuĭ individŭ in parte a inceputŭ a se intuneca de diferite passiunĭ omenescĭ, idea de dreptŭ ce predomina spiritul aleşilor unuĭ poporŭ a inceputŭ a se manifesta şi a se incorpora prin nisce regule care determină modul şi cercul de activitate precum şi diferitele raporturĭ intre indiviḑĭ, arĕtândŭ seŭ regulândŭ că cutare individŭ din clasa cutare trebue să

lucreze in modul cutare, pentru ca să se pótă bucura de drepturile cutare; şi că din contra totŭ cela ce nu se va conforma cu aceste regulĭ seŭ dispositiunĭ va fi pedepsitŭ in cutare seŭ cutare modŭ. Acéstă regulare dar şi determinare a moduluĭ şi cercului nostru de activitate se numesce lege. Cu dreptŭ cuventŭ unul dintre veteraniĭ membriĭ aĭ Senatuluĭ nostru din aniĭ trecuţi a numitŭ legea *legare a libertăţeĭ nóstre* şi forţare de a lucra nu numaĭ dupĕ idea proprie individuală de dreptŭ, ci dupĕ idea generală de dreptŭ ce o are o societate—unŭ poporŭ întregŭ. Iată ce este legea omenéscă civilă.(1)

Folosul generalŭ al unuĭ poporŭ, ca resultatŭ alŭ legilor, dupĕ vederile séle, reclamă imperiosŭ implinirea cu deplinătate a prescripţiunilor legeĭ,—reclamă implinirea datoriilor pentru a se putea bucura de drepturile legeĭ, şi în cazŭ contrariŭ aplicarea penalităţilor prevĕdute prin ea. Şi óre pentru ce acésta, când se póte întâmpla ca legile unuĭ popor să nu corespundă cu adeverata idee de dreptŭ(2)? Pentru că nicĭ intr'unŭ modŭ altul nu se póte inlătura anarchia şi disordinea dintr'unŭ statŭ in genere şi o clasă a societăţeĭ in parte, — pentru că numaĭ prin stricta aplicare a prescripţiunilor legeĭ póte să fie o ordine şi emulaţiune spre conformarea cu ea. Iată in ce stă importanta uneĭ legĭ şi bunul stricteĭ eĭ aplicărĭ. Kiar dacă amŭ admite pentru unŭ momentu că o lege óre care este defectuósă,

(1) Legea bisericéscă in genere are cu atâta maĭ mare intindere şi putere cu cât ea este expresiunea nu numaĭ a representanţilor bisericeĭ unuĭ singurŭ poporŭ, ci a tuturor acelor popóre ce aŭ aceiaşĭ normă de credinţă in D-ḑeŭ.

(2) Asemenea lucrurĭ se întâmplă atuncea când poporul la compunerea legilor nu se conduce şi nu are in vedere principiul legilorine Divine.

ea nu póte rĕmânea neîmplinită şi nicĭ călcătorul eĭ nepedepsitŭ întru cât întréga naţiune ce o are n'a abrogat'o — n'a desfiinţat'o. Astfel dér legea fiind în vigórea sa, călcătoriĭ eĭ n'aŭ dreptul de a se plânge contra judecătorilor—contra putereĭ esecutive, carĭ pedepsescŭ conform prescripţiunilor legeĭ, de cât numaĭ dór de a cere graciare. Şi décă acestea suntŭ consecinţele uneĭ legĭ curatŭ omenescĭ, a căria idee de dreptŭ póte fi imputată, apoĭ cu atâta maĭ puţinŭ póte fi scutitŭ de pedépsa cuvenită pentru călcarea uneĭ legĭ a căria principiŭ de dreptŭ este neimputatŭ — inatacabilŭ.

Legile unuĭ poporŭ potŭ fi generale—când privescŭ pe toţĭ în genere, şi parţiale când privescŭ diferitele clase ce compunŭ întréga societate. Când unŭ membru al societăţeĭ, dupe posiţiunea sea socială, face parte din diferite clase, bucurându-se şi de drepturile ce 'ĭ aducŭ obligaţiunile, el în casŭ de călcarea prescripţiunilor legeĭ ce'lŭ privescŭ, póte fi pedepsitŭ dintr'o parte seŭ din alta, dupĕ cum el se face vinovatŭ unia seŭ altia.

Aşa spre esemplu, unŭ militarŭ privitŭ ca cetăţenŭ, în casŭ de călcarea prescripţiunilor legeĭ cetăţene se judecă de forul judecăţeĭ civile, iar ca militarŭ de forul judecăţeĭ militare; asemenea şi unŭ preotŭ.

Unŭ individŭ óre care, care într'unŭ modŭ seŭ altul s'a inrolatŭ în armată séŭ a intratŭ în clerŭ, nu se póte sustrage de la împlinirea datorielor ce 'ĭ prescrie legea specială militară seŭ bisericéscă, sub cuvêntŭ că nu 'ĭ place cutare seŭ cutare prescripţiune a legeĭ, sub cuvêntŭ că el, ca individŭ, liberŭ póte cugetătorŭ, altŭ-felŭ privesce la lucru şi altŭ-felŭ judecă. Biserica şi armata 'şĭ aŭ legile lor speciale pe care ceĭ ce s'aŭ inrolatŭ în cadrele lor nu potŭ a le skimba dupĕ voinţă, fără

a fi pedepsiţi pentru acésta. Ca individŭ seŭ persónă póte cineva să cugete in sine şi să judece cum 'i va plăcea, dér acea cugetare şi judecare a sea contra prescripţiunilor legeĭ esistente, pe care datoresce a o observa şi implini nu póte să o propage altora, fără ca prin acésta singurŭ de sine să probeze că nu este demnŭ de postul ce ocupă.

Nu remâne indoială că celor ce calcă prescripţiunile unor articole de legĭ, spre esemplu:

Art. 271 din codicele penale care sună:

„*Se va pedepsi cu detenţiunea de minimum 3*
„*anĭ persóna aceia care fiind căsătorită, se căsătoresce*
„*din noŭ, maĭ naintea desfacereĭ căsătorieĭ celeĭ pre-*
„*cedenţĭ, decă acea căsătorie va fi fostŭ valabilă. A-*
„*semenea se va pedepsi şi acela care nefiindu căsă-*
„*toritŭ, se căsătoresce din noŭ cu o persónă căsătorită*
„*şi pe care o scia că era căsătorită.*

„*Acéstă pedépsă se va aplica şi preotuluĭ seŭ ofi-*
ceruluĭ statuluĭ civil care, cunoscêndŭ că o persónă
„*este căsătorită 'şĭ dă concursul ministeruluĭ seŭ*
„*la o nouă căsătorie a aceliaşĭ persóne.*

Art. 211 din codicele justiţieĭ militare, unde se dice:

„*Suntŭ consideraţĭ ca in stare de revoltă şi pedep-*
„*siţĭ cu mórte în timpŭ de resbelŭ şi cu munca sil-*
nică pe viaţă în timpŭ de pace:

1) *Militariĭ, carĭ în numĕrŭ de patru cel puţinŭ,*
„*iaŭ armele fără autorisaţiune şi lucréză contra or-*
dinilor şefilor lor;

„2). *Militariĭ sub arme, carĭ adunaţĭ in numĕrŭ*
„*de 4 celŭ puţinŭ, şi înţeleşĭ intre eĭ, refusă la cea*
„*dintâiŭ somaţiune de a se supune ordinilor şefi-*
lor lor;

«3). *Militariĭ carĭ adunaţĭ în numeru de 8 celŭ «puţinŭ, facŭ violenţă servindu-se cu armele lor «şi refusă la ordinile superiorilor lor a se împră- «ştia seŭ a se linişti.*

«*Însă în tóte casurile prevedute de acestŭ arti- «colŭ pedepsa de mórte seŭ munca silnică pe viéţă «nu se dă de cât instigatorilor seŭ şefilor de re- «voltă şi militaruluĭ celuĭ maĭ înaltŭ în gradŭ. Ceĭ- «l-alţĭ culpabilĭ se pedepsescŭ: de la 5—10 anĭ de «muncă publică; seŭ decă suntŭ oficerĭ cu destitu- «ţiunea şi închisórea de la 1—3 anĭ.*»

De asemenea legea Bisericescă prevedută în cap. 167 din *pravila mare*, unde între altele cetimŭ:

„*De vorŭ kema pe popă* (să împărtăşescă pe cineva) *şi «nu va merge aciiaşŭ, ci se va lenevi, de va muri «bolnavul neprecestuitŭ, acelŭ popă să fie opritŭ de «preoţia luĭ unŭ anŭ;*"

Nu rĕmâne îndoială, dicemŭ, că unor asemenea nu le vorŭ plăcea mĕsurile aspre prevedute prin ele şi nicĭ scrupulositatea aplicăreĭ lor. —Dér acésta nu póte pune pe judecătorŭ şi puterea esecutivă în posiţiune de a nu împlini legea; nicĭ nu dă dreptŭ condamnaţilor de a se plânge contra lor şi sub felurite pretexte a blama legile şi pe autoriĭ lor. Contra-venitorilor legeĭ nu le rĕmâne de câtŭ seŭ suportarea pedepseĭ seŭ rugarea de graciare. In facia unor asemenea articole de lege precise, orĭ şi ce resonamente, orĭ şi ce aprecierĭ, orĭ şi ce cugetărĭ libere—dupre placul cui-va s'ar face, nu potŭ fi primite, nicĭ justificările recunoscute, în câtŭ timpŭ aceste articole de legĭ suntŭ neabrogate şi neînlocuite prin altele.

Inţelésă o dată puterea şi însemnătatea uneĭ legĭ

disparŭ de la sine tote nedumeririle şi întrebările cetăţenului puţinŭ aprofundatŭ, care nu denotă de câtŭ numaĭ puţină dragoste şi devotamentŭ ce are de a corespunde kemăreĭ sale în societate.

Punctele dogmatice se vorŭ eda treptatŭ dupre Spiritul învĕţătureĭ sânteĭ nóstre bisericĭ ortodoxe: Ele se vorŭ coprinde în tratatul despre *Misteriile sânteĭ nóstre Bisericĭ*, ce să vorŭ publica dupĕ Theologia dogmatică a Arhiepiscopuluĭ de Cernigov—Filaret.

Archiereul **Silvestru B. Piteştênu.**

Rigorismul în viaţa şi ideile chreştinilor vechi.[1])

In scrierile amicilor şi chiar a inimicilor religiuneĭ chreştine găsimŭ uă mulţime de descrierĭ strălucite despre virtuţile chreştinilor din primele secule; dar tóte aceste laude suntŭ bine resumate în puţinele cuvinte ce le adreseză păgânilor *Tertullian* în al 2-lea secul dupe Christosŭ. „Voĭ (păgâniĭ), ḑice el, ne criticaţĭ pe noĭ [cheştiniĭ], că ne iubimŭ între noĭ, pe când voĭ vĕ urîţĭ între voĭ ; că noĭ suntemŭ totdeuna gata a muri unul pentru altul, pe când voĭ din contra sunteţĭ dispuşĭ a vĕ omorî între voĭ. Noĭ suntemŭ fraţĭ chiar prin comunitatea bunurilor, pe când la voĭ tocmaĭ bunurile vĕ facŭ a rupe orĭ-ce amiciţie. Noĭ avemŭ tóte comune afară de femeĭ, pe când voĭ numaĭ într'acesta aveţĭ comunitate.» *Origene* se exprimă şi maĭ scurtŭ. «Maĭ degrabă, ḑice el, îşĭ dă unŭ chreştinŭ viaţa pentru credinţa sa, decâtŭ ar da unŭ păgânŭ pentru toţĭ ḑeiĭ numaĭ o bucăţică din mantaua sa." O altă mărturie, şi maĭ vechiă, o datorimŭ necunoscutuluĭ autorŭ al frumóseĭ epistole către *Diognet*, care descrie pe chreştiniĭ din timpul seŭ cu aceste cuvinte: «Eĭ trăescŭ în trupŭ, însă nu dupĕ trupŭ; eĭ locuescŭ pe pămentŭ, dar patria lor este în cerŭ».

Acéstă viaţă plină de virtuţĭ strălucite a primilor chreştinĭ, uniĭ aŭ voitŭ să o atribue unuĭ rigorismŭ

[1]) Hefele, Beiträge zur Kirchengeschichte etc. Vol. II. p. 16 urm.; Hergenröther, histoire de l'Eglise, vol. II. p. 474 urm.

exageratŭ şi uneĭ severitățĭ rĕŭ-înțelésă. Dar o cercetare maĭ de aprópe a vieţeĭ chreştinilor vechĭ ne póte dovedi, că în unele puncte, unde pare a fi unŭ rigorismŭ esageratŭ, nu este decâtŭ uă consciinciositate necesară, şi că astădĭ ne póte părea ca uă seriositate rĕŭ înțelésă ceea ce în timpurile vechĭ şi în împrejurările de atuncĭ, era uă datorie generală a tutulor creştinilor. Este însă adevĕratŭ, că în unele puncte zelul piosŭ al antichităţiĭ n'a putută evita cu totul unŭ óre-care rigorismŭ.

Uă severitate şi rigurositate esagerată şi rĕŭ înțelésă se găseşce necesarmente acolo, unde predomină *dualismul*, adică la aceia carĭ admitŭ şi credŭ *doue* principiĭ, unŭ principiŭ bunŭ şi unŭ principiŭ rĕŭ, căruia din urmă se atribue totŭ ce e material. Se înțelege că unde domină dualismul, vomŭ găsi asceţĭ, carĭ credŭ că orĭ-ce contactŭ cu materia este uă abominaţiune şi că chiar materia însuşĭ este cu totul satanică. Chiar între creştinĭ găsimŭ asemenea teoriĭ false şi unŭ rigorismŭ falşŭ ce provine din ele; aşa maĭ alesŭ la *Gnosticiĭ* şi *Manicheiĭ* din seculul al doilea şi al treilea. Materia li se părea lor ca unŭ ce cu totul rĕŭ; de aceea eĭ nu permiteaŭ căsătoria, considerându-o ca uă legătură imorală; eĭ opriaŭ de a mânca carne; opriaŭ vinul şi altele, şi credeaŭ că omul este cu atâtŭ maĭ perfectŭ, cu câtŭ maĭ prostă şi simplă este haĭna sa şi că cel ce posedă numaĭ una singură haĭnă, este de duoĕ orĭ maĭ bunŭ, decâtŭ vecinul sĕŭ care este ceva maĭ bogatŭ.

Acestŭ rigorismŭ născutŭ din theoriĭ dualiste, este cu totul deosebitŭ de rigorismul ce găsimŭ la *Judeiĭ* şi la *chrestiniĭ iudaizanţĭ*. Judaismul a învinsŭ, în principŭ,

dualismul, el nu admite uă materie eternă şi în sine rea, care să fie în eternă oposiţiune cu Dumnedeu şi cu binele. Cu tóte acestea, în cursul istoriei sale, iudaismul a conservatŭ unŭ fel de dualismŭ în deosebirea între mâncărĭ precum şi între creaturĭ şi stărĭ curate şi necurate. Apoĭ dacă vomŭ maĭ lua în consideraţiune acea scrupulositate particulară a iudeilor, desvoltată maĭ cu semă după exilul babilonian, de a păstra órecare forme esteriόre, nu ne vomŭ mira găsindŭ şi la chreştiniĭ din timpurile primitive, eşiţi din iudaismŭ, unŭ óre care rigorismŭ esageratŭ. Apostolul *Petru* insuşĭ se intreba în Antiochia, dacă este permisŭ a mânca impreună cu unŭ frate chreştinŭ, care fusese maĭ nainte păgânŭ.

Apostolul *Pavel* are meritul cel mare, că a eliberatŭ pe chreştinĭ de acel rigorismŭ iudaicŭ, a căruia devisă era: Nu te atinge, niciĭ gusta, niciĭ pipăi (Colos. 2, 21). Prin acésta Apostolul Pavel a inlăturatŭ uă mare dificultate care se opunea universalismuluĭ chreştinŭ.

Dar a esila cu totul din acéstă lume rigorismul, — nu este niciĭ unŭ omŭ destul de tare; şi rigorismul este şi se va naşce tot-de-una, pe câtă vreme va esista uă seriositate a vieţiĭ şi uă morală severă; căcĭ este greŭ a trage uă linie fixă între rigorismŭ şi consciinciositate, maĭ cu sémă că ea variéză după locurĭ şi timpurĭ. Ceea ce arŭ fi astădĭ rigorismŭ, în timpurile vechĭ a pututŭ fi uă sacră datoriă a consciinţeĭ.

1. *A pune cununĭ de florĭ pe capul saŭ mormentul unuĭ mortŭ* ce ni-a fostŭ scumpŭ, se consideră astădĭ ca unŭ actŭ de pietate, şi cu dreptŭ cuventŭ. Din contra chreştiniĭ vechĭ se abţineaŭ cu scrupulositate de acestŭ obiceiŭ şi evitaŭ uă asemenea impodo-

-ḑire a morților și a mormintelor. Asemenea și celor viĭ nu le era permisŭ a-și incorona capul cu florĭ; de și le era permisŭ a culege florĭ frumóse și bine mirositóre și a le pune la gâtŭ, ceea ce, dupe Minucius Felix, se intémpla adesea.

Nu se vede óre in tóte acestea unŭ curiosŭ rigorismŭ? De ce să fie permisŭ a avea florĭ in mână și la gâtŭ, iar pe capŭ nu? Enigma ni-o explică inţeleptul *Clemente* de Alexandria din finele secululuĭ al 2-lea. «Discipuliĭ luĭ Christosŭ, ḑice el, se abţinŭ de cununĭ, nu din causa că eĭ credŭ că raţiunea care residéză in capŭ, s'arŭ pune prin acésta in lanţurĭ, nicĭ pentru aceea, că cununa arŭ fi unŭ semnŭ de ușurinţă și de desfrânare, ci din causa că asemenea cununĭ pe capŭ suntŭ dedicate idolilor. Este adevĕratŭ, continuă Clemente, că florile suntŭ făcute pentru ómenĭ, dar nebuniĭ nu le intrebuinţéză cu recunoșcinţă la unŭ bunŭ scopŭ, ci la serviciul demonilor, și de aceea trebue ca creștiniĭ, fiindŭ consciincioșĭ, să se abţină de aceste cununĭ, căcĭ in nicĭ unŭ modŭ nu trebue să avemŭ comuniune cu demoniĭ.»

Așa dar incoronarea capuluĭ cu florĭ aparţinea rituluĭ păgânŭ, și de aceea se evita de chreștinĭ, ca să nu se pară, că eĭ suntŭ infidelĭ mântuitoruluĭ lor și adoptă obiceiurĭ păgâne. Din contra impodobirea gâtuluĭ cu florĭ n'avea nicĭ uă insemnătate in viaţa păgână, și de aceea nu se părea nicĭ decum nepermisă. Afară de acésta chreștiniĭ credeŭ că este maĭ naturalŭ și de aceea corespunde maĭ multŭ la voinţa luĭ Dumnedeŭ, de a impodobi gâtul, iar nu capul. Clemente de Alexandria ḑice: «Acela care iși incoronéză capul, perde tótă plăcerea florilor; el nu vede frumuseţa lor și

nu respiră aroma lor, căcĭ acesta merge în susŭ; dar chreștinul trebue să se bucure de frumuseța și de aroma lor, și a mulțumi pentru acesta Creatoruluĭ.»

Scurtŭ timpŭ după Clemente se pare că maĭ mulțĭ chreştinĭ nu maĭ aveŭ aceleşĭ scrupule religióse în privința acesta. La inceputul secoluluĭ al 3-lea, sub imperatorele Septimiŭ Severŭ, unŭ soldatŭ creștinŭ, după terminarea expedițiuneĭ, fu chiămatŭ a-şĭ priimi recompensa, şi dupe obiceiŭ trebuia să se presinte încoronatŭ. Soldatul însă, în locŭ de a purta corona pe capŭ o ținea in mână, și fiindŭ intrebatŭ despre causa, el a respunsŭ că este chreştinŭ şi nu-ĭ este permisŭ uă asemenea impodobire a capuluĭ. El fu condamnatŭ la morte; dar mulțĭ chreştinĭ l'aŭ blamatŭ pentru zelul seŭ esageratŭ, întrebândŭ : *ubi prohibemur coronari?* unde suntemŭ opriți de a ne incorona?).

Aşa dar mulțĭ chreştinĭ cugetaŭ deja maĭ liberŭ in privința acesta, şi este posibilŭ că acéstă libertate fu dobândită în oposițiunea contra rigorismuluĭ Montaniștilor, al căror representantŭ Tertulian s'a încercatŭ a apĕra, intr'uă scriere *De corona*, pe soldatul in contra discuțiuneĭ liberale. Dar tóte săgețile elocințeĭ sale n'aŭ putută opri progresul libertățiĭ chreştine. Corona soldatuluĭ se considera de acum ca uă decorațiune curatŭ militară fără nicĭ unŭ raportŭ către religiunea păgână. Cum că laurul din care se făcea corona, era consacratŭ luĭ Apollo, acésta nu era unŭ motivŭ, de a condamna corona, cum o făcea Tertullian; căcĭ cu dreptŭ observă Augustin, că atuncĭ arŭ trebui ca chreştiniĭ să se abțină şi de pâine, fiindŭ că grâul este consacratŭ deițeĭ Ceres, asemenea și de apă, căcĭ ea este consacrată luĭ Neptun. Constantin cel mare consi-

dera incă purtarea de corone ca unŭ lucru inconvenabilŭ şi de aceea se servea de uă diademă de aurŭ. Sigurŭ este, că *el* a introdusŭ acestŭ obiceiŭ; dacă insĕ a făcutŭ acésta din motive religiose, nu se póte sci.

2. Cu ocasiunea coronei soldatului, Tertullian a condamnatŭ asemenea *serviciul militarŭ* in genere, şi cu acésta ajungemŭ la uă a doua formă de vechiul rigorismŭ. Argumentele luĭ Tertulian sunt: 1) că nu este permisŭ a jura decâtŭ numai Domnului Nostru Iisusŭ Christosŭ, şi 2) cuvintele Domnului, „cel ce scóte sabia, va peri de sabie» (Math. 26, 52). Cum se póte, intrébă Tertullian, ca unŭ chreştinŭ să se lupte, să se bată şi să omóră, el care nu trebue nicĭ chiar unŭ simplu procesŭ să facă? Cum să stea el ca păzitorŭ al templelor, elŭ care a renunţatŭ la ele? Cum să păzéscă idolele, pe care el ar voi şi ar trebui să le nimicéscă!

Aceiaşĭ părere in privinţa serviciuluĭ militarŭ o găsimŭ exprimată şi de martirul Maximilian (pe la anul 295), când dice: *mihi non licet militare, quia Christianus sum* (nu mi-e permisŭ a mĕ lupta, fiindŭ că sunt chreştinŭ), şi: *non possum militare, non possum malefacere, Christianus sum* (nu potŭ fi soldatŭ, nu potŭ face rĕŭ, sunt chreştinŭ.)

Nu este insă greŭ de a demonstra, că Tertullian şi Maximilian nu represintă sentimentul general al vechilor chreştinĭ asupra acestuĭ punctŭ. Avemŭ probe certe, că sub imperatorul Adrian erau maĭ mulţĭ chreştinĭ in serviciul militarŭ. Numerul lor trebue să fi fostŭ deja forte mare sub imperatorele Marcu Aureliŭ, căcĭ altfel nu s'ar fi putut nasce legenda despre *legio fulminea*. La finele se-

cululuĭ al 2-lea chreştiniĭ, după murturia luĭ Tertullianŭ umpleaŭ deja tóte taberile. Chiar actele rigoristuluĭ Maximilian atestă, că maĭ mulţi chreştinĭ serviaŭ în armată, şi din Eusebiŭ şi în actele martirilor se vede că numĕrul lor era considerabilŭ. Tóte aceste probe însă parŭ a perde tótă valórea lor în facia canonuluĭ 2 al conciliuluĭ de la Nicea (325), care, rĕŭ interpretatŭ, pare a condamna serviciul militarŭ impunĕndŭ uă penitenţă de 13 anĭ chreştinuluĭ care arŭ reintra în armată după ce a eşitŭ. Acestŭ canonŭ, astfel înţelesŭ, ni ar da uă dovadă despre unŭ rigorismŭ esageratŭ al sânţilor Părinţi din acel conciliŭ; dar canonul în chestiune, bine esplicatŭ, ḑice cu totul altceva. Imperatorele Licin voindŭ a constrânge pe soldaţiĭ chreştinĭ de a sacrifica, aceştia maĭ ântâĭ aŭ renunţatŭ la serviciul militarŭ; pe urmă însă, din avariţiă, l'aŭ reluatŭ şi aŭ oferitŭ sacrificiele ce li se cereaŭ, şi acestor apostaţĭ din avariţiă, iar nu soldaţilor chreştinĭ în genere, impune conciliul uă penitenţă de 13 anĭ.

Ultimul marturŭ ce se aduce pentru a dovedi, că Biserica vechiă a condamnatŭ serviciul militarŭ în modŭ rigoristŭ, este Basiliŭ cel Mare, Episcopŭ al Cesarieĭ din Capadocia, in a 2-a jumĕtate a seculuĭ IV. Intr'uă epistolă canonică către Episcopul Amfilochie de Iconiŭ, Basiliŭ cere ca soldaţiĭ, după terminarea serviciuluĭ lor, să fiă escluşĭ de la comuniune pe timpŭ de treĭ anĭ. De aci aŭ conchisŭ uniĭ, că acestŭ Părinte consideră acestŭ serviciŭ ca nepermisŭ. Dar daca vomŭ esamina maĭ de aprópe cuvintele sale, vedemŭ că nu este aşa. Nu pe toţĭ soldaţiĭ, ci numaĭ pe aceia cari aŭ versatŭ sânge, voesce Basiliŭ să'ĭ depărteze de la comuniune pentru câtŭ-va timpŭ, credendŭ că nu este

cuviinciosŭ, ca să se apropie de masa păciĭ acela, a căruia mână este încă fumegândă de sânge. Dar în acésta vedemŭ numaĭ unŭ sentimentŭ delicatŭ, iar nu rigorismŭ. Afară de acésta Basiliŭ dă aci numaĭ unŭ simplu sfatŭ, iar nu uă severă prescripţiune, şi tocmaĭ acésta arată, că acestŭ mare părinte al Bisericeĭ n'a consideratŭ serviciul militarŭ în genere ca nepermisŭ.

3. Trecemŭ acum la opiniunile antichitățeĭ chreștine despre *gătelă*. Déca amŭ asculta numaĭ pe Tertullian şi amŭ lua opiniunea sa asupra acestuĭ punctŭ ca opiniunea generală a Bisericeĭ, ar trebui de sigurŭ să acusămŭ timpurile vechĭ de unŭ rigorismŭ esageratŭ. Chiar la începutul scrieriĭ sale *De habitu mulierum* el îndémnă pe femeĭ, de a nu purta decâtŭ haine de doliŭ, ca să plângă pécatul Eveĭ, mumeĭ lor. Vestmintele de luxŭ, Tertullian le atribue, ca şi autorul omelielor pseudoclementine, îngerilor căḑuţĭ; culórea de purpură este, dupe el, uă culóre adulteră, care de sigurŭ displace luĭ Dumneḑeŭ. Déca Dumneḑeŭ ar fi voitŭ, ḑice Tertullian, ca omul să pórte haine de purpură, ar fi datŭ şi lâneĭ oilor acéstă culóre. Maĭ cu sémă el condamnă obiceiul de a drege obrazul, a văpsi pérul şi a purta perucă. Uă mână, ḑice el, care se împodobesce cu inele, nu va iubi lanţurile martiruluĭ, şi unŭ gâtŭ înconjuratŭ cu perle nu se va pune cu plăcere sub sabiă. In fine el cere de la tóte fetele şi femeile, ca să nu ésă nici o dată din casă decâtŭ cu facia acoperită.

Clemente Alexandrénul are aprópe aceaşĭ opiniune, numaĭ întru câtva maĭ puţinŭ severă. Şi el blamézá pe femeile care pórtă bijuteriĭ, frizéză pérul, văpsescŭ

obrazul, ochiĭ şi perul. Că asemenea îngrijire pentru luxŭ se cuvine uneĭ curtizane, nicĭ decum uneĭ matrone. Iar pe bărbatul care obicĭnuesce parfume, Clemente 'lŭ consideră din capu loculuĭ ca unŭ adulterŭ şi desfrânatŭ. El consideră ca unŭ pecatŭ, de a-şĭ găuri urechile spre a atârna objecte de luxŭ, şi observă: că cine crede că se póte împodobi prin aurul, se pune pe sine maĭ pre jos de unŭ neînsufleţitŭ metalŭ. Aceaşi idee uă exprimă altă dată cu aceste cuvinte: «Este desgustătorŭ, că aceia cari suntŭ făcuţi dupe imaginea Domnuluĭ, despreţuescŭ óre-cum prototipul şi îşĭ punŭ podóbe exteriore, preferând astfelŭ lucrul omenescŭ înaintea opereĭ divine». Numaĭ într'unŭ cazŭ dă Clemente dispensă de acéstă oprire generală, adică când uă femee are unŭ bărbatŭ nu prea credinciosŭ şi de aceea se împodobesce, ca el să nu-şĭ caute plăcerile în altă parte. Dar atuncĭ singură voinţa a femeeĭ trebue să fiă, de a nu fi lăudată de nimenĭ altu, decâtŭ numaĭ de bărbatul eĭ. Altmintrelea, adaogă Clemente, cea maĭ frumósă haînă pentru uă femee este aceea ce a făcut-o ea însăşĭ.

Asemenea elŭ condamna *casele şi mobilele scumpe*. «Intrebuinţarea unor vase de aurŭ şi de argintŭ este nefolositorŭ şi vanŭ, uă simplă înşelăciune a vederiĭ. A posede multŭ aurŭ şi argintŭ nasce invidia, este dificilŭ de dobânditŭ, dificilŭ de păzitŭ şi inutilŭ pentru uzŭ. Covóre de purpură şi de alte culorĭ rarĭ şi magnifice suntŭ semne de uă moliciune esagerată, pe care chreştiniĭ trebue să o lepede cu totul.»

Noĭ vedemŭ că şi Clemente Alexandrenul nu este liber de rigorismŭ în aprecţierea luxuluĭ. Dupe opiniunea sa, chreştinul trebue să posede numaĭ ceea ce este ab-

solutŭ necesarŭ, evitândŭ orĭ ce luxŭ, moliciune şi vanitate a lumiĭ. Noĭ ni explicămŭ acéstă ură în contra luxuluĭ, déca avemŭ în vedere, că luxul în acele timpurĭ era servitorul viţiuluĭ şi al pĕcatelor. Cu tóte acestea, din alte locurĭ din scrierile luĭ Clemente noĭ vedemŭ, că el n'a fostŭ cu desevêrşire rigoristŭ în aceste lucrurĭ. In a treia carte a opereĭ sale Παιδαγωγός dice: «A purta giuvaerurĭ de aurŭ şi haine luxóse, nu este cu totul condamnabilŭ, trebue însă a înfrâna pofta neraţionată după ele, spre a nu cădea într'uă viaţă molatică şi voluptósă.» De sigur, uă expresiune fórte frumósă şi potrivită cu cuvintele Apostoluluĭ Pavel, pe care le citéză Clemente într'uă altă parte: *«ca ceĭ ce se bucură, să fiă ca cum nu s'arŭ bucura, şi ceĭ ce cumpĕră, ca cum n'arŭ stăpâni, şi ceĭ ce se folosescŭ cu lumea acésta, ca cum nu s'arŭ folosi»*. (I Corint. 7, 30). Acéstă sentinţă a apostoluluĭ se completéză prin uă alta, unde se dice: că tóte ce suntŭ făcute de Dumnedeŭ suntŭ bune, déca se întrebuinţéză cu recunoscinţă. Aceste texte din Sânta Scriptură serviaŭ comunităţeĭ chreştine ca normă şi conducĕtorŭ la tótă întrebuinţarea lumiĭ şi bunurilor eĭ, şi din aceste cuvinte ale Sânteĭ Scripturĭ aŭ cunoscutŭ moraliştiĭ ceĭ maĭ pioşĭ, că omul nu este făcutŭ numaĭ pentru întristare, ci şi pentru bucuria şi că este în dreptu a înfrumuseţa viaţa, dar că există şi uă virtuositate chreştină, care, pentru scopurĭ maĭ înalte, renunţă la bucuriile vieţeĭ.

4. Ca rigorismŭ se póte considera maĭ departe şi ororea vechilor chreştinĭ pentru *pictura* şi *sculptura*. Deşi nu renunţaŭ cu totul la aceste arte, totuşĭ eĭ căutaŭ a dobândi numaĭ cunoşcinţele cele maĭ strictŭ

necesarie in ele şi evitaŭ cu dinadinsul orĭ ce desvoltare a lor, ca unŭ lucru periculosŭ. Causa a fostŭ că arta era pe atuncĭ strânsŭ legată cu mitologia, aşa că simţul frumosuluĭ nu putea determina pe chreştinĭ a-şĭ procura asemenea opere artistice ; căcĭ déca arŭ voi să pună in locuinţa lor unŭ Jupiter, Hercules etc., casa lor arŭ semăna unuĭ templu de idolĭ. Era imposibilŭ pe atuncĭ a separa elementul esteticŭ de cel religiosŭ. Apoĭ chreştinul, in imprejurările de atuncĭ, n'avea nicĭ unŭ motivŭ de a cultiva pictura saŭ sculptura ; căcĭ nu numaĭ că avea orore de imaginile mitologice, dar nu putea face nicĭ imaginĭ saŭ statue de ómenĭ viĭ saŭ morţĭ, căcĭ şi ele eraŭ in strânsă legătură cu religiunea păgână.

Cel maĭ severŭ in acestŭ punctŭ era iarăşĭ Tertullian. El se pune pe punctul de vedere mosaicŭ, care opresce de a-şĭ face uă imagine de totŭ ce este in cerŭ, pe pămentŭ saŭ in mare (Exod. 20, 4). Orĭ care ar fi obiectul, dice el, ce represintă imaginea, omul este dispusŭ a-l adora, şi culpa acesteĭ idololatriĭ cade asupra artistuluĭ. Către aceĭ chreştinĭ din timpul sěŭ, carĭ diceaŭ că nu potŭ renunţa la arta, ce o invěţaseră şi o practicaseră inainte de a se converti, căcĭ prin acésta s'ar priva de mijlócele de existenţa lor, — Tertullian respunde, că acéstă obiecţiune n'are nicĭ uă valóre, căcĭ altmintrelea ar trebui ca şi hoţul să continue a fura, spre a-şĭ procura cele necesarie pentru vieţă. El consiliéză pe aceştĭ fraţĭ de a face numaĭ lucrărĭ carĭ n'arŭ avea cel maĭ micŭ raportŭ cu idololatria, căcĭ cine face uă statuă de deĭ, se face in realitate culpabilŭ de idololatrie. «Tu eştĭ causa, că idolul este onoratŭ, şi 'l onorezĭ chiar tu insu-ţĭ, căcĭ tu sacri-

ficĭ luĭ talentul tĕŭ, facĭ pentru el libaţiune sudorea ta, şi 'ĭ aprindĭ făclia spirituluĭ tĕŭ.»

Dar nu toţĭ chreştiniĭ cugetaŭ aşa de esclusivŭ in privinţa artelor. Este adevĕratŭ că facerea imaginilor mitologice a rĕmasŭ interdisă incă multŭ timpŭ, celealte representaţiunĭ însă aŭ fostŭ uzitate deja la finele secululuĭ al 2-lea, şi s'a imulţitŭ in urmă din ce in ce maĭ maĭ multŭ. După mărturia luĭ Clemente Alexandrénul, chreştiniĭ vechĭ gravaŭ pe inelele lor imaginea simbolică a uneĭ porumbiţe, saŭ a unuĭ peşte, saŭ a uneĭ corăbiĭ agitate de vênturĭ, saŭ a uneĭ lire, saŭ a uneĭ ancore; la paharele lor se vedea adesea imaginea bunuluĭ păstorŭ. De la timpul luĭ Constantin cel Mare semnul cruciĭ şi monograma luĭ Christosŭ eraŭ adesea figurate cu uă artă remarcabilă şi cu câtŭ dispărea periculul de apostasiă, cu atâtŭ maĭ multŭ se respândea uzul imaginilor, ântâĭ in casele particulare, apoĭ de aci şi în Bisericĭ.

Religiunea a aprobatŭ acéstă alianţă cu arta, şi de atuncĭ chreştiniĭ aŭ începutŭ de a cugeta şi a representa figura omenéscă a luĭ Christosŭ ca sublimă şi majestósă, pe când maĭ 'nainte eĭ se credeaŭ obligaţĭ a da luĭ Christos uă figură umilă şi fără nicĭ uă aparenţă.

Dar orórea chreştinilor in contra imaginilor păgâne a duratŭ incă multŭ timpŭ, şi abia cu incetul s'a pututŭ intări uă privire şi apreţiare *pur estetică* a figurelor mitologice, fără orĭ ce raportŭ religiosŭ către păgânismŭ, aşa că acum putea avea fără nicĭ unŭ scrupulŭ intr'unŭ tribunal statua Justiţieĭ, fără nicĭ uă frică că imaginea póte avea uă influinţă vătămătóre asupra pietăţeĭ Domnilor judecătorĭ.

5. Totŭ aşa de ostilŭ, dupe cum era in contra picturei şi sculpturei, ba incă şi maĭ ostilŭ se arĕta rigorismul vechilor chreştinĭ in contra producţiunilor *teatrale* şi *mimice*. Eĭ aveaŭ orore de teatrul din mai multe motive. Subiectele teatruluĭ păgânŭ se luaŭ adesea din mitologia: deĭ şi semideĭ eraŭ eroiĭ dramelor. Apoĭ şi imoralitatea acestor representaţiunĭ ofensa sentimentul religiosŭ al chreştinilor. De acea *Tatian* numesce pe actorĭ: invĕţătorĭ de adulteriŭ, de neruşinare şi de desfrânare. *Theophil* din Antiochia dice: „Trebue să ne abţinemŭ de representaţiunĭ teatrale, pentru ca ochiĭ noştriĭ şi urechile nóstre să nu se pătеze prin participarea la ceea ce se cântă acolo;" iar *Tertullian* numesce teatrul: unŭ templu al Venerií şi unŭ consistoriŭ al neruşinăriĭ. Totŭ astfel se exprimă şi Clemente Alexandrénul. Asemenea şi *Ciprian* relevă cu cuvinte tarĭ imoralitatea spectaculelor păgâne: „A reproduce in versurĭ acţiunĭ infame, dice el, ĕcă ce se numeşce cothurnŭ tragicŭ. Crimele grozave de patricidŭ şi de incestŭ din timpurile vechĭ se repetă fidel, pentru ca să nu se uĭte cu timpul acele fapte infame. Aci invaţă tóte generaţiunile, că se póte face din noŭ, ceea ce s'a făcutŭ deja uă dată. Viţiele nu se stingŭ prin vechime; timpul nu póte acoperi uă infamie; nicĭ uă faptă odiósă nu póte remânea in uĭtare. Ce corupţiune a moravurilor, câtă indemnare spre reŭ, câtŭ nutrimentŭ pentru viţiŭ!»

Părinţiĭ seculelor următóre se exprimă intr'unŭ limbagiŭ totŭ aşa de severŭ. Cu tóte acestea eraŭ şi maĭ mulţĭ chreştinĭ, carĭ observaŭ „că nu tóte dramele suntŭ neoneste şi imorale. Tertullian insuşĭ admite acesta, dar cu obicĭnuita-ĭ artă retorică caută a slăbi

obiecţiunea adversarilor. „Acésta este uă momelă a luĭ Satanŭ, dice el; precum se amestecă dulceţă in otravă, spre a fi inghiţită maĭ sigurŭ, totŭ astfel şi diavolul amestecă fabricatele sale destructóre cu lucrurĭ bune şi pióse, spre a înşela lumea.“

Repulsiunea ce aveaŭ vechiĭ chreştinĭ pentru teatru devenea necesarmente şi maĭ mare prin imprejurarea, că cu representaţiunile teatrale eraŭ unite şi producţiunile crude şi neumane a gladiatorilor. Dacă chreştiniĭ, dice Athenagora, nu potŭ asista la supliciul unuĭ făcetorŭ de rele, care este pe dreptŭ condamnatŭ, cu câtŭ maĭ multŭ trebue să evite eĭ spectacule de omorurĭ nedrepte!

Cum că sentimentul religiosŭ al vechilor chreştinĭ era aci in dreptul seŭ, şi cu dreptŭ cuventŭ condamna acele jocurĭ barbare, este incontestabilŭ. Chreştiniĭ nu puteaŭ suferi ca ómeniĭ să se omóră intre eĭ pentru a face plăcere altora. A asista la asemenea jocurĭ, insemna a incuraja uă asemenea crudime neumană.

Ceea ce maĭ părea scandalizătorŭ şi condamnabilŭ pentru rigorismul timpurilor vechĭ, era acésta, că la teatru actoriĭ trebuia să se străvestéscă şi să simuleze persóne străine, după cum o cerea rolul fiă căruia. Tertulian dice despre acésta urmétórele: „Dumnedeŭ, judecătorul a orĭ ce ipocrisiă, nu va recunósce pe acela care va fi imitatŭ cu prefacetoriă vocea, sexul, amorul, ura, suspinele şi gemetele uneĭ persóne străine.“ Totŭ astfel se exprimă şi Ciprian: «Decă legea vechiă, dice el, cere (Deuteron. 22, 5) ca vestminte bărbătescĭ să nu pórte femea, nicĭ bărbatul să nu se imbrace cu vestminte femeescĭ, că uriciune Dumnedeuluĭ este cel ce face acésta, — apoĭ cu câtŭ maĭ mare este pécatul

când cineva nu numaĭ că se imbracă cu haine femeescĭ, dar imiteză şi manierele şi gesturile femeescĭ? Nu maĭ puţinŭ scandalizătorŭ pentru chreştiniĭ vechĭ era şi acesta, că la teatru intre femeile şi bărbaţiĭ esistă prea mare libertate şi lipsesce acea modestia şi ruşine ce impune diferenţa sexurilor.

Acestea fiindŭ opiniunile vechilor chreştinĭ, se inţelege că teatrele eraŭ lăsate in mâinile păgânilor; Biserica pedepsia atâtŭ pe actorĭ, câtŭ şi pe spectatorĭ; ea refuza să boteze pe aceĭ actorĭ, carĭ nu voiaŭ să renunţe la meseria lor, precum şi pe aceia din publicŭ, cari nu eraŭ dispuşĭ a infrâna plăcerea de teatru (Constit. Apostol. XIII, 32).

In mijlocul seculuiuĭ al 5-lea, conciliul de la Arles pronunţă excomunicarea in contra aceluia care arŭ lua unŭ rolŭ la teatru; nu ḑice insă nimicŭ in privinţa spectatorilor. De la timpul luĭ Constantin cel Mare, numaĭ jocurile de gladiatorĭ aŭ fostŭ interḑise prin legile civile, pe când celelalte, intre care şi teatrul propriŭ ḑisŭ, nu se interḑicea, de câtŭ in ḑilele de duminecĭ şi serbătorĭ.

Uă opiniune maĭ liberală şi maĭ puţinŭ severă in privinţa teatrelor găsimŭ abia in timpurile posteriore, când păgânismul fu cu totul invinsŭ şi spiritul chreştinŭ a pĕtrunsŭ producţiunile dramatice. Spiritul chreştinŭ nu pote condamna in modŭ absolutŭ teatrul, intru câtŭ este oglinda vieţeĭ şi focarul artelor; va cere insă totdeuna severŭ, ca să fiă depărtatŭ totŭ ce este ameninţătorŭ pentru credinţa piosă şi moravurile bune.

6. Chreştiniĭ vechĭ arătaŭ asemenea şi in privinţa *împrumutuluĭ* uă consciinciositate, care astăḑĭ, in cea maĭ mare parte, nu maĭ există. A lua dobândă pentru

banii imprumutaţi, se considera de mulţi chreştini ca unu lucru ruşinosu şi cu totul nedreptu. Tertullian citéză pentru acésta pe proorocul Ezechiil. In a treia carte a scrierii sale polemice in contra lui Marcion, el caută să demonstreze acestui gnosticu accordul intre Vechiul şi Noul Testamentu, intre altele şi prin invĕţătura despre imprumutu. După Ezechiil XVIII, 8, dice Tertullian, numai acela este dreptu, care nu dă cu dobândi şi nu ia mai multu de câtu a datu. Prin aceste cuvinte ale profetului se prepară perfecţiunea din Noul Testamentu. Omul a trebuitu ântâi să se deprindă in Vechiul Testamentu de a nu cere nici unu folosu pentru suma imprumutată, pentru ca astfel să se deprindă apoi in Noul Testamentu a suferi chiar perderea sumei imprumutate.

Alţi părinţi, d. e. *Ambrosiu*, invocau alte citate din St. Scriptură, mai cu sémă Eşire, 22, 25: «De vei imprumuta bani poporului meu, săracului care este lângă tine, să nu fii pentru el cămătaru şi să nu 'i imprumuţi camătă»; şi Levitic. 25, 36, 37: «Să nu iei de la densul (fratele tĕu) nici camătă, nici dobândă, ci te teme de Dumnedeul tĕu. Banii tĕi să nu 'i dai cu camătă, nici bucatele tale să 'i imprumuţ cu dobândă;» in fine Deuteron. 23, 19, 20: «Să nu iei camătă de la fratele tĕu, camătă pentru bani, camătă pentru bucate, camătă pentru ori ce lucru, pentru care se ia camătă. De la cel străinu, poţi să iei camătă, de la fratele tĕu nu» etc.

Aşa dar mulţi considerau incă ca obligatoriă legea vechiă, care opresce de a cere dobândă de la unu compatriotu. Clemente Alexandrenul dice: „Legea opresce a lua dobândă de la frate, nu numai de la unu

frate trupescŭ, ci de la unŭ frate după naţionalitate şi religiune ; din contră cere a ajuta cu mâinile deschise şi din sufletŭ pe ceĭ nevoiaşĭ.»

Dar ceea ce făcea pe creştinĭ să condamne imprumuturile cu dobândă, nu era numaĭ oprirea Vechiuluĭ Testamentŭ, dar şi orórea ce inspira practica din acele timpurĭ. Dobânda de ḑece la sută era cea maĭ mică ; in cele din urmă timpurĭ ale republiceĭ şi sub primi imperatorĭ ea era dobânda legală. Adesea insă se luaŭ dobânḑĭ de 24 şi 48 la sută. Horaţiŭ vorbesce chiar de unŭ *Fufidiŭ* care cerea 60 procente. Find că aceste enorme dobânḑĭ se plătiaŭ de obiceiŭ la inceputul fiă-căreĭ lunĭ, ni putemŭ explica uşorŭ de ce autoriĭ se plângŭ de aceste ḑile *(calendae)* şi de ce Ovid le numesce *celeres* şi Horaţiu *tristae*. Creştiniĭ vechĭ, cunoscêndŭ aceste grozave abuzurĭ de camată, consideraŭ ca uă datorie de consciinţă de a evita orĭce imprumutare cu dobândă, maĭ cu sêmă pe câtă vreme exista încă acelŭ spiritŭ de dragoste frăţescă, din care s'a născutŭ comunitatea bunurilor. Maĭ târdiŭ însă mulţĭ chreştinĭ aŭ inceputŭ să imiteze pe păgânĭ ; celŭ puţinŭ St. Chrisostom vorbeşce de creştinĭ reĭ, cari, nemulţumiţĭ cu uă dobândă de 12, cereaŭ 50 la sută. Nu este dar de mirare, că invĕţătoriĭ chreştinĭ aŭ ridicatŭ puternica lor voce in contra cămăteĭ. *Lactantiŭ* nu numaĭ că consideră ca nedreptŭ, de a lua cine-va inderetŭ maĭ multŭ de câtŭ a datŭ, dar numesce acésta chiar uă tâlhărie asupra vecinuluĭ nevoiaşŭ. *Ambrosiŭ* a scrisŭ chiar uă carte intrégă in contra imprumutuluĭ, sub titlul *De Tobia*. Adică între virtuţile luĭ Tobia, pe care le enumeră in scurtŭ, Ambrosiŭ releva maĭ cu deosebire aceea, că Tobia a

imprumutatŭ pentru multŭ timpŭ dece talante de argintŭ pe Gabal fără nicĭ uă dobândă. Luându motivŭ de aci elŭ combate violentŭ in maĭ multe discursurĭ, care tóte intrunite formeză uă carte, camatărismul din timpul seŭ. Cu multă elocinţă descrie Ambrosiŭ miseria imensă care vine asupra unora din causa imprumutăreĭ cu dobândă. Omul uşorŭ, ḑice elŭ, risipesce suma imprumutată fórte repede ; ea devine din ce in ce maĭ mică, pe când datoria cresce mereŭ. Bancheriĭ caută maĭ cu deosebire să atragă in ghiarele lor pe juniĭ bogaţĭ şi pe moştenitorĭ, şi intrebuinţeză tóte mijlócele ca să'ĭ facă a se imprumuta de la eĭ. Vaĭ aceluia care primesce ! de sigurŭ elŭ va fi despoiatŭ. Capitalul produce dobândă, dobânda insuşĭ altă dobândă, tóte acestea producŭ cu uă fertilitate nespusă, pene când in fine suma devine mare şi debitorul se incurcă. Acum apare creditorul şi urmăresce pe acela pe care la inceputŭ nu scia cum să'l linguşescă. Liniştea debitoruluĭ s'a dusŭ. Deca bate cineva la uşă, elŭ se ascunde sub patŭ; intră cine-va in casă, elŭ fuge repede din odae. Cămătarul, ḑice Ambrosiŭ, semănă cu diavolul ; şi in realitate diavolul este acela care, sub forma de şerpe, a făcutŭ intâia operaţiune de camătă cu Eva, şi a făcutŭ acesta cu unŭ succesŭ, care servesce de modelŭ la toţĭ ceĭ-l-alţĭ. Diavolul s'a incercatŭ a face acesta şi cu Christosŭ, dar ofertele sale s'aŭ făcutŭ in zadarŭ. Dupe alte asemenea descrierĭ, Ambrosiŭ se incércă a demonstra, că imprumutarea cu dobândă este oprită de Dumneḑeŭ. Elŭ invócă pentru acesta citatele din Vechiul Testamentŭ, ce le amŭ indicatŭ maĭ susŭ, şi termină apoĭ astŭ-felŭ : „*Legea vechiă opresce dobânda ; Chri-*

stosŭ n'a venitŭ ca să strice legea, ci ca să o implinéscă ; prin urmare ea continuă a fi in vigóre.

Totŭ aşa de severu vorbesce şi St. Basiliŭ despre imprumutare cu dobànda, de la care avemŭ şi unŭ discursŭ in contra cămătarilor (τοκίζοντες). Noĭ găsimŭ in acestŭ discursŭ aceleaşĭ descripţiunĭ şi argumente ce le vedemŭ şi in scrierea luĭ Ambrosiŭ, care n'a făcutŭ de càtŭ a prelucra acelŭ discursŭ.

Asupra aceluiaşĭ obiectŭ a ţinutŭ unŭ discursŭ şi fratele sàntuluĭ Basiliŭ, St. Grigoriŭ de Nyssa, in care elŭ condamna asemenea camăta cu desăvirşire ca unŭ ce nepermisŭ. Elŭ descrie cum baniĭ daţi cu dobàndă nu ajută, ci din contră mărescŭ nevoile săracului ; elŭ descrie pe cămătarul şi meşteşugurile luĭ, aviditatea sa şi grijile sale, propria sa nefericire şi miseria in care aduce pe debitoriŭ, şi in fine gravitatea pecatuireĭ sale. In fine istorisesce cum unŭ cămătarŭ, care din neincredere ascunsese toţĭ baniĭ seĭ, a muritŭ repede şi a lăsatŭ familia sa in cea maĭ mare sărăcie.

Dar acestŭ rigorismŭ ce'l vedemŭ la uniĭ din Părinţiĭ Bisericiĭ, n'a fostŭ profesatŭ de Biserica universală. Nicĭ unŭ conciliŭ generalŭ saŭ verĭ unŭ altŭ conciliŭ mare n'a opritŭ pe *mirenĭ* de a lua dobàndă, ci numaĭ pe clericĭ.

Alŭ 44-lea canonŭ apostolicŭ ḑice : „Episcopul, saŭ presviterul, saŭ Diaconul, camătă ceràndŭ de la ceĭ ce se indatorescŭ de la elŭ, orĭ inceteze, orĭ catheriséscă-se.» Asemenea şi in alte canóne, s. e. in canonul XII alŭ àntàiuluĭ Conciliŭ de la Nicea şi in al IV-lea al sinoduluĭ de la Laodicea nu se face menţiune de mirenĭ, ci numaĭ de clericĭ. De aci urméză,

că *Biserica* a oprită numai pe clerici, iar nu şi pe laici de a lua dobândă, deşi unii rigorişti vechi şi din timpurile posteriore consideră în genere împrumutarea cu dobândă ca unŭ lucru imoralŭ. Trebue însă să deosebimŭ între împrumutul cu dobândă şi între camătă, — uă deosebire pe care Sânţii Părinţi citaţi mai susŭ se pare că n'aŭ avut-o în vedere.

(finele în numĕrul viitorŭ).

ZOTU.

Diarul «Posta» din Galaţi, in numerile 163 şi 164 de la 10 şi 11 Februarie anul curentŭ, se ocupă de una din cestiunile de dreptŭ, relative la interesele preuţilor din comunile rurale. Redacţiunea jurnaluluĭ «Biserica ortodocsă română» face unŭ serviciŭ preoţilor, punendu-li in vedere acestŭ articolŭ şi cu modul acesta oferindu-li incă unŭ mijlocŭ, in puterea căruia să-şĭ potă la timpŭ apăra drepturile lor. Eca cuprinderea acestuĭ articolŭ:

CESTIUNI DE DREPT.

Preuţilor şi sătenilor palmaşĭ saŭ mijlocaşĭ, carĭ în timpul de faţă se ocupă c'unu negoţu oare care, trebueşte a li se respecta, până la suma de 11 pogóne, cumpĕrările de pămentu ruralŭ făcute de la clăcaşiĭ împămenteniţĭ în 1864?

Diferite opinii s'aŭ născutŭ in sinul onor. Tribunale, intre magistraţi, cu ocasiunea aplicăreĭ legeĭ rurale din 1864.

Intrebările, care au datu naştere opiniilor acestora, aŭ fostu mai cu seamă: preuţiĭ şi săteniĭ, palmaşĭ şi mijlocaşĭ, cari in momentul de faţă se ocupă c'unu negoţŭ oare care, trebuesc a se menţine in stăpânirea pămenturilor rurale cumperate de la foştiĭ clacaşĭ?

Uniĭ, din cumpenitoriĭ dreptăţeĭ, susţinu: că preuţiĭ şi sătenii neguţitorĭ, n'au dreptul de a cumpĕra asemenea pămênturĭ; alţiĭ afirmă că'l aŭ; ear alţiĭ, că numaĭ preuţiĭ, săteniĭ neguţitorĭ insa nu.

Suntu de opinia celor de al doilea; şi 'mĭ voĭ arata cuvintele.

Să luămu la inceputu cestiunea cu preoţiĭ. Preuţilor, ḑicu uniĭ din magistraţĭ, nu trebueşte a li se respecta cumperările de pămêntŭ rural, pentru cuvêntul, că n'au fostŭ improprietăriţĭ in 1864 şi pentru faptul că au câte 17 pogóne de la biserică spre a beneficia de ele; s'apoĭ, ḑicŭ d-lor, aceştĭ luminătorĭ aĭ poporului, nu suntu sătenĭ plugarĭ, ci sătenĭ preuţĭ, propovedui-

torĭ aĭ Evangelieĭ, se hrănescŭ de pe urmele botezuluĭ, ale cumetriilor, nunţilor şi pomenilor şi nu de pe urmele coaseĭ şi ale plugului.

Cu respectŭ punêndŭ mâna pe legea ce aplică, pe legea interpretativă a aceştia şi referindu-ne şi la consideraţiunĭ generale asupra drepturilor ómenilor; inarmaţĭ şi cu legea şi cu principiile pe care ea este cimentată, să'mĭ fie permisŭ a respunde stimabililor magistraţĭ.

Preutul este săteanŭ, pentru că trăeşte la satŭ; pentru că in bătătura sa are acelaşi numerŭ de vacĭ, de oĭ, pe care 'lŭ aŭ şi săteniĭ pe care 'ĭ luminézâ şi in mijlocul cărora 'şĭ petrece viaţa; n'are uă avere care să 'lu pue in rândul proprietarilor ; şi pentru că el este resăritŭ din opincă. N'a venitŭ nicĭ fiul boeruluĭ proprietarŭ, nicĭ fiul arendaşuluĭ şi nicĭ alŭ târgoveţuluĭ să se facă preutŭ la sate; ci din săteni, aceĭ care aŭ fostŭ maĭ cu dare de mână, maĭ deşteptĭ la minte şi carĭ ştieaŭ câte ceva carte şi din ale bisericeĭ s'aŭ făcutŭ preuţĭ până la infiinţarea şcólelor seminariale. De la infiinţarea acestora, maĭ totŭ asemine s'a urmatŭ. Naşterea şi traiul preutuluĭ fiindŭ in sate, părinţiĭ şi rudele luĭ fiindŭ in genere sătenĭ şi ţinendu-se cu semĕnatul, nu maĭ rĕmâne dar nicĭ uă indoială, că elŭ nu este săténŭ. A tăgădui acésta este a tăgădui lumina sóreluĭ.

In faţa celor expuse legea rurală stabileşte : Săteniĭ clăcaşĭ impămênteniţĭ vorŭ putea instreina pămênturile pe care s'a improprietăritŭ, către comună orĭ către alţĭ sătenĭ de aĭ lor.

Decĭ preutul póte cumpera pămênturĭ rurale, până la suma de 11 pogóne, de óre ce şi elu este cuprinsŭ in termenul genericŭ alŭ legeĭ, de săténŭ ; dupe cum se cuprinde in acestu termenŭ primarul, dogarul şi invĕţătorul satuluĭ.

Ni se opune de susţiitoriĭ opinieĭ contrare: că resultă din spiritul şi litera legeĭ rurale , că prin termenul săténŭ , legea n'a voitŭ să inţelégă pe săténul care are vr'unŭ meşteşugŭ saŭ misiune deosebită, ci pe săténul plugarŭ ; pe săténul care 'şĭ căştigă hrana numaĭ şi numaĭ din braţele pluguluĭ, si preutul nu este plugarŭ. Raţionamentul acesta se nimiceşte la prima vedere : căcĭ, dupĕ cum putemŭ judeca in chipul alesŭ de adversarĭ pentru preutŭ, totŭ asemenea putemŭ judeca şi pen-

tru sătenul rotarŭ, primarŭ şi invĕţătorŭ alŭ satuluĭ, şi prin urmare cumpĕrările dĕ pămĕntŭ ruralŭ ale acestora nu trebueşte a le respecta.

Legea rurală face ea óre aceste distincţiĭ în litera şi spiritul eĭ? Are vr'unŭ articulŭ în care să ordone că preuţiĭ nu potŭ cumpĕra pămĕnturĭ rurale? Nu.

Dacă nu este unŭ asemenea articolŭ, atuncĭ mĕ întrebu eu de ce, luĭ Ionŭ Cimbru, ca dogaru, saŭ ca primarŭ, şi care în 1864, a fostu împămĕntenitu ca palmaşŭ, orĭ mijlocaşŭ, să i se respecte cumpĕrările de pămentu ruralŭ, până la suma de 11 pogone? şi mie, ca preutu, căruia nu mi s'a datu nicĭ uă palmă de pămentŭ la 1864, să nu 'mĭ fie permisu a câştiga pe căĭ oneste, prin munca mea, prin cumpĕrare câteva pogone, pe care să le ştiu ca ale mele propriĭ, pe care să le muncesc maĭ cu tragere de inimă şi care, când eu n'aş maĭ fi, să rĕmâe copiilor meĭ pentru a nu muri de fome?!

D-niĭ magistraţĭ de opinie contrară maĭ argumentéză, în favorea D-lor, şi cu faptul: că preutul nefiind împroprietăritŭ la 1864, intenţiunea legiuitoruluĭ este de a nu fi împroprietăritu nicĭ uă dată; şi prin urmare preutul n'are nicĭ dreptul de a cumpĕra pămĕnturĭ de la clăcaşiĭ împroprietăriţĭ.

Rĕspundŭ:

Dreptul de a cumpĕra şi de a vinde, este unŭ dreptŭ cu care se naşte orĭ ce omu în lume, dupe cum se naşte cu dreptul de a respira; cu sigura deosebire că cele dintâĭu doue drepturĭ i se potŭ interḑice de societate din cause anumite prin uă lege, pe când celu de alŭ doilea, nu. Acum se naşte întrebarea, în legea rurală din 1864 şi în legea interpretativă a acestiea, din 1879, se găseşte vr'unu articolu care să interḑică preuţilor dreptul de a cumpĕra pămĕntŭ ruralŭ? Nu se găseşte. Dacă este aşa, atuncĭ nu putemŭ din consideraţiunĭ momentane avute de legiuitorŭ în vedere la împămĕntenirea clăcaşilor, de a nu fi împroprietăritŭ şi preutul, să conchidemŭ că dinsul nu póte cumpĕra şi pămĕnturĭ rurale. Când ni se iea unu dreptu, orĭ carĭ ar fi el, trebue să fie unu articolŭ special în lege, şi deducţiile şi interpretaţiile nu constituescŭ acelu articolu!

Ni se maĭ opune: că preutul are 17 pogóne de la biserică, pentru a se hrăni cu ele; şi de ce să 'ĭ permitemŭ a cumpĕra şi pămenturĭ rurale, până la 11 pogóne!

Are, beneficiază; dar nu este proprietarŭ, nu póte dispune de ele după dorinţă; şi mâne dacă incetéză din viaţă, ce'ĭ va face nevasta, copiiĭ? Cu ce i se va intreţine familia lipsită de stalpul caseĭ, căcĭ cele 17 pogone trecu la unŭ altŭ preutu? Şi óre noĭ fecioriĭ de preuţi, n'avemŭ dreptul de a ne remânea de la părintele nostru, uă casă in care să ne adăpostimŭ, uă vie, unŭ ogorŭ, cu care să ne hrănimŭ?!

Acestea suntu părările mele in privinţa cumpĕrărilor de pămĕntŭ ruralŭ făcute de preuţi.

Să trecemŭ la a doua intrebare.

Cumpĕrările de pămentŭ ruralŭ, făcute de săteniĭ, carĭ facu cate unŭ micŭ negoţŭ, orĭ industrie, trebuescu a fi respectate?

Trebuescŭ.

Şi cutez a rĕspunde aşa, intemeindu-me şi pe lege şi pe principii de dreptate.

Pe lege:

Legea rurală din 1864 şi legea interpretativă acestia, din 1879, nu stabileşte, că săteniĭ negoţitorĭ de vite, de producte, cărciumarĭ, carĭ din causa frageteĭ lor vârste n'au fostŭ impămĕnteniţĭ la 1864, sau carĭ aŭ fostu impămĕnteniţi insă numaĭ ca palmaşĭ orĭ mijlocaşĭ, nu stabileşte dic, că potŭ cumpĕra pămĕntŭ ruralŭ. Dacă nu ordonă numitele legi, cum de li se iea dreptul?

Cătu pentru principiile de dreptate şi de inaltă ordine socială totŭ de odată, expunemu:

Principiĭ de economie politică, principii de inrădăcinarea comerţuluĭ şi industrieĭ prin satele nóstre şi nemărginita trebuinţă ce ţara are de aceste căi de activitate, suntu atâtea şi atâtea argumente ce ne spunu c'o vóce puternică, că trebuescŭ a fi respectate şi cumpĕrările de pămĕntu ruralu făcute de ţerani, carĭ, maĭ rĕsăriţĭ in averea lor materială de cătu alţiĭ, aŭ inceputŭ să practice căte unu micŭ negoţŭ şi să imbrăţiseze căte uă mică industrie.

Din nenorocirea nóstră, a Românilor, ţeranul când 'şĭ vede maĭ

multe vite in bătătură, maĭ multe chile de grâne și de porumbŭ in coșare, cea dintâĭ idee de negoțu, ce 'ĭ vine, este de a deschide cârciumă in satŭ. El dar, înlesnindu'l mijlócele, nu intreprinde de câtŭ micul comerțŭ ce vede împrejurul seu, ce vede intre délurile și pe câmpiile pe care s'a născutu. Atuncĭ, dacă a făcutŭ intreprinderea acésta, către altu cercŭ de activitate, și dacă a fostŭ impământenitu ca pălmașŭ orĭ mijlocașŭ prin legea din 1864, de ce i se respecte, până la suma de 11 pogóne, acele înstrăinărĭ de pământŭ ruralŭ făcute prin tribunalŭ?

Unŭ altu cuvêntŭ, in favórea respectăreĭ cumpĕrărilor făcute de săteniĭ negutitorĭ, este și următorul;

Cum sătenul, care a avutŭ norocirea să fie in stare de impământenitŭ la 1864, și să fi fostŭ împroprietăritŭ cu douĭ boĭ saŭ cu patru, să aibă uă casă, unŭ ogorŭ de care să dispună și să facă și negoțu cu rachiu, grĕŭ și vite? și eŭ, care suntŭ fiu de sătênŭ clăcașu, care n'amŭ fostŭ impământenitŭ la 1864, să nu potu căștiga prin hărnicia mea unŭ locŭ de bordeiŭ, in care să 'mĭ plec capul, numaĭ pentru cuvêntul, că ne având pământŭ de cultivatŭ datu la 1864, când eramu încă tinerelŭ, m'amu apucatu să străng: când vite, când producte, și să le vend, pentru a mĕ putea ține pe mine și pe copilașiĭ meĭ? Oare unŭ dreptŭ născutŭ odată cu omul, cum este dreptul de vindere și cumpĕrare, se căștigă de unul pentru c'a fostŭ născutŭ inaintea cutăruĭ timpu, și se perde de mine pentru că m'amu născutŭ in urma aceluĭ timpŭ determinatŭ? Ce sunt vinovatŭ să sufer din causa faptuluĭ, că m'amŭ ivitŭ în lume maĭ târḑiŭ de câtŭ altul? De ce nu mi se respectă și mie dreptul de a vinde și de a cumpĕra? Pentru care cuvêntŭ, n'am dreptul de a cumpĕra pământu ruralŭ, pâne la suma de 11 pogóne, când și eŭ sunt din părințĭ clăcașĭ, impământenițĭ la 1864, óre pentru cuvêntul, că ne având de lucru și de hrană, m'a dusŭ mintea la alte mijlóce de hrană, negoțu?

Și atâtea și atâtea intrebărĭ s'ar putea face sermanul desmoștenitŭ, care din nenorocirea luĭ s'ar fi făcutŭ ferarŭ in satŭ orĭ neguțitoru.

Terminând, 'mĭ amintesc de cuvintele unuĭ venerabilŭ magi-

stratŭ, la adresa acelora din magistraţĭ, cari n'admite respectarea cumpĕrărilor făcute de săteniĭ neguţitorĭ :

«D-lor, când vedeţĭ, că negoţul şi industria abia prindu aripĭ între săteniĭ satelor nóstre, nu maĭ luaţĭ şi d-vóstrĕ fórfecele să tundeţĭ şi puţinele pene ce le au datŭ, prin faptul de a răpi unuĭ sătênŭ neguţitorŭ dreptul de a avea şi el unŭ locŭ de pămêntŭ în care să 'şĭ plece fruntea, când negoţul 'lŭ lasă pe drumurĭ? Atuncĭ vĕ întreb pe d-vóstrĕ, care ţineţĭ cumpéna intereselor sociale în mână, unde este equitatea, unde este încurajarea datorită negoţuluĭ şi industrieĭ, carĭ nu suntŭ în ţară, la noĭ, fie 'mĭ permisŭ cuvêntul, maĭ nicĭ în stare de încolţire» ?!

O NOUE MITROPOLIA.

De maĭ multŭ timpŭ. Inaltŭ Prea Sânţitul Mitropolitu Primatŭ, care tot-dé-una a luat laudabila iniţiativă la multe lucrurĭ măreţe şi de interesŭ publicŭ, se gândesce pentru rĕdicarea în capitala ţĕreĭ a uneĭ Cathedrale demnă de starea politică actuală a Românieĭ; uă biserică care să fie ca unŭ monumentŭ naţionalŭ, represintândŭ religiositatea poporuluĭ românŭ, unitatea neamuluĭ românescŭ şi actuala independinţă a Românieĭ.

După ce a fostŭ încuragiatŭ şi susţinutŭ în acestŭ scopŭ de maĭ multe persóne de distincţiune, aprobatŭ şi de Măriile Lor, Domnul şi Dómna, Inaltŭ Prea S. S. a invitatŭ pentru ḑiua de 1 Martie curent, în reşedinţa mitropolitană, unŭ numĕrŭ însemnatŭ din bărbaţiĭ ceĭ maĭ aleşĭ aĭ naţiuneĭ, din tóte treptele sociale şi din tóte nuanţele politice. Cea maĭ mare parte din domniile lor s'aŭ şi presintatŭ, între carĭ era Prinţul Dimitrie Ghica, Prinţul Bibescu, domnul Ión Ghica, Dimitrie Sturdza, generalŭ Florescu, d-l Barbu Bellu, d. Kreţescu, d. prim-preşedinte

alŭ inaltei curţi de casaţiune, d. C. A. Rosetti şi in fine unu mare numĕrŭ de fruntaşi din tote clasele, precum şi caţi-va din Prea Sânţiele lor episcopĭ.

Şedinţa s'a deschisŭ printr'uă alocuţiune bine simţita a I. P. S. Mitropolitŭ Primatŭ, in care I. P. S. S. propunend ideia ce-l preocupă de maĭ multŭ timpŭ in privinţa arĕtata, a făcutŭ unu caldurosŭ apelŭ la capii naţiunei, ca să se asocieze cu I. P. S. Sa şi prin luminele şi esperiinţile d-nélor să bine-voéscă a avisa la mijlocele prin care s'arŭ putea realisa uă asemenea operă mareţă naţională. I. P. S. S. crede că unu asemenea monumentŭ ar trebui să fie uă opera a naţiuneĭ intregi, la care să contribuéscă şi mare şi micŭ şi bogatŭ şi sĕracŭ, fie-care după puterea sea; la care pote să aibă şi guvernul partea sea; der că scopul naţional nu s'arŭ atinge când monumentul arŭ datora fiinţa sea numaĭ uneĭ familii, uneĭ clase seu numai guvernului. I. P. S. S. constată, că cele maĭ mărețe edificiĭ religiose din străinătate se datorescŭ nu guvernuluĭ, nu iniţiati-veĭ oficiale, ci naţiunilor respective şi iniţiati-veĭ private. Maĭ constată că guvernul are de făcutu multe alte imbunătăţirĭ, şi că nu se pote pretinde totul dela el.

Principele Dimitrie Ghica luând cuvêntul felicită pe I. P. S. S. Mitropolitŭ pentru frumósa idee ce a conceputŭ şi constatândŭ diferinţa cea mare politică ce esistă intre actualul Stat Românŭ şi fostele odinióră principatele-românesci, precum şĭ starea de decadinţă in care se găseşce astă-ḑi cathedrala mitropolitană din capitala ţéreĭ, conchide că a sositŭ timpul ca naţiunea să cugete şi să se decidă a fi maĭ demnŭ represintată in sentimentul şi devotamentul sĕŭ religiosŭ; că părinţiĭ şi strămoşii noştriĭ ne aŭ datŭ nenumĕrate esemple de caracterul eminaminte religiosŭ a neamuluĭ nostru, dér că monumentele ce ne-aŭ

lasat eĭ, nu suntŭ de cât potrivite cu micele mijloce materiale de care dispuneau p'atunci ţările românesci; şi că suntemŭ datorĭ şi noĭ a lăsa pe urma nóstra unŭ monumentŭ potrivitŭ cu condiţiunile in care ne aflămu astă-ḑĭ şi conform cu cerinţele secolului in care traimu.

De aceia domnia-sea se asociază in totul cu bine-venita propunere a I. P. S. S. Mitropolitului Primatŭ şi crede ca forte nemerită ideia de a se face apelu la naţiune.

D. generalŭ Florescu primesce propunerea, recunoscênd marea necesitate ce este, de a se ridica, pentru onórea şi mândria naţiuneĭ, unu asemenea monumentŭ religiosu; dér că, in dorinţa de a se putea vedea realisată cât de curêndŭ nemerita idee, domnia-sea crede că maĭ practicŭ arŭ fi ca Statul ensuşĭ să esecute acéstă opera, inscriind in budgetul sĕu uă sumă óre-care pentru plată de anuităţi; că in acéstă basă, s'arŭ putea face unŭ imprumutu şi s'arŭ esecuta lucrarea intr'unŭ timpu multu mai scurtŭ.

Principele Dimitrie Ghica susţine din nou părerea de a se face maĭ ântêiŭ apelŭ la naţiune şi că Statul arŭ putea să intervină numaĭ pentru a acoperi neajunsul; că Statul are de satisfăcutŭ multe alte necesităţi publice, care nu se potŭ realisa pe cale de subscripţiune, precum se póte realisa opera care ne preocupă.

D. Ión Ghica, luându cuvêntul constată, că idea de a se face apelŭ la întréga naţiune este cu atâtŭ maĭ nemerită şi maĭ salutară, cu câtu prin acésta s'ar contribui multŭ la rădicarea simţimêntuluĭ religiosu, care in timpul de faţă se pare decăḑutŭ in mare parte. Suntemu prea filosofĭ, ḑice d-sea, şi ne-arŭ prinde multŭ mai bine decâ amŭ fi maĭ creştinĭ, după esemplul ce ne-aŭ datŭ pururea părinţiĭ şi strămoşiĭ noştrĭ; şi nu trebuie să uitămu ca con-

servarea naţionalităţeĭ nóstre uă datorimŭ maĭ multŭ religiositaţeĭ lor.

Domnul Barbu Belu susţine aceiaşĭ propunere şi crede că nimica nu póte fi maĭ naturalŭ decâtŭ ca păstorul superiorŭ, constatând trebuinţa de a se edifica unŭ templu maĭ potrivitŭ cu veacul în care trăimŭ şi cu actualele cerinţĭ ale arteĭ, — să facă apelŭ la turma sea cuventătóre.

Totŭ în acestŭ sensŭ vorbesce d. Dimitrie Sturdza, adăogândŭ că arŭ trebui să imitămŭ în acestŭ punctŭ pe naţiunile civilisate şi să urmărimŭ ca şi ele, prin calea religiósă, ideĭ şi credinţĭ marĭ. D-sea dă de esemplu măreţul templu din Colonia care, rădicatŭ în uă mică parte pené la 1840, fu continuatŭ şi isprăvitŭ în ḑilele nóstre, sub prestigiul mareĭ ideĭ a unităţeĭ raseĭ germane. D-sea constată, ca şi d. Ion Ghica, că amu devenitŭ prea filosofĭ, şi ancă, deca i se va permite a uă spune în sinceritate, — filosofĭ rĕĭ; că şi trecutul nostru şi esemplele strămoşilor ar trebui să ne îndemne a fi maĭ practicĭ, maĭ serioşĭ, şi a preţui maĭ multŭ acéstă religiune ce profesămŭ, care purure a fostŭ scutul limbeĭ şi a naţionalităţeĭ neamuluĭ Românescŭ, piedestalul şi gloria marelor acte patriotice sĕvârşite după vremĭ în aceste ţĕrĭ care facŭ astăḑĭ pe România liberă şi independentă.

După ce aŭ maĭ vorbitŭ şi alţĭ domnĭ, în fine d. Câmpinénu termină prin a recunósce şi constata necesitatea de a se face apelŭ, în asemene afacere, la intréga naţiune. S'ar face, ḑice d-sea, unŭ curentŭ puternicŭ, unŭ curentŭ religiosŭ—bine-făcĕtorŭ, pentru poporul nostru în genere; şi noĭ ceştĭ maĭ marĭ, ceştĭ maĭ influenţĭ suntemŭ cu atâtŭ maĭ datorĭ a motiva acestŭ curentŭ, cu câtŭ decadinţa religiósă se datoresce în mare parte tristelor esemple a celor de susŭ. D-sea propune alegerea unuĭ comitatŭ

care să se ocupe cu redigiarea unuĭ anume proiectŭ în care să se prevedă chipul şi midlócele pentru realisarea opereĭ propuse de I. P. S. Mitropolitŭ Primatu şi dorită de intrega onor. adunare şi, fără îndoială, de totă naţiunea Română. Acestă propunere se primesce de toţi.

In urmare se şi procede la alegerea unuĭ asemenea comitatŭ şi majoritatea asistinţilor se pronunţă pentru 11 persóne şi anume: I. P. S. S. Mitropolitul Primatŭ, d-lor D. Ghika, C. A. Rosetti, G. Cantacuzino, I. Ghica, D. Sturza, General I. Florescu, I. Câmpinénu, I. G. Manu şi V. A. Ureche.

Ast-fel s'a terminatŭ prima şedinţă a acesteĭ respectabile întruniri, provocată de bunul pastorŭ şi la care a respunsŭ cu atâta urginţă, demnitate şi religiositate maĭ mariĭ fiĭ aĭ bisericiĭ Românieĭ.

Onóre venerabiluluĭ păstorŭ care-şĭ cunósce turma!

Onore distinşilor bărbaţĭ carĭ s'aŭ doveditŭ marĭ şi pe teremul religiosŭ ca şi pe cel naţionalŭ şi politicŭ!

Fie ca România întregă să se mişce totŭ aşa de lesne şi categoricŭ în faţa mareĭ ideĭ eminaminte naţionalo-religiósă, precum s'au mişcatŭ unanimitatea aleşilor seĭ presenţĭ în salonul Sânteĭ Mitropoliĭ!

Facă Domnul Dumneḑeu ca opera începută aşa de bine, să fie ca şi terminată pe jumetate.

La despărţire acéstă onor. adunare a decisu ca membriĭ comitatuluĭ alesŭ să se întrunescă câtŭ maĭ curândŭ spre a discuta şi projecta în privinţa afaceriĭ, şi sa supună proiectul adunăriĭ generale care la timpŭ urmeză a fi convocată prin I. P. S. Mitropolitu Primatŭ.

(Românul).

Programa facultățeĭ de theologia ortodoxă din Cernăuțĭ, pentru semestrul de vară (1 Martie — 31 Iulie).

Studiul biblicŭ al T. V., partea isagogică, de c. r. profesorŭ p. o. domnul *Isidor de Oncĭul*, de două orĭ pe săptămână şi anume Lunea, şi Vinerea de la 9—10 ore înainte de amedĭ.

Esplicarea unor părțĭ alese din Pentateuch după testul originalŭ, de *acelaşĭ*, de cincĭ orĭ pe săptămână şi anume Lunea, Marțea, Mercurea, Vinerea şi Sâmbăta de la 10—11 ore înainte de amedĭ.

Esplicarea prorocilor micĭ după tracucerea română a biblieĭ, de acelaşĭ, uă-dată pe săptămână şi anume Mercurea de la 9—10 ore înainte de amedĭ.

Limbĭ orientale, Gramatica (II curs) şi eserciție, de *acelaşĭ*, de cincĭ orĭ pe săptămână.

Esplicarea evangelieĭ luĭ Ioan, de c. r. profesorŭ p. o. domnul *Vasiliu de Repta*, de treĭ orĭ pe săptămână şi anume Lunea, Mercurea şi Vinerea de la 4—5 ore după amedĭ.

Esplicarea epistoleĭ apostoluluĭ Paul către Evreĭ, de *acelaşĭ*, de două orĭ pe săptămână şi anume Marțea şi Sâmbăta de la 10—11 ore înainte de amedĭ.

Studiul biblicŭ al T. N.: Introducerea generală în cărțile T. N., de *acelaşĭ*, de două orĭ pe săptămână şi anume Lunea şi Vinerea de la 10—11 ore înainte de amedĭ.

Esplicarea părților alese din evangelia luĭ Marcu, de *acelaşĭ*, de două orĭ pe săptămână şi anume Mercurea şi Sâmbăta de la 3—4 ore după amedĭ.

Istoria ecclesiastică și statistica ecclesiastică de Prof. Eusebius Popovicĭ, de 8 orĭ pe septemănă.

Istoria literaturei teologice grecescĭ in seculul XIX, de *același* uă dată pe septemănă și anume Sâmbăta de la 5–6 ore dupĕ amedĭ.

Citirea patristică și seminariŭ patristicŭ, cea d'întâiŭ cuprindêndŭ catechesa cea mare a luĭ Grigoriŭ Nisanul și cartea ânteia a epistolelor luĭ Grigoriŭ celuĭ Mare și anume maĭ ânteiŭ totul în traducere, apoĭ părțĭ alese in testul orginal, de *același*, de treĭ orĭ pe septĕmână și anume Lunea, Mercurea și Vinerea de la 5—6 ore dupĕ amedĭ.

Teologia dogmatică, partea II, de c. r. profesorŭ p. o. domnul *Alexiu Comoroșan*, de șepte orĭ pe septĕmână și anume Lunea, Mercurea, Vinerea și Sâmbăta de la 10—11 ore inainte de amedĭ și Lunea, Mercurea și Vinerea de la 4—5 ore dupĕ amedĭ.

Apologetica creștină, continuare de *același*, de două orĭ pe septĕmână și anume Marțea și Joia de la 4—5 ore dupĕ amedĭ.

Teologia morală, partea II, de c. r. profesorŭ p. o. domnul *Miron M. Călinescu*, de șepte orĭ pe septĕmână și anume Lunea, Marțea, Mercurea și Sâmbăta de la 9–10 ore inainte de amedĭ și Lunea și Mercurea de la 3—4 ore dupĕ amedĭ.

Datorințele creștinuluĭ față cu biserica, de *același*, de două orĭ pe septĕmână și anume Marțea și Vinerea de la 3—4 ore dupĕ amedĭ.

Teologia practică: Liturgica (partea II), Pastorala și Esercițiĭ omiletice, cele ultime și in limba rutenă, de c. r. profesorŭ p. o. domnul Dr. *Vasiliu Mitrofanovici*, de șese orĭ pre septĕmnă și anume Lunea, Marțea,

Mercurea, Vinerea şi Sàmbàta de la 10—11 ore inainte de amedi şi Mercurea de la 3—4 ore dupe amedi.

Tratarea pastorală a celor sufletesce morboşĭ, de *acelaşĭ*, de doue orĭ pe septemànă şi anume Lunea şi Vinerea de la 3—4 ore dupe amedĭ.

Dreptul canonicŭ al Bisericeĭ orientale, de Prof. *Constantin Popovicz*.

Stilul curial bisericescŭ, de *acelaşĭ*, uă dată pe septemànă şi anume Mercurea de la 4—6 ore dupe amedĭ.

Citirea şi esplicarea canónelor sinódelor ecumenice de acelaşĭ, de doue orĭ pe septemànă şi anume Lunea şi Vinerea de la 4—5 ore dupe amedĭ.

Seminarŭ de dreptul bisericescŭ de *acelaşĭ* uădată pe septemână şi anume Sàmbăta de la 4—5 ore dupe amedĭ.

Catechetica, partea II, şi esercițiĭ practice, acestea din urmă şi in limba ruteană, de docintele domnul *Ioan Iuvenal Stefanelli*, de doue orĭ pe septemână şi anume Mercurea şi Sàmbăta de la 5—6 ore dupe amedĭ.

Ameliorarea salarielor preoţilor din comunele urbane şi rurale

In fine, *sorta materială a preoţilor*, *atâtŭ din comunele urbane câtŭ şi rurale*, vine a fi *definitivŭ fixată*. Onor. Guvernŭ al ţerçĭ face bune inceputurĭ in asemenea scopŭ. Cel puţin, pene la aduce-

rea, înaintea onor. Camere, a unuï projectŭ de lege pentru regularea posiţiuneï preoţilor, —acea ce s'a încuviinţatŭ prin votarea de către Cameră a conclusiuneï raportuluï d-luï Pantazi Ghica (vedĭ Bis. Ort. Rom. an. V. No. 3) —avemŭ mulţumirea de a vedea că onor. d. Ministru de Interne, prin ordinul circularŭ No. 1953, publicatŭ în «Monit. Oficial» din 5 Marte an. curentŭ, a pusŭ îndatorire d-lor Prefecţĭ de a stărui la comitetele permanente respective ca să prevadă în bugetele communelor pe an. 1881—82 *lefile necesare personaluluï clericalŭ.*

Noï publicămŭ aci spre cunoscinţa onor. abonaţi, ordinul circularŭ menţionatŭ, şi credemŭ că d-niï Prefecţĭ 'ĭ vorŭ da seriósă atenţiune.

Ordinŭ circularŭ al d-luï ministru de interne cu No. 1953 din 5 Februarie 1881 către toţĭ d-niï Prefecţĭ de judeţe.

Domnule Prefectŭ!

Tóte instituţiunile nóstre aŭ primitŭ maĭ multe saŭ maĭ puţine ameliorărĭ pentru a putea rădica nivelul moralŭ şi intelectualŭ al naţiuneï române; sórta materială a preoţilor, însă, a rĕmasŭ înapoĭ de aceste ameliorărĭ, aprópe în starea primitivă, cu tóte progresele ce a făcutŭ treptatŭ civilisaţiunea la noĭ; căcĭ, minimum ecuivalentŭ al angagiamentelor ce aceştĭ apostolĭ aĭ credinţeĭ aŭ cu locuitoriĭ, în mijlocul cărora professéză şi susţinŭ morala luĭ Christŭ, nu le asigură într'unŭ modŭ satisfăcătorŭ mijlocele existenţeĭ. Ast-fel, preocupaţĭ de nevoile ḑilnice ce'ĭ înconjóră, li se absorbe

parte din timpul necesarŭ pentru a'şĭ face datoriile impuse lor de religiunea chreştină, şi, maĭ multŭ încă, aceste angagiamente suntŭ de multe orĭ nesocotite de către locuitorĭ, une-orĭ din impregiurărĭ de forţă majoră, cu tótă buna lor voinţă, iar alte orĭ chiar din causa releĭ voinţe.

Odată sórta preoţilor asigurată, angagiamentele obligatoriĭ dintre clerŭ şi laicĭ ne maĭ intervenindŭ, vorŭ dispare şi neînţelegerile carĭ adese orĭ daŭ locŭ la conflicte între ambele părţĭ, şi se va restabili perfecta armonie, între preoţĭ şi sătenĭ, pe care religiunea nóstră o invaţă şi o propagă.

Posiţiunea de astă-dĭ a preoţilor nu se maĭ póte tolera şi serviciile ce suntŭ chemaţĭ a aduce societăţeĭ nóstre nu maĭ potŭ fi lăsate la voia întămplăreĭ; sórta lor materială trebuesce dar definitivŭ fixată.

De aceia, în interesul de a li se asigura unŭ traiŭ modestŭ, dar satisfăcĕtorŭ exiginţelor vieţeĭ vĕ invitŭ, d-le Prefectŭ, să puneţi stăruinţă la comitetul permanentŭ ca să prevadă în bugetele comunelor, atâtŭ urbane câtŭ şi rurale, pe anul curentŭ 1881—1882, lefile necesariĭ personaluluĭ clericalŭ, maĭ alesŭ că acéstă îndatorire le este impusă prin art. 9 din legea comunală, care obligă pe comune a îngriji de cultul la care aparţinŭ, plătindŭ pe preoţiĭ şi pe servitoriĭ acelor biscricĭ.

Aceste lefĭ, veţĭ îngriji, domnule Prefectŭ, a fi hotărite într'unŭ modŭ potrivitŭ cu posiţiunea preoţilor; căcĭ numaĭ prin acéstă mĕsură vomŭ ajunge şi noĭ, ca alte state, să avemŭ în capul bisericilor preoţi demnĭ de misiunea ce îndeplinescŭ.

Ţiŭ multŭ, domnule Prefectŭ, ca acéstă dispoziţiune

să fie fără esceptiune şi rigurosŭ pusă în practică, şi vě invitŭ ca acolo unde veţi întâmpina dificultăţi în realisarea eĭ, să raportaţi imediatŭ ministeruluĭ, spre a se putea lua la timpŭ mĕsurile cuvenite.

Primiţi, d-le Prefectŭ, incredinţarea deosebiteĭ mele consideraţiunĭ.

(Sem.) Ministru **A. Teriakiu.**

NUMIRILE LUNILOR [1]

Nimicŭ n'a fostŭ aşa de variabilŭ la Greciĭ anticĭ, atâtu ceĭ din Europa, câtŭ şi la ceĭ din Asia, ca numirile lunilor, aşa că pentru una şi aceiaşi lună găsimŭ la diferitele provinciĭ diferite numirĭ. Când însă Grecia întregă fu subjugată de Romanĭ şi în oraşele latine s'aŭ aşezatŭ numeróse coloniĭ greceştĭ, atuncĭ Greciĭ, între alte obiceiurĭ şi cuvinte ce aŭ primitŭ de la Romanĭ, au primitu şi numirile lunilor. Astfelu autoriĭ şi marturiĭ ocularĭ aĭ martiruluĭ sântuluĭ Ignatie, Purtătorul de Dumnedeu, de la începutul seculuĭ al doilea, urmându obiceiul romanŭ, facu menţiune de lunile Ianuarie şi Decembrie. Câtu privesce pe Romanĭ înşuşĭ, eĭ au numitu lunile sau după numele deilor, saŭ după alte cause, sau înfine după ordinea lor. Dar înainte de a vorbi despre numirea fia căreĭ lunĭ, menţionămŭ aci în scurtu, că Romul împărţise anul în dece lunĭ, din care întâia era *Martius*, a doua *Aprilis*, a treia *Maius*, a patra *Iunius;* celelalte şese aveaŭ numele de la numĕrul lor şi se numeaŭ *Quintilis, Sextilis*, *September*, *October*, *November*, *December*. Numa Pom-

[1] *N. Niles*, De computo ecclesiastico: *idem.* calendarium manuale; *Morcelli.* Kalendarium ecclesiae Constantinopolitanae.

piliŭ vĕḑendŭ că anul luĭ Romul, compusŭ din 10 lunĭ, nu se potrivesce cu cursul nicĭ al sóreluĭ nicĭ al luneĭ, a maĭ adaogatŭ două lunĭ, adică pe *Ianuarie* şi pe *Februarie* şi a constituitŭ, ca acestŭ anŭ cu 12 lunĭ să încépă de la Ianuarie, din causă că acéstă lună era consacrată luĭ *Janus* cu doue capete, aşa că şi luna însuşĭ apărea cu doue capete prin acésta, că privea finele anuluĭ trecutŭ şi începutul anuluĭ noŭ. Iuliŭ Cesare, care a îndreptatŭ anul după cursul sóreluĭ şi l'a constituitŭ din 365 ḑile şi 6 ore, a adăogatŭ numĕrul ḑilelor la câte-va lunĭ, aşa, s. e. Septembrie şi Novembrie, care maĭ nainte aveaŭ 29 ḑile aveaŭ acum 30 şi astfel şi la celelalte, însă aşa, că şése lunĭ fără soţu (începândŭ de la Martie) şi anume: Martie, Maĭ, Quintile saŭ Iulie, Septembrie, Novembrie şi Ianuarie să aĭbă câte 31 ḑile, iar celelalte şése cu soţŭ să aĭbă numaĭ 30 ḑile. Dar spre a complecta pe Ianuarie, ultima lună fără soţŭ, a luatŭ uă ḑi de la Februarie, ultima lună cu soţŭ, care a remasŭ acum cu 29 ḑile. Maĭ pe urmă imperatorul August, fiindŭ nemulţumitŭ, că luna ce purta numele sĕŭ era cu uă ḑi maĭ mică decâtŭ luna ce purta numele luĭ Iuliŭ Cesare (Iulie), a maĭ luatŭ uă ḑi de la Februarie şi a adăogat-o luĭ augustŭ, şi astfel Februarie a rĕmasŭ, ca şi acum în anul comunŭ, numaĭ cu 28 ḑile. Dar pentru ca să nu fiă treĭ lunĭ succesivŭ cu câte 31 ḑile, totŭ imperatorul August a luatŭ uă ḑi de la Septembrie şi a adăogat'o luĭ Octombrie, şi asemenea uă ḑi de la Novembrie şi a adăogat-o luĭ Decembrie.

Ianuarie (lat. *Ianuarius mensis* saŭ simplu *Ianuarius*) a fostŭ uă dată, după cum amŭ vĕḑutŭ, a 11-a lună, şi apoĭ luna ântâia a anuluĭ Romanilor. Numele sĕu l'are de la ḑeul *Ianus* cel cu două capete, căruia era consacratŭ. Numirea se potrivesce cu atât ŭmaĭ multŭ, cu câtŭ Ia-

nuarie este *uşa* (janua) unde intră sau începe anul noŭ.

Biserica latină în afacerile sale exteriore şi publice începe anul, ca şi Romanii, cu calendele lui Januarie; în serviciele divine însă de la *adventus Christi*, adică timpul preparaţiuneĭ pentru venirea Domnuluĭ, care timpu coprinde patru sĕptĕmânĭ şi prin urmare patru Duminecĭ înaintea nasc ereĭ Domnuluĭ (25 Decembrie), aşa că ântâia Duminecă a *adventuluĭ* cade între 26 Novembrie şi 4 Decembrie. Papiĭ în *brevele* lor numĕră începutul anului de la nascerea Domnului, din contră în *bulle* de la ḑioa întrupării Cuvêntului divinŭ, adică de la 25 Martie (1). Biserica greacă şi în genere Biserica ortodoxă începe anul ecclesiasticŭ, prin urmare calendarul serbătorilor, de la 1 Septembrie, când este, dupe cum se notéză în cărţile bisericeştĭ, începutul *indictului*, care ḑi se şi serbéză. Sub cuvêntul: indictŭ (*indictio*) se înţelege unu periodŭ de 15 anĭ, care după terminarea acestor 15 anĭ, iarăşĭ începe din noŭ. Cuvĕntul însuşĭ, precum póte şi calculul dupe

1) Cu cuvêntul *breve* se înţelege uă epistolă papală de mai puţină importanţă şi maĭ puţinŭ solemnelă. Sus stă numele Papiĭ cu adăugirea titlului *papa* şi cu numĕrul prin care se deosibesce de predecesoriĭ séĭ cu acelaşĭ nume (s. e. Leo P. P. XIII); jos se indică locul, ḑioa luniĭ dupe calendarul gregorian, anul dela nascerea luĭ Christos, precum şi anul de la suirea Papiĭ pe scaunul papalu. Când brevele suntu sigilate, atuncĭ se adaugă cuvintele *sub annulo piscatoris* (cu inelul pescarului), fiindu că sigiliul represintă pe Papa într'uă luntre de pescaru cu uă plasă. Sub cuvêntul *bulla* se înţelege totu uă epistolă papală, însă maĭ importanta şi solemnelă, la care atârnă unu sigiliu imprimatŭ pe plumbu, de unde vine şi numele. Căcĭ bulla se numea primitivŭ tiparul de metal sau de lemnu, în care se turna sigiliul de plumbŭ; apoĭ însemna sigiliul însuşĭ, apoi chiar epistola cu unu asemenea sigiliu. Bulele suntu scrise pe pergamentu maĭ grose şi fără lustru, şi cu litere vechĭ, de obiceiu gotice cu colţurĭ, aşa că cu greu se potu ceti, din care causă se alătură de regulă şi uă copie. Sus stă numele papiĭ, însă fără numeru, ci cu titlul *episcopus*, la care se adaogă şi cuvintele: *servus servorum Dei*; josu se indică locul şi timpul de la întruparea Domnuluĭ.

indicte, este luatŭ din sistema impositelor fonciare, cum era în uzŭ în imperiul Roman în timpurile posteriòre. Indictele s'aŭ introdusŭ de către Constantin cel mare cu începere de la 1 Sept. din anul 313 după Christos. Deca voimŭ a găsi astădi indictul unuĭ anŭ, n'avemŭ decâtŭ a adăoga 3 la numĕrul anuluĭ şi a a împărţi suma cu 15. Restul este numĕrul indictuluĭ; décă nu remâne verĭ unu restŭ, atuncĭ 15 este însuşi indictul. Calculândŭ astfel spre afla indictul anuluĭ 1881, găsimŭ că anul acesta este al 9-lea anŭ al indictuluĭ, căcĭ $\frac{1881+3}{15} = 125\frac{9}{15}$.

Cuvêntul pentru care Biserica ortodoxă serbeză începutul indictuluĭ, adică 1 Septembrie, se vede in minologiul Basilian, unde cetimŭ următórele (³): „Biserica luĭ Dumnedeu celebreză serbătórea indictuluĭ după vechia tradiţiune, fiindŭ că se crede că din acestă di începe timpul." Iar despre cuvêntul pentru care acestă di fu considerată ca începutul timpuluĭ, cetimŭ totŭ acolo următorele: „Iar când Christos, Dumnedeul nostru, voindu a bine-cuvênta începutul timpuluĭ, saŭ maĭ bine totŭ timpul, pe care el însuşĭ il făcuse înaintea seculelor, a intratŭ în sinagoga iudeilor, şi i s'a datŭ cartea prooroculuĭ Isaia, şi deschidêndŭ cartea, a aflatŭ locul unde era scrisŭ: „Duchul Domnuluĭ peste mine, pentru care m'a unsŭ a propovedui evangelia către săracı; m'a trimisŭ a vindeca pe ceĭ zdrobiţĭ în inimă, a propovedui ertare către robı, şi vedere a slobozi în uşurare pe ceĭ sfărîmaţĭ, *a propovedui anul priimitŭ al Domnuluĭ*. Şi închidêndŭ cartea, o a datŭ slugiĭ, şi a şedutŭ." De atuncĭ ne-a dăruitŭ nouĕ chreştinilor acéstă sântă serbătóre, pe care serbând-o cu inima voiósă, i mulţumimŭ Luĭ." Aşa dar în acéstă di se serbezăşi înce-

(³) Morcelli, l. c. Pars I pag. 109; Niles, Calendarium p. 265.

putul predicaţiunei Domnuluĭ, pe când latinii serbeză a-césta în ḑiua de 1 Maiŭ.

Februarie. „Dupé vechiul calendaru romanŭ, Februarie era luna cea din urmă a anuluĭ (care începea cu Martie) şi era consideratŭ ca luna de curăţire, de unde 'şĭ are şi numele, căcĭ *februarie*, însemnéză a purga, a curăţi. Astfel în ḑiua de 5 Februarie se serbaŭ, în onórea luĭ Pan, *lupercaliele*; adică preoţiĭ stropiau uliţele şi casele oraşuluĭ cu apă purgatoriă, apoi sacrificaŭ capre albe, şi îmbrăcându-se cu pieile lor alergaŭ prin oraşŭ" (Ortodoxul, an. I. p. 83, unde se arată şi analogia acestor sĕrbători păgâne cu sĕrbătórea chreştină a Intèmpinării Domnuluĭ). Asemenea şi Augustin (contra Faustum l. 18 c. 5) deriva numele luĭ Februarie dela *februae*, adecă sacrificiile Lupercalielor [1]). Dupé alţiĭ însă Februarie 'şi are numele de la Ḑeul *Februus* adecă Plutone sau tatăl lui Plutone, căruia se aduceŭ sacrificiĭ în acéstă lună. Lucrul însă revine totŭ la aceiaşĭ, fiindŭ că acestu ḑeŭ era şi ḑeul lustraţiunilor sau curăţireĭ.

Martie. Păgânii, ḑice Augustin (în susŭ citatul locu), dedicându ḑeului Marte acéstă intâia lună a anuluĭ, au numit-o Martie, în onórea luĭ Romul, pe care 'l credeŭ că este fiu al luĭ Marte. S'a observatu deja maĭ susŭ, că Martie se considera maĭ nainte ca întia lună a anuluĭ: acésta se constată chiar din numerul maĭ multor lunĭ, carĭ s'aŭ numitŭ dupé numele lor, s. e. Septembrie fiindŭ că este a *septea*, Decembrie a *decea* lună începândŭ de la Martie.

---

1) *Februa* se numiau sacrificiele expiatóre şi totu ce sa credea că are o putere purgatoriă. Cuvêntul vine din verbul *ferbeo* sau ferveo ca ferbeo de unde *ferbuum* şi cu permutarea literilor, *februum*; fiindu că curăţirea se făcea în cea mai mare parte prin focu şi apă fierbinte.

Aprilie. Dupè unii autorĭ vechĭ, carĭ voescŭ a referi tóte la ḑeĭ, acéstă lună s'a numitŭ astfel, fiind că era consacrată deiţeĭ Aphrodite (Venus): aşa dar ca cum ar fi *Aphrilis* de la ἀφρὸς (spuma), fiind că Venus se ḑice că s'a născutŭ din spuma măriĭ, de unde se şi numeşce Ἀφροδίτη. Dar acéstă derivaţiune este prea forţată şi nicĭ de cum probabilă. Multŭ maĭ nemerită este explicaţiunea ce o dă Augustin, care ḑice că Aprilie nu s'a numitŭ după numele verĭ unuĭ ḑeŭ păgânŭ, ci din causă că în acéstă lună se deschide pămêntul spre a produce érbă şi fructe şi în genere tote se deschidŭ şi se înflorescŭ : aşa dar ca cum ar fi *aperilis* (aperire = a deschide). Suntŭ alţiĭ în fine care derivă numirea de la *aper* (mistreţŭ), fiindcă în acéstă lună se sacrifica unŭ porcŭ.

Maĭ. S'a numitŭ astfel acéstă lună fiind că era consacrată bătrânilor (*majores* natu), carĭ conduceaŭ republica cu sfaturile lor, precum luna următóre s'a numitŭ Iunie de la junii (juniores) carĭ aveaŭ a apăra patria cu armele. După alţĭ etimologişti însă numirea vine de la ḑeiţa *Maia* muma luĭ Mercur, căreia se aduceaŭ sacrificiĭ în acéstă lună ; saŭ de la ḑeul *Majus* adică Jupiter.

Iunie s'a numitŭ, după cum am ḑisŭ maĭ sus, de la juni (juniores) ; suntŭ însă alţĭ carĭ derivă cuvêntul de la ḑeiţa *Junone*, ca cum ar fi ântâĭ *Junionalis* saŭ *Junionius*, şi apoĭ *Junius*; saŭ de la *Juventus* saŭ *Hebe*, fiĭca Junoniĭ, pe care Romaniĭ o primiseră în numĕrul ḑeilor ; saŭ de la *Juniu* Brutu, ântâiul consul ; saŭ în fine de la verbul *jungo*, cu eliderea litereĭ *g*, în memoria unireĭ făcute de Remul şi T. Tatiu regele Sabinelor.

Iuliŭ se numia maĭ nainte, dupe cum amŭ veḑutŭ, Quintilis adică a cincea lună de la Martie ; maĭ pe urmă însă i s'a datŭ numirea de Julie de către consulul Marcu An-

toniŭ, în onórea luĭ Iuliŭ Cesare, fiind că acesta se născuse în acéstă lună.

August, maĭ nainte numitŭ Sextilis (a şésea), s'a numitŭ astfel în onórea imperatoruluĭ August, fiindcă în acéstă lună se întimplaseră maĭ multe din evenimentele importante ale vieţeĭ sale, s. e. că a întratŭ în întâiul consulatŭ că de treĭ orĭ a întratŭ triumfătorŭ în oraşu, că supusese pe Egipet şi dedese unu sfërşitŭ resbelelor.

Celelalte patru lunĭ: *Septembrie*, *Octombrie*, *Novembrie* şi *Decembrie* îşi aŭ numirile de la locul ce 'l ocupă în ordinea lunilor, făcëndu-se începutul de la Martie. Dar de şi *er* saŭ *ber* pare a fi numaĭ uă simplă terminaţiune, totuşĭ suntŭ unii carĭ considera acele nume compuse din *septem*, *octo*, *novem*, şi *decem*, şi din cuvëntul *imber* (ploae), din causă că de obiceiŭ aceste lunĭ eraŭ ploióse.

Zotu

CHRONICA ECLESIASTICA.

Incepemŭ cu cea maĭ mare plăcere chronica eclesiastică, anunţând tot-o-dată pre lectorii noştri, că Redacţiunea va presenta în fie-care lună evenimentele cele maĭ însemnate din tóte Bisericele chreştine, fie ele ortodocse, séŭ eterodocse. Pentru numerul presentŭ punemŭ înaintea lectorilor o privire generală asupra evenimentelor din diferitele Biserici, relative la anul espiratŭ întregŭ.

I

Bisericile Ortodocse.

1. **Patriarchia de Constantinupolŭ.** Patriarchia de Constantinupolŭ, avĕnd în capul sĕŭ pe Inalta Sa Sanctitate P. S. Ioakim al III-lea, a urmăritŭ cu o deosebită atențiune drepturile Patriarchieĭ, față cu celelalte Biserici autocefale şi n'a cedatŭ întru nimicŭ de la aceĭa, ce dicta interesele scaunuluĭ, pe care ilŭ represintă în Biserica ortodocsă. Aşa în respectul Bisericeĭ ortodocse din Bosnia şi Herțegovina, Inalta Sa Sanctitate, după o corespundență fórte intinsă şi după nisce încurcăturĭ nu din cele uşóre, a isbutitŭ a termina cestiunea într'unŭ modŭ favorabilŭ Bisericeĭ din Constantinupolŭ. Influința canonică, ce de timpurĭ îndelungate a fostŭ esercitată de Patriarchie asupra Bisericeĭ ortodocse din Bosnia şi Herțegovina, a fostŭ în fine recunoscută şi de către guvernul Monarchieĭ Austro-Ungare, deşi la acésta esistaŭ o sumă de pedice laterale. Şi cu modul acesta, Patriarchia de Constantinupolŭ şi de acum înainte va avea a chirotonisi pre Metropolitul de Saraev. După scirile ulteriόre a fostŭ rădicatŭ la trépta de Metropolitŭ al Saraevuluĭ Arhimandritul Sava Casanovicĭ, persónă agreată Patriarchuluĭ.

Aseminea Patriarchia de Constantinupolŭ a sulevatŭ din noŭ cestiunea mŏnăstirilor româneseĭ, ḑise închinate. Inalta Sa Sanctitate a trămisŭ o scrisóre Maiestățeĭ Séle Regale, Carol I, prin care ilŭ rógă, ca să reguleze acéstă cestiune. De aseminea Inalta Sa Sanctitate a inaintatŭ şi o adoua scrisóre către Ecs. Sa D. Ministru de Culte, N. Crețulescu, prin care cerea regularea a-

cestei cestiunĭ. Guvernul românŭ, prin d. Creţulescu, a rĕspunsŭ Sanctităţeĭ Séle, că acéstă cestiune va forma obiectul unor kibzuiri mature din partea sa. La unŭ asemenea rĕspunsŭ al guvernuluĭ nostru, datŭ Sanctităţeĭ Séle prin Ministrul plenipotenţiarŭ al Românieĭ la Constantinopolŭ, D. D. Brătenu, Patriarchia de Constantinupolŭ a trimisŭ doĭ plenipotenţiarĭ aĭ seĭ, pre P. S. Filoteĭ Metropolitul Nicomedieĭ şi pre P. S. Gherasim al Filadelfieĭ, cariĭ eraŭ însărcinaţĭ, de a tracta asupra acesteĭ cestiunĭ cu guvernul nostru. Dar guvernul românŭ, prin D. Ministru de esterne V. Boerescu, într'o întrunire privată la D-sa a casă, a rĕspunsŭ trămişilor Patriarchieĭ, că nu are nimicŭ de tractatŭ cu nisce persóne, care nu aŭ nici unŭ caracterŭ politicŭ. In urmarea unuĭ asemenea rĕspunsŭ din partea guvernuluĭ românŭ, Patriarchia s'a adresatŭ cu acéstă cestiune la tóte cabinetele europiene, fórĕ însĕ de a obţinea vre unŭ succesŭ.

A proposito de acéstă cestiune, citimŭ în diarul de Constantinupolŭ „Ἀνατολικὸς Ἀστήρ = Stéoa Orientuluĭ“ următórele: «Aflămŭ, că Biserica cea mare a primitŭ subvenţiunea de 60,000 leĭ, votaţĭ de Camera română încă de multŭ în favórea Bisericilor de Orientŭ. Nu scimŭ, décă guvernul românŭ a arătatŭ espresŭ şi înscrisŭ, că sub cuventul «Bisericile din Orientŭ», pentru care este destinată acéstă sub-venţiune, (căcĭ cuventul Orientŭ este elasticŭ), înţelege numaĭ pre Bisericile supuse tronuluĭ de Constantinupolŭ şi décă acéstă subvenţiune n'are vr'o legătură cu cestiunea monastirescă. Altmintrelea, pentru suma de 3000 napoleonĭ, pre cariĭ guvernul românŭ iĭ oferă cu viclenie, iar Patriarchul ecumenicŭ iĭ primesce în simplitatea inimeĭ, interesele cele maĭ scumpe ale tuturor Bisericilor şi s-telor

locurĭ din Orientŭ se complică în modŭ deplorabilŭ şi se sacrifică pentru tot-de-una».

Asupra acesteĭ cestiunĭ vomŭ maĭ reveni. [T. I.]

In respectul administraţiuneĭ interne, I. S. Sanctitate s'a ocupatŭ in decursul anuluĭ 1880 acum espiratŭ, cu indreptarea moravurilor cleruluĭ şi cu disciplinarea luĭ, care încă de multŭ reclamaŭ o îndreptare radicală. Şi ce este şi maĭ mult, că Patriarchul Ioakim III-lea este din acele persóne, care are convincţiunea, că moralisarea cleruluĭ se condiţioneză cu cultura luĭ. Pentru acestŭ scopŭ Inalta Sa Sanctitate a proiectatŭ, ca, pre lîngă scóla teologică din insula Chalki, carea egaleză cu unŭ seminariŭ, să se infiinţeze o a-doua scólă bisericéscă, carea să aĭbă menirea, de a forma pre clerul parochiilor din comunele rurale şi pre cialalţĭ eclesiasticĭ. Lipsindŭ pentru realisarea unuĭ aseminea scopŭ mijlócele bănescĭ, I. Sa Sanctitate a trămisŭ pre P. S. Iacov, Episcopul Amfipoleĭ, în România, de unde a adunatŭ o bunicică sumă, ĭar acum trămisul patriarchalŭ se află în Moscva, după ce a visitatŭ maĭ intâiŭ S. Peterburgul.

Pre lîngă aceste I. Sa Sanctitate n'a uĭtatŭ nicĭ splendórea Bisericeĭ. Cu acestŭ scopŭ a intrunitŭ o societate de muzicanţĭ specialiştĭ, cariĭ s'aŭ ocupatŭ şi încă se ocupă şi acum, de a curăţi muzica bisericéscă de tóte elementele streine eĭ, şi a o readuce la vekĭa eĭ simplicitate şi seriositate şi a o face, ca să servéscă de o adevĕrată espesiune a cugetăreĭ creştine. Anume, pentru realisarea unor aseminea tendinţe, se facŭ la Patriarchie preparativele şi pentru infiinţarea uneĭ scóle muzicale.

Aseminea Sanctitatea Sa în anul espiratŭ s'a ocupatŭ

și cu cestiunea înființărei unei Universități, compusă din facultățile de teologie, filologo-filosofică, iuridică și de medicină. Și cu realisarea acestui scopŭ, care a făcutŭ o mare sensațiune in totŭ Orientul, scóla de teologie din Chalki și marea scólă națională (liceul) din Constantinupolŭ se va transforma in gimnasiŭ cu o cultură micstă, teologică și profană.

In respectul Bisericilor din capitala imperiului, I. Sa Sanctitate a luatŭ disposițiunĭ ca membriĭ S-luĭ Sinodŭ, toțĭ Archiereiĭ, precum și toțĭ dascaliĭ, adecă persónele, cunoscetóre de sciințele teologice, să predice in fie-care Duminică și sĕrbătóre. O listă publicată la timpŭ prin tóte jurnalele Constantinupoluluĭ, anunță pre credincioșĭ despre Bisericile, persónele și materiile ce aŭ a se predica la fie-care serviciŭ divinŭ. Acéstă disposițiune, care reamintesce timpurile veckĭ ale Bisericeĭ de Constantinupolŭ, a fostŭ primită cu venerațiune de către creștiniĭ din Capitală.

In genere vorbind, I. P. S. Ioakim al III-lea are de înregistratŭ la biografia sa maĭ multe fapte, petrecute in anul mântuireĭ 1880 și intre aceste să maĭ adăogămŭ și foia «Ἀλήθεια=Adeverul», care a inceputŭ să apară de la 1 Octomvrie anul espiratŭ și cuprinde in de comunŭ cestiunĭ de tótă importanța.

2. **Biserica română.** In ḑilele trecute a primitŭ și Senatul românŭ legea, votată de adunarea Deputaților în ședința de la 18 Decemvrie 1880. Inaltŭ Prea Sânțitul Metropolitŭ al Moldoveĭ și Suceveĭ a susținutŭ acéstă lege printr'unŭ anume discursŭ.

Art. unicŭ. Reședința Episcopieĭ Dunăreĭ de jos se stabilesce in orașul Galațĭ, capitala districtuluĭ Covurluiu, unde actualmente se află strămutată provisoriŭ.

Districtele Tulcea şi Costanţa facŭ parte integrantă din Eparchia Dunărei de jos.

Prea Cuviosul Archimandritŭ, Ierotei Macsimescu, este confirmatŭ în postul de archimandritŭ de scaunŭ la Sta Metropolie a Moldovei şi Succevei, cu inceperea dela 1 Ianuarie anul curentŭ, în locul P. S. Archiereŭ Iosif B. Botoşenénu, alesŭ Episcopŭ al S-tei Eparchii Rîmnicul Noul Severin.

Cu ocasiunea anului noŭ trecutŭ, Alteţa Sa Regală a bine-voitŭ a decora mai multe persóne din clerŭ, conform unei liste anumite din partea Inaltŭ Prea Santitului Metropolitŭ Primatŭ. Mai mulţi clerici aŭ primitŭ decoraţiunea «serviciul credinciosŭ» iar «Stéoa României» în gradul de Cavalier, a fostŭ oferită P. S. Silvestru B. Piteştenu, Preşedintele Comitetului redactorŭ al jurnalului «Biserica ortodocsă română», D. George Zotu, membru în acelaşi Comitetŭ şi Prea Cucernicului economŭ Tudor, Protoiereul districtului Ilfov.

3. **Biserica Eladei.** Biserica Eladei a rĕmasŭ cu trei cestiuni importante, neresolvate şi în anul 1880. Alegerea Archiereilor la cathedrele vacante, care acum *s'aŭ rădicatŭ pĕnĕ* la numĕrul de şese-spre-ḑece; A*verile monastiresci*; şi în fine, ameliorarea posiţiunei *materiale* a clerului parochialŭ. Asupra acestor trei cestiuni nu s'a luatŭ nici o decisiune, din causă că opiniunea publică a fostŭ ocupată cu cestiunea politică ardentă, relativă la regularea fruntariilor statului grecŭ. Jurnalele însĕ n'aŭ părăsitŭ cu totul mai alesŭ cele douĕ cestiuni din urmă. Insuşi guvernul a elaboratŭ nisce proiecte de soluţiune şi noi presentămŭ aici resultatele discuţiunei acestor doĕ cestiuni.

Din totă discuţiunea, relativă la cestiunea averilor

monastireşti, şi petrecută in Elada, resultă, că guvernul a convenitŭ asupra ideeĭ de secularisare a acestor bunurĭ, şi din vendarea acestor bunurĭ să se formeze a) unŭ fondŭ bisericescŭ, din venitul căruia să se întreţine clerul parochialŭ şi mônăstirile şi b) să formeze o bancă agricolă, din care să se inlesnéscă cultivatoriĭ de pămentŭ. S-tu lSynodŭ dorind, ca să se păstreze aceste averí pentru mônăstirĭ, a propusŭ ca guvernul să impună mônăstirilor o dare de 20% asupra acestor averĭ, lăsând, ca mônăstirile să continuă şi maĭ departe cu administrarea bunurilor. Iar opiniunea publică, dupre cătŭ ea se póte cunósce din ḑiare, nu impărtăşeşce nicĭ una din aceste opiniunĭ. Proiectul guvernuluĭ este combătutŭ, pentru cuventul, că el este prea radicalŭ, şi pre lóngă aceste, maĭ amintesce şi secularisarea, petrecută pe timpul regenţeĭ luĭ Oton, şi care şi acum, ca şi atuncĭ, va face, ca baniĭ să se perḑă fóră de vre unŭ folosŭ pentru Biserică şi Statŭ, şi mônăstirile să remână fóră de averĭ. Proiectul Sinoduluĭ este combătutŭ, ca nepracticŭ şi kĭar nedreptŭ. Suntŭ unele mônăstirĭ, respundŭ ḑiarele, care nu potŭ suporta nicĭ 10% dare anuală asupra fonduluĭ, de care dispunŭ, iar taxa de 20% ar aduce ruina lor definitivă. Opiniunea publică prin ḑiare propune, ca mônăstirile să se reorganizeze, să se introducĕ o ordine şi o administraţiune maĭ bună, ceía ce va aduce cu sine o administraţiune maĭ raţională a averilor şi o crescere a venituluĭ lor. Şi acésta este dorinţa şi a Statuluĭ, precum şi a Bisericeĭ. Aicĭ a remasŭ la finele anuluĭ trecutŭ cestiunea averilor mônastiresci.

Cestiunea despre ameliorarea posiţiuneĭ materiale a preutuluĭ de parochie, a fostŭ tractată atâtŭ de gu-

vernŭ, câtŭ şi de către Sinodŭ in paralelŭ cu cestiunea averilor mônăstiresci; adecă ambele laturi administrative credeŭ, că e bine, ca din veniturile mônastirilor să se amelioreze posiţiunea preutuluĭ de parochie. Şi prin urmare şi soluţiunea acesteĭ cestiunĭ a rĕmasŭ, ca sĕ se dea o dată cu cea de susŭ.

4. **Biserica bulgară**. In anul espiratŭ Biserica bulgară a păstratŭ vekĭa reservă, faţă cu celelalte Bisericĭ. Afară de nisce micĭ ne 'nţelegerĭ ale Bisericeĭ bulgare cu Biserica din Constantinopulŭ şi guvernul Imperiuluĭ Otomanŭ, pentru cestiunea Bisericeĭ din Rumelia, Biserica bulgară in decursul anuluĭ espiratŭ a avutŭ o mare ne 'nţelegere cu guvernul Ţereĭ sale in cestiunea proĭectuluĭ de lege, pentru reorganisarea cleruluĭ, şi care proĭectŭ a fostŭ presentatŭ Camereĭ de către D. Ministru Ţancov. Acéstă lege privia atât pre clerul inferiorŭ, câtŭ şi pre celŭ inaltŭ. Pentru clerul inferiorŭ guvernul propunea unŭ salariŭ ficsŭ, in locul veniturilor ocasionale, provenite din efectuarea serviciilor. Pentru clerul inaltŭ proĭectul statua reducerea Eparchiilor de la 9 la 4 şi unŭ salariŭ modestŭ. Ecsarchul Bisericeĭ bulgare, fundându-se pe art. 39 din Constituţiune, care sună: «Principatul Bulgarieĭ, in respectul eclesiasticŭ, formând o parte neseparabilă din intregul Bisericeĭ bulgare, adecă din Ecsarchatŭ, el se supune numaĭ S-luĭ Sinodŭ, care este puterea cea maĭ superioră a Bisericeĭ bulgare, orĭ unde s'ar afla representanţiĭ acesteĭ puterĭ», a trămisŭ Camereĭ unŭ protestŭ, declarând pe Ministerŭ şi Cameră necompetinte, de a propune şi discuta o asemenea lege, şi cerênd ca acéstă lege să se supună uneĭ discuţiunĭ prealabile a Episcopilor bulgarĭ. Protestul a fostŭ admisŭ, şi pro-

iectul de lege a fostŭ trămisŭ la studiul Episcopilor. Aicĭ s'a mărginitŭ cestiunea acésta la finele anuluĭ espiratŭ.

II.

Biserica papală.

Lupta Bisericeĭ papale cu spiritul timpuluĭ devine din ce în ce maĭ crâncenă şi in decursul anuluĭ espiratŭ acéstă luptă se póte considera, ca o maĭ departe continuare a eĭ. In Occidentŭ acéstă luptă este incepută de multŭ, şi Bisericeĭ papale iĭ prestă a lupta nu cu negaţiunea creştinismuluĭ de forma papală, dar cu negaţiunea orĭ-căreĭ religiĭ positive. Aşa că la inceputul fie-căruĭ anŭ, când orĭ-ce instituţiune işĭ face bilanţul seŭ, Biserica papală se vede regulatŭ in deficitŭ. Acésta provine, credemŭ noĭ, de la caracterul celŭ tenace al papismuluĭ, care nu cedéză intru nimică, şi care a trebuitŭ să provóce o energie indoită din partea inimicilor seĭ. In lagărul combatanţilor papismuluĭ vedemŭ nu numaĭ ómenĭ, cariĭ urăscŭ creştinismul, dar kiar şi persóne de acele, care, neimpărtăşind cu combatanţiĭ acelaşĭ scopŭ, se unescŭ cu inimiciĭ papismuluĭ numaĭ pentru cuvêntul, că a intimpinatŭ refusuri continue din partea Bisericeĭ mame, şi kiar a voitŭ să adaogă sarcenele credincioşilor seĭ. Eca cuvêntul, pentru care alăturea cu ateiĭ Occidentuluĭ şi cu protestanţiĭ luptă şi catoliciĭ vekĭ contra papismuluĭ.

Argumentul celŭ maĭ tare, presentatŭ inimicilor seĭ. a fostŭ elaboratŭ totŭ in Biserica papală. Cunoscutele şi ultimarele silabuse ale Bisericeĭ papale a pronunţatŭ cuvêntul, că *tóte principiile civilisaţiuneĭ moderne suntŭ necompatibile cu principiile creştinis-*

muluĭ. Acésta a fostŭ de ajunsŭ, ca maĭ întâiŭ să se încépă lupta cu guvernele protestante şi apoĭ Biserica papală să ajungă a se lupta kiar cu guvernele catolice. Totŭ Occidentul a ajunsŭ a duce cu Biserica papală *lupta pentru cultură*, pene când o dată, rupându-se masca, vorŭ proclama nimicirea creştinismuluĭ, care se va dice că este contrariŭ civilisaţiuneĭ. Acéstă tenacitate este desaprobată de Biserica ortodocsă, protestantă şi kïar de fiiĭ Bisericeĭ papale, catoliciĭ vekĭ; căcĭ ea periclitéză fondul religiuneĭ nóstre creştine.

Este sciutŭ, că lupta Bisericeĭ Papale se începe din Prusia, şi a fostŭ causată de legile din Maiŭ 1873. Guvernul prusianŭ a cerutŭ de la Biserica papală, ca Episcopiĭ, trămişĭ de Curia romană de la Roma, să fie supuşi controluluĭ Statuluĭ, dar papismul şi aicĭ s'a condusŭ de «non possumus-ul seŭ nu potemŭ.» In anul trecutŭ s'a căutatŭ unŭ «modus vivendi = kipŭ de traiŭ», dar Biserica papală şi cu acéstă ocasiune s'a purtatŭ astŭ-feliŭ, că guvernul prusianŭ a întreruptŭ tractările séle, pênĕ la propunerea din partea papismuluĭ a unor condiţiunĭ accesibile.

Dupre esemplul Prusieĭ, aŭ începutŭ lupta cu Biserica papală guvernul Belgieĭ şi celŭ al Franţeĭ. Aicĭ aŭ mersŭ lucrurile şi maĭ departe. Guvernul Franţeĭ a dusŭ lupta pene a înkide tóte congregaţiunile (societăţile) religióse, a desfiinţa monastirile diferitelor ordine de călugerĭ, a scóte religiunea din tóte şcólele publice şi a îndepărta icónele de prin scóle. La tóte aceste Biserica papală a luptatŭ dupre vechiul seŭ sistemŭ, căutând a rescula masele poporuluĭ; dar şi aicĭ a trebuitŭ să cedeze, oferind adversarilor seĭ nouĭ argumente, că principiile creştinismuluĭ nu se împacă cu

civilisaţiunea modernă şi cu modul acesta pre fie-care di periclitând fondul creştinismuluĭ. Aceste fenomene sûntŭ durerose pentru tote inimile creştine, care cunoscŭ, că vederile papismuluĭ sûntŭ forte departe, de a fi curat-creştineştĭ. Ba ce e şi maĭ multŭ, că, vedêndu se greşala, în cele depre urmă însuşĭ Curia romană recomândă Episcopilor francezĭ, de a căuta bunele relaţiunĭ cu guvernul.

In alocuţiunea, ţinută la 14 Decemvrie trecutŭ st. n., cu ocasiunea rădicăreĭ Patriarchuluĭ armeno-catolicŭ, Hasun, la rangul de cardinalŭ, într'o şedinţă secretă Papa Leon XIII-lea «a deplânsŭ starea de jale a Bisericeĭ papale, care a ajunsŭ, ca să'şĭ cucerescă esistenţa prin luptă şi a protestatŭ contra legilor, care atacă simţul religiosŭ al poporelor creştine şi ocupaţiunile lor pentru mântuire.» Pre longă aceste, a adaugatŭ şi aceste cuvinte, că în persona luĭ Hasun onoreză cu rangul de cardinalŭ pre toţĭ creştiniĭ din Orientŭ.»

La 18 (30) Decemvrie, Papa Leon XIII-lea a canonisatŭ pre Metodie şi Ciril, creştinatoriĭ poporelor slavice şi 'ĭ-a rădicatŭ la rangul de sânţĭ, obligatorĭ pentru toţĭ creştiniĭ de ritul papalŭ. Eĭ sûntŭ regulaţĭ, ca să se serbeze «cum officio ritus duplicis minoris»; adecă, cum am dice noĭ ortodocşiĭ, cu polieleŭ. Sûntŭ interesante, duprecum ni spunŭ jurnalele speciale, rugăciunile făcute de curia romană în onorea acestor sânţĭ. In dînsele se accentueză dragostea cea mare a Papeĭ pentru poporele slavice şi importanţa politică cea crescêndă a acesteĭ ginte.

In fine trebue să maĭ adăogămŭ şi acesta, că cu finele anuluĭ espiratŭ curia papală a începutŭ a se întreba, dacă nu este posibilŭ, ca serviciul divinŭ să se efectue în limbele

vorbitore ale poporelor. Şi tot-o dată se ḑice, că lucrul ar merge pene acolo, că Curia ar voi să intreprindă traducerea serviciuluĭ divinŭ in limbele tuturor poporelor atât din Occidentŭ, câtŭ şi din Orientŭ.

Mişcarea vekilor catolicĭ. Inkĭeĭemŭ privirile nóstre asupra Bisericeĭ papale cu următórele observaţiunĭ asupra catolicilor vekĭ. Desvoltarea şi inmulţirea acestor sectanţĭ aĭ papismuluĭ pare a fi terminată; şi eĭ acum ni se presintă, ca o comunitate religiósă, care 'şĭ-a aflatŭ marginile desvoltăreĭ sele, şi nu se manifestéză, de câtŭ prin nisce producţiunĭ literare. In anul espiratŭ Dr. Michelis a publicatŭ o operă, destul de mare, pre care a intitulat'o: «Katholische Dogmatik=Dogmatica catolică», unde se desfăşură doctrinele vekilor catolicĭ in paralelŭ cu doctrinele Bisericeĭ papale şi ceĭ protestante. Tot in anul espiratŭ s'a publicatŭ: «Der Altkatholicismus historisch-kritisch gargestelt von Christian Bühler, Leiden, 1880=critică a istorieĭ vekiuluĭ catolicimnŭ». Acéstă operă a fostŭ premiată, pentru meritul eĭ in apărarea religiuneĭ creştine, de către societatea Haass.

III

Biserica protestantă.

Protestantismul cu principiile şi formele sele religióse fiind maĭ mlădiosŭ, a pututŭ să se ţină departe de *lupta pentru cultură.* in decursul anuluĭ 1880. Decĭ prin legile prusiene din Maiŭ 1873 se credea şi el atinsŭ de prescripţiunile acelor legĭ şi incepuse şi protestantismul, alăturea cu papismul, a lupta in contra lor; de o dată se vede asiguratŭ din partea guvernuluĭ prusianŭ, că vigórea acelor legĭ privesce

numaĭ pre papiştĭ. Dar aŭ avutŭ şi protestanţiĭ de lucru cu inimicul comunŭ al creştinătăţeĭ, cu ateismul. Acéstă luptă, unde a trebuitŭ să se mişce protestantismul de tóte nuanţele, a fostŭ provocată de legea, care rădica de de-asupra ómenilor obligativitatea botezăreĭ copiilor. Cu modul acesta s'aŭ inmulţitŭ necredincioşiĭ în aşa gradŭ, că prin oraşele marĭ, ca Berlinul, ceĭ nebotezaţĭ se intâlnescŭ la totŭ pasul, ĭar Biserica protestantă este nevoită a organisa misiĭ şi a lucra asupra acestor necreştinĭ, ca şi asupra păgânilor; adică, luptând a'ĭ convinge in veritatea religiuneĭ creştine, a'ĭ catichiza şi in fine a'ĭ boteza, décă intreprinderea a fostŭ încoronată de succesŭ.

Vĕdend misionariĭ protestanţĭ, că in Germania, ţéra protestantismuluĭ, facŭ puţinŭ progresŭ in faţa celor, ce s'aŭ lepădatŭ de principiile creştinismuluĭ, eĭ 'şĭ-aŭ indreptatŭ privirile şi activitatea lor asupra Orientuluĭ. Aşĭ îĭ vedemŭ cu multă activitate lucrând in Asia mică, în insulele Ionice şi ale Archipelaguluĭ, precum kiar şi in Bulgaria, dar fórĕ a se putea culege succese marĭ.

Apoĭ totŭ in decursul anuluĭ espiratŭ trebue să notămŭ doĕ fenomene, observate in Biserica protestantă şi care trebue să atragă atenţiunea okiuluĭ observatoriŭ. Intâiŭ se observă intre protestanţiĭ franceză o înclinaţiune către ritualismŭ, şi al doilea in Germania protestanţiĭ aŭ provocatŭ, se ḑice, luptele antisemitice.

Inclinaţiunea spre ritualismŭ aŭ manifestat'o încă de multŭ protestanţiĭ din Anglia, dar in anul espiratŭ şi ceĭ din Franţa 'şĭ-aŭ arătatŭ vederile lor asupra ritualismuluĭ in foia, intitulată «Creştinismul in seculul al XIX-lea». Aicĭ printr'unŭ articul lungŭ s'a probatŭ.

că protestantismul este aptŭ de formele simbolice şi kiar de ritualŭ, şi ele, întrebuinţate în serviciul divinŭ, îĭ vorŭ presenta o vioiciune. Acestŭ articul a produsŭ o mare sensaţiune între protestanţiĭ Franţeĭ, fōrĕ însă de a putea judeca de pre acum şi reeşita uneĭ asemenea ideĭ.

Mişcarea anti-semitică, provocată maĭ întâiŭ în Berlin şi apoĭ în tótă Germania, părea la începutŭ o mişcare maĭ multŭ socială. Când însĕ observămŭ, că în capul acesteĭ mişcărĭ se află predicatorul imperialŭ, pastorul Steker, şi mişcarea este animată de mulţĭ protestanţĭ, atuncĭ nu putemŭ să ne pronunţămŭ în privinţa caracteruluĭ acesteĭ mişcărĭ. Protestanţiĭ din America, considerând mişcarea anti-semitică ca pre o mişcare religiósă, şi contrară libertăţeĭ culturilor; pre lóngă aceste, maĭ punĕnd de motivŭ şi persecuţiunile religióse din evul medịŭ; eĭ aŭ desaprobat'o. Pene în momentul de faţă nu se póte ḑice, că mişcarea anti-semitică din Germania are unŭ caracterŭ religiosŭ, seŭ este curatŭ socialŭ. — Viitorul va determina şi acéstă cestiune.

Archim. Genadie Enacénu.

REGATUL ROMANIEI.

Acestŭ mărețŭ actŭ naționalŭ, sĕvĕrșitŭ în ḑiua memorabilă de 14 Martie, sĕrbatŭ cu atâta entusiasmŭ de întrégа națiune, fu solemnisatŭ și de sânta nóstră biserică, Lunĭ 16 ale curentei, prin unŭ Tedeum de ocaziune, cântatŭ de Inaltŭ P. S. Mitropolitŭ Primatŭ, insoțitŭ de Inaltal Clerŭ, în asistența Măriilor Lor Regele și Regina, încungiurațĭ de curtea lor civilă și militară, de domniĭ Senatorĭ și Deputațĭ și de toțĭ înalțiĭ funcționarĭ.

Rugăciunea cetită la acéstă solemnitate de In. P. S. Primatŭ, pe care o și publicămŭ aci, a deșteptatŭ în inimile tuturor cele maĭ profunde sentimente religióse [1].

Rugăciunea citită la Te-Deumul, făcutu pentru proclamarea Regatuluĭ Românieĭ.

Dómne Iisuse Christóse Dumneḑeul nostru, Dumneḑeul îndurărilor și a tótă milostivirea, la a Ta mărire căḑênd cu frică și cu cutremurŭ, ca niște robĭ netrebnicĭ, cu umilință aducemŭ mulțumire bunătățeĭ Tale pentru tóte bine-facerile, ce aĭ rĕvĕrsatŭ în trecutŭ asupra neamuluĭ nostru, și pentru acéstă mare binefacere de acum, prin care dumneḑeéscа Ta pronie face să se rădice în ochiĭ tuturor neamurilor numele Românieĭ.

Bine-cuvintéză Dómne Regatul nostru, ca și pe acela

---

[1]) Ne grăbimu a publica acéstă rugăciune, cu atât maĭ mult, cu cât în traducerea franceză inserată în ḑiarul *L'Independance Roumaine* s'a strecuratu o greșală capitala, care lovește în Dogma Sânteĭ Treimi; căcĭ la finitul rugăciuneĭ în locu de: *Dumneḑeuluĭ celuĭ slăvitu întru o ființă*, s'a tradusu și publicatu: *Dieu glorieux en une seule personne.* Tratămu așa de pe scurtŭ acestu mare act naționalŭ din cauza că tóte materiele erau deja sub presă, însă vomu reveni. Redacțiunea.

alŭ marelui şi înţeleptului Imperatŭ Solomonŭ! Fă ca Regele României Carol I, carele ca Domn, în resbelul trecutŭ a fostŭ instrumentul alesŭ al dreptei Tale pentru rădicarea cornului iubitei nóstre Patrii,—să fie, ca Rege mijlocitoriul uneĭ păcĭ traĭnice, încununată de o deplină prosperitate a neamuluĭ nostru.

Bine-cuvinteză Dómne Augusta nóstră dinastie, şi fă ca pămêntul României să fie bogatŭ în viitoriŭ de ómenĭ marĭ, bărbaţĭ care să se distingă prin celŭ maĭ probatŭ devotamentŭ patrioticŭ.

Dăruesce Dómne Prea Inălţatuluĭ nostru Rege Carol I şi Augusteĭ nóstre Regine Elisabeta, pace, sănĕtate şi ḑile îndelungate, pentru bună-starea şi fericirea Româniеĭ. Intăresce sceptrul lor şi-lŭ fă respectatŭ pretutindene.

Fă, ca lucrările Guvernuluĭ Regalŭ şi ale aleşilor naţiuneĭ, să fie mănóse în legĭ bune, întemeeate pe frăţiea şi dragostea Evangelică şi pe pacea sânteĭ nóstre Bisericĭ.

Invredniceşte pe alesul poporŭ al Româniеĭ, întru carele se proslăveşte marele şi prea încuviinţatŭ numele Teŭ, a spori în drepta credinţă, în dragostea cea către tine şi către aprópele, şi întru tóte faptele cele bune.

Fă-ne, Dómne, pre toţĭ vrednicĭ de ale Tale marĭ bine facerĭ, ca pururea să avemŭ mulţămire a aduce cele bune, a grăi, şi a cânta ţie şi celuĭ fără începutŭ al Teŭ părinte, şi Prea sântuluĭ şi bunuluĭ, şi de viaţă făcĕtoriuluĭ teŭ Duchŭ.—Dumneḑeuluĭ celuĭ slăvitŭ întru o fiinţă:

Slavă ţie Dumneḑeuluĭ nostru, dătătoriuluĭ nostru de bine în veciĭ vecilor. Amin.

3. Maria Tabot
4. Efrosina Paschovici } Din mănăstire Agapia

5. Profira Sevescu
6. Anica Vasiliu
7. Anna Harameinen
8. Iftimia Cosmescu
9. Smaranda Iókim
10. Anica Florea } Din mănăstirea Văratic

Iar cât pentru surorile din mănăstirea Agapia,
11. Iustina Vilogurski
12. Ecaterina Galenco şi
13. Zamfira Manoliu, negăsindu-se în dosarele respective lămuririle necesarie despre ascultările ce ele facă în mănăstire, Comisiunea opiniéză a se amâna călugărirea lor.

Punêndu-se la votŭ conclusiunele raportuluĭ se aprobă fără nicĭ o modificare dupre cum mai sus s'aŭ arătatŭ.

Pré S. Archiereŭ Valerian Rômniceanu dă citire apoĭ raportuluĭ Comisiuneĭ pentru cercetarea socotelelor Jurnaluluĭ Bisericescŭ pe anul al 5-lea şi parte din al 6-lea. Opiniunea Comisiuneĭ este ca să se aprobe Compturile Redacţiuneĭ fiind regulate. — Pré S. Episcopŭ de Roman propune ca St. Sinodŭ să pună în vederea Comitetuluĭ Redactorŭ ca pre viitorŭ să presinte S-luĭ Sinodŭ compturile îndată după deschidere la începutul sesiuneĭ pentru ca şi St. Siinodŭ să aĭbă timpul necesariŭ ale cerceta cu tótă atenţiunea cuvenită. Punêndu-se la votŭ conclusiunea raportuluĭ cu propunerea Pré S-luĭ Episcopŭ de Roman se priimeşte.

După acésta Pré S. Archiereŭ Valerian dă cetire raportuluĭ Comisiuneĭ de petiţiunĭ relativŭ la apelul Preotuluĭ Dimitrie Gerota contra sentinţeĭ Duchovnicesculuĭ Consistoriŭ al Eparchieĭ Rômnicu-Noul Severin, rostită asupră 'ĭ şi aprobată de Pré S. Episcopŭ Eparchiotŭ, prin care sentinţă numitul preotŭ este depărtatŭ de la biserica St. Ilie din Craiova la care aŭ servitŭ, şi catheresitŭ pe tótă viéţa.

In acestŭ timpŭ D. Ministru de Culte intră în sala şedinţelor. Pré S. Raportorŭ continuă cetirea raportuluĭ. Din studiul dosa-

rului, Comisiunea găsind că accusaţiunea nu este constatată in modu suficientŭ în conformitate cu procedura prescrisă in Regulamentul S-luĭ Sinodŭ, şi că cestiunea acésta aparţine maĭ multŭ Curţeĭ cu Juraţi ca delictu de presă, opiniéză ca St. Sinodu să caseze sentinţa restabilind pe preotu in posiţiunea sa până când Curtea cu Juraţĭ se va pronuncia.

Pré S. Episcopŭ de Rômnic exprimă nemulţumire de lucrarea Comisiuneĭ, care ar fi desvoltatŭ, dice Pré S. Sa, numaĭ părţile de apărare ale preotuluĭ, iar nu şi pe acele ce suntŭ în sarcina sa; şi făcĕnd istoricul procedăreĭ Pré S. Sale cu darea în judecată a acestuĭ preotu, menţionéză şi denunciarea ce aŭ primit'o de la procurorul general din Craiova prin care arată că preotul acesta ar fi autorul Articolelor insultătóre din Fóéa «Toba».

Pré S. Raportorŭ respundĕnd arată motivele ce au făcutŭ pe Comisiune a emite acéstă opiniune, care este întemeiată pe actele din dosar şi adaogă că, posiţiunea sa este dificilă atât prin aceea că este novicee în lucrările S-luĭ Snodu cât şi pentru că, avĕnd odinióră de şef pre Pré S. Episcopŭ de Rômnic ca fostŭ Episcopu de Roman, regretă că prin conclusiunea raportuluĭ ar putea să 'şĭ atragă póte nemulţumirea Pré S. Sale; dar declară că comisiunea aŭ lucratŭ pe basa actelor din dosarŭ şi că lucrarea comisiuneĭ este consciinciósă.

Pré S. Episcopŭ de Rômnicu combate considerantele comisiuneĭ şi apără consistoriulŭ. Enumera apoĭ câte-va acte ale numituluĭ preotŭ necompatibile cu caracterul de preotŭ, şi conchide dicĕnd că consistoriul aŭ fostŭ corect în lucrarea sa pe basa capitolilor din Pravila bisericească pe care le şi cetéză, şi din care unul este urmĕtoriul: «că preotul care va defăima pe Episcopul sĕŭ să se catherisĕscă.»

Inaltŭ Pré S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ şi Suceveĭ cere a se ceti apelul preotuluĭ Gerota. Unul din secretarĭ dă cetire apeluluĭ în cestiune pe care St. Sinodŭ l'a ascultatŭ cu tótă luarea aminte.

Pré S. Episcopŭ de Rômnicu reluândŭ cuvĕntul combate maĭ multe din punctele de apărare ale apelantuluĭ şi susţine din noŭ lucrarea consistoriuluĭ.

Pré S. Episcopu de Romanŭ dice că, ascultând apelul şi raportul comisiunei crede că St. Sinodu trebue să se mărginéscă numai asupra procedurei şi a sferei judecăţei bisericescĭ.

Demonstreză că cestiunea acesta este de resortul Curţeĭ cu Juraţĭ, şi ast-feliu fiind, Consistoriul nu erea in competinţă să judece pe acestŭ preotŭ, pe când judecata civilă era sesisată de acéstă cestiune. Terminând susţine conclusiunea raportuluĭ.

Pré S. Archiereu Vladimir Irinupoleos Suchopan vorbesce tot in acestŭ sensŭ, se unesce in totul cu Pré S. preopinentŭ susţinênd conclusiunea raportuluĭ.

D. Ministru luând cuvêntul dice, că găsesce lucrarea comisiuneĭ corectă ; că cestiunea in discuţie fiind o cestiune de resortul Curţeĭ cu Juraţĭ ca delictŭ de presă, consistoriul s'a pripitŭ dândŭ sentinţa de chaterisire; şi că consistoriul trebue să aştepte resultatul judecăţeĭ civile. Terminând se exprimă că domnia sa este de părere a se primi conclusiunea raportuluĭ.

Inaltu Pré S. Preşedinte dice, că Pré S. Episcopu de Rémnicu au făcutŭ bine că aŭ ţinutŭ seama de denunciarea procuroruluĭ cum că preotul Gerota ar fi autoriul acelor articole din Foia «Toba.»

Propune apoĭ urmetórea soluţiune: *«a se casa sentinţa, dar a se menţine suspendarea preotuluĭ Gerota.»*

Pré S. Episcopu de Roman formuléză următorea propunere : *«a se casa sentinţa de caterisire, iar suspendarea preotului D. Gerota să se considereca o oprire provisorie până ce Curtea cu Juraţĭ se va rosti dacă numitul preotŭ este saŭ nu culpabil.»*

Acéstă propunere punêndu-se la votŭ se priimeşte.

Pré S. Episcopŭ de Roman ca raportorŭ, dă cetire apoĭ raportuluĭ comisiuneĭ pentru cercetarea cărţilor didactice-religióse. Comisiunea opiniează óre-care mesurĭ a se lua in privinţa cărţilor didactice-religióse.

D. Ministru se asociază cu opiniunele judiciose ale comisiuneĭ şi cere ca St. Sinodu să comunice Ministeruluĭ aceste opiniunĭ spre ale aduce intru indeplinire.

Inaltŭ Pré S. Mitropolitu al Moldoveĭ şi Suceveĭ propuneca ra-

portul să se intercaleze in procesul verbalŭ conformŭ dispoziţiuneĭ luate maĭ nainte de către St. Sinodŭ pentru asemenea acte. Cu acéstă propunere se unesce şi D. Ministru. Propunerea se primeşte de către St. Sinodŭ.

P. S. Episcopŭ de Roman rógă apoĭ pe D. Ministru a face să se sancţioneze acele regulamente votate de St. Sinodŭ de mult timpŭ şi rĕmase până acum ne sancţionate, precum: Reg. pentru cununiĭ, acelŭ pentru preoţiĭ ostăşeştĭ, acelŭ pentru pantachuse şi altele.

D. Ministru ia actŭ de espunerea acesteĭ dorinţe şi promite a o satisface, numaĭ se i se comunice acéstă cerere de către In. Pré S. Preşedinte.

Dupe acésta D. Ministru dă citire mesagiuluĭ domnescŭ de închiderea sesiunnĭ de tómnă a St. Sinodŭ. Şedinţa se ridică la orele $5^1/_2$ p. m.

Preşedinte. † Mitrop. Primatŭ al Românieĭ **Calinic.**

Secretarŭ † **Iosif Episcopŭ.**

Inaltŭ Prea Sânţite.

Comisiunea St. Sinodŭ pentru cercetarea cărţilor de învăţămêntŭ religiosŭ, luând in cercetare raporturile şi cărţile, parte tipărite, parte manuscrise tóte în numĕrŭ de 9, venite la St. Sinodŭ de la comisiunile din Bucurescĭ şi Iaşĭ a constatatŭ următórele asupra acestor cărţĭ.

1 *Elemente de Chatechismŭ pentru scolarii Clasei a II-a primară de ambe sexe, prelucrate de I. Alexie partea I tipărită în Bucurescĭ anul* 1872.

Având în privire opiniunile esprimate de comisiunile speciale asupra acestuĭ manualŭ, comisiunea St Sinodŭ şi prin propriele sale observărĭ asupra luĭ, s'a convinsŭ că elŭ este nepotrivitŭ cu gradul de desvoltare intelectuală a copiilor din Classa II-a. De aceia propunemŭ respingerea luĭ din întrebuinţarea prin scóle ca carte didactică.

2 *Catechismul Bisericeĭ Chrestină ortodoxă pentru scólele primare de ambele sexe.... combinatŭ şi tiparitŭ de preotul C. Moşescu ediţiunea II-a Brăila* 1874.

Manualul acesta, ca să pótă fi adoptatŭ ca carte didactică, are trebuință maĭ întâĭ a se prelucra conform cu observațiunile arătate in raporturile comisiunilor speciale coregêndu-se atâtu erorile limbistice, cât și o eróre de gramatică la învățămêntul despre S-ta Euharistie la pagina 14.

3. *Prescurtare de Istoriea Sacră a V. și N. Testamentŭ pentru scólele primare de preotul I. Constantinescu Profesor de Religiune in Capitală, edițiunea II-a anul 1877 Bucuresci.*

Manualul acesta se póte adopta ca carte didactică. Are însă trebuință a se corige, în câte-va locurĭ, anume: la paginile 13, 44 și 45 după observările făcute de comisiunea din Iașĭ.

4. *Theologia pastorală de Archimandritul Melchisedec pentru seminariile din România; Bucurescĭ* 1863.

Manualul acesta atâtu comisiunile speciale, câtu și comisiunea St. Sinodŭ l'a găsitu suficientŭ și necesarŭ pentru învățămêntul seminarial. De aceia opiniează ca St. Sinodu să 'l aprobe ca carte didactică pentru seminariĭ.

5. *Istoria Sacră a V și a N Aședemêntu de Archimandritul Policarp Popescu profesorŭ la Seminarul Huși. Roman* 1871

Manualul acesta este demnŭ a se adopta ca carte de lectură pentru învățămêntul religiosŭ, atâtŭ pentru profesorĭ, câtu și pentru eleviĭ din clasele superióre, precum și pentru toțĭ creștiniĭ.

6. *Catechismŭ sau datoriile omuluĭ creștinŭ și socialŭ, pentru usul elevilor de ambe sexe. Prelucratŭ într unu modu facilŭ de preoțiĭ I. Petculescu și G. Popescu* 1875 *Pitescĭ. Manuscris.*

Lucrarea acésta este fórte defectuósă în tóte privirile și arată că autoriĭ eĭ suntu necompetințĭ, și fără cunoscințele necesariĭ, spre a putea fi autorĭ de asemenea opere. Trebue maĭ întâĭ să se invețe pe sine, ca apoĭ să pótă învăța pe alțiĭ. Defectuositățile acestuĭ catechismu se găsescŭ pe largŭ arătate în recensiunea comisiuneĭ din Iașĭ. De aceia comisiunea S-tuluĭ Sinodŭ opiniează a se respinge cu totul aseminea lucrare ca defectuósă și necorespundetóre scopuluĭ.

7. *Cărticica serbătorilor bisericeĭ creștine ortodoxe cu învățăturĭ morale religióse adăugate la fie care di de sărbătóre, pentru școlele Primare, de Preotul C. Moșescu Brăila* 1874.

Cărticica acésta este bună şi adpatată scopuluĭ, de a respândi între elevĭ şi între creştinĭ noţiunile necesariĭ pentru serbătorile bisericeĭ nostre. Cea ce se póte imputa autoruluĭ este in partea literară, a nume: novisme fără trebuinţa şi de prisosŭ, precum şi ortografie singulară, abătută de la usul comunŭ, defectu de care suferŭ tóte scrierile sale. Comisiunea S-tuluĭ Sinodŭ este de opiniune a se admite acéstă cărticică, însă a se recomanda autoruluĭ ca la o noë ediţiune, să corégă partea literară în punctele aci arătate.

Aceste manuale în numĕrŭ de 7, enumerate pĕnĕ aci suntu cercetate de ambele comisiunĭ, cea din Bucurescĭ şi cea din Iaşĭ, şi revedute şi de comisiunea St. Sinodŭ. Dreptu care St. Sinodŭ póte a se pronunţa definitivŭ asupra lor.

Totŭ o dată se aduce la cunoştinţa St. Sinodŭ, că din raporturile comisiunilor de cercetarea cărţilor didactice bisericescĭ, se constată că unele cărţĭ suntu cercetate numaĭ de câte o comisiune, iar nu de amândouă dupe cum cere regulamentul respectivŭ. Astu-felu suntu cercetate numaĭ de comisiunea din Bucurescĭ cărţile următóre.

1.—*Liturgica sau serviciul divinŭ alŭ Bisericei Ortodoxe prelucrată de Ieromonachul G. Răşcanu tipărită în Bucurescĭ* 1876.

2.—*Istoria Sântă a Noului Testamentŭ.* Manuscrptŭ fără numele autoruluĭ.

3.—*Istoria Sântă a Vechiuluĭ Testamentu.* Manuscriptŭ fără numele autoruluĭ.

4.—*Manualŭ de morala chreştină de Archim. Innocenţiu Moisiu, tipărită la Huşĭ 1873.* Tus patru aceste cărţĭ nicĭ nu s'aŭ înaintatu la St. Sinodŭ spre cercetarea ultimă.

Numaĭ de comisiunea din Iaşĭ suntŭ cercetate următórele cărţĭ.

1.—*Esplicaţiune asupra aghiasmeĭ minore etc. de Ieromonachul Anania Melega, tipărită în Bucurescĭ* 1868.

2.—*Acatistul patimilor Domnuluĭ nostru Iisusŭ Christosŭ;* tradusŭ din Ruseşte şi tipăritŭ în Bucureştĭ anul 1869, de Ieromonachul Aniana Melega. Aceste două cărţĭ de şi suntu trimise pe lângă raportul comisiuneĭ din Iaşĭ, însă ele nefiind cercetate şi de comisiunea din Bucurescĭ, nu se potu supune

la definitiva decisiune a St. Sinodŭ. De aceia comisiunea St. Sinodŭ opiniează ca biuroul sântuluĭ Sinodu să scrie comisiunilor din Iaşĭ şi Bucurescĭ a complecta cercetările lor asupra acestor cărţĭ in numĕrŭ de 6, enumerate maĭ susu şi anume: Cele 4 cărţĭ amintite maĭ intâĭ, să se cerceteze şi de comisiunea din Iaşĭ, iar cele două din urmă să se cerceteze şi de către comisiunea din Bucurescĭ, şi apoĭ să se supună ele la cercetarea şi definitiva hotărîre a St. Sinodu.

Inaltŭ Prea Sânţite Stăpâne. Comisiunea S-tuluĭ Sinodu pentru cercetarea cărţilor didactice religióse, după ce acum a 3-a óră a avutŭ onóre de a se bucura de increderea S-tuluĭ Sinodŭ, după ce a avutŭ ocasiune a cerceta aprópe 40 de manuale de invețămèntŭ Catechetic, crede de datoria sa a aduce la cunoştinţa S-tuluĭ Sinodŭ convincţiunea ce 'şĭ a făcutu despre starea invăţămêntuluĭ catecheticŭ in scólele nóstre. Acéstă stare se oglindeşte in manualele esistente pentru propunerea acestuĭ învăţămêntŭ. Tóte manualele esistente suntŭ maĭ multŭ saŭ maĭ puţinŭ defectuóse, suntŭ arbitrare şi in privirea formeĭ şi in privirea coprindereĭ. Nu este unitate nicĭ de scopŭ nicĭ in cărţile edate în ţară de autorităţile bisericescĭ, atâtŭ cele cunoscute sub nume de Catechisu, câtŭ şi acele pentru istoria biblică şi pentru esplicarea cultuluĭ divinŭ.

Intre Catichise primul locŭ ţine «Marturisirea ortodoxă a Metropolituluĭ Petru Movilă, recunoscută in genere ca Catichis perfectŭ al Bisericeĭ Orthodoxă.

In privinţa literară, manualele să fie scrise in o limbă simplă, inţeleasă de copiĭ, curată de novismele arbitrariĭ, şi nefolositóre. Termeniĭ nouĭ să se întroducă numaĭ unde cere ştiinţa, şi aceĭ termenĭ să se esplice copiilor prin parafrase. Frasele scurte şi regulate. Ortografia să fie acea obicĭnuită astă-dĭ in literatură, şi anume cea fonetică.

Ca povăţuitorŭ la redigearea acestor manuale, câtŭ pentru metodă, pentru întindere, pentru espunere, pentru acomodare cu inteleginţa copiilor precum şi pentru arătarea isvórelor invĕtămêntuluĭ catecheticŭ, se recomandă autorilor opera intitulată: «*Catechetica Bisericeĭ dreptŭ credinciόse răsăritene*» com-

pusă de protopresbiterul Iónŭ Stefanelli Catechet la scóla populară şi docentŭ la facultatea Theologică a Universităţeĭ din Cernăuţĭ.» Tipărită la Sibiiŭ 1879.

3. Să se róge d-nu Ministru de Culte a destina câte unu premiu de 1000 leĭ pentru fie care din aceste 2 manuale, care premiu să se dea autorilor celor maĭ bune manuale de învĕţămêntul religiosŭ, unul pentru scólele primare, altul pentru cele gimnasiale, compuse pe basele arătate maĭ susŭ.

4. A se publica concursŭ pentru compunerea acestor 2 opurĭ după rôndueala ce se păzeşte la publicarea şi altor concursurĭ pentru scrierĭ literare.

5. Manualele concurenţilor să se trimiţă apoĭ în cercetarea St. Sinodŭ şi premiile să se dea autorilor ale căror opere se vorŭ aproba de St. Sinodŭ, ca cele maĭ bune. Apoĭ cele aprobate de St. Sinodu să se tipărească şi să se introducă prin tóte scólele ca obligatóre pentru învĕţămêntul religiosŭ. Căcĭ acestŭ ramu de învĕţămêntŭ, este unŭ învĕţămêntu positivu, basatŭ pe descoperirea *D-deèscă*, stabilitŭ de maĭ nainte de biserica Ecumenică Ortodoxă; orĭ cine vrea să remână ortodoxŭ nu póte a se depărta de la el arbitrarminte. Cu deosebire în educaţiunea copiilor nu póte fi admisŭ a se propaga alte doctrine, de câtŭ acele stabilite de biserică.

Comisiunea S-tuluĭ Sinodu crede că numaĭ cu modul acesta vomŭ putea avea în România ortodoxă unu învĕţămêntu religiosŭ solidu, adeveratu ortodoxŭ, precisatu, unificatŭ, stabilitŭ şi nestrămutatŭ, precum suntu şi credinţele şi principiile religiuneĭ şi bisericeĭ nóstre ortodoxe; şi va pune capătŭ anarchieĭ, arbitrariuluĭ şi ignoranţeĭ ce domneşte astă-ḑĭ în predarea învĕţămêntuluĭ religiosŭ în scólele nóstre române.

6. Pĕnĕ la efectuarea acestor manuale, să se róge D-nu Ministru de Culte a) a pune îndatorire directorilor de scóle şi profesorilor de învĕţămêntul religiosŭ, a nu se servi de alte manuale de câtu de acele cercetate şi aprobate de St. Sinodŭ, publicând prin «Monitorul Official» anume acele cărţĭ, şi cu numele autorilor lor; b) a îndatori pe profesoriĭ autorĭ aĭ aceor cărţĭ a corege locurile eronate, precum şi limba şi orto-

ANUL V. BUCURESCI, APRILIE 1881. No. 7.

„BISERICA ORTHODOXĂ ROMANĂ"
JURNALU PERIODICU ECLESIASTICU

APARE O DATA PE LUNA

„Predică cuvêntul"
(II Tim. IV. 2)

REGATUL ROMANIEI

Biserica şi intréga naţiune Română este încă în sěrbătore. De la 14 Martie şi până astăḑĭ ele 'şĭ manifesteaze neincetatŭ simţimentele de bucurie pentru proclamarea Românieĭ de regatŭ şi a Domnitoruluĭ eĭ de Rege-dorinţa care încă de multŭ era în inimile tuturorŭ Românilorŭ. Naţiunea de multŭ tinde şi lucrézā pentru ca România să 'şĭ ia loculŭ meritatŭ în concertulŭ puterilorŭ europene. Ḑioa de 14 Martie 1881 a fostŭ hotărîtă de Providenţă pentru realisarea uneĭ asemenea dorinţă. Puterile europene marĭ şi micĭ aŭ recunoscutŭ redicarea Românieĭ la rangul de regatŭ. România dér cu dreptŭ cuvêntŭ este încă în sěrbătore.

De la 14 Martie şi până astă-ḑĭ, S-ta nóstră Biserică Română nu încetézā a sěrbători şi a se ruga luĭ D-ḑeŭ pentru s-ta sigilare de sus a unuĭ asemenea măreţŭ actŭ naţionalŭ, precum şi pentru abondenta reversare a bunurilorŭ Luĭ asupra Românieĭ ce şi a luatŭ titlul de regatŭ.

Bucuria s-teĭ nostre Biscricĭ este neexprimabilă, şi acésta precumŭ pentru măreţia actuluĭ sevèrşitŭ, aşa şi pentru că ea este nutrită de speranţă că cu ridicarea Românieĭ la rangulŭ de regatŭ, şi a Domnitoruluĭ eĭ de Rege va fi maĭ mult apărată de loviturile inamicilorŭ eĭ interni şi externĭ, şi că adevĕrurile s-teĭ nóstre religiunĭ vor fi cu tótă dragostea păstrate şi aplicate de către întregulŭ poporŭ românŭ creştinŭ.

Neuitată şi eternŭ serbată fie dar proclamarea Românieĭ la rangulŭ de regatŭ şi a Domnitoruluĭ eĭ de Rege.

Marea însemnătate a actuluĭ expusŭ ne obligă a publica şi în acestŭ jurnalŭ alŭ s-tuluĭ Sinodŭ totŭ şirulŭ lucrărilorŭ efectuate cu acéstă ocasiune de la prima propunere şi până la terminare.

Bucureştĭ, 14 *Martie* 1881.

PREŞEDINŢIA CONSILIULUI MINISTRILOR

CAROL I,

Prin graţia luĭ Dumnezeŭ *şi* voinţa *naţională,* Domn al Românilorŭ,

La toţĭ de faţă şi viitorĭ, sănĕtate.

Corpurile Legiuitóre aŭ adoptat, şi Noĭ sancţionămŭ ce urméză:

L E G E

Art. I. România ia titlul de Regatŭ.

Domnul eĭ, Carol I. ia pentru Sine şi moştenitoriĭ Seĭ titlulŭ de Rege al Românieĭ.

Art. II. Moştenitorulŭ Tronuluĭ va purta titlulŭ de Principe Regal.

Acéstă lege s'a votatu de adunarea deputaţiloru, în şedinţa sa din 14 Martie 1881, şi s'a adoptatu cu unanimitate de 99 voturĭ.

Preşedinte, **C. A. Rosetti.**

(L. S. A. D.) Secretar, *C. Poroineanu.*

Acéstă lege s'a votat de Senatu, în şedinţa din 14 Marte 1881, şi s'a adoptat cu unanimitate de 40 voturĭ.

Preşedinte, **Dimitrie Ghica.**

(L. S. S.) Secretar, *D. Pişca.*

Promulgămu acéstă lege şi ordonămu ca ea să fie învestită cu sigiliulŭ Statuluĭ şi publicată prin «Monitorulŭ oficialŭ.»

Datŭ în Bucureştĭ, la 14 Marte 1881.

(L. S. S) CAROL.

Preşedintele consiliuluĭ ministriloru şi ministru de finanţe, **I. C. Brătianu.**

Ministru afaceriloru străine, **B. Boerescu.**

Ministru de interne, **Al. Teriakiu.**

Ministrulŭ de Resbelu, **General G. Slăniceanu.**

Ministru agricultureĭ, comerciuluĭ şi al lucrăriloru publice, **Colonelŭ N. Dabija.**

Ministru culteloru şi alŭ instrucţiuneĭ publice, **B. Conta.**

Ministru justiţieĭ, **D. Giani.**

Adunarea Deputaţilor.

Sesiunea ordinară prelungită.

Şedinţa de la 14 Martie, 1881

Preşedinţia D-luĭ preşedinte *C. A. Rosseti.*

Şedinţa se deschide la 2 ore după amiadĭ.

Presenţĭ 98 D-nĭ Deputaţĭ

Nu rĕspund la apelul nominal 42. . . . .

D General D. Leca. Ierĭ s'a disu, negreşiru din eróre că

dinastia este o plantă plăpândă în instituţiunile nóstre naţionale; noĭ credem că este unŭ stejar ale căruĭ rădăcinĭ suntŭ puternicŭ implântate in consciinţa Romànilor. (Aplause).

S'a lăsatŭ asemenea să planeze îndoiala că uniĭ membri aĭ Camereĭ n'ar avea simţimènte monarchice. Să ne grăbim dar a săvêrşi marele actu al proclamăreĭ regalităţei Românieĭ (aplause prelungite) pentru a dovedi că între acésta nu este deosebire de simţimênte între Românĭ. (Aplause prelungite).

Credem că, pe tărêmul naţional, astădĭ, ca tot-d'a-una, vom fi uniţi în acte de natură a apropia şi înfrăţi pe ceĭ maĭ desbinaţĭ dintre noĭ în cestiunĭ secundare. (Aplause).

Să ne dăm dar mâna, şi să sperăm că înfrăţirea nóstră, în acestu mare faptŭ naţionalŭ, va fi de bunu augurŭ pentru mersul gloriosŭ înainte al Românieĭ. (Aplause prelungite).

Ve propunu dar următórea moţiune:

«In facia impregiurărilor existente, şi comform voinţeĭ stăruitore a naţiuneĭ, necontenitŭ manifestată;

«Spre a întări şi maĭ multŭ stabilitatea şi ordinea interioră, şi a se da cu acesta încă o garanţie că monarchia română, fiind in aceleaşĭ cordiţiunĭ ca alte State ale Europeĭ, va putea inspira maĭ multă încredere,

«Adunarea deputaţilor,

«In virtutea dreptuluĭ de suveranitate ce'l are naţiunea,

«Aclamă pe Măria Sa Regală Domnul Carol I, ca Rege al Rnmânieĭ.» (Aplause prelungite).

D. preşedinte. D. Carp are cuvêntul.

D. P. Carp. D-lor deputaţĭ, aplausele unanime ale onor. Adunărĭ ne dovedesc că moţiunea D-luĭ general Leca nu face de cât a preveni o dorinţă de mult hrănită de acestu poporu.

Coróna Regală pusa adĭ pe fruntea Măriеĭ Sale Domnuluĭ Românieĭ, nu este numaĭ o cestiune de amor propriŭ naţional, nu este numaĭ o resplată pentru meritele ce Domnul nostru ş'a câştigatŭ în cursŭ de 15 anĭ, ci este cheia de boltă ce punemŭ adĭ la clădirea edificiuluĭ nostru, ca Statŭ neatârnatŭ. (Aplause).

Acestŭ popor bântuitŭ de o sórtă adversă în cursul atâtor

secolĭ, trunchiatŭ şi sdruncinatŭ prin luptele interne, a ajunsŭ, în fine, la constituirea sa definitivă, şi, pe când inainte starea nóstră inspira tuturor neincredere, pentru că încrederea lipsea chiar in inimile nóstre, astădĭ putem dice că ne-am pusŭ pe calea de a fi unŭ Statŭ prosper şi regulatŭ. Coróna Regală nu semnifică alta de câtŭ că acestŭ resultatŭ are să fie stabilŭ şi perpetuŭ. (Alause). In afară, ea va fi pentru Europa o garanţiă că căutămŭ a corespunde menireĭ ce ea însăşĭ ne-a datŭ când ne-a cerutŭ să fim in Orientŭ ante-mergĕtorĭ aĭ civilisaţiuneĭ. Noĭ am respunsŭ la acestŭ apelŭ, am dovedit'o pe câmpul de rĕsboiŭ şi, maĭ mult încă, pe câmpul maĭ liniscitŭ, dar maĭ roditor al desvoităreĭ nóstre interne. (Aplause).

De aceea am adânca încredere că nu va da fapteĭ nóstre de astă-dĭ de câtu semnificaţiunea ce o are in adevĕr şi că, recunoscênd pe junele Rege, ea ni va da o nóue probă că ne încuragiază în mersul nostru stăruitor pe calea progresuluĭ şi a civilisaţiuneĭ. (Aplause).

D. preşedinte al consiliuluĭ. D-lor, nu eŭ voiŭ contesta ferma, nu numaĭ dorinţă, ci voinţă a naţiuneĭ, de a da Domnuluĭ Românieĭ unŭ titlu care are o insemnătate maĭ positiva în ordinea de lucrurĭ ce adĭ domnesce in tótă Europa. Dacă eŭ şi cu totu ministerul m'am impotrivitŭ până acum la proclamarea Regatuluĭ, dacă v'am rugatŭ in tot-d'a-una să amânaţĭ acéstă cestiune, nu este pentru că eram de altă ideie, ci pentru ca Europa să nu fiă surprinsă şi pentru ca să'ĭ dăm garanţiĭ şi maĭ marĭ că acestŭ actŭ este cu totul naţionalŭ şi unanimŭ. Am declarat'o şi cred că am probat'o, maĭ cu sémă de când suntem Statŭ independinte, că noĭ suntemŭ o societate de ordine, de care Europa nu póte de câtu să se felicite. (Aplause).

Astădĭ însă, aţĭ voitŭ să faceţĭ acestŭ actŭ măreţŭ maĭ inainte de cât guvernul trebuia să vĕ propună.

Noĭ ne vom face datoria nóstră ca să putem convinge puterile Europeĭ de sentimentele ce aŭ inspiratŭ pe Românĭ când aŭ proclamatŭ Regatul. Suntŭ încredinţatŭ că Puterile ne vor da dreptate şi vor recunósce Regatul Românŭ, cum aŭ recu-

noscutu tote faptele nóstre naţionalĭ, şi cred că Europa nu se pote căi de acésta.

D. preşedinte. Manifestările D-v. nu maĭ cer să îndeplinimŭ cea-altă formalitate cerută de regulamentu în privinţa propunerilor. Acéstă propunere este susţinută în unanimitate. Urgenţa aţĭ voit'o aţĭ aclamat'o. (Aplause).

Prin urmare, trecem în secţiunĭ.

Suspend şedinţa pentru o jumetate de oră.

— Şedinţa se redeschide la 3 ore, sub preşedinţia d-luĭ preşedinte C. A. Roseti.

D. preşedinte. D-lorŭ deputaţĭ, s'a depusu pe biurou raportulu comitetuluĭ de delegaţĭ, care vi se va citi.

D. generalŭ D. Leca, raportorul comitetuluĭ de delegaţĭ al secţiunilorŭ, dă citire următoruluĭ raport şi proiect de lege:

Domnilorŭ deputaţĭ,

Comitetulu delegaţilorŭ de secţiunĭ, compusŭ din d-niĭ G. Vernescu, N. Fleva, P. Carp, generalŭ Călinescu, N. Ionescu, N. Nicorescu, a făcutŭ sub-semnatuluĭ onorea de al numi de raportor al legeĭ pentru proclamarea Românieĭ de Regatŭ şi a Domnuluĭ Carol I de Rege.

Motivele ce aŭ îndemnat pe comitetulu delegaţiloru a adopta în unanimitate acest proiectŭ de lege, sunt în inimile D-v. ale tuturoru. România şi prin întinderea sa teritorială şi prin numerulu locuitorilorŭ seĭ, şi prin posiţiunea politică ce şĭ-a asiguratŭ, în urma evenimentelorŭ gloriόse din 1877 şi 1878, nu putea să întârdieze maĭ mult timp a 'şĭ lua rangulu ce i se cuvine în ierarchia Statelorŭ monarchice.

România, luându-şĭ titlulu de Regatŭ în împrejurările de faciă şi cu scopulu de a întări şi maĭ mult ordinea de lucrurĭ interióre, va fi pentru sine însaşĭ îndemnată a înainta cu maĭ multă stăruinţă pe calea progresuluĭ şi a întărireĭ, şi pentru Statele monarchice ce o înconjόră, o garanţie de linişte şi de stabilitate.

Să votăm dar cu toţiĭ proiectulu de lege pregătit în acestŭ scopŭ.

Trăiască Regatulŭ Românieĭ. Trăiască Majestățile lorŭ Regele și Regina ! (Aplause prelungite).

Raportorŭ, *D. Lecca.*

PROIECTU DE LEGE.

Art. 1. România ia titlulŭ de Regatŭ. Domnulŭ eĭ, Carol I, ia, pentru Sine și moștenitoriĭ Seĭ, titlulŭ de Rege alŭ Românieĭ.

Art. 2 Moștenitorulŭ Tronuluĭ va purta titlulŭ de Principe Regalŭ. (Aplause prelungite).

D. preşedinte, C. A. Rosetti. D-lorŭ deputațĭ, sunt la sfêrșitulŭ vieţeĭ mele, după regulele natureĭ ; în asemenea vêrstă, în asemenea momente, nimenĭ nu se póte îndoi de sinceritatea aceluia care vorbesce.

Am plecatŭ cu părinţiĭ voștriĭ și am percursŭ cu eĭ, s'apoĭ cu voĭ, o cale pe care altorŭ națiunĭ le-a trebuitŭ 300 de anĭ ca s'o percurgă cu enorme vĕrsărĭ de sânge și cu marĭ sacrificiĭ, și noĭ am ajunsŭ astă-ḑĭ aci așa de iute și cu multŭ maĭ puține sacrificiĭ.

Și de ce acésta ? Pentru că ne-am iubitŭ.

Prin iubire numaĭ, prin unire între noĭ, am putut realisa tot ceea ce avem astă-ḑĭ. Dacă ne-am combătut une-orĭ, lupta a fost în lucrurile micĭ ; când a fost vorba de naţiune, n'a fost Românŭ care să fie în divisiune; n'a maĭ fost divisiune, ci unitate. (Aplause prelungite).

Acésta este gloria Românieĭ, acésta a fost și va fi pentru tot-d'auna puterea eĭ. (Aplause).

Nicĭ o lovire nu póte să sfărame o naţiune cât de mică, când ea este unanimă, și unanimă a fost și va fi România în tóte cestiunile cele marĭ.

Astă-ḑĭ dar, la sfêrșitul vieţeĭ mele, pot să mĕ duc liniștit și fericit, pentru că sunt încredinţatŭ că, precum până acum la tóte faptele cele marĭ am fost uniţĭ cu toţiĭ, așa și d'acum înainte vĕ veţĭ uni, veţĭ lucra, vĕ veţĭ iubi din ce în ce maĭ mult ; vĕ veţĭ uni chiar și în cestiunile din întru și de principiĭ.

Sunt sigur că vor fi cu toţiĭ împreună nedeslipiţĭ și fiĭ voștri

precum aŭ fost și părinții voștri, precum sunteți și voi; prin urmare, D-lor, recunoscător sórteĭ care 'mĭ-a dat acéstă fericire, rară în analele istorieĭ, vĕ ḑic c'ațĭ încoronat și viața mea, și acésta numaĭ pentru că am putut să mĕ țin de D-vóstră. (Aplause prelungite).

Trăiască România! Trăiască Majestățile Lor Regele și Regina!

D. Al. Lahovari. D-lor, după elocintele cuvinte ale bĕtrânuluĭ președinte al Camereĭ, tăcerea póte ar fi cel maĭ bun discurs; însă sunt dator, în numele miculuĭ partid conservator, care stă pe aceste băncĭ, și care are și el un trecut in țara acésta, să ḑic un cuvênt în acéstă înprejurare, și viu să declar care este modul nostru de a privi acest act solemn care se propune votuluĭ D-v. Și noĭ dăm adesiunea nóstră deplină, credinciósă și absolută proclamăriĭ ce se face aḑĭ Măriei Sale Carol I de Rege al Românieĭ, (aplause), și mĕ bucur că vĕd vechiul Principat Dunăren rădicat la rangul de Regat. (Aplause). A plăcut Adunăreĭ suverane a Românieĭ și guvernuluĭ Măriei Sale să schimbe titlul de Domn al țereĭ Românescĭ, in titlu, póte erarchic maĭ ridicat, de Rege, dar, îndrăsnescu a ḑice, nu maĭ mult glorios. Să ne fie permis dar aḑĭ a lua un rĕmas bun de la vechiul titlu de Domn al țereĭ românescĭ, care, in istorie, să luminéză de razele glorieĭ Ștefanilor și Mihailor. Cu ochiĭ îndreptațĭ spre viitor, să aducem acest drept omagiŭ trecutuluĭ rĕsboinic și glorios al strămoșilor noștri. D-lor, puține maĭ am de adăogat în acéstă ḑi, căcĭ n'așĭ voi să turbur prin nicĭ un cuvent înțelegerea generală ce domnesce aḑĭ între toțĭ. Însă, cu părere de rĕu, sunt silit să rĕspund la o frasă care a scăpat de la tribună onor. propuitor al acesteĭ legĭ. D. generalŭ Lecca a ḑis, făcênd alusiune la discursul de ierĭ al D-luĭ Maiorescu, că Adunarea trebue să arate cât este înfiptă în pămêntul țereĭ dinastia română, că nu este, cum s'ar fi ḑis erĭ, un arbore fraged, cu rĕdăcinĭ plăpânde.

D. președinte. S'a ḑis din eróre.

D. Al. Lahovari. Ar fi un mic și meschin motiv pentru un așa de mare act.

Eŭ cred că motivele, ca şi ideile guvernuluĭ in acéstă cestiune, sunt maĭ inalte.

Dinastia română póte să aibă rĕdăcinĭ profunde in acéstă ţară, acésta nimenĭ nu o contestă, dar nimenĭ nu póte să spună că ea nu este recentă in istoria nóstră.

Este un adevĕr care se póte spune fără spiritŭ de critică, dar fără servilism. Dar să scie că pentru soldat aniĭ de campanie comptéză îndouit; sper că şi la dinastia română aniĭ de glorie vor numera pentru secolĭ. (Aplause).

Maĭ amŭ încă ceva de ḑisŭ: fie ca acéstă zi să se petrécă fără ca să reamintim divisiunele intre noĭ, carĭ sunt şi vor rĕmânea; căcĭ este in natura societăţilor libere de a discuta şi de a se inpărţi cât trăesc ele sub forma lor liberală.

Fie ca aci să ve aduceţĭ cu toţĭ aminte numaĭ de ceea-ce ne unesce, să departâmŭ astă-ḑĭ cuvintele amarĭ şi resimţimentele carĭ nu ar fi la locul lor nicĭ la momentul lorŭ. Insă să nu pierdeţĭ din vedere, că décă entusiasmul dă corónele, numaĭ concordia, numaĭ dreptatea, numaĭ inţelepciunea le intăresce pe fruntea celor ce le pórtă. (Aplause).

Sunteţĭ marea majoritate a acesteĭ Adunărĭ, puteaţĭ dar să faceţĭ acéstă proclamare prin propriele D-vóstre forţe, şi fără al nostru concurs; însă îndrăsnesc a declara, in numele partiduluĭ conservator, care a fost tot-d'a-una credincios Domnuluĭ Carol I, şi in timp de prosperitate, şi in timp de nevoe, care 'I-a adus tot-d'a-una un concurs şi un devotament desinteresat că astă-ḑĭ, de şi in minoritaie, de şi puţinĭ, 'I aducemŭ încă unŭ ce care merită a fi preţuit: unanimitatea representaţiuneĭ legale a ţĕreĭ (Aplause).

D. N. Fleva. D-lor acéstă ḑi este o ḑi mărétă, una din acele ḑile senine, in care orĭ-ce cugetare românéscă uită neinţelegerile ce aŭ pututŭ să fie până ierĭ in cestiunile cele micĭ, fiind-că in tot-d'a-una Româniĭ aŭ fostŭ cu toţiĭ la un locŭ impreună pe câmpul lupteĭ pentru marele interese ale naţiuneĭ. Acésta dovedesce forţa acestuĭ popor, mic póte la numer, dar mare prin sentimentele luĭ şi prin solidaritatea care este intre toţĭ fiiĭ luĭ, in ceea ce privesce intărirea naţionalităţeĭ sale.

Ceea-ce a fost pe câmpul de luptă, se presintă şi pe câmpul politic acum, ca în tóte ocasiunile, când partidele dispar şi nu se vede de câtŭ acea unanimitate, care a făcut şi va face în tot-d'a-una mândria şi puterea nostră.

De aceea, eŭ amu priimitu, cu o deosebită mulţumire, declaraţiunea ce a făcut în numele partiduluĭ conservator. onor. D. Lahovari, care a venitŭ să motiveze votul seŭ, pentru a face şi de astă dată acea unanimitate pe care tot-d'a-una o constatăm în asemenea împregiurărĭ.

Noĭ, D-lor nu facem astă-ḑĭ de cât se recunóscem ceea-ce naţiunea a meritatŭ, ceea ce Domnul eĭ a meritat după atâtea lupte, după atâtea sacrificiĭ.

Dinastiele nu sunt împlântate în inimele popórelor prin timpul lungŭ ce au percursu: dinastiele sunt împlântate în inimele popórelor, prin libertăţile ce aŭ respectat, prin iubire ce aŭ aretatu pentru popórele care le-aŭ ales. (Aplause prelungite).

De aceea, acest copacĭu plantat pe pămêntul ţereĭ românescĭ este un arbore cu rădăcinĭ adâncı; căcĭ dacă, cum a ḑis onorabilul domn Lahovari, aniĭ de luptă aĭ militarilor în campania comptéză îndoitŭ, totu ast-felŭ şi aniĭ de glorie şi de libertate aĭ suveranilorŭ comptéză ca secolĭ. (Aplause unanime şi prelungite). Şi unul din titlurile cele marĭ ce are la iubirea acestuĭ popor Domnul Românieĭ, Majestatea Sa Regele Carol I, este că a domnitu într'unu modu constituţional, este că a respectat libertăţile poporuluĭ, căcĭ aceste libertăţĭ sunt adevĕratele temeliĭ ale acesteĭ naţiunı (Aplause prelungite).

Noĭ astăḑı nu dămŭ nimicŭ, nicĭ ţĕreĭ, nicı Domnuluĭ; acesta nu este un titlu maĭ înalt ce capĕtă, căci în fapt şi după istorie, după tradiţiunile acesteĭ ţĕrĭ, Domnul Românieĭ Rege a fost; dar adoptăm acum un titlu care este maĭ corespunḑĕtor cu titlurile admise în Europa monarchică, şi mĕ mândresc, mĕ onorezŭ când ved că, ehiar prin acestu proiect de lege, vechia denumire de domn rĕmâne; şi sunt încredinţat că şi Domnul Românieĭ Carol I, Regele Românieĭ este mândru că, pe lângă titlul de rege ce i Se dă pentru Europa occidentală, i se păstréză şi vechiul şi gloriosul titlu de Domn, căcĭ acest titlu do-

vedesce păstrarea acestuĭ pământ și al acesteĭ naționalitățĭ prin libertățile poporuluĭ precum și prin bravura și sacrificiele vechilor noștri Domnĭ (Aplause).

D-lor, dacă am luatŭ cuvêntul ca să vorbesc și eŭ în acéstă solemnă ocasiune, este numaĭ ca să declar, în urma cuvintelorŭ venerabiluluĭ nostru președinte, că dacă ceĭ bĕtrânĭ carĭ au luptat pentru acest popor se simt astă-ḑĭ fericițĭ că, la sfârșitul vieţeĭ lor, ved dorinţele lor împlinite; noĭ ceĭ tinerĭ trebue să ne considerămu îndoit fericițĭ, și să facem cu acéstă ocasiune omagiul recunoscințeĭ celeĭ maĭ sincere către aceĭ bĕtrânĭ din orĭ-ce partid carĭ au luptatŭ, aŭ muncitŭ ḑi și nópte, aŭ suferitŭ exilul pentru ca să ne facă să avemu ḑile fericite ca cea de astă-ḑĭ în paginile istorieĭ nóstre. (Aplause.)

Totŭ ast-fel, D-lor, cred că suntu expresiunea unanimă a representaţiuneĭ acesteĭ ţĕrĭ, cându aduc de la acéstă tibună respectuósa nóstră recunoscință Regeluĭ Românieĭ, care a dus cu atâta demnitate, bravură și abnegațiune stindardul Românieĭ pe câmpul de resbelu și care totu ast-fel, cu un religiosŭ respectŭ pentru Constituţiune, a ținutŭ susŭ și neclintitŭ stindardulŭ libertăţilorŭ publice în acéstă ţéră. (Aplause sgomotóse, îndelungŭ repetate).

Aceste libertăţĭ suntŭ scutulŭ celŭ maĭ puternicŭ alŭ naţionalităţeĭ, şi orĭ carĭ arŭ fi între noĭ neînţelegerile ce ne arŭ divide în discuţiunile nóstre de totă ḑioa, să luămu și de astă dată, cu ocasiunea acesteĭ ḑile solemne, angagiamentulŭ de a de a fi totŭ-d'a-una unițĭ spre a consolida instituțiunile liberale pe pămêntulŭ acesteĭ ţĕrĭ. (Aplause prelungite).

Să trăiască Regele Românieĭ! (Aplause pralungite).

Să trăiască Regina Românieĭ! (Aplause prelugite).

Să trăiască Ion Brătianu, președintele consiliuluĭ, care a făcutŭ atâtea sacrificiĭ pentru naţiune și dobândirea libertăţilorŭ eĭ. (Aplause prelungite).

D. G. Chițu. D-le preşedinte, D-lorŭ deputaţĭ! Încălḑitŭ de accentele pline de sufletŭ şi de inimă ale venerabiluluĭ nostru preşedinte, şi de espansiunea legitimă și focósă a onor. preopinenţĭ, m'amŭ simţitŭ datorŭ a espune și eŭ óre-carĭ reflec-

siunĭ asupra mareluĭ actŭ ce îndeplinimu astă-dĭ în ţară şi înaintea lumeĭ.

D-lorŭ, unanimitatea cu care acestu actu se vede că a fostŭ doritu, că e primitŭ, că va fi votatu, ne dă să înţelegemŭ că elŭ nu póte fi nicĭ resultatulŭ lucrăriloru unuĭ partidu, nicĭ un act de curtenie către dinastie, ci trebue să recunóştemŭ, în măreţia acestuĭ actu tendinţele naturale şi legitime ale acestei naţiunĭ şi persistenţa eĭ de a ajunge, prin sacrificiĭ şi lupte continue de secolĭ, la realisarea acestoru tendinţe.

Ve aduceţĭ aminte, D-lorŭ, chiar în timpul generaţiuneĭ actuale, cu câtă jenă şi cu câtă anevoinţă Camerele, guvernele se siliaŭ se obţină dreptul de a pune pe moneta ţereĭ efigia Domnitoruluĭ. Ve aduceţĭ aminte cum titlul nostru de Principe Domnitor şi stăpânitor fusese odată schimbat prin meschinul titlu de Beiŭ trămis de la Stambul. Ve aduceţĭ aminte cum vechiĭ Domnĭ aĭ ţereĭ susţineau suveranitatea eĭ cu armele, cu pieptul, cu sângele şi cu averea lor, cum acea suveranitate ajunsese altă dată degradată, nimicită, în cât Domnul nu putea numi, în deplină suveranitate, nicĭ măcar un prefectu, un cârmuitor,—şi noĭ astă-dĭ numim un Rege. (Aplause).

Aci trebue să vedem un efect al aceleĭ suveranităţĭ la care a aspirat ţéra. Acesta este prima sorginte a proclamăreĭ Regatuluĭ pentru Statul Român, şi a titluluĭ de Rege pentru Domnitorul ţereĭ.

Nu face menţiune că o dată România a avut Regiĭ eĭ; căci şi în alţĭ timpĭ—odinióră, Domniĭ noştriĭ se numiau de străinĭ precum citim în documente, *Dominus*, *Dux* şi *Rex*.

Tot ast-fel şi noĭ astă-dĭ prin respect către istoria nóstră respectând ideile acelea carĭ însemnédă Domnitor şi putere am menţinut, şi vom menţine în perpetuŭ acest epitet pentru Domnul nostru: Domnul-Rege al Românilor. (Aplause). Însă timpiĭ aceia de glorie trecênd, naţiunea prin împrejurărĭ nenorocite, prin desastre causate de torente marĭ năvălite din afară, ajunsese a nu se maĭ cunóşte. D-deul Românilor a deşteptat'o şi i-a trămis încă de la 1821, ca să nu vorbim maĭ de mult, bărbaţĭ carĭ inspiraţĭ ca profeţĭ şi ca martirĭ de cre-

dință în adevĕr divină, a iubireĭ de patrie, au ajunsŭ cu sacrificiele lorŭ de viață şi de avere, alţiĭ prin labóre şi prin vegherĭ, prin totŭ ce aŭ pututŭ, aŭ ajunsŭ să vadă îndeplinită suveranitatea poporuluĭ românŭ.

Regatulŭ Român va avea, să fimŭ sigurĭ, efecte salutariĭ: şi în privința ordineĭ şi a prosperităţeĭ interne, şi în privința stabilireĭ din ce în ce maĭ bine a relaţiunilorŭ nóstre cu puterile Europeĭ. Regatulŭ Românŭ va fi în concertulŭ celorŭ-alte monarchiĭ şi State ale Europeĭ învestitŭ, în adevĕrŭ cu tóte formele exterióre şi plinŭ cu tóte fondurile interióre ale civilisaţiuneĭ şi ale cultureĭ, ale progresuluĭ.

Domnilorŭ, terminŭ prin a consacra măreția acestuĭ faptŭ aducĕndŭ aminte o vorbă a unuĭ Romanŭ care o dată, împlinindu-se unŭ actŭ mare, a disŭ: *et dicere et facere magna romanum est.*

Să considerămŭ acestŭ faptŭ de adĭ ca unŭ faptŭ adeveratŭ mare, ca unŭ faptŭ naţionalŭ şi românescŭ şi să dicemŭ cu toţiĭ: Trăiască naţiunea Română care le împlinesce! (Aplause prelungite). Trăiască progresândŭ şi tot-d'a una mergând spre glorie şi mărire! (Aplause). Trăiéscă Majestăţile Lor Regele şi Regina României! (Aplause prelungite).

D. B. Boerescu, ministru de externe. D-lor deputaţĭ, guvernul D-v., unindu-se şi el cu acest proiect de lege ce aţĭ luat iniţiativa a propune, nu face de cât să urmeze impulsiunile inimeĭ sale, ca şi impulsiunea naţiuneĭ sale. Carĭ sunt impulsiunile inimeĭ nóstre, fie-care din Dv. o simte; aceĭ carĭ aŭ vorbit, le-aŭ expus cu elocință; şi fie-care din noĭ membri aĭ guvernuluĭ, ca românĭ, nu póte să aibă de cât aceleaşĭ simţiminte. A le repeţi, ar fi de prisos; Dv. le aţĭ exprimat aşa de bine în cât noĭ, ca Românĭ, nu putem de cât să ne asociem cu dênsele. Îmĭ propun dar a dice câte-va cuvinte în privința numaĭ aceia ce raţiunea nóstră ne arată, în acéstă mare cestiune, în care inima se póte afla în acord cu raţiunea.

D-niĭ meĭ, actul care se săvêrşeşte astădĭ este un act mare care va ocupa un loc însemnat în istoria nóstră. El era deja dictat de mult prin simţimintele tutulor Românilor; el era impus prin

cerințele opiniuneĭ publice atât de tare, în cât ne-a trebuit multă putere de voință, maĭ ales nouă din guvern, carĭ, din causa posițiuneĭ nóstre, suntem ținuțĭ a fi maĭ recĭ pentru că moderăm elanul națiuneĭ, și să întârdiem transformarea luĭ în fapt. Astă-dĭ însă d-v. sciți că nu am maĭ putut resiste. Camera în fața circumstanțelor existente, și ținênd socotélă de faptele interióre a luat inițiativa și a propus acest proiect de lege, la care guvernul aderă și cu care se unește.

Dar să vedemu acum, d-lor, în ce óre acestu act aru avea ceva de anormal, sau cum ar putea el provoca óre-carĭ motive de neîncredere din partea altor State? Anormal nimic nu póte conține acest act; pot chiar să adaog, fără a trece de prea curagios, că anormal era aceea ce exista până astă-dĭ! (aplause), cum existam înainte.

Da, d-lor, România, grație vitejieĭ fiilor seĭ, grație luptelor gloriós̆e ce au avut pe câmpiile Bulgariei, 'și a dobândit, prin sângele și valórea sa, un rang și o posițiune onorabilă între popórele civilisate ale Europeĭ.

Nouă ne datorim acéstă posițiune; căci ea este fructul ostenelilor și sacrificielor nóstre. (Aplause).

Dar, o-dată ce România deveni independentă prin ea însășĭ și o-dată ce acéstă independență fu recunoscută de tóte puterile Europeĭ, carĭ apreciară astŭ-felŭ că acestu Statŭ noŭ merită tótă încrederea, care fu locul seŭ, rangul ce noĭ ținémŭ în ierarchia Statelorŭ independente ale Europeĭ? Locŭ saŭ rangŭ de Principatŭ! Dar pentru ce Principatŭ? Suntŭ State în Europa de o importanță multŭ maĭ secondară de câtu România, unele carĭ suntu multŭ maĭ micĭ de câtu noĭ, atâtŭ sub raportul întindereĭ, câtŭ și sub acela al populațiuneĭ și al sorgintelor de avuție, și cu tóte acestea, acele state se numescŭ Regate, aŭ o posițiune definită, unŭ nume propriŭ de ierarchie admisŭ în vocabularul etichetei diplomațieĭ Europene. Numele nostru de Principatu pe care 'l purtamu până acuma, era el óre bine definitu și în acordu cu posițiunea și cu valórea Statuluĭ nostru? Nu, D-loru, și de aceea amu disu că aceea ce exista până acum, era o anomalie! (Aplause prelungite).

Dar acéstă anomalie putea ea să dureze indefinitŭ? Nu. După cum posiţiunea nóstră politică s'a bine definitŭ, prin proclamarea independenţeĭ, trebuia într'o ḑĭ să bine definimŭ și numele şi rangul ce are Statul nostru prin acea posiţiune. Acésta se face astă-ḑĭ.

Aduceţi-vĕ aminte, D-loru, cumŭ mersulŭ Statuluĭ nostru s'a făcutŭ treptatŭ. La 1859, amu efectuatŭ unirea ambeloru principate, câţĭ din noĭ amu avutŭ norocirea a contribui la acea mare operă, a ne afla pe scena politică, când s'a sĕvĕrșit unirea, acea primă basă a nouluĭ Statŭ Românu, nu putem de cât să fim ceĭ maĭ fericiţĭ, cêndŭ vedemŭ că astă-ḑi acea operă se termină şi se încoronéză! (Aplause). Timpul apoĭ veni ca, prin vitejia fiiloru noştriĭ pe câmpul de bătae, să vedemu independenţa Statuluĭ nostru recunoscută de tóte puterile străine. Prin această independenţă, ni se defini posiţiunea nóstră de Statŭ. Repet, Domnilorŭ, că acéstă posiţiune ni s'a definit; căcĭ, pană la recunóscerea independenţeĭ, posiţiunea RomânieĬ era în adevĕru nedefinită. Eramŭ noĭ Statŭ adeveratŭ independentŭ? Nu se scia bine. Eramu noĭ cu adevĕrat Stat vasal? Nicĭ acesta nu se scia. Şi atât e de positiv că situaţiunea noastră era confusă, că adesea vedeam distinşĭ publiciştĭ, ḑicêndu că România era suzerană a Inaltei Porţĭ! O dată ce însă acéstă confusiune încetă, şi posiţia noastră politică se află bine definită prin independinţa nóstră; era o consecinţă naturală ca şi numele statuluĭ nostru, ca şi titlul Suveranuluĭ săŭ, să fie totu aşa de bine definit şi în acordu cu posiţiunea nóstră politică.

Acestŭ nume, acestu titlu, este acela de Regat şi de Rege. Naţiunea aĭ căreĭ representanţĭ sunteţi, face acéstă solemnă declaraţiune, şi guvernul nu póte fi de câtŭ în unire şi un ecoŭ alŭ voinţeĭ naţionale. (Aplause).

Să vedem acumŭ celŭ puţinŭ daca acestŭ nume de Regatŭ, dacă acestŭ titlu de Rege, pe care naţiunea, într'un modŭ atâtŭ de unanim, 'l dă Suveranuluĭ şi moscenitorilor seĭ, conţine în sine o inovaţiune de natură a schimba, a altera întru cât-va raporturile Statuluĭ nostru cu alte State, orĭ a turbura armo-

nia, buna înţelegere ce avem cu acele State, orĭ a micşora încrederea ce ele aŭ avutŭ până acumŭ în Statulŭ românŭ?

Dar, D-lorŭ, pênă acum suveranulŭ nostru se numia Domn. Insă ce va să dică Domnu, daca nu Suveranŭ? In locŭ de a zice Suveranulŭ Românilor, dicémŭ numai Domnulŭ Românilorŭ.

La noĭ, semnificarea cuvêntuluĭ Domnu este curat latină; el derivă de la Romanĭ, din vorba *dominus*, şi la latinĭ *dominus* insemna stăpânŭ, suveranŭ, însemna maĭ târdiŭ şi Impěratŭ. De aceea, şi la noi, Domniĭ, în vechime, se numeaŭ *stăpânitorĭ*, după cum, cu dreptŭ cuvêntŭ, a observatŭ D. Chiţu. Cândŭ aŭ începutŭ a se ivi termeniĭ moderni, pe Domnŭ 'l numeaŭ adesea principe, cuvêntŭ care nu exista în limba nóstră veche. Acum, pe Domnŭ, adică pe Suveranŭ 'l numimŭ Rege, pentru că acesta este numele propriŭ el ierarchieĭ diplomatice, pentru că acestŭ titlu se cuvine a purta Suveranul nostru, Domnul nostru, pentru că acestŭ titlu se impune Luĭ prin natura lucrurilorŭ, prin întinderea şi valórea Statuluĭ nostru, prin importanţa sa politică şi economică ! (Aplause).

Dacă, luândŭ astă-dĭ un nume şi un titlu precis şi bine definitŭ, care este o consecinţă logică a recunóscereĭ independenţeĭ noastre urmăm tot de-o-dată şi o impulsiune a inimeĭ nóstre, acésta este o armonie fericită de care se cuvine a se ţine compt uneĭ naţiunĭ, ce a sciut a uni simţimêntul inimeĭ cu vocea raţiunei. Şĭ cândŭ astă-dĭ îndeplinimŭ cea maĭ vie şi maĭ ardinte dorinţă a orĭ-căruĭ Românŭ, în momentul când vě vorbescŭ şi cândŭ adunarea face acest mare act, suntŭ sigurŭ că sufletele eroilorŭ românĭ de la Plevna tresar de fericire în regiunile sânte unde se află!.... (Aplause prelungite şi repetate). Consultând însă numaĭ acea raţiune a diplomaţieĭ, mě întreb: în ce schimbarea acésta de nume arŭ putea da nascere la uă umbră chiarŭ de neîncredere în România?

Maĭ ântâiŭ, România, ca Statŭ independinte, ca consecinţă a suveranităţeĭ sale, póte să 'şĭ dea orĭ-ce nume va voi. Acésta o practică tóte Statele moderne, esemplele suntŭ numeróse, şi nimenĭ nu le-a contestatŭ acestŭ dreptŭ, după cum suntŭ sigur că nu se va contesta nicĭ nouě. (Aplause).

Dar, abstracţiune făcendu de dreptul în sine, la noï maï suntŭ şi alte consideraţiunï pentru carï schimbarea numeluï nu trebue să provóce neîncrederï saŭ temerï.

Prima consideraţiune este, precum amŭ disŭ, că titlul de Rege al Românieï nu este de câtu continuarea aceliaşï suveranităţï. Regele este, în modŭ maï precisŭ, maï exactu şi maï bine definitŭ, aceea ce era Domnul Românieï în modŭ vagŭ şi nedeterminatŭ. Nicï dreptulŭ, nicï esercitiul dreptuluï, nu se adaogă, nu descresce.

O altă consideraţiune este că Regatul nostru nu aduce cu sine dificultăţï carï arŭ resulta din modificărï de fruntariï saŭ întinderï de teritoriï. România, Regat, continuă a fi în aceléşï limite cu aceiaşı întindere de teritoriŭ ca şi în trecut.

Maï adaogŭ încă, D-lorŭ: la noï, Regatul nu are tradiţiunï, pentru ca să pótă a i se presupune óre-carï aspiraţiunï, pentru ca să se crédă că póte încuragea tendinţe îngrijitóre pentru alţiï. România, Regatŭ, continuă tradiţiunile Românieï Domniat orï Principatŭ; nu are alte aspiraţiunï, nicï va încuragia tendinţe vătămătare altora.

Ast-felŭ că România, Regat, nu este de câtŭ totŭ România de maï 'nainte; nu are nicï alte aspiraţiunï, nicï alt program. Aspiraţiunile, ca şi programul regatuluï Român, vor fi, ca şi maï 'nainte, de a se afla în cele maï bune relaţiunï cu tóte Puterile, şi de a urma calea cea mare a naţiunilor civilisate. (aplause).

Pe lêngă aceste explicaţiunï, ce ca ministru din afară eramŭ datorŭ să daŭ, maï pot adăoga că proclamarea regalităţiï, că regularea acesteï consecinţe a independinţeï nóstre, că acéstă întărire a principiuluï monarchieï nóstre ereditare, constitue o garanţie maï mult, ce noï oferimŭ pentru stabilitate şi ordine, pe Dunărea-de-josŭ. De aceea eŭ me linguşesc a crede că puterile Europene, vor privi cu bucurie acestă nouă garanţie, acest omagiŭ principiuluï autorităţeï, pe care le oferă Româniï cu o tărie de voinţă şi cu o unanimitate, pe carï eï de maï multe orï aŭ arĕtat'o pentru faptele cele marï. (Aplause.)

Sunt sigur, în orï-ce cas, că marile puterï Europene nu vor

da o rea interpretare acestuĭ mare act de astă-ḑĭ al poporuluĭ român! (Aplause prelungite).

— Se cere închiderea discuţiuneĭ şi punêndu-se la vot se primesce.

— Se pune la vot, luarea în considerare a proiectuluĭ de lege, şi se adoptă în unanimitate.

— Se citesce art. I.

D. N. Ionescu. D-niĭ meĭ, nicĭ numele de Regat, nicĭ faptul acesta nu este nou în istoria Românilor. Sunt ṣépte secole de când între Carpaţĭ şi Balcanĭ a resunat aceste nume de Rege Românesc. Nu surprindem dar pe nimenĭ, pe nicĭ unul dintre popórele care s'au aflat cu noĭ în relaţiunĭ sau în lupte, când astă-ḑĭ, după ce am intrat cu bune condiţiunĭ şi cu perfecta procedare, în familia Statelor Europene, luăm o numire care este maĭ în acord cu usurile acestor State, cu limbagiul lor. Pentru noĭ, numele de Rege, numele de Regat, pe care 'l aplicăm suveranităţeĭ nóstre, nu este astă-ḑĭ de cât o afirmare maĭ mult că am intrat în familia Statelor Europene. Aşa vom fi consideraţĭ ca un Stat naţional care numaĭ are nicĭ o luptă de întreprins pentru a 'şĭ îndeplini înalte ambiţiunĭ suverane; suntem din punctul acesta de vedere în drept de a crede că nicĭ o dificultate nu va întâmpina notificarea care se va transmite Puterilor celor marĭ şi tutulor celor-alte State Europene, despre îndeplinirea acestuĭ ultimu act al constituireĭ nóstre definitive. Nu este dar un lucru care să ne pună câtuşĭ de puţinu in îngrijire, că trebue să'l justificăm altminteri de cât prin voturile nóstre cugetate, prin determinarea reflectată, prin solemnitatea deliberată carĭ le dăm acestuĭ act. O corónă regală maĭ mult şi nimic alt.

Când ne-am întrebat; daca îndeplinirea acestuĭ act ar putea să ne aducă vre o dificultate, atuncĭ cu toţiĭ ne-am rĕspuns: că Europa cunoscea acésta încă de când ea a venit cu puterea eĭ colectivă în contact cu noĭ, adică de la 1857. Atuncĭ Divanul ad-hoc din Bucurescĭ, mărginindu-se numaĭ la dorinţele principale şi curat politice ale naţiuneĭ; a spus în *actul esplicativ* că, admiţĕnd monarchia constituţională, România vrea să

dea o garanţie naţiunilor civilisate în sinul cărora doria să intre, cum că ea va fi in tot-d'a-una un element de ordine şi de progres (aplause).

Am ḑis acésta şi ne-am ţinutu de cuvint. Până acum n'am făcut nicĭ un act în miḑlocul desordineĭ şi al sângiurilorŭ, fiind că aci era o naţiune care 'şi făcea evoluţiunile sale naturale, fiind că aci era unŭ poporu care avea consciinţă de noua viaţă la care se renăscea (aplause).

La 1866, am venit de a da acesteĭ dorinţe o espresiune viuă, adică atuncĭ cândŭ amŭ alesŭ o persónă pe capul căreia să se pună Coróna Suverană, şi atuncĭ ce amŭ ḑisŭ noi Europeĭ? Ce a ḑisŭ Suveranul nostru? Ceea ce amŭ ḑisu noĭ, era cea maĭ sigură dovadă despre buna nóstră credinţă, despre sinceritatea cugetărilorŭ şi faptetorŭ nóstre politice. Am ḑisŭ: continuăm îndeplinirea dorinţelorŭ de care v'amŭ rugatŭ să luaţi act. Ce a ḑisŭ: suveranul nostru a zisŭ: astă-ḑĭ soldat, mâne cetăţénŭ, unesc sórta mea cu a Românieĭ, primescu puterea cum este; căcĭ El avea credinţa că pe capul ţĕreĭ şi al Sĕu trebuia să vină coróna meritată prin străduinţele leale de a intra cu cuget bun în familia Europeană (aplause).

D-lor, permiteţi'mĭ o mică explicare personală, fórte scurtă. N'aşŭ fi voitŭ să aducŭ persóna mea aci, fiind că nu are nicĭ un titlu la extrema D-v. buna-voinţă; dar sunt dator să ḑicŭ că la 1866, cândŭ eŭ amŭ combătutŭ principele străin amŭ ḑisŭ aceste vorbe, constatândŭ că eramŭ în diverginţă de opiniune cu voinţa ţĕreĭ, exprimată prin Divanurile ad-hoc, amŭ ḑisŭ că Domnul străin, în spiritul nostru, este independinţa, este întărirea nóstră în familia Statelorŭ Europene şi amŭ adaosŭ că de ce nu s'arŭ putea să fimŭ şi noĭ Stat independentŭ şi să avemŭ unŭ rege? Cuvintele acestea, textual le amŭ ḑisŭ atuncĭ: ceea ce s'a pututŭ pentru Grecia, se va putea şi pentru România.

A venitŭ ora să ḑicemŭ astă-ḑĭ Europeĭ: amŭ făcutŭ noĭ prin noĭ înşine ceea ce voĭ aţi făcutŭ pentru Grecĭ (aplause).

D-lor, nu maĭ mĕ întind a vorbi despre bravura ce a desvoltat poporul Român în luptele pentru independenţa; ar fi a face

să vibreze córdele inimeï D-v. odată maï multŭ. şi destul a rĕsunat acéstă incintă de unanimile şi patrioticele nóstre aplause.

Nu pentru acésta aşŭ convia eu patriotismul D-v., ca să ne arătâm mândri că curge în vinele nóstre sânge de Român; dar aşu vrea să scie Suveranul nostru, adoptat de ţéră cu atâta sinceritate şi identificatŭ insuşĭ, cu dinsa, cu atâta inimă, ca El, care a credut in valórea şi virtutea militară Română, să créză şi in patriotismulu şi in civismulu naţiuneĭ Române (aplause).

România modernă nu va lipsi nicĭ odată delângă Majestatea Sa Regele Carol I-iu, fiind că Majestatea Sa, inainte de a fi pusu Coróna Regală pe capŭ, s'a purtatŭ ca unu Domn-Rege, şi astădĭ nu are de câtu a o primi ca un presentu, pe care representaţiunea naţională 'ĭ oferă cu incredere ca pe unu lucru bine meritatu (aplause prelungite).

Noĭ respundemu in numele naţiuneĭ cu incredere la increderea ce Majestatea Sa a avutu in virtutea militară Românéscă reinviată (aplause).

Dar, D-lor daca reinoimŭ noĭ adĭ tradiţiunile nóstre suverane de secolĭ, suntemŭ datorĭ de a spune că prin acéstă lege, prin acestu act, Romania inţelege ca să fie trecută în numerul Statelor Europene care s'aŭ regeneratŭ prin libertăţĭ garantate de instituţiunĭ monarchice constituţionale, pentru ca cu acésta Europa să ne respecte maĭ multu, fiind-că amu întăritŭ cu tóte garanţiile, esistenţa nóstră; fiind sigură Europa ca şi de acĭ înainte vomu avea aceiaşĭ fidelitate care amŭ avut-o şi până acumu şi că nu voimŭ să aducemu nicĭ o neplăcere naţiunilor vecine; căutând in tot-da-una să fimu in familiea Europenă un elementu de ordine şi de progresŭ, unŭ exemplu de incuragiare pentru tóte popórele din Orient, care ca şi noĭ vor căuta să adopte formele moderne ale Europeĭ Occidentale, pentru ca şi Europa să nu se desintereseze la sorta tinerilor regate care se înfiinţéză pe ruinele imperiuluĭ de răsăritu, regeneratu prin legitima tendinţă a popórelor susceptibile de civilisaţiune.

Noĭ nu vom inceta nicĭ odată de a proba, prin faptele nóstre, că avemŭ constiinţă deplină despre rolulu ce ne este datŭ

a indeplini şi că acestŭ rol este temperatŭ la noĭ prin sentimentul datorieĭ ce avemŭ de a arăta că popórele carĭ să regenereaze in orientŭ, că popoarele care pun pe Capulŭ Suveranilor lor corónele regeştĭ, sunt un elementŭ maĭ multŭ de desvoltare şi de înflorire pentru acele câmpiĭ desolate ale Europeĭ Orientale, pe care suflarea Europeĭ moderne, le-a rechematŭ la viaţă (aplause).

Pentru noĭ, Coróna Regală care o vom presenta Domnuluĭ Rege al Românieĭ, după usurile moderne, va fi încă o reinoire a pactuluĭ dintre ţară şi Domn, că şi El va fi in tot-d'a-una, precum s'a arătat până acum, fidel păzitor al libertăţilor poporuluĭ Român (aplause prelungite).

Când cel d'ântăiŭ rege Românesc (Ioniţă Asan) a cerutŭ coróna de la Sântut Papa, el a inţelesŭ că după usul de atuncĭ, să contracteze cu acela care distribuia corónele, un pact de bună armonie politică. Cândŭ noĭ astă-zĭ punem pe capul Domnuluĭ nostru Corona Regală, înţelegemŭ ca dăm o probă de amicie fidelă naţiunilor puternice ale Europeĭ care credŭ in libertate şi in progres.

De aceia credŭ că bine am făcutŭ când la art. 1 al legeĭ amŭ înălţatŭ ânteiŭ pe România la Regat, pentru că România a fost maĭ ânteiŭ şi apoĭ Domniĭ, carĭ s'aŭ insuflat din măreţele eĭ aspiraţiunĭ.

Aşa dar, de astă-ḑĭ înainte, ţéra este înălţată prin sine la o demnitate superióră şi ea va şci să se arate demnă de acésta înălţare.

Acésta este speranţa, acésta este credinţa nóstră a tutulor, pentru acésta vomŭ vota cu toţiĭ acéstă lege. (aplause prelugite).

D. preşedinte *al consiliuluĭ*. D-lor, este de datoria mea să vĕ mulţumescŭ din tótă inima pentru sentimentele unanime ce aţĭ manifestat cu acéstă ocasiune. Onorabilul D. Ionescu a lămuritŭ, a caracterisatŭ care este inţelesul proclamăreĭ Regatuluĭ la noĭ ; D-sa a spus că divanul ad-hoc 'l-a proclamat. şi când ḑicea cuvintele acelea, m'amŭ uitatŭ la tribună şi amŭ vĕḑutŭ bustul Câmpineanuluĭ, şi atuncĭ 'mĭ-am adusŭ aminte de unŭ faptŭ din istoria nóstră. Să căutaţĭ, D-lor, in cancelari

Austrieĭ și veţĭ găsĭ acolo că încă de la congresul de la Sistov, Cantacuzino și Câmpineanu, s'aŭ dusŭ să céră unirea ţĕrilor și Regatul. Câmpineanu încă de la 1838 s'a dusŭ la Londra și la Paris și a dat memoriĭ, cerĕnd unirea principatelor și constituirea lor in Regat. Prin urmare, nu este o condiţiune noue, ci o condiţiune care de secolĭ e necesară Românieĭ, ca să pótă să trăiască liberă și independinte, constituind un element de ordine, de progresŭ și de civilisaţiune in Orient (aplause prelungite).

— Se pune la vot art. 1 și se primesce in unanimitate.

— Se pune la vot art. 2 și să primesce in unanimitate.

— Se pune la vot proiectul de lege in total :

Votanţĭ. 99

Maioritate absolută. 50

Aŭ votat pentru, 99.

SENATUL

—

SESIUNEA ORDINARA PRELUNGITA.

—

Ședinţa de la 14 Martie, 1881.

Președinţia D-luĭ *Dimitrie Gr. Ghica* președinte, asistat de D. secretar D. Pișca.

Ședinţa se deschide la orele 2 și jumĕtate după amiadĭ.

Presenţĭ 41 D-nĭ senatori.

Nu respund la apelul nominal 27 D-nĭ senatorĭ.

Sumarul ședinţeĭ precedente se citesce și se aprobă.

D. președinte Dim. Ghica- Onor. D-nĭ senatorĭ, amu primitŭ o telegramă din partea onor. președinte al Camereĭ deputaţilor. Daţi'mĭ voe să v'o citesc :

D-luĭ președinte al Senatuluĭ.

Am onóre și fericire a'ţĭ comunica urmĕtorul fapt naţional : Astă-ḑĭ Camera, in urma uneĭ interpelări, a proclamatŭ pe Măria Sa Regală de *Rege al Romaniei*. Indată după aclamare, Camera a trecut in secţiuni pentru a transforma propunerea in proict de lege, care se va vota indată.

Trăiască Romània!
Trăiască Majestăţile Lor Regele şi Regina!
Preşedinte, *C. A. Rosetti.*

(Aplause unanime prelungite în Senat şi în tribune).

D. G. Lecca. D-le preşedinte şi D-lor senatorĭ, ceea ce a făcutŭ Camera suroră este unŭ sentementŭ general al ţěreĭ şi nu putemŭ de câtŭ să punemŭ în lucrare acel sentiment, aclamând pe Măria Sa Regală Carol I *Rege al Romàniei.*

Să trăiască Măria Sa Regală Carol I, *Rege al Romaniei* (aplause).

Asceptâm să vină legea de la Cameră ca să o votâm şi noĭ aplause).

D. preşedinte Dim. Ghica. Să trăiască Majestatea Sa Carol I Regele Romanieĭ! (Aplause entusiaste şi prelungite în Senat şi în tribune.)

Inalt Prea S. S. Mitropolitul Primat Calinic.

Domnule preşedinte,
Domnilor senatorĭ,

In ţara nóstră Română, tot-d'a-una Biscrica şi Clerul aŭ fost alăturea cu poporul în capul tuturor ideilor mari naţionale.

Astă-ḑĭ când spre fericirea şi mărirea poporuluĭ român, Romània se proclamă la rangul ce i se cuvine printre Statele Europene, şi ia titlu de **Regat**, titlu pe care l'a căştigatŭ şi binemeritatŭ prin sângele a miĭ de eroĭ versatŭ pe câmpul de bătae, Clerul Român se asociază din totŭ sufletul la acestŭ mare act naţional; şi împărtăşindŭ sinţimântele de bucurie ale intregeĭ Naţiunĭ Române, rógă pe cel A tot Puternic să bine cuvinteze acest mare act; şi să facă ca scumpa nóstră Patrie să prospereze în miitŭ sub scutul Regalitaţeĭ, şi sub conducerea Augustuluĭ şi prea iubituluĭ nostru Suveran Carol I.

Să trăiască Majestatea Sa Carol I Regele Romànieĭ.

Să trăiască Majestatea Sa Dómna Regina Romàniei.

Să trăiască Naţiunea Română şi guvernul care a condusŭ până aci destinele eĭ (aplause generale).

D. preşedinte. Cu învoirea D-v. suspend şedinţa pentru o jumĕtate de oră.

— Şedinţa se redeschide la orele 4 după amiadĭ.

D. preşedinte Dim. Ghica. D-lor senatorĭ, şedinţa este redeschisă.

D. ministru al lucrărilorŭ publice are cuventul.

D. colonel Dabija, ministru al lucrărilor publice, dă citire următoruluĭ Mesagiu Domnescu şi proiect de lege:

Domnilor senatorĭ,

Pe lêngă raportul consiliuluĭ meu de miniştrĭ;

Alăturatul proiect de lege venit din iniţiativa Camereĭ legiuitóre, 'l înaintez deliberăreĭ D-vóstre.

Dat în Bucurescĭ, la 14 Martie 1881.

CAROL.

Preşedintele consiliuluĭ de miniştri, **I. C. Brătianu.**

PROICT DE LEGE

Art. 1. România ia titlul de *Regat.* Domnul eĭ, Carol I, ia pentru sine şi moscenitoriĭ seĭ, titlul de *Rege al Românieĭ.*

Art. 2. Moscenitorul Tronuluĭ va purta titlul de *Principe Regal.*

D. Preşedinte. D-niĭ meĭ, credŭ că exprimŭ dorinţa d-v. declarându acéstă lege de urgentă. (aprobărĭ).

Trecemu dar, în secţiunĭ unite pentru unu cuartu de oră.

— Senatul trece in secţiunĭ.

— La redeschiderea şedinţeĭ, D. preşedinte Dim. Ghica ocupa fotoliul preşedinţial.

D. Preşedinte. D-lor senatorĭ, comitetul delegaţilorŭ a numitŭ raportorŭ pe D. Ion Ghica, asupra proiectuluĭ ce vi s'a comunicatŭ astă-ḑĭ. D. Raportorŭ e rugatŭ a veni la tribună.

D. Ion Ghica, raportorŭ, citesce următorul raportu şi proiectŭ de lege:

Domnilorŭ senatorĭ,

Comitetul delegaţilorŭ, compusŭ din d-niĭ George Cantacuzino, George Leca, Costin Brăescu, Eugeniŭ Stătescu şi sub-

scrisul, întrunindu-se astă-zî în numĕrŭ complectŭ, a luatŭ în cercetare proiectul de lege, prin care România ia titlul de **Regatŭ**, şi Domnul eĭ Carol I titlul de **Rege**, votatŭ de onor Aduuarea deputaţilorŭ şi adusŭ în deliberarea Senatuluĭ, cu Domnescul Mesagiŭ, No. 682.

Comitetul delegaţilorŭ a primitŭ acestŭ proiectŭ de lege în unanimitate şi 'mĭ a făcutŭ onorul a me numi raportorŭ.

D-lorŭ senatorĭ, prin acéstă lege şi prin voturile unanime ale representaţiuneĭ naţionale nu se creéză o stare nouĕ de lucrurĭ, ci se dă o consacrare maĭ multŭ uneĭ situaţiunĭ deja dobândite.

Suntemŭ convinşĭ, D-lorŭ senatorĭ, ca Europa va vedea în acestu actŭ o garanţie de ordine şi de tărie.

Suntemŭ mândri şi fericiţĭ d'a supune Senatuluĭ acestŭ proiectŭ de lege, şi a'ĭ face cunoscutŭ că el a fostu admisŭ cu entusiasmŭ şi unanimitate de tote secţiunile, ca unul ce respunde la interesele generale ale ţereĭ.

Raportor, *Ioan Ghica.*

PROIET DE LECE

Art. 1. România ia titlnl de *Regatu*. Domnul eĭ, Carol I, ia pentru sine şi moscenitoriĭ seĭ, titlul de *Rege al Românieĭ*.

Art. 2. Moscenitorul Tronuluĭ va purta titlul de *Principe Regal*.

D. preşedinte Dim. Ghica. Discuţiunea generală pentru luarea in consideraţiune a proiectuluĭ de lege este deschisă. D. George Cantacuzino are cuvêntul.

D. Gheorge Gr. Cantacuzino. D-lor senatorĭ, orĭ de câte orĭ o faptă mare şi naţională se împlineşte, inima orĭ-căruĭ Românŭ trebue să tresalte de bucurie. Astă-zi, după atâtea secole de lupte şi suferinţe, ne este datŭ nouă să vedemŭ coróna vitejilorŭ noştri Domnĭ înconjurată de o nouă aureolă de gloria şi de mărire.

Să salutămŭ în acestŭ faptŭ aurora uneĭ ére de propăşire pentru România şi să fimŭ mândri şi fericiţĭ că putemŭ parti-

cipa la acestŭ actu măreţŭ care respunde la dorinţa întregeĭ naţiunĭ (aplause).

Dacă ne-ar fi datŭ să citimŭ in cartea destinuluĭ, suntu sigurŭ că amŭ putea vedea rolul însemnatŭ ce este menită a juca România in opera de civilisaţiune şi progresŭ ce'ĭ este reservată de providenţă în Orientul Europei (aplause prelungite. Bravo, bravo). Să ne unimu darŭ cu toţiĭ in votul nostru, ca să fie ştiutu de toţĭ că in România nu esistă de câtŭ unu glasŭ şi nu bate de câtŭ o inimă ori de câte orĭ este vorba de mărirea şi gloria ţĕreĭ. (Aplause prelungite şi repeţite).

D. preşedinte al consiliuluĭ Ioan C. Brătianu. D-lor senatori iaŭ cuvêntul ca să îndeplinescu o datorie, declarându fericirea mea, că audŭ vorbindŭ ast-fel pe D. Iorgu Cantacuzino, fiul luĭ Grigore Cantacuzino, care a lucratŭ împreună cu Câmpineanu şi Iancu Roseti şi a pornitŭ pe Câmpinanu la 1838 la Paris şi Londra ca să ceră *unirea* Principatelorŭ şi constituirea lor in *Regatu.* (aplause prelungite).

D. Lascar Catargi. Partidul conservatorŭ se uneşte şi salută cu bucurie rădicarea Românieĭ la *Regatu* şi a Măriei Sale Domnuluĭ ca *Rege al României.* Să trăiască prin urmare Majestatea Sa Regele Românieĭ ! Să trăiască Rrmânia (aplause prelungite).

D. Vasile Alecsandri. D-lor senatorĭ, suntŭ şi eŭ fericitŭ că m'a ajutatu D-deŭ să trăescu până acum ca să vedu împlinindu-se acestu actu mare la care noĭ toţĭ amŭ visatŭ.

Prin Rădicarea Românieĭ la rangul de *Regatŭ*, se incoronéză faptele eroice a acelorŭ Românĭ carĭ s'aŭ jertfitŭ in resbelul din Bulgaria, şi vedemŭ că sângele lorŭ astă-ḑĭ este recompensatŭ de representaţiunea naţională prin coróna care se pune Românieĭ (aplause prelungite). Acéstă ḑi este nu numaĭ o serbătóre care umple de bucurie sufletele tutulorŭ Românilorŭ, darŭ potu ḑice că chiarŭ cerul se bucură, căcĭ precumŭ vedeţĭ in ḑioa de astă-ḑĭ cerul este splendidŭ ! (aplause prelungite şi entusiaste).

— Ne maĭ luândŭ nimenĭ cuvêntul se pune la votu luarea în consideraţie şi se primeşce.

— Se dă citire art. I și se primesce.

Se dă citire art. II și se primesce.

D. președinte. Votarea proiectuluĭ in total cred că vețĭ primi a se face prin apel nominal.

Mai multe vocĭ. Da, da, prin apel nominal.

— Se procede la votarea proiectuluĭ in total prin apel nominalŭ și respundŭ pentru proiectul de lege:

P. S. S. Mitropolitul Primatŭ, P. S. S. episcopul de Râmnicŭ, P. S. S. episcopul de Roman, P. S. S. episcopul de Buzeŭ, P. S. S. episcopul de Hușĭ; D-niĭ Alexandri Vasile, Atanasiu M., Bădescu G., Bantaș C., Bozianu C., Boerescu V., Brăescu Costin, Brătianu I., Cantacuzino G., Catargi Lascar, Dabija N. (colonel), Deleanu C., Florescu I. (general), Fotino Androcle (dr.), Ghica I., Grădiștênu P., Grăjdănescu Apostol, Iorgulescu Gr., Iurgea G., Lupescu G., Manu George (general), Mihălescu Simeon, Pruncu D., Rosetti Theodor, Sendrea St., Severin Em. (dr.), Stătescu Eug., Stirbeĭ Alex., Ghica Dimitrie, Bibescu N. (colonel), Lecca G., Ghermani Menelas, Pișca D,, Manolescu N., Șiaicariu Vasile.

D-nu Președinte Dimitrie Gr. Ghica. D-lor, resultatul votuluĭ este:

Votanțĭ 40.

Unanimitatea Senatuluĭ s'a pronunțatŭ *pentru* proiectul de lege (aplause prelungite.)

D-niĭ meĭ, președintele nu are dreptul să ia cuvêntul când presidéză; (fórte mișcat) dar să'mĭ fie permisŭ a mulțumi luĭ D-ḑeŭ că m'a invrednicitŭ să iaŭ parte la acestŭ mare actŭ național! (aplause unanime și entusiaste in Senatŭ și in tribune.)

D-niĭ meĭ, suntețĭ rugațĭ ca la ora 6 să vĕ aflațĭ la Palat, unde voiu avea onoarea a da citire proiectuluĭ de lege Majestățeĭ Sale Regale.

Vocĭ. Prea bine.

Ședința se rădică la 5 ore, anunțându-se cea viitóre pe Lunĭ.

Astăḑĭ 14 Marte, la orele 6 p. m., ambele Corpurĭ Legiuitóre, avêndŭ in capŭ pe președințiĭ lor, Principele Dimitrie

Ghica și D. C. A. Rosetti, pe I. P. S. S. Mitropolitŭ Primatŭ, impreună cu PP. SS. LL. Episcopiĭ eparhioțĭ, s'aŭ presentatŭ la Palatŭ, spre a supune M. S. R. Domnuluĭ voturile date de Senat și de Adunarea deputaților.

După ce aŭ fostŭ introduse in sala Tronuluĭ, unde eraŭ facă și D-niĭ miniștriĭ, Măriile Lor Regale 'Șĭ-aŭ făcutŭ intrarea și S'aŭ suitŭ pe Tron, in midlocul celor maĭ viuĭ aclamațiunĭ. D-niĭ președințĭ al Senatuluĭ și al Adunăreĭ deputaților s'aŭ infăcișatu inaintea Măriilor Lor Regale, și președintele Senatuluĭ a rostitŭ următórele cuvinte:

Măria ta,

Sunt mândru și fericitŭ că sórta m'a desemnatŭ a veni din partea Senatuluĭ și Adunăreĭ deputaților, spre a da citire Măriei Vóstre Regale, legeĭ ce s'a votatŭ astădĭ de ambele Corpurĭ Legiuitóre, și prin care se încoroneză dorințele întregeĭ Românií.

Apoĭ D. președinte al Senatuluĭ a citit următórele:

LEGE

Art. I. România ia titlul de Regat,

Domnul eĭ, Carol I, ia pentru Sine și moștenitorii Seĭ, titlul de Rege al Românieĭ.

Art. II. Moștenitorul Tronuluĭ va purta titlul de Principe Regal.

D-niĭ senatorĭ și deputațĭ aŭ exclamatŭ atuncĭ, «Trăiască Regele, Trăiască Regina!»

Domnul a respunsŭ prin aceste cuvinte:

Mare și solemn este momentul in care representanțiĭ națiuneĭ aŭ venit in giurul Meŭ, spre a 'Mĭ supune hotărîrea unanimă a Corpurilor Legiuitóre. El incepe o fóie nouă in cartea in care stă scrisă viuéța poporuluĭ Român, și incheie o periódă plină de lupte și de greutățĭ, dar și bogată in bărbătescĭ silințe, in eroice fapte. In acestŭ momentŭ, voiu repeta ceea ce am spus tot-d'a-una, că voința națiuneĭ a fost pururea călăuza Domnieĭ Mele. De cincĭ-spre-ḑece anĭ sunt Domnul inconiug-

ratŭ cu dragostea și cu increderea națiuneĭ; aceste sentimente dilele bune le-aŭ inveselit, dilele grele le-au intărit intre noĭ. Mândru dar am fost ca domn, scump 'Mĭ-a fost acestŭ nume pe care s'a revĕrsat in trecutŭ raze de glorie și de mărire; pentru viitorŭ insă România a credutŭ că este necesar și conform cu intinderea, cu insemnătatea și cu puterea dobândită și manifestată prin acte neindouelnice și carĭ au inălțat numele eĭ de a se proclama in Regat. Nu dar pentru Mine personal, ci pentru mărirea țĕreĭ Mele primesc titlul care exprimă dorința cea maĭ viue care arde de atâta timp in peptul fie-căruĭ Român, dar care nu schimbă intru nimic legăturile strĕnse stabilite intre națiune și Mine, și care aŭ dovedit cât sunt de tarĭ evenimentele ce le am petrecutŭ impreună.

Fie ca primul Rege al Românieĭ să se bucure de aceeaș iubire ca acel care până astădĭ a fost și remâne Domnul eĭ; căcĭ, pentru Mine, dragostea acestuĭ nobil și vitez popor, căruĭ am dat inima și sufletul Meu, este maĭ scumpă și maĭ prețiósă de cât tóte măririle carĭ incongióră Coróna. Aceste cuvinte, des intrerupte de aclamațiunile asistențeĭ, au fost urmate de urările cele maĭ entusiaste. Apoi Domnul, pogorându-Se de pe Tron, a sub-scris, in facia representanților națiuneĭ, decretul de sancționare a legeĭ.

Majestățile Lor, neincetat aclamate, S'aŭ apropiat apoĭ de de D-niĭ președințĭ al Senatuluĭ și al Adunăreĭ deputaților, precumŭ și de I. P. S. S. Mitropolitul Primat și de PP. SS. LL. părințiĭ Episcopĭ, le-aŭ mulțumit pentru urările exprimate, și S'aŭ intreținut asemenea, in modul cel maĭ gracios, cu D-niĭ senatorĭ și deputațĭ.

In timpul cât a durat acéstă ceremonie, o nenumĕrată mulțime, compusă de persóne din tóte stările sociale, se adunase impregiurul Palatuluĭ și pe stradele laterale, manifestând, prin nesfârșite urărĭ, fericirea cu care participa la marele act proclamat de representanțiĭ națiuneĭ.

Majestățile lorŭ, inconjurate de I. P. S. S. Mitropolitul Primat, de d-niĭ președințĭ al Senatuluĭ și al Camereĭ și de d. președinte al consiliuluĭ de miniștri, S'aŭ arĕtatŭ pe balconŭ și aŭ

mulţumitŭ poporuluĭ, venitu spontaneŭ pentru a saluta pe Regele şi Regina Românieĭ.

După acésta, Auguştiĭ suveranĭ S'aŭ retrasŭ in apartamentele Lor.

Luni 16 Martie Majestăţile Lorŭ Regele şi Regina aŭ asistat, la orele 11 diminéţa, la Te-Deum, care s'a oficiat in sânta Mitropolie de I. P. S. S. Mitropolitul Primat, incongiurat de inaltul clerŭ, pentru a chema bine-cuventările A tot-Puternicului asupra Regatuluĭ. Cu acéstă ocasiune I. P. S. Mitropolitulŭ Primatŭ a rostitŭ rugăciunea publicată in No. precedentŭ.

La 19 Martie orele 11, Majestăţile Lorŭ Regele şi Regina aŭ primitŭ la palatŭ, pe inaltul clerŭ, avêndu in capul sĕŭ pe I. P. S. Mitropolitul Primatŭ, care a rostitŭ următórele cuvinte:

Sire,

Clerul român, inspiratŭ de aceléşĭ sentimente de iubire către patrie şi Suveranul nostru, ca şi Corpurile legiuitore, ca şi intréga ţară română, a salutatŭ cu o bucurie nespusă votul unanimŭ al representanţilorŭ naţiuneĭ din Adunarea legislativă şi din Senatŭ, exprimatŭ in ḑiua de 14 ale curenteĭ, votŭ prin care România s'a inălţatŭ la rangulu de Regatu, iar Domnitorul nostru la rangul de Rege al Românieĭ.

Ca la tóte actele cele marĭ naţionale şi patriotice, ce s'aŭ sevârşitŭ maĭ nainte în ţara nóstră, asociindŭ şi acumŭ bine-cuvêntarea Bisericeĭ şi rugele nóstre către cel A-totŭ-Puternicŭ, pentru prosperitatea totŭ crescândă a nouluĭ nostru Regatu, şi pentru îndelungata viéţă a Majestăţeĭ Vóstre, prea bunuluĭ şi inţeleptuluĭ Rege, depunemŭ cu totŭ respectul şi cu totŭ devotamentul, omagiele nóstre la treptele Tronuluĭ Majestăţeĭ Vóstre, Regeluĭ Românieĭ, şi esclamămŭ din adâncul inimilorŭ nóstre:

Să trăiască Regatul Românieĭ!

Să trăiască M. S. Regele Românieĭ, Carol I!

Să trăiască M. S. Regina Românieĭ, Elisabeta.

Regele a respunsu:

Clerul românŭ a ştiutŭ a atrage dragoste şi respectŭ, fiindu că la tóte actele marĭ naţionale a fostŭ alăturea cu ţara. Acelaşĭ exemplu il aŭ datŭ şi de astă-dată inalţiĭ prelaţĭ, carĭ şedŭ in Senatŭ şi intregul clerŭ a impărtăşitŭ bucuria naţiuneĭ de a vedea incoronatŭ edificiul politicŭ al Românieĭ. In vremile grele din trecutŭ, el a contribuitŭ la păstrarea naţionalităţeĭ, fiindu că a ştiutŭ să insufle Românilorŭ iubirea de patrie odată cu iubirea de Dumnedeŭ. Nu Me indoiescŭ că, şi in viitorŭ, clerul român va şti a feri naţiunea de orĭ-ce sentimente disolvente, carĭ arŭ pune in primejdie existenţa eĭ. Vemulţumescŭ, Inaltŭ Prea Sfinte, pentru felicitările ce 'Mĭ exprimaţĭ ca Mitropolitŭ Primatŭ, şi suntŭ convinsŭ că A-totŭ-Puternicul va asculta rugăciunile Bisericeĭ şi va respândi bine-cuvêntările sale asupra Regatuluĭ Românieĭ.

Apoĭ Majestăţile Lorŭ, coborindu-Se de pe Tronŭ, S'aŭ intreţinutŭ, in modulŭ celŭ maĭ graţiosu, cu I. P. S. S. Mitropolitul Primatŭ, precumŭ şi cu toţĭ ceĭ-alţĭ membri aĭ inaltuluĭ clerŭ.

Duminecă 22 Martie, la ora 1½, Majestăţile Lorŭ aŭ primitŭ pe d. rectorŭ al universităţeĭ din Bucureştĭ, pe d-niĭ decanĭ şi profesorĭ aĭ facultăţilorŭ, precumŭ şi intregul corpŭ profesoral al scólelorŭ secundare şi primare din Capitală.

D. rectorŭ al universităţeĭ a cititŭ următórea adresă:

Sire.

Ḑiua de 14 Martie 1881 deschide o nouă Eră in analele Românieĭ.

Proclamarea Românieĭ ca Regatŭ nu este de câtŭ consecinţa independenţeĭ dobândită de Românĭ prin viteza lorŭ armată, condusă la glorie şi mărire de Augustul eĭ Căpitanŭ.

Nu Majestatea Vóstră aveţĭ trebuinţă de titlul de Rege, căcĭ virtuţile Majestăţeĭ Vóstre Vĕ inalţă maĭ pre susŭ de Tronul pe care sunteţĭ aşeḑatŭ. România are trebuinţă de titlul de Regatŭ, spre a da maĭ multă putere ordineĭ şi stabilităţeĭ, a'şĭ lua locul ce i se cuvine între Statele Europeĭ şi a representa, cu maĭ multă demnitate, elementul civilisatorŭ in Orient.

Marele actŭ naţional, inălţarea Românieĭ la Regatŭ, a pro-

dusŭ o bucurie generală între toţĭ Romănii şi entusiasmul s'a întinsŭ de la o margine a ţeriĭ până la cea-altă.

Corpul profesoral împărtăşindu acéstă bucurie cu ţéra întrégă, vine, cu cel maĭ profundŭ respectŭ, a supune la treptele Tronului Majestăţeĭ Vóstre felicitările sale cele maĭ sincere şi cele maĭ respectóse. Totŭ de odată corpul didacticŭ se simte fericitŭ că are ocasiunea de-a'şĭ exprima din nou Majestăţeĭ Vostre sentimentele sale de dragoste, credinţă şi devotamentŭ.

Să trăiască Regele Carol I!

Să trăiască Regina Elisabeta!

Majestatea Sa a respunsu prin următorele cuvinte:

Cuvintele ce 'Mĭ adresaţi în numele corpuluĭ profesoral aŭ unŭ deosebitŭ preţŭ pentru Mine, şi, împreună cu Regina, ve mulţumescŭ pentru urările ce Ne aduceţĭ în acéstă solemnă împrejurare. Inr'adeverŭ o nouă Eră a începutŭ pentru România în ḍiua de 14 Martie 1881. In acea ḍi aŭ fostŭ încoronate silinţele seculare. dorinţele cele maĭ viĭ ale Românilor. Dar totŭ din acea ḍi începŭ nouĭ, şi nu maĭ puţinŭ marĭ, datoriĭ pentru noĭ, acelea de a păstra şi a consolida ceea ce amŭ câştigatŭ cu atâtea greutăţĭ. Indeplinirea acestorŭ datoriĭ va fi cu atâtŭ maĭ multŭ înlesnită, cu câtŭ toţĭ cetăţenii românĭ vorŭ şci a iubi şi a respecta *libertatea* şi *ordinea*, *munca* şi *şciinţa*. Aceste deprinderĭ, carĭ suntŭ temelia unuĭ Statŭ bine întocmit, corpul didacticŭ trebue să le sădéscă în inimile tinerelorŭ generaţiunĭ, dacă voimŭ să pregătimŭ pentru România viitóre, cetăţenĭ în stare de a culege şi păstra neatinsă moştenirea care o va primi de la noĭ. Suntŭ convinsŭ că corpulŭ didacticŭ va şci în totŭ-d'auna a insufla junimeĭ principiĭ morale, sănetóse şi patriotice, arătându-se ast-fel demnŭ de marea sa misiune, de greua sa respundere, şi viitorimea 'şĭ va aminti cu recunoştinţă numele învețătorilorŭ celorŭ bunĭ, precumŭ aŭ remasŭ nemuritóre numele luĭ Lazăr şi a celorŭ carĭ, împreună cu dênsul, aŭ lucratŭ la deşteptarea némuluĭ românescŭ.

Telegramele I. P. S. Mitropolit al Moldovei și Sucévei și ale P. S-lor Episcopi de Argeșu și Dunărei de josŭ.

Inaltu Prea Sântitului Archiepiscopu Mitropolitul Primatu al Romaniei.

Cu cea maĭ inălțată mulțumire sufletéscă, primiiŭ incunoștințarea ce frățésca Inaltŭ Prea Sânției Vóstre dragoste a binevoitŭ a'mĭ comunica despre proclamerea Regatului României, făcută de Corpurile legiuitóre, astă-dĭ 14 Martie.

Sub-scrisul regretu din inimă că nu amŭ avutŭ niciĭ o cunoșință positivă maĭ dinainte despre acésta, ca să fi remasŭ în Bucureștĭ incă vr'o câte-va dile pentru a lua parte și eŭ în Senatŭ. Asociindu mĕ însă la votul Senatuluĭ dicŭ:

Să trăiască Regatul Românieĭ!

Să trăiască M. S. Carol I, Regele Românieĭ și M. S. graţiósa Regină Elisabeta!

Iosif Mitropolitul Moldoveĭ.

D-luĭ Președinte al Senatuluĭ.

Imprejurarĭ independente de voința mea, impedecându-me a lua parte la măreţul actu național, în dina de 14 curentŭ prin care unanimul votŭ al corpurilor legiuitóre, declară România de Regatŭ și Domnitorul de Rege, rogŭ respectuosŭ comunicați Senatuluĭ că aderŭ din adâncul inimeĭ la acéstă mare operă. Trăiască România! Trăiască MM. LL. Regele și Regina!

Episcopŭ al Argeșuluĭ, *Ghenadie II-lea.*

Galați, 15 Marte.

M. S. R. Carol I, Regele Românieĭ.

Sub-semnatul, împreună cu clerul eparchieĭ Dunăreĭ-de-josŭ, priimind cu entusiasm scirea de proclamarea Românieĭ la rangul de Regat, am mulțumit prin rugĭ călduróse, luĭ Dumnedeŭ de acest act mare patriotic, și depunem la piciórele Tronuluĭ Majestățeĭ Vóstre Regale umilitele felicitațiunĭ, solicitând de la a-tot-Puternicul să păstreze, în timp de anĭ indelungațĭ, pe Majestatea Vóstră Regală pe tronul Regal al Românieĭ, împreună cu Majestatea Sa Regina Elisabeta.

Iosif. Episcopul Dunăreĭ-de-jos.

Maĭ multe dile, dupe proclamarea Regatuluĭ, aŭ fost destinate pentru priimirea la Palatŭ a diferitelor Autorităţĭ și persóne private din Capitală și de prin districte. Tóte felicitările esprimate direct sau prin telegrame, M. M. L. L. Regeluĭ și Regineĭ, sunt publicate prin «Monitorul Oficialu.»

CALINIC
CU MILA LUI DUMNEḌEU
PRIMAT AL ROMANIEI.

Iubitoriloru de Dumneḍeŭ Fraţiloru Episcopĭ, Iubitoriloru de bună cuviinţă şi podóba cassei Domnului, Prea Cucioşiloru Archimandriţi, Stareţĭ şi Egumenĭ, Prea Cucerniciloru Protoereĭ, Cucerniciloru Preoţi şi tuturoru iubitiloru de Christosu fiĭ aĭ Bisericeĭ şi cetăţeni aĭ pămêntuluĭ României. — Daru vouĕ şi pace de la Domnulŭ nostru Isusŭ Christosŭ şi dorinţă ferbinte de mântuire şi vecinică fericire în Domnulu din partea smereniceĭ Nóstre.

Una din cele maĭ frumóse însuşirĭ ale drept credinciosuluĭ nostru neamŭ Românesc a fost pururea iubirea şi devotamentul către Religie. Dovada cea maĭ viue a acestoru laudabile sentimente suntŭ nu numaĭ monastirile, schiturile şi bisericile réspândite pe totă întinderea teritoriuluĭ Românieĭ, şi numerósele daniĭ cu care erau înavuţite, dar éncă buniĭ şi generoşiĭ noştrĭ străbunĭ priveaŭ ca unŭ actu de vrednicie, ca unŭ plăcut prinos adus Domnuluĭ, cândŭ înălţau saŭ ajutau la înfiinţarea de sânte locaşurĭ chiar şi peste hotarele Ţĕreĭ, acolo unde era nevoie a sprijini şi întări Legea nóstră chrestinéscă.

Acestŭ minunat avînt de credinţă şi de evlavie a luatŭ

naşcere cu inceputul chiar acelorŭ doue principate Romanesci, şi elŭ a urmat totŭ maĭ viu şi maĭ statornicu in mijloculŭ schimbărilor şi nestatornicieĭ timpurilorŭ şi a lucrurilorŭ omeneştĭ. Ceĭ maĭ marĭ şi străluciţĭ Domni Munteni şi Moldoveni, insemnau biruinţele ce repurtaŭ armele lorŭ cu monumente religióse, bisericĭ şi monastirĭ, in care se cântau laudele a tot-Puternicului, pentru ocrotirea neamuluĭ Romănescŭ; şi de la ceĭ maĭ marĭ dregătorĭ politiceştĭ şi bisericeştĭ, pенă la ceĭ maĭ micĭ şi smeriţĭ poporanĭ, fiă care aducea dinarul seŭ la edificarea Dumneḑeeşcilorŭlocaşuri. Ast-felŭ să făcu că 'n acele timpuri turburate sânta nóstră Biserică intrupă şi chezăşui in sine, ca uă adevĕrată Mamă-nutrice, însăşĭ fiinţa şi naţionalitatea nóstră, şi de acolo veni acea dragoste reciprocă, acele legăturĭ strĕnse şi nedespărţite, care unescŭ la noĭ Biserica cu Poporul, căcĭ in tóte imprejurările, bune saŭ rele, cu Poporulŭ s'a inveselit, cu Poporul s'a instristat şi Biserica.

Dar, iubiţilorŭ, daca una lângă alta aŭ statŭ in totŭ d'auna Naţiunea şi Biserica, deca mare şi nepregetată a fost generositatea şi dărnicia credincioşilorŭ, rare orĭ furtunele şi încercările grele care aŭ venitŭ peste Ţeră ĭaŭ lăssat regazŭ ca să pótă ridica edificiĭ măreţe, biserici de acelea monumentale şi imposante, cum se vĕdŭ în alte părţĭ, unde siguranţa şi dăinuirea păceĭ a permis omenilorŭ a se indeletnicĭ cu assemenea lăcrărĭ, carĭ cerŭ muncă liniştită şi urmată într'unŭ lungŭ şirŭ de anı.

Afară de fórte puţine escepţiunĭ, între care se póte cita strălucita si singura in felulŭ eĭ biserica de la Curtea de Argeşiŭ, maĭ tote vechile nóstre construcţiunĭ religióse portă caracterulŭ nesiguranţeĭ şi al sbuciumăreĭ tim-

purilorŭ de atunci. Daca la adăpostulu munţiloru şi a posiţiuniloru mai ocrotite se găsesce câte ua mônastire sau biserică mai importanta, in oraşele nôstre deschise, şi aşia de lesne expuse pe acele vremi incursiuniloru vrăjmaşilorŭ Legeĭ şi neamului nostru, nicăeri trecutulu nu ne-a lasat vre unu edificiu, fie religiosu fie chiarŭ profanu, in proporţiuni mai largi şi mai imposante. Bucurescii chiaru, Capitala Ţerreĭ, scaunul Domniei şi al inaltelor autoritaţi ale Statului, de şi coprinde in sine unŭ mare numeru de Biserici, nu are însa nicĭ pêne asta-di ua Mitropolie care, prin exteriorul şi proporţiunile eĭ, să corespunda cu menşirile uneĭ biserici cathedrale.

Patrunse ca şi Noĭ de acesta lipsa, simţind'o cu aceiaşi mâhnire cu care de mult o simţiamŭ şi Noi, mai multe persone respectabile s'au adresat cătră Noi, invocându-Ne solicitudinea spre a face uă chiemare cătră toţi credincioşiĭ Românĭ şi a ruga pe fiă care să contribuéscă cu ceea ce dragostea sa cătră Biserică şi mijlôcele sale 'lu indeamnă a face pentru unu scopŭ pe atatu de plăcutu lui Dumnedeu, pe câtŭ şi de nobil şi de patrioticŭ. Am credut că datoria Nóstra de pastorŭ Ne impune a da curs acestoru piôse si in adeveru multu simţite dorinţe, şi spre acest finit Ve facemŭ, iubiţilorŭ şi dreptu credincioşilorŭ Chreştini, apelulŭ cel mai ferbinte care pôte ieşi din sufletulŭ unui smeritŭ servitoru al Domnului şi al sânteĭ sele Biserici.

Şi când s'ar putea maĭ nimerit şi mai bine apela la netăgăduitele sentimente religióse ale Românilor, de cât astă-zi, când nemărginita Pronie cerească, care de seculĭ S'a intinsu asupra acesteĭ Ţerrĭ, ne a dat in timpiĭ din urmă dovedile cele maĭ pipăite ale bunătăţeĭ Sale? Ore

evenimentele mari şi importante prin care cu atâta succes a trecut Naţiunea nóstra in aceste ultime done decenii de ani, şi pe care chiar generaţiunea de asta-di le a putut vedea implinite, nu sunt ele semnele cele mai manifeste ale protecţiuneï Divine? Să ne aducem aminte unde eram încă la 1858 şi unde suntem asta-di. Din doue provincii despărţite, slăbite şi umilite prin indelungi suferinţe, s'a facut uă singură Ţérra cu vitalitate puternica: Romania, sub gloriosul sceptru al nobilei odrasle dintr'ua tulpina impărătescă din cele mai stralucite, fu reinviata prin ajutorul celuï A tot-Puternicu in drepturile strabune, precum din mormânt a inviat Domnul pe credinciosul Lazar! Sub Carol I-iu Patria, proclamata suverana şi independenta, şi mai ţată la rangul de regat se recunósce ast-fel de tóte Statele! In fine Dumnedeul părinţilor noştri, care ocrotea odiniórá pe ostaşiï romàni la Rachova şi la Calugarenï, ocroteşte pe demniï loru strenepoţi la Plevna şi Smardan, şi incununa érăşi cu datinii biruinţei vulturii Romanesti, care pórta crucea, semnul Mântuireï! Nu este óre de datoria fia căruï Român a contribui la radicarea unui mareţ şi imposant Templu spre a mulţumi Celuï de Sus pentru atâtea bunatăţi, şi acest templu înălţatú in Capitala Regatului Român independent, nu va fi el tot-de-ua-data şi Cassa Domnului, şi falnicul monument religios al Naţiunei?

Credem cá nu in zadar se va face apel la tradiţionala generositate şi darnicie a Românilor: mai ales când acestá generositate şi darnicia are unu scop atat de inalt, acela de a dovedi generaţiunelor viitore nestramutata credinţa şi religiósa pietate a neamului nostru.

Veniţi deră, iubiţi fraţi şi fii sufleteşti; veniţi de contribuiţi la una din cele mai nobile şi mai frumóse fapte re-

ligiose şi naţionale, care va fi dat a se săvîrşi de către generaţiunea de astă-ḑĭ, ce este deja bogată in atâtea patriotice şi mărețe fapte. Veniţı maĭ ales şi voı, iubite fiice în a căror inimă arde nestinsa candelă a Credinţeĭ, spre a lumina pe soţiĭ, pe fraţiı. pe copiĭ voştriĭ, veniţi şi aduceţĭ sprijinul şi concursul vostru aceste opere plăcute luĭ Dumneḑeu.

Uă asociaţiune mare cu scopul acesta, la care póte participa orĭ-cine; un comitetŭ central al eĭ, compusŭ de tot ce România are maĭ important, şi Comitete ajutóre se instituesc în capitală şi în fie-care judeţu; numele membrilor Societăţeĭ şi donatorilor, şi sumele ce vor da fiă-care, se vor trece în registre ad-hoc, care vor sta apoĭ purure la altarul Domnuluĭ.

Sumele adunate se vor depune immediat la Banca Naţională. Despre ele Societatea va priimi în fiă care an, la Pascĭ, dare de semă pênă la terminarea cathedraleĭ.

Daţı, Ve rugămŭ credincĭoşilorŭ fiă-care obolul vostru; darul cât de modestŭ al săraculuĭ va fi tot aşa de bine priimit ca şi acel al bogatuluĭ, precumŭ a fost bine priimit şi banul vĕduveĭ din Evangelie; veţı avea nepreţuită resplată de la cel ce vede inimele, de la cel care a destinat pe om pentru nemurirea şi fericirea eternă; daţĭ, şi darul Domnuluı nostruIsus Christos şi binecuvîntarea Sa sĕ fie cu voĭ cu toţĭ, acum, şi pururea, şi în veciı vecilor, Amin.

STATUTELE
ASOCIAŢIUNEI DE CONSTRUCŢIUNE A CATEDRALEI DIN BUCURESCI

VOTATE DE ADUNAREA GENERALĂ IN ŞEDINŢA DE LA 19 MARTIE 188?

CAP. I

Art. 1. Se înstitue o asociaţiune pentru edificarea unei Biserici Catedrale în capitala României, care Catedrală să fie prin proporţiunile sale, un monument amintitor actualei situaţiunĭ a ţereĭ şi nealteratei pietăţi naţionale.

Art. 2. Asociaţiunea 'şĭ propune, pentru realisarea acestuĭ monument, să adune fondurĭ :

a) prin cotisaţiunile membrilor;

b) prin apel la subscriere publică ;

c) prin acceptare de donaţiunĭ şi legaturi;

d) prin ajutóre orĭ subvenţiunĭ anuale ce se vor obţine de Stat şi care în puterea uneĭ legĭ, să se înscrie în budgetul ţereĭ pe un număr determinat de anĭ, şi

e) prin orĭ-ce alte mijlóce de colectare de banĭ, cum prin organisare de lotăriĭ etc.

Art. 3. Se va mijloci pe lângă Guvern, ca asociaţiunea edificăreĭ Catedraleĭ sa fie recunoscută, prin

specială lege de persona juridică, cu dreptul de a primi donaţiuni, legaturi, a face lotarii şi ori ce colectare de bani in numer de ani, cât se pote mai mic.

CAP. II.

Art. 4. Este membru Asociaţiunei ori-ce persona aderă la scopul eĭ şi plătesce o sumă de 800 leĭ odată pe tot-d'a-una saŭ in rate mensuale de dece leĭ.

Art. 5. Este membru *fundator* al asociaţiunei orĭ-cine plătesce o sumă cel puţin de 2000 leĭ plătită o-dată saŭ in rate lunare de 25 lei pe dece anĭ.

Art. 6. Toţĭ membriĭ Societăţeĭ, de orĭ-ce categorie, vor fi inscrişi in pomelnicul cel mare al Catedraleĭ. Numele *membrilor* fundatorĭ insă se vor grava in lespeḑĭ de marmură in interiorul Bisericeĭ.

CAP. III.

Art. 7. Societatea e representată şi administrată de un Comitet central şi se ajută pentru colectarea de fondurĭ de alte atâtea Comitete, fie in capitală, fie prin judeţe, câte crede necesariĭ Comitetul central.

Art. 8. Comitetutul central se compune din:

a) I. P. S. Mitropolit Primat;

b) I. P. S. Mitropolit al Moldovei şi P. P. S. S. Episcopiĭ de Eparchiĭ ale Ţereĭ;

c) Primul Preşedinte al curţeĭ de Casaţiune;

d) » » » » Compturĭ;

e) » » » » Apel;

f) Preşedintele Academiei;

g) Rectorele Universităţeĭ;

h) Primarul Capitalei;

i) Guvernatorele Băncei;

j) Preşedintele consiliului administrativ al creditului foncïar;

k) Preşedintele consiliului administrativ al creditului urban;

l) Ministrul de Finance;

m) » » Culte;

n) Dece membri aleşĭ de întrunirea primă care va sub scrie aceste statute.

o) Membriĭ fondatorĭ aĭ Asociaţiunei (art. 5) cu vot consultativ.

Art. 9. Comitetul central în cea d'întêiŭ şedinţă a sa, cu orĭ-câţĭ membriĭ vor fi presenţĭ alege uă *delegaţiune* de 6 membri, care sub preşedinţa I. P. S. Mitropolit Primat, urmăreşte executarea lucrărilor otărîte de Comitet şi mai repede realisarea scopurilor Asociaţiuneĭ.

Art. 10. Comitetul pôte lucra cu $^1/_3$ din numĕrul membrilor seĭ cu *vot deliberativ*.

Art. 11. Asociaţiunea şi Comitetul central stă sub preşedinţa I. P. S. Mitropolit Primat. El va fi asistat de douĭ vice-preşedinţĭ.

Art. 12. Comitetul central alege pe vice-preşedinte şi pe secretariĭ seĭ.

Art. 13. Comitetul central numeşte tot personalul subaltern şi technic de care crede util a se ajuta la lucrările séle.

Art. 14. Comitetele ajutôre se vor compune de către Comitetul central.

Art. 15. Membriĭ Comitetului nu primesc nicĭ o retribuţiune.

CAP. IV.

Art. 16. Banca Naţională face serviciul de Casieria a Associaţiuneĭ.

Art. 17. Comitetul central va numi orĭ va recunosce colectatorĭ aleşĭ de Comitetele ajutătóre. Aceştia nu vor putea ţine asupra lor baniĭ colectaţĭ, din dată ce vor avea cel mult adunată suma de 100 leĭ şi o vor vèrsa la Bancă.

Art. 18. Se vor ţine registre speciale, **à souche**, de tóte operaţiunile de casierie a Asociaţiuneĭ.

Art. 19. Nicĭ o cheltueală nu se va face fără prealabilă aprobare a Comitetuluĭ. Acesta va face budgetul Societăţeĭ la inceputul fie căruĭ an, regulănd fructificarea şi întrebuinţarea capitaluluĭ.

Art. 20. Comitetul central va da in cunoscinţa Adunareĭ generale a Asociaţiuneĭ séma de mersul Asociaţiuniĭ şi manipularea fondurilor eĭ.

Acestă dare de sémă se va publica prin Monitor.

CAP. V.

Art. 21. Asociaţiunea se adună în Adunare generală odată pe an, la întăia Duminecă după Paştĭ, şi ascultă darea de sémă a Comitetuluĭ central.

Jurnalele anunţă locul şi ora intruniriĭ.

Art. 22. Comitetul central va face tóte regulamentele de care va avea trebuinţă pentru urmarea scopuluĭ Asociaţiuneĭ.

Art, 23. Durata Asociaţiuneĭ e subordinată la construcţiunea totală şi la adornarea internă şi externă a Catedraleĭ; al căreia hram va fi, pe lăngă Sănţiĭ Impe-

raţĭ Constantin şi Elena, hramul primitiv al Mitropoliei, apoĭ şi cel al „Invierii Domnuluĭ nostru Isus Christos", în amintire şi a fericitei învieri a Românieĭ.

Metropolia Ungro-Valachieĭ.

FILARET II.

(Fine vedĭ No. V.)

III.

Râdicarea luĭ Filaret la trépta de Metropotitŭ al Ungro-Vaachieĭ şi activitatea luĭ în acéstă tréptă. In primele ḑile ale luneĭ luĭ Septemvrie, anul 1792, Domnitorul Michai Constantin Suţu anunţă pre Episcopul Filaret, prin scrisóre specială, că Metropolitul Cosma a incetatŭ din viéţă şi tot-o-dată ilŭ invită, ca să vină la Bucureştĭ (a). De altă parte, Demnitorul, inainte de sosirea luĭ Filaret în Bucureştĭ, şi anume la 7 Septemvrie acelaşĭ anŭ, scrie Patriarchuluĭ Neofit, anunţându-lŭ şi pre acesta despre mórtea luĭ Cosma, petrecută la 2 Septemvrie 1792, şi rugându-lŭ, ca să dea ecdosŭ, pentru strămutarea Episcopuluĭ de Rómnicŭ Filaret la Metropolia Ungro-Valachieĭ. Totŭ prin acéstă scrisóre Domnitorul Suţu represintă pre Filaret Patriarchuluĭ, ca pre omul celŭ maĭ invĕţatŭ şi maĭ bătrinŭ, şi tot-o-dată că pre dînsul în modŭ unanimŭ ilŭ cerŭ locuitoriĭ (b). Decă

(a) Documentele Metrop. Ungro-Valachieĭ No. 44.

(b). Condica de chirotoniĭ a Metropolieĭ Ungro-Valachieĭ pag. 75—76. De aseminea la pag. 69 esistă o notă, carea sună astu-felŭ „Menţionatul Rômnicul, D. Filaret, după mórtea luĭ Cosma, a devenitŭ Metropolitŭ la

locuitorii Țereĭ, dupre cum scrie Domnitorul Suțu Patriarchului Neofit, seŭ decă boerii ceĭ marĭ aŭ cerutŭ pre Episcopul Filaret, de Metropolitŭ al Țereĭ, despre acesta vomŭ vedea imediat; de o cam dată însĕ constatămŭ o consideraţiune particulară din partea Domnitoruluĭ Suțu pentru Episcopul de Romnicŭ, Filaret. Nu multŭ timpŭ după scrisorea Domnitoruluĭ Michaĭ Suțu către Patriarchul Neofit, pentru rădicarea luĭ Filaret la trepta de Metropolitŭ al Ungro-Valachieĭ, Patriarchul trămite doĕ epistole cu data dela 13 Septemvrie, adecă una către Domnitorul Mihaĭ Suțu și alta către unŭ Grigorie, Metropolitŭ titularŭ al Stavrupolieĭ. In epistola către Domnitorŭ Patriarchul se esprimă: «Cunoscend din epistola prea luminată a Inălțimeĭ Vostre, noĭ și cu sântul Sinodŭ, mutarea cea către Domnul a prea fericitului Metrodolitŭ al Ungro-Valachieĭ, D. Cosma, precum și rugăciunea cea comună, adresată înalteĭ vostre pietățĭ din partea întreguluĭ clerŭ localŭ și a tuturor boerilor și stărilor sociale, relativă la strămutarea iubitoruluĭ de D-deŭ Episcopŭ al Romniculuĭ, frateluĭ nostru celuĭ în Christos, D. Filaret, la s-ta Metropolie a Ungro-Valachieĭ, cea acum văduvă, ca celŭ ce este demnŭ, probatŭ, piosŭ și forte propriŭ pentru cele bisericescĭ, *conform cu privirile Inălțimeĭ vostre*, pentru aceste noĭ am eliberatŭ acestŭ edosŭ canonicŭ, și, conform cu opiniunea comună și sinodală, scriemŭ, depunênd sorțiĭ eclesiasticĭ în manele P. S.

anul 1792 dela Christos, în luna Septemvrie, în ḑilele Domnitoruluĭ Io. Michaĭ Constantin Suțu voevodŭ, fiind patriarchu D. Neofit, dupre cum se arată pre larg din epistolele, înșirate maĭ sus. Conform rugămințeĭ scrise a tuturor boerilor celor marĭ de atuncea.»

Metropolitŭ de acolo al Stavrupoliei, fratelui nostru luĭ celuĭ prea iubitŭ, D. Grigorie, pentru ca el să strămute şi să rădice pre iubitorul de D-deŭ Filaret la tronul prea sântei Metropolii a Ungro-Valachiei în modŭ legalŭ şi canonicŭ (?) (a) cu ceĭ, ce se află acolo confraţiĭ noştri şi prea iubiţi archiereĭ, conform cu cuprinderea ecdosului patriarchalŭ şi sinodalŭ, trămisŭ P. S. Grigorie, pre care ilŭ şi înaintămŭ Înălţimeĭ vostre ceĭ păzite de D-deŭ, astŭ-felŭ ca P. Sa cu permisiunea Înălţimeĭ vostre să efectue cele ale Bisericeĭ.....» (b). Iar în ecdosul către Metropolitul Stavrupoliei, Gregorie, Patriarchul Neofit dispune şi dice: «depunemŭ în manele P. Sânţieĭ vostre sorţiĭ canoniceĭ şi cu acestŭ ecdoxŭ patriarchicescu iţĭ permitemŭ P. S. Tale, ca, cu consimţimentul şi voia Înălţimeĭ Sale celeĭ prea piose, kiemând şi pre confraţiĭ de acolo archiereĭ, să construescĭ sorţiĭ canoniceĭ în s-ta Metropolie de acolo a Ungro-Valachieĭ printr'o sântă amintire, pre care o veĭ aşecerne în sânta eĭ condică, şi să *strămuţĭ* pre iubitorul de D-deŭ Episcopul de Romnicŭ, fratele nostru prea iubitŭ, D. Filaret, în tronul prea s-teĭ Metropolii locale a Ungro-Valachieĭ şi să-lŭ *proclamĭ* pre dinsul Metropolitŭ, dupre prescripţiunile Bisericeĭ, ca probatŭ şi demnŭ, *conform cu rugămintea comună a întregului sânţitŭ clerŭ localŭ, a boerilor şi a tuturor stărilor politice*, făcută către Înălţimea sa prea piosul şi păzitul de D-deŭ Domnitorŭ» (c). Aceste

(a) Ce eufimismu, pentru a se masca o ilegalitate! Se numesce legală şi canonică aceia, ce este contraru tuturor acestora. Iar strămutarea póte vre-o dată să se se numiască alegere şi încă canonică?

(b) Condica de chirotonii a Metropoliei Ungro-Valachieĭ pag. 77.

(c) Condica de chirotonii a Metrop. Ungro-Valachieĭ pag. 78.

sunt actele preliminare din partea patriarchuluĭ Neofit pentru rădicarea Episcopuluĭ de Rîmnicŭ, Filaret, la trepta de Metropolitŭ al Ungro-Valachieĭ; şi din aceste acte, cum vedemŭ, nu resultă alegerea canonică şi usuală a Ţereĭ, unde luaŭ parte toţĭ boeriĭ divaniţĭ cu egumeniĭ Ţereĭ, din contra se permite Domnitoruluĭ Michaĭ Constantin Suţu strămutarea luĭ Filaret la Metropolia Ungro-Valachieĭ, iar Metropolituluĭ Stavrupolieĭ, Grigorie, i se ordonă, ca să facă unu simulacru de alegere, căutând a strămuta cu orĭ ce preţŭ pre Filaret la sus-ḑisa Metropolie.

Şi în adevĕrŭ, că la 23 Septemvrie anul 1792, Metropolitul Stavrupolieĭ Grigorie, cu Antim al. . . . .» Meletie al Tebaideĭ, Nicodim al Iliupoleĭ şi cu Dositeĭ al Buzeuluĭ, întrunindu-se în Biserica Metropolieĭ, aŭ făcutŭ simulacrul alegereĭ eclesiastice şi între consorţiĭ luĭ Filaret aŭ figuratŭ Grigorie al Sideĭ şi Dositeĭ al Buzeuluĭ, avĕnd reeşita tot Filaret, care era agreatul luĭ Michaĭ Constantin Suţu şi celŭ ordonatŭ de Patriarchul Neofit [a]. Iar în ḑioa următóre, la 24 Septemvrie, aciaşĭ archiereĭ, afară de Nicodim al Iliupoleĭ, şi cu Metropolitul Stavrupolieĭ în frunte, facŭ unŭ al doilea actŭ, şi tot-o-dată neusitatŭ, în rădicarea luĭ Filaret, pre care eĭ singurĭ ilŭ numescŭ: μετάθεσις strămutare» (b). Deşi acestŭ actŭ şi prin numirea sa represintă transferarea (c) luĭ Filaret la trepta de Metropolitŭ al Un-

(a) Condica de chirotoniĭ a Metrop. Ungro-Valachieĭ pag. 79 Trebue să notămŭ, că şi acest actŭ pórtă sub-semnătura luĭ Ioan Văcărescul, acum în calitate de mare vistiaru şi procurorŭ al Bisericeĭ celeĭ marĭ.

(b) ibidem.

(c) La rădicarea luĭ Filaret pre tronul Metrop. Ungro-Valachieĭ condica de chirotoniĭ conţine două acte, unul este actul ipopsifiăreĭ, şi al doilea este unŭ actu, pre care alegătoriĭ luĭ Filaret ilu inkefe şi ilu numescu „strămutare". (ibidem).

gro-Valachieĭ, cu tóte aceste, sub semnătorii actuluĭ nu incetéză, de a intrebuința când terminul de alegere cu consimțimentul cleruluĭ și al laicilor, când termenul de strămutare. Așa că și aicĭ putemŭ să stabilimŭ; *rădicarea luĭ Filaret la trepta de Metropolitŭ al Ungro-Valachieĭ a fostŭ făcută prin strămutare, din ordinul Domnitoruluĭ Michaĭ Constantin Suțu*, ĭar terminul de alegere, cu ceĭ seminĭ acestuia, s'a intrebuințatŭ numaĭ pentru liniștirea consciințeĭ.

Intorcêndu-ne acum privirile nóstre asupra manuscriptuluĭ: «Adunarea de diferite epistole politice» noĭ găsimŭ aicĭ unŭ numerŭ fórte considerabilŭ de scrisorĭ ale luĭ Filaret către Patriarchiĭ Bisericeĭ ortodocse, către membriĭ sinoduluĭ Patriarchieĭ de Constantinupolŭ, către diferite persóne, prin care Filaret anunță suirea sa pre tronul Metropolieĭ Ungro-Valachieĭ. Aseminea aicĭ esistŭ și o sumă de felicitărĭ din partea acelor persóne, adresate luĭ Filaret cu acéstă ocasiune. Noĭ trecem preste tóte aceste acte, ca cele ce aŭ importanță pentru istorie a Țereĭ nu și a Bisericeĭ nóstre, și ne oprim asupra scrisóreĭ-raportŭ, pre carea Mitropolitul Stavrupolieĭ, Gregorie, a inaintat'o Patriarchuluĭ Neofit, espunênd modul «strămutăreĭ» luĭ Filaret la Metropolia Ungro-Valachieĭ. După ce felicită in modŭ convenabilŭ pre Patriarchul Neofit, venind la espunerea moduluĭ, cum Filaret a fostŭ strămutatŭ la Metropolia Ungro-Valachieĭ, adaogă: «Intratamŭ in prea frumosul templu al s-teĭ Metropoliĭ cu confrațiĭ archiereĭ de aicĭ și am trasŭ la sorțĭ, conform usuluĭ și canónelor *pre celŭ, ce era proclamatŭ de Metropolitŭ, D. Filaret(?)*, făcênd a se trece in s-ta condică a tronuluĭ acestuia

şi cu rugăciunile vóstre intru tot sànte şi primite de D-deŭ am făcutŭ şi strămutarea cu totŭ respectul şi supunerea (a). Cu modul acesta avemŭ incă o probă despre «strămutarea» şi nu alegerea luĭ Filaret la Metropolia Ungro-Valachieĭ.

Activitatea luĭ Filaret, pre tronul Metropolieĭ Ungro-Valachieĭ, este forte limitată, deşi in adevĕr şi durata aflăreĭ luĭ pre acestŭ tronŭ nu este, de cât de unŭ anŭ inkeïatŭ. Suitŭ pre tronul Metropolieĭ Ungro-Valachieĭ la 23 Septemvrie 1792, el a remasŭ aicĭ numaĭ pĕnĕ 1793 tot luna Septemvrie, şi in intervalul unuĭ anŭ de administraţiune a Metropolieĭ Ungro-Valachieĭ, el a efectuatŭ doĕ chirotoniĭ de Archiereĭ, a lucratŭ din posiţiunea de Metropolitŭ pentru interesele celor din Bizanţiu şi şĭ-a esercitatŭ drepturile sele administrative, conform legilor Ţereĭ. Aceste suntŭ actele Metropolituluĭ Filaret, pentru care noĭ posedămŭ documentele respective şi despre aceste acte cu analisa lor specială vomŭ tracta aicĭ.

Şi maĭ intăiŭ. Dupre dreptul bizantinŭ, in usŭ la noĭ şi pre timpul Metropolituluĭ Filaret, şi care in evul mediu se numia «audienţia episcopalis», Episcopiĭ puteŭ să judece orĭ-ce causă, numaĭ decă creştiniĭ voïeŭ, de a apela la judecata episcopală. Pre longă aceste, in respectul persónelor clericale Episcopiĭ eraŭ singuriĭ judecătorĭ naturalĭ, dela cariĭ clericiĭ nu se puteŭ sustrage in orĭ-ce feliŭ de materie. Ast-feliŭ, că Episcopul judeca pre clericĭ dupre dreptul canonicŭ, ĭar pre civilĭ dupre dreptul de apelŭ, seŭ „audientia episcopalis»; şi tot eĭ puteŭ să confirme actele de tran-

(a) Συλλογὴ ἀναφόρων ἐπιστολῶν πολιτικῶν. No. 17 pag. 34—35.

sacţiune, creanţele de imprumuturĭ etc. maĭ ales decă actele se petreceŭ intre persóne eclesiastice seŭ stabilimente religióse, fie kíar şi cu civiliĭ. Documentele istorice ale Ţereĭ nóstre ni presintă la totŭ pasul confirmărĭ de ale Metropoliţilor, seŭ Episcopilor Ţereĭ, puse pre nisce aseminea acte şi Metropolitul Filaret in virtutea acestuĭ dreptŭ confirma, seŭ «adeverézā» actul de imprumutŭ al luĭ Nicefor, egumenul dela mónastirea Deluluĭ, eliberatŭ pacharniculuĭ Grigorie (a). Aicĭ Metropolitul Filaret ni se presintă ca fie-care Metropolitŭ al Ţereĭ românescĭ şi el işĭ esercitézā drepturile, ce-ĭ acordaŭ legile Ţereĭ şi maĭ ales «obiceiul pămentuluĭ».

Incă de pre timpul Metropolituluĭ Gregorie II, monachul Georgie, discipul al Stariţuluĭ Paisie de la Mónăstirea Nemţul, a inceputŭ restaurarea monastireĭ Cernica (b). Mijlócele, ce părinţiĭ restauratorĭ puteŭ să adune de la persónele avute şi de la Creştiniĭ din jurul mónăstireĭ, eraŭ nesuficiente pentru constructiunile, ce se intreprinsese, precum şi pentru intreţinerea monachilor, aicĭ adunaţĭ. Stariţul Georgie se afla intr'o posiţiune fórte strâmtorată şi alergă la Metropolitul Filaret, rugându-lŭ, ca să afecteze la mónăstirea Cernica, cea din noŭ restaurată, mónăstirea Căldăruşanilor cu tóte veniturile eĭ. Şi in adevĕr, că Metropolitul Filaret in anul intâiŭ al păstorieĭ sele 1792, afectézā mónăstirea Căldăruşeniĭ la cea de Cernica, şi stariţul Georgie devine superiorŭ in ambele mónăstirĭ, strămutându-şĭ locuinţa in modŭ succesivŭ şi dupre trebuinţă, când

(a) Docum. Metr. Ungro-Valachieĭ No. 81.

(b) Vedĭ istoria món. Cernica de monachul Casian. 1870.

în mónăstirea căldăruşanilor, când în a Cernikeĭ a. Monachiĭ din Căldăruşanĭ nu privéŭ la acest actŭ tot ast-felŭ, ca Stariţul Georgie. Eĭ se considerau încălcaţi în drepturile lor şi cu tóte calităţile personale ale Stariţuluĭ Georgie, eĭ, la diferite ocasiunĭ îşĭ manifestaŭ nemulţemirile lor pre faţă. De aici necesitatea, ca în anul viitorŭ, 1793, Metropolitul Filaret să confirme din noŭ drepturile Stariţuluĭ Georgie asupra mónăstireĭ Căldăruşanilor. (b)

Nu totŭ astŭ-felíŭ de caracterŭ aŭ actele Metropolituluĭ Filaret, relative la stabilimentele religióse, seŭ de instrucţiune din Imperiul turcŭ. Aicĭ sentimentele naţionale ale Metropolituluĭ Filaret erupŭ fórĕ de voie şi el ni se presintă, ca unŭ fiiŭ devotatŭ al Bisericilorŭ din Orientŭ, şi fórĕ de vre-o simpatie pentru Ţera, unde era Archipăstorŭ. Astŭ-felŭ la epistola Patriarchuluĭ de Ierusalemŭ din 15 Octomvrie 1792, prin care acesta felicită pre Filaret, pentru rădicarea luĭ la treptă de Metropolitŭ, şi îlŭ rogă, ca să aibă interesŭ pentru averile din ţeră ale S-tuluĭ Mormentŭ, ĕca ce promisiunĭ face şi cum îşĭ manifestéză sentimentele séle pentru acéstă cestiune: «Insciinţezŭ pre fericirea vóstră prin umila mea scrisóre, că din copilărie nutrescŭ unŭ respectŭ fórte mare şi datoritŭ în modŭ

(a) Ib. pag. 13-14. Monachul Casian, fiind din mónăsttirea Cernica, şi în espunerea sa istorică aflându-se faţa cu acestu faptŭ, de bună-voinţă din partea Metropolituluĭ Filaret, şi condusŭ, se vede, şi de tradiţiune, emite opiniunea, că „Filaret a fostu românu şi fiind în relaţiunĭ cu Episcopul Cesarie, s'a ocupatu cu desvoltarea naţională". (ib. pag. 11). Acéstă asertiune, faţă cu probele nóstre documentale, nu maĭ are necesitate de refutaţiune.

(b). Opera citată pag. 179—181.

inevitabilŭ către prea sântulŭ şi dătătorulŭ de viaţă Mormentŭ alŭ Domnuluĭ, pentru care nicĭ in viitorŭ nu voiŭ inceta, de a colucra, ceia ce pentru mine este o datorie şi *a lupta, câtŭ imĭ va sta prin putinţă, pentru trebuinţele cele impunetóre ale mônăstirilor eĭ de aicĭ.»* (a) In 1793, Patriarchul de Constsntinupolŭ, Neofit, scrie luĭ Alecsandru Muruz, arătându-ĭ starea deplorabilă a scoleĭ naţionale din Constantinopolŭ. Nu eraŭ de ajunsŭ veniturile colosale, ce patriarchiĭ trăgeaŭ anualŭ din ţeră, pentru diferite stabilimente religiose şi de bine facere. Aceste veniturĭ enorme se perdeŭ in cheltuelĭ de confortŭ şi de resturnărĭ ale prelaţilorŭ Bizanţiuluĭ şi pentru intreţinerea scolelor greceşcĭ din Constantinopolŭ se cereaŭ din partea poporuluĭ românescŭ noue sacrificiĭ, noue jertve in interesulŭ străinuluĭ şi in detrimentul cultureĭ poporuluĭ românescŭ. Româniĭ nu aveŭ o scólă romanească, afară de acele intreţinute de preuţĭ prin tindele Bisericilorŭ şi pre la casele lor, iar preuţiĭ eraŭ obligaţĭ, de a plăti dăjdiĭ pentru intreţinerea scolelor greceşcĭ din ţeră, şi tesaurul publicŭ se vĕrsa in Constantinupolŭ pentru splendórea scolelorŭ naţionale grecescĭ, ba ce e şi maĭ durerosŭ, pentru alimentarea intrigilor şi conspiraţiunilor.... Acesta este in trasurĭ generale tristul tabloŭ al Ţereĭ, căndŭ Domnitorul era grecŭ, Metropolitul Fanariotŭ şi Episcopiĭ Ţereĭ, eşiţĭ din aluatul vekiŭ bizantinŭ.... Totă producţiunea Ţereĭ era indreptată preste Dunărea şi Domnitorul Alecsandru Muruz işĭ eternizază memoria printr'unŭ chrisovŭ,-du-

(a) Συλλογή διαφόρων επιστολών πολιτικών No. 10 pag. 18—19

pre care se afecta o dare anuală, compusă din darea vinăriciuluĭ câte doĕ aspre de vadra de vinŭ, din darea numită «parpara» (a) seŭ a rescumpărăreĭ de exiliu, din 50 bolovanĭ sare, daţi pre fiecare anŭ de la ocnele Slăniculuĭ, şi din carvavasaraoa (visteria) domnéscă trebuea să se dea câte 250 leĭ. Tóte aceste, conform chrisovuluĭ, trebueaŭ să le primiască Epitropiĭ scoleĭ, întrebuinţându-le spre prosperarea eĭ, iar esecutorĭ aĭ acestorŭ dispoşiţiunĭ ale Domnitoruluĭ eraŭ Metropoliţiĭ Țereĭ după vremĭ, vistiariĭ şi postelnicii Țereĭ. Şi pentru anul 1793 Metropolitul Filaret, în calitatea sa de Esecutorŭ al dispoşiţiunilor domnescĭ, a trămisŭ Epitropieĭ sus diseĭ scóle aceste dărĭ, transformate în banĭ şi care s'aŭ rădicatŭ la suma totală de leĭ 1600 (b).

După aceste să studiămŭ şi acea parte din activitatea Metropolituluĭ Filaret, unde acesta dispunea în totul de sine, şi unde el se afla numaĭ înaintea dato-

(a) Parpara. Vorba acesta, se vede din esplicaţiunea, aflată în documentŭ, că nu are a face cu vorba pârpâră din dicţionarul d-luĭ A. de Cihac. Vorba parpara din acestŭ documentŭ represintă o dare; căcĭ éca, cumu o esplică Moruz în scrisórea către Patriarchul Neofit: «καὶ το παρπαρα ἐξωρισμένων ποπόρων» şi papara ómeniloru exilaţĭ». Am disu că acestŭ terminu nu are a face cu terminul românescu din «espresiunile pârpâră de ploie» «pârpâra însurătoreĭ». Aicĭ vorba este imitativă, ce esplică unu fenomenŭ alu natureĭ, în documentu el represintă o dare fiscală. Parpara documentuluĭ este formatŭ de către Românĭ de la vorba «para», repetită de agenţiĭ administraţiuneĭ fanariote în momentele, cându bietul românŭ era esecutatu, a fi trămisu în ecsiliu. Adecă para para! bre! seŭ «parpara». De unde apoĭ a eşitu darea pentru, ecsilŭ seŭ maĭ realu ecsiliul pentru parale.

Asemine atragemu atenţiunea lectorilor asupra întrebuinţăreĭ termenuluĭ poporu, care este întrebuinţau cu despreţŭ şi însemnează aicĭ vulgŭ, masă, bună de ecsilatu şi de despreţuitu...... Ast-fel resplătiau lipitorile satuluĭ pre poporul ce-lu, sugeau.

(b) Συλλογή διαφ. ἐπιστ. πολιτικῶν. No. 23 pag. 37—42.

riilor sele de Archiepiscopŭ al luĭ Iisusŭ Christosŭ şi inaintea consciinţeĭ sele de omŭ. Şi maĭ intâiŭ să supunemŭ la cunoscinţa lectorilor noştri alegerea şi chirotoniea succesoruluĭ seŭ la Episcopia de Romnicŭ. Aicĭ Metropolitul Filaret ni se presintă lucrândŭ în modŭ independentŭ şi iniciativa alegereĭ a fostŭ reservată numaĭ luĭ, fără de amestecul Patriarchieĭ, conform canônelor, şi fără intervenirea Domnitoruluĭ. Condica de chirotoniĭ a Metropolieĭ Ungro-Valachieĭ n'a conservatŭ actele, relative la alegerea şi chirotonirea succesoruluĭ luĭ Filaret, şi în actul ipopsifiăreĭ figureză doĭ Archimandriţĭ românĭ şi unul grecŭ: adecă Archimandriţi Stefan de la Tismena şi Ilarion de la Cozia, şi fiind că partea activă a societăţeĭ românescĭ era pre acele timpurĭ compusă numaĭ din grecĭ, de aceia se înlătură cei doĭ românĭ şi se alege în dioa de 8 Septemvrie 1792 grecul Nectarie (a). Actul chirotonieĭ luĭ Nectarie s'a petrecutŭ la 26 Septemvrie acelaşĭ anŭ cu formalităţile usitate, iar profesiunea de credinţă, făcută cu ocasiunea chirotonieĭ luĭ Nectarie, este în totă regula, adecă Nectarie, conform canônelor, declară supunere Archiepiscopuluĭ seŭ (b).

Nu credemŭ inoportunŭ, de a presenta aicĭ fisiognomia Bisericeĭ Ungro-Valachieĭ, din punctul de privire al naţionalităţeĭ persônelor, ce o compuneaŭ la 1792. Metropolitul Filaret este grecŭ de origine, Episcopul

(a) Condica de chirotonii a Metro. Ungro-Valahieĭ pag. 80. Nu trebue să uitămŭ, că s'a înlăturatŭ de la alegere şi chiarŭ Ilarionŭ, care maĭ în urmă a devenitŭ Episcopŭ de Argeş, şi care şi pône astă-dĭ pôrtă titlul de vestitul Ilarion.

(b) Ibidem.

de Buzeŭ. Dositeĭ, este fiiŭ al Ianincĭ şi alesul pentru Episcopia de Romnicŭ, Nectarie, este decoboritorŭ din grecii Moreeĭ !!! Iarŭ partea Românuluĭ din aceste timpurĭ de nefericire era, de a purta numele de „poporŭ" şi aşĭ cumpăra şi rescumpăra traiul în Téra părinţilor seĭ prin necalificabila dare, numită «**parpara**»

. . . .

Să inăbusimŭ simţul de durere! Să părăsimŭ indignaţiunea! Căcĭ Românul a fostŭ, se vede, sortitŭ, ca tot-d'a-una să sufere în Ţéra sa. O dată pentru numele seŭ de românŭ, altă dată pentru calităţile séle frumóse, cu care 'l-a inḑestratŭ şi pe dînsul D-ḑeŭ . . Să părăsimŭ, ḑicŭ, acéstă laturea, care este tot-d'a-una degrădătóre omuluĭ cu judecată, căutând a urmări firul istoricŭ al biografieĭ Metropolituluĭ Filaret. In anul 1793 Aprilie 27, Patriarchul de Constantinupolŭ, Neofit, scrie Metropolituluĭ Filaret ecdosŭ, prin care iĭ comunică, că, conform rugăminţeĭ acestuia, acordă chirotonia in Archiereŭ a Archimandrituluĭ de scaunŭ al Metropolieĭ Ungro-Valachieĭ, Grigorie, şi ca titlu de chirotonie, i se acordă Episcopia Chariupoleĭ, care o dată se afla intre Episcopiile renumite ale Metropolieĭ de Iraclica, iar astă-ḑĭ nu maĭ esistă (a). De asemenea Patriarchul Neofit a scrisŭ şi Domnitoruluĭ Alexadru Constantin Muruz, unde iĭ arată, că a veḑutŭ pitacul domnescŭ, trămisŭ capukichaelelor din Constantinupolŭ, şi că, informându-se din acestŭ pitacŭ despre cererea cea ferbinte a Metropolituluĭ Filaret pentru chirotonia in Archiereŭ a luĭ Grigorie, a cedatŭ, acordându-ĭ titlul de al Chariupoleĭ (b). In condica de chi-

(a) Condica de chirotoniĭ a Mitrop. Ungro-Valachieĭ pag. 81—82.
(b) Ibidem pag. 82.

rotonii maĭ există unŭ pitacŭ a capukichaelelor din Constantinopolŭ catre Domnitorŭ, prin care acestia anunţa pre Alecsandru C. Muruz, despre importanţa titluluĭ de al Chariupoleĭ, acordatŭ Archimandrituluĭ Grigorie. Fiind că acestŭ actŭ este unŭ ce escepţionalŭ in chirotoniĭ; şi fiind că din acestŭ actŭ se vede, că Muruz a doritŭ chirotonirea luĭ Grigorie în Archiereŭ, iar nu Metropolitul Filaret, dupre cum se afirmă prin actele patriarchale către Domnitorŭ şi Metropolitul Têreĭ; in fine, maĭ avênd in vedere şi interesul istoricŭ, ce presintă acestŭ actŭ; noĭ ìlŭ dămŭ aici în traducţiune, căutànd a'ĭ păstra tóte trăsurile distinctive şi particulare: «Eca al doilea ecdosŭ, relativŭ la numirea Episcopieĭ, pre care l'a ordonatŭ Inălţimea vóstră cea de D-ḑeŭ păzită, şi la acestŭ ordinŭ al Luminăriĭ vóstre se va trămite totŭ ecdosul intàiŭ (a). Noĭ, servitoriĭ voştriĭ, amŭ ḑisŭ Sanctităţeĭ Sele, ca *să se gândiascĕ la nisce numirĭ de episcopiĭ maĭ pompóse,* şi sanctitatea Sa nĭ-a trămisŭ o notă, prin care ni comunică, că s'a aprobatŭ Episcopia Chariupoleĭ, ca cea mai pompósă şi maĭ îmbucurătóre, carea o dată a fostŭ supusă tronuluĭ de Iraclia, şi pentru acestŭ cuvêntŭ s'a şi făcutŭ ecdosul pre acéstă episcopie. A adausŭ Sanctitatea Sa, că numirea episcopală se cere, pentru că în sântele serviciĭ să se memorisezе (pomenéscă) Inaltŭ Prea Sànţia Sa, şi nu Patriarchul ecumenicŭ, şi a insistatŭ, ca să se trecĕ în ecdosŭ, de

(a) Din acéstă întorsetură de frase a Capukichaelelor se vede fórte bine, că Moruz proteja pre Grigorie, iar Filaret nu. Ca póte chiar acésta a determinatŭ pe Filaret, ca să-şĭ dea dimisiunea din Metropolie, pentru că acestŭ Grigorie, cum vomu vedea, nu s'aŭ chirotonisitŭ Archiereŭ.

ore-ce, canoniceşce vorbind, ceĭ ce se chirotonisescŭ aicĭ sùntŭ datorĭ a memoriza pre Patriarchul ecumenicŭ. La aceste noĭ, servitoriĭ voştri, am observatŭ, că o aseminea chotărìre este nelegală, iar Sanctitatea Sa abĭa a pututŭ să o inlăture. A rugatŭ Sanctitatea Sa şi Sàntul Sinodŭ pre celŭ, ce are să se chironisiască, seŭ, maĭ dreptŭ ḑicend, pre Inaltŭ Prea Sànţitul Metropolitŭ, pentru ajutorul celŭ comunŭ, nu maĭ puţinŭ Sanctitatea Sa rogă şi pentru darul seŭ personalŭ, celŭ datŭ in modŭ amicalŭ. Toţĭ vĕ felicită pre Inălţimea Vostră cea de D-ḑeŭ păzită, că şi cu acéstă ocasiune veţi face, ca să se dea ajutore şi pentru datoria comună» (a). Acesta este cuprinsul fidelŭ al pitaculuĭ capukichaelelor către Domnitorul Muruz, şi din dinsul se vede, că Patriarchia de Constantinupolŭ pretindea pentru titlul uneĭ Episcopiĭ, ce acum numaĭ esistă, treĭ feliurĭ de dărĭ; adecă darea pentru stabilimentele publice, darea pentru persóna patriarchuluĭ şi darea pentru datoria comună ... Cu tóte preparativele, şi condiţiunile espuse aici, Archimandritul Grigorie nu s'a chirotonisitŭ Archiereŭ. Esistă in condica de chirotoniĭ actul ipopsifiăreĭ, se face alegerea intre Grigorie şi alţĭ doĭ Archimandriţĭ grecĭ din Bucurescĭ, şi anume celŭ de la Radu Vodă şi de la Monăstirea Mărcuţa, se ḑice prin actŭ, că ipopsifiarea se face cu consimţimentul Metropolituluĭ Filaret, insă se observă, că nu s'a făcutŭ ipopsifiarea, precum şi nicĭ chirotonirea archimandrituluĭ Gregorie, lipsind de sub actul ipopsifiăreĭ orĭ-ce subsemnătură, şi pre lóngă aceste este lăsatŭ locŭ deskisŭ, pentru a se trece numele Biseri-

(a) Condica de chirotoniĭ a Metrop. Ungro-Valachiei pag. 83.

ceĭ, în care urma a se face ipopsifiarea (a). Cu alte vorbe, noĭ, din tóte aceste circumstanțe, ințelegemŭ, că Mitropolitul Filaret nu a permisŭ chirotonirea Archimandritului Grigorie, care era susținutŭ de Domnitorul Muruz, şi că între altele şi acéstă a contribuitŭ la dimisionarea luĭ Filaret din rangul de Metropolitŭ al Ungro-Valachieĭ, despre care noĭ avemŭ a vorbi aici imediatŭ.

Maĭ 'nainte de a trece la actul dimisionăreĭ luĭ Filaret, noĭ resumămŭ aicĭ activitatea Metropolituluĭ Filaret, şi o ficsămŭ, *că el, ca Metropolitŭ al Ungro-Valachieĭ, are pentru sine acte de o administrațiune ordinară a Bisericeĭ romînescĭ; aceia înse, ce-ĭ este propriŭ şi caracteristicŭ, se resumeză, că sub acestŭ Metropolitŭ Biserica Țereĭ romînescĭ se Grecizase cu totul.*

IV. Dimisionarea Metropolituluĭ Filaret şi actele luĭ, ca fostŭ Metropolitŭ al Ungro-Valachieĭ. In fine Metropolitul Filaret işĭ dă dimisiunea din funcțiunea de Metropolitŭ, depunêndŭ sorțiĭ alegereĭ în manele Domnitoruluĭ Alecsandru Constantin Muruz. Şi maĭ bine

(a) Notămŭ aicĭ pentru persónele, care nu cunoscu modul ipopsifiăreĭ de Archiereĭ şi formalitățile, reclamate de acestu actu. In una din dile, după rugăciunea de séră (vecernia), se întrunescu, de ordinarŭ in Biserica catedrală, celŭ puținu treĭ Archiereĭ, unde, cu consimțimentul Metropolituluĭ Dieceseĭ se punŭ treĭ candidațĭ, din carĭ se alege ipopsifiul. In actŭ se trece motivul întrunireĭ, permisiunea Metropolituluĭ Dieceseĭ, Biserica cu patronul eĭ, şi une-orĭ şi consimțimentul Domnitoruluĭ. In timpul dominațiuneĭ fanariote asupra Bisericeĭ Ungro-Valachieĭ alegerile de Archiereĭ, când ele se efectuau, fără permisiunea Metropolituluĭ, din ordinul Patriarchilor şi cu consimțimentul Domnitorilor, se făceau şi în altă biserică. De aceiaşi in actul de ipopsifiare al luĭ Grigorie este lăsatŭ locu deschisŭ, pentru a se trece numele Bisericeĭ atuncĭ, când se va efectua actul.

să lăsămŭ şi aicĭ, ca să ni vorbiască insuşĭ Metropolitulŭ Filaret: «Vĕḑĕnd, că din ḑi in ḑi puterile mele disparŭ, din causa deselorŭ suferinţe, ce mi se intâmplă fórte des, şi sciind greutatea datorieĭ spirituale cât este de mare şi greu de implinitŭ, de altă parte dorind, ca să petrecŭ aicĭ puţinele mele ḑile in linisce, părăsescŭ de bună voie, ne necesitatŭ şi din propria mea socotinţă tronulŭ acesteĭ Metropoliĭ a Ungro-Valachieĭ, depunĕnd sorţiĭ alegereĭ in mânele Prea Inălţatuluĭ, bine-credinciosuluĭ şi prea fericituluĭ Domnitoruluĭ nostru, pentru ca să alégă pre cine D-ḑeŭ va lumina consciinţa luĭ cea domnéscă, şi care să fie demnŭ, pentru a primi conducerea acesteĭ turme spirituale, şi spre sciinţă, am datŭ acéstă dimisiune a mea subscrisă şi dupre cum am ḑisŭ de bună voie şi ne necesitatŭ. 1793 Septemvrie.

(L. S.) Al Ungro-Valachieĭ Filaret dimisionéză de bună-voie.

Al Mirelor Mattheŭ mărturisesce, că acesta este semină cu originalul.

Al Sevastieĭ Iosif mărturisescŭ, că acésta este semină cu originalul.

Archimandritul Grigorie a transcrisŭ. (a).

Judecând dupre data anaforaleĭ divanuluĭ obştescŭ pentru alegerea luĭ Dositeĭ al Buzĕuluĭ, ca succesorŭ al Metropolituluĭ Filaret, şi care anafora a fostŭ presentată luĭ Alecsandru Constantin Muruz la 25 Septemvrie 1793, noĭ putemŭ să admitemŭ, că Metropo-

---

(a) Cond. de chirot. a Metrop. Ungro-Valachieĭ pag. 85.—Acesta este Archimandritul Grigorie, care era să se chirotonisécă Archiereŭ pentru Episcopia Chariupoleĭ.

litul Filaret şi-a datŭ dimisiunea cam pre la 20 seŭ celŭ mult 23 Septemvrie, şi prin urmare el a remasŭ pre tronul Metropoliei Ungro-Valachiei unŭ anŭ inkietŭ. Aceia inse, ce e greŭ de determinatŭ, consistă in a cunósce adevĕratul motivŭ al dimisionăreĭ luĭ Filaret. Suntŭ argumente destule, dupre care se póte ḑice, că Filaret a dimisionatŭ din causă de bólă, dar iarăşĭ se intrevede şi unŭ altŭ motivŭ, in virtutea căruia Filaret pare a dimisiona prin impunere. Maĭ intâiŭ in favórea opiniuneĭ intâia avemŭ motivul de bólă din dimisiune, apoĭ Filaret a scrisŭ şi către Patriarchulŭ Neofit, arătându'ĭ că ocupaţiunile, depuse incă din tinereţe in favórea Bisericeĭ şi a societăţeĭ, i-a nimicitŭ puterile corpuluĭ şi l'a făcutŭ incapabilŭ de «a maĭ purta greutatea de Atlantŭ al păstorireĭ acesteĭ Metropoliĭ a Ungro-Valachieĭ», şi tot-o-dată anunţă pre Patriarchul, că Domnitorul Muruz după repeţite rugăminţĭ din partea sa, i-a primitŭ dimisiunea, acordându-ĭ de a trăi in Ţéră, retrasŭ şi sub auspiciile Domnitoruluĭ. (a) Tot in acestŭ sensŭ, că adecă Metropolitul Filaret suferia, maĭ avemŭ o epistolă a acestuĭ Metropolitŭ către Domnitorul Muruz, prin care elŭ se escuză, că, din causă de bólă, nu póte să mérgă, ca să intimpine pre Domnitorŭ la sosirea luĭ in Ţéră şi că delégă din partea sa pre episcopulŭ de Buzeŭ Dositeĭ, care are insărcinarea, de a felicita venirea la tronul Ţéreĭ a Domnitoruluĭ Muruz. (b). Tóte aceste, ḑicemŭ, suntŭ argumente, care pledéză in favórea bóleĭ luĭ Filaret, ca causă a dimisionăreĭ sele. Dar rolul de istoricŭ ni impune, ca să nu perdemŭ din vedere şi

(a) Συλλογὴ διαφ. ἐπιστ. πολιτικῶν. No. 18 pag. 32—34.
(b) Ibid. No. 80 pag. 151—155.

circumstanţele istorice, ce aŭ pututŭ să colucre la dimisionarea luĭ Filaret şi pôte kiar să o determine. Noĭ am observatŭ, că activitatea luĭ Filaret, ca Metropolitŭ al Ungro-Valachieĭ, s'a distinsŭ prin desnaţionalisarea Bisericeĭ românescĭ. Acéstă purtare necorectă a luĭ Filaret nu putea să nu indispune pre boeriĭ Tĕreĭ, cariĭ acum, sub influinţa deselor invingeri ale Rusieĭ contra Turcieĭ, incepuse a spera in redobândirea drepturilor Tĕreĭ şi ale Bisericeĭ, subjugate de Turcĭ şi trădate elementuluĭ fanariotŭ din Constantinupolŭ. De mult n'am vĕdutŭ pre boerĭ ca in divanŭ să afirme drepturile Tĕreĭ in alegerea de Metropolitŭ. Cu dimisionarea însĕ a luĭ Filaret, boeriĭ Tĕreĭ se adună in divanŭ şi prin anaforaoa către Domnitorŭ, reinvieză aceste drepturĭ şi stabilescŭ : „Obiceĭul vekiŭ al Patrieĭ nóstre este, ca de apururea alegerea de Mitropolitŭ să se facă din Episcopiĭ Tĕreĭ celŭ maĭ vekiŭ, care se va intâmpla» (a). Observatus'a acestŭ obiceiŭ la alegerea luĭ Filaret, precum şi in genere atuncĭ, când elementul bizantinŭ a pututŭ să dispună de destinele acesteĭ Tĕrĭ? Nu numaĭ boeriĭ prin anaforaoa lor reinvieză «obiceiul patrieĭ», dar kiar Muruz in apostilul domnescŭ, pusŭ pre acéstă anafora, dice : «După paretisis (dimisiune), ce de bună voie aŭ datŭ Prea sfinţia sa, Părintele Mitropolitul, kir (Domnul) Filaret, facêndu-ne dumnélor cinstiţiĭ şi credincioşiĭ veliti (mariĭ) boeriĭ domnieĭ mele arătare intâiŭ de *«obiceĭul pămêntuluĭ»* etc. (b). Insuşĭ Patriarchul de Constantinupolŭ, Neofit, in alegerea succesoruluĭ luĭ Filaret, Dositeĭ devine maĭ

(a) Condica de chirot. a Metrop. Ungro-Valachiei pag. 85.
(b) Ibidem.

legalŭ, şi în locŭ să poruncescĕ, dupre cum aŭ făcutŭ la alegerea luĭ Filaret, unuĭ Archiereŭ titularŭ grecŭ aflătorŭ în Țeră fōrĕ de vre-o regulă, el iĭ ordonă luĭ Filaret, ca celŭ ce pēnē la alegerea luĭ Dositeĭ ținea încă în mânile sēle destinele Metropolieĭ, să adune pre Archiereiĭ, aflătorĭ în Țeră, şi să facĕ alegerea în persōna luĭ Dositeĭ. Dar totŭ ce trebue aicĭ ca să notămŭ din acestŭ actŭ al Patriarchuluĭ suntŭ espresiunile următōre şi caracteristice, care nu se întrebuințază de Patriarchie numaĭ sub influența legalitățeĭ: «Şi fiind că **dupre datina vekie dominatōre** (a), cu voia şi din ordinul înălțimeĭ sale ceĭ bine credinciōse şi *cu alegerea comună a adunăreĭ locale, ținută cu scopul, de a se alege persōna cea maĭ demnă şi maĭ convenabilă*, s'a preferitŭ dintre alțiĭ prea iubitorul de D-ḑeu Episcopul Buzeuluĭ, prea iubitul nostru frate, domnul Dositeĭ, ca unŭ bărbatŭ în etate, înfrumusețatŭ cu virtute, educatŭ în pietate, şi învĕțatŭ şi *proclamatŭ de toți demnŭ, atât ceĭ din catalogul clericalŭ, cât şi de ceĭ din organisațiunea socială şi politica*; şi fiind că Inălțimea sa cea bine credinciōsă *a confirmatŭ acēstă alegere* etc». (b) Maĭ adăogând pre lângă aceste şi înființarea Episcopieĭ de Argeşŭ, petrecută tot în acestŭ timpŭ, şi anume la 1793 Octomvrie 19, unde se alege unŭ românŭ, adecă Archiereul Iosif al Sevastieĭ (c). Tōte aceste circumstanțe istorice noĭ nu le

(a) Acēstă datină, deşi vekie dupre mărturia patriarchală, nu era dominatōre acum unŭ anŭ, adecă la alegerea luĭ Filaret, efectuată conform ecdosuluĭ patriarchalu din 1792 Sept. 13 (vezĭ actulu maĭ sus).

(b) Cond. de Chrit. a Metp. Ungro-Valachieĭ pag. 87

(c) Veḑĭ actele în condica de chirot. a Metp. Ungro-Valachieĭ. pag. 89

credemŭ fórĕ de influenţa in dimisionarea luĭ Filaret, şi cu tóte că bóla luĭ Filaret a putută să determine dimisionarea luĭ, nu s'a efectuatŭ insĕ actul alăturea cu reacţiunea din Ţeră contra elementuluĭ fanariotŭ.

Conform ordinuluĭ Patriarchuluĭ Neofit, Mitropolitul Filaret a alesŭ singurŭ pre succesorul sĕŭ, Dositeĭ, episcopul de Buzeŭ. Eca disposiţiunile patriarchale şi in acéstă privinţă: „Pentru acéasta şi Biserica, conform cu consimţimentul Inălţimeĭ Séle a admisŭ acéstă alegere, şi comunicându-ţĭ cu acestŭ ecdosŭ patriarchalŭ şi sinodalŭ, iţĭ permitemŭ şi iţĭ dămŭ ţie permisiune eclesiastică şi depunemŭ in mânele Sânţieĭ tale aceştĭ sorţĭ canonicĭ şi iţĭ ordonămŭ, ca, luând pre archiereiĭ, aflătorĭ acolo, şi cu voia domnéscă, să facĭ tragerea la sorţĭ in s-ta Metropolie locală, scriind in condica s-teĭ Metropoliĭ de acolo şi in tragerea la sorţiĭ canonică veĭ preferi intre alţiĭ pre menţionatul şi iubitorul de D-ḑeŭ, episcopŭ al Buzeuluĭ(!) confratele nostru prea iubitŭ, D. Dositeĭ, strămutându-'lŭ pre dinsul in tronul s-teĭ Metropoliĭ a Ungro-Valachieĭ, conform cu ordinea eclisiastică, in câtŭ să fie, să se ḑică şi de către toţĭ să-se recunóscă Prea sânţitŭ Metropolitŭ al Ungro-Valachieĭ, Locoţiitorŭ al Cesarieĭ Capadocieĭ. Aceste decĭ, scriindu-ţĭ, impunemŭ Sânţieĭ Tale, să facĭ, ca strămutarea succesoruluĭ teŭ să fie canonică» (a). Şi in adevĕrŭ, Filaret a făcutŭ fórĕ abatere, ca disposiţiunile patriarchale săse traducĕ in faptŭ. El la 11 Oc-

(a) Condica de chirot. a Metrop. Ungro-Valachieĭ pag. 87 Curiósă procedere dispune Patriarchul Neofit prin acestu ecdosu. Ḑice luĭ Filaret ca să face alegerea prin sorţi şi apoĭ să caute a preferi pre Dositeĭ. Una din doe: séu se face strămutare, şi atuncĭ persóna determinată nu se alege, séu se face alegere, şi atuncĭ decidu sorţiĭ. Şi la fine se maĭ ḑice luĭ Filaret: „impunemu sânţieĭ tale, ca strămutare succesoruluĭ teu să fie canonică (!!!)...

tomvrie 1793, a întrunitŭ pre Nectarie al Romnicului şi pre alţĭ optŭ Archiereĭ titulari, între carii şi Iosif al Sevastieĭ, care nu maĭ la 19 Octomvrie s'a făcutŭ Episcopŭ de Argeşŭ, şi a strămutatŭ pre Dositeĭ al Buzeuluĭ la Metropolia Ungro-Valachieĭ, punend în actul ipopsifiăreĭ încă pre doĭ Archimandriţĭ, pentru a masca strămutarea; adecă pre Partenie, egumenul de Argeş şi pre Stefan egumenul Tismeneĭ. După acestŭ actŭ, Metropolitul Filaret dispare de pre arena activitățeĭ şi nu se maĭ vede a lua parte la nicĭ unul din actele, ce aŭ maĭ urmatŭ.

In fine, resumând totŭ, ce am disŭ despre Metropolitul Filaret în acéstă biografie, stabilimŭ în termenĭ genericĭ: Filaret este de origine grecŭ, venitŭ în Ţeră înainte de anul 1776. La acéstă dată el se face metropolitŭ al Mirelor, fiind în relaţiunĭ cu episcopul de Romnicŭ, Cesarie. După mórtea luĭ Cesarie, şi anume la 1780 el devine Episcopŭ de Romnicŭ, unde se recomandă prin imprimarea maĭ multorŭ cărţĭ de domeniul literatureĭ eclesiastice. La anul 1792, cu mórtea Metropolituluĭ Cosma, el este strămutatŭ, cum am vĕdutŭ, la tronul Metropolieĭ Ungro-Valachieĭ şi aicĭ rĕmâne pĕnĕ la 1793, când işĭ dă dimisiunea, lucrând şi în decurgerea unuĭ singurŭ anŭ la desnaţionalisarea Bisericeĭ românescĭ. Pre lângă aceste, noĭ aicĭ am făcutŭ, ca să se vadĕ şi actul luĭ Filaret de după dimisionare, care consistă în alegerea luĭ Dositeĭ al Buzeuluĭ, ca succesorŭ alŭ sĕŭ.

Luare-aminte.

Multe greutăţĭ aŭ suportatŭ Româniĭ şi multe nenorocirĭ aŭ datŭ preste ţara nóstră: înse tóte acestea aŭ

fostŭ invinse maĭ multŭ seŭ maĭ puţinŭ cu uşurinţă, fiind că cu toţiĭ—orĭ şi càtŭ de diverginţĭ pote in i-deĭ—eraŭ in totul uniţĭ in punctul celŭ maĭ principal:—aveaŭ uă religiune, aveaŭ unŭ singurŭ punctŭ de sprijinŭ-pre Dumnedeŭ, la care cu toţiĭ 'şĭ aveaŭ ficsate privirile.

De la aşedarea Românilorŭ pe aceste locurĭ, càte şi càte orde sèlbatice n'aŭ venitŭ pe acĭ, şi cum aŭ venitŭ aşa s'aŭ şi dusŭ: căcĭ Romaniĭ cu toţiĭ avendu-şĭ minţile aţintite la unŭ singurŭ punctŭ inaltŭ—Dumnedeŭ, remàneaŭ petre nemişcete—se arătaŭ bravĭ.

Nu maĭ departe de càtŭ in resbelul pentru independenţa din aniĭ trecuţi, totŭ soldatul ce se insemna pe sine cu semnul Sànteĭ crucĭ, şi dicea: *Domne ajută* şi *inainte cu Dumnedeŭ* se intorcea invingătorŭ.

Acuma insĕ de unŭ timpŭ in coce unŭ flagelŭ distrugĕtorŭ să incercă a bàntui o mică parte a societăţeĭ nostre. Adesse-orĭ errorĭ micĭ provocă rele marĭ.

Maĭ in aniĭ trecuţĭ unŭ domnŭ deputatŭ din parlamentulŭ nostru şi-a permisŭ intrebuinţarea unorŭ glume cam trecute cu deochiul, pe conta representanţilorŭ şi a propagatorilorŭ Sànteĭ nostre religiunĭ, recunoscută chiar prin constituţiune de religiune domnitore a statuluĭ Românŭ. Ne place a le numi glume şi chiar errorĭ individuale, pentru că nu voimŭ a le atribui vre-uă intenţiune, care deca ar fi, nu ar putea fi alta de càtŭ numaĭ: *bateţĭ păstoriĭ* şi se vor risipi oile, *loviţĭ càiniĭ şĭ oile vorŭ deveni prada nostră*. Cu alte cuvinte, *dispreţuiţĭ pe representaţiĭ principiuluĭ—a religiuneĭ, pentru ca să se vadă càtŭ de* multŭ ţineţĭ la ea. Adevĕrul este, că espresiunele deconsiderătore aŭ fostŭ desaprobate cu sgomotŭ in parlamentŭ şi kiar combătute de Onor. Domnĭ P. Ghica şi V. A. Urechia; dèr reulŭ nu s'a stinsŭ. In curèndŭ după aceea aseminea ideĭ s'aŭ, aflatŭ echoul in minţele unorŭ streinĭ la Argeşu, unde aŭ datŭ resultate destul de funeste, la care P. S. Episcopŭ respectivŭ n'a remasŭ indiferentŭ, şi pe care In. P. S. Mitropolitŭ al Moldaveĭ şi Suceveĭ

le-a semnalat chiar in senatŭ. Iată cum se exprimă domnul deputatŭ V. A. Ureche în şedinţa de la 15 «Ianuarie 1877 in privinţa tristului essemplu : «*Nu ve-deţĭ D-V. ce precedentŭ rèu creaţi in acestŭ parla-«mentŭ combătând biserica in numele unorŭ doc-«trine? Acestu precedentu nu va da óre dreptŭ mâne «Catoliculuĭ, poimâne armeanuluĭ . . . . . şi cine «ştie . . . . când-va evreuluĭ să-şi facă in sinul «acestuĭ parlamentŭ resbelŭ mutualŭ şi cu toţiĭ la «unŭ locŭ, alăturea cu liberiĭ cugetatori, să infrun-«teze biserica nostră de Statŭ? . . . . Suntemŭ «la ḑioa când pênă şi in licee şi in Seminariĭ se «impunŭ profesorĭ cariĭ, sub pretextŭ de inalta sci-«inţă, atribue originea tuturor lucrurilor la combi-«narea fortuită a atomilorŭ şi scopulŭ finalŭ la ha-«sardŭ . . . . me temŭ ḑicŭ de acei liberĭ «cugetatorĭ carĭ facŭ din cosmos unŭ Dumnedeŭ om «nepotinte şi din inteliginţă nu sciŭ ce oscilaţiunĭ «a creerilorŭ . . . .*» Póte că pe atuncĭ aceste cuvinte se vor fi părutŭ unora nisce illusiunĭ, dar a-cum nu credem că se vor fi maĭ pǎrendŭ totŭ ast-felŭ.

Seminţele otrăvitóre şi producătóre de spinĭĭ atheis-mului seŭ aĭ nihilismuluĭ ivite icĭ şi colo nefiindŭ cu totul exterminate, aŭ inceputŭ a incolţĭ şi a se inrădăcina încă şi maĭ multŭ in a doua capitală a Românieĭ—la Iasi, unde iniţiatoriĭ găsindu-şi adepţĭ cu deosebire in elementul evreescŭ şi alţĭ streinĭ s'a formatŭ intr'o mică societate. Acéstă societate spre a putea re-uşi maĭ bine in planurile séle — de a respândi atheismul in masa poporuluĭ, a inceputŭ a introduce incetul cu incetul in sinul seŭ eleviĭ scoleĭ normale (care pregătesce invĕţătorĭ pentru comunele rurale) precum şi pe alţĭ elevĭ, cărora, pentru a'ĭ putea atrage maĭ cu uşurinţă, se ḑice că le-ar fi spus, că tóte per-sónele de inaltă consideraţiune, precum cutare şi cu-tare suntŭ de aceleşĭ principiĭ. Se maĭ ḑicea incă că asemenea stare de lucrurĭ nenorocită de multŭ s'ar fi făcutŭ cunoscută autorităţilor respective maĭ inalte, fără

ca să se ia vre-uă mĕsură în acestă privinţă. Noĭ însĕ acesteĭ aserţiunĭ respăndite, chiar de la începutŭ, nu 'i-am datŭ credinţă, fiindcă este invederatŭ că astfel de pepiniere distrugătóre dau nascere Petrarilor, Pătescilor etc.— acea ce nu póte să placă nimĕnuĭ. Şi câtŭ de mare ne-a fostŭ bucuria cândŭ am vĕdutŭ că D-l primŭ Ministru, cu ocasiunea interpelăreĭ D-luĭ T. Majorescu, însuşi a desminţitŭ asemenea ponegrire ! !

Orĭ şi cum ar fi lucrul, jurnalul S-luĭ Sinodŭ, in numele intregeĭ Bisericĭ Orthodoxse Române, deplânge şi şi arată marea sea pĕrere de rĕu pentru aseminea manifestaţiunĭ de nenorocire in viitorŭ ; şi totŭ odată rogă pe totŭ Românul cu durere de inimă pentru ţara luĭ să se gândescă cu maturitate la resultatele respendireĭ unor aseminea ideĭ distrugĕtóre, precum şi la mijlocele de inlăturarea lorŭ. Din nenorocitul exemplu cu Petraru etc, convingĕse totŭ insulŭ că nu póte fi acésta calea către adevĕrata civilisaţiune şi prosperare a uneĭ ţerĭ.

Se ne ţinemŭ cu toţiĭ de devisa Majestăţeĭ Sale Regele Carol I «*Nihil sine deo*» [nimicŭ fără D-ḑeu], căcĭ numaĭ aci este scăparea şi numaĭ acésta este calea cătră adevĕratul progresŭ.

Biserica nóstră ca şi naţiunea intrégă doresce progresŭ şi voesce a se inălţa cât se póte de sus, însă nu cu aripĭ de céră, ca nu topinduse să ne periclitămŭ. De-aceea apelămŭ şi rugămŭ pe toţiĭ Româniĭ ce voescŭ binele şi fortificarea regatuluĭ Românieĭ, să fie cu luare aminte şi iarăşĭ cu luare aminte la direcţiunea ce să dă invĕţământuluĭ in genere, precum şi educaţiuneĭ viitóreĭ generaţiunĭ.

Pentru că şi lectoriĭ noştrĭ să 'şi pótă forma o idee despre principiile distrugĕtóre societăţeĭ, propagate de apostoliĭ nihilismuluĭ, reproducem aci dupe «*Mişcarea naţională*» punctele principale ale nihilismuluĭ arătate in interpelarea D-luĭ A. D. Holban in sînul consiliuluĭ generalŭ judeţenŭ din Iasi cu interpretările lor :

«Să vedemŭ acumŭ-zice D-Sa-ce principiĭ morale şi sociale propagă nouiĭ apostolĭ aice in mijlocul so-

cietăţiĭ nóstre românescĭ, printre studenţĭ, printre copiĭ noştri...

Se cercetămŭ împreună care suntŭ principele acesteĭ straniĭ «bune vestiri» ce se manifestéză între noĭ.

Se citimŭ la pagiina 14: „Din punctul de vedere al „naturalismuluĭ **morala nu esistă**. Naturalistul privesce faptele omenescĭ în tocmaĭ cumŭ privesce şi „sórele din ceriulŭ senin; pentru densul orĭ-ce faptŭ „al acţiuneĭ omenescĭ nu este *nicĭ moralŭ nicĭ imoral nicĭ bunŭ nicĭ rĕu!..* Acésta insemnéză CA MO-„RALA ESTE O FICŢIUNE **asemine cu ficţiunele „dreptuluĭ Romanŭ.**

Aşa darŭ *Morala* şi *Dreptul* ca norme abstracte nu esistă pentru nihilişti; *binele* şi *rĕul*, *onestul* şi *neonestul* suntŭ repudiate din noua biserică ca prejudecăţi învechite, care nu suntŭ la înălţimea cugetăriĭ lorŭ.

Ce frumósă şi nobilă societate ominéscă s'arŭ edifica în lumea acésta décă s'arŭ sterge din inimele omenescĭ aceste rătăciri care „resvrătescŭ minţele" adică noţiunile de drept şi nedreptŭ, de moralŭ şi imoralŭ, de onestŭ şi neonestŭ—de bine şi rĕŭ; décă maĭ presusŭ de tóte s'ar adopta în modŭ obligatoriŭ sânta şi egalitara *ignoranţă!!...* Arŭ fi lucru admirabil! Atuncĭ negreşitŭ amŭ putea se avemŭ o idee despre *virsta de aurŭ* a omenireĭ, cântată de poeţiĭ barbarĭ; atuncĭ amŭ trăĭ din frumósa viaţă a omuluĭ prehistoricŭ!

Cu tóte aceste profetul nihismuluĭ în Romênia admite un feliŭ de morală pe care o numesce *altruismu*.

Şi iată ce aplicaţiuuĭ de altruismŭ dă el pentru a ni-l face inteligibil:

«Un hoţŭ *ucide* unŭ omŭ pentru a se folosi de punga „luĭ.... Vera Sasulicĭ încércă să *omóre* pe generalul „Trepoff... hoţul a făcutŭ unŭ faptŭ *egoistŭ* (imoral); „Vera Sasulicĭ a făcutŭ unŭ faptŭ *altruistŭ* (moral.)

„Unŭ usurariu *fura* milióne.... o mamă *fura* o pâne „pentru a'şĭ hrăni copilulŭ... usurariulŭ face unŭ faptŭ *egoistŭ* (imoral); mama unŭ faptŭ *altruistŭ* (moral.

„O aristocrată se dă *prostituţiuneĭ* pentru plăcerea „sa... O fata se *vinde prostituţiuneĭ* pentru a'şi hrăni

„familia... aristocrată este egoistă (imorală); iată este *altruistă* (morală).

„Intr'unŭ cuvêntŭ numitulŭ Doctorŭ resumă doctrina „sa la acestŭ principiu fundamentalŭ: *imoralitatea* „*este egoismul saŭ individualismul și moralitatea este altruismul.*

Așa derŭ, d-lorŭ consilieri, resumândŭ cele ce precedŭ resultă pentru noi că o *societate altruistă* pe care ne o propune s'o înființămŭ în România nihilistul apostolŭ, reclamă:

1. Alungarea sciinței actuale a dreptuluĭ—pe care'l în locucesce cu sciința *altruistică.*

2. Acea societate se desvoltă și prosperează prin **asasinatul** *altruisticŭ*, prin **prostituțiunea** *altruistică*, prin **furtul** *altruisticŭ....* Aceste suntŭ basele doctrineĭ.

Onórea în sine, dreptul în sine. morala înșine—nu esistă, s'în loculŭ tuturorŭ acestorŭ ruginite lucrurĭ se intronéză adorabilul „altruismŭ"!...

Se venimŭ acumŭ la proprietate; iată ce dice la pagina 18: „Nihiliștiĭ propoveduiescŭ reîntorcerea tuturorŭ instrumentelorŭ de munca (pămêntŭ, fabricĭ, „drumurĭ de ferŭ etc.) din proprietatea *individuală* „în proprietatea *colectivă* a grupurilorŭ de muncitorĭ. „Căci proprietățile aceste aŭ fostŭ *răpite* prin dreptul „pumnuluĭ și al vicleniei de la colectivitățile omenescĭ, „de către ómeni răpitori și monopoliști.

„Aceste proprietăți (instrumente de muncă) nime nu „póte se le aibă în dreptŭ de proprietate *individuală*... „*pentru că suntŭ necesarie tuturorŭ spre a munci și pentru ca fie-care are dreptul de a trăi muncindu.*"

Iarŭ societatea acésta „colectivistă altruistă" se va regula după principiul comunistŭ; *fie-care muncesce câtŭ póte și consumă câtŭ are trebuințe.* (pag. 23).

S'apoĭ căndŭ se va realisa acéstă stare „morală" în societatea *altruista colectivistă*, atunci va deveni de prisosŭ **ori-ce autoritate constituită...** căcĭ **autonomia absolută a individului** va fi suficientă pentru armonisarea generală!! (pag. 24).

„Ce galimatie, ce insanităţi, ce contradiceri! *Altruismŭ* şi autonomie absolută a *individuluĭ*; *colectivismŭ şi autonomie absolută a individuluĭ*... Se vede că Domniĭ nihilişti după ce nu se împacă cu ştinţa dreptuluĭ, cu morala, cu proprietatea, cu autorităţile constituite—nu se împacă nicĭ cu normele cele maĭ elementare ale logiceĭ!... Ce incongruităţĭ intelectuale!...

Apoi maĭ giosŭ însuşi propoveduitorul noueĭ doctrine dice în propriĭ termenĭ:

„Acésta este **anarchiă**!" (pag. 24.)

Va să dică se destruge totŭ pentru a se ajunge la acestŭ lucru care se chiamă *Anarchia*!...

Se mergemŭ acumŭ maĭ departe şi se vedemŭ prin ce mijlóce voesce nihilismulŭ se realiseze acestŭ ideal al seŭ.

Iată ce se dice la pagina 26:

„Cine vrea se schimbe ordinea socială esistentă, trebuie se aibă în vedere schimbarea instinctelorŭ şi a „*sentimentelor maselorŭ populare şi raporturile tradiţionali de forţă*... pe de o parte prin propagandă „şi *agitaţie*, ele trebue să educe pe ómeni în sensul „doctrineĭ luĭ, pe de altă el trebue să se *folosescă de* „*succesele propagandeĭ* şi de *orĭ-ce împrejurărĭ pentru a organisa masele poporuluĭ* şi în momentul, „oportunŭ *ale opune* putereĭ organisate a claselorŭ dominante. **Victoria maselorŭ** asupra acestorŭ clase va „da putinţa de a schimba *ordinea socială esistentă*, în„locuindu-o prin o direcţiune *altruistică*." Şi pentru a esalta sentimentele poporale şi ale tinerimeĭ, dice la pagina 28 :!! N'aveţi de câtŭ să vĕ aduceţĭ aminte de „ceĭ 40,000 de asasinaţi pe uliţele Parisuluĭ de că„tră *marele calăŭ Thiers*, de maĭ multe miĭ de per„secutaţĭ de marele soldatŭ Bismarck, de maĭ multe „miĭ chinuiţi, esilaţĭ şi spândurați de Alexandru alŭ „II. Căutaţĭ numaĭ să vĕ luminaţi nu din gura luĭ „Thiers şi a burghesieĭ francese... ci din isvórele cele „maĭ nepartinitóre! Inaintea vóstră va trece unŭ şirŭ „nenumĕratŭ şi strălucitŭ, de apostolĭ şi de martirĭ aĭ

«altruismului în comparaţie cu ici, toţi sfinţii religiei «creştine aŭ să rămână palidĭ.»

Apoĭ doctorul Russell reviind asupra mijlócelorŭ, dice în pagina 29: «Singura propagandă nu ajunge... «a merge numaĭ cu propaganda contra capitalismului «ar însemna a face unŭ pasŭ înainte şi altul înapoi... «(pagina 31). Socialiştiĭ nu se maĭ potŭ mărgini la sim-«pla propagandă, ci contribuescŭ la organisarea ma-«selorŭ poporului pentru a opune la momentul favorabilŭ *puterea poporului* **ca să pótă sfărma ordinea socială actuală**.

Mi-se pare că lucru maĭ lămuritŭ nu se póte exprima. Doctorul Rusell mărturiseşte că a venitŭ aicĭ în România, pentru a organisa prin orĭ-ce mijlóce masele poporului, şi apoĭ a pândi unŭ momentŭ óre-care favorabilŭ (o invasie streină póte o panică, o fómete, o iritaţiune momentană) ca cu forţa brută a mulţimeĭ să reuşască a distruge organismul nostru social. Dreptŭ modele de urmatŭ, el presintă mulţimeĭ inculte, — ca sfinţĭ şi apostolĭ maĭ străluciţĭ de câtŭ martiriĭ creştinĭ — pe comunardiĭ petrolişti din Paris, pe asasiniĭ din Berlin şi pe incendiariĭ din Rusia!...

Aşa darŭ mijlócile suntŭ aceleaşĭ — pumnalul, revolverul, petroleul, dinamita pentru a realisa aceia ce în limbagiul lorŭ nihiliştiĭ, numescŭ **amorfismul universal** *şi anarchia socială.*

Totŭ ce esistă este rĕŭ făcutŭ şi trebue datŭ josŭ, prăbuşitŭ la pămentŭ, prin orĭ-ce mijlocŭ posibilŭ, pentru a realisa «amorfismul» şi apoĭ domniele lorŭ nihiliştiĭ vorŭ crea din acestŭ neantŭ Cahoticŭ unŭ noŭ Edemŭ în care proprietatea va fi comună, femeea nu se va maĭ lega prin căsătorie ci «numaĭ prin simpatiele reciproce» *) morala va fi altruistă dreptul va fi altruistu şi ignoranţa obligatóre.

Şi cândŭ în acéstă minunată societate, se vorŭ întâmpla oamenĭ carĭ *se muncéscă maĭ puţinŭ de câtŭ aŭ trebuinţă de consumatŭ* — furtul altruisticŭ, pros-

*) Pagina 33.

tituţiunea altruistică şi asasinatul altruisticŭ vorŭ fi licite pentru hrana copiilorŭ şi faptul se va proclama săvârşitŭ în numele *moraleĭ relative*.

Intradevĕrŭ, d-lorŭ consilierĭ, cetindŭ aceste aberaţiunĭ ne parŭ nişce glume escentrice... atâtŭ suntŭ de imposibile de admisŭ de mintea sănătósă a românilorŭ; darŭ căndŭ vedemŭ ceia-ce se petrece în jurul nostru, în alte state: când am vĕdutŭ acelŭ actŭ de impietate şi de sălbătăcie care se numesce incendiarea cu petroleŭ al Parisuluĭ, trebue să ne neliniştimŭ şi să luămŭ mĕsurĭ la timpŭ.

Nu voiŭ se criticŭ ceia ce se face în Rusia; acésta nu mĕ priveşte. Ca Românŭ ceia ce mĕ priveşte însă este ţara mea, acéstă liberă Românie care nu şi-a pângăritŭ paginele istorieĭ sale cu nicĭ o cruzime populară, născută nicĭ din fanatismulŭ religiosŭ, nicĭ din fanatismul libertăţeĭ, nicĭ din insanitatea utopiilorŭ socialiste. Suntŭ ingrijitŭ pentru că nu aş vroi să vădŭ in acéstă ţară a tradiţionaliĭ toleranţe să se nutréscă, să se excite în inimile copiilorŭ noştri şi in minţile nematurite de experienţă a studenţilorŭ, sentimentele selbatice ale moscovituluĭ Bakunin, ale acestuĭ deŭ alŭ torcieĭ, al petroleuluĭ, şi al revolveruluĭ!

D-vóstre sciţĭ că naturele cele maĭ bune şi maĭ oneste se potŭ vicia prin rele frecuentărĭ, cuatâtŭ maĭ multŭ se potŭ altera şi corupe chiarŭ copiiĭ prin scolĭ — cândŭ suntŭ travaliaţĭ de aceste propagande monstruose, care se presintă imaginaţiuneĭ lorŭ sub forme atrăgătóre de devotamentŭ pentru binele umanităţiĭ... Noĭ ómeniĭ maturĭ, avemŭ respundere mare, către consciinţa nóstră şi către viitorŭ să nu lăsămŭ pe copiiĭ noştri în prada acestorŭ contagióse propagande.»

Din cele expusse să póte vedea pericolul celŭ mare ce ar veni asupra ţăreĭ nóstre prin introducerea ideilor nihiliste, când societatea nóstră Română nu ar lua precauţiunile necesare pentru stingerea cu desăverşire a flagelului ameninţătorŭ.

Arch. S. B. Pitestenu

Incoronarea Imperatorilor
BIZANTINI

(Dupre Codin Curoparat 1 capit. XVII De officiis).

Imperatorul, ce are să se incoroneze, intră in palatul cel mare din séra ajunului ḑileĭ de încoronare cu boeriĭ şi cu toţi casnicii seĭ şi remâne aicĭ pène a doa ḑi. Luminànduse de ḑiuă, se adună aicĭ de diminéţă toţi demnitariĭ Statuluĭ, precum şi toţĭ boeriĭ, statul militarŭ şi tótă mulţimea capitaleĭ. Iar la ora doē din acestă ḑi(¹) se duce Imperatorul cel noŭ in S-ta Sofia, avend preparată confesiunea credinţeĭ séle, pentru ca să o predea in scris şi cu propriile séle mânĭ, şi care confesiune se face aşa : «Eŭ (cutare), Imperatorul şi autocratorul Romanilor, cel credinciosŭ in Christos D-ḑeŭ, insemnezŭ cu propria mea mână:» Ast-fel scrie Imperatorul, ce se incoronézá, făcèndu-şĭ confesiunea. Iar decă acesta are fiiŭ, şi permite părintele seŭ, atuncĭ scrie şi el, numĭndu-se totŭ ast-fel, adecă autocratorŭ al Romanilor; iar decă părintele seŭ nu permite, atuncĭ el ḑice: «Eŭ (cutare) Imperatorŭ al Romanilor şi credinciosŭ in Christos D-ḑeŭ».

«Credŭ intru unul D ḑeŭ» şi restul simboluluĭ credinţeĭ pène la fine. După acestea el adaugă: «Încă respectezŭ, mărturisescŭ şi confirmŭ s-tele tradiţiunĭ apostolice, dispoşiţiunile şi canónele celor şépte sinóde ecumenice şi a celor locale din diverse timpurĭ, precum prerogativele şi drepturile Prea Sânteĭ a luĭ D-ḑeŭ mareĭ Bisericĭ. Pre lóngă acestea, adeverezŭ şi respectezŭ tóte, câte aŭ dogmatizatŭ şi aŭ stabilitŭ in modŭ dreptŭ şi canonicesce şi fără de greşală S-ţiĭ noştri părinţi din diferite locurĭ. De asemenea promitŭ, ca să remânŭ şi să fiŭ tot-de-una servitorŭ şi fiiŭ credinciosŭ şi adevĕratŭ al S-teĭ Bisericĭ; pre lóngă aceste, voiŭ fi apĕrătorul şi susţiitorul Bisericeĭ, şi către supuşi blândŭ şi iubitorŭ de ómenĭ, dupre cum se cuvine; mĕ voiŭ feri,

(¹) Adecă cam pre la ora 8 séŭ 9 dupre orologiile nóstre.

cât se va putea, de omorurí și mutilărĭ, observând adevĕrul și dreptatea. Și câte aŭ lepădatŭ și aŭ anatematizatŭ S-ţiĭ părinţĭ, voiŭ lepăda și anatematiza și eŭ, și credŭ cu totŭ cugetul, cu totŭ sufletul și cu totă inima in S-tul simbolŭ, acumŭ pronunţatŭ. Tóte aceste promitŭ s-teĭ Bisericĭ a luĭ D-ḑeŭ ecumenice și apostolice, că le voiŭ păzi. Luna (cutare) in atâtea ale luneí, ḑiua (cutare) și indicţionul (cutare), anul (cutare).

Iar cel, ce a insemnatŭ, adecă totŭ Imperatorul, subsemneză espunerea credinţeĭ, și scrie: «Eŭ (cutare), Imperatorul și autocratorul Romanilor, seŭ numaĭ Imperatorul Romanilor, cel in Christos D-ḑeŭ credinciosŭ, subsemnând cu propria mea mână, predaŭ acesta intru totŭ P. S. meŭ stăpânŭ și Patriarchŭ D...... și celuí impreună cu dênsul divinul și sântul Sinodŭ.

După acesta se urcă in atriul[1]), ce se numea Thomaitul, și care căuta spre Augusteon[2]), unde mulţimea stă după statul militarŭ.

Maĭ 'nainte de a se arăta Imperatorul, unul din senatorĭ, căruĭa 'ĭ ordonă Imperatorul, aruncă poporuluí așa numitele legăturele. Ele se facŭ ast-fel: rupându-se fașiĭ de pânză și legându-se in fie-care fășie câte treí banĭ de aurŭ, treĭ de argintŭ și treĭ de câte șese oboliĭ, se aruncă mulţimeĭ. Și se aruncă legăturele de aceste unŭ numerŭ de maĭ multe miĭ, câte ordonă Imperatorul. De ordinarŭ aceste legăturele se aruncă in curţile Bisericeĭ celeĭ marĭ, adecă in acea parte, ce se numesce Augusteonŭ, stând celŭ ce aruncă pre treptele Augusteonuluĭ.

După aceste, noul Imperatorŭ se așeḑă pre scutŭ, se rădică in sus și se arată la totă mulţimea, ce stă jos. Inainte ţine de scutŭ insușĭ Imperatorul și părintele celuí, ce se incoroneză, decă trăesce, și Patriarchul, iar pre de

[1]) Atriu, iar in grecesce τρίκλινος, insemneză o casă cu treí paturí de ședut, și destinate anume pentru incoronarea imperatorilor. Unul din aceste paturí era destinatŭ pentru imperatorul, al doilea pentru imperatesa și al treilea pentru succesorul la tronŭ. Astă-ḑí aceste atriĭ bizantine s'aŭ inlocuitŭ cu paviliõne.

[2]) Augusteon se numea locul, unde erau așeḑate statuele Imperatoruluí și a Imperăteseí. Unul de aceste Augusteone era și in curtea s-teí Sofii.

laturĭ şi indărăt demnitariĭ statuluĭ, adecă Despoţiĭ şi Sevastocratoriĭ, decă suntŭ, iar decă nu, boeriĭ ceĭ maĭ aleşĭ şi maĭ notabilĭ. Iar decă Imperatorul nu are părinte, atuncĭ inainte ţine de scutŭ cel maĭ de onóre dintre demnitarĭ, sĕŭ, boerĭ cu Patriarchul, iar indărătŭ cum amŭ arătatŭ.

Proclamatŭ inaintea poporuluĭ şi a întreguluĭ statŭ militarŭ, se pogóră de pe scutŭ, şi intră în templul S-teĭ Sofiĭ, unde el trebue să se incoroneze. Aicĭ este construită o căsuţă de lemnŭ mică [1], anume pentru acestă trebuinţă. Introducênd în căsuţa cea de lemnŭ pre noul Imperatorŭ, ilŭ imbracă cu sacusŭ şi cu diademă [2] bine-cuvêntate de Archiereĭ. Iar pre capul luĭ pórtă nu aceia, ce este nelegalŭ, ci sĕŭ conună, sĕŭ altŭ ceva. Aceste terminându-se se efectua s-ta liturgie. Aprópe de căsuţa de lemnŭ, ce amŭ ḑisŭ, se construescŭ totŭ de lemnŭ şi trepte, care se îmbracă cu pânzeturĭ roşiĭ. Pre aceste trepte se punŭ tronurĭ de aurŭ, dupre numerul membrilor familieĭ imperiale, dar astŭ-felŭ aşeḑate, încât ele să fie puse în patru sĕŭ şi cincĭ rôndurĭ. Eşind Imperatoriĭ, din casuţa cea de lemnŭ, decă nu este unul, dupre cum amŭ ḑisŭ, ci maĭ mulţi, şedŭ pre acele tronurĭ. Aicĭ se rădică de şedŭ şi Domnele sĕŭ consórtele lorŭ pre tronurĭ separate fie-care, şeḑênd, maĭ sus de cele-lalte Domne şi Imperatese, mama celuĭ, ce se incoroneză, purtând şi ea cununa eĭ, iar Imperătesa cea nouă pórtă coróna.

Efectuându-se, cum amŭ ḑisŭ, s-ta liturgie, înainte de trisagiu, eşind Patriarchul din altarŭ, se sue pre anvonŭ [3] şi cu dinsul totŭ clerul înaltŭ, purtând s-tele luĭ vestminte. Făcêndu-se tăcere şi linisce mare în Biserică, Patriarchul, trâmiţênd, rógă pre Imperatorĭ,

(1) O speţă de Cuvucliu în forma anvónelor vekĭ bisericescĭ, construite nu în mijlocul Bisericeĭ, ci cam spre strana dréptă. Noĭ în locul acestora avemŭ tronurile domnescĭ.

(2) Vorbă veke grecéscă şi însemneză cunună, care se făcea de ramurĭ de copacĭ séŭ de pânză şi cu care se încununau vekiĭ ducĭ aĭ armatelor grece. Aicĭ vorba este luată în sensŭ de cunună.

(3) Anvonul în timpurile vekĭ era în mijlocul Bisericeĭ şi nu la o parte, ca astăḑĭ. Anvónele erau aşa de spaţiose, încât încăpéu maĭ multe persóne.

carii vinŭ pre anvonŭ, unde este Patriarchul. Acesta apoĭ citesce rugăciunile, ce se usitéză la ungerea Imperatorilorŭ, pre unele încetŭ şi pre altele cu voce, rugând şi îmblândind pre D-deŭ pentru Imperatorul, ce urméză a se unge. După aceste Imperatorul cel noŭ rădica de pre capul seŭ aceia, ce are pre capul seŭ, (adecă cununa), şi indată işi descopere capetele şi ceĭ, ce se află in Biserică [1]. Iar Patriarchul unge cruciş capul Imperatoruluĭ cu sântul mirŭ, pronunţândŭ cu voce mare «Sântŭ». Ceĭ ce staŭ in anvonŭ ḑicŭ după Patriarchul cu acelaşĭ voce de treĭ orĭ: «Sântŭ». De asemenea şi mulţimea poporuluĭ pronunţă de treĭ orĭ acelaşĭ cuvêntŭ.

Deşi uniĭ ḑicŭ, că corona imperială stă pênă la acestŭ timpŭ pre s-ta masă, dar nu este adevĕratŭ. Corona se ţine în interiorul altaruluĭ de către diaconĭ, îmbrăcaţĭ în s-tele vestminte, şi acumŭ se aduce pre anvonŭ.

Decă, dupre cum am ḑisŭ, este presentŭ părintele Imperatoruluĭ, atuncĭ acesta şi cu Patriarchul, luând corona, o punŭ pre capul nouluĭ Imperatorŭ, şi patriarchul pronunţă: «Vrednicŭ este». Iar decă nu esistă părintele Imperatoruluĭ, atuncĭ acésta o face singurŭ Patriarchul. Dupre cum maĭ 'nainte la ungerea cu s-tul Mirŭ, aŭ aclamatŭ în ordine «sântŭ», asemenea şi acum ceĭ din anvonŭ şi mulţimea poporuluĭ esclamă de treĭ orĭ: «Vrednicŭ este». Dupa care Patriarchul citesce rugăciunile respective, şi se pogóră Imperatorul din anvonŭ nu pre partea, pre unde s'a suitŭ, adecă pre la Rĕsăritŭ, ce caută spre uşele împĕrătescĭ, ci pre partea opusă soleeĭ şi altaruluĭ.

Decă se întâmplă, ca Imperatorul să nu aibă Impĕrătésă, atuncĭ el se pogóră de pre anvonŭ şi suindu-se in căsuţa cea de lemnŭ, şéde pre tronŭ; ĭar decă are femeie, atuncĭ dupre tótă necesitatea [2] trebue incoronată şi ea. Se face şi încoronarea împĕrătesei ast-feliŭ:

---

(1) Alusiune la datina bizantină, de a sta in Biserică cu capetele acoperite.
(2) Alusiune la dreptul bizantinŭ, dupre care împĕrătesele se bucuraŭ de dreptul de succesiune la tronu.

Decă trăesce şi mama nouluĭ Imperatorŭ, şi ea are de bărbatŭ pre Imperatorul bătrânŭ, adecă pre părintele nouluĭ Imperatorŭ, atuncĭ asistă şi ea, purtând cunună, şi ţinendŭ in mânĭ stălpare de aurŭ, avend o lungime de sus pene jos ca de o skĭopă şi bătută totă de jurŭ imprejur cu mărgăritare şi petre scumpe. Iar decă se intâmplă să fie văduvă, atuncĭ ea ţine stălparea şi stând şi şeḑend, portă inse o imbrăcăminte negră, numită chaĭnă şi mantie purpurie. Iar Impĕrătesa cea noă stând şi ea, este ţinută din ambele părţĭ de către doĕ rude din cele maĭ apropiete, iar decă n'are rude apropiete, de doĕ eunuce, şi se pogoră şi ea de pre treptele căsuţeĭ celeĭ de lemnŭ şi venind, stă inaintea altaruluĭ. Pogorându-se decĭ de pre anvonŭ Imperatorul şi bărbatul eĭ, ĭea din mâna Patriarchuluĭ corona, binecuvêntându-se maĭ 'nainte de acesta, care coronă nu este semină cu a Imperatoruluĭ, ci făcută dupre o altă formă, şi o pune pre capul femeeĭ sele, ţinend de coronă seŭ cele doĕ rude apropiete, dupre cum s'a ḑisŭ, seŭ cele doĕ eunuce. Punendu-i-se pre capŭ corona prin mâna Imperatoruluĭ şi bărbatuluĭ eĭ, Impĕrătesa îndată se inkină Impĕratuluĭ şi bărbatuluĭ eĭ, declarând prin acestă inkinăciune, ca ea este supusă luĭ. Iar Patriarchul, stând şi el lôngă uşile impĕratescĭ, citesce o altă rugăciune, pentru Impĕratul, Imparatesa şi totŭ poporul cel supusu lorŭ.

Cu modul acesta, incoronatŭ fiind Imperatorul, el incororonéză şi pre femeia sa. Iar decă se întâmplă, ca Imperatorul să fie incoronatŭ maĭ de 'nainte, atuncĭ Imperatorul şi barbatul eĭ o incoronéză tot astŭ feliŭ, şi anume cândŭ el, luând'o de femeie, efectuă actul cununieĭ.

Iar decă se petrece, cum amŭ ḑisŭ maĭ sus, adecă Imperatorul cel noŭ incoronéză pre femeia sa, carea este şi Impĕrătesă, iar ea, dupre cum am ḑisŭ, i-se inkină luĭ, suindu-se amândoĭ pe treptele pavilionuluĭ, şedŭ pre tronurĭ, ţinend anume Imperatorul crucea, iar imperatésa stălparea, descrisă maĭ sus. Şi în timpul restuluĭ

liturgieĭ Imperatoriĭ şedŭ, când înse se cântă trisagiul şi se citescŭ Apostoliĭ şi st-ele Evangeliĭ, ei staŭ în picióre. Pre ambele laturĭ ale templuluĭ (la strane) se construescŭ anume pentru acéstă ocasiune anavatre (pavilióne), pre care staŭ psalţiĭ, domesticiĭ şi citeţiĭ, cariĭ, dupre o datină veke, la aseminea festivităţĭ şi serbătorĭ, cântă óre-care imnurĭ de ocasiune. Pre ambele laturĭ ale acestor pavilióne se află câte treĭ sulițe, având atârnate de lemnul lor câte o flamură, ca de doĕ palme, făcute din mĕtasă roşie şi albă. Aceste steguleţe, după terminarea liturgieĭ, sûntŭ purtate înaintea Imperatoruluĭ de către ceĭ ce le ţinŭ, cariĭ împreună cu psalţiĭ mergŭ pĕnĕ la palatul celŭ mare. In ce modŭ se esecută şi acésta vom vorbi maĭ jos.

Venind timpul, de a se cânta imnul eşireĭ celeĭ marĭ (cheruvicul), vinŭ ceĭ maĭ distinşĭ dintre diaconĭ şi invită pre Imperatorul. El vine cu dînşii la proscomidie, unde se află sântele. Stând încă afară de proscomidie, şi purtând sacusul şi corona, se îmbracă cu mantie de aurŭ şi ţine cu drépta crucea, dupre cum este datina Imperatorilor, de câte orĭ eĭ pórtă corona, cu stânga ţine sceptrul. Atuncĭ se are ordinea eclesiastică, ce se numesce a deputatuluĭ [1]. Ţinĕnd Imperatorul ambele aceste semne, adecă crucea şi sceptrul, merge înaintea tuturor persónelorŭ, ce compunŭ eşirea (vochodul). Pre ambele laturĭ îĭ urméză Imperatoruluĭ farangĭ, toţĭ înarmaţĭ cu topóre şi cam una sută de tinerĭ nobilĭ, înarmaţĭ cu arme. Aceştia însoţescŭ pre Imperatorul, dupre cum s'a ḑisŭ pre de lăturĭ, după Imperatorul însĕ urméză îndată diaconiĭ şi preuţiĭ, purtândŭ diferite vase sânte şi kiarŭ însuşĭ sântele. Făcendu-se eşirea dupre usŭ pĕnĕ în mijlocul templuluĭ, vinŭ pĕnĕ la solee. Toţĭ ceilalţĭ rĕmânŭ afară, séŭ jos de solee, iar Imperatorul trecĕnd solea, vine înaintea uşilor împĕrătescĭ, unde află pre Patriarchul stând. Deci ambiĭ, Patriarchul din launtru şi Imperatorul de din

[1]) Aicĭ Imperatorul este privitŭ ca delegatŭ séŭ deputatŭ al elementuluĭ civilŭ. Şi de aceea acéstă ordine eclesiastică se numesce a deputatuluĭ, adecă a participatoruluĭ din partea elementuluĭ laicu la sânta liturgie.

afară, îşi plecă capetele, în semnŭ de felicitare. După acésta vine diaconul al doilea, ţinênd în mâna dreptă cadelniţa, iar în cea stângă omoforul Patriarchuluĭ (1).

Diaconul al doilea tămăeza pre Imperatorul, şi plecându-şĭ capul, ḑice cu voce mare: «Domnulŭ D-deŭ să pomeniască stăpânirea Imperăţieĭ Vóstre întru Impĕrăţia sa tot-de-una, acum şi pururea şi în veci vecilorŭ.» După acésta ḑice: «Aminŭ» Tot aceste vorbe le ḑicŭ şi ceĭ, ce se află cu dînsul, adecă diaconiĭ şi preuţiĭ. Aceştia pronunţă aceste cuvinte şi pentru Patriarchul, intrând în s-tul altar şi ḑicênd: «Să pomeniască Domnul D-zeŭ archieria ta întru împĕrăţia sa tot-de-una, acum şi pururea şi în veci vecilorŭ.»

Terminându-se acésta, Imperatorul proclamă pre Patriarchul şi apoĭ se desbracă de mantia cea de aurŭ. De ordinar iea mantia referendariul Bisericeĭ. Iar Imperatorul, reintorcêndu-se la pavilionŭ, şede, sculându-se numaĭ la citirea simboluluĭ şi la Tatalŭ nostru, precum şi la râdicarea s-luĭ corpŭ. După ce se face râdicarea, deca Imperatorul nu este preparatŭ pentru cuminicătură, şede pre tronŭ pênĕ la finele liturgieĭ, iar decă este preparatŭ spre acésta, atuncĭ menţionaţiĭ diaconĭ ilŭ invită. Şi intră Imperatorul cu dînşiĭ în altarŭ, şi luând cadelniţa, tămâeză s-ta masa în semnul cruceĭ, maĭ întâiŭ spre Resăritŭ, apoĭ spre Meḑă-nopte, după acésta spre Apusŭ, şi spre Meḑă-ḑi. Apoĭ tămâind iarăşĭ spre Rĕsăritŭ, tămăeză şi pre Patriarchul. Iar Patriarchul, proclamând pre Imperatorul şi luând din mânele Imperatoruluĭ cadelniţa, tămăeză pre Imperatorul. După aceste Imperatorul, ridicând de pre capul sĕŭ corona, o înmâneză diaconilor, iar patriarchul, după ce s'a cuminicatŭ cu prea cinstitul corpŭ dă şi Imperatoruluĭ în mânĭ părticica corpuluĭ stăpânescŭ, cu care cuminicându-se, se cuminică şi cu dătătorul de vieţă sânge. Se împărtăşesce însĕ din sântul potirŭ,

(1) Aicĭ Codin compară personalul eclesiasticu al S-teĭ Sofii cu personalul eclesiasticu al capelei imperiale şi 'lŭ găsesce pre timpul seu maĭ scădutu, de cum era maĭ nainte. Noĭ însĕ lăsăm aici acéstă parte şi continuămŭ, cu descripţiunea ceremonialuluĭ, ce ne ocupă.

ţinend Patriarchul de dinsul, iar Imperatorul isí a-propie gura de potirŭ, ca şi preuţiĭ.

După cuminicarea cu s-tele mistere, punend iarăşĭ corona pre capŭ, ese din altarŭ. Şi terminându-se s-ta liturgie şi sânţirea, cea oferită poporuluí, pre carea o numimŭ antidorŭ (anaforă), la care actŭ Imperatorul iarăşĭ participă, şi bine-cuventându-se de către Patriarchul şi de către Archiereiĭ presenţĭ, şi sărutându-le mâna, se sue în catechumenŭ. Fiind şi aicí preparatŭ unŭ pavilionŭ maĭ modestŭ şi cu tronurí ordinare şi aşeḑate, se urcă aicĭ Imperatorulŭ celŭ noŭ şi soţia luĭ Imperătesa cu Imperatorulŭ părinte şi cu Domna, mama Imperatoruluí, fiind de faţă psalţiĭ şi domesticiĭ [1]). Fiind acoperitŭ pavilionul cu draperiĭ (perdele) de aurŭ, în cât să nu se vadă Imperatorŭ, psalţiĭ cântă: «Inălţatu-te-aĭ». Rădicându-se decĭ draperiile, Imperatoriĭ se proclamă de toţĭ, ceĭ presenţĭ în catechumenŭ. Făcendu-se şi acesta, se pogoră Imperatoriĭ şi plecă cu Domnele la palatŭ, şi a nume aceştia călărĭ, iar toţĭ ceĭ-lalţĭ pre jos, de la celŭ maĭ micŭ până la celŭ maĭ mare.

Maĭ nainte era deprinderea, ca calul Imperatoruluí să fie îmbrăcatŭ, la nişte asemenea solemnităţĭ, preste capŭ şi inderătulŭ şeleĭ, cu tuviĭ, care se întindeŭ preste hamurĭ, pogorându-se maĭ jos de scărĭ, şi eraŭ înfrumuseţate cu mătasă roşie. Acum tóte aceste lipsescŭ şi se păstreză numai tuviile.

Fiind la palatŭ masa întinsă, încoronaţiĭ şedu de se desfăteză. Lor li servesce Despotul (Ministrul primarŭ, seŭ cineva din demnitarĭ, iar decă şi acesta nu se întemplă, apoĭ celŭ maĭ de onóre, fiind presenţĭ toţĭ boeriĭ în costumele, propriĭ demnităţeĭ lor. Li se dă şi acestora raţiĭ.

Remânend în acéstă ḑi aicĭ, în ḑiua următóre trecu la altŭ palatŭ, unde iarăşi se aruncă legăturele poporului de către senatorŭ. Iarŭ Imperatorul însuşĭ în a-

---

([1]) Acésta este unu nou actu de proclamare, destinatu pentru chatechumeni, cari trebueau să stea in locul sciutu, şi nu în Biserică.

cestă dĭ ese in curte la locul, unde se află icóna marelui martirŭ George şi stă longă dinsulŭ vistiarul imperătescŭ şi in busunarele luĭ are versate monede de aurŭ multe; din care, luând Imperatorul, imprăştie la boeriĭ presenţĭ şi la fiiĭ de boerĭ, pre cât crede elŭ de cuviinţă. Causa uneĭ asemenea distribuţiunĭ este, că Imperatorul voiesce, ca să se bucure cu dinsul boeriĭ toţĭ, fiiĭ de boerĭ, statul militarŭ şi poporul, mâncând şi bend in comtul imperătescŭ. Dece dile succesive, maĭ multe seŭ şi maĭ puţine acestora, (căcĭ numerul dilelor nu este regulamentatŭ, ci depinde de la voia Imperatoruluĭ), poporul serbeză in totŭ felulŭ, fiind imbrăcatŭ in dilele de lucru cu haine scumpe frumóse.

Se facŭ in aceste dile, cum amŭ disŭ, petrecerĭ şi prândurĭ bogate. Şi şedend senatoriĭ toţĭ, înaintea Imperatorilor, se ospěteză, bucurându-se; ospătéză şi Imperatoriĭ la masa lor proprie şi separată. Atuncĭ servesce Domesticul şi maĭ marele trapezeĭ; iar décă nu, servesce cineva din familia imperială cu capul descoperitŭ, conform ordinuluĭ specialŭ al Imperatoruluĭ. Iar marele domesticŭ, şedĕnd la locul seŭ cu ceĭ-alţĭ Senatorĭ, se ospăteză şi el. O asemenea ceremonie, semină in totul, se efectuă şi la nunţele Imperatorilor.

Trebue să notămŭ şi acesta, că Imperatorul pórtă corona sa, conform usuluĭ, şi la nuntă. Şi şede şi aicĭ pre pavilionŭ, dupre cum s'a arătatŭ la incoronare.

Trebue să maĭ scimŭ şi acésta, că de câte-orĭ Impěratorul pórtă corona, seŭ la investitura patriarchuluĭ, seŭ a despotuluĭ, seŭ cu altă ocasiune, este usul, ca patru din boeriĭ ceĭ maĭ de onóre aĭ politiceĭ să asiste, câte doĭ de fie-care lature, purtând spenţere de aurŭ şi mantiĭ roşiĭ, şi ţinĕnd in mânĭ fie-care scuturĭ rotunde, cu desemnul figureĭ Impěratoruluĭ călare, şi suliţe cu lemnul poleitŭ cu aurŭ. Aceste suliţe se numescŭ romiee, iar purtătoriĭ lor romfeocraţĭ.

Archim. Genadie Enacénu.

ANUL V. BUCURESCI, MAIU. 1881 No. 8.

„BISERICA ORTHODOXĂ ROMANĂ"

JURNALU PERIODICU ECLESIASTICU

APARE O DATA PE LUNA

„Predică cuventu."
II. Tim. IV. 2.

CEREMONIA INCORONAREI

10 Maiŭ, 1881.

In ḑioa de 9 Maiŭ, la orele 6 sera, doue trăsurī de gală ale Curţei, escortate de doue plutone de gendarmī şi de unŭ escadronŭ de roşiori, aŭ mersŭ, conform ceremonialuluī stabilitŭ, la preşedinţia consiliuluī de miniştri.

Preşedintele consiliuluī de miniştri şi D. ministru de finance aŭ luatŭ locŭ în prima trăsură, ţinend corónele regale pe perne de catifea roşie.

D-niī miniştri de interne, de resbel, de justiţie şi de lucrărī publice aŭ luatŭ locŭ in a doua trăsură; iar D ministru cultelor şi instrucţiuneī publice aştepta sosirea cortegiuluī la cathedrala St. Mitropoliī.

Pornirea cortegiuluī la Mitropolie a fostŭ anunţată prin 21 loviturī de tunurī.

La intrare in biserica cathedrală I. P. S. S. Mitropolitul Primatŭ, incongiuratŭ de clerul mitropolitanŭ, a primitŭ corónele şi le a aşeḑatŭ in facia Iconostasuluĭ, in mijlocul celor patru drapele ale armateĭ, decorate cu *Stéoa Romănieĭ*. O gardă de onóre, compusă din elevĭ aĭ scoleĭ militare, s'a aşeḑatŭ in giurul coronelor, şi I. P. S. S. Mitropolitul Primatŭ a oficiatŭ rugăciunile de priveghere.

Un publicŭ numerosŭ se adunase pe strade şi in tribune, spre a asista la trecerea cortegiuluĭ de la preşedintia consiliuluĭ până la Mitropolie.

La orele 8½ drapelele armateĭ, insoţite de tóte musicile militare, aŭ fostŭ aduse la Palatŭ, unde a urmatŭ retragerea cu facle.

M. M. L. L. Regele şi Regina şi A. S. Principele hereditarŭ de Hohenzollern cu fiiĭ seĭ aŭ privitŭ de pe balconŭ la acéstă serbare militară. D. ministru de resbel, impreună cu toţĭ D-niĭ oficierĭ generalĭ şi superiorĭ, eraŭ invitaţĭ la Palatŭ, unde se afla asemenea, presinte şi Excelenţa Sa D locotenentŭ feld-mareşal Bauer cu oficeriĭ imperialĭ, carĭ compunŭ suita sa.

— —

Revĕrsatul ḑileĭ de 10 Maiŭ a fostŭ salutatŭ in Capitală prin 21 tunurĭ,

M.M. L.L. Regele şi Regina, impreună cu A. S. Principele hereditarŭ de Hohenzollern şi Principiĭ Ferdinand şi Carol, aŭ pornitŭ, la orele 10 ¾ din gara Palatuluĭ de la Cotrocenĭ cu unŭ trenŭ al Curţeĭ, condusŭ de directorul regalŭ, al căilor ferate, şi aŭ sositŭ la orele 11 la gara Tergovişte. Intregul personalŭ su-

periorŭ al căilor ferate ale Regatuluĭ a intâmpinatŭ pe peronŭ sosirea Majestăţilor Lor.

Cortegiul regalŭ aşteptatŭ în curtea gareĭ prelungindu-se până în calea Griviţeĭ. Regele a încălicatŭ, iar Regina s'a aşeḑatŭ cu A. S. Principele de Hohenzollern şi fiiĭ Seĭ in trăsura de mare gală. Cortegiul porni spre Mitropolie in ordinea următóre:

Unŭ plutonŭ de gendarmĭ călărĭ.

D. prefectŭ al poliţieĭ.

Unŭ plutonŭ de gendarmĭ comandatŭ de unŭ oficiărŭ.

Unŭ escadronŭ de roşiorĭ.

Duoĭ furierĭ aĭ Curţeĭ.

Mareşalul Curţeĭ şi duoĭ adjutanţĭ regalĭ.

Şese-ḑecĭ şi duoĕ drapele ale armateĭ, precedate de musica roşiorilor.

Majestatea Sa Regele.

Marele stat-majorŭ al armateĭ şi casa militară a Regeluĭ.

M. S. Regina cu A. S. Principele hereditarŭ de Hohenzollern şi fiiĭ Seĭ, Ferdinand şi Carol, in o trăsură de mare gală acoperită de catifea roşie cu torsade de argintŭ, avêndŭ Corona regală d'asupra. Atelagiul se compunea de optŭ caĭ cu hamurĭ imbrăcate in argintŭ şi împodobiţĭ cu pene în frunte, iar pe come cu panglice şi rosete tricolorĭ. Duoĭ picherĭ precedeză trăsura şi servitorĭ aĭ Curţeĭ, în livrea de mare gală, pe josŭ, însoţescŭ trăsura pe dreapta şi pe stânga.

D. general comandantŭ al divisieĭ teritoriale, călărindŭ la dreapta trăsureĭ şi D. general inspectorŭ al gardeĭ civice, la stânga.

Drapelul regimentuluĭ II de roşiorĭ din escortă, cu

comandantul regimentului în drepta şi locotenentul-colonel in stànga, urmaŭ trăsura Reginei, după care veneaŭ oficiärii superiori aĭ armatei şi unŭ plutonŭ de oficiări din trupele călări.

Unŭ escadronŭ de roşiori inchidea cortegiul.

Trupele garnisóneĭ eraŭ aşeḑate pe ambele laturi ale stradelor până la colina Mitropoliei şi dedeaŭ onorurile militare.

Imposantul cortegiŭ a fostŭ salutatŭ pe totŭ parcursul seŭ cu indiscriptibilŭ entusiasmŭ de imensa mulţime care ocupa locul liberŭ al stradelor, numerósele tribune construite cu acéstă ocasie, balcónele şi ferestrele de la tóte etagele caselór împodobite cu florĭ, verdeţă, covóre şi pavoasate cu colorile naţionale. O adeverată ploie de buchete şi de cununĭ acoperea in trecere pe Majestăţile Lor şi pe Augustele Lor Rude.

La orele 12, cortegiul regalŭ, ajungândŭ la pólele dealuluĭ Mitropoliei, Majestăţile Lor aŭ fostŭ intêmpinate de I.I. P.P. S.S. L.L. Mitropolitul Primatŭ şi Mitropolitul Moldoveĭ, de P.P. S.S. LL. Episcopiĭ eparhioţĭ şi inaltul clerŭ, în vestminte sacerdotale, şi aŭ fostŭ primite, aci, de D-niĭ miniştriĭ şi de D-niĭ preşedinţĭ aĭ Senatuluĭ şi al Adunăreĭ deputaţilor. Curtea Majestăţilor Lor şi aceea a A. S. Principeluĭ de Hohenzollern adăstaŭ aci, unde se afla şi unŭ mare numĕrŭ de dómne, oferindŭ buchete de florĭ.

Procesiunea se puse atuncĭ în mişcare, avêndŭ in frunte inaltul clerŭ şi urmată de drapelele armateĭ, in sunetul clopotelor şi al cântărilor choruluĭ seminariştilor, şi Majestăţile Lor, insoţite de A. S. Princi-

pele de Hohenzollern şi fiiĭ seĭ, urcară délul Mitropoliei trecêndŭ prin mijlocul şirurilor delegaţiunelor judeţiane şi comunale din totă ţera, carĭ acopereaŭ de amândouĕ părţile colina Mitropoliei şi aclamaŭ cu nesfêrşite urărĭ pe Majestăţile Lor.

Regele şi Regina, Principele Leopold şi fiiĭ seĭ, insoţiţĭ de Mitropolitul Primatŭ şi de Mitropolitul Moldovei, intrară in biserică şi'şi făcură rugăciunea la icóne, înaintea cărora eraŭ corónele; eşindŭ apoĭ prin portalul cel mare al catedralei, Suveraniĭ şi Augusta Lor Familie se îndreptară spre estrada regală, în facia căreia urma a se celebra oficiul divinŭ. De ambele laturĭ ale acesteĭ estrade, frumosŭ împodobită, eraŭ tribune în carĭ se afla pe drépta, în primul rangŭ, corpul diplomaticŭ, avêndŭ în capŭ pe Excelenţa Sa locotinentul feld-mareşal, trămis extra-ordinar al M. S. Impĕratului Austriei şi Rege al Ungariei, iar pe stânga Corpurile legiuitóre, înalta curte de casaţiune şi tóte autorităţile superióre şi înalţiĭ funcţionarĭ aĭ Statului. Impregiurul estradeĭ regale se aflaŭ D-niĭ miniştriĭ, Curtea Majestăţilor Lor şi a Alteţeĭ Sale, şi în urma Suveranilor eraŭ dómnele înalţilor demnitarĭ aĭ Statuluĭ şi dómnele societăţeĭ de bine-facere, *Elisabeta Regina*. Ceĭ patru generalĭ aĭ armateĭ, desemnaţĭ pentru acestŭ serviciŭ, aŭ adusŭ corónele, încongiurate de cele patru drapele, în facia Majestăţilor Lor şi atuncĭ a urmatŭ ceremonia benedicţiuneĭ corónelor slujită de I.I. P.P. S.S. L.L. Mitropolitul Primatŭ şi Mitropolitul Moldoveĭ, asistaţĭ de P.P. S.S. L.L. Episcopiĭ si înaltul clerŭ.

Momentul benedicţiuneĭ corónelor a fostŭ anunţatŭ prin 101 loviturĭ de tunurĭ.

Preşedintele consiliuluĭ de miniştri a presintatŭ, apoĭ, Majestăţilor Lor, spre sub-scriere, actul constatatorŭ al ceremonieĭ consacrăreĭ Coróneĭ Regatuluĭ Românieĭ care actŭ a fostŭ sub-scrisŭ, apoĭ, de A. S. Principele hereditarŭ de Hohenzollern, de I.I. P.P. S.S. L.L. Mitropoliţiĭ, de miniştri, de preşedinţiĭ Corpurilor legiuitóre, de primul-preşedinte al curţeĭ de casaţiune şi a fostŭ investitŭ cu marele sigiliŭ al Statuluĭ. Regele a incredinţatŭ documentul ministruluĭ cultelor, spre a se păstra in archiva Statuluĭ.

Terminându-se, ast-fel, ceremonia benedicţiuneĭ corónelor, Majestăţile Lor şi Augustele Lor Rude, urmate de corpul diplomaticŭ, de D-niĭ miniştriĭ şi de toţĭ inalţiĭ demnitarĭ, precum şi de dómne, aŭ coborâtŭ colina Mitropolieĭ, şi, înaintea colónelor, in pólele eĭ, Regele a încălecatŭ, iar Regina şi Familia Regală S'aŭ suitŭ iarăşĭ in trăsura de mare gală, şi cortegiul s'a pusŭ in mişcare, spre a se intórce la Palatŭ, in aceiaşĭ ordine cu care venise. Nu maĭ puţinŭ sincere şi unanime aŭ fostŭ ovaţiunile ce Augusta Familie Regală a intémpinat la intórcere din partea intregeĭ populaţiunĭ, inmulţită încă in mod considerabilŭ prin óspeţiĭ veniţĭ din tótă ţéra, spre a asista la acéstă măréţă ceremonie. Aspectul serbătorescŭ al stradelor principale şi al intregeĭ Capitale in genere se póte ḑice că era ne maĭ vĕḑutŭ încă până aci. Majestăţile şi Alteţele Lor mulţumiaŭ voiosŭ la aceste nesfêrşite şi unanime manifestaţiunĭ de iubire şi, atâtŭ figura radiósă a Regineĭ, câtŭ şi façia plină de mulţu-

mire a Regeluĭ, reflectaŭ veselia ce Auguştiĭ Suveranĭ împărtăşaŭ în acea ḑi cu credinciosul Lor poporŭ.

Pe la orele 2 cortegiul regal a ajunsŭ la Palatŭ.

Aci, Majestăţile Lor, faciă fiindŭ A. S. Principele hereditarŭ de Hohenzollern, aŭ primitŭ felicitările D-lor miniştriĭ cu sociele D-lor, precum şi ale D-lor şefĭ de misiunĭ diplomatice române presenţĭ în Capitală.

D. D. Brătianu, preşedintele consiliuluĭ, a adresatŭ Majestăţilor Lor, în numele guvernuluĭ, următorul discurs :

Sire,

Colegiĭ meĭ şi eŭ suntemŭ fericiţĭ, ne simţimŭ mândriĭ, de a fi consilieriĭ Tronuluĭ şi de a putea presenta Majestăţeĭ Vóstre omagiul devotamentuluĭ nostru şi al respectuóselor nóstre felicitărĭ în acéstă ḑi mare a încoronăreĭ.

Trăiască Majestatea Vóstră, Sire !

Trăiască M. S. Regina !

Trăiască Dinastia Majestăţeĭ Vóstre, scumpă inimeĭ Românilor.

M. S. Regele a rĕspunsŭ mulţumindŭ guvernuluĭ pentru sentimentele sincere şi devotate ce se exprimaŭ Sie-şĭ şi Regineĭ în acéstă solemnă ḑi, şi amintindŭ D-luĭ preşedinte al consiliuluĭ că la 1877 a fostŭ cel d'ânteiŭ care, în capul Senatuluĭ, a exprimatŭ speranţa de a saluta în curĕnd pe ânteiul Rege al Românieĭ, şi ḑicĕndŭ D-lor miniştriĭ că comptéză pe devotamentul D-lor pentru a continua frumósa sarcină ce le a datŭ încrederea ţĕreĭ.

La care D. preşedinte al consiliuluĭ a replicatŭ prin următórele cuvinte :

Sire,

In 15 anĭ aţĭ trăitŭ şi ne-aţĭ facutŭ să trăimŭ 15 secolĭ.

Apoĭ, Majestăţile Lor aŭ primitŭ felicitările corpuluĭ diplomaticŭ şi ale dómnelor ce facŭ parte, exprimate maĭ ântâiŭ de Excelenţa Sa D. locotenentŭ feldmareşal Bauer, trămisŭ extra-ordinarŭ al M. S. Impĕratuluĭ Francisc-Iosef, şi, apoĭ, de fie-care din D-niĭ representanţĭ aĭ puterilor străine, acreditaţĭ pe lângă Curtea din Bucurescĭ.

După acésta aŭ urmatŭ felicitările dómnelor delegate ale societăţeĭ de bine-facere *Elisabeta Regina* şi ale socielor inalţilor funcţionarĭ.

M. S. Regele a primitŭ asemenea felicitările comisiuneĭ dunărene.

A. S. Principele hereditarŭ de Hohenzollern a primitŭ corpul diplomaticŭ, care 'ĭ a fostŭ presintatŭ de către decanul, comtele Hoyos, ministru al Austro-Ungarieĭ.

In acestŭ timpŭ pornise de la Mitropolie, spre a veni la Palatŭ, cortegiul corónelor în ordinea următóre :

Unŭ plutonŭ de tóte armele, avêndŭ în frunte musicile militare.

Veteraniĭ de la 1848.

Răniţiĭ din ultimul rĕsboiŭ.

Membriĭ in vieţă aĭ divanurilor *ad-hoc.*

Trăsura de gală pentru I. I. P. P. S. S. Mitropoliţĭ.

D-niĭ membri aĭ Senatuluĭ cu preşedintele.

Corónele purtate de 4 generalĭ, asistaţĭ de 4 colonelĭ, însoţite de cele 4 drapele decorate cu *Steaoa Românieĭ*.

D-niĭ membriĭ aĭ Camereĭ cu preşedintele.

Inalta curte de casaţiune şi inalta curte de compturĭ.

Consiliul municipalŭ al capitaleĭ cu delegaţiunea consiliuluĭ comunale din Iaşĭ şi Craiova.

D-niĭ membriĭ aĭ Academieĭ, D-niĭ rectorĭ aĭ Universităţilor din Bucurescĭ şi Iaşĭ şi d-niĭ decanĭ respectivĭ.

Funcţionariĭ superiorĭ.

Curţile şi tribunalele.

Delegaţiunile comunale şi judeţene, purtândŭ cocarda cu numele judeţuluĭ şi comuneĭ.

Directoriĭ şcólelor publice secundare şi primare şi delegaţiunea junimeĭ universitare, cu drapelele şcólelor în frunte, D-niĭ directorĭ, purtândŭ corónele oferite Majestăţilor Lor de către şcolĭ.

Corporaţiunile de meseriaşĭ din capitală cu drapelele lor.

Unŭ plutonŭ de dorobanţĭ încheiândŭ cortegiul.

La sosirea cortegiuluĭ la Palatŭ, D-niĭ generalĭ aŭ aşeḑatŭ corónele în facia Tronuluĭ. Împregiurul căruĭ eraŭ aşeḑate tóte drapelele armateĭ. Acĭ aşteptaŭ D-niĭ miniştriĭ, I.I. P.P. S.S. L.L. Mitropoliţiĭ, Corpurile legiuitóre, înaltele curţĭ de casaţiune şi de compturĭ, municipalităţile Bucurescĭ, Iaşĭ şi Craiova, Academia, rectoriĭ şi decaniĭ Universităţilor şi înalţiĭ funcţionarĭ.

După aceia, Majestăţile Lor şi Augusta Lor Familie, precedate de Curtea Lor, aŭ făcutŭ intrarea în sală şi S'aŭ aşeḑatŭ pe Tronŭ, pe ale căruĭ trepte aŭ luatŭ locŭ A. S. Principele hereditarŭ de Hohen-

zollern, lângă Regina, şi Principii Ferdinand şi Carol lângă Rege.

D. preşedinte al Senatului, în numele ambelor Corpurî legiuitore, a rostitŭ următorea alocuţiune:

Sire,

Dómnă,

Astă-ḑî România se încoronéză pe sine-şî punêndŭ Coróna Regală pe capetele Majestăţilor Vóstre.

Astă-ḑî, ea culege lauriî înţelepciuneî şi bravureî sale.

Astă-ḑî, Vitezul eî Căpitanŭ care a avutŭ nestrămutată credinţă în valórea naţiuneî, nealterabilŭ devotamentŭ pentru libertatea şi binele eî, primeşce din mânele naţiuneî, şi pune pe capul Sĕŭ, simbolul suveranităţeî Românieî, emblema stabilităţeî şi asigurăreî viitoruluî.

Pórtă Sire, pórtă Dómnă, cu fală şi credinţă, acéstă Coronă Regală. Ea stă neclintită pe Capetele Vóstre, căcî S'a oţelitŭ prin sângele nostru, şi S'a întăritŭ prin devotamentul şi iubirea nóstră.

Urmaşiî Voştri o vorŭ purta cu aceiaşî mândrie şi Dinastia Vóstră va fi totŭ atâtŭ de naţională ca şi Voî prin credinţa, prin amórea Românilor.

Trăiască România!

Trăiască Regele şi Regina eî!

Trăiască Dinastia!

D. Preşedinte al Senatuluî, înaintândŭ în facia Tronuluî, a depusŭ Coróna în mânele Regeluî, şi D. preşedinte al Cameréî a presentatŭ pe aceia a Regineî.

Majestatea Sa Regele, luândŭ Coróna a rostitŭ urmĕtorele cuvinte:

Serbarea de astă-ḑĭ consacră o epocă de cincĭ-spre-ḑece anĭ, plină de lupte grele, de fapte marĭ. Sub puternicul scutŭ al constituţiuneĭ, România a crescutŭ, s'a desvoltatŭ, s'a întăritŭ. Stăruinţa naţiuneĭ, vitejia armateĭ şi credinţa care amŭ avut'o în bărbăţia poporuluĭ, aŭ împlinitŭ dorinţele nóstre cele maĭ ardinte, prin proclamarea Regatuluĭ, care este garanţia cea maĭ sigură pentru viitorŭ. Primescŭ dar cu mândrie, ca simbol al independinţeĭ şi al tărieĭ Românieĭ, acéstă Corónă, tăiată dintr'unŭ tunŭ stropitŭ cu sângele vitejilor noştriĭ, sânţită de Biserică. Ea va fi păstrată ca o comóră preţiósă, amintindŭ momentele grele şi timpurile gloriόse ce amŭ străbătutŭ împreună; Ea va arăta generaţiunilor viitóre voĭnicia Românilor din extimpĭ şi unirea care a domnitŭ între ţéră şi Domnŭ. Pentru Regina şi pentru Mine însă, Coróna cea maĭ frumósă este şi rĕmâne dragostea şi încrederea poporuluĭ, pentru care n'avemŭ de câtŭ unŭ gândŭ: mărirea şi fericirea luĭ.

Să ne unimŭ, dar, în facia acestor steguri care aŭ strălucitŭ pe câmpul de onóre; în facia acesteĭ Coróne, emblemă a Regatuluĭ, împregiurul căreia naţiunea strângă-se ca ostaşiĭ împregiurul drapeluluĭ; în facia acesteĭ măreţe manifestărĭ, pentru care ţara întrégă a alergatŭ în Capitală, spre a fi martoră acesteĭ ḑi fericite, să ne unimŭ în strigarea scumpă inimelor nóstre, şi care va găsi unŭ resunetŭ puternicŭ în acestŭ locŭ sânţitŭ prin proclamarea celor maĭ însemnate acte: Să trăiască iubita nóstră Românie, astă-ḑĭ incoronată prin virtuţile sale civice şi militare!

In momentul când Majestatea Sa a adresatŭ căldu-

rosul apel de unire a tutulor Românilor împregiurul Corónei Regatului, Regele a rădicatŭ Corona d'asupra capuluĭ Seŭ şi urărĭ entusiaste şi nesfîrşite ale asistenţilor aŭ salutatŭ cuvintele regale şi mişcarea Regeluĭ care insocia aceste cuvinte.

După acésta Corpurile carĭ aŭ adusŭ Corónele s'aŭ retrasŭ, remâindŭ in Sala Tronuluĭ I. I. P. P. S. S. L.L. Mitropoliţiĭ, D-niĭ miniştriĭ şi D-niĭ preşedinţĭ aĭ corpurilor legiuitóre. Majestăţile şi alteţele Lor reluândŭ locŭ pe Tronŭ a începutŭ defilarea delegaţiunelor judeţiane şi comunale, in numĕrŭ de aprópe 4,000 delegaţĭ, carĭ aŭ trecutŭ in ordinea următóre :

Ilfovŭ, Iaşĭ, Doljŭ, Argeşŭ, Botoşanĭ, Brăila, Bacăŭ, Buzĕŭ, Covurluiŭ, Constanţa, Dâmboviţa, Dorohoiŭ, Fălciŭ, Gorjŭ, Ialomiţa, Mehedinţĭ, Muscel, Nemţu, Oltŭ, Putna, Prahova, Romanŭ, Romanaţĭ, Râmnicu-Sărat, Suceava, Tutova, Teleormanŭ, Tecucĭ, Tulcea, Vâlcea, Vlaşca, Vasluiŭ.

Fie-care judeţŭ era anunciatŭ de D. ministru de interne când ajungea in facia Tronuluĭ, şi fie-care delegaţiune, avendŭ in frunte drapelele sale şi cununele carĭ le depuneŭ la piciórele Tronuluĭ, isbucnea într'unŭ entusiastŭ *ura*, la vederea Auguştilor şi iubiţilor suveranĭ, căror remitea adresele sale de felicitare.

Trecerea acestuĭ imposantŭ defileŭ înaintea Tronuluĭ, a representaţilor veniţĭ din tóte comunele şi din tóte unghiurile ţereĭ, a fostŭ unul din momentele cele maĭ frumóse ale serbăreĭ, şi era o adevĕrată mândrie a vedea bărbătésca şi viuóea populaţiune rurală, in pitorescele sale porturĭ de munte şi de câmpŭ, amestecată cu costumele orientale ale populaţiunilor Do-

brogeĭ, iar, pe facia tutulor, energia unită cu blândetea şi inteligenta pricepere a solemnuluĭ actŭ naţionalŭ, care se serba în acea di.

Maĭ bine de o oră şi jumĕtate a duratŭ acestŭ defileŭ, care n'a incetatŭ a face să resune sala Tronuluĭ de cele maĭ entusiaste aclamărĭ.

După trecerea celeĭ din urmă deputaţiunĭ, Majestăţile şi Alteţele Lor S'aŭ retrasŭ din sala Tronuluĭ, iar delegaţiĭ s'aŭ îndreptatŭ spre şosea, unde lângă palatul moneteĭ, le era pregătitŭ unŭ mare ospăţŭ oferitŭ de Capitală.

Pe la orele 5, M. S. Regele, însoţitŭ de ajutantul de serviciŭ, a mersŭ de a asistatŭ cât-va timpŭ la acestŭ ospăţŭ, unde a fostŭ, asemenea, primitŭ cu indescriptibile urărĭ şi ovaţiunĭ, de către delegaţĭ, adânc mişcaţĭ de acéstă neaşteptată şi augustă visită, şi Regele a bine-voitŭ a se întreţine în modul cel maĭ afabil cu mulţĭ d'intre aceştĭ representanţĭ şi, maĭ alesŭ cu aceĭ aĭ numeróseĭ şi muncitoreĭ clase agricole.

Séra, tótă capitala era splendidŭ iluminată, ast-fel că stradele principale, fiindŭ dată şi animaţiunea ne maĭ pomenită a lor, păreŭ unŭ imensŭ salonŭ. La 9 ore, duoĕ trăsurĭ *à la Daumont* în carĭ aŭ luatŭ locŭ. în cea d'ânteiŭ M. S. Regele cu Principele Ferdinand, în cea d'a doua M. S. Regina cu A. S. Principele de Hohenzollern şi Principele Carol, aŭ pornitŭ de la Palatŭ, precedate de D. Prefectŭ al poliţieĭ şi urmate de treĭ alte trăsurĭ, în carĭ eraŭ curtea Majestăţilor şi Alteţelor Lor, şi aŭ percursŭ calea Victorieĭ, Bulevardul, strada Lipscanĭ, până la piaţa St. George ; apoĭ, întorcéndu-se, S'aŭ îndreptatŭ, prin calea Griviţeĭ

spre calea Tergoviştei, care presenta unŭ aspectŭ feericŭ.

De aci Majestăţile şi Alteţe Lor S'aŭ înapoiatŭ la Palatul de la Cotroceni.

Totŭ timpul câtŭ a duratŭ preumblarea Auguştilor Suverani la luminaţii, aclamaţiunile entusiaste ale populaţiunei înţesate pe strade n'aŭ încetatŭ. Serbarea acestei ḑile solemne a fostŭ favorisată de timpul cel mai plăcutŭ şi nuorii de plóe, ce păreŭ a ameninţa unŭ momentŭ, s'aŭ împrăştiatŭ. Ordinea cea mai perfectă a domnitŭ pretutindenea, cu tótă imensa afluenţă de lume ce se adunase în acea ḑi în Capitală. N'a fostŭ de înregistratŭ nici o neorânduială, nici unŭ accidentŭ regretabilŭ, şi exemplara buna-voinţă şi înţelepciune a publicului a înlesnitŭ ea singură manţinerea bunei reguli.

Reproducêndŭ dupre *Monitorul Official* descripţiunea ceremoniei încoronărei, credemŭ de interesŭ general al bisericei a reproduce în întregul sĕŭ şi Tedeumul cititŭ la benedicţiunea corónelor.

RANDUIALA
ŞI
TEDEUMUL URMATE LA INCORONARE.

Când sosesce cortegiul regalŭ, In. Prea Sânţitul Mitropolitu Primatu întimpină pe Majestăţile lor cu *Crucea şi Evangelia*, şi cu următórele cuvinte

Eată, o Dómne Dumneḑeul nostru, Alesul poporului Tĕŭ păşesce la Altarele Tale cele sânte şi neclătite.

Bine-cuvêntatŭ este celŭ ce vine întru numele Domnuluĭ.

Bine-cuvêntat-am pre voĭ din casa Domnuluĭ.

Regele şi Regina sărutându Sânta Evangelie şi Crucea, corteglul plécă spre Cathedrală. In acestu timpu Chorul vocalŭ cântă: Bine este cuvîntatŭ.... şi versurile următore, până la 29 ale psalm. 118. Şi, la trebuinţă, unul dintre Archiereĭ ceteşce psalmiĭ 121, 122 şi 127.

Sosindu la locul destinatu, în faţa Bisericeĭ, Archidiaconul dice: Binecuvintéză Stăpâne Sânte! iar In. P. S. Mitropolitu Primatu:

Mărire Sânteĭ şi ceĭ de o fiinţă şi de viaţă făcĕtoreĭ şi nedespărţiteĭ Treimĭ totŭ-d'auna, acum şi pururea şi în veciĭ vecilor, Amin.

Apoĭ: Christosŭ aŭ înviatŭ... de treĭ orĭ, şi stichurile: Să învie Dumnedeŭ.

După care se citescu psalmiĭ 19 şi 20.

Audă-te Domnul în diua necazuluĭ, scutéscă-te numele Dumnedeuluĭ luĭ Iacob. Trimită ţie ajutorŭ dintru celŭ sântŭ şi din Sionŭ sprijinéscă-te pre tine. Să'ţĭ dea ţie dupre inima ta şi totŭ sfatul tĕŭ să'lŭ împlinéscă. Bucura-ne-vomŭ de mântuirea ta şi întru numele Domnuluĭ Dumnedeuluĭ nostru vomŭ rădica stégul.

Plinéscă Domnul tóte cererile tale. Acum am cunoscutŭ că a mântuitŭ Domnul pre Unsul Sĕŭ. Audi-lŭ-va din ceriul celŭ sântŭ alŭ Sĕŭ; mântuirea s'a făcutŭ prin puterea drepteĭ Luĭ. Uniĭ se bizuescŭ în căruţĭ şi alţiĭ în caĭ; eară noĭ vomŭ chiăma numele Domnuluĭ Dumnedeuluĭ nostru.

Dómne, mântuesce pre Regele şi ne audĭ pre noĭ când Te chiămămŭ!

Dómne, întru puterea Ta se va veseli Regele, şi de mântuirea Ta se va bucura fórte. Dorinţa inimeĭ luĭ

'ĭ-aĭ datŭ luĭ, şi nu 'ĭ-aĭ refuzatŭ ceea ce a pronunţatŭ buzele Luĭ.

Că l-aĭ intimpinatŭ pre elŭ cu bine-cuvêntările bunătăţeĭ; pus-aĭ pe capulŭ luĭ coronă de petre scumpe. Viaţă a cerutŭ de la Tine şi i-aĭ datŭ luĭ lungime de ḑile în viacul viaculuĭ. Mare este gloria luĭ intru mântuirea Ta; mărire şi frumuseţă aĭ pusŭ preste elŭ.

Că i-aĭ datŭ luĭ bine-cuvêntărĭ în viacŭ; l'aĭ umplutŭ de bucurie cu faţa Ta.

Că Regele nădăjduesce spre Domnul, şi întru mila Celuĭ prea inaltŭ nu se va clăti. Mâna Ta va afla pre toţĭ vrăjmaşiĭ Teĭ; drepta Ta va afla pre toţĭ ceĭ ce Te urăscŭ.

Inalţă-Te, Domne, intru puterea Ta; cânta-vomŭ şi vomŭ lăuda tăria Ta!

Mărire, şi acumŭ, Aliluia, aliluia, aliluia; Mărire Ţie Dumneḑeule! de treĭ orĭ.

Eară Archidiaconul ceteşce Ectenia cea mare, la care se adaogă următórele:

Pentru ca să primescă cu milostivire rugăciunea nóstră a nevrednicilor servilor Seĭ, şi bunul scopŭ şi dorinţa Naţieĭ nóstre să le implinescă spre bine, Domnuluĭ să ne rugămŭ.

Ca Domnul Dumneḑeŭ să bine-cuvinteze coróna României, coróna poporuluĭ Seŭ, coróna faptelor luĭ în calea mântuireĭ, Domnuluĭ să ne rugămŭ.

Pentru ca să reverse asupra eĭ darurile Sale nesecate şi să străluciască pe fruntea Regeluĭ ca steaoa marinaruluĭ, şi ca dinsa să ducă la ţermŭ fără vifore corabia poporuluĭ Sĕŭ! Domnuluĭ să ne rugămŭ.

Pentru ca să isbăvescă Regatul Românieĭ şi sânta

sa Biserică, şi pre Iubitorul de Christosŭ Regele nostru Carol I, şi pre iubitórea de Christosŭ Regina nóstră Elisabeta şi augusta dinastie, de toţĭ vrăjmaşiĭ vĕḑuţĭ şi nevĕḑuţĭ, Domnuluĭ să ne rugămŭ!

Pentru ca să se întărească stăpânirea Luĭ cu drépta celuĭ Prea Inaltŭ, spre binele şi înflorirea Românieĭ, Domnuluĭ să ne rugămŭ!

Pentru ca să intărescă cu braţul Sĕŭ celŭ Innaltŭ puterea armată încredinţată conduccreĭ luĭ, Domnuluĭ să ne rugămŭ!

Pentru ca să lumineze şi intărescă guvernul Românieĭ şi Representaţiunea naţională spre cele bune şi de folosŭ, şi pre poporul Sĕŭ să'lŭ miluiască cu pace, sănĕtate şi prosperitate, şi cu intrărmarea ângerilor Sĕĭ, Domnuluĭ să ne rugămŭ!

Apără, milueşce şi ne păzeşce....

Pre prea sânta, curata... Chorul: Ţie Dómne.

Apoĭ Exchiămarea: Că ţie se cuvine totă mărirea; Chorul: Amin. Apoi: Dumneḑeŭ este Domnul şi s'a arătatŭ nouă, bine este cuvĕntatŭ celŭ ce vine întru numele Domnuluĭ.

Şi îndată Tropariul, glasŭ IV.

Mulţămitorĭ fiindŭ noĭ nevredniciĭ robiĭ Tĕĭ, Dómne, pentru ale Tale marĭ facerĭ de bine ce aŭ fostŭ asupra nóstră, Te lăudămŭ, bine-cuvĕntămŭ, mulţămimŭ, cântămŭ şi mărimŭ milostivirea Ta, şi cu dragoste strigămŭ Ţie: Bine-făcĕtorule, Mântuitoriul nostru, mărire Ţie.

MARIRE GLAS I:

Mântueşce, Dómne, poporul Tĕŭ şi bine-cuvintéză moştenirea Ta, biruinţă Prea-înălţatuluĭ nostru Rege

asupra celor protivnicĭ dăruesçe, şi cu Crucea Ta pă-zesçe pre poporul Teŭ.

ŞI ACUM:

Pentru rugăciunile tutulor sânţilor, Domne, şi ale Născĕtoreĭ de Dumnedeŭ, pacea Ta dăne-o nouĕ, şi ne miluesçe pre noĭ, ca unŭ induratŭ.

Archidiaconul: Să luămŭ aminte. Proestosul: Pace tuturor. Cetitorul: Şi Duchuluĭ Teŭ. Archidiaconul: Inţelepciune, să luămŭ aminte. Cetitorul: Prochimenŭ, glasu IV.

Chorul cântă.

Dumnedeule cu urechile nóstre amŭ auditŭ; spusu-ne-aŭ părinţiĭ noştriĭ faptele ce aĭ făcutŭ în dilele lor, în dilele trecute ale poporuluĭ Teŭ.

Incinge sabia Ta preste copsa Ta vitezule, cu frumuseţa Ta, şi cu podoba Ta, şi încordeză şi bine-sporesçe, şi împărăţesçe pentru adevĕrŭ şi blândeţe şi dreptate, şi Te va povăţui minunatŭ drépta Sa.

Drépta Ta, Domne, s'a preamăritŭ întru putere, mâna Ta cea dréptă, Domne, a sfărămatŭ pre vrăjmaşĭ, şi cu mulţimea măririĭ Tale veĭ zdrobi pre ceĭ protivnicĭ.

Apoĭ se citesçe Apostolul (Rom. Cap. 1—6).

Fraţilor, totŭ sufletul să se supună stăpânirilor celor maĭ înalte. Căcĭ nu este stăpânire fără numaĭ de la Dumnedeŭ; şi stăpânirile care suntŭ, de la Dumnedeŭ suntŭ orânduite. Pentru aceea celŭ ce se împrotivesçe stăpânireĭ, orânduelei luĭ Dumnedeŭ se împrotivesçe, şi carĭ se împrotivescŭ, judecată îşĭ vor lua. Căcĭ diregĕtoriĭ nu suntŭ frică faptelor celor bune, ci celor rele. Decĭ, voesçĭ să nu-ţĭ fie frică de stăpânire? Fă bine, şi veĭ avea laudă de la dânsa; căcĭ ea este

servitóre a luĭ Dumnedeŭ spre bine. Eară de facĭ reŭ teme-te, căcĭ nu în zadar portă sabia; că servitóre a luĭ Dumnedeŭ este, rĕsbunătóre spre mânie, asupra celuĭ ce face rĕul. Pentru aceea trebue să vĕ supuneţĭ, nu numaĭ pentru mânie, ci şi pentru conşciinţă; că pentru acésta şi dajdiĭ daţĭ; căcı eĭ suntŭ servitorĭ aĭ luĭ Dumnedeŭ, spre însăşĭ acésta îndeletnicindu-se. Daţĭ dară tuturor acele ce sunteţĭ datorĭ: celuĭ cu dajdia dajdie, celuĭ cu dijma, dijmă, celuĭ cu frica, frică, celuĭ cu cinstea, cinste.

Finindu-se Apostolul, Proestosul dice: Pace ţie cetitoriule Chorul Aliluia de treĭ orĭ. Apoĭ Archidiaconul: Şi pentru ca să ne învrednicimŭ a asculta Sànta Evangelie, pre Domnul Dumnedeul nostru să-lŭ rugămŭ! Chorulu: Dómne miluesce, de treĭ orı. Arhidiaconul sau Devtereul: Inţelepciune, dreptĭ, să ascultămŭ sànta Evangelie. Proestosul: Pace tuturor. Chorul: Şi Duchuluĭ Teŭ. Proestosul: Din sànta Evangelie a luĭ Luca citire. Chorul: Slavă Ţie Dómne, slavă Ţie. Archidiaconul: Să luămŭ aminte! Şi îndată Proestosul ceteşce evangelia (Luca cap. 4. 16—22)

In vremea aceea venit'a Iisus în Nazaretŭ, unde era crescutŭ, şi a intratŭ, după obiceiul seŭ, în diua Sàmbeteĭ în Sinagoga, şi s'a sculatŭ să citéscă. Şi s'a datŭ luĭ Cartea proroculuĭ Isaia, şi deschidĕndŭ cartea, a aflatŭ locul unde era scrisŭ: Duchul Domnuluĭ preste mine, pentru care m'a unsŭ, a bine-vesti săracilor m'a trimisŭ, a vindeca pre ceĭ sdrobiţĭ cu inima, a predica robilor ertare şi orbilor vedere, a slobodi pre ceĭ sfărămaţĭ întru uşurare, a predica anul Domnuluĭ primitŭ. Şi închidĕndŭ cartea, dându-o servitoriuluĭ, a şedutŭ. Şi ochiĭ tuturor în Sinagoga eraŭ privind spre

dânsul. Și a inceputŭ a dice către dânșiĭ: Că astădĭ s'aŭ plinitŭ scriptura acésta intru urekile vóstre. Și toţĭ ilŭ mărturisiaŭ pre elŭ, și se miraŭ de cuvintele charuluĭ, ce eșiaŭ din gura luĭ.

Chorul: Slavă Ţie Dómne, slavă Ţie.

Și îndată Ectenia:

Milueșcene pre noĭ Dumnedeule dupre mare mila Ta, rugămu-ne Ţie audi-ne și ne milueșce.

Incă ne rugămŭ pentru Prea înălţatul și de Christosŭ iubitorul Regele nostru Carol I și pentru iubitórea de Christosŭ Regina nóstră Elisabeta și Augusta Dinastie; pentru stăpânirea, biruinţa, pacea, sănetatea și mântuirea lor. Și pentru ca Domnul Dumnedeul nostru să le ajute întru tóte și să le supună pre toţĭ vrăjmașiĭ și împrotivitoriĭ, să dicemŭ.

Chorul: Dómne milueșce de treĭ orĭ.

Incă ne rugămŭ pentru Prea Sânţitul Archiepiscopul și Mitropolitul nostru Primatŭ Calinicŭ, pentru toţĭ prea sânţiţiĭ Archiepiscopĭ și Episcopĭ, și pentru totŭ Clerul Bisericescŭ, pentru sânĕtatea și mântuirea lor.

Chorul. *Dómne milueșce* de treĭ orĭ.

Mulţămindŭ cu frică și cu cutremurŭ milostivireĭ Tale, pentru bine-facerile ce aĭ rĕversatŭ cu îndestulare asupra nóstră, cădemŭ înaintea Ta și strigămŭ cu umilinţă: Bine cuvinteză, Dómne, Regatul și Coróna Românieĭ; pune-le sub a Ta sântă pază și le încungiură cu mărire și respectŭ. **Iară Prea Inălţatuluĭ nostru Rege Carol I, Iubitóreĭ de Christosŭ Regineĭ nóstre Elisabeta, augusteĭ Dinastiĭ,** și totŭ poporuluĭ

Românŭ, împlinesçe-le dorințele spre bine, cu osârdie ne rugămŭ Ție, audi-ne și ne miluesçe!

Chorul: Dómne miluesçe de trei ori:

Izbăvesçe, Dómne, Biserica Ta cea sântă și Regatul Românieĭ de tótă reutatea vrăjmașilor celor vĕduțĭ și nevĕduțĭ, și guvernuluĭ nostru, representanților națiuneĭ și la totŭ poporul Tĕŭ dăruesçe-le îndelungare de dile și progresŭ în tóte virtuțile chreștinesçĭ; eară maĭ alesŭ, sădesce în toțĭ spiritul de dreptate, activitate și onestitate, spre întărirea și înflorirea scumpeĭ nóstre Patriĭ; rugămu-Te întru totŭ îndurate Impĕrate, audi-ne și ne miluesçe.

Chorul: Dómne miluesçe.

Proestosul: Audi-ne pre noĭ, Dumnedeule, Mântuitoriul nostru, nădejdea tuturor margenilor pămĕntuluĭ și a celor de pre marea departe, și milostive stăpâne milostivŭ fiĭ pentru pĕcatele nóstre și ne miluesçe pre noĭ. Că milostivŭ și iubitoriŭ de ómenĭ Dumnedeŭ eștĭ, și Ție mărire înălțămŭ, Tatăluĭ și Fiuluĭ și Sântuluĭ Duchŭ, acum și pururea și în viaciĭ Viacilor.

Diaconul: Domnuluĭ să ne rugămŭ! Chorul: Dómne miluesçe.

Iară Proestosul cetesçe cu tótă umilința urmatórea rugăciune:

Dumnedeule mare și Atot-puternice, carele ședĭ pe tronŭ de Cheruvimĭ, eștĭ cântatu de Serafimĭ și închinatŭ de tótă făptura! Tu, carele aĭ datŭ în casa luĭ Davidŭ o corónă-modelŭ, de care aĭ legatŭ fiitórea sórtă a întreguluĭ neamu ominescŭ, bine-cuvintéză și aceste Coróne Regale pe care România le pune pe capetele aleșilor Tĕĭ Regeluĭ Carol I și Regina Elsabeta.

Fă, Dómne, ca coróna Românieĭ să stralucéscа maĭ

mult prin înțelepciunea, bărbăția și iubirea de dreptate a tuturor capetelor Augustei nóstre dinastii.

Bine-cuvintéză-o și o întăresce în viacu! Fă-o respectată pretutindene.

Fă, ca sub influența și prestigiul ei, neamul nostru sa fie și în viitorŭ totu așa de bogatu în fapte creștinesci și piose, precum a fostŭ în timpul nemuritorilor nosrti strĕmoși!

Ca în acestŭ chipŭ, numele Tĕŭ să fie mărit pe sacrul pămentŭ Românesŭ, acum și în viacii viacilor, Amin.

Alta Rugaciune

Dómne, Dumnedeul nostru, Imperatul Imperaților, Domnul Domnilor, Care prin proroeul Samoilŭ ai alesŭ pre servul Téu David, și 'l-ai pusu Rege asupra poporului Tĕŭ Israel; Tu și acum ascultă rugăciunea nóstră a nevrednicilor și privesce din înălțimea Ta asupra Iubitoriului de Christosu servului Téŭ Carol I, care, prin pronia Ta cea Dumnedeescă și prin insuflarea Prea săntului Duchu, ai bine-voitŭ a fi alesu de poporul Românu, Suveranŭ alu seu; întăresce-lu și-lŭ îmbracă cu putere de sus; pune pe capul luĭ corona de petre scumpe; daruesce-i dile îndelungate, pune sceptrul mântuireĭ în drepta luĭ; aședĕ-lŭ pre elu pe tronul dreptăţeĭ, înarmeză-lŭ cu tótă tăriea Săntuluĭ Tĕu Duchŭ; întăresce bratul luĭ, supune luĭ pre toți protivnicii; insuflă în inima luĭ frica Ta și dragostea și milostivirea către supuși; păstreză-lŭ în dragostea către Biserica Ta. Fă ca să fie elŭ păzitoriŭ credinciosu aședĕmintelor și legilor nóstre, pentru ca cu dreptate să judece

pre poporulu Teu și pre săracii Tei; să mangie pre cei nenorociți, sa ajute pre cei lipsiți.

Impodobeșce-lu pre elu cu tote darurile Tale cele Cereșci; fa-lu moștenitoriu Imperației Tale cei Cereșci, impreună cu Augusta sa soție Regina nostră Elisabeta. Ca a Ta este împerăția și puterea și mărirea, a Tatăluĭ și a Fiiuluĭ și a Săntuluĭ Duchŭ, Amin.

Urmeza și acesta rugaciune:

Bucure-se, Domne Dumnedeul nostru, poporul Teu de puterea Ta, și mult veselescă-se de ajutorul Teu. Tu dorința inimeĭ sale aĭ facut-o, și cererea buzelor sale n'aĭ respins'o; căcĭ intimpinatul'aĭ cu bine-cuvintarile fericireĭ: dat'aĭ cunună pe fruntea luĭ; cu cununa putereĭ și a mărireĭ l'aĭ încununatu.

Bine-cuvinteză, Dómne, Coronele poporuluĭ Teu; Bine-cuvintéza, Domne, Corona faptelor luĭ in calea măntuireĭ. Bine-cuvinteza, Dómne, Coróna care Tu insuți aĭ dat'o poporuluĭ Tĕu. Că tu eștĭ Dumnedeul nostru și Ție mărire inălțămu, Tatăluĭ și Fiiuluĭ și Sântuluĭ Duchu, acum și pururе și in vecĭĭ vecilor. Amin.

Proestosul: Pace tuturor.

Archidiaconul: Capetele vostre Domnuluĭ să le plecațĭ.

Chorul: Ție Dómne. (Curtea îngenunche).

Proestosul cetesce și acésta rugaciune:

Ție singuruluĭ Rege al intregeĭ omenirĭ, Acela căruia ĭ-aĭ încredințatŭ sceptrul de Rege al poporuluĭ Romănu plecă impreună cu noĭ capul sĕŭ, și Te rugamu stepăne al tuturor: păzeșce-l sub acoperementul Teu. întăreșce Regatul sĕŭ, învredniceșce-l să facă tot-deauna ceea ce place Ție.

Fă ca în dilele sale să se conserve dreptatea şi abondenţa păcel, pentru ca sub stăpânirea sa să petrecemŭ o viaţă liniştită şi pacînică, întru tótă pietatea şi cuviinţa. Ca tu eştî împăratul păceî şi Mântuitoriul sufletelor nóstre, şi ţie mărire înălţămŭ, Tatăluî şi Fiuluî şi Sântuluî Duchŭ. Amin.

Indată după acésta In. Prea Sânţitul Mitropolitŭ Primatŭ bine cuvintéză Corónele, stropindu-le cu Aghiasmă şi dicênd:

Bine-cuvintéză, Dómne, Coróna popuruluî Tĕŭ; bine-cuvintéză podóba vitejieî, cununa virtuţeî, simbolul dreptăţeî Tale; acum şi purure şi în viaciî viacilor. Amin.

Chorul cântă următorul imnu al Corónei.

Cu onóre şi mărire l'a încoronatŭ; l'a făcutŭ Domnŭ pe lucrurile mânilor Sale; tóte le-a pusŭ sub piciórele luî. Dómne, Domnul nostru câtu de măritu este numele Tĕŭ în tot pămêntul.

Apoi I. P. M. Primatu, stropind pre Regele dice.

Bine-cuvîntatŭ este Domnul Dumnedeŭ carele varsa darulŭ Sĕŭ preste capetele Regilor Sĕî, ca roua ermonuluî ce se pogóră pe munţiî Sionuluî.

Apoi stropind pe Regina dice:

Bine-cuvîntatŭ este Domnul Dumnedeu carele a săditŭ cuvîntul Sĕŭ în inima Regilor şi carele rĕvarsă prin eî darul nesecatŭ al îndurărilor Sale preste ceî săracŭ şi suferindŭ!

Apoi apolisul (otpustul) obicînuitŭ după care Archidiaconul şi Diaconiî pronunţă Polichroniul următoriŭ.

Prea Inălţatuluî şi de Christos iubitoriuluî Regeluî nostru Carol I, al Romanieî, şi Soţieî sale Regineî Elisabeta, dă-le, Dómne, dile bune şi îndelungate, viaţă pacînică, sănĕtate, mântuire şi întru tóte bună sporire, éră asupra vrăjmaşilor biruinţă, şi-l păzeşce întru mulţî anî.

Chorul cântă: Mulţî anî, de treî orî.

Esplioarea simboluluĭ credinţeĭ din punctul de privire dogmaticŭ şi moralŭ.

Art. al doilea.

„Şi intru unul Domnu Iisus Christos fiul luĭ Dumneḑeŭ, unul nascutu, carele din Tatal s'a nascutu maĭ 'nainte de toţi vecii: Lumină din lumina Dumneḑeu adevĕratŭ din Dumneḑeu adevĕratu, nascutŭ eara nu făcutu, cel de o fiinţa cu Tatăl, prin carele tóte s'aŭ făcutu.“

Acestŭ articulŭ, fraţiĭ meĭ, începe prin a statornici credinţa nóstră în a doua persónă a Sânteĭ Treimĭ — Fiiul luĭ Dumneḑeŭ, prin carele s'a săvĕrşitŭ mântuirea neamuluĭ omenescŭ de pecatu, blestemu şi mórtea cea vecinică. Nu omŭ, nicĭ îngeru este acela care a binevoitŭ să ne mântuiască; ci este *unicul domnŭ* al ceriuluĭ şi alu pămĕntuluĭ, făcĕtoriul tuturor celor veḑute şi neveḑute, ziditoriul îngerilor şi al ómenilor; prin urmare, — însuşĭ Dumneḑeŭ celŭ Tot-puternicu. Din lămuririle ce v'am datu asupra articululuĭ ântâĭ alŭ simboluluĭ, v'aţĭ pututu încredinţa, iubiţilor, că Dumneḑeu este *unul*, închinatu în *Treime*. Şi când aice statornicimu că Fiiul luĭ Dumneḑeu este acelŭ ce ne-a mântuitu, nu credemŭ că acestŭ Mântuitoriu ar fi cineva streinŭ de Sânta Treime, — de acelŭ Unul Dumneḑeŭ; ci tocmaĭ voimŭ a încredinţa că acelŭ *unul Dumneḑeŭ* este Mântuitoriul nostru. Pentru că *Tatăl, Fiiul* şi *Sântul Duchŭ* una suntŭ; şi precum, Dumneḑeŭ este Tatăl, aşa, acelaşŭ Dumneḑeŭ este şi Fiiul şi Sântul Duchŭ.

Nu este de prisos să scimŭ că tustrele persónele Sânteĭ Treimĭ aŭ luatŭ parte la mântuirea neamuluĭ omenescŭ: căcĭ *Tatăl a binevoitŭ* şi hotărîtŭ, *Fiiul s'a întrupatŭ* şi

a adusu intru indeplinire, și *Santul Duchu a luminatu*, protegiatu și aplicatu mantuirea la fiecare din noi.

Dar Mantuitoriu numimu cu deosebire pe Fiiul lui Dumnedeu, a doua persóna a Santei Treimi; pentru ca Elu a operat-o in kipu vèdutu, intrupandu-se, invățandu-ne și patimind pentru noi.

Fraților! Santul Apostolu Petru ne poruncesçe ca *sa fimu tot-deuna gata a da respunsu, celor ce ne-ar intreba despre nădejdea mântuirei nostre* (1 Petru 3, 15): și mai de nevoe este, mai cu semă in veacul în care traimu, sa ne dămù rĕspunsù nouĕ înşine, ca să nu ne clătimu, ci sa fimu tari in credința. Caci necredincioșii tot-deauna s'aù silitu a darama credința dintre ómeni, prin kipuri viclene. Ei se prefacu ca inalța pe omu și natura omenéscă, atribuindu-i titluri și puteri Dumnedeesci, pentru ca in fapta să-lù injosescă și tĕrască la o viață cu totul animala, rumpĕndu-lù dela Dumnedeu. Și acesta, pentru scopul infernaiù de a-și legitima faptele lor cele rele. Așa a facutù diavolul dela inceputù, când a trasu in cursa sa pe strămoșul nostru Adamù; așa facù pana astadi fii intunericuluĭ. *Veți fi ca niște Dumnedei*, a dis vrăjmaşul atuncea: *Nu este Dumnedeu ci unù simplu omù* celù ce a mantuitu neamul omenescù, aù dis ereticii,— vrăjmașii mantuireĭ omuluĭ. Prima făptură a lui Dumnedeu, omu mare, mai mare decătù ingerii este Christos, au dis ereticii. Scorniturĭ de a popilor este Biserica și Religia, dicu Materialiștii din timpul de fața.

Vedeți, frații mei, cum necredincioşiĭ au mersù treptatù in nelegiuita lor ținta de a lovi și desfința mantuitorele adeveruri, pe care se razimă totu binele moralù și socialù, și a lăsa pe omù lipsitù de orĭ ce credință in

privinţa celor duchovniceşcı şi de ori ce speranţa la nemurire şi vecinica fericire. Eĭ s'au dis: Sa pradamu omenirea de aceste comori a le cerıului, săı rapimu acestu unicŭ razimu nestrămutatŭ, şi numai de catu intunericul se va face, zăpăceala va urma de la sine.

Sa ve inkipuiţi unu fiiu de imperatu, traitu in bine şi in cea mai deplina libertate lânga parinţii seı. Din intêmplare, sau prin ademenirea órecăror duşmanĭ, el se rătăcesce, se depărtează de casa părintescă şi cade pe mânı streine. Prin acésta, perdêndu'şi libertatea, elŭ se lipseşce treptatŭ de tóte bunurile de care se bucura mai inainte. Unŭ singurŭ bunu 'ı mai remâne, — speranţa de a mai vedea o data casa părintesca, speranţa intemeiata pe şciinţa originei sale. Acésta speranţa 'lu face sa se gandéscă necontenitu la mijlócele ce ar putea intrebuinţa spre a se pune o dată în libertate, spre a-şi ajunge scopul doritŭ. Acéstă speranţă 'lu face intru cat-va fericitu kiar in mijlocul nevoilor şi suferinţelor ce intimpină dilnicu pe pămêntu streinu. Dar ce facu acei ce se intereseazŭ a-lŭ avea robŭ pentru tot-deuna? O şcie, o pricepe ori cine. Eı incepu prin a-lu inşela in privirea originei şi a nobleţeı sale. I spunu de o cam dată ca el nu este fiiu de împeratu, ci fiiul cutăruĭ omŭ de rônda. Facu pe cineva din compliciĭ lor sa se declare de tata nenorocitului copilŭ; sa se prefacă că simte cea mai mare bucurie pentru aflarea lui. Credinţa drepta a copilului o data sdruncinata prin asemenea viclenie, elu începe a perde şi speranţa la o sórtă maĭ buna: incepe a se deprinde cu starea de robie: încetul cu incetul 'şi skimba şi nobleţa şi caracterul, şi din fiiŭ de imperatu, eata-lu devenitu unŭ banditu ca şi aceia in mijlocul carora traeşce.

Tocmaĭ așa, frațiĭ meĭ, este întêmplarea și cu neamul nostru omenescŭ. Greșala strămoșilor ne a făcutŭ să ne înstreinămŭ de Dumneḑeŭ — Cerescul nostru părinte. In urmare, amŭ căḑutŭ robĭ tuturor patimilor necurate și tuturor pecatelor. Amŭ perdutŭ libertatea și nobleţea sufletéscă. Și pentru ca să rĕmânemŭ în acéstă stare pentru tot-deauna, ce a făcut diavolul, ucigașul de ómenĭ de la începutŭ? A făcut ca omenirea să uite cu totul pe adevĕratul Dumneḑeŭ și origina sa ceréscă. Sciţĭ că, înainte de venirea Mântuitoruluĭ în lume, totul era Dumneḑeŭ, afară de adevĕratul Dumneḑeŭ. Făptura era înkinată de omul sortit a domni asupra eĭ!

Mila luĭ Dumneḑeŭ n'a voitŭ ca neamul omenescŭ să se perḑă pentru tot-deauna; și însușĭ Fiiul luĭ Dumneḑeŭ a venitŭ să caute óea cea rătăcită și să o întórcă la staulul Părinteluĭ Cerescŭ. El a începutŭ prin a ne învăţa credinţa în adevĕratul D-ḑeŭ, și a ne arăta nobila nóstră origină, A suferit, în priveala lumeĭ, tóte prigonirile din partea fiilor întunericuluĭ; a primitŭ a fi muncitŭ în kipul cel maĭ amarŭ și a fi rĕstignitŭ pre cruce. Cu acésta ne-a învĕţatŭ că numaĭ prin muncă și prin totŭ feliul de lupte și suferinţĭ putemŭ șî noĭ să ne izbăvimŭ de tirănia pĕcatuluĭ și de mórtea cea vecĭnică.

Infine, înviindŭ din morţĭ și înălţându-se la ceriurĭ, ne a probatŭ în kipŭ vĕḑutŭ cum putemŭ învia și a ne înălţa și noĭ, dacă prin totŭ feliul de fapte bune vomŭ trăi dupre Dumneḑeŭ, și *vomŭ restigni trupul nostru cu patimile și poftele.*

Eĭ, dar ce face vekiul ucigașŭ al neamuluĭ omenescŭ? Gândiţĭ că s'a stâmpăratŭ? Nu; elŭ numaĭ ș'a skimbatŭ armele și methóda, dar este tot acela, și totŭ pentru perderea

nóstră lucréză. Pentru că astădi lumea nu maĭ este aşa de próstă să crédă in idoli, sau Dumnedei făcuţĭ de mânĭ omenescĭ, el a alergatu la viclenia cea dintâiu, cu care amăgise pe Adam. *Pentru ce Dumnedeu ţ'a datu acéstă poruncă*, dice elŭ fie-căruĭ omu? Eştĭ liberŭ, aĭ minte mare, eştĭ unu Dumnedeŭ pămîntescŭ, nu te supune. Cine póte urma acelui Dumnedeŭ care cere ca omul să sufere, să se rĕstignéscă? Nu este maĭ bună viaţa dulce şi ticnită? Nu'ĭ maĭ bine să-ţĭ facĭ tóte gusturile şi plăcerile?

Negreşit, fraţiĭ meĭ, că firea cea stricată a omuluĭ se induplecă uşorŭ de asemenea sfaturĭ. Nu este dar de mirare când vedemŭ că cea maĭ mare parte din lume *zace intru cel rĕŭ*! Nu este de mirare că duşmanul mântuireĭ a izbutitu a'şĭ face mulţĭ ucenicĭ şi kiar instrumente servile, intre ómenĭ. Aceştĭ iubitorĭ *de viaţă ticnită*, aceştĭ mâncăĭ, care s'au deprinsŭ *a mânca poporulŭ luĭ Dumnedeu ca o mâncare de pâne*, cum nu s'ar sluji eĭ de aceeaş *limbă de aspidă* ca să amăgéscă pe ómenĭ şi să'ĭ tragă, *de la libertatea fiilor luĭ Dumnedeu*, maĭ intâiu în robia morală şi apoĭ in órba robie a intereselor lor. Mântuitoriul nu este Dumnedeu; a fostu unu omu mare, unŭ geniŭ, unŭ reformatorŭ, dicŭ inşelătoriĭ din timpul de astădi, imitându pe ereticiĭ din trecutŭ. Eĭ sciŭ că omul cam fireşce este plecatu la nesupunere şi călcare de poruncă. Sciŭ că poporul maĭ lesne se hotărăsce a călca porunca omenéscă, de câtu pe cea Dumnedeéscă. Şi pentru ca să descrediteze legea şi morala evangelică, aŭ inceputŭ şi incepŭ prin a injosi persóna Domnuluĭ nostru Iisus Christos. Ca orĭ cine să póta dice in gândul seŭ: A! dacă Mântuitoriul este numaĭ omu şi nu este Dumnedeŭ, apoĭ şi din invăţăturile sale unile potu fi adeve-

rate şi altele nu. Dacă este numaĭ omŭ, n'am pentru ce me teme de judecata unuĭ omŭ care a trăitŭ o dată, dar acuma nu maĭ trăesce.

Eaca fraţiĭ meĭ, în contra unor aseminea prooroci mincinoşi, a venitŭ sânta nostră Biserică şi a statornicitŭ, din capul loculuĭ, acestŭ alŭ doilea articulu alŭ credinţei. Din elŭ invaţămu, că Domnulŭ Nostru Iisus Christos, Mântuitoriul şi judecătoriul neamuluĭ ominescu, este *Fiiŭ unicŭ* alu luĭ Dumnedeŭ Părintele, este *Domnu*, adecă ziditoriŭ şi purtătoriŭ de grija a tuturor celor vĕdute şi nevĕdute, ca şi Dumnedeŭ Tatăl: că este *Dumnedeŭ adevĕratŭ, născutu din Dumnedeŭ adevĕratu*, precum se nasce *lumina din lumină*; că nu *este făcutu*, ca omenii şi ca ingerii, ci *născutu mai 'nainte de toţi vecii*; adecă că n'a fostŭ timpu când Elŭ să nu fi fiinţatŭ, împreuna cu Tatăl şi cu Duchul Sântu.

Vedeţi, fraţilor chreştini, acesta este Mântuitoriul nostru; şi prin urmare, totŭ ce a vorbitŭ elŭ este graiul luĭ Dumnedeŭ insuşi, şi rĕmâne nestrămutatŭ şi vecinicŭ. Ca Dumnedeŭ adevĕratŭ elŭ are a judeca Ceriul şi pămentul, pe ceĭ viĭ şi pe ceĭ morţi. Are a rĕsplăti cu viaţa şi fericirea vecĭnică pe ceĭ buni şi drepţi; şi va pedepsi vecinicu pe pĕcătoşiĭ nepocăiţĭ.

Nu vĕ măguliţĭ dar că veţi putea scăpa din mânele Dumnedeuluĭ celuĭ viŭ. Nu despreţuiţĭ mântuirea la care elŭ ne kiamă pe toţĭ în acéstă viaţă. Nu călcaţi în picióre legea Domnuluĭ! Dacă aveţi suflete preţuiţi-le! Dacă aveţi familie, apăraţi-o de căile perdĕreĭ şi de ademenirile pierdĕtorilor! Fiţi bine incredinţaţĭ că afară de Biserică nu este mântuire; că afară de Domnulu nostru Iisus Christos nu maĭ avem altŭ mântuitoriŭ!

Elŭ, unicul, este *căderea și sculurea nóstră*, atâtŭ în veacul acesta, câtŭ şi în celŭ viitoru. *Amin.*

Archiereul **Innucentie Ploeştênul.**

Predicatorii Moldo-Vlachieĭ.

Literatura rusă şi pene acum n'a părăsitŭ cestiunile, relative la creştinismul în Dacii. D. Golubinski maĭ aniĭ trecuţĭ a căntatŭ să probeze, că Românii aŭ fostŭ creştinaţĭ de Bulgarĭ, iar noĭ, conform puterilor nóstre, 'i-am arătatŭ, cât este de eronată părerea D-sêle. Astă-ḑĭ presentămŭ lectorilor noştri nu o polemică în aceste materiĭ, dar maĭ mult o afirmaţiune a teoriilor nóstre. Jurnalul rusŭ «Труды Кіевской Духовной Академіи = Ocupaţiunile Academieĭ spirituale de Kiev» din luna Septemvrie espiratŭ, ni presintă unŭ tractatŭ în asemine materiĭ, eşitŭ din pana celuĭ maĭ renumitŭ orientalistŭ rusŭ. Prea Sânţitul Episcopŭ Porfirie Uspenskiĭ, după ce a cercetatŭ maĭ mulţi aniĭ cu spesele imperiuluĭ bibliotecele Orientuluĭ, şi a aflatŭ manuscripte şi acte cu totul needitate; după ce pre basele descoperirilor sêle a skimbatŭ vederile literaţilor slavĭ asupra maĭ multor cestiunĭ, între care şi asupra origineĭ luĭ Metodie şi Ciril, cunoscuţiĭ creştinătorĭ aĭ Slavilor; după ce, ḑicemŭ, a făcutŭ o mulţime de serviciĭ literatureĭ şi istorieĭ Orientuluĭ; acum în anul de pre urmă espiratŭ începe publicaţiunea unuĭ tractatŭ, intitulatŭ «Проповѣдники въ Болгаріи, Молдовлахіи и Угорской Руси = Predicatoriĭ în Bulgaria, Moldo-

Vlachia și Rusia Ungară». Aici P. S. Porfirie presintă la totŭ pasul fapte, care restórnă teoria D-luĭ Golubinski, și convine cu teoria, urmărită de noĭ în studiul «Creștinismul în Dacii.» Noĭ aici presentămŭ lectorilor noștri numaĭ o parte din acestŭ tractatŭ, adecă acea relativă la Românii din stânga Dunăreĭ, și acésta o facemŭ cu atâta maĭ mult, căcĭ P. S. Sa se fundéză pre unŭ documentŭ cu totul noŭ, care este încă nepublicatŭ, pre care P. S. Sa l'a găsitŭ în una din bibliotecile Orientuluĭ și care se intitulézâ «Συναξάριον τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ. Χειρόγραφον 1249 ἔτους = Sinacsariul anuluĭ întregŭ. Manuscriptŭ din anul 1249.»

Aici maĭ prevenimŭ pre lectoriĭ noștri, că vor găsi o nouă teorie a latinitățeĭ Românilor, teorie nouă și kiar importantă: căcĭ ea este eșită din pana unuĭ slavistŭ, și încă necunoscută lumeĭ sciințifice. Ecă partea din tractatul, ce ne propunemŭ a presenta aicĭ lectorilor noștri, și pre care noĭ o vom însoți de notele necesare și esplicative.

„LocuitoriĭValachieĭ, ḑice P. S. Porfirie, aĭ Moldavieĭ, B(a)esarabieĭ, Transilvanieĭ și aĭ Banatuluĭ aparținŭ raseĭ arice. Eĭ în timpurile preistorice aŭ venitŭ la Dunărea din fundul Asieĭ, o dată cu frațiĭ lor de origine, cariĭ s'aŭ așeḑat pre malurile Volgăĭ, Donuluĭ, Dnipruluĭ și ale Dnistruluĭ. Ceĭ întâĭ sub numele de Ladini ([1]), adecă săbierĭ,

([1]) Numirea de Ladı seu Ladı este forte usitată în catalogele Eparchiilor eclesiastice ale Bisericeĭ ortodocse. In catalogul din seculul al XI-lea, cunoscutu sub numéra de a luĭ Leon înțeleptul, Eparchia Ladică este identică cu Metropolia Trapezuntel, și numéra sub sine 15 Episcopĭ sufraganĭ. Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων Ράλλη 1855. T. V. pag. 482). Astă-ḑĭ kiar Metropolitul de Trapezunta pórtă titlul de: „Ecsarchu al tóteĭ Laḑiĭ." (ib. pag. 516. Adaogâmu pre longă aceste, că în Iașĭ la 1843, în copilaria nóstră se afla o familie cu numele de Laḑu, și era considerată ca streină de origine.

carii purtaŭ sabii g (ladii) și Vlachi, conducetori de turme [1], iar cei de pre urmă sub numele de Rași seu Ruși, adecă cultivatori de pamentŭ, seu de ógóre [2].

Resturi din cei intâi ladini, carii vorbescŭ încă limba ladină, se află și astă-dĭ la sudul Tirolului și în Biundten și ei se numĕră de la 54—60,000 suflete. Din aceștia Enebergerii și Griudnerii se numescu pre sine Ladini, iar vecinii îi numescă Romaunșenĭ. Iar in anticitatea cea mai adâncă, Ladinii aŭ locuitu tótă peninsula italică, dela Adriatica și pénĕ la Sen-Gotard, ei locuiau kiar în Retia și în Noric, pre malurile Dravei, în Austria de sus pénĕ la Salțburg și pre Dunarea.

Vlachii, seu dupre pronunța Germană, și Slavona, Valachii, și carii se numescu pre sine Români, locuescu din timpurile cele mai antice în Valachia, Moldavia, Betarsarabia, Bucovina, Transilvania și Banatul. Ei se urcă pene la opt milióne și vorbescu limba ladină, nu cea literară, dar vulgară, cu unŭ amestecŭ de multe vorbe slavone.

Acéstă limbă nu semănă atât cu cea italiană, pre cât cu limba din provincia Provansal. Presentamu aici modele din limba ladină, în comparațiunea cu cea latina (și noi vomŭ face unŭ paralelŭ și cu cea română).

Limba ladină.	*Limba latină,*	*limba română.*
Dschaud,	Calidus	Caldu.
Dschastöll	Castellum.	Castelu
Dlatscha	Glacies	Giață.

[1] P. S. Porfirio ast-fel se esprima: „Влаховъ влекущихъ за собою стада și vlachĭ, carii târau cu sine turme". Subtragerea vorbei влекущихъ lasa să se subînțelégă, că numirea Românilor de vlachi se derivă de la verbul slavinescŭ влекат ь a târi. N. Tr

[2] Рушепь. în slavinesce insomneza pamêntu arabilu. Rogoru

Dliēscha	Ecclesia	—
Ega. ōga	Aqua	Apa.
Pere	Pater	Părinte
Meisa	Mensa.	Masa.
Limba latină.	*Limba italiană.*	*Limba română.*
Caput	Testa.	Capŭ și Țesta.
Ambulare	Andare	Âmblare
Intelligere	Intendere	Ințelegere.
Venare	Cacciare	Vênare

Limbele aceste presintă, e prea adevĕratŭ, o rudire dar aŭ și individualitățile lor, ca frațiĭ și surorile aceliașĭ mume.

Ladiniĭ și Valachiĭ, ce aŭ populatŭ Italia, suntŭ locuitoriĭ originalĭ, cariĭ aŭ populatŭ și laturile Dunăreĭ. Voiți să cunosceți istoria lor originală, unde creștinismul a fostŭ fórte de timpuriŭ rĕspânditŭ? Vĕ voiŭ împlini acéstă dorință.

Ladino-Valachiĭ, cu mult înainte de nascerea luĭ Christos, aŭ primitŭ în mijlocul lor pre Sciți, seŭ ca pre nișce cuceritorĭ, seŭ numaĭ ca apărătorĭ. In anul 656 n. de Christos, regele Sciților, Odris, s'a râdicatŭ în contra Grecilor, și trecĕnd preste Dunărea, a asediatŭ Bizanțiul, ce abia se construise din noŭ. Nu l'a pututŭ lua cu asaltŭ; fiindcă femeia fundatoruluĭ, cu numele Thidalia, a adunatŭ toțĭ șerpiĭ din jurul Bizanțiuluĭ și cu săgețile i-a aruncatŭ în tabăra inamiculuĭ(¹).

După acéstă înfrângere a Sciților, eĭ aŭ suferitŭ o lovitură din acea parte, din care nicĭ că se gândiaŭ

(¹) Memor. Popul. T. IV, pag. 532 Petrop. 1789.

vre-o-dată. Şi anume, în anul 508 n. de nascerea luĭ Christos, Imperatorul Perşilor, Darie, se hotărî, ca să resbune o încălcare şi o devastare a Midieĭ, făcută de strebuniĭ Sciţilor asupra unia din provinciile, supuse Persieĭ. Şi el din tóte popórele, supuse luĭ, a adunatŭ o armată de 72,000, pre carea a indreptat'o spre Dunărea, sprijinind'o de o flotă, compusă din 600,000 vase cu ventrele. Aflândŭ de acéstă espediţiune Sciţiĭ, aŭ inkeiatŭ o alianţă ofensivă şi defensivă cu Geloniĭ, Budiniĭ şi Sarmaţiĭ, cariĭ nu eraŭ Sciţĭ. Eĭ aŭ kĭematŭ în acéstă alianţă pre Agatirşĭ, Neurĭ, Androfagĭ, Melanchlenĭ şi pre Domnitoriĭ Tauridei. Dar fiind că aceştĭ din urmă n'aŭ primitŭ să intre în alianţă cu Sciţiĭ, de aceia Sciţiĭ aŭ luatŭ chotărîrea, ca să nu intre la luptă cu armata persă, ci, cedându-li ne 'ncetatŭ, să-o tragĕ spre Don, iar în cale să ardĕ şi să nimicéscă totul. Cu modul acesta, Darie a perdutŭ doĕ lunĭ în alungarea Sciţilor; şi aflând, că inimicul s'a lăsatŭ spre Dunărea, cu scopul de a-ĭ tăia calea, el a părăsitŭ planul, de a urmări pre inimicŭ. Deşi Sciţiĭ n'aŭ isbutitŭ, ca să împedice trecerea luĭ Darie preste Dunărea, din causă, că caiĭ lor nu puteŭ suferi strigătul asinilor de la Perşĭ, cu tóte aceste Sciţiĭ aŭ scăpatŭ de Darie fórĕ nicĭ o perdere, căruia, ca respunsŭ la propunerea luĭ Darie, de a se supune luĭ, eĭ i-aŭ trimisŭ o pasere, unŭ şórece, o bróscă şi o segetă, subînţelegênd prin aceste semne, că décă Darie nu va sbura de la dînşiĭ, ca o pasere, seŭ nu se va ascunde, ca unŭ şórece în pămêntŭ, şi ca bróscă în apa, atuncĭ va fi omorîtŭ cu săgeţele. (Aceste din Erodot).

In jumĕtatea adoa a seculuţuĭ al IV-lea 'nainte de Christos, Sciţiĭ, sfărămaţĭ in luptele cu Sarmaţiĭ, aŭ fostŭ aruncaţĭ parte peste riul Dvina la Agatirsĭ (¹), iar parte supuşĭ de Dacĭ şi de Geţĭ. Acum cine suntŭ aceştĭ vecinĭ noĭ aĭ anticilor locuitorĭ aĭ Ladino-Vlachilor?

Daciĭ, dupre Strabon, in anticitatea cea maĭ depărtată se numiaŭ Daĭ şi trăiaŭ aprópe de Iraclia (²), provincia persienă. Tot in acestŭ locŭ iĭ pune şi Erodot (³). Istoria acestor Dacĭ este următórea. In timpul de la 699 şi pĕnĕ la 688 n. de Christos, Imperatorul Asirienilor Senachirim a intreprinsŭ o espediţiune in contra patrieĭ acestor munteni, cariĭ nu fusese invinşĭ incă de nimene. Imperatorul lor Maniia, fiiul luĭ Bukim, i-a făcutŭ oposiţiune, dar in desert. Capitala luĭ, Accu, şi locuitoriĭ a treĭdecĭ şi treĭ de oraşe aŭ fostŭ rădicaţĭ de cătrĕ Asirienĭ şi duşĭ in serbie cu turme cu totŭ (⁴). De la acéstă dată Daiĭ aŭ devenitŭ tributariĭ Asrienilor. Pre o parte din aceştĭ Daĭ Imperatorul Assur-ach-idin (Asardon), la 674 i-a imprăştiatŭ prin Samaria Palestineĭ (⁵). Dar cum aŭ venitŭ eĭ la Dunărea, unde avéŭ o capitală cu acelaşĭ nume de maĭ sus—Accu seŭ Aki-Dava? Eŭ presupunŭ, că eĭ aŭ venitŭ aicĭ cu óstea luĭ Darie, Imperatorul Perşilor, când el, la 508, a urmăritŭ pre Sciţĭ de la Dunărea la Don; şi fiind că eĭ doriaŭ libertatea şi in-

(¹). Aicĭ eĭ se aflau prin seculul al II-lea, şi anume pre timpul luĭ Ptolomeŭ.

(²). Strabon. L. VII, c. 3.

(³). Herodot. L. I. c. 125,

(⁴) Lettres assyriolog. sur l'histoire de l'Asie anterieure par. Fr. Lenormant T. I. Paris 1871, pag. 67—69.

(⁵) Ezdr. IV. 2, 10.

dependența, s'aŭ strămutatŭ, după espedițiunea cea fórě de reeşită a luĭ Cseres contra Grecieĭ (490) maĭ întâiŭ la consângeniĭ lor Gețiĭ din Tracia, apoĭ impreună cu acestia, cum vomŭ vedea, aŭ trecutŭ Dunărea şi s'aŭ aşedatŭ în Valachia şi in Transilvania.

Respectiv de Geţĭ, apoĭ eĭ aveŭ aceiaşĭ limbă cu Daciĭ [1]. Geţiĭ nu se scie când aŭ venitŭ din Asia în Tracia europiénă, dar eĭ suntŭ localĭ de la riul Ocsŭ, ce se varsă în marea Caspică, care rîŭ se maĭ numesce şi Geich, de unde eĭ s'aŭ şi numitŭ Geichĭ, seŭ dupre pronunța Grécă Geţĭ (2). Eĭ în timpul espedițiuneĭ luĭ Darie asupra Scitieĭ trăiaŭ în partea de jos a Dunăreĭ, intre munțiĭ balcanĭ şi marea négră şi în special pre locul, ce se numesce astă-ḑĭ Babadac, care locŭ aparținea Scitilor (Herodotŭ). Tot acolo eĭ locuiaŭ şi pre timpul resbeluluĭ peloponisiacŭ al Atenienilor cu Spartiațiĭ şi eĭ aŭ ajutatŭ pre Atenienĭ [3]. Iar după cucerirea Tracieĭ de către Macedonienĭ (339) aŭ trecutŭ de aicĭ cu Daciĭ pre partea stângă a Dunăreĭ şi s'aŭ aşĕḑatŭ pre laturea despre Nordŭ a măreĭ negre. Aicĭ Daco-Geţiĭ s'aŭ bătutŭ cu Alecsandru cel mare şi care la 335 le-a ruinatŭ oraşul lor capitalŭ [4]. Aicĭ, ducele luĭ Alecsandru, Lisimach, devenind Imperatorŭ al Traciеĭ, a fostŭ prinsŭ cu tótă óstea de cătră regele Geţilor, Dromichet şi a fostŭ rescumpăratŭ de la acesta in anul 322 [5]; de aceia monede de aurŭ cu stambila luĭ Lisimach se găsescŭ şi pĕnĕ astăḑĭ prin Be'a sarabia

(1) Strab. L. VII. c. 3 Ὁμόγλωττοι δ' εἰσὶν οἱ Δάκοι τοῖς Γέταις.

(2) Ἱστορία της πάλαι Δακίας T. I. Ἐν Βιέννῃ 1818 pag. 49.

(3) Thucid, L, II. 29.

(4) Strab L. VII. c. 3

(5) Ibidem.

şi Moldavia. Cu cincĭ ḑecĭ de anĭ, inaintea nasceriĭ luĭ Christos Daco-Geţiĭ aŭ devenitŭ puternicĭ şi periculoşĭ sub Imperatorul lor Birebist. care supusese puterei sele pre tóte poporele vecine şi avea la Dnipru oraşul Olvia (1). Trecênd Dunărea, el neliniscea pre Romanĭ cu năvălirele sele cutesătóre in provinciile Macedonieĭ şi ale Iliricĭ (2). Iulie Cesar a voitŭ să intre cu dinşiĭ in luptă, dar a fostŭ omoritŭ de aĭ sĕĭ. Tot acéstă sórtă a avutŭ şi Birebist din partea Dacilor, celor prea osteniţĭ cu resbelele. Daco-Geţiĭ, uciḑênd pe Birebist, s'aŭ despărţitŭ in treĭ părţĭ şi n'aŭ pututŭ maĭ multŭ a se opune Romanilor: aşa ca Eliu Catul pre timpul luĭ Strabon (29—14) a strămutatŭ pre laturea drépta a Dunăreĭ, in Misia, 50,000 de Geţĭ (3). Nu maĭ puţinĭ Geţĭ aŭ trebuitŭ să fie şi intre ceĭ 100.000 şerbĭ Dacĭ, strămutaţĭ in Misia de către Tiberie Silvan pre timpul Imperatoruluĭ Neron şi după ce aŭ fostŭ invinşĭ principiĭ Dacicĭ (4).

După acéstă duplă strămutare, circumstanţele s'aŭ skimbatŭ in folosul Dacilor, când şi pre tronul Romeĭ se afla debilul Dometian, care a trebuitŭ să inkieie cu regele Dacilor, Decebal, o pace ruşinósă pentru imperiul romanŭ (88 d. n. chr.). Romaniĭ aŭ trebuitŭ să dea tribu ŭ Dacilor pênĕ la suirea luĭ Traian pre tronul Romeĭ (98). Acestŭ Imperatorŭ in doĕ espediţiunĭ a nimicitŭ tótă armata

(1) Dion Chrisostom. Orst, Borysthen.

(2) Strab. Lib. VII. .c 3.

(3). Ibidem

(4) Inscript. Orell.' 1, 2. Coll. p. 183. Iar Dion Casiu pre la 228 ḑice că Daciĭ locuescu pe ambele laturĭ ale Dunăreĭ.

luĭ Decebal, care la 106 s'a sinucisŭ, şi Traian a luatŭ capitalaluĭ Sarlişte-get-uzu în Transilvania şi pre tótă Dacia a transformat'o în provincie romană. Şi fiind că acéstă provincie rĕmăsese fŏră de locuitori, apoĭ el din totŭ imperiul romanŭ a strămutatŭ acolo o colonie fórte mare, cu care a populatŭ câmpiile şi oraşele [1]. Atuncĭ mulţi din foştiĭ locuitorĭ aĭ Dacieĭ, iubind libertatea, aŭ trecutŭ [2] munţiĭ Carpaţĭ şi s'aŭ aşeḑatŭ pre locurile Chorvaţilor de astă-ḑĭ.

Cu tóte aceste Romaniĭ n'aŭ putută domni multŭ timpŭ în Daco-Getia, pre carea o administraŭ prin propretorĭ. In anul 257, Daco-Getia a fostŭ ocupată de Goţĭ, fiindŭ kĭemaţĭ de către locuitoriĭ aborigenĭ, Ladino-Vlachiĭ. Iar la 270, Imperatorul Aurelian, veḑênd că e greŭ şi kĭar imposibilŭ, de a ţinea pentru imperiŭ acéstă provincie, care era disputată de către barbarĭ, a lăsat'o în voia întâmplăreĭ şi a strămutatŭ din dînsa legeónele romane, precum şi coloniile, pre care le-a aşeḑatŭ pre laturea dréptă a Dunăreĭ, în Misia, şi pre care provincie a numit'o Dacia luĭ Aurelian. De la acestŭ timpŭ Daco-Getia, fŏrĕ a ne putea da comtŭ, a devenitŭ locul, preste care aŭ năvălitŭ ne'ncetatŭ diferite popóre barbarice. Pre Goţĭ i-aŭ alungatŭ de aicĭ Huniĭ (376—453); pre aceştia ĭ-aŭ impinsŭ Gepiḑiĭ (453—565); pre Gepiḑĭ i-aŭ împrăştiatŭ Avariĭ (565—678)

(1) Eutrop. L. VIII. in Adriano. Cum Dacia diuturno bello Decebali viris esset exhanata, Trajanus ad frequentandam hanc, decies centena millia passuum in circuitu habentem provinciam ex toto orbe Romano infinitas copias hominum transtulerat ad agros et urbes colendas.

(2) Dio Cassius L 1,22, LXIII, 13, 14, 30.

pre aceştia ĭ-aŭ invinsŭ Bulgarii; ĭar in locul acestora aŭ venitŭ Pecenegiĭ, pre cariĭ in fine ĭ-aŭ dominatŭ Vlachiĭ autochtonĭ, cariĭ domnescŭ Ţara şi pene astă-dĭ.

Archim. **Genadie Enacénu.**

(Va urma).

ŞCIINŢA LA PREOŢI.(¹)

Din momentul in care a instituitŭ Domnul preoţia i-a ordonatŭ de a se instrui in sciinţă spre a putea deosebi ce este săntŭ de ceea ce este lumescŭ; a deosebi ce este curatŭ din ceea ce este necuratŭ şi de a invěţa pe popolul seŭ legea (Lev. X. 9—11) «Popolul meŭ ḑicea Domnul către fiiĭ luĭ Israel, intrebaţĭ pe preoţi, meĭ despre legea mea (Ageu II. 12).» «Şi voĭ preoţilor, buzele vóstre să fie depositariul sciinţeĭ. Din gura vóstră se va invěţa legea, pentru că sunteţĭ trimişiĭ Domnuluĭ atot-ţiitorul (Mal. II. 6, 7).»

Acéstă indatorire a trecutŭ intrégă de la preoţia levitică la preoţia evangelică a luĭ Iisus-Christos. Ba ăncă a devenitŭ maĭ strictă şi maĭ rigurósă, saŭ pentru demnitatea maĭ inaltă a preoţieĭ noue saŭ pentru sănctitatea şi perfecţia mult maĭ eminentă a legiĭ chreştine.» Numaĭ apostolilor şi următorilor lor le este dat şi prin urmare ordonat de a cunósce misterile imperăţieĭ luĭ Dumneḑeŭ (Luc. VIII. 10).»

Săntul Pavel repetă adesea orĭ, acéstă datorie neapărată, discipoluluĭ seŭ ce-lŭ pusese Episcopŭ la Efes I. Tim. IV. 15 16. II. (Tim. XIV. 15) şi făcĕnd Efeseni-

(¹) Traducere dupe Luzerna Episcopul Langreĭ de preotul C. Moşescu.

lor innumĕrarea diverselor servicii eclesiastice, menţionéză şi de păstori şi invĕţători (Ef. IV 11). El unesce aceste douĕ calităţi ca să arate strînsa şi nedespărţita legătură dintre ele. De acolo vine, că vedemŭ indecursul secolilor chreştine o urmare necontenită de canóne ale sinodelor, de ordonanţe ale Episcopilor şi de decisiunĭ ale invĕţătorilor, care ordonă preoţilor de a avea sciinţă.

Comparănd însă sănţenia vieţeĭ cu sciinţa, dicemŭ, că preotul cată să străluciască şi printr'una şi printr'alta; căcĭ sciinţa fără pietate face pre omŭ ingîmfatŭ, şi pietatea, fără sciinţă, nefolositor. Aceste douĕ calităţĭ suntŭ deopotrivă necesariĭ, (cu diferenţa că lipsa de pietate este criminală, iar de sciinţă nereparabilă). Cu harul luĭ Dumnedeŭ póte schimba cineva curînd moravurile; însă ca să capete sciinţa ce'i lipsesce, trebue timpŭ indelungatŭ şi silinţe marĭ.

Nu este profesie in viaţă, care să nu impue nisce îndatorirĭ, care să n'aibă nisce servicii de implinitŭ. şi nu e datorie nicĭ serviciŭ, care să nu céră nisce cunoscinţe spre a fi inplinite cum se cade. Simţul firescŭ şi experienţa suntŭ folositóre intr'adevĕr; dar nu suntŭ de ajuns; ele aplică cunoscinţele, iar nu le suplinesce.

Fără sciinţa cuvenită stăriĭ sale, diregĕtorul comite nedreptăţĭ; oştaşul este invins; medicul işĭ omoră bolnaviĭ; neguţătorul se ruinéză. Starea preoţiiĭ, arta artelor, cum o numesce st. Grigore, fi-va ea scósă din legea comună? Fi-va nefolositóre sciinţa pentru diregĕtoria cea maĭ insemnată ce se află intre ómenĭ? Nu va fi óre dinprotivă, că diregĕtoria ale căriĭ serviciĭ

sunt maĭ multiple şi maĭ diverse, să céră cunoscinţele cele maĭ intinse şi maĭ profunde?

Preoţia s'a instituitŭ cu scopŭ de a perpetua, de a propaga şi a apără religiunea. Ea este scutul invĕţătureĭ eĭ improtiva rĕtăcirilor ce o atacă şi custodele moraleĭ sale improtiva maximilor coruptóre ce o schimbă (Tit. IX.) Cum va conserva dar preotul acestŭ indoitŭ şi preţiosŭ depositŭ, daca nu-lŭ va cunósce. (II. Tim. I. 14.)? Cum va apără intregimea st-lor adevĕrurĭ şi curăţia st-lor canóne, daca nu le cunósce? Cum va invăţa cel fără invĕţătură? Omul nu póte dà de cât numaĭ ceea ce are, cată dar a avea adunatŭ inparte inainte de a dà in publicŭ; cată a avea cu prisos ceea ce trebue a respăndi; cată a fi isvorŭ spre a deveni fluviŭ. (Prov. V. 15—16).

Ce este dar unŭ preotŭ fără sciinţă? obiectul dispreţuluĭ şi al derideriĭ publice. Ce consideraţiunĭ vor avea poporeniĭ despre unŭ păstorŭ pe care 'l vĕdŭ tot aşa de simplu in invĕţătură ca şi eĭ? Ce incredere pot da la nişte invăţăturĭ fără lumină, la nisce hotărirí fără temeiŭ, la nisce sfătuirĭ fără solidıtate? Vĕḑutu-s'a vre unŭ orbŭ să se lase a fi condus de altŭ orb (Mat. XV. 14)?

Ce maĭ este unŭ preotŭ fără invĕţătură? Este martorul, părtaşul şi isvorul tuturor neorănduelelor din enoria sa. Fără putere de a invĕţa pe amvonŭ şi necapabil de a indrepta la mărturisire, nu póte nicĭ să intimpine comiterea pĕcatelor prin invĕţătură nicĭ să le cureţe prin penitenţă. Nefericiţiĭ luĭ enoriaşĭ, lipsiţĭ de cunoşcinţă, facŭ pĕcatul fără mustrare de cugetŭ şi ne avĕnd cine să-ĭ indrepteze, staŭ intr'ênsul cu increderea că staŭ in bine. (Osec. IV. 4). El iĭ lasa să dórmă somnul morţiĭ

pentru că nu scie să-ĭ deștepte. Prin urmare unŭ astfel de preotŭ este instrumentul cu care se servă diavolul de a ține sufletele in cursa sa chiar prin acela ce ar căta să le mântue dintr'ensa

In fine, unŭ preotŭ fără invĕțătură este flagelul bisericeĭ intregĭ. Cine póte inumĕra neorinduelile ce s'aŭ născutŭ saŭ s'aŭ părtinitŭ de neinvĕțătura sa? Cine póte cunósce pénă unde se vor intinde rĕtăcirile ce nu le impedică și pĕcatele ce nu le indrepteză?

Așa dar suntŭ forte vinovați, atît inaintea luĭ Dumnedeŭ, cât și inaintea ómenilor, aceĭ pretinșĭ invĕțătorĭ aĭ legiĭ cariĭ însărcinați de Domnul a purta cheea șcințeĭ, nu numaĭ nu aŭ intratŭ eĭ in acestŭ sanctuariŭ, ci aŭ inchis ușa și altora (Luc. XI. 52). După profetul Isaia, toțĭ păstoriĭ fără sciință suntŭ retăciți in căile lor. Sunt nisce sentinele órbe; nisce câinĭ muțĭ, ce nu sciu lătra (Is. LVI. 10,11). Ieremia declară de prevaricatorĭ pe preoțiĭ, care, ca depositarĭ aĭ legiĭ, nu cunoscŭ pre Domnul și nu sciŭ unde să 'l afle (Ier. II. 8).

Nesciința, care se póte imputa unuĭ simplu credinciosŭ, este criminală la unŭ preotŭ, atît pentru că el este datorŭ să scie, cât și pentru urmările eĭ, carĭ suntŭ: lipsa poporuluĭ de orĭ ce cunoscință, perderea a tótă fapta bună, imulțirea neorânduelilor și in fine pierderea timporală și eternă a sa și a poporenilor sĕĭ. Laicul se póte indrepta câte odată pentru rĕtăcirile sale cu nesciința și a arunca vina asupra păstoruluĭ sĕŭ, care, saŭ lipsitŭ de invĕțătură l-a lăsatŭ să rĕtăciască, saŭ rĕtăcitŭ el ensușĭ l-a invĕțatŭ rĕŭ. Dar păstorul ce indretare va avea de criminala sa nesciință? Ceea ce póte să justifice pe

unul măresce vina și pedepsa celuĭ laltŭ. „Popolul meŭ a muritŭ, dice Domnul, pentru că n'a avutŭ sciință și eŭ te voiŭ lepăda de la mine ca să nu'mĭ maĭ preoțescĭ, pentru că nu l'aĭ invețatŭ. (Osie IV. 6)".

Preotul, pietosu, curatŭ, cumpătatŭ, umilŭ, indurătorŭ, nu va da totŭ fructul doritŭ de nu va avea și sciința neapărată stăriĭ sale. Nesciința sa il va urma la inaltul tribunalŭ și 'l va condamna (Job. XIX. 4). Sentința este generală și positivă: „Cel-ce nu cunosce necunoscutŭ va fi (I Cor. XIV 38)". Iisusŭ Cristosŭ n'a ordonatŭ să se arunce in intunerecul cel maĭ din afară, unde este focul și scrășnirea dinților, numaĭ servitorul necredinciosŭ, ci și cel nefolositorŭ. (Mat. XXV. 30). N'a ḑisŭ să se taie și să se arunce în focŭ numaĭ pomul nefructiferŭ, ci și cel-ce nu face pome bune (Mat. VII. 19). Diregĕtorul ce ar da o sentință nedreptă, putea-se-va justifica inaintea părțeĭ pe nedreptŭ condamnată, inaintea suveranuluĭ seŭ și a luĭ Dumneḑeŭ, că n'a cunoscutŭ legea după care căta să judece? Necunoscința sa, nu'l va condamna ore și maĭ multŭ?

Dar dacă sciința este necesarie preoților, studiul este neapăratŭ. Omul nu scie decâtŭ invețândŭ și nu invață de câtŭ studiindŭ. Sântele adevĕruri nu se ghicescŭ. Dregĕtoria preoțieĭ cerândŭ imperios nisce cunoscințe maĭ intinse, maĭ variĭ și câte odată fórte abstracte, comandă maĭ multŭ ca orĭ care altă dregĕtorie unŭ studiŭ maĭ adîncŭ și susținutŭ neîncetatŭ. In orĭ-ce sciință, dacă nu merge cine-va inainte, dă înapoĭ. Când nu câștigă cine-va perde; când nu invețâ mereŭ, uită. Țerina cea maĭ

productivă din firea eĭ, incetéză de a produce, dacă nu să cultivă; ba se ùmple de spinĭ şi mărăcinĭ cu atât maĭ mul ŭ cu cât este maĭ fecundă de firea eĭ.

Aşa dar, Preoţiĭ Domnuluĭ! Dacă sciinţa este una din calităţile vóstre cele maĭ de căpetenie, apoĭ studiul este neapăratŭ una din primele vóstre datoriĭ. Câte folóse nu veţĭ trage dintr'însul chiar pentru voĭ ènşi-vĕ, pe când din nelucrare veţĭ avea numaĭ rele şi iar rele!....

Dedarea la studiŭ face mintea maĭ vârtosă, iĭ lărgeşce cercul vederiĭ şi 'ĭ cresce puterile. Deprinderea de a cugeta o ìnvéţă a cugeta maĭ dreptŭ şi desele meditaţiĭ iĭ ìmulţeşce cunoscinţele; apoĭ prin cunoscinţe tóte facultăţile minţiĭ se mărescŭ şi se desvoltă.

Preotul, care nu se ocupă, nu scie nimicŭ maĭ adâncŭ, ci remâne totŭ d'auna superficialŭ. Va avea, póte, óre care ideĭ uşóre şi strălucitóre, dar nedeprins a şi le apropia, nu se va putea ridica nicĭ odată la culmea raţionamentuluĭ. Mintea sa lipsită de nutrimentŭ se va mărgini din di in di; uşurătatea şi moliciunea vorŭ merge totŭ crescêndŭ, in câtŭ la bătrineţe va fi totŭ in starea copilărieĭ.

Preotul studiosŭ atrage asupra sa consideraţiunea lumiĭ, şi pe cât ese maĭ rarŭ din casă, pe atâta este maĭ respectatŭ. Retragera in care il ţinŭ folositórele sale ocupaţiunĭ, suntŭ de mare folosŭ chiar şi pentru dânsul; căcĭ, când ese afară, ese cu aerul acela seriosŭ şi demnŭ care arată starea de ocupaţiune in care s'a aflatŭ. Din protivă, preotul lenosŭ, preotul ce nu se ocupă cu studiul, visitésă des adunările destrăbălate in care caută să'şĭ risipiască uritul ce'l scóte

din casă şi'l urmăreşce pretutindenĭ; ânsĕ in chipul acesta nu numaĭ că nu scapă de dênsul, ci ajunge o greutate şi pentru alţiĭ cum este pentru şine-ênsuşĭ.

Preotul ce se dedă la studiŭ, se deprinde cu dênsul, aşa in càtŭ din ce in ce iĭ devine maĭ uşorŭ, maĭ plăcutŭ şi infine o necesitate: iar cel nestudiosŭ adaoge din ce in ce maĭ multŭ desgustŭ şi greutate de a se deda la dânsul, pină când infine ocupaţiunea iĭ devine unŭ ce de nesuferitŭ şi nepracticabilŭ. — Vreĭ să capeţĭ plăcere de studiŭ? — studie.

Studiul este folositorŭ preotuluĭ nu numaĭ spre a'şi intinde şi adaoge cunosciinţele şi a'şĭ desvolta talentele, ci şi spre a'şĭ forma, a'şi cresce şi a'şĭ intări virtuţile. In studiŭ, el afla principiĭ nouĕ, descopere motive nouĕ, căştigă medilóce nouĕ şi primeşce imbărbătări nouĕ pentru conduita sa. Din protivă lenea este mama pecatuluĭ (Ecl. XXXIII. 29). Ea nasce şi nutresce pĕcatul in sinul preotuluĭ şi a orĭ-căruĭ omŭ bântuitŭ de dênsa (Prov. XVII. 16).

Şi intr'adeverŭ, cum va putea preotul neocupatŭ să'şĭ ţiă curăţia cerută de diregĕtoria sa? Mintea luĭ, deşartă de cugtărĭ solide şi religióse, se va âmplea de ideĭ necurate, de imaginĭ nedecente, de dorinţe vinovate. Şi când la aceste tentaţiunĭ din intru, asupra cărora a perdutŭ mijlocul de a se impotrivi, se vorŭ adaoge ocasiunile ce-ĭ presintă lumea, acea lume coruptă şi coruptóre, in care l-a aruncatŭ lenea; când audul iĭ va fi lovitŭ de maxime licenţióse, când vederile luĭ vorŭ intilni exemple desfrînătóre; când imaginaţia iĭ va fi mişcată; de inchipuirĭ măgulitóre, când inima iĭ va fi at-

trasă de ornamentele seductive; când simţurile ii vorŭ fi mişcate de obiecte plăcute, Dumnedeule! ce apărare va mai putea pune improtiva aceste alianţe spăimântătore unită în intru şi afară improtiva nevinovăţieĭ sale?

Monachul chinovianŭ are unŭ scutŭ de apărare in retragerea sa. Zidurile chinovieĭ saŭ ale monastiricĭ, formeză pentru dênsul unŭ fel de întărire improtiva ocasiunilor ce dă lumea spre a pĕcătui. Dar cu tóte acestea, singurătatea nu'ĭ e de ajunsŭ ca să'l apere de tóte tentaţiunile fără nisce indeletniciri religiose, fără a lucra cu mintea saŭ cu corpul spre a'şĭ petrece timpul, nu este şi nicĭ nu trebue să se credă in siguranţă. Indeletnicirea: eată midlocul cel maĭ sigurŭ şi maĭ eficace nu numaĭ pentru a depărta, ci şi pentru a intimpina loviturile inamiculuĭ.

Studiul celor sânte, apără mintea pentru timpul de faţă şi o întăreşce pentru viitorŭ; el sugrumă viţiul de la inceputŭ, chiar maĭ inainte de a fi ajuns la cugetare. Cugetărĭ pĕcătóse nu póte avea cineva, când este ocupatŭ de ideĭ religióse. Preotul studiosŭ nu póte fi nicĭ odată unŭ preotŭ destrămatŭ. Eată preceptul ce dă în privinţa acésta unul din invĕţătoriĭ ceĭ însemnaţĭ aĭ Bisericeĭ, care însuşĭ fusese supăratŭ de cele maĭ violente tentaţiunĭ şi care triumfase improtiva lor numaĭ prin midlocul profundelor şi laborióselor sale studiurĭ. «Faceţĭ tot-dauna câte ceva bunŭ, ḑicea st-l Ieronimŭ, ca să vĕ afle tentatorul tot-dauna ocupaţĭ.“ David, câtŭ fu ocupatŭ, era sântŭ; indată ce lăsă ocupaţiunea, nuriĭ Versaveĭ il făcură adulterŭ şi omucidŭ.

Şi, dea Domnul ca lenea preotuluĭ să fie numaĭ causa peireĭ sale! Insĕ afară de pĕcatele la care'l va fi impinsă saŭ i le va fi intreţinutŭ, el are a da cuvêntŭ şi pentru acelea ce le a lăsatŭ să se inrădăcineze în poporul ce 'ĭ este incredinţatŭ. Aceste pĕcate suntŭ ale luĭ, pentru că suntŭ ródele neingrijireĭ sale. „Fiul omuluĭ, dicea domnul către profetul sĕŭ, profetiséză către păstoriĭ luĭ Israel şi dĭ: O, păstoriĭ luĭ Israel! Aŭ pascuse păstoriĭ pe sine? Aŭ nu pe oi le pascŭ păstoriĭ? Iată voĭ pe cea debilă, n'aţĭ intărit'o; pe cea bolnavă, n'aţĭ medicat'o: pe cea rănită, n'aţĭ legat'o; pe cea căduta n'aţĭ ridicat'o; pe cea perdută, n'aţĭ căutat'o. Astfel, oile mele s'aŭ risipitŭ pentru că n'aŭ avutŭ păstorĭ şi s'aŭ făcutŭ mâncare fearelor (Ezec. XXXIV. 2.3.5).

Ce pasă Domnuluĭ turmeĭ de i se perd oile din neingrijirea saŭ din necredinţa păstoruluĭ sĕŭ? De le lasă să móră saŭ le tac el însuşĭ? Diavolul scie fórte bine, că trăgênd pe păstorŭ la lene, se asigură de succesul tentaţiunilor sale. El maĭ înainte le lipsesce de apărătorŭ ca să le pótă domina maĭ bine: „Omul inamic a venitŭ de a semănatŭ în ţarină neghina, care avea să inăbuşască odată sămânţa cea bună, pe când servitoriĭ tatăluĭ de familie dormia Mat. XIII. 25».

Dalida cată să adórmă pe Samson spre a'l da Filistenilor, cari învinseră pe Israel.

Ce devine enoria păstoruluĭ, care se dă leneĭ, ne spune Inţeleptul când dice: „Am trecutŭ prin ţarina lenosuluĭ şi amŭ vĕdut'o inţelenită şi plină de buruenĭ. (Prov. XXIV 30, 31)». Eacă icóna vie a stăriĭ în care se află enoria păstoruluĭ nelucrătorŭ. Unde el nu cultivă grîul cu sirguinţă, vinŭ plantele perniciósе de se im-

mulţescŭ. Unde nu face binele, se face, cresce şi se înrădăcineză rĕul îndată şi de sineşĭ. Incendiul ia proporţiunĭ marĭ, când nu se iaŭ mĕsurĭ pentru împiedicarea luĭ. Epidemia se întinde, dacă nu se face totŭ ce se pôte pentru stĕrpirea eĭ.

Studiul preotuluĭ trebue să se refere la doĕ puncte: la calitatea sa de chreştinŭ şi la starea sa de omul bisericeĭ şi amêndoĕ să aĭbă doĕ obiecte, adică: sânţirea sa proprie, scopul pentru care l-a făcutŭ Dumneḑeŭ şi sânţirea aprôpeluĭ, scopul pentru care 'l a priimitŭ Dumneḑeŭ în sanctuariul sĕŭ. Alt obiectŭ afară de acestea nu merită să 'l ocupe seriosŭ. Sciinţele speculative şi curiôse suntŭ nedemne de ocupaţiunile sale şi de voiesce a se ocupa şi de dênsele o pôte face numaĭ în orele de recreaţie; acêsta nu 'ĭ este oprită. Alt-fel lucrările sale ca şi persôna sa, suntŭ a le preoţieĭ; ele ca şi el ênsuşi cată să fie închinate numaĭ luĭ Dumneḑeŭ şi se face vinovatŭ către biserica pentru care este datorŭ a lucra, când se dă la alte lucrărĭ streine. Atuncĭ devine unŭ Datan şi Aviron puind focŭ profanŭ întĕmâetorul din care se cade să se înalţe tot d'auna unŭ fumŭ curatŭ către Domnul.

(Va urma).

DIN MACEDONIA. (1)

Unŭ preotŭ şi archereul grecŭ.

BITOLIA.

I.

Deja în România este aprôpe generalŭ cunoscutŭ că în fine, limba română oropsită şi dată uĭtăriĭ, începe

(1) Reprodusŭ dupĕ „Binele Publicŭ."

a se arĕta in Macedonia, Epir şi Tesalia. Dulcea limba a fiĭcilor Romeĭ s'a păstratŭ, spre semnŭ de reamintire a gloriei străbunilor; acéstă armoniósă limbă resună cu duioşie prin munţiĭ şi văile peninsuleĭ balcanice. Cartea română, condamnată la ardere şi distrucţie de către inamiciĭ nemuluĭ românescŭ, să intinde astădĭ cu uă iuţelă neaşteptată, şi este primită şi inbrăţişată de toţĭ Româniĭ, carĭ de şi tărdiŭ 'şĭ regăsescŭ pe mama lor, sub alŭ căria adăpostŭ eĭ potŭ să 'şĭ desvolte sentimentele lor naţionale, să 'şĭ capete uă educaţiune proprie, să se adape de sciinţă, fără să imprumute. Impreună cu limba, cu moravurile, datinele, şi cu tóte tradiţiunile lor strămoşescĭ, alcătuindŭ acum şi cartea românescă, 'şĭ didescŭ uă fortăreţă in care potŭ să 'şĭ apere naţionalitatea. şi la nevoiă, să pótă ţine pieptŭ acelor carĭ arŭ cerca a se atinge de alŭ lor. Acum incepe lupta cea mare, lupta pentru esistenţă, pentru conservarea intactă a individualităţiĭ naţionale; acum este timpul nevoilor, căcĭ uă-dată Româniĭ eşiţĭ la lumină, făcĕndu-se cunoscuţĭ lumiĭ întregĭ, aŭ trebuinţă de a'şĭ curăţi moşia, de a'şi-o orândui, a'şĭ pune la cale cele trebuinóiose spre a putea la unŭ timpŭ cuvenitŭ să se presinte ca elementŭ demnŭ a constitui unŭ grupŭ a parte, prevĕdutŭ şi căpătuitŭ intr'unŭ modŭ satisfacĕtorŭ şi potrivitŭ cu cerinţele imprejurărilor.

In vremurile de aspre incercărĭ şi de grele restrişte, când vrăşmaşul înfigea cuţitul sĕŭ pĕnă la osul Românuluĭ, acesta 'şĭ găsea scăparea în şcólă şi in biserică, două refugiurĭ pe care cea maĭ cumplită turbare a barbarilor le a respectatŭ. In Macedonia, Ro-

mânul crestinŭ, a ţinutŭ atâtŭ de multŭ la şcólă şi la biserică, in câtŭ, de şi, prin concursul imprejurărilor, i s'a impusŭ uă limbă străină, totu'şĭ nu este cătunŭ şi satŭ românescŭ unde să nu esiste uă şcólă, populată maĭ presusŭ de credinţă şi uă biserică, ambele intr'uă stare inflorităre, şi décă străinul vrăşmaşŭ nu arŭ fi lucratŭ a goni cartea română din ambele aceste sacre aşeḑăminte, Românul din peninsula balcanică şi-arŭ fi luatŭ deja calea spre civilisaţiune şi cultură. Dér epoca fanarioţilor nu s'a pututŭ să nu domnéscă şi aci, lesne ânsă s'arŭ puté prevedea că acei Românĭ carĭ ĭş-aŭ păstratŭ intactŭ biserica şi şcóla —chiar cu limba grécă—vorŭ sci lupta şi muri pentru ele acum când suntŭ ale lor şi religiosŭ şi naţionalŭ. In şcólă deja cartea română şi-a luatŭ locul, şi limba română este de invĕţătură; copiĭ Românilor potŭ să se istruéscă şi să se educă in limba pe care o vorbescŭ. Nu este totŭ ast-felŭ énsă şi cu biserica; aci este greŭ, anevoe. Şi pentru că in curénd se va începe noua luptă pentru biserica română, precum s'a făcutŭ şi cea pentru şcólă, este bine ca să dămŭ câte-va lămurirĭ asupra acesteĭ cestiĭ atâtŭ de importante, care va face negreşitŭ destul sgomotŭ.

In comunele românescĭ, atâtŭ biserica câtŭ şi şcóla, aparţinŭ comuneĭ, care le întreţine pe ambele, plătindŭ din casa comunală atâtŭ pe preotŭ câtŭ şi pe profesorŭ, precum şi tóte cheltuelile necesariĭ la buna lor stare. Cu alte cuvinte, in peninsula balcanică, biserica şi şcóla suntŭ propriĭ ale comuneĭ in adevĕratul sensŭ alŭ cuvéntuluĭ. Acéstă esclusivă stare de proprietate a acestor aşeḑăminte provine din aceia

că guvernul otomanŭ nu are nicĭ unŭ amestecŭ cu raialele séle in privinţa instrucţiuneĭ şi religiuneĭ, pentru că direcţiunea şi supravegherea lor este cu totul lăsată la şefiĭ bisericescĭ, archiereĭ, şi in specialŭ biserica şi ierarchia clericală depinde directŭ şi esclusivŭ numaĭ de Patriarchiă, care precum să póte vedea, se constitue in Turcia uă autoritate particulară, liberă şi independentă de guvernul politicŭ, care numaĭ atuncĭ póte lua parte cândŭ este chematŭ ca să implinéscă serviciĭ de putere esecutivă, adică puterea geandarmilor. Cu alte cuvinte, guvernul eclesiasticŭ — ca să dicŭ aşia — recunoscutŭ de guvernul politicŭ, este secundatŭ de celŭ din urmă in tóte actele séle la orice trebuinţă. Maĭ pre scurtŭ, guvernul otomanŭ este esecutorulŭ inarmatŭ alŭ voinţelor patriarchieĭ. Eată uă stare de lucrurĭ fără sémănŭ in Europa: doue guverne deosebite, statŭ in statŭ pe sarcina bietuluĭ crescinŭ care trebue să 'şĭ plece capul şi la sabie şi la cruce, una să nu 'l tae şi cea l'alta să nu 'lŭ ucidă. Dér drepturile şi privilegiele acordate şefilor bisericescĭ să intindŭ maĭ departe. Printr'uă iradea din 1827, Sultanul, in urma stăruinţelor Patriarchieĭ, a concedatŭ acestia şi i-a incredinţatŭ 'starea civilă a creştinuluĭ, astfelŭ in câtŭ actele de naşcere, de botedŭ, de căsătoriĭ şi de divorţŭ, de inmormêntare, precum şi tóte cele ce depindŭ de acestea să geréză, să hotărăscŭ şi să esecută numaĭ de Arhiereŭ, representantul Fanaruluĭ. Maĭ departe dreptul de legalisare şi de recunóscere a testamentelor, a legatelor şi a actelor de donaţie nu este concedatŭ numaĭ Archiereilor şi vechililor (locoţiitorilor) lor. In urma acestor lămu-

riri esacte orĭ cine póte vedea că creştinul din Turcia aparţine guvernuluĭ otomanŭ, adecă politicŭ, numaĭ în privinţa dărilor şi angaralelor către statŭ, ier cu restul este lăsatŭ la discreţiunea Patriarchieĭ.

Puterea şi influenţa Fanaruluĭ şi representanţilor seĭ asupra şcóleĭ a disparutŭ aprópe cu desăvârşire prin satele şi oraşele bulgărescĭ şi românescĭ, căcĭ nicăierĭ şi prin nicĭ unŭ documentŭ guvernul otomanŭ nu recunósce Patriarchieĭ vre-unŭ dreptŭ asupra instrucţieĭ dependentă de voinţa şi alegerea poporuluĭ, care ênsă are dreptul a considera şi declara de şefŭ alŭ şcólelor pe Archiereul, seŭ a 'lŭ nesocoti şi neamesteca în şcólă. Eată dér că în acéstă privinţă voinţa liberă a poporuluĭ póte fi esercitată. Nu totŭ astfelŭ este ênsă şi cu biserica. Pentru a inţelege maĭ cu deamănuntul şi maĭ de aprópe starea bisericeĭ ortodoxe şi legăturele eĭ cu Sultanul şi raialele, să cuvine să punemŭ în vedere cele următóre. După cucerirea Constantinopoluluĭ, Patriarchul a încheiatŭ cu Sultauul cuceritorŭ unŭ concordatŭ, în care, intre alte articole, să prevĕdŭ: I. nicĭ unŭ şefŭ bisericescŭ **ortodoxŭ** afară de Patriarchul, nu póte esista in Turcia; 2. Guvernul recunósce şi aprobă organizaţiunea bisericeĭ ortodoxe, intocmită de Patriarchŭ şi aĭ seĭ; 3. Guvernul va ajuta ca putere esecutivă pe Patriarhie, în casŭ de trebuinţă etc. etc. etc.

Acestŭ concordatŭ este sub-semnatŭ de Mahomed II şi, la fie-care noŭ Sultan, Patriarhul nu uĭtă a 'şĭ reinoi importantul documentŭ, pe care ceĭ din Fanarŭ 'lŭ numescŭ legătură **ab initio**. Cu ocasiunea noilor reforme, Patriarchatul a luptatŭ cu uă adevĕrată in-

verşunare, ca in introducerea acestor reforme să nu se atingă intru ceva, privilegiile Bisericeĭ-ortodoxe, privilegiĭ maĭ susŭ vĕdute in concordatul **ab initio**, Fanarul a reuşitŭ a nu i se aduce nicĭ uă modificare in drepturile sele; lucru lesne de credutŭ, căcĭ cine arŭ pute bănui că vre-uă dată s'arŭ ivi divergenţe şi neînţelegerĭ in biserica ortodoxă, aĭ căror credincioşĭ arŭ jura pe capul sântuluĭ Patriarchŭ.

Din tóte punctele coprinse in concordatul maĭ susŭ adusŭ, celŭ maĭ principalŭ şi interesantŭ este primul; *nicĭ unŭ şefŭ bisericescŭ ortodoxŭ* etc. ceia ce s'arŭ resuma in acésta: că provinciile Sultanuluĭ şi eparchiele ortodoxe ale Patriarchatuluĭ suntŭ constrinse seŭ a recunósce pe Patriarchŭ, seŭ trebue să-şĭ intocméscă uă altă căpetenia, nu ênsă ortodoxă.

Ceĭ d'ântâiŭ carĭ aŭ cercatŭ a nu recunóşce pe patriarchŭ şi pe aĭ seĭ, aŭ fostŭ bulgariĭ carĭ 'şĭ aŭ adusŭ preoţiĭ lor şi archiereiĭ lor, cu tótă influenţa şi ajutorul, şi sprijinul din afară. Sultanul nu a recunoscutŭ acestŭ dreptŭ naturalŭ alŭ Bulgarilor, pênė când Patriarchul nu 'i-a declaratŭ **schismaticĭ**, care epitetŭ le ridică mirul de *ortodoxĭ* şi ast-felŭ, după spiritul concordatuluĭ, privilegiile şi drepturile Patriarchuluĭ rĕmânŭ neatinse. Acesta a fostŭ motivul schismeĭ proclamată de patriarchatŭ, cacĭ alt-felŭ voinţa poporuluĭ bulgarŭ era de natură a lovi dreptŭ invoiéla Patriarchuluĭ cu Sultanul, şi unŭ asemenea esempl imitatŭ şi de către alţi creştinĭ din Turcia arŭ avé consecinţe vĕtămĕtóre pentru drepturile esclusiviste ale Fanaruluĭ, şi décă majoritatea credincioşilor arŭ conveni cu hotărîrea Bulgarilor, concordatul *ab initio*

să anulează de sine, şi Patriarchul remâne uă inchipuire. Decĭ, ḑicŭ eĭ, este maĭ bună uă escomunicare parţială de cât uă perdere totală: consecinţele şi resultatul le póte orĭ-cine prevedea.

II.

In concordatul Patriarchieĭ cu sultanul este stipulatŭ: nicĭ unŭ şefŭ Bisericescŭ ortodoxŭ nu póte esiste in imperiŭ afară de Patriarchul. Am vedutŭ manopera intrebuinţată de Fanarŭ cu Bulgariĭ carĭ aŭ cercatŭ ceĭ d'ântâĭ a se emanicipa de subtutela archiereilor, cărora nu li s'a recunoscutŭ dreptul de a avea biserică bulgărescă de câtŭ după ce aŭ fostŭ declaraţi *schismatecĭ*. Acum se venimŭ la Românĭ. In tóte satele, comunele şi oraşele românescĭ din Peninsula balcanică, preoţiĭ suntŭ toţĭ-fără escepţie Românĭ; eĭ suntŭ aleşĭ din sénul poporuluĭ, vorbescŭ a casă şi în societate limba românéscă, şi maĭ particularŭ, pórtă costumurile loculuĭ curatŭ naţionale, astŭ-felŭ in câtŭ nu s'ar distinge de fraţiĭ lor décă n'arŭ avea potcapiŭ. Numaĭ slujba o fac grecesce. Chiar prin satele bulgărescĭ preotul românŭ slujesce maĭ multŭ; cu deosebire prin sate şi chiar prin oraşe grecescĭ, cel maĭ mare numĕrŭ de preoţĭ suntŭ Românĭ, căcĭ corupţiunea şi demoralisarea este atâtŭ de adâncŭ incuibată prin elementul grecŭ, in câtŭ anevoe se potŭ găsi ómenĭ demnĭ, moralĭ şi apţi pentru misiunea de servŭ al luĭ Dumnedeŭ. Si apoĭ şi ignoranţa şi lipsa de instrucţie contribue multŭ la acésta, căcĭ, lăsând la uă parte pe Bulgarĭ, carĭ constitue cea maĭ de josŭ clasă in privinţa instrucţiuniĭ, Greciĭ staŭ maĭ pre josŭ de câtŭ Româniĭ sub acestŭ raportŭ. Dintre Românĭ, la uă ḑecime se póte intempla ca douĭ sĕ nu scie citi şi scrie şi socoti pe când

dintre Grecĭ, din uă ḑecime, abia patru sciŭ acestea. Faptul este incontestabilŭ.

Precum deja am spusŭ, preotul in satele şi comunele romănescĭ este plătitŭ de comună; elŭ este aşa deră slujbaşul comuneĭ. Decĭ, in acéstă calitate, orĭ-când ar putea să cânte romănesce, decă i-arŭ comanda comuna să facă una ca acésta. Lucrul s'ar părea la prima vedere lesne de făcutŭ; mulţime ensĕ de legăturĭ èlŭ facŭ să nu pótă implini acésta. Preotul in adevĕrŭ, este românŭ. servesce in comuna românéscă, este intreţinutŭ de banĭ romănescĭ: tóte bune, der orĭ-cine póte intreba: cine a hirotonositŭ pe acelŭ preotŭ, cine i-a datŭ mirul, cine i-a confiatŭ sacra misiune cu grele jurăminte? Archiereul Patriarchieĭ. Aşa dară, sânţenia, darul preotuluĭ stă in mâna'archiereuluĭ care prin urmare, se bucură de dreptul de a supra-veghia pe acestŭ depositarŭ al celor sânte, a'l ave sub protecţia sea, a'lŭ ţine necontenitŭ in strictele regulĭ şi canóne ale Patriarchieĭ, de unde a luatŭ darul, jurândŭ credinţă, in fine a'lŭ considera ca unŭ subaltern supusŭ şi ascultător de voinţa celor superiorĭ. In urma acestora se póte conchide in puţine cuvinte: preotul românŭ este românŭ şi sluşbaş al comuneĭ romănescĭ, dér ascultă şi implinesce ordinele grecescĭ din Fanarŭ ale patriarchieĭ, căria ĭĭ jură credinţă inaintea altaruluĭ când primesce darul sânţenieĭ.

Dér s'arŭ putea obiecta, când comuna intrégă, când totalitatea locuitorilor suntŭ de acord ca in biserica lor, preotul sĕ cânte romănesce, ce are putea face archiereul?

Spre uă maĭ lămurită inţelegere, vomŭ recurge la esemple. In Clisura, unŭ preotŭ românŭ boteză in

limba română unŭ copilŭ. Archiereul respectiv, iĭ ridică darul de preotŭ pe motive alese şi potrivite după canónele şi legăturile tradiţionalĭ, Imediat, majoritatea locuitorilor clisurenĭ reclamă la Archiereŭ, cer dreptate pentru preotŭ, care n'a comis niciŭă greşelă, care n'a călcatŭ nicĭ unŭ canonŭ Archiereul nu respunde, reclamă, se duce şi la Patriarchŭ; acelaş resultatŭ. Preotul rĕmâne cu darul luatŭ, slujesce în casele românescĭ dér mirul îĭ este din Fanarŭ şi orĭ-când i se póte cere chiar prin putereâ geandarmilor, căcĭ acestŭ preotŭ, în adevĕrŭ fraudézā misiunea sea căpătată de la unŭ isvor, ce'l abjură. Maĭ multŭ, acestŭ preotŭ trebue să recunóscă uă căpetenie seŭ să se instituie el însuşĭ in acéstă calitate. Atuncĭ i se aplică concordatul *ab initio* şi ast-fel seŭ trebue să lapede ortodoxia seŭ să se refugieze la adăpostul vre uneĭ autorităţĭ ne ortodoxe ; neputĕnd face nicĭ una nicĭ alta, posiţiunea luĭ rĕmâne indecisă şi fără nicĭ unŭ sprijinŭ.

Decĭ, pomenitul preotŭ, escomunicatŭ, este sacrificatŭ. Etă uă victimă. Altŭ esemplu. In comuna română Seli, avĕndŭ peste 500 case, este trebuinţă de unŭ noŭ preotŭ. Necesitatea este imperiósă. După regulă uă mahala (enorie) sĕ adresézā formal la Archiereul şi cere hirotonosirea luĭ Ion Popilénu, pe care'lŭ credŭ demnŭ şi capabil de preotŭ, căcĭ este primitŭ şi stimatŭ de către toţĭ.

Archiereul aprobă cererea justă a locuitorilor, şi declară că va sevĕrşi hirotonisirea sĕptĕmâna viitóre. Decĭ se facŭ preparativele necesariĭ la ḑiua destinată. Atâtŭ candidatul la preoţie câtŭ şi martoriĭ ceruţĭ la o asemenea ceremonie să duc la Archiereul. Acesta pre-

texteză uă indisposiţie neasceptată şi de ocasie, şi maĭ amână lucrul pe sĕptĕmâna viitóre. Românii cu candidatul lor asceptă şi trecerea acesteĭ sĕptĕmânĭ. *Au bout du terme*, aceiaşĭ codire din partea representantuluĭ Fanaruluĭ, ba de astă-dată maĭ adaogă că aspirantul are unŭ mare *defectŭ*, care 'lŭ împedică de a intra în clasa leviţilor. Bieţiĭ locuitorĭ Românĭ cercetéză prin diferite midĭlóce, prin cunoscinţe şi amicĭ, ca sĕ afle care este acelŭ defectŭ: după multă greutate aŭ descoperitŭ misterul. Archiereul neputând resista insistenţelor Românilor aŭ declaratŭ că, prin ordinŭ patriarchalŭ este prevenitŭ a nu chirotonisi pe numitul Ioan Popillian, căcĭ acesta are unŭ frate profesorŭ românŭ la Bitolia, decĭ aci este vorba de propaganda românéscă. Archiereul unŭ sufletŭ bun—escepţie—a spusŭ că'ĭ este peste putinţă a face preotŭ pe Ioan, cu tótă dorinţa ce o are la acésta. In faţa acesteĭ inlăturabile piedicĭ, Româniĭ aŭ alergatŭ la estremă: aŭ făcutŭ uă reclamă Archiereuluĭ prin care declară că, décă Em. sea nu le implinesce cererea justă, eĭ vorŭ face de sine, şi pĕcatele se cadĕ asupra celor în dreptŭ. Telegraficŭ Archiereul a anunţatŭ pe Patriarchŭ că comuna românéscă Seli din causa nechirotonisiriĭ luĭ Ioan, fratele agentuluĭ românŭ din Bitolia, ameninţă schismă şi papistanismŭ. Patriarchul volens, nolens, şĭ-a plecatŭ capul şi Ioan Popillian a fostŭ chirotonisitŭ preotŭ, după ce locuitoriĭ aŭ făcutŭ inscrisŭ declaraţia, că el va asculta şi sĕ va supune la canónele bisericescĭ ortodoxe. Acum acestŭ preotŭ este de aprópe supraveghiatŭ ca să nu dea semnalul vre-uneĭ defecţiunĭ de limba grécă în biserică, ca la asemenea casŭ, sĕ fiă pedepsitŭ cu

ridicarea daruluĭ. Preotul continuă a invĕţa românesce şi, afară de cele disericescĭ, el se ocupă şi cu studiĭ didactice, dér nu póte face nicĭ uă mişcare, căcĭ lipsesce orĭ-ce autoritate bisericéscă română, la care s'arŭ pute adăposti la nevoie. Acum orĭ cine póte judeca starea preotuluĭ românŭ în Macedonia. El este necontenitŭ espusŭ la cele maĭ variate şicane şi capriciĭ ale cleruluĭ fanariotŭ. Dér să maĭ dămŭ unŭ esemplu, multŭ maĭ importantŭ. In comuna pur română Gopeşĭ, s'a clăditŭ uă nouă biserică, unŭ monumentŭ vestitŭ în Macedonia.

Pentru că Românismul a pătrunsŭ în total în Gopeşĭ, toţĭ locuitoriĭ comuneĭ de acord aŭ pusŭ de s'aŭ făcutŭ sântele inscripţiĭ în biserică în limba românéscă; chiar icónele ce evlavia blagoslavnicilor din alte părţĭ le dăruescŭ la biserica din numita comună, nu suntŭ primite, décă inscripţiile nu suntŭ făcute pe românesce. Sub-semnatul am visitatŭ espresŭ acéstă biserică, şi mĭ-a fostŭ imposibilŭ a-mĭ opri lacrămile, vĕḑendŭ pentru prima óră uă biserică în care să strălucéscă inscripţiile pe românesce. Acestŭ locaşŭ, unde Românii vor veni să asculte sânta leturgie, trebue târnositŭ. Conformŭ regulelor eclesiastice, acestŭ actŭ de sânţenie revine de dreptŭ numaĭ mitropolituluĭ respectivŭ. Acestŭ şefŭ al bisericeĭ este organŭ alŭ Patriarchieĭ. Vĕḑend că comuna Gopeşĭ este peste totŭ şi în tóte românéscă, prevĕḑend că aci limba română ia locul celeĭ grecescĭ în biserică, precum s'a întêmplatŭ şi la scólă, se opune de a têrnosi biserica, aducând fel de fel de preteste, lucru ce este fórte uşorŭ, maĭ alesŭ că Fanarul dispune şi de legĭ şi de geandarmĭ, adecă *sic volo, sic facio*, şi ast-

fel pomenita biserică stă vĕduvă numaĭ din causa fanatismuluĭ fanariotŭ, acestŭ productŭor dinarŭ al unuĭ grecismŭ bastardŭ, fără patrie, fără simţire, in fine fanatismŭ şi bigotismŭ de călugărĭ ignoranţĭ pretenţioşĭ, şi maĭ pre sus de tóte daţĭ cu totul argintuluĭ. Acum intrebarea este ce situaţie va avea biserica română din Gopeşĭ? Mulţĭ vorŭ striga: să aducemŭ unŭ episcopŭ din România şi să o tărnosescă. La acésta voiŭ respunde: Numitul episcopŭ nu sĕ va putea nicĭ chiar duce la Gopeşĭ in calitatea sa de eclisiarchŭ ortodoxŭ pénĕ când comuna este cunoscută ortodoxă; căcĭ sub acéstă formă eclesiastică, Patriarhul aplică concordatul **ab initio**. Numaĭ atuncĭ s'arŭ implini una ca acésta, când eclisiarchulŭ nu ar fi ortodoxŭ şi când comuna Gopeşĭ va declara că lapădă autoritatea Patriarchieĭ. Acum judece orĭ cine.

III.

Amŭ vĕdutŭ insemnătatea puteriĭ bisericescĭ şi clericale a Patriarchieĭ, amŭ doveditŭ acésta şi prin esemplul schismeĭ Bulgarilor, amŭ arătatŭ pe scurtŭ şi cu probe tirania morală şi spirituală ce preotul românŭ 'şĭ crează in nemărginita autoritate a Patriarchieĭ, la ale căria capriţiĭ şi pretenţiĭ se espune la orĭ-ce imprejurare. Din tóte cele precedente resultatul necontestabilŭ este acesta: sĕŭ că preotul românŭ trebuie să se supună orbesce ordinilor din Fanarŭ sĕŭ că trebue sĕ 'şĭ alégă uă altă căpetenia, adică să se arunce in braţele schismeĭ. In casul intâiŭ preotul românŭ este ţinutŭ in strictele limite trase de superioriĭ sĕĭ grecĭ, ast-felŭ in câtŭ decă ortodoxia este păstrată, naţionalitatea, limba naţională este jertfită. In casul alŭ doilea să petrece tocmaĭ contra

riul, adică lepădarea de legăturĭ cu şeful bisericeĭ ortodoxe, dér conservarea limbeĭ. La prima vedere s'arŭ păré că acéstă din urmă alegere este cea maĭ nemerită şi mulţĭ zeloşĭ arŭ striga: Destul destul cu, tirania fanariotă, să lepădămŭ uă dată acéstă vechitură sdrenţărósă şi plină de pĕcate. Să admitemŭ pentru momentŭ că preotul românŭ s'a emancipatŭ de sub tutela morală a Fanaruluĭ. Sub ce autoritate superióră se va adăposti elŭ; ce şefŭ va recunósce? Căcĭ nimicŭ nu póte esista fără vre-uă ordine erarchică. Pentru că nu credŭ că mi s'arŭ puté rĕspunde positivŭ la acésta, o voiŭ face eŭ insu-mĭ. In starea in care se găsesce adĭ poporul Românŭ, numaĭ douĕ suntŭ altarele de refugiŭ: crearea uneĭ autorităţĭ bisericescĭ Române seŭ autoritatea bisericeĭ bulgărescĭ, adică exarchul. Incercarea de **unire** seŭ de altă natură arŭ provoca uă adevĕrată revoluţiă în biserica română aĭ căreia credincioşĭ arŭ omorâ cu petrele pe celŭ dintâiŭ ce arŭ scóte unŭ cuvêntŭ cu privire la asemenea lucru.

Să discutămŭ pe scurtŭ cele douĕ sisteme admisibile. Naturalŭ că uă putere bisericéscă română, naţională, arŭ fi în deplinul avantagiŭ alŭ Românilor, arŭ măguli dulce simţul naţionalŭ, arŭ fi unŭ adevĕratŭ instrumentŭ, uă armă de desăvârşită scăpare de sub jugul fanarioto-grecŭ. Problema acésta ênsă presintă multe dificultăţĭ, maĭ alesŭ că nicĭ unŭ precedentŭ in acestŭ sensŭ nu vine in ajutorŭ.

Cum vorŭ puté Românii din Peninsula balcanică a se emancipa de sub tutela spirituală a Fanaruluĭ inlocuind'o cu uă autoritate a lor religiósă proprie? Din cele espuse s'a pututŭ constata că nicĭ unŭ mijlocŭ,

nicĭ unŭ sistemŭ de orĭ-ce natură nu este favorabilŭ, maĭ vêrtosŭ că puterea timporală şi cea spirituală în Turcia suntŭ unite cu legăturĭ ce nu se potŭ rupe.

Mersul lucrurilor şi concursul împrejurărilor se unescŭ a aduce lumină asupra acestuĭ importantŭ punctŭ. Cea maĭ mare parte din comunele şi oraşele românescĭ, amărite de rĕua conduită a capilor bisericeşcĭ din Fanar, aŭ fostŭ silite a recurge la mijlócele cele maĭ raţionale şi potrivite cu starea şi necesităţile lor: a nume locuitoriĭ românĭ, în unire cu preoţiĭ lor, începŭ a adresa petiţiunĭ formale Patriarchuluĭ din Constantinopole prin care îşĭ espunŭ într'unŭ modŭ clarŭ şi necontestabilŭ deplorablia lor stare în privinţa Bisericeĭ, atitudinea vrăşmaşă a archiereilor respectivĭ şi ura şi persecuţiunea acestora în contra limbeĭ românescĭ, atâtŭ în şcóle câtŭ şi în biserici. Redeşteptarea simţuluĭ naţionalŭ fortifică sentimentul religiuneĭ strămoşilor lor, şi cerŭ în virtutea dreptuluĭ ortodoxieĭ, pentru care 'şĭ-aŭ sacrificatŭ totŭ, cerŭ—dicŭ—ca să li se recunóscă şi să li se înlesnéscă introducerea limbeĭ românescĭ în biserică, protestândŭ în contra orĭ-căriĭ insinuaţiunĭ rĕŭ intenţionate care arŭ visa a-ĭ calomnia că eĭ vorŭ să se depărteze de marea biserică mamă, biserica ortodoxă, în care 'ş-aŭ partea lor şi căria aŭ fostŭ ceĭ maĭ înfocaţĭ şi zeloşĭ apĕrătorĭ.

In faţa acestor pacínice şi juste reclamaţiunĭ, Părintele din Constantinopole este constrânsŭ a lua uă hotărîre, căcĭ fiiĭ sĕĭ declară susŭ şi tare că îlŭ recunoscŭ şi nu se gândescŭ măcarŭ a se depărta de biserica mare.

Inaltul părinte alŭ ortodoxieĭ va trebui să hotărască saŭ să consacre legalele şi justele cererĭ ale Românilor seŭ să se opune formalŭ şi să declare lupta pe faţă; în casul ântâiŭ. dorinţa Românilor este de sine realisată; în casul alŭ douilea, Româniĭ respinşĭ de la altarul patriarchieĭ, vorŭ avé cele maĭ puternice motive a se adresa guvernuluĭ imperialŭ, ca să le recunóscă unŭ capŭ bisericescŭ, de óre-ce patriarchul, fără nicĭ o causă bine-cuvêntată, îĭ gonesce de la sênul sêŭ. Cu uă asemenea procedare, Patriarchul se va vedé în trista posiţie de a nu putea declara schisma, iér Româniĭ vorŭ avea o autoritate bisericéscă autocefală, admisă de guvernŭ. Este adevêratŭ că spre a ajunge la unŭ asemenea resultatŭ, se cere muncă şi maĭ vêrtosŭ stăruinţă şi pacienţă; dér maĭ preferabilă este sigura împlinire a unuĭ scopŭ pe unŭ intervalŭ maĭ mare, de câtŭ uă incercare de scurtă durată fără siguranţă şi pare chiar zadarnică. Numaĭ astŭfelŭ vorŭ putea Româniĭ a avea biserica lor în sensŭ naţionalŭ, şi toţĭ ómeniĭ cu mintea sănătósă vorŭ aproba acéstă formă de procedare.

Ideia de a schimba autoritatea bisericéscă a Patriarchuluĭ pe aceia a Esarhuluĭ bulgărescŭ este nerealisabilă. Fórte aneve românul şĭ-arŭ îmbrăca haina bulgărescă, maĭ alesŭ în aceste împrejurărĭ când rapacitatea panslavistă întrece cu multŭ şi din punctul de vedere politicŭ pe cea grecéscă; şi apoĭ după tóte cercetările ce amŭ pututŭ face, am constatatŭ că Românul arŭ preferi a fi unŭ sclavŭ orbŭ alŭ orĭ-căreĭ puterĭ, numaĭ sub cea bulgărescă nu se învoesce a'şĭ pleca capul.

Orĭ-ce altă tentativă este neadmisibilă şi chiar funestă judecândŭ după starea spirituluĭ ce domnesce la Românii din Macedonia, ceĭ maĭ aprigĭ adoratorĭ aĭ ortodoxieĭ.

Amŭ espusŭ pe scurtŭ starea bisericeĭ ortodoxe la Româniĭ din Turcia, amŭ arătatŭ în ce legăturĭ stă eĭ cu Patriarchia grécă în acéstă privire ; amŭ caracterisatŭ cu multă reservă purtarea archiereilor grecĭ faţă cu Româniĭ şi limba românéscă. Amŭ făcutŭ cunoscutŭ calea ce aŭ apucatŭ Româniĭ spre a'şĭ constitui uă biserică în sensul naţionalŭ. In fine, cu umilile mele mijlóce şi puterĭ, amŭ cercatŭ a pune în faţa lumiĭ totŭ ce se atinge de Româniĭ din Macedonia, sub punctul de vedere bisericescŭ. Acum orĭ-cine póte judeca. Ş nu mĕ îndoescŭ că chiar daca amŭ comisŭ vre-uă erore, totu'şĭ amŭ avutŭ intenţiunea a'mĭ face uă datoriă de Românŭ, neinfluenţatŭ de niciŭ unŭ spiritŭ de parţialitate. **Ne.-Po.**

CHRONICA ECLESIASTICA.

I

Bisericile ortodocse.

1. **Patriarchia de Constantinupolŭ.** Patriarchia de Constantinupolŭ a fostŭ ocupată în timpurile de pre urmă cu treĭ cestiunĭ. 1°. Cu fundarea scóleĭ celeĭ nouă, care s'a proiectatŭ încă din anul espiratŭ, şi care are a servi pentru formarea clerului Bisericilor din comunele rurale. Acéstă scolă s'a înfiinţatŭ pre lôngă scola teologică din insula Chalki. 2°. Cu cestiunea de a se câşciga pentru Biserici şi diferitele stabilimente de bine-facere dreptul, dupre care

aceste stabilimente să 'şi pótă forma o avere imobiliară.

Şi 3. Cu cestiunea, relativă la reformarea parochiilor.

Partea cea maĭ grea pentru I. S. Sanctitate, P. S. Ioakim III-lea din cestiunea întâia, adecă cestiunea Seminariuluĭ pentru clerul din comunele rurale, sûntú spesele bănescĭ. Pentru acestŭ scopŭ Patriarchia a adresatŭ doé enciclice pastorale către toţĭ Eleniĭ, stabilitĭ în Turcia şi pre diversele conţinente ale lumeĭ, şi cariĭ de ordinarŭ se ocupă cu comerţul. Din relatările jurnalelor se vede, că apelul Patriarchieĭ către Eleniĭ din diversele părţĭ ale lumeĭ n'a remasŭ fórĕ de resunetŭ. Lectoriĭ noştri aŭ vědutŭ, că Patriarchia a trămisŭ şi în România pre P. S. Iacov al Amfipoleĭ, care a făcutŭ colecte destul de considerabile în capitală, Braila, Galaţĭ şi care apoĭ a trecutŭ şi în Rusia, adunând sumele necesare pentru începerea cursurilor acesteĭ scóle. După aceste, Patriarchia s'a adresatŭ cótre Mónăstirile de sub jurisdicţiunea sa, între care numaĭ Vatopedul din muntele Atonuluĭ a contribuitŭ pěně acum cu suma de 1000 lire otomane (20,700 leĭ). In genere vorbind, patrioţiĭ elenĭ n'aŭ rĕmasŭ indiferenţĭ la strigătul Bisericeĭ mame, şi contribuţiunile lor s'aŭ urcatŭ pěně la suma, în cât Patriarchia a făcutŭ să se începă cursurile acesteĭ scóle încă dela Septemvrie trecutŭ, şi pěně acum în scóla viitorilor clericĭ ruralĭ aĭ Bisericilor, supuse Patriarchieĭ de Constantinupolŭ, s'aŭ adunatŭ 47 elevĭ internĭ, din cariĭ 43 suntŭ întreţinuţĭ de Patriarchie, 1 se întreţine în comtul bankeruluĭ din Constantinupolŭ Stefan Zarifomul şi 3 elevĭ suntŭ solvenţĭ, adecă se întreţinŭ cu spesele lor.

N.B. Dupre informaţiunile, ce avemŭ, guvernul Maĭestăţeĭ Séle Regeluĭ Românilor are să vine cu unŭ proiectŭ

de lege, în virtutea căruia să se înfiinţeze în Constantinupolŭ o scólă română. Noĭ ne credemŭ datorĭ, ca Românĭ, să prevenimŭ pre ceĭ în dreptŭ, ca acéstă scólă, pre lóngă cursurile primare să conţină şi unŭ cursŭ secundarŭ cu o programă mixtă, unde tineriĭ absolvenţĭ aĭ acestor cursurĭ să obţină o cultură civilo-eclesiastică. Numaĭ ast-fel organisată acéstă scólă va aduce folóse enorme şi va presenta tinerilor absolvenţĭ posibilitatea de a îmbrăţişa la casŭ de trebuinţă şi cariera eclesiastică. Pre lóngă acestea, ómeniĭ noştri politicĭ nu trebue să scape din vedere la formularea şi desbaterea acesteĭ legĭ, că scóla este menită pentru fiiĭ Românilor, ce locuescŭ în Turcia, şi că aceştĭ Românĭ, ca şi Greciĭ, aŭ o stimă particulară pentru carierele eclesiastice şi părinţiĭ işĭ încredinţéză pre copiĭ lor cu maĭ multă mulţemire cultureĭ eclesiastice.......

Tot în respectul scóleĭ, ceĭ din noŭ înfiinţate de către Patriarchie, adăugămŭ, că Epitropia centrală eclesiastică (a), fundându-se pre o esperienţă îndelungată şi defavorabilă faţă cu trecutul, a luatŭ disposiţiunea, ca obiectele religiose din acéstă scólă să se propune numaĭ de către profesorĭ, cariĭ aŭ absolvitŭ facultatea de teologie. Acéstă mesură, demnă de imitatŭ, a fostŭ aplaudată de tóte diarele atât din Turcia, cât şi din Grecia liberă.

Cestiunea dreptuluĭ, de a posede Bisericile şi casele de bine-facere averĭ nemişcătore, este pentru Biserica de Constantinupolŭ o cestiune de vitalitate. Dupre principiile

(a). Sinodul Patriarchieĭ de Constantinupolu, ca şi celu al Bisericeĭ ruse şi de Elada, având caracteru administrativŭ, este împărţitu în maĭ multe secţiunĭ. Secţiunea centrală eclesiastică geréză afacerile, relative la scolĭ. Alta secţiune este însărcinată cu administraţiunea fondurilor, a treia cu stabilimentele de bine-facere etc.

toecratice ale Coranuluĭ singurul proprietarŭ de dreptŭ al avereĭ nemişcătóre este D-ḑeŭ. Padişachul, fiind locoţiitorul profetuluĭ pre pămêntŭ, este singura persónă, care póte dispune de aceste averĭ, dându le credincioşilor luĭ Mahomet, pentru a se bucura de usufructul lor, fórĕ ca divinitatea să renunţe vre o dată, la dreptul inalienabilŭ al proprietăţeĭ. De aceia şi vedemŭ în Imperiul turcŭ, ca usufructuarĭ nelimitaţĭ, stabilimentele religióse machometane şi credincioşiĭ luĭ Machomet, şi numaĭ prin concesiunea Padişachuluĭ se potu bucura de dreptul nelimitatŭ al esploatăreĭ pămêntuluĭ şi supuşiĭ de o altă lege. Stabilimentele înse ale acestor religiunĭ, adecă Bisericile şi casele de bine-facere nu potŭ nicĭ într'unu modŭ a se bucura de unŭ asemenea dreptu. Patriarchia de Constantinupolŭ cu tóte Bisericile, monastirile şi stabilimentele de bine-facere se bucuraŭ de usufructul proprietăţilor lor numaĭ prin persóne particulare, care înaintea Statului represantau pre usufructuariĭ legalĭ aĭ acestor averĭ. De aicĭ abusurĭ de totŭ feliul, care făcéu, ca usufructul acestor averĭ să fie tot-de-una deturnatŭ, şi produsul lor să fie vĕrsatŭ în case private, iar de multe-orĭ prin abusŭ kiar dreptul de usufructuarŭ nelimitatu era usurpatŭ de persónele de încredere ale comunităţilor creştine din totu Imperiul.

Abusurile, care făcéŭ tot-de-una pre stabilimentele religióse ale comunităţilor creştine din Imperiŭ, să sufere lipsa estremă, aŭ impresionatŭ pre Patriarchia de Constantinupolŭ încă de mult. Predecesorul I. S. Sanctităţiĭ, a P. S. Ioakim III, a mişcatu cestiunea dreptuluĭ de proprietate al Bisericilor, Mônăstirilor şi al Caselor de bine-facere, şi a stăruitŭ pe lôngă guvernul turcu, ca aceste

stabilimente religiose să fie recunoscute de către legile turcesci, ca persone iuridice. In orĭ-care statŭ principiile fondamentale ale organisaţiuneĭ societăţeĭ nu se skimbă cu uşurinţă; dar în Turcia principiile Coranuluĭ suntu esenţiale şi ele singure distingŭ pe credincioşiĭ Profetuluĭ de toţĭ ceilalţĭ ómenĭ aĭ lumeĭ, şi îĭ facŭ, ca să fie esclusivişti şi să nutrescă credinţa, că va veni unŭ timpu, când toţĭ ghiauriĭ trebue să devinĕ machometanĭ. Aceste credinţe populare, eşite din principiile Coranuluĭ, aŭ condusŭ şi pre ómenii, ce compuneu pre guvernul turcŭ de atuncĭ şi în locu de ase ocupa de cestiune în principiŭ, şi a se întreba cu Coranul în mânĭ, decă stabilimentele religiunilor creştine potu să devină proprietare in Imperiul turcu, Miniştriĭ Sultanuluĭ s'aŭ limitatu în a cere de lafostul Patriarchŭ planurĭ şi inventare amănunţite de averea, ce dispunŭ stabilimentele religiose din Imperiul turcŭ şi dependinte de Patriarchie. Planurile şi inventarele aŭ fostŭ presentate de către fostul Patriarchŭ şi guvernul turcŭ n'a datŭ nicĭ unŭ rĕspunsŭ penĕ în presentŭ la cererea Patriarchieĭ, de a se recunosce dreptul de proprietate pentru stabilimentele religióse din coprinsul Imperiuluĭ. In dilele de pre urmă I. P. S. Ioakim III, Patriarchul de Constantinupolŭ, a repeţitu din noŭ cererea către guvernul turcŭ, rugându'l ca să ĭea în consideraţiune cererea, făcută de predecesorul sĕu şi să acorde dreptul de proprietate stabilimentelor religióse din totu imperiul, dându-le titlul de persone iuridice. Guvernul înse turcŭ s'a limitatŭ şi acum, ca şi maĭ nainte, în a cere nouĕ planuri şi inventare de averea imobiliară a acestor stabilimente, sub pretecstul că acele vekĭ s'ar fi perdutŭ, iar Patriarchia de Constantinupolŭ în presentŭ este ocupat, cu formarea unor asemenea elemente, cerute de guvernul turcŭ.

Cestiunea parochiilor eclesiastice din Bisericile, supuse jurisdicţiuneĭ Patriarchieĭ de Constantinupolŭ, nu putea să nu misce inima Inaltuluĭ Prelatŭ alŭ Bisericeĭ patriarhale. Pre totŭ teritoriul Imperiuluĭ turcŭ, Bisericile parochiale nu numaĭ, că nu au nicĭ o proprietate, dar ele singure aŭ cădutŭ în posesiunea vre uneĭ familiĭ de notabilŭ, séŭ ciorbagi. Decă vre unul din notabiliĭ parochieĭ, séŭ unul din foştiĭ parochĭ aĭ Bisericilor aŭ contribuitŭ la strîngerea de milosteniĭ pentru construirea, restaurarea, séŭ kiar numaĭ reparaţiunea radicală a Bisericeĭ, atuncĭ unŭ aseminea ajutorŭ, oferitŭ Bisericeĭ, da unor aseminea persóne dreptul, de a dispune de Biserică, ca de averea sa proprie. Acestŭ dreptŭ trece din tată în fiiŭ şi posesorul Bisericeĭ trage beneficiĭ regulate şi continue din proaducerile creştinilor, din vendarea prin licitarea a posturilor de parochĭ şi la multe Bisericĭ din salariile regulate, ce parochiĭ trebue să plătéscă anual posesorilor de Bisericĭ, séŭ, servindu-ne de titlul propriŭ, Epitropilor Bisericilor. Parochul, cumpărândŭ prin licitaţiune Biserica, şi subsemnândŭ contractul de inkiriare, de multe orĭ cu condiţiunĭ fórte onerósc pentru dînsul, este datorŭ, ca să akite şi către Episcopul respectivŭ tacsa de confirmare. Terminândŭ cu aceste formalităţĭ, cari se potŭ numi esenţiale pentru câscigarea uneĭ parochiĭ în Turcia, parochul face şi el alte contracte cu clericiĭ, inferiorĭ luĭ; adecă cu diaconul Bisericeĭ, şi cu psalţiĭ. Şi fericirea parochuluĭ stă întru aceia, ca să se găsiască câţĭ maĭ mulţĭ aspiranţĭ pentru nisce asemenea posturĭ; căcĭ într'o asemenea împrejurare îşĭ póte avea locŭ concurenţa. Acum ocupate fiind în aseminea modŭ funcţiunile clericale de la o Biserică, parochul speculéză proaducerile creştinilor

vendându-le neguţătorilor (a), şi face invoelí cu parochienii pentru tóte serviciile divine, a cărora plată o imparte cu ceialalţi servitori bisericescĭ, conformŭ invoialelor de la intrarea în serviciŭ. Ecă organisaţiunea Bisericilor parochiale din Imperiul turcŭ, şi veniturile, de care se potŭ bucura servitorii bisericescĭ; şi pentru aceste cuvinte, noĭ în articulul despre „casa de dotaţiune a Bisericilor“ amŭ ḑisŭ, că clerul grecŭ s'ar considera fórte fericitŭ, când arŭ putea să participe şi elu din bugetile comunilor cu unŭ micŭ salariu.

Acéstă stare de lucrurĭ, anormală din tóte punctele de privire, nu putea să nu atragă atenţiunea I. S. Sanctităţĭ, P. S. Ioakim III-lea. Şi în adevĕrŭ, că I. P. Sa a formulatŭ în sinodul patriarchalŭ unŭ statutŭ, privitorŭ pre organisaţiunea parochiilor, şi care se ocupă de calităţile, cerute de la parochĭ, de drepturile, precum şi datoriile, cerute de la Epitropĭ. Noĭ penĕ când vomŭ putea comunica în estensŭ acéstă lucrare a Patriarchieĭ, ne limitămu a nota aicĭ punctele principale ale statutuluĭ. 1⁰, Se limitéză numĕrul Bisericilor şi a personaluluĭ Bisericescŭ. 2⁰, Se înlocuesce plata benevolă a parochienilor prin tacse ficse pentru fie-care serviciŭ. 3⁰, Parochiile primescŭ obligaţiunea, de aşi forma pre deviitorii clericĭ.

2. **Biserica rusă**. Consiliul judeţenŭ al gubernieĭ de Moscva, pre la începutul anuluĭ curentŭ, a luatŭ decisiunea, ca Bisericile parochiale ale acesteĭ gubernii să se bucure de maĭ multe drepturĭ, care cu timpul ar aduce

(a). De ordinarŭ numaĭ in Bisericile, unde parochienii suntu de origine română, se vede prin Bisericĭ câte o colivă şi fórte rar câte unu colacu. Altmintrelea proaducerile creştinilor din Bisericile parochiale se limitéză în lumânărĭ, tămâe şi untu de lemnu.

ameliorarea posiţiuneĭ acestor Bisericĭ, precum şi a membrilor cleruluĭ lor. Pentru acestŭ scopŭ s'aŭ formulatŭ următórele decisiunĭ care s'aŭ supusŭ la aprobarea guvernuluĭ centralŭ.

1. Ca parochiile, compuse din toţĭ membriĭ uneĭ Bisericĭ, să fie în viitor privite, înaintea Tribunalelor, ca persóne iuridice.

2. Să se restabilescă vekiul dreptu al Bisericelor parochiale, dupre care enoriaşiĭ işĭ alegŭ pre preoţĭ, pre superiorul Bisericeĭ, precum şi pre cialalţĭ membriĭ aĭ Epitropiilor bisericescĭ, raportând despre resultatŭ Episcopuluĭ respectivŭ.

3. Parochiile, în virtutea dreptuluĭ de persóne iuridice, să aibă facultatea de a primi legaturĭ, dupre care apoĭ să'şi pótĕ cresce averea lor atât mobilă, cât şi imobilă.

4. Averea fie-căria parochiĭ să fie considerată, ca avere proprie şi inalienabilă, care neputêndu-se înstreina de nimene, să se administreze de Epitropiile fie-căria Bisericĭ.

5. Ca toţĭ membriĭ parochiilor (enoriaşiĭ) să se organizeze în societăţĭ bisericescĭ, în numele cărora Epitropiĭ bisericelor să gereze tote afacerile bisericescĭ.

Maĭestatea Sa, Imperatorul Ruşilor, a confirmatŭ opiniunea consiliuluĭ de Statu, prin care se ficsază keltuelele anuale pentru întreţinerea a treĭ Bisericĭ din Ismail şi doĕ din Reni, care cadŭ în sarcina statuluĭ. Adecă pentru remunerarea membrilor cleruluĭ, întreţinerea Bisericelor şi a chorurilor bisericescĭ s'a ficsatŭ o sumă anuală de 4400 ruble (13,200 leĭ). Pre lângă aceste, s'a maĭ dispusŭ ca pentru timpul dela 9 Octomvrie 1878, data cedăreĭ către Rusia a Basarabieĭ şi pênĕ la 1 Ianuarie 1881, să se acorde acestor Bisericĭ, ca indemnisaţiune, suma de ruble 9200 şi capeice 22 (27,601 leĭ). In fine s'a maĭ fixatŭ, ca protoiereilor şi proestoşilor, carĭ aŭ ocupatŭ aceste func-

ţiunî în timpul administraţiuneî române, să li se acorde o recompensă de câte 61 ruble (183 leî) pe anŭ, calculându-li-se şi acéstă sumă de la 9 Octomvrie 1878, maî alesŭ că ceî maî mulţî din dînşiî suntŭ în retragere.

3. **Biserica română.** Biserica română şi acum, ca tot-de-una, a fostŭ împreună cu naţiunea, rugându-se D-deului părinţilor noştri pentru pacea, liniştea şi prosperitatea Regatuluî românŭ. După efectuarea Tedeumuluí, petrecutŭ la 16 Martie şi despre care s'a făcutŭ menţiune în No. 6 al foieî nóstre, I. P. S. Metropolitŭ Primatŭ, însoţitŭ de P. P. S. S. Episcopî şi de o parte din membriî cleruluî capitaleî (a), a presentatŭ **Maiestăţilor Lor** omagele de devotamentŭ ale cleruluî Bisericeî române. Cu ocasiunea felicitărilor, proaduse de către membriî cleruluî în ḑioa de 18 Martie, I. P. S. Primatul Românieî a pronunţatŭ o alocuţiune în numele cleruluî Românŭ. (Această alocuţiune am publicat'o în No. precedentŭ al jurnaluluî nostru).

Terminându-se discursul de felicitare al cleruluî, Maiestatea Sa Regele a mulţămitŭ în termeniî ceî maî călduroşî, readucênd aminte şi cu acéstă ocasiune serviciele istorice, ce Biserica română a adusŭ naţiuneî în decursul seculilor.

Apoî Maiestăţile Lor aŭ bine-voitŭ a se întreţinea cu fie-care din membriî cleruluî, adresându-le întrebărî din cele maî bine voitóre şi punêndu-se în întrevorbire cestiunî

(a) I. P. S. Metropolitŭ al Moldoveî şi Suceveî, D. D. Iosif, s'a asociatŭ la acestŭ actŭ al cleruluî Bisericeî române prin anume telegramă. trămisă Maiestăţilor lor din Iaşi, unde se dusese cu puţine ḑile maî înainte, şi era ocupatŭ în calitate de preşedinte al comitetuluî pentru restaurarea măreţeî catedrale metropolitane a Moldoveî.

din trecutul Bisericeĭ şi al naţiuneĭ române. — A proadusŭ după clerŭ felicitările lor In. Curţí de casaţiune, comturí, precum şi tóte autorităţile civile şi militare.

Festivitatea încoronăreĭ Maiestăţilor Lor, Regele şi Regina, s'a petrecutŭ in ḑioa de 10 Maĭ curentŭ. Partea, ce a luatŭ Biserica şi la acestŭ actŭ măreţŭ şi unicŭ in istoria Ţereĭ nóstre, şi care a duratŭ pene la 13 ale curenteĭ, o vomŭ pre enta lectorilor noştriĭ in numerul viitorŭ al foieĭ nóstre. Pênĕ atuncĭ o spunemŭ lectorilor noştriĭ, că actul a fostŭ măreţŭ, splendidŭ şi emoţionătorŭ kiar şi pentru streinĭ.

S-tul Sinodŭ al Bisericeĭ romăne autocefale ortodocse este convocatŭ pre ḑioa de 14 Maĭ în sesiunea ordinară de primăvară. In numĕrul viitorŭ vomŭ presenta lectorilor noştri lucrările, de care se va ocupa acestŭ sântŭ corpŭ al statuluĭ şi al Bisericeĭ române.

4. **Biserica Eladeĭ.** Biserica şi presa Eladeĭ sûntu ocupate totŭ cu cele treĭ cestiunĭ, despre care noĭ in chronica precedentă amŭ comunicatŭ lectorilor noştri. Adecă cestiunea regulăreĭ Eparchiilor vacante, cestiunea averilor monastirescĭ şi in fine cestiunea asigurăreĭ posiţiuneĭ materiale a cleruluĭ. Fiind că penĕ acum nu s'a luatŭ nicĭ o decisiune în privinţa acestor cestiunĭ, şi aceste cestiunĭ continuă a se totŭ desbate de presa ateniană, de aceia noĭ aicĭ ne vomŭ mărgini a comunica lectorilor noştri resultatul desbaterilor preseĭ, arătând şi argumentele, de care se servesce presa faţă cu fie-care cestiune.

Despre cestiunea regulăreĭ Eparchilor vacante găsimu unŭ articul de fondŭ în ḑiarul „Vocea religiósă“. Autorul acestuĭ articul, descriind starea actuală a acestor Eparchiĭ,

le găsesce sub administraţiunea Epitropilor actualĭ într'o stare deplorabilă. El după ce arată, că o asemenea stare de lucrurĭ este rea din tóte punctele de privire, şi contrară canónelor, se esprimă :

„Noĭ considerămŭ, dice foia citată, soluţiunea acesteĭ cestiunĭ neamânabilă, precum şi soluţiunea cestiuneĭ, relativă la mijlocele pentru întreţinerea clerulul de diversele categoriĭ. Nu putemŭ să lăsămŭ cestiunile religióse în posiţiunea deplorabilă, în care se află ele astădĭ. Instruirea precum şi educaţiunea religiósă este nutrimentul celŭ maĭ necesaru alu poporelor, care doreseŭ a merge pe calea progresuluĭ, şi este singurul fundamentŭ solidŭ, pe care popórele trebue a se fonda."

Tot ast-felŭ foile Eladeĭ continuă a se ocupa şi cu cestiunea, relativă la averea monastirescă, şi a presenta guvernuluĭ şi S-luĭ Sinodŭ argumentele şi vederele lor particulare. Noĭ amu făcutu cunoscutŭ lectorilor noştri, că in cestiunea averilor monastireşcĭ esistă două proiecte, care tindŭ amândouă la soluţiunea acesteĭ cestiunĭ. Unul este proiectul guvernuluĭ, prin care se propune secularisarea acestor averĭ, iar al doilea este al Sinoduluĭ Bisericeĭ Eladeĭ, prin care se propune, ca averile mônăstirilor să rĕmână în posesiunea mônăstirilor, făcêndu-se, ca statul să tragă o dare fonciară duplă, de aceia ce trage astă dĭ.

In privinţa proiectuluĭ întâiŭ fóia „Renascerea" presintă maĭ multe argumente, prin care dovedesce, că idea guvernuluĭ elenŭ este eronată din maĭ multe puncte de privire.

Este cunoscutŭ, că guvernul propune, ca aceste averĭ să se vêndă, şi cu baniĭ resultaţĭ din vêndare să se formeze doă case, una cu destinaţiunea de a întreţinea clerul, şi a doua o bancă agricolă. Acum, faţă cu aceste disposiţiunĭ ale proiectuluĭ, citata fóie raţionamentéză, că

idea secularisărei nu este nouĕ. Ea a fostŭ propusă de regenţa din timpul Regeluĭ Oton, şi a datŭ resultatele cele maĭ defavorabile. Apoĭ adaugă, că aceste averí, kiar décă s'ar desface cu preţurĭ favorabile, nu vor fi suficiente pentru formarea caselor proiectate, şi prin urmare scopul, propusŭ de proiectŭ, va rĕmâne nerealisatŭ. In skimbul acestor ideĭ ale proiectuluĭ, autorul propune, ca să se amelioreze administraţiunea acestor averí, din care vor resulta maĭ multe beneficiĭ pentru Biserică şi naţiune. Apoĭ autorul conkide.

„Nu trebue să se neliniscéscă consciinţa popuruluĭ ; nu trebue, ca guvernul să se punĕ în colisiune cu Biserica şi cu canónele şi să nu presinte guvernelor de alte nemurĭ şi credinţe esemplul rĕŭ al secularizăreĭ ; căcĭ aceste guverne încă de multu 'şí-au pusŭ okiĭ pre averile mônăstirilor grecescĭ, şi ele se vor bucura, când unŭ aseminea esemplu li se va procura kiar de guvernul Elenilor."

In privinţa proiectuluĭ S-luĭ Sinodu al Bisericeĭ Eladeĭ, autorul articuluĭ din foia menţionată, ḑice că este tot atât de nedreptŭ şi nepracticŭ. El observă, că kiar darea de astăḑi impusă mônăstirilor de către guvernŭ, şi care consistă dintr'o ḑecime, luată de pre venitŭ, este grea de suportatŭ, faţă cu starea actuală a agricultureĭ din Grecia, iar duplicarea acesteĭ dărĭ va aduce mônăstirile la o ruină complectă. Cestiunea, dupre opiniunea autoruluĭ, stá în a regula kiar pre monachĭ, şi a face, ca să se înláture abusurile din administraţiunea acestor averi, fie ele venite din orĭ-ce parte.

După aceste autorul recunósce, că cestiunea organisaţiuneĭ vieţeĭ monachale din Grecia şi a regulăreĭ averilor mônăstirescĭ nu maĭ póte suferi amânarea, faţa cu starea de disordine, în care se aflá. Monachiĭ, ḑice au-

torul, nu sùntŭ culpabilĭ pentru actuala stare de lucrurĭ. Culpabile sûntŭ guvernele şi autorităţile eclesiastice, care, cu micĭ escepţiunĭ, nu s'aŭ ocupatŭ de organisaţiunea şi regularea vieţeĭ monachale. In fine adaugă:

„A venitŭ timpul, nu pentru duplicarea decieuleĭ, ce este a se impune monăstirilor, dar pentru contopirea monastirilor celor micĭ cu cele marĭ, pentru arendarea moşiilor lor pre aceleşĭ base, pe care se arendează şi moşiile statuluĭ, şi distribuirea veniturilor lor să se facă în acelaşĭ modŭ. Să se remunereze monachiĭ dupre demnitatea fie-căruia, iar restul să se depună la bancă, sub denumirea de fondul cleruluĭ. Să se facă regulamente, privitóre pre Egumenĭ, consiliile mŏnăstirescĭ, tunderea in monachismŭ, etc. După concentrarea monachilor in câte-va mŏnăstirĭ, să se facă scóle pentru instruirea lor. Când tóte acestea se vor face, atuncĭ numaĭ se va putea avea ameliorarea vieţeĭ monachale şi o administraţiune regulată a averilor monăstirescĭ."

In privinţa cestiuneĭ remunerăreĭ cleruluĭ parochialŭ, tot foia „Renascerea" presintă unŭ articulŭ, intitulatŭ „Biserica şi Statul." Aicĭ autorul privesce purtarea guvernelor, faţă cu Biserica Eladeĭ, într'unŭ modŭ ostilŭ, şi cu cifrele bugetare autorul caută a proba, că guvernele Eladeĭ nu simbatizază cu Biserica şi că cestiunea remunerăreĭ cleruluı este o ficţiune, pre carea guvernul o propune numaı în scopul, de a putea ajunge la secularisarea averilor monăstirescĭ. Dar maĭ specialŭ.

„Din totŭ bugetul Statuluĭ pentru Biserică, cu scólele bisericescĭ şi cu remunerarea cleruluĭ înaltŭ se keltuesce aprópe 570,000 drachme (leĭ noĭ). Din acestă sumă remânu la economiĭ 30,000 leĭ, remunerariile celor şase-spre-dece catedre episcopale, care de şepte aní suntu în vacanţă. Pentru ce ele nu suntu ocupate? Pentru ce se face acestă economie, dupre cum afirmă uniĭ?

„Dar s'a vedutu vre-odată, ca locul unuĭ prefectŭ, al unuĭ poliţaiŭ, seŭ al altuĭ amploiatu să rĕmână în vacanţă, nu şepte anĭ, der cel puţinŭ şepte lunĭ? Legea stipuleză: „după mórtea Episcopuluĭ epar-

chialŭ, S-tul Sinodŭ nu maĭ târdiŭ de treĭ lunĭ presintă treĭ candidațĭ, dintre cariĭ unul ocupă locul vacantŭ" *(a)*. Și cu tóte acestea trecŭ anĭ și St. Sinodŭ nu cutéză să facă a se aplica legea, și acésta pentru cuvêntul, că Epitropuluĭ seŭ procurorul regalŭ din St. Sinodŭ i s'a ordonatŭ, ca la acéstă cestiune să opună *veto* pe buzele fie-căruĭ membru sinodalŭ, care ar cuteza să facă mențiune despre acéstă lege. Acésta însemnéză, că Biserica nu esistă, și că totul este Statul.

„Decă astă-dĭ guvernul voiesce a seculariza averile mônăstiresci sub pretecstul, de a ameliora remunerariile clrerului, apoĭ mâne cine va impedica pe guvernŭ, ca să întrebuințeze aceste averĭ pentru alte scopurĭ? Cine a putută să impedice pe guvernŭ, de a nu ocupa șépte anĭ catedrele vacante? Legea? Dar legea nu maĭ esistă pentru clericĭ; căcĭ ea este nimicită pe față și nimenea nu cutéză, de a vorbi despre acésta.

„Nu credemŭ nicĭ o dată, că secularisarea averilor mônăstiresci, va servi la rădicarea Bisericeĭ, celeĭ degradate. 5000 drachme s'a keltuitŭ pentru cumpărarea localuluĭ ședințelor St. Sinodŭ, și se înțelege, că cu acéstă sumă în Atena nu se putea cumpăra, de cât cea maĭ modestă casă.....

Decă foile Eladeĭ aŭ vre unŭ cuvêntŭ, de a se plânge contra autorităților Eladeĭ, respectiv de aplicarea legeĭ pentru alegerea Episcopilor de la Eparchiile vacante, apoĭ, noĭ streiniĭ trebue să fimŭ maĭ drepțĭ, când vomŭ lua în considerațiune prescripțiunile legeĭ, care reduce cercul de întindere al uneĭ administrațiunĭ eparchiale la mărimea uneĭ circumscripțiunĭ de plasă. Și pre lângă aceste, în ce statŭ ortodocsŭ autoritățile clericale și civile arată atâta interesŭ pentru cultura clericală, ca în Elada? Elada are de multŭ

(a) In nicĭ unŭ statŭ ortodocsŭ alegerea de Episcopŭ nu se efectuă în sensul canónelor, ca în Biserica română. In Rusia și Grecia liberă alegŭ Sinódele acestor Bisericĭ și guvernele respective confirmă pre persóna alésă de pe lista întreită a Sinoduluĭ; adică cum se alegŭ la noĭ Archiereiĭ titularĭ. Alegerea, efectuată de către toțĭ membriĭ Bisericeĭ, adică clericĭ și laicĭ, este alegerea apostolică și nu o găsimŭ de cât în primiĭ secolĭ aĭ creștinismuluĭ și în constituțiunile apostolice. Insușĭ Patriarchia de Constantinopolŭ de mult a părăsitŭ acésta alegere a prelaților eĭ, și ea efectuă alegerea în sinodul patriarchalŭ, presentându apoĭ cu tacrirŭ (raport) pe persóna alésă guvernuluĭ turcŭ.

unŭ seminariŭ şî o facultate de teologie, bine organisate. La 19 Decemvrie anul espiratŭ, Archimandritul Procopie Economidi, făcêndu-şî la Universitate lecţiunea introductivă în cursul istorieî dogmelor, a fostu asistatŭ şi aplaudatŭ de toţı membriî St. Sinodu în corpore, precum şi de ceî maî mulţî din Miniştrii. Şi în genere vorbind, tóte autorităţile Eladeî s'aŭ arĕtatu tot-d'auna forte dispuse pentru cultura clericală; şi kiar foile pedagogice ale Atenei, ecă cu ce feliŭ de programe se presintă pe arena publicităţeî şi pre ce principiî bazază educaţiunea omuluî:

„Educaţiunea religiósă, dupre opiniunea redactorilor de la „Fóea scólelor“ este şi trebue să fie basa educaţiuneî poporuluî în genere. Dupre cum educaţiunea în genere trebue să-şî încépe opera, adecă desvoltarea minţeî, din etatea cea maî fragedă, aşa şi educaţiunea religiósă, pentru a face cetăţeni buni şi creştinî pioşî, trebue să fie introdusă în inima copiluluî forte de timpuriu.“

Totŭ astŭ-felŭ de principiî găsimu şi în alte foî pedagogice ale Atenei, dupre cum suntŭ „Biblioteca pentru copiî“, „Biblioteca religiósă a poporuluî“ etc.

II.
Biserica papală.

1. **Curia romană.** Ḑiarul italianŭ „Osservatore Romano“ publică tecstul epistoleî luî Papa Leon XIII-lea către Archiepiscopul Irlandeî, pe care noî o comunicămŭ lectorilor noştriî în traducere. Ea are importanţă maî ântâiŭ, ca modelŭ de adresă a Papeî către Archiepiscopiî sĕî sufraganî, şi apoî ea maî presintă şi interesul specialŭ, că acéstă epistolă este scrisă cu ocasiunea mişcărilor agrariî ale poporuluî irlandesŭ. Ecă tecstul aceleî epistole:

„Prea onorabiluluî frate, Eduard Mac-cabe, Archiepiscopŭ al Dublinuluî, Papa Leon XIII-lea. Prea iubituluı frate dragoste şi binecuvêntare apostolică.

„Noi amŭ cititŭ cu plăcere epistola, ce aĭ adresatŭ cleruluĭ și turmeĭ din circumscripțiunile bisericescĭ ale Dublinuluĭ, a cărora tu eraĭ representantu, în timpul ședereĭ tale la Roma. Cu deosebire noĭ amŭ rĕmasŭ mulțămițĭ de înțelepciunea și reserva mințeĭ tale, ce aĭ aretatŭ în circumstările actuale ale Irlandeĭ, când s'a desceptatu dorința pentru ameliorarea vieţeĭ, și când nu se pote prevedea reeșita unor asemenea mișcărĭ, și tu daĭ consiliĭ forte bune și propriĭ pentru acéstă ocasiune.

„Noĭ, din partea nostră, se înțelege, suntemu forte triștĭ și neliniscițĭ pentru posițiunea cea rea, în care se află catoliciĭ irlandezĭ, și simțimŭ unu mare respectŭ pentru virtuțile lor, care suntŭ supuse la o mare încercare și pe care virtuțĭ eĭ le-au manifestatŭ nu numaĭ în timpurile maĭ de pre urmă, dar și cu mulțĭ seculĭ inainte.

„Fiind-că eĭ preferă cu totă tăria și insistința. de a suferi maĭ bine tóte nenorocirile, de cât de a renega religiunea părinților lor, seŭ de a se clăti din vekiul devotamentu către st. scaunu, și pre lângă aceste, eĭ aŭ o mândrie particulară, care merită totŭ respectul kiar și în dilele nóstre, adecă de a nu părăsi din vedere nicĭ o dată modelele fie-căria virtuțĭ, de aceea, asemînea motive ne impunŭ și noĭ, de a-ĭ iubi cu iubirea de părinte, și de a dori din totŭ sufletul, ca nenorocirile, ce-ĭ apasă, să iea unŭ sfârșitu cât maĭ apropiatŭ. Tot-d'odata credemu de a nostră datorie și cu totă reserva să le amintimŭ, că eĭ nu trebue să lucreze nimicŭ în detrimentul onóreĭ lor ceĭ bine înțelese, și să facе ceva. care ar fi lipsitŭ de tótă judecata, și s'ar arăta nesupușĭ autorităților legale. Astŭ-felŭ cu totă ocasiunea, când Irlanda a părăsitŭ adeveratele eĭ interese, atuncĭ Primații Romeĭ cu sfătuirĭ și convicțiunĭ aŭ căutatŭ, ca să linistéscă mințile cele aprinse, ca nu in lipsă de judecată să fie atacată dreptatea, și lucrul, deși în sine dreptu, n'a ajunsŭ nicĭ o dată pĕnĕ la revoltă. Aceste consiliĭ au avutŭ singurul scopŭ, ca catoliciĭ irlandezĭ să urmeze în tóte învețăturile și manuducerea Bisericeĭ, observând cu punctualitate regulele eĭ, și respingend doctrinele contrare.

„De aceea supremul Primatŭ, Grigorie XVI-lea, la 12 Martie 1839 și 15 Octomvrie 1844, prin mijlocul s-teĭ congregațiunĭ a propagandeĭ

credinţeĭ a înşciinţatŭ pe Archiepiscopiĭ de Irlanda, ca să nu se facă nimicŭ fórĕ de moderaţiune şi dreptate. Şi noĭ după esemplul predecesoruluĭ nostru, încă de la 1 Iunie anul expiratŭ, n'amŭ întârdiatŭ, cum tu sciĭ forte bine, de a da tuturoĭ Episcopilor Irlandezĭ indicaţiunĭ regulate şi conforme cu circumstările, adecă, că datoria Irlandezilor este de a se supune Episcopilor lor şi a nu declina cât de puţinŭ de la împlinirea acestor datoriĭ. Peste puţin, în luna luĭ Noemvrie, unora din Episcopiĭ aceleĭ localităţĭ, adunêndu-se în Roma pentru visitarea mormintelor S-lor Apostolĭ, noĭ le-amŭ arătatu, că nutrimŭ pentru Irlandezĭ simţimêntele cele maĭ bune, dar amu adausŭ, că nu este permisŭ, de a se ruina ordinea socială.

„Aceste simţimênte şi o aseminea conduită corespunde în totul cu privirile şi regulele Bisericeĭ catolice, şi noĭ nu ne îndoimŭ, că ele suntŭ folositóre şi kiar pentru interesele Irlandeĭ. Noĭ avemu încredere şi în onorabilitatea acelora, cariĭ dispunu de afacerile sociale şi cariĭ de ordinar aŭ reputaţiunea uneĭ esperienţe marĭ şi o minte politică.

„Cu totă increderea şi fórĕ de pericul, Irlanda póte să-şĭ realizeze scopurile sale, decă, înlăturând tóte motivele pentru o revoltă, va recurge la mijlocele permise de lege. Ecă pentru ce, Tu prea iubite frate şi aĭ têĭ colegĭ de Episcopatŭ, trebue să stăruiţĭ, ca nu cum-va poporul Irlandezŭ să trecă preste limitele onoreĭ şi ale dreptăţeĭ.

„Noĭ amu avutu multe probe despre ascultarea şi dragostea Episcopilor, a cleruluĭ, precum a poporuluĭ irlandezŭ, aşa că eĭ, şi noĭ nu ne îndoimu, se vorŭ supune consiliilor nóstre. Se scie, că eĭ cu acesta împlinescŭ datoriile lor şi în raportŭ către noĭ.

„In fine, noĭ din totă inima rugămŭ pe D-deŭ, ca el să priviască cu unŭ okiu îndurătorŭ asupra Irlandeĭ şi, ca unŭ amanetŭ al îndurăreĭ divine, noĭ întindemŭ bine-cuvêntarea nóstră apostolică asupra ta, prea iubite frate, asupra celor-l'alţĭ Episcopĭ, precum şi asupra întreguluĭ clerŭ şi poporŭ al Irlandeĭ.

„Datu în Roma, în St. Petru, în dioa de 3 Ianuarie 1881, în anul al III-lea al primaţieĭ nóstre".

Archim. **Genadie Enăceanu.**

ANUL V. BUCURESCI, IUNIU. 1881 No. 9.

„BISERICA ORTHODOXĂ ROMANĂ"

JURNALU PERIODICU ECLESIASTICU

APARE O DATA PE LUNA

„Predică cuvêntul"
II. Tim. IV, 2.

Biserica orthodoxă şi calendariul.

Punctul principalŭ de neunire în calendarele esistente astă-ḑĭ în Bisericele creştine este ḑiua *serbărei pascelor.*

Acéstă neunire în privinţa ḑilei serbărei pascelor s'a manifestatŭ încă din viacurile primitive ale chreştinismuluĭ. Aşa, pe la jumătatea viaculuĭ II-lea, când serbarea pascelor a devenitŭ obiectŭ de certă între Biserica resăritênă şi cea apusană, resăritenii păstraŭ datina iudaică de a serba pascele odată cu Iudeiĭ, la 14 ale lunei luĭ Martie. Apuseniĭ serbaŭ acéstă ḑi în Dumineca ce urma după 14 ale luĭ Martie. Pe atuncĭ cestiunea acésta începuse a fi unŭ obiectŭ de neînţelegere între Biserici: Cea romană pretindea, ca şi Bisericele resăritene să serbeze pascele odată cu dênsa, éră nu odată cu Iudeiĭ. Resăriteniĭ se raportaŭ la esemplul apostolilor, cari trăise în mijlocul lor şi serbase pascele ca şi dênşiĭ — odată cu Ideiĭ.

Spre aplanarea acesteĭ divergințĭ, Sf. Policarp, Epis-

copul Smirnei, ucenicul Sf. Evanghelistŭ Ioan, in anul 158 a intreprinsŭ o călĕtorie la Roma, pentru a veni la o inţelegere comună cu Anicet Episcopul Romeĭ. Convorbirele lor însĕ n'aŭ avutŭ altŭ resultatŭ, de cât că acéstă cestiune, nefiind dogmă, póte fie care Biserică să remână pe lângă tradiţiunele sale conservate de la fundatoriĭ eĭ. Totŭ acestŭ resultatŭ a avutŭ şi unŭ Sinodŭ ţinutŭ la rĕsăritŭ în Laodicea. Amândouĕ tradiţiunele aŭ continuatŭ a esista, find de o potrivă stimate.

Pe atuncĭ Biserica Romeĭ nu manifestase încă tendinţa sa de dominaţiune şi impunere asupra chreştinismuluĭ universalŭ.

Insĕ pe la finele viaculuĭ II-lea Victor Episcopul Romeĭ din noŭ a sulevatŭ acéstă cestiune. El a pretinsŭ ca tóte Bisericele chreştine să adopte usul Bisericeĭ Romane în privirea ḑileĭ serbăreĭ pascelor, ameninţândŭ a declara de ereticĭ pe ceĭ contrarĭ. Ameninţarea acésta a făcut mare vuetŭ în chreştinătatea rĕsăritenă. S'aŭ adunatŭ sinóde în maĭ multe locurĭ: în Palestina, în Pont, în Galia, Efes, etc. şi toţĭ aŭ decisŭ să se păstreze tradiţiunea Bisericeĭ din Palestina, adică a serba pascele odată cu Iudeiĭ; éră luĭ Victor 'ĭ-aŭ trimisŭ epistole esplicătóre şi justificătóre tradiţiuneĭ orientale. Victor, cu tótă înderĕtnicia sa, a trebuitŭ în fine să cedeze orientalilor şi să-ĭ lase in pace a 'şĭ urma datina lor în privirea serbăreĭ paschăĭ (1).

Cu timpul însĕ ura crescéndă in chreştinismŭ asupra jidovilor motivată parte prin persecuţiunele şi calomniele jidovilor contra creştinilor, parte prin ura cea mare politică a Romanilor contra jidovilor, cu cariĭ din

(1) Histoire de l'eglise par W. Guetté. t. I. pag. 401—403, 522—529.

nesciinţă confundaŭ şi pre chreştinĭ, aŭ silitŭ pe aceştĭ din urmă a se deosebi totŭ maĭ mult de jidovĭ, părăsind obiceiurile imprumutate de la dênşiĭ, intre altele şi serbarea pascelor in aceiaşi ḑi cu jidoviĭ, aşa că in viacul IV-lea, la timpul sinoduluĭ de Niceea, datina romană de serbarea paschăĭ Duminecă după 14 ale luĭ Martie, fusese adoptată in multe Biserici şi la orientŭ, remâind insĕ obiceiul vechiŭ Iudaic numaĭ in puţine provinciĭ, precum se va videa maĭ jos.

Dupre datina Bisericeĭ romane incă din timpurile cele maĭ vechĭ ale chreştinismuluĭ s'a stabilitŭ ca Pascile chreştinescĭ să se serbeze după equinoxul de primăvară, nu maĭ inainte de Pascha Iudeilor, nicĭ odată cu Iudeiĭ, ci după dênşiĭ. Aşa, canonul VII-lea din colecţiunea de canóne numite apostolice, legiueşce: „Daca vre-unŭ Episcopŭ orĭ presviterŭ, orĭ Diaconŭ, Sânta ḑi a Paschăĭ o va sĕvêrşi cu Iudeiĭ inainte de equinoxul de Primăvară, să se catheriseascā».

Matheĭ Vlastar comentând canonul acesta, ḑice, că ceĭ maĭ înţelepţĭ dintre Iudeĭ observaŭ ca Pascha să se serbeze după equinoxŭ, precum Moise a orânduitŭ, eară alţiĭ maĭ proştĭ o prăznuiaŭ înainte de equinoxŭ, dupre cum arată canonul acesta.

Causa pentru care Biserica a stabilitŭ ca pascele să se facă a) după equinoxŭ, şi b) după pascha legeĭ vechĭ, seŭ a Iudeilor, este: 1) că equinoxul fiind hotarul despărţitorú al anuluĭ, dacă amŭ serba Pascha inainte de equinoxŭ, amŭ face de două orĭ pascha in acelaşi anŭ, ceia ce nu se întêmplă, când o serbămŭ după equinoxŭ; 2) că precum se arată în aşeḑĕmintele apostolice (Cart. V. cap. 17), de aceea Paşcele chreştinescĭ trebue să urmeze după cele jidovescĭ, pentru ca maĭ 'nainte să urmeze preînchipuirea paschăĭ chreştine, carea este junghierea

Mielului, ce se face la pascha Iudeilor, şi apoĭ să urmeze ceea ce se preinchipuia, adică mortea Domnuluĭ şi invierea. Ca să nu serbămŭ pascile in aceeaşĭ ḑi cu Iudeiĭ, cari facŭ pascha lor in orĭ-ce ḑi a săptĕmânii s'ar intâmpla 14 Martie, de aceea s'a legiuitŭ ca chreştiniĭ să le serbeze in ḑiua Duminiceĭ, eră când pascele iudeilor ar cădea Duminecă, atuncĭ chreştiniĭ să serbeze pe ale lor in Duminеca viitore.

Acéstă tradiţiune antică a Bisericeĭ romane o a generalizatŭ pentru tótă chreştinătatea sinodul de la Niceea, adunatŭ de Impĕratul Constantin cel mare in anul 325 după Christos. Intre canónele acestuĭ sinodŭ nu se află nicĭ unul pentru serbarea paschăĭ, dar din fragmentele ce aŭ rĕmasŭ pe la scriitoriĭ anticĭ (1) se vede că sinodul a stabilitŭ o normă pentru acéstă serbătóre pre carea apoĭ Impĕratul o a legiferatŭ şi publicatŭ in totŭ imperiul Romanŭ spre aplicare. Etă cum se esprimă Impĕratul Constantin in epistola sa, prin care recomandă Episcopilor, ce nu participase la sinodŭ, decisiunele acestuĭ sinodŭ, şi in carea maĭ multŭ vorbesce pentru cele orânduite despre paschă. «Aicĭ, ḑice el (adică la Sinodŭ), s'a cercetatŭ şi in privirea Pré Sânteĭ ḑile a paschăĭ, şi cu socotinţa obştéscă s'a recunoscutŭ de bine ca toţĭ chreştiniĭ, orĭ in ce ţeră ar trăi, să sĕvêrşască mântuitórea serbare a Pré Sânteĭ Paschă in una şi aceeaşĭ ḑi. Căcĭ, ce póte fi maĭ frumosŭ şi maĭ solemnŭ, de cât când serbătórea, carea deşteaptă in noĭ nădejdea nemurireĭ, să sĕvêrşasce de toţĭ neschimbatŭ, dupre aceeaşĭ orânduealǎ şi cu ordinea stabilită? Maĭ intâiŭ de tóte s'a socotitŭ necuviinciosŭ a sĕvêrşi acésta pré Sânta serbă-

(1) Actele sinoduluĭ I-iu nu s'au păstratŭ in intregime, ci numaĭ fragmente la scriitoriĭ contimporanĭ, séŭ apropiaţĭ de acelu timpŭ.

tóre impreună cu Iudeiĭ, cariĭ, pângărindu-şĭ mâinele lor cu fapta cea fără de lege, după dreptate fură isbiţĭ cu orbirea sufletească, ca nişce necuraţĭ. Respingênd obiceiurile lor, va fi cu mult maĭ bine — şi in viacurile vitóre a continua aceeaşi adevěrată ordine, pre carea o amŭ păḑitŭ noĭ tocma de la timpul patimilor Domnuluĭ până acum. Şi aşa să nu fie la noĭ nimica comunŭ cu pré uriciósa plebe jidovéscă. Nouĕ Mântuitorul ne-a arĕtatŭ altă cale. Pre sacreĭ nóstre theosevĭĭ (cinstire de Dumneḑeŭ) se cuvine a eĭ ordine de timpŭ şi a eĭ lege. Unanimŭ ţiindu-ne de dénsa, iubiţilor fraţĭ, noĭ înşine vomŭ inlătura de la sine acea ruşinósă socotinţă despre noĭ a Iudeilor, cariĭ bizarŭ se fălescŭ, că noĭ n'amŭ putea face acésta, independent de aşeḑemintele lor. Dar despre ce suntŭ in stare să cugete dreptŭ accia, cariĭ severşind uciderea Domnuluĭ, 'şĭ-aŭ eşitŭ din minte? Eĭ nu mergŭ in vre-o direcţiune raţionabilă, ci se impingŭ de o pornire neoprită, orĭ unde 'ĭ ar duce puţina minte cea duşmănească a lor. Pentru aceea şi in casul de faţă eĭ nu vĕdŭ adevĕrul. Tot-déuna rătăcind, cât nu se póte maĭ mult, eĭ in loc de cuvenita indreptare in unul şi acelaşĭ anŭ sĕvĕrşescŭ Pascha de douĕ orĭ. Pentru ce decĭ noĭ amŭ urma lor, când eĭ vederatŭ se află in cea maĭ mare rătăcire. Noĭ negreşit nu admitemŭ ca să se sĕvĕrşască la noĭ Pascha de douĕ orĭ in acelaşĭ anŭ. Dacă tóte acestea nu vi s'arŭ propune de noĭ, însăşĭ prudenţa vóstră trebue in totŭ chipul să se ingrijască, ca sufletele vóstre cele curate intru nimica să nu se comunice şi să nu coincidă cu obiceiurile acestor ómenĭ netrebnicĭ. Afară de aceea trebue a avea in vedere că, desbinarea in acéstă cestiune şi in privirea uneĭ atâtŭ de insemnate sărbătorĭ a credin-

ţeĭ, este până la estremitate neconformă cu evsevia. Mântuitoriul nostru ni-a dăruitŭ o ḑi pentru serbarea liberăreĭ nóstre, adecă ḑiua Prea sântelor patimĭ, şi a bine-voitŭ a avea o unică Biserică icumenică a sa, pentru ca membriĭ eĭ, orĭ cât ar fi de împrăştiaţĭ prin diferite locurĭ, toţĭ să se încălḑéscă de unŭ duchŭ, adică de o voe Dumneḑeéscă. Gândiţĭ inşi-vă dupre santitatea vóstră, câtŭ este de rĕŭ şi ne potrivitŭ, că în o sciută vreme uniĭ păzescŭ posturile, eară alţiĭ facŭ ospeţe, şi apoĭ, după ḑilele Pascelor, uni petrecŭ timpul în serbare şi repaosŭ, alţiĭ ţinŭ posturile cele aşeḑate. Pentru aceea Providenţa Dumneḑeéscă a bine voitŭ, ca acésta să se îndrepte într'unŭ chipŭ cuviinciosŭ, şi să se aducă la o regulă, la ceea ce, gândescŭ, toţĭ se vor conglăsui. Decĭ când tóte acestea aŭ trebuitŭ a se îndrepta aşa, ca noĭ să nu avemŭ nimica comunŭ cu aceĭ tatuciḑĭ şi domnuciḑĭ, s'a hotărâtŭ ca toţĭ să priméscă acéstă ordine ca cea maĭ bună şi bine-cuvenită, pre care o păzescŭ tóte Bisericele ce se află în provinciile apusene, Sudice şi Nordice ale imperiuluĭ, şi de care ordine nu se ţinŭ numaĭ óre-care bisericĭ rĕsăritene. Credŭ că acésta va plăcea şi prudenţeĭ vóstre. Chibzuirea vóstră, negreşit, va primi cu satisfacţiune ceea ce în unanimitate şi în unire se păzesce în Roma şi în Italia, în tótă Africa, Ispania, Galia, Britania, Egipt, Libia, în tótă Grecia, în provinciile—Achaia, Pontul şi Cilicia, luând în privire nu numaĭ majoritatea Bisericelor în numitele locurĭ, ci şi aceea că, în acéstă cestiune conunirea generală cu deosebire trebue să fie pentru toţĭ unŭ lucru fórte sacru. Aşa pare-se şi mintea sănătósă cere, ca noĭ să nu avemŭ nicĭ o comunicaţie cu sperjuriĭ Iudeĭ. In scurtŭ ḑicênd: dupre

judecata generală a tuturor s'a stabilitŭ — toţĭ să sĕvĕrşescă prea sânta serbătore a Paschăĭ în una şi aceiaşĭ ḑi. Nu este cuviinciosŭ să fie diverginţĭ în privirea unuĭ objectŭ atâtŭ de sacru, şi este maĭ bine a urma acestŭ aşeḑĕmêntŭ, în carele nu este nicĭ o amestecătură de rătăcire străină şi de pĕcatŭ. Cele întocmite dupre o judecată inspirată de Dumneḑeŭ a atâtora şi ast-fel de sânţĭ Episcopĭ, primiţi-o cu bucurie ca celŭ maĭ înaltŭ darŭ, şi ca unŭ comandamentŭ în adevĕr Dumneḑeescŭ. Căcĭ tôte cele ce s'aŭ aşeḑatŭ la sântele Sinóde ale Episcopilor trebue a se prescrie voinţeĭ ceĭ Dumneḑeescĭ. Şi aşa, declarând aşeḑĕmintele Sinoduluĭ tuturor iubiţilor noştri fraţi, voĭ trebue să primiţĭ şi să aduceţĭ întru îndeplinire atâtŭ cele ce s'aŭ ḑisŭ maĭ înainte, adică menţionata formulă a credinţeĭ icumenice, câtŭ şi paza Prea Sânteĭ ḑile a Paschăĭ....(1)

Se vede însĕ, că şi după regularea serbăreĭ Pascilor de către Sinodul I-iŭ icumenicŭ, în Asia totŭ aŭ rĕmasŭ locurĭ, unde acéstă mare ḑi se sĕvêrşia odată cu Iudeiĭ, căcĭ peste 16 anĭ după Sinodul de la Niceea, sub impĕratul Constanţiŭ fiul mareluĭ Constantin, în anul 341, Sinodul ţinutŭ în *Antiohia* Sirieĭ, chiar în inteiul seŭ canonŭ repeţesce şi confirmă cele legiuite de Sinodul I-iŭ pentru serbarea Paschăĭ, şi pedepsesce cu asprime pre ceĭ nesupuşĭ. Eată acel canon:

„Toţĭ ceĭ ce îndrăsnescŭ a deslega hotărârea s-tuluĭ şi mareluĭ Sinodŭ cel adunatŭ în Niceea, în presenţa evsevieĭ sale iubitoruluĭ de Dumneḑeŭ Impĕratul Con-

1) *Gelas* I. II. C. XXXVI. *Socrat.* ist. bis. 1. 9. *Euseb.* despre viaţa luĭ Constantin III, 17. *Teodor.* ist. bis. 1, 10.

stantin pentru sânta serbătóre cea mântuitóre a Pascelor, să fie excomunicaţi şi lepădaţi de la Biserică, de vorŭ continua a se opune cu iubire de certă celor bine dogmatisate. Şi acesta se fie dis pentru mireni. Eară dacă vre-unul dintre proestoşiĭ Bisericeĭ, Episcopŭ, saŭ Presviter, seŭ diacon după hotărîrea aceasta, ar îndrăsni, pentru resvrătirea popóreler şi turburarea bisericelor, a se deosebi, şi cu Iudeiĭ a severşi Paşcile, pre unul ca acela Sântul Sinodŭ de acum l'a condamnatŭ a fi streinŭ de Biserică, ca pre unul ce nu numaĭ luişĭ s'a făcutŭ pricinuitoriŭ de pecatŭ, ci şi pricină de disordine şi de resvrătire a multora. Şi nu numaĭ pre uniĭ ca aceştia Sinodul iĭ catheriseşce de liturgie, ci şi pre ceĭ ce vor cuteza a fi cu dânşiĭ în comunicaţiune după catherisirea lor. Eară ceĭ catherisiţĭ să se lipsescă şi de cinstea esterióră, căreia fusese părtaşi dupre Sântul canonŭ şi dupre Dumnedeesca Preoţie".

De la data acestuĭ canonŭ se vede că cele stabilite pentru serbarea Pascilor de Sinodul I-iŭ de la Niceea aŭ devenitŭ regulă generală pentru tótă chreştinătatea în tótă lumea ; căcĭ nu se maĭ vede reinoită acéstă ordonanţă la nicĭ unŭ Sinodŭ din cele ce aŭ urmatŭ, ci numaĭ că câteva Sinóde aŭ prescrisŭ canóne opritóre chreştinilor în genere, de a nu avea nicĭ o comunicaţiune cu jidoviĭ, atâtŭ în viaţa lor religiósă, câtŭ şi chiar în relaţiunĭ private, precum: în sărbătorĭ, în rugăciunĭ, în mâncare etc. d. e. Canonul XI-lea al sinoduluĭ 6-lea icumenic, canonul 37, şi 38 al sinoduluĭ de Laodiciea. Din canonul 60 al Sinoduluĭ de Cartagena, ţinutŭ în anul 418, se vede că pe atuncĭ nu era încă stabilită o normă perpetuă şi stabilă, seŭ paschalie pentru aflarea timpuluĭ, când are a se severşi Pas-

cha in fie-care anŭ. De acea se decide, ca episcopiĭ adunăndu-se in fie-care anŭ in sinodŭ să determine ḑiua, când are a se serba Pascile aceluĭ anŭ, şi să o facă cunoscută in tóte eparchiile prin ceĭ ce vor participa la Sinodŭ.

Sinodul de la Niceea, fixând câteva regule generale pentru serbarea Pascilor, nu a compusŭ calculul Paschalieĭ, pentru ca să se pótă şci cu precisiune in ce ḑile anume, după cursul sóreluĭ şi al luneĭ, să se serbeze Pascha. Acésta era o cestiune de sciinţă şi de calcule astronomice. Istoria Bisericéscă ne arată, că ingrijirea Sinoduluĭ in acéstă privinţă s'a mărginitŭ numaĭ in decisiunea, ca Biserica Alexandrieĭ, renumită de demult prin schóla sa şi prin sciinţa Astronomieĭ, să fie însărcinată cu ingrijirea de a fixa pe fie care anŭ datele paschale, şi ale comunica Bisericeĭ dela Roma. Acésta din urmă, pusă in prima capitală a imperiuluĭ, avêndŭ relaţiunele maĭ uşóre cu provinciele cele maĭ depărtate, a fostŭ însărcinată a le face cunoscută ḑiua arătată de Biserica Alecsandrieĭ.

Decretul Sinoduluĭ de la Niceea pentru data serbăreĭ Pascilor, n'a curmatŭ tóte dificultăţile de detaliĭ; căcĭ la Roma se calcula atlmintrelea equinoxul, de cătŭ la Alexandria, şi de şi acéstă din urmă Biserică era însărcinată cu calcularea, la Roma refusaŭ de a accepta decisiunile eĭ, de unde aŭ urmatŭ încă óre-care divergințe in serbarea Pascilor, între Orient şi Occident, de şi eraŭ de acordŭ despre legea promulgată la Sinodul de Niceea.

Aceste divergințĭ aŭ încetatŭ in viacul VI-le, când Dionisie cel micŭ a isbutitŭ a se adopta la Roma unŭ ciclu, carele concorda cu cel al Bisericeĭ de Alexan-

dria, pentru determinarea ḑileĭ Pascelor. Bisericele din Orient şi din Occident aŭ rĕmasŭ în armonie asupra acestuĭ punctŭ până la víacul XVI-lea, sub Papa Grigorie XIII-le [1].

Resultatul calculelor Alexandrine este Paschalia, seŭ metoda pentru aflarea Pascelor în fie-care anŭ, ce se întrebuinţeză în totă Biserica Orthodoxă a resărituluĭ. Metoda acesta a devenitŭ aşa de comună şi simplă, în câtŭ multe persone dintre clericĭ şi laicĭ facŭ pe degite calculul pentru Paşcĭ şi cele lalte serbătorĭ însemnate pentru trebuinţele religiose, pe unŭ numerŭ infinitŭ de anĭ înainte, care acéstă metodă simplă se numesce «mâna luĭ Damaschin».

Intre acestea calculele astronomice ale calendaruluĭ Iulian, pe care se basaŭ calculele sĕrbătorilor chreştine eraŭ defectóse din punctul de vedere astronomicŭ, şi cu curgerea timpuluĭ, defectele deviniaŭ totŭ maĭ viderate. In curgere de o mie de anĭ calculele vechĭ aŭ întrecutŭ timpul naturalŭ astronomicŭ, cu ḑece ḑile. Defectele vechiuluĭ Calendariŭ eraŭ de multŭ cunoscute nu numaĭ la apusŭ, unde eraŭ ocupaţĭ cu îndreptarea luĭ încă din timpurile sinódelor de Constanţa şi de Bazel, dar şi la rĕsăritŭ, unde încă maĭ de timpuriŭ aŭ vorbitŭ despre acésta uniĭ dintre Greciĭ erudiţĭ. Dar apusuluĭ şi Romeĭ în persóna Papeĭ Grigorie XIII-lea se cuvine onórea realisăreĭ acesteĭ îndreptărĭ de multŭ asceptate pe tĕrâmul sciinţificŭ. Temelie a acesteĭ îndreptărĭ a servitŭ calculul făcutŭ de Medicul şi astronomul Aloisie Lilio Calabrianul (mortŭ în anul 1576), care calcul, dupre disposiţiunea Papeĭ Grigorie, s'aŭ esaminatŭ de mulţi astro-

(1) Histoire de l'eglise. par Wladimir Guettee Tom. III pag. 20.

nomĭ şi academicĭ, după care Grigorie, in ideea sa de stăpânŭ absolutŭ al Bisericeĭ, a şi introdusŭ noul calendariŭ la 5 Octombrie, anul 1582, poruncindŭ a socoti acea ḑi ca 15-a a luneĭ, prin care procedură equinoxul de primăvěră al aceluĭ anŭ s'a inturnatŭ la 21 Martie, cum a fostŭ in timpul Sinoduluĭ de Niceea, carele a hotărîtŭ timpul serbăreĭ Pascilor. In acestŭ chipŭ noul calendariŭ era o afacere de sciinţă, care cerea insĕ a se armoniza cu tipicul bisericescŭ şi cu aşeḑĕmintele Sinŏdelor pentru serbarea Pascilor. Dară Calendariul acesta, introdusŭ prin autoritatea Romeĭ, a devenitŭ o causă şi maĭ mare de discordie intre Biserica Orientală şi Occidentală. Biserica. Orientală n'a voitŭ, pentru esactitatea astronomică in calcularea timpuluĭ, să calce aşeḑĕmintele Sinŏdelor, şi să cedeze absolutismuluĭ papalŭ in Biserică. Calendariul noŭ a devenitŭ unŭ feliŭ de sprijinŭ al propagandeĭ religiose a papismuluĭ. Cu dreptŭ observă istoricul Bisericescŭ, Francesul Guettée, că „dupre calendariul Roman, Bisericile catolice serbĕză Paşcile in aceeaşĭ ḑi cu Iudeiĭ, ceea ce absolutŭ este contra spirituluĭ Sinoduluĭ de Niceea. Ţinĕndu-se de vechiul calendariŭ Iulian, Bisericele rĕsărituluĭ nu cadŭ nicĭ odată in acestă necuviinţă. Prin urmare, suposândŭ că calendariul Gregorian este justŭ, Bisericele, care 'l'aŭ adoptatŭ trebuia să admită pentru fixarea ḑileĭ Paşcilor, unŭ noŭ comptŭ, carele să fi prevenitŭ inconvenientul, ce l'amŭ insemnatŭ.» (ibid. pag. 21).—De aceea dintr'ântéiŭ el s'a primitŭ numaĭ in Italia şi in alte ţerrĭ catholice, dar indelungŭ timpŭ n'a fostŭ primitŭ in ţerrile protestante, unde incă mulţĭ polemisaŭ contra luĭ, in numĕrul cărora şi David Chitreŭ. Protestanţiĭ insĕ voise

să ţină acésta polemică pe terenul sciinţeĭ, dar neputèndu-se ţinea, aŭ venitŭ apoĭ la conglăsuire cu Roma in cestiunea Calendariuluĭ.

In anul 1583, Papa Grigorie a trimesŭ doĭ agenţĭ in Constantinopole la Patriarchul Ieremia. Eĭ aŭ fostŭ presentaţĭ de ambasadoriul francezŭ, Iacob Jermini şi de cel Veneţian I. Francisc Mavrozeni, seŭ Morozini. Dupre spusele scriitorilor catholicĭ, eĭ aŭ presentatŭ Patriarchuluĭ darurĭ de la Papa, şi-ĭ aŭ propusŭ să priméscă noul Calendariŭ, inmânându-ĭ tot-odată şi epistola Papeĭ Grigorie. Ieremia a primitŭ amicalmente pre ambasadoriĭ papalĭ; se ḑice că s'ar fi esprimatŭ favorabilŭ despre Calendarŭ, şi apoĭ ar fi trimisŭ şi din partea sa darurĭ Papeĭ—părticele din móştele Sântuluĭ Apostol Andreiŭ, şi ale luĭ Ioan Chrisostomul, deasemenea şi o epistolă, in care ar fi promisŭ a conlăptui la introducerea Calendariuluĭ noŭ in Bisericele Grecă şi Rusă, ca semnŭ al uniuneĭ cu Biserica Romană. Totŭ ce se vorbeşce despre primirea ambasadorilor, darurilor reciproce — suntŭ fórte veresimile. Se póte şi aceea, că, de-o-camdată, in conversaţia cu ambasadoriĭ, Ieremia nu a prichănitŭ noul Calendarŭ, ca o cestiune de sciinţă şi de trebuinţă ḑilnică, eră nu ca cestiune de credinţă, cu carea trebuia a face cunoscinţă maĭ de aprópe. Dar o astfeliŭ de epistolă, despre care spunŭ scriitoriĭ catholicĭ, fără indoélă n'a esistatŭ. [1].

(1). Dacă ar fi esistatu o asemenea epistolă, fără nicĭ o indoeală textul eĭ de multe orĭ l'aru fi retipăritŭ scriitoriĭ catholicĭ contimpuranĭ-polemiştiĭ. Dar nicĭ unul dintre eĭ n'a făcutu acesta. Dar şi eĭ însiĭ nu suntu de acordu; dupre uniĭ Ieremia indată s'ar fi conglăsuitu pentru calendariul cel noŭ, dupre alţiĭ, el maĭ ântâiu l'ar fi respinsu, dară apoĭ s'ar fi învoitŭ a-lŭ primi şi a-lu introduce în Biserica Grecă şi Rusă. Mărturiile acestor scriitorĭ se potu vedea la autoriĭ: «Vitae et res gestae Rom. pon-

Spusele lor, ca contimpuranĭ aĭ afacereĭ, despre acéstă epistolă dovedescŭ numaĭ, că şi eĭ înşiĭ şi Papa priviaŭ la propagarea nouluĭ calendarŭ anume ca la o nouă mĕsură spre rĕspândirea autorităţeĭ Romane. Ast-felĭŭ de demarşe din Partea Papeĭ pentru recomandarea noulu Calendariŭ s'aŭ făcutŭ şi la alte Biserici autocefale ale Orientuluĭ. Intre acestea s'aŭ adresatŭ la Ieremia cu intrebarea despre noul calendarŭ Episcopul Orthodox Gavriil Sever din Veneţia şi eforiĭ frăţieĭ Orthodoxe a Sântuluĭ Georgie totŭ de acolo; de asemenea din Rusia-Principele Ostroguluĭ Constantin, precum şi din deosebite părţĭ ale Bisericeĭ Orthodoxe; in fine şi Armeniĭ; căcĭ prin stăruinţele luĭ Grigorie şi ale Iesuiţilor calendariul se propaga pretutindenea. Se cereaŭ aşa dară rĕspunsurĭ de la capul Bisericeĭ Orthodoxe, şi papeĭ şi tuturor celor ce întrebase.

In luna Noembrie, an. 1583 s'a adunatŭ in patriarchie Sinodŭ, la carele a asistatŭ şi Silvestru patriarchul Alexandrieĭ. La 20 Noembrie s'a datŭ decisiunea despre calendariul cel noŭ. El fu recunoscutŭ ca o nouă incercare de *novisme*, pre care s'a obicinuitŭ arbitrarminte a le institui Biserica Romană; s'a recunoscutŭ neregularitatea şi in claculul cel vechiŭ şi in cel noŭ, inaintea căruia însĕ cel vechiŭ se distinge prin o maĭ mare soliditate; eră ceea ce este principalŭ: cu calculul cel vechiŭ a putută pănă acum şi pôte şi in viitoriŭ a se păstra stabilirea de către Sinodul de Niceea a timpuluĭ serbăreĭ Paşcilor, ceea ce este imposibilŭ

tif. p. 1778; la Cuper in Istoria patriarchilor de Constantinopole. „Acta Sanctorum Augusti" I-mi p 233—234. Epistola Papeĭ: la Theiner-Annal. eccles. 1583. XLV. Despre epistola Papeĭ spune insuşĭ Ieremia la [illegible] Τόμος 'Αγάπης σελ. 540—541.

cu calendariul cel noŭ, aşa că inţelepciunea astronomilor n'a sciutŭ să conglăsuiască combinările lor cele crudite cu aşedĕmintele cele nestrămutate ale Bisericeĭ. Dar Biserica Orthodoxă, precum a păstratŭ aceste aşedĕminte, aşa voiesce a le păstra nestrămutate pe totŭ-deuna. In acestŭ inţelesŭ s'aŭ scrisŭ epis'ole spre respunsŭ papeĭ, Ruşilor, Armenilor, la Veneţia; fără indoélă s'a comunicatŭ şi la tóte cele lalte Biserici. Negreşitŭ, că acéstă decisiune a Bisericeĭ mari s'a comunicatŭ şi Bisericilor Române, cărora de asemenea Papa le recomandase noul calendariŭ şi stăruia pentru primirea luĭ. Acésta se deduce din mărturia istoriculuĭ Polon Ocolski, carele spune, că in anul 1584, Mitropolitul Moldoveĭ Gheorghie Moghilă a scrisŭ papeĭ Grigorie XIII-lea «să dea pace Românilor să remâie pe lângă calendariul cel vechiŭ, şi l'a ascultatŭ Papa in anul de acum». (Chron. Rom. Şincaĭ. Tom. II. p. 238. an 1584). In epistola către Armenĭ patriarchiĭ aŭ amintitŭ deasemenea despre legătura lor primitivă cu Biserica Greacă, carea-ĭ a luminatŭ in dilele mareluĭ Constantin, ale Regeluĭ Tiridat şi ale Sântuluĭ Grigorie Luminătoriul şi Ierarhul Armenieĭ. In epistola către Gavriil şi către eforiĭ Veneţieĭ, de la 6 Iulie, Ieremia amintindu-le de rĕspunsul sĕŭ negativŭ datŭ Papeĭ Grigorie XIII-lea in privirea nouluĭ calendariŭ, dice că şi acum il respinge, şi, fiindcă Greciĭ orthodoxĭ din Veneţia in epistolia lor către Ieremia, se raportaŭ la incomodităţile traiuluĭ, care resultă din deosebirea lor in calculul dilelor, de către latinĭ, in mijlocul cărora trăiescŭ, precum şi la supĕrările lor din causa sforţereĭ la primirea Calendariuluĭ din partea autorităţeĭ eterodoxe, de aceea Ieremia le pune in

videre, că ast-feliŭ de incomodităţi, resultânde din deosebirea aşeḑemintelor Bisericei Romane de ale celei Grece, aŭ fostŭ ne'nlăturabile şi inainte, şi trebuie a se obicĭnui cu dânsele, eră supărările şi scârbile ĭĭ invĕţă ale suporta cu rĕbdare, căutândŭ nu la viacul cel de acum, ci la cel viitoriŭ. Patriarchul inse a scrisŭ şi Dogeluĭ Veneţian Nicolo-di-Ponte (1578—1585), pentru ocrotirea Grecilor Veneţianĭ şi a Bisericeĭ Orthodoxe, carea lăsândŭ pre Biserica Romană să facă ce voeiesce, ea insaşĭ doresce, precum a obicinuitŭ totdeuna, să remâie credinciosă cononelor celor vechĭ [1].

Silvestru Patriarchul de Alexandria a insărcinatŭ pe eruditul Archimandritŭ al seŭ Meletie Pigas să scrie in apărarea Calendariuluĭ celuĭ vechiŭ tractate, care să se trimită la Bisericele Orthodoxe pentru intărirea lor in datinele vechĭ Bisericescĭ. Tractatul inteiŭ, cel maĭ mare, scrisŭ de Pigas, a fostŭ dedicatŭ luĭ Silvestru şi insuşĭ Meletie Pigas, precum se vede din monumentele istorice Rusescĭ, l'a trimisŭ in urmă in Rusia apusană, şi apoĭ Ţariuluĭ Rusescŭ Theodor Ioanovicĭ. Acestŭ tractatŭ se numesce *Tomul Alexandrin* despre serbarea Pascilor, spre deosebire de *Tomul Constantinopolitan*, ce se edase maĭ inainte in Constantinopole in aceeaşĭ afacere a Calendariuluĭ. Meletie Pigas a scrisŭ şi altŭ tractatŭ maĭ micŭ, pre carele insuşĭ elŭ il numesce *Carte mică* pentru Pasci, pre carea de asemenea o a trimisŭ Ţariuluĭ Theodor Ioanovicĭ.

---

(1). Epistolele pentru Calendariŭ suntu păstrate in colecţiunea gramatelor patriarchuluĭ Ieremia, edat. in Ostrog. anul 1584 in акты запад. росс. Т. III N. 138; la Dositheiŭ in Τομ. Ἀγάπης σελ. 538—541. Gramata către Dogele Veneţiei s'a edatu de Iconomos in an 1860. Труды Kiевск. Акад. an 1870. Octombre. pag. 106.

Grigoras mărturisesce, că Meletie, afară de aceste două tractate, a scrisŭ încă epistolĭĭ despre acelaşi objectŭ pe la deosebite locurĭ cătră învăţaţiĭ atâtŭ Orthodoxĭ câtŭ şi eterodoxĭ.

Noĭ dămŭ aici atâtŭ epistola Patriarchuluĭ de Alexandria Meletie Pigas, pe lângă carea elŭ în anul 1584, Sept. 12 trimite Ţariuluĭ menţionatŭ Tomul Alexandrin alŭ sĕŭ pentru serbarea Pascilor, câtŭ şi unŭ estractŭ chiar din tomŭ, dupre cum le găsimŭ traduse de învĕţatul Archimandritŭ Porfirie Uspenski în călĕtoria sa la Sinai în anul 1850. (Труды Кіевск. Академіи 1865. T. III. p, 249—259).

Porfirie precede traducerea sa cu următórea notiţă istorică : «Nu cu multŭ înainte de înfiinţarea Patriarchieĭ în Rusia, Papeĭ de la Roma Grigorie XIII-lea 'ĭ a plăcutŭ, în locul Paschalieĭ celeĭ vechĭ, întocmită la întâiul Sinodŭ ecumenicŭ, să priméscă alta nouă întemeiată pe nouĕ calcule astronomice. Acestŭ novismŭ a alarmatŭ Orientul. Părinţiĭ rĕsăritenĭ aŭ vĕḑutŭ întru acesta o abatere maĭ departe a Bisericeĭ Romane de la cea Orthodoxă catholică, şi la Sinodul din Constantinopole aŭ decisŭ a nu primi Calendariul celŭ noŭ al Papeĭ Grigorie, şi a se ţinea tare de canónele Apostolice şi ale Sinoduluĭ de Niceea, prin care s'a stabilitŭ odată pentru totŭ-de-una serbarea Pascilor între nisce sciute ḑile ale lunelor Martie şi Aprilie. In Constantinopole s'a compusŭ aşa numitul Tomŭ Constantinopolitan, tratândŭ despre acéstă afacere. Atuncĭ în Alexandria era Patriarchŭ Silvestru. Elŭ a poruncitŭ Archimandrituluĭ sĕŭ Meletie să scrie unŭ tractatŭ despre acestŭ objectŭ. Meletie a scrisŭ şi l'a numitŭ «Tomul Alexandrin», spre deosebire de celŭ Constan-

tinopolitan- Dupre grelele impregiurărĭ ale timpuluĭ aceluia, Silvestru n'a pututŭ trimite acestŭ tomŭ Ţariuluĭ Theodor Ioanovicĭ. Abia in anul 1594, succesorul luĭ Silvestru, Meletie Pigas 'ĭ a trimisŭ opera sa, impreună cu alte cărţĭ pe lângă scrisorea sa de la 12 Septembrie, spre a întări pe Ruşĭ in Orthodoxie. Presentămŭ aicĭ in traducere atâtŭ scrisorea patriarchală, câtŭ şi estractŭ din tomul pentru Pascĭ.»

«Meletie cu mila luĭ Dumnedeŭ, Papă şi Patriarchŭ alŭ mareĭ cetăţĭ Alexandria şi judecătorŭ ecumenicŭ: Prea evseviosuluĭ Theodor şi prea orthodoxuluĭ Ţariŭ al Moscveĭ şi autocratŭ al toteĭ Rusiĭ, victoriosul distribuitorŭ al trofeelor celor invinşĭ, totŭ-de-una Augustuluĭ fiŭ şi stăpânŭ pré doritŭ intru Domnul, Charŭ, milă şi biruinţă asupra vrăşmaşilor de la Domnul şi Dumnedeŭ şi Mântuitoriul nostru Iisusŭ Cristosŭ. Pré evseviosule Autocratŭ! In multe felurĭ s'a bântuitŭ şi să bântuiesce Biserica luĭ Dumnedeŭ, fiind atacată când in dogme, când in tradiţiunile părintescĭ, care contribuiescŭ la evsevie. Atacul cestŭ de al doilea strică Biserica, ca şi cel dintâiŭ. Şi pre unul şi pre altul le pricinuesce vrăjmaşul adevěruluĭ, carele cu insetoşare caută la neesperienţă, şi viclenesce a turbura pacea Bisericeĭ. Pentru aceea păstoriĭ trebuie să privegheze şi să se opună năvălireĭ reutăţilor. Ş'intru adevĕrŭ, părinţiĭ rĕsăritenĭ, cum s'a rĕspânditŭ intreprinderea Bisericeĭ romane despre aşa numita îndreptare a Paschalieĭ, s'aŭ adunatŭ in cetatea luĭ Constantin şi aŭ hotăritŭ a se ţinea tare de tradiţiunile părinţilor. Atuncĭ pururea pomenitul Patriarchŭ al Alexandrieĭ-Silvestru, care ne ţinea pre noĭ in Constantinopole ca mejlocitoriŭ pentru afacerile tronuluĭ sĕŭ,

Grigoras mărturisesce, că Meletie, afară de aceste două tractate, a scrisŭ încă epistolii despre acelaşĭ objectŭ pe la deosebite locurĭ către invăţaţiĭ atâtŭ Orthodoxĭ câtŭ şi eterodoxĭ.

Noĭ dămŭ aici atâtŭ epistola Patriarchuluĭ de Alexandria Meletie Pigas, pe lângă carea elŭ în anul 1584, Sept. 12 trimite Ţariuluĭ menţionatŭ Tomul Alexandrin alŭ seŭ pentru serbarea Pascilor, câtŭ şi unŭ estractŭ chiar din tomŭ, dupre cum le găsimŭ traduse de învĕţatul Archimandritŭ Porfirie Uspenski în călĕtoria sa la Sinai in anul 1850. (Труды Кіевск. Академін 1865. T. III. p, 249—259).

Porfirie precede traducerea sa cu următórea notiţă istorică: «Nu cu multŭ înainte de înfiinţarea Patriarchieĭ în Rusia, Papeĭ de la Roma Grigorie XIII-lea ĭ a plăcutŭ, în locul Paschalieĭ celeĭ vechĭ, întocmită la întéiul Sinodŭ ecumenicŭ, să priméscă alta nouă întemeiată pe nouĕ calcule astronomice. Acestŭ novismŭ a alarmatŭ Orientul. Părinţiĭ rĕsăritenĭ aŭ vĕḑutŭ întru acésta o abatere maĭ departe a Bisericeĭ Romane de la cea Orthodoxă catholică, şi la Sinodul din Constantinopole aŭ decisŭ a nu primi Calendariul celŭ noŭ al Papeĭ Grigorie, şi a se ţinea tare de canónele Apostolice şi ale Sinoduluĭ de Niceea, prin care s'a stabilitŭ odată pentru totŭ-de-una serbarea Pascilor între nisce sciute ḑile ale lunelor Martie şi Aprilie. In Constantinopole s'a compusŭ aşa numitul Tomŭ Constantinopolitan, tratândŭ despre acéstă afacere. Atuncĭ in Alexandria era Patriarchŭ Silvestru. Elŭ a poruncitŭ Archimandrituluĭ seŭ Meletie să scrie unŭ tractatŭ despre acestŭ objectŭ. Meletie a scrisŭ şi l'a numitŭ «Tomul Alexandrin", spre deosebire de celŭ Constan-

tinopolitan. Dupre grelele împrejurări ale timpului aceluia, Silvestru n'a putută trimite acestă tomă Ţarului Theodor Ioanovicĭ. Abia în anul 1594, succesorul lui Silvestru, Meletie Pigas î a trimisŭ opera sa, împreună cu alte cărţi pe lângă scrisorea sa de la 12 Septembrie, spre a întări pe Ruşi în Orthodoxie. Presentămŭ aicĭ în traducere atâtŭ scrisorea patriarchală, câtŭ şi estractŭ din tomul pentru Pascĭ."

«Meletie cu mila lui Dumnedeŭ, Papă şi Patriarchŭ alŭ mareĭ cetăţi Alexandria şi judecătorŭ ecumenicŭ: Prea evseviosuluĭ Theodor şi prea orthodoxuluĭ Ţarŭ al Moscveĭ şi autocratŭ al toteĭ Rusiĭ, victoriosul distribuitorŭ al trofeelor celor învinşi, totŭ-de-una Augustuluĭ fiŭ şi stăpanŭ prè doritŭ întru Domnul, Charŭ, milă şi biruinţă asupra vrăşmaşilor de la Domnul şi Dumnedeŭ şi Mântuitoriul nostru Iisusŭ Cristosŭ. Prè evseviosule Autocratŭ! In multe felurĭ s'a bântuitŭ şi să bântuiesce Biserica luĭ Dumnedeŭ, fiind atacată când în dogme, când în tradiţiunile părintescĭ, care contribuiescŭ la evsevie. Atacul cestŭ de al doilea strică Biserica, ca şi cel dintâiŭ. Şi pre unul şi pre altul le pricinuesce vrăjmaşul adevĕruluĭ, carele cu insetoşare caută la neesperienţă, şi viclenesce a turbura pacea Bisericeĭ. Pentru aceea păstoriĭ trebuie să privegheze şi să se opună năvălireĭ reutăţilor. Şi întru adevĕrŭ, părinţiĭ rĕsăritenĭ, cum s'a respânditŭ întreprinderea Bisericeĭ romane despre aşa numita îndreptare a Paschalieĭ, s'aŭ adunatŭ în cetatea luĭ Constantin şi aŭ hotărîtŭ a se ţinea tare de tradiţiunile părinţilor. Atuncĭ pururea pomenitul Patriarchŭ al Alexandrieĭ-Silvestru, care ne ţinea pre noi în Constantinopole ca mejlocitoriŭ pentru afacerile tronuluĭ sĕŭ,

Grigoras mărturisesce, că Meletie, afară de aceste două tractate, a scrisŭ încă epistolii despre acelaşĭ objectŭ pe la deosebite locurĭ către învăţaţii atâtŭ Orthodoxĭ câtŭ şi eterodoxĭ.

Noĭ dămŭ aici atâtŭ epistola Patriarchuluĭ de Alexandria Meletie Pigas, pe lângă carea elŭ în anul 1584, Sept. 12 trimite Ţariuluĭ menţionatŭ Tomul Alexandrin alŭ seŭ pentru serbarea Pascilor, câtŭ şi unŭ estractŭ chiar din tomŭ, dupre cum le găsimŭ traduse de învĕţatul Archimandritŭ Porfirie Uspenski în călĕtoria sa la Sinai în anul 1850. Труды Кіевск. Академіи 1865. T. III. p, 249—259).

Porfirie precede traducerea sa cu următórea notiţă istorică : «Nu cu multŭ înainte de înfiinţarea Patriarchieĭ în Rusia, Papeĭ de la Roma Grigorie XIII-lea ĭ a plăcutŭ, în locul Paschalieĭ celeĭ vechĭ, întocmită la înteiul Sinodŭ ecumenicŭ, să priméscă alta nouă întemeiată pe noue calcule astronomice. Acestŭ novismŭ a alarmatŭ Orientul. Părinţiĭ rĕsăritenĭ aŭ vĕdutŭ întru acésta o abatere maĭ departe a Bisericeĭ Romane de la cea Orthodoxă catholică, şi la Sinodul din Constantinopole aŭ decisŭ a nu primi Calendariul celŭ noŭ al Papeĭ Grigorie, şi a se ţinea tare de canónele Apostolice şi ale Sinoduluĭ de Niceea, prin care s'a stabilitŭ odată pentru totŭ-de-una serbarea Pascilor între nisce sciute dile ale lunelor Martie şi Aprilie. In Constantinopole s'a compusŭ aşa numitul Tomŭ Constantinopolitan, tratândŭ despre acéstă afacere. Atuncĭ în Alexandria era Patriarchŭ Silvestru. Elŭ a poruncitŭ Archimandrituluĭ seŭ Meletie să scrie unŭ tractatŭ despre acestŭ objectŭ. Meletie a scrisŭ şi l'a numitŭ «Tomul Alexandrin", spre deosebire de celŭ Constan-

tinopolitan- Dupre grelele imprejurări ale timpului aceluia, Silvestru n'a pututŭ trimite acestŭ tomŭ Tariului Theodor Ioanovicĭ. Abia in anul 1594, succesoriul luĭ Silvestru, Meletie Pigas 'ĭ a trimisŭ opera sa, impreună cu alte cărţĭ pe lângă scrisórea sa de la 12 Septembrie, spre a intări pe Ruşĭ in Orthodoxie. Presentămŭ aicĭ in traducere atâtŭ scrisórea patriarchală, câtŭ şi estractŭ din tomul pentru Pascĭ.»

«Meletie cu mila luĭ Dumnedeŭ, Papă şi Patriarchŭ alŭ mareĭ cetăţĭ Alexandria şi judecătorŭ ecumenicŭ: Prea evseviosuluĭ Theodor şi prea orthodoxuluĭ Ţariŭ al Moscveĭ şi autocratŭ al toteĭ Rusiĭ, victoriosul distribuitorŭ al trofeelor celor invinşĭ, totŭ-de-una Augustuluĭ fiŭ şi stăpânŭ pre doritŭ intru Domnul, Charŭ, milă şi biruinţă asupra vrăşmaşilor de la Domnul şi Dumnedeŭ şi Mântuitoriul nostru Iisusŭ Cristosŭ. Pre evseviosule Autocratŭ! In multe felurĭ s'a bântuitŭ şi să bântuiesce Biserica luĭ Dumnedeŭ, fiind atacată când in dogme, când in tradiţiunile părintescĭ, care contribuiescŭ la evsevie. Atacul cestŭ de al doilea strică Biserica, ca şi cel dintâiŭ. Şi pre unul şi pre altul le pricinuesce vrăjmaşul adevĕruluĭ, carele cu insetoşare caută la neesperienţă, şi viclenesce a turbura pacea Bisericeĭ. Pentru aceea păstoriĭ trebuie să privegheze şi să se opună năvălireĭ reutăţilor. Ş'intru adevĕrŭ, părinţiĭ rĕsăritenĭ, cum s'a rĕspânditŭ intreprinderea Bisericeĭ romane despre aşa numita indreptare a Paschalieĭ, s'aŭ adunatŭ in cetatea luĭ Constantin şi aŭ hotărîtŭ a se ţinea tare de tradiţiunile părinţilor. Atuncĭ pururea pomenitul Patriarchŭ al Alexandrieĭ-Silvestru, care ne ţinea pre noĭ in Constantinopole ca mejlocitoriŭ pentru afacerile tronuluĭ seŭ,

ne-a kematŭ de acolo şi ne-a învrednicitŭ să-ĭ scriemŭ ceva despre acestŭ objectŭ. Renturnându-ne, Noĭ maĭ ânteĭŭ amŭ scrisŭ la Roma, dovedindu-le câtŭ de raţionalŭ este a săvêrşi Pascele dupre canonul Sânţilor Părinţĭ, şi rugându-ĭ a nu mări discordia Bisericelor. Eră după ce Romaniĭ ne aŭ respunsŭ, că eĭ nu fără chibzuire aŭ judecatŭ despre Pascĭ, propuindŭ ca dovadă ne'nvicibilă, că eĭ *nu fără kibzuire aŭ judecatŭ*. Atuncĭ bĕtrânul (Patriarchŭ) a cerutŭ de la noĭ esplicare inscrisŭ a acestuĭ objectŭ. Noĭ l'amŭ ascultatŭ dupre datorie şi amŭ scrisŭ tomul numitŭ Alexandrin, spre deosebire de tomul Sinodalŭ, compusŭ în Constantinopole, despre acelaşĭ objectŭ.

Fiind insĕ că atuncĭ, cu tótă stăruinţa nóstră, n'amŭ pututŭ a-lŭ oferi şi regalităţeĭ tale, apoĭ vi-lŭ trimitemŭ acum, de la thronul apostolicŭ împreună cu alte órecare opere despre Orthodoxie. Şi noĭ dupre dreptate urmămŭ, lăsândŭ păstrarea Ortodoxieĭ ţie, celuĭ pusŭ de Dumnedeŭ bine credinciosuluĭ autocratorŭ al Orthodoxieĭ. Eră tu pre autocrate, păzesce Orthodoxia şi evsevia, dorindŭ a plăcea mareluĭ Dumnedeŭ şi impĕratuluĭ tuturor, al căruia charŭ şi milă să păzescă pre evsevi̇ósa îndelungŭ-dilita Măria ta, amin.

Egypet. Septembr. 12.7102 (1594) de la crearea lumeĭ.»

Observămŭ aci că decisiunile Biserice Orientale în cestiunea Calendariuluĭ, fără îndoélă vorŭ fi fostŭ comunicate şi Bisericeĭ Române, atâtŭ în Moldova câtŭ şi în Valachia. Acésta o afirmămŭ cu atâta maĭ multă siguranţă, căcĭ din Istorie scimŭ, că Patriarchiĭ Ieremia şi Meletie aŭ fostŭ amicĭ intimĭ atât cu Domniĭ cât şi cu Mitropoliţiĭ Românĭ contimporanĭ. Causa însĕ pentru care la noĭ aceste documente nu aŭ ajunsŭ,

este, că ele aŭ fostŭ in limba grécă, pe carea fórte puţinĭ Românĭ o inţelegeaŭ, éră literatură română pe acele timpurĭ nicĭ nu exista; abia atuncĭ se făceaŭ primele încercărĭ de a scrie câte-ceva românesce, şi acésta numaĭ in relaţiunile private. Originalele grecescĭ precum şi traducerile slavone, fiind accesibile la puţine persóne, ele in vicisitudinile necontenite întemplate in ţéră cu domniile şi Mitropoliile nóstre, s'aŭ perdutŭ remâindŭ numaĭ resultatul practicŭ,—devotamentul către Biserica Orthodoxă cu instituţiunile şi tradiţiunile eĭ, între care şi aceea pentru Calendariul vechiŭ, şi aversiunea către Calendariul noŭ, cunoscutŭ sub epitetul de «Papist.» Revenimŭ la Tomul Alexandrin pentru Pascĭ.

Tomul Alexandrin pentru Pascĭ se incepe cu cuvintele mareluĭ Vasilie: «daca noĭ ne amŭ indestula cu dogmele şi cu tradiţiunile părintescĭ, şi cu credinţa cea maĭ simplă şi neiscoditóre a Apostolilor, nu amŭ avea nevoe de tractate.» Meletie desvoltéză acéstă idee şi ḑice între altele că «tóte desbinările, eresurile, turburările Bisericeĭ, seŭ novismele suntŭ producţiunĭ ale ómenilor ambiţioşĭ. Acéstă rea deprindere a deşerteĭ slave omenescĭ o a prevenitŭ Dumneḑeŭ, când a ḑisŭ în sânta Scriptură: «*intreabă pe tatăl teŭ şi iţĭ va povesti, şi pre ceĭ maĭ marĭ aĭ teĭ şi iţĭ vorŭ spune*. Dacă Arie arŭ fi întrebatŭ pre părinţiĭ seĭ, nu arŭ fi renegatŭ divinitatea Fiuluĭ. Dacă Macedonie arŭ fi întrebatŭ pe ceĭ maĭ marĭ, nu arŭ fi înjositŭ pre Sântul Duchŭ.» Amintindŭ asemenea de Nestorie, de Dioscor şi de ceialalţĭ ereticĭ, autoriul trece la introducerea noueĭ Paschaliĭ, pre carea de năprasnă şi pe neaşteptate o a născocitŭ Roma cea vechie, neindestu-

lându-se cu socotinţele părinţilor, ci urmândŭ pre ale sale, cu tóte că unul dintre proroci sfătuiesce pre cei maĭ tinerĭ a nu se făli cu înţelepciunea lor în dauna cinsteĭ părinţilor. Acestŭ novismŭ a pricinuitŭ multŭ rĕŭ. Căcĭ elŭ a produsŭ invăluélă în poporă, deridere asupra părinţilor şi o rătăcire aprópe de judaismŭ. Romaniĭ ḑicŭ, că întru acésta nu este cestiune de credinţă, prin urmare novismul nu este primejdiosŭ. O! fiĭ ominescĭ cu inima vertósă! esclamă Meletie,— să admitemŭ că nu vine nicĭ o vĕtămare de la novismul acesta, dar totŭ asemenea elŭ nu aduce nicĭ vreunŭ folosŭ; de aceea, ce nevoie este de dênsul? Dacă a-lŭ priimi nu este primejdiosŭ, apoĭ şi a-l respinge nu este vĕtămătorŭ. Eră dacă elŭ este însoţitŭ de pericole atuncĭ trebuea-lŭ inlătura. Lucru micŭ nu este micŭ, dupre marele Vasilie, când pricinuesce o mare vătămare. Dar micŭ lucru este a turbura Biserica, a se înălţa maĭ presusŭ de părinţĭ şi a dispreţui ordinele cele Dumneḑeeşcĭ? Căcĭ însuşĭ Dumneḑeŭ poruncesce: „nu păşi preste hotarele cele viacĭnice, pre care le-aŭ pusŭ părinţiĭ teĭ." După acésta autorul se adresézā la persóna luĭ Silvestru patriarchul de Alexandria şi ḑice: „Stăpâne! Tu cerĭ ca eŭ să scriŭ ceva spre întărirea nu numaĭ a Sânteĭ nóstre Bisericĭ, ci şi pentru întărirea Copţilor vecinilor noştri, despre a cărora mântuitóre convertire se îngrijesce sufletul tĕŭ celŭ iubitoriŭ de Dumneḑeŭ, şi zelul tĕŭ cel asemenea cu al Apostolilor, pentru ca şi viacul presentŭ şi timpurile viitóre să aĭbă în faptele tale modelŭ de iubirea aprópeluĭ; şi eŭ, fiind ţie ascultătorŭ întru tóte, Stăpâne, şi conrăvnind îngrijirilor tale întru Domnul, m'am decisŭ şi acéstă dată a arĕta aceeaşĭ râvnă pen-

tru credinţă, pre carea, in multe chipurĭ o am arĕtatŭ deja, cu tótă slăbiciunea puterilor mele sufletescĭ şi trupeşcĭ, cu o deplină convingere, că in cestiunea presentă trebue a urma părinţilor, de şi canónele lor pentru serbarea pascilor nu s'ar potrivi cu calculele cele esacte ale socotitorilor de stele, cari aŭ multŭ timpŭ de prisosŭ. Căcĭ nu eĭ, ci părinţiĭ suntŭ dascaliĭ Bisericeĭ."

Maĭ departe urmézā o scurtă tratare despre pascĭ. Obiectul este espusŭ aşa, că numaĭ cine şcie bine astronomia şi paschalia o ar înţelege in traducerea literală din greceşce. De aceea pentru inţelegerea comună, ţinându-mĕ cât se póte maĭ aprópe de originalŭ, predaŭ aicĭ cuprinderea eĭ intru o formă simplificată cu observările necesare.

1) «Incă inţelepţilor celor vechĭ a fostŭ cunoscută neregularitatea (ἀνωμαλία) şi nepotrivirea séŭ fracţionarea timpuluĭ determinatŭ prin cursul sóreluĭ şi al luneĭ. Pentru scurtime noĭ n'amŭ voitŭ să espunemŭ cele ce aŭ scrisŭ eĭ despre acestŭ obiectŭ, şi maĭ cu seamă mult-şciutorul in ale Astronomieĭ Nicefor Grigoras [1], cu atâta maĭ vĕrtosŭ, că acelea suntŭ cunoscute şi latinilor.»

2) «Ba şi de Dumnedeŭ inţelepţiĭ părinţĭ aŭ avutŭ idee despre acéstă neesactitate (2), pre carea acum o

(1) Acestu istoricŭ Bisantin şi prea eruditŭ bărbatŭ al timpuluĭ séŭ, s'a născutŭ în Iraclia, oraşŭ al Pontuluĭ, la anul 1295, şi a muritŭ la 1360. Unŭ interesantŭ tractatu al sĕu despre Pascĭ se cuprinde în istoria scrisa de dânsul, Cap. VII. 13. p. 364—373, editatŭ 1829. Romae.

2) Suntu de însemnatŭ cuvintele luĭ Ioan Chrisostomul cătră postitori „Biserica luĭ Christos nu ţine socoteala de esactitatea timpurilor şi a dilelor, căcĭ de câte-orĭ se mănâncă acéstă pâne făcĕtóre de viaţă şi se bea pacharul acesta, se vesteşce mortea Domnuluĭ, şi se sevĕrşesce pascha. Dar fiind că părinţiĭ întâiuluĭ Sinodu au hotărîtŭ, când să fie pascele, de aceia Biserica respectând conglăsnirea şi unitatea generală, a primitŭ hotărârea lor."

scotŭ la iveală apusenii, nesciind, precum se pare, că preste 300 anĭ invechesce şi acestŭ Calendariŭ noŭ al lor, şi socotitorii de stele iarăşĭ vor fi nevoiţi a socoti stelele, şi a intreprinde o nouĕ indreptare a luĭ, carea va fi supusă aceleiaşĭ sórte, adecă îndreptărilor maĭ departe în infinitŭ. Măcar că introducĕtoriĭ de novisme 'şĭ promitu că Calendarul Grigorian va remânea fidelŭ şi neschimbatŭ în viacurĭ infinite dupĕ îndreptarea luĭ cea inventată de Ludovic Lolio ([1]), (dar încă Nicefor Grigoras în timpul seŭ intreprinsese ast-fel de lucrare, însĕ fără resultatŭ), dară eĭ rătăcescŭ din causa gelosieĭ. Dupĕ trecere de 300 anĭ, fie încă şi patru, timpul va descoperi aceea ce acum este acoperitŭ.

3) «Când părinţiĭ de la Niceea aŭ alcătuitŭ canonul pentru serbarea Pascilor, atuncĭ nu se observase încă neesactitatea causată de neajunsul câtorva minute, eră după ce aŭ trecutŭ ca la 300 anĭ după dânşiĭ, şi când din aceste minute s'a formatŭ o ḑi-noptime, abia atuncĭ s'a veḑutŭ abaterea ecquinoxuluĭ cu o ḑi-noptime. Fiind decĭ, că şi îndreptarea actuală a Calendariuluĭ, de necesitate are să se arăte neisprăvită cu trecerea totŭ atâtor sute de anĭ; apoĭ pe ce temeiŭ s'ar decide cineva să compună altă regulă pentru Pascĭ, în locul celeĭ părinteşcĭ, când ea este supusă la sórta învechireĭ, de şi latiniĭ negă acésta, seŭ o ascundŭ în umbră, când scadŭ din numĕrarea nóstră ḑece ḑile *).

[1]) Acestu astronomŭ a sfătuitŭ pe papa Grigorie XIII-lea să îndrepteze calendarul, şi a lepădatŭ din anul 1582 ḑece ḑile, care după calculul Iulian, introdusŭ cu 46 anĭ înainte de Christos, se împlinise în acel anu din fracţiunile de timpŭ rĕmase necalculate în fie-care anu; căcĭ dupĕ calendarul Iulian anul solariu se socóte de 365 ḑile şi 6 césurĭ pline, pe când în faptă el are 365 ḑile, 5 césurĭ, 48 minute şi 45 secunde.

*) Pe timpul când scria Meletie acestea în anul 1584, diferenţa între calendarul vechiŭ şi cel nou era numaĭ de 10 ḑile.

4) «Dupre mine este cu multŭ maĭ justŭ şi maĭ sigurŭ a urma canónele Sânţilor Apostolĭ şi ale părinţilor şi a prăsnui Pascele nicĭ maĭ înainte de Iudeĭ, nicĭ odată cu dânşiĭ, de câtŭ a călĭ, şi astădĭ a prefera părinţilor pre socotitoriĭ de stele, éră mâne a'ĭ arunca şi pe dânşiĭ.»

5) «Latinilor dupre noul Calendarŭ are să li se întâmple să facă Pascile, une-orĭ înainte de Iudeĭ, alte-orĭ odată cu dânşiĭ, precum experienţa va arĕta, seŭ timpul, acestŭ vĕditoriŭ comunŭ. Eră prin acésta eĭ vor călca Canonul Apostolicŭ, carele glăsuesce: «Decă vre-unŭ Episcopŭ, seŭ Presviterŭ, seŭ Diaconŭ va prăsnui sânta ḑi a Paşcilor cu Iudeiĭ, înainte de equinoxul de primă-vară, să se catheriséscă.»

6) «Prin acestŭ canonŭ Dumneḑeeşciĭ Apostolĭ, prescriŭ chreştinilor două comandamente: unul, a nu serba pascha înainte de equinoxul de primă-vară, al-tul, a nu o serba odată cu Iudeiĭ.»

7) «La aceste două comandamente Apostolice, Biserica în urmă a adaos încă două: intéiul, a face solemnitatea Paschăĭ după equinoxul de primă-vară, nu simplu şi cum s'ar întâmpla, ci anume după intéia plinolunie a luneĭ luĭ Martie, carea va cădea după acestŭ equinoxŭ, şi al doilea, în intéia Duminecă după acestŭ equinoxŭ. Acestŭ al doilea comandamentŭ obicĭnuitŭ să determină aşa: «Chreştiniĭ trebue să sevĕrşéscă Pascha după intéia plinolunie, în cea dintéiŭ Duminecă următóre.»

8) «Acestŭ comandamentŭ s'a predatŭ de ceĭ 318 parinţĭ adunaţĭ în Niceea, si pentru aceea are pentru noĭ aceeaşĭ putere îndatoritóre, ca şi Canonul Apostolescŭ. Insĕ vremea a rĕmasŭ în urmă de la timpul

Sinoduluĭ de Niceea cu treĭ ḑile şi ceva [1]. Aşa d. e. când lista (Paschalia) arată Pascha evreescă la 30 Martie, în faptă acéstă paschă în al patrulea circŭ (crug) al luneĭ, numaĭ este în acea ḑi, ci la 27 ale eĭ.»

9) «Dar unde este causa acesteĭ neesactitățĭ (ἀνωμαλία) a canonuluĭ Sânţilor Părinţĭ? — în cursul luneĭ. Plinolunia acestuĭ luminătoriŭ, după trecerea a 19 anĭ, se intórce la ḑilele de maĭ inainte. Acesta aŭ sciut'o părinţiĭ de la Niceea, şi pentru aceea aŭ compusŭ circul de 19 anĭ al luneĭ. Dar acestŭ circŭ, vorbindŭ strictŭ şi esactŭ, nu se începe din noŭ în unele şi aceleaşĭ minute, secunde şi terţiĭ (στιγμὰς, λεπτὰ καὶ ἄτομα), ci nu'ĭ ajunge 60 de părţĭ, care în curgere de 304 anĭ facŭ o ḑi, dar şi aceasta nedeplină, ci fără 70 de părţĭ, precum şcimŭ acésta de la Ptolomeiŭ [*], de la Psel [**], de la Argir Issaac şi de la marele Maxim. Şi aşa canonul pentru paschă este cu neputinţă să fie perfectŭ şi esactŭ din causa acesteĭ nepotrivirĭ a timpuluĭ; căcĭ nu se potŭ lua în calculŭ menţionatele fracţiunĭ, până ce cu trecerea de 304 anĭ nu se va forma întrégă ḑiua cea cu lipsurĭ (ἐλλείψιμος ἡμέρα)»

10) «*Imperfecţiunea Canonuluĭ Sânţilor Părinţĭ despre paschă a provenitŭ nu de la neşciinţa lor, ci de la neregularitatea calcululuĭ* (ἀπὸ τῆς ἀνωμαλίας τοῦ μέτρου) ḑilelor, césurilor, minutelor şi secundelor anuluĭ. Căcĭ şi chiar anul solariŭ se compune propriŭ nu din 365 ḑile şi 6 césurĭ depline, ci nu'ĭ ajunge 300 de

(1) In timpul părinţilor de la Niceea în anul 325 equinoxul de primăvară se punea la 21 Martie eră în timpul autoruluĭ acestuĭ tractatu era la 18 Martie. Prin urmare el remăsese atuncĭ în urmă cu treĭ ḑi-noptimĭ.

(*) Unŭ astronomŭ din viacul al 2-lea după Christ.

(**) Unŭ scriitorŭ bisantinŭ, Theologŭ, filosofŭ, matematicŭ şi medicŭ. Amurit pe la an. 1079.—

părţĭ, de unde în curgere de 300 anĭ se formeză o ḑi, carea dă înderăptŭ equinoxul, precum lămuritŭ se arată acésta din tabela (διάγραμμα) următóre:

Aniĭ de la creaţiunea lumeĭ	Equinoxele	
4756	Martie	25
5056	Martie	24
5356	Martie	23
5656	Martie	22
5956	Martie	21
6256	Martie	20
6556	Martie	19
6856	Martie	18

11. „Acéstă nepotrivire nu se póte înlătura, de cât doră numaĭ décă cineva ar recrea altminterea firea stelelor şi a tuturor corpurilor cereşcĭ, prefăcêndu-le maĭ înteiŭ în chaosŭ. Mintea luĭ Dumneḑeŭ creatriţa lumeĭ cu bună cuviinţă a compusŭ pentru dênsele o armonie nedeplină, pentru ca, precum ḑice Sântul Grigorie, să ajungă la hotarul cel deplinŭ".

12. „Noĭ amŭ arĕtatŭ causa imperfecţiuneĭ (σφάλματος) canonuluĭ Sânţilor părinţĭ pentru Paschă. Acum să vedemŭ, cum trebue a conglăsui acestŭ canonŭ cu cel apostolicŭ. Dupre canonul Sânţilor Apostolĭ noĭ suntemŭ datorĭ a serba luminata înviere a luĭ Christos nu maĭ înainte de equinoxul de primă-véra, şi nu chiar în ḑiua luĭ (1), ci după, şi pre lângă aceea deosebitŭ de Iudeĭ. Aşa dară noĭ trebue cu luare aminte să observămŭ equinoxul de prima-vară şi pascha Iudeilor, ca să nu ne întâlnimŭ cu dênsa, seŭ să nu apucămŭ înaintea eĭ.

(1) Altmintrele s'ar întâpla a prásnui Paşcele de doue-orĭ într'unŭ anŭ.

Eră canonul Sânţilor părinţi ne ordonă a severşi Pascha nu in ḑi simplă, ci in Dumineca, carea de la equinoxul de prima-veră va fi cea d'inteiŭ după plinolunie. Urmând acestor canone, de cât care nu póte fi maĭ bine, tu să facĭ aşa; să sciĭ, că după trecerea atâtor sutimĭ de anĭ de la Sinodul de Niceea equinoxul de prima-vară s'a abătutŭ cu treĭ ḑile, şi aşa când pascha Iudeilor, saŭ plinolunia cade Dumineca, apoĭ spre a înlătura intâlnirea cu dênsa, serbéză-o în Dumineca viitóre; éră când este maĭ timpuriŭ de Dumineca Stâlpărilor: atuncĭ serbéză acea Duminecă, şi în Dumineca următóre incepe Sânţita Paschă a ta.» Cu modul acesta dupre canonul Părinţilor cu maĭ multă esactitate se păzeşce şi canonul Apostolic».

Cu acesta se isprăvesce tractatul părintelui Meletie despre calculul paschalŭ. După căte-va anecdote miraculóse, creḑute în timpul seŭ, relative la nisce fenomene ce s'ar fi fostŭ severşind în timpul Pascelor creştinescĭ orthodoxe, încheie opera sa cu cuvintele: «Şi aşa să urmămŭ hotărîrilor Sânţilor părinţi, cele adeverite şi cu semne Dumneḑeescĭ ale Mântuitoruluĭ nostru, căruia împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sântŭ se cuvine slava şi stăpênirea, acum şi pururea şi în viaciĭ viacilor (1).

Precum am veḑutŭ în urmă, acestea le-aŭ scrisŭ Meletie Pigas îndată după Sinodul ţinutŭ în Constantinopole în anul 1533, sub Patriarchul Ieremia, anume pentru respingerea nouluĭ calendarŭ. Papa însĕ nu s'a opritŭ din calea sa: el a înfiinţatŭ chiar în Constantinopole o misiune stabilă compusă din Iesuiţĭ pentru propagarea

(1) Труды Кіевк. духовн. Академіи ап. 1865. Т. III. pag. 249—259.

latinismuluĭ în capitala Orthodoxieĭ orientale, şi între altele şi a nouluĭ Calendarŭ. In anul 1583 la 3 Noemvrie a sositŭ acolo Iesuitul Iuliŭ Monsinelli cu alţĭ doĭ trimişĭ de generalul lor Aquaviva din ordinul luĭ Grigoriŭ XIII-lea. Ambasadoriĭ, Francesŭ şi Veneţianŭ, 'ĭ aŭ luatŭ sub protecţiunea lor, a regulatŭ unŭ localŭ pentru dênşiĭ, éră pentru serviciul divinŭ li s'a datŭ şi înfrumuseţatŭ Biserica Sàntu Benedict, cedatâ de Sultanul ambasadoriuluĭ Francesŭ. Astfel de propagande se făceaŭ cu multă activitate şi în alte provinciĭ ale Bisericeĭ Orthodoxe. Propaganda latină respândea şcirea că Patriarchul Ieremia ar fi primitŭ noul Calendarŭ.

Pretutindenea eraŭ nedumerirĭ şi cereaŭ de la Constantinopole deslegărĭ şi lămurirĭ. Atât cestiunea calendariuluĭ, cât şi alte trebuinţĭ ale Orthodoxieĭ, cereaŭ convocarea unuĭ Sinodŭ mare, ale căruia decisiunĭ să fie impunĕtóre şi definitive. Una din cestiunĭ era şi înfiinţarea Patriarchieĭ în Rusia, şi alte cestiunĭ de disciplină bisericéscă.

Sinodul s'a convocatŭ în Constantinopole, la 12 Ianuarie, anul 1593, dupre stăruinţele maĭ ales ale patriarchuluĭ de Alexandria Meletie Pigas, carele póte fi privitŭ ca sufletul acestuĭ Sinodŭ. Sinodul a fostŭ fórte însemnatŭ, pentru care în actele Bisericeĭ marĭ el se numeşce Sinodŭ *mare şi întru tóte perfectŭ.* Afară de treĭ patriarchĭ: Ieremia al Constantinopoleĭ, Meletie Pigas al Alexandrieĭ şi Sofronie al Ierusalimuluĭ, — patriarchul Antiohieĭ a avutŭ aicĭ locotenentŭ şi reprezentantŭ al sĕŭ pre patriarchul Alexandrieĭ Meletie. In cunoscutele ediţiunĭ ale actuluĭ acestuĭ sinodŭ nu se arată anume ceĭlalţĭ membriĭ aĭ Sinoduluĭ, ci numaĭ se ḑice, că aŭ participatŭ şi Prea Sànţiţiĭ Archiereĭ ἐκ πάσης ἐπαρχίας

τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας τῶν ὀρθοδόξων. Sinodul representă óre-cum totă Biserica Orientală in persóna ierarchilor eĭ ceĭ maĭ principalĭ. La Sinodul acesta a fostŭ presentŭ şi ambasadorul Ţaruluĭ — Grigorie Atanasiev, trimisŭ pentru recunóşcerea patriarchieĭ noŭ-infiinţate in Rusia. De mult nu se vĕḑuse in Constantinopole, şi in totŭ Rĕsăritul unŭ astfel de Sinodŭ. Canonul 8-lea al acestuĭ Sinodŭ stabileşce ca serbarea Paschăĭ să se urmeze dupre regula pusă de sânţiĭ părinţĭ. După decisiunile şi gramatele particulare anteriore in privinţa nouluĭ calendarŭ, carele amenința a distruge vechiul aşeḑĕmentŭ bisericescŭ despre serbarea Pascilor, decisiunea acestuĭ Sinodŭ a fostŭ ântêea decisiune generală bisericéscă despre calendarŭ la rĕsăritŭ.

Eată cum se pronunţă canonul al 8-lea al acestuĭ Sinodŭ in privinţa nouluĭ calendarŭ.

«Dorimŭ, ca cele hotărite de părinţĭ în privirea sânteĭ şi mântuitoreĭ Paschă să remână neclătite. Şi s'a hotăritŭ aşa: «Toţĭ ceĭ ce ar cuteza să strice aşeḑĕmentul sântuluĭ icumenicŭ mareluĭ Sinodŭ ce a fostŭ in Niceea in presenţa prea iubitoriuluĭ de Dumneḑeŭ Impĕratul Constantin, aşeḑĕmentŭ ce se atinge de sânta serbare a mântuitoreĭ Paschă, să nu aĭbă comunicare cu Biserica şi să fie depărtaţĭ dela ea, décă cu inderâptnicie se vor opune la cele cu temeĭŭ poruncite. Şi acésta este ḑis despre mirenĭ. Eră dacă cineva dintre proestoşiĭ Bisericeĭ, episcopŭ, seŭ presviterŭ, séŭ diaconŭ după acéstă hotărire, ar indrezni pentru resvrâtirea poporelor şi turburarea Bisericilor să se isoleze şi să sevêrşască Pascha, inpreună cu iudeiĭ: pre unul ca acela sântul Sinodŭ l'a osindítŭ la înstreinare dela Biserică. — Şi aşa trebue a ne conforma cu acestŭ canonŭ al părinţilor: ceea

ce până acum, deopotrivă cu tóte celelalte, prin charul luĭ Dumneḑeŭ, păzeşce Biserica luĭ Christos. Amin.

Prin ultimul canonŭ 8-lea al acestuĭ sinodŭ s'a pusŭ pentru tot-deauna capetŭ tendinţelor papale de a se introduce noul calendariŭ şi în orientul orthodoxŭ. Sinodul acesta a pronunţatŭ pentru multŭ timpŭ, decă nu pentru tot-deauna sentenţia Bisericeĭ orthodoxe asupra calendariuluĭ gregorian. Dacă Papa nu făcea din calendarŭ o armă de propagandă, dacă nu esploata şi acéstă ocasiune în profitul supremaţieĭ sale, precum esploata chiar nenorocirele Bisericeĭ orthodoxe carea gemea sub jugul necredincioşilor, înălţindu-se şi lăudându-se pre sine, ca binecuvêntatŭ de Dumneḑeŭ, şi înjosind pre orthodoxĭ pentru nenorocirele lor, ca reprobaţĭ şi pedepsiţĭ de Dumneḑeŭ pentru că nu ascultă de papa: Póte că noul Calendariŭ ar fi fostŭ altfeliŭ privitŭ în orientŭ, simplu ca o cestiune de sciinţă, de calcule astronomice. El înse a devenitŭ în ochiĭ lor o unéltă, unŭ precursorŭ al propagandeĭ latine iesuitice. Biserica orthodoxă, consultând canónele sânţilor părinţĭ a veḑut că sinódele vechi aŭ stabilitŭ timpul şi modul serbăreĭ pascelor: 1) după equinoxul de primăvară, 2) după plinolunia cea ânteiŭ de la equinoxŭ, 3) după pascha Judeilor, 4) în ḑi de Duminică, fie aceasta cea următóre după plinolunie séŭ în a doua, dacă în cea dintâiŭ cadu pascele jidovescĭ.—S'a veḑutŭ că Pascele se potŭ serba conform canonelor dupe vechiul calendariŭ, şi de acea s'a hotărit ca în cele bisericescĭ să se menţine fără abatere vechile calcule paschale ale calendariuluĭ Iulian. S'a veḑutŭ tot-odată că dupre noul calendarŭ nu se potŭ păzi canónele întru tóte, aşa d. e. Pascele chreştinşcĭ dupre calendariul noŭ de multe orĭ cadŭ în aceiaşĭ ḑi cu ale

τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας τῶν ορθοδόξων. Sinodul repre-sintă óre-cum totă Biserica Orientală în persóna ierarchilor eĭ ceĭ maĭ principalĭ. La Sinodul acesta a fostŭ presentŭ şi ambasadorul Ţaruluĭ — Grigorie Atanasiev, trimisŭ pentru recunoşcerea patriarchieĭ noŭ-înfiinţate în Rusia. De mult nu se vědŭse în Constantinopole, şi în totŭ Resăritul unŭ astfel de Sinodŭ. Canonul 8-lea al acestuĭ Sinodŭ stabileşce ca serbarea Paschăĭ să se urmeze dupre regula pusă de sânţiĭ părinţĭ. După decisiunile şi gramatele particulare anteriore în privinţa nouluĭ calendarŭ, carele ameninţa a distruge vechiul aşedĕmentŭ bisericescŭ despre serbarea Pascilor, decisiunea acestuĭ Sinodŭ a fostŭ ântĕea decisiune generală bisericéscă despre calendarŭ la rĕsăritŭ.

Eată cum se pronunţă canonul al 8-lea al acestuĭ Sinodŭ în privinţa nouluĭ calendarŭ.

«Dorimŭ, ca cele hotărîte de părinţĭ în privirea sânteĭ şi mântuitoreĭ Paschă să remână neclătite. Şi s'a hotărîtŭ aşa: «Toţĭ ceĭ ce ar cuteza să strice aşedĕmentul sântuluĭ icumenicŭ mareluĭ Sinodŭ ce a fostŭ în Niceea în presenţa prea iubitoriuluĭ de Dumnedeŭ Impĕratul Constantin, aşedĕmentŭ ce se atinge de sânta serbare a mântuitoreĭ Paschă, să nu aibă comunicare cu Biserica şi să fie depărtaţĭ dela ea, decă cu înderâptnicie se vor opune la cele cu temeiŭ poruncite. Şi acésta este dis despre mirenĭ. Eră dacă cineva dintre proestoşiĭ Bisericeĭ, episcopŭ, seŭ presviterŭ, seŭ diaconŭ după acéstă hotărîre, ar îndrezni pentru resvrâtirea poporelor şi turburarea Bisericilor să se isoleze şi să sevĕrşască Pascha, împreună cu iudeiĭ: pre unul ca acela sântul Sinodŭ l'a osînditŭ la înstreinare dela Biserică. — Şi aşa trebue a ne conforma cu acestŭ canonŭ al părinţilor: ceea

ce până acum, deopotrivă cu tóte celelalte, prin charul luĭ Dumnedeŭ, păzeşce Biserica luĭ Christos. Amin.

Prin ultimul canonŭ 8-lea al acestuĭ sinodŭ s'a pusŭ pentru tot-deauna capetŭ tendinţelor papale de a se introduce noul calendariŭ şi în orientul orthodoxŭ. Sinodul acesta a pronunţatŭ pentru multŭ timpŭ, decă nu pentru tot-deauna sentenţia Bisericeĭ orthodoxe asupra calendariuluĭ gregorian. Dacă Papa nu făcea din calendarŭ o armă de propagandă, dacă nu esploata şi acéstă ocasiune în profitul supremaţieĭ sale, precum esploata chiar nenorocirele Bisericeĭ orthodoxe carea gemea sub jugul necredincioşilor, înălţindu-se şi lăudându-se pre sine, ca binecuvêntatŭ de Dumnedeŭ, şi înjosind pre orthodoxĭ pentru nenorocirele lor, ca reprobaţĭ şi pedepsiţĭ de Dumnedeŭ pentru că nu ascultă de papa: Póte că noul Calendariŭ ar fi fostŭ altfeliŭ privitŭ în orientŭ, simplu ca o cestiune de sciinţă, de calcule astronomice. El inse a devenitŭ în ochiĭ lor o unéltă, unŭ precursorŭ al propagandeĭ latine iesuitice. Biserica orthodoxă, consultând canónele sânţilor părinţi a vědut că sinódele vechi aŭ stabilitŭ timpul şi modul serbăreĭ pascelor : 1) după equinoxul de primăvară, 2) după plinolunia cea ânteiŭ de la equinoxŭ, 3) după pascha Judeilor, 4) în ḑi de Duminică, fie aceasta cea următóre după plinolunie séŭ în a doua, dacă în cea dintâiŭ cadu pascele jidovescĭ.—S'a vědutŭ că Pascele se potŭ serba conform canónelor dupe vechiul calendariŭ, şi de acea s'a hotărit ca în cele bisericescĭ să se menţine fără abatere vechile calcule paschale ale calendariuluĭ Iulian. S'a vědutŭ tot-odată că dupre noul calendarŭ nu se potŭ păzi canónele întru tóte, aşa d. e. Pascele chreştinşcĭ dupre calendariul noŭ de multe orĭ cadŭ în aceiaşĭ ḑi cu ale

τῆς ανατολικῆς ἐκκλησίας τῶν ὀρθοδόξων. Sinodul represintă óre-cum totă Biserica Orientală în persóna ierarchilor eĭ ceĭ maĭ principalĭ. La Sinodul acesta a fostŭ presentŭ şi ambasadorul Ţaruluĭ — Grigorie Atanasiev, trimisŭ pentru recunóşcerea patriarchieĭ noŭ-înfiinţate în Rusia. De mult nu se vĕḑuse în Constantinopole, şi in totŭ Resăritul unŭ astfel de Sinodŭ. Canonul 8-lea al acestuĭ Sinodŭ stabileşce ca serbarea Paschăĭ să se urmeze dupre regula pusă de sânţiĭ părinţĭ. După decisiunile şi gramatele particulare anteriore în privinţa nouluĭ calendarŭ, carele amenința a distruge vechiul aşeḑĕmentŭ bisericescŭ despre serbarea Pascilor, decisiunea acestuĭ Sinodŭ a fostŭ ântéea decisiune generală bisericéscă despre calendarŭ la rĕsăritŭ.

Eată cum se pronunţă canonul al 8-lea al acestuĭ Sinodŭ în privinţa nouluĭ calendarŭ.

«Dorimŭ, ca cele hotărîte de părinţĭ în privirea sânteĭ şi mântuitóreĭ Paschă să remână neclătite. Şi s'a hotăritŭ aşa: «Toţĭ ceĭ ce ar cuteza să strice aşeḑĕmentul sântuluĭ icumenicŭ mareluĭ Sinodŭ ce a fostŭ în Niceea în presenţa prea iubitoriuluĭ de Dumneḑeŭ Impĕratul Constantin, aşeḑĕmentŭ ce se atinge de sânta serbare a mântuitóreĭ Paschă, să nu aibă comunicare cu Biserica şi să fie depărtaţĭ dela ea, decă cu înderâptnicie se vor opune la cele cu temeĭŭ poruncite. Şi acésta este ḑis despre mirenĭ. Eră dacă cineva dintre proestoşiĭ Bisericeĭ, episcopŭ, seŭ presviterŭ, seŭ diaconŭ după acéstă hotărîre, ar îndrezni pentru resvrâtirea popórelor şi turburarea Bisericilor să se isoleze şi să sevêrşască Pascha, înpreună cu iudeiĭ: pre unul ca acela sântul Sinodŭ l'a osinditŭ la înstreinare dela Biserică. — Şi aşa trebue a ne conforma cu acestŭ canonŭ al părinţilor: ceea

ce până acum, deopotrivă cu tóte celelalte, prin charul luĭ Dumnedeŭ, păzeşce Biserica luĭ Christos. Amin.

Prin ultimul canonŭ 8-lea al acestuĭ sinodŭ s'a pusŭ pentru tot-deauna capetŭ tendinţelor papale de a se introduce noul calendariŭ şi în orientul orthodoxŭ. Sinodul acesta a pronunţatŭ pentru multŭ timpŭ, décă nu pentru tot-deauna sentenţia Bisericeĭ orthodoxe asupra calendariuluĭ gregorian. Dacă Papa nu făcea din calendarŭ o armă de propagandă, dacă nu esploata şi acéstă ocasiune în profitul supremaţieĭ sale, precum esploata chiar nenorocirele Bisericeĭ orthodoxe carea gemea sub jugul necredincioşilor, înălţindu-se şi lăudându-se pre sine, ca binecuvéntatŭ de Dumnedeŭ, şi injosind pre orthodoxĭ pentru nenorocirele lor, ca reprobaţĭ şi pedepsiţĭ de Dumnedeŭ pentru că nu ascultă de papa: Póte că noul Calendariŭ ar fi fostŭ altfeliŭ privitŭ în orientŭ, simplu ca o cestiune de sciinţă, de calcule astronomice. El înse a devenitŭ în ochiĭ lor o unéltă, unŭ precursorŭ al propagandeĭ latine iesuitice. Biserica orthodoxă, consultând canónele sânţilor părinţĭ a vědut că sinódele vechi aŭ stabilitŭ timpul şi modul serbăreĭ pascelor: 1) după equinoxul de primăvară, 2) după plinolunia cea ânteiŭ de la equinoxŭ, 3) după pascha Judeilor, 4) în ḑi de Duminică, fie aceasta cea următóre după plinolunie seŭ în a doua, dacă în cea dintâiŭ cadu pascele jidovescĭ.—S'a vědutŭ că Pascele se potŭ serba conform canónelor dupe vechiul calendariŭ, şi de acea s'a hotărit ca în cele bisericescĭ să se menţine fără abatere vechile calcule paschale ale calendariuluĭ Iulian. S'a vědutŭ tot-odată că dupre noul calendarŭ nu se potŭ păzi canónele întru tóte, aşa d. e. Pascele chreştinşcĭ dupre calendariul noŭ de multe orĭ cadŭ în aceiaşi ḑi cu ale

τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας των ὀρθοδόξων. Sinodul representă óre-cum tótă Biserica Orientală în persóna ierarchilor eĭ ceĭ maĭ principalĭ. La Sinodul acesta a fostŭ presentŭ şi ambasadorul Ţaruluĭ — Grigorie Atanasiev, trimisŭ pentru recunoşcerea patriarchieĭ noŭ-înfiinţate în Rusia. De mult nu se vedĭuse în Constantinopole, şi in totŭ Resăritul unŭ astfel de Sinodŭ. Canonul 8-lea al acestuĭ Sinodŭ stabileşce ca serbarea Paschăĭ să se urmeze dupre regula pusă de sânţiĭ părinţĭ. După decisiunile şi gramatele particulare anteriόre în privinţa nouluĭ calendarŭ, carele amenința a distruge vechiul aşedĭementŭ bisericescŭ despre serbarea Pascilor, decisiunea acestuĭ Sinodŭ a fostŭ ântéea decisiune generală bisericéscă despre calendarŭ la rĕsăritŭ.

Eată cum se pronunţă canonul al 8-lea al acestuĭ Sinodŭ în privinţa nouluĭ calendarŭ.

«Dorimŭ, ca cele hotărîte de părinţĭ în privirea sânteĭ şi mântuitóreĭ Paschă să remână neclătite. Şi s'a hotărîtŭ aşa: «Toţĭ ceĭ ce ar cuteza să strice aşedĭementul sântuluĭ icumenicŭ mareluĭ Sinodŭ ce a fostŭ în Niceea în presenţa prea iubitoriuluĭ de Dumnedĭeŭ Imperatul Constantin, aşedĭementŭ ce se atinge de sânta serbare a mântuitóreĭ Paschă, să nu aibă comunicare cu Biserica şi să fie depărtaţĭ dela ea, decă cu înderăptnicie se vor opune la cele cu temeĭŭ poruncite. Şi acésta este dĭis despre mirenĭ. Eră dacă cineva dintre proestoşiĭ Bisericeĭ, episcopŭ, seŭ presviterŭ, seŭ diaconŭ după acéstă hotărîre, ar îndreznì pentru resvrătirea popórelor şi turburarea Bisericilor să se isoleze şi să sevĕrşască Pascha, înpreună cu iudeiĭ: pre unul ca acela sântul Sinodŭ l'a osînditŭ la înstreinare dela Biserică. — Şi aşa trebue a ne conforma cu acestŭ canonŭ al părinţilor: ceea

ce până acum, deopotrivă cu tote celelalte, prin charul lui Dumnedeŭ, păzeşce Biserica luĭ Christos. Amin.

Prin ultimul canonŭ 8-lea al acestuĭ sinodŭ s'a pusŭ pentru tot-deauna capetŭ tendinţelor papale de a se introduce noul calendariŭ şi în orientul orthodoxŭ. Sinodul acesta a pronunţatŭ pentru multŭ timpŭ, decă nu pentru tot-deauna sentenţia Bisericeĭ orthodoxe asupra calendariuluĭ gregorian. Dacă Papa nu făcea din calendarŭ o armă de propagandă, dacă nu esploata şi acéstă ocasiune în profitul supremaţieĭ sale, precum esploata chiar nenorocirele Bisericeĭ orthodoxe carea gemea sub jugul necredincioşilor, înălţindu-se şi lăudându-se pre sine, ca binecuventatŭ de Dumnedeŭ, şi înjosind pre orthodoxĭ pentru nenorocirele lor, ca reprobaţĭ şi pedepsiţĭ de Dumnedeŭ pentru că nu ascultă de papa: Pote că noul Calendariŭ ar fi fostŭ altfeliŭ privitŭ în orientŭ, simplu ca o cestiune de sciinţă, de calcule astronomice. El înse a devenitŭ în ochiĭ lor o unéltă, unŭ precursorŭ al propagandeĭ latine iesuitice. Biserica orthodoxă, consultând canónele sânţilor părinţĭ a vedut că sinodele vechi aŭ stabilitŭ timpul şi modul serbăreĭ pascelor : 1) după equinoxul de primăvară, 2) după plinolunia cea întéiŭ de la equinoxŭ, 3) după pascha Judeilor, 4) în di de Duminică, fie aceasta cea următóre după plinolunie séŭ în a doua, dacă în cea dintâiŭ cadu pascele jidovescĭ.—S'a vedutŭ că Pascele se potŭ serba conform canónelor dupe vechiul calendariŭ, şi de acea s'a hotărit ca în cele bisericescĭ să se menţine fără abatere vechile calcule paschale ale calendariuluĭ Iulian. S'a vedutŭ tot-odată că dupre noul calendarŭ nu se potŭ păzi canónele întru tóte, aşa d. e. Pascele chreştinşcĭ dupre calendariul noŭ de multe orĭ cadŭ in aceiaşĭ di cu ale

Iudeilor, seŭ inainte de dènsele, ceea ce este improtiva hotărireĭ Sinoduluĭ dela Niceea. De acéstă hotarîre sinodală se ţine Biserica orientală pănă astăḑĭ, nestrĕmutat in tóte ţerile : Greciĭ, Ruşiĭ, Romàniĭ pretutindenea, Bulgariĭ, Serbiĭ, Arabiĭ, Armeniĭ, Copţiĭ, etc. Ataşamentul la calendariul Iulian este aşa de adîncŭ gravatŭ in spiritul şi credinţa religiósă a poporelor orientale, şi este privit ca o cestiune principală şi de viaţă a orthodoxieĭ lor, incàt, chiar aceia dintre orthodoxĭ, grecĭ, ruşĭ, armenĭ, Românĭ etc. cariĭ de felurite nevoĭ lumescĭ aŭ fostŭ siliţĭ să se alieze prin uniunea bisericéscă cu papismul, între condiţiunele de conservare a credinţeĭ şi Bisericeĭ orthodoxe la carea eĭ in fond aŭ voitŭ să aparţină şi după uniune, aŭ pusŭ şi păstrarea calendariuluĭ Bisericeĭ Orthodoxe. Vomŭ aminti, d. e. pre Româniĭ uniaţĭ din Transilvania şi Ungaria. Mitropolitul Theofil, carele era în fruntea uniuneĭ, in anul 1697, Fevruar, adunândŭ unŭ soborŭ generalŭ in Alba-Iulia, in adoua şedinţă sinodala s'a decisŭ ca ritul Bisericeĭ orthodoxe române să nu se schimbe, şi disciplina eĭ să nu se schimbe cu încetul, şi să se substitue ale bisericeĭ latine, apoĭ ca «Calendariuluĭ vechiŭ să nu se substitue cel noŭ, ci până când ceialalţĭ neuniţĭ de ritul grecescŭ in ţerele caseĭ austriace vor remânea in usul calendariuluĭ celuĭ vechiŭ, să remâie şi uniţiĭ (Magaz. ist. p. Dacia, tom. III pag. 270]. Tot aseminea aŭ urmatŭ uniaţiĭ, ruşĭ, grecĭ şi armenĭ.

A rĕmasŭ până astăḑĭ în Biserica orientală, saŭ maĭ esactŭ in tóte Bisericele orientale, convingerea fermă că Biserica, pentru păzirea vechilor canóne ale sale nu are trebuinţă de altŭ calendariŭ maĭ bunŭ de càt acela pre carele il are, de şi el nu este esactŭ in calculele

astronomice, calcule înse care nu se raportă la aşedĕmintele Sinodale pentru serbarea pascilor; Că Calendariul noŭ, pe lângă aceea că este privitŭ ca precursorele papismuluĭ, distruge sistemul stabilitŭ de Biserica orthodoxă antică pentru serbarea Pascelor, şi face ca Pascha chreştinéscă să se intelnéscă cu pascha jidovésca, ceea ce nu trebue să se întemple; căcĭ invierea luĭ Christos este hotarul între judaismŭ şi chreştinismŭ, şi Pascele aŭ inceputŭ pentru omenire o eră nouă spirituală, cu totul opusă jidovismuluĭ.

Biserica orthodoxă, compusă de deosebite naţionalităţĭ, fie carea cu ale lor Bisericĭ autocefale şi independinte în lăuntrul lor, are o constituţiune federativă. Suntŭ nisce principiĭ generale, care exprimă unitatea lor şi care nu se potŭ călca fără a se rumpe acea unitate spirituală. Astfeliŭ suntŭ *dogmele credinţeĭ*, *Cultul*, *Ierarchia* şi *disciplina*. Cine strică unitatea în aceste principiĭ, cine îşĭ face dogme noue, cine modifică cultul, cine desorganisază Ierarchia şi disciplina bisericéscă, acela rumpe unitatea cu orthodoxia, devine prin forţa lucrurilor schismatic între ceialalţĭ orthodoxĭ. De es: Dacă vre-una din Bisericĭ ar adopta noul calendariŭ, prin acésta ar desorganiza cultul divinŭ: Pascele şi celelalte serbătorĭ ea nu le ar maĭ serba odată cu întréga Biserică orthodoxă, ci de necesitate va trebui să le sĕrbeze o-dată cu latiniĭ. Tóte celelalte Bisericĭ orthodoxe vor privi pasul acesta ca o schismă în orthodoxie, şi ca apropiere de papismŭ; căcĭ cultul divinŭ n'ar maĭ sta pe bazele orthodoxieĭ. De aceea orĭ toţĭ orthodoxiĭ trebue să se ţină de Calendariul vechiŭ, pentru ca să păstreze unitatea cultuluĭ, orĭ toţĭ să primescă

calendariul noŭ, pentru acelaşĭ resonŭ al unităţeĭ bisericescĭ.

In anul 1864, guvernul principeluĭ Cuza, impins de dorinţa a feliurite reforme de introdusŭ in România, doria se introducă şi noul Calendariŭ. Avea înse consciinţa că acéstă reformă, nu se póte face numaĭ prin ordine administrative, fiind că avea să provóce o perturbare in ordinea bisericéscă esistentă, anume, in ceea ce priveşce serbătorile chrestinescĭ orthodoxe ; de aceia aŭ decisŭ, ca maĭ ânteiŭ să aĭbă consentimentul măcar indirect al Bisericeĭ naţionale române. Guvernul prevedea, că introducend calendariul noŭ prin ordonanţă guvernamentală se va vedea isolatŭ de naţiune in tóte momentele unde viaţa politică se intélnesce cu cea bisericéscă, anume la anul noŭ, la Crăciun, la Botezul Domnuluĭ, la Pascĭ. Ceremoniele aceste politice—religióse guvernul ar fi fostŭ silitŭ să le facă numaĭ cu nemţiĭ catholicĭ şi protestanţĭ éră nu cu Româniĭ orthodoxĭ, nicĭ cu ceĭalalţĭ orthodoxĭ trăitorĭ in ţéră grecĭ, ruşĭ, bulgarĭ, sêrbĭ, etc. Era decĭ silitŭ să aducă şi Biserica la ideea sa. Dar fiind că era ingrijatŭ ca nu-cumva Biserica să-i se opunĕ, de aceia a meditatŭ a convoca unŭ consiliŭ bisericescŭ, şi a-ĭ pune acéstă intrebare: «este calendariul o cestiune dogmatică seŭ o cestiune pur sciinţifică astronomică.» Guvernul ar fi fostŭ mulţumitŭ să aĭbă unŭ simplu rĕspunsŭ, că „Calendariul este cestiune pur sciinţifică.“ Prin acestŭ respunsŭ el câştiga din doue puncturĭ de privire: 1), Că se credea in drept a introduce calendariul noŭ prin mĕsurĭ administrative, 2) la intemplare de óre-care inconveniente, respunderea se arunca asupra cleruluĭ, carele prin rĕspunsul seŭ a impinsŭ pe guvernŭ la acestŭ pasŭ. Pe guvern il

încuragia în întreprinderea sa şi împregiurarea, că, afară de Mitropolitul Nifon, de Episcopul Rîmnicului ş-al Argeşuluĭ, toţi ceialalţi Ierarchĭ eparchialĭ, eraŭ locotenenţi provisoriĭ, puşĭ de guvernŭ, spre administrarea eparchiclor, până la alegerea Episcopilor la scaunele vacante. Se credea că aceştĭ administratorĭ provisorĭ şi tot odată aspiranţĭ, vor fi docilĭ şi devotaţĭ guvernuluĭ în tóte voinţele sale.

In luna luĭ Decembriŭ, Ministrul Bolintineanu a chematŭ în Bucurescĭ pre uniĭ din locotenenţiĭ de episcopĭ aĭ Românieĭ, anume pre ceĭ maĭ progresiştĭ, fără ale arĕta şi acestora motivul.

Toţĭ s'aŭ adunatŭ dupre invitare în capitala Bucurescĭ, şi anume: Calinic locotenentul Mitropolieĭ Moldoveĭ, Dionisie locotenentul Episcopieĭ de Buzeŭ, Melchisedec locotenentul episcopieĭ de Huşĭ, Archierul Iónichie Evantias, —egumenul de la Câmpul-lung, Archiereul Athanasie Troados. Nu s'aŭ convocatŭ însĕ betrânul Episcopŭ de Rîmnic—Calinic, nicĭ Archiereul Neofit Scriban Locotenentul Episcopieĭ de Argeşŭ, deaseminea nicĭ Nectarie Chermesiul locotinentul Episcopieĭ de Romanŭ : —creḑuţĭ maĭ dinainte ca contrarĭ aceşteĭ ideĭ, pentru simplitatea lor.

Din convorbirile preliminare avute cu persónele invitate în cestiunea calendaruluĭ, guvernul, veḑend că cestiunea este combătută, şi că póte resultatul nu va fi favorabilŭ, a decisŭ a înmulţi numĕrul persónelor din clerŭ, care să respundă la întrebarea guvernuluĭ, cu socotinţă că aşa numĕrul progresiştilor va coverşi pre aĭ retrograḑilor! Prin unŭ noŭ ordinŭ ministerial saŭ convocatŭ încă, Archimandritul Genadie procuratorul Bisericeĭ Sf. George-nou din Bucurescĭ, Ar-

chimandritul Iosif curatoriul Sărindaruluĭ, Archimandritul Onufrie egumenul Monastireĭ Sinaia, Protosinchelul Veniamin Catulescu Catichetŭ, şi monachul Sofronie Vârnav. Dupre înţelegerea prealabilă între Ministrul de Culte şi Mitropolitul s'a decisŭ ca consiliul bisericescŭ pentru Calendariŭ să se compună dintre persónele bisericescĭ convocate de guvernŭ ânteiŭ şi din cele de pe urmă, afară de monachul Vârnav, pre carele Mitropolitul n'a vrutŭ să-l priméscă (1), şi ḑiua întrunireĭ s'a decisŭ la 12 Ianuarie.

Intre acestea jurnalele guvernamentale propagaŭ cu tótă puterea introducerea nouluĭ celendariŭ, defăimaŭ pre cel vechiŭ, ocăraŭ clerul, numindu-lŭ *Strigoiŭ*, *Covăĭ*, *retrogradŭ*, duşmanŭ al progresuluĭ etc. etc. Se scrieaŭ broşurĭ demonstrătóre superiorităţeĭ calendariuluĭ noŭ. Insĕ ómeniĭ cu minte desaprobaŭ procedarea guvernuluĭ.

In adunările ce se făciaŭ în casa bĕtrânuluĭ Eliad Rădulescu, cestia calendaruluĭ era la ordinea ḑileĭ. Pidalionul era pe masă şi venerabilul Eliade esplica canónele ortodoxe pentru serbarea pascelor nu în acelaşŭ timpŭ cu Jidoviĭ, pre cum se face de cătră ceĭ cu calendariul noŭ. Toţĭ asistenţiĭ aprobaŭ păzirea aşeḑemintelor Bisericeĭ ortodoxe, şi desaprobaŭ fapta

(1) Monachul Sofronie Vârnavŭ, unul dintre adepţiĭ principiilor estreme revoluţionare francese, formatŭ în scóla luĭ Blanqui, Payat, Rochefort, etc. carele plângea şi se înfuria când cânta Marsiliesa. Se călugărise in Monastirea Némţuluĭ pentru ca ajungêndŭ mare să pótă reforma în spiritul seŭ clerul românŭ. Dar neputend a ajunge stareţŭ şi fiindŭ acolo uritŭ obscesc şi disgraţiatŭ de principele Cuza, s'a dusŭ la Bucurescĭ, spre a oferi acolo serviciele sale, cuĭ vor trebui. A muritŭ la Beradŭ, unde propaga eresurile sale politice şi religióse, şi stăruia să se alégă deputatŭ.

guvernuluĭ de a adopta calendariul papistăşescŭ. Se vorbia, că puţinŭ maĭ înainte de a se ivi ideea introduncereĭ nouluĭ calendariŭ, Capitala Românieĭ fusese visitată de Bori şeful Iesuiţilor orientalĭ dela Constantinopole, care ar fi conferitŭ maĭ multe dile cu ómeniĭ noştri de statŭ, că prin urmare, guvernul ar fi decisŭ a introduce în România papismul, şi că introducerea nouluĭ Calendariŭ ar fi numaĭ primul pasŭ la acésta.

Bĕtrânul Eliade, sub aceste inspiraţiunĭ a compusŭ următórea petiţiune către Mitropolitul:

«Inaltŭ pré sânţite Stăpâne!

Sciutŭ este pré sânţieĭ tele că:

Canonul VII-lea al sânţilor şi Dumnedeescilor apostolĭ catherisece pe totŭ Episcopul şi preotul ce va schimba rânduiala paşcilor:

Sinodul ânteiŭ dela Niceea aşedă pe rânduele nestrămutate serbarea paşcilor după legiuirea sânţilor apostolĭ.

Canonul ânteiŭ al Sinoduluĭ de Antiochia, pe temeiul sinódelor de maĭ ânainte, şi maĭ vĕrtos al celuĭ dela Niceea, lépădă din Biserică orĭ ce Episcopŭ şi presviterŭ, ce ar cuteza a schimba serbarea Paşcilor din hotărîrea mareluĭ Sinodŭ, şi pe orĭ ce mirenŭ ce va cuteza a se împărtăşi cu aseminea Episcopĭ seŭ proestoşĭ chateresiţĭ.

Aceste canóne nu aŭ numaĭ cuvêntul maĭ pre susŭ de fire, ce nu este datŭ minţiĭ omeneşcĭ a'l străbate şi înţelege, ci şi logica cea maĭ esactă a legilor naturale şi eterne; pentru că sfârşitul vine în urma începutuluĭ, pentru că orĭ ce *mâine* vine după *astădĭ*, pentru că orĭ ce progresŭ şi perfecţie vine după unŭ

altŭ progresŭ maĭ vechiŭ. Paşcile creştinilor dar, ca mântuitorŭ al nemuluĭ omenescŭ în genere, a se serba inainte seŭ deodată cu paşcile Ebreilor mântuitoriŭ numaĭ uneĭ micĭ porţiunĭ a umanităţeĭ, ar fi o resturnare a legilor natureĭ şi o simptomă de smintire a minţeĭ şi celeĭ maĭ ordinare. Biserica este şi cată să fie representantă a logiceĭ ominescĭ în genere, şi n'apututŭ comite o aseminea neconsequenţă, de a permite a se serba paşcile chrestinităţeĭ adevĕrate vre-o-dată înainte, seŭ deodată cu paşcile Ebreilor.

Pe lângă cuvintele, ce le impune bunul simţŭ, seŭ drépta judecată, este şi adevĕrul istoricŭ in serbarea paşcilor chreştinilor, căcĭ învierea Mântuitoruluĭ a fostŭ în urma paşcilor Ebreilor, éră nu înainte seŭ în aceeaşĭ ḑi.

Calendariul Grigorian, ce se propune astăḑĭ a se pune în locul Calendaruluĭ vechiŭ Iulian, restórnă cu totul rânduéla paşcilor şi aduce adesea ca chreştiniĭ să serbeze acéstă sântă şi dumneḑeéscă ḑi în contra legilor natureĭ, în contra logiceĭ umane şi divine, în contra adevĕruluĭ istoricŭ, adică când maĭ înainte de paşcile Ebreilor, când în aceeaşĭ durată de timpŭ.

Calendariul Grigorian este esactŭ pentru astronomĭ, seŭ pentru ceĭ ce observă timpiĭ, nu însĕ şi o normă pentru paşcĭ şi serbătorĭ, ce s'a constituitŭ de Sinóde.

A lua calendariul Grigorian dreptŭ normă la serbabarea ḑilelor marĭ şi la câte aŭ legiuitŭ Sinódele, este a ne rĕtăci atâta, câtŭ a lua cineva de dascălŭ unŭ astronomŭ, ca să-lŭ învețe logica, seŭ theologia, seŭ orĭ-care altă şciinţă, ce nu este de competinţa seŭ specialitatea aceluĭ dascalŭ.

Calendariul Grigorian, cu unŭ cuventŭ, este unŭ luxŭ sciinţificŭ, éră nu o necesitate de prima ordine; şi decă după densul ajungemŭ la a fi catherisiţĭ de sântele Sinóde, şi a ne desbina de biserica ecumenică a resăritului, în carea se cuprindŭ patru patriarchate, doue sinóde, al Greciei şi al Rusiei, şi atâtea Archiepiscopate autocefale, atuncĭ noĭ ceĭ josŭ insemnaţĭ in timpŭ de treĭ ḑile şi cu noĭ atâtea milióne de Românĭ, nu voimŭ a cădea sub anathema sânţilor apostolĭ şi sântelor sinóde, şi cu atâtŭ maĭ puţinŭ a ne desbina de Biserica ecumenică a Rĕsărituluĭ.

Suntemŭ sicurĭ, pré sânte stăpâne, că aceleaşi cunoscinţe şi lumine, maĭ pre susŭ de cunoscinţele şi judecăţile nóstrre te ocupă şi pe pré sânţia ta spre păstoria turmeĭ cuvêntătóre, că acelaşĭ spiritŭ de adevĕrŭ te inspiră, şi că nu te veĭ lăsa a cădea în cursa ce ţi s'a întinsŭ de către desbinătoriĭ de meserie şi cariĭ ş'aŭ făcutŭ ojucărie din pacea şi linişte a publiculuĭ.

Nu putemŭ priimi o prefacere atâtŭ de desbinătóre, şi plecatŭ ne rugămŭ, ca în numele canónelor, în numele a ḑece milióne de Românĭ din tóte părţile, în numele a doue sute de milióne de chreştinĭ Ortodoxĭ, să facĭ pre orĭ cine să înţelégă, că Biserica Rĕsărituluĭ işĭ are, maĭ pre susŭ de tóte, instituţiunile, constituţiunea sa sinodică, adică federativă, şi nimenea nu póte pune legĭ noue nicĭ a preface vre-o lege fără sinodŭ compusŭ de deputaţĭ din câte patru patriarchatele şi ambele sinóde şi archiepiscopatele autocefale.

Fórte uşurel aŭ luat-o dătătoriĭ de projecte, de nu vorŭ fi luat-o în numele forţeĭ şi arbitrariuluĭ, în plină constituţie garantată de şépte puterĭ şi susţinută de cincĭ milióne de Românĭ.

Iar în casul de al doilea, nicăirĭ unŭ guvernŭ eterodoxŭ, nu póte întrebuinţa forţa în plina toleranţă, violândŭ consciinţa şi faptele unuĭ clerŭ ortodoxŭ.

Nu se póte, prè sânte stăpâne, când tóte religiunile şi cultele în ţéra nóstră se bucură de o plină libertate, religia dominantă ortodoxă să fie violată şi persecutată până acolo încâtŭ să-şĭ schimbe şi serbătorile în contra legiuirilor Apostolilor şi Sinódelor.

Aĭ prè sânţieĭ Tale prè plecaţĭ fiĭ spirituali!

Suplica acésta s'a tipăritŭ în miĭ de esemplare şi s'a trimisŭ în capitală şi prin tótă ţéra spre a se subscrie. In curgere de câteva ḑile în Bucurescĭ s'aŭ adunatŭ miĭ de subscrierĭ, şi suplica s'a datŭ Mitropolituluĭ Nifon.

Insĕ înainte de a se primi suplica aceasta la Mitrolie, sosindŭ ḑiua de 12 Ianuarie, consiliul pentru Calendariŭ s'a întrunitŭ la Mitroplie, unde sub preşedenţa Mitropolituluĭ, s'a ascultatŭ adressa guvernuluĭ cu întrebarea pentru noul calendariŭ, şi s'a începutŭ discuţia asupra rĕspunsuluĭ ce trebue a i se da din partea Bisericeĭ.

S'a cititŭ canonul apostolicŭ al VII-lea, a căruia comentariŭ făcutŭ de Biserica mare, cu deosebire a întorsŭ luarea aminte a consiliuluĭ, fiindŭ că trateză pe largŭ despre cele legiuite pentru serbarea paşcilor, carea este împĕrătésa şi Dómna tuturor serbătorilor creştinescĭ. Reproducemŭ aicĭ dupre Pidalionŭ partea cea maĭ însemnată din acestŭ comentariŭ, privtóre la serbarea paşcilor şi la calendariul cel noŭ al latinilor.

«Patru lucrurĭ neapĕrate se caută, pentru Pascha nóstră:

1. Că Pascha trebue a se face tot-deauna după equi-

noxul (isimeria) de primă-vară; 2) Că nu se cade a se face în aceiaşi ḑi cu legiuita Paschă a Iudeilor, (amândouă acestea se hotărăscŭ de canonul acesta 7-lea apostolesc); 3) Ca să nu se facă chiar şi absolut după equinoxŭ, ci după cea ânteiŭ plinolunie a luĭ Martie, carea va cădea după equinoxŭ; şi 4) Ca să se facă în ânteea Duminică ce va cădea după plinolunie (eră aceste doue din predanie le avemŭ şi nu din canon). Drept aceea ca să se păzească tus-patru rînduirile acestea de o potrivă în tótă lumea, şi să prăznuéscă Christianiĭ întru aceeaşĭ vreme, şi întru aceeaşĭ ḑi sfânta Paschă, şi să nu aĭbă trebuinţă în fiesce-care anŭ de astronomĭ, şi de soboră, aŭ întocmitŭ de Dumneḑeŭ înţelepţiţiĭ părinţĭ canonul (îndreptariul) cel pentru Paschă. Dar însemnéză că pentru anomalia mişcăreĭ luneĭ, nu se păzesce a patra rânduire tot-deauna, ci câte-odată se calcă. Fiind că dupre Matheiu Vlastar, după 300 de anĭ, cu doue ḑile după ânteia plinolunie urméză a se face pascha Iudeilor în ḑi de Duminică. Eară aceste doue ḑile care prisosesc din anomalia acésta, adăugându-se, trecŭ une-orĭ preste Duminica ânteia, carea se întemplă după plinolunia luĭ Martie, în carea Duminică noĭ atuncĭ prăznuimŭ stâlpările, şi în cea viitóre facemŭ Pascha. Eară din acéstă puţină călcare, nicĭ o abatere de la evsevie, nicĭ ceva necuviinciosŭ, orĭ primejdie sufletéscă nu urméză. Pentru acésta şi Dumneḑeescul Chrisostom (în cuvêntul către ceĭ ce postesc la Pascĭ) ḑice: „Scumpetatea timpuluĭ şi pândire a ḑilelor Biserica luĭ Christos nu scie. Fiind că de câte orĭ cineva mănâncă pânea acésta de viaţă făcĕtóre şi bea păcharul acesta, vestesce mórtea Domnuluĭ, şi Paşcĭ sevêrşesce. Ci fiind că la soborul ânteiŭ s'aŭ adunatŭ părinţiĭ şi aŭ rânduitŭ

când să se facă Pascha, Biserica, cinstind pretutindenea învoirea şi unirea, a primitŭ rânduealá, carea eĭ aŭ făcutŭ. Decĭ, dupre Chrisostom, trebuia şi latinii maĭ mult să cinstéscă învoirea şi unirea Bisericiĭ, de cât pândirea vremilor (adică a equinoxuluĭ) carele s'a pogoritŭ acum la 11 Martie, fiind în vremea soboruluĭ I-iŭ la 21 Martie, şi să prăznuéscă Pascha cu noĭ, şi să nu necinstéscă pre ceĭ 318 de Dumneḑeŭ şi de rane purtătorĭ părinţi, cariĭ aŭ legiuitŭ acésta dupre Dumneḑeéscă luminare, socotindu'ĭ pre dênşiĭ ca pre nisce fără minte, şi ocărîndŭ Biserica, pre maĭca nóstră a tuturor. Că de ar fi şi greşitŭ Biserica, negreşit nu s'ar fi pricinuitŭ atâta mare bine din acéstă amăruntă pază a vremeĭ, pre cât de mare rêŭ s'aŭ pricinuitŭ prin deosebirea acésta şi prin desbinarea produsă în Biserica Catholică. Căcĭ, ḑice Chrisostom: «nu se îngrijesce Dumneḑeŭ şi Biserica de ast-feliŭ de pândire a vremilor şi a ḑilelor, de cât pentru singură unirea şi pacea.» Şi veḑĭ, iubitule, cum, dupre Dumneḑeescul Chrisostom, latiniĭ suntŭ schismaticĭ, pentru că din noŭ aŭ isvoditŭ paschalia lor şi calendariul, nu pentru că acésta n'ar fi dreptŭ dupre equinoxŭ; pentru că şi noĭ vedemŭ, că equinoxul a rĕmasŭ cu adevĕrat 11 ḑile înapoĭ: ci pentru că cu acésta s'aŭ deosebitŭ de noĭ, carea este o vinovăţie neiertată, dupre acelaşĭ sfântŭ părinte. Că ḑice în acelaşĭ cuvêntŭ, a posti cineva, şi a face Paschă în acéstă vreme, orĭ în alta (d. p. după 21 ale luĭ Martie, precum facemŭ noĭ, orĭ după 11 ale luĭ Martie, precum facŭ latiniĭ) acésta nu este vinovăţie. Eară a disbina cineva Biserica, şi a se improtivi cu iubire de certă, şi a face împărecherĭ şi despărţirĭ, şi a se deosebi pre sine pentru tot-deauna de la totalitatea obştéscă a Bisericeĭ, acésta este unŭ pĕcatŭ neer-

tatŭ, şi vrednicŭ de prichană, şi are multă muncă şi pedepsă. Că trebue să scie eĭ, că şi sobórele cele icumenice, care s'aŭ făcutŭ după cel ânteiŭ, şi ceia l-altĭ părinţĭ vedea cu adevĕratŭ şi eĭ, ca nisce înţelepţi ce eraŭ, că multŭ s'a pogoritŭ equinoxul. Dar înse n'aŭ voitŭ a-lŭ strămuta din 21 Martie, unde l'a găsitŭ soborul l-iŭ, cinstind maĭ mult învoirea şi unirea Bisericeĭ, de cât amărunţimea equinoxuluĭ, care nu pricinuesce nicĭ la aflarea Paschăĭ nóstre vre-o turburare, nicĭ vătămarea evsevieĭ. Eară maĭ ales că amărunţimea acésta şi pricinuesce latinilor doue necuviinţĭ marĭ, adică: a prăznui Pascha orĭ cu Iudeiĭ, care este împrotiva acestuĭ canonŭ apostolescŭ, orĭ maĭ înainte de Iudeĭ.»

S'a cetitŭ apoĭ canonul l-iŭ al sinoduluĭ de Antiochia.

După aceea s'a vorbitŭ despre pericolul, la care s'ar espune orthodoxia Bisericeĭ Române prin adoptarea isolatŭ de ceia-lalţĭ orthodoxĭ a Calendariuluĭ Grigorian, anume că Biserica nóstră va fi silită să serbeze pascele şi tóte celelalte serbătorĭ, odată cu Biserica Romeĭ, ceea ce în ochiĭ lumeĭ orthodoxe ar da motivŭ a crede, că noĭ voimŭ a ne desbina de Biserica orthodoxă şi a trece la uniune cu Catolicismul apusanŭ. Pe deoparte Biserica orthodoxă ne-ar declara schismaticĭ, pe de altă parte cea Romană încă nu ne-ar primi în sinul eĭ numaĭ cu Calendariul cel noŭ, şi aşa noĭ ne am pomeni isolaţĭ de totă lumea chreştină, ca o nouă sectă chreştină, şi puşĭ în posiţiune orĭ de a recunósce greşala făcută prin arbitrara şi nechibzuita prefacere a Cultuluĭ bisericescŭ, fără consimţimêntul celor lalte biserici orthodoxe, orĭ a trece cu totul la papismŭ, ceea ce ar fi o altă prăpastie pentru naţiunea română şi bisericesce şi politicesce. Spre înlăturarea deci a acestor mari

pericole pentru naţiunea şi Biserica română, consiliul bisericescŭ s'a decisŭ a respunde guvernuluĭ în aşa modŭ, ca să se vedă, că Biserica română nu pote admite, în rânduelele sale, introducerea nouluĭ Calendarŭ.

Eată acelŭ respunsŭ:

„Astă-dĭ Duminică 12 Ianuarie, adunându-ne la Sf. Mitropolie, în presenţa pré-sânţieĭ sale părinteluĭ Mitropolitŭ, subscrişiĭ, observând cu mare luare aminte întrebarea făcută de D. Ministru al Cultelor prin adresa No. 73, amŭ vedutŭ că diferenţa ce esistă între Calendarele Iulian şi Grigorian, deşi în sine este o chestie curatŭ de sciinţă astronomică, dar strînsa legatură pusă de sinodul I-iŭ de la Niceea între calendariul Iulian şi Biserică, este stabilirea serbătorilor, şi maĭ cu deosebire a serbătoreĭ Pascelor şi cele ce ţinŭ de densele, carea în Biserica orthodoxă a devenitŭ ca o dogmă, după cuprinderea canonuluĭ I-iŭ al sinoduluĭ de la Antiochia, unde cele hotărîte în acelŭ sinodŭ pentru serbarea Pascelor, se numescŭ „bine dogmatisite“.

Acestŭ jurnalŭ se va comunica D-luĭ Ministru al Cultelor de cătră pré sânţia sa părintele Mitropolitul.»

Subscrişĭ: Nifon Mitropolitul Ungro-Vlachieĭ.
Locotenentŭ Mitropolitŭ Moldavieĭ Calinic Miclescu
D. Traianopoleos locotenentŭ de Buzeŭ
Locotenentŭ Huşilor Archiereul Melchisedec
Ioanikie Evantias
A. Troados
Archimandritŭ Genadie Sf-Georgianu
Archimandr. Iosif Naniescu Sărindărenu
Archimandr. Onufrie Sinaitu
Veniamin Cătulescu.

Atitudinea consiliuluĭ bisericescŭ în cestiunea calen-

dariuluĭ a fostŭ aprobată în țéră de toțĭ ómeniĭ cu minte și cu simțŭ religiosŭ. Căcĭ atât în capitală cât și în tótă țéra se respândise vestea, că guvernul voesce să forțeze clerul a primi uniunea cu Biserica papistă și a părăsi orthodoxia. Când m'am înturnatŭ la Hușĭ, orășeniĭ aŭ trimisŭ o deputațiune, carea a esprimatŭ în persóna mea mulțemire și felicitare înaltuluĭ clerŭ român pentru apărarea așeḑĕmintelor Bisericeĭ nóstre orthodoxe. Numaĭ puțin acéstă atitudine a representanților Bisericeĭ române a fostŭ aprobată și de celelalte bisericĭ orthodoxe. Patriarchul icumenicŭ, prin scrisóre sinodală a mulțemitŭ Mitropolituluĭ Nifon pentru apĕrarea așeḑĕmintelor bisericescĭ, și respingerea Calendariuluĭ Grigorian, cel nu odată respinsŭ de biserica orthodoxă a Rĕsărituluĭ.

Guvernul românŭ deocamdată a fostŭ nemulțemitŭ de rĕspunsul datŭ de consiliul bisericescŭ; însĕ în urmă, veḑĕnd murmura cea mare ce provocase în țéră ideea schimbăreĭ calendariuluĭ și modul esploatăreĭ opoziționare a acestuĭ casŭ, a recunoscutŭ dreptatea consiliuluĭ bisericescŭ, și a părăsitŭ și el ideea introducereĭ calendariuluĭ apusanŭ.

Din tóte acestea resultă 1) că în Biserica orthodoxă este de mult formată convincțiunea, că calendariul noŭ este bazatŭ pe calcule astronomice, maĭ esacte de cât cel vechiŭ. Dar cu tóte aceste suntŭ formate și tare ținute și următórele convincțiunĭ:

2. Că Calendariul Iulian fiind fórte strînsŭ legatŭ cu așeḑĕmintele Bisericeĭ ortodoxe stabilite de sinóde pentru serbarea pașcelor și cu celelalte serbătorĭ comune ortodoxieĭ, nicĭ o Biserică orthodoxă particulară nu'l póte

primi fără a deveni schismatică către totalitatea orthodoxiei, cel puţină în privirea cultului.

3. Că pentru schimbarea Calendarului bisericescă se cere consimţimêntul întregei Biserici Orthodoxe, întrunită într'ună sinodă generală, carele, după ce ar decide părăsirea vechiului calendară şi a normei stabilite de dênsul pentru uniformitatea ţinerei sĕrbătorilor, să stabileze o normă nouă, carea deasemìnea să fie adoptată de întrêga Biserică Orthodoxă. Altminterea, din punctul de vedere bisericescă, nu se póte găsi altă mijlocă pentru adoptarea Calendariului nouă.

4. Ce se atinge de dorinţa ce mulţi dintre Români, mai ales ómenii de sciinţă, o aŭ de a se conforma cu Calendariul statelor civilisate, ne remâne ună singură mijlocă de o cam dată, anume: în actele vieţei nóstre civile şi politice a întrebuinţa amêndouĕ datele, atât cea dupre calendariul vechiă, cât şi cea dupre calendariul cel nouă.

M'am credută datoră a face acéstă dare de sémă, pentru ca nu cineva să crédă, că Calendariul nouă nu se póte introduce la noi numai din o rea voinţă seŭ din ignoranţa clerului nostru. Nu! Constituţia federativă a bisericei orthodoxe, principiele unităţei spirituali a Bisericei, nu permită nici uneia dintre Bisericele Orthodoxe particulare, fie ele ori cât de independente şi ori cât de autocefale în relaţiunele lor esteriore, nu permită, dic, a se isola din unitatea generală, fără dauna de a deveni schismatică.

Melchisedec Episcop de Romanu

ȘCIINȚA LA PREOȚI.(¹)

(Urmare)

Inerția saŭ lenea preotuluĭ nu stă numaĭ în a nu face nimicŭ, ci și în a face ceea ce nu este datorŭ. De ce folosŭ suntŭ pentru el saŭ pentru poporenii seĭ acele cunoscințe ce nu privescŭ la starea sa? Ba din protivă, nu devin ele chiar vătămătore și pentru unul și pentru cei-l-alți absorbindu-ĭ timpul consacratŭ studiilor și instrucțieĭ datorite și necesarie? Putea-va respunde el, când i se va cere socotelă la tribunalul cel Prea înaltŭ de întrebuințarea ḑilelor ce i s'a datŭ, putea-va respunde, spre a se îndrepta, că a fostŭ adâncŭ cunoscĕtorŭ în șciințele fisice?

Studiile preotuluĭ, îndreptate cu totul către a le preoțieĭ sale, se raportă la doĕ puncte principale: la învĕțătură și la morală.

Când ḑicemŭ, că preotul trebue să studie și să cunoscă sântele dogme, nu pretindemŭ ca totŭ preotul să caute a se adânci în aceea ce are sciința bisericescă maĭ înaltŭ; nu ḑicemŭ că trebue a întra în studiul celor ḑise de aceia care combatŭ sântele învĕțăturĭ și punŭ împrotivă sânțiĭ Părințĭ ca maĭ puternicŭ și maĭ învederatŭ să 'șĭ apere ale lor ḑise. Acestŭ fel de cunoscințe suntŭ păstrate numaĭ pentru aceia dintre dênșiĭ carĭ s'au devotatŭ sciințiĭ theologice intr'adins pentru apĕrarea credințeĭ. Pentru preoțĭ în genere se cere cu stricteța numaĭ să cunoscă bine punc-

(¹) Traducere dupe Luzerna Episcopul Langreĭ de preotul C. Moșescu

tele invĕțătureĭ chreștine; să scie temeliile pe care suntŭ așeḍate; să pótă deosebi dogma de părere; ceia ce hotărasce Biserica și voiesce a fi sprijinitŭ și ceca ce condamnă.

Preotul, după invĕțătura apostoluluĭ Petru, este datorŭ a fi totŭ d'auna gata spre rĕspunsŭ la totŭ cel ce 'lŭ întrébă despre ale legiĭ. I. Petr. II. 15. Acéstă cunoscință netedă, dréptă și precisă despre credința cea dréptă este neapărată pentru el ca să nu caḍă în rĕtăcire și pentru alțiĭ ca să nu'ĭ ducă în rĕtăcire. Ținerea cu scumpătate a dogmelor este cea d'ânteiŭ și cea maĭ de căpitenie calitate a învĕțăturilor chreștinescĭ. Spre a o căpĕta este necesitate de a conserva, în tótă întregimea și curăția sa, forma antică și sacră a cuvintelor, așa cum ni le-a lăsatŭ Părințiĭ noștriĭ în credință. II. Tim. I. 3.

Obiectul de tóte ḍilele al sfătuirilor unuĭ păstorŭ; obiectul de căpitenie al preoțieĭ fiind de a face pe poporeniĭ sĕĭ să ție invĕțăturile dumneḍeescĭ, este de necesitate a se dĕda cu deosebire la studiul moraleĭ chreștine. Daca el n'are o deplină cunosciință de sântele canóne, cum va putea să le explice altora lămuritŭ fără a le slăbi saŭ a le exagera? Invĕțăturile sale vor cădea în uitare, care rĕtăcesce, saŭ in asprime, care displace. El, saŭ va ținea sufletele într'o încredere periculósă saŭ le va arunca într'o desperare adîncă.

Asemenea, când se află la mărturisire fără a cunósce regulile penitențeĭ, fără a sci să facă deosebire între pĕcate, fără a avea mĕsură in dare de canóne, în loc de a întórce pe pĕcătoșĭ la Dumneḍeŭ iĭ va ține sub jugul diavoluluĭ. Câte odată, multa sa bunătate, iĭ face să nu'șĭ maĭ cunóscă pĕcatele și altă dată asprimea

peste mĕsură, desperându-ĭ, îĭ face să stea în pĕcatŭ. De va ierta pĕcatele este rĕŭ, şi de nu le va ierta iar rĕŭ. Nesciinţa şi escesul mergŭ totŭ d'auna împreună. Se cerŭ cunosciinţe şi prin urmare studiŭ spre a se ţine totŭ d'auna în calea de midloc unde stă adevĕrul.

Orbul neputândŭ să ţie calea drĕptă, se lovesce când de o parte, când de alta.

Tótă lectura ce póte face unŭ preotŭ se reduce la doĕ feluri: la lectura cărţilor profane şi la lectura cărţiloŭ religióse.

Cărţile înprotivitóre sânteĭ nóstre religiĭ, făcute saŭ de necredincioşĭ înprotiva christianismuluĭ, saŭ de chriticĭ înprotiva Bisericeĭ, potŭ fi cetite de clericiĭ aprofundaţĭ în cunoscinţele theologice. Citirea lor este permisă cu scopŭ de a vedea retăcirile din ele, a le face cunoscute şi altora şi a le combate. Braviĭ ostaşĭ aĭ luĭ Iisus-Cristos trebue să'şĭ cunóscă inemiciĭ numaĭ spre a-ĭ putea combate. De aceea şi ceĭ ce aŭ permisiunea de a citi ast-fel de cărţi, cată să fie cu multă luare aminte şi prudenţă, căcĭ, câţĭ neferiçiţĭ n'aŭ căḑutŭ în acestŭ abisŭ cercându-l cu imprudenţă! Şi câţĭ soldaţĭ n'aŭ căḑutŭ în acéstă luptă de ideĭ nefiindŭ armaţĭ în deajunsŭ! Să se gândéscă câte mesurĭ nu iaŭ ceĭ ce compunŭ medicamente din veninurĭ spre a nu se învenina şi eĭ!

Cărţile profane de istorie saŭ de literatură, care nu suntŭ molipsite de imoralitate şi nereligiositate, nu numaĭ că nu suntŭ oprite celor Bisericescĭ, dar potŭ să le fie şi de folosŭ. Solomon împodobi templul Domnuluĭ cu aurul nemurilor păgâne şi Juda Macabeul aternă în templu prăḑile ce luase de la necredincioşiĭ învinşĭ. Istoria laică a împĕrăţiilor are strinsă legă-

tură cu istoria religieĭ. Ele strebatŭ seculiĭ impreună intelnindu-se la totŭ pasul. Și nimenĭ nu cunósce deplinŭ pe una, daca nu scie pe ceea-laltă.

Asemenea este de mare folosŭ la predicarea cuventuluĭ luĭ Dumnedeŭ de a fi preotul cunoscetor și de literatura profană. Savanțiĭ Părinți aĭ Bisericieĭ: Ciprieniĭ, Ambrosiĭ, Basiliĭ, Gregoriĭ de Nazianz, Chrisostomiĭ, Augustiniĭ, și alțiĭ atâția invețară arta de a compune acele homeliĭ elocuente și pline de pietate, ascultate cu uimire in timpiĭ lor și citite cu admirare de seculiĭ următorĭ; să cunóscă pe scriitoriĭ ceĭ marĭ aĭ Greciei și aĭ Romeĭ profane. Pogóre-se dar preoțiĭ in aceste mine fecunde, pe urmele acestor marĭ invețătorĭ și inavuțéscă-se cu tesaurile ce conținŭ intr'insele și apoĭ viiă și respândéscă-le in poporŭ.

Insĕ, după ce s'aŭ incărcatŭ cu aceste prețióse avuțiĭ, să sciă, că nu le aŭ adunatŭ pentru sine-le ca să strălucéscă in lume, — acéstă deșertăciune să o lase pe seama vanitoșilor fiĭ aĭ seculuĭ, ci să le dee Bisericiĭ pentru care le a strînsŭ. Avuția acésta a lor este profană, dar trebue să o intrebuințeze religiosŭ. Preotul cată să scie că cunoșcințele sale literariĭ orĭ câtŭ ar fi de marĭ nu suntŭ averea sa proprie, pentru că nicĭ chiar el nu este al seŭ, ci al sufletelor ce păstoresce. Ce ar cugeta el despre unŭ proprietarŭ, care ar privi florile ce'ĭ impodobescŭ grădina ca avere principală și de preferatŭ seceriștirilor ce 'ĭ àmplu grânarile?

Așa, nu se cade preotuluĭ a cultiva literile cu dauna sciințeĭ proprie dregetorieĭ sele, ci numaĭ cu privire la acéstă sciință; numaĭ spre a'ĭ servi să o impodobéscă, să o infrumusețeze și să o facă maĭ plăcută la prii-

mire şi gustare. Literatura este pentru cunoscinţele bisericesci, ceea-ce este lustrul pentru colori; el nu servă de câtŭ ale deskide şi ale face strĕlucitóre. A face din literatură obiectul de căpitenie al ocupatiunilor sale, a prefera forma fondului, a sacrifica principalul prisosului, este a lăsa neapăratul trebuinsiosŭ şi a alerga după plăcutŭ. Stimă cineva, óre, pe arhitectul ce se ocupă numaĭ de ornamente şi neîngrijaşce soliditatea? Cine se uĭtă la trenţele încărcate de broderiĭ scumpe?

Dintre studiile bisericescĭ trebuinciose preoţilor, studiul sânteĭ scripturĭ este cel maĭ necesariŭ. Sânta scriptură este tesaurul în care suntŭ inkise tóte avuţiile sciinţeĭ cerescĭ; este isvorul din care esŭ cu abondinţă tóte cunoscinţele bisericescĭ; este temelia cea maĭ trainică şi singura temeliă trainică a edificiuluĭ instrucţiuneĭ chreştine. Dară nu vĕ mulţumiţĭ, vomŭ ḑice şi noĭ cu Domnul Christos, numai a citi sântele scripturĭ, ci inţelegeţi-le, pĕtrundeţi-vĕ de dinsele, (Ioan V. 39) şi veţĭ afla în ele totŭ ce este trebuinciosŭ pentru voĭ şi pentru ceĭ-lalţĭ chreştinĭ. Numaĭ cărţile sânte formeză ómenĭ sânţĭ. Când ne rugămŭ, vorbimŭ cu Dumneḑeŭ şi când citimŭ sântele scripturĭ, vorbesce Dumneḑeŭ cu noĭ. Acestŭ admirabilŭ cuvênt al luĭ Dumneḑeŭ se póte înţelege de totă mintea. Omul cu puţină învĕţătură gustă din simplicitatea luĭ şi savantul saŭ învĕţatul îĭ admiră adîncimea cea nemĕsurată. El este, după st. Pavel apostolul neamurilor, viŭ şi eficace (lucrătorŭ), petrunde maĭ multŭ ca sabia cu doĕ ascuţiturĭ; intră şi strebate pînă în increţiturile sufletuluĭ şi ale minţeĭ; pînă la înkeeturĭ şi mĕduvă şi judecă cugetile şi mişcările inimeĭ. Ebr. IV. 12.

Studiațĭ dară scriptura şi studiul eĭ vĕ va întări credința. Studiațĭ scriptura şi maximile eĭ vĕ vor insufla pietate. Studiațĭ scriptura şi preceptele eĭ vĕ vor îndupleca să faceți fapte bune. Studiațĭ scriptura şi regulile eĭ vĕ vor învĕța să înfrînațĭ patimile. Studiațĭ scriptura şi principiile eĭ vĕ vor întări improtiva tentațiunilor. Studiațĭ scriptura şi promisiunile eĭ vĕ vor îmbărbăta sîrguințele. Studiațĭ scriptura şi amerințările eĭ vĕ vor scuti de pĕcatŭ. Biserica din scriptură scóte dogmele ce hotărasce, morala ce învĕță, cultul ce prescrie, disciplina ce reguléză. In scriptură dar va afla şi preotul tóte învĕțăturile, tóte îndemnurile la fapte bune, tóte îmbărbătările şi mustrările ce e datorŭ să facă poporuluĭ. II. Tim. III. 16. 17. Nutrite, pĕtrunse, sprijinite şi insuflețite de sucul sântelor scripturĭ, învĕțăturile preotuluĭ vor fi pline de soliditate, care înduplecă, de oncțiune, care atinge ânima şi de putere, care trage la sine pe ceĭ ce le ascultă; lipsite de acestŭ sucŭ necesariŭ, nu vor fi de câtŭ nisce sunete deşarte, carĭ vor resuna în aerŭ şi vor lovi audul, într'unŭ kipŭ plăcutŭ póte, dar fără vr'unŭ folosŭ.

La studiul st-lor scripturĭ trebue a adaoge studiul tradițiunilor, care le explică, le comentéză, le desvoltă, le decide înțelesul, le aplică principiile şi scóte urmărĭ dintr'ensele. Scrierile sânților Părințĭ oferă materie întinse şi de mare folosŭ la lectura şi meditațiile clericilor. Intrensele se află tratate pe largŭ şi tóte punctele învĕțătureĭ şi ale moraleĭ chreştine. Eĭ vor admira modelele de eloquență chreştină ce vor întémpina ; vor afla precepte şi exemple de totŭ ce se cade să facă şi de cum se cade să fie ; în fine dintr'ensele se vor forma

spre a corespunde cu serviciile ce suntŭ însărcinaţi a esercita.

Cu tóte acestea, iar nu trebue a se afunda în studiul, prea întinsŭ pentru unŭ omŭ, al tuturor scrierilor sânţilor învĕţătorĭ aĭ Bisericiĭ ; ci trebue a căuta, a alege şi a medita numaĭ pe acelea ce'ĭ potŭ fi de ajutorŭ la regularea purtăreĭ sale saŭ pe acelea ce se potrivescŭ cu subiectele ce are să desvolte. Asemenea şi cu st-le canone. Din colecţiunea synodelor să estragă numaĭ pe acelea ce'ĭ potŭ servi a'şĭ dirige viaţa privată şi publică, faptele sale personale şi ministeriul seŭ. Să ia exemplu în acésta de la aceia ce sapă în pămentŭ ca să afle metalurĭ pentru trebuinţele societăţeĭ ; eĭ nu scotŭ totŭ ce întâlnescŭ fără deosebire, ci caută, alegŭ şi scotŭ numaĭ metalele de folosŭ trebuinţelor nóstre.

In fine trebue a studia cărţile theologilor şi maĭ virtos ale moraliştilor, alegĕnd pe cele maĭ stimate şi maĭ esacte, precum şi cuvintele predicatorilor cele maĭ solide şi maĭ eloquente spre a putea învĕţa dintr'ênsele modul de a predica sântul cuventŭ cu bunŭ succesŭ.

Am ḑis că spre a căştiga sciinţa este de nevoie a studia ; ânsĕ nu e de ajuns numaĭ acésta, ci trebue a o şi cere prin rugăciune dela Dumneḑeŭ, sórele adevĕruluĭ, tatăl lumineĭ şi părintele a totŭ darul perfectŭ de la care avemŭ totŭ ce putemŭ avea. Iac. I. 17. Trebue a ruga pe Dumneḑeŭ ca să-'ĭ ajute a se folosi, maĭ înainte de a începe unŭ studiŭ.

Sântul Augustin, ale căruĭ scrierĭ numeróse, pline de erudiţie şi profunde facŭ parte însemnată din luminile Bisericiĭ, ḑice, că a căpĕtatŭ maĭ multe cunoşcinţe stând în genuche înaintea luĭ Iisus-Christosŭ pe cruce, decât din cărţĭ. Iar sântul Pavel, învĕţătorul gintelor, declară

că n'are altă sciinţă de cât pe Iisus-Christos stând pe cruce. I. Cor. II. 2

Aşa dar, preotul, dacă'ĭ va bine-cuvînta Dumnedeŭ ostenelile să ia aminte a nu'şĭ atribui şieşi succesul, ci totă gloria să o dee luĭ Dumnedeŭ. Pe sine să nu se considere de cât ca pe unŭ lucrătorŭ ce planteză şi udă, dar care nu póte da crescerea.

Dar, vaĭ! cât suntemŭ de nefericiţi. Nu este bine de care să nu abusămŭ şi din care să nu avemŭ fatalul talentŭ de a ne face unŭ reŭ! Sciinţa, atât de trebuinciósă celor bisericescĭ şi atât de importantă pentru diregetoria lor, devine pentru mulţĭ dintr'enşiĭ uă cursă şi uă causă de cădere. Marele Apostolŭ se plângea de acésta încă din timpul seŭ. «Sciinţa îngâmfeză, dicea el.» I. Cor. VIII. 1. Astfel, preotul lucrând pentru mântuirea altora, lucréză adesea pentru peirea sa. I. Cor. IX. 27. Săpând temeliile edificiuluĭ ce e datorŭ să ridice, se înmormênteză pe sine însuşĭ.

Viiă-'şĭ în sine dară şi recunoscă-şĭ retăcirea şi pĕcatul aceĭ preoţĭ, din nefericire forte numeroşĭ, ce se cred scutiţĭ de orĭ-ce studiŭ, după ce aŭ eşitŭ din seminariŭ şi s'aŭ preoţitŭ. Eĭ înceteză din lucrare tocmaĭ când aŭ maĭ multă trebuinţă de dénsa. Şi ce ar dice eĭ despre unŭ judecătorŭ, care ar privi ca nefolositorŭ studiul legilor după ce a ajunsŭ să şadă pe fotelul tribunaluluĭ spre a le aplica? Preoţiĭ vĕdĕnd că maĭ mariĭ lor îĭ lasă la judecata cugetuluĭ lor, nu aŭ întru nimicŭ opinia celor maĭ micĭ care le impune îngrijirea, nicĭ judecata luĭ Dumnedeŭ care 'ĭ va pedepsi.

Studiile seminariale fiind scurte şi uşóre nu suntŭ de cât o preparaţie pentru nişte studiĭ maĭ profunde şi ne-

intrerupte. In seminarii, putem dice, că aŭ invĕtatŭ numaĭ a cunósce necesitatea studiuluĭ și kipul saŭ modul de a invĕța.

Care suntŭ dară motivele pentru care preoțiĭ nu implinescŭ acéstă datorie atàt de importantă și atàt de sacră? Unul pune inainte lipsa timpuluĭ pe care 'i-l absorbe serviciile sale; insĕ este el ocupatŭ maĭ multŭ de càt invĕţătoriĭ ceĭ marĭ! Maĭ multŭ de càt Augustiniĭ, Chrisostomiĭ, Atanasiĭ, Gregoriĭ şi alțiĭ, cariĭ in midlocul numeróselor şi diverselor ocupațiuni ale Episcopatuluĭ lor, află timpŭ de a compune multele și studiósele lor scrierĭ? O! de ar intrebuința eĭ la studiŭ tóte orele ce le pierdŭ in deşertŭ, ce de timpŭ n'ar maĭ avea?

Altul pretinde, că are trebuință de repaosŭ după ocupaţiunile preoţescĭ. Aşa, intr'adevĕr, repaosul este trebuinciosŭ, insĕ pentru omul laboriosŭ, iar nu pentru cel lenosŭ. Spre a se bucura cineva de repaosŭ, cată să fi căpătatŭ dreptul la dànsul prin lucrare. Și apoĭ pentru preotul datŭ la fapte bune, kiar skimbarea ocupaţiunilor este unŭ repaosŭ. Studiul uşurézà corpul de ostenelile serviciilor şi serviciele uşurézà mintea de ostenelile studiuluĭ.

Acela se curăţă pe necapacitatea sa, care in loc de a fi o causă, este unŭ cuventŭ maĭ multŭ de a se ocupa neincetatŭ spre a o indrepta.

Acesta se plànge de lipsa de cărţĭ, pe care nu póte să şi le cumpere din causa miculuĭ sĕŭ venitŭ, ca cànd mulţimea cărţilor i-ar fi neapăratŭ trebuinciósă. Cel ce are plăcere de studiŭ află tot-d'auna şi in cel maĭ mârginitŭ venitŭ, mijlóce de a o satisface, şi, in lipsă de mijlóce, ia împrumutŭ de la alţiĭ cărţile ce'ĭ lipsescŭ.

Spre a vedea neinsemnătatea şi nulitatea acestor

pretexte, nu trebue altŭ de cât a observa cine le propunŭ. Se audŭ vre odată aceste pretexte din gura preoţilor îmbunătăţiţi, zeloşĭ, respectaţi de poporenĭ şi modele pentru confraţiĭ lor? Nu, nu veţi audi ast-fel de vorbe decât numaĭ din gura preoţilor daţi la cele lumeşcĭ, streinĭ de spiritul preoţieĭ, golĭ de pietate şi nepăsătorĭ pentru binele enoriaşilor lor.

Ast-fel, experienţa a doveditŭ, că, însoţirea viţiurilor, nelucrarea, perderea timpuluĭ cu nimicurĭ, lenea şi uitarea datoriilor, nesciinţa şi scandalul, mergŭ tot-d'auna împreună.

Rigorismul în viaţa şi ideile Chreştinilor vechĭ.

(continuare şi fine. Vedĭ Bis. Ort. Rom. No. 6.)

7. Intre diferitele forme ale rigorismuluĭ este una care, prin importanţa practică a eĭ, merită deosebită atenţiune: acésta este aversiunea vechilor chreştinĭ pentru *a doua căsătoria*. Din punctul de vedere idealŭ, uniunea matrimonială subsistă dincolo de mormentŭ şi separaţiunea corpurilor prin mórte nu turbură uniunea sufletelor. Acésta o sciaŭ deja păgânii înaintea luĭ Christos prin simţul naturalŭ şi prin tăria iubireĭ. Cine nu cunóşce celebrele cuvinte ale Didoneĭ la Virgil (1):

Ille meos, primus qui me sibi junxit, amores,
Astulit; ille habeat secum, servetque sepulcro.

(A luatŭ cu sine amorul meŭ acela care, ântâiul, m'a

(1) Aeneis IV, 19.—

legatŭ cu sine; el să'lŭ aibă şi să'lŭ păstreze în mormêntŭ).

Şi cine ar putea refuza mărinimiă acelor femeĭ păgâne, despre care *Tertulian* cu laudă dice, că ele preferaŭ a muri, de cât a intra in a doua căsătoriă? Asemenea şi *Pausania* istorisesce despre femeile elene, că făceaŭ unŭ jurămêntŭ sacru şi sântŭ, că după incetarea din viaţă a ântâiuluĭ bărbatŭ, nu maĭ vor iubi şi nu se vor lăsa a fi iubite (1). *Tacit* afirmă acelaşĭ lucru in privinţa Germanilor (2); iar *Valeriŭ Maxim* arată cu următórele cuvinte motivul, pentru care Romaniĭ anticĭ desaprobaŭ repetirea căsătorieĭ: multorum matrimoniorum experientiam quasi legitimae cujusdam *intemperantiae* signum esse *credentes*.

Ar fi forte uşorŭ a imulţi mărturiile păgâne in acéstă chestiune, dar cele citate deja confirmă in destulŭ, că văduvieĭ se atribuia o maĭ mare valóre morală, de câtŭ căsătorieĭ repetite.

Urme ale uneĭ asemenea opiniunĭ găsescŭ uniĭ şi la Evreĭ; trebue insĕ să mărturisimŭ că ele suntŭ slabe. Archiereul, după Leviticon 21.13, era datorŭ să iea in căsătoriă numaĭ o fecióră, iar nu o văduvă saŭ o muiere depravată; iar cum că el nu putea să se căsătorésca de cât o singură dată, nu se dice nicăirĭ. Totuşĭ este posibilŭ, că şi Ebreiĭ consideraŭ vĕduvia ca unŭ gradŭ deosebitŭ de perfecţiune morală. Sigurŭ este, că *vechiĭ chreştinĭ* eraŭ convinşĭ despre acésta, de aceea Apostolul Pavel ordonă a nu alege episcopĭ, preoţĭ şi diaconĭ de cât din aceia carĭ aŭ fostŭ căsătoriţĭ numaĭ o singură dată (I Tim. 3,2 şi 12. Tit. I, 5.6).

---

(1) Corinthiae. II, 21. — (2) De mor. germ. c. 12.

Asemenea el recomandă de a nu lua ca diaconese de cât văduve care n'avuseseră de cât unŭ singurŭ bărbatŭ (I tim. 5,9). Celoralţĭ chreştinĭ însĕ Apostolul Pavel nu prescrie nimicŭ în privinţa acésta, ci li dă numaĭ consilie. Ast-fel el scrie către Corintienĭ: «Muierea este legată de lege în cât timpŭ trăesce bărbatul eĭ; iar daca va adormi bărbatul eĭ, este slobodă să se mărite după care va vrea; numaĭ în Domnul. Iar este maĭ fericită de va rĕmânea aşa, după sfatul meŭ; şi mi se pare că şi eŭ amŭ Duchul luĭ Dumnedeŭ» (I Corinth. 7, 39—40). Aşa dar Apostolul permite a doua căsătoriă, cu tóte acestea dă preferenţă văduvieĭ şi este bine convinsŭ, că acésta nu este o opiniune arbitrară şi neîntemeiată a sa propriă. Din contră într'unŭ singurŭ cazŭ recomandă el însuşi a doua căsătoriă, dicend: «Cele tinere să se mărite, să nască copiĭ, să administreze case, să nu dea nicĭ uă pricină protivniculuĭ spre ocară» (I Tim. 5,14). Elŭ are aci în vedere vĕduve tinere, maĭ cu sémă acelea fără copiĭ şi care, remâind vĕduve, ar putea să cadă în pĕcatŭ.

Noĭ vedemŭ dar că Apostolul Pavel, precum preferă virginitatea căsătorieĭ fără a blama saŭ a opri căsătoria, totŭ ast-felŭ preferă vĕduvia, dar fără a opri a doua căsătoriă.

In contra acesteĭ moderaţiunĭ apostolice, câteva secte chreştine desaprobaŭ cu totul, unele căsătoria în genere, precum uniĭ din *Gnosticĭ*, altele numaĭ pe a doua căsătoriă, precum *montaniştiĭ* şi o parte din *Novaţianĭ*. Dar ceĭ maĭ principalĭ representanţĭ aĭ acestuĭ rigorismŭ aŭ fostŭ *montaniştiĭ*, carĭ nu se sfiaŭ a declara de adulteriŭ pe a doua căsătoriă, şi a face Biserriceĭ pentru permisiunea eĭ, cele maĭ marĭ repro-

şurĭ. Motivele cu carĭ eĭ caută a sprijini opiniunea lor rigurósă, suntŭ une-orĭ fórte ciudate. Tertulian s. e. susţine: «fiind că in Genes, 2,24 se ḑice *«şi vor fi amêndouĭ unŭ trupŭ,»* de aci urméză, că intrarea in adoua căsătoriă, după incetarea din viaţă a unuia din soţi, este interḑisă, fiind că alt-fel arŭ fi *treĭ* unŭ trupŭ». Intr'unŭ altŭ locŭ Tertulian argumentéză ast-fel: dacă o femeiă, chiar depărtată fiind de bărbatul eĭ cu rĕŭ, totuşĭ este legată de acestŭ *inamicŭ* al eĭ, care din adins s'a separatŭ de ea, cu atât maĭ mult ea este legată de acela, care nu se separă de ea de bună-voiă şi nu incetéză de a fi *amicul* eĭ, pe care din contra Dumneḑeŭ 'l-a depărtatŭ de ea pentru unŭ timpŭ óre-care prin mórtea trupéscă. Ea remâne in spiritŭ unită cu el chiar după mórtea luĭ; ea se rógă pentru sufletul sĕŭ, şi speră a se uni cu el in ḑiua inviereĭ; ar fi dar unŭ *adulterŭ*, dacă s'ar uni cu unŭ altŭ bărbatŭ.

Să vedemŭ acum şi opinianile *părinţilor ortodoxĭ* asupra căsătorieĭ a doua, spre a constata decă eĭ aŭ fostŭ liberĭ de orĭ-ce rigorismŭ in acestŭ punctŭ.

Intre părinţiĭ apostolicĭ, *Herma* pune, in a doua carte din *Pastorul* sĕŭ, intrebarea: «decă a muritŭ bărbatul saŭ femeia, şi cel ce remâne intră in a doua căsătoriă, comite el unŭ pĕcatŭ?» Rĕspunsul este: Cine se căsătoresce, nu pĕcătueşce, der decă ar remâne in vĕduviă, dobêndesce multă onóre naintea Domnuluĭ.» Prin urmare Herma permite, in spiritul apostoluluĭ Pavel, recăsătoria, vede însĕ în vĕduviă o moralitate maĭ perfectă.

Ceva maĭ târḑiŭ *Athenagora,* unul din renumiţiĭ apologeţĭ chreştinĭ, în al doilea secul, descriind in opera sa: *«Legatio pro Christianis»*, castitatea moravurilor

chreştinilor, dice: «*Noĭ nu ne căsătorimŭ nicĭ de cum, saŭ cel puţin o facemŭ uă sigură dată; căcĭ a-l doua căsătoriă este unŭ adulterŭ convenabilŭ (decorum adulterum).*» Uniĭ aŭ acusatŭ pe Athenagora, pe basa acesteĭ espresiunĭ, de montanismŭ: din contra insă este de observatŭ, că Montaniştiĭ nu numescŭ nicĭ odată pe a doua căsătoriă unŭ adulterŭ *decorum*, ci curatŭ şi simplu adulterŭ, şi apoĭ nu trebue să perdemŭ din vedere, că Athenagora in scopul seŭ apologeticŭ a putută intrebuinţa uă espresiune esagerată.

Câţĭ-va anĭ după Athenagora, Sàntul Irineŭ, care prin originea, cultura şi limba sa, aparţinea chreştinilor din Orientŭ, vorbind despre botezŭ, observă, că Domnul a avutŭ milă de femeia Samaritană, *quae in uno viro non mansit, sed fornicata est in multis nuptiis* (care n'a remasŭ la unŭ singurŭ bărbatŭ, ci a precurvitŭ in multe căsătoriĭ). Prin aceste cuvinte Irineŭ pare a intrece pe Athenagora in rigorismŭ; dar sensul cuvintelor sale nu este prea sigurŭ, pentru ca să fimŭ in dreptŭ a considera pe Irineŭ ca adversarul cel maĭ violentŭ al căsătorieĭ adoua. Maĭ intâiŭ de tóte nu se scie, décă Samaritana a luatŭ ceĭ cincĭ bărbaţĭ fiind toţĭ in viaţă, saŭ succesivŭ după mórtea lor. Uniĭ credŭ că ea a avutŭ uă uniune multiplă cu maĭ mulţĭ bărbaţĭ; dar cuvintele luĭ Irineŭ se pot interpreta şi alt-fel. Décă Samaritana ar fi fostŭ remăritată, după mórtea intâiuluĭ seŭ bărbatŭ, numaĭ uă singură dată, Irineŭ nu s'ar servi de uă expresiune aşa de tare, căcĭ ni este permisŭ a admite, că el a consideratŭ ca fornicaţiune nu pe a doua, ci pe a patra şi a cincea căsătoriă a Samaritaneĭ. Cheia pentru corecta interpretare a opiniuneĭ sale ni o daŭ *Constituţiunile Apostolice*, cari in orĭ-care casurĭ permitŭ a

doua căsătoriă, pe a treia căsătoriă o consideră ca unŭ semnŭ de necontenenţă, iar pe cele următóre ca o manifestă fornicaţiune. In acestŭ casŭ Irineŭ împărtăşesce opiniunea maĭ multor părinţĭ aĭ Bisericeĭ ortodoxe.

Asemenea şi *Clemente Alexandrenul* intr'unŭ locŭ din opera sa *Stromata* (lib. III, cap. 12) pare că condamnă a doua căsătoriă; dar ca să înţelegemŭ bine adevĕratul sensŭ al acestuĭ locŭ trebue să comparămŭ unŭ altŭ locŭ din aceeaşĭ operă, al căruia sensŭ este fórte clarŭ. In acel din urmă locŭ (Strom. lib. III, cap. 1) Clemente se exprimă astfel: «Noĭ lăudămŭ virginitatea, admirămŭ monogamia şi castitatea uneĭ singure căsătoriĭ. . . iar despre a doua căsătoriă Apostolul Pavel dice: de nu se infrâneză, să se căsătorescă (I Cor. 7, 9)». Vedemŭ dar că Clemente, după exemplul Apostoluluĭ Pavel, preferă starea de vĕduviă înaintea căsătorieĭ a doua, dar nu condamnă pe acésta, ci o permite acelora carĭ nu posedă destulă continenţă; iar decă în primul locŭ pare a condamna a doua căsătoriă, acésta se explică aşa, că Clemente în acestŭ locŭ sub expresiunea «a doua căsătriă» înţelege uă bigamiă reală şi adevĕrată, nu cea succesivă

Totŭ astfel este şi cu *Origene*, care pare a refuza celor ce se recăsătorescŭ chiar orĭ ce speranţă de mântuire (homil. IV in Lucam). Dar in acestŭ locŭ, bine înţelesŭ, Origene nu vorbesce despre mântuirea în genere, ci despre unŭ gradŭ *maĭ înaltŭ* de fericire, după cum o putemŭ vedea şi din unŭ altŭ locŭ, unde dice: «femeia care se mărită pentru a doua óră, va participa la mântuire într'unŭ gradŭ óre care, dar nu şi la acel

gradŭ de fericire ca aceea care a remasŭ curată (hom. XIX în Ierem).»

De uă mare importanţă şi uă probă palpabilă, că Biserica orientală, chiar Biserica chreştină în genere, nu aprobă condamnarea rigoristă a căsătorieĭ a doua, este canonul VIII al ânteiuluĭ conciliŭ ecumenicŭ de la Niceea. Acestŭ canonŭ, care se ocupă cu reprimirea Catarilor (Novaţianilor) în sinul Bisericeĭ ortodoxe, le pune între altele şi condiţiunea ca eĭ sĕ aĭbă comuniune «cu ceĭ însoţiţĭ prin a doua nuntă». Aşa dar Sinodul apără aci libertatea chreştină în contra rigorismuluĭ sectarilor. De altă parte însă Biserica n'a uĭtatŭ nicĭ de cum, că Apostolul a permisŭ a doua căsătoriă numaĭ în vederea slăbiciuneĭ omenescĭ. De aceea ea a interdisŭ la a doua nuntă bine-cuvêntarea cununiilor, adică propria bine-cuvêntare solemnelă, şi în urma acesteĭ interdicerĭ a opritŭ pe preoţĭ de a participa la ospetările la a doua nuntă. Deja în anul 315 a ordonatŭ Sinodul din Neocesariea (can. 7): „Presviterul la nunţile celor de a doua nuntă să nu mănânce; fiind că nunta a doua cere pocăinţă, şi presviterul nu póte invoi prin ospetare asemenea nunţĭ.»

Canonul XIX al conciliuluĭ din Ancyra vorbesce despre penitenţa ce trebuesce impusă acelora carĭ se recăsătorescŭ. Asemenea şi Sântul Vasilie în epistolele sale canonice. Ceĭ vechĭ, dice Vasilie (can. 4), impuneaŭ bigamuluĭ (celuĭ inadoua căsătoriă) penitenţa de unŭ anŭ, chiar de doĭ anĭ, iar trigamuluĭ (celuĭ în a treia căsătoriă) de treĭ anĭ, adesea şi de patru anĭ. El însuşĭ adaogă din parte-ĭ că; «ceĭ ce aŭ cădutŭ din mĕsura nunţiĭ a doua, nu suntŭ vrednicĭ să se chieme cu numirea bărbatuluĭ orĭ a femeeĭ. Dar totuşĭ nu trebue a'ĭ opri cu totul pe eĭ

de la Biserică, ci a li impune penitenţa de doi, ori de trei anĭ.»

Opiniunea S-tuluĭ Vasilie a influenţatŭ forte multŭ asupra practiceĭ ulteriore a bisericeĭ orientale. Astfel Nicifor Patriarchul de Constantinopolŭ † 814 depărta pe bigamul de sàntele sacramente pe timpŭ de doĭ anĭ, pe trigamul timpŭ de cincĭ anĭ. Din contra, imperatorele Leon Inţeleptul s'a căsătoritŭ pentru a doua şi a treia oră, fără ca autorităţile eclesiastice să 'ĭ impună penitenţă. Cànd însĕ a intratŭ în a patra căsătoriă (în anul 901), atuncĭ patriarchul Nicolae l'a escomunicatŭ. Acestŭ decretŭ fu confirmatŭ de unŭ conciliŭ din Constantinopolŭ (920), sub fiul luĭ Leon, Constantin VII Porfirogenit. Acestŭ conciliŭ a desaprobatŭ a doua căsătoriă, a supusŭ pe a treia uneĭ penitenţe şi a interdis-o acelora care ar fi în etate peste 40 anĭ şi ar avea copiĭ din primele căsătoriĭ; iar pe a patra căsătoriă o pedepsesce cu escomunicaţiune. Aceste disposiţiunĭ aŭ rĕmasŭ pànă în ḑiua de astăḑĭ în Biserica orientală.

In Biserica latină, noĭ amŭ veḑutŭ că autorul *Pastorului*, pe la 150, consideră a doua nuntă ca permisă; însĕ amŭ veḑutŭ asemenea că cu St. Apostolŭ Pavel el consideră starea vĕduvieĭ ca maĭ perfectă, şi acesta este şi opiniunea părinţilor şi a conciliilor din timpurile posteriore. Tertullian însuşĭ, înainte de a trece la montanismŭ, nu privesce nicĭ uă dată a doua nuntă ca nepermisă.

Legalitatea nunţeĭ a doua pare că a fostŭ maĭ multŭ combătută în Africa, patria Montanistilor, Novaţianilor şi a Manicheilor; de aceea, dupĕ statutele vechĭ eclesiastice, cànd se alegea unŭ episcopŭ, i se puneaŭ aceste douĕ chestiunĭ: Deca nu condamnă căsătoria în genere şi a doua nuntă în particularŭ.

Amvrosie vorbesce despre repetirea căsătorieĭ astfel: *Nec prohibemus secundas nuptias, sed non suademus. Plus dico: non prohibemus secundas nuptias, sed non probamus saepe repetitas.* (Nu oprimŭ a doua nuntă, dar nu o sfătuim. Dic maĭ mult: nu oprim a doua nuntă, dar nu le aprobămŭ repetite de multe orĭ). Acestă opiniune a luĭ Amvrosie este cu atât maĭ remarcabilă, cu cât el era unŭ panegiristŭ zelosŭ al virginitățeĭ.

Asemenea şi Ieronim, cu totă stima ce avea pentru virginitate, totuşĭ ḑice: *Non damno bigamos et trigamos, et si dici potest octogamos. Aliud est non damnare, aliud praedicare* (Nu condamn pe bigamĭ şi trigamĭ, şi deca se pote ḑice, pe octogamĭ. Alta este a condamna, alta este a recomanda). Astfel dar, în timpul luĭ Ieronim, Biserica nu condamna, dar nicĭ nu recomanda a doua nuntă. Asupra acestuĭ punctŭ Biserica latină şi Biserica orientală eraŭ în deplin acordŭ; dar pe când acesta din urmă condamna absolutŭ a patra căsătorie, Biserica latină nu făcea nicĭ uă restricţiune.

Cum că Biserica latină permitea repetirea căsătorielor fără restricţiune, o vedemŭ dintr'uă curiosă întâmplare de care face menţiune Ieronim. Pe când Ieronim se afla în Roma s'a întâmplatŭ că unŭ bărbatŭ care înmormêntase deja 20 femeĭ, a voitŭ să ia în căsătorie uă alta, care ea însăşĭ pusese în mormentŭ pe al doueḑecelea bărbatŭ al eĭ. Fie-care, ḑice Ieronim, era curiosŭ să veḑă care din doĭ va birui. Bărbatul a învinsŭ; el mergea înaintea cosciuguluĭ ca unŭ triumfătorŭ, în mijlocul mulţimeĭ poporuluĭ. Cu tôte acestea suntŭ şi între theologiĭ latinĭ mulţĭ carĭ condamnă a patra nuntă.

ZOTU.

Schitul Românŭ din Muntele Atos.

Lectoriĭ noştri sciú deja că monastirea Lavra de la care depinde schitul nostru St. Ioan Prodrom din Muntele Atos, stăruesce pe lângă Inalta Sa Sanctitate, Patriarchul din Constantinopolŭ, să anuleze singhiliul predecesoruluĭ seŭ, prin care singhiliu se recunosceaŭ maĭ multe drepturĭ ale schituluĭ nostru, între care este şi dreptul ca numĕrul părinţilor din schitu să fie nemărginitŭ.

Nu scimŭ ce mĕsurĭ a luatu guvernul nostru pentru a apăra drepturile ameninţate ale schituluĭ nostru înfiinţatŭ cu enorme sacrificiĭ şi care şi acum se bucură de uă modestă subvenţiune. Noĭ din parte-ne credemu că ar fi timpŭ, ca guvernul nostru să stăruéscă din tóte puterile, să termine uă dată şicanele ce suferă necontenitŭ părinţiĭ românĭ din muntele Atos şi să scape schitul nostru din posiţiunea echivocă şi tristă în care se află astădĭ. România are datoria, maĭ alesŭ acum când s'a înălţatŭ la rangul de Regatu, să 'şĭ aĭbă unŭ schitŭ în muntele Atos, unde suntŭ representate tóte statele ortodoxe. Rusia, Serbia, Bulgaria aŭ câte una sau maĭ multe monastirĭ; numaĭ România n'are de câtŭ unŭ schitŭ, şi acesta în nisce condiţiunĭ care nu ne face onóre.

Drepturile ce arŭ putea invoca Guvernul nostru pentru a obţine una ca acesta suntŭ aşa de numeróse şi aşa de bine fondate, în câtŭ nu ne îndoimŭ nicĭ de cum, că va reuşi décă numaĭ va voi. Noĭ comunicămŭ maĭ josŭ două extracte din care, pe de-o parte se arată în totă uriciunea eĭ nerecunoscinţa şi reutatea monachilor Grecĭ din St. Muntele Atos, carĭ aŭ uitatŭ aşa de uşorŭ imensele

bine-faceri ce aŭ primitŭ din ţara nóstră, şi mergŭ car până acolo, de a nu suferi în mijlocul lor nicĭ chiar unŭ micŭ schitŭ care portă numele de Românŭ : iar pe de altă parte se va putea convinge şi onor. Guvernŭ, că ceea ce ceremŭ de la el,—dreptul de a avea uă monastire în S-t. Munte, este uă cerere dréptă, pe care, decă voesce, uşorŭ va putea să o realizeze.

Când ne gândimŭ la sacrificiele colosale ce aŭ făcutŭ Românii pentru monastirile din Muntele Atos ; la imensele bogăţii ce de atâtea secule le a vĕrsatŭ România pentru locaşurile din acel locŭ şi de care aŭ beneficiatŭ părinţii Greci, ne indignămŭ vĕḑêndu cum aceştia acum şciŭ a ne recompensa şi a arăta recunoscinţa lor. Noĭ, carĭ amu avea dreptul de a posede în Muntele Atos monatirile cele mai frumóse, fiindŭ că cele maĭ multe din ele aŭ fostŭ bogatŭ dotate şi chiar fundate de Români,—astăḑi abia suntemŭ toleraţĭ de a avea unŭ micŭ schitŭ. Dar acésta a fostŭ conduita monachilor greci de la începutŭ. Eĭ aŭ sciutŭ tot-deuna să impedice înfiinţarea uneĭ comunităţi române în republica lor monachală, temându-se ca nu cum-va bogăţiele ce veniaŭ din România să trecă în manile părinţilor Români. Este adevĕratŭ că Româniĭ nu eraŭ respinşĭ formalŭ din monastirile grecescĭ; eĭ eraŭ primiţi chiar cu uă aparentă dragoste frăţéscă ; dar părinţiĭ Grecĭ căutaŭ tot-déuna ca Româniĭ să fie risipiţĭ prin diferitele monastirĭ, şi să nu ajungă nici uă dată la unŭ postŭ maĭ importantŭ. Eĭ îi intrebuinţaŭ ca bucătarĭ saŭ pitarĭ saŭ pe la metócele lor.

Pentru a face cu totul imposibilă aşeḑarea uneĭ comunităţĭ strĕine în mijlocul lor, monachiĭ grecĭ au inventatu uă lege, pe care nu scimŭ cum să o calificămŭ. Când cineva voesce a cumpĕra uă chiliă de la uă Monastire, părinţiĭ

greci, ce e dreptu, nu refuză, însă o vîndŭ în nisce condițiuni în cât chilia vîndută este totŭ nevîndută: eĭ o vîndŭ la toţĭ, şi ea totŭ a monastireĭ remâne. Aşa s. e. se vinde monachuluĭ Chiriac uă chilie, dar cu condiţiunea, ca părintele Chiriac să dea în totŭ anul unŭ birŭ şi când ar voi să o vîndă la altul, el este datorŭ a da monastireĭ a treia parte din preţul eĭ: iar dacă móre Chiriac, atuncĭ, daca n'are unŭ ucenicŭ diadohŭ (moştenitor), chilia remâne totŭ a mônăstireĭ; decă însă are unŭ diadohŭ, acesta este datorŭ a plăti mônăstireĭ a treia parte din preţul chilieĭ. Maĭ adăogămŭ încă, că nimenĭ n'are voia să aĭbă maĭ mulţĭ ucenicĭ, ci numaĭ unul seŭ multŭ douĭ.

Écă metodul de care s'aŭ servitŭ greciĭ, pentru ca de atâtea secole Românii să nu se potă întruni ḑece la unŭ locŭ şi să aĭbă şi eĭ unŭ micŭ locaşŭ în care să laude pre Dumneḑeŭ în limba lor.

Abia de la anul 1857 încoce s'a datŭ şi Românilor voia a avea unŭ schituleţŭ, însă într'unu locŭ micŭ, unde abia potŭ trăi treĭ ómenĭ, închişĭ în cincĭ pogóne de petră. Mulţumită zeluluĭ Românilor şi conduceriĭ înţelepte a actualuluĭ stariţŭ, schitul totuşĭ a progresatŭ, aşa că astă-ḑĭ numĕră 90 monachĭ. Dar tocmaĭ de aceia greciĭ voescŭ acum a'ĭ isgoni. Pe când în actul ce posedă Româniĭ se ḑice, că îmulţindu-se numĕrul părinţilor, mônăstirea Lavra (pe al căreia teritoriŭ se află schitul) să li dea şi locŭ de viĭ şi de grădinĭ, şi cherestea pentru zidiri, — astăḑĭ Lavra voiesce a'ĭ izgoni şi din strimtul acelŭ locŭ. Până acum schitul avea lemne de focŭ şi varul de la monastire; acum însă Lavrioţiĭ pentru lemne de focŭ trimitŭ pe Români prin locurile cele maĭ depărtate şi cele maĭ rele ca să le tae, iar varul 'l-aŭ opritŭ cu totul, tocmaĭ acum, când Româniĭ zideaŭ unŭ spitalŭ pentru eĭ şi pentru streinĭ. Lavra era

datore să dea schitului tótă cheresteaoa de care ar avea trebuinţă pentru clădiri, dar cu tote acestea schitul a trebuitŭ să plătéscă peste 5000 galbeni pentru lemnele de construcţiune, de care a avutŭ trebuinţă.

Dar Lavrioţii nici aşa nu suntŭ mulţumiţi. Ei voescu a izgoni cu totul pe părinţii Români din schitu, servindu-se de ridiculul motivŭ, că ei au vîndutŭ chilia, adică locul unde se află schitul, nu Românilor, ci Moldovenilor. Ceea ce este şi mai tristŭ, este că ei aŭ găsitŭ trei părinţi români, de care se servescŭ, ca de instrumente órbe, la pretenţiunile şi intrigele lor, şi aceştia suntŭ: Nifon, Nectarie şi Antonie, avènd acum şi unu altŭ tovarăşŭ, care a făcutŭ deja isprava ce voescŭ a face şi ei. Acesta este unŭ Archimandritŭ Nestor, care împreună cu stariţul sĕŭ fundase în Muntele Tavorului uă mônăstire românescă, iar după mórtea stariţului a vîndutŭ monăstirea la Greci pe uă archimandriţie. Dupa ce Grecii au ajunsu la scopul lor, apoi 'l-aŭ datŭ afară de acolo, dându'i de cheltuélă uă bătae bună, şi ast-felŭ el acum a venitŭ, dupĕ cum suntemŭ informaţi, în schitul Românŭ, unde 'şi-a găsitŭ tovarăşi pe cei trei monachi pomeniţi mai susŭ, cărora negreşitŭ, deca ei vor reuşi la stăruinţele lor, nu va merge mai bine, de câtŭ Archimandritului Nestror, căci acesta este plata vîndĕtorilor.

In fine să mai vorbimŭ şi despre o altă împrejurare care face viaţa părinţilor din schitul român forte amarâtă.

In Muntele Atos suntŭ 20 de mônăstiri independente: 17 greceşti, una ruséscă, una bulgăréscă, una sèrbescă şi alte multe schituri, care suntŭ supuse acelor mônăstiri. Aceste 20 mônăstiri aŭ câte unu representantu, care formeză autoritatea în St. Munte, care judecă ori-ce afacere. Se înţelege că fie-care din aceşti representanţi protege pe consîngenii

sĕĭ ; numai noĭ Românii n'avemŭ dreptul de a avea unŭ representantu, aşa că orĭ-ce judecată aŭ părinţii românĭ, ea termină după pofta grecilor, şi toţi românii în St. Munte suntŭ consideraţi ca ómenĭ părăsiţi, fără nicĭ uă protecţiune, neavend unde a'şĭ pleca capul.

Onórea Ţéreĭ nóstre cere, ca România să aibă în Sf. Munte uă monastire independentă ca să represinte acolo Biserica nóstră română cu tótă demnitatea cuvenită. Demnitatea nóstră cere să avemu şi noĭ Românii acolo uă monastire cel puţinŭ ca a Bulgarilor şi a Serbilor, cu locŭ, cu pădure, cu dreptul de representantŭ şi cu tóte privilegiele, iar nu unŭ schitu atârnatŭ, cu 5 pogóne de pétră, şi espusŭ la tóte şicanele. Sacrificiele ce au făcutu de atâtea secule Românii acolo şi în totŭ orientul, ne daŭ acestŭ dreptŭ.

Să sperămŭ că guvernul nostru se va interesa de acéstă chestiune şi va face totŭ ce cere interesul şi demnitatea ţĕreĭ.

Faceri de bine ale Românilor din muntele Athos (estras din acte vechi).

Pentru M-stirea Stavronichitu.

Iară apa a adus'o în Mònăstire Domnitorul Ungro-Vlahieĭ Şerban Voevodŭ Cantacuzin, cu Bolte, lucru de mare cheltuială.

Pentru M-stirea Csmopu.

După acésta la 1545 Boerul Ungro-Vlahieĭ : [illegible]nicul, Radul, fraţiĭ şi Mateĭ Voevod Basarabi au [illegible] artica şi Trapeza.

Pentru M-stirea Rusiculuĭ.

După ce s'a pustiitŭ Mônăstirea, cu ajutoriul şi cu alergarea Domnitorilor din Vlahia şi a Boerilor, cu îndemnarea Penopolisiotuluĭ Sava Egumenul şi altor grecĭ s'a râdicatŭ Biserica Sf-tuluĭ Panteleimonŭ spre mare, déră maĭ pe urmă şi tótă Mônăstirea dupre cum se vede s'a făçutŭ cu ajutorulul şi alergarea Eghemonuluĭ Moldavieĭ Scarlat Calimah care întâiu a ziditŭ Biserica Sobornicescă a Sf. Pantelimon la anul 1812, al doilea Cordele la 1816, 1817, 1818, şi la 1819, şi marca Capŭ de boŭ şi Corbŭ săpate pe Uşile din lăuntru şi afară desupra Uşilor pe marmură săpatŭ cu slove negre boite întru care ḑice: Eghemonus tis Moldo-Vlahias Scarlat Calimah Ctitoros, şi la Clopotniţă este leatul 1819, şi Capul de boŭ, şi altŭ paraclisŭ lângă cea sobornicéscă la 1820.

Pentru M-stirea Zugravuluĭ.

In Mônastirea acésta se găseşce uă Icónă a S-tuluĭ Gheorghie venind din Arabia pe vremea luĭ Mihail Latino-cugetătorul. Mônăstirea acésta de focŭ s'a arsŭ împreună cu Părinţii şi Egumenul; aŭ arsŭ pentru că s'aŭ împotrivitu Impĕratuluĭ mărturisindŭ buna mărturisire; decĭ la 1502 Stefan Domnitoriul Moldavieĭ aŭ înoit-o din Temelie cu prea frumósă Biserică şi cu luminata Zugrăvie dupre cum se vede.

Pentru M-stirea Caracalu.

De la ctitorul Eĭ Nicolae Caracala din Oraşul Caracalu pe care l'a ziditu Impĕratul Antonie Caracal în Judeţul Dacii pe Malul răuluĭ Oltul şi se numeşte după numele Ctitoruluĭ Caracalu. Decĭ pustiindu-se de Varvarĭ, Petru Dom-

nitoriul Moldo-Vlahiei aŭ trimisŭ pre Petru Prot[illegible]atariul ca să o înoiască pre dinsa, iară el scumpŭ fiind a ziditŭ numaĭ Pirgul cel de la mare dupre cum se vede, acésta înşciinţându-se Domnitoriul au hotăritŭ ca să-l omóre, iară El cu jurămêntŭ s'a făgăduitŭ ca să săvêrşéscă lucrul. Deci intorcându-se a innoit-o cu Pirg dupre cum se vede.

Pentru M-stirea Dionisiulu.

Monastirea Dionisiuluĭ este frumósă situată pe Malul mării la locŭ înaltŭ cu Pirg prea mare, a impodobit-o pre acésta al Ungro Vlahieĭ Négul Basarab Voevodŭ, désupra Pirguluĭ se scrie Elineşte numele luĭ în Lespede. Petru Voevodŭ a zugrăvitŭ Biserica. Ctitori noĭ aĭ Monăstiriĭ s'aŭ arătatŭ, şi Petru Voevodu inoindu-o desăvêrşitŭ şi Ginerile luĭ Alexandru Voevodŭ Carele s'aŭ numitŭ maĭ pe urmă Pahomie şi Domna Rucsandra şi alţiĭ.

Pentru M-stirea Grigoriului.

Pe urmă Stefan Domnitoriul Moldavieĭ Tatăl luĭ Bogdan Voevod a înoit-o la anul 1500 măreţă, al căruia Krisovŭ se află înpreună şi cu ale altor Domnitori Ctitorĭ. Deci după acesta ardând, Ioachim Veşmintarul Macroienis (barbă lungă) strângând dela mulţi Domnitori aĭ Vlahieĭ şi Boerĭ aĭ Ţarigraguluĭ o aŭ înoit-o precum se vede.

Extract

Dintr-o broşură grecéscă tipărită de monastirea sfântuluĭ Pavel, în care tratéză despre tóte monastirile din sfântul Munte, cine aŭ fostŭ fondatoriĭ lor.

Pentru monastirea Csiropotamul

După acesta, Alexandru Voevod domnul Valachieĭ a înoitŭ monastirea şi a zugrăvitŭ biserica după cum se vede pe uşe saŭ perdea zugrăvitŭ chipul luĭ.

Pentru monastirea st. Pavel

Impreună cu ctitoriĭ se numeră şi Domnul Ungro-Vlahieĭ Ioan Cantacuzin Basarab Voevod Brăncovénu, carele a rădicatŭ din temelie cele maĭ largı încăperĭ care cuprind şi Biserica st. Constantin.

Pentru monastirea Doheriu

După ce s'a rĕsipitŭ Monastirea s'aŭ adunatŭ ierăşĭ Părinţiĭ supt încăldirea luĭ Ghermano pre aceştia stăpânindu-ĭ mulţĭ şi mărturie pentru minunile Arhanghelului luănd în scrisŭ dela cel întăiŭ al Munteluĭ şi la Moldova către Domnitorul Alexandru şi către Dómna Rucsandra scăpând şi minunile cele multe ale Arhanghelului povestindu-le, ajutoriul şi alergarea lor aŭ cerutŭ spre înoirea Monastireĭ pustiite, iară eĭ audind şi respectând pe Ghermano au hotărîtŭ cu Dumnedeiasca amenințare pentru ca să înoiască Biserica. Decĭ pela 1568 au trimisŭ împreună cu Ghermano pre mitropolitul Theofan, ca să stăruiască la zidire şi ca mitropolitul Moldavieĭ, Teofan, după săvârşirea Bisericii să o sfinţescă şi să se înapoieze. Decĭ viind in munte Ghermano, pe la jumătatea zidirilor bolnăvindu-se a trecutŭ din viaţă lăsând moştenitorŭ pre Teofil Ieromonahu, iară Mitropolitul cu Egumenul aŭ săvărşitŭ Biserica şi sfinţindu-o aŭ scrisŭ către Inălţimea Sa Domnitoriul, că tóte le au săvĕrşitŭ şi că El nu se maĭ întoarce în Moldova, ci demisionéză de Eparhia sa. Decĭ aicea

pusniceşte vieţuind întru Domnul s'a odihnitŭ îngropându-se în tinda sfinţiteĭ Biserici dupre cum se vede zugrăvitŭ cu podóbă Arhierească şi pre Mormântŭ cu versurĭ în limba elenă.

Aşa aŭ fostu depururea pomenitul Ctitorŭ Alexandru Voevod, carele în cele maĭ depre urmă ale vârsteĭ sale făcèndu-se Monah, Pahomie numindu-se, către domnul s'a mutatŭ. Decĭ şi Dómna Rucsandra a rescumpératŭ dela ceĭ ce stăpânea tóte moşiile monastireĭ câte în Hrisóve se vĕdŭ şi li a dăruitu monastireĭ câte stăpâneşte.

Pentru Monastirea Cotlomuşŭ.

Latino cugetătoriul Mihail a dărâmat-o pre iea tótă dupre cum şi alte Lavre ale Careilor: pre urmă luminatul Domn Négul Voevod, Radul Voevod Basarab şi Mircea Voevod de săvărşitŭ a înoit-o dupre cum se vede, se găsescŭ împrejurul Bisericeĭ zugrăviţĭ ca nişte ctitorĭ şi înpodobitorĭ aĭ Bisericeĭ.

Pentru Monastirea Pantocratoru

Dărămându-se zidul cel dinafară l'aŭ ziditŭ marele logofătŭ Barbul şi Gavriil cel din Vlahia.

EXTRACTU

Din Istoria Moldoveĭ şi a României tipărite în Bucureştĭ, a Moldoveĭ la 1858 şi a României la 1859. Manuscripte vechĭ pe limba Română, găsite în Monastirea Cozia şi Şerbăneştĭ şi Chişnov, care trateaza colonisarea Românilor de la Traian până la létul 1728 dupé Hristos. Extractu din vieţile Domnitorilor ambelor ţărĭ, ce îmbunătăţirĭ au făcutu în dilele lor Bisericilor greceştĭ din Constantinopole, din Sf. Munte, din Ierusalim, S-ta Sinaia, Elada şi în tot Orientul.

Facerile de bine a le D-luĭ Négoe V. V.

La anu 1502 de la Hristos.

La Monastirea *Dionisiuluĭ* pe gropa Sf. Nifon aŭ ziditŭ Biserică in numele Sfântuluĭ şi monastirea o a înbogăţitŭ cu multă avuţie şi multe ziduri aŭ făcutŭ şi aŭ ridicatŭ.

Monastirea luĭ *Hariton* care se chemă de obştie *Cotlomuşu* a începutŭ a o zidi Radul Vodă din temelie, şi Négoe Vodă a săvârşit-o şi cu tóte frumuseţile şi podobele a îmbodobit-o din afară şi pe dinăuntru, iar înprejur a îngrădit-o cu zidŭ şi 'ĭ-a făcutŭ Biserica Sfântuluĭ Nicolae făcĕtorul de minunĭ cu turle, chiliĭ, trapezărie, pivniţă, maghernită, şi magupie, grădină, pórtă mică şi mare, bolniţă şi ospătărie şi doherie, jicniţă şi visterie, şi alte case de tótă tréba: iar biserica şi chiliile le-a umplutŭ de frumuseţe, şi le-a săvârşitŭ de acoperemêntŭ; iar biserica şi tinda a învelit-o cu plumbŭ şi a pusŭ sticle pe la tóte ferestrile, şi a şi tărnosit-o cu blagoslove ia Archiereuluĭ şi a Preotuluĭ şi a altor Egumenĭ de la alte Monastirĭ, şi făcu cinste mare tuturor şi 'ĭ dărui cu darurĭ marĭ şi se duseră fie-careşĭ pe la locurile sale cu mare bucurie, mulţămind luĭ Dumneḑeŭ. Aşijderea aŭ făcutŭ o arsana la mare să fie de Corăbierĭ, şi o corabie mare şi alta mică cu totŭ ce trebueşce şi a zidit-o cu zidŭ împrejurŭ, şi a făcutŭ o culă cu arme şi cu turnurĭ să le fie de pază şi alte Metohurĭ cu de tóte a făcutŭ şi a ziditŭ şi bine le-a tocmitŭ; din care are monastirea multŭ venitŭ, şi 'ĭ-a pus numele *Lavra cea mare a Ţĕreĭ Munteneştĭ.*

La Lavra Sf. Athanasie (1) tótă biserica cea mare cu Oltariul şi cu tinḑile le-a înoitŭ, şi a împreunatŭ plumbul

(1) Monastirea pe a căreĭ teritoriu se află schitul român Prodrom şi astăḑĭ voeşce a'l desfiinţa.

cel vechiŭ cu altul noŭ şi a acoperit-o tótă de isnovă, şi tótă clisernița aŭ zidit-o din temelie şi aŭ făcutŭ vase de tréba bisericeĭ de aurŭ şi de argintŭ şi zavese cusute cu sârmă de aurŭ prea infrumusețate şi a făcutŭ merticŭ mare câte 10,000 Talerĭ pe anŭ.

La Lavra *Ivirului* a Sfântului Eftimie făcĕtoriul de minunĭ, a adusŭ apă presus pe ziduri prin urlóe ca de două mile de loc departe, şi cu multă avuție o aŭ inbogățit-o; iar cinstita luĭ Domnă Despina, a datŭ o zavesă cusută totŭ cu sârmă de aurŭ, şi prea infrumuşețată să o pue inaintea sfinteĭ şi făcĕtóreĭ de minunĭ Icóne, în care este scrisŭ chipul prea curateĭ Feciore şi Maiciĭ luĭ Dumnedeŭ Marieĭ, care se chiamă portărița ce a venitŭ pe mare la acea Monastire cu mare minune cum se află scrisu pe dênsa.

La Monastirea *Pantocratoru* au făcutŭ marĭ zidirĭ ca şi la Ivirul şi aŭ dăruitŭ multe darurĭ.

La Lavra cea mare a *Hilindarului* au adusŭ apa tot ca şi la Ivirul.

La lăudata Monastire a *Vatopedului* a tocmitŭ să se dea milă pe anŭ ca şi la Lavra Sfântuluĭ Athanasie şi a pusŭ la făcĕtórea de minunĭ Icónă a Precesteĭ unŭ mărŭ cu aurŭ cu mărgăritariŭ şi cu pietre scumpe, şi au zidltu pivniță mare din temelie.

La sfânta monastire *Csiropotamu* a ziditu o trapezărie din temelie şi pivniță.

La monastirea Sfântuluĭ Pavel a ziditŭ o culă din temelie să fie de stréje. Ce vomŭ maĭ îmulți cuvintele spuind tóte monastirile de rând? Că tote monastirile din Sf. Munte al Athonuluĭ le-aŭ îmbogățitŭ cu banĭ, cu vase şi dobitóce încă le aŭ datu, şi multe zidirĭ aŭ făcutŭ, şi fu ctitorŭ mare a tótă Sfetagora.

La Biserica cea mare Sobornicescă din Ţarigrad, a adunatŭ plumbul cel vechiŭ şi a cumpĕratŭ şi altul noŭ încă mai mult şi a acoperit-o tótă de isnóvă, şi tóte chiliile din Patriarchie le-aŭ înoitŭ, şi Patriarchia cu banĭ şi cu multe darurĭ o au înbogăţitŭ. Şi Sfântul Munte al Sinai, cu tóte vasele Bisericeĭ şi cu alte darurí multe a înbogaţit-o şi 'ĭ-aŭ facutŭ şi merticŭ mare. Iară sfânta cetate a Ierusalimuluĭ Sionul, carele este mama Bisericilor aşijderea o a dăruitŭ şi o a înbogăţit-o dinpreună cu tóte Bisericile de prin prejurul eĭ şi alte Monastirĭ dela răsăritŭ tóte. In Elada Sfânta Monastire anume Meteore a înbogăţit-o cu multe darurĭ şi multe zidirĭ a făcutŭ. Aşijderea şi in Petlagonia Monastirea anume Trecaviţa a înbogăţitŭ. Şi Monastirea ce se chiamă Luşniţa din Macedonia a miluit-o. Iar în Măgura Catesca care se chiamă acum Cuceĭna multe lucrurĭ a făcutŭ, şi alte Bisericĭ de acolo tóte şi locaşurile Călugărilor hrănea şi aŭ făcutŭ şi acolo zidurĭ ca şi prin alte locurĭ, ce vom maĭ spune deosebi lucrurile şi Mônăstirile care le aŭ miluitŭ, în Tracia, în Elada, în Ahaia, în Iliricĭ, în Campania, in Elespont, în Misia, în Macedonia, în Tesalia, în Sermia, în Lugdunia, în Petlagonia şi în tote laturile de la răsăritŭ până la apusŭ, şi de la miadă-ḑi pênă la miadă-nópte, tóte Sfintele Bisericĭ le hrănea şi multă milă pretutindenea da.

Domnul Mateiŭ Basarabu V. V. la anul 1644 de la Hristos a facutŭ multe milostenii şi înbunătăţirĭ la Sfântul Ierusalim şi la Sfânta Agoră şi într'alte părţĭ şi a dăruitŭ multe monastirĭ şi le-a înoitŭ.

La Constantinopolŭ, la Galata, arḑend o Biserică ce fusese acolo a Sfântuluĭ Niculae, a trimisŭ Părintele Patriarhul Ţarigraduluĭ Chir Calinic şi Creştiniĭ Poporuluĭ aceluiea la Măria Sa Domnul Constantin Basarab Brâncové-

nul la 1690 de la Hristos, cu multe rugăciunĭ ca să o facă de isnóvă. A primitu Măria Sa să o facă, şi a trimisŭ ispravnicŭ cu multă cheltuială a Măriei Sale, de a făcut-o de isnóvă. Şi spre partea Bugeculuĭ la Smil, asemenea s'aŭ întămplatŭ de aŭ arsŭ Biserica ce aŭ avut-o creştiniĭ acolo; deci Archiereul de acolo, aŭ trămisŭ la Măria Sa cu multe rugăciunĭ ca să le facă Biserica să nu rămâe creştiniĭ fără Sfinte rugi şi fără slujbele cele Dumnedeescĭ spre care lucru cu osărdie a stătutŭ Măria Sa bucuros a face şi numaĭ de cât a trimisŭ la portă de a cerutŭ vóe dela Vizirul, şi dându-i-se voe cu ferman a trimisŭ Măria sa acolo unŭ Boeriŭ cu cheltuiala Măriei Sale de a făcut'o întru cinstea şi pomenirea Sfântuluĭ Mareluĭ Mucenic Gheorghie purtătoriul de biruinţă.

Inaltŭ Prea Sanţitul Mitropolitŭ al Moldoveĭ şi Suceveĭ, ne comunică spre publicare următórea telegramă a Inaltŭ Prea Sânţituluĭ Mitropolitŭ Primatŭ pentru a se vedea motivul rĕspunsuluĭ Inaltŭ Prea Sânţieĭ Sélle, publicatŭ în No. 7, al acestuĭ jurnalŭ pag. 439. Iată telegrama:

Inaltŭ Prea Sânţituluĭ Mitropolitŭ al Moldoveĭ şi Suceveĭ.

Iasy.

Cu profundă mulţămire sufletéscă avemŭ onórea a Vĕ anunţa că astădĭ 14 Martie corpurile legiuitóre aŭ proclamatŭ regatul României. Să trăiască Majestatea Sa Domnul şi Regele României Carol I şi Majestatea Sa Dómna Elisabeta Regina României.

(Ss.) Calinic Primatŭ României.

Despre renascerea prin Duhul luĭ Iisus Christos.

(Ioan 3, 1—21).

«Era unŭ omŭ d'intre farisei, anume Nicodimŭ, di«regĕtorŭ alŭ iudeilor. Acesta a venitŭ la Iisusŭ «nóptea, şi i-a ḑisŭ: Rabbi, scimŭ că aĭ venitŭ de la «Dumneḑeŭ învĕţătorŭ; că nimenia nu póte face a«ceste semne, cari tu facĭ, de nu va fi Dumneḑeŭ «cu densul.

«Iisus respunḑendŭ, i-a ḑisŭ: Adevĕrŭ, adevĕrŭ ḑicŭ «ţie: De nu se va nasce cine-va de susŭ, nu va «putea să vaḑă împărăţia luĭ Dumneḑeŭ.

«Nicodimŭ ḑisu-i-a: Cum póte omul să se nască, «fiindŭ bătrânŭ? Aŭ doară póte a doua óră să intre «în mitra mumeĭ sale, şi să se nască?

«Respunsă Iisusŭ: Adevĕrŭ, adevĕrŭ ḑicŭ ţie: De nu «se va naşce cine-va din apă şi din spiritŭ, nu va pu«tea să intre în împărăţia luĭ Dumneḑeŭ. Ce este nă«scutŭ din trupŭ, trupŭ este, şi ce este născutŭ din «spiritŭ, spiritŭ este.

«Că aşa a iubitŭ Dumneḑeŭ lumea, în câtŭ a datŭ «pre fiiul seŭ celŭ unulŭ-născutŭ, ca totŭ celŭ ce «crede în elŭ, să nu se pearḑă, şi să aibă vieaţă e«ternă. Că nu a trămisŭ Dumneḑeŭ pre fiiul sĕŭ în «lume, ca să condemne lumea ;ci ca să se mântue lu«mea prin elŭ. Celŭ ce crede în elŭ, nu se con«damnă, iar cel ce nu crede este deja condemnatŭ pen«tru că nu a creḑutŭ în numele unuĭ născutŭ fiŭ «alŭ luĭ Dumneḑeŭ. Şi aceasta este condemnarea, «că lumina a venitŭ în lume, şi ómenii aŭ iubitŭ «întunerecul maĭ multŭ de câtŭ lumina; Că faptele «lor rele eraŭ. Că totŭ celŭ ce face rele, urăşce lumina «şi nu vine la lumină, ca să nu se vădéscă faptele «luĭ. Ear celŭ ce face adevĕrul, vine la lumină, ca să «se arete lucrurile luĭ, că suntŭ lucrate cu Dumneḑeŭ.»

Adevĕratul sensŭ în citatul locŭ este că omul care voesce a intra în impĕrăţia luĭ D-ḑeŭ saŭ să devină adevĕratŭ creştinŭ, trebue să se renască. Iisusŭ Chris-

tosŭ a adusŭ în lume unŭ duhŭ noŭ, duhul sânţeniei şi al adevěruluĭ, şi cine nu se va renasce prin acestŭ duhŭ, nu este unŭ membru demnŭ al impěrăţieĭ spirituale, ce a fondat-o Christosŭ. Omul care este coprinsŭ de altŭ duhŭ, de duhul reutăţeĭ şi al rětăcireĭ, nu este chreştinŭ adevěratŭ, căcĭ ceea ce face pe chreştinŭ, nu este numele, ci inima chreştinéscă, sentimentele chreştinescĭ, duhul chreştinescŭ de care este pĕtrunsŭ. In adevěratul chreştinŭ să sevĕrşesce renascerea morală. Dupĕ cum ḑice St. Pavel, omul cel vechiŭ al pĕcatuluĭ mŏre, vechile obiceiurĭ şi sentimente disparŭ, vechiul egoismŭ se nimicesce, şi se nasce unŭ omŭ noŭ dupĕ Christosŭ, se nascŭ nouĕ moravurĭ, nouĕ sentimente. Pentru ca să fimŭ adevěraţi creştinĭ trebue să influinţeze asupră-ne duhul chreştinismuluĭ, să fimŭ pĕtrunşĭ de principie şi sentimente chreştine şi să ne schimbămŭ cu totul.

Pentru acéstă renascerea a omuluĭ treĭ lucrurĭ suntŭ necessare: Căinţa, credinţa în Christosŭ, şi fapte bune.

1. *Căinţa.* Cel d'ântâiŭ lucru ce trebue să facă cel ce voesce a fi renăscutŭ şi a deveni un adevěratŭ chreştinŭ, este de a urî rěul. Căinţa este aversiunea în contra rěuluĭ, de care era dominatŭ maĭ nainte omul. Pe câtă vreme iubesce cineva rěul şi 'ĭ slujesce, pe câtă vreme rěul nu 'ĭ inspiră scîrbă, n'a făcutŭ nicĭ cel d'ântâiŭ pasŭ spre renascerea sa. Prin căinţă omul se desparte de rěul şi se întórce spre binele, şi tótă inima sa se schimbă. Dar căinţa trebue să fiă adevěrată ca să aducă aceste resultate. Suntŭ multe felurĭ de căinţă, de la care nu se póte ascepta nicĭ unŭ resultatŭ seriosŭ. Uniĭ credŭ că se căescŭ, fiindŭ că recunoscŭ că greşescŭ; dar eĭ rĕmânŭ indiferenţĭ pentru greşelele lor şi nu se lasă de ele. Căinţa este numaĭ atuncĭ adevěrată, când este însoţită de frângerea inimeĭ, de uă durere adâncă pentru fapta rea ce s'a sevěrşitŭ, când lacrimĭ de uă pocăinţă sinceră umple ochiĭ şi totdeodată se nasce uă hotărire fermă de a nu maĭ pĕcătui. Uă asemenea căinţă póte să facă minunĭ, şi să transforme pe cel maĭ căḑutŭ pĕcătosŭ în cel maĭ sântŭ omŭ, după cum ni-o dovedesce istoria

şi experienţa ḑilnică. David cade în greşeli grave; el ucide pe Uria şi răpesce pe femeia lui; dar el se căesce din adâncul sufletuluĭ, şi acéstă căinţă este în stare a-l scóte din acéstă cădere morală. David a trăitŭ restul vieţeĭ sale în pietatea cea maĭ mare, şi cu dreptŭ cuventŭ se enumeră între ceĭ maĭ pioşĭ regĭ aĭ luĭ Israil, între ceĭ maĭ inspiraţĭ poeţi aĭ Vechiuluĭ Testamentŭ, şi între ceĭ maĭ sânţĭ profeţĭ aĭ legiĭ vechĭ. Augustin în tinereţă se depărtéză cu totul de credinţa religiósă şi cade în greşelĭ marĭ. In zadarŭ stăruia muma sa Monica, unŭ model de uă femeiă chreştină, să descepte într'insul sentimentul pietăţiĭ şi să-ĭ inspire dragoste către Christos şi evangeliă. Viaţa sa era desfrânată; Augustin era coruptŭ şi necredinciosŭ. Cu tóte acestea, predicele luĭ Ambrosiu pe care le asculta din curiositate ca să compare ideile sale filosofice cu învĕţăturile chrestine, influinţéză deodată şi pe neasceptate aşa de multŭ asupra sufletuluĭ sĕŭ, încâtŭ se provocă într'însul uă perfectă renascere morală; reminiscentele chreştine ale copilărieĭ sale revinŭ forte viĭ în el; Augustin se căesce; Augustin se schimbă cu totul; indiferentul şi despreţuitorul religiuniĭ chreştine devine unul din ceĭ maĭ marĭ părinţĭ aĭ Bisericeĭ Asemenea esemple de ómenĭ carĭ, pocăindu-se în sinceritate, întrerupŭ de odată mersul lor spre rĕŭ şi se întorcŭ la Dumneḑeŭ, avemŭ multe şi astăḑĭ. De câte orĭ nu ni s'a întâmplatŭ, a vedea ómenĭ reĭ devenind apoĭ modele de pietate şi virtute!

2. *Credinţa în Christos.* După ce omul se va pocăi şi va urî rĕul, trebue să credă în Chrisos, adică să i se devoteze din totŭ sufletul şi cu tótă inima, ca unuia ce este mântuitorul lumiĭ, pe care l'a trimisŭ Dumneḑeŭ în lume ca să o mântuescă şi să conducă pe omŭ iarăşĭ la Dumneḑeŭ, de care îl despărţise pĕcatul. Christos este «calea şi adevĕrul şi viaţa» (Ioan 14, 6), căcĭ prin elŭ ne conducemŭ la calea dreptă, prin elŭ venimŭ la adevĕrul lăsănd minciunea, prin elŭ luămŭ viaţa spirituală, inviind din mórtea pĕcatuluĭ. Lumea înainte de Iisus Christos se afla în întunericul retăciriĭ şi în abisul păcatuluĭ. Maĭ tótă lumea nu

cunoşcea pe Dumnedeu cel adevĕratŭ. Pretutindinea erau altare a ḑeilor mincinoşi; pretutindinea se adora creatura in lucul creatoruluĭ; pretutindinea domina idololatria. Faptele cele maĭ ruşinóse se atribuiau deilor, care unele ori nu numaĭ că nu se considerau ca superiori ómenilor, dar erau închipuiţi ca maĭ reĭ decâtŭ ómenĭ ceĭ maĭ corupţi. Cultul deilor adesea nu numaĭ că nu întăria moralitatea, dar şi contribuia la corupţianea omuluĭ, desceptândŭ passiunĭ trupescĭ şi insuflândŭ inclinaţiunĭ rele; şi ce influenţă morală ar putea să eserciteze cultul Venerii, a Nilului, a Astarteĭ şi a altor ḑeĭ? In genere influenţa religiuneĭ pâgâne nu putea fi decâtŭ fórte perniciósă, căcĭ faptele cele maĭ immorale şi frivole, dupre cum observă cu dreptŭ cuventŭ Seneca, erau jurtificate prin exemplulŭ Zeilorŭ. Ideile morale ale poporelor sunt neapĕrate conforme cu ideile lor religióse. De aceea nu este nicĭ de cumŭ de mirat, că moravurile pâgânilorŭ ajunseseră la supremulŭ grad de corupţiune. Este imposibilŭ să citéscă cineva pa Iuvenaliu, Persiu, Ovidiu, Seneca, Tacit, cari descriŭ corupţiunea moravurilorŭ şi să nu se cutremure veḑând câtŭ de multŭ căduse lumea. Şi cine este celŭ ce a opritŭ lumea in mersulŭ eĭ spre reulŭ? Cine este acela care a respânditŭ in lume cunoscinţa adevĕratuluĭ Dumnedeu? Cine este acela care a inspirat în omenire uă nouă viaţă morală? Intrebaţi istoria şi ea vĕ va respunde: *Iisus Christos*. Iisus Christos este salvatorul, mântuitorul lumiĭ. Unde s'a respânditŭ divina sa religiune, acolo a căḑutŭ idololatria, a dispărutŭ neomenia, şi sentimente nobile au înlocuitŭ sălbăticia de maĭ nainte; acolo s'aŭ recunoscutŭ drepturile omeneşcĭ şi s'a desfiinţatŭ sclavia; acolo a dispărutŭ desfrânarea cea fără marginĭ, şi s'a sânţitŭ viaţa de familia. Iisus a severşitŭ acéstă minune a renasceriĭ lumeĭ prin invĕţătura sa cerescă, care deja 19 secule luminéză sufletele omenilor; prin viaţa sa sântă, care stă înaintea nostră ca modelul celŭ maĭ severşitŭ al perfecţiuneĭ morale; prin mórtea sa, care a fostŭ un sacrificiŭ către adevĕratulŭ D-ḑeŭ, sacrificiul cel maĭ adevĕratŭ dintre tóte câte le aduse lumea vechia deilorŭ. In acest Mântuitor der [illegible] re-

bue să credem şi noĭ; luĭ trebue să ne devotămŭ, ca să ne putemŭ renasce şi mântui. Să băgăm însă bine de semă, că credinţa în Christos este un devotamentŭ sincer şi din inimă către Christos, iar nu uă simplă numaĭ cunoscinţă despre elŭ. Mulţi aŭ opiniunea greşită, cumŭ că a crede în Christos n'arŭ insemna decetŭ a cunósce şi a priimi invĕţăturile sale. Darŭ póte să fiă cine-va forte abil în discuţiunile teologice şi să priimescă tóte dogmele despre Christos, fără să aibă adevĕrata credinţă in elŭ, déca i lipsesce dragostea şi devotamentul către elŭ.

3 *Faptele bune.* Iacov dice: «Credinţa déca n'are fapte, este mórtă» (2, 17). Să dică cineva că crede în Christos, şi pe de altă parte să nu facă faptele ce elŭ ordonă, acésta insemnédă că un asemenea omŭ are uă credinţă mincinósă şi făţarnică. Credinţa cea adevĕrată se arată prin fapte bune. Credinţa este numaĭ atuncĭ adevĕrată, când viaţa este conformă cu ea. Pe câtă vreme faptele tale sunt contrarie voinţeĭ luĭ Dumnedeŭ, renaşcerea ta este necomplectă. Aşa dar faptele bune sunt totŭ aşa de necessare, ca şi credinţa. Este greşită opiniunea acelora care cred, că credinţa justifică şi fără fapte. Credinţa fără fapte nu este adevĕrată. Când însă dicemŭ că omulŭ trebue să se sânţéscă, de sigurŭ nu înţelegemŭ, că omulŭ póte ajunge la sânţenia perfectă; acésta aparţine numaĭ luĭ Dumnedeŭ; ci dicem numaĭ că caracterulŭ generalŭ alŭ faptelor omuluĭ să fiă bunŭ, tendinţa ce predomină în elŭ să fiă bună, duhulŭ ce 'lŭ inspiră să fiă bunŭ.

Acestea ni le învaţă sus-citatul loc despre convorbirea luĭ Iisusŭ cu Nicodimŭ. Fie-care chreştinŭ este datorŭ să se întrebe, déca este renăscutŭ şi pĕtruns de duhul luĭ Christos; el este datorŭ să caute necontenitŭ a dobândi deplina sa renascere, urîndŭ rĕul şi căindu-se pentru orĭ ce faptă rea, credândŭ în Christos adică devotându-i-se din tótă inima, şi stăruindŭ să aplice în viaţa sa preceptile divine şi să arĕte credinţa sa prin fapte, căcĭ numaĭ uă asemenea credinţă este adevĕrată.

(Traducere din Vocea Religiósă).

ANUL V. BUCURESCI, IULIU. 1881 No. 10.

„BISERICA ORTHODOXĂ ROMANĂ"
JURNALU PERIODICU ECLESIASTICU

APARE O DATA PE LUNA

„Predică cuvêntul"
II. Tim. IV, 2.

Esplicarea Simbolului Credinţeĭ
din punctele de privire dogmaticŭ şi moralŭ.

ARTICOLUL III.

«Carele, pentru noĭ ômeniĭ şi pentru a nôstră mântuire, s'a pogorîtŭ din ceriurĭ şi s'a întrupatŭ din Sântul Duchu şi din Maria Feciora şi s'a făcutu omŭ.»

Maĭ multe adevĕrurĭ, fraţiĭ meĭ, învĕţămŭ noĭ din acestŭ articolŭ alŭ Simboluluĭ Credinţeĭ, adevĕrurĭ fôrte necesare pentru şciinţa nôstră şi maĭ ales pentru mântuirea nôstră. Aşa cuventul **carele** se raportă la acelaşŭ ***Fiŭ alŭ luĭ Dumnedeŭ***, *unŭ născutŭ maĭ înainte de* ***toţĭ vecĭĭ***, *din Dumnedeŭ Tatălŭ*, despre care am vorbitŭ în alŭ doilea articolŭ alŭ Simboluluĭ. Şi aice din noŭ se confirmă că Mântuitorul nostru este ***Dumnedeŭ adevĕratŭ***, de aceeaşĭ fiinţă cu Dumnedeŭ Tatălŭ. Acésta o dovedeşce întrega Sânta Scriptură, precum şi Dumnedeescii Părinţĭ; căcĭ pretutindene, în scriptura Vechiuluĭ Testamentŭ, luĭ Mesia-Mântuitorul i se daŭ

numirĭ şi insuşirĭ Dumneḑeeşcĭ: precum, numirea de *Dumneḑeŭ,* de *Domnŭ,* şi insuşirile de *Făcctoriŭ alŭ ceriuluĭ şi alŭ pămêntuluĭ*, purtătoriŭ de grijă alŭ totuluĭ, ființînd din tótă eternitatea, şi altele. Iară în Scriptura Nouluĭ Testamentŭ, Mântuitorul insuşĭ se numeşce *Fiŭ unicŭ* alŭ luĭ Dumneḑeŭ Tatălŭ, de o potrivă cu Elŭ, avênd *viața în sineşĭ* şi *înviind morțiĭ;* apoĭ, şi tótă învĕțătura şi tóte faptele sale ce alta probézā de cât că Elŭ este *înțelepciunea şi puterea luĭ Dumneḑeŭ.*

Sânțiĭ Apostolĭ, în scrierile lor, de asemine numescŭ pe Iisusŭ Christosŭ: *Emmanuel,* ce însemnă *Dumneḑeŭ cu noĭ, Fiŭ iubitŭ alŭ Tatăluĭ, Mântuitoriu, Cuvêntŭ-Dumneḑeŭ, Cuvêntŭ alŭ Vieții, Viață vecinĭcă care era în Tatălŭ şi care a venitŭ să se arate nouă, Dumneḑeŭ aretatŭ în trupŭ, Domnul Măririĭ, Marele Dumneḑeŭ, Dumneḑeŭ bine-cuvêntatŭ,* ş. a.

Şi Sânțiĭ şi Dumneḑeeşciĭ Părințĭ n'aŭ făcutŭ de cât a întări acésta, în scrierile lor şi la sinódele de a totă lumea, în contra mincinoşilor învĕțătorĭ, statornicind credința în Fiul luĭ Dumneḑeŭ-Mântuitorul nostru, aşa precum se exprimă Simbolul Credințeĭ, în acestŭ articol.

Altŭ adevĕrŭ, ce învĕțămŭ noĭ din acestŭ alŭ treilea articolŭ, este privitorŭ la *începutul rĕuluĭ în lume.* Căcĭ, credênd noĭ că Domnul a venitŭ pentru *mântuirea nóstră,* îndată ne aducemŭ aminte că pĕcatul a intratŭ în lume prin neascultarea strămoşuluĭ nostru Adamŭ; că acestŭ pĕcatŭ a fostŭ urmatŭ de totŭ felul de nenorocirĭ şi maĭ alesŭ de mórtea cea vecínică. Căcĭ, greşiala fiind o lovire, o revoltă, în contra vecĭniculuĭ D-ḑeŭ, urma naturalŭ ca şi pedépsa să fie vecĭnică. Că D-ḑeŭ în nemărginita sa bunătate n'a îngăduitŭ vecĭnica perḑare

a nemuluĭ omenescŭ, ci a hotărîtŭ, îndată după cădere, a-lŭ rĕscumpĕra prin mijlocirea Fiuluĭ seŭ. Era érăşĭ forte naturalŭ ca pentru împăcarea cu celŭ vecĭnicŭ, să se céră o mijlocire şi o jertfă vecínică; de aceea *nu omŭ, nicĭ îngerŭ, ci însuşĭ Domnul s'a întrupatŭ şi ne-a mântuitŭ.*

Incă şi adevĕrul acesta se cuprinde în articolul alŭ treilea alŭ Simboluluĭ, că Domnul nostru Iisusŭ Christosŭ, fiind Dumnedeŭ desĕvîrşitŭ şi de o fiinţă cu Tatălŭ dupĕ dumnedeire, este în acelaşŭ timpŭ omŭ perfectŭ şi deofire cu noĭ după omenire. Aşa, este doveditŭ în sântele scripturĭ că Mântuitorul se trage după trupŭ din nemul luĭ Adamŭ, din rasa luĭ Avraamŭ, din seminţia luĭ Iuda, din casa şi familia luĭ Davidŭ. Că elŭ s'a născutŭ din Fecioră, într'unŭ chipŭ minunatŭ, pentru ca în naşcerea luĭ să fie scutitŭ de pĕcatul comunŭ. Că în totŭ cursul vieţeĭ sale pămenteşcĭ, simţind frigul, golătatea, durerea, ostenéla şi tóte cele-l'alte nevoĭ ale fireĭ omeneşcĭ, afară de pĕcatŭ, prin acésta a doveditŭ că este nu o închipuire de omŭ, nu o nălucire, ci omŭ adevĕratŭ. Şi trebuia ca Mântuitorul nostru să fie dintre ómenĭ şi omŭ adevĕratŭ; căcĭ alminterea, după judecata Sântuluĭ Apostolŭ Pavelŭ (citeşce apostolul de la Aghiasma mică) şi a Sânţilor Părinţĭ, Elŭ nu putea fi nicĭ mijlocitoriŭ de împăcare între noĭ şi Dumnedeŭ, nicĭ învăţătoriul şi modelul nostru în viaţa dupre Dumnedeŭ.

Se cuprinde în acestŭ articul, fraţiĭ meĭ, şi adevĕrul nestrămutatŭ în privinţa Maiceĭ Domnuluĭ: Că ea a născutŭ fiindŭ fecioră, numaĭ prin conlucrarea Sântuluĭ Duchŭ; că şi după nascere a rĕmasŭ fecioră; că celŭ născutŭ din ea fiind Dumnedeŭ, Ea nu póte fi privită şi numită decâtŭ *adevĕratŭ născĕtóre de Dum-*

nedeu. Pe lângă dovedile nenumĕrate din Sântele Scripturĭ privitóre la fecioria Maiceĭ Domnuluĭ, noĭ avemŭ şi tradiţiunea Bisericeĭ care ne spune că născĕtorea de Dumnedeŭ a petrecutŭ în feciorie până la mórtea sa; precum şi credinţa unanimă a tuturor chreştinilor, constatată şi hotărîtă formalŭ la Sinodul alŭ treilea de a tótă lumea, ţinutŭ în Efesŭ.

Altŭ adevĕrŭ cuprinsŭ în acestŭ alŭ treilea articolŭ alŭ Simboluluĭ Credinţeĭ, priveşce *cele doue firĭ* şi *cele doue voĭ* în aceeaşĭ persónă a Domnuluĭ nostru Iisus Christos: Firea şi Voea Dumnedeescă, şi Firea şi Voea omenéscă. In totŭ cursul vieţeĭ sale pămenteşcĭ, Domnul şi Mântuitoriul nostru a probatŭ în sine aceste doue firĭ şi doue voĭ, unite, dar neamestecate în persóna sa ipostatică. Ca Dumnedeŭ, Elŭ a înviatŭ morţiĭ, a isgonitŭ demoniĭ, a vindecatŭ totŭ felul de bóle, a poruncitŭ măreĭ şi vênturilor, a probatŭ în învăţătura sa cea maĭ înaltă înţelepciune Dumnedeéscă, a înviatŭ însuşĭ a treia di, precum spusesă maĭ înainte. Iară ca omŭ a flămândítŭ, a însetatŭ, a suferitŭ frigul, zĕduful şi ostenéla, a fostŭ persecutatŭ de aĭ sĕĭ, bătutŭ, legatŭ, pironitŭ pe cruce, mortŭ, pusŭ într'unŭ mormentŭ; şi voinţa sa ominéscă a supus'o voinţeĭ sale Dumnedeeşcĭ, ca să ne dea noue pildă vie că trebue să avemŭ în vedere maĭ pre sus de tóte legea Domnuluĭ.

In scurtŭ vorbindŭ, fraţiĭ meĭ, acestŭ alŭ treile articol alŭ Simboluluĭ Credinţeĭ ne învaţă, că neamul ominescŭ celŭ cădutŭ, din causa greşaleĭ luĭ Adamŭ, în totŭ feliul de pĕcate, în nenorocirĭ şi în mórtea cea vecĭnică, n'a putut fi mântuitŭ şi împăcatŭ cu Dumnedeŭ, decâtŭ numaĭ prin Domnul nostru Iisus Christos, Fiul luĭ Dumnedeŭ însuşĭ, Carele, ca să ne pótă

invăţa şi conduce intr'unŭ chipŭ simţitŭ pe calea mântuireĭ, ca să pótă pătimi in locul nostru, aducênd luĭ Dumnedeŭ Părintele o jertfă vrednică de Elŭ, şi a omori astŭ-feliŭ pĕcatul nostru in corpul sĕŭ, a trebuitŭ să se facă omŭ ca noĭ, neincetândŭ a fi Dumnedeŭ adevĕratŭ. Dumnedeŭ este dar celŭ ce s'a pogorîtŭ din ceriurĭ şi a luatŭ corpŭ din pururea feciora Maria. Dumnedeŭ-omŭ este Mântuitoriul nostru, unindŭ in sine firea Dumnedeescă complectă cu firea ominéscă perfectă, fără a le confunda, şi manifestândŭ in tóte lucrările sale voinţa Dumnedeescă deplină şi voinţa omineascǎ asemine deplină, fără contopire saŭ absorbire a acestia prin cea dintâiŭ.

Suntŭ de mare interesŭ, fraţilor, aceste invĕţăturĭ nestrămutate ale Bisericeĭ, cuprinse in articulul de care vorbimŭ. Suntŭ de mare interesŭ pentru formarea vieţeĭ nóstre morale, şi pentru mântuirea nóstră prin unicul mijlocitoriŭ ce ni s'a datŭ, pentru totŭ-deauna şi pentru totă lumea trecută, presentă şi viitore.

Iată invăţămintele morale ce putemŭ estrage din dogma privitóre la Taina intrupăreĭ Fiuluĭ luĭ Dumnedeŭ:

1) Toţĭ suntemŭ pĕcătoşĭ, fiindŭ corupţĭ chiar in origina nóstră; nu este scutitŭ de pĕcatŭ nicĭ acela care vieţuesçe numaĭ o ḑi pe acestŭ pământŭ. Nu ne putemŭ dar bizui nicĭ in naşcerea nóstră, nicĭ in invăţătura şi creşcerea lumescă, nicĭ intr'o viaţă probă şi onestă; nu ne putemŭ mântui decâtŭ numaĭ prin renaşcerea in Domnul nostru Iisus Christos, prin aplicarea asupră-ne a meritelor sale, şi prin o silinţa necurmată de a ne forma viaţa dupre modelul ce Elŭ insuşĭ ne-a datŭ in persóna sa.

2) Dogma întrupăreĭ trebue să împuternicéscă în noĭ *credinţa*; căcĭ mijlocitoriul mântuireĭ nóstre nu este unŭ omŭ simplu, ci unŭ Dumneḑeŭ-omŭ, şi prin urmare totŭ ce ne-a spusŭ şi totŭ ce ne-a poruncitŭ să credemŭ, fie câtŭ de neînţelesŭ raţiuneĭ nóstre, este fără îndoeală adevĕratŭ şi nestrămutatŭ.

3) Acéstă dogmă inviază şi întăresce în noĭ *speranţa;* căcĭ dacă Părintele cerescŭ n'a cruţatŭ pe propiul sĕŭ fiiŭ, ci l'a datŭ pentru noĭ toţĭ, apoĭ cum maĭ putemŭ să ne îndoimŭ că Elŭ nu ne ar da printr'însul şi cu dânsul şi totŭ aceea ce a promisŭ, relativŭ la vecĭnica fericire.

4) Ea aprinde în noĭ dragostea cătră Dumneḑeŭ, presentându-ne acea dragoste infinită care ne-a arătat'o maĭ-cu-samă Fiiul luĭ Dumneḑeŭ, făcĕndu-se ca noĭ, pentru mântuirea nóstră.

5) Ne învaţă şi ne deşteptă a glorifica, din tóte puterile natureĭ nóstre, pre întru totŭ binecuvĕntata, întru totŭ Sânta, totŭ-curata, pururea fecióra Maica luĭ Dumneḑeŭ, care fu alésă dintre noĭ a servi Taĭneĭ ceĭ marĭ a Rĕscumpĕrăreĭ şi a deveni astŭ-feliŭ ca autóre a mântuireĭ nóstre, în Fiiul sĕŭ Domnul nostru Iisus Christos.

6) Acéstă dogmă ne îndemnă a respecta în noĭ natura ominéscă şi a nu o înjosi prin pecatŭ, de vreme ce însuşĭ Fiiul luĭ Dumneḑeŭ a bine voitŭ a o lua în unirea Dumneḑeescululuĭ sĕŭ ipostasŭ. Ne învaţă a respecta şi pe toţĭ ómeniĭ, fiind că Fiiul luĭ Dumneḑeŭ însuşĭ ne recunósce pe toţĭ de fraţĭ aĭ sĕĭ (Ps. 21, 23, Math. 12, 49).

7) In fine, ea ni presintă în Fiiul luĭ Dumneḑeŭ întrupatŭ, celŭ maĭ înaltŭ modelŭ ce suntemŭ în-

demnaţĭ a imita, dupre urmatorele propriile sale cuvinte: «*Pildă v'amŭ datŭ vouĕ, ca ceea ce facŭ Eŭ şi voĭ să faceţĭ* (Ioan 13, 15.)»

Urmaţĭ dar, fraţiĭ meĭ, acestor invăţăturĭ morale, şi veţĭ fi viĭ, şi va locui Domnul in voĭ.

† Innocent. **M. Ploeştenu.**

Predicatoriĭ Moldo-Vlachieĭ.

(Fine. Veḑĭ No. VIII.)

Locuitoriĭ autochtonĭ aĭ Moldo-Vlachieĭ, adecă Ladino-Vlachiĭ, aŭ ascultatŭ forte de timpuriŭ predica Evangelieĭ. Aicĭ Apostolul Andreĭ, cel intâiŭ kiematŭ, a avutŭ treĭ discipulĭ, de origine Sciţĭ, şi anume In, Pin şi Rim, cariĭ aŭ fostŭ ceĭ intâiŭ creştinĭ şi tot-o-dată şi ceĭ intâiŭ martirĭ aĭ loculuĭ, şi aŭ suferitŭ inghieţaţĭ in riŭ. [1]

In Dacia eraŭ creştinĭ la inceputul seculuĭ al III-lea. Despre dinşiĭ aminteşce renumitul presviterŭ al Cartageneĭ, contimpuranŭ lor, in cartea sa contra Iudeilor [2]. Eca kiar cuvintele luĭ Tertulian: «In cine altul aŭ credutŭ popórele, decă nu in Christos, celŭ ce a venitŭ? Cine atlul a pututŭ să cuceriască colibele Getulilor şi ale Maurilor, estremităţile Ispanieĭ, diversele popore ale Galieĭ, ascunḑĕtorile Bretonilor, ne accesibile Romanilor? Nu suntŭ cuceriţĭ de Chistos Sarmatiĭ, *Daciĭ*, *Germaniĭ*, *Scitiĭ*, atâte popóre isolate, precum şi atâte imperiĭ şi insule, pe care noĭ nu le cunoscemŭ şi care suntŭ cu greŭ kiar de a le enumera? In tóte aceste locurĭ se

(1) Συναξάριον τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ Χειρογραφ. 1249 ἔτους.
(2) Cart. VII.

aude de numele luĭ Christos, care acum a venitŭ şi împĕrăţesce.

In anul 257, Gotiĭ aŭ ocupatŭ Daco Geţia. Unul din eĭ, anume Sava Stratilatŭ a suferitŭ martiriul în Roma, pre timpul Imperatoruluĭ Aurelian, pre la 272, când a fostŭ râdicată persecuţiunea contra creştinilor [1].

La inceputul seculuiuĭ al IV-lea, când Dacia era ocupată tot de Goţi, aicĭ era unŭ Episcopŭ cu numele Teofil, care a luatŭ parte la Sinodul I-iŭ ecumenicŭ (325). Acestŭ Episcopŭ avea unŭ discipul, cu numele Nicita, care s'a născutŭ pre timpul împĕrăţieĭ luĭ Constantin celŭ mare, dar care a fostŭ educatŭ în ţéra barbarilor, numiţi Goţi, de preste rîul Dunărea „πέραν τοῦ Ἴστρου ποταμοῦ." El era depărtatŭ de ceilalţi barbarĭ; fiind-că făcea parte din numĕrul pioşilor=τῶν εὐσεβούντων ἦν, dar kiar şi cu némul, precum şi cu avuţia era diferitŭ de eĭ. Şi cu tóte acestea regele Goţilor, Atanasie l'a arsŭ în focŭ pentru credinţa în Christos, cam pre la 372 [2].

Tot atuncĭ şi de acelaşĭ Atanasie, a fostŭ martirisatŭ şi s-tul Sava Gotul. El s'a născutŭ şi a trăitŭ în Gotia pre timpul luĭ Valentinian şi a luĭ Valent, ĭar in Christos *a credutŭ încă din copilărie*=ἔτι νήπιος ὤν, şi *el a întors pre mulţi la calea mântuireĭ.* Pentru acéstă inkinătoriĭ de idolĭ l'a alungatŭ pre dînsul din oraşŭ, şi maĭ pre urmă, când eĭ câutaŭ pre predicatorul creştinismuluĭ, bănuindu-lŭ, atuncĭ Sava s'a presentatŭ înaintea lor, constituindu-se în culpabilŭ, ĭar idololatriĭ ĭarăşĭ l'aŭ alungatŭ. Acésta numaĭ pĕnĕ a devenitŭ Atanaric rege, care prindênd pre Sava şi martirisându-lŭ

(1) Συναξάριον. 1249 ἔτους.

(2) Ibidem.

cu totŭ feliul de torturĭ, l'a inecatŭ in riul Muzea. Sava atuncĭ avea treĭ-ḑecĭ şi şepte anĭ dela nascere [1].

In seculul al IV-lea, pre timpul impĕrăţieĭ luĭ Valent şi Graţian, regele Goţilor Ungerich a arsŭ in templu doue-ḑecĭ-şi-şese de creştinĭ; şi anume pre *preuţiĭ*: Vathusie şi Berca cu doĭ fiiĭ şi doĕ fice, pre *monachul*: Arpil şi pre *civiliĭ*: Aviv, Agn, Reas, Igatracs, Iscoia, Sila, Siciţa, Soniril, Suinvla, Term, Fil, pre *femeile*: Ana, Ala, Larisa, Monca, Mamica, Virca, şi Animansa. Resturile acestor martiri aŭ fostŭ adunate de vĕduva principesă Gaat şi duse de ea, impreună cu fiă-sa Duclida în oraşul Kizic. Ea, lăsând aicĭ pre fiiasa cu reliquiile, s'a intorsŭ singură in Gotia, unde a fostŭ ucisă cu petre. [2]

Tot in secolul al IV-lea, in Gotia, dupĕ Episcopul Teofil, a fostŭ Nicita Episcopŭ al Dacilor şi al Besilor, supra-numitŭ apostolul Dacieĭ ripense şi lăudatŭ de s-tul Pavlin al Noleĭ (389). El in Moldova a fundatŭ Episcopia de Milcov [3] şi in diferite locurĭ a fundatŭ patru monastirĭ, una pentru Grecĭ, alta pentru Besĭ cu serviciul divinŭ in limba besică, a treia pentru Armenĭ şi a patra pentru alungarea duchurilor celor rele [4]. Besiĭ dupre carta luĭ Ptolomeĭ, eraŭ situaţĭ la Nord-Vest de Dacia, şi anume pre laturea stângă a riuluĭ Acsiac.

Succesorul luĭ Nicita a fostŭ Episcopul Teotim. Acesta a predicatŭ evangelia in tus-trele Daciile şi conform afirmărilor luĭ Sozomen, el se numia divitatea Romanilor [5].

---

(1) ibidem.
(2) Ibidem.
(3) Histoire de la Dacie par Cogalnitschan. Berlin 1854.
(4) Ἱστορία τῆς πάλαι Δακίας παρὰ Φωτεινοῦ T. I. pag. 175.
(5) Ibidem pag. 288.

In anul 675, *slavunii*-Borsecii, Velesicii, Vagenеţii, şi Dregovicii, şi *Vlachii*—Richinii şi Sagudaţii, fiind persecutaţi pre malurile Dunăreĭ, s'aŭ rădicatŭ de aicĭ cu femeĭ şi copiĭ şi cu totă averea lor, şi s'aŭ indreptatŭ spre Tesalonic [1]. Ne putendŭ insă ocupa oraşul din causa intăriturilor, eĭ s'aŭ respânditŭ in diferite locurĭ din Imperiul Bizantin. Vlachiĭ, numiţĭ maĭ susŭ, s'aŭ aşeḑatŭ in calea, ce duce la Aton, in satele Gatista, Lerigov şi Nizvor, unde şi eŭ, dupre podobele capuluĭ, amŭ recunoscutŭ in locuitoriĭ acestor sate pre decoboritoriĭ Valachĭ. Aceste coloniĭ atuncĭ eraŭ idololatre. Uniĭ din aceştĭ Valachĭ s'aŭ strămutatŭ in munţiĭ Atonuluĭ cu familiile lor pre timpul Imperatorilor Leon Isaurul, a fiuluĭ seŭ Constantin Copronim şi a gínereluĭ seŭ Leon (726—780), şi fără ca monachiĭ să li se pote opune. Dar părinţiĭ Atonuluĭ ĭ-aŭ creştinatŭ şi aŭ devenitŭ ceĭ maĭ bunĭ creştinĭ [2].

Cu multŭ inaintea râdicăreĭ principatuluĭ, şi anume in secolul alŭ VIII s'a petrecutŭ in Valachia unŭ astŭfelŭ de evenimentŭ, care probeză, că creştinismul era respinditŭ aicĭ kiar şi pre timpul dominaţiuneĭ Bulgare.

«In pămêntul Valachieĭ a fostŭ unŭ voevodŭ, cu numele Augar, care avea corpul acoperitŭ de bube şi pentru vindecare dădu-se o mulţime de banĭ la medicĭ, fără ca să capete vre unŭ ajutorŭ. I-a venitŭ in minte minunile s-tuluĭ Dimitrie şi el s'a dusŭ la Tesalonicŭ, ca să çapete vindecare de la sântul. Ajungêndŭ acolo, el a rĕmasŭ câte-va ḑile in Biserică, şi

(1) Oraşul Tesalonicŭ a servitŭ şi altă dată ca punctŭ de scăpare pentru Româniĭ din Singidon. (veḑĭ creştinismul in Dacií). N. Tr.

(2) Історія Аѳона Порфирія част. III, pag. 19, 21.

nevindecându-se, el a cădutŭ în desperare. Preste nópte i s'a arĕtatŭ s-tul marele martirŭ şi i-a disŭ, ïea ştergarul meŭ din vasu şi ilŭ pune pre capul teŭ. Augar a făcutŭ aşa şi s'a vindecatŭ de bube. Bucurându-se de acésta, elŭ s'a gânditŭ, ca să redice şi reliquiile s-luĭ şi aducêndu-le în ţara Valachiei, să-ĭ construiască templu. Dar când el cu ómeniĭ seĭ s'a apropiatŭ de mormentŭ şi a începutŭ să sape, atuncĭ de acolo a eşitŭ focŭ şi puţinŭ de nu i-aŭ arsŭ pre eĭ. Augar, vedêndŭ, că nu póte să ïea reliquiile s-luĭ Dimitrie s'a întristatŭ. Dar sântul ïar s'a arătatŭ luĭ Augar nóptea şi ï-aŭ disŭ: „nu poţĭ ca să ïeĭ nicĭ o parte din reliquiile mele, dar ïea ştergarul meŭ, cu care te-aĭ vindecatŭ şi construieşce în pămentul Valachieĭ templu în numele meŭ. Augar a făcutŭ dupre cuvêntul sântuluĭ, a luatŭ din Biserică ştergarul cu vasul şi a plecatŭ în Valachia. Venindŭ la riul Dunărea el n'a pututŭ să-lŭ trécă din causa revărsărilor, şi s'a întristatŭ. In aceïaşĭ nópte i-s'a presentatŭ s-tul Dimitrie şi ï-a disŭ: «ïea ştergarul meŭ cu vasul şi trecĭ Dunărea fără frică.“ Augar, sculându-se, a făcutŭ dupre ordinul s-luĭ, şi venindŭ în Valachia, a construitŭ o Biserică pre numele s-luĭ mareluĭ martirŭ Dimitrie, unde a fostŭ depusŭ şi vasul cu ştergarul. Acestŭ ştergarŭ a fostŭ luatŭ de aicĭ de către Imperatorul grecŭ Andronicŭ Paleologuȷ, în anul 1292 şi s'a reintorsŭ cu dênsul în Tesaloņicŭ. Când însă despotul Manuil fiul Imperatoruluĭ grecŭ Manuel a vîndutŭ acestŭ oraşŭ, ca proprietate a sa, Veneţienilor în 60,000 aureĭ, atuncĭ, luândŭ cu sine ştergarul s-luĭ Dimitrie, s'a dusŭ cu dênsul la Aton în monastirea s-luĭ Dimitrie, supranumitŭ skitul deluluĭ Studen şi aicĭ el s'a

călugăritŭ cu numele de Akakie. De la acestŭ timpŭ ştergarul a rĕmasŭ in acestŭ skitŭ. Dar părinţiĭ vĕḑendŭ, că mònăstirea lor se distruge, şi nu aŭ nicĭ unŭ mijlocŭ de a o repara, s'aŭ invoitŭ in unanimitate, ca să trămită ştergarul cu mirul s-luĭ Dimitrie la marele imperatŭ al Moscveĭ şi Patriarchuluĭ, pentru milostenie şi restaurarea s-teĭ Bisericĭ, in câtŭ eĭ să devină noiĭ constructorĭ, dupre cum Andronic Paleologul a fostŭ primul ctitorŭ. In luna Ianuarie 1628, imperatorul Michail Teodorovicĭ a primitŭ pre Archimandritul Macarie, cu ceĭ impreună cu dinsul, carĭ ĭ-aŭ presentatŭ ştergarul s-tuluĭ Dimitrie. Pre dinşiĭ ĭ'a primitŭ Patriarchul Filaret Nikiticĭ (1).

Ce să cugetămŭ şi ce să ḑicemŭ despre acéstă tradiţiune călugărescă? In numĕrul Domnitorilor Valachieĭ, cunoscuţĭ istorieĭ, şi cariĭ s'aŭ inceputŭ cu Radul Negru (1241) (2), n'a existatŭ nicĭ unul cu numele de Augar. De unde urméză că Augar, cel vindecatŭ cu ştergarul s-luĭ Dimitrie, a existatŭ inaintea luĭ Radu Negru şi tot-o-dată, că el a fostŭ creştinŭ. Şi e posibil, de a presupune existenţa luĭ Augar inainte de Radu, fiind că Valachiĭ şi slaviĭ de la Dunărea din timpurile cele maĭ antice aŭ avutŭ administraţiunea lor socială cu voevoḑiĭ lor, despre care ni spune şi istoricul evuluĭ meḑiŭ Procopie, precum şi creştinismul a esistatŭ cu multŭ inaintea secoluluĭ al IV-lea pre ambele laturĭ ale Dunăreĭ. Voevodul Augar a auḑitŭ despre minunile mareluĭ martirŭ Dimitrie, s'a dusŭ in Tesalonicŭ la racla luĭ cea vindecătore, s'a vindecatŭ aicĭ de

(1) Сношенія Россіи съ Востокомъ г. II стр. 49.

(2) P. S. Porfiriŭ este sub influinţa chronicarilor vekĭ, când pune pre Radu Negru la anul 1241. N. R.

suferinţa sa, punêndŭ pre sine ştergarul s-luĭ Dimitrie şi dupre cum credemŭ noĭ, a primitŭ aceste reliquiĭ pentru o plată bună. Acésta, dupre opiniunea mea, s'a petrecutŭ pre timpul iconoclasmuluĭ, şi anume pre timpul luĭ Constantin Copronim seŭ a luĭ Leon Armênul, când in tótă impĕrăţia grécă, şi prin urmare şi in Tesalonic, aŭ fostŭ nimicite nu numaĭ icónele, dar şi reliquiile. Atuncĭ clerul tesaloniçenŭ, kiar de bună voie, arŭ fi datŭ luĭ Augar menţionatul ştergarŭ, pentru ca să-lŭ scape de iconoclaştĭ. Augar, luându-lŭ, l-a depus in Biserica, construită de dinsul in onóre S-luĭ Dimitrie şi aicĭ acéstă reliquie s'a păstratŭ pĕnĕ la 1292.

După ce P. S. Porfirie face nisce digresiunĭ, care pentru noĭ Românii n'aŭ nicĭ unŭ interesŭ, ne presintă şi următórele acte, pre care le are adunate din biblioteca mônăstireĭ Sinaea din Orientŭ, şi copiate dintr'o condică in quarto, şi care datéză dela inceputul seculuĭ al XVIII-lea.

«Cuvêntŭ moral, compusŭ de Samuil, Patriarchul de Alecsandria, care a venitŭ in oraşul Iaşĭ al Moldo-Vlachieĭ, pentru ca să sfătuiască pre pioşiĭ ambelor clase (preuţĭ şi laicĭ) pentru conduita cea dupre D-ḑeŭ».

Acestŭ discursŭ, obsersă P. S. Porfirie, este lungŭ. Prin dinsul Patriarchul a combătutŭ maĭ multe abusurĭ şi deprinderĭ rele ale cleruluĭ şi poporuluĭ moldovenŭ (1).

Afară de acestŭ discursŭ aŭ fostŭ găsite de mine, ḑice P. S. Porfirie, şi următórele doĕ discursurĭ, pro-

(1) Păcatŭ, că P. S. Porfirie nu ne presintă şi acestŭ discursŭ, căcĭ am fi avutŭ unŭ documentu maĭ multŭ, relativŭ la viaţa poporuluĭ românescŭ dela inceputul seculuĭ al XVIII-lea.

nunţate in capitala Moldoveĭ, Iaşiĭ; da de cine? Acesta eŭ acum nu potŭ să o spunŭ din cauza multuluĭ materialŭ, adunatŭ de mine in orientŭ, şi al căruia studiŭ, din causa bătrineţelor, îmĭ este fórte greŭ, de alŭ continua.

Discursŭ la sĕrbătórea Nascereĭ Domnuluĭ.

„S'aŭ minunatŭ Egiptenii de agerimea luĭ Iosif, care a prevedutŭ in visul luĭ Faraon fometea cea de sépte anĭ. S'aŭ inspăĭmentatŭ Chaldeiĭ de inţelepciunea luĭ Daniil, care a predisŭ aceia, ce inţelepţiĭ şi vrăjitoriĭ lor n'aŭ pututŭ să cunóscă. Şi acésta nu este curiosŭ; căcĭ şi uniĭ şi alţiĭ se inkinaŭ idolilor, seŭ maĭ dreptŭ dicênd, demonilor şi n'aŭ credutŭ in adevĕrŭ. Iar decoboritoriĭ prevĕdĕtoruluĭ Valaam, ca păzitoriĭ tradiţiuneĭ despre prevedere şi adevĕrata credinţă, s'aŭ învrednicitŭ de a vedea la rĕsăritŭ stéoa, care ĭ-a condusŭ pĕnĕ la Bitleem, ca să vadĕ pre acela care doriaŭ să-lŭ vadĕ àngeriĭ. Noĭ insă credincioşiĭ, în locul steleĭ celeĭ strălucitoare, avemŭ profeţiile,ĭar credinţa cea adevĕrată ne luminéză pre noĭ in acestŭ misterŭ. Este unŭ misterŭ, că D-deŭ se face omŭ şi ĭea asupra sa pĕcatele nóstre; dar este şi maĭ misteriosŭ modul nascereĭ luĭ, fiind că el a voitŭ să se nască într'o pescerà umilă, şi să se culce in eslele animalelor necuvêntătóre, pentru ca să ne mântuĭască pre noĭ de amăgirea cea neraţională. Să ne rădicămŭ şi noĭ astă-dĭ cu mintea la Bitleem, ca să vedemŭ acolo realisarea acestuĭ misterŭ infricoşatŭ, care s'a efectuatŭ, pentru mântuirea ómenilor, şi să proaducemŭ şi noĭ acolo darurĭ, dar nu aurŭ, smirnă şi livanŭ, ci credinţă şi fapte bune, plăcute luĭ D-deŭ. Să intrămŭ în Biserică

ca să mulţumimŭ Domnuluĭ, celuĭ ce s'a incorporatŭ pentru noĭ, cu cântărĭ şi doxologiĭ esclamand cu ângeriĭ: «Slavă intru ceĭ de sus luĭ D-ḑeŭ, şi pre pămentŭ pace, intre omenĭ bună voire.» Să ne grăbimŭ cu pĕstoriĭ, ca să vedemŭ cele petrecute, lăsând la o parte pasiunile nostre, neraţionale. Să apreciămŭ iubirea către omenĭ a iubitoruluĭ de omenĭ D-ḑeŭ, şi să mulţumimŭ pentru aceia, că el ne-a rĕscumpăratŭ de şerbia pĕcatuluĭ şi ne-a datŭ de intermediatorŭ pre Prea Inălţatul Domnitorul nostru (1), care dupre credinţă este celŭ maĭ ortodoxŭ şi maĭ piosŭ, iar dupre viaţă celŭ maĭ moderatŭ şi maĭ pacinicŭ, amicul adevĕruluĭ, luptătorul adevĕruluĭ şi intermediatorul cel maĭ grabnicŭ pentru noĭ; pentru care noĭ toţĭ trebue să rugămŭ pre Dumneḑeŭ-Cuventul, celŭ ce s'aŭ incorporatŭ acum, pentru ca El să păziască pre Inălţimea Sa, cu ajutorul rugăciunilor celor căldurose ale celorlalţĭ Archiereĭ, sănătosŭ, voĭosŭ, indelung-indilitŭ şi cu pace pre tronul celŭ luminatŭ al domnieĭ, impreună cu luminarea Sa Domna nostră, şi cu prea iubiţiĭ, de mult preţŭ fiiĭ lor, ca el să serbeze acéstă sĕrbătore la mulţĭ anĭ, bucurându-se şi veselindu se impreună cu rudele şi amiciĭ lor, precum şi cu prea nobiliĭ boerĭ, cariĭ suntŭ credincioşĭ şi ilŭ iubescŭ pre dinsul şi în fine, impreună cu toţĭ supuşiĭ ceĭ binecredincioşĭ şi pioşĭ. Amin.

---

(1) Alusiune la Ioan Nicolaŭ Mavrucordat.

Discursŭ panegiricŭ, făcutŭ de acelaşĭ autorŭ luĭ Ioan Nicolaŭ Mavrucordat, la suirea sa pre tronul Moldoveĭ.

«In adevĕrŭ, suntŭ minunate misterele provedinţeĭ luĭ D-ḑeŭ. In adevĕrŭ, suntŭ remarcabile actele economieĭ divine, ce se petrec în tóte ḑilele cu noĭ. Pre aceste nu le putemŭ esprima cu cuvêntul, nicĭ înţelege cu mintea omenescă, kĭar decă ar fi ea cea maĭ ageră. De aceia noĭ putemŭ şi datorimŭ kĭar, ca să presentămŭ luĭ D-ḑeŭ mulţămirĭ şi rugăciunĭ neîntrerupte pentru acele facerĭ de bine şi acea administraţiune fericită, ce el revarsă asupra nóstră, ca unŭ părinte mult-iubitorŭ......»

Cu aceste P. S. Porfirie înkeĭe materialul, ce are adunatŭ din bibliotecele bisericilor de Orientŭ, şi care, cum vedemŭ, se referă tot la Biserica română. Noĭ l'am presentatŭ aicĭ lectorilor noştri, în speranţă, că adăugămŭ încă o pagină la istoria Bisericeĭ nóstre.

Archim. **Genadie Enăcénu.**

CUVÊNTU

Compusŭ şi pronunţatŭ de Archiereul Filaretŭ Stavropoleosŭ Scribanŭ, la inaugurarea intemeerei ospiţiuluĭ de săraci neputincioşi, din Monastirea Galata de lîngă urbea Iasi, in anul 1855 Septembre 1.

„Iară când va veni Fiiul omenescŭ intru mărirea Sa şi toţi sânţiĭ ângerí cu Densul, atuncĭ va şedea pe scaunul mărireĭ Sale. Şi se vor aduna inaintea Luĭ tóte nemurile şi va despărţi pre eĭ unul de altul cum alege păstorul oile din capre. Şi va pune oile d'a drepta Sa, iar caprele d'a stânga. Atuncĭ va dice Impĕratul celor d'a drepta Luĭ: veniţĭ bine-cuventaţiĭ Părinteluĭ meŭ de moşteniţi impĕrăţia care este gătită vouă de la intemeerea lumeĭ. Că am flămânditu şi mi-aţĭ datu de am mâncatŭ, inseloşat'am şi mi-aţĭ datu de am bĕutŭ, streinŭ am fostŭ şi m'aţi priimitŭ, golŭ şi m'aţĭ îmbrăcatŭ; bolnavŭ am fostŭ, şi m'aţĭ cercetatŭ; în temniţă am fostŭ, şi aţí venitŭ la mine. Atuncĭ vor rĕspunde luĭ drepţiĭ dicĕnd: Domne, când te-am vedutu flămândŭ, şi te-am chrănitu, sau gol şi te-am imbrăcatŭ? Sau când te-am vĕdutu bolnavŭ, sau in temniţă şi am venitu la tine? Şi rĕspundĕndu Impĕratul, va dice lor: Adeveru dicu vouă, întru câtu aţĭ făcutŭ unuia dintru aceşti fraţi aĭ meĭ maĭ micĭ, mie aţí făcutŭ. Atuncĭ va dice şi celor de-a stânga Luĭ: Duceţi-vĕ de la mine blestemaţilor in focul celŭ vecinicu, care este gătitŭ diavoluluĭ şi ângerilor luĭ. Că am flămênditŭ şi nu mi-aţĭ datu să mănâncŭ, inseloşat-am şi nu mi-aţĭ datŭ să beŭ; streinŭ am fostŭ şi nu m'aţi priimitŭ; golŭ, şi nu m'aţi îmbrăcatŭ, bolnavŭ şi in temniţă şi nu m'aţĭ cercetatŭ pre mine. Atuncĭ vor rĕspunde şi eĭ dicêndu: Domne! cănd te-am vedutu flămândŭ sau

însetoşatŭ, saŭ streinŭ, saŭ golŭ, saŭ bolnavŭ, saŭ în temniţă, şi nu amŭ slujitŭ ţie? Atuncĭ va rĕspunde lor ḑicênd: Adevĕrŭ ḑicŭ vouă, întru câtŭ n'aţĭ făcutŭ unuia dintru aceştĭ maĭ mici, nicĭ mie n'aţĭ făcutŭ. Şi vorŭ merge aceştia în munca de vecĭ, iar drepţiĭ în viaţa de vecĭ." (Mat. XXV, 31—46).

„Fericiţĭ ceĭ milostivĭ că aceia se vorŭ milui" (Mat. V, 7).

Ce minunată, ce extraordinară are a fi acéstă înfricoşată judecată de a totă lumea! Eu mĕ uĭmescu şi mĕ minunezŭ astă-ḑĭ maĭ multŭ de chipul şi cursul acesteĭ judecăţĭ de cât să o critic, şi lasu necredincioşilor şi nelegiuţilor ocupaţia de a se îndeletnici cu întrebarea despre neapărata trebuinţă şi despre putinţa uneĭ judecăţĭ de a totă lumea, căcĭ fireşce ocupaţia cea maĭ de căpetenie a criminalistuluĭ ar fi tot-de-una aceea-de a se măguli şi îndeletnici cu ideile şi socotinţa că nu fiinţéză nicăire vre-unŭ criminalŭ (1) pentru dênsul. Eu mĕ minunezŭ, ḑicŭ, şi adorezŭ maĭ multŭ adêncul înţelepciuneĭ ce are a prezida la acéstă judecată universală. Şi ca să vĕ lămuriţĭ fraţilor despre acésta, observaţĭ singurĭ în scurtŭ cursul acesteĭ judecăţĭ exstraordinare — maĭ pre sus de mintea omenéscă.

Tóte virtuţile precum şi tóte crimele din lume sĕ pare a le fi uĭtatŭ judecătorul a tóte. Elŭ închee sentinţa Sa numaĭ pe temeiul milostivireĭ saŭ al nemilostivireĭ. Elŭ ḑice, că noĭ amŭ vĕḑutŭ pe săracul flămândŭ, însetoşatŭ, golŭ, bolnavŭ, în temniţă şi ni s'a făcutŭ milă saŭ nu ni s'a făcutŭ milă de elŭ. Ce judecătorŭ minunatŭ este acesta, care se pare a lua maĭ multŭ în tratare causa să-

(1) Penitenciarŭ.

racilor, şi uĭtă chiar dreptatea Sa, cea de atâtea orĭ călcată de ómenĭ în picióre şi jicnită!

Elŭ se vede aicĭ maĭ milostivŭ de cât pe Golgota. Elŭ nu întrebă aicĭ unde suntu nelegiuiţiĭ ce l-aŭ restignitŭ şi aceia cariĭ prin faptele lor ilŭ batjocorescŭ până astă-ḑĭ. El nu întrébă unde suntŭ ceĭ ce şi-aŭ bătutŭ jocu de legea Luĭ, unde suntu furiĭ, choţiĭ şi desfrânaţiĭ, ucigătoriĭ, clevetitoriĭ, mincinoşiĭ, ucigătoriĭ de parinţĭ şi de frate; Elŭ nu întrébă unde suntŭ demagogiĭ ce au amăgitŭ popórele spre a se folosi de slăbiciunile lor, unde suntŭ cuceritoriĭ ceĭ ce aŭ rĕsturnatŭ împéraţiĭ şi naţiĭ întregĭ; unde suntu judecătoriĭ ceĭ mitarnicĭ; unde suntŭ preoţiĭ şi călugĕriĭ ceĭ nevrednicĭ; Şi iarăşĭ din contră: Elŭ nu se vede întrebéndŭ aicĭ, unde suntŭ propoveduitoriĭ legeĭ Sale, unde suntŭ pustniciĭ, unde suntu martiriĭ, unde sûntŭ cuvioşiĭ, înfrânaţiĭ, drepţiĭ, luminătoriĭ şi renăscătoriĭ popórelor, împéraţiĭ şi domniĭ carĭ au înfloritŭ şi fericitŭ pe popórele lor. In cursul judecăţeĭ ce am citatŭ din sânta vanghelie nu se facuŭ asemenea întrebărĭ. Elŭ întrébă numaĭ, unde suntŭ aceĭ ce aŭ miluitŭ saŭ nu aŭ miluitŭ pe fraţiĭ Luĭ săracĭ. O adincul milostivireĭ şi al înţelepciuneĭ Tale Dómne! Tu Te-aĭ micşoratŭ pe Sine până la luarea morţeĭ de cruce, ca să rĕscumperĭ pe omul ticălosŭ, i-aĭ datŭ legea charuluĭ séŭ a milostovireĭ, şi atuncea ca judecătorŭ aĭ a Te face frate isbânditorŭ al săracilor şi al neputincioşilor, uĭtând chiar drepturile Tale cele încălcate.

Nu este óre aicĭ unu adîncŭ al iconomieĭ Dumneḑeescĭ ne ajunsu de mintea teologilor? Nu este óre aicea o politică cerescă ne ajunsă de ceĭ maĭ adincĭ politicĭ aĭ lumeĭ? Daţi-mĭ decĭ bună-voinţă şi ascultare. fra-

ţilor, ca să mĕ esplicŭ asupra acestuĭ obiectŭ, la acéstă strălucită şi ne urmată până acum solemnitate în patria nóstră, la acéstă solemnitate de milostivire a Prea Inalţatuluĭ nostru Domnŭ şi a guvernuluĭ sĕŭ, care a fostŭ precedată de multe altele, care de se vorŭ tăcea de patrioţi, pietrele vor striga.

Fisiciĭ şi naturaliştiĭ ceĭ maĭ înţelepţĭ vĕdŭ în natura fisică unŭ echilibru şi o armonie ne strămutată; filosofiĭ însă vĕdŭ în lumea morală o anomalie şi o neproporţie pururelnică, pentru care mulţi aŭ căḑutŭ în fatalismŭ. Vinŭ în urmă teologiĭ cari le găsescŭ pe amăndouă corupte: şi spre a vindeca acéstă bólă, eĭ se esplică în următorul chipŭ: universul este alcătuitŭ din materie şi putere, cea întăia ca grósă şi de sine nemişcătóre este supusă de ziditorul unor legi silite şi neschimbate, cea a doua, adică puterea — unor legĭ ceva maĭ slobode ca una ce povĕţueşce pe materie. Dupe legile treptateĭ perfecţionabilităţĭ, Ziditorul a trebuitŭ ca maĭ nainte de aceste doue clase, să fi formatŭ o a treia şi maĭ înalta — supranaturală, care să fie agentul şi corespundentul intre universŭ şi ziditorŭ, şi acésta este natura psichică: — spiritele saŭ lumea intelectuală. Din aceste treĭ trepte, saŭ aşa ḑicĕndŭ, din acéstă treime a lumeĭ, natura psichică ca cea maĭ înaltă şi maĭ apropiată de D-ḑeŭ, a trebuitŭ a fi şi maĭ raţională şi prin urmare maĭ liberă. Şi acéstă libertate a causatŭ cea ântâia cădere a spiritelor şi a ómenilor, şi cu stricarea lumeĭ morale s'aŭ stricatŭ şi lumea fisică. D-ḑeŭ vĕḑĕnd că acéstă cădere pentru spirite sau diavolŭ, nu a fostu motivată de cătu de unŭ abuzŭ alŭ libertăţeĭ lor, nu a chotărîtŭ a se milostivi şi ale renasce. Iar la omŭ vĕḑĕndŭ pe lîngă înşelăciune şi unŭ motivŭ alŭ greutăţilor trupuluĭ cu care era im-

brăcatŭ, precum mâncarea, a fostŭ chotărîtŭ în sfatul providenţeĭ Sale întruparea Cuvêntuluĭ luĭ D-ḑeŭ şi rescumpĕrarea omuluĭ de sub amăgirea diavoluluĭ, ca prin acésta şi însăşĭ firea să se înnoéscă. Iată în scurtŭ începutul şi isvorul adînculuĭ milostivireĭ către némul omenescŭ. Iată taĭna iconomieĭ întrupăreĭ Fiuluĭ luĭ D-ḑeŭ, basa rĕscumpĕrăreĭ şi a creştinătăţeĭ nóstre — a milostivireĭ Dumneḑeescĭ. Milostivirea decĭ, dupre învĕţătura vangelieĭ, trebue a fi şi basa vieţeĭ némuluĭ omenescŭ pe pĕmântŭ, pentru a se putea ţine o armonie şi unu equilibru nestrămutatŭ între membrile societăţeĭ; căcĭ milostivirea are a fi şi aceea ce are a-lŭ judeca în ḑiua cea de apoĭ, care va chotarî sórta luĭ pentru vecinicie.

Am ḑisŭ că milostivirea trebue a fi basa vieţeĭ nemuluĭ omenescŭ pe pământŭ, ca să fie elŭ adevĕratŭ creştinu şi următorŭ fiiŭ al luĭ D-ḑeŭ dupe charŭ, şi la acéstă mĕ razimŭ pe principiile religieĭ şi ale minţeĭ sănătóse. Mila şi dreptatea la cea antaiŭ privire s'ar parea ca se inponcişază, dar mila este adevĕrata dreptate. Mi se pare audindŭ glasul lumeĭ strigênd: *lex anima rei-publicae* — legea este sufletul statuluĭ! Dar eu strigŭ din contra: legile nu sûntŭ de câtu maşina saŭ organismul; iar mila este sufletul statuluĭ! Şi voiŭ dovedi acésta. Daţi-mĭ vóie să mĕ esplicŭ.

Lumea a strigatŭ şi strigă încă şi maĭ tare în acestŭ vécŭ al XIX, egalitate, libertate, fraţie.,.. a strigatŭ şi strigă şi póte va striga până ce va amorţi.... şi omul totŭ va fi omŭ dacă nu va fi creştinŭ, omul totŭ va fi alu lumeĭ, daca nu va fi fiiu alŭ luĭ D-ḑeŭ dupĕ charŭ.

Greciĭ cu tótă filosofia şi libertatea lor, aruncaŭ pe neputincioşĭ în prăpastie depe o stancă, pentru a nu fi

povară statuluĭ. Iată egalitatea omenireĭ! Iată cum legile omenilor suntŭ sufletul staturilor.

Romaniĭ pentru apărarea libertăţeĭ lor republicane, varsă sângele a mii de cetăţenĭ, şi supunŭ sub unu sceptru de ferŭ tóte popórele lumeĭ. Iată libertatea omenireĭ cea atâtŭ de multŭ declamată de pe tribunele senatuluĭ romanŭ! Iată cum legile ómenilor suntŭ sufletul statuluĭ.... *lex anima rei-publicae.*

Francesiĭ pentru apĕrarea egalităţeĭ şi a frăţieĭ lor, ne dau epocha cea maĭ crâncenă a lumeĭ: — ḑilele Dantonilor şi ale Robespierilor. Iétă frăţia cea atâtŭ de multŭ cântată maĭ înainte de Rusodeĭ, Montescheĭ şi alţii, şi chiar epocha şi inţelepciunea Mareluĭ Ludovicŭ XIV — acelŭ Solomonŭ alŭ Francieĭ a împăcatŭ óre saŭ a pregătitŭ acea epochă crâncenă! Iétă cum legile omenilor suntŭ sufletul statuluĭ! *lex anima rei publicae.*

Care condică de legi, care tractatŭ? Codexul luĭ Napoleon saŭ charta luĭ Ludovich Filipŭ, saŭ alianţa sântă aŭ pusŭ stavilă pornireĭ popórelor europene de la 1848? Iată cum legile ómenilor suntŭ sufletul statuluĭ.

Sisteme monarchice aŭ fostŭ şi vorŭ fi; sisteme constituţionale aŭ fostŭ şi vorŭ fi; sisteme republicane aŭ fostŭ şi vorŭ fi; ba încă dacă va vrea cineva, poftim să'ĭ îngăduĭ încă şi unŭ altŭ necercatŭ sistemŭ — comunisticŭ; şi omul totŭ va fi omŭ, daca nu va fi creştinŭ, omul totŭ va fi fiiu al lumeĭ, daca nu va fi fiiŭ alŭ luĭ D-ḑeŭ dupĕ charŭ. Senatorĭ aŭ fostŭ şi vorŭ fi; parlamente aŭ fostŭ şi vor fi; camere aŭ fostŭ şi vor fi; controlurĭ aŭ fostŭ şi vorŭ fi, şi omul totŭ va fi omŭ, dacă nu va fi chreştinu; omul totŭ va fi fiiŭ alŭ lumeĭ, dacă nu va fi fiiŭ alŭ luĭ D-ḑeŭ dupĕ charŭ.

Pentru ce óre atâta sbuciumare sângerósă în némul

omenescŭ până astă-ḑi? Pentru că elŭ este încă pruncŭ în creştinătatea sa, şi prin urmare elŭ, acele treĭ ideĭ naturale ale societăţeĭ — egalitatea, libertatea şi frăţia, nu le privesce din acel punctŭ de vedere, din care ar trebui să le privéscă, adică nu se uită la ele cu ochiul religieĭ creştine,

Religia ca una ce şi ea este unŭ productŭ totŭ al aceluiaşĭ creatorŭ, care a făcutŭ şi legile natureĭ, propune acele treĭ ideĭ în adevĕratul lor înţelesŭ; egalitate, că adică toţĭ ómeniĭ suntŭ de o potrivă în înţelesul absolutŭ, adică ca fiinţă omenéscă, însă suntŭ neegalĭ în înţelesu relativŭ, adică uniĭ în alăturare cu alţiĭ. Şi apoĭ fiind-că capacităţile şi însuşirile unora şi ale altora nu suntŭ de o potrivă, de aceea religia creştină privesce pe ceĭ maĭ avuţĭ numaĭ ca iconomiĭ luĭ D-ḑeŭ, — spre a împărţi măsura de grâŭ săracilor, carĭ suntŭ fraţiĭ luĭ Iisusu Christosŭ. Aici sĕ vede cel puternicu ca visternicŭ al luĭ D-ḑeŭ pe pămêntŭ, iar cel slabŭ ca frate al luĭ Iisusŭ Christosŭ. Observaţĭ acum ce relaţie de armonie trebue să fie între iconomul luĭ D-ḑeŭ pe pămêntŭ şi între fratele fiiuluĭ luĭ D-ḑeŭ — Domnul nostru Iisusŭ Christosu. Deci care legĭ omeneşcĭ, care constituţiĭ ar putea face unŭ maĭ armoniosŭ equilibru de câtŭ acesta, între membrele societăţeĭ, între bogatŭ şi săracŭ, între sănătosŭ şi bolnavŭ, între cel tare şi între cel neputinciosŭ? Iată adevĕrata egalitate pe care lumea încă nu o imiteză.

Libertate, că adică toţĭ ómeniĭ suntŭ liberĭ în înţelesul absolutŭ, adică în câtŭ priveşce pe sine, iar neliberĭ în înţelesul relativŭ, în câtŭ lucrarea lor vine iu contactŭ cu a altora; şi apoĭ fiind-că lucrările şi dorinţele ómenilor potŭ avea felurite direcţiĭ imponcişate, când ele nu sĕ diriguescu de legea cea vecinică; de acea ḑice apósto-

luĭ: „Că numaĭ unde este duchul Domnuluĭ acolo este libertatea. Cine este cu frica luĭ D-ḑeŭ acela este omul celŭ maĭ liberŭ din lume.“ Iată adevĕrata libertate pe care lumea nu o imitéză! Frăţia, căcĭ religia chotărasce pentru toţĭ unŭ părinte—pe D-ḑeŭ, însĕ pentru o asemenea înfiere trebue a imita pe adevĕratul fiiŭ al luĭ D-ḑeŭ care prin milostivire ne va judeca, dacă şi noue ne va fi milă de aprópele ca de fraţiĭ noştri. Iată adevĕrata frăţie pe care lumea încă nu o imitéză.

Intru adevĕrŭ, fraţilor, asemenea principiĭ aŭ fostu proclamate încă de Iisusŭ Christos; dar ce e de făcutu, dacă lumea a lăsatŭ de o parte constituţia luĭ, şi şi-a făcutŭ alte legĭ, alte aşeḑăminte; de aceea ea năsuesce la ajungerea celor treĭ principiŭ pe căĭ singeróse, şi şi-aŭ pusŭ de principiĭ a dreptuluĭ naţiunilor, dreptul celuĭ maĭ tare. Iată cum legile ómenilor suntŭ sufletul staturilor; căcĭ, aŭ dóră nu dreptul biruitorilor s'a făcutŭ şi sĕ face dreptul statuluĭ? Acum dacă s'ar întâmpla ca în vre o naţie să se nască câţĭ-va uriéşĭ saŭ herculĭ, ca în vechime; ar trebui ca toţĭ ceĭ de o putere cu noĭ slabĭ, saŭ să péră saŭ să'şĭ pérḑă drepturile. Insă religia celor vechĭ spune, că Joe a bătutŭ resboiŭ cu giganţiĭ saŭ uriéşiĭ; iar religia creştină ne invaţă, că D-ḑeŭ mândrilor le stă în potrivă şi celor smeriţĭ le dă darŭ. Decĭ introducĕ-se o dată în societate şi în omenire, şi pĕtrunde-se toţĭ de milostivirea creştinéscă, şi atuncĭ vor fi de prisosŭ multe din legĭ, de prisosŭ tribunalurile, de prisosŭ poliţia şi alte judecătoriĭ. Omeniĭ vor fi maĭ multŭ de âtŭ o societate de fraţĭ. Acesta este principiul şi duchul tótă Evanghelia luĭ Iisusŭ Christosŭ care singură este dată spre a vindeca şi a deplini ne ajunsul legilor omeescĭ, şi fără de care omenirea orĭ şi câte legĭ 'şĭ-ar face,

ea totŭ va fi nelegiuită. De aceea Sântul Chrisostomu, acel mare oratorŭ al bisericeĭ, din tótă mulţimea cuvintelor sale, nu are unul măcar, în care să nu amintéscă despre milostivire, pentru care uniĭ dintre învăţaţĭ ilu şi numescŭ cu dreptu cuvîntŭ, advocatul săracilor.

Ah fraţilor! dar ca să fie cine-va fiiŭ al luĭ D-ḑeŭ dupre charŭ, trebue să fie maĭ întâiu pătrunsŭ de adîncul milostivireĭ luĭ D-ḑeŭ. *Mila voescu iar nu jertfa*, ḑice prooroc-împeratul Davidŭ. Ce póte ajuta cea maĭ părintéscă îngriijre a guvernuluĭ, ce potŭ face cele maĭ drepte legĭ, dacă societatea nu este pătrunsă de principiul milostivireĭ. Fiesce care umblă *cu principiul dreptuluĭ* în gură şi-lŭ sprijinesce cu focŭ, dar scapă din vedere că orĭ şi care dreptŭ cuprinde în sine şi datoriĭ — datorile către omenire, şi că acel dreptŭ coprinde unŭ subţire egoismŭ; saŭ după cum ḑicŭ uniĭ din filosofĭ: *prea marea dreptate este o nedreptate!* Daţi-mĭ voe să mĕ esplicŭ: societatea după firea eĭ se împarte în poruncitorĭ şi ascultătorĭ, şi încă în proprietarĭ şi muncitorĭ! Prin urmare ea ca şi o armată are invaliḑiĭ sĕĭ. Este acum întrebarea, invaliḑiĭ societăţeĭ nóstre suntŭ eĭ invaliḑiĭ statuluĭ, sau maĭ mulţĭ dintre eĭ sûntŭ invaliḑiĭ particularilorŭ? Mulţimele acelea de maşinĭ de rachiu, — acele academiĭ de corupţie de prin sate, care maĭ nemeritŭ puteaŭ fi înlocuite de felurite aşeḑăminte de industrie, care în locŭ de corupţie ar fi datŭ artele şi comerţul în mâna poporuluĭ nostru, pentru a nu deveni subalterniĭ Evreilor, căcĭ ce este o naţie fără arte şi fără comerţŭ...... de câtŭ ologĭ cu picióre? Posesoriĭ (1) aceĭ nemilostivĭ, feciorĭĭ aceĭ boerescĭ de pe la tóte moşiele, care aŭ începutŭ a umple satele, de neputincioşĭ schingiuiţĭ până şi dintre copiĭ. Căcĭ învoelele de bună împăcare se daŭ numaĭ de câţĭ-va frun

(1) Arendaşiĭ

taşĭ bine chrăniţĭ, când mulţimea satuluĭ suspină. Ne ingrijirea unora dintre proprietarĭ de bólele şi bătrineţele acelora ce le au muncitŭ tótă viaţa şi i-aŭ îmbogăţitŭ dupre cum se vêdŭ astă-ḑĭ, dacă nu cu maĭ multă durere, cel puţinŭ cu aceea ce se îngrijescŭ dê vitele bolnave de prin ogreḑile lor; ne ingrijirea unora din preoţĭ de moralitatea poporuluĭ, ca uniĭ ce se ocupă maĭ mult cu lucrarea pămêntuluĭ, de câtŭ cu cultivarea sătenilor, aceea ce face pe mulţĭ a nu vedea în preotŭ pe doftorul sufletescŭ al poporuluĭ; civilisaţia cea demoralisată, respândită pe alocurea din curtea proprietaruluĭ până în bordeiul ţěranuluĭ, tóte acestea şi altele asemenea, nu suntu óre îndestule cause de îmulţirea neputincioşilor? Daca s'ar compara acum numĕrul invaliḑilor statuluĭ cu aĭ particularilor, eŭ credŭ că numĕrul acelor din urmă ar fi cu multŭ maĭ covîrşitorŭ. Decĭ, óre aceia carĭ aŭ óre-carĭ drepturĭ politice în statŭ, nu au şi datoriĭ morale şi sociale?

Cu unŭ cuvêntŭ, dacă nu vomŭ seca isvorul apoĭ noĭ putemu scóte apă din pîriŭ câtŭ vomŭ voi; şi noĭ vomŭ visita proprietăţile nóstre, asemenea acelor păstorĭ de oĭ, carĭ le cercetéză numaĭ la tunsŭ şi la mulsŭ, iar nicĭ o dată la bólele lor cele primejdióse. Guvernul are în mâna sa numaĭ legile dreptăţeĭ, nu însĕ şi ale milostivireĭ. Milostivirea este unŭ ce sufletescŭ; ea trebue a fi o urmare a celor ce aŭ pĕcătuitŭ, spre a îndrepta prin ea pĕcatele lor. Innăsprêscă-şĭ câtŭ va voi guvernul legile şi privighiărea sa, şi elŭ totŭ nu va putea îndupleca pe nimenea la milostivire. Acesta e lucrul consciinţeĭ.

Dar sûntŭ născuţĭ din fire neputincioşĭ, sûntŭ leneşĭ, acésta privesce totŭ pe comunitatea în care eĭ s'aŭ năs-

cutŭ. Indatorirea guvernuluĭ este de a ajuta maĭ cu sémă pe invaliḑii statuluĭ.

Poftimŭ să luămu lucrul chiar din propriul interesŭ, şi dacă nu se póte face asemenea faptă din filotimie şi milă, apoi ertaţi-me dacă voiu ḑice să se facă celŭ puţinŭ din iubirea de sine.

Ce viaţă, ce fericire, ce petrecere este aceea într'o comunitate, întru unŭ satŭ, întru o poliţie, când prin casă ar cânta şi ar juca, iar pe uliţă şi pe la ferestre s'ar boci şi ar plânge? Ce preumblare ar fi aceea a magnatuluĭ şi a bogatuluĭ aceluia, când elŭ ar fi acompaniatŭ de ajutanţĭ ologĭ ce să terăscu pe uliţe prin glodŭ? Ce scenă comică ar fi în piesa aceea, în care s'ar juca unŭ bogatŭ nemilostivŭ cu unŭ săracŭ neputinciosŭ? Aicĭ s'ar vedea cel dintâiu înprăsciindu cu îmbelşugare averile sale, la tot aceea ce chrănesce ambiţia şi deşertăciunea sa, şi tremurându-ĭ mâna dândŭ unŭ banŭ săraculuĭ, nu atâta din milostivire, pe câtŭ să 'l alunge din ogradă; şi acesta prin mâna vre uneĭ slugĭ, ruşinându-se a-ĭ da singurŭ aşa de puţinŭ, lăsând la o parte acele atâtu de desu repetite minciunĭ din partea camardinerilor — că dórme stăpânul, că nu s'a sculatŭ, că nu e a casă..... Ce balŭ al societăţeĭ este acela la care petrecŭ şi să veselescŭ cinci şése ómenĭ, când sute şi miĭ suspină şi să mâhnescŭ; ce masă este aceea a căreĭ bucate sûntŭ drese cu sudórea şi póte chiar şi cu sângele aprópeluĭ; ce curiósă însuşire are omul — a se arăta peste fire galantonŭ la lucrurĭ netrebnice şi perḑĕtóre, şi forte scumpŭ la lucrurile folositóre ce potŭ să 'l mântuiască!! Jocurile în cărţi, teatrurile şi luxul caselor şi al trăsurilor sûntŭ în modă, iar milosteniile şi alte facerĭ de bine, sûntŭ de mulţĭ cu totul ultate. Uniĭ ascéptă ca numaĭ guvernul să facă aseme-

nea fapte: dar ce póte face unŭ guvernŭ când nu este secundatŭ de către întréga societate? Alţiĭ ḑicu că suntŭ vremile grele, că au familie grea; dar dacă suntŭ vremile grele, încetat-aŭ óre jocurile în cărţĭ, închisu-s'aŭ teatrele, s'a scosŭ luxul de prin case? Dee-se la casele publice ale neputincioşilor, numaĭ parte din aceste treĭ condee, şi credŭ că va fi destul.

Este unŭ adevĕrŭ întăritŭ prin cercarea tuturor vécurilor, — de a vedea cine-va în tóte ḑilele că se norocescŭ familiele iubitóre de ómenĭ. O pronie cu privĕghiare se îngrijesce neîncetatŭ în pricinele lor. Unde unele cadŭ cele-l-alte să ridică. Le vede cine-va că sporesc, şi nu vede şipotul acelŭ tainicŭ ce duce în case norocirea. La mulţĭ chiar din noĭ póte că averile cele cu îmbelşugare, din care noĭ facemŭ uă întrebuinţare atât de puţinŭ creştinéscă, suntŭ fructele milostivireĭ celor maĭ înainte de noĭ — rudeniĭ saŭ streinĭ; póte că multe din titlurile şi boeriele cu care noĭ astă-ḑĭ ne fălimŭ, suntŭ fructele charuluĭ şi ale milostivireĭ, saŭ a strămóşilor noştriĭ saŭ a guvernuluĭ; póte că noĭ astă-ḑĭ culegemŭ bine-cuvintările făgăduite milostivireĭ strămóşilor noştriĭ, şi adunămŭ aceea ce eĭ aŭ semănatu; póte că darurile milostivireĭ aŭ pusŭ temelia celuĭ antâiŭ începutŭ al înălţareĭ nóstre şi a familieĭ nóstre, — căcĭ eŭ vĕ poftescŭ a observa fraţilor, cine a păzitŭ şi păstratŭ urmaşilor noştriĭ atâtea nume slăvite, pe care noĭ le respectămŭ până astă-ḑĭ, dacă nu, dărniciele şi jertfele ce strămoşiĭ aŭ făcutŭ odinióră bisericilor, patrieĭ şi aşeḑămînturilor de milostivire? Inscrierile acelor scumpe nume pe frontespiciele caselor publice, strălucescŭ maĭ multŭ de câtŭ acele de pe monumentele biruitorilor; şi atuncĭ când analele ţéreĭ aŭ perdutŭ multe din faptele strămoşilor, aceste aşeḑăminte a mi-

lostivireĭ le păstreză şi le proclamă in glasŭ mare inaintea viitorimeĭ. Tote cele-l-alte titlurĭ aŭ peritŭ: tóte acele ce numaĭ singură deşertăciunea le-aŭ ridicatŭ s'aŭ răsipitŭ maĭ cu totul; sau de şi fiinţéză nu mărturisesc alta de câtŭ deşertăciunea celor ce le-aŭ făcutŭ. Prefacerea timpurilor şi a caselor aŭ nimicitŭ multe din analele familiilor pămăntuluĭ nostru, şi Tu, D-ḑeul meu, aĭ ingăduitŭ numaĭ ca pomenirile milostivireĭ să remăe ne şterse in veci, şi ca darurile cele sânte să fie singurile titlurĭ ce ne-aŭ rémasŭ nouă de vechimea şi de mărirea lor înaintea Ta şi a ómenilor.

Câţĭ domnĭ, câţĭ mitropoliţĭ, câţĭ boerĭ, câţĭ archiereĭ aŭ fiinţatŭ în ţara nóstră, ale cărora nicĭ mormintele nu să sciŭ, nicĭ naţia nu 'şĭ maĭ aduce aminte de dênşiĭ. Numaĭ numele făcĕtorilor de bine aĭ omenireĭ suntŭ ne uitate, şi pomenirea lor în vecĭ va fi!

Ast-felŭ este celŭ întâiu folosŭ al milostivireĭ şi chiar aicĭ pe pămentŭ. Eu nu ḑicŭ nimica de dulceţa, de mângâerea şi de mulţămirea ce urmeză a simţi cine-va chiar în viaţă, ajutândŭ pe ceĭ ce pătimescŭ, facênd fericiţĭ pe nenorociţĭ şi împărăţindu peste inimĭ, şi priimindu tributul cel nevinovat al laudelor şi al faptelor de charitate. Şi când noĭ nu am avea altŭ folosŭ de câtŭ numaĭ dulcéţa şi plăcerea darurilor nóstre, nu ar fi ele óre îndestul de plătite pentru o inimă bună? Şi ce are maĭ desfătătorŭ insuşĭ mărirea tronurilor, de câtŭ a putea face fapte de charitate? Domniĭ şi împĕraţiĭ ar fi fostu fórte strîmtoriţĭ în puterea şi mărirea lor, dacă ar fi fostŭ osindiţĭ a se bucura singurĭ numaĭ eĭ de mărirea şi puterea lor. Nu, fraţilor, faceţĭ să slujéscă câtŭ va plăcea averile vóstre, la poftele vóstre, la cheltuelele vóstre, la dorinţele vóstre, la nălucirile vóstre, şi totuşĭ voĭ nicĭ o dată nu veţĭ face din

ele o întrebuinţare, care să vě lase o bucurie maĭ curată şi maĭ vrednică de inimă, de câtŭ ajutând pe ceĭ ce pătimescŭ.

Ce este maĭ dulce cu adevěratŭ de câtŭ a socoti că nu este unŭ minutŭ în care sufletele mâhnite, să nu ridice pentru noĭ mâinile la cerŭ, şi să nu bine-cuvinteze ḑiua în care ne-am născutŭ! Ascultaţi pe mulţimea aceea ce venise odinióră la Iisusŭ Christosŭ ca să o sature: vazduchurile aŭ răsunatŭ de bunele lor cuvêntări pentru faptele cele de milostivire. Eĭ aŭ strigatŭ cu toţiĭ că acesta este unŭ proorocŭ mare, eĭ voiaŭ să'l facă împěratŭ pentru dênşiĭ. Ah! Dacă ómeniĭ singurĭ 'şi-ar alege lorŭ pe maĭ mariĭ lor nu ar fi fostŭ şi nu ar fi nicĭ ceĭ maĭ de nemŭ, nici ceĭ maĭ vitezĭ, pe carĭ i-ar fi alesŭ, şi i-ar alege de câtŭ de bună semă pe aceĭ maĭ milostivĭ, pe aceĭ maĭ făcětorĭ de bine, pe aceĭ maĭ cu dragoste stăpânĭ, care să fie totŭ odată şi părinţĭ.

Pe lângă tóte acestea eŭ creḑŭ că însăşĭ Pronia D-ḑeéscă are o deosebită îngrijire pentru ceĭ săracĭ. Şi ca o věḑută dovadă, observaţĭ cum săraciĭ aŭ câstigatŭ dreptul lor celŭ încălcatŭ. Din osebite acte vechĭ ale ţăreĭ sě cunósce că fericitul întru pomenire Petru-Vodă, întemeindŭ monastirea Galata, a aşeḑatŭ în ea şi unŭ ospiţiŭ pentru săracĭ. Acéstă faptă ctitoricéscă a fostŭ înăduşită sute de anĭ. Spuneţi-mĭ decĭ, prin ce lucrare providenţială, astă-ḑĭ săraciĭ 'şĭ dobândescŭ dreptul lor? Care de şi prin altŭ canalŭ, totuşĭ astă-ḑĭ noĭ vedemŭ unŭ ospiţiŭ lângă monastirea Galata.

Şi când óre, fraţilor, ar trebui a ne întórce la aceste virtuţĭ strămoşescĭ, care aŭ rěmasŭ în tradiţia şi analele ţăreĭ nóstre, ca unŭ caracterŭ deosebitorŭ al naţieĭ nóstre? Când să arătămŭ şi să ne recomandămŭ şi

noĭ ca alte popóre, că am inceputŭ a merge pe drumul civilizaţieĭ, nu numaĭ cu luxul şi alte lucrurĭ de modă, dacă nu acum, când Pronia ni-a datu unu domnitorŭ — pe Inălţimea Sea Grigorie Alexandru Gica Voevodŭ, care ajutatŭ fiind de Inaltŭ Prea Sânţitul Mitropolitŭ şi de Ministerul sĕŭ, nu are cineva atâta nevoe a i-se supune poruncilor, pe câtŭ de a'lŭ imita. Ferice de naţia ce are şi va avea demnitorŭ pe unŭ bărbatŭ care poruceşce maĭ mult cu esemplul de câtŭ cu graiul, şi a căruia milostivire respunde principiilor Evanghelieĭ luĭ Iisus Christos. Şi încă şi maĭ ferice atuncea când ea 'l va imita! Atuncĭ câte lacrămĭ se vorŭ şterge de pre ochiĭ bietuluĭ poporŭ, câte suspinurĭ se vorŭ alina, câţĭ intristaţĭ se vorŭ mângâea, câtă consolidare şi consolare va fi în poporŭ, ce administrare creştinéscă se va réspândi în tóte ramurile cârmuireĭ; cât de cu plăcere va privi la acestea Europa, care are aţintiţĭ ochiĭ asupra principatelor nóstre, câţĭ bărbaţĭ de statŭ se vor grăbi a ḑice: iată o nobleţe exemplară, iată o ţară ce merită interesul Europeĭ, nu numaĭ din punctul de vedere comercialŭ, care 'l-a pututŭ şi 'l-ar putea merita şi nişte negri; iată o naţie ce póte face parte la familia cea mare a Europeĭ; iată materialul gata pentru a face unŭ statŭ cum se cuvine.

Cunósceţĭ singurĭ, fraţilor, şi cred că sunteţĭ incredinţaţĭ că acestea nu suntŭ numaĭ nisce laude, ce aşŭ voi eŭ de la sine a le face bunuluĭ nostru Domnitorŭ, chiriarchuluĭ şi ministeruluĭ; cunósceţĭ singurĭ, şi intregul publicŭ o scie, că rostul meŭ în cursu de cincĭ-spre-ḑece anĭ aĭ propoveduireĭ mele de pe amvónele bisericeĭ patrieĭ, nicĭ o dată nu a măgulitŭ deşertăciunea, ci tot-d'auna a combătut'o; cunósceţĭ şi marturisiţĭ singurĭ, cine a intemeiatŭ cea intâiŭ monastire a naţieĭ nóstre în Sântul

Munte, cine a făcutŭ celŭ întâiŭ institutŭ de orfanotrofie, nu din prisosul, ci din avutul sêŭ, lăsêndu'şĭ numerósa sa familie maĭ lipsită de câtŭ mulţĭ dintre boeriĭ patrioţĭ.? Cine a datŭ acea legiuire uşurătóre pentru lucrul boerescululuĭ, de a căreia folositóre disposiţiĭ mulţĭ abuseză ? Cine a datŭ legiurea din anul 1851, pentru emulaţia şi luminarea clerulul, care de atuncĭ simţesce unŭ progresu mântuitorŭ? cine a stăruitŭ a se face seminariul la Huşĭ pentru preoţĭ, şi în monastirea Némţuluĭ pentru monachi, care trebue a fi păstoriĭ şi lumina ţăriĭ? cine 'şĭ-a adusŭ anunte şi de ceĭ osândiţĭ ca să nu maĭ vadă lumina ḑileĭ, şi alte îmbunătăţiri publice ? cine în sfârşitŭ întemeiază astăḑĭ acestŭ ospiciŭ pentru sĕracĭĭ neputincioşĭ, în nisce împrejurărĭ, când chiar statul are maĭ multe nevoĭ de câtŭ particulariĭ? cine arată atâta milă către locuitoriĭ ţereĭ, pe carĭ mulţĭ ḑişĭ patrioţĭ 'ĭ impiléză ?... Cine este adevĕratŭ creştinŭ şi patriotŭ bunŭ, va pĕcătui greŭ şi înaintea luı D-ḑeŭ şi a naţieĭ dacă nu va imita pe Domnitorul sêŭ la asemenea fapte, care rarŭ s'aŭ vĕḑutŭ în istoria ţĕreĭ nostre.

Lăsând decĭ pe fie-care în judecata lumeĭ şi a cugetuluĭ sĕu, eŭ mĕ întorcŭ iarăşĭ la judecata lumeĭ cea înfricoşată; căcĭ póte cineva, fraţilor, de care ferescă D-ḑeŭ să nu fie aicea, va fi socotind că va putea scăpa de judecata ómenilor, dar de a luĭ D-ḑeŭ nu va scăpa; Cerul şi pământul vor trece, iar cuvintele Domnuluĭ nu vor trece, căcĭ legea Evangheliei ce Elŭ ni-a dat'o, nu este altŭ-ceva de câtŭ legea charuluĭ sau a milostivireĭ, şi în ea ni se ḑice lămuritŭ: *„Pildă am datŭ vouĕ, ca precum eu am făcutŭ şi voĭ să faceţĭ.“*

Decĭ daţĭ'mĭ voe acum de a încheia cuvêntul mĕŭ cu sentinţa judecăţeĭ ce ne aşteptă, după milostivirea sau

nemilostivirea nóstră: *Iară când va veni Fiiul omenescŭ întru mărirea Sa şi toţi sânţiĭ ângerĭ cu dânsul, atuncĭ va şedea pe scaunul măririĭ Sale; şi se vor aduna înaintea luĭ* tóte neamurile *şi va despărţi pre eĭ unul de altul, cum desparte păstorul oile de capre. Şi va pune oile d'a drepta Luĭ, iar caprele d'a stânga. Atuncĭ va dice Impĕratul celor d'a drepta Luĭ: Veniţĭ bine-cuvêntaţiĭ părintelui meŭ, de moşteniţĭ împĕrăţia care este gătită voue de la întemeerea lumeĭ. Că am flămânditŭ şi 'mĭ-aţĭ datŭ de am mâncatŭ; însetoşat-am, şi 'mĭ-aţĭ datŭ de am beutŭ; streinŭ am fostŭ şi m'aţĭ primitŭ, golŭ şi m'aţĭ îmbrăcatŭ; bolnavŭ am fostŭ şi m'aţĭ cercetatŭ; în temniţă am fostŭ şi aţĭ venitŭ la mine. Căcĭ adeverŭ dicŭ voue: întru câtŭ aţĭ făcutŭ unuia dintru aceştĭ maĭ micĭ fraţĭ aĭ meĭ, mie aţĭ făcutŭ.*

Fericiţĭ ceĭ milostivĭ că aceia se vor milui. Aminŭ.

Inscripțiunea Bisericei «Skitul Măgurénul.» din Bucureşti

Dărâmându-se Biserica veke, pentru ase construi alta nouă, in fundamentul Bisericeĭ vekí s'a găsitŭ pre o petră inscripțiunea umătore. Noĭ în interesul istorieĭ reproducemŭ acéstă inscripțiune, sperând că cu acésta contribuimŭ la imortalitatea monumentelor nóstre istorice:

„Intru mărirea şi slava mareluĭ D-ḑeŭ care în troiță se proslăvesce, ziditu s'aŭ din temelie acéstă slăvită şi Dumneḑeiască biserică de reposatul şi pururea pomenitul Constantin Văcărescu Vel logofătŭ, der remăindŭ ne isprăvită după prestăvirea d-luĭ s'a isprăvitŭ şi s'aŭ înfrumusețatŭ cu tóte podóbele, precum se vede, de către ginerile d-sele d-lŭ Mihail Cantacuzino Vel-vistierŭ cinstindu-se cu hramul vedeniei a pre-slăviteĭ Născétóre de D-ḑeŭ şi a sf. sânțituluĭ mucenicŭ Visarion, spre pomenirea vecĭnică a titorilor, în ḑilele pre Inălțatuluĭ Domn Ion Constantin Mihailŭ Racoviță Voevod şi fiindŭ ostenitorŭ sânția sea părintele Trisofronie Egumenul de la Sărindar..... Octombre....

Leatul fiindu ruptŭ de la începutŭ se cunósce numaĭ No. 66.

CHRONICA ECLESIASTICĂ.

I.

Bisericile ortodocse.

1. Patriarchia de Constantinupolu.

I Sa Sanctitate P. S. Ioakim III-lea Patriarchul de Constantinupolu, cu ocasiunea morţei Imperatoruluĭ tuturor Rusiilor Alecsandru II, şi a suireĭ pe tronŭ a luĭ Alecsandru III, a trămisu următórea epistolă I. P. S. Mitropolitŭ al Novgoroduluĭ şi al Peterburguluĭ D. D. Isidor:

Prea Sânţituluĭ şi de D-deu alesuluĭ Mitropolitŭ al Novgoroduluĭ şi al Peterburguluĭ, Preşedinteluĭ S-luĭ Sinodŭ al Bisericeĭ ortodocse ruse, Frateluĭ Prea iubitu în S-tul Spiritu şi coliturgisitoruluĭ modestieĭ nostre D-luĭ Isidor, cu frăţască în Domnul dragoste cercetămŭ pre prea iubita şi respectabila Vóstră Sanctitate.

„Scirea înfricoşată şi întristătóre despre teribila ucidere a prea fericiteĭ Maiestăţeĭ sele, Autocratoruluĭ tuturor Rusiilor Alesandru II-lea, ajungênd în dată şi aicĭ la noĭ, a impresionatŭ forte pre iubitórea Mamă, Biserica cea mare a luĭ Iisus Christos, causându-ĭ o întristare penibilă şi în adevĕr neconsolabilă. Noĭ în specialŭ, aducêndu-ne aminte de marea sa mărinimie imperială şi de bunele dispoşiţiunĭ, ce a arĕtatu tot-de-una pentru Biserică chiar în persóna nóstră, am râdicatŭ rugăciunĭ ferbinţĭ către Domnul nostru pentru punerea amintituluĭ Imperatoru, pentru ca D. N. Iisus Christos, cel ce are putere preste vieţă şi mórte, să repauseze El pre fericitul spiritŭ alu Maiestăţeĭ Sele în locul celor viĭ şi în locaşurile celor drepţĭ Esprimând compătimirea nostră telegraficŭ către Maiestatea Sa noul Autocratorŭ Alexandru III-lea, precum şi felicitarea nostră pentru suirea pre tronul cel prea măritu al pururea amintituluĭ seŭ Părinte, noĭ aseră din noŭ am efectuatŭ cu toţĭ membriĭ St. Sinodŭ, P. S. Archiereĭ, în S-ta biserică a Patriarchieĭ, o panichidă publică şi solemnelă, în presenţa Ecselenţieĭ Sele Ministruluĭ Maiestăţeĭ Sele, Imperatoruluĭ tuturor Rusiilor, precum şi a celorlalţĭ Miniştri aĭ tuturor Staturilor ortodocse.

„Comunicândŭ acesta prea iubitei şi onorabilei Vostre Sanctităţi, pre de o parte mângâiemu spiritul P. Sânţiei Vostre, celŭ de atâtu intristatu prin fapta cea odiósă, iar pre de alta, Vĕ felicitâmŭ pre Voi şi pre totă Biserica ortodocsă a Rusiei pentru suirea noului Autocratorŭ pre tronul iluştrilor sĕi predecesori şi rădicâmŭ rugăciuni ferbinţi către Impĕratul împĕraţilor, ca el să păstreze şi să păziască cu drepta sa cea tare pre Maiestatea Sa imperială, ca pre lumina okiului, dăruindu-i Lui şi la totă casa imperială sănătate şi vieţă îndelungată, întărindu-lŭ spre împlinirea înaltelor şi nobilelor sele dorinţi, pentru gloria şi fericirea piosului poporŭ rusŭ, şi sfărâmând şi nimicind planurile diabolice şi contrare lui D-deŭ, care turbură pacea gloriosului Statu.

„Manifestându-Vĕ aceste, Prea iubite Frate, ca unŭ semnŭ al simţimĕntelor nostre cele sincere către Voi, şi îmbrăţişindu-vĕ cu sărutare săntă, remânemu etc. *1881 Martie. 9.*

Este cunoscută lectorilor noştri din chronicile anterióre activitatea, pre carea o desfăşură I. Sa Sanctitate P. S. Ioakim III-lea pentru interesele Bisericeĭ, incredînţate administraţiuneĭ sele. Acum presentâmŭ lectorilor noştri nisce ecstracte din o circulară a eforieĭ fabriceĭ de luminărĭ, adresată de către Epitropiĭ şi Parochieniĭ diferitelor Biserici din Constantinupolĭ şi pe care a publicat'o föia patriarchală „Adevĕrul". Acesta o facemu şi pentru unu interesŭ practicŭ, relativŭ la Biserica nóstră; ca să se vaḑă că Epitropiĭ Bisericilor cu speculanţiĭ de luminărĭ abusézä klar şi atuncĭ, când Biserica, precum este cea din Rusia şi Constantinupolŭ, îşi are fabrica sa de luminărĭ de céră. Eaca estractele din suscitata circulară, pre care ni propunemŭ ale presenta lectorilor noştri, şi din dânsa se va vedea câtă asemĕnare esistă între abusurile, ce bântue Biserica de Constantinupolŭ precum şi a nóstră şi pĕnĕ unde ajunge dorinţa de căscigu a speculanţilor cu luminările de céră :

„Autoritatea nóstră superioră bisericéscă, marea Biserica a lui Christos, ocupându-se de sânta sa datorie, de a îngriji de interesele morale și materiale ale s-lor templuri, și în special de asuștinea în dinsele ordinea și splendorea, și între aceste, cu dispositiunile sele în acestŭ sensu de mai multe ori a adusŭ la cunoscința epitropilor și a tuturor chreștinilor din capitala Imperiului, că a înființatŭ fabrică de luminări de ceră a Patriarchiei, care face luminările pentru Biserică din ceră de albine cea mai curată, pentru ca bisericile și chreștinii să se adresese la fabrică pentru tote trebuințele lor de aseminea natură. Din nenorocire însă acéstă îngrijire a bisericei mame n'a fostu îndestul de apreciată de către turma ei, carea, în locŭ de a se supune și a colucra la susținerea acestei instituțiuni folositóre, ea se referă cu cea mai mare indiferență. Resultatul acestei indiferențe s'a și manifestatŭ prin abusul, cunoscutŭ tuturor, că Epitropii Bisericilor introducŭ în templu luminări de plată, care mai puțin de cât ori-ce merită numirea de luminări bisericesci; fiind că conținŭ în sine abia 20 procente din ceră de albine, iar restul este seŭ și alte substanțe necurate.

„Biserica mamă, a fundatŭ fabrica patriarchală de luminări de ceră pentru trei scopuri: Intâiu și mai ales pentru curmarea abusurilor și a păcatului, de a arde în templuri luminări de séŭ și de stearină în timpul rugăciunilor și a serviciului divinu; al doilea, pentru interesul kiar al Bisericilor, fiind că luminările curate aŭ ardere mai durabilă, de cât cele amestecate cu diverse substanțe ardĕtore. In acesta se potŭ convinge și domnii Epitropi, decă vorŭ lua doe luminări de aceiași mărime, dar numai de substanțe diferite, și le voru pune ca să ardă de odată; și al treilea, și pentru acelŭ scopu, ca acelŭ micŭ escedentŭ bănescŭ ce póte resulta din operațiunile fabricei, să fie întrebuințatŭ pentru întreținerea scólei Bisericesci centrale, care esistă și se ocupă cu formarea preoților de parochii. De unde póte lua Biserica sumele necesare pentru formarea clerului parochialu? Și nu suntu parochiile și Bisericile parochiale datóre, ca să contribue la instruirea și educarea acestor clerici cu tóte mijlocele posibile, și mai ales cu acele pre cari le determină Biserica mamă? Eacă cuvintele, pentru care Biserica nostră mamă a fundatŭ fabrica de luminări, și insistă pentru introducerea luminărilor acestei fabrice prin Bisericile capitalei și de va

fi cu putință kiar și prin Bisericile suburbiilor eĭ. Oare nu e pĕcatŭ și rușine, că epitropiĭ din contra ardŭ prin Bisericĭ seŭ și stearină? Oare nu este pĕcatŭ, de a nu se supune autorităţeĭ nóstre superióre bisericescĭ, căria îĭ datorimŭ supunera fără contradicţiune, maĭ ales când ea lea disposiţiunĭ pentru întreţinerea ordineĭ și înfrumuseţarea templurilor? Rugămŭ pre d-niĭ Epitropĭ, precum și pre toţĭ creștinii, ca să se ocupe de realisarea disposiţiunilor Bisericeĭ mame, și din partea acelora, carĭ se află în capul parochiilor, ceremu, ca disposiţiunile Bisericeĭ să fie apreţiate dupre totă demnitatea lor.

(*Eforia fabriceĭ de lumînărĭ a Patriarchieĭ*)

In chronicele anteriore am promisŭ lectorilor noștri, că 'ĭ vomŭ ţinea în curentul afacereĭ, relative la reorganisarea Bisericilor parochiale, supuse jurisdicţiuneĭ Patriarchieĭ de Constantinupolŭ. Astă-ḑĭ presentămŭ lectorilor noștri acea parte din regulamentul patriarchieĭ, care se referă la persona clericuluĭ și la conduita, ce trebue să aĭbă clericiĭ Bisericilor de parochie.

„§ 2. Preutul fiind klămatŭ, de a conduce pre credincioșĭ la căstigarea mântuireĭ sufletescĭ și a împĕrăţieĭ cerurilor, prin efectuarea st-lor mistere, prin învĕţătura cea sănătosă și prin o conduită esemplară, el trebue să fie tot-de-una și pretutindenea înţeleptŭ, piosŭ, modestŭ, mărinimosŭ și nerăutăciosŭ.

§ 3 Pretutindinea și tot-de-una trebue să se presinte ca modelŭ și esemplu în cuvinte și fapte.

§ 4. Datoresce a purta o haină modestă, cuviinciósă și curată.

§ 5. Nu trebue a se arăta în locurile ce nu armonizază cu posiţiunea luĭ cea săntă și cu misiunea luĭ cea înaltă, pentru ca să nu scandaliseze consciinţa celor presenţĭ.

§ 6. In orele de recreaţiune trebue să se ocupe cu lectura și învĕţătura s-teĭ scripturĭ, și ale altor cărţĭ importante, religióse și morale, pentru ca să estragă din dînsele cunoscinţele necesare pentru înţelegerea maĭ de aprópe a klemăreĭ sale și pentru împlinirea maĭ esactă a datoriilor sele.

§ 7. Nu trebue a se depărta dela casa sa pentru timpŭ îndelungatŭ, orĭ-care ar fi motivul acesteĭ depărtărĭ, maĭ nainte de ce va

regula acesta, cu cei-l-alţi confraţi ai séi. La acestă regulă se voru supune şi casurile de forţă maioră.

§ 8 Este datorŭ să trăiască în pace şi unire cu confraţii séi, evitênd tot felul de neinţelegerĭ. Şi în casul de vr'o reclamă seriósă din partea cuĭ-va preutul este datorŭ ca să apeleze la autoritatea luĭ legală.

§ 9. Decă este familistŭ (a), apoĭ elŭ este datorŭ, ca casa luĭ să fie modelu de pietate, puritate a moravurilor, de coninţelegere, simplitate şi modestie.

§ 10. In templu şi specialmente în s-tul altarŭ este datorŭ a se purta cu frică şi respectŭ, şi să nu permită nicĭ unuĭ nechirotesitŭ (b) de a intra acolo seu de a umbla cu discul în timpul s-teĭ liturgiĭ.

§ 11. Trebue să pună o îngrijire particulară pentru curăţirea şi înfrumuseţarea templurilor sânte, ca cele ce suntu casa Domnuluĭ, şi în special s-tul altarŭ, s-tele vase şi a obiectelor sânţite.

§ 12. Este datorŭ să fie tot de-una preparatŭ şi dispusŭ, de a se duce la cea întâia kiemare a celor, ce'ĭ voru simţi necesitatea ca a unuĭ servitorŭ sânţitŭ şi maĭ ales în casurile de botezŭ, mărturisire şi împărtăşire. La din contra va fi supusŭ uneĭ pedepse esemplare.

Calităţile morale ale celor-l-alţĭ servitorĭ bisericescĭ suntu determinate cu analogie la calităţile preutuluĭ. Impreună cu preutul, şi aceştia datorescu a fi dupre cuvintele apostoluluĭ modele de vieţă, credinţă şi pietate pentru credincioşi.

(a). Notámu aci pentru cunoscinţa lectorilor noştri că preuţiĭ parochialĭ din jurisdicţiunea patriarchieĭ de Constantinupolu suntu însuraţĭ şi ne'nsuraţi. Ceĭ ne'nsuraţĭ, fără de a obţinea prealabilŭ vre unu gradŭ monachalu suntu chirotonisiţĭ din civilĭ şi astu-felu trămişĭ la parochiĭ......

(b). In literatura teologică esistă doĭ termenĭ pentru a se esprima sânţirea personelor bisericescĭ. Termenul de χειροτονία ridicarea manilor, şi prin urmare invocarea s-tuluĭ spiritu, şi termenul χειροθεσία punerea manilor. Dacă ne uitămŭ în literatura canonică din limba grecă veke, vedemŭ că usul acestor termenĭ nu este ficsatŭ şi eĭ se întrebuinţéză fără distincţiune. Patriarchia astă-dĭ a ficsatu usul acestor termenĭ, şi anume chirotonia se întrebuinţéză pentru sânţirea persónelor din cele treĭ trepte ierarchice. Iar chirotesia este întrebuinţatu pentru sânţirea gradelor inferióre diaconieĭ.

2. **Biserica Română**. Biserica română a serbatŭ impreună cu poporul românŭ actele séle naţionale. Cu ocasiunea incoronăreĭ *Maiestăţeĭ Séle Regale Carol I şi a Maiestăţei Séle Regale Elisabeta Dómna*, Biserica romană cu prelaţiĭ şi clerul eĭ a luatŭ parte la tóte actele cele maĭ importante. Publicând in chronicile anteriόre partea, ce a luatŭ Biserica română la acestŭ mare actŭ, astăḑĭ presentămŭ lectorilor noştri actul constătătorŭ al incoronăreĭ Maiestăţilor lor, de unde se va vedea, că Biserica română cu prelaţiĭ eĭ ocupă şi in acestŭ actu locul ântâiŭ:

Noĭ Carol I, Rege al Romănieĭ, condus de măna luĭ Dumneḑeŭ şi de destinele vitezuluĭ şi înţeleptuluĭ popor român, am făcutu in $^{10}/_{22}$ Maiŭ, 1866, intrarea nóstră în Bucurescĭ. Vocea poporuluĭ Ne-a chemat la Domnia ţĕrilor unite Moldova şi ţera Românéscă prin plebiscitul de la $^{8}/_{20}$ Aprilie 1866 (în ḑioa aniversală a nascereĭ Nostre de la $^{8}/_{20}$ Aprilie 1839) şi prin votul dat de Adunarea electivă la $^{1}/_{13}$ Maiŭ acelaşĭ anŭ.

Asigurând naţiuneĭ române, prin Constituţiunea de la 30 Iulie 1866, libertăţile şi drepturile sale, Noĭ am putut trece, în fruntea acestuĭ poporŭ, prin ḑile de nevoĭ, învingĕnd tóte greutăţile ast-fel că la 1877 Maiŭ $^{10}/_{22}$ corpurile legiuitóre aŭ proclamatŭ independinţa ţĕreĭ.

Curând apoĭ Dumneḑeŭ, care singur dă victoriele, a condusŭ oştirea nóstră peste Dunăre în 17 Iuliŭ 1877, şi drapelele nóstre s'aŭ încununatŭ laurĭ la Calafat, Nicopole, Rahova, Smărdan, Griviţa, Opanez şi în 28 Noemvrie acelaşĭ anŭ prin luarea Plevneĭ; făcĕnd ca vechia vitejie românéscă să consacre pe câmpiile Bulgarieĭ votul unanim al Adunărilor.

Sângele generosŭ românescŭ, vărsat pentru apărarea şi independinţa patrieĭ a aflat resplătirea sa în ḑioa de $^{14}/_{26}$ Martie 1881. Adunările legiuitóre, în dorinţa de a da Statuluĭ românŭ, născutŭ din contopirea principatelor Moldova şi ţera Românéscă, o asigurare şi maĭ deplină şi o manifestare şi maĭ strălucită a individualităţeĭ sale, a proclamat intrarea Românieĭ între Regatele Europeĭ.

Ţera întregă, reprezintată de Senat şi de Adunarea deputaţilor, însoţiţi de membrii din tóte corpurile constituite ale ţereĭ, de înaltele curţi de casaţiune şi conturi, de academia română, de representanţii universităţilor din Bucuresci şi Iaşi şi ai tutulor şcólelor de tóte gradele, de delegaţiuni comunale, urbane şi rurale, cum şi de tóte corporaţiunile de meseriaşi şi de numerósele societăţi din diversile direcţiuni ale culturei naţionale, sau adunatu astădi $^{10}/_{22}$ Maiu 1881, în faţa altarului sântŭ al Mitropoliei din Bucuresci şi aŭ asistatu cu Noi Carol I Rege al Româniel, cu Regina Elisabeta, iubita Nóstră soţie, cu iubitul nostru frate Leopold, principe hereditar de Hohenzollern, împreună cu nepoţii Nostri Ferdinand şi Carol la rugăciunile de sânţire cu cari I. P. S. Mitropolit Primat Calinic Miclescu, I. P. S. Mitropolit al Moldovei şi Sucevei Iosif, toţi P. P. S. S. Episcopi de Eparchii şi înaltul cler metropolitan, au binecuvêntat coronele ce ne aduce Ţera embleme preţiose pentru Noi de stabilitate şi de independinţă a patriei.

Coróna Regală, pe care ţera o pune astă-dĭ pe fruntea Nostră, este făcută în arsenalul óstei din oţelul unui tunŭ luatu de la inamic la Plevna în dioa de 28 Noemvrie 1877, şi este stropită cu sângele eroilor căduţi pentru independinţă. Corona de auru ce ţera pune astă-dĭ pe fruntea primei sale Regine, nu e împodobită cu pietre scumpe der faptele Reginelor cari vor purta simpla Corona de aur a Reginei Elisabeta vor face strălucirea ei.

Pentru ca neuitată să fie seculelor viitore amintirea dilei de $^{10}/_{22}$ Maiŭ, subsemnatam în al cincĭ-spre-decilea anu al domniei Nóstre acest documentu, la sânta Mitropolie din capitala nóstră Bucuresci, împreună cu Regina Elisabeta, iubita Nostră soţie, şi cu iubitul Nostru frate Leopold în faţa ţereĭ adunate la marea serbare naţională a consacrărei proclamaţiunei Regatului României şi am ordonat ca de acestŭ actu să se acaţe marele Nostru sigiliu regalu, contrasemnându'l miniştriĭ Noştri secretarĭ de stat şi primind comemorativa suptscriere a d-lor preşedinţi ai corpurilor legiuitore, ale I. I. P. P. S. S. Mitropoliţĭ şi-a preşedintelui înaltei curţĭ de casaţiune.

CAROL ELISABETA

Léopold héritier de Hohenzollern

Calinic
Mitropolitul primat

Iosif
Mitropolitul Moldovei

Dimitrie Ghika
Preşed. Senatului

C. A. Rosetti
Preşed. Camerei

Al. Creţescu.
Preşedintele Curţei de Casaţie.

Miniştriĭ: *Dim. Brătianu, E. Statescu, N. Dabija, Dim. Sturdza, M. Ferichide, general Slăniceanu, V. A. Urechia.*

Sântul Sinodŭ al Bisericeĭ ortodocse române autocefale şi-a începutŭ sesiunea de primăvéră a anuluĭ curent din ḑioa de 14 Maĭ şi şĭ-a continuatŭ şedinţele pènĕ la 15 ale luneĭ Iunie. În acéstă sesiune S-tul Sinodŭ s'a ocupatŭ de maĭ multe cestiunĭ, pre care le presentamŭ aicĭ lectorilor noştri în resumatŭ.

Sântul Sinodŭ, după complectare, conformŭ legeĭ organice a Bisericeĭ nóstre, şi după alegerea secretarilor birouluĭ, precum şi a comisiuneĭ de petiţiunĭ, luândŭ cunoscinţă de adresa D-luĭ Ministru de Culte, No. 6832, relativă la refusul Protoereuluĭ de Buzeŭ şi chiar al secretaruluĭ Episcopieĭ, de a celebra o cununie între unŭ Catolicŭ şi o Ortodoxă, formeză o anume comisiune, spre a se ocupa în modŭ special de cazul de faţă, şi de a forma chiar şi unŭ proectŭ de regulamentŭ în privinta relaţiunelor religióse ale cleruluĭ bisericeĭ nóstre ortodoxe Române cu creştiniĭ eterodoxĭ.

Comisiunea venindŭ la rândul eĭ cu raportul şi proectul seŭ de regulamentŭ, Sântul Sinodŭ, după o lungă discuţiune, voteză regulamentul aşa dupĕ cum se vede sub-scrisŭ de toţĭ membriĭ Sântuluĭ Sinodŭ.

Acestŭ raportŭ coprinḑendŭ desvoltarea uneĭ cestiunĭ de mare importanţă, ne grăbimŭ a'lŭ publica imediatŭ în întregimea sea, împreună cu regulamentul votatŭ de Sântul Sinodŭ.

Inalt Prea Sânţite,

Comisiunea Sântuluĭ Sinodŭ compusă de I. P. S. Iosif Mitropolitul Moldoveĭ şi Suceveĭ, Prè S. Inochentie al Buzeuluĭ şi subscrisul raportorŭ, luândŭ în cercetare suplica D-luĭ Petrache Taffoli, comunicată Sântuluĭ Sinodŭ de D-l ministru de Culte, a constatatŭ

următorele: Suplicantul de naţionalitate italianŭ, de religiune Chreştină Catholico-romană, voesce a se căsători cu o româncă de religiune ortodoxă de resăritŭ, carea este religiunea domnitóre a Românieĭ, pentru care căsătoriă s'aŭ şi sĕvârşitŭ tóte prescripţiunile cerute de legea civilă relativ la căsătorie, remăindŭ a se face numaĭ cununia bisericéscă. Spre a dobândi şi cununia bisericéscă, suplicantul arată, că s'a adresatŭ maĭ întâiŭ la preoţiĭ de la una din Bisericile ortodoxe din Buzeŭ, cerândŭ a'l cununa şi bisericesce.

Preoţiĭ însă 'i aŭ refuzatŭ cununia sub cuventŭ că el este de religiune catolică romană. Atuncĭ el s'a adresatŭ cu acéstă cerere la protoiereul de judeţŭ, dar şi acesta a declinatŭ competinţa sa, şi în absenţa Prea S. Episcopŭ de Buzeŭ, protoiereul, împreună cu suplicantul, s'aŭ dusŭ să céră deslegare de la secretariul Episcopieĭ pentru celebrarea cununieĭ în cestiune.

Dar secretarul ar fi datŭ respunsŭ definitivŭ, că cununia bisericéscă a acesteĭ căsătoriĭ nu se póte sĕvârşi, căcĭ P. S. Episcopŭ respectivŭ i-arŭ fi datŭ ordinŭ verbalŭ de a nu permite nicĭ o cununie între catolicĭ. In urmarea acestuĭ respunsŭ suplicantul s'a adresatŭ cu cererea sa la D-lŭ Prefectŭ de judeţŭ. Prefectul la rĕndul sĕŭ a comunicatŭ casul D-luĭ ministru de Interne de unde apoĭ prin D-nu ministru de Culte, casul s'a adusŭ în deliberarea Sântuluĭ Sinodŭ.

P. S. Episcopŭ de Buzeŭ, carele este membru în acéstă comisiune, ne a spusŭ, că a datŭ în adeverŭ asemenea ordinŭ secretaruluĭ sĕŭ, însă nu cu privire la căsătoriile mixte, ci la căsătoriile, în care amândouĕ persónele fiindŭ de alte riturĭ chreştineştĭ, totu-şĭ cerŭ a se cununa dupe ritul ortodoxŭ; că în casul de faciă

nicĭ petiţionarul, nicĭ prefectul nu s'a adresatŭ la Prea Sânţia sa, pentru care cu părere de rĕŭ vede, că s'a datŭ casuluĭ acéstă direcţiune.

Casul dar cu căsătoria mixtă de la Buzĕŭ, în urmarea declaraţiuneĭ Pré S. Episcopŭ de Buzĕŭ că învoieşce sĕvârşirea cununieĭ cerută de suplicantŭ, se póte privi de pe acum ca aplanatŭ.

Dar pentru a se regula pe viitorŭ într'unŭ modŭ positivŭ casurile de contactŭ bisericescŭ al chreştinilor eterodoxĭ şi de altŭ ritŭ cu Biserica nóstră ortodoxă dominantă, şi spre a se pune capĕtŭ la orĭ ce nedumerire privitóre la posiţiunea Bisericeĭ ortodoxe Române faţă cu chreştiniĭ eterodoxĭ şi de alte riturĭ, ce suntŭ stabiliţi în România, Comisiunea crede de datoria sa a întórce luarea aminte a St. Sinodŭ la următórele consideraţiunĭ, şi pe temeiul lor a propune la deliberarea St. Sinodŭ nişte regule generale, care să stabileze o normă de conduită din partea Bisericeĭ nóstre către membri altor Bisericĭ chreştine eterodoxe şi alte riturĭ, stabiliţĭ în România, şi cariĭ din timpŭ năzuescŭ la biserica nóstră ortodoxă, şi cerŭ întrevenirea eĭ în afacerĭ bisericeşcĭ şi trebuinţĭ sufleteşcĭ ale lor.

Să stabilimŭ maĭ întâiŭ principiile, de care trebue să se conducă Biserica nóstră în genere, şi St. Sinodŭ în specialŭ faţă cu chreştiniĭ eterodoxĭ şi de alte riturĭ, stabiliţĭ în Regatul Românŭ.

I

Legea organică a Bisericeĭ nóstre ortodoxe Române la art, 8, alin. din urmă, pune îndatorire St. Sinodŭ de a «păstra unitatea administrativă, disciplinară şi naţională a Bisericeĭ ortodoxe în coprinsul statuluĭ Român.»

Adică Sf. Sinodŭ trebue să tindă, pe căĭ morale şi legale, ca deosebitele elemente de naţionalităţĭ străine, ce se aglomerează 'n ţera nóstră, să se contopéscă în naţionalitatea Română, să devină adevĕraţi şi desĕvârşiţĭ fiĭ aĭ naţiuneĭ Române. Acésta însé se va ajunge numaĭ întru cât eĭ, devenindŭ politicesce românĭ, se vor face şi bisericesce chreştinĭ românĭ orthodoxĭ.

De aceia Biserica nóstră este datóre a primi cu braţe deschise şi amicalmente pe toţĭ fiiĭ patrieĭ comune, cariĭ în trebuinţele vieţeĭ năzuescŭ la ajutoriul eĭ spiritual, fiindŭ sigură că prin acésta nu are de câtŭ să câştige stima şi iubirea lor.

II

Una din datoriile principale ale cleruluĭ ortodoxŭ este propagarea doctrinelor şi moraleĭ evangelice, care suntŭ eĭ încredinţate, şi a înmulţi numĕrul fiilor eĭ. In regulamentul votatŭ de St. Sinodŭ în anul 1873, la Capitolul II. art. 22, se stabilesce principiul admitereĭ la Biserica orthodoxă a eterodoxilor şi a necredincioşilor, dar aplicarea luĭ se lasă la chibzuirea Episcopuluĭ respectivŭ.

Când deci unŭ chreştinŭ eterodoxŭ, seŭ de altŭ ritŭ chreştinnscŭ vine şi cere în vre-unŭ casŭ religiosŭ ajutoriul Bisericeĭ orthodoxe, acésta însemnă, că el a făcutŭ cel întéiŭ pasŭ spre unire cu Biserica nóstră, şi el trebue primitŭ cu dragoste chreştinéscă, éră nu respinsŭ cu indiferenţă. Spre a deştepta în el maĭ multă simpatiă către Ortodoxie, trebue a'ĭ face totŭ pogorămentul posibilŭ, cea ce în limbagiul bisericescŭ se numeşce *iconomie*.

III.

Persónele streine de biserica orthodoxă a României potŭ fi a). Chreştinii eterodoxĭ, precum suntŭ:

Catolicĭ romanĭ, protestanţi (Luteranĭ şi Calvinĭ), carĭ în unele doctrine dogmatice se deosebescŭ de ortodoxĭ; b.) Chreştiniĭ de alte riturĭ, precum:

Armeniĭ, Lipoveniĭ, Staroveriĭ, carĭ nedeosebindu-se dogmaticeşce de ortodoxĭ, totuşĭ aŭ ritualul lor deosebitŭ de al Bisericeĭ ortodoxe, şi păstréză o veche tradiţională a lor recélă către usanţele rituale ale Bisericeĭ ortodoxe; c) Necredincioşĭ, precum: Jidoviĭ, Mahometaniĭ etc. cariĭ nu credŭ în divinitatea şi întruparea Fiuluĭ luĭ Dumnedeŭ, Domnul nostru Iisusŭ Christosŭ, întemeitoriul Bisericeĭ chreştine, nicĭ primescŭ morala evangelică ca normă pentru conduita lor.

Chreştiniĭ eterodoxĭ, şi ceĭ de alte riturĭ, menţionaţĭ la literele a. b., cariĭ suntŭ stabilіţĭ aicĭ în ţéră, deşi aŭ Bisericele şi păstoriĭ lor sufletescĭ în unele locurĭ, şi de şi Bisericile lor, prin unele doctrine şi usanţe, maĭ multŭ saŭ maĭ puţinŭ, se deosibescŭ de cea română ortodoxă, totu-şĭ eĭ credŭ ca şi noĭ în S-ta Treime, în divinitatea şi întruparea Fiuluĭ luĭ Dumnedeŭ pentru mântuirra ómenilor, suntŭ botezaţĭ în numele S-teĭ Treimĭ, al Tatăluĭ, al Fiuluĭ şi St. Duchŭ şi prin apă, ca simbolŭ al curăţieĭ de pĕcatul strămoşescŭ, şi aŭ evangelia ca normă a vieţeĭ chreştineşcĭ, şi cărora pentru acésta li se aplică cuvêntul sântuluĭ Apostol Ioan:

«Totŭ Duhul, carele mărturiseşce pre Iisusŭ Christosŭ că a venitŭ în trupŭ, de la Dumnedeŭ este» (1 Ioanŭ IV 2).

Cătră aceşti chreştini Biserica nóstră trebue a avea cu totul altă conduită, de câtŭ cătră ceĭ necredincioşĭ, şi la nevoile lor religióse trebue a-le da totŭ ajutoriul posibilŭ, de care eĭ aŭ necesitate, pentru indestularea sentimentelor religiose chreştine.

Ce se atinge de ceĭ necredincioşi, menţionaţi la litera *c*. Biserica nóstră nu póte avea cu dânşiĭ nicĭ o comunicaţiune religiósă până ce eĭ maĭ ântâiu nu se vorŭ converti la creştinismŭ şi boteza.

Nicĭ eĭ nu potŭ cere de la densa nicĭ un serviciŭ religiosŭ intru câtŭ eĭ petrec intru retăcirile lor. Biserica póte şi are datoria a lucra, dupre putinţă şi la ocasiunĭ, pentru convertirea lor la chreştinismŭ.

IV-a.

Casurile, in care adese orĭ chreştiniĭ eterodoxĭ, seŭ de alte riturĭ năzuescŭ la Biserica nóstră, suntŭ următórele:

I-iŭ. Uniĭ dintre dênşi, stabiliţi in România de maĭ multŭ timpŭ şi dobendindŭ tóte drepturile politice, dorescŭ a se asimila in totul românilor, devenindŭ românĭ şi bisericesce prin unire cu noĭ, şi in privinţa credinţelor religióse ale Bisericeĭ ortodoxe. Acestora trebue a le inlesni unirea cu Biserica nóstră, eră nu a o ingreuia cu sarcinĭ insuportabile, precum este rebotezarea, fără nicĭ o excepţiune, actŭ prin care chreştiniĭ botezaţĭ o dată in numele Sânteĭ Treimĭ, se punŭ intr'o linie cu ceĭ necredincioşi, decă s'arŭ boteza a doua óră.

Ca să nu se pară acésta unŭ novismŭ straniŭ, şi o practică anticanonică, maĭ alesŭ celor puţin iniţiaţi in dis-

cuţiunile teologice şi în cunoscinţa opiniunilor părinţilor bisericeĭ asupra botezuluĭ chreştinilor eterodoxĭ, trebue să desvoltămŭ aicĭ ceva maĭ pe largŭ acéstă chestiune.

Este unŭ principiŭ teologicŭ, că botezul, care este uşa în viaţa duchovnicéscă chreştină, saŭ naşcerea în acéstă viaţă duchovnicéscă, nu trebue a se repeţi la una şi aceea-şĭ persónă, căcĭ şi în viaţa trupéscă omul numaĭ o dată se naşce.

Botezul ca să fie valabilŭ trebue să constea dupre învăţătura Mântuitoruluĭ din *apă* şi din *Duchŭ*, — apa însemnândŭ curăţirea sufletéscă, seŭ încetarea tuturor necurăţielor vieţeĭ trupeşcĭ, adică a pĕcatelor trecute; éră duchul reformarea interióră a omuluĭ dupe regulile de credinţă şi morală, aduse pe pământŭ de Mântuitoriul lumiĭ Domnul Nostru Iisusŭ Christosŭ. In altŭ locŭ Mântuitorul Christosŭ cere, ca toţĭ următoriĭ luĭ se fie botezaţĭ în numele Sânteĭ Treimĭ, al Tatăluĭ şi al Fiuluĭ şi al Sântuluĭ Duchŭ. De aicĭ forma stabilită pentrul botezŭ încă de la începutul chreştinătăţiĭ a fostŭ *apa*, ca simbolŭ al curăţieĭ, şi *invocarea celor treĭ persóne* ale S-teĭ Treimĭ, în care se cuprindŭ tóte mysterile credinţeĭ Chreştine, seŭ tótă teologia chreştină, ca într'unŭ mugure, carele are să se desvolteze şi aplice în viaţa celuĭ botezatŭ.

Aceste doué condiţiunĭ: *apa* şi numele Sânteĭ *Treimĭ*, suntŭ esenţia Botezuluĭ. Păzindu-se ele, la casŭ de nevoie póte sevîrşi botezul orĭ-care creştinŭ, bărbatŭ seŭ femee, precum se prevede în evhologiele nóstre.

Cu rĕspândirea chreştinismuluĭ s'aŭ ivitŭ eresurĭ şi schisme, care maĭ multŭ seŭ maĭ puţinŭ se abăteaŭ de la credinţa Bisericeĭ Orthodoxe Catholice. De aceea

s'a născutŭ curândŭ şi intrebarea: cum se cuvine a priimi pre aceştĭ chreştinĭ eterodoxĭ, când se convertescŭ la ortodoxie?

Uniĭ dintre părinţiĭ şi dascăliĭ Bisericeĭ, şi chiar Sinóde locale, in zelul lor pentru ortodoxie şi in marea lor antipatie către eresurĭ şi schisme, aŭ arĕtatŭ o estremă stricteţă şi asprime, pretinḑendŭ ca toţĭ eterodoxiĭ, când se convertescŭ la ortodoxie, să fie priviţĭ ca şi păgâniĭ ceĭ ce nu credŭ in Iisus Christos, şi prin urmare să fie rebotezaţĭ, neţinendu-se in semă botezul lor. Alţiĭ din contră, veḑendŭ că asprimea acésta maĭ multŭ depărtéză pre eterodoxĭ de la covertirea la ortodoxiă, aŭ făcutŭ pogorămentŭ, saŭ precum ḑicŭ eĭ, iconomie, pentru a inlesni calea către convertire la ortodoxie. Iconomia acésta a constatŭ intru aceea, că eresurile s'aŭ clasatŭ in două părţĭ: una acelora ce credŭ in S-ta Treime şi aŭ fostŭ botezaţĭ in numele celor treĭ Ipostasurĭ ale Sânteĭ Treimĭ, Tatăl, Fiul şi St. Duchŭ; alta acelor ce nu credŭ in cele treĭ Ipostasurĭ, ci numaĭ in unul saŭ două Ipostasurĭ, şi cariĭ prin urmare n'aŭ fostŭ botezaţĭ in numele sânteĭ Tieimĭ.

Pe ceĭ d'inteiŭ, adică pre ceĭ ce credŭ in Sânta Treme şi aŭ fostŭ o dată botezaţĭ in numele eĭ, când se converteaŭ la ortodoxie, iĭ primiaŭ fără a'ĭ reboteza, ci numaĭ prin myrungere: éră pre ceĭ de alŭ doilea, adică pre ceĭ ce nu credeaŭ in St. Treime, nicĭ eraŭ botezaţĭ in numele eĭ, iĭ priviaŭ ca pre ceĭ necredincioşĭ, şi 'ĭ botezaŭ a doua óră, ca cum n'ar fi fostŭ botezaţĭ.

Acéstă deosebire intre eterodoxĭ şi acéstă regulare a moduluĭ priimireĭ lor la ortodoxie s'aŭ stabilitŭ maĭ

intàiŭ de sinodul 2-lea icumenicŭ, carele în canonul 7-lea legiueşce : «ca pre ereticiĭ ce vinŭ la ortodoxie dintre Arianĭ, Macedonianĭ, Sabatienĭ, Novaţianĭ, Patruspreḑecişti saŭ Tetradiţiĭ sà ĭ primescă Biserica numaĭ prin declararea înscrisŭ că eĭ renunţă la eresurile lor, prin Catihizare şi myrungere. Eră pre Evnomianĭ, cariĭ se botează numaĭ prin o afundare (adică nu credŭ în S-ta Treime) şi pre Montanişti, şi pre Saveliani, cariĭ cofundaŭ pre Tatăl şi pre Fiul într'unŭ Ipostasŭ, şi pre alţiĭ aseminea lor, sinodul a legiuitŭ, ca, dorindŭ eĭ a trece la ortodoxiă, să-ĭ boteze din noŭ ca pre păgânĭ, neţinêndu-le în sêmă botezul lor».

Sinodul icumenicŭ 6-lea, în canonul 95, repeţindŭ şi confirmândŭ din noŭ canonul menţionatŭ alŭ Sinoduluĭ 2-lea icumenicŭ, adaoge la eterodoxi, ce nu trebue a se reboteza, pre Nestorianĭ, pre Evtichianĭ şi pre Monoteliţĭ; eră la ceĭ ce trebue a se reboteza: pre Manicheĭ, pre Valentianĭ şi pre Marcionişti.

Dupe ce maĭ în urmă s'a făcutŭ schisma între Biserica rĕsăritênă şi cea apusană, şi în cea apusană altă schismă din care s'aŭ formatŭ apoĭ sectele protestante cu Bisericele şi confesiunele lor, Biserica ortodoxă, la casŭ de convertire a acestor eterodoxĭ, cariĭ aŭ păstratŭ botezul cu apă şi cu învocarea Sânteĭ Treimĭ, multŭ timpŭ a urmatŭ pretutindenea regula acea stabilită de sinodele icumenice 2-lea şi 6-lea, atâtŭ în imperiul Byzantin, câtŭ şi în Rusia şi în ţerile Române, precum dovedescŭ vechile nóstre Evchologióne saŭ Molitvenice, unde se prescrie rànduiala, cu care să se primêscă la ortodoxiă chreştiniĭ apusenĭ, cari de la papismŭ, saŭ protestantismŭ (Luteraniĭ şi Calviniĭ) trecŭ la Biserica ortodoxă. Să se cearà adică declararea înscrisŭ,

că eĭ renunţă la doctrinele dividente ale Bisericeĭ, la care aŭ aparţinutŭ, şi primesc dogmele ortodoxe; apoĭ se catihiseză, se ungŭ cu Sântul myrŭ şi se numeră între fiiĭ Bisericeĭ ortodoxe.

Insă patriarchia de Constantinopole de la unŭ timpŭ s'a credutŭ datore a renunţa la vechia metodă canonică, faţă cu chreştiniĭ apusenĭ, papiştĭ şi protestanţĭ, şi a-ĭ trata la casŭ de convertire, ca pre necredincioşĭ şi păgânĭ. Causa a fostŭ stăruinţele şi năzuinţa propagandelor papiste şi protestante de a lăţi credinţele lor religiose în Orientul ortodoxŭ, ajutate fiind aceste propagande de protecţiunea marilor puteri Europene papiste şi protestante şi de influenţa politică ce aveaŭ ele la inalta portă otomană. Patriarchia in acele timpurĭ periculose pentru ortodoxie, ne având alte mijlóce maĭ eficace de oposiţiune in contra propagandelor rêŭ voitóre ale Apusuluĭ, a credutŭ, că este bine a face maĭ mare ruptură între creştiniĭ orientalĭ şi chrethiniĭ eterodoxĭ apusenĭ, puind pe aceştĭ din urmă in rend cu necredincioşi, şi ordonànd Bisericilor de sub jurisdicţiunca sa, a priimi ca pre ceĭ necredincioşĭ, prin rebotezare, pre chreştiniĭ apusenĭ, carĭ s'arŭ converti la ortodoxie.

Biserica ruséscă, independentă de cea Constantinopolitană, a păstratŭ însă nestrămutatŭ usul vechiŭ canonicŭ faţă cu aceştĭ chreştinĭ eterodoxĭ, când se unesc cu Biserica ortodoxă rusescă. In Bisericele nostre cam de la inceputul viaculuĭ presentŭ s'a introdusŭ disposiţiunea ulteriorǎ a Patriarchieĭ de Constantinopolŭ—de a reboteza pre chreştiniĭ eterodoxĭ aĭ Apusuluĭ, când voiescŭ a trece la Biserica ortodoxă română. Ba încă s'a dus acest novismŭ aşa departe, maĭ ales prin monastirĭ, că chiar pre româniĭ Ardelenĭ Uniaţĭ, carĭ doriaŭ se îmbrăţoşeze schima monachicească prin Monastirile din România, maĭ întâiŭ'ĭ rebotezaŭ şi apoĭ'ĭ primiaŭ la călugărie.

In evchologiónele editate maĭ de curénd în Bucureşcĭ, deşi s'a păstratŭ rânduéla cea vechie a primireĭ la ortodoxie, a chreştinilor apusenĭ, numaĭ prin myrungere, s'a adaosŭ însă la urmă o notă esplicativă («arătare»), nu se scie sub care Mitropolitŭ, notă, în care se ḑice, că deşi «dupre pravilă» chreştiniĭ acestia ar trebui primiţĭ numaĭ prin myrungere, dar, pe temeiul uneĭ cărţĭ teologice, intitulată «Arătare séŭ a dunare» să se boteze din noŭ, ca cum n'arŭ fi fostŭ botezaţĭ. (Veḑĭ «evchologiul séŭ Molitfenicul îndreptatŭ şi tipăritŭ» în Bucurescĭ sub Mitropolitul Nifon, an. 1854).

In timpul presentŭ însă în Biserica Română, in unele Eparchiĭ se menţine antica rénduială canonică—de a primi pe eterodoxĭ prin myrungere; in altele obiceiul modernŭ Constantinopolitanŭ, de a reboteza pre aceşti chreştinĭ, ca pre ceĭ necredincioşĭ.

Datoria Sântuluĭ Sinodŭ în acésta este, pe de o parte a stabili în Biserica Română o normă de unitate disciplinară în modul de primire a chreştinilor eterodoxĭ, ce cer a se uni cu Biserica nóstră Ortodoxă ; éră pe de altă parte a inlesni calea spre acéstă unire, făcénd pogorămentŭ, dupĕ esemplele Sânţilor părinţĭ de la sinódele icumenice 2-lĕ şi 6-lĕ.

Unŭ comentatoriŭ de Canóne, esplicând causele, pentru care Sinódele 2-lea şi 6-lea admitŭ unele botezurĭ ale eterodoxilor, resonéză aşa :

Două felurĭ de conduită şi îndreptare se păzescŭ în Biserica luĭ Christosŭ, unul se numeşce *stricteţă*, éră altul *iconomie* şi pogorămentŭ. Cu aceste douĕ maniere conducŭ iconomiĭ Sântuluĭ Duchŭ mântuirea sufletelor: une orĭ cu una, alte orĭ cu alta. Decĭ ceĭ ce aŭ lepădatŭ botezul ereticilor, aŭ întrebuinţatŭ stricteţa. Si-

nódele cele două icumenice, 2-le şi 6-le aŭ intrebuinţatŭ iconomia, şi aŭ primitŭ botezul Arianilor şi al Macedonianilor; eră pre al Evnomianilor şi al altora nu l'a primitŭ. Pentru că maĭ alesŭ in timpul sinódelor 2-le, Arianiĭ şi Macedonianiĭ eraŭ in putere, şi nu numaĭ că eraŭ mulţĭ la numĕrŭ, ci aveaŭ şi marĭ puterĭ pe lângă Impĕraţĭ şi pe lengă stăpânitorĭ, se aflaŭ incă şi in senatŭ. Dreptŭ aceea una pentru ca să-ĭ atragă la ortodoxie şi să-ĭ indrepteze maĭ cu inlesnire, şi alta pentru ca să nu-ĭ întărâte maĭ multŭ asupra Bisericeĭ şi asupra chreştinilor, şi rĕul să se facă maĭ rĕŭ, aŭ iconomisitŭ lucrul aşa aceĭ Dumneḑeeşcĭ părinţiĭ, moderându-şĭ cuvintele lor cu judecata, şi aŭ concesŭ a primi botezul lor («Pidalion f, 38. Nota la Comentariul Canonuluĭ Apost. 46.»)

Să urmărimŭ dar şi noĭ acestŭ faptŭ inţeleptŭ şi canonicŭ, imitândŭ pre părinţiĭ sinódelor icumenice, făcĕnd pogorămêntŭ, şi să revenimŭ la vechiul usŭ alŭ Bisericeĭ icumenice şi alŭ Bisericeĭ nóstre Române,— de a nu supune la unŭ noŭ botezŭ pe chreştiniĭ eterodoxĭ apusenĭ, şi pre ceĭ de alte riturĭ, carĭ aŭ fostŭ odată botezaţĭ, şi dorescŭ a se numĕra intre fiiĭ Bisericeĭ nóstre Ortodoxe române.

Să revenimŭ acum la cele-l'alte casurĭ de contactŭ, ce se intâmplă in ţara nóstră intre chreştiniĭ eterodoxĭ şi alte riturĭ şi intre clerul şi Biserica nóstră.

V-a

2-a) Uniĭ dintre aceştĭ chreştinĭ, căsătorindu-se cu romănce, Ortodoxe, de şi pentru scrupule de consciinţă nu se unescŭ formalŭ cu Biserica nóstră, totuşĭ urmézǎ practicile religióse ale Bisericeĭ Române,

împreună cu întrega familie. Biserica trebue să fie condescedentă cu dânşiĭ, lăsànd deplina lor convertire libertăţeĭ consciinţeĭ lor şi charuluĭ celuĭ sevârşitoriŭ a luĭ Dumnedeŭ, şi nerefusàndu-le orĭ-ce ajutorŭ duchovnicescŭ ar cere eĭ.

3-a). Suntŭ casurĭ ca ast-feliŭ de chreştinĭ, neavendŭ prin unele localităţĭ bisericĭ şi Preoţĭ de aĭ lor, seŭ din alte casurĭ lor cunoscute, vinŭ la Bisericile Ortodoxe spre a le sevârşi rugăciunĭ, precum: paraclise, aghiasmă etc. Biserica nóstră nu trebue să-ĭ respingă, ci să-ĭ priméscă cu dragoste, ca eĭ să se inveţe a o iubi maĭ multŭ, şi maĭ multŭ a se lipi de ea.

4-a) Se póte întâmpla, ca Chreştiniĭ eterodoxĭ, seŭ de alte riturĭ, bărbatŭ şi femee, căsătorindu-se civilŭ, dupre legile ţăreĭ nóstre, să voiéscă a se cununa şi Bisericeşce în Biserica nóstră ortodoxă; căcĭ trebuie a spera în asemenea casurĭ, că şi copii ce se vor naşce din asemenia căsătoriĭ, se vor boteza tot în Biserica ortodoxă, şi vor deveni membri aĭ eĭ.

5-a) Se întâmplă, că părinţĭ eterodoxĭ, în lipsă de preuţĭ aĭ Confesiuneĭ lor, cerŭ ca preuţiĭ ortodoxĭ să le boteze copiiĭ dupre ritul Ortodoxŭ. Nu este bine a refusa aseminea cererĭ; căcĭ s'arŭ închide intrarea în Biserică unor viitorĭ membriĭ aĭ Ortodoxieĭ şi aĭ naţiuneĭ Române. Insă în aseminea casurĭ este de datoria preutuluĭ Ortodoxŭ, a se îngriji, ca aceĭ copiĭ să fie crescuţĭ dupre datinele Bisericeĭ ortodoxe.

6-a) Suntŭ casurĭ, unde unŭ eterodoxŭ, cădendŭ în bólă gravă şi fiindŭ în primejdie de mórte, cere grija chreştinéscă şi rugăciunile Bisericeĭ ortodoxe. Nu se cuvine a i le refusa, aducêndu-ne aminte de parabola Domnuluĭ pentru cel cădutŭ în tâlcharĭ şi trecutŭ cu

vederea de unŭ preutŭ şi de unŭ levitŭ, dar ajutatŭ de Samarinenul cel filantropŭ, pre carele Domnul l'a aprobatŭ şi l'a datŭ ca modelŭ al iubireï aprópeluï.

7-a) Adese-orï se intâmplă, că unŭ eterodoxŭ seŭ chreştinŭ de altŭ ritŭ móre in spitalŭ seŭ in casa sa, şi nu are preutŭ de ritul seŭ, carele să-l ingrópe chreştinesce. Se face apelŭ la iubirea de ómenï a Bisericeï ortodoxe, să se dea pămêntuluï remăşiţele mortuare ale reposatuluï şi să recomande sufletul luï mileï Dumnedeeşcï. Nu ar fi o urmare chreştinéscă, ca Biserica cea intemeiată de fiul luï Dumnedeŭ, care a dișŭ : „Cel ce crede întru mine are viaţă viacĭnică" Ioan 6. 47) „şi eŭ îl voiŭ învia în d̦iua cea de apoï" st. 54); nu ar fi bine, d̦icemŭ, ca Biserica luï Christos să refuse dragostea sa unuï Chreştinŭ, fie el de orï ce ritŭ şi confesiune, chiar în momentele cele maï depre urmă ale esistenţeï luï pe acestŭ pămêntŭ.

8-a) Alte-orï Chreştiniĭ eterodoxï seŭ de altŭ ritŭ, avêndŭ rude şi amicï reposaţï in casele lor, se adresézä la Biserica ortodoxă, cerêndŭ a se vesti mórtea acelora prin tragerea clopotelor. Nu este nicï unŭ cuvêntŭ seriosŭ pentru ale refusa cererea, căcï refusul nu ar avea altŭ resultatŭ de câtŭ a nutri ura lor asupra ortodoxieï.

9-a) O conduită nobilă şi politeţa din partea preoţilor ortodoxï, către ceï de alte credinţe şi riturï religióse, precum şi simpatizarea cu nevoele şi nenorocirile lor, va contribui fórte multŭ spre a face iubită de dênşi Biserica nóstră cea ortodoxă, şi treptatŭ va şterge amărăciunile lor sufleteşcï, produse de fanatismul neraţionalŭ al trecutuluï, carele in locŭ de a lumina, maï multŭ a intunecatŭ spiritile şi a escitatŭ pasiunile şi dintr'o parte şi din alta.

Pe temeiul considerantelor şi impregiurărilor espuse maĭ susŭ, comisiunea crede, că Sàntul Sinodŭ va face unŭ bunŭ serviciŭ Bisericeĭ şi naţiuneĭ Române decă va aproba următoriul

Proiectŭ de Regulamentŭ

Pentru relaţiunile bisericescĭ ale cleruluĭ orthodoxŭ românŭ cu chreştiniĭ eterodoxĭ séŭ de altŭ ritŭ, şi cu necredincioşi cariĭ trăescŭ în Regatul românŭ.

1) Când unŭ chreştinŭ eterodoxŭ doresce a deveni fiiŭ spiritualŭ al Bisericeĭ Ortodoxe, unirea luĭ cu Biserica se face numaĭ prin catichisare în punctele dogmatice deosebitóre şi prin mirungere, precedêndŭ autorizarea Episcopuluĭ Eparchiotŭ, conform art. 22, cap. II din regulamentul pentru disciplina bisericéscă. Actul unireĭ cu Biserica ortodoxă, se va constata prin unŭ certificatŭ Episcopalŭ datŭ la mâna aceluĭ unitŭ cu Biserica nóstră.

2) Chreştiniĭ eterodoxĭ séŭ de altŭ ritŭ suntŭ admişĭ a participa la rugăciunile Bisericeĭ ortodoxe, ca şi ortodoxiĭ. De asemenea preuţiĭ ortodoxĭ, când vorŭ fi invitaţĭ, vorŭ face prin casele lor rugăciunĭ de acele obişnuite a se sĕvârşi prin casele ortodoxilor.

3) Când chreştiniĭ eterodoxĭ séŭ de altŭ ritŭ, bărbatŭ şi femee, vorŭ cere de la biserica ortodoxă a se bine cuvênta căsătoriele lor civile prin cununie bisericéscă dupre ritul ortodoxŭ, preoţiĭ ortodoxĭ vorŭ satisface acéstă dorinţă a lor, vorŭ cere însă obligaţie înscrisŭ de la dênşiĭ, că copiiĭ ce se vorŭ nasce din acéstă căsătorie bine cuvêntată de Biserica ortodoxă, vorŭ deveni prin botezŭ membri şi fiĭ aĭ Bisericeĭ ortodoxe.

De asemenea, când părinţiĭ eterodoxĭ din vr'o causă lor cunoscută, ar cere ca copiĭ lor să fie botezaţĭ dupre ritul ortodoxŭ, preoţiĭ vorŭ satisface acéstă dorinţă a lor, cu aceeaşĭ obligaţiune însă, ca copiĭ aceĭ botezaţĭ în ritul ortodoxŭ să fie educaţĭ în religiunea ortodoxă.

4) Căsătoriele mixte între persóne ortodoxe cu persónele eterodoxe seŭ de altŭ ritŭ creştinescŭ se binecuvintéză de Biserica ortodoxă. Trebuie însă a se lua precauţiunĭ ca copiiĭ din aseminea căsătoriĭ se devină membriĭ aĭ Bisericeĭ ortodoxe.

5) Când chreştiniĭ eterodoxĭ seŭ de altŭ ritŭ, la casŭ de bólă ar cere ajutoriul spiritualŭ alŭ bisericeĭ ortodoxe, precum : rugăciunĭ şi consolaţiunĭ sufleteşcĭ, preoţiĭ ortodoxĭ să nu le refuse aseminea ajutoriŭ duchovnicescŭ.

6) Când vre unŭ chreştinŭ eterodoxŭ, seŭ de altŭ ritŭ ar aduce vre unŭ prinosŭ la Biserică dupre esemplul ortodoxilor, prinosulŭ luĭ să fie priimitŭ.

7) Când vre unŭ chreştinŭ eterodoxŭ seŭ de altŭ ritŭ, în lipsă de preotŭ al confesiuneĭ şi rituluĭ seŭ, n'arŭ putea fi înmormântatŭ creştineşce dupre ritul seŭ, şi s'arŭ cere ca să fie înmormentatŭ de preotŭ ortodoxŭ, şi dupre ritul ortodoxŭ, să i se facă în casa unde este reposatul seŭ în casa Cimitiruluĭ, rénduiala panichizeĭ (parastasuluĭ), apoĭ să se transporte şi să se depună în mormântŭ cu rănduéla cu care se îngrópă şi ortodoxiĭ.

Când vre-unŭ chreştinŭ eterodoxŭ seŭ de altŭ ritŭ ar reposa, şi casniciĭ luĭ, din iubire şi stimă pentru memoria luĭ, ar cere ca la Bisericele ortodoxe să se tragă clopotele, să nu li se refuse cererea acésta, ci maĭ vér-

tos să se respecte sentimentul lor de iubire către celŭ reposatŭ, şi consideraţia lor către Biserica ortodoxă.

9) Preoţiĭ ortodoxĭ suntŭ datorĭ a se purta cu politeţă şi cu simpatie către chreştiniĭ eterodoxĭ seŭ de alte riturĭ, a nu insulta nicĭ a deride usanţele lor religiose.

10) Necredincioşiĭ în Iisus Christos nu aŭ dreptŭ a pretinde de la Biserica ortodoxă nicĭ unŭ serviciŭ religiosŭ, atâtŭ în viaţă câtŭ şi după morte. Inmormântarea lor, la casŭ de nevoie, se va face fără nicĭ o participare a bisericeĭ ortodoxe, ci numaĭ prin dispoziţiunĭ ale autorităţilor comunale, fără a se pretinde asistenţa seŭ participarea vre unuĭ preot ortodoxŭ.

11) Când o persónă nechreştină ar voi a intra în căsătorie cu o persónă chreştină ortodoxă, Biserica, urmându usuluĭ de până acum, numaĭ atuncĭ va celebra cununia lorŭ, când persóna nechreştină se va fi convertitŭ maĭ întâiŭ la crheştinismŭ şi se va fi botezatŭ în Biserica ortodoxă.

12) In fine avêndu-se în vedere, că toleranţa religiosă ca şi ospitalitatea suntŭ nişte calităţĭ caracteristice şi tradiţionale la Românĭ, existândŭ în practică de secole, şi considerândŭ că libertatea cultelor şi a consciinţeĭ este garantată chiar prin legea fondamentală a ţĕrreĭ—Constituţiunea, — Sântulŭ Synodŭ nu voiesce ca prin disposiţiunile expuse în maĭ susŭ arătatele 11 articole să creeze unŭ dreptŭ străinilor eterodoxĭ, puindŭ religiunea dominantă a ţĕrreĭ la disposiţiunea intereselor materiale lumeşcĭ a unor ómenĭ póte indiferenţĭ in materie religiósă de orĭ-ce cultŭ, şi totŭ o dată puindŭ practica servicielor religiose ortodoxe la disposiţiunea autorităţilor comunale, din care unele, se

póte intâmpla ca să fie puţinŭ scrupulóse in privinţa cestiunilor şi a practicei servicielor Bisericeşcĭ şi, să impue preoţilor aceste servicii ca din datorie; ci doresce (Sântul Sinodŭ) ca aceste serviciĭ religiose şi mângâerĭ sufleteşcĭ să se facă de către clerul romănu numaĭ după cererea eterodoxilor exprimată inscrisŭ cu declaraţiunea condiţiunilorŭ, conform disposiţiunilorŭ prevĕdute in maĭ susŭ arătatele 11 articole, neavĕndŭ Sft. Sinodŭ in vedere alte interese materiale lumeşci decâtu acelŭ mare interes religiosŭ, moralŭ şi naţionalŭ, prevĕdutŭ şi in legea organică a Bisericeĭ nóstre ortodoxe române la art. 8 aliniatul din urmă, la a căruia strictă urmare suntemŭ datorĭ să ingrijimŭ chiar in temeiul Sânteloru canóne Bisericeşcĭ. Căcĭ este necontestatŭ, că podóba şi fericirea unuĭ nemŭ provine din respectul şi paza legilor strămoşescĭ. — Aceste opiniunĭ Comisiunea cu respectŭ le supune la deliberarea şi decisiunea Sântuluĭ Sinodŭ.

Raportorŭ Episcopulŭ Melchisedek.

Iată regulamentul cum s'a votatŭ de St. Sinodŭ.

REGULAMEMT

pentru

Relaţiunile bisericeşcĭ a le clerului ortodoxŭ românŭ cu chreştinii eterodoxĭ sau de altŭ ritŭ şi cu necredincioşiĭ, cari trăescŭ în Regatul Românieĭ.

1) Cànd unŭ chreştinŭ eterodoxu doresce a deveni fiu spiritualŭ al Bisericeĭ Ortodoxe, unirea luĭ cu Biserica se face numaĭ prin cathechisare în punctele dogmatice deosebitóre, şi prin mirungere, precedândŭ autorizarea Episcopuluĭ Eparchiotŭ, conformŭ Art. 22, Cap. II, din Regulamentul pentru disciplina Bisericéscă. Actul unireĭ cu Biserica ortodoxă, se va constata prin unŭ certificatŭ Episcopalŭ datŭ la mâna celuĭ unitŭ cu Biserica Nóstră.

2) Chreştinii eterodoxĭ saŭ de altŭ ritŭ suntŭ admişĭ a participa la rugăciunile Bisericeĭ ortodoxe, ca şi ortodoxiĭ. De asemìnea preoţiĭ ortodoxĭ, când vorŭ fi invitaţi, vorŭ face prin Casele lor rugăciunĭ de acele obicinuite a se sĕvârşi prin casele ortodoxilor.

3) Când Chreştinĭ eterodoxĭ saŭ de altŭ ritŭ, bărbatŭ şi femee, vorŭ cere la Biserica ortodoxă a se bine-cuvênta căsătoriele lor civile prin cununia bisericéscă dupre ritul ortodoxŭ, preoţiĭ ortodoxĭ vor satisface acéstă dorinţă a lor, vorŭ cere însă obligaţie înscrisŭ de la dênşiĭ, că copiiĭ ce se vor nasce din acéstă căsătorie bine-cuvêntată de biserica ortodoxă vorŭ deveni prin botezŭ membriĭ şi fiĭ aĭ Bisericeĭ ortodoxe.

De asemìnea, când părinţiĭ eterodoxĭ, din ver o causă lor cunoscută, ar cere ca copiiĭ lor să fie botezaţĭ dupre ritul ortodoxŭ, preoţiĭ vorŭ satisface acéstă dorinţă a

lor, cu aceeaşĭ obligaţiune însă, ca copiiĭ aceĭ botezaţĭ în ritul ortodoxŭ să fie educaţĭ în religiunea ortodoxă.

4) Căsătoriile mixte între persóne ortodoxe cu persónele eterodoxe saŭ de altŭ ritu chreştinescŭ, se bine-cuvintéză de Biserica ortodoxă, păzindu-se usul de până acum, ca copiiĭ ce se vor naşce din asemine căsătoriĭ să devină membri aĭ Bisericeĭ ortodoxe.

5) Când chreştinĭ eterodoxĭ saŭ de altŭ ritŭ, la casŭ de bólă ar cere ajutoriul spiritualŭ alŭ Bisericeĭ Ortodoxe precum: rugăcĭunĭ şi consolaţiunĭ sufletescĭ, preoţiĭ ortodoxĭ să nu le refuze asemenea ajutorĭŭ duchovnicescŭ.

6) Când vre unŭ chreştinŭ eterodoxŭ saŭ de altŭ ritŭ, ar aduce ver unŭ prinosŭ la Biserică dupe exemplul ortodoxilor, prinosul să fie primitŭ.

7) Când vre unŭ chreştinu eterodoxu saŭ de altŭ ritŭ, în lipsă de preotŭ alŭ confesiuneĭ şi rituluĭ sĕŭ, n'ar putea fi înmormântatŭ chreştinesce dupe ritul sĕŭ, şi s'ar cere ca să fie înmormântatu de preotŭ ortodoxŭ dupe ritul ortodoxŭ să i se facă, în casa unde este repausatul saŭ în casa cimitiruluĭ, rânduiala panechideĭ (parastasuluĭ), apoĭ să se transporte şi să se depună în mormântŭ cu orânduiela, cu care se îngrópă şi ortodoxiĭ.

8) Când ver unŭ chreştinŭ eterodoxŭ saŭ de altŭ ritu ar repausa şi casniciĭ luĭ, din iubire şi stimă pentru memoria luĭ, ar cere ca la Bisericele ortodoxe să se tragă clopotele, să nu li se refuze cererea acesta, ci maĭ vèrtosŭ să se respecte sentimentul lor de iubire către cel repausatŭ, şi consideraţia lor către Biserica ortodoxă.

9) Preoţiĭ ortodoxĭ suntŭ datorĭ a se purta cu politeţă şi cu simpatiă către chreştiniĭ eterodoxĭ saŭ de alte riturĭ; a nu insulta nicĭ a deride usanţele lor religióse.

10) Necredincioşiĭ în Iisus Christos nu aŭ dreptu a pre-

tinde de la Biserica Ortodoxă nicĭ unu serviciu religiosŭ, atâtŭ în viaţă câtŭ şi dupe mórte. Inmormântarea lor, la casŭ de nevoiă se va face fără nicĭ o participare a Bisericeĭ ortodoxe, ci numaĭ prin disposiţiunĭ ale autorităţilor Comunale, fără să se pretinde asistenţa saŭ participarea ver unuĭ preotŭ ortodoxŭ.

11) Când persóna nechreştină arŭ voi a intra în căsătoriă cu o persónă chreştină ortodoxă, Biserica, urmând usuluĭ de până acum, numaĭ atuncĭ va celebra cununia lor, când persona nechreştină se va fi convertitŭ maĭ întâiŭ la chreştinismŭ şi se va fi botezatŭ în Biserica ortodoxă.

Acestŭ Regulamentŭ s'a votatŭ în şedinţa din 12 Iunie 1881.

(Semnatŭ) Preşeeintele St. Sinodu Mitr. Primat† Calinic.

(Semnaţĭ) Membri:

Iosif Mitropolitul Moldoveĭ
Iosif Rômnicul
Melchisedech Epis. Romanuluĭ
Calinic Episcopul Huşilor
Ghenadie Argeşiu
Calist Stratonichias
Archiereul Ieremia Gălăţenu
Silvestru Piteşténul
Inocent Ploeşténu
Valerian Rômnicénu
Calistrat Bărlădénu Archiereu

Maĭ departe Sântul Sinodŭ în una din şedinţele séle, decide a interveni la d-l Ministru de Culte spre a face o pensiune iconomuluĭ Ionŭ Răşcanu pentru serviciile de 49 anĭ ce a facutŭ Bisericeĭ.

Tratându-se incidentul rădicatŭ de P. S. Episcopŭ de Huşĭ prin adresa No. 285, relativ la posiţiunea seminariştilor faţă cu legea de recrutaţie, legea Instruc-

iuneĭ şi canónele bisericeştĭ, Sântul Sinodŭ in vederea necesităţeĭ simţite de servitori bisericeşcĭ, ascultândŭ raportul comisiuneĭ de petiţiunĭ asupra casuluĭ de faţă, decide cele ce urmeză:

„Spre a se indestula nevoia bisericeĭ de cântăreţi şi paraclisieri, se va mijloci la guvernŭ ca seminariştiĭ internĭ să fie scutiţĭ de armată până la vârsta canonică de Chirotonie, dacă eĭ imediatŭ după terminarea cursuluĭ inferiorŭ saŭ superiorŭ in Seminariŭ vorŭ intra in serviciul bisericeĭ ca cântăreţĭ saŭ paracliser.

Asemenea se va mijloci la guvernŭ ca aceştĭ servitori bisericescĭ să fie preferiţĭ la posturile de invĕţătorĭ comunalĭ, conformŭ art. 245 din Legea Instrucţiuneĭ publice."

Incidentul ridicatŭ de aseminea de P. S. Episcopŭ de Huşĭ, prin adresa No. 289, relativŭ la indivizĭĭ din acea Eparchie ce trăescŭ in insoţirĭ nelegiuite, care a datŭ locŭ uneĭ discuţiunĭ indelungate, se termină cu următórea decisiune a Sântuluĭ Sinodŭ:

1). A se comunica tuturor P. S. S. Episcopĭ eparchioţĭ raportul comisiuneĭ de petiţiunĭ, in care se prevădŭ mĕsurile morale ce trebue a se lua din partele.

2). Sântul Sinodŭ la timpul oportunŭ va interveni la Inaltul guvernŭ ca legea căsătorieĭ civile să se pună in armonie cu canónele bisericescĭ privitóre la taina nunţeĭ.

Cestiunea adusă in Sântul Sinodŭ de către d-l secretarŭ relativă la propunerea d-luĭ E. Millortŭ—de a tipări Biblia in limba Română cu spesele societăţeĭ Britanice, se resolvă de către Sântul Sinodŭ,—a mulţămi d-luĭ E. Mileortŭ totŭ prin d-l Secretarŭ, pentru indatorirea ce este in plecare a face societatea Britanică Bisericeĭ Ortodoxe Române, dar că Biserica Română nu simte necesitate de ajutorŭ, fiindŭ dispusŭ guver-

nul de a procura Sântuluĭ Sinodŭ mijlócele necesare pentru imprimarea cărţilor bisericeşcĭ.

D-l Ministru consultă pe Sântul Sinodŭ asupra intrebuinţarea sumeĭ de 15,000 leĭ alocate în bugetŭ pentru retipărirea cărţilor bisericeşcĭ; şi opinéză ca aceştĭ banĭ să se intrebuinţeze de o cam dată la instalarea uneĭ tipografiĭ anume pentru biserică şi pentru învĕţământul religiosŭ. Sântul Sinodŭ mulţămindŭ d-luĭ Ministru de acéstă frumósă şi salutare idee emise în favórea bisericeĭ, îl rógă tot-o-dată a stărui pentru sancţionarea regulamentuluĭ pentru imprimarea cărţilor, votatŭ de Sântul Sinodŭ in sesiunea trecută, şi alege şi o comisiune de treĭ membriĭ care să se ocupe cu instalarea tipografieĭ, căreia să'ĭ incredinţeze şi suma de 15,000 leĭ prevăḑută prin bugetŭ. Cu acéstă ocasiune se aminteşce d-luĭ Ministru şi de proectul de lege relativŭ la Seminariĭ, elaboratŭ de Sântul Sinodŭ şi recomandatŭ guvernuluĭ de maĭ mulţĭ anĭ spre a 'l supune deliberaţiuneĭ corpurilorŭ legiuitóre, in conformitate cu art. 26 din Legea organică a bisericeĭ, şi 'lŭ rógă a-lŭ observa in de aprópe spre a'şĭ 'l putea apropria şi la timpŭ a'l susţinea. D-l Ministru arătândŭ că acelŭ proectŭ cuprinde óre care lacune, promite ca inpreună cu Sântul Sinodŭ sŭ'l revadă.

Sântul Sinodŭ luândŭ actŭ de petiţiunile protopresbiteruluĭ Iónŭ Ştefaneli din Cernăuţĭ, pe lângă care trimite biblioteceĭ Sântuluĭ Sinodŭ tomul al II-lea, şi al III-lea din opul S-ţieĭ Sale intitulatŭ *Catichese* etc. decide a mulţămi autoruluĭ pentru acéstă ofrandă şi a se interveni la d-l Ministru de Culte şi Instrucţiune Publică ca să se cumpere aceste cărţĭ pentru a se inpărţi ca premiĭ pe la seminariştĭ. Asemenea Sântul

Sinodŭ ica actŭ de adresa P. S. Silvestru B. Piteştenu cu care înaintéză: 2 volume *predicele de Elie Meniatu*, unŭ manualŭ de *Explicarea s-tei liturgii*, şi o *colecţiune religiosă*, ce 'ĭ s'a trimisŭ de iconomul Cosma Moşescu din Brăila, pentru biblioteca Sântuluĭ Sinodŭ. S-tul Sinodŭ d'asemenia decide a se exprima mulţămirĭ donatoruluĭ şi cărţile a se trece în inventariul respectivŭ. In şedinţa de la 10 Iuniŭ I. P. S. Mitropolitŭ Primatŭ comunică Sântuluĭ Sinodŭ epistola patriarchicéscă relativă la herotonia în Archiereŭ a Archimandrituluĭ Narcisŭ Creţulescu, alesŭ de Sântul Sinodŭ în sesiunea de tomnă anul trecutŭ.

Se admite apelul preotuluĭ Ionŭ Cucu din urbea Bèrladŭ după opinia comisiuneĭ de petiţiunĭ.

Sântul Sinodŭ revenindŭ încă asupra înfiinţăreĭ tipografieĭ pentru cărţile bisericescĭ, îndatoresce comisiunea respectivă ca să cerceteze şi să céră prin d-l Ministru de culte tipografia luată de statŭ din M-tirea Neamţuluĭ precum şi acea a Mitropolieĭ Ungro-Vlachieĭ, şi chiar resturile tipografieĭ de la Episcopia de Buzĕŭ, care după declaraţiunea P. S. Episcopŭ respectivŭ, póte să ajute la instalarea tipografieĭ Sântuluĭ Sinodŭ. Sântul Sinodŭ s'a ocupatŭ în decursul acesteĭ sesiunĭ si cu cererile de călugerirĭ a 81 individe, aprobândŭ tunderea în monachismŭ a 45, înaintaţĭ în etate, (dintre care 16 parte bărbătescă şi 29 femeéscă) şi respingândŭ 36, (dintre care 11 parte bărbătescă şi 25 femeéscă.

Dămu dupre ḑiarul „Liberalul“ din Iaşĭ următorele amănunte relative la restaurareza măreţeĭ catedrale a s-teĭ Metropoliĭ a Moldoveĭ şi Suceveĭ. Redactorul acestuĭ ḑiaru presentând lucrul dupre adeverata luĭ natură, noĕ nu ni rĕmâne. de cât să reproducemu ḑisele ḑiaruluĭ.

CATEDRALA DIN IAŞI.

„Liberalul“ ne dă următoarele amănunte asupra restaurărei catedralei din Iaşi:

Incă de sub bine-cuvêntata păstorie a fericitului întru pomenire Mitropolitŭ Veniamin, ce ocupă scaunul archiepiscopalŭ al Moldovei unŭ numĕrŭ îndelungatŭ de anĭ, acestŭ prelatŭ mare al bisericeĭ ortodoxe creştine concepu pióṣa idee a ridica o biserică măréţă în gloria luĭ D-ḑeŭ, şi cu rîvna puse mâna la acéstă casă de rugăciunĭ, ce avea să fie cea maĭ măréţă şi frumosă podóbă a Iaşuluĭ, veche capitală a Moldoveĭ.

Lucrul se începu în 1833. Timpul şi vicisitudinile lumeşcĭ însă făcură a se înceta, şi în anul 1841 fu cu totul părăsitŭ. Nesciinţa deplină a maestruluĭ architectŭ făcu în trupul bisericeĭ o rană; bolta colosală şi imensă se surpă sub greutatea necalculată, şi cóstele zidărieĭ a liniilor paralele rĕmaseră crăpate, şi crăpăturile cumplite deschise ameninţa cu totală surpare. Aŭ trecutu anĭ şi giganticul monumentŭ sub temperiile lor a încărunţitŭ în putreziciune. Au urmatŭ în scaunul metropolitanŭ, Meletiĭ, Sofroniĭ şi dorinţa lor fu stérpă, şi Calinicii făcură o încercare; se bătu la uşa credincioşilor, şi piositatea şi mila lor s'a deşteptatŭ, însă au fostŭ departe de a putea ajunge şi împlea golul sumelor cerute. In corvanul bisericeĭ să strânsese, mulţumită inimilor creştine, abia o sumă de 20,000 leĭ. Aŭ ajunsu timpiĭ Iosifilor, şi gloriósele ḑile de domnie ale Regeluĭ Carol şi Regineĭ Elisabeta, ca ruina sa se îmbrace în vestmêntul de sĕrbătóre în care Veniamin spera şi credea a lăuda numele Domnuluĭ; cu ajutorul luĭ Dumneḑeŭ marea şi sânta sa credinţă se va împlini.

Mercurĭ, în 15 Aprilie 1881, Prea Sanțitul Mitropolitŭ Iosif, făcênd sânta liturghie in biserica Sf. Gheorghe, a eșitŭ precedatŭ de felinare, plapore și în glasu de cântări încunjuratŭ de o mulțime de lume, și intrând între zidurile de ruină a sfințitŭ apa stropind împrejur și pe asistențĭ, invocă darul și ajutorul celuĭ prea puternicŭ întru îndeplinirea restaurăreĭ acestuĭ locașu Dumnedeescŭ. Apoĭ înaltŭ Prea Sânțitul ceti prescriptul verbalŭ și ținu următorul discursŭ :

Fraților și Fiilor!

„Lucrarea ce noĭ voimu a începe astă-dĭ este o continuare, o urmare a lucrăriĭ începută încă din anul 1832 de fericitul întru amintire mitropolitul Moldoveĭ și Suceveĭ **Veniamin Costachi,** dar rĕmasă neterminată de la anul 1841 până astădĭ. Peste treĭ anĭ de acum înainte, se va împlini o jumĕtate de secolŭ de când a pusŭ cea d'ântêiŭ piatră fundamentală, nemuritorul **Veniamin,** pentru edificarea acestuĭ mărețu monumentu religiosu, care din împrejurările vremilor a rĕmasŭ până astă-dí neterminatŭ. Să mulțumimŭ luĭ D-deŭ că sub domnia Majestățeĭ Sale Regeluĭ Romanieĭ Carol I, putemu să reîncepemu lucrările de restaurare și terminare a acesteĭ Bisericĭ. Să mulțumimu asemenea luĭ D-deu că ne-a învrednicitŭ să traimu până astă-dí ca să vedemŭ cu ochiĭ noștriĭ reînceperea lucrărilor pentru terminarea acesteĭ Bisericĭ, al căreĭa primul începutŭ din fundamente l'am vĕdutŭ ca copiĭ, și astă-dĭ sperămŭ a o vedea terminată ca bărbațĭ înaintațĭ in vîrstă. Cum vedețĭ domnilor, acestŭ mărețu monumentŭ religiosŭ, aparține și trecutuluĭ, căcĭ ne arată sentimentele de pietate religiósă și de mândrie națională ale predecesorilor și străbunilor noștriĭ; iar viitoruluĭ, căcĭ

terminându-se acum va arăta urmaşilor noştriĭ continuarea aceloraşĭ sentimente religiose şi naţionale. Să sperămŭ dar în D-ḑeul părinţilor noştrii, că în acestă epocă de reînviere şi mărire a neamuluĭ românescu, sub gloriosa domnie a Augustuluĭ nostru Rege Carol I-iŭ, în al căruia timpu am avutu până acum fericirea a vedea sĕvârşite atâtea marĭ şi frumóse fapte naţionale, ne vom învrednici a vedea terminată şi acéstă măreţa Biserică, începută cum am ḑisu, de o jumĕtate secolu înainte, la a căria sânţire vom avea fericirea de a vedea în mijlocul nostru şi pe Maĭestăţile Lor Regale Carol I, împreună cu graţiosa nóstră Regina Elisabeta; de şi chiar şi până atuncĭ sperăm că'i vom avea in acéstă a doua capitală a Românieĭ pentru ca să vadă şi să se bucure împreună cu noĭ de înaintarea lucrărilor acesteĭ bisericĭ. In acéstă dorinţă, dar, cu sufletéscă mulţumire să esclamămu: Să trăiască Majestăţile Lor Regele şi Regina nostră! Să trăiască România!

„In sensul celor ce am vorbitu până aci, am intocmitu şi unŭ prescriptŭ verbalŭ, pe care voimu să'l punemŭ în pĭatra fundamentală sub pilastriĭ ce suntŭ a se înfiinţa acum din noŭ după noul planŭ al lucrăriĭ de restaurare."

Inaltŭ Prea Sânţitul Mitropolitŭ, după oficierea serviciuluĭ divinŭ în Biserică şi a ceremonieĭ religiose cu punerea petreĭ fundamentale la pilastriĭ ce suntŭ a se face din noŭ în întrul bisericeĭ cu începerea nouelor lucrărĭ de restaurare a adresatŭ Majestăţeĭ Sale Regeluĭ următórea telegramă de felicitare:

Majestăţeĭ Sale Carol I Regele Românieĭ

Bucurescĭ.

Sire!

Mĕ simtŭ fericitŭ de a putea spune Majestăţeĭ Voastre, că astă-ḑĭ s'a îndeplinitŭ Augusta Vostră voinţă prin a-

ședarea celeĭ întâĭ pietre în fundamentele opereĭ de restaurare a Bisericeĭ Sânteĭ Mitropolii a Moldoveĭ din Iașĭ, în care fundamente am depusŭ, pentru eternă păstrare, actul Prescriptŭ Verbalŭ sub No. 42, tipăritŭ pe pergamentŭ, investitŭ cu Auguste numele Majestăților Vostre și Regina Elisabeta cu data ḑileĭ de astă-ḑĭ 15 Aprilie 1881.

Suntŭ asemenea plin de speranță că cu ajutorul a totu puterniculuĭ D-ḑeŭ și cu acela al Majestățeĭ Vostre, ne vom învrednici a vedea în curând terminată acéstă grandiósă operă națională-religiósă.

Să trăițĭ Majestatea Vostră!

Să trăéscă Majestatea Sa Regina Elisabeta mulțĭ și fericițĭ anĭ, pentru protecțiunea și prosperitatea Bisericeĭ, spre glorificarea luĭ D-ḑeu și mărirea neamuluĭ românescu.

Să trăiască România!

Președintele Comisiuneĭ de restaurare a Bisericeĭ Sâteĭ Mitropolii din Iașĭ

Iosif, Mitropolitul Moldoveĭ.

La care Majestatea Sa a bine-voitu a rĕspunde Inaltŭ Prea Sânțieĭ Sale îndată dupe cum urméză:

I. P. S. S. Mitropolitului Moldoveĭ.

Iași

Am fostŭ din inimă fericitŭ a afla începerea lucrărilor de restaurațiune a Sânteĭ Mitropoliĭ a Moldoveĭ, de care se leagă atâtea scumpe amintirĭ naționale. Dea D-ḑeŭ ca acestŭ monumentu să sĕ înalțe cu bine câtŭ mai curândŭ, spre a păstra urmașilor noștri memoria epoceĭ roditoare în fapte patriotice și bărbătescĭ, prin care la rĕndul eĭ a trecutŭ generațiunea nóstră. Primițĭ sincerile mulțumirĭ ale Regineĭ și ale Mele pentru felicitarile ce ne trimetețĭ cu acésta ocasiune.

CAROL

Adăogămŭ aicĭ dupre ḑiarul „Posta“ din Galaţĭ că Ecselenţa Ministrul de Culte şi Instrucţiune, D. V. A. Ureke a instituitŭ o comisiune, pentru alegerea în Galaţĭ a unuĭ locŭ convenabilŭ, pre care să se construéscă localul Episcopieĭ şi al Seminariuluĭ din Eparchia Dunărea de jos. Dupre informaţiunile ḑiaruluĭ citatŭ, comiuiunea din cestiune se compune din Eminenţia Sa P. S. Episcopŭ al Eparchieĭ D.D. Iosif, din D. Prefectŭ al districtuluĭ şi din D. Primarŭ al oraşuluĭ Galaţĭ. Noĭ în numele cleruluĭ ne vedemŭ obligaţĭ de a mulţumi D. Ministru pentru fericita idee, de la realisarea căria depinde, ca şi acéstă Episcopie a Ţēreĭ cu seminariul respeclivŭ să-şĭ aibă localurile propriĭ.

3. **Biserica Iaponieĭ.** Lectoriĭ noştrĭ cunoscŭ din colónele acestuĭ jurnalŭ, că în Iaponia esistă o Biserică ortodoxă, şi că între misionariĭ acesteĭ Bisericĭ se află şi unŭ românŭ din Basarabia, Archimandritul Anatolie. Noĭ maĭ întâĭ pentru interesul comunŭ al lectorilor noştri de a sci cele ce se petrecŭ în diferitele Bisericĭ ortodoxe, precum şi pentru interesul specialŭ, de a se cunósce cum şciu să lucreze Românii, când suntŭ bine aplicaţĭ, publicămŭ o epistolă, pre carea o găsimŭ în foia eclesiastică din Peterburg „Anunţătorul eclesiasticŭ“ şi care ni presintă ultimele desvoltăriĭ ale Bisericeĭ ortodoxe din Iaponia.

„Reîntórcerea P. S. Nicolaŭ (a) în Iaponia, la 8 Noemvrie 1880, a provocatŭ din partea creştinilor din Iaponia maĭ multe simpatiĭ serbătorĭ publice şi particulare, cu care ocasiune s'aŭ pronunţatŭ discursurĭ simpatice fundatoruluĭ acesteĭ Bisericĭ. Aceste acte de bună voinţă a incurajatŭ şi mai multu pre predicatoriĭ acesteĭ Bisericĭ. Creştiniĭ din Iaponia, vĕḑend pre luminătorul lor rădicatŭ la trépta de Episcopŭ, eĭ s'aŭ încurajatŭ şi maĭ mult în înmulţirea Bisericilor luĭ Christos. Intre persónele culte ale Iaponieĭ s'a formatŭ o societate, supranumită **Ai-si** societatea amóreĭ, cu scopul, de a înfiinţa unŭ jurnalŭ, care să rĕspândiască ideile creştine printre locuitoriĭ Iaponieĭ. Preşedintele acesteĭ asociaţiunĭ, cu numele de Choiia, şi în calitate de redactorŭ respunsabilŭ al plănuiteĭ foĭ, s'a adresatŭ la Ministerul de Iaponia cu

(a). P. S. Nicolaŭ este capul misieĭ Iaponeze ortodocse. El este rusŭ de origine, dar are de colaboratorŭ al misieĭ pre românul Archim. Anatolie, care în anul acesta, plecând în congedi, aŭ venitŭ şi prin Bucurestĭ. Archimandritul Anatolie a dusŭ cu sine în Iaponia şi pre unŭ frate al sĕŭ care a fundatŭ unŭ chorŭ eclesiasticŭ. Acesta este însuratŭ cu o Iaponeză dela care are vr'o doĭ copiĭ.

rugarea, de a-i se permite ca să începă publicarea unei „Gazete bisericesci", fără de a fi supusă censurei. Permisiunea i s'a acordatŭ, şi pre la jumĕtatea luĭ Decemvrie espiratŭ s'a inauguratŭ începerea foiei menţionate, într'o casă din vecinătatea misiei. Te-deumul s'a efectuatŭ de către P. S. Nicolaŭ in cântările chorului, compusŭ din Japonezi. După terminarea Te-deumului P. S. Nicolaŭ a ţinutŭ unŭ discursŭ, prin care a arătatŭ importanţa presei in genere şi specialminte pentru ortodoxia din Iaponia. Apoi efectuându-se şi sânţirea apei, toţi membri societăţei Ai-si aŭ sărutatŭ s. cruce şi aŭ fostŭ stropiţi cu apă sânţită. Terminându-se actul religiosŭ, Iaponezii presenţi, dupre datina loculuĭ, a făcutŭ unŭ tratamentŭ, unde s'aŭ pronunţatŭ discursurĭ forte viĭ. In curênd a eşitŭ numĕrul primŭ al jurnaluluĭ cu o emblemă pre copertă, carea consta dintr'unŭ îngerŭ, ce aducea din cerŭ unŭ sulu, şi care represintă sânta Evangelie, lăsatŭ asupra locuinţelor Iaponieĭ. Creştiniĭ din Japonia avênd pênĕ acum numaĭ nisce paraclise, ascéptă cu nerăbdare terminarea construcţiuneĭ Bisericeĭ celeĭ mari catedrale, pentru care P. S. Nicolaŭ caută unŭ locŭ convenabilŭ.

S'a propusŭ a se înmulţi scólele atât in respectul elevilor, cât şi a profesorilor. Şi pentru ajutorul misieĭ atât în respectul predicăreĭ cât şi a şcoleĭ, s'aŭ chirotonisitŭ ceĭ maĭ buni doĭ predicatorĭ în diaconĭ. Nu de mult unu Iaponezŭ a primitŭ călugĕria. El este unicul în acéstă Biserică şi s'a făcutŭ călugĕrŭ cu ocasiunea următóre. O parte a locuitorilor din Tookio, aşedaţĭ in suburbia numită Koodzimaui în numĕrŭ ca de 300 creştinĭ, aŭ construitŭ cu spesele lor o Biserică mică şi aŭ cerutŭ de la Episcopŭ, ca să li dea unu preutŭ parochŭ. Fiind presenţĭ într'o Duminică la servirea de D-deŭ, P. S. Nicolau a esplicatŭ creştinilor, importanţa serviciuluĭ preuţieĭ pentru mântuirea creştinilor, şi cu acéstă ocasiune le-a arătatŭ, că Biserica ortodoxă pre timpul Apostolilor acorda comunitaţilor dreptul, de aşi alege ele singure pre preuţiĭ lor, de aceia şi Biserica, formată in capitala Iaponieĭ, póte să-şĭ alegĕ de preutŭ pre unul din predicatoriĭ capitalieĭ. Mercurĭ, la 10 Decemvrie, creştinii cu predicatorii s'au adunatŭ în Biserica Koodzimaui, pentru ca să alegĕ pre candidatul la preuţie. După rugăciune şi bine-cuvêntarea preutuluĭ iaponezŭ, Părintele Paul Sato, toţĭ creştiniĭ, bărbaţĭ şi femeĭ, au începutŭ a se consulta. In timpul votăreĭ predicatoriĭ aŭ eşitu din Biserică şi în urmă s'aŭ găsitŭ voturile cele maĭ multe pentru unŭ Paul Niţtuma. Acestŭ omŭ a impresionatŭ maĭ multŭ timpŭ atât pre creştinĭ, cât şi pre păgâniĭ din Tookio, şi zelul luĭ pentru actul predicăreĭ era cunoscutŭ tuturor locuitorilor capitaleĭ iaponeze. Mergênd din casă în casă, el maĭ în fie-care di ţinea catichisaţiunĭ publice către creştinĭ şi păgânĭ. Alegerea luĭ Niţtuma, ca preutŭ a fostŭ forte bine primită de membriĭ misieĭ, dar el nu s'a învoitŭ, ca să fie preutŭ. De la unŭ timpŭ acestu tinerŭ, ca de 30 anĭ, atâta se preda predicăreĭ, că el s'a chotărîtŭ de a nu intra niciĭntr'unŭ felŭ de legăturĭ atât sociale, cât kiar şi familiare, temêndu-se ca aceste le

gători să nu-ĭ împedece de la luminarea Iaponieĭ cu cuvêntul luĭ Christos. Cu tóte acestea, comunitatea creştinilor cu Epitropul Paul Chiruma, negoţitorŭ, a petiţionatŭ la Episcopŭ, pentru chirotonirea luĭ Paul Niţţuma de preotŭ al Bisericeĭ lor (a). Căutând Episcopul ca să afle şi consimţimêntul luĭ Niţţuma, el, după maĭ multe insistinţe din partea alegĕtorilor, a declaratŭ că primesce preoţia cu condiţiune, ca Biserica să-ĭ permită maĭ întâiŭ, de a pronunţa voturile neînsurăreĭ, adeqvadăreĭ de sine, a supunereĭ, adecă de a primi călugeria dupre regulele Bisericeĭ ortodoxe. In urmarea acestora el a petiţionatŭ la P. S. Nicolau, ca să'lŭ călugerescă, declarând că el a simţitŭ de multŭ inclinaţiunĭ către acéstă viéţă, dar numaĭ a asceptatŭ ocasiunea favorabilă, pentru a 'şĭ da votul seŭ. După preparativele necesare, în dioa de 1 Ianuarie, stilŭ nou, s'aŭ adunatŭ în Biserica misieĭ maĭ mulţĭ creştinĭ, eleviĭ şi elevele de la şcólele creştine. In presenţa acestuĭ publicŭ, a venitŭ Paul Niţţuma, îmbrăcatŭ în chaine simple iaponeze şi cu cântarea „Braţele părintescĭ". După care, mergênd la uşele împărătescĭ a îngenuchiatŭ şi a pronunţatŭ în limba iaponeză tóte voturile, ce se cerŭ de la ceĭ, ce se îmbracă în schima monachală, fore a i-se da vre o chaină călugĕréscă. Aceia ce a impresionatŭ pre creştiniĭ iaponezĭ, a fostŭ discursul P. S. Nicolau, prin care el li-a esplicatŭ în limba iaponeză sensul voturilor, pronunţate de Niţţuma, şi rugăciunea, adausă la finele discursuluĭ, prin care Episcopul a rugatŭ pre D-deŭ, ca esemplul luĭ Niţţuma să fie imitatŭ şi de alţĭ tinerĭ, cariĭ înurmarea educaţiuneĭ, ce primescŭ în şcólă, vorŭ fi în stare mult maĭ bine, de apropaga printre compatrioţiĭ lor adevĕrurile religiuneĭ creştine. După terminarea liturgieĭ din acéstă di, creştiniĭ aŭ adusŭ sărutarea lor frăţéscă noului monachŭ iaponezŭ, şi de viitoruluĭ lor preutŭ. Nu multŭ după acésta, noul monachŭ a fostŭ chirotonisitŭ diaconŭ şi preutŭ şi acum el, cu ajutorul părinteluĭ Paul Sato, îşĭ împlinesce funcţiunea de preutŭ la Biserica din Koodzimaui.

Adoa di de Nascerea luĭ Christos, P. S. Nicolau a sânţitŭ a doa Biserică din suburbia Siba tot a oraşuluĭ Tookio. Acéstă Biserică este construită din zelul unuĭ creştinŭ iaponezŭ, numitŭ Siba, şi cu ajutorul misieĭ.

Ea este de lemnŭ, ca tóte construcţiunile iaponeze, dar lucrată în stilul architectureĭ europene. Biserica din Siba este adoa Biserică ortodoxă din capitala Japonieĭ, şi ea în curênd are să aibă necesitate de unŭ preutŭ parochŭ.

Misia iaponesă are şi alte bisericĭ prin provinciile Iaponieĭ, dar în scrisórea, pre care o avem în vedere nu se vorbesce şi despre acele Bisericĭ.

Archim. Gh. Enacénu.

(a). Acéstă petiţiune era originală. Ea era scrisă pe o chârtie albă, grósă, înfrumuseţată cu florĭ, şi cu litere kineze marĭ. Iar în loc de iscăliturĭ ea avea sigiliul Epitropuluĭ şi al alegĕtorilor.

(1) la definitiva decisiune a St. Sinod. De aceia comisiunea St. Sinodŭ opiniează ca biuroul săntului Sinodŭ să scrie comisiunilor din Iaşĭ şi Bucuresci a complecta cercetările lor asupra acestor cărţĭ in numĕrŭ de 6, enumerate maĭ susŭ şi anume: Cele 4 cărţĭ amintite maĭ intâiŭ, să se cerceteze şi de comisiunea din Iaşi, iar cele două din urmă să se cerceteze şi de către comisiunea din Bucuresci, şi apoi să se supună ele la cercetarea şi definitiva hotărîre a St. Sinodŭ.

Inaltu Prea Sanţite Stăpâne, Comisiunea St-luĭ Sinodŭ pentru cercetarea cărţilor didactice religióse, după ce acum a 3-a óră a avutŭ onóre de a se bucura de increderea S-luĭ Sinodŭ, după ce a avutŭ ocasiunea a cerceta aprópe 40 de manuale de invĕţământŭ Catecheticŭ, crede de datoria sa a aduce la cunoscinţa St-luĭ Sinodŭ convicţiunea ce şi-a făcutŭ despre starea invĕţământuluĭ catecheticŭ in şcólele nóstre. Acéstă stare se oglindesce in manualele esistente pentru propunerea acestuĭ invĕţământŭ. Tóte manualele esistente suntŭ maĭ multŭ saŭ maĭ puţinŭ defectuóse, suntŭ arbitrare şi in privirea formeĭ şi in privirea coprindereĭ. Nu este unitate nicĭ in scopŭ nicĭ in alegerea şi tratarea materiilor docmatice şi morale. Unele schilodescŭ dogmele şi invĕţătura positivă, altele aŭ aerul de a face pe copiĭ filosofi, altele tindŭ a pune in locul moraleĭ creştine o morală, aşa ḑicĕndŭ, de modă, in câtŭ putemŭ ḑice că câte manuale suntŭ, atâtea felurĭ de catechise, atâtea felurĭ şi sisteme de dogme şi morală. Dar invĕţătura creştină trebue să fie una şi aceiaşĭ in tóte şcolele nóstre creştine ortodoxe, precum şi credinţa nóstră ortodoxă este una şi aceiaşĭ; căcĭ toţĭ mărturisim aceiaşĭ credinţă orthodoxă şi aceiaşĭ morală ca fiĭ aĭ uneĭ sânte Bisericĭ ortodoxe. Ce se atinge de limba ce autorŭ acestuĭ felŭ de catechise aŭ introdusŭ in cărţile lor, o putemŭ numi o adevĕrată babilonie. Nu se póte cineva indestul mira de puţina pregătire pedagogică a celor maĭ mulţĭ din acéşti autorĭ. Copiilor care nu pricepŭ ideile, le şi vorbescŭ cu espresiunĭ necunocsute şi neinţelese, cu frase intortochiate şi neregulate. Până şi ortografiile unora din aceste cărţĭ suntŭ cu tul absurde şi abătute de la maniera in genere adoptată in scrierea limbeĭ.

(1) NB. Parte din conţinutul acesteĭ file s'a publicatŭ şi la finitul N-lui 6 depe luna Martie pag. 231; dér fiind că acolo să omisesă parte din intregul acestuĭ rapertu, s'a retipărit acum cu acéşt paginatie, adăugându-se şi acéea ce să omisesă.

Spre curmarea acestei stări uriciόse a invĕţămentuluĭ catecheticŭ, comisiunea crede de datorie a sa a propune St-luĭ Sinodŭ următόrele mijlόce:

I. A se compune unŭ manualŭ de invĕţămentŭ religiosŭ pentru scόlele primare de ambe sexele. Acestŭ manualŭ să fie despărţitŭ in patru părţi, după ceĭ patru anĭ aĭ cursuluĭ şcόlelor primarĭ. In partea 1-a să se cuprindă rugăciunile,ce trebue să rostească creştinul in tόtă ziua, dimineaţd şi seara, precum şi la masă. Intre aceste rugăciunĭ trebue să fie Credul, Tatăl nostru, cele dece poruncĭ, cele 9 fericirĭ şi cele 9 poruncĭ ale Bisericeĭ. Acestea ca fundamentŭ alŭ viitoruluĭ invĕţămentŭ dogmaticŭ şi moralu.

In partea a doua o prescurtare din Istoria Sacră a Vechiuluĭ şi a Nouluĭ Testamentŭ alésă, aşa, ca ea să servească de preliminare a invĕţătureĭ dogmatice şi morale, ce va urma in partea 3-a.

In partea 3-a să se coprindă a) o scurtă esplicare a simboluluĭ credinţeĭ, ca parte dogmatică a Catechisuluĭ; b) o scurtă esplicare a celor 10 poruncĭ, ca invĕţătură morală despre datoriile omuluĭ către D-deŭ, către sine şi către aprόpele; c) o scurtă esplicare a Tatăluĭ nostru şi a celor nouĕ fericirĭ, ca mijlόce de a nutri nădejdea creştinuluĭ pentru dobândirea bunurilor celor marĭ ale vieţeĭ ceĭ vecĭnice după mόrte.

In partea 4-a, datoriile creştinuluĭ de a fi in strinsă legătură cu biserica şi a frecventa serviciul divinŭ, duminecile şi sĕrbătorile pentru nutrirea sentimentuluĭ religiosŭ şi moralu. Noţiunĭ despre cultul divinŭ esprimatu in serviciile dilnice şi anuale ale bisericilor ortodoxe· Esplicare cul tuluĭ in trasurile principale — istoricul sĕrbătorilor.

Tόte aceste materiĭ să se espună in aşa intindere pe câtŭ permite timpul destinatŭ prin programe pentru invĕţămentul religiosŭ saŭ catecheticu.

2. A se compune unŭ al doilea manualŭ pentru invĕţămentul religiosŭ in clasele gimnasiale. Partea I să coprindă o prescurtare din Istoria Bisericeĭ Creştine. Partea II invĕţătura maĭ desvoltată despre credinţa, dragostea şi nădejdea creştinuluĭ ortodoxŭ. Partea III noţiunĭ maĭ desvoltate despre biserică şi

despre cultul divinŭ. Partea IV esplicarea cetirilor din Apostolŭ şi Evangelie la tóte Duminicile şi sěrbătorile anuale.

Intinderea acesteĭ materiĭ să fie conformă cu timpul destinatŭ prin programă pentru invěţămêntul religiosŭ. Ca basă la tratarea acestuĭ invěţămêntŭ catecheticŭ pentru ambele cursurĭ primarĭ şi secundarĭ, să servească căţile edate în ţară de autorităţile bisericescĭ, atâtŭ cele cunoscute sub nume de Catechisŭ, câtŭ şi acele pentru istoria biblică şi pentru esplicarea cultuluĭ divinŭ.

Intre Catechise primul locŭ ţine «Mărturisirea ortodoxă a Metropolituluĭ Petru Movilă, recunoscută în genere ca Catechis perfectŭ al Bisericeĭ Ortodoxă.

In privinţa literară, manualele să fie scrise in o limbă simplă, înţeleasă de copiĭ, curată de novismele arbitrariĭ şi nefolositóre. Termeniĭ nouĭ să se introducă numaĭ unde cere sciinţa, şi aceĭ termenĭ să se esplice copiilor prin parafrase. Frasele scurte şi regulate. Ortografia să fie acea obicĭnuită astăḑi în literatură, şi anume cea fonetică.

Ca povăţuitorŭ la redigearea acestor manuale, câtŭ pentru metodă, pentru intindere, pentru espunere, pentru acomodare cu inteliginţa copiilor precum şi pentru arătarea isvórelor invěţămêntuluĭ catecheticŭ, se recomandă autorilor opera intitulată: *«Catechetica Bisericeĭ dreptŭ credinciόse răsăritene»* compusă de protopresbiterul Iόn Stefanelli Catechet la scóla populară şi docentŭ la facultatea Theologică a Universităţeĭ din Cernăuţĭ.» Tipărită la Sibiŭ 1879.

3. Să se róge d-nu Ministru de Culte a destina câte unŭ premiŭ de 1000 leĭ pentru fie care din aceste 2 manuale, care premiŭ să se dea autorilor celor maĭ bune manuale de invěţămêntul religiosŭ, unul pentru scólele primare, altul pentru cele gimnasiale, compuse pe basele arătate maĭ susŭ.

4. A se publica concursŭ pentru compunerea acestor 2 opurĭ după rôndueala ce se păzesce la publicarea şi altor concursurĭ pentru scrierĭ literare.

5. Manualele concurenţilor să se trimiţă apoi în cercetarea St. Sinodŭ şi premiile să se ea autorilor ale căror opere se

voru aproba de St. Sinodu, ca cele maĭ bune. Apoĭ cele aprobate de St. Sinodu să se tipărescă şi să se introducă prin tóte scólele ca obligatore pentru învĕţămèntul religiosu. Căcĭ acestu ramu de învĕţămèntu, este unŭ învĕţămèntŭ positivu, basatŭ pe descoperirea *D-deescă*, stabilitŭ de maĭ nainte de biserica Ecumenică Ortodoxă; orĭ cine vrea să remână ortodoxŭ nu póte a se depărta de la el arbitrarminte. Cu deosebire în educaţiunea copiilor nu póte fi admisŭ a se propaga alte doctrine, de cât acele stabilite de biserică.

Comisiunea S-tuluĭ Sinodu crede că numaĭ cu modul acesta vomu putea avea în România ortodoxă unu învĕţămèntu religiosu solidu, adeveratu ortodoxu, precisatŭ, unificatŭ, stabilitŭ şi nestrămutatŭ, precum suntu şi credinţele şi principiile religiuneĭ şi biserriceĭ nóstre ortodoxe; şi va pune capătŭ anarchieĭ. arbitrariuluĭ şi ignoranţeĭ ce domneşce astădĭ în predarea învĕţămèntuluĭ religiosu în scólele nóstre române.

6. Pene la efectuarea acestor manuale, să se róge D-nu Ministru de culte a) a pune îndatorire directorilor de scóle şi profesorilor de învĕţămèntul religiosŭ, a nu se servi de alte manuale de câtŭ de acele cercetate şi aprobate de St. Sinodŭ. publicând prin «Monitorul Oficial» anume acele cărţi, şi cu numele autorilor lor; b) a îndatori pe profesorii autorĭ aĭ acelor cărţĭ a corige locurile eronate, precum şi limba şi ortografia după observările făcute de comisiunile de cercetarea cărţilor didactice de învĕţămèntu religiosu, aprobate de St. Sinodu.

Acestă opiniune Comisiunea o supune cu respectu la desbaterea şi hotărîrea St. Sinodŭ.

(Semnaţiĭ) † **Iosif Mitrop. Moldoveĭ**
† **Episcop. Melchisedec**
† **Vladimir Iriinupoleos Suchopan.**

Sumariul şedinţeĭ St-luĭ Sinodu din 20 *Maĭ* 1880

P. P. S. S. Membri presenţĭ aĭ St. Sinodŭ, după ce s'a făcutŭ unu Tedeum în catedrala S-teĭ Mitropoliĭ, s'aŭ întrunitu în sala şedinţelor, unde s'a făcutŭ sinţirea apeĭ. După acésta

D-nul Ministru de Culte a cetitu mesagiul Domnesc de deschidere, iar Inalt Prea Sânțitul Mitropolitŭ Primatŭ a rostitŭ unŭ cuvnêtu in care arată principalele objecte de care are a se ocupa St. Sinodu in acésta sesiune, și care suntu următórele:

1) Chestiunile rĕmase din sesiunile trecute, mai cu deosebire cea relativă la retipărirea cărților bisericesci;

2). Facerea unor regulamente pentru administrațiunea bisericéscă a Dobrogeĭ, conformŭ cererei făcute de D-nul Ministru.

3) Chestiunea seminariștilor-de a fi scutiți de serviciul militarŭ spre a putea fi admiși la chirotonie in vărsta canonică. Inaltŭ Prea S. Președinte chiamă la biurou ca secretari provisorĭ pe P.P. S. S. Archiereĭ Valerian și Silvestru.

Apoĭ se face apelul nominalŭ, la care respundŭ presenți opt, fiind absenți: In. P. S. Mitropolitu al Moldoveĭ și Suceaveĭ; Prea S. Locotenentŭ de Episcopŭ al Eparchieĭ Romnicu-Noul Severin; Prea S. Episcopŭ de Romanŭ; P. S. Episcopŭ de Hușĭ; Prea S. Episcopu al Dunăreĭ de josu; și P. P. S. S. Archiereĭ: Vladimir Irinopoleos; Iosif Evantias Botoșăneanu; Ieremia Gălățénu.

Nefiind numerul cerutŭ de lege, nu s'a ținutŭ ședință.

Preșepinte † Mitropolitŭ Primatŭ al Românieĭ **Calinic**.

Secretar † **Silvestru B. Piteșteanu**.

Sumariul ședinței St. Sinadŭ din 24 Maĭ 1880.

Ședința se deschide la ora 1 p. m. sub președinția I. P. S. Mitropolitŭ Primatŭ. Se face 'apelul nominalŭ, și se constată presenți 12 membri și absenți 4 și anume: P. S. Episcopŭ al Dunăriĭ de josŭ; P. S. Episcopŭ al Hușilor; P. S. Archiereŭ Vladimir Irinopoleos Suhopani și P.S. Locotenentŭ al Eparchieĭ Romnicul și Noul Severinu—Teodorit Craiovénu. După acésta dându-se cetire sumariuluĭ ședințeĭ de la 20 Mai se aprobă. Se procede apoĭ la alegerea de secretarĭ aĭ biurouluĭ, și in urma resultatuluĭ voturilor se proclamă ca aleșĭ P.P. S.S. Archiereĭ Silvestru Piteșténu și Inocentie Ploeștenu.

Se alege Comisiunea de petițiunĭ, compusă din Prea Sânțițiĭ Iosif Botoșăneanu, Valerian Romniceanu și Calistrat Bârlădeanu, care aŭ întrunitŭ majoritatea voturilor. Se dă cetire a-

dreselor No. 846, 853, 1032 a P. S. Episcopŭ Locotenetŭ de Romnic și noul Severinŭ, relative la călugĕriri; asemenea adreselor No. 339, 340 a P. S. Episcop. al Romanuluĭ și adreseĭ No. 270 a P. S. Episcopu de Buzĕu, relativă totu la călugĕriri. Tóte acestea se recomandă comisiuneĭ de petițiunĭ.

După aceia se dă cetire adreseĭ In. Prea S. Mitrop. Primatu No. 1840, pe lângă care se inainteză in copie adresa d-luĭ Ministru Cultelor No. 4362, relativă la facerea unuĭ regulamentu pentru administrarea bisericéscă a Dobrogeĭ. S-lu Sinodŭ decide a se alege pentru acésta o comisiune specială de 5 membri, și procedându-se la votare se alegu: In. Prea S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ, Prea S.S. Episcopĭ, al Romanuluĭ, al Buzeuluĭ și al Dunăreĭ de josu, și Archiereul Inocentie Ploeștênu.

Se dă cetire apoĭ adreseĭ In. P. S Mitropolitu Primatu No. 1842, prin care se comunică St-luĭ Sinodu in copie corespondența urmată cu Inalta Sa Santitate Patriachul de Constantinupol in privința trecereĭ bisericeĭ din Dobrogea sub jurisdicțiunea Bisericeĭ Române și autocefalia acestia, precum și Epistola Mitropolieĭ Sêrbe sub No. 546 relativă la independența Bisericeĭ Sêrbe. St. Sinodŭ decide a se da cetire acestor acte in ședința viitóre. In urmă se dă cetire raporturilor Comitetuluĭ Redacțiuneĭ jurnaluluĭ «Biserica Ortodoxă Română» No. No. 20, 21 și 22, relative la compturile acestuĭ jurnalŭ și a cărților de Tedeum. St. Sinodŭ alege pentru cercetarea acestor compturĭ o comisiune specială in persóna Prea Sânțiților Arhiereĭ: Calist (Bacaónu) Ieremia Gălățênul și Valerian Romniceanu.

Orele fiind inaintate, ședința se ridică, anunțându-se cea viitóre pentru a doua di 25 Maiŭ.

(Semnatŭ) † Presedinte, Mitrop. Primatu al Românieĭ, **Calinic.**

(semnatŭ) Secretaru, † **Inocent M. Ploeștênul.**

Sumariul ședinței St. Sinodŭ din 25 *Mai* 1880.

Ședința se deschide la ora 1 p. meridiane sub președința In P. S. Mitropolitŭ Primatu, și făcêndu-se apelul nominalŭ, respundu presenți 12 membri, fiind absenți P. P. S. S. Episcopi

de Huşi şi Dunărea de jos, P. S. Loc. de Episcopŭ al Rômnicului, bolnavŭ, şi Prea S. Archiereŭ Vladimir Irinupoleos Suchopan.

Se dă cetire Prescriptului Verbalŭ al ședinței precedente și se aprobă.

Prea S. Valerian Romnicénu raportorul comisiunei de petițiunĭ, depune la biurou 2 raporturĭ asupra adreselor P. S. Episcopŭ de Romanŭ sub N°. 339 și 340 relative la călugérirĭ. Se decide a se pune la ordinea dileĭ.

Apoĭ conform votuluĭ din ședința precedentă se procede la cetirea actelor comunicate de I. P. S. Mitropolitŭ Primatŭ cu adresa No. 1842 și anume; se citesce I epistola I. S. S. Patriarchul de Constantinopol No. 7189 relativă la posițiunea inter-eclesiastică a Bis. Române față cu marea Biserica a Patriarchieĭ de Constantinopol, contestândŭ óre cum autocefalia eĭ.

I. P. S. Mitropolitu al Moldoveĭ și Suceaveĭ, luând cuvêntul dice că pretențiunea I. S. S. Patriarchul de Constantinopolu că autocefalia Bisericei Române sa aibă trebuință a fi maĭ întâiu recunoscută de marea Biserica, nu este bine fondată de óre ce biserica nóstră n'a fostŭ nici odată sub directa administrare a aceleĭ Patriarchiĭ, ca alte biserici, ca biserica Bulgară spre esemplu.

I. P. S. Mitropolitu Primatu luându cuventul dice; că de şi în fața I. S. S. Patriarchuluĭ şi a representanților Seĭ, a susținutŭ din tóte puterile și cu tote argumentele autecefalia Bisericeĭ Ortodoxe Române, totuși în fața P. S. S. membri aĭ St. Sinodu, se simte datorŭ a observa că ar fi bine ca acéstă autocefalie să fie recunoscută și de marea biserică, pentru care ar propune să se facă cuvenitele demarșe din partea St. Sinodŭ, după esemplul și a altor Biserici ortodoxe.

P. S. Episcopu al Romanuluĭ aprobă în totul cele propuse de I. P. S. Mitropolitŭ Primatu, susținând că este bine a se împlini și neinsemnata formalitate, dupe cum a făcutŭ și biserica grabă a căria indipendență bisericéscă este deja recunoscută de marea biserică. P. S. S. crede că implinirea acesteĭ formalități este cu atâta maĭ necesară cu cât chiar în legea organică a

bisericeĭ Române există unu fel de contradicere pe de o parte susţinându-se autocefalia, şi pe de alta impuinduni-se obligaţiunea de a cere bine-cuvêntarea S. S. Patriarchuluĭ pentru chirotonirea de Archiereĭ Titularĭ. Propune dar ca St. Sinodŭ să stăruiască a se limpeḑi o dată această chestiune, şi rógă pe I. P. S. Mitropolitŭ Primatu, a se pune în înţelegere în această privinţă cu M. S. Regulă Domnitorul şi cu guvernul Măriei Salle.

I. P. S. Mitropolitu Primatu, promite a se pune în înţelegere cu onor. Guvern în această privinţă, dar rógă pe ţoţĭ prea S. S. membriĭ aĭ St. Sinod a se asocia cu I. P. S. şi a stărui totŭ în acelaşĭ sensŭ, pentru ca să se vadă şi să se scie că aceasta este dorinţa unanimă a St. Sinod.

I. P. S. Mitropolit al Moldoveĭ şi Suceaveĭ, reluând cuvêntul arată că prin cele ḑise la începutŭ n'a înţelesu că n'ar fi de dorit o bună înţelegere cu marea biserică, dar numai a voitŭ a se constata că pretenţiunile S. S. Patriarchuluĭ, faţă cu biserica Română nu suntŭ aşea de tari şi fundate precum ar fi faţă cu alte bisericĭ, care aŭ statu în directă dependenţă de Patriarchie. I. P. S. S. doresce ca Biserica ortodoxă Română să fie tot d'auna în bune relaţiunĭ şi în strânsă legătură cu S. S. Patriarchul şi că autocefalia eĭ să fie recunoscută şi formal de marea biserică, precum s'a făcutu cu Bisericile din Rusia, Grecia şi Serbia. Pentru aceste cuvinte I. P. S. S. se uneşte în totul cu cele propuse de I. P. S. Mitropolitŭ Primatu şi susţinutede P. S. Episcopu al Romanuluĭ, regretă numai că nu este present şi d-l ministru al cultelor, spre a lua actŭ de discuţiunea urmată şi de opiniunea St. Sinod.

Continuînduse apoĭ citirea şi a celorlalte acte de corespondenţă cu Patriarchia de Constantinopol, St. Sinod aprobă atitudinea păzită de I. P. S. Mitropolitu Primatu şi ia actŭ de coprinsul acesteĭ corespondenţe.

In fine se dă cetire Epistoleĭ I. P. S. Mitropolitŭ al Serbieĭ prin care se comunică I. P. S. Mitropolitu Primatŭ proclamaţiunea şi recunóscerea independenţeĭ Bisericeĭ Sârbe inso-

ANUL V. BUCURESCI, AUGUST. 1881 No. 11

„BISERICA ORTHODOXĂ ROMANĂ"

JURNALU PERIODICU ECLESIASTICU

APARE O DATA PE LUNA

„Predică cuvêntul"
II. Tim. IV. 2.

Esplicarea Simbolului Credinţei din punctele de privire dogmaticu şi moralu.

ARTICOLUL IV-lea.

„Şi s'a rĕstignitŭ pentru noĭ sub Ponţiu Pilatŭ, a pătimitŭ şi s'a ingropatŭ."

Venindŭ pe pămêntŭ, pentru mântuirea nóstră, Mântuitorul numeşce insuşĭ acestŭ actŭ al dragosteĭ sale *servire* in profitul neamuluĭ omenescŭ : *Fiul luĭ Dumnedeŭ*, dice Elŭ, *n'a venitŭ ca să-ĭ servéscă alţiĭ, ci ca să servéscă El şi să şi dea viaţa pentru rescumpĕrarea multora* (Mat. 20, 28 ; Marc. 10,45). Dar in ce stă acéstă servire, o arată insuşĭ numele seŭ de *Mesia* saŭ *Christosŭ*, care insémnă *Unsŭ*, adecă destinatŭ a indeplini nişte funcţiunĭ cu care era insărcinatŭ de Dumnedeŭ Părintele seŭ.

Trebue să scimŭ, fraţiĭ meĭ, că numele de *Unsŭ* se da

in vechiul Testamentŭ profeţilor, preoţilor şi Impĕraţilor. Aceste treĭ servirĭ, prin urmare, trebuia să îndeplinéscă Mâtuitorul, ca să probeze că este *Unsŭ într'unŭ chipŭ maĭ deosebitŭ de cătŭ toţĭ compărtaşiĭ seĭ* : de cătŭ toţĭ profeţiĭ, preoţiĭ şi Impĕraţiĭ. Şi in adevĕrŭ, Iisusŭ Christosŭ singurŭ a concentratŭ in persóna sa câte trele aceste demnităţĭ, şi le-a concentratŭ intr'unŭ chipŭ desăvîrşitŭ. El este *profetŭ*—Dumnedeŭ, vorbindŭ, invăţândŭ şi lucrândŭ prin El-insuşĭ, intr'unŭ chipŭ maĭ nestrămutatŭ de càtŭ pămentul şi Ceriul. El este *preutŭ în veacŭ*, neavêndŭ nicĭ inceputŭ nicĭ sfirşitŭ, şi aducêndŭ uă jertfă maĭ presusŭ de cerurĭ şi egală cu insăşĭ divinitatea. El este *Impĕratŭ*, a căruĭ Impĕrăţie nu are sfirşitŭ, domnindŭ nu numaĭ preste trupurĭ, ci maĭ alesŭ preste spirite, in ceriŭ şi pe pămentŭ.

Eacă, iubiţilor, funcţiunile ce îndeplineşce Mântuitorul nostru in *servirea* sa pentru neamul omenescŭ. Şi nu le îndeplineşce ca omŭ de rîndŭ, nicĭ ca omŭ deosebitŭ de alţĭ ómenĭ, nicĭ chiar ca geniŭ; ci într'unŭ chipŭ cu totul noŭ şi extraordinarŭ. Oameniĭ ceĭ maĭ binefăcĕtorĭ din lume, orĭ câtŭ de lepădaţĭ de sine ar fi, află însă în servirile cu care suntŭ însărcinaţĭ şi ceva bunŭ pămentescŭ pentru indestularea nevoilor lor, pentru mângâere şi chiar pentru laudă şi glorie; in câtŭ orĭ ce funcţiune constitue şi órecare drepturĭ, nu numaĭ datoriĭ. La Mântuitoriul nu aşa; ci totul in servirea sa este uă *Cruce* intreită, care 'şi are inceputul dela intemeiarea lumeĭ şi durata până la finitul lumeĭ. Pentru că *Elŭ este mielul cel junghiatŭ de la întemeiarea lumeĭ*, şi carele nu inceteză a se junghia pe altarele nóstre, in corpurile nóstre, in su-

fletele nóstre, și pentru tóte nevoile nóstre, *pănă la finitul veacului.* Nimicŭ maĭ naturalŭ, frațiĭ meĭ, decâtŭ această jertvă perpetuă din partea unuĭ Dumnedeŭ Mântuitoriŭ; Nimicŭ maĭ realŭ și maĭ profitabilŭ pentru totŭ sufletul, de câtŭ a imita acéstă jertvă.

Mare și necuprinsă este însă taĭna cruceĭ pentru omul neputinciosŭ, și maĭ alesŭ pentru fiĭ veaculuĭ; ceea ce a făcutŭ pe Sântul Apostolŭ Pavel să constate că *Cuvêntul* saŭ predica *Cruceĭ celor peritorĭ este nebunie, eară nouĕ celor ce ne mântuimŭ, puterea și ințelepciunea luĭ Dumnedeŭ este.*

Dacă in urma nesupunereĭ, in urma revolteĭ, este fórte naturalŭ ca nesciința să ne ducă in intunericul cel maĭ dinafară, ca corupțiunea să ne tragă in adincul perdereĭ, ca lingórea să ne facă nesimțitorĭ asupra stăreĭ nóstre de sănătate, și turbațĭ in contra orĭ căruĭ mijlocŭ de vindecare, — n'amŭ exageratŭ, frațiĭ meĭ, când amŭ disŭ că nimică nu putea fi maĭ naturalŭ de câtŭ uă jertfă perpetuă din partea unuĭ Dumnedeŭ Mântuitoriŭ, din partea bunuluĭ și induratuluĭ nostru Părinte.

Presupunețĭ unŭ copilŭ revoltatŭ in contra voieĭ părinteșcĭ; indărătnicia de uă parte, nesciința și neesperiența de altă parte, facŭ din acestŭ copilŭ unŭ monstru in tóte privirile. Presupunețĭ acum și pe părintele seŭ cu uă ințelepciune infinită, cu uă bunătate fără de margenĭ, *indelungŭ răbdătoriŭ și multŭ milostivŭ.* Va lăsa óre unŭ asemine părinte vre-uă ocasiune? Va uita vre-unŭ mijlocŭ de indreptare? Nu va face totul pentru convertirea și restabilirea fiuluĭ seŭ in trépta din care a cădutŭ? *De ar și uita tatălŭ pre fiiul seŭ și muma fructul pântecelui*

sĕŭ, eŭ însă nu vĕ voiŭ uita nicĭ odinióră, ḑice Domnul atot-ţiitoriul. Încă uă dată vĕ ḑicŭ, presupuneţĭ unŭ părinte trupescŭ, învestitŭ cu uă dragoste nemărginită ca a luĭ Dumneḑeŭ: Nu va face el din viaţa sa uă jertvă perpetuă în profitul fiiuluĭ sĕŭ? Eaca dar necesitatea cruceĭ stabilită în principŭ într'unŭ chipŭ fórte naturalŭ.

Dar nu uĭtaţĭ, iubitilor, că neamul omenescŭ, acestŭ copilŭ rĕsfaţatŭ, prin revolta sa a călcatŭ în picióre contractul ce încheese cu Dumneḑeŭ, contractŭ învestitŭ cu caracterul eternitățeĭ; dupre care putea să fie saŭ în eternitate fericitŭ, — păzindu-l, saŭ în eternitate nenorocitŭ, — călcându-l. Nu uĭtaţĭ că prin acéstă revoltă s'a nesocotitŭ, s'a lovitŭ *Justiţia* luĭ Dumneḑeŭ, totŭ aşa de eternă ca şi înţelepciunea, bunătatea şi îndelungŭ răbdarea sa. Pentru satisfacerea acesteïa, pentru abolirea unuĭ pĕcatŭ eternŭ, pentru ştergerea treptatŭ a urmărilor pĕcatuluĭ din natura omuluĭ şi din natura vĕḑută, era naturalŭ să se aducă uă jertvă eternă, care să aĭbă putere nemărginită, putere asupra Universuluĭ şi a luĭ Dumneḑeŭ însuşĭ. Şi óre ce jertvă din lume putea să aĭbă acestŭ caracterŭ, afară de jertva luĭ Dumneḑeŭ însuşĭ? Şi cine putea să aducă asemine jertvă de câtŭ Dumneḑeŭ însuşĭ: *Nu omŭ, nicĭ îngerŭ, ci însuşi Domnul s'a întrupatŭ şi ne a mântuitŭ.*

Inchipuiţi-vĕ, fraţilor, unŭ copilŭ revoltatŭ, care părăseşce cu despreţŭ casa părintéscă, şi ajunge din acéstă causă în abisul miseriilor; închipuiţi-vĕ că el este copilul unuĭ mare împĕratŭ. După uă îndelungată rătăcire, după necurmate nenorocirĭ, uniĭ şi alţiĭ descoperindu-ĭ origina, arătându-ĭ mărimea greşaleĭ ce a

făcută şi profunditatea nenorocirilor in care se află, 'ĭ deşteptă dorința de îndreptare şi împăcare cu părintele sĕŭ. Dar spre acesta trebue unŭ mijlocitorŭ; şi ce mijlocitorŭ vĕ închipuițĭ? Unŭ mijlocitorŭ, negreşitŭ, care să fie dacă nu maĭ mare, celŭ puținŭ egalŭ cu împĕratul dela care urmeză să mijlocescă ertarea şi restabilirea nenorocitului copilŭ in casa părintéscă. Maĭ presupunețĭ că acestŭ copilŭ, în revolta sa, atenteză in contra maiestățeĭ Impĕrătesceĭ, să încercă a'ĭ răpi corona, revoltă şi pe toțĭ supuşiĭ, şi face in imperiŭ uă complectă perturbație; in câtŭ, din această causă, nu numaĭ că nu póte aştepta ertare, ci singură mórtea neinlăturabilă este mijlocul pentru aplanarea rĕuluĭ şi restabilirea ordineĭ. Dar nemărginita bunătate a impĕratuluĭ face concesiunea de a primi, in locul morțeĭ condamnatuluĭ, uă altă mórte. Vĕ intrebŭ, ce fel de mórte trebue să fie acésta? Cine trebue să fie cel ce o primesce, pentru a satisface maiestatea lovită, a restabili ordinea prin terórea ce va inspira, a terrifia şi înduioşa pe culpabilŭ, convingĕndu-l şi hotărându-l la uă pocăință voluntară de tótă viața. Negreşitŭ, persóna cea maĭ acreditată din Imperiŭ! Aice, fraților, mintea omenéscă se rătăcesce, aflându-se în fața ocanuluĭ infinitŭ alŭ dragosteĭ divine! Dar totul se esplică numaĭ prin acéstă dragoste. Şi noĭ constatămŭ şi ne convingemŭ de necesitatea morțeĭ Fiiuluĭ luĭ Dumnedeŭ, ca unicul mijlocŭ pentru mântuirea neamuluĭ omenescŭ

Dar vețĭ intreba, iubiților, cum Dumnedeŭ cel a totŭ puternicŭ primesce a muri pentru rĕscumpĕrarea omuluĭ? Nu putea El, care intr'uă clipă a creatŭ totul din nimică, să voéscă numaĭ, şi mântuirea să se facă?

Tocmaĭ aice stă totŭ adâncul înţelepciuneĭ şi al dragosteĭ Dumnedeescĭ. El ar fi pututŭ face totul, în adevĕr, dar unŭ lucru numaĭ nu putea face; nu putea să contradică prin lucrul seŭ înţelepciuneĭ şi bunătăţeĭ sale, carĭ suntŭ totŭ aşa de infinite ca şi tot-puternicia sa. Şi eată cum: Inţelepciunea luĭ a cerutŭ ca omul, ca capŭ de operă între tóte creaturile vĕdute, să fie dotatŭ cu cuventŭ şi voinţă liberă; acésta s'a şi făcutŭ. Eĭ bine, dacă în urma cădereĭ sale, Dumnedeŭ lŭ repara într'unŭ chipŭ spontaneŭ şi fără a maĭ face recursŭ la voinţa sa, cu acésta ar fi nimicitŭ *libertatea* luĭ, — darul cel maĭ scumpŭ al creaţiuneĭ, şi s'arŭ fi contradisŭ pe sine însuşĭ. Omul, cu acestŭ caracterŭ, representândŭ în sine pe Dumnedeŭ făcĕtorul şi părintele seŭ, trebuia să coopereze însuşĭ la mântuirea sa, alăturea cu acestŭ Mare Dumnedeŭ; încâtŭ din pĕcatul luĭ nu numaĭ să nu rezulte nicĭ uă scădere, nicĭ pentru el, nicĭ pentru autoriul seŭ; ci din contra, ca *unde s'a immulţitŭ pĕcatul să prisoséscă darul*, dupre disa Apostoluluĭ.

Bunătatea luĭ Dumnedeŭ maĭ cerea ca omul, care, din causa mândrieĭ şi a nesupunereĭ, perduse totul, revoltase în contra sa pe întrega natură vĕdută, să şi cucerescă iarăşĭ patrimoniul, prin supunere şi muncă. Dar el, prin sine-însuşĭ, n'arŭ fi pututŭ nicĭ-o-dată pătrunde în acestŭ secretŭ că *rĕul cu rĕŭ se combate* şi *rana cu ferul se arde*; maĭ alesŭ că aseminea medicamentŭ displăcea cu totul natureĭ celĭ corupte a omuluĭ. Eaca causele pentru care se cerea ca insuşĭ fiiul luĭ Dumnedeŭ să se înjosescă a primi unŭ corpŭ muritoriŭ, să sufere sub ochiĭ lumeĭ lipsurile, durerile şi chinurile cele maĭ amare, incepĕnd de la momen-

tul când s'a născutŭ in eslea Betleemuluĭ şi până la ora morţeĭ sale pe Golgotha. El era şi este nu numaĭ mântuitoriul nostru, dar şi Unicul nostru învăţătoriŭ atât in cuvîntŭ cătŭ şi in faptă. Elŭ crea, aşa ḑicêndŭ, desemna în sine însuşĭ fiitorea viaţă a neamuluĭ omenescŭ; El punea de modelŭ viaţa sa înaintea a totŭ omuluĭ doritoriŭ de îndreptare, progresŭ şi perfecţiune. El deschidea tesaurele munceĭ pentru inteligenţa, capacitatea şi sciinţa tuturor seculelor viitóre, ca *unde s'a immulţitŭ pěcatul*, unde se părea că omul a perdutŭ totul, *să prisosêscă darul*, să se prefacă, să se innoêscă şi perfecţioneze tóte *prin omul pěcătosŭ*, dar *supusŭ şi muncitorŭ.*

Eaca, fraţiĭ meĭ, şi cuvêntul pentru care Mântuitorul a binevoitŭ a alege *Crucea* de instrumentŭ al morţeĭ sale. Nimicŭ nu póte simboliza maĭ bine de cătŭ Crucea progresul şi cucerirea prin muncă. Ea indică tóte laturile lumeĭ, purtândŭ pe sine meritele Domnuluĭ.

Eaca Omul, a ḑisŭ Pilatŭ, arătândŭ poporuluĭ pe Mântuitorul care purta pe capŭ Cununa cea de spinĭ. Eaca Dumneḑeŭ-Omul, modelul tuturor generaţiunilor, ni ḑice Sânta Biserică, arătându-ne pe Mântuitorul rĕstignitŭ pe cruce, şi surpândŭ prin acésta tótă puterea infernuluĭ.

Incă uă causă a morţeĭ de cruce a Rĕscumpĕrătoriuluĭ o arată Sântul Chrisostomŭ, prin urmatórele intrebărĭ şi rĕspunsurĭ: „Şi pentru ce nu in Biserică se a„duce jertfa, ci afară de cetate, afară de ziduri? Ca „să se plinéscă profeţia că *intre ceĭ fără de lege s'a* „*socotitŭ* (Isaia 53, 12). Şi de ce se junghie pe Cruce „înaltă şi nu sub acoperemêntŭ? *Ca să curăţéscă*, ḑice, „*firea aeruluĭ*. Iudeilor pentru acésta le-a poruncitŭ

„Dumnedeŭ să părăsescă totŭ pămentul şi numaĭ în-„tr'unŭ locŭ să se rōge şi să aducă jertfe, pentru că „totŭ pămentul era necuratŭ; eară noue, fiindcă Chris-„tos a curăţitŭ tótă lumea prin sângele seŭ, totŭ lo-„cul s'a făcutŭ locŭ de rugăciune. Aşa, totŭ pămentul „s'a făcutŭ sântŭ şi maĭ sântŭ de câtŭ sântele cele „din lăuntru a le Bisericeĭ; pentru că acolo s'a jert-„vitŭ mielŭ necuventătoriŭ, eară aice Duchovnicescŭ; şi „pre câtŭ este maĭ mare jertfa, pre atâta maĭ multă „este şi sânţenia (Puţul S-luĭ Ioan Chrisostom: *Cu-ventŭ pentru Cruce......*)"

Privind, iubiţilor, taina morţeĭ de cruce a Mântui-toruluĭ din punctul de vedere al necesităţeĭ, alŭ econo-mieĭ luĭ Dumnedeŭ pentru Mântuirea neamuluĭ ome-nescŭ, să sondămŭ şi rodurile practice ce ea a lăsatŭ lu-meĭ; roduri pe care le culegemŭ, de care ne fălimŭ, şi pe care în impietatea nostră le atribuimŭ nu ade-verateĭ cause, ci şciinţeĭ, civilisaţiuneĭ, luminilor vea-culuĭ.

Am disŭ că Domnul şi Mântuitorul nostru Iisus Christos a îndeplinitŭ în lume întreita servire de *Pro-fetŭ* saŭ învăţătoriŭ, de *Preutŭ* saŭ sacrificatoriŭ, sfin-ţitoriŭ, şi de *Imperatŭ* saŭ legislatoriŭ — conducĕto-riŭ. Cum vedeţi, servirea sea respunde la cele maĭ de căpitenie necesităţi ale omuluĭ: *luminarea* prin descoperirea adeveruluĭ, *educaţiunea* prin sânţirea vieţeĭ, şi *disciplina* ca garanţie a bineluĭ contra re-uluĭ: „*Mergĕndŭ*, dice Elŭ discipulilor seĭ, *învăţaţĭ* tóte neamurile, *botezându-ĭ* în numele Tatăluĭ şi al Fiiuluĭ şi al Sântuluĭ Duchŭ, şi *învăţându-ĭ să pă-zescă* tóte câte am poroncitŭ voue".

Ca modelŭ al învăţătorilor, ca celŭ maĭ mare pro-

fetŭ, Mântuitoriul s'a dinstinsŭ: 1) Prin natura Invăţăturei sale; căcĭ *El învaţa ca celŭ ce are putere, nu ca Cărturariĭ şi fariseiĭ*; Elŭ învaţa ceea ce este absolutŭ necesarŭ omuluĭ, — cunóşcerea adevĕratuluĭ Dumnedeŭ, în care constă viaţa vecĭnică; Elŭ combătea mândria saŭ amorul propriŭ, care este principiul a totŭ pĕcatul, şi recomenda umilinţa ca basă a tuturor virtuţilor; combătea interesarea de materie, şi recomanda lepădarea de sine ca cea maĭ înaltă virtute.

2) S'a distinsŭ prin silinţa şi interesul celŭ estraordinarŭ ce punea de a lumina pe toţĭ, pe ceĭ maĭ slabĭ maĭ multŭ decătŭ pe ceĭ tarĭ; El nu avea uă scólă, — totŭ pămentul era locŭ de scólă; n'avea nicĭ remuneraţiĭ materiale, nicĭ comodităţĭ, — din contra, *n'avea unde să'şĭ plece capul.* Si totuşĭ, ne spune Evangelistul Luca, umbla din oraşŭ în oraşŭ, din satŭ în satŭ, predicând Evangelia împĕrăţieĭ şi făcĕnd bine tuturor. 3) S'a distinsŭ prin cea maĭ naturală, prin cea maĭ simplă, prin cea maĭ practică methodă, şi prin manierile cele maĭ însinuante.

4) S'a distinsŭ, în fine, prin caracterul statornicŭ şi inflexibilŭ; Elŭ nu menagea nicĭ lenea, nicĭ indiferenţa, nicĭ amoriul propriŭ. Elŭ spunea tuturor, că numaĭ *celŭ ce va răbda pănă la fine se va mântui*; şi că, *cel ce nu se leapădă de sine şi nu-şĭ ia crucea ca să-ĭ urmeze, nu este demnŭ de El.* El prescriea numaĭ *datoriĭ*, lăsând ca *drepturile* să resulte de la sine.

Nu simţimŭ în deajunsŭ, fraţiĭ meĭ, sublimitatea şi nemărginita valóre a preceptelor Domnuluĭ, pentru că trăimŭ într'uă epochă când, maĭ mult saŭ maĭ

puținŭ. totul este croitŭ și acomodatŭ dupre Evangelie. Totuși, nu putemŭ a nu constata că învățătorii în genere suntŭ departe de a se asemĕna dumnedeescului modelŭ. Și ce fericire ar fi pentru lume daca ei l'ar imita maĭ bine!

Ca modelŭ al Preoțieĭ, ca sfințitoriŭ al omuluĭ și al natureĭ, Elŭ s'a distinsŭ: 1) Prin aceea, că a adusŭ uă jertvă maĭ presus de ceriurĭ; a adus'o cu cel maĭ mare zelŭ și nu conform voeĭ sale, ci în totul dupre voea luĭ Dumnedeŭ: *ascultătoriŭ făcendu-se Părintelui seŭ până la mórte.* 2) Prin aceea, că *s'a adusŭ pre sine insușĭ* jertvă bine-primită luĭ D-deŭ Părintele, pentru mântuirea neamuluĭ omenescŭ în genere, și continuă a se jertvi și acum și până la finitul veacului, pentru fie-care din noĭ în parte și pentru toțĭ în genere.

3) Se jertveșce nu numaĭ pentru ceĭ viĭ, ci și pentru ceĭ morțĭ; nu numaĭ pentru ceĭ bunĭ, ci maĭ ales pentru ceĭ rĕĭ, pentru vameșĭ și pĕcătoșĭ; să rogă și se jertveșce cu blândețe și umilință, chiar și pentru ucigașiĭ seĭ.

4) Influențează cu bunătatea și nevinovățiea sa atâta de multŭ asupra pĕcătoșilor, în câtŭ într'unŭ singur momentŭ face din talchariŭ unŭ sântŭ.

O de ar simți, o de ar iubi, o de s'ar interesa preuțiĭ măcar a mia parte de datoria lor, cum se interesează Dumnedeescul lor modelŭ! Lor li este încredințată educațiunea neamuluĭ omenescŭ. Sciŭ eĭ acésta? Eĭ suntŭ menițĭ a se face tuturor tóte, ca pre toțĭ să-ĭ dobândéscă.

Nu li se cere, ca Dumnedeescului lor modelŭ, să-șĭ jertvéscă viața, dar li se cere să fie purure neador-

miţĭ in jurul turmeĭ lor; să aducă pururea cu prețiŭ rugăciunile şi jertva corpuluĭ şi a sângeluĭ Domnuluĭ; Să se intereseze şi de ceĭ maĭ micĭ şi nebăgaţi in semă, şi de ceĭ marĭ şi invăţaţĭ, şi de ceĭ binevoitorĭ şi supuşĭ, şi de ceĭ indărătnici şi revoltanţi, şi chiar de duşmaniĭ seĭ proprii, ca pre toţĭ să-ĭ facă părtaşĭ taĭnelor prin care se comunică darurile sântuluĭ Duchŭ. Inţelepciunea care se pogoră de sus, familiaritatea cu biserica, cu societatea drepţilor, cu Dumnedeŭ, — suntŭ aşa de necesare omuluĭ, incâtŭ fără ele nicĭ nu póte fi cineva omŭ. Durere, fraţiĭ meĭ, că noĭ preuţiĭ suntemŭ orbĭ povĕţuitorĭ aĭ orbilor; durere că ceĭ ce au ochĭ, ceĭ maĭ cu multă sciinţă, nu vĕdŭ nicĭ măcar ca ignoranţiĭ! Din acestă causă, părăsirea bisericeĭ, părăsirea rugăciuneĭ in familie, părăsirea rugăciuneĭ in şcólă, depărtarea de taĭna mărturisireĭ şi de sânta comunicare, aŭ ajuns la modă! Aşa, la modă a ajunsŭ despreţul pentru *cuvêntul Cruceĭ*, şi pentru aceea şi familia şi scóla şi societatea, nu nascŭ, nu crescŭ, nu fortifică prin sciinţĭ, nu protegŭ de câtŭ monştri, — gata numaĭ pentru consumaţie, saŭ pentru uă producere pestiferă şi ucigătóre. Unde mergemŭ? Unde vĕ este turma, păstorilor?

In fine, ca modelŭ alŭ legislatorilor, al conducĕtorilor de popóre şi naţiunĭ, Mântuitoriul s'a distinsŭ:

1) Prin uă absolută dominaţiune asupra spiritelor şi a corpurilor, şi asupra intregeĭ naturĭ; 2) Prin cel maĭ viŭ interesŭ pentru patria cerescă către care conducea şi conduce pe neamul omenescŭ; 3) Prin cel maĭ infocatŭ devotamentŭ către Patria pămentescă, de care ca omŭ era legatŭ; 4) Prin legile vecínice şi nestrămutate ce

a datŭ uă dată pentru tot deauna, pentru tóte timpurile şi pentru tóte locurile.

Dar veţĭ întreba, în ce se póte imita Dumnedeescul modelŭ, când şcim că El făcea tóte ca Dumnedeŭ Tot-puternicŭ, şi nu ca omŭ? Un lucru însă nu uĭtaţĭ, iubiţilor, că meritele de cruce a atrasŭ Dumnedeŭ-omuluĭ şi învierea din morţĭ şi Tot-Puternicia; Căcĭ, numaĭ după patimĭ, mórte şi înviere, a dis Elŭ discipulilor: *Datumi-s'a tótă stăpênirea în cerŭ şi pe pămêntŭ*. Eaca dar că *Fiiul Omuluĭ* se póte imita de maĭ mariĭ şi conducĕtoriĭ popórelor, în acele virtuţĭ cu care El s'a făcutŭ dispunătoriŭ de sórta Bisericeĭ sale până la finitul veacurilor. Şi dacă Regiĭ şi cârmuitoriĭ naţiunilor nu potŭ avea directŭ şi prin eĭ singurĭ uă putere absolută asupra supuşilor lor, pot avea indirectŭ şi prin concursul împĕratuluĭ împĕraţilor, uă mare putere asupra inimilor şi consciinţelor omeneşcĭ. Aceiaşĭ membri aĭ Bisericeĭ Dumnedeŭ—omuluĭ suntŭ membri şi aĭ statuluĭ civilŭ. Biserica póte influenţa asupra lor într'unŭ chipŭ estraordinarŭ; pentru că instituţiunile eĭ nu potŭ fi lovite şi paralisate prin pedicele ordinare de care se lovescŭ şi adeseorĭ se sfarmă instituţiunile omeneşcĭ. Aşa, tribunalul penitenţeĭ, acestŭ penitenţiarŭ taĭnicŭ al inimilor şi consciinţilor, este maĭ putenicŭ de câtŭ tóte poliţiile şi de câtŭ tóte tribunalele lumeĭ; şi apoĭ, rolul şi destinaţiunea Bisericeĭ de mamă comună şi perpetuă, care primeşce pe toţĭ în sinul eĭ, spre a'ĭ naşce, creşce si perfecţiona în Domnul, nu se curmă nicĭ prin mórte nicĭ prin orĭ ce vicisitudine naturală; încâtŭ influenţa Bisericeĭ nu póte fi curmată nicĭ de timpŭ nicĭ de spaţiŭ.

Eĭ bine, cel maĭ mare meritŭ, cea maĭ mare pru-

denţă, prin care s'ar putea distinge conducătorii naţiunilor, ar fi de a se pune in perfectŭ acordŭ cu Biserica, a respecta şi a face să se respecte instituţiunile eĭ, a se ingriji de starea materială a sàntelor templurĭ şi a servitorilor altaruluĭ, a influenţa ca legile şi instituţiunile civile să fie purure in spiritul evangelieĭ, a susţinea pe cel slabŭ in contra celuĭ tare, a face ca justiţia să fie la inălţimea eĭ, şi a curma orĭ ce abusŭ de putere al administratorilor subalternĭ. A se face tuturor tòte, imitànd pe Màntuitoriul carele *n'a venitŭ să-ĭ servéscă alţiĭ, ci să servéscă El şi să-şi dea viaţa pentru toţĭ.*

Lucrul nu este peste putinţă; aŭ fostŭ şi suntŭ Regĭ, a fostŭ şi suntŭ legislatorĭ care aŭ făcutŭ epochă in analele Patrieĭ lor. Voiŭ cita pe Frideric cel mare şi pe unul maĭ recentŭ, Leopoldŭ al Belgieĭ, care s'a numitŭ şi se numeşce Rege-modelŭ.

Şi să nu indrăznéscă nimine a suspecta influenţa Bisericeĭ, ce propunemŭ noĭ in organisarea inţeléptă a Statuluĭ. Biserica Ortodoxă, Română maĭ-cu-sémă, este eminamente Naţională. Preuţiĭ eĭ suntŭ eminaminte cetăţenĭ şi ceĭ maĭ bunĭ patrioţĭ; ar fi de prisos a maĭ spune că Mărirea actuală a Românieĭ se datoreşce in *mare* dacă nu *in cea maĭ mare* parte Clerului acesteĭ Bisericĭ. Aniĭ 1857--1859 vorŭ remànea pururea memorabilĭ. Biserica Ortodoxă Română a fostŭ; este şi va fi purure constituţională; N'a respiratŭ niciuă-dată nicĭ *despotismul* nicĭ *fanatismul.* Merită dar altă consideraţiune şi altă ingrijire de càtŭ in presentŭ; şi nu atàta pentru ea, càtŭ pentru màntuirea şi prosperitatea Patrieĭ şi a neamuluĭ Românescŭ. *Ceĭ ce aŭ ochĭ să véḑă, şi ceĭ ce aŭ urechĭ de auḑitŭ să auḑă!*

† Archiereul Inocentiŭ **M. Ploeşteanu.**

CASTRAŢII SAU SCOPIŢII RUŞI. (a)

Lipovenii castraţi seŭ scopiţiĭ ruşi suntŭ de religiune creştini şi de naţionalitate ruşi. Ca creştini, eĭ aŭ devenitŭ prin aberaţiunile lor religiose o sectă din acele maĭ curióse, care işĭ are inceputul in Testamentul noŭ, dar care, cum vomŭ vedea, interpretéză preceptele s-telor cărţĭ intr'unŭ modŭ cu totul particularŭ. Ca clasă insē socială, care este tolerată in mijlocul societăţeĭ nóstre, şi care pre timpul Mitropolituluĭ Veniamin se bucura de buna voinţă personală a mareluĭ Prelatŭ al Moldoveĭ, merită totă atenţiunea nóstră, şi trebue a fi cunoscuţĭ maĭ de aprópe de către publicul românŭ şi specialminte de către omenii nostri de legĭ, cariĭ in diferitele lor afacerĭ suntŭ kĭemaţĭ a'ĭ sprijini in procese şi ale regula raporturile lor sociale cu restul societăţeĭ române. Aceste consideraţiunĭ, adecă particularitatea doctrinelor religióse ale Castraţilor ruşĭ, locuitorĭ in România, posiţiunea lor socială faţă cu restul locuitorilor ţereĭ nostre, şi in fine originea şi centrurile lor de acţiune, suntŭ atâtea pete intunecate in vieţa nóstră socială, care trebuescŭ studiate şi bine cunoscute de către Românĭ, maĭ ales că aceştĭ ómenĭ aŭ atâtea legăturĭ cu societatea şi poporul nostru.

(a) P. S. Melchisedec Ep. Romanuluĭ in opera, intitulată «Lipovenismul» — pag. (351—400) ni dă unu studiu amăruntitu despre aceşti sectanţi in ceia, ce privesce istoricul şi doctrina lor. Dispunênd de datele necesarie, respectiv de reorganisarea castraţilor, petrecută in România, noĭ o presentămu aici lectorilor noştri, in speranţă că vomu aduce cu acésta unu mare serviciŭ societăţeĭ nóstre, carea are atâtea legăturĭ sociale cu aceştĭ óspeţĭ neinvitaţĭ.

Castraţiĭ, seŭ scopiţiĭ ruşi, pre cariĭ poporul nostru iĭ distinge cu numirea comună de lipovenĭ (a), şi cariĭ pre sine se numesŭ «albiĭ porumbeĭ» (b), suntŭ toţi veniţĭ din Rusia in România pre la anul 1820, şi specialminte din guberniile Rusieĭ de Nordŭ. Causele sociale, care aŭ impinsŭ pre «albiĭ porumbeĭ» din fundul Rusieĭ şi i'aŭ făcutŭ, ca să se stabilescă intre Românii din Moldova, eraŭ desele procese, ce administraţiunea rusă li făcea, amenḑele, pedepsele şi in genere persecuţiunile, la care eraŭ expuşĭ sistematicŭ aceştĭ supuşi aĭ Ţaruluĭ; iar pre lângă aceste cause, externe secteĭ castraţilor, s'a maĭ ivitŭ una in sinul lor, şi 'specialminte intre castraţiĭ din oraşul Galaţiĭ, adecă ivirea «Rescumpărătoruluĭ» Castraţilor, care a provocatŭ o ferbere intre castraţiĭ Românieĭ, precum şi aceĭ din tóte unghiurile Rusieĭ, şi ĭ-a atrasŭ din centrurile cele maĭ depărtate ale Rusieĭ spre punctul lor de gravitaţiune, făcêndu'ĭ ca să vinĕ spre inkinăciune la acestŭ mare Mesia lipovenescŭ, şi să primiască in skimbŭ consiliĭ pentru mântuirea sufletelor lor.

Castraţiĭ din România suntŭ de naţionalitate, cum am ḑisŭ, numaĭ ruşĭ. Vĕḑendu-se de către capiĭ castraţilor, că propaganda doctrinelor şi practica vieţeĭ lor nu se rĕspândesce intre Românĭ, eĭ s'aŭ adresatŭ pentru inmulţirea comunităţeĭ lor la locuitoriĭ din Caucas, la

(a) P. S. Melchisedec derivă numirea românésca de Lipovenĭ de la numirea ruséscă de filopovţi, care numire a resultatŭ de la unŭ monachŭ rusŭ, numitŭ Filip. (Opera citată pag. 55). In privinţa acesteĭ derivaţiunĭ merită tótă atenţiunea ómenilor studioşĭ şi punctul de trecĕtóre de la graniţa rusésca despre Moldova, numitŭ Lipova.

(b). Espresiune figurală din Testamentul noŭ şi luată in sensul de inocenţă. Adecă, Castraţiĭ se numescŭ pre sine inocenţĭ şi încă şi albĭ. Cu alte cuvinte, fie-care Castratŭ, dupre opiniunea lor, este o inocenţă după

castraţiĭ din guberniile Moscveĭ şi aĭ Peterburgului, iar în timpurile maĭ din urmă la locuitoriĭ din Rusia mică şi din Basarabia sudică. De aceia, de câte-orĭ ne-am pusŭ în contactŭ cu aceştĭ sectanţĭ socialo-religioşĭ, am constatatŭ tot-de una, că eĭ suntŭ de origine din una din guberniile Rusieĭ, şi nicĭ o dată dintre Românĭ. Şi întrebându-ĭ de maĭ multe orĭ, pentru ce nu facŭ prozeliţĭ şi între Românĭ? Rĕspunsul maĭ tipicŭ era următorul: «Româniĭ nu încapŭ s-tele lor doctrine şi eĭ, fiindŭ negri (a), nu potŭ, prin urmare, deveni nicĭ o dată, albĭ porumbeĭ.»

Ceĭ întâĭ şi singuriĭ reorganisatorĭ aĭ Castraţilor din România, şi cariĭ în istoria generală a Castraţilor potŭ fi consideraţĭ, ca succesorĭ aĭ «Rĕscumpărătoruluĭ» Silivan, (b) suntŭ douĭ ruşĭ dintre castraţiĭ din România cu numele de Kiprian şi Voloşin. Din datele biografice ale acestor eresiarchĭ, cariĭ aŭ importanţă fórte mare pentru Castraţiĭ din România, precum şi ceĭ din Rusia, noĭ ni suntŭ cunoscute, că eĭ suntŭ născuţĭ în Basarabia sudică şi se bucură de unŭ fanatismŭ estraordinarŭ, căutândŭ prin tóte mijlócele, de a desvolta şi înflori secta castraţilor. Intre aniĭ 1830 şi 1840 eĭ amândouĭ pentru casurĭ de «albire=castrare» aŭ căḑutŭ sub asprimea legilor ruse şi aŭ fostŭ exilaţĭ în Caucasŭ, de unde apoĭ transportaţĭ în Derbent, şi aicĭ aŭ intratŭ în administraţiune, servindŭ ca amploiaţĭ în consiliul

(a). Poporul rusŭ în genere şi prin urmare şi castraţiĭ ruşi iubescŭ stilul figuralŭ. Numirea de «albiĭ porumbeĭ» este luată de la emblema creştină a s-tuluĭ Spiritu; iar vorba de «negri», aplicată la Românĭ, este întrebuinţată în sensu figuralu; adecă negriĭ moralminte. Acésta am constatatu din observaţiunea, ce li-am adresatŭ, că şi între Castraţi se găsescŭ ómenĭ cu pĕrul negru.

(b). Despre Silivan şi importanţa luĭ pentru secta castraţilor, vedĭ opera P. S. Melchisedec locul citatu.

judeţenŭ al oraşuluĭ; lucru ce probeză pene la evidenţă, că aceştĭ omenĭ eraŭ destul de bine dotaţĭ şi afară de specialitatea lor. Urându-li-se, se vede, cu o-cupaţiunea mechanică de amploiatŭ, Kiprian şi Voloşin aŭ părăsitŭ Derbentul în anul 1860 şi aŭ venitŭ în România, unde cu maĭ multă libertate aŭ începutŭ a se ocupa de reorganisarea secteĭ. Eĭ aŭ începutŭ cu partea teoretică a secteĭ şi aŭ venitŭ la conclusiunea, că castraţiĭ de astă-dĭ suntŭ în decadenţă, lipsiţĭ de orĭ-ce activitate şi prin urmare fóre de perspectivă în viitorŭ. Dar ocupându-se cu partea teoretică, necesară la reorganisarea secteĭ, eĭ n'aŭ uĭtatŭ nicĭ fericirea pămêntéscă, pentru care Kiprian a realisatŭ o avere fórte considerabilă.

Pentru escitarea activităţeĭ fanatice între castraţĭ, şi pentru rădicarea lor la timpiĭ luĭ «Tata Rĕscumpărătorul» Silivan, Kiprian şi Voloşin aŭ convenitŭ, că este necesarŭ, ca maĭ întâĭ să se formuleze o doctrină nouă, escitătóre de imaginaţiune, şi apoĭ să se găsiască unŭ omŭ, în care să se personifice vekiul Rĕscumpărătorŭ, şi care, presentatŭ castraţilor, să escite în dinşiĭ fanatismul, să pedepsiască pre indiferenţĭ şi în fine să opereze castrarea asupra membrilor nouĭ aĭ secteĭ. Tot pentru acestŭ scopŭ eĭ aŭ provocatŭ o alegere de câte-va persóne dintre membriĭ ceĭ maĭ dinstinşi aĭ castraţilor, cariĭ cu vieţa şi cu rugăciunile lor să îmduplice pre Savaot, de a trămite din noŭ pre pămêntŭ puterea vekiuluĭ Rĕscumpărătorŭ, Petru al III-lea Silivan.

Observămŭ de la începutŭ, că în partea teoretică a doctrineĭ, relative la reorganisarea secteĭ castraţilor din ultimiĭ anĭ, se vede o desfigurare a istoricĭ biblice, privitóre pre creaţiunea lumeĭ şi pre căderea omuluĭ

in pecatŭ. Aicĭ, ḑicemŭ, lectoriĭ vorŭ descoperi o fantasmagorie complectă şi o sforţare particulară, pentru a pune frasele doctrineĭ intr'o legătură logică. Eca preceptele doctrinale ale secteĭ castraţilor şi din dinsele se va vedea cu uşurinţă cât suntŭ de depărtaţĭ aceştĭ sectanţĭ atât de spiritul creştinŭ, cât kiar şi de celŭ socialŭ, care animeză societăţile moderne.....

«Vieţa castraţilor, ḑicŭ eresiarchiĭ, nu este străină de deşertăciunea lumescă, care impedică mântuirea sufletuluĭ. De aceia este necesară abstinerea complectă de la totŭ, ce este lumescŭ, umilinţa, suferirea ocărilor, sirguinţa la rugăciune şi esercitarea in S-ta Scriptură. Ducêndŭ o ast-felŭ de vieţă, castraţiĭ potŭ să primiască revelaţiunea, care consistă intru aceia, că spiritele ómenilor de astă-ḑĭ suntŭ acele spirite ingerescĭ, care inainte de crearea lumeĭ aŭ pecătuitŭ inaintea luĭ Savaot, şi pentru acesta aŭ fostŭ trântite din cerŭ, seŭ din acea lumină nestrăbătută, unde locuesce singurŭ D-ḑeŭ şi unde pêne la cădere aŭ locuitŭ şi kiar aceştĭ ângerĭ (a). Eĭ aŭ fostŭ aruncaţĭ, impreună cu căpitenia lor, intr'unŭ abisŭ ne'nţelegibilŭ. Acestŭ abisŭ este in acea parte a spaţiuluĭ, ce se află inkisŭ in globul, care acum se numesce cerul solidŭ, şi a căruia pereţĭ impedică străbaterea lumineĭ celeĭ nestrăbătute. In spaţiul, cuprinsŭ de acestŭ globŭ, incă nu era pămentul, dar numaĭ unŭ chaosŭ, adecă intunerecŭ şi ceţă. Multŭ timpŭ, ângeriĭ, aruncaţĭ in intunerecŭ, aŭ fostŭ supuşĭ torturelor; dar fiind-că mulţĭ din aceştĭ ângerĭ aŭ fostŭ

(a) Alusiune la transportul şi eoniĭ neo-plastonismuluĭ. Acesta era necesarŭ, pentru a se putea ajunge la ideea, că omul, deşi născutŭ cu spiritŭ diavolescŭ, póte a se curăţi prin mijlocul practiceĭ castraţilor şi a deveni prin mijlocul „revelaţiuneĭ" „porumbelŭ albŭ," adecă o speţă de s-tŭ spiritŭ.

atraşi in pĕcatŭ prin influinţa altora, şi carii maĭ in urmă aŭ făcutŭ penitenţă, de aceia provedinţa divină, compătimindŭ cu dinşii, a datŭ acestui chaosŭ prin mijlocul Fiuluĭ luĭ D-ḑeŭ acea ordine, care in Biblie se numesce creaţiunea cea de şepte ḑile. Aŭ fostŭ creaţi sórele, luna şi stelele şi prin acésta in chaosŭ s'a formatŭ lumea cea vĕḑută, care a servitŭ pentru sóre, ca o uşă, făcendu-lŭ să-şi arate lumina sa prin mijlocul raḑelor, şi cu modul acesta să se presinte numaĭ ca o umbră a luminei nestrăbătute, in care vieţuesce insuşi D-ḑeŭ in Trinitatea Sa şi unde aŭ traitŭ când-va şi ângeriĭ căḑuţi. Pre pămentŭ, intre celelalte făpturĭ, a fostŭ creatŭ dupre kipul şi asemĕnarea luĭ D-ḑeŭ celŭ intăiŭ omŭ, Adam. El a fostŭ făcutŭ intr'o stare de lumină estra-ordinară şi cu unŭ corpŭ etericŭ, care avea proprietatea nelimitată, de a produce corpurĭ eterice, semine sieşĭ. Uniĭ din ângeriĭ viĭ căḑuţi, făcendŭ penitenţă, aŭ devenitŭ spiritele acestor corpurĭ, şi prin dinsele trebue să trecă in acea posiţiune primară, in carea s'aŭ aflatŭ inainte de cădere, şi cu modul acesta să câscige lumina cea nestrăbătută, in carea locuesce kiar D-ḑeŭ. Dar asupra luĭ Adam era pusă obligaţiunea timpurală, de a rĕmânea credinciosŭ ordinelor luĭ D-ḑeŭ; adecă de a nu se atinge de pomul vieţeĭ, al cunóscereĭ bineluĭ şi al rĕuluĭ, care se afla in mijlocul raiuluĭ. Luĭ era cunoscutŭ ce este rĕul şi ce este binele, dar el a fostŭ lăsatŭ in libertatea sa; adecă, de a face seŭ rĕul seŭ binele. Practicarea bineluĭ şi implinirea porunciĭ divine din partea luĭ Adam ar fi servitŭ, ca semnŭ de respectŭ, adusŭ creatoruluĭ. Tot-o-dată Adam ar fi conservatŭ acea capacitate nelimitată a reproducereĭ sele prin nascere, pre carea ĭ-a

dat'o D-ḑeŭ. Acéstă capacitate s'ar fi realisatŭ intr'unŭ modŭ magicŭ. Era de ajunsŭ, ca Adam să fi doritŭ, şi pre dată s'ar fi presentatŭ corpurile ctimere, care semenaŭ cu ale luĭ. In aceste corpurĭ ar fi trecutŭ, in formă de spirite, ângeriĭ aruncaţĭ din ceriŭ, cariĭ, implinindŭ intr'unŭ timpŭ limitatŭ dreptatea, ar fi ajunsŭ la perfecţiune şi ar fi câscigatŭ starea primară şi acea lumină nestrăbătută, in care se aflaŭ pene la cădere. La inceputŭ Adam a călcatŭ porunca divină, prin aceia, că urându-i-se cu singurătatea, a doritŭ, ca să aĭbă femeie; luĭ i-sa datŭ femeie tot cu corpŭ etericŭ. Acésta n'a fostŭ căderea definitivă din partea luĭ Adam, dar numaĭ a ajunsŭ acolo, că realisarea capacităţeĭ de a nasce, de acum depindea de la dorinţa amândurora.

«Căderea in pecatŭ s'a petrecutŭ astŭ-felŭ: Luciferŭ, sciindŭ planurile luĭ D-ḑeŭ, relative la omŭ, şi arḑendŭ de reutate contra divinităţeĭ, prin tóte şiritlicurile a isbutitŭ, ca să scape din intunerecul, unde a fostŭ aruncatŭ. Eliberându-se şi intâlnindŭ pecatul şi mórtea, el s'a juratŭ, că vorŭ lucra impreună şi astŭ-felŭ s'aŭ invoitŭ, ca să intrebuinţeze in genere tóte mijlócele, pentru ca ómeniĭ să pecătuiascĕ şi prin acesta să móră. Scăpândŭ cu modul acesta de tóte obstaculele, luciferŭ s'a ivitŭ pre suprafaţa lumeĭ veḑute. Aicĭ el a sburatŭ alăturea cu garda ângerescă, ce se afla la Raĭ, şi in formă luminósă de archanghelŭ, Luciferŭ amăgindŭ garda, a intratŭ in Raĭ, unde se afla Adam şi Eva. El scia consecinţele cele grave ale reuluĭ, decă Adam şi Eva se vorŭ atinge de pomul opritŭ. El scia importanţa acestuĭ reŭ, care consta in aceia, că pene la călcarea porunceĭ divine Adam şi Eva aveŭ facultatea, de a nasce prin mijlocul spiritelor căḑute, seŭ a sufle-

telor, corpurĭ eterice, fore de ajutorul organelor pĕcatuluĭ, iar de la călcarea ordinuluĭ divinŭ corpul etericŭ trebuea să fie inghiţitŭ de celŭ materialŭ, şi eĭ pentru acésta trebuea să producĕ nu corpurĭ eterice, dar materiale, precum le aŭ omeniĭ astă-dĭ.

«Prin visurĭ şi cu totŭ felul de amăgirĭ, Luciferŭ, prin mijlocul şerpeluĭ, a isbutitŭ, ca să induplice maĭ intâiŭ pre Eva şi apoĭ pre Adam, de a gusta din fructul opritŭ. Acésta a produsŭ in dînşiĭ o astŭ-felŭ de corupţiune, că totŭ, ce era etericŭ, s'a ascunsŭ in interiorŭ, iar pre din afară s'a formatŭ corpul materialŭ actualŭ, şi in urmarea acestuĭ actŭ Adam şi Eva aŭ simţitŭ plăcerea şi aŭ pĕcătuitŭ,—ceia, ce şi este fructul opritŭ. Pentru acésta eĭ aŭ fostŭ alungaţĭ din Ra şi din acelŭ timpŭ aŭ inceputŭ să producĕ omenĭ corporalĭ şi cu modul acesta spiritele cădute aŭ trebuitŭ să trécă prin corpurĭ materiale. De aceia este necesarŭ, ca castraţiĭ, prin vieţa umilă, care este streină de totu aceia, ce este lumescŭ şi deşertŭ, şi prin eserciţiul continuŭ in rugăciune şi s-ta Scriptură, să-şĭ conducă sufletele lor, adecă spiritele ângerilor căduţĭ, care s'aŭ sălăşluitŭ intru dînşiĭ, penĕ la perfecţiune şi prin acésta eĭ se vorŭ putea reintorce la starea primitivă angelică şi luminósă şi vorŭ reintra in acea lumină nestrăbătută, unde locuesce insuşĭ Savaot.»

Preparândŭ o asemenea doctrină pentru reorganisarea castraţilor, Kiprian şi Voloşin aŭ preparatŭ tot-o-dată şi persóna, care trebuea să represinte pre «Rescumpĕrătorul castraţilor, Silivan», lucrândŭ cu multă precauţiune şi conservândŭ secretul planuluĭ. Aicĭ trebue să notămŭ, că Kiprian şi Voloşin, lucrândŭ in comunŭ şi neseparaţĭ, pentru realisarea scopuluĭ propusŭ, eĭ şi-aŭ

impărțitŭ intre dînșiĭ rolurile activităţeŭ. In timpul când Kiprian se ocupa de formularea doctrineĭ celeĭ nouă, Voloșin studia și cauta persóna. Și Voloșin pentru a-șĭ implini rolul sĕŭ, n'a trebuitŭ să se depărteze de satul, in care trăia, și aicĭ kiar in persóna unuĭ croitorŭ, Cosma Teodosiev, fugarŭ din Rusia, și-a găsitŭ vasul cel căutatŭ și destinatŭ, pentru realisarea reorganizăreĭ castraților.

Cosma Teodosiev este originalŭ din gubernia Moscveĭ, cu ocupațiunea de croitorŭ. El încă din tinereţe a fostŭ convertitŭ la secta castraților, dar încă nu era «albitŭ= castratŭ.» Fiind desaprobatŭ de părințiĭ seĭ pentru intrarea intre castrațĭ și temêndu-se, ca să nu cadĕ sub rigórea legeĭ, el a fugitŭ in Moldova cu 15 anĭ, maĭ nainte de primirea misiuneĭ sele. La data alegereĭ luĭ pentru misiune, Teodosiev avea etatea de 36 anĭ. fiindŭ unŭ bărbatŭ de o statură maĭ 'naltă, de cât cea de mijlocŭ și bine făcutŭ, ĭar cu sufletul de unŭ caracterŭ chotărîtorŭ și fanaticŭ pênĕ la nebunie. El îndată după sosirea sa in Moldova, a părăsitŭ, sub influința unuĭ invĕțătorŭ din secta Molocanilor, secta castraților, și insurându-se s'a pusŭ pre studiul Biblieĭ in sensul molocanismuluĭ; astŭ-feliŭ că cu timpul ajunsese cu misticismul secteĭ până la nebunie. In convulsiunile bóleĭ sele Teodosiev se isbĭa cu capul de pĕreţĭ, se invêrtia, pronunța frase intrerupte din s-ta Scriptură, striga, că toțĭ ómeniĭ trăiescŭ neregulat și in gradul supremŭ al nebunieĭ sele se arunca asupra copiilor seĭ și odată a mușcatŭ pre fii-sa de față. Aceste convulsiunĭ s'a continuatŭ la Teodosiev timpŭ de doĕ sĕptĕmânĭ și in acestŭ timpŭ el s'a făcutŭ cunoscutŭ in tóte satele din prejurŭ. Consecințele acesteĭ bóle aŭ fostŭ importante

pentru sórta luĭ Teodosiev; căcĭ toţĭ lipovenĭĭ priviaŭ la actele nebunieĭ luĭ, ca la unŭ darŭ estra-ordinarŭ. Numaĭ femeĭa luĭ a inţelesŭ starea psichică anormală, părăsindu-lŭ şi ducêndu-se la părinţĭ. Asupra luĭ Teodosiev a intorsŭ o atenţiune particulară Voloşin. El a vedutŭ in dinsul persóna, propie misiuneĭ celeĭ marĭ a castraţilor, şi după despărţirea luĭ de femeĭe, el s'a reintorsŭ la secta castraţilor şi s'a şi «albitŭ=castratŭ». Operaţiunea castrăreĭ asupra viitoruluĭ rescumpărătorŭ al castraţilor a efectuat'o Voloşin singurŭ. Din acestŭ timpŭ reorganisatoriĭ castraţilor n'aŭ perdutŭ din vedere pre Teodosiev, ingrijindu-lŭ cu abundenţă, şi presentându-i mijlóce pentru asigurarea familieĭ luĭ. Iar pentru ca femeĭa să nu se reintórcă la dinsul, eĭ aŭ castrat'o şi pre dinsa.

Găsindu-se persóna, demnă de a cuprinde pre Silivanov, Kiprian şi Voloşin aŭ inceputŭ a se gândi la realisarea definitivă a planuluĭ lor. Comunicându luĭ Teodosiev şi la câţĭ-va din castraţiĭ ceĭ maĭ apropieţĭ noua lor doctrină, eĭ aŭ păşitŭ cu incetul şi fore sgomotŭ la alegere, adică la unirea cu dinşiĭ a unuĭ numerŭ din castraţiĭ ceĭ maĭ zeloşĭ şi maĭ demnĭ. Ceĭ aleşĭ trebueaŭ să stea intr'o rugăciune continuă şi intr'o serbătore, pentru ca cu modul acesta să se pótă abtinea de la totŭ, ce este lumescŭ şi deşertŭ. Alegerea şi serbătorirea castraţilor s'a continuatŭ pene in dioa arătăreĭ nouluĭ Mesia. Când ceĭ aleşĭ aŭ ajunsŭ la numerul de 60, Kiprian şi profeţiĭ ceĭ apropieţĭ de dinsul, aŭ inceputŭ, in predioa manifestăreĭ rescumpărătoruluĭ, a prespune luĭ Teodosiev o sortă strălucită şi unŭ viitorŭ mare in lumea castraţilor. Escitatu pre acéstă cale Teodosiev, a inceputŭ şi el să credă, că dioa glo-

rificărei séle a sositŭ, şi că el a doa ḑi kiar trebue să se manifesteze, ca întrupatul rescumpărătorul Silivan; adică în ḑioa de 2 Iunie anul 1872. Actul manifestărei rescumpărătorului castraţilor s'a petrecutŭ într'unŭ modŭ simplu. Teodosiev, luândŭ cu sine pre doi castraţĭ maĭ apropieţĭ, a eşitŭ afară din oraşul Galaţi şi acolo a şeḑutŭ pre unŭ delŭ. Apoĭ presentându-se ca iluminatŭ, s'a sculatŭ şi s'a declaratŭ pre sine de rescumpărătorul, Petru al III-lea Silivanov ; iar pre ceĭ doi marturĭ ĭ-aŭ numitŭ, pre unul Marele Vasilie şi pre celalaltŭ Ioan Teologul. Ast-fel s'a proclamatŭ pre sine rĕscumpărătorul celŭ noŭ al Castratilor, dar acestŭ evenimentŭ a provocatŭ, cum vomŭ vedea, entusiasmul celŭ maĭ mare între Castraţi şi maĭ ales între sectanţii din Galaţĭ.

Comunicândŭ actul manifestaţiuneĭ séle, seŭ cum ilŭ numescŭ Castraţiĭ «Schimbarea la faţă din muntele Sion» numaĭ la căţĭ-va din Castraţiĭ ceĭ maĭ fanatici. Teodosiev după câte-va ḑile a plecatŭ din Galaţi şi s'a dusŭ în Satul Nicolaevca, ce se află la graniţa Basarabieĭ despre Gubernia Taurică şi aicĭ el în presenţa luĭ Kiprian, care preparase spiritele maĭ de timpuriŭ, s'a manifestatŭ pre sine în modŭ solemnelŭ Rĕscumpărătorul Silivanov şi toţĭ i-s'aŭ inkinatŭ pene la pămentŭ. Aicĭ Teodosiev a proclamatŭ pe Kiprian locoţiitorŭ al seŭ şi conducĕtorul corăbiilor, seŭ a comunităţilor (a) de castraţĭ din totă România. După acesta Teodosiev s'a reintorsŭ la Galaţi, unde în modŭ solemnelŭ a fostŭ recunoscutŭ ca Rescumpărătorŭ şi de către

(a) Terminul de corabie, aplicatŭ la comunitatea religiósă, este luatŭ din dicţionarul creştinismuluĭ. Biserica crestină, avendu-se în vedere persecuţiunile, ce a suportatŭ, s'a numitŭ în modŭ figuratŭ corabie, iar de aicĭ si castratiĭ s'au numitŭ comunităţile lor Corăbiĭ

Voloşin şi a primitŭ inkinăciunĭ şi din partea acestuia.

Nu multŭ şi după acestŭ actŭ, Kiprian, reintorcêndu-se în Galaţĭ, făcea peregrinaje cu Castratiĭ în fie-care di la loul manifesclaţiuneĭ luĭ Teodosiev, pre care locŭ Castraţiĭ toţĭ ilŭ numescŭ «muntele Sion». Aceste peregrinaje religióse devenise în curênd aşa de sgomotóse şi kiar scandalóse, că poliţia de Galaţĭ a trebuitŭ să ĭea mesurĭ pentru împrăştierea castraţilor. Mesurile poliţienescĭ făcêndŭ pre Castraţi a nu se maĭ aduna la «muntele Sion», ceĭ maĭ fanaticĭ din dînşiĭ aŭ plecatŭ la Iaşĭ şi Bucureştĭ şi aicĭ prin case, strade şi pieţe predicaŭ în gura mare, că în Galaţĭ la «muntele Sion» s'a arătatŭ Rescumpărătorul şi că toţĭ Castraţiĭ trebue să crêdă şi să i se închine luĭ. Pentru care în urmarea uneĭ predice fanatice, uniĭ din castraţĭ aŭ începutŭ aşi părăsi ocupaţiunile, aşĭ împărţi averile, a umbla desculţĭ, a se bate pre sine şi aşĭ smulge periĭ capuluĭ şi aĭ barbeĭ. Cu o vorbă, dupre espresiunea Castraţilor, „a serbători".

Actele înse cele maĭ fanatice aŭ începutŭ a se practica după reintórcerea luĭ Teodosiev între Castratiĭ din Galaţĭ. Aicĭ Teodosiev s'a reintorsŭ cu puterea, de a lega şi deslega şi avêndŭ o putere discreţionară asupra „albilor porumbeĭ", el a începutŭ a esercita asupra lor şi dreptul de judecată. Pre uniĭ iĭ proclama de profeţi şi invĕţătorĭ, pre alţiĭ fără murmurŭ iĭ supunea la pedepse şi iĭ făcea, ca să ascepte câte treĭ şi patru dile cu căciula în mână în curtea Rescumpărătoruluĭ indulgenţa şi bine-cuvêntarea luĭ.

Teodosiev, după ce a mersŭ în maĭ multe centrurĭ ale Castraţilor din România şi a regulatŭ afacerile lor, el s'a decisŭ a pleca în Rusia, spre a se manifesta şi

acelor sectanţĭ, cariĭ ilŭ asceptaŭ cu o nerăbdare copilărescă şi despre care dusese vestea maĭ mulţi castraţĭ fanaticĭ.

Teodosiev a intratŭ in Rusia prin gubernia Tauridei, plecêndŭ dela satul Necolaevca şi luândŭ cu sine şi pre ceĭ doĭ marturĭ aĭ Skimbareĭ sele la faţă; adecă pre Marele Vasilie şi pre Ioan Teologul. Pretutinde-ne Rĕscumpărătorul Castraţilor găsia inimĭ primitóre şi mulţi adepţi s'aŭ supusŭ la operaţiunea „albireĭ=castrăreĭ". Acum toţĭ ilŭ primeaŭ, ca pe Rĕscumpărătorul şi i se rugaŭ luĭ, ca unuĭ D-ḑeŭ viŭ şi ilŭ numiaŭ «Tata Imperatorul.» El aicĭ pentru prima dată s'a numitŭ pre sine Rĕscumpărătorul, ordonândŭ sectanţilor încă necastraţĭ să se „albescă", căcĭ acum a venitŭ timpul. Pentru efectuarea operaţiuneĭ celeĭ sângerose el a lăsatŭ pre unul din companioniĭ seĭ, în Melitopolŭ, iar el singurŭ cu celalaltŭ companionŭ a călătoitŭ prin imprejurimĭ, ducêndu-se de ordinarŭ pre la otelurĭ şi căutândŭ pradă pentru satisfacţiunea dorinţeĭ luĭ. In acéstă călătorie a pututŭ câsciga maĭ multe victime, dintre care pre una a adus'o în Necolaevca şi a încredinţat'o luĭ Voloşin, spre operaţiune, iar el a castratŭ pre cincĭ proseliţĭ, dintre care unul neputândŭ suporta operaţiunea pênĕ în capătŭ, şi-a datŭ Duchul, încredinţându-lŭ Rescumăprătorul, că el este trămisŭ drept în lumina cea nestrăbătută, unde locuesce Savaot. Intorcêndu-se după acésta pre la Castraţiĭ din Moldova, el s'a certatŭ cu Kiprian, şi observândŭ, cămulţĭ din adepţiĭ luĭ se clatină in credinţa lor, Teodosiev a pronunţatŭ cuvintele următóre către Castraţiĭ din Moldova: «Mergŭ drept la Moscova, spre a mĕ presenta Ţaruluĭ şi a mĕ face luĭ cunoscutŭ. Ţarul are să kieme în Moscva pre toţĭ Ca-

straţiĭ şi pre ceĭ, ce nu credŭ in mine are să li taie capul, iar celor, ce credŭ, are să li dea onórea pămentuluĭ seŭ, pentru a duce o viéţă liniscită şi liberă de tóte persecuţiunile». In călătoria din Rusia Teodosiev a venitŭ in oraşul Berdenca şi aicĭ cu tótă urmărirea administraţiuneĭ. Castraţiĭ aŭ serbătoritŭ treĭ ḑile şi la despărţirea sa de sectanţi, el li-a spusŭ: „Pleeŭ drept la Impěratul in Moscva şi voiŭ avea de lucru cu Ţarul, şi Ţarul va incălecea şi va forma batalióne de profeţĭ şi aceştia vorŭ aduna pre toţĭ castraţiĭ şi care nu va crede in Teodosiev, aceluia i se va tăia capul, iar pentru credincioşĭ Ţarul va da o bucată din pămentul seŭ, unde se vorŭ aşeḑa toţĭ Castraţiĭ şi că Ţarul actualŭ (Alecsandru II), fiind in modŭ misteriosŭ fiiŭ al luĭ Teodosiev, pentru acésta a fostŭ alesŭ, ca el să mulţămĭască pre Castraţĭ“. Iar adeptilor seĭ, celor castraţĭ din noŭ, el li-a ḑisŭ: «Voĭ aţĭ primitŭ curăţirea primă (primul gradŭ al castrăreĭ), (a) mergeţĭ acasă şi veţĭ primi şi a doa. Căpiteniile aŭ să vě prinḑă şi aŭ să vě inkiḑă; şi décă vě vorŭ intreba, respundeţĭ, că v'aţĭ castratŭ singurĭ pre sine; fiindŭ că credeţĭ in «Tata Rěscumpărătorul», care s'a numitŭ, Silivan, Petru al III-lea şi el ni-a promisŭ că va veni, şi a venitŭ şi ni-a datŭ Spiritul Sàntŭ, şi décă vě vorŭ intreba unde este el, voĭ rěspundeţĭ, că s'a dusŭ la Ţaru“. După plecarea luĭ Teodosiev din orăşelul Berdenca, in câte-va ḑile numaĭ s'aŭ castratŭ şépte inşĭ, intre cariĭ şi treĭ copiĭ. Pre toţĭ aceştia ĭ-a inkisŭ administraţiunea, dar eĭ la interogatoriŭ toţĭ pěnĕ la unul aŭ repetatŭ vorbele de maĭ susŭ ale luĭ Teodosiev.

(a) Veḑĭ opera P. S. Melchisedec, Episcopul de Roman, intitulată «Lipovenismul» Aicĭ despre treptele castrăreĭ.

Pre totŭ drumul pĕnĕ la guberniile Harcovŭ și Voronej, Cosma Teodosiev a priimitŭ ovațiunile cele maĭ ecsaltate, a invĕțatŭ cu ceĭ doĭ companionĭ doctrina cea nouĕ a Castraților și a aplicatŭ „albirea“ pĕnĕ și asupra puncilor. Și pentru ca să se vadĕ pĕnĕ unde eraŭ fanatisațĭ adepțiĭ luĭ Teodosiev în credințele lor, noĭ citămŭ aicĭ unŭ singurŭ faptŭ, petrecutŭ in orașul Melitopolŭ. Unul din proseliți, fiindŭ în deajunsŭ convinsŭ în doctrinele castraților, el a continuatŭ timpŭ de 15 anĭ a profesa aceste doctrine, fĕrĕ ase putea supune operațiuneĭ de castrare și fĕrĕ kiar a putea vedea efectuarea operațiuneĭ sângerósă. Acésta provenia numaĭ din desgustul celŭ mare pentru vărsarea de sânge. La unŭ cuventŭ însă a Rĕscumpărătoruluĭ Teodosiev nu numaĭ, că proselitul s'a datŭ pre sine pre mâna castratoruluĭ, care era unŭ tînĕrŭ de 17 anĭ, dar, venindŭ rondul și la copiiĭ luĭ, el acum striga cătrĕ castratorŭ, care sta la îndoĭală: «Taĭe! Taĭe!»...

Teodosiev pre longă importanța luĭ practică de Rĕscumpărătorŭ al castraților, el are pentru dĕnșiĭ și unŭ *meritŭ teoreticŭ*. Noĭ am vĕdutŭ maĭ sus doctrina luĭ Kiprian; Teodosiev cu companioniĭ seĭ a introdusŭ în doctrina Castraților o noutate, care consta in împărțirea sectanților. Eĭ dupre Teodosiev eraŭ împărțițĭ în *«aleșĭ» «kiemațĭ»*, și uniĭ se numiaŭ *„ușa ceriuluĭ“*. Aleșiĭ eraŭ Castrațiĭ, cariĭ credeŭ în Teodosiev; kiemațĭ se numiaŭ ace, ce încă nu-lŭ recunoscuse de Rĕscumpărătorŭ, iar numirea de ușa ceriuluĭ Teodosiev o luase de la secta molocanilor, și a aplicat'o la o lăptărésă din Galațĭ, femeeĭ sele și la o fată proselită din Basarabia. Femeile, ce primiaŭ acéstă numire, avéŭ putere nu numaĭ asupra femeilor,

dar și asupra bărbaților. Ele, impreună cu Marele Vasilie și cu Ioan Teologul, formaū clasa cea maĭ apropietă de Rĕscumpărătorul, și aceste persone mijlociaū comunicațiunea cu dînsul, seū dupre espresiunea lor «intrarea in imperăția Ceriuluĭ». In 'genere se póte ḑice, că Teodosiev a egalisatū in secta castraților pre femeie cu bărbatul și ca semnū veḑutū al acesteĭ egalisărĭ el li-a acordatū titlurile de profete, invețătore și li-a ordonatū, ca să-șĭ rateze perul.

In călătoria sa prin guberniile Taurideĭ, a Charcovuluĭ, a Cursculuĭ și a Voronejuluĭ, Teodosiev a avutū așa succesū, că intr'unū timpū fórte scurtū vedemū aduşĭ inaintea justițieĭ pĕnĕ la 150 sectanțĭ, fóre a putea cunósce numĕrul sectanților necăḑuțĭ sub rigórea legeĭ. Deși Teodosiev a căștigatū fórte mulțĭ adepțĭ, printre țĕraniĭ guberniilor citate, n'a putută ajunge pĕnĕ la Moscva, conform profețieĭ sele; căcĭ in satul Timonovū din gubernia Voronej, când Teodosiev se aflā in mijlocul serbătoreĭ celeĭ maĭ splendide cu aĭ seĭ, el fu prinsū de către locuitoriĭ numituluĭ satū și datū pre mâna polițieĭ, carea l'a incarceratū. Aicĭ la interogatorū, el s'a lepădatū de rolul de Rĕscumpărătorū și kiar a kĭematū pre preutul ortodoxū al satuluĭ, la care mărturisindu-se și impărtășindu-se, a declaratū, că rĕū și-a atribuitū rolul falșū al divinitățeĭ. Dar a crede in mărturisirile Castraților, insemneză a nu-ĭ cunósce și a nu ținea comptū de ipocrisia lor cea mare. Castrațiĭ din Iașĭ se fățărniceū către Metropolitul Veniam, că eĭ suntū ortodocșiĭ ceĭ maĭ purĭ. Preuțiĭ dela Biserica din Iașĭ, supranumită Toma Cosma, unde Castrațiĭ aceluĭ orașū se consideră ca parochienĭ seū poporenĭ, spunū atâtea fapte de o piositate și o

credință ortodocsă nemaculată. Dar tóte aceste suntŭ mijlóce fățarnice, de a'și putea ascunde adevĕratele lor doctrine și fapte, pre care lectoriĭ noștri le cunoscŭ acum din cele espuse maĭ susŭ.

In fine, ca să nu lăsămŭ pre lectoriĭ noștri cu lipsă în cunoscințele, relative la persóna luĭ Teodosiev, noĭ adăugămŭ, că Rĕscumpărătorul Castraților a fostŭ trămisŭ de administrațiunea rusă în Siberia și aici, însoțitŭ de maĭ mulțĭ proseliți, cariĭ s'aŭ luatŭ ecsiliul de bună voie, continuă și astă-ḑĭ cu propagarea doctrinelor și practicarea faptelor lor detestabile.

Archim. **Genadie Enăceanu.**

Căsătoria după constituțiunea din 1866 și legile esistente faciă cu Biserica.

Din istoria țereĭ nóstre se vede că Biserica Ortodoxă Română și clerul eĭ, nicĭ-o-dată nu a țintitŭ a se face statŭ în statŭ și a lucra contra intereselor generale și parțiale ale societățeĭ nóstre. Biserica și statul trebue să fie totŭ așa de strânsŭ unite ca și sufletul de corpŭ; căcĭ precum corpul și sufletul formează împreună pe omŭ, totŭ așa societatea și Biserica cu religiunea formează pe adevĕratul statŭ. In consecință dar, ómeniĭ noștriĭ de statŭ cu toțĭ representanțiĭ națiuneĭ trebue a căuta să fie în cea maĭ strânsă legătură cu Biserica și clerul eĭ.

Suntŭ în mare erore uniĭ din membriĭ societățeĭ nóstre, cari, avĕnd maĭ multe cunoscințe despre organi-

sarca şi tendinţele clerului de alte rituri, confundă pe clerul Bisericii nostre cu alŭ acelora, şi vedŭ órecum unŭ pericolŭ în strânsa legătură a clerului nostru cu statul. Societatea nóstră cultă arŭ trebui să se convingă uă-dată că numaĭ strânsa legătură a Bisericeĭ cu statul póte să ne dea unŭ poporŭ seŭ naţiune care să pótă resista la orĭ-ce atacuri provenite din partea inamicilor veḑuţĭ şi nevēḑuţĭ.

Nimenea nu are pretenţiunea ca să se violeze libertatea alegereĭ ritului de care cine-va voesce a se ţinea ca persónă privată; dar decă uă-dată şi'l-a alesŭ apoĭ trebue să dea respectul cuvenitŭ la totŭ ce elŭ prescrie.

Poporul Ebreŭ este unŭ poporŭ rătăcitorŭ şi trăitorŭ prin tóte ţērile şi cu tóte acestea niciĭ-odată şi nicĭ într'unŭ locŭ nu 'şĭ-a bătutŭ şi nu'şĭ bate jocŭ de religiunea sa, de rabinii seĭ şi de cele sânte ale templuluĭ seŭ. A ḑice cine-va că'şĭ ţine şi'şi respectează religiunea şi Biserica sa, iar când vine la practică a căuta să fie câtŭ se póte depărtatŭ de ele, şi încă la ocasiunĭ a deconsidera şi discredita pe representanţiĭ lor, acesta ni se pare uă contraḑicere din cele maĭ marĭ. De asemenea a se recunósce de bunŭ şi folositorŭ unŭ principiŭ óre-care, şi in urmă a nu'lŭ aplica, nu scim cum se póte califica.

Nicĭ unŭ omŭ cu mintea sănătósă şi care cunósce şi înţelege interesele morale şi sociale ale omenireĭ în genere şi a le naţiunilor în parte, nu a negatŭ şi nu negă necesitatea căsătoriilor legale. Maĭ multŭ de câtŭ atâta, căsătoriile legale suntŭ bine-cuvêntate şi aprobate de către insuşĭ D-ḑeŭ. „*Nu este bine să fie omul singurŭ pe pămêntŭ* —ḑice D-ḑeŭ după crearea

luĭ Adam — *să'ĭ facemŭ luĭ ajutorŭ după dânsul* (Gen. II. 18). *Cresceţĭ şi vě inmulţiţĭ şi stăpiniţĭ pămêntul. Pentru acésta va lasa omul pe tatăl seu şi pe muma sa şi se va lipi de femeea sa*" (24; Efes V, 30). *„D-ḑeule, aşa a plăcutŭ măriréĭ Téle, sě nu fie omul singurŭ pe pămêntŭ»* — predică sânta Biserică la asemenea ocaziunĭ. — Actul căsătorieĭ este aşa de insemnatŭ in câtŭ sântul Apostolŭ Pavel in epistola sa către Efesenĭ ilŭ numesce misteriŭ, şi'lŭ asémĕnă cu strânsa şi nedeslipita legătură a luĭ Christos cu Biserica (Efes V, 22—32). Jurisconsulţiĭ din diferite timpurĭ, avĕndŭ in vedere acésta, seŭ şi numaĭ conduşĭ de propria lor raţiune, aŭ recunoscutŭ in totŭ-d'auna necesitatea acesteĭ strânse legăturĭ şi óre-cum contopirea a doue fiinţe de diferitŭ secsŭ intr'una: „singură căssătoria — ḑice unul dintre jurisconsulţiĭ noştriĭ — este care creează familia, dă nascere rudenieĭ saŭ alianţeĭ... bărbatul şi femeea legaţĭ prin contractul căsătorieĭ formează uă singură fiinţă." (Curs de dreptul civ. sten. Filimon. pag. 180).

Constituanta din 1866, care a datŭ ţerreĭ Româneşcĭ constituţiunea de astăḑĭ, avĕnd in vedere atâtŭ practica Bisericeĭ Ortodoxe de răsăritŭ, câtŭ şi a Bisericeĭ nóstre Române, usitată din ceĭ maĭ anticĭ timpĭ, şi prin urmare recunoscĕnd dreptul Bisericeĭ de a lua parte impreună cu autoritatea civilă la sĕvârşirea actelor de căsătorie, după ce prin art. 22 din constituţiune prevede că, *„actele statuluĭ civilŭ suntŭ de atribuţiunea autorităţeĭ civile*, adauge că, *întocmirea acestor acte va trebui să preceadă în tot-d'auna bene-dicţiunea religiósă, care pentru căsătoriĭ va fi obligatóre.*" Nimicŭ maĭ dreptŭ de câtŭ aceste prescripţiunĭ ale

constituţiuneĭ. Ea dă dreptul autorităţeĭ civile de a'şi regula şi efectua tóte actele privitóre la urmările de dreptŭ ce se nascŭ din legătura conjugală între două persóne de diferitŭ secsŭ; adică, a lua tóte mĕsurile necesare pentru asigurarea părţeĭ materiale a celor ce contractează căsătoria precum şi a succesorilor lor — se daŭ „*Chesaruluĭ cele ce suntŭ ale Chesaruluĭ.*“ — Nu maĭ puţinŭ ea însă prevede şi dreptul Bisericeĭ de a efectua partea ce o privesce, dând benedicţiunea sa, seŭ maĭ bine ḑisŭ sĕvârşind misteriul nunţeĭ asupra a două persóne de diferitŭ secsŭ ce aŭ convenitŭ a se lega pentru totŭ-d'auna prin căsătorie.

Da, constituţiunea, care este pactul fundamentalŭ alŭ Românieĭ, dă ambelor părţĭ ce facŭ puterea uneĭ naţiuni bine organisată — autorităţeĭ civile şi Bisericeşti, acea ce li se cuvine; nu se scie însă prin a cuĭ menajare şi influenţă nu s'aŭ prevĕḑutŭ tóte acestea în modŭ regulatŭ şi determinat în codul civil, seŭ fiindcă acestŭ codice civilŭ este promulgatŭ şi aplicatŭ înainte de darea constituţiuneĭ, de ce nu s'a complectatŭ legea relativă la căsătoriĭ în spiritul art. 22 din constituţiune, lucru ce trebuia să se facă imediatŭ; şi acésta cu atâtŭ maĭ mult cu câtŭ constituţiunea din acest punctŭ de vedere iar pe de alta susţine drepturile Bisericeĭ pe de o parte corespunde cu practica şi usanţele ţereĭ precum şi cu spiritul maĭ în genere alŭ poporuluĭ Românŭ. Şi ca dovadă la acésta este că Româniĭ de şi nu aŭ lege specială prevĕḑută prin codul civilŭ, totuşi împlinescŭ singurĭ de a lor bună voe prescripţiunele art. 22 din constituţiune, şi nu consideră actul căsătorieĭ cu totul sevârşitŭ de câtŭ numaĭ după ce primescŭ bene-dicţiunea religiósă, — lucru pe care codicele civile nu'lŭ pre-

vede. Şi încă nu numaĭ că nu'lŭ prevede, dar şi recunósce căsătoria ca actŭ împlinitŭ îndată după împlinirea tuturor formalităţilor la officerul stăreĭ civile. Acésta şi face pe autorul «cursuluĭ de dreptul civilŭ» [1] a găsi uă dificultate fórte mare în aplicarea articoluluĭ 22 din constituţiune, ḑicênd că, «se póte întêmpla ca unul din soçĭ, bărbatul de esemplu, să móră în intervalul, care trece între celebrarea făcută înaintea officeruluĭ stăreĭ civile şi între cea făcută înaintea preotuluĭ; eĭ bine, adauge autorul, dacă femeea va fi rĕmasŭ grea în acestŭ intervalŭ, copilul ce se va nasce, va fi invederatŭ naturalŭ pentru că căsătoria nu apucase să fie definitivŭ formată.» Din acestea se constată că autorul menţionatuluĭ opŭ nu voesce să ţină contŭ de art. 22 din constituţiune, numind chiar prescripţiunea luĭ *nenorocită şi inpracticabilă*. Noĭ credemŭ şi suntemŭ convinşĭ chiar, că constituţiunea uneĭ ţĕrĭ este legea fundamentală a eĭ; că tóte legile uneĭ ţĕrĭ se coprind în principiŭ în constituţiunea eĭ. Iar acestea ast-fel fiind, nu constituţiunea urma a fi pusă în contradicere saŭ asimilată cu legile speciale anteriόre, ci legile anteriόre trebuiaŭ a fi reformate în spiritul constituţiuneĭ. Şi dar autorul, după părerea nóstră, trebuiea să preţuiască maĭ mulŭ constituţiunea de cât codul Alexandru Ion I-iŭ.

Pe lângă acestea ne mirămŭ cum autorul cursuluĭ de dreptulŭ civilŭ, care singurŭ se exprimă in altŭ locŭ că, „pentru a fi logicĭ trebue să ḑicemŭ că n'arŭ trebui să se considere căsătoria ca definitivŭ făcută de câtŭ din momentul când s'ar celebra

(1) Stenografiatŭ şi publicatŭ în anul 1874 de d. Filemon Ilia.

şi inaintea Bisericeĭ; pentru că acéstă condiţiune, după constituţiune este obligătóre,* vine contra logiceĭ D.-séle chiar, a susţinea că trebue a se considera ca definitivŭ făcută numaĭ după sevârşirea actelor officeruluĭ stăreĭ civile, conform legilor anterióre constituţiuneĭ. Ne mirămŭ de asemenea cum D-sa presupune casurĭ carĭ n'ar putea să existe, când legea relativă la căsătoriĭ ar fi precisă şi determinată in codul civilŭ. De es. când in codul civilŭ s'arŭ ḑice că *căsătoria se va considera ca definitivŭ făcută după sevârşirea tuturor formalităţilor stăreĭ civile şi benedicţiunea religiósă*, atuncĭ ar maĭ avea locŭ presupunerea autoruluĭ amintită maĭ susŭ? Când cele ḑise s'ar adăoga in codul civilŭ, negreşitŭ, fie-care ar sci că legea se exprimă categoricŭ şi clarŭ in acéstă privintă; şi atuncĭ chiar dacă s'ar intémpla ca intre cununia civilă şi cea religiósă să fie unŭ timpŭ óre-care, mireasa ar şedea la părinţĭ ca şi maĭ nainte şi mirele saŭ ginerele la domiciliul seŭ, după cum şedŭ şi de la logodnă până la cununiă.

Pe lângă acestea D-sa maĭ ḑice: «modul in care s'a organisatŭ căsătoria după religiunea chreştină este invariabilŭ . . .; din contra modul in care este organisată căsătoria civilă este variabilŭ . . » Prin aceste cuvinte D-sa recunósce că modul căsătorieĭ civile póte fi schimbatŭ, pe când celŭ religiosŭ nu póte fi schimbatŭ.

Care suntŭ acum acele marĭ inconveniente ce să observă in modul şi organisaţiunea căsătorieĭ religióse chreştine, care să nu pótă permite asimilarea şi uniformarea căsătorieĭ civile cu cea religiósă? Nu cum-va religiunea şi legile bisericescĭ suntŭ contrarie societăţeĭ şi ómenilor ce o compunŭ? Dar unde 'şĭ are in

ceputul forma de guvernămentŭ constituţionalŭ cu care se fălesce astăḑĭ Europa, dacă nu la Iisus Christos—in religiunea chreştină? Cine a pusŭ maĭ inteiŭ in practică sistema constituţională, dacă nu discipuliĭ immediaţĭ aĭ luĭ Iisus Christos şi Biserica chreştină in genere, care 'şĭ-a regulatŭ tóte afacerile cele maĭ insemnate prin adunărĭ generale seŭ prin representanţĭ? Ce, dacă prin legile bisericescĭ s'a interḑisŭ intrarea in căssătorie până la a şasea şi a şaptea spiţă, este acésta in detrimentul ómenilor şi alŭ societăţeĭ? De ce nu se observă că dacă Biserica a făcutŭ asemenea restricţiunĭ, a avutŭ in vedere totŭ imbunătăţirea stăreĭ sociale; a avutŭ in vedere sănătatea generaţiunilor şi a familiilor care din diferite imprejurărĭ, cáte uădată se debiliteză, şi cu cát membriĭ lor intră in căsătoriĭ cu spiţe de 'nrudire maĭ depărtate seŭ cu totul streine, se improspăteză şi se fortifică; a avutŭ in vedere că cu cátŭ căsătoriile se vorŭ face intre persóne maĭ strĕine una de alta, cu atáta legăturile sociale vor fi maĭ strânse şi dragostea chreştină maĭ intinsă. Spue-ni-se ce bunŭ resultă din aceea că legile civile permitŭ căsătoria in a cincea spiţă colaterală, când este bine constatatŭ că boala intr'o familie se intinde mult maĭ departe, şi că prin urmare bolnavŭ cu bolnavŭ căsătorindu-se, copiĭ lor vor fi de asemenea bolnavĭ?

Pe lângă acestea se şcie că orĭ şi câtŭ omenirea prin legile séle, se silesce a apropia pe omŭ de omŭ şi caută să'ĭ pună câtŭ se póte maĭ in strânsă legătură unul de altul, dându-le drepturĭ egale, totuşĭ acea strinsă legătură care se doresce, nu se póte efectua in aşa de mare gradŭ, ca atuncĭ când se face prin legăturĭ de familie seŭ prin căsătorie. Vrea să ḑică

cu càtŭ legăturile conjugale se vor face între persóne maĭ streine una de alta, cu atàtŭ legăturile reciproce se vor strânge şi dragostea chreştină se va infiltra şi va prédomina între membriĭ uneĭ societăţĭ [1].

In consecinţă dar, noĭ rugămŭ pe autorităţile competinte ale statuluĭ Românŭ a pune în armonie articolele din codul civilŭ relative la căsătorie, cu art. 22 din constituţiune şi legile bisericescĭ, făcend a se exprima precisŭ şi categoricŭ că actul de căsătorie este pe deplinŭ împlinitŭ numaĭ după efectuarea benedicţiuneĭ religióse.

†Archiereul **Silvestru B. Piteşténu**

Cea din urmă generaţiune a ómenilor.

In cele din urmă numere a scrieriĭ periodice «Revue Catholique de Louvain» s'aŭ publicatŭ două articole forte interesante asupra chestiuneĭ, deca ceĭ din urmă ómenĭ ce se vor afla în vieţă la venirea Domnuluĭ vor muri şi eĭ saŭ nu. Biserica catolică nu s'a pronunţatŭ definitivŭ asupra acesteĭ chestiunĭ, de aceea teologiĭ aŭ tótă libertatea de a se pronunţa pentru saŭ contra, pe baza Sânteĭ Scripturĭ şi a Sânţilor Părinţi. Astfel din cele două articule menţionate unul susţine că ceĭ din urmă ómenĭ nu vorŭ muri ci vorŭ fi numaĭ transformaţĭ; cel altŭ susţine contrariul.

(1) Càtu despre casurile de căsătoriĭ nepermise de legĭ, provocate de forţă majoră, după felul lor, potu căpăta dispense din partea capuluĭ statuluĭ séu a Bisericeĭ, conform drepturilor prevedute prin legĭ ce fie-care le are. (Cod. civ. art. 128, I. Cor. Cap. XIV, 26 şi 40; Can. 34 Apostolic.

Chestiunea fiind destul de interesantă, noi reproducemŭ aci de uă cam dată articulul Păr. A. Delattre care susţine ântâia opiniune.

Deca al 7-lea articul al simbolului : că Iisus Christos va veni să judece pe viĭ şi morţĭ, a fostŭ totŭ-d'a una inţelesŭ în sensul acesta, că Iisus Christosŭ va veni să judece universalitatea ómenilor, apoĭ unŭ cuventŭ din acestŭ articul, *pe viĭ*, care la începutŭ a fostŭ, fără îndoélă, clarŭ şi pe care Biserica nu l'a întrebuinţatŭ în vanŭ, esercitéză de maĭ multe secule sagacitatea învěţaţilor.

Mulţĭ teologĭ inţelegŭ prin *viĭ* generaţiunea contimporană a fineluĭ lumeĭ, fără a lua pentru acésta terminul în sensul propriŭ. Ceĭ din urmă ómenĭ, ḑicŭ eĭ, vorŭ muri şi îndată după acésta vorŭ reveni la viaţă; eĭ nu se numescŭ morţĭ, fiind că a închide ochiĭ pentru aşa puţinŭ timpŭ, echivaléză, moralmente vorbindŭ, cu a nu muri. Dar acéstă opiniune presintă dificultăţĭ forte grave. Căcĭ, fără a vorbi de violenţa ce ea face limbagiuluĭ, ea presupune unŭ cuventŭ destul de inutilŭ în documentul cel maĭ substanţialŭ ce aŭ redigieatŭ verĭ uă dată ómeniĭ; ea enervéză uă locuţiune consacrată prin apostolĭ spre a exprima domnia universală a luĭ Iisus Christos (1).

De aceea alţi teologĭ s'aŭ silitŭ a da maĭ multă im-

(1) Şi ni a ordonatŭ să predicămu poporuluĭ, şi să mărturisimŭ, că el este cel hotărîtu de la Dumneḑeŭ a fi judecătorul viilor şi al morţilor (Fapt. Ap. 10,42). Jurŭ înaintea luĭ Dumneḑeu şi Domnuluĭ Iisus Christos care va judeca pre viĭ şi morţĭ (II Timoth. 4, 1). Vorŭ da semă la cel ce este gata să judice pre ceĭ viĭ şi pre ceĭ morţĭ (II Petru 4,5). Pe Isus Christos . . . căruia s'a supusŭ tóte, cele din cerŭ şi cele depre pămêntu căruia slujesce tótă suflarea; care vine judicătoru al celor viĭ şi al celor morţĭ (Polycarpi Epist. ad Philippenses).

portanță celor vii. Dupe ei, prin cuvintele *pe morți*, profesiunea credinței ințelege pe aceia cari trăescŭ in momentul când ea se recitéză. Așa dar al șeptelea articul arŭ insemna *Iisus Christos ne va judeca pe noi cari trăimŭ astă-dĭ, și pe aceia cari aŭ muritŭ naintea nóstră*, unŭ adeverŭ care va remânea pene la finele lumii și pe cari 'l vor putea repeta tóte generațiunile.

Acéstă interpretațiune pare autorilor cari o susținŭ forte simplă; dupe părerea nóstră însă ea este prea ingeniósă și prin urmare suspectă; ea justifică totŭ așa de puținŭ, ca și precedenta, mențiunea celor vii in Simbolŭ; ea este in desacordŭ cu mărturiile Scripturei cari facŭ din vii și morți două categorii distincte: in fine nu se citeză in favorul ei nici unŭ locŭ din St. Părinți. Urméză dar ca să ne punemŭ in partea acelora cari susținŭ, că cei buni, póte și cei rĕi, cari la venirea luĭ Iisus Christos vorŭ fi in viată, vorŭ fi fixați in destinul lor vecinicŭ fără a trece prin mórte.

Documentul principalŭ in desbatere este locul unde St. Pavel mângâie pe tesalonicianĭ despre sórta fraților lor decedați.

«Și nu voiescŭ, fraților, să fiți in necunoscință despre cei ce aŭ adormitŭ; ca să nu vĕ intristați ca și cei lalți cari nu aŭ speranță. Căci de credemŭ, că Iisus a muritŭ și a inviatŭ, așa și pre cei adormiți in Iisus i va aduce Dumnedeŭ impreună cu el. Căci acestea vorbimŭ vouĕ despre cuventul Domnuluĭ, că noi cei vii, cari vomŭ fi rĕmași pene la venirea Domnuluĭ, nu vomŭ intrece pe cei adormiți: căci insuși Domnul se va pogorî din cerŭ intru strigare in vocea archangeluluĭ și in trimbița luĭ Dumnedeŭ, și

ceĭ morţĭ vorŭ învia întâĭ; apoĭ noĭ ceĭ viĭ, care vomŭ fi remaşĭ, împreună cu dânşiĭ ne vomŭ răpi în nuorĭ spre întimpinarea Domnuluĭ în aerŭ; şi aşa vomŭ fi cu Domnul totdauna (I Tesal. 4,13—17).»

Suntŭ puţine locurĭ din St. Pavel aşa clare ca acesta. După părerea nóstră cel puţinŭ, lucrul este certŭ: aci este vorba de viĭ cari nu morŭ nicĭ de cum. Ca dovadă despre acésta avemŭ mărturia unor bărbaţi de competenţa recunoscută. Aşa s. e. Tertulian nu esită asupra sensuluĭ loculuĭ citatŭ. Este adeveratŭ, că elŭ explică lucrul într'unŭ modŭ curiosŭ, dar acésta puţinŭ ne importă. După Tertullian, exempţiunea de la morte va fi acordată drepţilor ca recompensă pentru relele ce eĭ vor fi suferit sub anticrist (de resurectione carnis c. XLI). Asemenea şi Epifanie adoptă fără discuţiune sensul indicatŭ şi se servesce de acestŭ locŭ spre a dovedi, că morţiĭ vorŭ învia în propriele lor corpurĭ. «Apostolul, ḑice elŭ (adv. haer. LXIV, 70), făcénd două clase distincte, le unesce în una şi aceeaşĭ speranţă, prin aceste cuvinte: *noĭ, ceĭ viĭ, împreună cu dênşiĭ (morţi) ne vomŭ răpi în nuorĭ spre întîmpinarea Domnuluĭ.* Vorbindŭ ast-felŭ el declară că este vorba în realitate de corpul actualŭ, iar nu de unŭ corpŭ deosebitŭ de acesta. Căcĭ acel ce este răpitŭ nu este nicĭ de cum mortŭ. El ḑice asemenea că noĭ nu vomŭ întrece pe ceĭ adormiţĭ, dândŭ prin acésta a înţelege, că ceea ce este imposibilŭ omuluĭ este uşorŭ şi posibilŭ pentru Dumneḑeŭ. *Noĭ ceĭ viĭ, nu vomŭ întrece pe ceĭ adormiţĭ,* nicĭ invierea lor. El ḑice *viĭ* şi *răpiţĭ*, dândŭ a înţelege prin viĭ că aceia (morţiĭ) vorŭ învia cu corpurile lor cu totul identice; şi prin acéstă împrejurare că morţi in-

trecŭ pe ceĭ rĕmaşĭ in viaţă, arată puterea luĭ Dumneḑeŭ.

Hieronym este asemenea totŭ aşa categoricŭ intr'uă epistolă către Marcella. «Sânţiĭ, ḑice el, pe carĭ Mântuitorul i va găsi la venirea sa in corpurile lor, vorŭ merge inaintea luĭ in aceleaşĭ corpurĭ, dar aşa, că aceste corpurĭ vulgare, coruptibile şi muritóre se vorŭ transforma in corpurĭ gloriose, incoruptibilĭ şi nemuritóre. Astŭ-fel vorŭ fi corpurile ce inviéză, astŭ-fel vor fi asemenea după schimbarea lor corpurile celor viĭ."

Astŭ-fel se exprima Heronym in anul 395. Unspreḑece anĭ însă după acésta, trimiţêndŭ desluşirĭ asupra aceluiaşĭ subiectŭ către doĭ monachĭ amicĭ aĭ seĭ, Minerviŭ şi Alexandru, carĭ îl consultaseră, arată uă timiditate care stă in contrastŭ cu esplicaţiunile sale anteriore. El se mărginesce a raporta opiniunile contraḑicĕtóre ale vechilor autorĭ, disimulândŭ propria sa părere şi lăsândŭ controversa libereĭ aprecierĭ a celor doĭ monachĭ. Dar reserva luĭ Hieronym in acéstă ocasiune este comandată, după mărturisirea sa, prin motive care n'aŭ a face cu teologia şi cu esegesa : el se teme de uă critică rĕŭ voitóre.

Câtŭ despre St. Augustinŭ, el era deconcentratŭ prin limbagiul aşa de espresivŭ al S-tuluĭ Pavel. Cu tótă dorinţa luĭ naturală, de a demonstra, falşitatea uneĭ interpretaţiunĭ, de care abuzaŭ Pelagianiĭ, el n'a pututŭ să nu mărturisescă următórele: «In adevĕrŭ, câtŭ privesce vorbele fericituluĭ Apostolŭ, elŭ pare a afirma că la finele vĕculuĭ, la venirea Domnuluĭ, când va fi invierea morţilor, uniĭ nu vorŭ muri, ci se vorŭ transforma, viĭ cum vorŭ fi găsiţi, in acea imortalitate, la care participă şi ceĭ lalţĭ sânţĭ.» Şi apoĭ imediatŭ

adaogă: „De câte ori amŭ voitŭ să reflectezŭ asupra acestor cuvinte, nu mi s'a părutŭ astŭ-felŭ» (*de octo Dulcitii quaestionibus.* Quaest. III, 2.). Cu tóte acestea Augustin remâne nedecisŭ din causa unor locurĭ din St. sciptură, cărora maĭ mulţĭ teologĭ, după esemplul sĕŭ, le daŭ prea mare importanţă în discuţiunea de faciă.

Pentru momentŭ, să examinămŭ maĭ de aprópe textul S-tuluĭ Pavel. Nicĭ uă dată, credemŭ noĭ, nu va putea reuşi cine-va a storce cuvintelor Apostoluluĭ acestŭ sensŭ: *morţiĭ vorŭ învia ântâĭ, şi ceĭ viĭ vor muri atunci spre a învia în urmă.* Ceea ce ḑice Apostolul este că: *ântâiŭ* învieză morţiĭ *apoĭ* ceĭ viĭ se unescŭ cu eĭ şi toţĭ împreună mergŭ spre întîmpinarea Domnuluĭ în aerŭ. Ceĭ viĭ nicĭ nu morŭ, nicĭ nu învieză: le lipsesce timpul. A pretinde că eĭ morŭ şi că revinŭ în viaţă în acelaşĭ momentŭ, pe când eĭ traverseză aerul, este de sigurŭ celŭ din urmă refugiŭ alŭ uneĭ esegeze care se află în agonie. Cu tóte acestea, acesta este singurul expedientŭ inventatŭ de St. Amvrosie (*In 1. Corinth. XV*). Augustinŭ se unesce în cele din urmă cu acésta, dar cu reservă (*De civitate Dei* Lib. XX. c. 20, 2).

Totuşĭ ceĭ viĭ se menţinŭ. Când caută cineva a'ĭ suprima, nu facŭ de câtŭ să evite uă stâncă spre a da peste uă altă. Căcĭ ce insemneză aceste cuvinte; *noĭ ceĭ viĭ, cari vomŭ fi remaşĭ până la venirea Domnuluĭ, nu vomŭ întrece pe ceĭ adormiţi*, cu alte cuvinte: *noĭ nu vomŭ ajunge la Iisus Christos maĭ iute de câtŭ morţiĭ*,—deca ceĭ viĭ, despre cari este vorba, nu suntŭ în cele din urmă de câtŭ morţĭ?

Locul expusŭ al St. Pavel are uă mare afinitate cu

al 15-lea capitolŭ din ântâia epistolă către Corintienĭ. Dar aci cugetarea S-tuluĭ Pavel trebue studiată cu uă atențiune şi maĭ mare.

In Corintŭ uniĭ din membriĭ comunitățeĭ chreştine nu credeŭ în dogma învieriĭ, şi erorea lor amenința să devină unŭ principiŭ destructorŭ pentru credincioşĭ. St. Pavel deschide ochiĭ discipolilor seĭ asupra acestuĭ pericolŭ. Déca învierea, ḑice elŭ este imposibilă, predicațiunea nóstră este uă minciună; credința vóstră este vană; speranța vóstră este ilusorie. Apostolul caută, prin urmare, ântâiŭ să demonstreze învierea luĭ Iisus Christos; al doilea că ideea înviereĭ nu conține nimicŭ nerationalŭ. Invierea luĭ Iisus Christos este reală; faptul este atestatŭ prea bine, aşa că nu e permisŭ a-lŭ tăgădui. Prin urmare, conchide St. Pavel, învierea nóstră estre posibilă. Ea se va face *la timpul sĕŭ.* Căci formațiunea împĕrăţieĭ luĭ Dumneḑeŭ urmăreşce unŭ mersŭ regulatŭ. — Ideia înviereĭ este rațională. Noĭ vedemŭ că Dumneḑeŭ face a se nasce plante din semințele cari s'aŭ stricatŭ în sênul pămêntuluĭ; va fi óre pentru el maĭ dificilŭ a face să se nască corpurile gloriόse din putrĕḑăciunea mormêntuluĭ? — Precum Adam precede pe Iisus Christos, astŭfel vieța pămêntéscă, viața trupuluĭ ce o avemŭ de la ântâiul nostru părinte şi care nu este de câtŭ corupțiune, precede viața ceréscă, incoruptibilă, ce ni o comunică Mântuitorul nostru, tatăl nostru după duchŭ. Ordinea grațieĭ presupune ordinea natureĭ. Aceste două ordine suntŭ distincte; omul n'ar putea, prin el insuşĭ, să se sustragă corupțiuneĭ şi să se înalțe la condițiunea fericiților. Din acestŭ punctŭ de vedere nu există diferență între viĭ şi morțĭ. Ceĭ viĭ, ca şi morțiĭ,

nu se înalță la glorie de câtŭ prin celŭ maĭ mare din miracule.

«Acésta vě ḑicŭ, fraților, că carnea și sângele nu «potŭ moșteni împěrăția luĭ Dumneḑeŭ; nicĭ strică«ciunea va moșteni pre nestriciune.. Eacă, vě ḑicŭ «taina: Nu toțĭ vomŭ adormi, dar toțĭ ne vomŭ schimba «într'unŭ momentŭ, în clipa ochiuluĭ, în sunetul trim«bițeĭ celeĭ de apoĭ; căcĭ va trimbița, și morțiĭ se vor «scula nestricăcioșĭ, și noĭ ne vomŭ schimba. Căcĭ tre«bue ca stricăciunea să se îmbrace în nestricăciune, și «ceea ce este muritorŭ, să se îmbrace în nemurire «(I. Corinth, 15, 50—53).»

Noĭ înțelegemŭ acestŭ locŭ conform cu interpreta«țiunea ce i dă St. Ión Chrisostom:

«Ce este acésta: *Nu toțĭ vomŭ adormi, dar toțĭ ne vomŭ schimba?* Acésta însemnéză: *Nu toțĭ vomŭ muri* «*dar toțĭ ne vomŭ schimba, chiar aceia cari nu morŭ*: «căcĭ și eĭ suntŭ muritorĭ. Decĭ, ḑice Apostolul, să nu «te temĭ, fiind că morĭ, că nu veĭ învia. *Căcĭ suntŭ*, «*ḑice, suntŭ uniĭ cari nu vorŭ scăpa de mórte*, și cu «tóte acestea acésta nu li e destul pentru învierea a«cea, ci trebue ca și acele corpurĭ, care n'ar muri, «să se schimbe și să trécă în starea incoruptibilitățeĭ (*I. Corinth. hom. XLII*, 2).»

Este adevěratŭ că versiunea ce este în usŭ în Biserica latină se depărtéză de textul urmatŭ de St. Chrisostom și în genere de orientalĭ. In locŭ de: *nu toțĭ vomŭ adormi dar toțĭ ne vomŭ schimba*, Vulgata are *toțĭ vomŭ învia dar nu toțĭ ne vomŭ schimba*. Despre acéstă deosebire vomŭ vorbi maĭ jos; aci observămŭ numaĭ, că ideile sântuluĭ Chrisostom asupra fineluĭ lumeĭ și a judecățiĭ suntŭ independente de versetul contestatŭ,

fiind că acestŭ Părinte, ca şi Tertulian, Epifanie şi Hieronym, interpretéză celebrul locŭ din prima epistolă către Tesalonichenĭ. Afară de acesta, cuvintele cari urmézā dupē locul in discuţiune, nu suntŭ maĭ puţinŭ semnificative:

Morţiĭ se vorŭ scula nestricăcioşĭ şi noĭ ne vomŭ schimba.

Pronumele *noĭ* stă aci in oposiţiune cu morţi, şi indică uă distincţiune reală intre viĭ şi morţi. „Acestŭ *noĭ,* ḑice St. Chrisostom, insemnă pe omeniĭ cari se vor afla atuncĭ in viaţă".

Spre a inlătura dificultatea ce le face acestŭ locŭ, uniĭ teologĭ aŭ recursŭ la unŭ espedientŭ forte slabŭ. Eĭ ḑicŭ că suntŭ două categoriĭ de morţĭ: ântâia coprinde pe aceia cari aŭ avutŭ timpul de a se adormi de somnul morţeĭ; cealaltă coprinde pe aceia carĭ aŭ incetatŭ din viaţă de curend, pentru carĭ somnul abia a inceputŭ. Aceştia din urmă suntŭ ceĭ viĭ despre cari este aci vorba, cari vor invia inainte de a putea fi consideraţĭ ca adormiţĭ, ca morţĭ cu desevērşire. Dar noĭ le vomŭ respunde: morţiĭ aŭ unŭ somnŭ promptŭ; abia Lazăr 'şi a datŭ sufletul şi a adormitŭ: *Lazăr amicul nostru este adormitŭ* (κεκοίμηται, *dar eŭ mergŭ ca să-l scol.* Este in adevĕrŭ tristŭ de a vedea la ce mijlóce recurgŭ omenĭ abilĭ spre a inlătura uă doctrină care este espusă in modŭ clarŭ şi precisŭ. Este prea frivolŭ de a face uă distincţiune intre morţi de uă sută de anĭ şi intre morţĭ de uă ḑi, fiind că nu există nicĭ unŭ gradŭ nicĭ in mórte, şi prin urmare nicĭ in inviere. Singura distincţiune care ar trebui şi merită să se facă este distincţiunea intre morţiĭ cari inviéză, in sensul propriŭ al cuvêntuluĭ şi intre viĭ pe cari i trans-

formă gloria cerească. Sântul Chrisostom nu vede de cât acesta in textul pe care 'l cunósce aşa de bine.

Interpretaţiunea acestuĭ părinte descoperă între cele două locurĭ citate ale St-luĭ Pavel uă analogiă profundă, care contribue să stabilescă bine sensul lor şi să depărteze uă gravă dificultate in privinţa inspiraţiuneĭ St-ceĭ Scripturĭ.

Dogma invieriĭ nu este încă destul de presentă in spiritul Tesalonichenilor; credinţa in acéstă dogmă se clatină la maĭ mulţĭ Corinthienĭ. Prin urmare St. Pavel amintesce celor d'ântâiŭ acéstă credinţă fundamentală, şi subjugă inteligenţa celor alţĭ, Corinthienilor, prin argumente bazate pe unŭ faptŭ incontestabilŭ, invierea luĭ Iisusŭ Christosŭ, şi pe omnipotenţa luĭ Dumnedeŭ, despre care există în natură dovedĭ aşa de vĕdite. — Tesalonichieniĭ 'şĭ inchipuescŭ că credincioşiĭ din cele din urmă dile vorŭ fi în condiţiunĭ maĭ bune relativŭ la bunurile promise, şi de aceea aveaŭ compătimire pentru sórta morţilor lor; Coritieniĭ speră uă recompensă óre care pămentéscă in viitorŭ şi desesperă pentru ceĭ morţĭ. Pentru a instrui şi pe uniĭ şi pe alţiĭ, Apostolul Pavel pe de uă parte declară Tesalonichenilor, că morţiĭ n'aŭ pentru ce să invidieze pe ceĭ viĭ, fiindŭ că învierea morţilor se va face maĭ nainte de glorificaţiunea celor viĭ; iar pe de altă parte elŭ declară Corintienilor, că gloria promisă de Iisusŭ Christosŭ, este de uă ordine supranaturală, pe care trupul şi sângele, adică omul in starea sa pămentéscă, nu suntŭ capabile de a o primi; că ea presupune uă preschimbare a celor viĭ totŭ aşa de surprindĕtóre, ca şi intórcerea în viaţă, şi că prin urmare nu este nicĭ unŭ motivŭ de a se îndoi de

invierea morţilor, afară numaĭ decă arŭ renunţa cineva şi la orĭ ce speranţă pentru insuşĭ ceĭ viĭ.

In fine St. Pavel, către membriĭ ambelor Biserici, pare a vorbi aşa, ca cum arŭ fi convinsŭ elŭ insuşi şi cea maĭ mare parte a contimporanilor seĭ, că vorŭ trăi pene la venirea Domnuluĭ. Uniĭ esegeţi aŭ şi atribuitŭ in realitate St-luĭ Pavel uă cugetare aşa de stranie. Dar este uşorŭ de a se convinge că eĭ comitŭ uă eróre, decă vomŭ adopta adeverata interpretaţiune a St-luĭ Chrisostom.

In adeverŭ, decă St. Pavel, in aceaşĭ epistolă, in acelaşĭ locŭ şi in acelaşĭ modŭ, se pune pe rindŭ cu discipuliĭ seĭ intre aceia cari morŭ şi intre aceia cari nu morŭ, este evidentŭ că el se exprimă astfel numaĭ figuratŭ. Presupuneţĭ, ḑice el Corintienilor, că morţiĭ nu revinŭ din somnul lor, şi că *noĭ* punemŭ increderea nóstră in Iisusŭ Christosŭ numaĭ pentru acéstă viaţă, atuncĭ *noĭ* suntemŭ ómeniĭ ceĭ maĭ nefericiţĭ, şi pentru *mine* in particularŭ este uă nebunia de a me expune in fie care ḑi morţeĭ. Eacă de sigurŭ limbagiul unuĭ omŭ care va fi puţinŭ surprinsŭ de a muri inainte de sfērşitul lumiĭ ; şi cu tóte acestea elŭ adaogă puţinŭ dupe acésta : morţiĭ vorŭ invia şi *noĭ* (ceĭ viĭ), ne vomŭ schimba. St. Pavel s'ar contraḑice in fie care pasŭ, decă n'arŭ vorbi prin suposiţiune, când se exprimă cu modul acesta.

Locul paralelŭ din epistola către Tesalonicheni trebue să se explice in acelaşĭ sensŭ.

Hieronym şi Tertullian descoperă viĭ şi in a doua epistolă către Corintienĭ in următórele cuvinte (II Corinth. 5, 1—10): „Căcĭ scimŭ, că de se va desfiinţa acestŭ cortŭ pămentescŭ in care locuimŭ, avemŭ zidi-

rile de la Dumnedeŭ, casă nefăcută de mânĭ, eternă în cerurĭ. Căcĭ într'acésta suspinămŭ, dorindŭ să ne îmbrăcămŭ în locaşul nostru cel din ceriŭ. Numaĭ de ne vomŭ găsi îmbrăcaţĭ, *eră* nu golĭ. Că ceĭ ce suntemŭ întru *acestŭ* corpŭ suspinămŭ sub sarcină; nu pentru că voimŭ a ne desbrăca, ci a ne îmbrăca; ca ceea ce este muritorŭ să se înghiţă de viaţă.

Eară cel ce ne-a făcutŭ spre acesta *este* Dumnedeŭ, care ni-a şi datŭ arvuna Spirituluĭ. Dreptŭ aceea îndrăsnimŭ în totŭ timpul, sciindŭ că, petrecêndŭ în corpŭ, suntemŭ departe de la Domnul (căcĭ umblămŭ prin credinţă, iară nu prin vedere); Indrăsnimŭ, dicŭ, şi voimŭ maĭ bine să fimŭ desfăcuţĭ de corpŭ, şi să fimŭ cu Domnul. Pentru aceea ne şi silimŭ ca, orĭ de faţă, orĭ de departe, să ne arătămŭ înaintea scaunuluĭ de judecată a luĭ Christosŭ, ca să ia fie care dupe cum a făcutŭ în corpŭ, saŭ bine saŭ reŭ.»

Lumînările de ceară false.

Societatea nostră Română, parte prin iniţiativa Guvernuluĭ, parte prin a unora dintre membriĭ eĭ, maĭ multŭ saŭ maĭ puţinŭ, se ocupă cu înlăturarea unor rele de care, într'unŭ modŭ saŭ altul ea suffere. Nu se ocupă însă, putemŭ a dice, maĭ nicĭ de cum de înlăturarea reuluĭ ce bântue sântele Bisericĭ — monumentele străbunilor nostri şi sănătatea celor ce le frequentează.

Sântul Sinodŭ al sânteĭnóstre Bisericĭ, în dorinţa sa de a înlătura asemenea reŭ, introdusŭ la noĭ în ţerră, încă din anul 1874 a elaboratŭ unŭ regulamentŭ relativŭ la fabricarea lumînărilor de ceară, rugând tot-uă-dată pe

onorabilul Guvernŭ, prin d-nul Ministru al cultelor,—de a lua mĕsurile cele maĭ eficace, in puterea legilor esistinte, contra falsificăriĭ luminărilor de ceară,—falsificare pe càt prejudiciósă sanctităţiĭ cultuluĭ divinŭ chreştinescŭ, pre atàt şi contrarie igieneĭ publice. De atuncĭ şi pànă acum suntŭ şepte annĭ şi nu s'a luatŭ nicĭ uă mĕsură in această privinţă, din care causă şi regulamentul sàntuluĭ Sinodŭ a rĕmasŭ uă literă mórtă. Rĕul dar continuă in proporţiunĭ cu neingrijirea.

Cine dintre visitatoriĭ sàntelor Bisericĭ, fie din pietate, curiositate, saŭ nu s'a putută convinge pe deplin (lăsànd la uă parte inconvenabilitatea unor asemenea proaducerĭ) despre rĕul şi paguba ce se aduce monumentelor religióse saŭ Bisericilor zidite şi infrumuseţate adeseorĭ cu cheltuelĭ enorme, precum şi despre rĕul şi derangiarea sănătăţeĭ celor ce din dragoste asistă la intregul serviciŭ divinŭ, in ḑile de Duminicĭ şi sĕrbătorĭ, saŭ şi peste septĕmànă?

Pe lăngă acestea, asemenea neingrijire produce incă şi unŭ altŭ rĕŭ nu maĭ puţinŭ insemnatŭ şi mare in societatea nóstră chreştină orthodoxă,—şi acesta este slăbirea treptată a simţuluĭ religiosŭ chiar şi a acelora care l'a avutŭ şi'l aŭ din copilărie. Càte persóne bine crescute şi de inaltă cultură nu amŭ avutŭ ocasiune de a le auḑi reproşind asemenea neingrijire şi ḑicend că, dacă elle nu frequentează sàntele Bisericĭ impreună cu intreaga lor familie in tóte ḑilele de Duminicĭ şi sĕrbătorĭ, causa este că fumul de luminărĭ, ce adesseorĭ umple Bisericile de sus şi pànă jos, le derangiază sănătatea. Dar printr'acésta ce se face alta, dacă nu—că fiiĭ unor asemenea chreştinĭ cu multă dragoste către D-ḑeŭ şi respectŭ către Biserică, se deprindŭ a nu da

luĭ D-ḑeŭ cele ce suntŭ ale luĭ D-ḑeŭ, lucru care duce la indiferenţă, şi in consecinţă la împuţinarea saŭ chiar perderea cu totul a moralităţeĭ publice.

Unele dintre personele ce din timpŭ în timpŭ s'aŭ succedatŭ la Guvernŭ, se ḑice că, în urmarea stăruinţelor membrilor sàntuluĭ Sinodŭ pentru aplicarea regulamentuluĭ relativŭ la fabricarea lumînărilor de ceară s'ar fi exprimatŭ, că prin aplicarea disposiţiunelor luate prin regulamentŭ s'ar monopolisa comerciul cu lumînările de ceară, pe când el trebue să fie liberŭ. Dar, lăsând la uă parte că maĭ suntŭ în ţeră şi alte comerciurĭ monopolisate, precum de essemplu comerciul tutunuluĭ, se admitemŭ pentru unŭ momentŭ că acésta ar fi chiar aşa; adică, că s'ar monopolisa comerciul cu lumînările de ceară, pe când el ar trebui să fie liberŭ. Dar când unŭ comerciŭ liberŭ se effectuează cu dauna intereselor societăţeĭ în generalŭ, cu dauna distrugereĭ monumentelor publice, cu dauna perdereĭ sănătăţeĭ cetăţenilor şi a moralităţeĭ publice, nu trebue ore să se ia mesurele cuvenite pentru înlăturarea unor asemenea rele?

Când comercianţiĭ de fructe, de cărnurĭ, de jimblă şi pâine umplu pieţele de provisiunĭ rele, precum carne viciată, fructe necopte, pâine crudă şi cu lipsă etc. care atacă salubritatea şi interesele publice, nu vin autorităţile respective şi impunŭ comercianţilor de asemenea materialurĭ, ce lovescŭ în igiena publică, de a le rădica de prin pieţĭ şi ale transporta afară din oraşe şi comune, şi încă 'ĭ supunŭ la diferite amenḑĭ? Eĭ bine, pentru ce tóte acestea dacă trebue să ne ţinemŭ de principiul că comerciul trebue să fie liberŭ, — dacă trebue să se lase la discrecţiunea publiculuĭ de a cum-

păra rĕū, saū bunū, scump saū eftinū, — fie care după cum va voi şi putea? Nu, aicĭ autorităţile respective 'şĭ exersează puterea şi autoritatea lor, punând in vedere diferiţilor comercianţĭ că comerciul este liberū intru atàta, intru càt nu atacă interesele generale şi sănătatea cetăţenilor.

Se nasce acum intrebarea: de ce numaĭ comercianţiĭ de luminărĭ de ceară să fie privilegiaţĭ? De ce numaĭ lor li să acordă dreptul de a vinde materialū rĕū sau bunū, scumpū saū eftinū — după voia şi puterea cumpĕrătoruluĭ? De ce eĭ nu suntū siliţĭ a'şĭ deşerta prăvăliile de luminărĭ de parafină şi alte materialurĭ neconvenabile a se aduce spre jertfă luĭ D-ḑeū şi care desfigurează interiorul Bisericilor şi atacă sănătatea visitatorilor? De ce eĭ să nu fie siliţĭ a fabrica şi a umplea prăvăliile lor cu luminărĭ de ceară curată, marĭ şi micĭ, şi să le vinḑă cu preţul legalū, saū la din contra să'ĭ supună amenḑilor şi să le inchidă prăvăliile?

De ce numaĭ in acestū casū să se permită publicului parte fanfaronū, parte fără cultură, de a cumpĕra luminărĭ lungĭ şi grόse de materialū rĕū, pentru că suntū maĭ eftine, dar care strică frumuseţea Bisericelor şi atacă sănătatea asistenţilor, şi nu se pune in posiţiune a cumpĕra (dacă este maĭ săracū) luminărĭ maĭ supţirĭ şi maĭ scurte, insă de ceară curată: fiind bine inţelesū că darurile ce se daū Bisericilor nu se preţuescū după volumū şi cantitate, ci după curăţenia inimeĭ cu care se aducū şi dupe fineţa materialuluĭ din care se compunū.

In basa celor expuse, nouă ne vine a crede că autorităţile maĭ innalte (dacă nu voesc a pune in aplicare regulamentul sàntuluĭ Sinodū relativū la fabricarea luminărilor de ceară, — nu voescū ale monopolisa ca pe tutunū

şi cu deosebire primariĭ saŭ părinţiĭ comunelor potŭ, forte bine şi cu mare justeţe—fară a ataca libertatea comerciuluĭ, a pune in respectŭ pe fabricanţiĭ şi vindătoriĭ de luminărĭ şi a-ĭ sili prin orĭ ce mijloce juste de a nu pregăti pentru orĭ ce serviciŭ religiosŭ de cât numaĭ luminărĭ de ceră curată, albă şi galbenă; căcĭ precum amendează pe comercianţiĭ ce se ocupă cu articole de menagiŭ, când elle suntŭ rele şi aducŭ differite pagabe cetăţenilor, aşa potŭ face şi în casul de faţă—maĭ ales când perderile materiale şi morale, de şi cam pe nesimţite, suntŭ mult maĭ marĭ de cât accea. Spre esemplu : publicul nostru cunósce forte bine ce sume enorme—câte milióne de leĭ s'aŭ cheltuitŭ şi se cheltuescŭ încă pentru restaurarea Bissericeĭ de la Curtea de Argeş. Eĭ bine, permite-se acum (pentru a nu se ataca libertatea comerciuluĭ cu luminărĭ de ceară) a împodobi acea Biserică în cete-va rîndurĭ cu luminărĭ eşite din fabricile comercianţilor noştri priveligiaţĭ, şi atuncĭ intreb pe onorabilul publicŭ, ce s'a făcutŭ cu milionele de leĭ vărsate din tesaurul statuluĭ ? Dar perderile morale şi de sănătate unde se punŭ ?

Atragemŭ dar atenţiunea tuturor autorităţilor şi in genere intregeĭ nóstre societăţĭ române chreştine asupra unuĭ aşa de mare rĕŭ de care sufer Bisericile din ţera nóstră, chreştiniĭ cele frequenteză, morala şi tesaurul publicŭ.—Aibă-se în vedere că Româniĭ prin aceste monumente religióse şi morala predicată in elle 'şĭ-aŭ susţinutŭ prestigiul demnităţeĭ lor. *Dee-se* în mod convenabilŭ, *cele ce suntŭ ale luĭ D-deŭ luĭ D-deŭ, şi cele suntŭ ale Chesaruluĭ Chesaruluĭ.*

† Archiereul Silvestru **B. Piteşteanu.**

SCHITUL ROMAN
DIN
Muntele Atos.

Comunicându-ni-se în traducţiune română uă copie de pe Noul singhiliu patriarchicescŭ in judecata ce a avutŭ schitul nostru din muntele Athos cu Monastirea grecescă Lavra, ne grăbimŭ a o comunica lectorilor noştri. Totdeodată reproducemŭ şi unu articul din „Românul" în care se trateză forte bine cestiunea acesta.

Iacă articolul publicatŭ în „Românul":

Uă scire, pe cât de surprindĕtóre pe atât de neplăcută, ne veni ḑilele acestea din Constantinopole. Voimŭ sĕ vorbimŭ de sentinţa ce a pronunţatŭ sinodul patriarchalŭ din capitala Turcieĭ în cestiunea neînţelegerilor dintre monastirea Lavra şi schitul românŭ din muntele Atos, sentinţă prin care se anuléză tóte drepturile şi prerogativele acestuĭ aşeḑămêntŭ românescŭ, punêndu-l la bunul placŭ şi sub ordinele directe ale grecilor din monastirea Lavra.

E cunoscutŭ că schitul românŭ de la muntele Atos are uă existenţă de maĭ multe ḑecimĭ de anĭ şi s'a fondatŭ în condiţiunĭ de a se bucura de uă autonomie complectă în ce privesce administraţiunea sa interióră. Atât prin actul de cumpĕrătóre al pămêntuluĭ de la monastirea Lavra, pe care este clăditŭ schitul, cât şi prin diferite hrisove, emanate de la Domniĭ românĭ, hrisóve confirmate pe rîndŭ de sinódele patriarchale din Constantinopole s'aŭ recunoscutŭ şi s'aŭ determinatŭ anume limitele acesteĭ autonomiĭ, punêndu-se la adăpostul orĭ-căreĭ ingerinţe din afară. Cu tóte acestea, micul schitŭ românŭ, aşeḑatŭ departe de sînul patrieĭ mumă, şi

în mijlocul a peste 20 monastirĭ grecescĭ, bulgare, ruse etc., carĭ tote aŭ uă independinţă complectă, n'a avutŭ maĭ nicĭ uă dată vieţă liniscită. In de afară de uneltirile unor intriganţi din întru, carĭ aŭ primitŭ a se face instrumente vile ale străinilor, schitul a fostŭ necurmatŭ obiectul urelor, al intrigelor, al vexaţiunilor celor maĭ reutăciose din partea grecilor din monastirea Lavra. Aceştia, prin felurite mijloce şi necurmatŭ aŭ căutatŭ să usurpe drepturile schituluĭ şi să îngereze chiar în administraţiunea sea interioră.

Din fericire, mulţumită hotărireĭ nestrămutată a maiorităţeĭ călugĕrilor din schitŭ de a apăra drepturile comunităţeĭ; mulţămită încă interventreĭ guvernuluĭ din Bucurescĭ, tentativele lavrioţilor aŭ fostŭ pe rind combătute, şi comunitatea religiosă română s'a ţinutŭ pe uă cale de deplină prosperitate, care face cu dreptŭ cuvĕntŭ mândria întreguluĭ munte Atos. Ast-fel, prin iniţiativa şi stăruinţa călugĕrilor din schitŭ, prin ajutorele imense de peste 300,000 galbenĭ adunate din tote unghiurile ţereĭ, aŭ ajuns ca, în locul uneĭ micĭ chiliuţe numită Ianicopol, să se ridice, de la 1860 pĕnĕ la 1867, unŭ măreţŭ monumentŭ, unŭ schitŭ care atrage privirile tutulor, din punctul de vedere al arteĭ şi al buneĭ sele administraţiunĭ interiore.

De la acéstă epocă însă începu uă nouă serie de persecuţiunĭ în contra schituluĭ şi a monachilor românĭ. Călugĕriĭ grecĭ din monastirea Lavra, secondaţĭ de părinţiĭ Nectarie şi Nifon, carĭ se punŭ instrumentele lor numaĭ pentru a'şĭ satisface nisce pasiunĭ órbe, reincepură a pretinde restringerea drepturilor schituluĭ românŭ. Eĭ reuşiră chiar în anul 1874, Aprile, să smulgă patriarchuluĭ de pe atuncĭ uă sentinţă prin care schitul

românŭ era redusŭ la starea unuĭ metocŭ grecŭ sub numele de *schitŭ Moldovenescŭ.*

Acéstă sentinţă desvoltată maĭ târḑiŭ de Chinotita saŭ autoritatea care represintă comunitatea celor 20 monastirĭ din munte, afară de schitul român, care nu avea dreptul d'a fi represintatŭ, luă între altele următórele disposiţiunĭ arbitrare:

«Schitul este unŭ schitŭ *moldovenescŭ* şi nu românŭ; «el se află sub autoritatea chiriarchieĭ monastireĭ Lavra «care trebue in tóte privirile să *useze cu asprime de «chiriarchicescile eĭ drepturĭ;* stariţul schituluĭ se va «vota de chiriarchul monastireĭ Lavra şi se va aşeḑa «cu voinţa celor de acolo; numĕrul monachilor din «schitŭ nu va putea fi maĭ mare de 20 şi aceştia tre«bue *să fiă moldovenĭ;* sigiliul schituluĭ va purta in«scripţiunea: *pecetea schituluĭ moldovenescŭ alŭ Ina«inte-Mergĕtoruluĭ mareĭ Lavre.*"

Acésta era uă nedreptate strigătóre ce se făcu unuĭ aşeḑământŭ românescŭ, fondatŭ cu contribuţiunile tutulor românilor, fără deosebire de moldovenĭ şi muntenĭ, intreţinutŭ cu ofrandele chreştinilor pioşĭ şi cu subvenţiunea acordată de insuşĭ guvernul ţereĭ. Acésta insemna, ḑicemŭ, nimicirea de faptŭ şi de dreptŭ, prin mijlóce nedemne, a schituluĭ românŭ, care strălucea ca unŭ sóre bine-făcĕtorŭ in apropierea poporaţiunilor române din Oriente şi transformarea luĭ intr'uă comunitate pusă sub ordinile şi la bunul placŭ al lavrioţilor.

Situaţiunea era prea gravă pentru ca guvernul românŭ să remână indiferinte. El luă der şi de astă-dată afacerea in mânile sele, şi la 1876, luna Martie, reuşi a face ca patriarchul Ioachim II, împreună cu ḑece mitropoliţĭ intrunițĭ in mare sinodŭ ecumenicŭ, legalminte

constituitŭ, să pronunţe solemnŭ, printr'unŭ singhiliŭ scrisŭ pe pergament, restabilirea schitului românŭ in drepturile şi privilegiele sele anteriore.

Acestŭ actŭ, făcutŭ de autoritatea supremă a bisericei, este temelia puternică a drepturilor chinoviei române din muntele Atos, este piatra preciosă de care trebue să se sfărâme tote intrigile reŭ voitóre, tóte armele acelor carĭ privescŭ cu ochĭ reĭ progresele acestuĭ aşedămentŭ românescŭ.

Fără a modifica intru ceva drepturile de priveghere şi aplicarea regulamentelor de poliţie esteriòră ce ar fi avênd chinotita representanţilor tutulor monastirilor din munte, asupra acestora şi prin urmare şi asupra schituluĭ românŭ; fără a s'atinge dreptul ce are marea Lavră de a percepe anual embaticul invoitŭ pentru terenul cedatŭ pe care e construitŭ schitul, Singhiliul sinodalŭ al patriarchuluĭ Ioachim II, reguleză autonomia internă a acestuia, şi enumeră drepturile necontestabile şi confirmate de timpŭ şi fapte ce el are, mărginind in acelaşĭ timpŭ ingerinţele şi pretenţiunile usurpătóre ale lavrioţilor.

Decisiunea acesta a sinoduluĭ din 1876 stabileşce următorele puncte:

„Hotărirea bisericéscă făcută la 20 Aprilie 1874, remâne fară autoritate ca dată în absinţă şi e contrarie adevĕruluĭ; schitul Inainte—Mergĕtoruluĭ va purta numirea de *Schitŭ Românŭ;* stariţul se va alege din milocul şi de către monachiĭ românĭ; sigiliul acestuĭ aşedămentŭ va purta inscripţiunea:

„Sigiliul schituluĭ românŭ, chinoviu din sf. munte al Atosuluĭ; numĕrul monachilor nu va maĭ fi mărginitŭ la 20.

Ast-fel, neînţelegerile se resolvaŭ pe calea regulată şi într'unŭ modŭ echitabilŭ; deosebirile de moldoveni şi munteni erau inlăturate; schitul se declara schitŭ romănescŭ la adăpostul ingerinţelor marei Lavre, avend a se bucura d'uă complectă autonomie inăuntrul seu; el se punea ast-fel in posiţiune de a'şĭ continua calea de prosperitate ce începuse încă de multŭ timpŭ, cale care atrăgea admiraţiunea tutulor.

Nicĭ acéstă stare de lucrurĭ ensĕ nu putea să placă lavrioţilor; eĭ continuară cu pretenţiunile, inventară midloce noĭ de luptă, presintară schitul romànŭ ca unŭ centru şi sprijinŭ pentru a propaga romànismul in orientŭ, şi reuşiră ḑilele din urmă ca patriarchul ecumenicŭ din Constantinopole să revie şi să anuleze singhiliul sinoduluĭ din 1876. Cu chipul acesta, după anĭ de îndelungate lupte, schitul romànŭ este din noŭ redusŭ sub dependinţa şi sub ordinul directŭ al Lavreĭ; el este érăşĭ transformatŭ într'unŭ metocŭ grecescŭ, drepturile luĭ suntŭ călcate in picióre, într'unŭ cuventŭ starea de lucrurĭ insuportabilă şi anormală din 1874 este restabilită, cu tóte angagiamentele contrarie luate formalŭ de actualul patriarchŭ din Constantinopole, faţă cu guvernul românŭ.

Acésta este noutatea ce ne a venitŭ ḑilele trecute din Constantinopole, noutate care aruncând consternaţiunea in schitul românŭ din Atos, a uĭmitŭ pe toţi romànii şi a surprinsŭ fără îndouială pe guvernŭ care se aştepta la uă soluţiune a cestiuneĭ în unŭ sensŭ cu totul contrariŭ.

Nu vomŭ discuta aci déca este procedare seriósă, décă este permisŭ în logică şi după tóte principiele de justiţie modernă, de a se reveni aḑĭ asupra uneĭ de-

cisiunĭ pronunţată erĭ în modŭ definitivŭ de uă autoritate competintă, cum este sinodul din 1876, şi a o modifica în părţile eĭ fundamentale. Credemŭ inutilŭ a maĭ demonstra că, înaintea lucruluĭ judecatŭ, şi încă judecatŭ conform justiţieĭ, trebue să ne închinămŭ cu toţiĭ, în interesul ordineĭ publice; că drepturile câştigate trebuesc cu sfinţenie respectate, şi drepturĭ câştigate suntŭ acelea ce formeză basele constitutive ale schituluĭ românŭ din muntele Atos.

Vomŭ spune numaĭ că, maĭ presus de aceste împrejurărĭ, este *tratatul* de la Berlin care domină întrega situaţiune şi reguleză *drepturile* comunităţilor religióse în Turcia. Art. 62 din acestŭ tratatŭ glăsuesce ast-fel, în partea sa finală:

„Libertatea şi practica esterioră a tutulor cultelor se „garanteză tutulor, în Turcia, şi nicĭ uă pedică nu se va „putea pune nicĭ organisaţieĭ ierarchice a diferitelor „societăţĭ religióse, nicĭ relaţielor acestora cu capiĭ „lor spirituali... Călugĕriĭ din muntele Atos, orĭ-care „ar fi patria lor, vor fi menţinuţĭ în proprietăţile şi a- „vantagele lor anterióre şi se vor bucura fără nicĭ uă „*deosebire de* deplina egalitate de drepturĭ şi prerogative."

Aşa der, *tóte* cultele din muntele Atos se vor bucura de drepturile şi prerogativele anterióre tratatuluĭ de la Berlin. Pentru călugĕriĭ românĭ din acelŭ munte, *drepturile* şi prerogativele lor suntŭ clarŭ specificate în singhiliul din 1876; orĭ-ce actŭ posteriorŭ tratatuluĭ, care ar tenta să nimicéscă aceste drepturĭ puse sub scutul europeanŭ, este nul şi fără putere. A veni ensĕ adĭ patriarchul din Constantinopolŭ să lovéscă într'uă hotărîre definitivŭ luată de unŭ predecesorŭ al sĕŭ, înainte chiar

de tratatul de la Berlin, este a se viola arbitrarŭ drepturĭ bine câştigate, a se atinge ensuşĭ acelŭ pactŭ europeanŭ, care desfiinţeză orĭ-ce supremaţie religiósă in Turcia. Uă asemenea hotărire, fie ea pronunţată de patriarchul din Constantinopole, nu póte fi esecutată. Guvernul românŭ a făcutŭ der bine de a luatŭ mesurĭ in acestŭ sensŭ. Sperămŭ că el va lucra cu tótă energia pentru ca nu aḑĭ, când România a luatŭ uă posiţiune in concertul europeanŭ, drepturile unor comunităţĭ române să fie atât de durerosŭ batjocorite.

SINGHILIUL PATRIARCHICESC.

Patriarchul Constantinopoluluĭ, Ioachim, adevereză.

Sântul Sinodŭ, sub-preşedinţa Sanctităţeĭ Sale Patriarchuluĭ Ecumenicŭ Domnul Ioachim III preşedintele, şi prea- respectabililor Mitropoliţĭ de Efes, Nicomidia, Halchidon, Dercon, Neochesaria, Mitilenis, Hion, Limnu, Vodinon, Curitas, Moglinon şi Casandria, adunându-se, la 22 Iuliŭ 1881 ḑiua Mercurĭ, in salonul St. George, ca să chibzuéscă şi să hotăréscă pentru următorea cestiune :

Ceĭ dintre părinţiĭ impărătesceĭ şi Patriarchiceşceĭ Monastirĭ Lavra : Archimandritul Ghenadie şi Monachul Alexandru, ca imputerniciţĭ aĭ Monastireĭ aceşţia, prin petiţia lor inregistrată la No. 5267 cu data de 8 Octombrie 1880, către Sanctitatea Sa, aŭ reclamatŭ cum că in óre care timpŭ Monastirea s'a insciinţatŭ, că marea Biserică a indrăsnitŭ a da unŭ singhiliŭ noŭ la Martie 1876 relativŭ la supusul eĭ schitŭ Moldovenescŭ al cinstituluĭ Inaint -Mergĕtorŭ, la care a protestatŭ in acelaşĭ anŭ

28 Apriliŭ, prin protestul cĭ arătând, cum că prin singhiliul acesta, se calcă tote înscrisurile de la înfiinţarea Schituluĭ, adică: cele două de învoială dintre ea (Lavra) şi părinţiĭ schituluĭ, cel de la Iunie 1820 coprindetorŭ de 13 Articole, şi cel de la Septembrie 1852 cu 4 articole, şi cel de la 1853 Hrisovu al celuĭ întru fericită pomenire ctitorŭ Grigorie Ghica şi afirmatorul lor Sântul singhiliul înscrisŭ, datŭ la Iuliŭ 1856; călcându-se astfel drepturile chiriachicescĭ a le Monastireĭ i se creeză schituluĭ uă nouă posiţie contra actelor vechĭ şi a intenţiuneĭ ctitorilor schituluĭ şi contra regulelelor Sântuluĭ Munte. Eĭ cerŭ dar acum ca să binevoescă Marea Biserică a anula singhiliul din 1876; şi să dea şi să ţie cele de la începutul înfiinţăreĭ schituluĭ înscrisurĭ, şi să poruncească revenirea schituluĭ la starea în care se găsea maĭ nainte de înfiinţarea luĭ.

Menţionata petiţiune punendu-se de Sanctitatea Sa înaintea St. Sinodŭ şi dupre legitima judecată, s'a pusŭ în desvoltare în şedinţa din 25 Apriliŭ 1881, şi aŭ asistatŭ ca împuterniciţĭ aĭ M-reĭ Lavra: proegumenul Nicodim, Archimandritul Ghenadie şi Alexandru monachŭ, în puterea procureĭ lor cu data de la 27 Martie 1881, înregistrată la No. 1806 şi, în puterea procureĭ lor, aceştia aŭ rânduitŭ advocatŭ al lor pe Domnul P. Rota.

Aŭ asistatŭ şi din partea Schituluĭ Ieromonachul Isaia şi Ghedeon in puterea procureĭ lor cu data de 18 Apriliŭ 1881, înregistrată la No. 1946, care ne fiind în regulă, că le închidea energia de împuterniciţĭ, pentru-că se dicea într'însa „să primescă pověţuirile de la Schitŭ", de aceea s'a lepădatŭ. Iar împuternicitul Monastireĭ Lavra s'a opusŭ, dicend că M-rea lor nu se găsesce în judecată cu schitul, şi este de pristos ca să

asiste imputerniciţi de la Schitŭ, fiind-că Monastirea nu cere altŭ, decât numai anularea singhiliuluĭ din 1876, datŭ de Marea Biserică, care vatămă drepturile Chiriarchice, ce are asupra Schituluĭ.

Iar St. Sinodŭ, dupe îndelungă chibzuire hotărăsce: că consideră pe Schitŭ ca adversarŭ al M-reĭ Lavra, şi a datŭ ordinŭ imputerniciţilor Schituluĭ, ca în termenŭ de 15 ḑile să aducă procură în regulă.

Şi fiind adunaţi în şedinţa din 9 Maiŭ anul corentŭ, împuterniciţiĭ Schituluĭ aŭ rînduit ca advocatŭ pe Domnul Dales Antoniades.

Şi dupe discuţiunea acésta venind şi noua procură cu data 13 Iuniŭ 1881 înregistrată la No. 2914, care şi acésta închidea dreptul de imputerniciţi pentru frasa «Că suntŭ datorĭ să încunosciinţeze pe schitŭ despre lucrările lor.»

Majoritatea St. Sinodŭ a hotărâtŭ ca să se încépă judecata, dar dupe cererea Advocatuluĭ D. Antoniades s'a amânatŭ pentru uă săptămână, şi s'a ordonatŭ părinţilor celor din partea Schituluĭ, ca în termen de 21 ḑile să aducă altă procură în regulă.

Când s'aŭ presentatŭ împuterniciţiĭ ambelor părţĭ adverse în şedinţa din aceeaşĭ lună, împuternicitul M-reĭ Lavra a esplicatŭ verbalŭ drepturile eĭ, cerénd predarea lor, ér împuternicitul Schituluĭ a depusŭ cererea sa, ca instanţa cerută de M-re să fie nepriimită, arătând că singhiliul este unŭ înscrisŭ care nu se póte schimba, şi eşitŭ dintr'uă nemărginită canonică putere Bisericéscă asupra pioselor instituţiunĭ, şi fiind-că singhiliul dintâiŭ nu s'a aplicatŭ şi pentru acesta s'a datŭ cel de al doilea, şi M-rea nicĭ uă judecată nu a ridicatŭ

de la darea luĭ pénă acum contra luĭ, fiind-că 'lŭ considera ca neschimbabil.

Advocatul Lavreĭ P. Rota a respunsŭ: in adevĕr singhiliul se consideră ca actŭ ne schimbatŭ, şi pentru aceea cere anularea celuĭ de al doilea, fiind-că este altul datŭ maĭ nainte şi fiind-că acesta s'a datŭ nefiind faţă M-rea.

Şi s'a respinsŭ de St. Sinodŭ ca instanţa schituluĭ să fie nepriimită pentru cuventul, fiind-că M-rea Lavra a protestatŭ indată dupe darea celuĭ de al doilea singhiliŭ, păḑindu-şĭ orĭ ce dreptŭ al eĭ.

Dar şi singura acéstă autoritate prin epistolia eĭ către M-rea Lavră cu data 11 Septembrie 1876, a cunoscutŭ că lucrarea eĭ nu este nesupusă cercetăriĭ, şi o insciinţeză că dacă se cunósce pe sine nedreptaţită de Biserică, póte in timpul favorabilŭ să vie şi să'şĭ justifice drepturile eĭ; carĭ pénă acum nu aŭ pututŭ pentru multe cuvinte independente de voinţa M-reĭ Lavră. Desvoltându-se aceste propunerĭ in şedinţa din 23 Maiŭ, unde Advocatul Schituluĭ D. Antoniadis a stăruitŭ la acésta, cerendŭ ca să'şĭ esplice care este valoarea inscrisuluĭ prin care se cere cestiunea de judecată, intărindu-se că legea dă dreptul de a ataca uă hotărire in termenŭ destinatŭ de lege, şi acésta pentru orĭ ce fel de hotărire, fiind-că in presenta intâmplare a trecutŭ tóte termenile; şi afară de acestea M-rea Lavra aicea nu se póte presenta ca parte adversă, ci numaĭ ca al treilea faţă in judecata acésta, şi petiţia eĭ nu póte avea altă valóre, de căt numaĭ ca a treia in cestia acésta; şi numaĭ când va fi considerată aşa, póte schitul să priméscă de adversară pe Lavra.

Advocatul Lavreĭ susţine din contră, cum că M-rea

vine înaintea S-lui Sinodŭ ca la unŭ tribunalŭ al consciinţeĭ, şi cere anularea noului singhiliŭ ca unul ce este datŭ contra St. canóne şi a dreptăţeĭ, şi'ĭ vatămă drepturile eĭ. Insă i s'a respinsŭ propunerea acésta pentru cuvêntul, că biserica se baséză pe legitime canóne, cele ce suntŭ în lucrare şi de alte tribunale; pentru care St. Sinodŭ nu póte a se depàrta de vechile rânduelĭ; că judecă şi dupe consciinţă, fiind tribunalŭ al consciinţeĭ, întru care dreptŭ a vorbitŭ advocatul Lavreĭ. Apoĭ imputerniciţiĭ ambelor părţĭ şĭ aŭ datŭ din parte-le cuvêntul şi desvoltările lor, şi li s'a ordonatŭ în şedinţa din 6 Iuniŭ a. c. ca să'şĭ depună înscris propunerile lor, care s'aŭ făgăduitŭ că le vor depune în scurtŭ timpŭ Cancelarieĭ.

Iar imputernicitul Monastireĭ Lavra a cerutŭ *ca să fiă primitŭ în judecată şi cel din partea primilor ctitorĭ dintre părinţiĭ schituluĭ (Antonie) îndreptându-se eĭ dintr'acesta şi avênd de scopŭ ca să'şĭ justifice adevĕratele eĭ (Lavreĭ) drepturĭ şi nu cunósce pe ceĭ din partea luĭ Damian dicheul Schituluĭ, care susţine deosebite drepturĭ pe care nu le are Schitul;* éră Dales Antoniades, advocatul Schituluĭ, respunde, că n'are judecată cu imputernicitul luĭ Niffon şi Nectariŭ, ci cu Monastirea Lavra; şi că n'aŭ dreptul alţi părinţĭ aĭ Schituluĭ ca să se amestece într'acéstă judecată: fiind-că ceĭ ce suntŭ priimiţĭ, se recomandă de legitima autoritate a Schituluĭ; apoĭ s'a respinsŭ cererea Lavreĭ de a fi priimiţĭ în judecată şi alţĭ părinţĭ aĭ schituluĭ, fiind-că s'aŭ consideratŭ puternice propunerile imputernicituluĭ Schituluĭ; apoĭ a cerutŭ antagogic ca să se îndatoreze Monastirea Lavra, ca dupe drepturile căpătate de Schitŭ prin înscrisurile eĭ. să dea Schituluĭ locŭ de

viĭ, de grădinĭ şi dreptul pentru lemne de zidire şi de locŭ şi de varŭ, în comparaţie cu numĕrul părinţilor, şi apă pentru udatŭ în comparaţie cu numĕrul şi să se recunóscă limanul Schituluĭ şi altele; eră partea contrariă a cerutŭ respingerea lor a câte se ceruse antagogic de către Schitŭ, fiind că M-rea, ca proprietară a loculuĭ cerutŭ, a lemnelor şi celorlante şi ca chiriarhă, nicĭ nu se plecă, nicĭ că voesce a se pleca ver uădată a da la supusul eĭ Schitŭ alte drepturĭ afară de cele date prin vechile inscrisurĭ şi prin singhiliul din 1856. Aşa St. Sinodŭ în şedinţele din 18 şi 22 Iuliŭ 1881, luând în consideraţie tóte dosarele judecăţeĭ, şi desvoltând şi chibzuind dupe lege, şi fiind-că ar putea ḑice cine-va cum că singhiliul din 1876 atacatŭ de Monastirea Lavra, are tótă valórea şi puterea ca şi cel datŭ dupe uă delungă meditare a tóte actele, care şi acum s'aŭ presentatŭ S-tuluĭ Sinodŭ, şi dupe uă matură chibzuire a Membrilor judecătorĭ acestuĭ tribunalŭ; Iar fiind-că dupe generalele autorităţĭ a le dreptăţeĭ, nimenĭ nu judecă maĭ nainte de a asculta şi fiind-că în presenta deslegare a drepturilor câştigate de Monastirea Lavra, asupra supusuluĭ eĭ Moldovenescŭ Schitŭ al cinstituluĭ Inainte-Mergĕtorŭ date luĭ de la întâia învoială; eră în al doilea trebue să se cheme părinţiĭ chiriarchiceştiĭ Monastirĭ şi să şi depue şi eĭ orĭ ce cererĭ aŭ contra părinţilor Schituluĭ carĭ cereaŭ modificarea primuluĭ singhiliŭ din 1853, cel datŭ cu consimţimentul şi voia supremeĭ Monastirĭ, care n'a făcutŭ bine atuncĭ St. Sinodŭ, când a trecutŭ cu vederea drepturile cele dintâiŭ ale Lavreĭ, prin urmare ca forte nepotrivitŭ şi prin înşelăciune a intratŭ în cestiune şi aŭ îndrăsnitŭ la darea hotărâreĭ a unuĭ curiosŭ singhiliŭ; prin urmare fiind-că s'a datŭ con-

tra vechilor pronomiĭ şi prin înşelăciune făcută, este desfiinţatŭ şi se consideră ca anulatŭ şi nicĭ uădată priimitŭ, revenind M-rea Lavra la drepturile eĭ, iar schitul supusŭ al cinstituluĭ Inainte-Mergetorŭ remâind in starea cea maĭ inainte de singhiliul din 1876. Pentru care basaţĭ pe cercetarea altor cuvinte şi a desvoltărilor ambelor părţi contrariĭ; fiind-că suntŭ respinse cererile antagogice ale supusuluĭ Schitŭ Moldovenescŭ la M-rea supremă Lavra: Basaţĭ pe actele de fondaţie intre ambele părţĭ şi neputend modifica nimicŭ dintr'insele; fiind-că din epoca dăreĭ singhiliuluĭ din 1856 sub judecata singhiliuluĭ şi apoĭ de la darea luĭ pená astă-dĭ, părţile adverse n'aŭ incetatŭ luptându-se intre sine şi insuşindu-şĭ intre sine fără de fiinţă drepturĭ care mulţimea anilor a născutŭ noua stare de lucrurĭ.

Iar St. Sinodŭ cu pronia părintéscă şi duchovnicéscă pentru schimbarea acestora şi pacea lor, şi pentru ca definitiv să lipséscă neinţelegerile: ca cea ce nu iubesce scandalul şi amestecarea altor streinĭ, în Evangelicescile poruncĭ şi a vieţeĭ monachiceşcĭ şi acelor ce s'aŭ resvrătitŭ le doresce din inimă intórcerea şi inţelegerea ambelor părţĭ intre sine, regulând şi canonisind starea acestor;

Fiind-că finitul judecăţĭ însărcinéză pe adversariŭ ce perde, pentru acésta hotărâmŭ;

I. Se declară anulatŭ singhiliul din 1876;

II. Se intărescŭ drepturile chiriarchiceşcĭ ale Monastireĭ Lavra asupra supusuluĭ eĭ schitŭ al cinstituluĭ Inainte-Mergetorŭ ca puternice şi neincetate.

III. Se lepădă cererile făcute pentru locŭ şi celelante din parte a Schituluĭ Moldovenescŭ al cinstituluĭ Inainte-Mergetorŭ.

IV. Se ordonă ca maĭ grabnicŭ şi în scurtŭ timpŭ părinţiĭ schitului Moldovenescŭ al cinstituluĭ Inainte-Mergătorŭ să mergă la M-rea Chiriarchicescă, eră părinţiĭ M-reĭ chiriarchice să le iea în consideraţie posiţia şi starea facută Schituluĭ de la Singhiliul vechiŭ din 1856 până astă-ḑĭ şi să vie ambele părţĭ la inţelegere spre stabilirea păceĭ şi dragosteĭ şi spre ridicarea neinţelegerilor dintre dânşiĭ, şi să se înţelegă şi să se invoescă ambele părţĭ, şi apoĭ să încunosciinţeze pe Marea Biserică pentru afirmarea păceĭ făcută de dânşiĭ; fiind-că Biserica Mare avend poziţia nu numaĭ de tribunalŭ maĭ mare, şi observatóre, dar şi de mamă, este datóre să privegheze pentru frăţesca buna înţelegere şi dragoste şi convieţuirea fiilor eĭ, sfătuesce şi poveţuesce pe amândouă părţile, ca să se liniştescă şi înlătureze tótă patima şi gândul reŭ către Evangelicescile rezone şi vieţeĭ monachiceştĭ, conformându-se cu vechile regule ale S-tuluĭ Munte.

V. Se adaugă la finitul acesteĭ hotărârĭ şi memorandul Schituluĭ Moldovenescŭ al cinstituluĭ Inainte-Mergetorŭ, maĭ nainte depusŭ de trimisul luĭ.

VI. Se condamnă Schitul ca să plătescă chel.uelele judecăţiĭ la Monastirea Lavra în suma de 150 leĭ.

I. Patriarchul Constantinopoluluĭ Ioachim adevereză.

II. Efes . . . . Agatanghel.	VIII Chio . . . . Ambrosiu.
III. Nicomidia . Filotheĭ.	IX. Limnu . . . Ioachim.
IV. Halcidon . Calinic.	X. Vodenon . . Ierotheu.
V. Dercon . . Ioachim.	XI. Cuititaş . Dorotheŭ
VI. Neochesaria Ierotheu.	XII. Myglenon . Ghermanos.
VII. Mitilinis . . Constantios	XIII. Casandria . Constantios.

DISCURS

Pronunţatŭ la ocasiunea uneĭ cununii.

„Taĭna acésta este mare; eară eu ḑicŭ de Christos şi de Biserică (Efeseni)."

Mare este în adevĕrŭ, iubiţilor, Taĭna nunţeĭ. Pe ea se întemeiază nu numaĭ familia, societatea, statul: dar şi însăşĭ Biserica, şi în cea maĭ mare parte chiar statul moralu,—pacea şi fericirea sufletuluĭ în Dumneḑeu.

Şi în adevĕru amŭ putea noĭ avea familiă fără acéstă taină? Cine ar respunde da, se înşală; căcı familia nu póte exista de cătŭ în puterea unor condiţiunĭ morale, în puterea religiuneĭ. Numaı D-ḑeŭ, care este centrul totuluı, póte uni uă pĕreche prin legăturı ne sfărămabile, şi numaĭ acéstă unire póte să fie tare, maĭ tare, de cătŭ mórtea, pentru că este legată de însăşĭ eternitatea şi nu póte fi periclitată nicı de suferinţe nicĭ de mórte.

Uă unire fisică fiindu basată pe interese materiale, nu póte dura de cătŭ celŭ multu pănă la distrugerea materieı.

Observaţı, iubiţilor, la uă armată; puterea eĭ reală nu stă în unirea parţială a soldatuluĭ cu camaradul sĕŭ, nicĭ chiar în unirea companiilor, batalióneIor, regimentelor, divisiilor, etc. ci în unirea generală a corpurilor cu centrul comunŭ, cu comanda generală.

Aŭ se piară mulţĭ individĭ, au să se distrugă chiar şi companiı şi regimente; dară dacă restul rămâne sub comanda generală speranţa victorieĭ nu póte peri. Totŭ aşa, fraţiĭ meı, se petrece şi cu noĭ care compunemu armata Domnuluı. Numele de soţŭ şi soţie, de părinte şi fiu, de strĕmoşĭ, moşi, strenepoţĭ, nepoţĭ, etc. arŭ remânea fictive fiindŭ afară de acéstă mare şi eternă unire—în Dumneḑeŭ şi cu Dumneḑeŭ. Aşa ca perindŭ individŭ în parte,

saŭ în totul, unirea arŭ înceta, familia s'ar distruge, şi împreună cu ea—şi tóte aspiraţiunile şi totŭ viitorul, şi tótă izbânda, fiă de orĭ-ce natură.

Numaĭ unirea în Domnul face, iubiţilor, ca soţia să rĕmână adevĕrată soţie chiar şi pe mormântul iubituluĭ eĭ soţŭ, numaĭ acésta face ca soţia să vadĕ în figura copiilor sĕĭ adevĕrata iconă a soţuluĭ încetatu din vieaţă şi să prĭimească de la acestă iconă tóte impresiunele, de plăcere, mângâere, încurajare şi chiar tăria în Domnul, care să o facă să rĕmână şi în viitorŭ adevĕrată soţiă, continuând a fi adevĕrată mumă. Numaĭ unirea în Domnul face pe copiĭ să adore ţerina părinţilor lor, locul nascereĭ şi pămêntul strămoşescŭ saŭ Patria.

Numaĭ acésta'ĭ face solidarĭ cu faptele şi interesele comune familieĭ, societăţeĭ, Patrieĭ.

Numaĭ unirea în Domnul este prin urmare garanţia uneĭ vieţe cetăţeneşcĭ şi a totu progresul generalŭ, de orĭ-ce natură. Căcĭ numaĭ acésta póte decide pe copiĭ a respecta ocupaţiunea, activitatea şi virtutea părinţilor lor, şi ale duce către perfecţie.

Vedeţĭ dar, iubiţilor, că *Taĭna acesta este mare*; maĭ mare de câtŭ tóte misterele natureĭ şi de câtŭ tóte invenţiile geniilor omenescĭ. Din cele puţine ce am ḑisu, vĕ puteţĭ încredinţa uşorŭ, că pe acestŭ misterŭ se raḑemă totul, şi societatea, şi Biserica, şi fericirea tempurală, şi chiar vecĭnica fericire din ceriurĭ.

Dacă, fraţiĭ meĭ, *rugăciunile părinţilor întărescu temeliile caselor, şi blestemurile lor le surpă din temelie*, şi acésta este fórte inviderată sub ochiĭ noştriĭ; cum putemŭ crede că casa cea mare, cetatea, familia, statul, potŭ subsista şi prospera, în afară de voinţa şi bine-cuvêntarea Părintelui nostru comunŭ? Iată ce face pe Profetŭ-Impĕratul să ne declare fórte lămuritŭ că *de n'ar zidi Domnul cetatea, îndeşertŭ s'ar osteni ceĭ ce zidescu.*

Maĭ observaţĭ încă ceva, fraţilor: De la unu timpŭ în cóce aŭ începutŭ a slăbi legăturile familiare în societatea nóstră. Şi sciţĭ pentru ce? Pentru puţinul respectŭ ce avemŭ pentru Taĭna Nunţeĭ. Inchipuiţi-vĕ la ce putemŭ să agiungemŭ dacă ar lipsi şi acestŭ *puţinŭ.*

De ce nu imitaţĭ, iubiţilor, buna credinţă, sinceritatea şi

religiositatea strămoşéscă? Şi să respingeţi departe de la voi acele doctrine perġĕtóre care tindu la a dispoia pe omŭ şi societatea de orĭ-ce razimu pe trecutu şi viitoriu, şi al face numaĭ sclavul materiei şi al intereselor materiale.

Aduceţi-vĕ aminte, vĕ rogŭ, iubiţilor, de acestu momentŭ solemnŭ când însuşi Dumneḑeŭ bine-cuvintéza unirea Domniilor vóstre. Siliţi vĕ, dupre esemplul părinţilor, a rĕmânea credincioşĭ angajamentuluĭ ce în căsatoria D-vóstră faceţĭ cu eternitatea şi să fiţĭ încredinţaţi că numai atunci veţi fi fericiţĭ în adevĕr şi D-vóstră şi urmaşii D-vóstre. Domnul nostru Iisus Christos ne spune că trebue să *căutămŭ maĭ ântâiŭ Impĕrăţia luĭ D-ḑeu şi dreptatea lui*; adică să fimŭ fii aĭ adevĕruluĭ şi aĭ virtuţeĭ; şi că cele materiale ni vorŭ veni de la sine. Să ne deprindemu a fi Chreştinĭ practicĭ, şi în ceea ce priveşce Căsătoria; căci nu fără scopŭ mare este rădicată la rangul de Misteriŭ. Aminŭ.

Archiereul Innocentiŭ Ploeştenu.

RELIGIUNEA.

Religiunea este *„actul séŭ legătura omuluĭ cu D-ḑeu. Să facemŭ*, a ḑis Creatorul, *omŭ care să semene cu noi“*; şi ast-fel, 'l-a făcutŭ pre el dupe asemĕnarea sea.

Dar spre a se putea stabili acéstă legătură între omŭ şi D-ḑeŭ, se cere ca omul să se înalţe din tréptă în tréptă şi să se înobileze prin practicarea a tot felul de virtuţi: numaĭ ast-fel urmândŭ se póte aseména luĭ D-ḑeu, ca şi uă vlăstare ce ese din tulpina mamă. Acésta a voitŭ a o arăta şi Mântuitorul când a ḑis discipolilor seĭ: *„Tatal meu lucreză, şi Eŭ lucrez.“* Şi maĭ departe: *„Eŭ sunt buciumul viţeĭ, iar voĭ mlădiţele.“*

Dupĕ cum se vede dar, spre a se putea stabili acéstă legătură între omŭ şi D-ḑeu se cere unu adevĕratu devotamentŭ, uă adevĕrată amoare în totŭ ce contribuesce la formarea acesteĭ sacre legăturĭ. Acésta o recomandă şi D-nul nostru Iisusŭ Christosŭ prin cuvintele următóre: *„Ne to-*

celŭ ce 'mi dice Domne, Domne, ca intra intru imperaţia cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui meŭ care este în ceruri (Math. VII, 21)."

Se naşce acum întrebarea, puteava omul a se perfecţiona fara de uă normă? Şi maĭ cu semă: Avea-va el argumente de scuză în faţa unor adevĕrate datoriĭ ce şi le cunóşce singurŭ? Apostolul ginţilor strigă: „*Ceĭ-ce n'aŭ lege din fire facu ale legeĭ.*" Noĭ însă adăugămŭ: „*Der ceĭ-ce au lege, cum trebue a face ale legeĭ?*

Decă der ceĭ-ce n'aŭ lege trebue a face ale legeĭ, cu câtŭ maĭ mult noi creştiniĭ cari avemŭ adevĕrata lege sânţită prin sângele cel prea-sântŭ şi curatŭ al Mântuitoruluĭ, trebue a lucra din resputerĭ ca membri şi fiĭ aĭ luĭ D-deŭ spre a împlini cerinţele legeĭ. „*De voeşcĭ a fi perfectŭ, dice Dumnedeŭ-Omul, vindeţĭ totă averea şi o imparte sĕracilor, şi apoĭ vino şi urmeză mie.*" (Math. XIX, 21). Iată ce recomandă religiunea spre a ajunge la perfecţiune.

A nega religiunea, este a ne nega şi datoriile, şi fiindŭcă în creştinismŭ esistă adevĕrate datoriĭ, probeză că elŭ coprinde în sine şi adevĕrata lege séŭ religiune. Şi dupé cum datoriile vor fi parţiale seŭ universale, totŭ astŭfelu trebue a înţelege şi uă religiune. Urmeză der, că creştinismul, coprindĕndu în sine datoriĭ universale şi neschimbătóre, sa fie şi uă religiune universală şi neschimbabilă în esenţa sea.

Pentru ca datoriile nóstre să potă fi implinite, trebue a crede maĭ întâiu în adevĕrurile pe cari ni le espune religiunea. D. e.: „*Ceia-ce ţie nu-ţi place, altuia nu face.*"

Religiunea implică credinţa ca prima bază fundamentală, pentru-că, dupé cum atestă S-tul Apostolŭ Pavel: „*Omul nu se indrepteză numaĭ din fapte, ci şi prin credinţă.*" Ceia-ce se înţelege că ori-ce actŭ să se facă conformŭ cu credinţa, căcĭ faptele fără credinţă suntŭ ca corpul fară sufletŭ.

Omul dar, să caute totŭ-d'a-nna a'şĭ îndrepta paşiĭ sĕĭ dupé vocea conşciinţeĭ adevĕrate, care este espresiunea voinţeĭ luĭ D-deu, ce veghiază asupra nóstră într'unŭ modu escepţional, luminându-ne şi conducendu-ne paşiĭ spre ajungerea marelor şi sublimelor destine.

Suntŭ oamenĭ în lume, cari îşi uită rolul lor, rangul

lor, credinţa lor, neamul lor şi scopul ce trebue a'l urmari. Unii ca aceia traescu intr'unŭ modŭ neraţionabil, căutândŭ a satisface maĭ multu cerinţele corpuluĭ, şi astu-fel tăgăduescŭ religia, datinele, obiceiurile şi eternitatea — uită chiar pe D-ḑeu.

Vai dar aceluia care uita pe D-ḑeŭ! Cu atâtŭ maĭ multu vai aceluia care nu crede în El!... „*Unul ca acela*, ḑice Apostolul Iuda, *este de două orĭ mortŭ!*"

Intreb pe necredinciosŭ: Cuĭ te veĭ adresa, frate, în nenorocirile tale? Pe al cui nume vei implora intru ajutoru în setea ta, în fomea ta, în bóla ta, şi în fine în tóte ḑilele de restrişte ale vieţeĭ tale? Ceva maĭ multu, în ora morţeĭ, către cine iţi vei îndrepta privirile tale şi intr'acuĭ speranţă veĭ muri?

Cel-ce nu ascultă de vocea religiuneĭ, curînd va ajunge a se ruina, şi pe ruinele sele, alţiĭ voru clădi palate şi cetăţi. Decă neascultarea se întinde asupra unei naţiuni întregi, atuncĭ, acea naţiune va deveni servă la alte naţiuni şi curînd saŭ maĭ târḑiu, în fine, va peri ca unu meteorŭ, ca unŭ visŭ, ca uă umbră. Mândria, partidele, corupţiunea şi dispreţul către religiune au fostu cele d'înteiu cause ce aŭ contribuitu la nimicirea colosuluĭ Roman (Montesquieu. La corruption des Romains)!

Cum că religiunea este necesară în lume şi cum că fară de dânsa nu póte să dureze nici familie, nicĭ naţiune, acésta a fostŭ recunoscută încă din timpiĭ ceĭ maĭ vechi. Chiar naţiunile primare barbare, neavendu cunoscinţa unuĭ adevĕratu D-ḑeŭ, spre a putea menţine ordinea în societate şi-au imaginatŭ ḑei conformŭ cu starea lor de cultură. Aşia găsimŭ la Chaldeĭ pe Baal şi pe Mylita; la Indieni pe Brama, Vişna şi Syva; la Grecĭ pe Joe, Rhea, Junon, Pluton, Neptun, Minerva, Venera, Cupidone şi alţii; la Romaní pe Jupiter, Marte, Uranus, Apolone, Igea şi alţii, constituindŭ maĭ la tóte naţiunile antice uă religiune politeistică maĭ multŭ saŭ maĭ puţinŭ grosieră, cu tóte acestea necesară.

Bărbaţiĭ ceĭ mari aĭ timpurilor nu numaí că n'aŭ negatu puterea şi necesitatea unei religiuni, ci încă aŭ arătatu că necesitatea eĭ este cu atâtŭ maĭ mare cu câtu ea este cel d'ântêiŭ mijlocŭ de a face uă naţiune cultă şi adevĕratu

politica: *„Maĭ lesne este a zidi uă cetate in aerŭ, de câtŭ unu statŭ fără religiune“*, ḑice Plutarch. Şi acel ce ar căuta a resturna religiunea este inamicul omenireĭ. *„Cel ce restórnă religiunea, ḑice Platone, restórnă societatea.“*

Aşia dar, dacă anticitatea a recunoscutŭ necesitatea religiuneĭ în societate, cu câtŭ maĭ multu noĭ creştiniĭ carĭ adorămŭ unu singurŭ D-deŭ în treime, ni se cade a respecta religiunea nóstră, care este cea maĭ sântă, cea maĭ dréptă, cea maĭ adevĕrată şi cea maĭ nobilă din tóte religiunile globuluĭ, şi totu de uă-dată cea maĭ folositóre. *„Luaţĭ jugul meu peste voĭ, ḑice Mântuitorul, şi vĕ învĕţaţi de la mine că suntu blândŭ şi smeritŭ cu inima, şi veţi afla odihnă sufletelor vostre,* (Math. XI, 29).

Preotul **Alexandru Popescu.**
(Com. Cernica).

tită de uă broșură în care se coprinde tótă corespondența urmată în acéstă afacere.

St. Sinodu ia actŭ de acésta și decide a se traduce în Românesce și publica in unul din jurnalele eclesiastice, atâtu epistola cât și acea broșură.

Orele fiind inaintate, ședința se ridică anunțându-se cea viitore pentru a doua ȡi.

(Sem) † Președinte Mitrop. Primatŭ al Românieĭ **Calinic.**

(Sem) Secretarŭ, Inocent Ploeștenul

Sumariul ședințeĭ S-tuluĭ Sinodŭ din 26 *Maĭ* 1880.

Ședința se deschide sub președința I. P. S. Mitropolitŭ Primatŭ, la ora 1 p. m. și făcendu-se apelul nominalŭ respund presențĭ 12, fiind absențĭ P. S. Episcopŭ de Huși și al Dunării de josŭ și P. S. Archiereu Vladimir Irinopoleos, și bolnavŭ P. S. Locot. de Episcopŭ alŭ Romniculuĭ.

Se dă citire prescriptuluĭ verbalŭ al ședințeĭ trecute și se aprobă.

Se depune la biurou raportul comisiuneĭ de petițiunĭ asupra adreseĭ P. S. Episcopŭ de Buzĕŭ No. 270 relativă la călugeririĭ și se decide a se pune la ordinea ȡileĭ.

P. S. Archiereu Silvestru Piteșteanu cerându cuventul arată că în sesiunea trecută a St. Sinodŭ s'a decisŭ a se cere informațiunĭ de la onor. Ministerŭ de Culte despre tóte dispositiunile luate în privința seminarielor, pentru ca astŭ-fel St. Sinodŭ să pótă regula cele de cuviință pentru îmbunătățirea acestor institute clericale. Acéstă cerere s'a și făcutŭ D-luĭ Ministru cu adresa No. 29 de la 30 Noemvrie a. t. dar nu s'a primitŭ respunsŭ nicĭ pĕne astă-ȡĭ. Rógă dar pe St. Sinodŭ să stărue din nou pentru obținerea respunsuluĭ cuvenitŭ.

P. S. Episcopŭ de Argeșŭ susține acéstă propunere cu adăogire că suntŭ maĭ multe lucrărĭ ale St. Sinodŭ înaintate D-luĭ Ministru și remase fără nicĭ unŭ resultatŭ. Cu acéstă ocasiune I. P. S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ cere ca șeful cancelarieĭ să facă uă listă de tóte acele lucrărĭ asupra cărora face

alusiune P. S. Episcopù de Argeşŭ spre a se cere din noŭ mijlocirea D-luĭ Ministru pentru a lor sancţionare; întindêndu-se discuţiunea asupra propunerii făcută de P. S. Silvestru Piteşteanu se decide a se interveni din noŭ la Onor. Ministerŭ.

P. S. Silvestru cerêndŭ din nou cuvêntul rógă pre St. Sinodu a se ocupa şi de cestiunea corectăreĭ şi reinprimăreĭ cărţilor bisericeşci, cestiune rĕmasă neresolvată din sesiunile anterióre şi atinsă de I. P. S. Preşedinte in discursul de deschiderea sesiuneĭ presente.

I. P. S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ ḑice că P. S. Preopinentŭ esprimă uă dorinţă generală a St. Sinodu, că în acéstă ocasiune P. S. Sa nu este de câtu organul simţimintelor tuturor, căcĭ crede că nu este nicĭ unŭ singurŭ membru care să nu împărtăşéscă acéstă dorinţă; dar că de la simţimentŭ şi theorie trebue să trecemŭ la practică, şi să vedemu dacă dispunemu de mijlóce pentru realisare, de óre-ce nu suntu banĭ niciĭ pentru plata comisiuneĭ de corectare, nicĭ imprimare.

P. S. Archiereu Piteşténu rĕspunde că pentru unŭ începutu s'ar găsi mijlóce de óre-ce, pe câtu 'şĭ aduce aminte, St. Sinodŭ a luatŭ uă decisiune ca escedentul venituluĭ de la jurnalul „Bis. Orth. Română» să se întrebuinţeze pentru acéstă afacere, şi că deja esistă unŭ asemenea escedentŭ. Câtŭ privesce pentru imprimare, se găsescŭ tipografĭ care s'arŭ însărcina a esecuta acéstă lucrare treptatŭ, dacă St. Sinodu i-ar autorisa, indicându-le cărţile corectate cu care trebue să incépă.

P. S. Episcopu al Romanuluĭ observă că nu se póte pune basă pe vorbele unor tipografĭ carĭ nu au în vedere de câtŭ căştigurĭ, şi că afară de acestea St. Sinodu nu este pusŭ în presentŭ în posibilitate de a se pronunţa asupra uneĭ asemenea cestiunĭ seriόse care n'a avutŭ încă timpŭ s'o studieze, şi de aceia P. S. Sa propune a se numi uă comisiune de uă cam dată care să studieze tóte cestiunile prevĕḑute în discursul I. P. S. Preşedinte şi să vină cu anume proecte.

P. S. Inocentie Ploeşténu arată necesitatea ce se simte pentru asemenea lucrare şi rógă pe St. Sinodu de a lua câtŭ maĭ

curêndŭ orĭ-ce mĕsură va crede maĭ nemerită, numaĭ să se pótă realisa uădată dorinţa esprimată de maĭ mulţĭ anĭ.

P. S. Episcopŭ al Romanuluĭ adaugă că în adevĕrŭ dorinţa de a se corecta şi imprima cărţile bisericescĭ, s'a esprimatŭ încă de către St. Sinodŭ din timpul domnitoruluĭ Cuza, dar că causa nerealisăreĭ acesteĭ dorinţe a fostŭ maĭ cu sémă puţinul interesŭ ce D-niĭ Miniştriĭ aŭ arătatŭ întru acésta şi este evidentŭ, că uă asemenea lucrare nu s'arŭ putea realisa fără unŭ concursŭ seriosŭ din partea guvernuluĭ.

P. S. Archiereŭ Piteşténu adaugă că făcêndŭ acéstă propunere n'a avutŭ în vedere a i se da chiar acum uă soluţiune ci numaĭ a ruga pe St. Sinodŭ să se ocupe de uă cestiune atât de importantă şi se asociază cu propunerea făcută de P. S. Episcopŭ de Romanŭ pentru formarea uneĭ comisiunĭ.

Discuţiunea închiḍêndu-se se pune la votŭ propunerea P. S. Episcopŭ de Roman de a se numi uă comisiune care să studieze tóte cestiunile atinse în discursul de deschidere, şi se admite.

După acésta P. S. Valerian Romnicénu, raportorul Comisiuneĭ de petiţiunĭ, dă citire raporturilor asupra mijlocirilor făcute de P. S. Episcopŭ de Roman prin adresele No. 339 şi 340, pentru tunderea în monachismŭ a fraţilor George Butuc şi Ión Diaconescu, şi a P. S. Episcopŭ de Buzeŭ prin adresa No. 270, pentru tunderea în monachismŭ a frateluĭ Hagi Nastase.

St. Sinodŭ aprobă conclusiunile acestor raporturĭ de a se da permisiunea cerută pentru tunderea în monachismŭ a susŭ ḍişilor fraţĭ.

P. S. Silvestru Piteşténu rógă pe St. Sinodŭ să procédă la alegerea propusă de P. S. Episcopŭ de Roman; să decide însă amânarea acesteĭ alegerĭ pentru şedinţa viitóre.

Şedinţa se ridică la ora 5, anunţându-se cea următóre pentru a doua ḍi, 27 ale curenteĭ.

(Sem) † Preşedinte Mitropolitŭ Primatŭ al Româniĭ **Calinic**.

(Sem) Secretarŭ † **Silvestru B. Piteşténu**

Sumariul şedinţei S-tuluĭ Sinodŭ din 27 Maĭ 1880.

Şedinţa se deschide sub preşedinţa Inaltŭ Pré Sânţituluĭ Mitropolitŭ Primatu. Făcendu-se apelul nominalŭ respundu presenţĭ 13. Aŭ absentatŭ P. S. Episcopu al Dunărei de josu, P. S. Archiereŭ Vladimir Irinopoleos şi P. S. Locotenentŭ de Episcopu al Rômniculuĭ fiind bolnavŭ.

Se citesce prescriptul verbalŭ al şedinţei precedente şi se aprobă. Se comunică St. Sinodŭ adresele Inaltu Prea Şânţituluĭ Mitropolitu Primatu sub No. 1873, 1874, 1875, 1876, 1877, 1878, 1879, 1880 şi 1881, precum şi adresa P. S. Episcopŭ deHuşi No. 411, tote relative la călugeriri şi se trimitu la comisiunea de petiţiunĭ.

Idem, petiţiunea P. Sânţituluĭ Locotenentu de Episcopu a Rômniculuĭ prin care cere concediu pentru casu de bólă şi St. Sinodu aprobă.

Idem, adresa P. S. Episcopu de Huşi No. 414, prin care espune imposibilitatea de a se aduce in inplinire art. 31 şi 36 din regulamentul pentru desciplina monachală, din causă că autorităţile civile refusă a da concursul necesaru intru aceasta.

Dupe uă discuţiune in care maĭ mulţĭ P. Sânţiţĭ Episcopĭ aŭ arătatu că asemenea inconveniente se petrecŭ şi in Eparchiile P. P. S. S. Lor, St. Sinodu decide ca Inaltu P. S. Preşedinţe să intervină către Domnul Ministru cultelor espuindu-ĭ acestu inconvenientu şi rugându-l a mijloci unde se cuvine ca autorităţile civile să dea totu concursul lor intru aplicarea Regulamentelor St. Sinodu, cari suntŭ sancţionate de M. S. Regală Domnul şi promulgate de guvernu.

Apoi urmând a se face alegerea membrilor comisiuneĭ care să se ocupe cu redactarea de projecte in maĭ multe cestiunĭ, conformŭ votului din şedinţa precedentă, Inaltu Pré Sânţitul Mitropolitu al Moldoveĭ cere a se precisa anume care suntu acele cestiunĭ, şi dupe uă discuţiune óre care se decide ca comisiunea să se ocupe de uă-cam-dată de următórele trei cestiunĭ: 1. Retipărirea cărţilor bisericesci cu litere latine, inlocuindu-se unele espresiunĭ pré invechite şi reŭ sunătóre; 2) Scutirea

seminariștilor de serviciul militarŭ, spre a putea fi admiși la chirotonire în etatea canonică. 3) Modificarea Regulamentuluĭ pentru judecățile bisericescĭ în cea ce privesce dreptul și termenul de apelŭ.

Procedându-se apoĭ la alegerea membrilor comisiuneĭ prin votŭ secretŭ, se alegŭ: Inaltŭ Pré Sânțitul Mitropolitŭ al Moldoveĭ și Suceveĭ, Pré Sânțițiĭ Episcopĭ de Romanŭ și Buzăŭ și Pré Sânțițiĭ Archiereĭ Silvestru Piteșténu și Inocentie Ploeșténu.

Pré Sânțitul Episcopŭ de Romanŭ cere a se procura pentru trebuințele comisiuneĭ alese, Pidalionu, Legea militară actuală cu regulamentul respectivŭ, și actele cu lucrările sinodale din timpul domnitoruluĭ Cuza.

Cu acéstă ocasiune P. S. Archiereu Calistu Băcăŏnul declară că offeră biblioteceĭ St. Sinodŭ unŭ Pidalionŭ, uă biblie edițiune de Petersburgŭ, Kiriacodromiul, edițiune de Bucurescĭ din 1857. Tilcuirea Psaltirieĭ de fericitul Theodoritŭ edițiune de Bucurescĭ 1840, și Noul Testamentŭ în doue volume edițiune de Neamțu 1818. S. Sinodŭ exprimă mulțumirĭ P. S-luĭ Calistŭ pentru acéstă offerire.

Ne maĭ fiind nimicŭ la ordinea dileĭ, ședința se rădică anunțindu-se cea viitóre pentru diua următóre.

(Sem) † Președinte Mitropolitŭ Primatŭ al Româniеi **Calinic**.

(Sem) Secretarŭ † **Silvestru B. Piteșteanu.**

Sumariul ședințeĭ Sântuluĭ Sinodŭ din 28 Maĭ 1880

Ședința se deschide la ora 2 p. m. sub președința Inaltŭ Pré Sânțituluĭ Mitropolitŭ Primatŭ fiindu presentŭ și D-l Ministru de culte, și făcêndu-se apelul nominalŭ, rĕspundu presențĭ 13 membri, fiind absentŭ P. S. Episcopŭ al Dunăreĭ de jos, Pré Sânțitul Archiereŭ Vladimir Irinopoleos, și bolnavŭ (în congediu) P. S. Locotenentŭ al Eparchiĭ Râmniculuĭ.

Se dă citire prescriptuluĭ verbalŭ al ședințeĭ precedente și se aprobă.

Se comunică St. Sinodu și se recomandă comisiunei de petițiuni adresele Inaltu Pre Sânțitului Primatu No..... relative la călugăriri.

Dupe cererea P. S. Episcopü de Romanu se dă cetire prescriptuluï verbalü al ședințeï de la 25 ale curenteï, pentru ca să aibă cunoscință și D-l Ministru de culte de opiniunea S-luï Sinodu in privința corespondențeï urmată intre I. P. S. Mitropolitu Primatü și S. S. Patriarchul de Constantinopol relativă la posițiunea inter-eclesiastică a Bisericeï Române față cu marca biserică.

Asemenea, dupe dorința esprimată de D-l Ministru, se dă cetire adresseï S. Sale Patriarchuluï No. 7189 din 13 Decembrie 1879.

Dupre care D-l Ministru luând cuvêntul espune pre largü maï multe motive pentru care Domnia Sa ar fi de părere ca să se amâne de uă-cam-dată orï și ce discuțiune in privința acesteï cestiunï promițând că la timpul oportunü se va ocupa Domnia sa de ea.

Ședința se ridică la ora 1 și se anunță cea viitóre pentru vinerì 30 ale curenteï.

(Sem) † Președinte Mitropolitu Primatü al Românieï **Calinic.**

(Sem) Secretarü † **Silvestru B. Piteșteanu.**

Sumariul ședințeï Sântuluï Sinodü din 30 *Maï* 1880

Ședința se deschide la ora 2 p. m. sub președința I. P. S. Mitropolitu. Făcendu-se apelul nominalü rĕspundu presențï 13 membri, fiind absențï Pré S. Episcopu al Dunăreï de jos, P. S. Archiereü Vladimir Irinopoleos, bolnav (in congediü) P. S. Locotenentü al Eparchieï Rômniculuï.

Se dă cetire prescriptuluï verbalü al ședințeï precedente și se aprobă.

Se comunică S-luï Sinodü petițiunea preotuluï Rafail Roșianu prin care susține că apelul făcutü in sesiunea trecută in contra hotăririlor consistoriuluï S. Episcopiï de Rômnicu, a

fostu făcutŭ în termenŭ, cerând ca S. Sinodu să revină asupra acelui apelu. Se trimite la comisiunea de petiţiuni.

Idem, petiţiunea D-luĭ Aron Florian, înregistrată la No. 44, cerênd a se aproba cărţile elaborate de D. Sa anume: *Elemente de Istoria Sacră şi micul Catechismu* corectate dupre observaţiunile S-luĭ Sinodu. St. Sinodŭ decide ca P. S. Archiereu Silvestru Piteşténu să cerceteze cărţile in cestiune, spre a se vedea dacă a făcutŭ modificările ce s'aŭ cerutŭ de St. Sinodŭ şi se raporteze de resultatu.

Idem, adresele I. P. S-luĭ Mitropolitŭ Primatu sub No. 1930 1931, 1932, 1933, 1934, 1935, 1936, 1937, 1938, 1939 şi adresele I. P. S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ şi Sucéveĭ No. 892, 893 şi 895 tote relative la călugĕrirĭ, care se recomandă comisiuneĭ de petiţiunĭ.

Se depunŭ la biuroŭ maĭ multe raporturĭ ale Comisiuneĭ de petiţiunĭ, relative la călugĕrirĭ ; şi 2 raporturĭ ale Comisiuneĭ speciale — pentru cercetarea compturilor caseĭ jurnaluluĭ «Biserica Ortodoxă Română» precum şi a cărţilor de Tedeumŭ şi se înscriu la ordinea ḑileĭ.

P. S. Episcopŭ de Romanu luândŭ cuvêntul propune ca cărţile oferite de P. S. Archiereŭ Calist precum şi altele care s'ar offeri sau cumpĕra să se inscrie intr'unu registru parafatu şi sigilatŭ, pentru care P. S. Sa se offeră şi depune uă condică spre a servi la unŭ asemenea scopu.

P. S. Episcopŭ de Argeşŭ depune la Biuroŭ uă propunere în scrisu prin care cere ca St. Sinodŭ să decidă de a nu se maĭ permuta seminariştiĭ de la unŭ seminaru la altul. Dupe uă discuţiune óre care St. Sinodŭ decide ca P. S. Propunătorŭ să 'şĭ retragă acéstă propunere şi să-o inlocuească printr'alta în care să se coprindă şi motivele detailate care necesitéză uă asemenea mĕsură.

P. S. Archiereu Valerian Rӧmnicénu raportorul Comisiuneĭ instituită pentru cercetarea compturilor Jurnaluluĭ «Biserica Orthodoxă Română», dă cetire raportuluĭ respectivŭ şi St. Sinodŭ, dupre uă discuţiune órecare, aprobă conclusiunile raportuluĭ cu adăugire ca să se invite Redacţiunea a înainta Ịn. P. P. S. S. Mitropoliţĭ şi P. P. S. S. Episcopĭ liste esacte de

datoriile ce maĭ suntu de incasatŭ din fie-care Eparchie. Cu acéstă ocasiune P. S. Archiereŭ Silvestru Piteșténu Președintele Redacțiuneĭ Jurnaluluĭ, recunoscĕnd inpovărarea caseĭ jurnaluluĭ, declară că renunță pentru viitorŭ la diurna ce i se prevede in bugetu. Tot de uă dată rógă pe St. Sinodu să bine-voească a dispune să se comunice Redacțiuneĭ Jurnaluluĭ scăderea sumeĭ de leĭ 708 perduțĭ prin mórtea fostuluĭ protoereŭ de Tutova. Iconomul G. Chiru, pe care comisiunea St. Sinodu pentru cercetarea compturilor casseĭ Jurnaluluĭ din 1879 Decemvrie 18, 'i-a scădutu din datoriĭ, dar pe care a scăpatŭ din vedere a'i pune in conclusiunile raportuluĭ care s'a aprobatŭ și s'a comunicatŭ Redacțiuneĭ. St. Sinodu aprobă acésta.

P. S. Valerian raportorul aceliașĭ comisiunĭ, dă cetire raportuluĭ asupra cărțiĭ de Tedeumurĭ. St. Sinodŭ aprobă conclusiunile raportuluĭ, de a se aproba de St. Sinodu sumele presentate, iar pentru viitorŭ a se lua mĕsurĭ economice pentru reducerea cheltuelilor; să se comunice P. P. S. S. Mitropolițĭ și Episcopĭ ca să indatorească pe protoiereĭ a lămurĭ situațiunea datorielor pĕne la sesiunea de tomnă; tot uă dată să se comunice intocmaĭ copie după raportul No. 22 In. P. S-luĭ Mitropolitu Primatu spre a chema la rĕspundere pre fostul și actualul Protoiereu de Vlașca, in privința datorieĭ către redacțiunea jurnaluluĭ.

P. S. Raportorŭ al comisiuneĭ de petițiunĭ dă cetire a treĭ raporturĭ relative la mijlocirile făcutu de In. P. S. Mitropolitu Primatu prin adresele No. 1877, 1878, și 1879, de a se incuviința tunderea in monachismŭ a surorilor: Maria Constantie, Paraschiva Ivancea și Eva Machis, căte trele din Monastirea Viloràta. St. Sinodu aprobă conclusiunile acestor raporturĭ, incuviințând tunderea in monachismŭ a menționatelor surorĭ.

Cu acéstă ocasiune I. P. S. Președinte observând că P. S. Archiereu Calistrat Bàrladeanu, membru al Comisiuneĭ de petițiunĭ se subscrie numaĭ cu numele de familie fără titlu de Bărlădeanu cu care s'a chirotonisitu archiereu. P. S. Episcopu de Romanŭ și In. P. S. Mitropolitŭ al Moldoveĭ și Suceveĭ luând cuvĕntul in acéstă cestiune, găsescu unŭ inconvenientu

BISERICA ORTODOXA ROMANA

ANUL V

1880–1881

„Predică cuvêntul"
II. Tim. IV, 2.

BUCURESCI

14, TYPOGRAFIA STEFAN MIHALESCU, STRADA COVACI, 14

1881